નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

વિનયપિટકે

પાચિત્યાદિયોજના

પાચિત્તિયયોજના

મહાકારુણિકં નાથં, અભિનત્વા સમાસતો;
પાચિત્યાદિવણ્ણનાય, કરિસ્સામત્થયોજનં.

૫. પાચિત્તિયકણ્ડં

૧. મુસાવાદસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

ખુદ્દકાનન્તિ સુખુમાપત્તિપકાસકત્તા અપ્પકાનં, ગણનતો વા પચુરત્તા બહુકાનં. યેસં સિક્ખાપદાનન્તિ સમ્બન્ધો. ''યેસ''ન્તિ પદં ''સઙ્ગહો''તિ પદે સામ્યત્થછટ્ઠી. સઙ્ગહીયતે **સઙ્ગહો** . ''નવહિ વગ્ગેહી''તિપદં ''સઙ્ગહો, સુપ્પતિટ્ઠિતો''તિ પદદ્વયે કરણં. **દાની**તિ કાલવાચકો સત્તમ્યન્તનિપાતો ઇદાનિ-પરિયાયો, ઇમસ્મિં કાલેતિ અત્થો. **તેસ**ન્તિ ખુદ્દકાનં, અયં વણ્ણનાતિ સમ્બન્ધો. **ભવતી**તિ એત્થ તિ-સદ્દો એકંસત્થે અનાગતકાલિકો હોતિ ''નિરયં નૂન ગચ્છામિ, એત્થ મે નત્થિ સંસયો''તિઆદીસુ (જા॰ ૨.૨૨.૩૩૧) વિય. કિઞ્ચાપેત્થ હિ યથા એકંસવાચકો નૂનસદ્દો અત્થિ, ન એવં ''ભવતી''તિ પદે, અત્થતો પન અયં વણ્ણના નૂન ભવિસ્સતીતિ અત્થો ગહેતબ્બો. અથ વા અવસ્સમ્ભાવિયત્થે અનાગતકાલવાચકો હોતિ ''ધુવં બુદ્ધો ભવામહ''ન્તિઆદીસુ (બુ॰ વં॰ ૨.૧૦૯-૧૧૪) વિય. કામઞ્હેત્થ યથા અવસ્સમ્ભાવિયત્થવાચકો ધુવસદ્દો અત્થિ, ન એવં ''ભવતી''તિ પદે, અત્થતો પન ધુવં ભવિસ્સતિ અયં વણ્ણનાતિ અત્થો ગહેતબ્બોતિ દટ્ઠબ્બં.

૧. ''**તત્થા**''તિ પદં ''મુસાવાદવગ્ગસ્સા''તિ પદે નિદ્ધારણસમુદાયો, તેસુ નવસુ વગ્ગેસૂતિ અત્થો. પઠમસિક્ખાપદેતિ વા, તેસુ ખુદ્દકેસુ સિક્ખાપદેસૂતિ અત્થો. **સક્યાનં પુત્તો**તિ ભગિનીહિ સંવાસકરણતો લોકમરિયાદં છિન્દિતું, જાતિસમ્ભેદતો વા રક્ખિતું સક્કુણન્તીતિ **સક્યા**. સાકવનસણ્ડે નગરં માપેન્તીતિ વા સક્યા, પુબ્બરાજાનો. તેસં વંસે ભૂતત્તા એતરહિપિ રાજાનો સક્યા નામ, તેસં પુત્તોતિ અત્થો. ''બુદ્ધકાલે''તિ પદં ''પબ્બજિંસૂ''તિ પદે આધારો. સક્યકુલતો નિક્ખમિત્વાતિ સમ્બન્ધો. ''**વાદક્ખિત્તો**''ત્યાદિના વાદેન ખિત્તો, વાદમ્હિ વાતિ અત્થં દસ્સેતિ. **યત્ર યત્રા**તિ યસ્સં યસ્સં દિટ્ઠિયં પવત્તતીતિ સમ્બન્ધો. **અવજાનિત્વા**તિ પટિસ્સવેન વિયોગં કત્વા. અવસદ્દો હિ વિયોગત્થવાચકો. ''અપજાનિત્વા''તિપિ પાઠો, પટિઞ્ઞાતં અપનીતં કત્વાતિ અત્થો. **દોસ**ન્તિ અયુત્તિદોસં, સલ્લક્ખેન્તો હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. **કથેન્તો કથેન્તો**તિ અન્તસદ્દો માનસદ્દકારિયો. કથિયમાનો કથિયમાનોતિ હિ અત્થો. **પટિજાનિત્વા**તિ પટિઞ્ઞાતં કત્વા. **આનિસંસ**ન્તિ નિદ્દોસં ગુણં. પટિપુબ્બો ચરસદ્દો પટિચ્છાદનત્થોતિ આહ ''પટિચરતિ પટિચ્છાદેતી''તિ. ''કિં પન રૂપં નિચ્ચં વા અનિચ્ચં વા''તિ વુત્તે ''અનિચ્ચ''ન્તિ વદતિ. કસ્માતિ વુત્તે ''જાનિતબ્બતો''તિ વદતિ. યદિ એવં નિબ્બાનમ્પિ જાનિતબ્બત્તા અનિચ્ચં

નામ સિયાતિ વુત્તે અત્તનો હેતુમ્હિ દોસં દિસ્વા અહં ‘‘જાનિતબ્બતો’’તિ હેતું ન વદામિ, ‘‘જાતિધમ્મતો’’તિ પન વદામિ. તથા પન દુસ્સુતત્તા એવં વુત્તન્તિ વત્વા અઞ્ઞેનઞ્ઞં પટિચરતિ. ‘‘કુરુન્દિય’’ન્તિ પદં ‘‘વુત્ત’’ન્તિ પદે આધારો. **એતસ્સા**તિ ‘‘રૂપં અનિચ્ચં જાનિતબ્બતો’’તિ વચનસ્સ. **તત્રા**તિ કુરુન્દિયં. **તસ્સા**તિ પટિજાનનાવજાનનસ્સ. ‘‘પટિચ્છાદનત્થ’’ન્તિ પદં ‘‘ભાસતી’’તિપદે સમ્પદાનં. ‘‘મહાઅટ્ઠકથાય’’ન્તિપદં ‘‘વુત્ત’’ન્તિ પદે આધારો. ‘‘દિવાટ્ઠાનાદીસૂ’’તિ પદં ઉપનેતબ્બં. ઇદં ‘‘અસુકસ્મિં નામપદેસે’’તિ પદે નિદ્ધારણસમુદાયો.

૩. સમ્મા વદતિ અનેનાતિ **સંવાદનં**, ઉજુજાતિકચિત્તં, ન સંવાદનં **વિસંવાદનં**, વઞ્ચનાધિપ્પાયવસપ્પવત્તં ચિત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘વિસંવાદનચિત્ત’’ન્તિ. ‘‘વાચા’’ત્યાદિના વચતિ એતાયાતિ **વાચા**તિ અત્થં દસ્સેતિ . **હી**તિ દળ્હીકરણજોતકં, તદમિના સચ્ચન્તિ અત્થો. ‘‘વાચાયેવા’’તિ પદં ‘‘બ્યપ્પથો’’તિ પદે તુલ્યત્થં, ‘‘વુચ્ચતી’’તિ પદે કમ્મં. પથસદ્દપરત્તા વાચાસદ્દસ્સ બ્યાદેસો કતો. સુદ્ધચેતના કથિતાતિ સમ્બન્ધો. **તંસમુટ્ઠિતસદ્દસહિતા**તિ તાય ચેતનાય સમુટ્ઠિતેન સદ્દેન સહ પવત્તા ચેતના કથિતાતિ યોજના.

‘‘એવ’’ન્તિ પદં ‘‘દસ્સેત્વા’’તિ પદે નિદસ્સનં, કરણં વા. ‘‘દસ્સેત્વા’’તિ પદં ‘‘દસ્સેન્તો આહા’’તિ પદદ્વયે પુબ્બકાલકિરિયા. **અન્તે**તિ ‘‘વાચા’’તિઆદીનં પઞ્ચન્નં પદાનં અવસાને. ‘‘**આહા**’’તિ એત્થ વત્તમાન-તિવચનસ્સ અકારો પચ્ચુપ્પન્નકાલવાચકેન ‘‘ઇદાની’’તિ પદેન યોજિતત્તા. ‘‘તત્થા’’તિ પદં ‘‘અત્થો વેદિતબ્બો’’તિ પદે આધારો. **એત્થા**તિ ‘‘અદિટ્ઠં દિટ્ઠં મે’’તિઆદીસુ. ‘‘પાળિય’’ન્તિ પદં ‘‘દેસના કતા’’તિ પદે આધારો. નિસ્સિતવિઞ્ઞાણવસેન અવત્વા નિસ્સયપસાદવસેન ‘‘ચક્ખુના દિટ્ઠ’’ન્તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘ઓળારિકેનેવા’’તિ.

૪. **તસ્સા**તિ ‘‘તીહાકારેહી’’તિઆદિવચનસ્સ. ‘‘અત્થો’’તિ પદં ‘‘વેદિતબ્બો’’તિ પદે કમ્મં. **હી**તિ વિસેસજોતકં, વિસેસં કથયિસ્સામીતિ અત્થો. **તત્થા**તિ ચતુત્થપારાજિકે. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે.

૯. **આદીનમ્પી**તિ પિસદ્દો સમ્પિણ્ડનત્થો.

૧૧. મન્દસદ્દો જળત્થવાચકોતિ આહ ‘‘મન્દત્તા જળત્તા’’તિ. યો પન અઞ્ઞં ભણતીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘સામણેરેના’’તિ પદં ‘‘વુત્તો’’તિ પદે કત્તા. અપિસદ્દો પુચ્છાવાચકો, ‘‘પસ્સિત્થા’’તિ પદેન યોજેતબ્બો, અપિ પસ્સિત્થાતિ અત્થો. ‘‘અદિટ્ઠં દિટ્ઠં મે’’તિઆદિવચનતો અઞ્ઞા પૂરણકથાપિ તાવ અત્થીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અઞ્ઞા પૂરણકથા નામ હોતી’’તિ. અપ્પતાય ઊનસ્સ અત્થસ્સ પૂરણવસેન પવત્તા કથા **પૂરણકથા**. એસા પૂરણકથા નામ કાતિ આહ ‘‘એકો’’તિઆદિ. એસા હિ ગામે અપ્પકમ્પિ તેલં વા પૂવખણ્ડં વા પસ્સિત્વા વા લભિત્વા વા બહુકં કત્વા પૂરણવસેન કથિતત્તા પૂરણકથા નામ. બહુકાનિ તેલાનિ વા પૂવે વા પસ્સન્તોપિ લભન્તોપિ અપ્પકં કત્વા ઊનવસેન કથિતત્તા ઊનકથાપિ અત્થીતિ સક્કા વત્તું. અટ્ઠકથાસુ પન અવુત્તત્તા વીમંસિત્વા ગહેતબ્બં. બહુકાય પૂરણસ્સ અત્થસ્સ ઊનવસેન પવત્તા કથા **ઊનકથા**તિ વિગ્ગહો કાતબ્બોતિ. પઠમં.

૨. ઓમસવાદ સિક્ખાપદં

૧૨. દુતિયે મસધાતુ વિજ્ઝનત્થે પવત્તતિ ‘‘ઓમટ્ઠં ઉમ્મટ્ઠ’’ન્તિઆદીસુ (સં॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧.૨૧) વિયાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઓમસન્તીતિ ઓવિજ્ઝન્તી’’તિ.

૧૩. ''ઇદં વત્થુ''ન્તિ પદં ''આહરી''તિ પદે કમ્મં. નન્દિતબ્બોતિ **નન્દો** વણ્ણબલાદિ, સો એતસ્સત્થીતિ નન્દી. વિસાલાનિ મહન્તાનિ વિસાણાનિ એતસ્સત્થીતિ **વિસાલો**, નન્દી ચ સો વિસાલો ચેતિ **નન્દિવિસાલો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ ''નન્દિવિસાલો નામા''તિઆદિના. **સો**તિ નન્દિવિસાલો, ''આહા''તિ પદે કત્તા. **તત્થેવા**તિ યુઞ્જિતટ્ઠાનેયેવ. **અહેતુકપટિસન્ધિકાલેપી**તિ પિ-સદ્દો અનુગ્ગહત્થવાચકો, પગેવ દ્વિહેતુક તિહેતુક પટિસન્ધિકાલેતિ અત્થો. ''તેન ચા''તિ ચકારસ્સ અવુત્તસમ્પિણ્ડનત્થત્તા ''અત્તનો કમ્મેન ચા''તિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતીતિ આહ ''અત્તનો કમ્મેન ચા''તિ. **અત્તનો**તિ નન્દિવિસાલસ્સ.

૧૫. **એત્થા**તિ એતિસ્સં પદભાજનિયં, ''આહા''તિ પદે આધારો. ''યસ્મા''તિ પદં વિભજિતુકામો''તિ પદે હેતુ. અટ્ઠુપ્પત્તિયંયેવ ''હીનેનાપી''તિ વત્વા પદભાજનિયં અવુત્તત્તા ઇદં વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. **વેણુકારજાતી**તિ વિલીવકારજાતિ. **નેસાદજાતી**તિ એત્થ કેવટ્ટજાતિપિ સઙ્ગહિતા.

પુ વુચ્ચતિ કરીસં, તં કુસતિ અપનેતીતિ **પુક્કુસો**. પુપ્ફં વુચ્ચતિ કરીસં, કુસુમં વા, તં છડ્ડેતીતિ **પુપ્ફછડ્ડકો**.

કુટતિ છિન્દતીતિ **કોટ્ઠો**, સોયેવ **કોટ્ઠકો**. યકારભકારે એકતો યોજેત્વા ''યભા''તિ યો અક્કોસો અત્થિ, એસો હીનો નામ અક્કોસોતિ યોજના.

૧૬. **સબ્બપદેસૂ**તિ નામાદીસુ સબ્બપદેસુ. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. **અલિક**ન્તિ અસચ્ચં, મિચ્છાવાચન્તિ સમ્બન્ધો. યોપિ વદતીતિ યોજના.

૨૬. **પરિહરિત્વા**તિ પરિમુખં કથનં અપનેત્વા. દવં પરિહાસં કામેતીતિ **દવકામો**, તસ્સ ભાવો **દવકમ્યં**, તંયેવ **દવકમ્યતા**. અનુપસમ્પન્નન્તિ એત્થ અકારસ્સ સદિસત્થમગ્ગહેત્વા અઞ્ઞત્થોવ ગહેતબ્બોતિ આહ ''ઠપેત્વા ભિક્ખુ''ન્તિઆદિ. યદિ હિ સદિસત્થો ભવેય્ય, સામણેરોવ અનુપસમ્પન્નો નામ સિયા સણ્ઠાનેન ચ પુરિસભાવેન ચ સદિસત્તા, તસ્મા અઞ્ઞત્થોવ ગહેતબ્બોતિ દટ્ઠબ્બં. **સબ્બસત્તા**તિ એત્થ **સબ્બ**સદ્દો અનવસેસત્થો મનુસ્સે ઉપાદાય વચનત્થજાનનાજાનનપકતિકાનં સબ્બસત્તાનમ્પિ ગહિતત્તા.

૩૫. અત્થપુરેક્ખારો નામાતિ વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. સિક્ખાપદમપેક્ખિય નપુંસકલિઙ્ગવસેન ''કિરિય''ન્તિઆદિ વુત્તં. આપત્તિમપેક્ખિય ઇત્થિલિઙ્ગવસેન ''કિરિયા''તિઆદિ વુત્તં. વજ્જકમ્મસદ્દા સિક્ખાપદમપેક્ખન્તાપિ આપત્તિ, મપેક્ખન્તાપિ નિયતનપુંસકલિઙ્ગત્તા નપુંસકાયેવ, તસ્મા તે દ્વે આપત્તિટ્ઠાને ન વુત્તાતિ દટ્ઠબ્બન્તિ. દુતિયં.

૩. પેસુઞ્ઞસિક્ખાપદં

૩૬. તતિયે ''જાતભણ્ડનાન''ન્તિ વત્તબ્બે અગ્યાહિતોતિઆદીસુ વિય વિસેસનપરનિપાતવસેન ''ભણ્ડનજાતાન''ન્તિ વુત્તન્તિ આહ ''સઞ્જાતભણ્ડનાન''ન્તિ. ''પુબ્બભાગો''તિ વત્વા તસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ ''ઇમિના ચ ઇમિના ચા''તિઆદિના. વિરુદ્ધં વદતિ એતેનાતિ **વિવાદો**, વિગ્ગાહિકકથા , તં આપન્નાતિ **વિવાદાપન્ના**, તેસં. પિસતિ સઞ્ચુણ્ણેતીતિ **પિસુણો**, પુગ્ગલો, તસ્સ ઇદન્તિ **પેસુઞ્ઞં**, વચનન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''પેસુઞ્ઞન્તિ પિસુણવાચ''ન્તિ.

૩૭. **ભિક્ખુપેસુઞ્ઞે**તિ ભિક્ખૂનં સન્તિકં ઉપસંહટે પેસુઞ્ઞવચનેતિ છટ્ઠીસમાસો.

૩૮. ‘‘દિસ્વા’’તિ પદં ‘‘ભણન્તસ્સા’’તિ પદે પુબ્બકાલકિરિયા, દસ્સનં હુત્વાતિ અત્થો. તતિયં.

૪. પદસોધમ્મસિક્ખાપદં

૪૪. ચતુત્થે પટિમુખં આદરેન સુણન્તીતિ **પતિસ્સા**, ન પતિસ્સા **અપ્પતિસ્સા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અપ્પતિસ્સવા’’તિ.

૪૫. ‘‘પદસો’’તિ એત્થ સો-પચ્ચયો વિચ્છત્થવાચકોતિ આહ ‘‘પદં પદ’’ન્તિ. **તત્થા**તિ તેસુ ચતુબ્બિધેસુ. પદં નામ ઇધ અત્થજોતકં વા વિભત્યન્તં વા ન હોતિ, અથ ખો લોકિયેહિ લક્ખિતો ગાથાય ચતુત્થંસો પાદોવ અધિપ્પેતોતિ આહ ‘‘પદન્તિ એકો ગાથાપાદો’’તિ. અનુ પચ્છા વુત્તપદત્તા દુતિયપાદો **અનુપદં** નામ. અનુ સદિસં બ્યઞ્જનં **અનુબ્યઞ્જનન્**તિ અત્થં દસ્સેતિ ‘‘અનુબ્યઞ્જન’’ન્તિઆદિના. બ્યઞ્જનસદ્દો પદ-પરિયાયો. યંકિઞ્ચિ પદં અનુબ્યઞ્જનં નામ ન હોતિ, પુરિમપદેન પન સદિસં પચ્છિમપદમેવ અનુબ્યઞ્જનં નામ.

વાચેન્તો હુત્વા નિદ્દાપેતીતિ યોજના. ‘‘એકમેકં પદ’’ન્તિ પદં ‘‘નિદ્દાપેતી’’તિ પદે કારિતકમ્મં. ‘‘થેરેના’’તિ પદં ‘‘વુત્તે’’તિ પદે કત્તા, ‘‘એકતો’’તિ પદે સહત્થો. સામણેરો અપાપુણિત્વા ભણતીતિ સમ્બન્ધો. **મત્તમેવા**તિ એત્થ એવસદ્દો મત્તસદ્દસ્સ અવધારણત્થં દસ્સેતિ, તેન પકારં પટિક્ખિપતિ. ‘‘અનિચ્ચ’’ન્તિ ચ ‘‘અનિચ્ચા’’તિ ચ દ્વિન્નં પદાનં સતિપિ લિઙ્ગવિસેસત્તે અનુબ્યઞ્જનત્તા આપત્તિમોક્ખો નત્થીતિ આહ ‘‘અનુબ્યઞ્જનગણનાય પાચિત્તિયા’’તિ.

બ્રહ્મજાલાદીનીતિ એત્થ આદિસદ્દેન સામઞ્ઞફલસુત્તાદીનિ દીઘસુત્તાનિ (દી॰ નિ॰ ૧.૧૫૦ આદયો) સઙ્ગહિતાનિ. ચસદ્દેન ઓઘતરણસુત્તાદીનિ સંયુત્તસુત્તાનિ (સં॰ નિ॰ ૧.૧) ચ ચિત્તપરિયાદાનસુત્તાદીનિ અઙ્ગુત્તરસુત્તાનિ (અ॰ નિ॰ ૧.૨ આદયો) ચ સઙ્ગહિતાનિ. **સો**તિ દેવતાભાસિતો વેદિતબ્બોતિ યોજના.

કિઞ્ચાપિ વદતીતિ સમ્બન્ધો. એત્થ ચ કિઞ્ચાપિસદ્દો ગરહત્થવાચકો, પનસદ્દો અનુગ્ગહત્થવાચકો. **મેણ્ડકમિલિન્દપઞ્હેસૂ**તિ મેણ્ડકપઞ્હે ચ મિલિન્દપઞ્હે ચ. **યન્**તિ સુત્તં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. આરમ્મણકથા બુદ્ધિકકથા દણ્ડકકથા ઞાણવત્થુકથાતિ યોજેતબ્બં પેય્યાલવસેન વુત્તત્તા. ઇમાયો પકરણાનિ નામાતિ વદન્તિ. મહાપચ્ચરિયાદીસુ વત્વા પરિગ્ગહિતોતિ યોજના. **યન્**તિ સુત્તં.

૪૮. **તત્રા**તિ ‘‘એકતો ઉદ્દિસાપેન્તો’’તિ વચને. **ઉદ્દિસાપેન્તી**તિ આચરિયં દેસાપેન્તિ બહુકત્તારમપેક્ખિય બહુવચનવસેન વુત્તં. **તેહી**તિ ઉપસમ્પન્નાનુપસમ્પન્નેહિ. **દ્વેપી**તિ ઉપસમ્પન્નો ચ અનુપસમ્પન્નો ચ.

ઉપચારન્તિ દ્વાદસહત્થૂપચારં. **યેસન્**તિ ભિક્ખૂનં. **પલાયનકગન્થન્**તિ પરિવજ્જેત્વા ગચ્છન્તં પકરણં. સામણેરો ગણ્હાતીતિ યોજના.

ઓપાતેતીતિ અવપાતેતિ, ગળિતાપેતીતિ અત્થો. **સુત્તેપી**તિ વેય્યાકરણસુત્તેપિ. **તન્**તિ યેભુય્યેન પગુણગન્થં. **પરિસઙ્કમાનન્**તિ સારજ્જમાનં. યં પન વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **કિરિયસમુટ્ઠાનત્તા**તિ ઇમસ્સ સિક્ખાપદસ્સ કિરિયસમુટ્ઠાનત્તાતિ. ચતુત્થં.

૫. સહસેય્યસિક્ખાપદં

૪૯. પઞ્ચમે મુટ્ઠા સતિ એતેસન્તિ **મુટ્ઠસ્સતી**. નત્થિ સમ્પજાનં એતેસન્તિ **અસમ્પજાના**. **ભવઙ્ગોતિણ્ણકાલે**તિ નિદ્દોક્કમનકાલે.

૫૦. ''પકતિયા''તિ પદં ''દેન્તી''તિ પદે વિસેસનં. તે ભિક્ખૂ દેન્તીતિ સમ્બન્ધો. ''ગારવેના''તિ પદઞ્ચ ''સિક્ખાકામતાયા''તિ પદઞ્ચ ''દેન્તી''તિ પદે હેતુ. સીસસ્સ ઉપધાનં **ઉસ્સીસં**, તસ્સ કરીયતે **ઉસ્સીસકરણં** , તંયેવ અત્થો પયોજનં **ઉસ્સીસકરણત્થો**, તદત્થાય. **તત્રા**તિ પુરિમવચનાપેક્ખં, ''સિક્ખાકામતાયા''તિ વચનેતિ અત્થો. નિદસ્સનન્તિ સેસો. અથ વા **સિક્ખાકામતાયા**તિ પચ્ચત્તે ભુમ્મવચનં. ''ઇદમ્પિસ્સ હોતિ સીલસ્મિ''ન્તિઆદીસુ (દી॰ નિ॰ ૧.૧૯૫ આદયો) વિય. ઇદમ્પિ સિક્ખાકામતાય અયં સિક્ખાકામતા સિક્ખાકામભાવો હોતીતિ યોજના. એસ નયો ''તત્રિદં સમન્તપાસાદિકાય સમન્તપાસાદિકત્તસ્મિ''ન્તિઆદીસુપિ. ભિક્ખૂ ખિપન્તીતિ યોજના. **તન્તિ** આયસ્મન્તં રાહુલં. **અથા**તિ ખિપનતો પચ્છા. **ઇદન્તિ** વત્થુ. સમ્મુઞ્ચનિકચવરછડ્ડનકાનિ સન્ધાય વુત્તં. તેનાયસ્મતા રાહુલેન પાતિતં નુ ખોતિ યોજના. સો પનાયસ્મા ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **અપરિભોગા અઞ્ઞેસ**ન્તિ અઞ્ઞેહિ ન પરિભુઞ્જિતબ્બા.

૫૧. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. સયનં **સેય્યા**, કાયપસારણકિરિયા, સયન્તિ એત્થાતિ **સેય્યા**, મઞ્ચપીઠાદિ. તદુભયમ્પિ એકસેસેન વા સામઞ્ઞનિદ્દેસેન વા એકતો કત્વા ''સહસેય્ય''ન્તિ વુત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''સેય્યા''તિઆદિ. **તત્થા**તિ દ્વીસુ સેય્યાસુ. **તસ્મા**તિ યસ્મા દ્વે સેય્યા દસ્સિતા, તસ્મા. ''સબ્બચ્છન્ના''તિઆદિના લક્ખણં વુત્તન્તિ યોજના. **પાકટવોહાર**ન્તિ લોકે વિદિતં વચનં. **દુસ્સકુટિય**ન્તિ દુસ્સેન છાદિતકુટિયં. અટ્ઠકથાસુ યથાવુત્તે પઞ્ચવિધચ્છદનેયેવ ગય્હમાને કો દોસોતિ આહ ''પઞ્ચવિધચ્છદનેયેવા''તિઆદિ. યં પન સેનાસનં પરિક્ખિત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **પાકારેન વા**તિ ઇટ્ઠકસિલાદારુના વા. **અઞ્ઞેન વા**તિ કિલઞ્જાદિના વા. **વત્થેનપી**તિ પિસદ્દો પગેવ ઇટ્ઠકાદિનાતિ દસ્સેતિ. **યસ્સા**તિ સેનાસનસઙ્ખાતાય સેય્યાય. ઉપરીતિ વા સમન્તતોતિ વા યોજના. એકેન દ્વારેન પવિસિત્વા સબ્બપાસાદસ્સ વળઞ્જિતબ્બતં સન્ધાય વુત્તં ''એકૂપચારો''તિ. સતગબ્ભં વા ચતુસ્સાલં એકૂપચારં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** સેનાસનસઙ્ખાતં સેય્યં.

તત્થાતિ સેનાસનસઙ્ખાતાયં સેય્યાયં. સમ્બહુલા સામણેરા સયે હોન્તિ, એકો ભિક્ખુ સયે હોતીતિ યોજના. ''સામણેરા''તિ ઇદં પચ્ચાસન્નવસેન વુત્તં, ઉપલક્ખણવસેન વા અઞ્ઞેહિપિ સહસેય્યાનં આપત્તિસમ્ભવતો. તેતિ સામણેરા. **સબ્બેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **તસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **એસેવ નયો**તિ એસો એવ નયો, ન અઞ્ઞો નયોતિ અત્થો. અથ વા **એસેવ નયો**તિ એસો ઇવ નયો, એસો એતાદિસો નયો ઇવ અયં નયો દટ્ઠબ્બોતિ અત્થો.

અપિ ચાતિ એકંસેન. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. **ચતુક્ક**ન્તિ એકાવાસએકાનુપસમ્પન્નં, એકાવાસનાનુપસમ્પન્નં, નાનાવાસએકાનુપસમ્પન્નં, નાનાવાસનાનુપસમ્પન્નન્તિ ચતુસમૂહં, ચતુપરિમાણં વા. **યો**તિ ભિક્ખુ. **હિ**સદ્દો વિત્થારજોતકો, તં વચનં વિત્થારયિસ્સામીતિ અત્થો, વિત્થારો મયા વુચ્ચતેતિ વા. **દેવસિક**ન્તિ દિવસે દિવસે. **ણિક**પચ્ચયો હિ વિચ્છત્થવાચકો. યોપિ સહસેય્યં કપ્પેતિ, તસ્સાપિ આપત્તીતિ યોજેતબ્બો. **તત્રા**તિ ''તિરચ્છાનગતેનાપી''તિ વચને.

''અપદાનં અહિમચ્છા, દ્વિપદાનઞ્ચ કુક્કુટી;
ચતુપ્પદાનં મજ્જારી, વત્થુ પારાજિકસ્સિમા''તિ. (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૫૫);

ઇમં ગાથં સન્ધાય વુત્તં ‘‘વુત્તનયેનેવા’’તિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા વેદિતબ્બો, તસ્મા. **ગોધા**તિ કુણ્ડો. **બિળાલો**તિ આખુભુજો. **મઙ્ગુસો**તિ નકુલો.

અસમ્બદ્ધભિત્તિકસ્સ કતપાસાદસ્સાતિ યોજના. **તુલા**તિ એત્થ તુલા નામ થમ્ભાન, મુપરિ દક્ખિણુત્તરવિત્થારવસેન ઠપિતો દારુવિસેસો થલતિ થમ્ભેસુ પતિટ્ઠાતીતિ કત્વા. તા પન હેટ્ઠિમપરિચ્છેદતો તિસ્સો, ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદેન પન પઞ્ચસત્તનવાદયો. નાનૂપચારે પાસાદેતિ સમ્બન્ધો.

વાળસઙ્ઘાટાદીસૂતિ વાળરૂપં દસ્સેત્વા કતેસુ સઙ્ઘાટાદીસુ. આદિસદ્દેન તુલં સઙ્ગણ્હાતિ. એત્થ ચ **સઙ્ઘાટો** નામ તુલાન, મુપરિ પુબ્બપચ્છિમાયામવસેન ઠપિતો કટ્ઠવિસેસો સમ્મા ઘટેન્તિ એત્થ ગોપાનસ્યાદયોતિ કત્વા. તે પન તયો હોન્તિ. **નિબ્બકોસબ્ભન્તરે**તિ છદનકોટિઅબ્ભન્તરે. પરિમણ્ડલં વા ચતુરસ્સં વા સેનાસનં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્રા**તિ તસ્મિં સેનાસને. અપરિચ્છિન્નો ગબ્ભસ્સ ઉપચારો એતેસન્તિ **અપરિચ્છિન્નગબ્ભૂપચારા** સબ્બગબ્ભા, તે પવિસન્તીતિ અત્થો. નિપન્નાનં ભિક્ખૂનન્તિ યોજના. **તત્રા**તિ તસ્મિં પમુખે. પમુખસ્સ સબ્બચ્છન્નત્તા, સબ્બપરિચ્છન્નત્તા ચ આપત્તિં કરોતીતિ યોજના. નનુ પમુખે છન્નમેવ અત્થિ, નો પરિચ્છન્નન્તિ આહ ‘‘ગબ્ભપરિક્ખેપો’’તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં.

યં પન અન્ધકટ્ઠકથાયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **જગતી**તિ પથવિયા ચ મન્દિરાલિન્દવત્થુસ્સ ચ નામમેતં. ઇધ પન મન્દિરાલિન્દવત્થુસઙ્ખાતા ભૂભેદા ગહિતા. **તત્થા**તિ અન્ધકટ્ઠકથાયં. કસ્મા પાળિયા ન સમેતીતિ આહ ‘‘દસહત્થુબ્બેધાપી’’તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા. **તત્થા**તિ અન્ધકટ્ઠકથાયં. યેપિ મહાપાસાદા હોન્તીતિ યોજના. **તેસુપી**તિ મહાપાસાદેસુપિ.

સુધાછદનમણ્ડપસ્સાતિ એત્થ "**સુધા**"તિ ઇદં ઉપલક્ખણવસેન વુત્તં યેન કેનચિ છદનમણ્ડપસ્સાપિ અધિપ્પેતત્તા. મણ્ડં વુચ્ચતિ સૂરિયરસ્મિ, તં પાતિ રક્ખતિ, તતો વા જનન્તિ **મણ્ડપં**. નનુ એકૂપચારં હોતિ પાકારસ્સ છિદ્દત્તાતિ આહ ‘‘ન હી’’તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. વળઞ્જનત્થાય એવાતિ એવકારો યોજેતબ્બો. તેનાહ ‘‘ન વળઞ્જનૂપચ્છેદનત્થાયા’’તિ. અથ વા ‘‘સદ્દન્તરત્થાપોહનેન સદ્દો અત્થં વદતી’’તિ (ઉદા॰ અટ્ઠ॰ ૧; દી॰ નિ॰ ટિ॰ ૧.૧; મ॰ નિ॰ ટી॰ ૧.મૂલપરિયાયસુત્તવણ્ણના; સં॰ નિ॰ ટી॰ ૧.૧.ઓઘતરણસુત્તવણ્ણના; અ॰ નિ॰ ટી॰ ૧.૧.રુપાદિવગ્ગવણ્ણના) વુત્તત્તા ‘‘ન વળઞ્જનૂપચ્છેદનત્થાયા’’તિ વુત્તં. **કવાટ**ન્તિ એત્થ દ્વારમેવ અધિપ્પેતં પરિયાયેન વુત્તત્તા, અસતિ ચ દ્વારે કવાટસ્સાભાવતો. સંવરણવિવરણકાલે કવતિ સદ્દં કરોતીતિ **કવાટં**.

તત્રાતિ ‘‘એકૂપચારત્તા’’તિ વચને. **યસ્સા**તિ પરવાદિનો. અનુયોગો સિયાતિ યોજના. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સહસેય્યસિક્ખાપદે, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ પિહિતદ્વારે ગબ્ભે. **સો**તિ પરવાદી. સબ્બચ્છન્નત્તા આપત્તિ ઇતિ વુત્તેતિ યોજના. એસેવ નયો ‘‘સબ્બપરિચ્છન્નતા ન હોતી’’તિ એત્થાપિ. **પચ્ચાગમિસ્સતી**તિ પતિ આગમિસ્સતિ, પુન આગમિસ્સતીતિ અત્થો.

બ્યઞ્જનમત્તેનેવાતિ ‘‘સબ્બચ્છન્ના’’તિઆદિઅક્ખરપદમત્તેનેવ, ન અત્થવસેન. ‘‘એવઞ્ચ સતી’’તિ ઇમિના અબ્યાપિતદોસં દસ્સેતિ. **તતો**તિ અનાપત્તિતો, પરિહાયેય્યાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મા**તિ યસ્મા અનિયતેસુ વુત્તં, તસ્મા. **તત્થા**તિ અનિયતેસુ. **ઇધાપી**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદેપિ. **યં ય**ન્તિ સેનાસનં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ સેનાસનેસુ, સહસેય્યાપત્તિ હોતીતિ સમ્બન્ધો.

૫૩. દ્વીસુ અટ્ઠકથાવાદેસુ મહાઅટ્ઠકથાવાદોવ યુત્તોતિ સો પચ્છા વુત્તો.

ઇમિનાપીતિ સેનમ્બમણ્ડપેનાપિ. **એત**ન્તિ જગતિયા અપરિક્ખિત્તતં. **યથા**તિ યંસદ્દત્થો તતિયન્તનિપાતો, યેન સેનમ્બમણ્ડપેનાતિ અત્થોતિ. પઞ્ચમં.

૬. દુતિયસહસેય્યસિક્ખાપદં

૫૫. છટ્ઠે આગન્તુકા વસન્તિ એત્થાતિ **આવસથો**, આવસથો ચ સો અગારઞ્ચેતિ **આવસથાગાર**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''આગન્તુકાનં વસનાગાર''ન્તિ. મનુસ્સાનં સન્તિકા વચનં સુત્વાતિ વચનસેસો યોજેતબ્બો. **સાટક**ન્તિ ઉત્તરસાટકં, નિવત્થવત્થન્તિપિ વદન્તિ. **અચ્ચાગમ્મા**તિ ત્વાપચ્ચયન્તપદસ્સ સમ્બન્ધં દસ્સેતુમાહ ''પવત્તો''તિ. યથા ઓમસવાદસિક્ખાપદે અક્કોસેતુકામતાય ખત્તિયં ''ચણ્ડાલો''તિ વદતો અલિકં ભણતોપિ મુસાવાદસિક્ખાપદેન અનાપત્તિ, ઓમસવાદસિક્ખાપદેનેવ આપત્તિ, એવમિધાપિ માતુગામેન સહ સયતો પઠમસહસેય્યસિક્ખાપદેન અનાપત્તિ, ઇમિનાવ આપત્તીતિ દટ્ઠબ્બન્તિ. છટ્ઠં.

૭. ધમ્મદેસનાસિક્ખાપદં

૬૦. સત્તમે **મહાદ્વારે**તિ બહિ ઠિતે મહાદ્વારે. આગમ્મ, પવિસિત્વા વા વસનટ્ઠાનત્તા ઓવરકો આવસથો નામાતિ આહ ''ઓવરકદ્વારે''તિ. **સુનિગ્ગતેના**તિ સુટ્ઠુ બહિ નિક્ખમિત્વા ગતેન સદ્દેન. ''અઞ્ઞાતુ''ન્તિ પદસ્સ ''ન ઞાતુ''ન્તિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''આજાનિતુ''ન્તિ. ઇમિના નકારવિકારો અઇતિ નિપાતો ન હોતિ, આઇતિ ઉપસગ્ગોતિ પન દસ્સેતિ. ''વિઞ્ઞુના પુરિસેના''તિ એત્તકમેવ અવત્વા ''પુરિસવિગ્ગહેના''તિ વદન્તો મનુસ્સપુરિસવિગ્ગહં ગહેત્વા ઠિતેન યક્ખેન પેતેન તિરચ્છાનગતેન સદ્ધિં ઠિતાય માતુગામસ્સ દેસેતું ન વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. **ન યક્ખેના**તિ યક્ખેન સદ્ધિં ઠિતાય માતુગામસ્સ દેસેતું ન વટ્ટતીતિ યોજના. એસ નયો ''ન પેતેન, ન તિરચ્છાનગતેના''તિ એત્થાપિ.

૬૬. **છપ્પઞ્ચવાચાહી**તિ એત્થ ''પઞ્ચા''તિ વાચાસિલિટ્ઠવસેન વુત્તં કસ્સચિ પયોજનસ્સાભાવા. **તત્થા**તિ ''છપ્પઞ્ચવાચાહી''તિ પદે. એકો ગાથાપાદો એકા વાચાતિ વદન્તો ચુણ્ણિયે વિભત્યન્તં એકં પદં એકા વાચા નામાતિ દસ્સેતિ, અત્થજોતકપદં વા વાક્યપદં વા ન ગહેતબ્બં. ''એકં પદં પાળિતો, પઞ્ચ અટ્ઠકથાતો''તિ ઇમિના ''દ્વે પદાનિ પાળિતો, ચત્તારિ અટ્ઠકથાતો''તિઆદિનયોપિ ગહેતબ્બો. છપદાનતિક્કમોયેવ હિ પમાણં. **તસ્મિ**ન્તિ એત્થ સતિ વિભત્તિવિપલ્લાસે લિઙ્ગસ્સાપિ વિપલ્લાસો હોતિ ''તસ્મિ''ન્તિ પુલ્લિઙ્ગેન વુત્તત્તા. સતિ ચ વિભત્તિવિપલ્લાસે ''તસ્સા''તિ ઇત્થિલિઙ્ગભાવેન પવત્તા. ''માતુગામસ્સા''તિ નિયતપુલ્લિઙ્ગાપેક્ખનસ્સ અસમ્ભવતો અત્થવસેન ''એકિસ્સા''તિ ઇત્થિલિઙ્ગભાવેન વુત્તં. ઇમિના ભેદલિઙ્ગનિસ્સિતો વિસેસનવિસેસ્યોપિ અત્થીતિ દસ્સેતિ. **તુમ્હાક**ન્તિ નિદ્ધારણસમુદાયો. ''સુણાથા''તિ અવત્વા આભોગોપિ વટ્ટતીતિ આહ ''પઠમ''ન્તિઆદિ. **પઠમ**ન્તિ ચ પઠમમેવ. તેન વુત્તં ''ન પચ્છા''તિ. પુટ્ઠો હુત્વા ભિક્ખુ કથેતીતિ યોજનાતિ. સત્તમં.

૮. ભૂતારોચનસિક્ખાપદં

૬૭. અટ્ઠમે **તત્થા**તિ ચતુત્થપારાજિકસિક્ખાપદે. **ઇધા**તિ ભૂતારોચનસિક્ખાપદે. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **પયુત્તવાચા**તિ પચ્ચયેહિ યુત્તા વાચા. **તથા**તિ તતો ગુણારોચનકારણા, અરિયા સાદિયિંસૂતિ યોજના.

યતસદ્દાનં નિચ્ચસમ્બન્ધત્તા વુત્તં ‘‘યે’’તિઆદિ. **સબ્બેપી**તિ પુથુજ્જનારિયાપિ. **ભૂતન્તિ** વિજ્જમાનં. કસ્મા સબ્બેપિ પટિજાનિંસુ, નનુ અરિયેહિ અત્તનો ગુણાનં અનારોચિતત્તા ન પટિજાનિતબ્બન્તિ આહ ‘‘અરિયાનમ્પી’’તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. અરિયાનમ્પિ અબ્ભન્તરે ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મો યસ્મા ભૂતો હોતિ, તસ્મા સબ્બેપિ ‘‘ભૂતં ભગવા’’તિ પટિજાનિંસૂતિ યોજના. યસ્મા ભાસિતો વિય હોતિ, તસ્માતિ યોજના. અરિયા પટિજાનિંસૂતિ સમ્બન્ધો. **અનાદીનવદસ્સિનો**તિ દોસસ્સ અદસ્સનધમ્મા. **તેહી**તિ અરિયેહિ, ભાસિતોતિ સમ્બન્ધો. યં પિણ્ડપાતં ઉપ્પાદેસુન્તિ યોજના. **અઞ્ઞે**તિ પુથુજ્જના. **સબ્બસઙ્ગાહિકેનેવા**તિ સબ્બેસં પુથુજ્જનારિયાનં સઙ્ગહણે પવત્તેનેવ. **સિક્ખાપદવિભઙ્ગેપી**તિ સિક્ખાપદસ્સ પદભાજનિયેપિ. **તત્થા**તિ ચતુત્થપારાજિકે. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે.

૭૭. ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મમેવ સન્ધાય વુત્તં, ન સુતાદિગુણન્તિ અત્થો. **અન્તરા વા**તિ પરિનિબ્બાનકાલતો અઞ્ઞસ્મિં કાલે વા. **અતિકડ્ઢિયમાનેના**તિ અતિનિપ્પીળિયમાનેન. **ઉમ્મત્તકસ્સાતિ ઇદં પના**તિ એત્થ ઇતિ-સદ્દો આદ્યત્થો. તેન ‘‘ખિત્તચિત્તસ્સા’’તિઆદિં સઙ્ગણ્હાતિ. **દિટ્ઠિસમ્પન્નાનન્તિ** મગ્ગપઞ્ઞાય, ફલપઞ્ઞાય ચ સમ્પન્નાનં. **અનાપત્તી**તિ પાચિત્તિયાપત્તિયા અનાપત્તિ ન વત્તબ્બા, આપત્તિયેવ હોતિ, તસ્મા ‘‘ઉમ્મત્તકસ્સ અનાપત્તી’’તિ ન વત્તબ્બન્તિ અધિપ્પાયોતિ. અટ્ઠમં.

૯. દુટ્ઠુલ્લારોચનસિક્ખાપદં

૭૮. નવમે **તત્રા**તિ તસ્સં ‘‘દુટ્ઠુલ્લા નામા’’તિઆદિપાળિયં, તાસુ વા પાળિઅટ્ઠકથાસુ. **વિચારણા**તિ વીમંસના. **ઉપસમ્પન્નસદ્દે**તિ ઉપસમ્પન્નસદ્દત્થભાવે . એત્થ હિ સદ્દે વુચ્ચમાને અવિનાભાવતો સદ્દેન અત્થોપિ વુત્તો, વિનાપિ ભાવપચ્ચયેન ભાવત્થસ્સ ઞાતબ્બત્તા ભાવોપિ ગહેતબ્બો, તસ્મા વુત્તં ‘‘ઉપસમ્પન્નસદ્દત્થભાવે’’તિ. એસેવ નયો ‘‘દુટ્ઠુલ્લસદ્દે’’તિ એત્થાપિ. એતં પરિમાણં યસ્સાતિ **એતં**, ‘‘તેરસ સઙ્ઘાદિસેસા’’તિ વચનં. એતં એવ વત્તબ્બં, ન ‘‘ચત્તારિ ચ પારાજિકાની’’તિ ઇદન્તિ અત્થો. **તત્થા**તિ પાળિયં. કસ્સચિ વિમતિ ભવેય્ય, કિં ભવેય્યાતિ યોજના. આપત્તિં આરોચેન્તેન અક્કોસન્તસ્સ સમાનત્તા વુત્તં ‘‘એવં સતી’’તિઆદિ. **પાચિત્તિયમેવ ચા**તિ ચસદ્દો બ્યતિરેકત્થો, ન દુક્કટં આપજ્જતીતિ અત્થો. **હી**તિ સચ્ચં. **એતન્તિ** પાચિત્તિયાપજ્જનતં, ‘‘અસુદ્ધો હોતિ…પે॰… ઓમસવાદસ્સા’’તિ વચનં વા, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ પાળિયં. **અટ્ઠકથાચરિયાવે**તિ એત્થ એવકારો અટ્ઠાનયોગો, પમાણન્તિ એત્થ યોજેતબ્બો, કારણમેવાતિ અત્થો. તેન વુત્તં ‘‘ન અઞ્ઞા વિચારણા’’તિ. અથ વા **અઞ્ઞા**તિ સામ્યત્થે પચ્ચત્તવચનમેતં, ન અઞ્ઞેસં વિચારણા પમાણન્તિ અત્થો. એવઞ્હિ સતિ એવકારો ઠાનયોગોવ. **પુબ્બેપિ ચા**તિ ગન્થારમ્ભકાલેપિ ચ.

એતન્તિ અટ્ઠકથાચરિયાનં પમાણતં. સંવરત્થાય એવ, અનાપજ્જનત્થાય એવ ચ અનુઞ્ઞાતન્તિ યોજના. તેનાહ ‘‘ન તસ્સ’’ત્યાદિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા ભિક્ખુભાવો નામ ન અત્થિ, તસ્મા સુવુત્તમેવાતિ સમ્બન્ધો.

૮૦. **સા**તિ ભિક્ખુસમ્મુતિ, સઙ્ઘેન કાતબ્બાતિ યોજના. **કત્થચી**તિ કિસ્મિઞ્ચિ ઠાને. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. ‘‘વુત્તત્તા’’તિ પદં ‘‘કાતબ્બા’’તિ પદે હેતુ. **એસા**તિ એસો ભિક્ખુ. **હિતેસિતાયા**તિ હિતસ્સ એસિતાય, અત્થસ્સ ઇચ્છતાયાતિ અત્થો.

૮૨. **સેસાની**તિ આદિમ્હિ પઞ્ચસિક્ખાપદતો સેસાનિ ઉપરિ પઞ્ચ સિક્ખાપદાનિ. **અસ્સા**તિ અનુપસમ્પન્નસ્સ. **ઘટેત્વા**તિ સમ્બન્ધં કત્વાતિ. નવમં.

૧૦. પથવીખણનસિક્ખાપદં

૮૬. દસમે ભગવા દસ્સેતીતિ યોજના. **એત્થાતિ** પથવિયં. **તત્થાતિ** તેસુ પાસાણાદીસુ. **મુટ્ઠિપ્પમાણતોતિ** ખટકપમાણતો. **સાતિ** અદડ્ઢપથવી. **હત્થિકુચ્છિયન્તિ** એવંનામકે ઠાને. એકપચ્છિપૂરં પથવિન્તિ સમ્બન્ધો. **તેસંયેવાતિ** અપ્પપંસુઅપ્પમત્તિકાપદાનં એવ. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **એતન્તિ** યેભુય્યેનપાસાણાદિપઞ્ચકં. **તન્તિ** કુસીતં. **આણાપેત્વાતિ** એત્થ ''આણ પેસને''તિ ધાતુપાઠેસુ વુત્તત્તા આણધાતુયેવ પેસનસઙ્ખાતં હેત્વત્થં વદતિ, ન ણાપેપચ્ચયો, સો પન ધાત્વત્થેયેવ વત્તતિ. ન હિ તસ્સ વિસું વુત્તો અભિધેય્યો અત્થિ ધાત્વત્થતો અઞ્ઞસ્સ અભિધેય્યસ્સાભાવા. **તાવાતિ** પઠમં પાળિમુત્તકવિનિચ્છયસ્સ, તતો વા.

પોક્ખરં પદુમં નેતીતિ **પોક્ખરણી**. ''સોધેન્તેહી''તિ પદં ''ઉસ્સિઞ્ચિતું અપનેતુ''ન્તિ પદેસુ ભાવકત્તા. **યોતિ** ''તનુકદ્દમો''તિ પદેન યોજેતબ્બો. યો તનુકદ્દમોતિ હિ અત્થો. **કુટેહીતિ** ઘટેહિ. **ઉસ્સિઞ્ચિતુન્તિ** ઉક્ખિપિત્વા, ઉદ્ધરિત્વા વા સિઞ્ચિતું. **તત્રાતિ** સુક્ખકદ્દમે, ''યો''તિ પદે અવયવીઆધારો. **યોતિ** સુક્ખકદ્દમો.

તટન્તિ કૂલં. **ઉદકસામન્તાતિ** ઉદકસ્સ સમીપે. **ઓમકચતુમાસન્તિ** ચતુમાસતો ઊનકં. **ઓવટ્ઠન્તિ** દેવેન ઓવસ્સિતં હોતિ સચેતિ યોજના. **પતતીતિ** તટં પતતિ. **ઉદકેયેવાતિ** પકતિઉદકેયેવ. **ઉદકસ્સાતિ** વસ્સોદકસ્સ. **તત્થાતિ** પાસાણપિટ્ઠિયં. **પઠમમેવાતિ** સોણ્ડિખણનતો પઠમં એવ. **ઉદકે પરિયાદિણ્ણેતિ** ઉદકે સુક્ખે. **પચ્છાતિ** ઉદકપૂરતો પચ્છા. **તત્થાતિ** સોણ્ડિયં. **ઉદકેયેવાતિ** મૂલઉદકેયેવ. **ઉદકન્તિ** આગન્તુકઉદકં. **અલ્લીયતીતિ** પિટ્ઠિપાસાણે લગ્ગતિ. **તમ્પીતિ** સુખુમરજમ્પિ. **અકતપબ્ભારેતિ** વળઞ્જેન અકતે પબ્ભારે. ઉપચિકાહિ વમીયતિ, ઘરગોળિકાદયો વા સત્તે વમતીતિ **વમ્મિકો**.

ગાવીનં ખુરો કણ્ટકસદિસત્તા **ગોકણ્ટકો** નામ, તેન છિન્નો કદ્દમો ''ગોકણ્ટકો''તિ વુચ્ચતિ. અચ્છદનં વા વિનટ્ઠચ્છદનં વા પુરાણસેનાસનં હોતીતિ યોજના. **તતોતિ** પુરાણસેનાસનતો, ગણ્હિતું વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **અવસેસન્તિ** વિનટ્ઠચ્છદનતો. અવસેસં ઇટ્ઠકં ગણ્હામિ ઇતિ સઞ્ઞાયાતિ યોજેતબ્બો. **તેનાતિ** ઇટ્ઠકાદિના. **યા યાતિ** મત્તિકા. **અતિન્તાતિ** અનલ્લા, અકિલિન્નાતિ અત્થો.

તસ્મિન્તિ મત્તિકાપુઞ્જે. **સબ્બોતિ** સકલો મત્તિકાપુઞ્જો. **અસ્સાતિ** મત્તિકાપુઞ્જસ્સ. ''કપ્પિયકારકેહી''તિ પદં ''અપનામેત્વા''તિ પદે કારિતકમ્મં. કસ્મા વટ્ટતીતિ આહ ''ઉદકેના''તિઆદિ. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા.

તત્થાતિ મત્તિકાપાકારે. **અજ્ઝમ્પીતિ** મણ્ડપથમ્ભતો અજ્ઝમ્પિ. **તેન અપદેસેનાતિ** તેન પાસાણાદિપવટ્ટનલેસેન.

પસ્સાવધારાયાતિ મુત્તસોતાય. **કત્તરયટ્ઠિયાતિ** કત્તરદણ્ડેન. એત્થ હિ કત્તરયતિ અઙ્ગપચ્ચઙ્ગાનં સિથિલભાવેન સિથિલો હુત્વા ભવતીતિ કત્વા **કત્તરો** વુચ્ચતિ જિણ્ણમનુસ્સો, તેન એકન્તતો ગહેતબ્બત્તા કત્તરેન ગહિતા યટ્ઠિ, કત્તરસ્સ યટ્ઠીતિ વા કત્વા કત્તરયટ્ઠિ વુચ્ચતિ કત્તરદણ્ડો. દન્તજપઠમક્ખરેન સજ્ઝાયિતબ્બો. **વીરિયસમ્પગ્ગહણત્થન્તિ** વીરિયસ્સ સુટ્ઠુ પગ્ગણ્હનત્થં, વીરિયસ્સ ઉક્ખિપનત્થન્તિ અત્થો. કેચિ ભિક્ખૂતિ યોજના.

૮૭. **તત્રાપીતિ** ઇટ્ઠકકપાલાદીસુપિ. **હીતિ** સચ્ચં. **તેસં અનુપાદાનત્તાતિ** તેસં ઇટ્ઠકાદીનં અગ્ગિસ્સ અનિન્ધનત્તા. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્માવા. **તાનીતિ** ઇટ્ઠકાદીનિ. **અવિસયત્તાતિ** આપત્તિયા અનોકાસત્તા. **તિણુક્કન્તિ**

તિણમયં ઉક્કં. **તત્થેવા**તિ મહાપચ્ચરિયં એવ. અરીયતિ અગ્ગિનિપ્ફાદનત્થં ઘંસીયતિ એત્થાતિ **અરણી**, હેટ્ઠા નિમન્થનીયદારુ. સહ ધનુના એતિ પવત્તતીતિ **સહિતો**, ઉપરિ નિમન્થનદારુ. અરણી ચ સહિતો ચ અરણીસહિતો, તેન અગ્ગિં નિબ્બત્તેત્વાતિ યોજના. યથા કરિયમાને ન ડય્હતિ, તથા કરોહીતિ સમ્બન્ધો.

૮૮. **આવાટં જાના**તિ આવાટં કાતું, ખણિતું વા જાનાહીતિ અત્થો. ''એવં મહામત્તિકં જાન, થુસમત્તિકં જાના''તિ એત્થાપિ યથાલાભં સમ્પદાનવાચકપદં અજ્ઝાહરિત્વા યોજના કાતબ્બા. **સા**તિ પથવી. **તેના**તિ પવટ્ટનાદિનાતિ. દસમં.

મુસાવાદવગ્ગો પઠમો.

૨. ભૂતગામવગ્ગો

૧. ભૂતગામસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૮૯. દુતિયવગ્ગસ્સ પઠમે **તસ્સા**તિ દેવતાય. **ઉક્ખિત્તં ફરસુન્તિ** ઉદ્ધં ખિત્તં કુઠારિં. **નિગ્ગહેતુન્તિ** સણ્ઠાતું, નિવત્તેતું વા. **ચક્ખુવિસયાતીતે**તિ પસાદચક્ખુસ્સ ગોચરાતિક્કન્તે. **મહારાજસન્તિકા**તિ વેસ્સવણમહારાજસ્સ સન્તિકા. **થનમૂલેયેવા**તિ થનસમીપેયેવ. **હિમવન્તે**તિ હિમઉગ્ગિરણે વને, હિમયુત્તે વા. **તત્થા**તિ હિમવન્તે, દેવતાસન્નિપાતે વા. **રુક્ખધમ્મો**તિ રુક્ખસભાવો. રુક્ખધમ્મો ચ નામ છેદનભેદનાદીસુ રુક્ખાનં અચેતનત્તા કોપસ્સ અકરણં, તસ્મિં રુક્ખધમ્મે ઠિતા દેવતા રુક્ખધમ્મે ઠિતા નામ, છેદનભેદનાદીસુ રુક્ખસ્સ વિય રુક્ખટ્ઠકદેવતાય અકોપનં રુક્ખધમ્મે ઠિતા નામાતિ અધિપ્પાયો. **તત્થા**તિ તાસુ સન્નિપાતદેવતાસુ. **ઇતી**તિ ઇમસ્સ અલભનસ્સ, ઇમસ્મિં અલભને વા, આદીનવન્તિ સમ્બન્ધો. **ભગવતો ચા**તિ ચ-સદ્દો ''પુબ્બચરિત''ન્તિ એત્થ યોજેતબ્બો. ઇમઞ્ચ આદીનવં અદ્દસ, ભગવતો પુબ્બચરિતઞ્ચ અનુસ્સરીતિ વાક્યસમ્પિણ્ડનવસેન યોજના કાતબ્બા. **તેના**તિ દસ્સનાનુસ્સરણકારણેન. **અસ્સા**તિ દેવતાય. સંવિજ્જતિ પિતા અસ્સાતિ **સપિતિકો**, પુત્તો. (**તાવા**તિ અતિવિય, પટિસઞ્ચિક્ખન્તિયાતિ સમ્બન્ધો) ''મરિયાદં બન્ધિસ્સતી''તિ વત્વા તસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સિક્ખાપદં પઞ્ઞપેસ્સતી''તિ. ઇતિ પટિસઞ્ચિક્ખન્તિયા અસ્સા દેવતાય એતદહોસીતિ યોજના.

યોતિ યો કોચિ જનો. **વે**તિ એકન્તેન. **ઉપ્પતિતન્તિ** ઉપ્પજ્જનવસેન અત્તનો ઉપરિ પતિતં. **ભન્તન્તિ** ભમન્તં ધાવન્તં, **વારયે**તિ નિવારેય્ય નિગ્ગણ્હેય્યાતિ અત્થો. **તન્તિ** જનં. અયં પનેત્થ યોજના – સારથિ ભન્તં રથં વારયે ઇવ, તથા યો વે ઉપ્પતિતં કોધં વારયે, તં અહં સારથિં ઇતિ બ્રૂમિ. ઇતરો કોધનિવારકતો અઞ્ઞો રાજઉપરાજાદીનં સારથિભૂતો જનો રસ્મિગ્ગાહો રજ્જુગ્ગાહો નામાતિ.

દુતિયગાથાય વેજ્જો **વિસટં** વિત્થતં **સપ્પવિસં** સપ્પસ્સ આસીવિસસ્સ વિસં ગરળં **ઓસધેહિ** ભેસજ્જેન, મન્તેન ચ વિનેતિ ઇવ, તથા યો ભિક્ખવે ઉપ્પતિતં કોધં મેત્તાય વિનેતિ, સો ભિક્ખુ **ઉરગો** ભુજગો **પુરાણં** પુરે ભવં **જિણ્ણં** પુરાણત્તા જિણ્ણં તચં જહાતિ ઇવ, તથા **ઓરપારં** અપારસઞ્ઞાતં પઞ્ચોરમ્ભાગિયસંયોજનં જહાતીતિ યોજના કાતબ્બા.

તત્રાતિ દ્વીસુ ગાથાસુ. વત્થુ પન વિનયે આરૂળ્હન્તિ યોજના. **અથા**તિ પચ્છા. **યસ્સ દેવપુત્તસ્સા**તિ યેન દેવપુત્તેન. **પરિગ્ગહો**તિ પરિચ્છિન્દિત્વા ગહિતો. **સો**તિ દેવપુત્તો. **તતો**તિ ઉપગમનતો. યદા હોતિ, તદાતિ યોજના.

મહેસક્ખદેવતાસૂતિ મહાપરિવારાસુ દેવતાસુ, મહાતેજાસુ વા. **પટિક્કમન્તી**તિ અપેન્તિ. દેવતા યમ્પિ પઞ્હં પુચ્છન્તીતિ યોજના. **તત્થેવા**તિ અત્તનો વસનટ્ઠાનેયેવ. **ઉપટ્ઠાન**ન્તિ ઉપટ્ઠાનત્થાય, સમ્પદાનત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. અથ વા ઉપગન્ત્વા તિટ્ઠતિ એત્થાતિ **ઉપટ્ઠાનં**, ભગવતો સમીપટ્ઠાનં, તં આગન્ત્વાતિ અત્થો. નન્તિ તં, અયમેવ વા પાઠો.

૯૦. ''ભવન્તી''તિ ઇમિના વિરૂળ્હે મૂલે નીલભાવં આપજ્જિત્વા વડ્ઢમાનકે તરુણરુક્ખગચ્છાદિકે દસ્સેતિ. ''અહુવત્થુ''ન્તિ ઇમિના પન વડ્ઢિત્વા ઠિતે મહન્તરુક્ખગચ્છાદિકે દસ્સેતિ. ''અહુવત્થુ''ન્તિ ચ હિય્યત્તનિસઞ્ઞાતાય ત્થું-વિભત્તિયા હૂ-ધાતુસ્સ ઊકારસ્સ ઉવાદેસો હોતિ. પોત્થકેસુ પન ''અહુવતી''તિ પાઠો દિસ્સતિ, સો અપાઠોતિ દટ્ઠબ્બો. ''જાયન્તી''તિ ઇમિના ભૂ-ધાતુસ્સ સત્તત્થભાવં દસ્સેતિ , ''વડ્ઢન્તી''તિ ઇમિના વડ્ઢનત્થભાવં. **એત**ન્તિ ''ભૂતગામો''તિ નામં. પીયતે યથાકામં પરિભુઞ્જીયતે, પાતબ્બં પરિભુઞ્જિતબ્બન્તિ વા **પાતબ્યં**, પાસદ્દો યથાકામપરિભુઞ્જનત્થો. તેનાહ – ''છેદનભેદનાદીહિ યથારુચિ પરિભુઞ્જિતબ્બતાતિ અત્થો''તિ.

૯૧. ''ઇદાની''તિ પદં ''આહા''તિ પદે કાલસત્તમી. **યસ્મિ**ન્તિ બીજે. **ત**ન્તિ બીજં. **પઞ્ચ બીજજાતાની**તિ એત્થ જાતસદ્દસ્સ તબ્ભાવત્થતં સન્ધાય અટ્ઠકથાસુ એવં વુત્તં. તબ્ભાવત્થસ્સ ''મૂલે જાયન્તી''તિ ઇમાય પાળિયા અસંસન્દનતં સન્ધાય વુત્તં સઙ્ગહકારેન ''ન સમેન્તી''તિ. અટ્ઠકથાચરિયાનં મતેન સતિ જાતસદ્દસ્સ તબ્ભાવત્થભાવે ''મૂલે જાયન્તી''તિઆદીસુ મૂલે મૂલાનિ જાયન્તીતિ દોસો ભવેય્યાતિ મનસિ કત્વા આહ ''ન હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તાની**તિ રુક્ખાદીનિ. **તસ્સા**તિ ''ભૂતગામો નામ પઞ્ચ બીજજાતાની''તિ પદસ્સ. **એત**ન્તિ ''બીજજાતાની''તિ નામં. બીજેસુ જાતાનિ **બીજજાતાની**તિ વુત્તે ''મૂલે જાયન્તી''તિઆદિના સમેતિ. **એતેના**તિ ''બીજતો''તિઆદિના સઙ્ગહોતિ સમ્બન્ધો.

''યેહી''તિ પદં ''જાતત્તા''તિ પદે અપાદાનં, હેતુ વા ''વુત્તાની''તિ પદે કરણં, કત્તા વા. **તેસ**ન્તિ બીજાનં. રુક્ખાદીનં વિરુહનં જનેતીતિ **બીજં**. ''બીજતો''તિઆદિના કારિયોપચારેન કારણસ્સ દસ્સિતત્તા કારણૂપચારં પદીપેતિ. અઞ્ઞાનિપિ યાનિ વા પન ગચ્છવલ્લિરુક્ખાદીનિ **અત્થિ** સંવિજ્જન્તિ, તાનિ ગચ્છવલ્લિરુક્ખાદીનિ જાયન્તિ સઞ્જાયન્તીતિ યોજના. **તાની**તિ ગચ્છવલ્લિરુક્ખાદીનિ . **તઞ્ચ** મૂલં, પાળિયં વુત્તહલિદ્દાદિ ચ અત્થિ, સબ્બમ્પિ એતં મૂલબીજં નામાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ બીજેસુ, ખન્ધબીજેસુ વા.

૯૨. **સઞ્ઞાવસેના**તિ ''બીજ''ન્તિ સઞ્ઞાવસેન. ''તત્થા''તિ પદં ''વેદિતબ્બો''તિ પદે આધારો. ''યથા''તિઆદિના કારણોપચારેન કારિયસ્સ વુત્તત્તા ફલૂપચારં દસ્સેતિ. યં બીજં વુત્તં, તં દુક્કટવત્થૂતિ યોજના. યદેતં આદિપદન્તિ યોજેતબ્બં. **તેના**તિ આદિપદેન. રવીયતિ ભગવતા કથીયતીતિ **રુતં**, પાળિ, તસ્સ અનુરૂપં **યથારુતં**, પાળિઅનતિક્કન્તન્તિ અત્થો.

એત્થાતિ ''બીજે બીજસઞ્ઞી''તિઆદિપદે, ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે વા. ઉદકે ઠાતિ પવત્તતીતિ **ઉદકટ્ઠો**, એવં થલટ્ઠોપિ. **તત્થા**તિ ઉદકટ્ઠથલટ્ઠેસુ. સાસપસ્સ મત્તં પમાણં અસ્સ સેવાલસ્સાતિ **સાસપમત્તિકો**. તિલસ્સ બીજપમાણં અસ્સ સેવાલસ્સાતિ **તિલબીજકો**. પમાણત્થે કો. આદિસદ્દેન સઙ્ખપણકાદયો સેવાલે સઙ્ગણ્હાતિ. તત્થ તિલબીજપમાણો જલસણ્ઠિતો નીલાદિવણ્ણયુત્તો સેવાલો **તિલબીજં** નામ, સપત્તો અપ્પકણ્ડો ઉક્ખલિપિધાનાદિપમાણો સમૂલો એકો સેવાલવિસેસો **સઙ્ખો** નામ, ભમરસણ્ઠાનો નીલવણ્ણો એકો સેવાલવિસેસો **પણકો** નામ. ઉદકં સેવતીતિ **સેવાલો**. **તત્થા**તિ સેવાલેસુ. **યો**તિ સેવાલો. પતિટ્ઠિતં સેવાલન્તિ સમ્બન્ધો. **યત્થ**

કત્થચીતિ મૂલે વા નળે વા પત્તે વા. **ઉદ્ધરિત્વા**તિ ઉપ્પાટેત્વા. ''હત્થેહી''તિ પદં ''વિયૂહિત્વા''તિ પદે કરણં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તસ્સા**તિ સેવાલસ્સ. **એત્તાવતા**તિ ઇતો ચિતો ચ વિયૂહનમત્તેન. યો સેવાલો નિક્ખમતિ, તં સેવાલન્તિ યોજના. **પરિસ્સાવનન્તરેના**તિ પરિસ્સાવનછિદ્દેન. ઉપ્પલાનિ અસ્મિં ગચ્છેતિ **ઉપ્પલિની**. પદુમાનિ અસ્મિં ગચ્છેતિ **પદુમિની**, ઇનો, ઇત્થિલિઙ્ગજોતકો ઈ. **તત્થેવા**તિ ઉદકેયેવ. **તાની**તિ વલ્લીતિણાનિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **અનન્તકો**તિ સાસપમત્તિકો સેવાલો. સો હિ નત્થિ અત્તતો અન્તો લામકો સેવાલો એતસ્સાતિ કત્વા ''અનન્તકો''તિ વુચ્ચતિ. અત્તનાયેવ હિ સુખુમો, તતો સુખુમો સેવાલો નત્થીતિ અધિપ્પાયો. **તત્થા**તિ દુક્કટવત્થુભાવે. **તમ્પી**તિ ''સમ્પુણ્ણભૂતગામં ન હોતી''તિ વચનમ્પિ. પિસદ્દો મહાપચ્ચરિઆદિઅટ્ઠકથાચરિયાનં વચનાપેક્ખો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ન આગતો, તસ્મા ન સમેતીતિ યોજના. **અથા**તિ તસ્મિં અનાગતે. **એતન્તિ** અનન્તકસેવાલાદિં. ગચ્છિસ્સતીતિ વદેય્યાતિ સમ્બન્ધો. **તમ્પી**તિ ''ગચ્છિસ્સતી''તિ વચનમ્પિ. પિસદ્દો પુરિમટ્ઠકથાચરિયાનં વચનાપેક્ખો.

અભૂતગામમૂલત્તા તાદિસસ્સ બીજગામસ્સાતિ એત્થ બીજગામો તિવિધો હોતિ – યો સયં ભૂતગામતો હુત્વા અઞ્ઞમ્પિ ભૂતગામં જનેતિ, અમ્બટ્ઠિઆદિકો. યો પન સયં ભૂતગામતો હુત્વા અઞ્ઞં પન ભૂતગામં ન જનેતિ, તાલનાળિકેરાદિખાણુ. યો પન સયમ્પિ ભૂતગામતો અહુત્વા અઞ્ઞમ્પિ ભૂતગામં ન જનેતિ. પાનીયઘટાદીનં બહિ સેવાલોતિ. ભૂતગામો પન ચતુબ્બિધો હોતિ – યો સયં બીજગામતો હુત્વા અઞ્ઞમ્પિ બીજગામં જનેતિ, એતરહિ અમ્બરુક્ખાદિકો. યો પન સયં બીજગામતો અહુત્વાવ અઞ્ઞં બીજગામં જનેતિ, આદિકપ્પકાલે અમ્બરુક્ખાદિકો. યો પન સયં બીજગામતો હુત્વા અઞ્ઞં પન બીજગામં ન જનેતિ, નીલવણ્ણો ફલિતકદલીરુક્ખાદિકો. યો પન સયમ્પિ બીજગામતો અહુત્વા અઞ્ઞમ્પિ બીજગામં ન જનેતિ, ઇધ વુત્તો અનન્તકસેવાલાદિકોતિ. તત્થ ચતુત્થં ભૂતગામં સન્ધાય વુત્તં ''અભૂતગામમૂલકત્તા તાદિસસ્સ બીજસ્સા''તિ. અયં પન તતિયબીજગામસ્સ ચ ચતુત્થભૂતગામસ્સ ચ વિસેસો – તતિયબીજગામે મૂલપણ્ણાનિ ન પઞ્ઞાયન્તિ, ચતુત્થભૂતગામે તાનિ પઞ્ઞાયન્તીતિ. મૂલપણ્ણાનં અપઞ્ઞાયનત્તા બીજગામોતિ વુત્તો, તેસં પઞ્ઞાયનત્તા ભૂતગામોતિ વુત્તો. ઇતરથા હિ વિરોધો ભવેય્યાતિ. અત્તનો વાદે પાચિત્તિયભાવતો ગરુકં, મહાપચ્ચરિઆદીનં વાદે દુક્કટમત્તભાવતો લહુકં. **એતન્તિ** ઠાનં.

એવં ઉદકટ્ઠં દસ્સેત્વા થલટ્ઠં દસ્સેન્તો આહ ''થલટ્ઠે''તિઆદિ. થલટ્ઠે વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **તત્થા**તિ હરિતખાણૂસુ. **ઉદ્ધં વડ્ઢતી**તિ નવસાખાનિગ્ગમનેન છિન્નતો ઉપરિ વડ્ઢતિ. **સો**તિ ખાણુ. ફલિતાય કદલિયા ખાણુ બીજગામેન સઙ્ગહિતોતિ યોજના. ફલં સઞ્જાતં એતિસ્સાતિ **ફલિતા**. **તથા**તિ ''ભૂતગામેનેવ સઙ્ગહિતા''તિ પદાનિ આકડ્ઢતિ. **યદા**તિ યસ્મિં કાલે. **રતનપ્પમાણાપી**તિ હત્થપ્પમાણાપિ. **અથા**તિ અપાદાનત્થો, તતો રાસિકરણતો અઞ્ઞન્તિ અત્થો. ભૂમિયં નિખણન્તીતિ સમ્બન્ધો. ''મૂલેસુ ચેવ પણ્ણેસુ ચા''તિ એત્થ ચસદ્દો સમુચ્ચયત્થોવ, ન વિકપ્પત્થોતિ આહ ''મૂલમત્તેસુ પના''તિઆદિ.

બીજાનીતિ મૂલાદિબીજાનિ. ઠપિતાનિ હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. ''ઉપરી''તિ પદેન હેટ્ઠા મૂલાનિ ચાતિ અત્થં નયેન ઞાપેતિ. ન અઙ્કુરે નિગ્ગતમત્તેયેવ , અથ ખો હરિતે નીલપણ્ણવણ્ણે જાતેયેવ ભૂતગામસઙ્ગહો કાતબ્બોતિ આહ ''હરિતે''તિઆદિ. તાલટ્ઠીનં મૂલન્તિ સમ્બન્ધો. **દન્તસૂચિ વિયા**તિ હત્થિદન્તસૂચિ વિય. યથા અસમ્પુણ્ણભૂતગામો તતિયો કોટ્ઠાસો ન આગતો, ન એવં અમૂલકભૂતગામો. સો પન આગતોયેવાતિ આહ ''અમૂલકભૂતગામે''તિ. અમૂલિકલતા વિય અમૂલકભૂતગામે સઙ્ગહં ગચ્છતીતિ અત્થો.

વન્દાકાતિ રુક્ખાદની. સા હિ સયં રુક્ખં નિસ્સાય જાયન્તીપિ અત્તનો નિસ્સયાનં રુક્ખાનં અદનત્તા ભક્ખનત્તા વદીયતિ થુતીયતીતિ ''વન્દાકા''તિ વુચ્ચતિ. **અઞ્ઞા વા**તિ વન્દાકાય અઞ્ઞા વા. **તન્તિ** વન્દાકાદિં. **તતો**તિ રુક્ખતો. **વનન્તિ** ખુદ્દકો ગચ્છો. **પગુમ્બો**તિ મહાગચ્છો. **દણ્ડકો**તિ રુક્ખો દણ્ડયોગતો. **તસ્સાપી**તિ અમૂલિકલતાયપિ. **અયમેવ વિનિચ્છયો**તિ વન્દાકાદિકસ્સ વિનિચ્છયો વિય અયં વિનિચ્છયો દટ્ઠબ્બોતિ યોજના. ''દ્વે તીણિ પત્તાની''તિ વુત્તત્તા એકપત્તો સઞ્જાયન્તોપિ અગ્ગબીજસઙ્ગહં ગચ્છતીતિ અત્થો. ''અનુપસમ્પન્નેના''તિ પદં ''લિત્તસ્સા''તિ પદે કત્તા. **નિદાઘસમયે**તિ ગિમ્હકાલે. **અબ્બોહારિકો**તિ આપત્તિયા અઙ્ગન્તિ ન વોહરિતબ્બો. વોહરિતું ન અરહતીતિ અત્થો. **એતન્તિ** અબ્બોહારિકતં, ''સચે...પે॰... પમજ્જિતબ્બા''તિ વચનં વા.

અહિં સપ્પં છાદેતીતિ **અહિચ્છત્તં**, તંયેવ **અહિચ્છત્તકં**. યથાકથઞ્ચિ હિ બ્યુપ્પત્તિ, રુળ્હિયા અત્થવિનિચ્છયો. **તસ્મા**તિ તતો વિકોપનતો. **તત્થા**તિ અહિચ્છત્તકે. હેટ્ઠા ''ઉદકપપ્પટકો''તિ વત્વા ઇધ ''રુક્ખપપ્પટિકાયપી''તિ વુત્તત્તા પપ્પટકસદ્દો દ્વિલિઙ્ગોતિ દટ્ઠબ્બો. **તન્તિ** પપ્પટિકં. ઠિતં નિય્યાસન્તિ સમ્બન્ધો. એવં ''લગ્ગ''ન્તિ એત્થાપિ. **હત્થકુક્કુચ્ચેના**તિ હત્થલોલેન. ''છિન્દન્તસ્સાપી''તિ પદે હેતુ.

વાસત્થિકેનાતિ વાસં ઇચ્છન્તેન. ''ઓચિનાપેતબ્બા''તિ પદે કત્તા. **ઉપ્પાટેન્તેહી**તિ ઉદ્ધરન્તેહિ. **તેસન્તિ** સામણેરાનં. સાખં ગહિતન્તિ સમ્બન્ધો. ઠપિતસ્સ સિઙ્ગીવેરસ્સાતિ યોજના.

છિજ્જનકન્તિ છિજ્જનયુત્તં, છિજ્જનારહન્તિ અત્થો. ''ચઙ્કમિતટ્ઠાનં દસ્સેસ્સામી''તિ ઇમિના વત્તસીસેન ચઙ્કમનં વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. ''ભિજ્જતી''તિ ઇમિના અભિજ્જમાને ગણ્ઠિપિ કાતબ્બોતિ દસ્સેતિ. **દારુમક્કટકન્તિ** મક્કટસ્સ હત્થો **મક્કટો** ઉપચારેન, મક્કટો વિયાતિ **મક્કટકો**, સદિસત્થે કો. દારુસઙ્ખાતો મક્કટકો **દારુમક્કટકો**. તં આકોટેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **અનિયામિતત્તા**તિ ઇમન્તિ અનિયામિતત્તા વચનસ્સ. ઇદં મહાસામઞ્ઞં, વિસેસસામઞ્ઞમ્પિ વટ્ટતીતિ આહ ''નામં ગહેત્વાપી''તિઆદિ. **સબ્બન્તિ** સબ્બં વચનં.

''ઇમં જાનાતિઆદીસૂ''તિ પદં ''એવમત્થો દટ્ઠબ્બો''તિ પદે આધારો. **ઇમં મૂલભેસજ્જં જાના**તિ ઇમં મૂલભેસજ્જં યોજિતું જાનાતિ યોજના. **એત્તાવતા**તિ ''ઇમં જાના''તિઆદિવચનમત્તેન. **કપ્પિયન્તિ** સમણવોહારેન, વોહારસ્સ વા યુત્તં અનુરૂપં. **એત્થા**તિ ''કપ્પિયં કાતબ્બ''ન્તિ વચને. **નિબ્બટ્ટબીજમેવા**તિ ફલતો નિબ્બટ્ટેત્વા વિસું કતં બીજં એવ. **તત્થા**તિ સુત્તે. કરોન્તેન ભિક્ખુના કાતબ્બન્તિ યોજના. ''**કપ્પિયન્તિ વત્વાવા**''તિ ઇમિના પઠમં કત્વા અગ્ગિસત્થનખાનિ ઉદ્ધરિત્વા પચ્છા વત્તું ન વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. **લોહમયસત્થસ્સા**તિ અયતમ્બાદિલોહમયસ્સ સત્થસ્સ. **તેહી**તિ મનુસ્સાદીનં નખેહિ. **તેહી**તિ અસ્સાદીનં ખુરેહિ. **તેહી**તિ હત્થિનખેહિ. **યેહી**તિ નખેહિ. **તત્થજાતકેહિપી**તિ તસ્મિં સત્થે જાતકેહિપિ, નખેહીતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ પુરિમવચનાપેક્ખં. ''કપ્પિયં કરોન્તેના''તિઆદિવચનમપેક્ખતિ. ''ઉચ્છું કપ્પિયં કરિસ્સામી''તિ ઉચ્છુમેવ વિજ્ઝતિ, પગેવ. ''દારું કપ્પિયં કરિસ્સામી''તિ ઉચ્છું વિજ્ઝતિ, ''દારું કપ્પિયં કરિસ્સામી''તિ દારુમેવ વા વિજ્ઝતિ, વટ્ટતિ એકાબદ્ધત્તાતિ વદન્તિ. **તન્તિ** રજ્જું વા વલ્લિં વા. સબ્બં ખણ્ડન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ મરિચપક્કેસુ. **કટાહન્તિ** એકાય ભાજનવિકતિયા નામમેતં. ઇધ પન બીજાનં ભાજનભાવેન તંસદિસત્તા ફલફેગ્ગુપિ ''કટાહ''ન્તિ વુચ્ચતિ. એકાબદ્ધન્તિ કટાહેન એકતો આબદ્ધં.

તાનીતિ તિણાનિ. **તેના**તિ રુક્ખપવટ્ટનાદિના. **તત્રા**તિ તસ્મિં ઠપનપાતનટ્ઠાને. ''મનુસ્સવિગ્ગહપારાજિકવણ્ણનાય''ન્તિ પદં ''વુત્ત''ન્તિ પદે સામઞ્ઞાધારો. ભિક્ખુ અજ્ઝોત્થટો હોતીતિ સમ્બન્ધો.

ઓપાતેતિ આવાટે. સો હિ અવપતનટ્ઠાનત્તા ''ઓપાતો''તિ વુચ્ચતિ. **રુક્ખન્તિ** અજ્ઝોત્થટરુક્ખં. **ભૂમિન્તિ** ઓપાતથિરભૂમિં. **જીવિતહેતૂ**તિ નિમિત્તત્થે પચ્ચત્તવચનં, જીવિતકારણાતિ અત્થો. ''ભિક્ખુના''તિ પદં ''નિક્ખામેતુ''ન્તિ પદે ભાવકત્તા, કારિતકત્તા વા. ''અજ્ઝોત્થટભિક્ખુ''ન્તિ વા ''ઓપાતભિક્ખુ''ન્તિ વા કારિતકમ્મં અજ્ઝાહરિતબ્બં. **તત્થા**તિ અનાપત્તિભાવે, અનાપત્તિભાવસ્સ વા. **એતસ્સા**તિ સુત્તસ્સ. પરો પન કારુઞ્ઞેન કરોતીતિ સમ્બન્ધો. **એતમ્પી**તિ કારુઞ્ઞમ્પિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વાતિ. પઠમં.

૨. અઞ્ઞવાદકસિક્ખાપદં

૯૪. દુતિયે **અનાચારન્તિ** અચરિતબ્બં કાયવચીદ્વારવીતિક્કમં. સબ્બનામસ્સ અનિયમત્થત્તા ઇધ વચનન્તિ આહ ''અઞ્ઞેન વચનેન અઞ્ઞં વચન''ન્તિ. **સો**તિ ભિક્ખુ, વદતીતિ સમ્બન્ધો. **કો**તિ કો પુગ્ગલો. **કિન્તિ** કિં આપત્તિં. **કિસ્મિન્તિ** કિસ્મિં વત્થુસ્મિં. **કિન્તિ** કિં કમ્મં. **કન્તિ** કં પુગ્ગલં. **કિન્તિ** કિં વચનં.

એત્થાતિ ''કો આપન્નો''તિઆદિપાળિયં. ''ભિક્ખૂહી''તિ પદં ''વુત્તો''તિ પદે કત્તા. **અસારુપ્પન્તિ** ભિક્ખૂનં અસારુપ્પં. **એસો**તિ એસો અત્થો, વિભવોતિ અત્થો. **એતન્તિ** વત્થુ. ભણન્તો વા હુત્વા અઞ્ઞેનઞ્ઞં પટિચરતીતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ પટિચ્છન્નાસને. **સોતન્તિ** સોતદ્વારં. **ચક્ખુન્તિ** ચક્ખુદ્વારં.

૯૮. **અઞ્ઞન્તિ** પુચ્છિતત્થતો અઞ્ઞં અપુચ્છિતમત્થં. ભાવપ્પધાનોયં કત્તુનિદ્દેસોતિ આહ ''અઞ્ઞેનઞ્ઞં પટિચરણસ્સેતં નામ''ન્તિ. **તુણ્હીભાવસ્સા**તિ અભાસનસ્સ. આત્યૂપસગ્ગો લુત્તનિદ્દિટ્ઠોતિ આહ ''આરોપેતૂ''તિ. એવં ''અરોપિતે''તિ એત્થપિ. તેનાહ ''અનારોપિતે''તિ.

૧૦૧. **તન્તિ** અઞ્ઞવાદકવિહેસકરોપનકમ્મં. **અસ્સા**તિ ભવેય્ય, હોતિ વા.

૧૦૨. **કિન્તિ** કિં વચનં. **યેના**તિ યેન બ્યાધિના કથેતું ન સક્કોતિ, તાદિસો બ્યાધિ મુખે હોતીતિ યોજના. **તપ્પચ્ચયા**તિ તતો કથિતકારણાતિ. દુતિયં.

૩. ઉજ્ઝાપનકસિક્ખાપદં

૧૦૩. તતિયે **ભિક્ખૂ ઉજ્ઝાપેન્તી**તિ એત્થ ''ભિક્ખૂ''તિ કારિતકમ્મત્તા કરણત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ''તેહિ ભિક્ખૂહી''તિ. ઓકારવિપરીતો ઉકારોતિ ચ ઝેસદ્દો ઞાણત્થોતિ ચ દસ્સેન્તો આહ ''અવજાનાપેન્તી''તિ. ''તં આયસ્મન્ત''ન્તિ પદં ''અવજાનાપેન્તી''તિ પદે ધાતુકમ્મં. અનેકત્થત્તા ધાતૂનં ઝેસદ્દો ઓલોકનત્થો ચ ચિન્તનત્થો ચ હોતિ, તેનાહ ''ઓલોકાપેન્તી''તિઆદિ. **એત્થા**તિ ''ભિક્ખૂ ઉજ્ઝાપેન્તી''તિ પદે. **છન્દાયા**તિ છન્દત્થં. યેસં સેનાસનાનિ ચ પઞ્ઞપેતિ, ભત્તાનિ ચ ઉદ્દિસતિ, તેસં અત્તનિ પેમત્થન્તિ અત્થો. અટ્ઠકથાયં પન ''છન્દાયાતિ છન્દેના''તિ વુત્તં. ઇમિના લિઙ્ગવિપલ્લાસનયો વુત્તો. પરેસં અત્તનો પેમેનાતિ અત્થો. **પક્ખપાતેના**તિ અત્તનો પક્ખે પાતાપનેન.

૧૦૫. ઉજ્ઝાપેન્તિ અનેનાતિ **ઉજ્ઝાપનકં**. ખિય્યન્તિ અનેનાતિ **ખિય્યનકન્તિ** દસ્સેન્તો આહ ''યેન વચનેના''તિઆદિ.

૧૦૬. ઉપસમ્પન્નં સઙ્ઘેન સમ્મતં મક્કુકત્તુકામોતિ સમ્બન્ધં દસ્સેન્તો આહ ''ઉપસમ્પન્નં સઙ્ઘેન સમ્મત''ન્તિઆદિ. સમ્બજ્ઝનં **સમ્બન્ધો**, કાતબ્બોતિ યોજના. ઉપસમ્પન્નસ્સ સઙ્ઘેન સમ્મતસ્સ અવણ્ણં કત્તુકામો અયસં કત્તુકામોતિ વિભત્તિવિપરિણામેન સમ્બન્ધં દસ્સેન્તો આહ ''વિભત્તિવિપરિણામો કાતબ્બો''તિ. ''વસેના''તિ પદં વિભત્તિવિપરિણામો કાતબ્બો''તિ પદે વિસેસનં. યસ્મા વિસેસો નત્થિ, તસ્મા કતન્તિ યોજના. **તન્તિ** ''ખિય્યનક''ન્તિ પદં. **સો ચ ભિક્ખૂ**તિ ઉજ્ઝાપનકો ચ ખિય્યનકો ચ સો ચ ભિક્ખુ. **અથા**તિ તસ્મા ઉજ્ઝાપનકખિય્યનકકરત્તા. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. **અસ્સા**તિ ભવેય્ય.

''ઉપસમ્પન્ન''ન્તિ પદં ''ઉજ્ઝાપેતી''તિ પદે ધાતુકમ્મં ''અનુપસમ્પન્ન''ન્તિ પદં કારિતકમ્મં, ''અનુપસમ્પન્ન''ન્તિ પદં ''ઉજ્ઝાપેતી''તિ કારિતકિરિયં અપેક્ખિત્વા કમ્મં હોતિ. ''ખિય્યતી''તિ સુદ્ધકિરિયાય અપેક્ખાય વિભત્તિવિપલ્લાસો હોતીતિ આહ ''તસ્સ વા''તિઆદિ. **તસ્સા**તિ અનુપસમ્પન્નસ્સ સન્તિકેતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** સઙ્ઘેન સમ્મતં ઉપસમ્પન્નં. ''સઙ્ઘેન અસમ્મત''ન્તિ એત્થ ન અપલોકનકમ્મેન અસમ્મતં, કમ્મવાચાય પન અસમ્મતન્તિ આહ ''કમ્મવાચાયા''તિઆદિ. દ્વે તયો હુત્વા કમ્મવાચાય સમ્મનિતુમસક્કુણેય્યત્તા અસમ્મતન્તિ ચ દસ્સેન્તો આહ ''યત્રા''તિઆદિ. **યત્રા**તિ યસ્મિં વિહારે. ''અનુપસમ્પન્નં સઙ્ઘેન સમ્મત''ન્તિ એત્થ અનુપસમ્પન્નસ્સ સમ્મુતિયો દાતુમસક્કુણેય્યત્તા પુબ્બવોહારવસેન સમ્મતન્તિ વુત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''કિઞ્ચાપી''તિઆદિ. **તન્તિ** અનુપસમ્પન્નભાવે ઠિતં. **બ્યત્તસ્સા**તિ વિયત્તસ્સ. સઙ્ઘેન વા કતોતિ યોજનાતિ. તતિયં.

૪. પઠમસેનાસનસિક્ખાપદં

૧૦૮. ચતુત્થે હિમમેવ હિમન્તો, હિમન્તે નિયુત્તો **હેમન્તિકો**, કાલોતિ આહ ''હેમન્તકાલે''તિ. ઓતાપેન્તા પક્કમિંસૂતિ સમ્બન્ધો. કાલસદ્દસ્સ સમ્બન્ધિસદ્દત્તા સમ્બન્ધાપેક્ખોતિ આહ ''યસ્સ કસ્સચી''તિ. **હિમવસ્સેના**તિ હિમેન ચ વસ્સેન ચ.

૧૧૦. ''વસ્સિકો''તિ ન સઙ્કેતાતિ **અવસ્સિકસઙ્કેતા**. ''અટ્ઠ માસે''તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ''અવસ્સિકસઙ્કેતે''તિ વિસેસિતત્તા હેમન્તિકગિમ્હિકમાસાયેવ ગહેતબ્બાતિ આહ ''ચત્તારો હેમન્તિકે''તિઆદિ. **યત્થા**તિ યસ્મિં રુક્ખે. ન ઊહદન્તીતિ સમ્બન્ધો. ''કાકા વા''તિ એત્થ વાસદ્દો સમ્પિણ્ડનત્થો. તેનાહ ''અઞ્ઞે વા સકુન્તા''તિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા અનુજાનાતિ, તસ્મા. **યત્થા**તિ યસ્મિં રુક્ખે, વિસ્સમિત્વા ગચ્છન્તીતિ યોજના. **યસ્મિન્તિ** રુક્ખે, કત્વા વસન્તીતિ યોજના. અટ્ઠ માસે એવાતિ સમ્ભવતો આહ ''યેસુ જનપદેસૂ''તિઆદિ . **તેસુપી**તિ જનપદેસુપિ. અવસ્સિકસઙ્કેતે એવાતિ સમ્ભવતો આહ ''યત્થા''તિઆદિ. **યત્થા**તિ યેસુ જનપદેસુ. ''વિગતવલાહકં વિસુદ્ધં નભં હોતી''તિ ઇમિના સચે અવિગતવલાહકં અવિસુદ્ધં નભં હોતિ, નિક્ખિપિતું ન વટ્ટતીતિ દીપેતિ. ''એવરૂપે કાલે''તિ પદં ''નિક્ખિપિતું વટ્ટતી''તિ પદે આધારો.

અબ્ભોકાસિકેનાપીતિ અબ્ભોકાસધુતઙ્ગયુત્તેનાપિ. પિસદ્દો રુક્ખમૂલિકસ્સ અપેક્ખકો. વત્તં વિત્થારેન્તો આહ ''તસ્સ હી''તિઆદિ. **તસ્સા**તિ અબ્ભોકાસિકસ્સ. હિસદ્દો વિત્થારજોતકો. **તત્થેવા**તિ પુગ્ગલિકમઞ્ચકેયેવ. સઙ્ઘિકં મઞ્ચન્તિ સમ્બન્ધો. **વીતમઞ્ચકો**તિ વાયિતમઞ્ચકો. **તસ્મિન્તિ** વીતમઞ્ચકે. પુરાણમઞ્ચકો નસ્સન્તોપિ અનગ્ઘોતિ આહ ''પુરાણમઞ્ચકો ગહેતબ્બો''તિ. ચમ્મેન અવનહિતબ્બોતિ **ઓનદ્ધો**, સો એવ **ઓનદ્ધકો**. ગહેત્વા ચ પન પઞ્ઞપેત્વા નિપજ્જિતું ન વટ્ટતીતિ યોજના. **અસમયે**તિ વસ્સિકસઙ્ખાતે અકાલે. **ચતુગ્ગુણેનાપી**તિ ચતુપટલેનપિ. વટ્ટન્તિ વલાહકા આવટ્ટન્તિ અસ્મિં સમયેતિ વટ્ટલો, સો એવ વટ્ટલિકો, સત્તાહં વટ્ટલિકો, સત્તાહો વા વટ્ટલિકો

સત્તાહવટ્ટલિકો, સો આદિ યેસં તાનીતિ સત્તાહવટ્ટલિકાદીનિ. આદિસદ્દેન સત્તાહતો ઊનાધિકાનિ ગહેતબ્બાનિ. **કાયાનુગતિકત્તા**તિ કાયં અનુગમકત્તા કાયસદિસત્તાતિ અત્થો.

પણ્ણકુટીસૂતિ પણ્ણેન છાદિતકુટીસુ. **સભાગભિક્ખૂન**ન્તિ અત્તના સભાગભિક્ખૂનં, સન્તિકન્તિ સમ્બન્ધો. અનોવસ્સકે ઠાનેતિ યોજના. **લગ્ગેત્વા**તિ લમ્બેત્વા, અયમેવ વા પાઠો. ''સમ્મજ્જનિ''ન્તિ પદં ''ગહેત્વા''તિ પદે અવુત્તકમ્મં, ''ઠપેતબ્બા''તિ પદે વુત્તકમ્મં. **ધોવિત્વા**તિ સમ્મજ્જનિં સુદ્ધં કત્વા. **ઉપોસથાગારાદીસૂ**તિઆદિસદ્દેન પરિવેણાદીનિ ગહેતબ્બાનિ.

યો પન ભિક્ખુ ગન્તુકામો હોતિ, તેનાતિ યોજના. **તત્થા**તિ સાલાયં. **યત્થ કત્થચી**તિ યસ્મિં કિસ્મિઞ્ચિ ઠાને. **પાકતિકટ્ઠાને**તિ પકતિયા ગહિતટ્ઠાને. **તત્ર તત્રેવા**તિ તેસુ તેસુ ચેતિયઙ્ગણાદીસુયેવ . **અસનસાલ**ન્તિ અસન્તિ ભક્ખન્તિ અસ્સં સાલાયન્તિ **અસના**, અસના ચ સા સાલા ચેતિ **અસનસાલા**, ભોજનસાલાતિ અત્થો. **તત્રા**તિ તસ્સ સમ્મજ્જન્તસ્સ, તસ્મિં ''વત્તં જાનિતબ્બ''ન્તિ પાઠે વા. **મજ્ઝતો**તિ પવિત્તતો, સુદ્ધટ્ઠાનતોતિ અત્થો. **પાદટ્ઠાનાભિમુખા**તિ સમ્મજ્જન્તસ્સ પાદટ્ઠાનં અભિમુખા. **વાલિકા હરિતબ્બા**તિ પંસુ ચ વાલિકા ચ અપનેતબ્બા. સમ્મુઞ્ચનીસલાકાય પરં પેલ્લેતબ્બાતિ અધિપ્પાયો. **બહી**તિ સમ્મજ્જિતબ્બતલતો બહિ.

૧૧૧. મસારકોતીતિ એત્થ ઇતિસદ્દો નામપરિયાયો, મસારકો નામાતિ અત્થો. એવં બુન્દિકાબદ્ધોતીતિઆદીસુપિ. પાદે મસિત્વા વિજ્ઝિત્વા તત્થ અટનિયો પવેસેતબ્બા એત્થાતિ **મસારકો**. બુન્દો એવ **બુન્દિકો**, પાદો, તસ્મિં આબદ્ધા બન્ધિતા અટની યસ્સાતિ **બુન્દિકાબદ્ધો**. કુળીરસ્સ પાદો વિય પાદો યસ્સાતિ **કુળીરપાદકો**, યથા કુળીરો વઙ્કપાદો હોતિ, એવં વઙ્કપાદોતિ વુત્તં હોતિ. આહચ્ચ અઙ્ગં વિજ્ઝિત્વા તત્થ પવેસિતો પાદો યસ્સાતિ **આહચ્ચપાદકો**. **આણિ**ન્તિ અગ્ગખિલં. મઞ્ચતિ પુગ્ગલં ધારેતીતિ **મઞ્ચો**. પીઠતિ વિસમદુક્ખં હિંસતીતિ **પીઠં**. **પણવો**તિ એકો તૂરિયવિસેસો, તસ્સ સણ્ઠાનં કત્વાતિ અત્થો. તઞ્હિ એતરહિ બુદ્ધપટિમસ્સ પલ્લઙ્કસણ્ઠાનં હોતિ. **ત**ન્તિ કોચ્છં. કરોન્તિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ સેનાસનપરિભોગે. **હી**તિ સચ્ચં. **ત**ન્તિ કોચ્છં મહગ્ઘં હોતિ, મહગ્ઘત્તા ભદ્દપીઠન્તિપિ વુચ્ચતિ. **યેના**તિ યેન ભિક્ખુના. ''થામમજ્ઝિમસ્સા''તિ પદેન પમાણમજ્ઝિમં નિવત્તેતિ.

એત્થાતિ ''અનાપુચ્છં વા ગચ્છેય્યા''તિ પદે. થેરો આણાપેતીતિ યોજના. **આણાપેતી**તિ ચ આણ-ધાતુયા એવ પેસનસઙ્ખાતસ્સ હેત્વત્થસ્સ વાચકત્તા ણાપેસદ્દો સ્વત્થોવ. **સો**તિ દહરો. **તથા**તિ યથા થેરેન વુત્તો, તથા કત્વાતિ અત્થો. **તત્થા**તિ દિવાટ્ઠાને, મઞ્ચપીઠે વા. **તતો**તિ ઠપનકાલતો. પરિબુન્ધેતિ હિં સેતીતિ **પલિબોધો**, પરિસદ્દો ઉપસગ્ગો, સો વિકારવસેન અઞ્ઞથા જાતો. સો પલિબોધો અઞ્ઞત્થ આવાસાદિકો, ઇધ પન સન્થરાપિતમઞ્ચાદિકો. **સાય**ન્તિ સાયન્હે, ભુમ્મત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. થેરો ભણતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ મઞ્ચપીઠે. ''બાલો હોતી''તિ વત્વા તસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અનુગ્ગહિતવત્તો''તિ. અનુગ્ગહિતં વત્તં યેનાતિ **અનુગ્ગહિતવત્તો**, થેરો. **તજ્જેતી**તિ ઉબ્બેજેતિ. **તસ્મિ**ન્તિ દહરે. **અસ્સા**તિ થેરસ્સ.

આણત્તિક્ખણેયેવાતિ થેરસ્સ પેસનક્ખણેયેવ. દહરો વદતીતિ યોજના. ''થેરો''તિ પદં ''વત્વા ગચ્છતી''તિ પદદ્વયે કત્તા, ''કારેતબ્બો''તિ પદે કમ્મં. **ન**ન્તિ મઞ્ચપીઠં, ''પઞ્ઞપેત્વા''તિપદમપેક્ખિય એવં વુત્તં. **ન**ન્તિ દહરં વા. ''વત્વા''તિ પદમપેક્ખિય એવં વુત્તં. **તત્થેવા**તિ મઞ્ચપીઠેયેવ. **અસ્સા**તિ થેરસ્સ. **તત્થા**તિ દિવાટ્ઠાને. **ભોજનસાલતો અઞ્ઞત્થ ગચ્છન્તો**તિ ભોજનસાલતો નિક્ખમિત્વા મઞ્ચપીઠપઞ્ઞાપનટ્ઠાનતો અઞ્ઞં ઠાનં ગચ્છન્તો,

થેરોતિ યોજના. **તત્થેવા**તિ દિવાટ્ઠાનેયેવ. **યત્રિચ્છતી**તિ યં ઠાનં ગન્તુમિચ્છતીતિ અત્થો. **અન્તરસન્નિપાતે**તિ સકલં અહોરત્તં અસન્નિપાતેત્વા અન્તરે સન્નિપાતે સતીતિ યોજના.

તત્થાતિ તસ્મિં ઠાને. આગન્તુકા ગણ્હન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ ગણ્હનતો. **તેસ**ન્તિ આગન્તુકાનં . **યેહી**તિ આવાસિકો વા હોતુ, આગન્તુકો વા, યેહિ ભિક્ખૂહિ. **તે**તિ નિસિન્નકભિક્ખૂ. ઉદ્ધં પાળિપાઠં સારેતિ પવત્તેતીતિ **ઉસ્સારકો**. ધમ્મકથાયં સાધૂતિ **ધમ્મકથિકો**. **તસ્મિ**ન્તિ ઉસ્સારકે વા ધમ્મકથિકે વા. **અહોરત્ત**ન્તિ અહો ચ રત્તિ ચ અહોરત્તં, અચ્ચન્તસંયોગપદં. **ઇતરસ્મિ**ન્તિ પઠમં નિસિન્નભિક્ખુતો અઞ્ઞસ્મિં ભિક્ખુમ્હીતિ યોજના. **અન્તોઉપચારટ્ઠેયેવા**તિ લેડ્ડુપાતસઙ્ખાતસ્સ ઉપચારસ્સ અન્તો ઠિતેયેવ, અનાદરે ચેતં ભુમ્મં. **સબ્બત્થા**તિ આપત્તિવારઅનાપત્તિવારેસુ.

૧૧૨. ચિમિલિકં વાતિઆદીસુ વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **ત**ન્તિ ચિમિલિકત્થરણં. ઉત્તરિ અત્થરિતબ્બન્તિ **ઉત્તરત્થરણ**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''ઉત્તરત્થરણં નામા''તિઆદિ. **ભૂમિય**ન્તિ સુધાદિપરિકમ્મેન અકતાયં પકતિભૂમિયં. **ચમ્મખણ્ડો**તિ એત્થ ચમ્મંયેવ અન્તે ખણ્ડત્તા છિન્નત્તા ચમ્મખણ્ડોતિ વુચ્ચતિ. નનુ સીહચમ્માદીનિ ન કપ્પન્તીતિ આહ ''અટ્ઠકથાસુ હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તસ્મા**તિ યસ્મા ન દિસ્સતિ, તસ્મા. **પરિહરણેયેવા**તિ અત્તનો સન્તકન્તિ પરિચ્છિન્દિત્વા, પુગ્ગલિકન્તિ વા પરિગ્ગહેત્વા તં તં ઠાનં હરણેયેવ. પાદો પુઞ્છીયતિ સોધીયતિ એતાયાતિ **પાદપુઞ્છની**તિ કત્વા રજ્જુપિલોતિકાયો પાદપુઞ્છનીતિ વુચ્ચતીતિ આહ ''પાદપુઞ્છની નામા''તિઆદિ. મયસદ્દલોપં કત્વા ફલકપીઠન્તિ વુત્તન્તિ આહ ''ફલકપીઠં નામ ફલકમયં પીઠ''ન્તિ. ફલકઞ્ચ પીઠઞ્ચ **ફલકપીઠ**ન્તિ વા દસ્સેતું વુત્તં ''અથ વા''તિ. **એતેના**તિ ''ફલકપીઠ''ન્તિ પદેન. ''સઙ્ગહિત''ન્તિ પદે કરણં, કત્તા વા. **બીજનિપત્તક**ન્તિ ચતુરસ્સબીજનીયેવ સકુણપત્તસદિસત્તા બીજનિપત્તકં, સદિસત્થે કો. ''અજ્ઝોકાસે''તિ પદં ''પચિત્વા''તિ પદે આધારો. **અગ્ગિસાલાય**ન્તિ અગ્ગિના પચનસાલાયં. **પબ્ભારે**તિ લેણસદિસે પબ્ભારે. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને.

યસ્મિન્તિ પુગ્ગલે. ''અત્તનો પુગ્ગલિકમિવ હોતી''તિ ઇમિના અનાપત્તીતિ દસ્સેતિ.

૧૧૩. યો ભિક્ખુ વા લજ્જી હોતિ, તથારૂપં ભિક્ખું વા તિ યોજના. ''લજ્જી હોતી''તિ વત્વા તસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અત્તનો પલિબોધં વિય મઞ્ઞતી''તિ. **યો**તિ આપુચ્છકો ભિક્ખુ. ''કેનચિ ઉપદ્દુતં હોતી''તિ સઙ્ખેપેન વુત્તમત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''સચેપિ હી''તિઆદિ. હિસદ્દો વિત્થારજોતકો. વુડ્ઢતરો ભિક્ખુ ગણ્હાતીતિ સમ્બન્ધો. **તં પદેસ**ન્તિ સેનાસનટ્ઠપિતટ્ઠાનં. **આપદાસૂ**તિ વિપત્તીસૂતિ. ચતુત્થં.

૫. દુતિયસેનાસનસિક્ખાપદં

૧૧૬. પઞ્ચમે **મઞ્ચકભિસી**તિ મઞ્ચે અત્થરિતબ્બો મઞ્ચકો, સોયેવ ભિસીતિ મઞ્ચકભિસિ. એવં પીઠકભિસિપિ. પાવારો કોજવોતિ દ્વેયેવ પચ્ચત્થરણન્તિ વુત્તાતિ આહ ''પાવારો''તિઆદિ. **વુત્ત**ન્તિ અટ્ઠકથાસુ વુત્તં. **દુતિયાતિક્કમે**તિ દુતિયપાદાતિક્કમે. **સેનાસનતો**તિ સચે એકં સેનાસનં હોતિ, તતો. અથ બહૂનિ સેનાસનાનિ હોન્તિ, સબ્બપચ્છિમસેનાસનતો. એકો લેડ્ડુપાતો સેનાસનસ્સ ઉપચારો હોતિ, એકો પરિક્ખેપારહોતિ આહ ''દ્વે લેડ્ડુપાતા''તિ.

સચે ભિક્ખુ, સામણેરો, આરામિકો ચાતિ તયો હોન્તિ, ભિક્ખું અનાપુચ્છિત્વા સામણેરો વા આરામિકો વા ન આપુચ્છિતબ્બો. અથ સામણેરો, આરામિકો ચાતિ દ્વે હોન્તિ, સામણેરં અનાપુચ્છિત્વા આરામિકોવ ન આપુચ્છિતબ્બોતિ દસ્સેન્તો આહ ''ભિક્ખુમ્હિ સતી''તિઆદિ. તીસુપિ અસન્તેસુ આપુચ્છિતબ્બવિધિં દસ્સેતું વુત્તં ''તસ્મિમ્પિ અસતી''તિઆદિ. **યેના**તિ ઉપાસકેન, ''કારિતો''તિ પદે કત્તા. **તસ્સા**તિ વિહારસામિકસ્સ. તસ્મિમ્પિ અસતિ ગન્તબ્બન્તિ યોજના. **પાસાણેસૂ**તિ પાસાણફલકેસુ. **સચે ઉસ્સહતી**તિ સચે સક્કોતિ. ઉસ્સહન્તેન ભિક્ખુના ઠપેતબ્બન્તિ યોજના. **તેપી**તિ ઉપાસકાપિ, ન સમ્પટિચ્છન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ દારુભણ્ડાદીસુ.

પરિચ્છેદાકારેન વેણીયતિ દિસ્સતીતિ **પરિવેણં**. ''અથ ખો''તિ પદં ''વેદિતબ્બ''ન્તિ પદે અરુચિલક્ખણં. ''આસન્ને''તિ ઇમિના ઉપચારસદ્દસ્સ ઉપટ્ઠાનત્થઅઞ્ઞરોપનત્થે નિવત્તેતિ. યસ્મા વમ્મિકરાસિયેવ હોતિ, તસ્માતિ યોજના. ઉપચિનન્તીતિ **ઉપચિકા**, તાહિ નિમિત્તભૂતાહિ પલુજ્જતિ નસ્સતીતિ અત્થો. **સેનાસન**ન્તિ વિહારં. **ખાયિતુ**ન્તિ ખાદિતું, અયમેવ વા પાઠો. **ત**ન્તિ મઞ્ચપીઠં. મઞ્ચપીઠં વિહારે અપઞ્ઞપેત્વા વિહારૂપચારે પઞ્ઞાપનસ્સ વિસેસફલં દસ્સેતું આહ ''વિહારૂપચારે પના''તિઆદિ. વિહારૂપચારે પઞ્ઞપિતન્તિ સમ્બન્ધો.

૧૧૮. ''ગચ્છન્તેના''તિ પદં ''ગન્તબ્બ''ન્તિ પદે કત્તા. **તથેવા**તિ યથા પુરિમભિક્ખુ કરોતિ, તથેવ. વસન્તેન ભિક્ખુના પટિસામેતબ્બન્તિ યોજના. **રત્તિટ્ઠાન**ન્તિ રત્તિં વસનટ્ઠાનં.

યા દીઘસાલા વા યા પણ્ણસાલા વા ઉપચિકાનં ઉટ્ઠાનટ્ઠાનં હોતિ, તતોતિ યોજના. **તસ્મિ**ન્તિ દીઘસાલાદિકે. **હી**તિ સચ્ચં , યસ્મા વા, સન્તિટ્ઠન્તીતિ સમ્બન્ધો. **સિલુચ્ચયો**તિ પબ્બતો, તસ્મિં લેણં **સિલુચ્ચયલેણં**, પબ્બતગુહાતિ અત્થો. **ઉપચિકાસઙ્કા**તિ ઉપચિકાનં ઉટ્ઠાનટ્ઠાનન્તિ આસઙ્કા. **તતો**તિ પાસાણપિટ્ઠિયં વા પાસાણથમ્ભેસુ વા કતસેનાસનાદિતો. આગન્તુકો યો ભિક્ખુ અનુવત્તન્તો વસતીતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ આગન્તુકો ભિક્ખુ. પુન **સો**તિ આગન્તુકો ભિક્ખુયેવ. **તતો**તિ ગહેત્વા ઇસ્સરિયેન વસનતો. **ઉભોપી**તિ આવાસિકોપિ આગન્તુકોપિ દ્વે ભિક્ખૂ. **તેસૂ**તિ દ્વીસુ તીસુ. **પચ્છિમસ્સા**તિ સબ્બપચ્છિમસ્સ. **આભોગેના**તિ આભોગમત્તેન મુત્તિ નત્થિ, આપુચ્છિતબ્બમેવાતિ અધિપ્પાયો. **અઞ્ઞતો**તિ અઞ્ઞાવાસતો. **અઞ્ઞત્રા**તિ અઞ્ઞસ્મિં આવાસે. **તત્થેવા**તિ આનીતાવાસેયેવ. **તેના**તિ વુડ્ઢતરેન, ''સમ્પટિચ્છિતે''તિ પદે કત્તા. **સમ્પટિચ્છિતે**તિ વુડ્ઢતરેન સમ્પટિચ્છિતેપિ ઇતરસ્સ ગન્તું વટ્ટતિ આપુચ્છિતત્તાતિ વદન્તિ. **નટ્ઠં વા**તિ નટ્ઠે વા સેનાસને સતિ ગીવા ન હોતીતિ યોજના. **અઞ્ઞસ્સા**તિ અવિસ્સાસિકપુગ્ગલસ્સ. **નટ્ઠાની**તિ નટ્ઠેસુ મઞ્ચપીઠેસુ સન્તેસુ.

વુડ્ઢતરો ભિક્ખુ ચ ઇસ્સરિયો ચ યક્ખો ચ સીહો ચ વાળમિગો ચ કણ્હસપ્પો ચ **વુડ્ઢ...પે॰... કણ્હસપ્પા**, તે આદયો યેસં તેતિ **વુડ્ઢ...પે॰... કણ્હસપ્પાદયો**, તેસુ. આદિસદ્દેન પેતાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. ''પલિબુદ્ધો''તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''ઉપદ્દુતો''તિ. પઞ્ચમં.

૬. અનુપખજ્જસિક્ખાપદં

૧૧૯. છટ્ઠે **રૂમ્ભિત્વા**તિ નિવારેત્વા, આવરણં કત્વાતિ અત્થો. **વસ્સગ્ગેના**તિ વસ્સગણનાય. **અનુપખજ્જા**તિ એત્થ ખદ હિંસાયન્તિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૫ દકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા ખદસદ્દો હિંસત્થો હોતિ. અનુસમીપં ઉપગન્ત્વા ખદનં હિં સનં નામ અનુસમીપં પવિસનમેવાતિ દસ્સેન્તો આહ ''અનુપવિસિત્વા''તિ.

૧૨૦. ''જાન''ન્તિ એત્થ જાનનાકારં દસ્સેતું વુત્તં ''અનુદ્ધાપનીયો અય''ન્તિ. **તેનેવા**તિ જાનનહેતુના એવ. **અસ્સા**તિ ''જાન''ન્તિપદસ્સ. **હી**તિ વિત્થારજોતકો. સદ્દો પન દેતીતિ સમ્બન્ધો. **યસ્સા**તિ વુડ્ઢાદીસુ અઞ્ઞતરસ્સ. **એત્થા**તિ વુડ્ઢગિલાનાદીસુ. ગિલાનસ્સપિ દેતીતિ યોજના. ''ગિલાનો''તિ પદં ''ન પીળેતબ્બો, અનુકમ્પિતબ્બો''તિપદદ્વયે વુત્તકમ્મં. ''કામઞ્ચા''તિ પદસ્સ અનુગ્ગહત્થજોતકત્તા પનસદ્દો ગરહત્થજોતકો.

૧૨૧. મઞ્ચપીઠાનં ઉપચારો નામાતિ સમ્બન્ધો. **યતો**તિ યતો કુતોચિ ઠાનતો. યાવ મઞ્ચપીઠં અત્થિ, તાવ ઉપચારો નામાતિ યોજના. તસ્મિં ઉપચારે ઠિતસ્સ ભિક્ખુનો ઉપચારેતિ સમ્બન્ધો.

''અભિનિસીદતિ વા અભિનિપજ્જતિ વા''તિ એત્થ વાસદ્દસ્સ અનિયમવિકપ્પત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''અભિનિસીદનમત્તેના''તિઆદિ.

૧૨૨. ઇતોતિ વારતો. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં પાચિત્તિયવારે. યથા વુત્તો, એવન્તિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થેવા**તિ સબ્બેસુ એવ વિહારપરિવેણેસુ. **અસ્સા**તિ વિસભાગપુગ્ગલસ્સ. **ઇધાપી**તિ ઇમસ્મિમ્પિ સિક્ખાપદે. **તત્થા**તિ વિસ્સાસિકપુગ્ગલે.

૧૨૩. પાળિયં ''આપદાસૂ''તિપદં ''પવિસતી''તિ અજ્ઝાહારપદેન સમ્બન્ધિતબ્બન્તિ આહ ''આપદાસૂતિઆદી''તિ. છટ્ઠં.

૭. નિક્કડ્ઢનસિક્ખાપદં

૧૨૬. સત્તમે યે પાસાદા વા યાનિ વા ચતુસ્સાલાનીતિ યોજના. ચતસ્સો ભૂમિયો એતેસન્તિ **ચતુભૂમકા**. એવં પઞ્ચભૂમકા. **કોટ્ઠકાની**તિ દ્વારકોટ્ઠકાનિ. ''પાસાદા''તિપદમપેક્ખિય વુત્તં ''યે''તિપદં, ''ચતુસ્સાલાની''તિપદે અપેક્ખિતે ''યાની''તિ લિઙ્ગવિપલ્લાસો હોતિ. સેનાસનેસુ એકેન પયોગેન બહુકે દ્વારે ભિક્ખું અતિક્કામેતીતિ સમ્બન્ધો. નાનાપયોગેહિ નાનાદ્વારે ભિક્ખું અતિક્કામેન્તસ્સાતિ યોજના. ''દ્વારગણનાયા''તિઇમિના પયોગગણનાયાતિપિ અત્થં ઞાપેતિ અત્થતો પાકટત્તા. **અનામસિત્વા**તિ અછુપિત્વા.

એત્તકાનીતિ એતપમાણાનિ. **તસ્સા**તિ નિક્કડ્ઢિયમાનસ્સ ભિક્ખુસ્સ. **ગાળ્હ**ન્તિ દળ્હં.

૧૨૭. ઇધાપીતિ ઇમસ્મિમ્પિ સિક્ખાપદે. **પિ**સદ્દો પુરિમસિક્ખાપદાપેક્ખો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ સિક્ખાપદેસુ. **યત્રા**તિ યસ્મિં સિક્ખાપદે.

૧૨૮. સોતિ ભણ્ડનકારકકલહકારકો ભિક્ખુ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **પક્ખ**ન્તિ અત્તનો પક્ખં. નિક્કડ્ઢિયમાનપુગ્ગલપક્ખે ઉમ્મત્તકસ્સ નિક્કડ્ઢતિ વા નિક્કડ્ઢાપેતિ વાતિ સમ્બન્ધિતબ્બં. નિક્કડ્ઢકપુગ્ગલપક્ખે ઉમ્મત્તકસ્સ અનાપત્તીતિ સમ્બન્ધિતબ્બન્તિ. સત્તમં.

૮. વેહાસકુટિસિક્ખાપદં

૧૨૯. અટ્ઠમે અચ્છન્નતલત્તા ઉપરિ વેહાસો એતિસ્સાતિ **ઉપરિવેહાસા**, સા ચ સા કુટિ ચેતિ **ઉપરિવેહાસકુટી**તિ દસ્સેન્તો આહ ''ઉપરિઅચ્છન્નતલાયા''તિ. તસ્સા કુટિયા સરૂપં દસ્સેતું વુત્તં ''દ્વિભૂમિકકુટિયા વા''તિઆદિ.

''મઞ્ચ''ન્તિ પદં ''અભી''તિઉપસગ્ગેન સમ્બન્ધિતબ્બન્તિ આહ ''અભિભવિત્વા''તિ. ''નિસીદતી''તિ કિરિયાપદેન વા યોજેતબ્બોતિ આહ ''ભુમ્મત્થે વા''તિઆદિ. **એતન્તિ** ''મઞ્ચ''ન્તિપદે એતં વચનં ઉપયોગવચનં. અથ વા **એતન્તિ** ''મઞ્ચ''ન્તિપદં ઉપયોગવચનવન્તં. એત્થ ચ પચ્છિમસમ્બન્ધે અભીત્યૂપસગ્ગો પદાલઙ્કારમત્તો પદવિભૂસનમત્તોતિ આહ ''અભીતિ ઇદં પના''તિઆદિ. **પદસોભણત્થન્તિ** પદસ્સ અલઙ્કારત્થં વિભૂસનત્થં પદસ્સ કુલ્લિતત્થન્તિ અધિપ્પાયો. **નિપતિત્વાતિ** એત્થ નીત્યૂપસગ્ગો ધાત્વત્થાનુવત્તકોતિ આહ ''પતિત્વા''તિ. અથ વા નિક્ખન્તત્થવાચકોતિ આહ ''નિક્ખમિત્વા વા''તિ. ઇમિના નીત્યૂપસગ્ગસ્સ ધાત્વત્થવિસેસકતં દીપેતિ, નિક્ખન્તો હુત્વા પતિત્વાતિ અત્થો. **હીતિ** યસ્મા. **આણીતિ** અગ્ગખીલા.

૧૩૧. યા કુટિ સીસં ન ઘટ્ટેતિ, સા **અસીસઘટ્ટા** નામાતિ યોજના. ''પમાણમજ્ઝિમસ્સા''તિઇમિના થામમજ્ઝિમં નિવત્તેતિ. **સબ્બહેટ્ઠિમાહીતિ** સબ્બેસં દબ્બસમ્ભારાનં હેટ્ઠા ઠિતાહિ. **તુલાહીતિ** ગેહથમ્ભાનમુપરિ વિત્થારવસેન ઠિતેહિ કટ્ઠવિસેસેહિ. ઇમિના અટ્ઠકથાવચનેન ચ તુલાય સરૂપં પાકટં. કેચિ પન તુલાય સરૂપં અઞ્ઞથા વદન્તિ. **એતેનાતિ** ''મજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ અસીસઘટ્ટા''તિવચનેન દસ્સિતા હોતીતિ સમ્બન્ધો. **હીતિ** સચ્ચં. યા કાચિ કુટિ વુચ્ચતીતિ યોજના. **ઉપરીતિ** દ્વિભૂમિકકુટિયં ભૂમિતો ઉપરિ ભૂમિયં. **અચ્છન્નતલાતિ** અનુલ્લોચતલા, અવિતાનતલાતિ અત્થો. **ઇધ પનાતિ** ઇમસ્મિં પન સિક્ખાપદે.

૧૩૩. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **યાયન્તિ** યા અયં કુટિ. **તત્થાતિ** તસ્સં સીસઘટ્ટકુટિયં. અનોણતેન ભિક્ખુનાતિ યોજના. **યસ્સાતિ** કુટિયા. **અપરિભોગન્તિ** ન પરિભુઞ્જિતબ્બં, ન પરિભુઞ્જનારહન્તિ અત્થો. **પતાણીતિ** પતનસ્સ નિવારણા આણિ અગ્ગખીલા. સા હિ આબન્ધં નયતિ પવત્તેતીતિ **આણીતિ** વુચ્ચતિ. **યત્થાતિ** યસ્મિં મઞ્ચપીઠે . **ન નિપ્પતન્તીતિ** નિક્ખન્તો હુત્વા ન પતન્તિ. **આહચ્ચપાદકેતિ** અઙ્ગે આહનિત્વા વિજ્ઝિત્વા તત્થ પવેસિતપાદકે. **નાગદન્તકાદીસૂતિ** નાગસ્સ દન્તો વિયાતિ નાગદન્તકો, સદિસત્થે કો, સો આદિ યેસં તેતિ નાગદન્તકાદયો, તેસુ. આદિસદ્દેન ભિત્તિખીલાદયો સઙ્ગય્હન્તીતિ. અટ્ઠમં.

૯. મહલ્લકવિહારસિક્ખાપદં

૧૩૫. નવમે **પિટ્ઠસઙ્ઘાટસ્સાતિ** દ્વારબાહાય. સા હિ પિટ્ઠે દ્વિન્નં કવાટાનં સં એકતો ઘાટો ઘટનં સમાગમો એતસ્સત્થીતિ પિટ્ઠસઙ્ઘાટોતિ વુચ્ચતિ. કુરુન્દિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. મહાઅટ્ઠકથાયં વુત્તન્તિ યોજના. **તન્તિ** મહાઅટ્ઠકથાય વુત્તવચનં. એવં ''તદેવા''તિ એત્થાપિ. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **ભગવતાપીતિ** ન મહાઅટ્ઠકથાચરિયેહિ એવ વુત્તં, અથ ખો ભગવતાપિ કતોતિ યોજના. દ્વારબન્ધેન અગ્ગળસ્સ અવિનાભાવતો ''અગ્ગળટ્ઠપનાયા''તિ વુત્તેપિ અગ્ગળેન સહ દ્વારબન્ધટ્ઠપનાયાતિ અત્થોવ ગહેતબ્બોતિ આહ ''સકવાટકદ્વારબન્ધટ્ઠપનાયા''તિ. **અગ્ગળોતિ** કવાટફલકો. **ઇમમેવત્થન્તિ** મયા વુત્તં ઇમં એવ અત્થં સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થાતિ** ''અગ્ગળટ્ઠપનાયા''તિવચને. **અધિપ્પાયોતિ** ભગવતો અભિસન્ધિ. **હિ**-સદ્દો વિત્થારજોતકો. **કમ્પતીતિ** ભુસં કમ્પતિ. **ચલતીતિ** ઈસં ચલતિ. **તેનાતિ** તેન સિથિલપતનહેતુના. માતિકાયં, પદભાજનીયઞ્ચ ''અગ્ગળટ્ઠપનાયા''તિપદસ્સ સમ્બન્ધાભાવતો તસ્સ સમ્બન્ધં દસ્સેતું વુત્તં ''તત્થા''તિઆદિ. તત્થ **તત્થાતિ** ''અગ્ગળટ્ઠપનાયા''તિવચને ન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. અત્થસ્સ કારણસ્સ ઉપ્પત્તિ અત્થુપ્પત્તિ, સાયેવ **અટ્ઠુપ્પત્તીતિ** વુચ્ચતિ ત્થકારસ્સ ટ્ઠકારં કત્વા. અધિકારતો દટ્ઠબ્બોતિ યોજના.

યં પન વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **યસ્સા**તિ મહાવિહારસ્સ. **ઉપરી**તિ દ્વારતો ઉપરિ. **તીસુ દિસાસૂ**તિ ઉભોસુ પસ્સેસુ, ઉપરીતિ તીસુ દિસાસુ. **તત્રાપી**તિ ખુદ્દકે વિહારેપિ. **સા**તિ ભિત્તિ. **અપરિપૂરઉપચારાપી**તિ સમન્તા કવાટપમાણેન અપરિપૂરઉપચારાપિ. **ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદેના**તિ ઉક્કંસપમાણેન. હત્થપાસતો અતિરેકં ન લિમ્પિતબ્બોતિ અધિપ્પાયો. તીસુ દિસાસુ એવ લિમ્પિતબ્બો ન હોતિ, લેપોકાસે સતિ અધોભાગેપિ લિમ્પિતબ્બોતિ આહ ''સચે પનસ્સા''તિઆદિ. **અસ્સા**તિ વિહારસ્સ. આલોકં સન્ધેન્તિ પિદહન્તીતિ ''**આલોકસન્ધી**''તિ વુત્તે વાતપાનકવાટકાયેવાતિ દસ્સેન્તો આહ ''વાતપાનકવાટકા વુચ્ચન્તી''તિ. વાતં પિવતીતિ **વાતપાનં**, દ્વારં, તસ્મિં ઠિતા કવાટકા **વાતપાનકવાટકા**. **તે**તિ વાતપાનકવાટકા પહરન્તીતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ આલોકસન્ધિમ્હિ. **સબ્બદિસાસૂ**તિ ઉભોસુ પસ્સેસુ, હેટ્ઠા, ઉપરીતિ ચતૂસુ દિસાસુ. ''તસ્મા''તિપદં ''લિમ્પિતબ્બો વા લેપાપેતબ્બો વા''તિપદદ્વયે હેતુ. **એત્થા**તિ ''આલોકસન્ધિપરિકમ્માયા''તિપદે.

ઇમિનાતિ સેતવણ્ણાદિના. **સબ્બમેતન્તિ** એતં સબ્બં સેતવણ્ણાદિકં.

યન્તિ કિચ્ચં. કત્તબ્બં કિચ્ચન્તિ સમ્બન્ધો. સદ્દન્તરબ્યવહિતોપિ દ્વત્તિસદ્દો પરિયાયસદ્દેન સમાસો હોતીતિ આહ ''છદનસ્સ દ્વત્તિપરિયાય''ન્તિ. દ્વે વા તયો વા પરિયાયા સમાહટાતિ **દ્વત્તિપરિયાયં** , સમાહારે દિગુ, તિસદ્દે પરે દ્વિસ્સ અકારો હોતિ. **પરિક્ખેપો**તિ અનુક્કમેન પરિક્ખેપો. અપત્યૂપસગ્ગસ્સ પટિસેધવાચકત્તા ''અહરિતે''તિ વુત્તં. **એત્થા**તિ ''અપહરિતે''તિ પદે. ''હરિત''ન્તિ ઇમિના અધિપ્પેતન્તિ સમ્બન્ધો. આદિકપ્પકાલે અપરણ્ણતો પુબ્બે પવત્તં અન્નં **પુબ્બણ્ણં**, અપરસ્મિં પુબ્બણ્ણતો પચ્છા પવત્તં અન્નં **અપરણ્ણં**, નકારદ્વયસ્સ ણકારદ્વયં કત્વા. **તેનેવા**તિ અધિપ્પેતત્તા એવ.

વુત્તન્તિ વપિતં, યથા ''સુમેધભૂતો ભગવા''તિએત્થ બોધિં અસમ્પત્તોપિ બોધિસત્તો સુમેધભૂતો ''ભગવા''તિ વુચ્ચતિ અવસ્સમ્ભાવિયત્તા, એવં હરિતં અસમ્પત્તમ્પિ ખેત્તં ''હરિત''ન્તિ વુચ્ચતિ અવસ્સમ્ભાવિયત્તાતિ અત્થં દસ્સેતિ ''યસ્મિમ્પિ ખેત્તે''તિઆદિના.

અહરિતેયેવાતિ હરિતવિરહે એવ ખેત્તેતિ યોજના. **તત્રાપી**તિ અહરિતખેત્તેપિ. ''પિટ્ઠિવંસસ્સા''તિપદં ''પસ્સે''તિપદે સામ્યત્થછટ્ઠી, ઇમિના પકતિગેહં દસ્સેતિ. ''કૂટાગારકણ્ણિકાયા''તિપદં ''ઉપરિ, થૂપિકાયા''તિપદે સામ્યત્થછટ્ઠી, ઇમિના એકકૂટયુત્તે માળાદિકે દસ્સેતિ. ઠિતં ભિક્ખુન્તિ સમ્બન્ધો. નિસિન્નકં યંકિઞ્ચિ જનન્તિ યોજના. **તસ્સા**તિ ઠિતટ્ઠાનસ્સ. **અન્તો**તિ અબ્ભન્તરે, **હિ** યસ્મા **અયં** ઓકાસો પતનોકાસોતિ યોજના.

૧૩૬. છાદિતં નામાતિ એત્થ છાદિતસદ્દો ભાવત્થો હોતિ, તેનાહ ''છાદન''ન્તિ. **ઉજુકમેવા**તિ છદનુટ્ઠાપનતો ઉદ્ધં ઉજુકં એવ. **તન્તિ** છાદનં. **અપનેત્વાપી**તિ નાસેત્વાપિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા લબ્ભતિ, તસ્મા, પક્કમિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **પરિક્ખેપેના**તિ પરિવારેન છાદેન્તસ્સાતિ યોજના. **ઇધાપી**તિ પરિયાયછાદનેપિ અધિટ્ઠહિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તુણ્હીભૂતેના**તિ તુણ્હીભૂતો હુત્વા. **છદનુપરી**તિ છદનસ્સ ઉપરિ. **હી**તિ સચ્ચં. ''તતો ચે ઉત્તરિ''ન્તિ એત્થ તતો દ્વત્તિપરિયાયતો ઉપરીતિ દસ્સેન્તો આહ ''તિણ્ણં મગ્ગાનં વા''તિઆદિ.

૧૩૭. કરેન હત્થેન લુનિતબ્બો, છિન્દિતબ્બો, લાતબ્બો ગહેતબ્બોતિ વા **કરળો**તિ કતે અત્થપકરણાદિતો તિણમુટ્ઠિ એવાતિ આહ ''તિણમુટ્ઠિય''ન્તિ. નવમં.

૧૦. સપ્પાણકસિક્ખાપદં

૧૪૦. દસમે ‘‘**જાન**’’ન્તિ ગચ્છન્તાદિગણોતિ આહ ‘‘જાનન્તો’’તિ. સં વિજ્જતિ પાણો એત્થાતિ **સપાણકં**. **એત**ન્તિ ઉદકં. સયં જાનન્તોપિ પરેન જાનાપેન્તોપિ જાનાતિયેવ નામાતિ આહ ‘‘યથા તથા વા’’તિ. **સપાણકં ઉદક**ન્તિ કરણત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં, તેનાહ ‘‘તેન ઉદકેના’’તિ. **પુબ્બે**તિ પથવિખણનસિક્ખાપદાદિકે.

તત્થાતિ ‘‘સિઞ્ચેય્ય વા સિઞ્ચાપેય્ય વા’’તિપદે. **ધાર**ન્તિ સોતં. **માતિકં પમુખ**ન્તિ માતિકં અભિમુખં. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં ઠાને. અઞ્ઞતો ઠાનતો અઞ્ઞં ઠાનં નેતીતિ યોજના. ‘‘સપાણકં ઉદક’’ન્તિ સામઞ્ઞવચનસ્સપિ વિસેસે અવટ્ઠાનતો, વિસેસત્થિના ચ વિસેસસ્સ અનુપયોજિતબ્બતો ઇધ વિસેસઉદકન્તિ સન્ધાયભાસિતત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇદં પના’’તિઆદિ. ઇદં પન ન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ય**ન્તિ ઉદકં ‘‘ગચ્છતી’’તિપદે કત્તા. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઉદકેતિ. દસમં.

ભૂતગામવગ્ગો દુતિયો.

૩. ઓવાદવગ્ગો

૧. ઓવાદસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૧૪૪. ભિક્ખુનિવગ્ગસ્સ પઠમે **તેસ**ન્તિ થેરાનં. મહાકુલેહિ નિક્ખમિત્વા પબ્બજિતાતિ યોજના. કુલધીતરો વિજ્જમાનગુણં કથયન્તીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘ઞાતિમનુસ્સાન’’ન્તિપદં ‘‘કથયન્તી’’તિપદે સમ્પદાનં. **કુતો**તિ કસ્સ થેરસ્સ સન્તિકાતિ અત્થો. **તેસ**ન્તિ થેરાનં ગુણન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘કથેતુ’’ન્તિપદમપેક્ખિત્વા ‘‘વિજ્જમાનગુણે’’તિ વત્તબ્બે અવત્વા ‘‘વદન્તી’’તિપદમપેક્ખિય ‘‘વિજ્જમાનગુણા’’તિ વુત્તં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તતો**તિ કથનકારણા અભિહરિંસૂતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ અભિહરણહેતુના.

તેસન્તિ છબ્બગ્ગિયાનં. **તાસૂ**તિ ભિક્ખુનીસુ. ‘‘ભિક્ખુનિયો’’તિપદં ‘‘ઉપસઙ્કમિત્વા’’તિપદે કમ્મં. છબ્બગ્ગિયાનં ભિક્ખુનીસુ ઉપસઙ્કમનં લાભતણ્હાય હોતિ, ભિક્ખુનીનં છબ્બગ્ગીસુ ઉપસઙ્કમનં ચલચિત્તતાય હોતીતિ અઞ્ઞમઞ્ઞૂપસઙ્કમન્તાનં વિસેસો. તિરચ્છાનભૂતા કથા **તિરચ્છાનકથા** નિરત્થકકથાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘તિરચ્છાનકથન્તી’’તિ. **સગ્ગમગ્ગગમનેપી**તિ પિસદ્દો મોક્ખગમને પન કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. રાજાનો આરબ્ભ પવત્તા કથા **રાજકથા**. આદિસદ્દેન ચોરકથાદયો સઙ્ગણ્હાતિ.

૧૪૭. **તે ભિક્ખૂ**તિ છબ્બગ્ગિયા ભિક્ખૂ ભવેય્યુન્તિ સમ્બન્ધો. અદિટ્ઠં સચ્ચં યેહીતિ **અદિટ્ઠસચ્ચા**, તેસં ભાવો **અદિટ્ઠસચ્ચત્તં**, તસ્મા અદિટ્ઠસચ્ચત્તા બન્ધિત્વાતિ યોજના. **નેસ**ન્તિ છબ્બગ્ગિયાનં. **અઞ્ઞેનેવ ઉપાયેના**તિ અલદ્ધસમ્મુતિતો અઞ્ઞેનેવ લદ્ધસમ્મુતિસઙ્ખાતેન કારણેન કત્તુકામોતિ સમ્બન્ધો. **પરતો**તિ પરસ્મિં પચ્છા, ઉપરીતિ અત્થો. **કરોન્તો વા**તિ પરિબાહિરે કરોન્તો એવ હુત્વા આહાતિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. યસ્મા ન ભૂતપુબ્બાનિ, ઇતિ તસ્મા પરિબાહિરં કરોન્તો વાતિ અત્થો.

તત્થાતિ ‘‘અનુજાનામી’’તિઆદિવચને. **સીલવા**તિ એત્થ વન્તુસદ્દો પસંસત્થે ચ અતિસયત્થે ચ નિચ્ચયોગત્થે ચ હોતિ. **તસ્સા**તિ લદ્ધસમ્મુતિકસ્સ. **ત**ન્તિ સીલં. પાતિમોક્ખસંવરસદ્દાનં કમ્મધારયભાવં, તેહિ ચ સંવુતસદ્દસ્સ તપ્પુરિસભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘પાતિમોક્ખોવા’’તિઆદિ. તત્થ એવસદ્દેન કમ્મધારયભાવં, એનસદ્દેન ચ તપ્પુરિસભાવં દસ્સેતીતિ દટ્ઠબ્બં.

વત્તતીતિ અત્તભાવં પવત્તેતિ. કારિતપચ્ચયો હિ અદસ્સનં ગતો. ઇમિના ઇરિયાપથવિહાર દિબ્બવિહાર બ્રહ્મવિહાર અરિયવિહારેસુ ચતૂસુ વિહારેસુ અત્તભાવવત્તનં ઇરિયાપથવિહારં દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. **એતન્તિ** ''પાતિમોક્ખસંવરસંવુતો વિહરતી''તિવચનં. **વિભઙ્ગે**તિ ઝાનવિભઙ્ગે.

''સીલ''ન્તિઆદીનિ અટ્ઠ પદાનિ તુલ્યાધિકરણાનિ. અયં પનેત્થ સમ્બન્ધો – સીલં કુસલાનં ધમ્માનં સમાપત્તિયા પતિટ્ઠા આદિ ચરણં સંયમો સંવરો મોક્ખં પમોક્ખન્તિ. **સમાપત્તિયા**તિ સમાપત્તત્થાય. ''ઉપેતો''તિઆદીનિ સત્ત પદાનિ અઞ્ઞમઞ્ઞવેવચનાનિ. તત્થ **ઉપપન્નો**તિ યુત્તો અનુયુત્તો. **સમન્નાગતો**તિ સમન્તતો અનુ પુનપ્પુનં આગતોતિ સમન્નાગતો, સમઙ્ગીભૂતોતિ અત્થો. એત્થ હિ સંસદ્દો સમન્તત્થવાચકો, અનુસદ્દો નઉપચ્છિન્નત્થવાચકો. **તેના**તિ તેન કારણેન. **પાલેતી**તિ અત્તભાવં બાધનતો રક્ખતિ. **યપેતી**તિ અત્તભાવો પવત્તતિ. **યાપેતી**તિ અત્તભાવં પવત્તાપેતિ. યપ યાપને. યાપનં પવત્તનન્તિ હિ ધાતુપાઠેસુ વુત્તં (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૮ પકારન્તધાતુ). **વિહરતી**તિ એત્થ એકો આકારત્થવાચકો ઇતિસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠો, ઇતિ વુચ્ચતિ, ઇતિ વુત્તન્તિ વા યોજના.

આચારગોચરસદ્દાનં દ્વન્દભાવં, તેહિ ચ સમ્પન્નસદ્દસ્સ તપ્પુરિસભાવં દસ્સેન્તો આહ ''**આચારગોચરસમ્પન્નો**''તિઆદિ. તત્થ ચસદ્દેન દ્વન્દભાવં, એનસદ્દેન ચ તપ્પુરિસભાવં દસ્સેતિ. **અણુ**સદ્દો અપ્પત્થો, **મત્ત**સદ્દો પમાણત્થોતિ આહ ''અપ્પમત્તકેસૂ''તિ. ''દસ્સનસીલો''તિઇમિના ''**દસ્સાવી**''તિએત્થ આવીસદ્દસ્સ તસ્સીલત્થભાવં દસ્સેતિ. ''સમાદાયા''તિ એત્થ સંપુબ્બઆપુબ્બસ્સ દાસદ્દસ્સ કમ્માપેક્ખત્તા તસ્સ કમ્મં દસ્સેતું વુત્તં ''તં તં સિક્ખાપદ''ન્તિ. ઇમિના ''સિક્ખાપદેસૂ''તિ ઉપયોગત્થે ભુમ્મવચનન્તિ દસ્સેતિ. અથ વા **સિક્ખાપદેસૂ**તિ નિદ્ધારણત્થે ભુમ્મવચનમેતં. ''તં તં સિક્ખાપદ''ન્તિ કમ્મં પન અજ્ઝાહરિતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. ''**સમાદાયા**''તિ એત્થ સંસદ્દસ્સ ચ આપુબ્બસ્સ દાસદ્દસ્સ ચ યકારસ્સ ચ અત્થં દસ્સેતું ''સાધુકં ગહેત્વા''તિ વુત્તં. **એત્થા**તિ ઇમિસ્સં અટ્ઠકથાયં. વિત્થારો પન ગહેતબ્બોતિ યોજના. **યો**તિ કુલપુત્તો.

અસ્સાતિ લદ્ધસમ્મુતિકસ્સ. યં તં બહુ સુતં નામ અત્થિ, તં ન સુતમત્તમેવાતિ યોજના. **મઞ્જૂસાયન્તિ** પેળાયં. સા હિ સામિકસ્સ સધનત્તં મઞ્ઞતે ઇમાયાતિ ''મઞ્જૂસા''તિ વુચ્ચતિ. મઞ્જૂસાયં રતનં સન્નિચિતં વિય સુતં સન્નિચિતં અસ્મિં પુગ્ગલેતિ યોજના, **એતેના**તિ ''સન્નિચિત''ન્તિપદેન, દસ્સેતીતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ લદ્ધસમ્મુતિકો ભિક્ખુ. **સન્નિચિતરતનસ્સેવા**તિ સન્નિચિતરતનસ્સ ઇવ. **તન્તિ** ''યે તે ધમ્મા''તિઆદિવચનં. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. **અસ્સા**તિ લદ્ધસમ્મુતિકસ્સ ભિક્ખુનો. **તત્થા**તિ ''વચસા પરિચિતા''તિઆદિવચને. એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **પગુણા**તિ ઉજુકા. ઉજુકો હિ અજિમ્હત્તા પકટ્ઠો ઉત્તમો ગુણોતિ અત્થેન ''પગુણો''તિ વુચ્ચતિ. **અનુપેક્ખિતા**તિ પુનપ્પુનં ઉપગન્ત્વા ઇક્ખિતા, પસ્સિતા દસ્સિતાતિ અત્થો. **અત્થતો**તિ અભિધેય્યત્થતો, અટ્ઠકથાતોતિ અત્થો. **કારણતો**તિ ધમ્મતો, પાળિતોતિ અત્થો. **દિટ્ઠિ**સદ્દસ્સ પઞ્ઞાસદ્દવેવચનત્તા ''પઞ્ઞાયા''તિ વુત્તં. **સુપચ્ચક્ખકતા**તિ સુટ્ઠુ અક્ખાનં ઇન્દ્રિયાનં પટિમુખં કતા.

''બહુસ્સુતો''તિ એત્થ બહુસ્સુતસ્સ તિવિધભાવં દસ્સેન્તો આહ ''અયં પના''તિઆદિ. નિસ્સયતો મુચ્ચતીતિ **નિસ્સયમુચ્ચનકો**. પરિસં ઉપટ્ઠાપેતીતિ **પરિસુપટ્ઠાકો**. ભિક્ખુનિયો ઓવદતીતિ **ભિક્ખુનોવાદકો**. **તત્થા**તિ તિવિધેસુ બહુસ્સુતેસુ. નિસ્સયમુચ્ચનકેન એત્તકં ઉગ્ગહેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉપસમ્પદાયા**તિ ઉપસમ્પાદેત્વા. પઞ્ચ વસ્સાનિ એતસ્સાતિ **પઞ્ચવસ્સો**. તેન ઉગ્ગહેતબ્બન્તિ યોજના. **સબ્બન્તિમેના**તિ સબ્બેસં પરિચ્છેદાનં અન્તે લામકે પવત્તેન. **પગુણા**તિ અજિમ્હા ઉજુકા. **વાચુગ્ગતા**તિ તસ્સેવ વેવચનં. યસ્સ હિ પાળિપાઠા સજ્ઝાયનકાલે પગુણા હોન્તિ,

તસ્સ વાચુગ્ગતા. યસ્સ વા પન વાચુગ્ગતા હોન્તિ, તસ્સ પગુણા. તસ્મા તાનિ પદાનિ અઞ્ઞમઞ્ઞકારણવેવચનાનિ. **પક્ખદિવસેસૂ**તિ જુણ્હપક્ખકાળપક્ખપરિયાપન્નેસુ દિવસેસુ. **ધમ્મસાવનત્થાયા**તિ સમ્પત્તાનં પરિસાનં ધમ્મસ્સ સાવનત્થાય સુણાપનત્થાયાતિ અધિપ્પાયો. **સાવનત્થાયા**તિ એત્થ યુપચ્ચયપરત્તા કારિતપચ્ચયો લોપો હોતીતિ દટ્ઠબ્બં. તસ્મા સાવીયતે સુણાપીયતે **સાવન**ન્તિ વચનત્થો કાતબ્બો. ભાણવારા ઉગ્ગહેતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **સમ્પત્તાન**ન્તિ અત્તનો સન્તિકં સમ્પત્તાનં. **પરિકથનત્થાયા**તિ પરિસ્સઙ્ગેન આલિઙ્ગનેન કથનત્થં, અપ્પસદ્દસઙ્ખાતાય વાચાય કથનત્થન્તિ અત્થો. ‘‘કથામગ્ગો’’તિ વુત્તત્તા વત્થુકથાયેવ અધિપ્પેતા, ન સુત્તસઙ્ખાતો પાળિપાઠો. અનુ પચ્છા, પુનપ્પુનં વા દાયકા મોદન્તિ એતાયાતિ **અનુમોદના**. ઝાનં વા મગ્ગો વા ફલં વા **સમણધમ્મો** નામ. તસ્સ કરણત્થં ઉગ્ગહેતબ્બન્તિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ચતૂસુ દિસાસુ અપટિહતોતિ **ચાતુદ્દિસો**, અપટિહતત્થે ણપચ્ચયો.

પરિસુપટ્ઠાપકેન કાતબ્બાતિ યોજના. **અભિવિનયે**તિ અઞ્ઞમઞ્ઞપરિચ્છિન્ને વિનયપિટકે. **દ્વે વિભઙ્ગા**તિ ભિક્ખુવિભઙ્ગો ચ ભિક્ખુનિવિભઙ્ગો ચ. અસક્કોન્તેન પરિસુપટ્ઠાપકેન ભિક્ખુનાતિ સમ્બન્ધો. એવં અત્તનો અત્થાય ઉગ્ગહેતબ્બં દસ્સેત્વા ઇદાનિ પરિસાય અત્થાય ઉગ્ગહેતબ્બં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરિસાય પના’’તિઆદિ. **અભિધમ્મે**તિ અઞ્ઞમઞ્ઞપરિચ્છિન્ને સુત્તન્તપિટકે એવ, ન અભિધમ્મપિટકે. **તયો વ**ગ્ગાતિ સગાથાવગ્ગો નિદાનવગ્ગો ખન્ધવગ્ગોતિ તયો વગ્ગા. **વાસદ્દો** અનિયમવિકપ્પત્થો. **એક**ન્તિ એકં નિપાતં. **તતો તતો**તિ નિકાયતો. **સમુચ્ચયં કત્વા**તિ રાસિં કત્વા. **ન વુત્ત**ન્તિ અટ્ઠકથાસુ ન કથિતં. યસ્સ પન નત્થિ, સો ન લભતીતિ યોજના. **સુત્તન્તે ચા**તિ સુત્તન્તપિટકે પન. **ઉગ્ગહિતો**તિ સરૂપકથનેન ગહિતો, ઉચ્ચારિતોતિ અત્થો. **દિસાપામોક્ખો**તિ દિસાસુ ઠિતાનં ભિક્ખુઆદીનં પામોક્ખો. **યેન કામં ગમો**તિ યથાકામં ગમો.

ચતૂસુ નિકાયેસૂતિ ખુદ્દકનિકાયતો અઞ્ઞેસુ દીઘનિકાયાદીસુ. **એકસ્સા**તિ અઞ્ઞતરસ્સ એકસ્સ . **એકનિકાયેના**તિ એકસ્મિં નિકાયે લદ્ધનયેન. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તત્થા**તિ ચતુપ્પકરણસ્સ અટ્ઠકથાયં. **નાનત્થ**ન્તિ નાનાપયોજનં. **ત**ન્તિ વિનયપિટકં. **એત્તાવતા**તિ એત્તકપમાણેન પગુણેન. **હોતી**તિ ઇતિસદ્દો પરિસમાપનત્થો. ઇતિ પરિસમાપનં વેદિતબ્બન્તિ યોજના.

ઉભયાનિ ખો પનસ્સાતિ આદિ પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **અઞ્ઞસ્મિ**ન્તિ વિનયપિટકતો ઇતરસ્મિં. **તત્થા**તિ ‘‘ઉભયાનિ ખો પનસ્સા’’તિઆદિવચને. યથા યેનાકારેન આગતાનિ, તં આકારં દસ્સેતુન્તિ યોજના. **પદપચ્ચાભટ્ઠસઙ્કરદોસવિરહિતાની**તિ પદાનં પચ્ચાભટ્ઠસઙ્કરભૂતેહિ દોસેહિ વિરહિતાનિ. એત્થ ચ **પદપચ્ચાભટ્ઠ**ન્તિ પદાનં પટિનિવત્તિત્વા આભસ્સનં ગળનં, ચુતન્તિ અત્થો. **પદસઙ્કર**ન્તિ પદાનં વિપત્તિ, વિનાસોતિ અત્થો. ‘‘**સુત્તસો**’’તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ખન્ધકપરિવારસુત્તં એવ ગહેતબ્બન્તિ આહ ‘‘ખન્ધકપરિવારતો’’તિ. **અનુબ્યઞ્જનસો**તિ એત્થ બ્યઞ્જનસદ્દો અક્ખરસ્સ ચ પદસ્સ ચ વાચકોતિ આહ ‘‘અક્ખરપદપારિપૂરિયા ચા’’તિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

‘‘સિથિલધનિતાદીન’’ન્તિપદં ‘‘વચનેના’’તિપદે કમ્મં, ‘‘વચનેના’’તિપદં ‘‘સમ્પન્નાગતો’’તિપદે હેતુ, ‘‘વિસ્સટ્ઠાય અનેલગળાય અત્થસ્સ વિઞ્ઞાપનિયા’’તિપદાનિ ‘‘વાચાયા’’તિપદે વિસેસનાનિ. **સિથિલધનિતાદીન**ન્તિ આદિસદ્દેન નિગ્ગહિતવિમુત્તસમ્બન્ધવવત્થિતદીઘ રસ્સ ગરુ લહુ સઙ્ખાતા અટ્ઠ બ્યઞ્જનબુદ્ધિયો સઙ્ગણ્હાતિ. **યથાવિધાનવચનેના**તિ અક્ખરચિન્તકાનં યથા સંવિદહનવચનેન. વાચાયેવ કરીયતિ કથીયતિ ઉચ્ચારીયતિ **વાક્કરણં** ચકારસ્સ કકારં કત્વા. **હી**તિ તદેવ યુત્તં. માતુગામો યસ્મા સરસમ્પત્તિરતો, તસ્મા

હીળેતીતિ યોજના. ‘‘સરસમ્પત્તિરહિત’’ન્તિપદં ‘‘વચન’’ન્તિપદે વિસેસનભાવેન વિસેસં કત્વા ‘‘હીળેતી’’તિપદે હેતુભાવેન સમ્પજ્જનતો હેતુઅન્તોગધવિસેસનન્તિ દટ્ઠબ્બં. **સબ્બાસન્તિ** ભિક્ખુનીનં. ‘‘સીલાચારસમ્પત્તિયા’’તિઇમિના જાતિ ગોત્ત રૂપ ભોગાદિનાતિઅત્થં નિવત્તેતિ. **કારણઞ્ચાતિ** અટ્ઠકથઞ્ચ. **તજ્જેત્વાતિ** ઉબ્બેજેત્વા. **તાસન્તિ** ભિક્ખુનીનં. **ગિહિકાલેતિ** ભિક્ખુનોવાદકસ્સ ગિહિકાલે અનજ્ઝાપન્નપુબ્બો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **હિ** તદેવ યુત્તં. ‘‘માતુગામો’’તિપદં ‘‘ન કરોતી’’તિપદે સુદ્ધકત્તા, ‘‘ઉપ્પાદેતી’’તિપદે હેતુકત્તા. ઠિતસ્સ ભિક્ખુનો ધમ્મદેસનાયાપીતિ યોજના. **અપિસદ્દો** ગરહત્થો. **વિસભાગેહીતિ** વિરુદ્ધેહિ વત્થારમ્મણેહિ. **અયુત્તટ્ઠાનેતિ** પબ્બજિતાનં અનનુરૂપટ્ઠાને. **છન્દરાગન્તિ** બલવતણ્હં. **તેનાતિ** તેન હેતુના.

‘‘એત્થ ચા’’તિઆદિમ્હિ અયં પન સઙ્ગહો –

‘‘સીલવા બહુસ્સુતો ચ, સ્વાગતો ચ સુવાચકો;
પિયો પટિબલો ચાપિ, નજ્ઝાપન્નો ચ વીસતી’’તિ.

૧૪૮. વત્થુસ્મિન્તિ અટ્ઠુપ્પત્તિયં. કકારલોપં કત્વા ગરુધમ્માતિ વુચ્ચન્તીતિ આહ ‘‘ગરુકેહિ ધમ્મેહી’’તિ. **તેતિ** ગરુધમ્મા. **હીતિ** યસ્મા. ‘‘એકતો’’તિ સામઞ્ઞેન વુત્તવચનસ્સ વિસેસેન ગહેતબ્બતં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘ભિક્ખુનીનં સન્તિકે’’તિ. **યથાવત્થુકમેવાતિ** પાચિત્તિયમેવ. તઞ્હિ વત્થુસ્સ આપત્તિકારણસ્સ અનુરૂપં પવત્તત્તા ‘‘યથાવત્થુક’’ન્તિ વુચ્ચતિ.

૧૪૯. પાતોતિ પગેવ, પઠમન્તિ અત્થો. અસમ્મટ્ઠં સમ્મજ્જિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. અસમ્મજ્જને દોસં પાકટં કરોન્તો આહ ‘‘અસમ્મટ્ઠં હી’’તિઆદિ. **હીતિ** તપ્પાકટીકરણજોતકો. **તન્તિ** પરિવેણં. દિસ્વા ભવેય્યુન્તિ સમ્બન્ધો. **તેનાતિ** અસોતુકામાનં વિય ભવનહેતુના. પરિવેણસમ્મજ્જનસ્સ આનિસંસં દસ્સેત્વા પાનીયપરિભોજનીયઉપટ્ઠાનસ્સ તમેવ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અન્તો ગામતો પના’’તિ આદિ. **તસ્મિન્તિ** પાનીયપરિભોજનીયે.

સાખાભઙ્ગમ્પીતિ ભઞ્જિતબ્બસાખમ્પિ. **દુતિયોતિ** વિઞ્ઞૂ પુરિસો દુતિયો. નિસીદિતબ્બટ્ઠાનં દસ્સેન્તો આહ ‘‘નિસીદિતબ્બ’’ન્તિઆદિ. ‘‘વિહારમજ્ઝે’’તિ સામઞ્ઞતો વત્વા વિસેસતો દસ્સેતું વુત્તં ‘‘દ્વારે’’તિ. ઓસરન્તિ અવસરન્તિ એત્થાતિ **ઓસરણં**, તઞ્ચ તં ઠાનઞ્ચેતિ **ઓસરણટ્ઠાનં**, તસ્મિં. **સમગ્ગત્થાતિ** એત્થ સંપુબ્બો ચ આપુબ્બો ચ ગમુસદ્દો હોતિ, તતો હિય્યત્તનીસઞ્ઞાતં ત્થવચનં વા હોતિ, પઞ્ચમીસઞ્ઞાતસ્સ થવચનસ્સ ત્થત્તં વા હોતિ, સંયોગપરત્તા આ ઉપસગ્ગો રસ્સો ચ હોતિ, ઇતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સમ્મા આગતત્થા’’તિ. તત્થ ‘‘સમ્મા’’તિપદેન સંસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ, ‘‘આ’’ઇતિપદેન આત્યૂપસગ્ગં, ‘‘ગત’’ઇતિપદેન ગમુધાતું, ‘‘ત્થ’’ઇતિપદેન હિય્યત્તનીસઞ્ઞાતં ત્થવચનં વા, પઞ્ચમીસઞ્ઞાતસ્સ થવચનસ્સ ત્થત્તં વા દસ્સેતિ. અયં પનેત્થત્થો – સમં તુમ્હે આગતત્થાતિ. પઞ્ચમીસઞ્ઞાતસ્સ થવચનસ્સ ત્થત્તકાલે સમં તુમ્હે આગા અત્થ ભવથાતિ. ‘‘આગચ્છન્તી’’તિપદેન ‘‘**વત્તન્તી**’’તિ એત્થ વતુધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ, ‘‘પગુણા વાચુગ્ગતા’’તિપદેહિ અધિપ્પાયં દસ્સેતિ. **પાળીતિ** ગરુધમ્મપાળિ.

તત્થાતિ તસ્સં પાળિયં, તેસુ વા અભિવાદનાદીસુ ચતૂસુ. **મગ્ગસમ્પદાનન્તિ** મગ્ગં પરિહરિત્વા ભિક્ખુસ્સ ઓકાસદાનં. **બીજનન્તિ** બીજનિયા વિધૂપનં. **પાનીયાપુચ્છનન્તિ** પાનીયસ્સ આપુચ્છનં. આદિસદ્દેન પરિભોજનીયાપુચ્છનાદિકં સઙ્ગણ્હાતિ. **એત્થ ચાતિ** એતેસુ ચતૂસુ અભિવાદનાદીસુ. ‘‘અન્તો ગામે વા’’તિઆદીનિ

છ પદાનિ ‘‘કાતબ્બમેવા’’તિપદે આધારો. **રાજુસ્સારણાયા**તિ રઞ્ઞો આનુભાવેન જનાનં ઉસ્સારણાય. મહાભિક્ખુસઙ્ઘો સન્નિપતતિ એત્થાતિ **મહાસન્નિપાતં**, તસ્મિં મહાસન્નિપાતે ઠાને નિસિન્ને સતીતિ યોજના. **પચ્ચુટ્ઠાન**ન્તિ પટિકચ્ચેવ ઉટ્ઠાનં. **તં ત**ન્તિ સામીચિકમ્મં.

સક્કત્વાતિ ચિત્તિં કત્વા, સં આદરં કત્વાતિ અત્થો. તેનાહ ‘‘યથા કતો’’તિઆદિ. **તિણ્ણં કિચ્ચાન**ન્તિ ‘‘સક્કત્વા ગરુંકત્વા માનેત્વા’’તિસઙ્ખાતાનં તિણ્ણં કિચ્ચાનં. અનીયસદ્દો કમ્મત્થોતિ આહ ‘‘ન અતિક્કમિતબ્બો’’તિ.

નત્થિ ભિક્ખુ એત્થાતિ **અભિક્ખુકો** આવાસો, સો કિત્તકે ઠાને અભિક્ખુકો, યો આવાસો અભિક્ખુકો નામ હોતીતિ આહ ‘‘સચે’’તિ આદિ. ‘‘ઉપસ્સયતો’’તિપદં ‘‘અબ્ભન્તરે’’તિપદે અપાદાનં. **એત્થા**તિ અભિક્ખુકે આવાસે. **હી**તિ સચ્ચં. **તતો**તિ અડ્ઢયોજનબ્ભન્તરે ઠિતઆવાસતો. **પર**ન્તિ અઞ્ઞસ્મિં આવાસે, ભુમ્મત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. **પચ્છાભત્ત**ન્તિ ભત્તતો પચ્છા. **તત્થા**તિ અભિક્ખુકે આવાસે. ‘‘ભિક્ખુનિયો’’તિપદં ‘‘વદન્તી’’તિપદે કમ્મં. **વુત્તપ્પમાણે**તિ અડ્ઢયોજનબ્ભન્તરસઙ્ખાતે વુત્તપ્પમાણે. **સાખામણ્ડપેપી**તિ સાખાય છાદિતમણ્ડપેપિ. **પિ**સદ્દેન આવાસે પન કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **વુત્તા**તિ વસિતા. **એત્તાવતા**તિ એકરત્તં વસિતમત્તેન. **એત્થા**તિ સભિક્ખુકે આવાસે. ઉપગચ્છન્તીહિ ભિક્ખુનીહિ યાચિતબ્બાતિ યોજના. **પક્ખસ્સા**તિ આસળ્હીમાસસ્સ જુણ્હપક્ખસ્સ. ‘‘તેરસિય’’ન્તિપદેન અવયવિઅવયવભાવેન યોજેતબ્બં. **મય**ન્તિ અમ્હે. **યતો**તિ યેન ઉજુના મગ્ગેનાતિ સમ્બન્ધો. તેનાહ ‘‘તેન મગ્ગેના’’તિ. **અઞ્ઞેન મગ્ગેના**તિ ઉજુમગ્ગતો અઞ્ઞેન જિમ્હમગ્ગેન. **અય**ન્તિ અયં આવાસો. **તતો**તિ ભિક્ખૂનં આવાસતો, ભિક્ખુનિઉપસ્સયતો વા, ઇદમેવ યુત્તતરં. વક્ખતિ હિ ‘‘અમ્હાકં ઉપસ્સયતો ગાવુતમત્તે’’તિ. **ખેમટ્ઠાને**તિ અભયટ્ઠાને. તઞ્હિ ખીયન્તિ ભયા એત્થાતિ **ખેમં**, ખેમઞ્ચ તં ઠાનઞ્ચેતિ ખેમટ્ઠાનન્તિ કત્વા ‘‘ખેમટ્ઠાન’’ન્તિ વુચ્ચતિ. **તાહિ ભિક્ખુનીહી**તિ અડ્ઢયોજનમત્તે ઠાને વસન્તીહિ. **તા ભિક્ખુનિયો**તિ ગાવુતમત્તે ઠાને વસન્તિયો. **અન્તરા**તિ તુમ્હાકં, અમ્હાકઞ્ચ નિવાસનટ્ઠાનસ્સ, નિવાસનટ્ઠાનતો વા અન્તરે વેમજ્ઝે. ભુમ્મત્થે ચેતં નિસ્સક્કવચનં. ઠિતે મગ્ગેતિ સમ્બન્ધો ‘‘સન્તિકા’’તિપદં ‘‘આગત’’ઇતિપદે અપાદાનં. **તત્થા**તિ અઞ્ઞાસં ભિક્ખુનીનં ઉપસ્સયે. ઇતિ યાચિતબ્બાતિ યોજના. **તતો**તિ ભિક્ખૂનં યાચિતબ્બતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો.

ચાતુદ્દસેતિ આસળ્હીમાસસ્સ જુણ્હપક્ખસ્સ ચતુદ્દસન્નં દિવસાનં પૂરણે દિવસે. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં વિહારે. ‘‘ઓવાદ’’ન્તિપદં ‘‘અનુ’’ઇતિપદે કમ્મં. **અનુજીવન્તિયો**તિ અનુગન્ત્વા જીવનં વુત્તિં કરોન્તિયો. વુત્તા ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **દુતિયદિવસે**તિ આસળ્હીપુણ્ણમિયં. **અથા**તિ પક્કમનાનન્તરં. **એત્થા**તિ ભિક્ખૂનં પક્કન્તત્તા અપસ્સને. ‘‘આભોગં કત્વા’’તિઇમિના આભોગં અકત્વા વસિતું ન વટ્ટતીતિ દીપેતિ. સભિક્ખુકાવાસં ગન્તબ્બમેવાતિ અધિપ્પાયો. **સા**તિ વસ્સચ્છેદાપત્તિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **કેનચિ કારણેના**તિ ભિક્ખાચારસ્સ અસમ્પદાદિના કેનચિ નિમિત્તેન. **હી**તિ સચ્ચં. ભિક્ખૂનં પક્કન્તાદિકારણા અભિક્ખુકાવાસે વસન્તિયા કિં અભિક્ખુકાવાસેવ પવારેતબ્બન્તિ આહ ‘‘પવારેન્તિયા પના’’તિઆદિ.

અન્વદ્ધમાસન્તિ એત્થ અનુસદ્દો વિચ્છત્થવાચકો કમ્મપ્પવચનીયો, તેન પયોગત્તા ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ‘‘અદ્ધમાસે અદ્ધમાસે’’તિ. **પચ્ચાસીસિતબ્બા**તિ એત્થ પતિપુબ્બો ચ આપુબ્બો ચ સિધાતુ ઇચ્છત્થેતિ આહ ‘‘ઇચ્છિતબ્બા’’તિ. સિધાતુયા દ્વેભાવો હોતિ. આપુબ્બો સિસિ ઇચ્છાયન્તિપિ ધાતુપાઠેસુ વુત્તં. **તત્થા**તિ ‘‘ઉપોસથપુચ્છક’’ન્તિવચને. **પક્ખસ્સા**તિ યસ્સ કસ્સચિ પક્ખસ્સ. મહાપચ્ચરિયં પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ઓવાદસ્સ યાચનં **ઓવાદો** ઉત્તરપદલોપેન, સોયેવ અત્થો પયોજનં **ઓવાદત્થો**, તદત્થાય. **પાટિપદદિવસતો**તિ દુતિયદિવસતો. સો હિ ચન્દો વુદ્ધિઞ્ચ હાનિઞ્ચ પટિમુખં પજ્જતિ એત્થ, એતેનાતિ વા **પાટિપદો**તિ વુચ્ચતિ. **ઇતી**તિ

એવં વુત્તનયેન. ભગવા પઞ્ઞપેતીતિ યોજના. **અઞ્ઞસ્સાતિ** ધમ્મસ્સવનકમ્મતો અઞ્ઞસ્સ. **નિરન્તરન્તિ** અભિક્ખણં, ''પઞ્ઞપેતી''તિપદે ભાવનપુંસકં. **હીતિ** વિત્થારો. **એવઞ્ચ સતીતિ** એવં બહૂપકારે સતિ ચ. **યન્તિ** યં ધમ્મં. **સાત્થિકન્તિ** સપયોજનં. **યથાનુસિટ્ઠન્તિ** અનુસિટ્ઠિયા અનુરૂપં. સબ્બાયેવ ભિક્ખુનિયોપીતિ યોજના. **હીતિ** સચ્ચં.

ઓવાદં ગચ્છતીતિ ઓવાદં યાચિતું ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ આરામં ગચ્છતિ. **ન ઓવાદો ગન્તબ્બોતિ** ઓવાદં યાચિતું ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ આરામો ન ગન્તબ્બો. **ઓવાદોતિ** ચ ઉપયોગત્થે પચ્ચત્તવચનન્તિ દટ્ઠબ્બં. ઇતરથા હિ સદ્દપયોગો વિરુજ્ઝેય્ય. **ઓવાદં ગન્તુન્તિ** ઓવાદં યાચનત્થાય ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ આરામં ગન્તું.

''દ્વે તિસ્સો ભિક્ખુનિયો''તિપદં ''યાચિત્વા''તિપદે દુતિયાકમ્મં. ''પેસેતબ્બા''તિપદે પઠમાકમ્મં. **ઓવાદૂપસઙ્કમનન્તિ** ઓવાદસ્સ ગહણત્થાય ઉપસઙ્કમનં. **આરામન્તિ** ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ આરામં. **તતોતિ** ગમનતો પરન્તિ સમ્બન્ધો. **તેન ભિક્ખુનાતિ** ઓવાદપટિગ્ગાહકેન ભિક્ખુના. **તન્તિ** સમ્મતં ભિક્ખું.

ઉસ્સહતીતિ સક્કોતિ. **પાસાદિકેનાતિ** પસાદં આવહેન પસાદજનકેન કાયવચીમનોકમ્મેનાતિ અત્થો. **સમ્પાદેતૂતિ** તિવિધં સિક્ખં સમ્પાદેતુ. **એત્તાવતાતિ** એત્તકેન ''પાસાદિકેન સમ્પાદેતૂ''તિ વચનમત્તેન. **હીતિ** ફલજોતકો. **એતન્તિ** ''તાહી''તિવચનં.

એત્થ ચ ભિક્ખૂનં સઙ્ઘગણપુગ્ગલવસેન વચનવારો તિવિધો હોતિ, તં તિવિધં વચનવારં ભિક્ખુનીનં સઙ્ઘગણપુગ્ગલવસેન તીહિ વચનવારેહિ ગુણિતં કત્વા નવ વચનવારા હોન્તિ, તં આકારં દસ્સેન્તો આહ ''તત્રાયં વચનક્કમો''તિ. **તત્રાતિ** પુરિમવચનાપેક્ખં. વચનાકારો પાકટોવ.

એકા ભિક્ખુની વા બહૂહિ ભિક્ખુનીઉપસ્સયેહિ ઓવાદત્થાય પેસિતે વચનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો ચ અય્યા''તિઆદિ.

તેનાપીતિ ઓવાદપટિગ્ગાહકેનાપિ ''ઓવાદ''ન્તિપદં ''પટિગ્ગાહકેના''તિ પદે કમ્મં. પુન ''ઓવાદ''ન્તિપદં ''અપટિગ્ગહેતુ''ન્તિપદે કમ્મં. બલતિ અસ્સાસપસ્સાસમત્તેન જીવતિ, ન પઞ્ઞાજીવિતેનાતિ **બાલો**. ગિલાયતિ રુજતીતિ **ગિલાનો**. ગમિસ્સતિ ગન્તું ભબ્બોતિ **ગમિકો**. અયં પનેત્થ યોજના – ગન્તું ભબ્બો યો ભિક્ખુ ગમિસ્સતિ ગમનં કરિસ્સતિ, ઇતિ તસ્મા સો ભિક્ખુ ગમિકો નામ. અથ વા યો ભિક્ખુ ગન્તું ભબ્બત્તા ગમિસ્સતિ ગમનં કરિસ્સતિ, ઇતિ તસ્મા સો ભિક્ખુ ગમિકો નામાતિ. ''ભબ્બો''તિ ચ હેતુઅન્તોગધવિસેસનં.

તત્થાતિ બાલાદીસુ તીસુ પુગ્ગલેસુ. **દુતિયપક્ખદિવસેતિ** પાટિપદતો દુતિયપક્ખદિવસે. **ઉપોસથગ્ગેતિ** ઉપોસથગેહે. તઞ્હિ ઉપોસથં ગણ્હન્તિ, ઉપોસથો વા ગય્હતિ અસ્મિન્તિ ''**ઉપોસથગ્ગ**''ન્તિ વુચ્ચતિ. તસ્મિં ઉપોસથગ્ગે. ''અનારોચેતુ''ન્તિ વચનસ્સ આપકં દસ્સેત્વા ''અપચ્ચાહરિતુ''ન્તિ વચનસ્સ તમેવ દસ્સેન્તો આહ ''અપરમ્પિ વુત્ત''ન્તિઆદિ.

તત્થાતિ ઓવાદપટિગ્ગાહકેસુ ભિક્ખૂસુ. **નો ચસ્સાતિ** નો ચે અસ્સ. **સભં વાતિ** સમજ્જં વા. સા હિ સહ ભાસન્તિ એત્થ, સન્તેહિ વા ભાતિ દિબ્બતીતિ ''**સભા**''તિ વુચ્ચતિ, તં સભં વા ઉપસઙ્કમિસ્સામીતિ યોજના. **તત્રાતિ** તસ્મિં સભાદિકે. એવં ''તત્થા''તિપદેપિ.

ચતુદ્દસન્નં પૂરણો **ચાતુદ્દસો**, તસ્મિં પવારેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **ભિક્ખુસઙ્ઘે**તિ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ સન્તિકે, સમીપત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં. **અજ્જતના**તિ એત્થ અસ્મિં અહનિ અજ્જ, ઇમસદ્દતો અહનીતિ અત્થે જ્જપચ્ચયો, ઇમસદ્દસ્સ ચ અકારો, અજ્જ એવ અજ્જતના, સ્વત્થો હિ તનપચ્ચયો. અપરસ્મિં અહનિ **અપરજ્જ**, અપરસદ્દતો અહનીતિ અત્થે જ્જપચ્ચયો સત્તમ્યન્તોયેવ. **એત્થા**તિ પવારણે, ''અનુજાનામી''તિઆદિવચને વા. **હી**તિ સચ્ચં.

કોલાહલન્તિ કોતૂહલં. **પઠમં ભિક્ખુની યાચિતબ્બા**તિ સઙ્ઘેન પઠમં ભિક્ખુની યાચિતબ્બા.

તાય ભિક્ખુનિયા વચનીયો અસ્સાતિ યોજના. **પસ્સન્તો પટિકરિસ્સતી**તિ વજ્જાવજ્જં પસ્સન્તો હુત્વા પટિકરિસ્સતિ.

ઉભિન્નન્તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનં. **યથાઠાનેયેવા**તિ યં યં ઠાનં યથાઠાનં, તસ્મિં યથાઠાનેયેવ. **કેનચિ પરિયાયેના**તિ કેનચિ કારણેન. અવપુબ્બો વરસદ્દો પિહિતત્થોતિ આહ ''પિહિતો''તિ. **વચનંયેવા**તિ ઓવાદવચનંયેવ. **પથો**તિ જેટ્ઠકટ્ઠાને ઠાનસ્સ કારણત્તા પથો. **દોસં પના**તિ અભિક્કમનાદીસુ આદીનવં પન. **અક્ખન્તી**તિ મક્ખેન્તિ. ભિક્ખૂહિ પન ઓવદિતું અનુસાસિતું વટ્ટતીતિ યોજના.

અઞ્ઞન્તિ ઓવાદતો અઞ્ઞં. **એસો**તિ ગરુધમ્મો.

૧૫૦. ''અધમ્મકમ્મે''તિ એત્થ કતમં કમ્મં નામાતિ આહ ''અધમ્મકમ્મેતિઆદીસૂ''તિઆદિ. **તત્થા**તિ અધમ્મકમ્મધમ્મકમ્મેસુ.

૧૫૨. ઉદ્દેસં દેન્તો ભણતિ, અનાપત્તીતિ યોજના. **ઓસારેતી**તિ કથેતિ. **ચતુપરિસતી**તિ ચતુપરિસસ્મિં. **તત્રાપી**તિ તેન ભિક્ખુનીનં સુણનકારણેનાતિ. પઠમં.

૨. અત્થઙ્ગતસિક્ખાપદં

૧૫૩. દુતિયે **પરિયાય**સદ્દો વારત્થોતિ આહ ''વારેના''તિ. વારોતિ ચ અનુક્કમોયેવાતિ આહ ''પટિપાટિયાતિ અત્થો''તિ. અધિકં ચિત્તં ઇમસ્સાતિ **અધિચેતો**તિ દસ્સેન્તો આહ ''અધિચિત્તવતો''તિઆદિ. અધિચિત્તં નામ ઇધ અરહત્તફલચિત્તમેવ, ન વિપસ્સનાપાદકભૂતં અટ્ઠસમાપત્તિચિત્તન્તિ આહ ''અરહત્તફલચિત્તેના''તિ. ''અધિચિત્તસિક્ખા''તિઆદીસુ (પારા॰ ૪૫; દી॰ નિ॰ ૩.૩૦૫; મ॰ નિ॰ ૧.૪૯૭; અ॰ નિ॰ ૬.૧૦૫; મહાનિ॰ ૧૦) હિ વિપસ્સનાપાદકભૂતં અટ્ઠસમાપત્તિચિત્તં ''અધિચિત્ત''ન્તિ વુચ્ચતિ. **ન પમજ્જતો**તિ ન પમજ્જન્તસ્સ. **સાતચ્ચકિરિયાયા**તિ સતતકરણેન. ઉભો લોકે મુનતિ જાનાતીતિ **મુની**તિ ચ, મોનં વુચ્ચતિ ઞાણં મુનનટ્ઠેન જાનનત્થેન, તમસ્સત્થીતિ **મુની**તિ ચ દસ્સેન્તો આહ ''મુનિનોતી''તિઆદિ. તત્થ ''યો મુનતિ…પે॰… મુનનેન વા''તિઇમિના પઠમત્થં દસ્સેતિ, ''મોનં વુચ્ચતિ…પે॰… વુચ્ચતી''તિઇમિના દુતિયત્થં દસ્સેતિ. મુન ગતિયન્તિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૫ પકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા ''યો મુનતી''તિ એત્થ ભૂવાદિગણિકો મુનધાતુયેવ, ન કીયાદિગણિકો મુધાતૂતિ દટ્ઠબ્બં. અથ વા મુન ઞાણેતિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૭ કિયાદિગણિક) વુત્તત્તા ''મુનાતી''તિ કીયાદિગણિકોવ. ધાત્વન્તનકારલોપોતિ દટ્ઠબ્બં. ''મોનં વુચ્ચતિ ઞાણ''ન્તિ ચેત્થ ઞાણં નામ અરહત્તઞાણમેવ. મોનસ્સ પથો **મોનપથો**તિ વુત્તે સત્તતિંસ બોધિપક્ખિયધમ્માવ અધિપ્પેતાતિ આહ ''સત્તતિંસબોધિપક્ખિયધમ્મેસૂ''તિ. અથ વા અધિસીલસિક્ખાદયો અધિપ્પેતાતિ આહ ''તીસુ વા સિક્ખાસૂ''તિ.

પુબ્બભાગપટિપદન્તિ અરહત્તગ્ગાણસ્સ પુબ્બભાગે પવત્તં સીલસમથવિપસ્સનાસઙ્ખાતં પટિપદં. **પુબ્બભાગે**તિ અરહત્તગ્ગાણસ્સ પુબ્બભાગે. **એત્થા**તિ ''અધિચેતસો...પે॰... સિક્ખતો''તિ વચને. ''તાદિનો''તિપદં ''મુનિનો''તિપદેન યોજેતબ્બન્તિ આહ ''તાદિસસ્સ ખીણાસવમુનિનો''તિ. **એત્થા**તિ ''સોકા ન ભવન્તિ તાદિનો''તિ વચને. રાગાદયો ઉપસમેતીતિ **ઉપસન્તો**તિ દસ્સેતું વુત્તં ''રાગાદીન''ન્તિ. સતિ અસ્સત્થીતિ **સતિમા**તિ કત્વા મન્તુસદ્દો નિચ્ચયોગત્થોતિ આહ ''સતિયા અવિરહિતસ્સા''તિ.

ન કસીયતિ ન વિલેખીયતીતિ **અકાસો**, સોયેવ **આકાસો**. અન્તરેન છિદ્દેન ઇક્ખિતબ્બોતિ **અન્તલિક્ખો**. આકાસો હિ ચતુબ્બિધો અજટાકાસો, કસિણુગ્ઘાટિમાકાસો, પરિચ્છિન્નાકાસો, રૂપપરિચ્છેદાકાસોતિ. તત્થ અજટાકાસોવ ઇધાધિપ્પેતો ''અન્તલિક્ખે''તિ વિસેસિતત્તા. તેનાહ ''ન કસિણુગ્ઘાટિમે, ન પન રૂપપરિચ્છેદે''તિ. પરિચ્છિન્નાકાસોપિ રૂપપરિચ્છેદાકાસેન સઙ્ગહિતો. ''મ''ન્તિ પદં ''અવમઞ્ઞન્તી''તિ પદે કમ્મં. **એત્તકમેવા**તિ એતપ્પમાણં ''અધિચેતસો''તિઆદિસઙ્ખાતં વચનમેવ, ન અઞ્ઞં બુદ્ધવચનન્તિ અત્થો. **અય**ન્તિ ચૂળપન્થકો થેરો. **હન્દા**તિ વસ્સગ્ગત્થે નિપાતો. મમ આનુભાવં દસ્સેમિ, તુમ્હે પસ્સથ ગણ્હથાતિ અધિપ્પાયો. **વુટ્ઠાયા**તિ તતો ચતુત્થજ્ઝાનતો વુટ્ઠહિત્વા. **અન્તરાપિ ધાયતી**તિ એત્થ પિસદ્દસ્સ અટ્ઠાનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અન્તરધાયતિપી''તિ. એસેવ નયો ''સેય્યમ્પિ કપ્પેતી''તિ એત્થપિ. **થેરો**તિ ચૂળપન્થકો થેરો. ઇદં પદં અન્તરન્તરા યુત્તટ્ઠાનેસુ સમ્બન્ધિત્વા ''તઞ્ચેવ ભણતી''તિઇમિના સમ્બન્ધિતબ્બં. **ભાતુથેરસ્સા**તિ જેટ્ઠકભાતુભૂતસ્સ મહાપન્થકથેરસ્સ.

પદ્મન્તિ ગાથાયં તયો પાદા ઇન્દવજિરા, ચતુત્થપાદો ઉપેન્દવજિરો. તસ્મા પદ્મન્તિ એત્થ મકારે પરે દુકારુકારસ્સ લોપં કત્વા પરક્ખરં નેત્વા ''પદ્મ''ન્તિ દ્વિભાવેન લિખિતબ્બં. **અવીતગન્ધ**ન્તિ એત્થ **વી**તિ દીઘુચ્ચારણમેવ યુત્તં. પઙ્કે દવતિ ગચ્છતીતિ **પદુમં**. કોકં દુગ્ગન્ધસ્સ આદાનં નુદતિ અપનેતીતિ **કોકનુદં**. સુન્દરો ગન્ધો ઇમસ્સાતિ **સુગન્ધં**. અયં પનેત્થ યોજના – યથા કોકનુદસઙ્ખાતં સુગન્ધં પાતો પગેવ બાલાતપેન ફુલ્લં વિકસિતં અવીતગન્ધં હુત્વા વિરોચમાનં પદુમં સિયા, તથા અઙ્ગીરસં અઙ્ગિતો સરીરતો નિચ્છરણપભસ્સરરસં હુત્વા વિરોચમાનભૂતં અન્તલિક્ખે તપન્તં આદિચ્ચં ઇવ તેધાતુકે તપન્તં સમ્માસમ્બુદ્ધં પસ્સાતિ.

પગુણન્તિ વાચુગ્ગતં. **તતો**તિ અસક્કુણેય્યતો. **ન**ન્તિ ચૂળપન્થકં. **થેરો**તિ મહાપન્થકો થેરો નિક્કડ્ઢાપેસીતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ ચૂળપન્થકો. **અથા**તિ તસ્મિં કાલે. ભગવા આહાતિ યોજના. **બુદ્ધચક્ખુના**તિ આસયાનુસયઇન્દ્રિયપરોપરિયત્તઞાણસઙ્ખાતેન સબ્બઞ્ઞુબુદ્ધાનં ચક્ખુના. **ત**ન્તિ ચૂળપન્થકં. **તસ્સા**તિ ચૂળપન્થકસ્સ. **અથા**તિ તસ્મિં આરોચનકાલે. **અસ્સા**તિ ચૂળપન્થકસ્સ, દત્વાતિ સમ્બન્ધો. રજં મલં હરતિ અપનેતીતિ **રજોહરણં**, પિલોતિકખણ્ડં. **સો**તિ ચૂળપન્થકો. **તસ્સા**તિ પિલોતિકખણ્ડસ્સ, ''અન્ત''ન્તિપદે અવયવિસમ્બન્ધો. **પરિસુદ્ધમ્પી**તિ પિસદ્દો અપરિસુદ્ધે પિલોતિકખણ્ડે કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **સંવેગ**ન્તિ સન્તાસં ભયન્તિ અત્થો. **અથા**તિ તસ્મિં આરમ્ભકાલે. **અસ્સા**તિ ચૂળપન્થકસ્સ. ''ત''ન્તિપદં ''મમાયનભાવ''ન્તિપદેન સમ્બન્ધં કત્વા યોજના કાતબ્બાતિ. દુતિયં.

૩. ભિક્ખુનુપસ્સયસિક્ખાપદં

૧૬૨. તતિયે ''ઓવદતિ પાચિત્તિયસ્સા''તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ વિસેસતો અત્થો ગહેતબ્બોતિ આહ ''અટ્ઠહિ ગરુધમ્મેહિ ઓવદન્તસ્સેવ પાચિત્તિય''ન્તિ. **ઇતો**તિ ઇમસ્મા સિક્ખાપદમ્હા. **યત્થ યત્થા**તિ યસ્મિં યસ્મિં સિક્ખાપદે. **સબ્બત્થ** તત્થ તત્થાતિ યોજનાતિ. તતિયં.

એત્થાતિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. ઇદં પકિણ્ણકં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તીણિ પાચિત્તિયાની**તિ ભિક્ખુનો અસમ્મતત્તા એકં પાચિત્તિયં, સૂરિયસ્સ અત્થઙ્ગતત્તા એકં, ભિક્ખુનુપસ્સયં ઉપસઙ્કમિતત્તા એકન્તિ તીણિ પાચિત્તિયાનિ. **કથ**ન્તિ કેન કારણેન હોતીતિ યોજના. **તત્થા**તિ ભિક્ખુનુપસ્સયં. **તસ્સેવા**તિ સમ્મતસ્સેવ ભિક્ખુનો. **અઞ્ઞેન ધમ્મેના**તિ ગરુધમ્મેહિ અઞ્ઞેન ધમ્મેન. **દિવા પના**તિ સૂરિયુગ્ગમનતો તસ્સ અનત્થઙ્ગતેયેવાતિ.

૪. આમિસસિક્ખાપદં

૧૬૪. ચતુત્થે બહું માનં કતં યેહીતિ **બહુકતા**. બહુકતા હુત્વા ન ઓવદન્તીતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ન બહુકતા’’તિઆદિ. **ધમ્મે**તિ સીલાદિધમ્મે. **અધિપ્પાયો**તિ ‘‘ન બહુકતા’’તિપદસ્સ, છબ્બગ્ગિયાનં વા અધિપ્પાયોતિ યોજના. ‘‘કત્તુકામોતિ આદીન’’ન્તિપદં ‘‘અત્થો’’તિપદે વાચકસમ્બન્ધો.

અસમ્મતો નામ ઠપિતો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **સમ્મુતિ**ન્તિ ભિક્ખુનોવાદકસમ્મુતિં. પચ્છા સામણેરભૂમિયં ઠિતોતિ યોજનાતિ. ચતુત્થં.

૫. ચીવરદાનસિક્ખાપદં

૧૬૯. પઞ્ચમે **રથિકાયા**તિ રચ્છાય. સા હિ રથસ્સ હિતત્તા રથિકાતિ વુચ્ચતિ. **સન્દિટ્ઠા**તિ સમોધાનવસેન દસ્સીયિત્થાતિ સન્દિટ્ઠા. દિટ્ઠમત્તકા મિત્તાતિ આહ ‘‘મિત્તા’’તિ. **સેસ**ન્તિ વુત્તવચનતો સેસં વચનં. **તત્રા**તિ ચીવરપટિગ્ગહણસિક્ખાપદે. **હી**તિ વિસેસજોતકં. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં ચીવરદાનસિક્ખાપદેતિ. પઞ્ચમં.

૬. ચીવરસિબ્બનસિક્ખાપદં

૧૭૫. છટ્ઠે **ઉદાયી**તિ એત્થ મહાઉદાયી, કાળુદાયી, લાળુદાયીતિ તયો ઉદાયી હોન્તિ. તેસુ તતિયોવાધિપ્પેતોતિ આહ ‘‘લાળુદાયી’’તિ. પભાવેન ઠાતિ પવત્તતીતિ **પટ્ઠો**તિ કતે પટિબલોવ લબ્ભતિ. તેનાહ ‘‘પટિબલો’’તિ. **નિપુણો**તિ કુસલો. ‘‘પટિભાનેન કતચિત્ત’’ન્તિઇમિના ‘‘**પટિભાનચિત્ત**’’ન્તિ પદસ્સ મજ્ઝે પદલોપં દસ્સેતિ. **સો**તિ લાળુદાયી અકાસીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ચીવરસ્સ. ‘‘યથાસંહટ’’ન્તિ એત્થ એવસદ્દો અજ્ઝાહરિતબ્બોતિ આહ ‘‘યથાસંહટમેવા’’તિ.

૧૭૬. યં ચીવરં નિવાસિતું વા પારુપિતું વા સક્કા હોતિ, તં ચીવરં નામાતિ યોજના. **એવં હી**તિ એવમેવ. ‘‘દુક્કટ’’ન્તિઇમિના ‘‘સયં સિબ્બતિ, આપત્તિ પાચિત્તિયસ્સા’’તિ એત્થ અન્તરાપત્તિં દસ્સેતિ. **આરા**તિ સૂચિ. સા હિ અરતિ નિસ્સઙ્ગવસેન ગચ્છતિ પવિસતીતિ ‘‘આરા’’તિ વુચ્ચતિ, તસ્સા પથો ગમનં **આરાપથો**, તસ્મિં, આરાપથસ્સ નીહરણાવસાનત્તા ‘‘નીહરણે’’તિ વુત્તં. **સતક્ખત્તુમ્પી**તિ અનેકક્ખત્તુમ્પિ. **આણત્તો**તિ આણાપીયતીતિ આણત્તો. ‘‘આણાપિતો’’તિ વત્તબ્બે ણાપેસદ્દસ્સ લોપં, ઇકારસ્સ ચ અકારં કત્વા, ‘‘આદત્તે’’તિ આખ્યાતપદે તેવિભત્તિયા વિય તપચ્ચયસ્સ ચ દ્વિભાવં કત્વા એવં વુત્તં. તેનાહ ‘‘સકિં ચીવરં સિબ્બાતિ વુત્તો’’તિ. **અથ પના**તિ તતો અઞ્ઞથા પન. **આણત્તસ્સા**તિ આણાપિતસ્સ. સમ્બહુલાનિપિ પાચિત્તિયાનિ હોન્તીતિ સમ્બન્ધો.

યેપિ નિસ્સિતકા સિબ્બન્તીતિ યોજના, આચરિયુપજ્ઝાયેસુ સિબ્બન્તેસૂતિ સમ્બન્ધો. **તેસન્તિ** આચરિયુપજ્ઝાયાનં. **તેસમ્પીતિ** નિસ્સિતકાનમ્પિ. ઞાતિકાનં ભિક્ખુનીનં ચીવરન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘અન્તેવાસિકેહી’’તિપદં ‘‘સિબ્બાપેન્તી’’તિપદે કારિતકમ્મં. **તત્રાપીતિ** આચરિયુપજ્ઝાયેહિ સિબ્બાપનેપિ. ‘‘અન્તેવાસિકે’’તિપદં ‘‘વઞ્ચેત્વા’’તિપદે સુદ્ધકમ્મં, ‘‘સિબ્બાપેન્તી’’તિપદે કારિતકમ્મં. **ઇતરેસન્તિ** આચરિયુપજ્ઝાયાનન્તિ. છટ્ઠં.

૭. સંવિધાનસિક્ખાપદં

૧૮૧. સત્તમે ‘‘તાસં ભિક્ખુનીનં પચ્છા ગચ્છન્તીન’’ન્તિ પદાનિ ‘‘પત્તચીવર’’ન્તિ પાઠસેસેન યોજેતબ્બાનીતિ આહ ‘‘પચ્છા ગચ્છન્તીનં પત્તચીવર’’ન્તિ. તા ભિક્ખુનિયો પચ્છા ગચ્છન્તિયોતિ વિભત્તિવિપલ્લાસં કત્વા ‘‘દૂસેસુ’’ન્તિપદેન યોજેતબ્બાનીતિ આહ ‘‘તા ભિક્ખુનિયો ચોરા દૂસયિંસૂ’’તિ. અથ વા વિભત્તિવિપલ્લાસમકત્વા ‘‘અચ્છિન્દિંસૂ’’તિ પદે ‘‘પત્તચીવર’’ન્તિપદં અજ્ઝાહરિત્વા ‘‘દૂસેસુ’’ન્તિપદે ‘‘સીલ’’ન્તિ પાઠં અજ્ઝાહરિત્વા યોજેતબ્બન્તિ દટ્ઠબ્બં.

૧૮૨-૩. સંપુબ્બો, વિપુબ્બો ચ ધાધાતુ ત્વાપચ્ચયો હોતીતિ આહ ‘‘સંવિદહિત્વા’’તિ. **કુક્કુટોતિ** તમ્બચૂળો. સો હિ કુકતિ આહારત્થં પાણકાદયો આદદાતીતિ કુક્કુટો. **અયન્તિ** ગામો. અધિકરણે ણોતિ આહ ‘‘સમ્પદન્તિ એત્થા’’તિ. **એત્થાતિ** ચ એતસ્મિં ગામે. ઉત્તરપદસ્સ અધિકરણત્થત્તા પુબ્બપદેન છટ્ઠીસમાસોતિ આહ ‘‘કુક્કુટાન’’ન્તિઆદિ. એવં ણસદ્દસ્સ અધિકરણત્થં, પુબ્બપદેન છટ્ઠીસમાસઞ્ચ દસ્સેત્વા ઇદાનિ ણસદ્દસ્સ ભાવત્થં, પુબ્બપદેન બાહિરત્થસમાસઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અથ વા’’તિ. **તત્થાતિ** પચ્છિમપાઠે. **ઉપ્પતિત્વાતિ** ઉડ્ડિત્વા ઉદ્ધં આકાસં લઙ્ઘિત્વાતિ અત્થો. **એત્થાતિ** પચ્છિમપાઠે. **દ્વિધાતિ** પદગમનપક્ખગમનવસેન દ્વિપકારેન. ‘‘ઉપચારો ન લબ્ભતી’’તિઇમિના ગામન્તરો ન હોતિ, એકગામોયેવ પન હોતિ, તસ્મા આપત્તિપિ એકાયેવ હોતીતિ દસ્સેતિ. **પચ્ચૂસેતિ** પભાતે. સો હિ પટિવિરુદ્ધં તિમિરં ઉસેતિ નાસેતીતિ પચ્ચૂસોતિ વુચ્ચતિ. **વસ્સન્તસ્સાતિ** રવન્તસ્સ. ‘‘વચનતો’’તિપદં ‘‘આપત્તિયેવા’’તિપદે ઞાપકહેતુ. **રતનમત્તન્તરોતિ** કુક્કુપમાણેન બ્યવધાનો.

તત્રાતિ ‘‘ગામન્તરે ગામન્તરે’’તિ વચને. **હીતિ** વિત્થારો. **ઉભોપીતિ** ભિક્ખુભિક્ખુનિયોપિ સંવિદહન્તીતિ સમ્બન્ધો. **ન વદન્તીતિ** અટ્ઠકથાચરિયા ન કથયન્તિ. ચતુન્નં મગ્ગાનં સમાગમટ્ઠાનં **ચતુક્કં**, દ્વિન્નં, તિણ્ણં, ચતુક્કતો અતિરેકાનં વા મગ્ગાનં સમ્બદ્ધટ્ઠાનં **સિઙ્ઘાટકં**. **તત્રાપીતિ** ઉપચારોક્કમનેપિ. **ગામતોતિ** અત્તનો ગામતો. યાવ ન ઓક્કમન્તિ, તાવાતિ યોજના. **સન્ધાયાતિ** આરબ્ભ. **અથાતિ** તસ્મિં નિક્ખમનકાલે. **દ્વેપીતિ** ભિક્ખુભિક્ખુનિયોપિ ગચ્છન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** વચનં.

હીતિ વિસેસો. ‘‘ગામન્તરે ગામન્તરે’’તિ પુરિમસ્મિં નયે અતિક્કમે અનાપત્તિ, ઓક્કમને આપત્તીતિ અયં વિસેસો.

૧૮૪. **ગતપુબ્બત્થાતિ** ગતપુબ્બા અત્થ ભવથાતિ અત્થો. એહિ ગચ્છામાતિ વા આગચ્છેય્યાસીતિ વા વદતીતિ યોજના. **ચેતિયવન્દનત્થન્તિ** થૂપસ્સ વન્દિતું.

૧૮૫. **વિસઙ્કેતેનાતિ** એત્થ કાલવિસઙ્કેતો, દ્વારવિસઙ્કેતો, મગ્ગવિસઙ્કેતોતિ તિવિધો. તત્થ કાલવિસઙ્કેતેનેવ અનાપત્તિં સન્ધાય ‘‘વિસઙ્કેતેન ગચ્છન્તિ, અનાપત્તી’’તિ આહ. દ્વારવિસઙ્કેતેન વા મગ્ગવિસઙ્કેતેન વા

આપત્તિમોક્ખો નત્થિ. તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુરેભત્ત’’ન્તિઆદિ. **ચક્કસમારુળ્હા**તિ ઇરિયાપથચક્કં વા સકટચક્કં વા સમ્મા આરુળ્હા. **જનપદા**તિ જનકોટ્ઠાસા. **પરિયાયન્તી**તિ પરિ પુનપ્પુનં યન્તિ ચ આયન્તિ ચાતિ. સત્તમં.

૮. નાવાભિરુહનસિક્ખાપદં

૧૮૮. અટ્ઠમે સહ અઞ્ઞમઞ્ઞં થવનં અભિત્થવનં **સન્થવો**, સઙ્ગમોતિ વુત્તં હોતિ. મિત્તભાવેન સન્થવો **મિત્તસન્થવો**, લોકેહિ અસ્સાદેતબ્બો ચ સો મિત્તસન્થવો ચેતિ **લોકસ્સાદમિત્તસન્થવો**, તસ્સ વસો પભૂ, તેન વા આયત્તોતિ **લોકસ્સાદમિત્તસન્થવવસો**, તેન. **ઉદ્ધં** ગચ્છતીતિ **ઉદ્ધંગામિની**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉદ્ધ’’ન્તિઆદિ. **ઉદ્ધ**ન્તિ ચ ઇધ પટિસોતો. તેનાહ ‘‘નદિયા પટિસોત’’ન્તિ. ‘‘ઉદ્ધંગામિનિ’’ન્તિમાતિકાપદં ‘‘ઉજ્જવનિકાયા’’તિપદભાજનિયા સંસન્દેન્તો આહ ‘‘યસ્મા પના’’તિઆદિ. **યો**તિ ભિક્ખુ. **ઉદ્ધં જવનતો**તિ પટિસોતં ગમનતો. **તેના**તિ તેન હેતુના. **અસ્સા**તિ ‘‘ઉદ્ધંગામિનિ’’ન્તિપદસ્સ. અનુસોતં ઇધ અધો નામાતિ આહ ‘‘અનુસોત’’ન્તિ. **અસ્સપી**તિ **પિ**સદ્દો પુરિમાપેક્ખો. **તત્થા**તિ ‘‘ઉદ્ધંગામિનિં વા અધોગામિનિં વા’’તિવચને. **યન્તિ** નાવં હરન્તીતિ સમ્બન્ધો. **સમ્પટિપાદનત્થ**ન્તિ સમ્મા પટિમુખં પાદનત્થં, ઉજુપજ્જાપનત્થન્તિ અત્થો. **એત્થા**તિ નાવાયં. ‘‘ઠપેત્વા’’તિપદભાજનિમપેક્ખિત્વા ‘‘ઉપયોગત્થે નિસ્સક્કવચન’’ન્તિ આહ. ‘‘અઞ્ઞત્રા’’તિ માતિકાપદે અપેક્ખિતે નિસ્સક્કત્થે નિસ્સક્કવચનમ્પિ યુજ્જતેવ.

૧૮૯. એકં તીરં અગામકં અરઞ્ઞં હોતીતિ યોજના. અદ્ધયોજનગણનાય પાચિત્તિયાનિ હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **મજ્ઝેન ગમનેપી**તિ **પિ**સદ્દો અગામકઅરઞ્ઞતીરપસ્સેન ગમને કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **ન કેવલં નદિયા**તિ કેવલં નદિયા એવ અનાપત્તિ નાતિ યોજના, અઞ્ઞેસુપિ સમુદ્દાદીસુ અનાપત્તીતિ અધિપ્પાયો. યોપિ ભિક્ખુ ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

૧૯૧. કાલવિસઙ્કેતો, તિત્થવિસઙ્કેતો, નાવાવિસઙ્કેતોતિ તિવિધો વિસઙ્કેતો. તત્થ કાલવિસઙ્કેતેન અનાપત્તિં સન્ધાય ‘‘વિસઙ્કેતેન અભિરુહન્તી’’તિ વુત્તં. અઞ્ઞેન વિસઙ્કેતેન આપત્તિયેવ, તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇધાપી’’તિઆદીતિ. અટ્ઠમં.

૯. પરિપાચિતસિક્ખાપદં

૧૯૨. નવમે **મહાનાગેસૂ**તિ મહાઅરહન્તેસુ **તિટ્ઠમાનેસુ** સન્તેસુ, ચેતકે પેસ્સભૂતે નવકે ભિક્ખૂ નિમન્તેતીતિ અધિપ્પાયો. **ઇતરથા**તિ વિભત્તિવિપલ્લાસતો વા પાઠસેસતો વા અઞ્ઞેન પકારેન. અન્તરં મજ્ઝં પત્તા કથા **અન્તરકથા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અવસાન’’ન્તિઆદિ. પકિરીયિત્થાતિ **પકતા**, ન પકતા **વિપ્પકતા**તિ વુત્તે કરિયમાનકથાવાતિ આહ ‘‘કરિયમાના હોતી’’તિ. **અદ્ધચ્છિકેના**તિ ઉપડ્ઢચક્ખુના. **તેહી**તિ થેરેહિ.

૧૯૪. **લદ્ધબ્બ**ન્તિ લદ્ધારહં. **અસ્સા**તિ ‘‘ભિક્ખુનિપરિપાચિત’’ન્તિપદસ્સ. સમ્મા આરભિતબ્બોતિ **સમારમ્ભો**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સમારદ્ધં વુચ્ચતી’’તિ. **પટિયાદિતસ્સા**તિ પરિપાચિતસ્સ ભત્તસ્સ. ગિહીનં સમારમ્ભોતિ **ગિહિસમારમ્ભો**, કત્વત્થે ચેતં સામિવચનં. **તતો**તિ તતો ભત્તતો. **અઞ્ઞત્રા**તિ વિના. તમત્થં વિવરન્તો આહ ‘‘તં પિણ્ડપાતં ઠપેત્વા’’તિ. પદભાજને પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘ઞાતકપવારિતેહી’’તિપદં ‘‘અસમારદ્ધો’’તિપદે કત્તા. **અત્થતો**તિ ભિક્ખુનિઅપરિપાચિતઅત્થતો. **તસ્મા**તિ યસ્મા અત્થતો સમારદ્ધોવ હોતિ, તસ્મા.

૧૯૫. **પટિયાદિત**ન્તિ પટિયત્તં. પકતિયા પટિયત્તં **પકતિપટિયત્ત**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''પકતિયા''તિઆદિ. મહાપચ્ચરિયં પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ તસ્સેવ ભિક્ખુનો. **અઞ્ઞસ્સા**તિ તતો અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુનો.

૧૯૭. **ભિક્ખુનિપરિપાચિતેપી**તિ **પિ**સદ્દો ભિક્ખુનિઅપરિપાચિતે કા નામ કથાતિ દસ્સેતીતિ. નવમં.

૧૦. રહોનિસજ્જસિક્ખાપદં

૧૯૮. દસમે **પાળિઅત્થો ચા**તિ એત્થ પાળિસદ્દો વિનિચ્છિયસદ્દે ચ યોજેતબ્બો ''પાળિવિનિચ્છયો''તિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ''ઇદં સિક્ખાપદ''ન્તિપદં ''એકપરિચ્છેદ''ન્તિપદે તુલ્યત્થકત્તા, ''પઞ્ઞત્ત''ન્તિપદે કમ્મં. **ઉપરી**તિ અચેલકવગ્ગેતિ. દસમં.

ઓવાદવગ્ગો તતિયો.

૪. ભોજનવગ્ગો

૧. આવસથપિણ્ડસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૨૦૩. ભોજનવગ્ગસ્સ પઠમે આવસથે પઞ્ઞત્તો પિણ્ડો **આવસથપિણ્ડો**તિ દસ્સેન્તો આહ ''સમન્તા''તિઆદિ. **પરિક્ખિત્ત**ન્તિ પરિવુતં આવસથન્તિ સમ્બન્ધો. અદ્ધં પથં ગચ્છન્તીતિ **અદ્ધિકા**. ગિલાયન્તિ રુજન્તીતિ **ગિલાના**. ગબ્ભો કુચ્છિટ્ઠસત્તો એતાસન્તિ **ગબ્ભિનિયો**. મલં પબ્બાજેન્તીતિ **પબ્બજિતા**, તેસં યથાનુરૂપન્તિ સમ્બન્ધો. પઞ્ઞત્તાનિ મઞ્ચપીઠાનિ એત્થાતિ **પઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠો**, તં. અનેકગબ્ભપરિચ્છેદં અનેકપમુખપરિચ્છેદં આવસથં કત્વાતિ યોજના. **તત્થા**તિ આવસથે. **તેસં તેસ**ન્તિ અદ્ધિકાદીનં. હિય્યોસદ્દસ્સ અતીતાનન્તરાહસ્સ ચ અનાગતાનન્તરાહસ્સ ચ વાચકત્તા ઇધ અનાગતાનન્તરાહવાચકોતિ આહ ''સ્વેપી''તિ. કુહિં ગતા ઇતિ વુત્તેતિ યોજના. ''**કુક્કુચ્ચાયન્તો**''તિપદસ્સ નામધાતું દસ્સેન્તો આહ ''કુક્કુચ્ચં કરોન્તો''તિ.

૨૦૬. ''અદ્ધયોજનં વા યોજનં વા''તિઇમિના ''પક્કમિતુ''ન્તિપદસ્સ કમ્મં દસ્સેતિ. ''ગન્તુ''ન્તિઇમિના કમુસદ્દસ્સ પદવિક્ખેપત્થં દસ્સેતિ. ''અનોદિસ્સા''તિપદસ્સ ત્વાપચ્ચયન્તભાવં દસ્સેતું ''અનુદ્દિસિત્વા''તિ વુત્તં. પાસં ડેતીતિ **પાસણ્ડો**, સત્તાનં ચિત્તેસુ દિટ્ઠિપાસં ખિપતીતિ અત્થો. અથ વા તણ્હાપાસં, દિટ્ઠિપાસઞ્ચ ડેતિ ઉડ્ડેતીતિ **પાસણ્ડો**, તં પાસણ્ડં. **યાવતત્થો પઞ્ઞત્તો હોતી**તિ યાવતા અત્થો હોતિ, તાવતા પઞ્ઞત્તો હોતીતિ યોજના. ''યાવદત્થો''તિપિ પાઠો, અયમેવત્થો. દકારો પદસન્ધિકરો. **સકિં ભુઞ્જિતબ્બ**ન્તિ એકદિવસં સકિં ભુઞ્જિતબ્બન્તિ અત્થો. તેનાહ ''એકદિવસં ભુઞ્જિતબ્બ''ન્તિ.

એત્થાતિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. એકકુલેન વા પઞ્ઞત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ભુઞ્જિતું ન વટ્ટતિ એકતો હુત્વા પઞ્ઞત્તત્તાતિ અધિપ્પાયો. નાનાકુલેહિ પઞ્ઞત્તં પિણ્ડન્તિ યોજના. ભુઞ્જિતું વટ્ટતિ નાનાકુલાનિ એકતો અહુત્વા વિસું વિસું પઞ્ઞત્તત્તાતિ અધિપ્પાયો. યોપિ પિણ્ડો છિજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપચ્છિન્દિત્વા**તિ અસદ્ધિયાદિપાપચિત્તત્તા ઉપચ્છિન્દિત્વા.

૨૦૮. **અનુવસિત્વા**તિ પુનપ્પુનં વસિત્વા. અન્તરામગ્ગે ગચ્છન્તત્તા ''ગચ્છન્તો ભુઞ્જતી''તિ ઇદં તાવ યુત્તં હોતુ, ગતટ્ઠાને પન ગમિતત્તા કથં? પચ્ચુપ્પન્નસમીપોપિ અતીતો તેન સઙ્ગહિતત્તા યુત્તં. ''કુતો નુ ત્વં ભિક્ખુ

આગચ્છસી''તિઆદીસુ (સં॰ નિ॰ ૧.૧૩૦) વિય. તંસમીપોપિ હિ તાદિસો. નાનાટ્ઠાનેસુ નાનાકુલાનં સન્તકે પકતિયા અનાપત્તિભાવતો નાનાટ્ઠાનેસુ એકકુલસ્સેવ સન્તકં સન્ધાય વુત્તં ''અનાપત્તી''તિ. આરદ્ધસ્સ વિચ્છેદત્તા ''પુન એકદિવસં ભુઞ્જિતું લભતી''તિ વુત્તં. ''ઓદિસ્સા''તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ભિક્ખૂયેવ ગહેતબ્બાતિ આહ ''ભિક્ખૂનંયેવા''તિ. પઠમં.

૨. ગણભોજનસિક્ખાપદં

૨૦૯. દુતિયે પહીનલાભસક્કારસ્સ હેતું દસ્સેન્તો આહ ''સો કિરા''તિઆદિ. **સો**તિ દેવદત્તો. ''અહોસી''તિ ચ ''પાકટો જાતો''તિ ચ યોજેતબ્બો. **અજાતસત્તુના**તિ અજાતસ્સેયેવ પિતુરાજસ્સ સત્તુભાવતો અજાતસત્તુના, ''મારાપેત્વા''તિપદે કારિતકમ્મં. **રાજાન**ન્તિ બિમ્બિસારરાજં, ''મારાપેત્વા''તિપદે ધાતુકમ્મં. **અભિમારે**તિ અભિનિલીયિત્વા ભગવતો મારણત્થાય પેસિતે ધનુધરે. **ગૂળ્હપટિચ્છન્નો**તિ ગુહિતો હુત્વા પટિચ્છન્નો. **પરિકથાયા**તિ પરિગુહનાય કથાય. ''રાજાનમ્પી''તિપદં ''મારાપેસી''તિપદે ધાતુકમ્મં. **પવિજ્ઝી**તિ પવટ્ટેસિ. **તતો**તિ તતો વુત્તતો પરં ઉદ્ધહિંસૂતિ સમ્બન્ધો. નગરે નિવસન્તીતિ **નાગરા. રાજા**તિ અજાતસત્તુરાજા. **સાસનકણ્ટક**ન્તિસાસનસ્સ કણ્ટકસદિસત્તા સાસનકણ્ટકં. **તતો**તિ નીહરતો. **ઉપટ્ઠાનમ્પી**તિ ઉપટ્ઠાનમ્પિ, ઉપટ્ઠાનત્થાયપિ વા. **અઞ્ઞેપી**તિ રાજતો અઞ્ઞેપિ. **અસ્સા**તિ દેવદત્તસ્સ. **કિઞ્ચિ** ખાદનીયભોજનીયં ''દાતબ્બ''ન્તિ ઇમિના યોજેતબ્બં. **કિઞ્ચિ** વા અભિવાદનાદિ ''કાતબ્બ''ન્તિ ઇમિના સમ્બન્ધો. કુલેસુ વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જનસ્સ હેતું દસ્સેન્તો આહ ''મા મે''તિઆદિ. પોસેન્તો હુત્વા ભુઞ્જતીતિ સમ્બન્ધો.

૨૧૧. ભત્તં અનધિવાસેન્તાનં કસ્મા ચીવરં પરિત્તં ઉપ્પજ્જતીતિ આહ ''ભત્તં અગણ્હન્તાન''ન્તિઆદિ.

૨૧૨. ચીવરકારકે ભિક્ખૂ ભત્તેન કસ્મા નિમન્તેન્તીતિ આહ ''ગામે''તિઆદિ.

૨૧૫. **નાનાવેરજ્જકે**તિ એત્થ રઞ્ઞો ઇદં **રજ્જં**, વિસદિસં રજ્જં **વિરજ્જં**, નાનપ્પકારં વિરજ્જં **નાનાવિરજ્જં**. નાનાવિરજ્જેહિ આગતા **નાનાવેરજ્જકા**. મજ્ઝે વુદ્ધિ હોતીતિ આહ ''નાનાવિધેહિ અઞ્ઞરજ્જેહિ આગતે''તિ. **અઞ્ઞરજ્જેહી**તિ રાજગહતો અઞ્ઞેહિ રજ્જેહિ. રઞ્જિતબ્બન્તિ **રઞ્ઞ**ન્તિ વુત્તે નિગ્ગહિતસ્સ અનાસનં સન્ધાય વુત્તં ''નાનાવેરઞ્ઞકેઇતિપિ પાઠો''તિ.

૨૧૮. **ગણભોજને**તિ ગણસ્સ ભોજનં ગણભોજનં, ગણભોજનસ્સ ભોજનં ગણભોજનં, તસ્મિં ગણભોજને પાચિત્તિયન્તિ અત્થો. ''રત્તૂપરતો''તિઆદીસુ (દી॰ નિ॰ ૧.૧૦; મ॰ નિ॰ ૧.૨૯૩) વિય એકસ્સ ભોજનસદ્દસ્સ લોપો દટ્ઠબ્બો. નનુ ઉપોસથે વિય દ્વે તયો ગણો નામાતિ આહ ''ઇધ ગણો નામ ચત્તારો''તિઆદિ. તેન દ્વે તયો ગણો નામ ન હોન્તિ, ચત્તારો પન આદિં કત્વા તદુત્તરિ ગણો નામાતિ દસ્સેતિ. **તં પનેત**ન્તિ એત્થ એતસદ્દો વચનાલઙ્કારો દ્વીસુ સબ્બનામેસુ પુબ્બસ્સેવ યેભુય્યેન પધાનત્તા. **પસવતી**તિ વડ્ઢતિ, જાયતીતિ અત્થો. **વેવચનેન વા**તિ ''ભત્તેન નિમન્તેમિ, ભોજનેન નિમન્તેમી''તિ પરિયાયેન વા. **ભાસન્તરેન વા**તિ મૂલભાસાતો અઞ્ઞાય ભાસાય વા. એકતો નિમન્તિતા ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **પમાણ**ન્તિ કારણં. ''ચત્તારો''તિ લિઙ્ગવિપલ્લાસં કત્વા ''વિહારે''તિપદેન યોજેતબ્બં. **ઠિતેસુયેવા**તિ પદં નિદ્ધારણસમુદાયો. એકો નિમન્તિતોતિ સમ્બન્ધો.

ચત્તારો ભિક્ખૂ વિઞ્ઞાપેય્યુન્તિ સમ્બન્ધો. **પાટેક્ક**ન્તિ પતિએકસ્સ ભાવો પાટેક્કં, વિસુન્તિ અત્થો. એકતો વા નાનાતો વા વિઞ્ઞાપેય્યુન્તિ સમ્બન્ધો.

છવિસઙ્ખાતતો બાહિરચમ્મતો અબ્ભન્તરચમ્મસ્સ થૂલત્તા ''મહાચમ્મસ્સા''તિ વુત્તં. ફાલં એતેસં પાદાનં સઞ્જાતન્તિ **ફાલિતા**, ઉપ્પાદેન્તીતિ સમ્બન્ધો. પહટમત્તે સતીતિ યોજના. લેસેન કપ્પન્તિ પવત્તં ચિત્તં **લેસકપ્પિયં**.

સુત્તઞ્ચાતિ સૂચિપાસપવેસનસુત્તઞ્ચ. નનુ વિસું ચીવરદાનસમયો વિય ચીવરકારસમયોપિ અત્થિ, કસ્મા ''યદા તદા''તિ વુત્તન્તિ આહ ''વિસું હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. વિસું ચીવરદાનસમયો વિય ચીવરકારસમયો નામ યસ્મા નત્થિ, તસ્મા ''યદા તદા''તિ મયા વુત્તન્તિ અધિપ્પાયો. તસ્મા યો ભિક્ખુ કરોતિ, તેન ભુઞ્જિતબ્બન્તિ યોજના. **સૂચિવેઠનકો**તિ સિબ્બનત્થાય દ્વે પિલોતિકખણ્ડે સમ્બન્ધિત્વા સૂચિયા વિજ્ઝનકો. **વિચારેતી**તિ પઞ્ચખણ્ડસત્તખણ્ડાદિવસેન સંવિદહતિ. **છિન્દતી**તિ સત્થકેન વા હત્થેન વા છિન્દતિ. **મોઘસુત્ત**ન્તિ મુટ્ઠનં મોઘો, અત્થતો ગહેતબ્બછટ્ટેતબ્બટ્ઠાને મુટ્ઠનચિત્તં, તસ્સ છિન્દનં સુત્તન્તિ મોઘસુત્તં. **આગન્તુકપટ્ટ**ન્તિ દુપટ્ટચીવરે મૂલપટ્ટસ્સ ઉપરિ ઠપિતપટ્ટં. **પચ્ચાગત**ન્તિ પટ્ટચીવરાદીસુ લબ્ભતિ. **બન્ધતી**તિ મૂલપટ્ટેન આગન્તુકપટ્ટં. બન્ધતિ. **અનુવાત**ન્તિ ચીવરં અનુપરિયાયિત્વા વીયતિ બન્ધીયતીતિ અનુવાતં, તં છિન્દતિ. **ઘટ્ટેતી**તિ દ્વે અનુવાતન્તે અઞ્ઞમઞ્ઞં સમ્બજ્ઝતિ. **આરોપેતી**તિ ચીવરસ્સ ઉપરિ આરોપેતિ. **તત્થા**તિ ચીવરે. **સુત્તં કરોતી**તિ સૂચિપાસપવેસનસુત્તં વટ્ટેતિ. **વલેતી**તિ વટ્ટિત્વા સુત્તવેઠનદણ્ડકે આવટ્ટેતિ. **પિપ્ફલિક**ન્તિ સત્થકં. તઞ્હિ પિયમ્પિ ફાલેતીતિ પિપ્ફલિ, સાયેવ પિપ્ફલિકન્તિ કત્વા પિપ્ફલિકન્તિ વુચ્ચતિ, તં **નિસેતિ** નિસાનં કરોતીતિ અત્થો. યો પન કથેતિ, એતં ઠપેત્વાતિ યોજના.

અદ્ધાનમગ્ગસ્સ દ્વિગાવુતત્તા ''અદ્ધયોજનબ્ભન્તરે ગાવુતે''તિ વુત્તં. અભિરુળ્હેન ભુઞ્જિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **યત્થા**તિ યસ્મિં કાલે. ''સન્નિપતન્તી''તિ બહુકત્તુવસેન વુત્તં. અકુસલં પરિવજ્જેતીતિ **પરિબ્બાજકો** , પબ્બજ્જવેસં વા પરિગ્ગહેત્વા વજતિ ગચ્છતિ પવત્તતીતિ **પરિબ્બાજકો**. વિના ભાવપચ્ચયેન ભાવત્થસ્સ ઞાતબ્બતો પરિબ્બાજકભાવો પરિબ્બાજકો, તં સમાપન્નોતિ પરિબ્બાજકસમાપન્નો. અથ વા પરિબ્બાજકેસુ સમાપન્નો પરિયાપન્નોતિ **પરિબ્બાજકસમાપન્નો**. ''એતેસ''ન્તિપદં ''યેન કેનચી''તિપદે નિદ્ધારણસમુદાયો.

૨૨૦. યેપિ ભિક્ખૂ ભુઞ્જન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ''દ્વે તયો એકતો''તિવચને. અનિમન્તિતો ચતુત્થો યસ્સ ચતુક્કસ્સાતિ **અનિમન્તિતચતુત્થં**, અનિમન્તિતેન વા ચતુત્થં અનિમન્તિતચતુત્થં. એસેવ નયો અઞ્ઞેસુપિ ચતુત્થેસુ. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સાસને. **નિમન્તેતી**તિ અકપ્પિયનિમન્તનેન નિમન્તેતિ. **તેસૂ**તિ ચતૂસુ ભિક્ખૂસુ. **સો**તિ ઉપાસકો. **અઞ્ઞ**ન્તિ નાગતભિક્ખુતો અઞ્ઞં, નિમન્તિતભિક્ખુતો વા. **તઙ્ખણપ્પત્ત**ન્તિ તસ્મિં પુચ્છનકથનક્ખણે પત્તં. **હી**તિ વિત્થારો. **તત્થા**તિ તસ્મિં ઠાને, ગેહે વા. **તેહી**તિ કરણભૂતેહિ ભિક્ખૂહિ.

સોતિ પિણ્ડપાતિકો. **અનાગચ્છન્તમ્પી**તિ સયં ન આગચ્છન્તમ્પિ. **લચ્છથા**તિ લભિસ્સથ.

સોપીતિ સામણેરોપિ, ન પિણ્ડપાતિકોયેવાતિ અત્થો.

તત્થાતિ ગિલાનચતુત્થે, તેસુ ચતૂસુ વા. ગિલાનો ઇતરેસં પન ગણપૂરકો હોતીતિ યોજના.

ગણપૂરકત્તાતિ સમયલદ્ધસ્સ ગણપૂરકત્તા. **ચતુક્કાની**તિ ચીવરદાનચતુત્થં ચીવરકારચતુત્થં અદ્ધાનગમનચતુત્થં નાવાભિરુહનચતુત્થં મહાસમયચતુત્થં, સમણભત્તચતુત્થન્તિ છ ચતુક્કાનિ. પુરિમેહિ મિસ્સેત્વા એકાદસ ચતુક્કાનિ વેદિતબ્બાનિ. એકો પણ્ડિતો ભિક્ખુ નિસિન્નો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તેસૂ**તિ તીસુ ભિક્ખૂસુ, ગતેસુ ગચ્છતીતિ યોજના. ભુત્વા આગન્ત્વા ઠિતેસુપિ અનાપત્તિયેવ. કસ્મા સબ્બેસં અનાપત્તિ, નનુ ચત્તારો ભિક્ખૂ એકતો ગણ્હન્તીતિ આહ ''પઞ્ચન્નં હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ભોજનાનંયેવા**તિ ન યાગુખજ્જકફલાફલાદીનં. **તાનિ ચા**તિ યેહિ ભોજનેહિ વિસઙ્કેતં નત્થિ, તાનિ ચ ભોજનાનિ. **તેહી**તિ ચતૂહિ ભિક્ખૂહિ . **તાની**તિ યાગુઆદીનિ. **ઇતી**તિ તસ્મા અનાપત્તિન્તિ યોજના.

કોચિ પેસિતો અપણ્ડિતમનુસ્સો વદતીતિ યોજના. કત્તુકામેન પેસિતોતિ સમ્બન્ધો. **ભત્તં ગણ્હથાતિ વા**તિ વાસદ્દો ''ઓદનં ગણ્હથ, ભોજનં ગણ્હથ, અન્નં ગણ્હથ, કુરં ગણ્હથા''તિ વચનાનિપિ સઙ્ગણ્હાતિ. નિમન્તનં સાદિયન્તીતિ **નેમન્તનિકા**. પિણ્ડપાતે ધુતઙ્ગે નિયુત્તાતિ **પિણ્ડપાતિકા**. પુનદિવસે ભન્તેતિ વુત્તેતિ યોજના. **હરિત્વા**તિ અપનેત્વા. **તતો**તિ તતો વદનતો પરન્તિ સમ્બન્ધો. **વિક્ખેપ**ન્તિ વિવિધં ખેપં. **તે**તિ અસુકા ચ અસુકા ચ ગામિકા. ભન્તેતિ વુત્તેતિ યોજના. **સોપી**તિ અપણ્ડિતમનુસ્સોપિ, ન ગામિકાયેવાતિ અત્થો. કસ્મા ન લભામિ ભન્તેતિ વુત્તેતિ યોજના. એવં ''કથં નિમન્તેસું ભન્તે''તિ એત્થાપિ. **તતો**તિ તસ્મા કારણા. **એસા**તિ એસો ગામો. **ત**ન્તિ ભૂમત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં, તસ્મિં ગામે ચરથાતિ હિ અત્થો. **કિં એતેના**તિ એતેન પુચ્છનેન કિં પયોજનં. **એત્થા**તિ પુચ્છને. મા પમજ્જિત્થાતિ વદતીતિ સમ્બન્ધો. **દુતિયદિવસે**તિ નિમન્તનદિવસતો દુતિયદિવસે. **ધુરગામે**તિ પધાનગામે, અન્તિકગામે વા. ભાવો નામ કિરિયત્તા એકોયેવ હોતિ, તસ્મા કત્તારં વા કમ્મં વા સમ્બન્ધં વા અપેક્ખિત્વા બહુવચનેન ન ભવિતબ્બં, તેન વુત્તં ''ન દુબ્બચેહિ ભવિતબ્બ''ન્તિ. **તેસૂ**તિ ગામિકેસુ ભોજેન્તેસૂતિ સમ્બન્ધો. **અસનસાલાય**ન્તિ ભોજનસાલાયં. સા હિ અસતિ ભુઞ્જતિ એત્થાતિ અસના, સલન્તિ પવિસન્તિ અસ્સન્તિ સાલા, અસના ચ સા સાલાચેતિ અસનસાલાતિ અત્થેન ''અસનસાલા''તિ વુચ્ચતિ.

અથ પનાતિ તતો અઞ્ઞથા પન. અપાદાનત્થો હિ અથસદ્દો. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં ઠાને અન્તરવીથિઆદીસૂતિ અત્થો. **પટિકચ્ચેવા**તિ પઠમં કત્વા એવ. ભિક્ખૂસુ ગામતો અનિક્ખન્તેસુ પગેવાતિ વુત્તં હોતિ. **ન વટ્ટતી**તિ ''ભત્તં ગણ્હથા''તિ પહિણત્તા ન વટ્ટતિ. યે પન મનુસ્સા ભોજેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **નિવત્તથાતિ વુત્તપદે**તિ ''નિવત્તથા''તિ વુત્તે કિરિયાપદે. **યસ્સ કસ્સચિ હોતી**તિ યસ્સ કસ્સચિ અત્થાય હોતીતિ યોજના. **નિવત્તિતું વટ્ટતી**તિ ''ભત્તં ગણ્હથા''તિ અવુત્તત્તા નિવત્તિતું વટ્ટતિ. **સમ્બન્ધં કત્વા**તિ ''નિવત્તથ ભન્તે''તિ ભન્તેસદ્દેન અબ્યવહિતં કત્વા. **નિસીદથ ભન્તે, ભત્તં ગણ્હથા**તિ ભન્તેસદ્દેન બ્યવહિતં કત્વા વુત્તે ''નિસીદથા''તિપદે નિસીદિતું વટ્ટતિ. અથ ભન્તેસદ્દેન બ્યવહિતં અકત્વા ''નિસીદથ, ભત્તં ગણ્હથા''તિ સમ્બન્ધં કત્વા વુત્તે નિસીદિતું વટ્ટતિ. ઇચ્ચેતં નયં અતિદિસતિ ''એસેવ નયો''તિઇમિનાતિ. દુતિયં.

૩. પરમ્પરભોજનસિક્ખાપદં

૨૨૧. તતિયે ''ન ખો...પે॰... કરોન્તી''તિપાઠસ્સ અત્થસમ્બન્ધં દસ્સેન્તો આહ ''યેન નિયામેના''તિઆદિ. તત્થ ''યેન નિયામેના''તિઇમિના ''યથયિમે મનુસ્સા''તિ એત્થ યથાસદ્દસ્સ યંસદ્દત્થભાવં દસ્સેતિ. **તેના**તિ તેન નિયામેન. ઇમિના યથાસદ્દસ્સ નિયમનિદ્દિટ્ઠભાવં દસ્સેતિ. ''ઞાયતી''તિઇમિના કિરિયાપાઠસેસં દસ્સેતિ. ''સાસનં વા દાનં વા''તિપદેહિ ઇદંસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **બુદ્ધપ્પમુખે સઙ્ઘે**તિ સમ્પદાનત્થે ચેતાનિ ભુમ્મવચનાનિ, બુદ્ધપ્પમુખસ્સ સઙ્ઘસ્સ દાનં વાતિ અત્થો. ''પરિત્ત''ન્તિઇમિના ઓરકસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ''લામક''ન્તિઇમિના

પરિત્તસદ્દસ્સ પરિવારત્થં નિવત્તેતિ. કિરો એવ પતિભાવે નિયુત્તો **કિરપતિકો**તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''કિરપતિકોતિ એત્થા''તિ આદિ. **સો**તિ કિરપતિકો. કમ્મં કારેતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપચારવસેના**તિ વોહારવસેન, ઉપલક્ખણવસેન, પધાનવસેન વાતિ અત્થો. ન કેવલં બદરાયેવ, અઞ્ઞેપિ પન બહૂ ખાદનીયભોજનીયા પટિયત્તાતિ અધિપ્પાયો. બદરેન મિસ્સો **બદરમિસ્સો**, બદરસાળવોતિ આહ ''બદરસાળવેના''તિ. બદરચુણ્ણેન મિસ્સો મધુસક્ખરાદિ ''**બદરસાળવો**''તિ વુચ્ચતિ.

૨૨૨. ઉદ્ધં સૂરો ઉગ્ગતો અસ્મિં કાલેતિ **ઉસ્સૂરો**તિ વુત્તે અતિદિવાકાલોતિ આહ ''અતિદિવા''તિ.

૨૨૬. અયં ભત્તવિકપ્પના નામ વટ્ટતીતિ યોજના. **પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસૂ**તિ નિદ્ધારણસમુદાયો, ઇત્થન્નામસ્સાતિ સમ્બન્ધો. યદિ પન સમ્મુખાપિ વિકપ્પિતું વટ્ટતિ, તદા અત્તના સહ ઠિતસ્સ ભગવતો કસ્મા ન વિકપ્પેતીતિ આહ ''સા ચાય''ન્તિઆદિ. સા અયં વિકપ્પના સઙ્ગહિતાતિ સમ્બન્ધો. કસ્મા ભગવતો વિકપ્પેતું ન વટ્ટતીતિ આહ ''ભગવતિ હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. સદ્ધેન કતન્તિ સમ્બન્ધો.

૨૨૯. ''દ્વે તયો નિમન્તને''તિપદાનિ લિઙ્ગવિપલ્લાસાનીતિ આહ ''દ્વે તીણિ નિમન્તનાની''તિ. નિમન્તિતબ્બો એતેહીતિ **નિમન્તનાનિ** ભોજનાનિ ભુઞ્જતીતિ સમ્બન્ધો. દ્વે તીણિ કુલાનિ આકિરન્તીતિ યોજના. **સૂપબ્યઞ્જનન્તિ** સૂપો ચ બ્યઞ્જનઞ્ચ સૂપબ્યઞ્જનં. **અનાપત્તિ** એકતો મિસ્સિતત્તાતિ અધિપ્પાયો. **મૂલનિમન્તનન્તિ** પઠમનિમન્તનં ભોજનં. **અન્તો**તિ હેટ્ઠા. **એકમ્પિ કબળન્તિ** એકમ્પિ આલોપં. **યથા તથા વા**તિ યેન વા તેન વા આકારેન. **તત્થા**તિ તસ્મિં ભોજને. **રસં વા**તિ ખીરતો અઞ્ઞં રસં વા. યેન ખીરરસેન અજ્ઝોત્થતં ભત્તં એકરસં હોતિ, તં ખીરં વા તં રસં વા આકિરન્તીતિ યોજના. યંસદ્દો હિ ઉત્તરવાક્યે ઠિતો પુબ્બવાક્યે તંસદ્દં અવગમયતિ. ખીરેન સંસટ્ઠં ભત્તં **ખીરભત્તં**. એવં રસભત્તં. **અઞ્ઞેપી**તિ ખીરભત્તરસભત્તદાયકતો અઞ્ઞેપિ. **અનાપત્તિ** ભત્તેન અમિસ્સિતત્તાતિ અધિપ્પાયો. ''ભુઞ્જન્તેના''તિપદં ''ભુઞ્જિતુ''ન્તિપદે ભાવકત્તા. **સપ્પિપાયાસેપી**તિ સપ્પિના ચ પાયાસેન ચ કતે ભત્તેપિ.

તસ્સાતિ મહાઉપાસકસ્સ. આપત્તીતિ ચ વટ્ટતીતિ ચ દ્વિન્નં અટ્ઠકથાવાદાનં યુત્તભાવં મહાપચ્ચરિવાદેન દસ્સેતું વુત્તં ''મહાપચ્ચરિય''ન્તિઆદિ. દ્વે અટ્ઠકથાવાદા હિ સન્ધાયભાસિતમત્તમેવ વિસેસા, અત્થતો પન એકા. મહાપચ્ચરિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **એકોવા**તિ કુમ્ભિયા એકોવ. **પરમ્પરભોજનન્તિ** પરસ્સ પરસ્સ ભોજનં . **નિમન્તિતમ્હા**તિ અહં નિમન્તિતો અમ્હિ નનૂતિ અત્થો. **આપુચ્છિત્વાપી**તિ મહાઉપાસકં આપુચ્છિત્વાપિ.

સોતિ અનુમોદકો ભિક્ખુ. **ત**ન્તિ ભિક્ખું. **અઞ્ઞો**તિ અઞ્ઞતરો. **કિ**ન્તિ કસ્મા. **નિમન્તિતત્તા**તિ નિમન્તિતભાવતો.

સકલેન ગામેન નિમન્તિતોપિ એકતો હુત્વાવ નિમન્તિતસ્સ કપ્પતિ, ન વિસું વિસુન્તિ આહ ''એકતો હુત્વા''તિ. **પૂગેપી**તિ સમાદપેત્વા પુઞ્ઞં કરોન્તાનં સમૂહેપિ. ''નિમન્તિયમાનો''તિપદસ્સ નિમન્તનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''ભત્તં ગણ્હા''તિ. **યદગ્ગેના**તિ યં અગ્ગેન યેન કોટ્ઠાસેનાતિ અત્થો. દ્વીસુ થેરવાદેસુ મહાસુમત્થેરવાદોવ યુત્તોતિ સો પચ્છા વુત્તોતિ. તતિયં.

૪. કાણમાતાસિક્ખાપદં

૨૩૦. ચતુત્થે ‘‘નકુલમાતાતિ’’આદીસુ (અ॰ નિ॰ ૧.૨૬૬; અ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧.૨૬૬) નકુલસ્સ ભગવતો માતા **નકુલમાતા**તિ ચ નકુલઞ્ચ ભગવતો તં માતા ચાતિ નકુલમાતાતિ ચ અત્થો સમ્ભવતિ, ‘‘ઉત્તરમાતાતિ’’આદીસુ ઉત્તરાય માતા **ઉત્તરમાતા**તિ અત્થોયેવ સમ્ભવતિ. તેસુ ‘‘ઉત્તરમાતા’’તિપદસ્સેવ ‘‘કાણમાતા’’તિપદસ્સ કાણાય માતા **કાણમાતા**તિ અત્થોયેવ સમ્ભવતીતિ આહ ‘‘કાણાય માતા’’તિ. તસ્સા ધીતુયા ‘‘કાણા’’તિનામેન વિસ્સુતભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સા કિરા’’તિઆદિ. **સા**તિ દારિકા વિસ્સુતા અહોસીતિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ મહાઉપાસિકાય. **યે યે**તિ પુરિસા. ‘‘રાગેન કાણા હોન્તી’’તિઇમિના કણન્તિ નિમિલન્તિ રાગેન પુરિસા એતાયાતિ **કાણા**તિ અત્થં દસ્સેતિ. **તસ્સા**તિ કાણાય. **આગત**ન્તિ એત્થ ભાવત્થે તોતિ આહ ‘‘આગમન’’ન્તિ. **અધિપ્પાયો**તિ ‘‘કિસ્મિં વિયા’’તિપદસ્સ, કાણમાતાય વા અધિપ્પાયો . **રિત્તા**તિ તુચ્છા, સુઞ્ઞાતિ અત્થો. ‘‘અસ્મિં ગમને’’તિઇમિના બાહિરત્થસમાસં દસ્સેતિ. ‘‘અરિયસાવિકા’’તિઆદિના અરિયાનં ભિક્ખૂહિ અપટિવિભત્તભોગં દસ્સેતિ. ન કેવલં કિઞ્ચિ પરિક્ખયં અગમાસિ, અથ ખો સબ્બન્તિ આહ ‘‘સબ્બં પરિક્ખયં અગમાસી’’તિ. **કાણાપી**તિ પિસદ્દો ન કેવલં માતાયેવ મગ્ગફલભાગિની અહોસિ, અથ ખો કાણાપિ સોતાપન્ના અહોસીતિ દસ્સેતિ. **સોપિ પુરિસો**તિ કાણાય પતિભૂતો સોપિ પુરિસો. **પકતિટ્ઠાનેયેવા**તિ જેટ્ઠકપજાપતિટ્ઠાનેયેવ.

૨૩૧. ઇમસ્મિં પન વત્થુસ્મિન્તિ ઇમસ્મિં પૂવવત્થુસ્મિં. **એત**ન્તિ પાથેય્યવત્થું. **અરિયસાવકત્તા**તિ અરિયભૂતસ્સ સાવકસ્સ ભાવતો, અરિયસ્સ વા સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ સાવકભાવતો.

૨૩૩. પહેણકપણ્ણાકારસદ્દાનં અઞ્ઞમઞ્ઞવેવચનત્તા વુત્તં ‘‘પહેણકત્થાયાતિ પણ્ણાકારત્થાયા’’તિ. **ઇધા**તિ ‘‘પૂવેહિ વા’’તિપદે, સિક્ખાપદે વા. **બદ્ધસત્તૂ**તિ મધુસક્ખરાદીહિ મિસ્સેત્વા બદ્ધસત્તુ. **થૂપીકત**ન્તિ થૂપીકતં કત્વા.

‘‘દ્વત્તિપત્તપૂરે’’તિપદસ્સ વિસેસનુત્તરભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘પૂરે પત્તે’’તિ. દ્વે વા તયો વા પત્તાતિ **દ્વત્તિપત્તા**, વાસદ્દત્થે સઙ્ખ્યોભયબાહિરત્થસમાસો, તિસદ્દપરત્તા દ્વિસ્સ ચ અકારો હોતિ, દ્વત્તિપત્તા ચ તે પૂરા ચાતિ **દ્વત્તિપત્તપૂરા**, તે દ્વત્તિપત્તપૂરે ગહેત્વાતિ યોજના. ‘‘આચિક્ખિતબ્બ’’ન્તિ વુત્તવચનસ્સ આચિક્ખનાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અત્ર મયા’’તિઆદિ. **તેનાપી**તિ દુતિયેનાપિ. પઠમભિક્ખુ એકં ગહેત્વા દુતિયભિક્ખુસ્સ આરોચનઞ્ચ દુતિયભિક્ખુ એકં ગહેત્વા તતિયભિક્ખુસ્સ આરોચનઞ્ચ અતિદિસન્તો આહ ‘‘યેના’’તિઆદિ. તત્થ **યેના**તિ પઠમભિક્ખુના. પટિક્કમન્તિ ભુઞ્જીત્વા એત્થાતિ **પટિક્કમન**ન્તિ વુત્તે અસનસાલાવ ગહેતબ્બાતિ આહ ‘‘અસનસાલ’’ન્તિ. **યત્થા**તિ યસ્સં અસનસાલાયં. મુખોલોકનં ન વટ્ટતીતિ આહ ‘‘અત્તનો’’તિઆદિ. **અઞ્ઞત્થા**તિ પટિક્કમનતો અઞ્ઞત્થ. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ.

‘‘સંવિભજિતબ્બ’’ન્તિ વુત્તવચનસ્સ સંવિભજનાકારં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘સચે તયો’’તિઆદિ. **યથામિત્ત**ન્તિ યસ્સ યસ્સ મિત્તસ્સ. **અકામા**તિ ન કામેન. કારણત્થે ચેતં નિસ્સક્કવચનં.

૨૩૫. અન્તરામગ્ગેતિ મગ્ગસ્સ અન્તરો અન્તરામગ્ગો, સુખુચ્ચારણત્થં મજ્ઝે દીઘો, તસ્મિં. બહુમ્પિ દેન્તાનં એતેસં ઞાતકપવારિતાનં બહુમ્પિ પટિગ્ગણ્હન્તસ્સાતિ યોજના. અટ્ઠકથાસુ પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. અટ્ઠકથાનં વચનં પાળિયા ન સમેતીતિ. ચતુત્થં.

૫. પઠમપવારણસિક્ખાપદં

૨૩૬. પઞ્ચમે **પવારિતા**તિ એત્થ વસ્સંવુત્થપવારણા, પચ્ચયપવારણા, પટિક્ખેપપવારણા, યાવદત્થપવારણા ચાતિ ચતુબ્બિધાસુ પવારણાસુ યાવદત્થપવારણા ચ પટિક્ખેપપવારણા ચાતિ દ્વે પવારણા અધિપ્પેતાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘બ્રાહ્મણેના’’તિઆદિ. બ્રાહ્મણેન પવારિતાતિ સમ્બન્ધો. **સય**ન્તિ તતિયન્તનિપાતો ‘‘પવારિતા’’તિપદેન સમ્બન્ધો. ચસદ્દો અઞ્ઞત્થ યોજેતબ્બો યાવદત્થપવારણાય ચ પટિક્ખેપપવારણાય ચાતિ. પટિમુખં અત્તનો ગેહં વિસન્તિ પવિસન્તીતિ **પટિવિસ્સકા**તિ વુત્તે આસન્નગેહવાસિકા ગહેતબ્બાતિ આહ ‘‘સામન્તઘરવાસિકે’’તિ.

૨૩૭. ઉદ્ધઙ્ગમો રવો **ઓરવો**, સોયેવ સદ્દો **ઓરવસદ્દો**, કાકાનં ઓરવસદ્દો **કકોરવસદ્દો**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કાકાન’’ન્તિઆદિ.

૨૩૯. તવન્તુપચ્ચયસ્સ અતીતત્થભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘તત્થ ચા’’તિઆદિ. **તત્થા**તિ ‘‘ભુત્તવા’’તિપદે. યસ્મા યેન ભિક્ખુના અજ્ઝોહરિતં હોતિ, તસ્મા સો ‘‘ભુત્તાવી’’તિ સઙ્ખ્યં ગચ્છતીતિ યોજના. **સઙ્ખાદિત્વા**તિ દન્તેહિ ચુણ્ણં કત્વા. **તેના**તિ તેન હેતુના. **અસ્સા**તિ ‘‘ભુત્તાવી’’તિપદસ્સ. પવારેતિ પટિક્ખિપતીતિ **પવારિતો** ભિક્ખૂતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કતપવારણો’’તિ. **સોપિ ચા**તિ સો પટિક્ખેપો ચ હોતીતિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ ‘‘પવારિતો’’તિપદસ્સ. **તત્થા**તિ ‘‘અસનં પઞ્ઞાયતી’’તિઆદિવચને. યસ્મા ભુત્તાવીતિપિ સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ, તસ્મા ન પસ્સામાતિ યોજના. ‘‘અસનં પઞ્ઞાયતી’’તિ પદભાજનિયા ‘‘ભુત્તાવી’’તિ માતિકાપદસ્સ અસંસન્દનભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અસનં પઞ્ઞાયતીતિ ઇમિના’’તિઆદિ. **યઞ્ચા**તિ યઞ્ચ ભોજનં. **દિરત્તાદી**તિ એત્થ આદિસદ્દેન પઞ્ચાદિવચનં સઙ્ગણ્હાતિ. **એત**ન્તિ ‘‘ભુત્તાવી’’તિપદં.

‘‘અસનં પઞ્ઞાયતી’’તિઆદીસુ વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. ‘‘પઞ્ઞાયતી’’તિ એત્થ ઞાધાતુયા ખાયનત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘દિસ્સતી’’તિ. ‘‘હત્થપાસે’’તિપદસ્સ દ્વાદસહત્થપ્પમાણો હત્થપાસો નાધિપ્પેતોતિ આહ ‘‘અડ્ઢતેય્યહત્થપ્પમાણે’’તિ. વાચાય અભિહરણં નાધિપ્પેતં. તેનાહ ‘‘કાયેના’’તિ. **અભિહરતી**તિ અભિમુખં હરતિ. **ત**ન્તિ ભોજનં. **એત**ન્તિ પઞ્ચઙ્ગભાવં, ‘‘પઞ્ચહિ…પે॰… પઞ્ઞાયતી’’તિ વચનં વા.

તત્રાતિ ‘‘અસનં પઞ્ઞાયતી’’તિઆદિવચને. **અસ્ના**તીતિ કીયાદિગણત્તા, તસ્સ ચ એકક્ખરધાતુત્તા સકારનકારાનં સંયોગો દટ્ઠબ્બો. **ત**ન્તિ ભોજનં. ઉન્દતિ પસવતિ ભુઞ્જન્તાનં આયુબલં જનેતીતિ **ઓદનો**. યવાદયો પૂતિં કત્વા કતત્તા કુચ્છિતેન મસીયતિ આમસીયતીતિ **કુમાસો**. સચતિ સમવાયો હુત્વા ભવતીતિ **સત્તુ**. બ્યઞ્જનત્થાય મારેતબ્બોતિ **મચ્છો**. માનીયતિ ભુઞ્જન્તેહીતિ **મંસં**. **તત્થા**તિ ઓદનાદીસુ પઞ્ચસુ ભોજનેસુ. સારો અસ્સત્થિ અઞ્ઞેસં ધઞ્ઞાનન્તિ **સાલી**. વહતિ ભુઞ્જન્તાનં જીવિતન્તિ **વીહિ**. યવતિ અમિસ્સિતોપિ મિસ્સિતો વિય ભવતીતિ **યવો**. ગુધતિ પરિવેઠતિ મિલક્ખભોજનત્તાતિ **ગોધુમો**. સોભનસીસત્તા કમનીયભાવં ગચ્છતીતિ **કઙ્ગુ**. મહન્તસીસત્તા, મધુરરસનાળત્તા ચ વરીયતિ પત્થીયતિ જનેહીતિ **વરકો**. કોરં રુધિરં દૂસતિ ભુઞ્જન્તાનન્તિ **કુદ્રૂસકો**. નિબ્બત્તો ઓદનો નામાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ સત્તસુ ધઞ્ઞેસુ. **સાલીતી**તિ એત્થ ઇતિસદ્દો નામપરિયાયો. સાલી નામાતિ અત્થો. એસેવ નયો ‘‘વીહીતી’’તિઆદીસુપિ.

એત્થાતિ તિણધઞ્ઞજાતીસુ. નીવારો સાલિયા અનુલોમો, વરકચોરકો વરકસ્સ અનુલોમો. **અમ્બિલપાયાસાદીસૂ**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ખીરભત્તાદયો સઙ્ગણ્હન્તિ. **ઓધી**તિ અવધિ, મરિયાદોતિ અત્થો. સો હિ અવહીયતિ ચજીયતિ અસ્માતિ ઓધીતિ વુચ્ચતિ.

યોપિ પાયાસો વા યાપિ અમ્બિલયાગુ વા ઓધિં ન દસ્સેતિ, સો પવારણં ન જનેતીતિ યોજના. પયેન ખીરેન કતત્તા **પાયાસો**. પાતબ્બસ્સ, અસિતબ્બસ્સ ચાતિ દ્વિન્નં બ્યુપ્પત્તિનિમિત્તાનં સમ્ભવતો વા **પાયાસો**તિ વુચ્ચતિ. **ઉદ્ધનતો**તિ ચુલ્લિતો. સા હિ ઉપરિ ધીયન્તિ ઠપિયન્તિ થાલ્યાદયો એત્થાતિ ઉદ્ધનન્તિ વુચ્ચતિ. **આવજ્જિત્વા**તિ પરિણામેત્વા. **ઘનભાવન્તિ** કથિનભાવં. એત્થાપિ વાક્યે ''યો સો''તિ પદાનિ યોજેતબ્બાનિ. **પુબ્બે**તિ અબ્ભુઙ્કાલે. **નિમન્તને**તિ નિમન્તનટ્ઠાને. ભત્તે આકિરિત્વા દેન્તીતિ સમ્બન્ધો. યાપનં ગચ્છતિ ઇમાયાતિ **યાગુ**. કિઞ્ચાપિ તનુકા હોતિ, તથાપીતિ યોજના. **ઉદકાદીસૂ**તિઆદિસદ્દેન કિઞ્જિકખીરાદયો સઙ્ગય્હન્તિ. યાગુસઙ્ગહમેવ ગચ્છતિ, કસ્મા? ઉદકાદીનં પક્કુથિતત્તાતિ અધિપ્પાયો. **તસ્મિં વા**તિ સભત્તે, પક્કુથિતઉદકાદિકે વા. **અઞ્ઞસ્મિં વા**તિ પક્કુથિતઉદકાદિતો અઞ્ઞસ્મિં ઉદકાદિકે વા. **યત્થ** યસ્મિં ઉદકાદિકે પક્ખિપન્તિ, તં પવારણં જનેતીતિ યોજના.

સુદ્ધરસકોતિ મચ્છમંસખણ્ડન્હારૂહિ અમિસ્સો સુદ્ધો મચ્છાદિરસકો. **રસકયાગૂ**તિ રસકભૂતા દ્રવભૂતા યાગુ. **ઘનયાગૂ**તિ કથિનયાગુ. **એત્થા**તિ ઘનયાગુયં. **પુપ્ફિઅત્થાયા**તિ પુપ્ફં ફુલ્લં ઇમસ્સ ખજ્જકસ્સાતિ પુપ્ફી, પુપ્ફિનો અત્થો પયોજનં પુપ્ફિઅત્થો, તદત્થાય કતન્તિ સમ્બન્ધો. **તે તણ્ડુલે**તિ તે સેદિતતણ્ડુલે. અચુણ્ણત્તા નેવ સત્તુસઙ્ખ્યં, અપક્કત્તા ન ભત્તસઙ્ખ્યં ગચ્છન્તિ. **તેહી**તિ સેદિતતણ્ડુલેહિ. તે તણ્ડુલે પચન્તિ, કરોન્તીતિ સમ્બન્ધો.

''યવેહી''તિ બહુવચનેન સત્ત ધઞ્ઞાનિપિ ગહિતાનિ. એસ નયો સાલિવીહિયવેહીતિ એત્થાપિ. **થુસે**તિ ધઞ્ઞતચે. **પલાપેત્વા**તિ પટિક્કમાપેત્વા . **તન્તિ** ચુણ્ણં ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **ખરપાકભજ્જિતાનન્તિ** ખરો પાકો ખરપાકો, ખરપાકેન ભજ્જિતા ખરપાકભજ્જિતા, તેસં. ન પવારેન્તિ અસત્તુસઙ્ગહત્તાતિ અધિપ્પાયો. **કુણ્ડકમ્પી**તિ કણમ્પિ. પવારેતિ સત્તુસઙ્ગહત્તાતિ અધિપ્પાયો. **તેહી**તિ લાજેહિ. **સુદ્ધખજ્જકન્તિ** પિટ્ઠેહિ અમિસ્સિતં સુદ્ધં ફલાફલાદિખજ્જકં. યાગું પિવન્તસ્સ દેન્તીતિ યોજના. **તાની**તિ દ્વે મચ્છમંસખણ્ડાનિ. ન પવારેતિ દ્વિન્નં મચ્છમંસખણ્ડાનં અખાદિતત્તાતિ અધિપ્પાયો. **તતો**તિ દ્વેમચ્છમંસખણ્ડતો નીહરિત્વા એકન્તિ સમ્બન્ધો, તેસુ વા. **સો**તિ ખાદકો ભિક્ખુ. **અઞ્ઞન્તિ** દ્વીહિ મચ્છમંસખણ્ડેહિ અઞ્ઞં પવારણપહોનકં ભોજનં.

અવત્થુતાયાતિ પવારણાય અવત્થુભાવતો. તં વિત્થારેન્તો આહ ''યં હી''તિ. **હિ**સદ્દો વિત્થારજોતકો. **યન્તિ** મંસં. **ઇદં પના**તિ ઇદં મંસં પન. પટિક્ખિત્તમંસં કપ્પિયભાવતો અપટિક્ખિપિતબ્બટ્ઠાને ઠિતત્તા પટિક્ખિત્તમ્પિ મંસભાવં ન જહાતિ. નનુ ખાદિતમંસં પન અકપ્પિયભાવતો પટિક્ખિપિતબ્બટ્ઠાને ઠિતત્તા ખાદિયમાનમ્પિ મંસભાવં જહાતીતિ આહ ''યં પના''તિઆદિ. કુલદૂસકકમ્મઞ્ચ વેજ્જકમ્મઞ્ચ ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મારોચનઞ્ચ સાદિતરૂપિયઞ્ચ **કુલ...પે॰... રૂપિયાનિ**, તાનિ આદીનિ યેસં કુહનાદીનન્તિ **કુલ...પે॰... રૂપિયાદયો**, તેહિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ વારેસુ.

એવન્તિઆદિ નિગમનનિદસ્સનં. **તન્તિ** ભોજનં. **યથા**તિ યેનાકારેન. યેન અજ્ઝોહટં હોતિ, સો પટિક્ખિપતિ પવારેતીતિ યોજના. **કત્થચી**તિ કિસ્મિઞ્ચિ પત્તાદિકે. **તસ્મિં ચે અન્તરે**તિ તસ્મિં ખણે ચે. **અઞ્ઞત્રા**તિ અઞ્ઞસ્મિં ઠાને. પત્તે વિજ્જમાનભોજનં અનજ્ઝોહરિતુકામો હોતિ યથા, એવન્તિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પદેસુ. **તત્થા**તિ કુરુન્દીયં. **આનિસદસ્સા**તિ આગમ્મ નિસીદતિ એતેનાતિ આનિસદો, તસ્સ પચ્છિમન્તતોતિ સમ્બન્ધો. **પણ્હિઅન્તતો**તિ પસતિ ઠિતકાલે વા ગમનકાલે વા ભૂમિં ફુસતીતિ પણ્હી, તસ્સ અન્તતો. ''દાયકસ્સા''તિપદં ''પસારિતહત્થ''ન્તિ પદેન ચ ''અઙ્ગ''ન્તિ પદેન ચ અવયવીસમ્બન્ધો. **હત્થપાસો**તિ હત્થસ્સ

પાસો સમીપો હત્થપાસો, હત્થો પસતિ કુસતિ અસ્મિં ઠાનેતિ વા **હત્થપાસો**, અડ્ઢતેય્યહત્થો પદેસો. **તસ્મિન્તિ** હત્થપાસે.

ઉપનામેતીતિ સમીપં નામેતિ. **અનન્તરનિસિન્નોપી**તિ હત્થપાસં અવિજહિત્વા અનન્તરે ઠાને નિસિન્નોપિ ભિક્ખુ વદતીતિ યોજના. **ભત્તપચ્છિ**ન્તિ ભત્તેન પક્ખિત્તં પચ્છિં. **ઈસક**ન્તિ ભાવનપુંસકં. ઉદ્ધરિત્વા વા અપનામેત્વા વાતિ સમ્બન્ધિતબ્બં. **દૂરે**તિ નવાસને. **ઇતો**તિ પત્તતો. ગતો દૂતોતિ સમ્બન્ધો.

પરિવેસનાયાતિ પરિવેસનત્થાય, ભત્તગ્ગે વા. **તત્રા**તિ અસ્મિં પરિવેસને. **ત**ન્તિ ભત્તપચ્છિં. **કુડ્ડમત્તાવા**તિ કુસિયમત્તાવ. કટચ્છુના ઉદ્ધટભત્તે પન પવારણા હોતીતિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તસ્સા**તિ પરિવેસકસ્સ. **અભિહટે પટિક્ખિત્તત્તા**તિ અભિહટસ્સ ભત્તસ્સ પટિક્ખિત્તભાવતો.

''કાયેન વાચાય વા પટિક્ખિપન્તસ્સ પવારણા હોતી''તિ સઙ્ખેપેન વુત્તમત્થં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ''તત્થા''તિઆદિ. **તત્થા**તિ તેસુ કાયવાચાપટિક્ખેપેસુ. **મચ્છિકબીજનિ**ન્તિ મક્ખિકાનં ઉત્તાસનિં બીજનિં. ખકારસ્સ હિ છકારં કત્વા ''મચ્છિકા''તિ વુચ્ચતિ ''સચ્છિકત્વા''તિઆદીસુ વિય (અ॰ નિ॰ ૩.૧૦૩). એત્થ હિ ''સક્ખિકત્વા''તિ વત્તબ્બે ખકારસ્સ છકારો હોતિ.

એકો વદતીતિ સમ્બન્ધો. **અપનેત્વા**તિ પત્તતો અપનેત્વા. **એત્થા**તિ વચને. **કથ**ન્તિ કેનાકારેન હોતીતિ યોજના. **વદન્તસ્સ નામા**તિ એત્થ નામસદ્દો ગરહત્થો ''અત્થી''તિપદેન યોજેતબ્બો. **અત્થિ નામા**તિ અત્થો. **ઇતોપી**તિ પત્તતોપિ. **તત્રાપી**તિ તસ્મિં વચનેપિ.

સમંસકન્તિ મંસેન સહ પવત્તં. **રસ**ન્તિ દ્રવં. **ત**ન્તિ વચનં. પટિક્ખિપતો હોતિ. કસ્મા? મચ્છો ચ રસો ચ મચ્છેન મિસ્સો રસો ચાતિ અત્થસ્સ સમ્ભવતો. **ઇદ**ન્તિ વત્થું. **મંસં વિસું કત્વા**તિ ''મંસસ્સ રસં મંસરસ''ન્તિ મંસપદત્થસ્સ પધાનભાવં અકત્વા, રસપદત્થસ્સેવ પધાનભાવં કત્વાતિ અત્થો.

આપુચ્છન્તન્તિ ''મંસરસં ગણ્હથા''તિ આપુચ્છન્તં. **ત**ન્તિ મંસં. **કરમ્બકો**તિ મિસ્સકાધિવચનમેતં. યઞ્હિ અઞ્ઞેન અઞ્ઞેન મિસ્સેત્વા કરોન્તિ, સો ''કરમ્બકો''તિ વુચ્ચતિ. અયં પનેત્થ વચનત્થો – કરોતિ સમૂહં અવયવિન્તિ **કરો**, કરીયતિ વા સમૂહેન અવયવિનાતિ **કરો**, અવયવો, તં વકતિ આદદાતીતિ **કરમ્બકો**, સમૂહો. ''કદમ્બકો''તિપિ પાઠો, સોપિ યુત્તોયેવ અનુમતત્તા પણ્ડિતેહિ. અભિધાનેપિ એવમેવ અત્થી. અત્થો પન અઞ્ઞથા ચિન્તેતબ્બો. ઇમસ્મિં વા અત્થે રકારસ્સ દકારો કાતબ્બો. મંસેન મિસ્સો, લક્ખિતો વા કરમ્બકો **મંસકરમ્બકો. ન પવારેતી**તિ યેસં કેસઞ્ચિ મિસ્સકત્તા ન પવારેતિ. **પવારેતી**તિ મંસેન મિસ્સિતત્તા પવારેતિ.

યો પન પટિક્ખિપતિ, સો પવારિતોવ હોતીતિ યોજના. **નિમન્તને**તિ નિમન્તનટ્ઠાને. **હી**તિ સચ્ચં. **તત્થા**તિ કુરુન્દિયં. **યેના**તિ યેન ભત્તેન. **એત્થા**તિ ''યાગું ગણ્હથા''તિઆદિવચને. **અધિપ્પાયો**તિ અટ્ઠકથાચરિયાનં અધિપ્પાયો. **એત્થા**તિ ''યાગુમિસ્સકં ગણ્હથા''તિઆદિવચને. **દુદ્દસ**ન્તિ દુક્કરં દસ્સનં. **ઇદઞ્ચા**તિ ''મિસ્સકં ગણ્હથા''તિવચનઞ્ચ. **ન સમાનેતબ્બ**ન્તિ સમં ન આનેતબ્બં, સમાનં વા ન કાતબ્બં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ઇદં પના**તિ મિસ્સકં પન. **એત્થા**તિ મિસ્સકે. **વિસું કત્વા**તિ રસખીરસપ્પીનિ આવેણિં કત્વા. **ત**ન્તિ રસાદિં.

કદ્દીયતિ મદ્દીયતીતિ **કદ્દમો**. ઉન્દતિ પસવતિ વટ્ટતીતિ **ઉદકં**. ઉન્દતિ વા ક્લેદનં કરોતીતિ **ઉદકં**, નિલીને સત્તે ગુપતિ રક્ખતીતિ **ગુમ્બો**, ગુહતિ સંવરતીતિ વા **ગુમ્બો**. **અનુપરિયાયન્તેના**તિ અનુક્કમેન પરિવત્તિત્વા આયન્તેન. **ત**ન્તિ નાવં વા સેતું વા. **મજ્ઝન્હિક**ન્તિ અહસ્સ મજ્ઝં મજ્ઝન્હં, અહસદ્દસ્સ ન્હાદેસો, મજ્ઝન્હં એવ મજ્ઝન્હિકં. પોત્થકેસુ પન મજ્ઝન્તિકન્તિ પાઠો અત્થિ, સો અપાઠોયેવ. યો ઠિતો પવારેતિ, તેન ઠિતેનેવ ભુઞ્જિતબ્બન્તિ યોજના. **આનિસદ**ન્તિ પીઠે ફુટ્ઠઆનિસદમંસં. **અચાલેત્વા**તિ અચાવેત્વા. અયમેવ વા પાઠો. ઉપરિ ચ પસ્સેસુ ચ અમોચેત્વાતિ વુત્તં હોતિ. અદિન્નાદાને વિય ઠાનાચાવનં ન વેદિતબ્બં. **સંસરિતુ**ન્તિ સંસબ્બિતું. **ન**ન્તિ ભિક્ખું.

અતિરેકં રિચતિ ગચ્છતીતિ **અતિરિત્તં**, ન અતિરિત્તં **અનતિરિત્ત**ન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ન અતિરિત્ત''ન્તિ. ''અધિક''ન્તિઇમિના અતિરિત્તસદ્દસ્સ અતિસુઞ્ઞત્થં નિવત્તેતિ. અધિ હુત્વા એતિ પવત્તતીતિ **અધિકં**. **તં પના**તિ અનતિરિત્તં પન હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ''અકપ્પિયકત''ન્તિઆદિવચને. વિત્થારો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **તત્થા**તિ અતિરિત્તં કાતબ્બેસુ વત્થૂસુ. યં ફલં વા યં કન્દમૂલાદિ વા અકતન્તિ યોજના. **અકપ્પિયભોજનં વા**તિ કુલદૂસકકમ્માદીહિ નિબ્બત્તં અકપ્પિયભોજનં વા અત્થીતિ સમ્બન્ધો. **યો**તિ વિનયધરો ભિક્ખુ. તેન કતન્તિ યોજના. ''ભુત્તાવિના પવારિતેન આસના વુટ્ઠિતેન કત''ન્તિવચનતો ભુત્તાવિના અપવારિતેન આસના વુટ્ઠિતેન કત્તબ્બન્તિ સિદ્ધં. તસ્મા પાતો અદ્ધાનં ગચ્છન્તેસુ દ્વીસુ એકો પવારિતો, તસ્સ ઇતરો પિણ્ડાય ચરિત્વા લદ્ધં ભિક્ખં અત્તના અભુત્વાપિ ''અલમેતં સબ્બ''ન્તિ કાતું લભતિ એવ. **ય**ન્તિ ખાદનીયભોજનીયં. ''તદુભયમ્પી''તિઇમિના અતિરિત્તઞ્ચ અતિરિત્તઞ્ચ **અતિરિત્તં**, ન અતિરિત્તં **અનતિરિત્ત**ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ.

તસ્સેવાતિ અનતિરિત્તસ્સેવ. **એત્થા**તિ અનતિરિત્તે, ''કપ્પિયકત''ન્તિ આદીસુ સત્તસુ વિનયકમ્માકારેસુ વા. **અનન્તરે**તિ વિનયધરસ્સ અનન્તરે આસને. પત્તતો નીહરિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થેવા**તિ ભુઞ્જનટ્ઠાનેયેવ. **તસ્સા**તિ નિસિન્નસ્સ. **તેના**તિ ભત્તં આનેન્તેન ભિક્ખુના ભુઞ્જિતબ્બન્તિ યોજના. ''નિસિન્નેન ભિક્ખુના''તિ કારિતકમ્મં આનેતબ્બં. કસ્મા ''હત્થં ધોવિત્વા''તિ વુત્તન્તિ પુચ્છન્તો આહ ''કસ્મા''તિ. **હી**તિ કારણં. યસ્મા અકપ્પિયં હોતિ, તસ્મા હત્થં ધોવિત્વાતિ મયા વુત્તન્તિ અધિપ્પાયો. **તસ્સા**તિ ભત્તં આનેન્તસ્સ. **યેના**તિ વિનયધરેન. પુન **યેના**તિ એવમેવ. **યઞ્ચા**તિ ખાદનીયભોજનીયઞ્ચ. યેન વિનયધરેન પઠમં અકતં, તેનેવ કત્તબ્બં. યઞ્ચ ખાદનીયભોજનીયં પઠમં અકતં, તઞ્ઞેવ કત્તબ્બન્તિ વુત્તં હોતિ . **તત્થા**તિ પઠમભાજને. **હી**તિ સચ્ચં. પઠમભાજનં સુદ્ધં ધોવિત્વા કતમ્પિ નિદ્દોસમેવ. **તેન ભિક્ખુના**તિ પવારિતેન ભિક્ખુના.

કુણ્ડેપીતિ ઉક્ખલિયમ્પિ. સા હિ કુડતિ ઓદનાદિં દાહં કરોતીતિ કુણ્ડોતિ વુચ્ચતિ. **ત**ન્તિ અતિરિત્તકતં ખાદનીયભોજનીયં. **યેન પના**તિ વિનયધરેન પન. ભિક્ખું નિસીદાપેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **મઙ્ગલનિમન્તને**તિ મઙ્ગલત્થાય નિમન્તનટ્ઠાને. **તત્થા**તિ મઙ્ગલનિમન્તને. **કરોન્તેના**તિ કરોન્તેન વિનયધરેન.

ગિલાનેન ભુઞ્જિતાવસેસમેવ ન કેવલં ગિલાનાતિરિત્તં નામ, ગિલાનં પન ઉદ્દિસ્સ આભતં ગિલાનાતિરિત્તમેવ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''ન કેવલ''ન્તિઆદિ. **યંકિઞ્ચિ ગિલાન**ન્તિ ઉપસમ્પન્નં વા અનુપસમ્પન્નં વા યંકિઞ્ચિ ગિલાનં. યં દુક્કટં વુત્તં, તં અસંસટ્ઠવસેન વુત્તન્તિ યોજના. **અનાહારત્થાયા**તિ પિપાસચ્છેદનઆબાધવૂપસમત્થાય.

૨૪૧. સતિ પચ્ચયેતિ એત્થ પચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતું ''પિપાસાય સતી''તિ ચ ''આબાધે સતી''તિ ચ વુત્તં. **તેન તેના**તિ સત્તાહકાલિકેન ચ યાવજીવિકેન ચ. **તસ્સા**તિ આબાધસ્સ. ઇદં પદં ''ઉપસમનત્થ''ન્તિ એત્થ

સમુધાતુયા સમ્બન્ધે સમ્બન્ધો, યુપચ્ચયેન સમ્બન્ધે કમ્મન્તિ દટ્ઠબ્બન્તિ. પઞ્ચમં.

૬. દુતિયપવારણસિક્ખાપદં

૨૪૨. છટ્ઠે ન આચરિતબ્બોતિ **અનાચારો**તિ વુત્તે પણ્ણત્તિવીતિક્કમોતિ આહ ''પણ્ણત્તિવીતિક્કમ''ન્તિ. ''કરોતી''તિઇમિના ''અત્તાનમાચરતી''તિઆદીસુ વિય ચરસદ્દો કરસદ્દત્થોતિ દસ્સેતિ. **ઉપનન્ધી**તિ એત્થ ઉપસદ્દો ઉપનાહત્થો, નહધાતુ બન્ધનત્થોતિ દસ્સેન્તો આહ ''ઉપનાહ''ન્તિઆદિ. જનિતો ઉપનાહો યેનાતિ જનિતઉપનાહો. ઇમિના ''**ઉપનન્ધો**''તિ પદસ્સ ઉપનહતીતિ ઉપનન્ધોતિ કત્થુત્થં દસ્સેતિ.

૨૪૩. **અભિહટ્ઠુ**ન્તિ એત્થ તુંપચ્ચયો ત્વાપચ્ચયત્થોતિ આહ ''અભિહરિત્વા''તિ. પદભાજને પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. સાધારણમેવ અત્થન્તિ યોજના. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **તીહાકારેહી**તિ સામં જાનનેન ચ અઞ્ઞેસમારોચનેન ચ તસ્સારોચનેન ચાતિ તીહિ કારણેહિ. આસાદીયતે મઙ્કું કરીયતે **આસાદનં**, તં અપેક્ખો **આસાદનાપેક્ખો**તિ દસ્સેન્તો આહ ''આસાદન''ન્તિઆદિ.

યસ્સ અત્થાય અભિહટન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇતરસ્સા**તિ અભિહારકતો અઞ્ઞસ્સ ભુત્તસ્સાતિ. છટ્ઠં.

૭. વિકાલભોજનસિક્ખાપદં

૨૪૭. સત્તમે **ગિરિમ્હી**તિ પબ્બતમ્હિ. સો હિ હિમવમનાદિવસેન જલં, સારભૂતાનિ ચ ભેસજ્જાદિવત્થૂનિ ગિરતિ નિગ્ગિરતીતિ ગિરીતિ વુચ્ચતિ. **અગ્ગસમજ્જો**તિ ઉત્તમસમજ્જો. ઇમેહિ પદેહિ અગ્ગો સમજ્જો અગ્ગસમજ્જો, ગિરિમ્હિ પવત્તો અગ્ગસમજ્જો **ગિરગ્ગસમજ્જો**તિ અત્થં દસ્સેતિ. **સમજ્જો**તિ ચ સભા. સા હિ સમાગમં અજન્તિ ગચ્છન્તિ જના એત્થાતિ સમજ્જોતિ વુચ્ચતિ. ''ગિરિસ્સ વા''તિઆદિના ગિરિસ્સ અગ્ગો કોટિ **ગિરગ્ગો**, તસ્મિં પવત્તો સમજ્જો **ગિરગ્ગસમજ્જો**તિ અત્થો દસ્સિતો. **સો**તિ ગિરગ્ગસમજ્જો. ભવિસ્સતિ કિરાતિ યોજના. **ભૂમિભાગે**તિ અવયવિઆધારો, સન્નિપતતીતિ સમ્બન્ધો. નટઞ્ચ નાટકઞ્ચ **નટનાટકાનિ**. ''નચ્ચં ગીતં વાદિતઞ્ચા''તિ ઇદં તયં ''નાટક''ન્તિ વુચ્ચતિ. **તેસ**ન્તિ નટનાટકાનં. **દસ્સનત્થ**ન્તિ દસ્સનાય ચ સવનાય ચ. સવનમ્પિ હિ દસ્સનેનેવ સઙ્ગહિતં. **અપઞ્ઞત્તે સિક્ખાપદે**તિ ઊનવીસતિવસ્સસિક્ખાપદસ્સ તાવ અપઞ્ઞત્તત્તા. **તે**તિ સત્તરસવગ્ગિયા. **તત્થા**તિ ગિરગ્ગસમજ્જં. **અથા**તિ તસ્મિં કાલે. **નેસ**ન્તિ સત્તરસવગ્ગિયાનં અદંસૂતિ સમ્બન્ધો. **વિલિમ્પેત્વા**તિ વિલેપનેહિ વિવિધાકારેન લિમ્પેત્વા.

૨૪૯. ''વિકાલે''તિ સામઞ્ઞેન વુત્તેપિ વિસેસકાલોવ ગહેતબ્બોતિ આહ ''કાલો''તિઆદિ. **સો ચા**તિ ભોજનકાલો ચ. મજ્ઝન્હિકો હોતીતિ યોજના. **તેનેવા**તિ ભોજનકાલસ્સ અધિપ્પેતત્તા એવ. **અસ્સા**તિ ''વિકાલે''તિપદસ્સ. ''વિકાલો નામ...પે॰... અરુણુગ્ગમના''તિ પદભાજનેન અરુણુગ્ગમનતો યાવ મજ્ઝન્હિકા કાલો નામાતિ અત્થો નયેન દસ્સિતો હોતિ. **તતો**તિ ઠિતમજ્ઝન્હિકતો. સૂરિયસ્સ અતિસીઘત્તા વેગેન ઠિતમજ્ઝન્હિકં વીતિવત્તેય્યાતિ આહ ''કુક્કુચ્ચકેન પન ન કત્તબ્બ''ન્તિ. **કાલત્થમ્ભો**તિ કાલસ્સ જાનનત્થાય થૂણો. **કાલન્તરે**તિ કાલસ્સ અબ્ભન્તરે.

અવસેસં ખાદનીયં નામાતિ એત્થ વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **યન્તિ** ખાદનીયં અત્થીતિ સમ્બન્ધો. વનમૂલાદિપભેદં યમ્પિ ખાદનીયં અત્થિ, તમ્પિ આમિસગતિકં હોતીતિ યોજના. **સેય્યથિદ**ન્તિ

પુચ્છાવાચકનિપાતસમુદાયો. ઇદં ખાદનીયં સેય્યથા કતમન્તિ અત્થો. **ઇદમ્પી**તિ ઇદં દ્વાદસવિધમ્પિ. પિસદ્દેન ન પૂવાદિયેવાતિ દસ્સેતિ.

તત્થાતિ દ્વાદસસુ ખાદનીયેસુ, આધારે ભુમ્મં. મૂલતિ પતિટ્ઠાતિ એત્થ, એતેનાતિ વા **મૂલં**. ખાદિતબ્બન્તિ **ખાદનીયં**. મૂલમેવ ખાદનીયં **મૂલખાદનીયં**, તસ્મિં વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. મૂલકમૂલાદીનિ લોકસઙ્કેતો પદેસતોયેવ વેદિતબ્બાનિ. તં તઞ્હિ નામં અજાનન્તાનં અતિસમ્મૂળ્હકારણત્તા સહ પરિયાયન્તરેન વચનત્થં વક્ખામ. સૂપસ્સ હિતં **સૂપેય્યં**, સૂપેય્યં પણ્ણં એતેસન્તિ **સૂપેય્યપણ્ણા**, તેસં મૂલાનિ **સૂપેય્યપણ્ણમૂલાનિ**. આમીયતિ અન્તો પવેસીયતીતિ **આમિસો**, આકારો અન્તોકરણત્થો, આમિસસ્સ ગતિ વિય ગતિ એતેસન્તિ **આમિસગતિકાનિ** . **એત્થા**તિ મૂલેસુ. **જરટ્ઠ**ન્તિ જરભૂતં ઉપટ્ઠં. **અઞ્ઞમ્પી**તિ વજકલિમૂલતો અઞ્ઞમ્પિ.

યાનિ પન મૂલાનિ વુત્તાનિ, તાનિ યાવજીવિકાનીતિ યોજના. પાળિયં વુત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. **ખાદનીયત્થ**ન્તિ ખાદનીયસ્સ, ખાદનીયે વા વિજ્જમાનં, ખાદનીયેન વા કાતબ્બં કિચ્ચં, પયોજનં વાતિ ખાદનીયત્થં. ''ખાદનીયે''તિઇમિના ''તત્થ વુત્તાભિધમ્મત્થા''તિઆદીસુ વિય ખાદનીયત્થપદસ્સ ઉત્તરપદત્થપધાનભાવં દસ્સેતિ. તત્થ ખાદનીયસ્સ, ખાદનીયે વા વિજ્જમાનં, ખાદનીયેન વા કાતબ્બં કિચ્ચં નામ જિઘચ્છાહરણમેવ. યઞ્હિ પૂવાદિખાદનીયં ખાદિત્વા જિઘચ્છાહરણં હોતિ, તસ્સ કિચ્ચં કિચ્ચં નામાતિ વુત્તં હોતિ. તં કિચ્ચં, પયોજનં વા નેવ ફરન્તિ, નેવ નિપ્ફાદેન્તિ. એસેવ નયો ''ન ભોજનીયે ભોજનીયત્થં ફરન્તી''તિએત્થાપિ.

તેસન્તિ મૂલાનં અન્તો, લક્ખણન્તિ વા સમ્બન્ધો. એકસ્મિં જનપદે ખાદનીયત્થભોજનીયત્થેસુ ફરમાનેસુ અઞ્ઞેસુપિ જનપદેસુ ફરન્તિયેવાતિ દસ્સનત્થં ''તેસુ તેસુ જનપદેસૂ''તિ વિચ્છાપદં વુત્તં. કિઞ્ચાપિ હિ બહૂસુ જનપદેસુ પથવીરસઆપોરસસમ્પત્તિવસેન ખાદનીયત્થભોજનીયત્થં ફરમાનમ્પિ એકસ્મિં જનપદે પથવીરસઆપોરસવિપત્તિવસેન અફરમાનં ભવેય્ય, વિકારવસેન પન તત્થ પવત્તત્તા તં જનપદં પમાણં ન કાતબ્બં, ગહેતબ્બમેવાતિ વુત્તં હોતિ. **પકતિઆહારવસેના**તિ અઞ્ઞેહિ યાવકાલિક, સત્તાહકાલિકેહિ અમિસ્સિતં અત્તનો પકતિયાવ આહારકિચ્ચકરણવસેન. ''મનુસ્સાન''ન્તિઇમિના અઞ્ઞેસં તિરચ્છાનાદીનં ખાદનીયત્થભોજનીયત્થં ફરમાનમ્પિ ન પમાણન્તિ દસ્સેતિ. **ત**ન્તિ મૂલં. **હી**તિ સચ્ચં. **નામસઞ્ઞાસૂ**તિ નામસઙ્ખાતાસુ સઞ્ઞાસુ.

યથા મૂલે લક્ખણં દસ્સિતં, એવં કન્દાદીસુપિ યં લક્ખણં દસ્સિતન્તિ યોજના. ન કેવલં પાળિયં આગતાનં હલિદ્દાદીનં મૂલંયેવ યાવજીવિકં હોતિ, અથ ખો તચાદયોપીતિ આહ ''યઞ્ચેત''ન્તિઆદિ. યં એતં અટ્ઠવિધન્તિ સમ્બન્ધો.

એવં મૂલખાદનીયે વિનિચ્છયં દસ્સેત્વા ઇદાનિ કન્દખાદનીયે તં દસ્સેન્તો આહ ''કન્દખાદનીયે''તિઆદિ. તત્થ **કન્દખાદનીયે**તિ કં સુખં દદાતીતિ કન્દો, પદુમાદિકન્દો, સુખસ્સ અદાયકા પન કન્દા રુળ્હીવસેન કન્દાતિ વુચ્ચન્તિ, કન્દો એવ ખાદનીયં કન્દખાદનીયં, તસ્મિં વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. એસેવ નયો ઉપરિપિ. **ય**ન્તિ કન્દં. ઇમિના તંસદ્દાનપેક્ખો યંસદ્દોપિ અત્થીતિ ઞાપેતિ. **તત્થા**તિ કન્દખાદનીયે. તરુણો, સુખખાદનીયોતિ વિસેસનપદાનિ યથાવચનં ઉપરિપિ યોજેતબ્બાનિ. એવમાદયો ફરણકકન્દા યાવકાલિકાતિ સમ્બન્ધો.

અધોતોતિ વિસરસો ઉદકેન અધૂનિતો. **તે**તિ કન્દા સઙ્ગહિતાતિ સમ્બન્ધો.

મૂલે અલતિ પવત્તતીતિ **મુળાલો**, ઉદકતો વા ઉદ્ધટમત્તે મિલતિ નિમિલતીતિ **મુળાલં**. એવમાદિ ફરણકમુળાલં યાવકાલિકન્તિ યોજના. **તં સબ્બમ્પી**તિ સબ્બમ્પિ તં મુળાલં સઙ્ગહિતન્તિ સમ્બન્ધો.

મસતિ વિજ્ઝતીતિ **મત્થકો**. એવમાદિ મત્થકો યાવકાલિકોતિ યોજના. **જરટ્ઠબુન્દો**તિ જરભૂતઅટ્ઠસઙ્ખાતો પાદો.

ખનીયતિ અવદારીયતીતિ **ખન્ધો**, ખાયતીતિ વા **ખન્ધો**. ''અન્તોપથવીગતો''તિપદં ''સાલકલ્યાણિખન્ધો''તિપદેનેવ યોજેતબ્બં, ન અઞ્ઞેહિ. એવમાદિ ખન્ધો યાવકાલિકોતિ યોજના. **અવસેસા**તિ તીહિ દણ્ડકાદીહિ અવસેસા.

તચતિ સંવરતિ પટિચ્છાદેતીતિ **તચો**. **સરસો**તિ એત્થ એવકારો યોજેતબ્બો, સરસો એવાતિ અત્થો. તેસં સઙ્ગહોતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. **એતન્તિ** કસાવભેસજ્જં, ''અનુજાનામિ ...પે॰... ભોજનીયત્થ''ન્તિ વચનં વા. **એત્થા**તિ કસાવભેસજ્જે. **એતેસમ્પી**તિ મત્થકખન્ધત્તચાનમ્પિ.

પતતીતિ **પત્તં**. **એતેસ**ન્તિ મૂલકાદીનં. એવરૂપાનિ પત્તાનિ ચ એકંસેન યાવકાલિકાનીતિ યોજના. યા લોણી આરોહતિ, તસ્સા લોણિયા પત્તં યાવજીવિકન્તિ યોજના. **દીપવાસિનો**તિ તમ્બપણ્ણિદીપવાસિનો , જમ્બુદીપવાસિનો વા. યાનિ વા ફરન્તીતિ વુત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ નિમ્બાદીનં. ઇદં પદં પુબ્બપરાપેક્ખકં, તસ્મા દ્વિન્નં મજ્ઝે વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. પણ્ણાનં અન્તો નત્થીતિ સમ્બન્ધો.

પુપ્ફતિ વિકસતીતિ **પુપ્ફં**. એવમાદિ પુપ્ફં યાવકાલિકન્તિ યોજના. **તસ્સા**તિ પુપ્ફસ્સ. **અસ્સા**તિ એવમેવ.

ફલતીતિ **ફલં**. **યાની**તિ ફલાનિ. ફરન્તીતિ સમ્બન્ધો. **નેસ**ન્તિ ફલાનં પરિયન્તાન્તિ સમ્બન્ધો. યાનિ વુત્તાનિ, તાનિ યાવજીવિકાનીતિ યોજના. **તેસમ્પી**તિ ફલાનમ્પિ પરિયન્તાન્તિ સમ્બન્ધો.

અસીયતિ ખિપીયતિ, છડ્ડીયતીતિ વા **અટ્ઠિ**. એવમાદીનિ ફરણકાનિ અટ્ઠીનિ યાવકાલિકાનીતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ અટ્ઠીનં.

પિસીયતિ ચુણ્ણં કરીયતીતિ **પિટ્ઠં**. એવમાદીનિ ફરણકાનિ પિટ્ઠાનિ યાવકાલિકાનીતિ યોજના. **અધોતક**ન્તિ ઉદકેન અધૂનિતં. **તેસ**ન્તિ પિટ્ઠાનં.

નિરન્તરં અસતિ સમ્બજ્ઝતીતિ **નિય્યાસો**. **સેસા**તિ ઉચ્છુનિય્યાસતો સેસા. પાળિયં વુત્તનિય્યાસાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ નિય્યાસખાદનીયે. સઙ્ગહિતાનં નિય્યાસાનં પરિયન્તાન્તિ યોજના. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં.

વુત્તમેવાતિ હેટ્ઠા પઠમપવારણસિક્ખાપદે વુત્તમેવાતિ. સત્તમં.

૮. સન્નિધિકારકસિક્ખાપદં

૨૫૨. અટ્ઠમે અબ્ભન્તરે જાતો **અબ્ભન્તરો**. **મહાથેરો**તિ મહન્તેહિ થિરગુણેહિ યુત્તો. ઇમિના ''બેલટ્ઠો''તિ સઞ્ઞાનામસ્સ સઞ્ઞિનામિં દસ્સેતિ. **પધાનઘરે**તિ સમથવિપસ્સનાનં પદહનટ્ઠાનઘરસઙ્ખાતે એકસ્મિં આવાસે. **સુક્ખકુર**ન્તિ એત્થ સોસનકુરત્તા ન સુક્ખકુરં હોતિ, કેવલં પન અસૂપબ્યઞ્જનત્તાતિ આહ ''અસૂપબ્યઞ્જનં

ઓદન''ન્તિ. સોસનકુરમ્પિ યુત્તમેવ. વક્ખતિ હિ ''તં પિણ્ડપાતં ઉદકેન તેમેત્વા''તિ. ''ઓદન''ન્તિઇમિના કુરસદ્દસ્સ ઓદનપરિયાયતં દસ્સેતિ. ઓદનઞ્હિ કરોતિ આયુવણ્ણાદયોતિ "**કુર**"ન્તિ વુચ્ચતિ. **સો**તિ બેલટ્ઠસીસો. **તઞ્ચ ખો**તિ તઞ્ચ સુક્ખકુરં આહરતીતિ સમ્બન્ધો. **પચ્ચયગિદ્ધતાયા**તિ પિણ્ડપાતપચ્ચયે લુદ્ધતાય. થેરો ભુઞ્જતીતિ સમ્બન્ધો. મનુસ્સાનં એકાહારસ્સ સત્તાહમત્તટ્ઠિતત્તા ''સત્તાહ''ન્તિ વુત્તં. **તતો**તિ ભુઞ્જનતો પરન્તિ સમ્બન્ધો. **ચત્તારિપી**તિ એત્થ પિસદ્દેન અધિકાનિપિ સત્તાહાનિ ગહેતબ્બાનિ.

૨૫૩. ઇતીતિ ઇદં તયં. ''સન્નિધિ કારો અસ્સા''તિ સમાસો વિસેસનપરનિપાતવસેન ગહેતબ્બો. ''સન્નિધિકિરિયન્તિ અત્થો''તિ ઇમિના કરીયતીતિ **કારો**તિ કમ્મત્થં દસ્સેતિ. **એકરત્ત**ન્તિ અન્તિમપરિચ્છેદવસેન વુત્તં તદધિકાનમ્પિ અધિપ્પેતત્તા. **અસ્સા**તિ ''સન્નિધિકારક''ન્તિ પદસ્સ.

સન્નિધિકારકસ્સ સત્તાહકાલિકસ્સ નિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયાપત્તિયા પચ્ચયત્તા સન્નિધિકારકં યામકાલિકં ખાદનીયભોજનીયં અસમાનમ્પિ સુદ્ધપાચિત્તિયાપત્તિયા પચ્ચયો હોતીતિ આહ ''યામકાલિકં વા''તિ. **પટિગ્ગહણે**તિ પટિગ્ગહણે ચ ગહણે ચ. અજ્ઝોહરિતુકામતાય હિ પટિગ્ગહણે ચ પટિગ્ગહેત્વા ગહણે ચાતિ વુત્તં હોતિ. યં પત્તં અઙ્ગુલિયા ઘંસન્તસ્સ લેખા પઞ્ઞાયતિ, સો પત્તો દુદ્ધોતો હોતિ સચેતિ યોજના ઉત્તરવાક્યે યંસદ્દં દિસ્વા પુબ્બવાક્યે તંસદ્દસ્સ ગમનીયત્તા. **ગણ્ઠિકપત્તસ્સા**તિ બન્ધનપત્તસ્સ. **સો**તિ સ્નેહો. પગ્ઘરતિ સન્દિસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **તાદિસે**તિ દુદ્ધોતે, ગણ્ઠિકે વા. **તત્થા**તિ ધોવિતપત્તે આસિઞ્ચિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. **અબ્બોહારિકા**તિ ન વોહરિતબ્બા, વોહરિતું ન યુત્તાતિ અત્થો. **યન્તિ** ખાદનીયભોજનીયં પરિચ્ચજન્તીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તતો**તિ અપરિચ્ચત્તખાદનીયભોજનીયતો નીહરિત્વાતિ સમ્બન્ધો.

અકપ્પિયમંસેસૂતિ નિદ્ધારણસમુદાયો. **સતિ પચ્ચયે**તિ પિપાસસઙ્ખાતે પચ્ચયે સતિ. **અનતિરિત્તકત**ન્તિ અતિરિત્તેન અકતં સન્નિધિકારકં ખાદનીયભોજનીયન્તિ યોજના. એકમેવ પાચિત્તિયન્તિ સમ્બન્ધો. **વિકપ્પદ્વયે**તિ સામિસનિરામિસસઙ્ખાતે વિકપ્પદ્વયે. **સબ્બવિકપ્પેસૂ**તિ વિકાલસન્નિધિઅકપ્પિયમંસયામકાલિકપચ્ચયસઙ્ખાતેસુ સબ્બેસુ વિકપ્પેસુ.

૨૫૫. આમિસસંસટ્ઠન્તિ આમિસેન સંસટ્ઠં સત્તાહકાલિકં યાવજીવિકં.

૨૫૬. ચતુબ્બિધકાલિકસ્સ સરૂપઞ્ચ વચનત્થઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''વિકાલભોજનસિક્ખાપદે''તિઆદિ. તત્થ નિદ્દિટ્ઠં ખાદનીયભોજનીય''ન્તિઇમિના યાવકાલિકસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ''યાવ...પે॰... કાલિક''ન્તિઇમિના વચનત્થં દસ્સેતિ. ''સદ્ધિં...પે॰... પાન''ન્તિઇમિના યામકાલિકસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ''યાવ...પે॰... કાલિક''ન્તિઇમિના વચનત્થં દસ્સેતિ. ''સબ્બિઆદિ પઞ્ચવિધં ભેસજ્જ''ન્તિઇમિના સત્તાહકાલિકસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ''સત્તાહં...પે॰... કાલિક''ન્તિઇમિના વચનત્થં દસ્સેતિ. ''ઠપેત્વા...પે॰... સબ્બમ્પી''તિઇમિના યાવજીવિકસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ''યાવ...પે॰... જીવિક''ન્તિઇમિના વચનત્થં દસ્સેતિ. સબ્બવચનત્થો લહુકમત્તમેવ, ગરુકો પનેવં વેદિતબ્બો – યાવ યત્તકો મજ્ઝન્હિકો કાલો **યાવકાલો**, સો અસ્સત્થી, તં વા કાલં ભુઞ્જિતબ્બન્તિ **યાવકાલિકં**. યામો કાલો **યામકાલો**, સો અસ્સત્થિ, તં વા કાલં પરિભુઞ્જીતબ્બન્તિ **યામકાલિકં**. સત્તાહો કાલો **સત્તાહકાલો**, સો અસ્સત્થિ, તં વા કાલં નિદહિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બન્તિ **સત્તાહકાલિકં**. યાવ યત્તકો જીવો **યાવજીવો**, સો અસ્સત્થિ, યાવજીવં વા પરિહરિત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બન્તિ **યાવજીવિક**ન્તિ.

તત્થાતિ ચતુબ્બિધેસુ કાલિકેસુ. **સતક્ખત્તુ**ન્તિ અનેકવારં. યાવ કાલો નાતિક્કમતિ, તાવ ભુઞ્જન્તસ્સાતિ યોજના. અહોરત્તં ભુઞ્જન્તસ્સાતિ સમ્બન્ધોતિ. અટ્ઠમં.

૯. પણીતભોજનસિક્ખાપદં

૨૫૭. નવમે પકટ્ઠભાવં નીતન્તિ **પણીત**ન્તિ વુત્તે પણીતસદ્દો ઉત્તમત્થોતિ આહ ''ઉત્તમભોજનાની''તિ. સમ્પન્નો નામ ન મધુરગુણો, અથ ખો મધુરગુણયુત્તં ભોજનમેવાતિ આહ ''સમ્પત્તિયુત્ત''ન્તિ. **કસ્સા**તિ કરણત્થે ચેતં સામિવચનં, કેનાતિ હિ અત્થો. ''સુરસ''ન્તિઇમિના સાદીયતિ અસ્સાદીયતીતિ **સાદૂ**તિ વચનત્થસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ.

૨૫૯. ''યો પન...પે॰... ભુઞ્જેય્યા''તિ એત્થ વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **સુદ્ધાની**તિ ઓદનેન અસંસટ્ઠાનિ. ઓદનસંસટ્ઠાનિ સપ્પિઆદીનીતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. **હી**તિ સચ્ચં. ''પણીતસંસટ્ઠાની''તિઇમિના પણીતેહિ સપ્પિઆદીહિ સંસટ્ઠાનિ ભોજનાનિ **પણીતભોજનાની**તિ અત્થં દસ્સેતિ. ''સત્તધઞ્ઞનિબ્બત્તાની''તિ ઇમિના ભોજનાનં સરૂપં દસ્સેતિ.

''સપ્પિના ભત્ત''ન્તિઆદીનં પઞ્ચન્નં વિકપ્પાનં મજ્ઝે તીસુપિ વિકપ્પેસુ ''ભત્ત''ન્તિ યોજેતબ્બં. એવં વાક્યં કત્વા વિઞ્ઞાપને આપત્તિં દસ્સેત્વા સમાસં કત્વા વિઞ્ઞાપને તં દસ્સેન્તો આહ ''સપ્પિભત્તં દેહી''તિઆદિ.

ઇતોતિ ગાવિતો લદ્ધેનાતિ સમ્બન્ધો. **વિસઙ્કેત**ન્તિ સઙ્કેતતો ઞાપિતતો વિગતં વિરહિતન્તિ અત્થો. **હી**તિ સચ્ચં. ઇમિના વિસઙ્કેતસ્સ ગુણદોસં દસ્સેતિ.

કપ્પિયસપ્પિના દેહીતિ કપ્પિયસપ્પિના સંસટ્ઠં ભત્તં દેહીતિ યોજના. એસેવ નયો સેસેસુપિ. **યેન યેના**તિ યેન યેન સપ્પિઆદિના. **તસ્મિં તસ્સા**તિ એત્થાપિ વિચ્છાવસેન અત્થો દટ્ઠબ્બો. પાળિયં આગત**સપ્પિ** નામ ગોસપ્પિ, અજિકાસપ્પિ, મહિંસસપ્પિ, યેસં મંસં કપ્પતિ, તેસં સપ્પિ ચ. **નવનીતં** નામ એવમેવ. **તેલં** નામ તિલતેલં, સાસપતેલં, મધુકતેલં, એરણ્ડતેલં, વસાતેલઞ્ચ. **મધુ** નામ મક્ખિકામધુ. **ફાણિતં** નામ ઉચ્છુમ્હા નિબ્બત્તં. **મચ્છો** નામ ઉદકચરો. પાળિઅનાગતો મચ્છો નામ નત્થિ. મંસં નામ યેસં મંસં કપ્પતિ, તેસં મંસં. **ખીરદધીનિ** સપ્પિસદિસાનેવ. વુત્તં યથા એવં ''નવનીતભત્તં દેહી''તિઆદીસુપિ સૂપોદનવિઞ્ઞત્તિદુક્કટમેવ હોતીતિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં. **સો ચા**તિ સો ચત્થો. **તત્થા**તિ તસ્મિં અત્થે. **કિં** પયોજનં. નત્થેવ પયોજનન્તિ અધિપ્પાયો.

પટિલદ્ધં ભોજનન્તિ સમ્બન્ધો. **એકરસ**ન્તિ એકકિચ્ચં. **તતો**તિ નવપણીતભોજનતો નીહરિત્વાતિ સમ્બન્ધો.

સબ્બાનીતિ નવ પાચિત્તિયાનિ સન્ધાય વુત્તં.

૨૬૧. ઉભયેસમ્પીતિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનમ્પિ. સબ્બીતિ ચેત્થ યો નં પરિભુઞ્જતિ, તસ્સ બલાયુવડ્ઢનત્થં સબ્બતિ ગચ્છતિ પવત્તતીતિ **સપ્પિ**, ઘતં. તતિયક્ખરેનેવ સજ્ઝાયિતબ્બં લિખિતબ્બઞ્ચ . કસ્મા? તતિયક્ખરટ્ઠાનેયેવ સબ્બ ગતિયન્તિ ગતિઅત્થસ્સ સબ્બધાતુસ્સ ધાતુપાઠેસુ આગતત્તાતિ. નવમં.

૧૦. દન્તપોનસિક્ખાપદં

૨૬૩. દસમે **દન્તકટ્ઠન્તિ** દન્તપોનં. તઞ્હિ દન્તો કસીયતિ વિલેખીયતિ અનેનાતિ ''દન્તકટ્ઠ''ન્તિ વુચ્ચતિ. ''સબ્બ''ન્તિ આદિના સબ્બમેવ પંસુકૂલં **સબ્બપંસુકૂલં**, તમસ્સત્થીતિ "**સબ્બપંસુકૂલિકો**"તિ અત્થં દસ્સેતિ. **સોતિ** ભિક્ખુ પરિભુઞ્જતિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **સુસાને**તિ આળહને. તઞ્હિ છવાનં સયનટ્ઠાનત્તા ''સુસાન''ન્તિ વુચ્ચતિ નિરુત્તિનયેન. **તત્થા**તિ સુસાને. પુન **તત્થા**તિ એવમેવ. અય્યસરૂપઞ્ચ વોસાટિતકસરૂપઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ''અય્યવોસાટિતકાનીતિ એત્થા''તિ. તત્થ ''અય્યા...પે॰... પિતામહા''તિઇમિના અય્યસરૂપં દસ્સેતિ. ''વો...પે॰... ભોજનીયાની''તિઇમિના વોસાટિતકસરૂપં. અય્યસઞ્ઞાતાનં પિતિપિતામહાનં અત્થાય, તે વા ઉદ્દિસ્સ છડ્ડિતાનિ વોસાટિતકસઞ્ઞિતાનિ ખાદનીયભોજનીયાનિ **અય્યવોસાટિતકાની**તિ વિગ્ગહો કાતબ્બો. મનુસ્સા ઠપેન્તિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **યન્તિ** ખાદનીયભોજનીયં. **તેસન્તિ** ઞાતકાનં. **પિણ્ડં પિણ્ડં કત્વા**તિ સઙ્ઘાટં સઙ્ઘાટં કત્વા. **અઞ્ઞન્તિ** વુત્તખાદનીયભોજનીયતો અઞ્ઞં. **ઉમ્મારેપી**તિ સુસાનસ્સ ઇન્દખીલેપિ. સો હિ ઉદ્ધટો કિલેસમારો એત્થાતિ "**ઉમ્મારો**"તિ વુચ્ચતિ. બોધિસત્તો હિ અભિનિક્ખમનકાલે પુત્તં ચુમ્બિસ્સામીતિ ઓવરકસ્સ ઇન્દખીલે ઠત્વા પસ્સન્તો માતરં પુત્તસ્સ નલાટે હત્થં ઠપેત્વા સયન્તિં દિસ્વા ''સચે મે પુત્તં ગણ્હેય્યં, માતા તસ્સ પબુજ્ઝેય્ય, પબુજ્ઝમાનાય અન્તરાયો ભવેય્યા''તિ અભિનિક્ખમનન્તરાયભયેન પુત્તદારે પરિચ્ચજિત્વા ઇન્દખીલતો નિવત્તિત્વા મહાભિનિક્ખમનં નિક્ખમિ. તસ્મા બોધિસત્તસ્સ ઠત્વા પુત્તદારેસુ અપેક્ખાસઞ્ઞાતસ્સ મારસ્સ ઉદ્ધટટ્ઠાનત્તા સો ઇન્દખીલો નિપ્પરિયાયેન "**ઉમ્મારો**"તિ વુચ્ચતિ, અઞ્ઞે પન રુળ્હીવસેન. **થિરો**તિ થદ્ધો. **ઘનબદ્ધો**તિ ઘનેન બદ્ધો. કથિનેન મંસેન આબદ્ધોતિ અત્થો. વઠતિ થૂલો ભવતીતિ **વઠો**, મુદ્ધજદુતિયોયં, સો અસ્સત્થીતિ **વઠરો**તિ દસ્સેન્તો આહ ''વઠરોતિ થૂલો''તિ. ''સલ્લક્ખેમા''તિઇમિના ''મઞ્ઞે''તિ એત્થ મનધાતુ સલ્લક્ખણત્થો, મકારસ્સેકારોતિ દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તેસન્તિ** મનુસ્સાનં.

૨૬૪. **સમ્મા**તિ અવિપરીતં. **અસલ્લક્ખેત્વા**તિ આહારસદ્દસ્સ ખાદનીયભોજનીયાદીસુ નિરુળ્હભાવં અમઞ્ઞિત્વા. ભગવા પન ઠપેસીતિ સમ્બન્ધો. **યથાઉપ્પન્નસ્સા**તિ યેનાકારેન ઉપ્પન્નસ્સ . પિતા પુત્તસઞ્ઞાતે દારકે સઞ્ઞાપેન્તો વિય ભગવા તે ભિક્ખૂ સઞ્ઞાપેન્તોતિ યોજના.

૨૬૫. **એતદેવા**તિ તિણ્ણમાકારાનમઞ્ઞતરવસેન અદિન્નમેવ સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. માતિકાયં ''દિન્ન''ન્તિ વુત્તટ્ઠાનં નત્થિ, અથ કસ્મા પદભાજનેયેવ વુત્તન્તિ આહ ''દિન્નન્તિ ઇદ''ન્તિઆદિ. ''દિન્ન''ન્તિ ઇદં ઉદ્ધટન્તિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ ''દિન્ન''ન્તિ પદસ્સ. નિદ્દેસે ચ ''કાયેન...પે॰... દેન્તે''તિ ઉદ્ધટન્તિ યોજના. **એવન્તિ** ઇમેહિ તીહાકારેહિ દદમાનેતિ સમ્બન્ધો. **એવન્તિ** ઇમેહિ દ્વીહાકારેહિ . આદીયમાનન્તિ સમ્બન્ધો. **રથરેણુમ્પી**તિ રથિકવીથિયં ઉટ્ઠિતપંસુમ્પિ. **પુબ્બે**તિ પઠમપવારણસિક્ખાપદે. એવં પટિગ્ગહિતં એતં આહારં દિન્નં નામ વુચ્ચતીતિ યોજના. ''એતમેવા''તિ એવસ્સ સમ્ભવતો તસ્સ ફલં દસ્સેતું વુત્તં ''ન ઇદ''ન્તિઆદિ. નિસ્સટ્ઠં ન વુચ્ચતીતિ યોજના.

તત્થાતિ ''કાયેના''તિઆદિવચને. **હી**તિ સચ્ચં. નત્થુ કરીયતિ ઇમાયાતિ **નત્થુકરણી**, તાય. નાસાપુટેન પટિગ્ગણ્હાતીતિ સમ્બન્ધો. **અકલ્લકો**તિ ગિલાનો. **હી**તિ સચ્ચં. કાયેન પટિબદ્ધો **કાયપટિબદ્ધો** કટચ્છુઆદીતિ આહ ''કટચ્છુઆદીસૂ''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં. **પાતિયમાનન્તિ** પાતાપિયમાનં.

એત્થાતિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. ''પઞ્ચહઙ્ગેહી''તિ પદસ્સ વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ''થામમજ્ઝિમસ્સા''તિઆદિ. **તન્તિ** દાતબ્બવત્થું.

તત્થાતિ "હત્થપાસો પઞ્ઞાયતી"તિવચને. ગચ્છન્તોપિ ઠિતેનેવ સઙ્ગહિતો. **ભૂમટ્ઠસ્સા**તિ ભૂમિયં ઠિતસ્સ. **આકાસટ્ઠસ્સા**તિ આકાસે ઠિતસ્સ. "હત્થં અઙ્ગ"ન્તિ પદેહિ અવયવિસમ્બન્ધો કાતબ્બો. **વુત્તનયેનેવા**તિ "ભૂમટ્ઠસ્સ ચ સીસેના"તિઆદિના વુત્તનયેનેવ. **પક્ખી**તિ સકુણો. સો હિ પક્ખયુત્તત્તા પક્ખીતિ વુચ્ચતિ. **હત્થી**તિ કુઞ્જરો. સો હિ સોણ્ડસઙ્ખાતહત્થયુત્તત્તા હત્થીતિ વુચ્ચતિ. અદ્ધેન અટ્ઠમં રતનમસ્સાતિ **અદ્ધટ્ઠમરતનો**, હત્થી, તસ્સ. **તેના**તિ હત્થિના.

એકો દાયકો વદતીતિ સમ્બન્ધો. **ઓણમતી**તિ હેટ્ઠા નમતિ. **એત્તાવતા**તિ એકદેસસમ્પટિચ્છનમત્તેન. **તતો**તિ સમ્પટિચ્છનતો. **ઉગ્ઘાટેત્વા**તિ વિવરિત્વા. **કાજેના**તિ બ્યાભઙ્ગિયા. સા હિ કચતિ બન્ધતિ વિવિધં ભારં અસ્મિન્તિ **કાચો**તિ વુચ્ચતિ, ચકારસ્સ જકારે કતે કાજોપિ યુત્તોયેવ. તિંસ હત્થા રતનાનિ ઇમસ્સાતિ **તિંસહત્થો**, વેણુ. **ગુળકુમ્ભો**તિ ફાણિતેન પૂરિતો ઘટો. **પટિગ્ગહિતમેવા**તિ કુમ્ભેસુ હત્થપાસતો બહિ ઠિતેસુપિ અભિહારકસ્સ હત્થપાસે ઠિતત્તા પટિગ્ગહિતમેવાતિ વુત્તં હોતિ. **ઉચ્છુયન્તદોણિતો**તિ ઉચ્છું પીળનયન્તસ્સ અમ્બણતો.

બહૂ પત્તા ઠપિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. ઠિતસ્સ ભિક્ખુનો હત્થપાસેતિ યોજના. ઠત્વા કુસિત્વા "નિસિન્નસ્સ ભિક્ખુનો"તિ પાઠસેસેન યોજેતબ્બં. ઠિતેન વા નિસિન્નેન વા નિપન્નેન વા દાયકેન દિય્યતીતિ સમ્બન્ધો.

પથવિયં ઠિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **યં યન્તિ** યં યં પત્તં. **યત્થ કત્થચી**તિ યેસુ કેસુચીતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** તં વચનં.

તત્થ તસ્મિં ઠાને જાતો **તત્થજાતો**, અલુત્તસમાસોયં, સોયેવ **તત્થજાતકો**, તસ્મિં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. તત્થજાતકે ન રુહતિ યથા, એવં ન રુહતિયેવાતિ યોજના. થામમજ્ઝિમેન પુરિસેન સુટ્ઠુ હરિતબ્બન્તિ સંહારિયં, તંયેવ **સંહારિમં** યકારસ્સ મકારં કત્વા, ન સંહારિમં **અસંહારિમં**, તસ્મિં. **તેપી**તિ તે અસંહારિમાપિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તત્થજાતકસઙ્ખેપૂપગા**તિ તત્થજાતકે સમોધાનેત્વા ખેપં પક્ખેપં ઉપગતા. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ઇદઞ્હિ વાક્યન્તરત્તા પુનપ્પુનં વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. **તાની**તિ તિન્તિણિકાદિપણ્ણાનિ. **સન્ધારેતુન્તિ** સમ્મા ધારેતું. ઠિતો દાયકોતિ સમ્બન્ધો.

લદ્ધસ્સ લદ્ધસ્સ વત્થુસ્સ સન્નિધિટ્ઠાનત્તા, પક્ખિત્તટ્ઠાનત્તા વા થવીયતિ પસંસીયતીતિ **થવિકા**, તતો. **પુઞ્છિત્વા પટિગ્ગહેત્વા**તિ "પુઞ્છિત્વા વા પટિગ્ગહેત્વા વા"તિ અનિયમવિકપ્પત્થો વાસદ્દો અજ્ઝાહરિતબ્બો. તેસુ તેસુ વત્થૂસુ રઞ્જતિ લગ્ગતીતિ **રજો**, તં. વિનયે પઞ્ઞત્તં દુક્કટં **વિનયદુક્કટં**. **તં પના**તિ ભિક્ખં પન. **પટિગ્ગહેત્વા દેથા**તિ મં પટિગ્ગહાપેત્વા મમ દેથાતિ અધિપ્પાયો.

તતો તતોતિ તસ્મા તસ્મા ઠાના ઉટ્ઠાપેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** ભિક્ખં. **તસ્સા**તિ અનુપસમ્પન્નસ્સ.

સો વત્તબ્બોતિ સો દિય્યમાનો ભિક્ખુ દાયકેન ભિક્ખુના વત્તબ્બોતિ યોજના. **ઇમન્તિ** સરજપત્તં. **તેના**તિ દિય્યમાનભિક્ખુના. **તથા કાતબ્બન્તિ** યથા દાયકેન ભિક્ખુના વુત્તં, તથા કાતબ્બન્તિ અત્થો. **ઉપ્લવતી**તિ ઉપરિ ગચ્છતિ, પ્લુ ગતિયન્તિ હિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ ળકારન્તધાતુ) વુત્તં. એત્થ ઉઇતિ ઉપસગ્ગસ્સ અત્થદસ્સનત્થં "ઉપરી"તિ વુત્તં, પકારલકારસંયોગો દટ્ઠબ્બો. પોત્થકેસુ પન "ઉપ્પિલવતી"તિ લિખન્તિ, સો અપાઠો. **કઞ્જિકન્તિ** બિલઙ્ગં. તઞ્હિ કેન જલેન અઞ્જિયં અભિબ્યત્તં અસ્સાતિ "કઞ્જિય"ન્તિ વુચ્ચતિ, તમેવ કઞ્જિકં

યકારસ્સ કકારં કત્વા. તં પવાહેત્વા, અપનેત્વાતિ અત્થો. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. સુક્ખમેવ ભત્તં ભજિતબ્બટ્ઠેન સેવિતબ્બટ્ઠેનાતિ **સુક્ખભત્તં**, તસ્મિં. **પુરતો**તિ ભિક્ખુસ્સ પુરતો, પુબ્બે વા. **કુસિતાની**તિ બિન્દૂનિ. તાનિ હિ સમ્બાધટ્ઠાનેસુપિ કુસન્તીતિ કુસિતાનીતિ વુચ્ચન્તિ.

ઉળુઙ્કોતિ કોસિયસકુણનામો દીઘદણ્ડકો એકો ભાજનવિસેસો, તેન. **થેવા**તિ કુસિતાનિ. તાનિ હિ સમ્બાધટ્ઠાનેસુપિ કુસિતત્તા થવીયન્તિ પસંસીયન્તીતિ ''થેવા''તિ વુચ્ચન્તિ. **ચરુકેના**તિ ચરીયતિ ભક્ખીયતીતિ ચરુ, હબ્યપાકો, તં કરોતિ અનેનાતિ ચરુકં, થાલ્યાદિકં ખુદ્દકભાજનં, તેન આકિરિયમાનેતિ સમ્બન્ધો. કાળવણ્ણકામેહિ માનીયતીતિ **મસિ**. ખાદતીતિ **છારો** ખકારસ્સ છકારં, દકારસ્સ ચ રકારં કત્વા, ખારરસો, સો ઇમિસ્સત્થીતિ **છારિકા**. **ઉપ્પતિત્વા**તિ ઉદ્ધં ગન્ત્વા. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

ફાલેત્વાતિ છિન્દિત્વા. દેન્તાનં અનુપસમ્પન્નાનન્તિ સમ્બન્ધો. **પાયાસસ્સા**તિ પાયાસેન. **તથાપી**તિ તેન મુખવટ્ટિયા ગહણાકારેનપિ.

આભોગં કત્વાતિ ''પટિગ્ગહેસ્સામી''તિ મનસિકારં કત્વા. **સો**તિ નિદ્દં ઓક્કન્તો ભિક્ખુ. **વટ્ટતિયેવા**તિ આભોગસ્સ કતત્તા વટ્ટતિયેવ. **અનાદરન્તિ** અનાદરેન, કરણત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં, અનાદરં હુત્વાતિ વા યોજેતબ્બં. **કેચી**તિ અભયગિરિવાસિનો. કાયેન પટિબદ્ધો **કાયપટિબદ્ધો**, તેન પટિબદ્ધો **કાયપટિબદ્ધપટિબદ્ધો** , તેન. **વચનમત્તમેવા**તિ ''પટિબદ્ધપટિબદ્ધ''ન્તિ એકં અતિરેકં પટિબદ્ધવચનમત્તમેવ નાનં, અત્થતો પન કાયપટિબદ્ધમેવાતિ અધિપ્પાયો. **યમ્પી**તિ યમ્પિ વત્થુ. **તત્રા**તિ તસ્મિં વટ્ટને. **તન્તિ** અનુજાનનં.

નેય્યો અધિપ્પાયં નેત્વા ઞાતો અત્થો ઇમસ્સાતિ **નેય્યત્થં**. **એત્થા**તિ સુત્તે, સુત્તસ્સ વા. **યન્તિ** વત્થુ પતતીતિ સમ્બન્ધો. **પરિગળિત્વા**તિ ભસ્સિત્વા. **સુદ્ધાયા**તિ નિરજાય. **સામન્તિ** સયં. **પુઞ્છિત્વા વા**તિઆદીસુ તયો વાસદ્દા અનિયમવિકપ્પત્થા. પુઞ્છિતાદીસુ હિ એકસ્મિં કિચ્ચે કતે ઇતરકિચ્ચં કાતબ્બં નત્થીતિ અધિપ્પાયો. **તેના**તિ તેન ભિક્ખુના, ''આહરાપેતુમ્પી''તિપદે કારિતકમ્મં. ''કસ્મા ન વટ્ટતી''તિ પુચ્છા. **હી**તિ વિત્થારો. વદન્તેન ભગવતાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ સુત્તવચનેસુ. ''પરિચ્ચત્તં તં ભિક્ખવે દાયકેહી''તિ વચનેનાતિ યોજના. **અધિપ્પાયો**તિ નીતત્થો અધિપ્પાયો, નિપ્પરિયાયેન ઇતત્થો ઞાતત્થો અધિપ્પાયોતિ વુત્તં હોતિ.

એવં નીતત્થમધિપ્પાયં દસ્સેત્વા નેય્યત્થ, મધિપ્પાયં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્મા ચા''તિ આદિ. **તન્તિ** પરિભુઞ્જનં અનુઞ્ઞાતન્તિ સમ્બન્ધો. **દુતિયદિવસેપી**તિ **પિ**સદ્દો સમ્પિણ્ડનત્થો, અપરદિવસેપીતિ અત્થો. **અધિપ્પાયો**તિ નેય્યત્થો અધિપ્પાયો નેત્વા ઇય્યત્થો ઞાતત્થો અધિપ્પાયોતિ વુત્તં હોતિ.

ભુઞ્જન્તાનં ભિક્ખૂનન્તિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ વિત્થારો. **દન્તા**તિ દસના. તે હિ દંસીયન્તિ ભક્ખીયન્તિ એતેહીતિ ''દન્તા''તિ વુચ્ચન્તિ. સત્થંયેવ **સત્થકં** ખુદ્દકટ્ઠેન, તેન પટિગ્ગહિતેન સત્થકેન. **એતન્તિ** મલં. **તન્તિ** લોહગન્ધમત્તં. **પરિહરન્તી**તિ પટિગ્ગહેત્વા હરન્તિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. તં સત્થકં પરિભોગત્થાય યસ્મા ન પરિહરન્તિ, તસ્મા એસેવ નયોતિ અત્થો. ઉગ્ગહિતપચ્ચયા, સન્નિધિપચ્ચયા વા દોસો નત્થીતિ વુત્તં હોતિ. **તત્થા**તિ તેસુ તક્કખીરેસુ. **નીલિકા**તિ નીલવણ્ણા સ્નેહા. **આમકતક્કાદીસૂ**તિ અપક્કેસુ તક્કખીરેસુ.

કિલિટ્ઠઉદકન્તિ સમલં ઉદકં. **તસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. પત્તગતં ઓદનન્તિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **ઉગ્ગહિતકો**તિ અવગહિતકો. ''ઉઞ્ઞાતો''તિઆદીસુ (સં॰ નિ॰ ૧.૧૧૨) વિય ઉકારો ઓકારવિપરીતો હોતિ,

અપટિગ્ગહેત્વા ગહિતત્તા દુગ્ગહિતકોતિ વુત્તં હોતિ.

એતેનાતિ ઓદનેન. **પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ** હત્થતો અમુત્તત્તાતિ અધિપ્પાયો.

પુન પટિગ્ગહેતબ્બં સાપેક્ખે સતીતિ અધિપ્પાયો. **એત્તો**તિ ઇતો પત્તતો. સામણેરો પક્ખિપતીતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ પત્તતો. **કેચી**તિ અભયગિરિવાસિનો. **તન્તિ** ''પુન પટિગ્ગહેતબ્બ''ન્તિ વદન્તાનં કેસઞ્ચિ આચરિયાનં વચનં વેદિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **યન્તિ** પૂવભત્તાદિ.

અત્તનો વાતિ સામણેરસ્સ વા. **સામણેરા**તિ આમન્તનં. **તસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **ભાજને**તિ યાગુપચનકભાજને. **યાગુકુટ**ન્તિ યાગુયા પૂરિતં કુટં. **તન્તિ** યાગુકુટં. ''ભિક્ખુના પટિગ્ગણ્હાપેતુ''ન્તિ કારિતકમ્મં ઉપનેતબ્બં. ગીવં ઠપેત્વા આવજ્જેતીતિ સમ્બન્ધો. **આવજ્જેતી**તિ પરિણામેતિ.

પટિગ્ગહણૂપગં ભારન્તિ થામમજ્ઝિમેન પુરિસેન સંહારિમં ભારં. બલવતા સામણેરેનાતિ સમ્બન્ધો. **તેલઘટં વા**તિ તેલેન પક્ખિત્તં ઘટં વા. **લગ્ગેન્તી**તિ લમ્બેન્તિ. અયમેવ વા પાઠો.

નાગસ્સ દન્તો વિયાતિ **નાગદન્તકો**, સદિસત્થે કો. અઙ્કીયતે લક્ખીયતે અનેનાતિ **અઙ્કુસો**, ગજમત્થકમ્હિ વિજ્ઝનકણ્ડકો. અઙ્કુસો વિયાતિ **અઙ્કુસકો**, તસ્મિં અઙ્કુસકે વા લગ્ગિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **ગણ્હતો**તિ ગણ્હન્તસ્સ. મઞ્ચસ્સ હેટ્ઠા **હેટ્ઠામઞ્ચો**, તસ્મિં. **તન્તિ** તેલથાલકં.

આરોહન્તેહિ ચ ઓરોહન્તેહિ ચ નિચ્ચં સેવીયતીતિ **નિસ્સેણી**, તસ્સા મજ્ઝં **નિસ્સેણિમજ્ઝં**, તસ્મિં. કણ્ણે ઉટ્ઠિતં **કણ્ણિકં**, કણ્ણમલં, કણ્ણિકં વિય કણ્ણિકં, યથા હિ કણ્ણમલં કણ્ણતો ઉટ્ઠહિત્વા સયં પવત્તતિ, એવં તેલાદિતો ઉટ્ઠહિત્વા સયં પવત્તતીતિ વુત્તં હોતિ. **ઘનચુણ્ણ**ન્તિ કથિનચુણ્ણં. **તંસમુટ્ઠાનમેવ નામા**તિ તતો તેલાદિતો સમુટ્ઠાનમેવ નામ હોતીતિ અત્થો. **એત**ન્તિ કણ્ણિકાદિ. ઇદં પદં પુબ્બાપરાપેક્ખં.

યોત્તેનાતિ રજ્જુના. અગ્ગો દેતીતિ સમ્બન્ધો.

પવિસન્તે ચ નિક્ખમન્તે ચ વરતિ આવરતિ ઇમાયાતિ **વતિ**, તં. **ઉચ્છૂ**તિ રસાલો. સો હિ ઉસતિ વિસં દાહેતીતિ ઉચ્છૂતિ વુચ્ચતિ, તં. **તિમ્બરુસક**ન્તિ તિન્દુકં. તઞ્હિ તેમેતિ ભુઞ્જન્તં પુગ્ગલં અદ્દેતિ રસેનાતિ **તિમ્બો**, રુસતિ ખુદ્દિતં નાસેતીતિ **રુસકો**, તિમ્બો ચ સો રુસકો ચાતિ ''તિમ્બરુસકો''તિ વુચ્ચતિ, તં. **વતિદણ્ડકેસૂ**તિ વતિયા અત્થાય નિક્ખણિતેસુ દણ્ડકેસુ. **મયં પના**તિ સઙ્ગહકારાચરિયભૂતા બુદ્ધઘોસનામકા મયં પન, અત્તાનં સન્ધાય બહુવચનવસેન વુત્તં. **ન પુથુલો પાકારો**તિ અટ્ઠતેય્યહત્થપાસાનતિક્કમં સન્ધાય વુત્તં. **હત્થસતમ્પી**તિ રતનસતમ્પિ.

સોતિ સામણેરો. ભિક્ખુસ્સ દેતીતિ યોજના. **અપરો**તિ સામણેરો.

ફલં ઇમિસ્સત્થીતિ **ફલિની**, ઇનપચ્ચયો ઇત્થિલિઙ્ગજોતકો ઈ, તં સાખન્તિ યોજના. ફલિનિસાખન્તિ સમાસતોપિ પાઠો અત્થિ. **મચ્છિકવારણત્થ**ન્તિ મધુફાણિતાદીહિ મક્ખનટ્ઠાને નિલીયન્તીતિ મક્ખિકા, તાયેવ **મચ્છિકા** ખકારસ્સ છકારં કત્વા, તાસં નિવારણાય. **મૂલપટિગ્ગહમેવા**તિ મૂલે પટિગ્ગહણમેવ, પઠમપટિગ્ગહમેવાતિ વુત્તં હોતિ.

ભિક્ખુ ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **અરિત્તેના**તિ કેનિપાતેન. તઞ્હિ અરતિ નાવા ગચ્છતિ અનેનાતિ **અરિત્તં**, તેન. **તન્તિ** પટિગ્ગહણારહં ભણ્ડં . **અનુપસમ્પન્નેના**તિ કારિતકમ્મં. **તસ્મિમ્પી**તિ ચાટિકુણ્ડકેપિ. **તન્તિ** અનુપસમ્પન્નં.

પાથેય્યતણ્ડુલેતિ પથસ્સ હિતે તણ્ડુલે. **તેસ**ન્તિ સામણેરાનં. **ઇતરેહી**તિ ભિક્ખૂહિ ગહિતતણ્ડુલેહિ. સબ્બેહિ ભિક્ખૂહિ ભુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ ભિક્ખૂહિ ગહિતેહિ સામણેરસ્સ તણ્ડુલેહિ યાગુપચને ન દિસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **કારણ**ન્તિ પરિવત્તેત્વા ભુત્તસ્સ ચ અપરિવત્તેત્વા ભુત્તસ્સ ચ કારણં.

ભત્તં પચિતુકામો સામણેરોતિ યોજના. ભિક્ખુના આરોપેતબ્બં, અગ્ગિ ન કાતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **પુન પટિગ્ગહણકિચ્ચં નત્થિ** મૂલે પટિગ્ગહિતત્તાતિ અધિપ્પાયો.

અસ્સાતિ સામણેરસ્સ. **તતો**તિ અગ્ગિજાલનતો.

તત્તે ઉદકેતિ ઉદકે તાપે. **તતો**તિ તણ્ડુલપક્ખિપનતો.

પિધાનન્તિ ઉક્ખલિપિધાનં. **તસ્સેવા**તિ હત્થકુક્કુચ્ચકસ્સ ભિક્ખુનો એવ. **દબ્બિં વા**તિ કટચ્છું વા. સો હિ દરીયતિ વિલોળીયતિ ઇમાયાતિ દબ્બીતિ વુચ્ચતિ.

તત્રાતિ તસ્મિં ઠપને. **તસ્સેવા**તિ લોલભિક્ખુસ્સેવ. **તતો**તિ પત્તતો. પુન **તતો**તિ સાખાદિતો. **તત્થા**તિ ફલરુક્ખે.

વિતક્કં સોધેતુન્તિ ''મય્હમ્પિ દસ્સતી''તિ વિતક્કં સોધેતું. **તતો**તિ અમ્બફલાદિતો.

પુન **તતો**તિ માતાપિતૂનમત્થાય ગહિતતેલાદિતો. **તે**તિ માતાપિતરો. **તતોયેવા**તિ તેહિયેવ તણ્ડુલેહિ સમ્પાદેત્વાતિ સમ્બન્ધો.

એત્થાતિ તાપિતઉદકે. અમુઞ્ચન્તેનેવ હત્થેનાતિ યોજના. અઙ્ગન્તિ વિનાસં ગચ્છન્તીતિ **અઙ્ગારા**. દરીયન્તિ ફલીયન્તીતિ **દારૂનિ**.

વુત્તો સામણેરોતિ યોજના.

ગવતિ પરિભુઞ્જન્તાનં વિસ્સટ્ઠં સદ્દં કરોતીતિ **ગુળો**, ગુળતિ વિસતો જીવિતં રક્ખતીતિ વા **ગુળો**, તં ભાજેન્તો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ લોલસામણેરસ્સ.

ધૂમસ્સત્થાય વટ્ટીયતિ વટ્ટિત્વા કરીયતીતિ ધૂમવટ્ટિ, તં. મુખીયતિ વિપરીયતીતિ **મુખં**. કં વુચ્ચતિ સીસં, તં તિટ્ઠતિ એત્થાતિ **કણ્ઠો**.

ભત્તુગ્ગારોતિ ઉદ્ધં ગિરતિ નિગ્ગિરતીતિ ઉગ્ગારો, ભત્તમેવ ઉગ્ગારો ભત્તુગ્ગારો, ઉગ્ગારભત્તન્તિ અત્થો. **દન્તન્તરે**તિ દન્તવિવરે.

ઉપકટ્ઠે કાલેતિ આસન્ને મજ્ઝન્હિકે કાલે. **કક્ખારેત્વા**તિ સઞ્ચિત્વા. તસ્સ અત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘દ્વે તયો ખેળપિણ્ડે પાતેત્વા’’તિ. ફળુસઙ્ખાતં સિઙ્ગં વિસાણં અસ્મિં અત્થીતિ **સિઙ્ગી**, સોયેવ કટુકભયેહિ વિરમિતબ્બત્તા **સિઙ્ગીવેરો**તિ વુચ્ચતિ. અઙ્કીયતિ રુક્ખો નવં ઉગ્ગતોતિ લક્ખીયતિ એતેહીતિ **અઙ્કુરા**, સમં લોણેન ઉદકં, સમં વા ઉદકેન લોણં અસ્મિન્તિ **સમુદ્દો**, તસ્સ ઉદકં અવયવીઅવયવભાવેનાતિ **સમુદ્દોદકં**, તેન અપટિગ્ગહિતેનાતિ સમ્બન્ધો. ફાણતિ ગુળતો થદ્ધભાવં ગચ્છતીતિ **ફાણિતં**. કરેન હત્થેન ગહિતબ્બાતિ **કરકા**, વસ્સોપલં, કરેન ગણ્હિતુમરહાતિ અત્થો. **કતકટ્ઠિના**તિ કતકનામકસ્સ એકસ્સ રુક્ખવિસેસસ્સ અટ્ઠિના. **તન્તિ** ઉદકં. **કપિત્થો**તિ એકસ્સ અમ્બિલફલસ્સ રુક્ખવિસેસસ્સ નામં.

બહલન્તિ આવિલં. **સન્દિત્વા**તિ વિસન્દિત્વા. **કકુધસોબ્ભાદયો**તિ કકુધરુક્ખસમીપે ઠિતા સોબ્ભાદયો. **રુક્ખતો**તિ કકુધરુક્ખતો. **પરિત્ત**ન્તિ અપ્પકં.

પાનીયઘટે પક્ખિત્તાનિ હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** વાસમત્તં ઉદકં. **તત્થેવા**તિ ઠપિતપુપ્ફવાસિતપાનીયેયેવ . ઠપિતં દન્તકટ્ઠન્તિ સમ્બન્ધો. અજાનન્તસ્સ ભિક્ખુસ્સાતિ યોજના. અનાદરે ચેતં સામિવચનં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

કિં મહાભૂતં વટ્ટતિ, કિં ન વટ્ટતીતિ યોજના. **યં પના**તિ મહાભૂતં પન. **અઙ્ગલગ્ગ**ન્તિ અઙ્ગેસુ લગ્ગં, મહાભૂતન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ સેદે. **સુઝાપિત**ન્તિ અઙ્ગારસદિસં કત્વા સુટ્ઠુ ઝાપિતં.

ચત્તારીતિ પથવી છારિકા ગૂથં મુત્તન્તિ ચત્તારિ. **મહાવિકટાની**તિ મહન્તાનિ સપ્પદટ્ઠક્ખણસઙ્ખાતે વિકારકાલે કત્તબ્બાનિ ઓસધાનિ. **એત્થા**તિ ‘‘અસતિ કપ્પિયકારકે’’તિ વચને. **કાલોદિસ્સં નામા**તિ બ્યાધોદિસ્સ, પુગ્ગલોદિસ્સ, કાલોદિસ્સ, સમયોદિસ્સ, દેસોદિસ્સ, વસોદિસ્સ, ભેસજ્જોદિસ્સસઙ્ખાતેસુ સત્તસુ ઓદિસ્સેસુ કાલોદિસ્સં નામાતિ અત્થો. દસમં.

ભોજનવગ્ગો ચતુત્થો.

૫. અચેલકવગ્ગો

૧. અચેલકસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૨૬૯. અચેલકવગ્ગસ્સ પઠમે પરિવિસતિ એત્થાતિ **પરિવેસન**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરિવેસનટ્ઠાન’’ન્તિ. પરિબ્બાજકપબ્બજસઙ્ખા સમાનાતિ આહ ‘‘પરિબ્બાજકસમાપન્નોતિ પબ્બજ્જં સમાપન્નો’’તિ. તિત્થેન સમં પૂરતીતિ સમતિત્થીકં, નદીઆદીસુ ઉદકં, સમતિત્થિકં વિયાતિ **સમતિત્થિકં**, પત્તભાજનેસુ યાગુભત્તં. **તેસ**ન્તિ માતાપિતૂનં દેન્તસ્સાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘દાપેતી’’તિ એત્થ દાધાતુયા સમ્પદાનસ્સ સુવિજાનિતત્તા તં અદસ્સેત્વા કારિતકમ્મમેવ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અનુપસમ્પન્નેના’’તિ.

૨૭૩. ‘‘સન્તિકે’’તિઇમિના ‘‘**ઉપનિક્ખિપિત્વા**’’તિ એત્થ ઉપસદ્દસ્સ સમીપત્થં દસ્સેતિ. **તેસ**ન્તિ તિત્થિયાનં. **તત્થા**તિ ભાજને. **ઇતો**તિ પત્તતો. **ઇધા**તિ મય્હં ભાજને. **ન**ન્તિ ખાદનીયભોજનીયં. **તસ્સા**તિ તિત્થિયસ્સાતિ. પઠમં.

૨. ઉય્યોજનસિક્ખાપદં

૨૭૪. દુતિયે પટિક્કમનઅસનસાલસદ્દાનં પરિયાયત્તા વુત્તં ''અસનસાલાયપી''તિ. ભત્તસ્સ વિસ્સજ્જનં **ભત્તવિસ્સગ્ગો**તિ કતે ભત્તકિચ્ચન્તિ આહ ''**ભત્તકિચ્ચ**''ન્તિ. સમ્ભૂધાતુસ્સ પપુબ્બઅપધાત્વત્થત્તા વુત્તં ''ન પાપુણી''તિ.

૨૭૬. **વુત્તાવસેસ**ન્તિ વુત્તેહિ માતુગામેન સદ્ધિં હસિતુકામતાદીહિ અવસેસં. **તસ્મિ**ન્તિ ઉય્યોજિતભિક્ખુમ્હિ. **અત્થતો**તિ વિજહન્તવિજહિતભિક્ખૂનં અવિનાભાવસઙ્ખાતઅત્થતો. **ઇતરેના**તિ ઉય્યોજકભિક્ખુના. **તત્થા**તિ ''દસ્સનૂપચારં વા સવનૂપચારં વા''તિવચને. **એત્થા**તિ નિદ્ધારણસમુદાયો, દસ્સનૂપચારસવનૂપચારેસૂતિ અત્થો. ''તથાતિઇમિના દ્વાદસહત્થપમાણં અતિદિસતિ. **તેહી**તિ કુટ્ટાદીહિ. **તસ્સા**તિ દસ્સનૂપચારાતિક્કમસ્સ. ''વુત્તપકારમનાચાર''ન્તિ ઇમિના ''ન અઞ્ઞો કોચિ પચ્ચયો''તિ એત્થ અઞ્ઞસદ્દસ્સ અપાદાનં દસ્સેતિ, ''કારણ''ન્તિઇમિના પચ્ચયસદ્દસ્સત્થં.

૨૭૭. **કલિ**સદ્દસ્સ પાપપરાજયસઙ્ખાતેસુ દ્વીસુ અત્થેસુ પાપસઙ્ખાતો કોધોતિ આહ ''કલીતિ કોધો''તિ. ''આણ''ન્તિઇમિના સાસનસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ. વુત્તઞ્હિ ''આણા ચ સાસનં ઞેય્ય''ન્તિ. કોધવસેન વદતીતિ સમ્બન્ધો. દસ્સેત્વા વદતીતિ યોજના. ઇમસ્સ ઠાનં નિસજ્જં આલોકિતં વિલોકિતં પસ્સથ ભોતિ યોજના. **ઇમિનાપી**તિ અમનાપવચનં વચનેનાપીતિ. દુતિયં.

૩. સભોજનસિક્ખાપદં

૨૭૯. તતિયે ''સયનિયઘરે''તિ વત્તબ્બે યકારલોપં કત્વા ''સયનિઘરે''તિ વુત્તન્તિ આહ ''**સયનિઘરે**''તિ. **યતો**તિ એત્થ તોસદ્દો પઠમાદીસુ અત્થેસુ દિસ્સતિ. ''યતોનિદાન''ન્તિઆદીસુ (સુ॰ નિ॰ ૨૭૫) પઠમત્થે. ''અન્તરાયે અસેસતો''તિઆદીસુ (ધ॰ સ॰ અટ્ઠ॰ ગન્થારમ્ભકથા ૭) દુતિયત્થે . ''અનિચ્ચતો''તિઆદીસુ (પટ્ઠા॰ ૧.૧.૪૦૯) તતિયત્થે. ''માતિતો પિતિતો''તિઆદીસુ (દી॰ નિ॰ ૧.૩૧૧) પઞ્ચમ્યત્થે. ''યં પરતો દાનપચ્ચયા''તિઆદીસુ (જા॰ ૨.૨૨.૫૮૫) છટ્ઠ્યત્થે. ''પુરતો પચ્છતો''તિઆદીસુ (પાચિ॰ ૫૭૬) સત્તમ્યત્થે. ''પદમતો''તિઆદીસુ કારણત્થે દિસ્સતિ. ઇધાપિ કારણત્થેયેવાતિ આહ ''યસ્મા''તિ. યસ્મા કારણા અય્યસ્સ ભિક્ખા દિન્ના, તસ્મા ગચ્છથ ભન્તે તુમ્હેતિ અત્થો. **ય**ન્તિ ભિક્ખં. **વો**તિ તુમ્હેહિ. **અધિપ્પાયો**તિ પુરિસસ્સ અજ્ઝાસયો. ''પરિયુટ્ઠિતો''તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ અત્થપકરણાદિતો રાગપરિયુટ્ઠિતોવાધિપ્પેતોતિ આહ ''**રાગપરિયુટ્ઠિતો**''તિ, રાગેન પરિભવિત્વા ઉટ્ઠિતોતિ અત્થો.

૨૮૦. **સભોજન**ન્તિ એત્થ સકારો સહસદ્દકારિયો ચ અકારુકારાનં અસરૂપત્તા અકારતો ઉકારસ્સ લોપો ચ તીસુ પદેસુ પચ્છિમાનં દ્વિન્નં પદાનં તુલ્યત્થનિસ્સિતસમાસો ચ પુબ્બપદેન સહ ભેદનિસ્સિતબાહિરત્થસમાસો ચ હોતિ, ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સહ ઉભોહિ જનેહી''તિ. અથ વા ભુઞ્જિતબ્બન્તિ **ભોજનં**, સં વિજ્જતિ ભોજનં અસ્મિં કુલેતિ **સભોજન**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''અથ વા''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તેનેવા**તિ તેનેવ અઞ્ઞમઞ્ઞં ભુઞ્જિતબ્બત્તા. **અસ્સા**તિ ''સભોજને''તિપદસ્સ. **ઘરે**તિ એત્થ પુબ્બો સયનિસદ્દો લોપોતિ આહ ''સયનિઘરે''તિ. ઇમિના ''દત્તો''તિઆદીસુ વિય પુબ્બપદલોપસમાસં દસ્સેતિ. **પિટ્ઠસઙ્ઘાટસ્સા**તિ એત્થ પિટ્ઠસઙ્ઘાટો નામ ન અઞ્ઞસ્સ યસ્સ કસ્સચિ, અથ ખો સયનિઘરગબ્ભસ્સેવાતિ આહ ''તસ્સ સયનિઘરગબ્ભસ્સા''તિ. **યથા વા તથા વા**તિ યેન વા તે ન વા આકારેન. **કતસ્સા**તિ પિટ્ઠિવંસં આરોપેત્વા વા અનારોપેત્વા વા કતસ્સાતિ. તતિયં.

૨૮૪. ચતુત્થપઞ્ચમેસુ યથા ચ સભોજનસિક્ખાપદં પઠમપારાજિકસમુટ્ઠાનં, એવમેવ તાનિપીતિ યોજનાતિ. ચતુત્થપઞ્ચમાનિ.

૬. ચારિત્તસિક્ખાપદં

૨૯૪. છટ્ઠે કસ્મા તેહિ ''દેથાવુસો ભત્ત''ન્તિ વુત્તં, નનુ ભિક્ખૂનં એવં વત્તું ન વટ્ટતીતિ આહ ''એત્થ તં કિરા''તિઆદિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા અભિહટં અહોસિ, તસ્મા.

૨૯૫. ઇદં પન વચનં આહાતિ સમ્બન્ધો. **પસાદઞ્ઞથત્ત**ન્તિ પસાદસ્સ અઞ્ઞેનાકારેન ભાવો. **ન**ન્તિ ખાદનીયં. ''ગહેત્વા આગમંસૂ''તિઇમિના ''ઉસ્સારિયિત્થા''તિ એત્થ ઉકારસ્સ ઉગ્ગહત્થતઞ્ચ સરધાતુસ્સ ગત્યત્થતઞ્ચ અજ્જતનિગુંવિભત્તિયા ત્થત્તઞ્ચ દસ્સેતિ, ઉગ્ગહેત્વા સારિંસુ અગમંસૂતિ અત્થો.

૨૯૮. યત્થાતિ યસ્મિં ઠાને. ઠિતસ્સ ભિક્ખુનો ચિત્તં ઉપ્પન્નન્તિ યોજના. **તતો**તિ ચિત્તુપ્પન્નતો. **ય**ન્તિ ભિક્ખું. **પકતિવચનેના**તિ ઉચ્ચાસદ્દમકત્વા પવત્તેન સભાવવચનેન. **અન્તોવિહારે**તિ વચનસ્સ અતિસમ્બાધત્તા અયુત્તભાવં મઞ્ઞમાનો આહ ''અપિ ચ અન્તોઉપચારસીમાયા''તિ.

૩૦૨. ગામસ્સ અન્તરે આરામો તિટ્ઠતીતિ **અન્તરારામો** વિહારો, તં ગચ્છતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''અન્તોગામે''તિઆદીતિ. છટ્ઠં.

૭. મહાનામસિક્ખાપદં

૩૦૩. સત્તમે ''ભગવતો''તિપદં ''ચૂળપિતુપુત્તો''તિપદે સમ્બન્ધો, ''મહલ્લકતરો''તિપદે અપાદાનં. **ચૂળપિતુપુત્તો**તિ સુદ્ધોદનો, સક્કોદનો, સુક્કોદનો, ધોતોદનો, અમિતોદનોતિ પઞ્ચ જના ભાતરો, અમિતા, પાલિતાતિ દ્વે ભગિનિયો. તેસુ ભગવા ચ નન્દો ચ જેટ્ઠભાતુભૂતસ્સ સુદ્ધોદનસ્સ પુત્તા, આનન્દો કનિટ્ઠભાતુભૂતસ્સ અમિતોદનસ્સ પુત્તો, મહાનામો ચ અનુરુદ્ધો ચ તતિયસ્સ સુક્કોદનસ્સ પુત્તા. સક્કોદનધોતોદનાનં પુત્તા અપાકટા. તિસ્સત્થેરો અમિતાય નામ ભગિનિયા પુત્તો, પાલિતાય પુત્તધીતરા અપાકટા. તસ્મા ચૂળપિતુનો સુક્કોદનસ્સ પુત્તો ચૂળપિતુપુત્તોતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. **દ્વીસુ ફલેસૂ**તિ હેટ્ઠિમેસુ દ્વીસુ ફલેસુ. **ઉસ્સન્ન**સદ્દો બહુપરિયાયોતિ આહ ''બહૂ''તિ. **વજતો**તિ ગોટ્ઠતો. તઞ્હિ ગાવો ગોચરટ્ઠાનતો પટિક્કમિત્વા નિવાસત્થાય વજન્તિ ગચ્છન્તિ અસ્મિન્તિ વજોતિ વુચ્ચતિ.

૩૦૬. તસ્મિં સમયેતિ તસ્મિં પવારણસમયે. ''એત્તકેહી''તિપદસ્સ નામવસેન વા પરિમાણવસેન વા દુવિધસ્સ અત્થસ્સ અધિપ્પેતત્તા વુત્તં ''નામવસેન પરિમાણવસેના''તિ. તેસુ નામં સન્ધાય એતં નામં એતેસં ભેસજ્જાનન્તિ **એત્તકાની**તિ વચનત્થો કાતબ્બો, પરિમાણં સન્ધાય એતં પરિમાણં એતેસન્તિ **એત્તકાની**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. ''અઞ્ઞં ભેસજ્જ''ન્તિ એત્થ અઞ્ઞસદ્દસ્સ અપાદાનં નામં વા પરિમાણં વા ભવેય્યાતિ આહ ''સબ્બિના પવારિતો''તિઆદિ.

૩૧૦. યેતિ દાયકા, પવારિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધોતિ. સત્તમં.

૮. ઉય્યુત્તસેનાસિક્ખાપદં

૩૧૧. અટ્ઠમે ''અભિમુખ''ન્તિઇમિના અભિસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ. ''**ઉય્યાતો**''તિપદસ્સ ઉટ્ઠહિત્વા યાતોતિ દસ્સેન્તો આહ ''નગરતો નિગ્ગતો''તિ. ''કતઉય્યોગ''ન્તિ ઇમિના ઉટ્ઠહિત્વા યુઞ્જતિ ગચ્છતીતિ **ઉય્યુત્તા**તિ દસ્સેતિ. ધાતૂન, મનેકત્થત્તા વુત્તં ''ગામતો નિક્ખન્ત''ન્તિ.

૩૧૪. દ્વાદસ પુરિસા ઇમસ્સ હત્થિનોતિ **દ્વાદસપુરિસો**, આવુધો હત્થેસુ એતેસન્તિ **આવુધહત્થા**. **નિન્ન**ન્તિ નિન્નટ્ઠાનં, **પસ્સતો** ભિક્ખુનોતિ સમ્બન્ધોતિ. અટ્ઠમં.

૯. સેનાવાસસિક્ખાપદં

૩૧૯. નવમે ''તિટ્ઠતુ વા''તિઆદિના વસનાકારં દસ્સેતિ. વાસદ્દો ''ચઙ્કમતુ વા''તિઅત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. **કિઞ્ચિ ઇરિયાપથ**ન્તિ ચતૂસુ ઇરિયાપથેસુ કિઞ્ચિ ઇરિયાપથં. યથા રુદ્ધમાને સઞ્ચારો છિજ્જતિ, એવં રુદ્ધા સંવુતા હોતીતિ યોજના. ''રુદ્ધો''તિ ઇમિના ''**પલિબુદ્ધો**''તિ એત્થ પરિપુબ્બસ્સ બુધિધાતુસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતીતિ. નવમં.

૧૦. ઉય્યોધિકસિક્ખાપદં

૩૨૨. દસમે **યુજ્ઝન્તી**તિ સંપહરન્તિ. ''બલસ્સ અગ્ગં એત્થા''તિઇમિના ભિન્નાધિકરણબાહિરત્થસમાસં દસ્સેતિ. ''જાનન્તી''તિપદં અત્થસમ્પુણ્ણત્થાય પક્ખિત્તં. **અગ્ગ**ન્તિ કોટ્ઠાસં. બલં ગણીયતિ એત્થાતિ **બલગ્ગ**ન્તિ વચનત્થોપિ યુજ્જતિ. તેનાહ ''બલગણનટ્ઠાન''ન્તિ. ઇદઞ્હિ વચનં અમ્બસેચનગરુસિનનયેન વુત્તં. કથં? ''બલગણનટ્ઠાન''ન્તિ વદન્તેન અટ્ઠકથાચરિયેન ''બલસ્સ અગ્ગં જાનન્તિ એત્થાતિ બલગ્ગ''ન્તિ વચનત્થસ્સ પિણ્ડત્થો ચ ઞાપીયતિ, ''બલં ગણીયતિ એત્થાતિ **બલગ્ગ**''ન્તિ વચનત્થો ચ દસ્સીયતિ. વિયૂહીયતે સમ્પિણ્ડીયતે **બ્યૂહો**, સેનાય બ્યૂહો **સેનાબ્યૂહો**તિ અત્થં દસ્સેતિ ''સેનાય વિયૂહ''ન્તિઆદિના. અણતિ ભેરવસદ્દં કરોતીતિ **અણીકં**, મુદ્ધજણકારો, હત્થીયેવ અણીકં **હત્થાણીકં**. એસેવ નયો સેસેસુપિ. યો હત્થી પુબ્બે વુત્તો, તેન હત્થિનાતિ યોજનાતિ. દસમં.

અચેલકવગ્ગો પઞ્ચમો.

૬. સુરાપાનવગ્ગો

૧. સુરાપાનસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૩૨૬. સુરાપાનવગ્ગસ્સ પઠમે ભદ્દા વતિ એત્થાતિ **ભદ્દવતિકા**તિ ચ, ભદ્દા વતિ ભદ્દવતિ, સા એત્થ અત્થીતિ **ભદ્દવતિકા**તિ ચ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સો''તિઆદિ. **સો**તિ ગામો લભીતિ સમ્બન્ધો. પથં ગચ્છન્તીતિ **પથાવિનો**તિ કતે અદ્ધિકાયેવાતિ આહ ''અદ્ધિકા''તિ. અદ્ધં ગચ્છન્તીતિ **અદ્ધિકા**. ''પથિકા''તિપિ પાઠો, અયમેવત્થો. ''**તેજસા તેજ**''ન્તિપદાનિ સમ્બન્ધાપેક્ખાનિ ચ હોન્તિ , પદાનં સમાનત્તા સમ્બન્ધો ચ સમાનોતિ મઞ્ઞિતું સક્કુણેય્યા ચ હોન્તિ, તસ્મા તેસં સમ્બન્ધઞ્ચ તસ્સ અસમાનતઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ''અત્તનો તેજસા નાગસ્સ તેજ''ન્તિ. ''આનુભાવેના''તિઇમિના પન તેજસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. કપોતસ્સ પાદો **કપોતો** ઉપચારેન, તસ્સ એસો **કાપોતો**, વણ્ણો. કાપોતો વિય વણ્ણો અસ્સાતિ **કાપોતિકા**તિ દસ્સેન્તો આહ ''કપોતપાદસમવણ્ણરત્તોભાસા''તિ. **પસન્ન**સદ્દસ્સ પસાદસદ્દાદયો નિવત્તેતું ''સુરામણ્ડસ્સેતં અધિવચન''ન્તિ વુત્તં. **પઞ્ચાભિઞ્ઞસ્સ સતો**તિ પઞ્ચાભિઞ્ઞસ્સ સમાનસ્સ સાગતસ્સાતિ યોજના.

૩૨૮. ‘‘મધુકપુપ્ફાદીનં રસેન કતો’’તિઇમિના પુપ્ફાનં રસેન કતો આસવો **પુપ્ફાસવો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એસ નયો ‘‘ફલાસવો’’તિઆદીસુપિ. સુરામેરયાનં વિસેસં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘સુરા નામા’’તિઆદિ. **પિટ્ઠકિણ્ણપક્ખિત્તા**તિ પિટ્ઠેન ચ કિણ્ણેન ચ પક્ખિત્તા કતા વારુણીતિ સમ્બન્ધો. **કિણ્ણા**તિ ચ સુરાય બીજં. તસ્મિં કિરન્તિ નાનાસમ્ભારાનિ મિસ્સીભવન્તિ એત્થાતિ કિણ્ણાતિ વુચ્ચતિ. તસ્સાયેવ મણ્ડેતિ યોજના. સુરનામકેન એકેન વનચરકેન કતાતિ **સુરા**. મદં જનેતીતિ **મેરયં**.

૩૨૯. **લોણસોવીરક**ન્તિ એવંનામકં પાનં. **સુત્ત**ન્તિપિ એવમેવ. **તસ્મિ**ન્તિ સૂપસંપાકે. તેલં પન પચન્તીતિ સમ્બન્ધો. નત્થિ તિખિણં મજ્જં એત્થાતિ અતિખિણમજ્જં, અતિખિણમજ્જે તસ્મિંયેવ તેલેતિ અત્થો. **યં પના**તિ તેલં પન. તિખિણં મજ્જં ઇમસ્સ તેલસ્સાતિ **તિખિણમજ્જં**. **યત્થા**તિ તેલે. **અરિટ્ઠો**તિ એવંનામકં ભેસજ્જં. **ત**ન્તિ અરિટ્ઠં, ‘‘સન્ધાયા’’તિપદે અવુત્તકમ્મં. **એત**ન્તિ ‘‘અમજ્જં અરિટ્ઠ’’ન્તિવચનં, ‘‘વુત્ત’’ન્તિપદે વુત્તકમ્મન્તિ. પઠમં.

૨. અઙ્ગુલિપતોદકસિક્ખાપદં

૩૩૦. દુતિયે અઙ્ગુલીહિ પતુજ્જનં અઙ્ગુલિપતોદો, સોયેવ **અઙ્ગુલિપતોદકો**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અઙ્ગુલીહી’’તિઆદિ. **ઉત્તન્તો**તિ અવતપન્તો. અવતપન્તોતિ ચ અત્થતો કિલમન્તોયેવાતિ આહ ‘‘કિલમન્તો’’તિ. કિલમન્તો હુત્વાતિ યોજના. અસ્સાસગહણેન પસ્સાસોપિ ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘અસ્સાસપસ્સાસસઞ્ચારો’’તિ. **તમ્પી**તિ ભિક્ખુનિમ્પીતિ. દુતિયં.

૩. હસધમ્મસિક્ખાપદં

૩૩૫. તતિયે પકારેન કરીયતિ ઠપીયતીતિ **પકતં** પઞ્ઞત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘યં ભગવતા’’તિઆદિ. **ય**ન્તિ સિક્ખાપદં.

૩૩૬. હસસઞ્ઞાતો ધમ્મો સભાવો **હસધમ્મો**તિ વુત્તે અત્થતો કીળિકાયેવાતિ આહ ‘‘કીળિકા વુચ્ચતી’’તિ.

૩૩૭. **ગોપ્ફકાન**ન્તિ ચરણગણ્ઠિકાનં. તે હિ પાદે પાદં ઠપનકાલે અઞ્ઞમઞ્ઞૂપરિ ઠપનતો ગોપીયન્તીતિ ગોપ્ફા, તે એવ ગોપ્ફકાતિ વુચ્ચન્તિ. પાદસ્સ હિ ઉપરિ પાદં ઠપનકાલે એકસ્સ ઉપરિ એકો ન ઠપેતબ્બો. તેનાહ ભગવા ‘‘પાદે પાદં અચ્ચાધાયા’’તિ (દી॰ નિ॰ ૨.૧૯૬; મ॰ નિ॰ ૧.૪૨૩; અ॰ નિ॰ ૩.૧૬). ઓટ્ઠજો દુતિયો. **ઓરોહન્તસ્સ** ભિક્ખુનોતિ સમ્બન્ધો.

૩૩૮. **ફિયારિત્તાદીહી**તિ આદિસદ્દેન લઙ્કારાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. કેચિ વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. **પતનુપ્પતનવારેસૂ**તિ પતનવાર ઉપ્પતનવારેસુ. **તત્થા**તિ તસ્સં ખિત્તકથલાયં. **હી**તિ સચ્ચં , યસ્મા વા. ઠપેત્વા કીળન્તસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **લિખિતું વટ્ટતિ** કીળાધિપ્પાયસ્સ વિરહિતત્તાતિ અધિપ્પાયો. કીળાધિપ્પાયેન અત્થજોતકં અક્ખરં લિખન્તસ્સાપિ આપત્તિયેવાતિ વદન્તિ. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદેતિ. તતિયં.

૪. અનાદરિયસિક્ખાપદં

૩૪૨. ચતુત્થે **ધમ્મો** નામ તન્તિયેવાતિ આહ ‘‘તન્તી’’તિ. **પવેણી**તિ તસ્સેવ વેવચનં. ‘‘તં વા ન સિક્ખિતુકામો’’તિ એત્થ તંસદ્દસ્સ અત્થમાવિકાતું વુત્તં ‘‘યેન પઞ્ઞત્તેના’’તિ. વિનયે અપઞ્ઞત્તં સન્ધાય વુત્તં

‘‘અપઞ્ઞત્તેના’’તિ આહ ‘‘સુત્તે વા અભિધમ્મે વા આગતેના’’તિ.

૩૪૪. **પવેણિયા**તિ ઉપાલિઆદિકાય આચરિયપરમ્પરસઙ્ખાતાય તન્તિયા. કુરુન્દિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. મહાપચ્ચરિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તં સબ્બ**ન્તિ કુરુન્દિવાદમહાપચ્ચરિવાદસઙ્ખાતં સબ્બં તં વચનં. **પવેણિયા આગતે**તિ પવેણિયા આગતસઙ્ખાતે મહાઅટ્ઠકથાવાદેતિ. ચતુત્થં.

૩૪૫. પઞ્ચમે **મનુસ્સવિગ્ગહે**તિ મનુસ્સવિગ્ગહપારાજિકેતિ. પઞ્ચમં.

૬. જોતિસિક્ખાપદં

૩૫૦. છટ્ઠે જનપદસ્સ નામત્તા બહુવચનવસેન ‘‘ભગ્ગેસૂ’’તિ પાળિયં વુત્તં. સુસુમારસણ્ઠાનો પબ્બતસઙ્ખાતો ગિરિ એત્થાતિ **સુસુમારગિરિ**, એતસ્સ વા માપિતકાલે સુસુમારો ગિરતિ સદ્દં નિગ્ગિરતિ એત્થાતિ **સુસુમારગિરી**તિ અત્થમનપેક્ખિત્વા વુત્તં ‘‘નગરસ્સ નામ’’ન્તિ. **તં પના**તિ વનં પન. ‘‘મિગાન’’ન્તિઆદિના મિગાનં અભયો દીયતિ એત્થાતિ **મિગદાયો**તિ અત્થં દસ્સેતિ.

૩૫૨. ‘‘જોતિકે’’તિપદસ્સ જોતિસ્સ અગ્ગિસ્સ કરણં **જોતિક**ન્તિ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘જોતિકરણે’’તિ.

૩૫૪. ‘‘સમાદહિતુકામતાયા’’તિપદં ‘‘અરણિસણ્ઠાપનતો’’તિપદે હેતુ. **જાલા**તિ સિખા. સા હિ જલતિ દિબ્બતીતિ જાલાતિ વુચ્ચતિ.

પતિલાતં ઉક્ખિપતીતિ એત્થ ‘‘પતિતાલાત’’ન્તિ વત્તબ્બે તકારલોપં કત્વા સન્ધિવસેન પતિલાતન્તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘અલાતં પતિતં ઉક્ખિપતી’’તિ. **અલાત**ન્તિ ઉમ્મુક્કં. તઞ્હિ આદિત્તં હુત્વા અતિઉણ્હત્તા ન લાતબ્બં ન ગણ્હિતબ્બન્તિ અલાતન્તિ વુચ્ચતિ. **અવિજ્ઝાત**ન્તિ ઝાયનતો ડય્હનતો અવિગતં અલાતન્તિ સમ્બન્ધો. ઝાયનં ડય્હનં ઝાતં, વિગતં ઝાતં ઇમસ્સાલાતસ્સાતિ **વિજ્ઝાતં**.

૩૫૬. **પદીપાદીની**તિ પદીપજોતિકાદીનિ. **તત્થા**તિ તાસુ દુટ્ઠવાળમિગઅમનુસ્સસઙ્ખાતાસુ આપદાસુ નિમિત્તભૂતાસુ. નિમિત્તત્થે ચેતં ભુમ્મવચનન્તિ. છટ્ઠં.

૭. નહાનસિક્ખાપદં

૩૬૬. સત્તમે પારં ગચ્છન્તો ન કેવલં સઉદકાય નદિયા એવ ન્હાયિતું વટ્ટતિ, સુક્ખાય નદિયાપિ વટ્ટતીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સુક્ખાયા’’તિઆદિ. **ઉક્કિરિત્વા**તિ વિયૂહિત્વા. આવાટાયેવ ખુદ્દકટ્ઠેન **આવાટકા**, તેસૂતિ. સત્તમં.

૮. દુબ્બણ્ણકરણસિક્ખાપદં

૩૬૮. અટ્ઠમે અલભીતિ **લભો**તિ વચનત્થે અપચ્ચયં કત્વા ણપચ્ચયસ્સ સ્વત્થભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘લભોયેવ લાભો’’તિ. અપચ્ચયમકત્વા પકતિયા ણપચ્ચયોપિ યુત્તોયેવાતિ દટ્ઠબ્બં. સદ્દન્તરોપિ અત્થન્તરાભાવા સમાસો હોતીતિ આહ ‘‘નવચીવરલાભેનાતિ વત્તબ્બે’’તિ. **અનુનાસિકલોપ**ન્તિ ‘‘નવ’’ન્તિ એત્થ નિગ્ગહીતસ્સ વિનાસં. નિગ્ગહીતઞ્હિ નાસં અનુગતત્તા ‘‘**અનુનાસિક**’’ન્તિ વુચ્ચતિ, તસ્સ અદસ્સન, મકત્વાતિ અત્થો. **મજ્ઝે ઠિતપદદ્વયે**તિ ‘‘નવ’’ન્તિ ચ ‘‘ચીવરલાભેના’’તિ ચ દ્વિન્નં પદાનમન્તરે ‘‘ઠિતે પના’’તિ ચ ‘‘ભિક્ખુના’’તિ ચ

પદદ્વયે. નિદ્ધારણે ચેતં ભુમ્મવચનં. **નિપાતો**તિ નિપાતમત્તં. અલભીતિ **લભો**તિ વચનત્થસ્સ અભિધેય્યત્થં દસ્સેતું ‘‘ભિક્ખુના’’તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘ભિક્ખુના’’તિઆદિ. પદભાજને પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **યન્તિ** યં ચીવરં. ‘‘ચીવર’’ન્તિ એત્થ ચીવરસરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યં નિવાસેતું વા’’તિઆદિ. **ચમ્મકારનીલ**ન્તિ ચમ્મકારાનં તિફલે પક્ખિત્તસ્સ અયગૂથસ્સ નીલં. મહાપચ્ચરિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. દુબ્બણ્ણો કરીયતિ અનેનાતિ **દુબ્બણ્ણકરણં**, કપ્પબિન્દુન્તિ આહ ‘‘કપ્પબિન્દું સન્ધાયા’’તિ. આદિયન્તેન ભિક્ખુના આદાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **કોણેસૂ**તિ અન્તેસુ. વાસદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો. **અક્ખિમણ્ડલમત્તં વા**તિ અક્ખિમણ્ડલસ્સ પમાણં વા કપ્પબિન્દૂતિ સમ્બન્ધો. **પટ્ટે વા**તિ અનુવાતપટ્ટે વા. **ગણ્ઠિયં વા**તિ ગણ્ઠિકપટ્ટે વા. **પાળિકપ્પો**તિ દ્વે વા તિસ્સો વા તતો અધિકા વા બિન્દુઆવલી કત્વા કતો કપ્પો. **કણ્ણિકકપ્પો**તિ કણ્ણિકં વિય બિન્દુગોચ્છકં કત્વા કતો કપ્પો. આદિસદ્દેન અગ્ઘિયકપ્પાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બાસુ અટ્ઠકથાસુ. એકોપિ બિન્દુ વટ્ટોયેવ વટ્ટતીતિ આહ ‘‘**એકં વટ્ટબિન્દુ**’’ન્તિ.

૩૭૧. **અગ્ગળાદીની**તિ આદિસદ્દેન અનુવાતપરિભણ્ડે સઙ્ગણ્હાતીતિ. અટ્ઠમં.

૯. વિકપ્પનસિક્ખાપદં

૩૭૪. નવમે **તસ્સા**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયો ચીવરસામિકોયેવાતિ આહ ‘‘ચીવરસામિકસ્સા’’તિ. દુતિયસ્સ તસદ્દસ્સ વિસયો વિનયધરોયેવાતિ આહ ‘‘યેના’’તિઆદિ. ‘‘અવિસ્સાસન્તો’’તિપદસ્સ કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અવિસ્સાસેના’’તિ. **તેના**તિ વિનયધરેનાતિ. નવમં.

૧૦. ચીવરાપનિધાનસિક્ખાપદં

૩૭૭. દસમે ‘‘અપનેત્વા’’તિઇમિના અપઇત્યૂપસગ્ગસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **નિધેન્તી**તિ નિગૂહિત્વા ઠપેન્તિ. **હસાધિપ્પાયો**તિ હસં, હસનત્થાય વા અધિપ્પાયો. પરિક્ખારસ્સ સરૂપં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘પત્તત્થવિકાદિ’’ન્તિ. પત્તસ્સ પાળિયમાગતત્તા પત્તસ્સ થવિકાતિ અત્થોયેવ ગહેતબ્બો, ન પત્તો ચ થવિકા ચાતિ. ‘‘સમણેન નામા’’તિપદં ‘‘ભવિતુ’’ન્તિપદે ભાવકત્તાતિ. દસમં.

સુરાપાનવગ્ગો છટ્ઠો.

૭. સપ્પાણકવગ્ગો

૧. સઞ્ચિચ્ચપાણસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૩૮૨. સપ્પાણકવગ્ગસ્સ પઠમે ઉસું અસતિ ખિપતિ અનેનાતિ **ઇસ્સાસો**તિ કતે ધનુયેવ મુખ્યતો ઇસ્સાસો નામ, ધનુગ્ગહા- ચરિયો પન ઉપચારેન. ઉસું અસતિ ખિપતીતિ **ઇસ્સાસો**તિ કતે ધનુગ્ગહાચરિયો ઇસ્સાસો નામ, ઇધ પન ઉપચારત્થો વા કત્તુત્થો વા ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘ધનુગ્ગહાચરિયો હોતી’’તિ. પબ્બજિતકાલે ઇસ્સાસસ્સ અયુત્તત્તા વુત્તં ‘‘ગિહિકાલે’’તિ. **વોરોપિતા**તિ એત્થ વિ અવ પુબ્બસ્સ રુહધાતુસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘વિયોજિતા’’તિ.

યસ્મા ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **એતન્તિ** ‘‘જીવિતા વોરોપિતા’’તિવચનં. કસ્મા વોહારમત્તમેવ હોતિ, નનુ યતો કુતોચિ યસ્મિં કિસ્મિંચિ વિયોજિતે દ્વે વત્થૂનિ વિય વિસું તિટ્ઠન્તિ પાણતો જીવિતે વિયોજિતે પાણજીવિતાપીતિ આહ ‘‘ન હેત્થા’’તિઆદિ. **હીતિ** સચ્ચં. એત્થાતિ ‘‘જીવિતા વોરોપિતા’’તિવચને દસ્સેતુન્તિ સમ્બન્ધો. કિઞ્ચિ જીવિતં નામાતિ યોજના. અયં પનેત્થ અત્થસમ્બન્ધો – સીસાલઙ્કારે સીસતો વિયોજિતે સીસં અલઙ્કારતો વિસું તિટ્ઠતિ યથા, એવં જીવિતે પાણતો વિયોજિતે જીવિતં પાણતો વિસું ન તિટ્ઠતિ નામાતિ. **અઞ્ઞદત્થૂતિ** એકંસેન. ‘‘પાણ’’ન્તિ સામઞ્ઞતો વુત્તોપિ મનુસ્સપાણસ્સ પારાજિકટ્ઠાને ગહિતત્તા ઇધ પારિસેસઞાયેન તિરચ્છાનપાણોવ ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘તિરચ્છાનગતોયેવ પાણો’’તિ. **તન્તિ** પાણં. મહન્તે પન પાણેતિ સમ્બન્ધો.

૩૮૫. સોધેન્તો અપનેતીતિ યોજના. **મઙ્ગુલોતિ** મનુસ્સરત્તપો એકો કિમિવિસેસો. સો હિ રત્તપિવનત્થાય મઙ્ગતિ ઇતો ચિતો ચ ઇમં ચિમઞ્ચ ઠાનં ગચ્છતીતિ ‘‘મઙ્ગુલો’’તિ વુચ્ચતિ. પદક્ખરાનઞ્હિ અવિપરિતત્થં, સોતૂનઞ્ચ સજ્ઝાયોપદેસલભનત્થં કત્થચિ ઠાને વચનત્થો વુત્તોતિ દટ્ઠબ્બં. તસ્સ બીજમેવ ખુદ્દકટ્ઠેન **મઙ્ગુલબીજકં**, તસ્મિં. **તન્તિ** મઙ્ગુલબીજકં. ભિન્દન્તો હુત્વાતિ યોજનાતિ. પઠમં.

૨. સપ્પાણકસિક્ખાપદં

૩૮૭. દુતિયે સહ પાણેહીતિ **સપ્પાણકં** ઉદકન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘યે પાણકા’’તિઆદિ. **હીતિ** સચ્ચં. પત્તપૂરમ્પિ ઉદકન્તિ સમ્બન્ધો . **તાદિસેનાતિ** સપ્પાણકેન. ધોવતોપિ પાચિત્તિયન્તિ યોજના. **ઉદકસોણ્ડિન્તિ** સિલામયં ઉદકસોણ્ડિં. **પોક્ખરણિન્તિ** સિલામયં પોક્ખરણિં. ઉટ્ઠાપયતોપિ પાચિત્તિયન્તિ સમ્બન્ધો. **તતોતિ** સોણ્ડિપોક્ખરણીહિ. **ઉદકસ્સાતિ** ઉદકેન, પૂરે ઘટે આસિઞ્ચિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થાતિ** ઉદકે. **ઉદકેતિ** ઉદકસણ્ઠાનકપદેસે આસિઞ્ચિતઉદકે. **પતિસ્સતીતિ** સોણ્ડિપોક્ખરણીહિ ગહિતઉદકં પતિસ્સતીતિ. દુતિયં.

૩. ઉક્કોટનસિક્ખાપદં

૩૯૨. તતિયે ‘‘ઉચ્ચાલેન્તી’’તિઇમિના ઉક્કોટેન્તીતિ એત્થ ઉપુબ્બસ્સ કુટધાતુસ્સ ઉચ્ચાલનત્થં દસ્સેતિ ધાતૂન, મનેકત્થત્તા. યં યં પતિટ્ઠિતં **યથાપતિટ્ઠિતં**, તસ્સ ભાવો **યથાપતિટ્ઠિતભાવો**, તેન.

૩૯૩. યો ધમ્મોતિ યો સમથધમ્મો. **ધમ્મેનાતિ** એત્થ એનસદ્દેન ‘‘યથાધમ્મ’’ન્તિ એત્થ અંઇતિકારિયસ્સ કારિં દસ્સેતિ. ઇમિના ‘‘યથાધમ્મ’’ન્તિ પદસ્સ ‘‘નિહતાધિકરણ’’ન્તિ એત્થ નિહતસદ્દેન સમ્બન્ધિતબ્બભાવં દસ્સેતિ. ‘‘સત્થારા’’તિપદં ‘‘વુત્તં’’ ઇતિપદે કત્તા. નત્થિ હતં હનનં ઇમસ્સાતિ **નિહતન્તિ** વુત્તે અત્થતો વૂપસમનમેવાતિ આહ ‘‘વૂપસમિત’’ન્તિ.

૩૯૫. યં વા તં વા કમ્મં ધમ્મકમ્મં નામ ન હોતિ, અથ ખો અધિકરણવૂપસમકમ્મમેવ ધમ્મકમ્મં નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘યેન કમ્મેના’’તિઆદિ. **અયમ્પીતિ** અયમ્પિ ભિક્ખુ. **સેસપદાનિપીતિ** ‘‘ધમ્મકમ્મે વેમતિકો’’તિઆદીનિ સેસપદાનિપિ. **એત્થાતિ** ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. વિત્થારો પન વુત્તોતિ સમ્બન્ધો. **તત્થેવાતિ** પરિવારે એવ. **ઇધાતિ** ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે, વિભઙ્ગે વાતિ. તતિયં.

૪. દુટ્ઠુલ્લસિક્ખાપદં

૩૯૯. ચતુત્થે **અત્થુદ્ધારવસેન દસ્સેતાનિ** દુટ્ઠુલ્લસદ્દત્થભાવેન સદિસત્તાતિ અધિપ્પાયો. "**ધુર**"ન્તિ એત્થ લક્ખણવન્તત્તા ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ "ધુરે"તિ. ધુરે નિક્ખિત્તમત્તે સતીતિ યોજના.

એવં ધુરં નિક્ખિપિત્વાતિ "અઞ્ઞસ્સ નારોચેસ્સામી"તિ એવં ધુરં નિક્ખિપિત્વા. **અઞ્ઞસ્સા**તિ વત્થુ, પુગ્ગલતો અઞ્ઞસ્સ દુતિયસ્સ. **સોપી**તિ દુતિયોપિ. **અઞ્ઞસ્સા**તિ તતિયસ્સ. યાવ કોટિ ન છિજ્જતિ, તાવ આપજ્જતિયેવાતિ યોજના. **તસ્સેવા**તિ આપત્તિં આપન્નપુગ્ગલસ્સ. **વત્થુપુગ્ગલોયેવા**તિ આપત્તિં આપન્નપુગ્ગલોયેવ. **અયન્તિ** પઠમભિક્ખુ. **અઞ્ઞસ્સા**તિ દુતિયસ્સ. **સો**તિ દુતિયો આરોચેતીતિ સમ્બન્ધો. **યેના**તિ પઠમભિક્ખુના. **અસ્સા**તિ દુતિયસ્સ. **તસ્સેવા**તિ પઠમભિક્ખુસ્સેવ. વત્થુપુગ્ગલં ઉપનિધાય "તતિયેન પુગ્ગલેન દુતિયસ્સા"તિ વુત્તં.

૪૦૦. **પઞ્ચાપત્તિક્ખન્ધે**તિ થુલ્લચ્ચયાદિકે પઞ્ચ આપત્તિક્ખન્ધે. **અજ્ઝાચારો નામા**તિ અધિભવિત્વા વીતિક્કમિત્વા આચરિતબ્બત્તા અજ્ઝાચારો નામાતિ. ચતુત્થં.

૫. ઊનવીસતિવસ્સસિક્ખાપદં

૪૦૨. પઞ્ચમે **અઙ્ગુલિયો**તિ કરસાખાયો. તા હિ અઙ્ગન્તિ હત્થતો પઞ્ચધા ભિજ્જિત્વા ઉગ્ગચ્છન્તીતિ અઙ્ગુલિયોતિ વુચ્ચન્તિ. લિખન્તસ્સ ઉપાલિસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ બહુચિન્તેતબ્બકારણેન. **અસ્સા**તિ ઉપાલિસ્સ. **ઉરો**તિ હદયં. તસ્મિં ઉસતિ ચિત્તતાપો દહતિ એત્થાતિ ઉરોતિ વુચ્ચતિ. **રૂપસુત્તન્તિ** હેરઞ્ઞિકાનં રૂપસુત્તં, યથા હત્થાચરિયાનં હત્થિસુત્તન્તિ. **અક્ખીની**તિ ચક્ખૂનિ. તાનિ હિ અક્ખન્તિ વિસયેસુ બ્યાપીભવન્તિ, રૂપં વા પસ્સતિ ઇમેહીતિ અક્ખીનીતિ વુચ્ચન્તિ. મકસેન સૂચિમુખાનં ગહિતત્તા ડંસેન પિઙ્ગલમક્ખિકાયોવ ગહેતબ્બાતિ આહ "**ડંસાતિ પિઙ્ગલમક્ખિકાયો**"તિ. પિઙ્ગલમક્ખિકાયો હિ ડંસનટ્ઠેન ખાદનટ્ઠેન **ડંસા**તિ વુચ્ચન્તિ. દુક્કરો ખમો એતાસન્તિ **દુક્ખા**તિ દસ્સેન્તો આહ "દુક્ખમાન"ન્તિ. વેદનાનન્તિ સમ્બન્ધો. અસાતસ્સ કારણં દસ્સેતું વુત્તં "અમધુરાન"ન્તિ. ઇમિના અમધુરત્તા ન સાદિતબ્બાતિ **અસાતા**તિ અત્થં દસ્સેતિ. પાણસદ્દજીવિતસદ્દાનં પરિયાયભાવં દસ્સેતું વુત્તં "જીવિતહરાન"ન્તિ. પાણં હરન્તિ અપનેન્તીતિ **પાણહરા**, તાસં વેદનાનન્તિ સમ્બન્ધો.

૪૦૪. વિજાયનકાલતો પટ્ઠાય પરિપુણ્ણવીસતિવસ્સો ન ગહેતબ્બો, ગબ્ભગહણકાલતો પન પટ્ઠાયાતિ દસ્સેન્તો આહ "પટિસન્ધિગ્ગહણતો પટ્ઠાયા"તિ. ગબ્ભે સયિતકાલેન સદ્ધિં વીસતિમં વસ્સં પરિપુણ્ણમસ્સાતિ **ગબ્ભવીસો** પુગ્ગલો. **હી**તિ સચ્ચં. **યથાહા**તિ યેનાકારેન સઙ્ખ્યં ગચ્છતિ, તેનાકારેન ભગવા આહાતિ યોજના. અથ વા યથા કિં વચનં ભગવા આહાતિ યોજના.

ગબ્ભવીસો હુત્વા ઉપસમ્પન્નોતિ સમ્બન્ધો. **અમ્હી**તિ અસ્મિ. નુસદ્દો પરિવિતક્કત્થે નિપાતો. **યન્તિ** યાદિસં પઠમં ચિત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ઇમિના પટિસન્ધિચિત્તં દસ્સેતિ. "પઠમં વિઞ્ઞાણ"ન્તિ તસ્સેવ વેવચનં. **તન્તિ** પઠમં ચિત્તં પઠમં વિઞ્ઞાણં. **અસ્સા**તિ સત્તસ્સ. **સાવ જાતી**તિ સા એવ પટિસન્ધિ, ગબ્ભો નામ હોતીતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ પાળિયં, વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **યો**તિ પુગ્ગલો. **મહાપવારણાયા**તિ અસ્સયુજપુણ્ણમિયં. સા હિ પૂજિતપવારણત્તા મહાપવારણાતિ વુચ્ચતિ. **તતો**તિ પવારણાય જાતકાલતો. **તન્તિ** મહાપવારણં. **પાટિપદે ચા**તિ એત્થ ચસદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો, પવારણદિવસપાટિપદદિવસેસુ અઞ્ઞતરસ્મિં દિવસે ઉપસમ્પાદેતબ્બોતિ અત્થો. **હાયનવડ્ઢનન્તિ** કુચ્છિમ્હિ વસિતમાસેસુ અધિકેસુ હાયનઞ્ચ ઊનેસુ વડ્ઢનઞ્ચ વેદિતબ્બં.

પોરાણકત્થેરા પન ઉપસમ્પાદેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **એકૂનવીસતિવસ્સન્તિ** અનન્તરે વુત્તં એકૂનવીસતિવસ્સં. **નિક્ખમનીયો**તિ સાવણમાસો. સો હિ અન્તોવીથિતો બાહિરવીથિં નિક્ખમતિ સૂરિયો અસ્મિન્તિ ''નિક્ખમનીયો''તિ વુચ્ચતિ. **પાટિપદદિવસે**તિ પચ્છિમિકાય વસ્સૂપગમનદિવસે. **તં** ઉપસમ્પાદનં. **કસ્મા**તિ પુચ્છા. એત્થ ઠત્વા પરિહારો **વુચ્ચતે** મયાતિ યોજના. **વીસતિયા વસ્સેસૂ**તિ ઉપસમ્પન્નપુગ્ગલસ્સ વીસતિયા વસ્સેસુ. તિંસરત્તિદિવસ્સ એકમાસત્તા ''ચત્તારો માસા પરિહાયન્તી''તિ વુત્તં. **ઉક્કડ્ઢન્તી**તિ એકસ્સ અધિકમાસસ્સ નાસનત્થાય વસ્સં ઉપરિ કડ્ઢન્તિ. **તતો**તિ છમાસતો અપનેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ ''એકૂનવીસતિવસ્સ''ન્તિઆદિવચને. **પન**-સદ્દો હિસદ્દત્થો, સચ્ચન્તિ અત્થો. **યો**તિ પુગ્ગલો. **તસ્મા**તિ યસ્મા ગબ્ભમાસાનમ્પિ ગણનૂપગત્તા ગહેત્વા ઉપસમ્પાદેન્તિ, તસ્મા છ માસે વસિત્વાતિ સમ્બન્ધો. અટ્ઠ માસે વસિત્વા જાતોપિ ન જીવતીતિ **સુત્તન્તઅટ્ઠકથાસુ** (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૨૪-૨૫; મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૩.૨૦૫) વુત્તં.

૪૦૬. **દસવસ્સચ્ચયેના**તિ ઉપસમ્પદતો દસવસ્સાતિક્કમેન. **ઉપસમ્પાદેતી**તિ ઉપજ્ઝાયો વા કમ્મવાચાચરિયો વા હુત્વા ઉપસમ્પાદેતિ. **તન્તિ** ઉપજ્ઝાચરિયભૂતં અનુપસમ્પન્નપુગ્ગલં. કમ્મવાચાચરિયો હુત્વા ઉપસમ્પાદેન્તો તં મુઞ્ચિત્વા સચે અઞ્ઞોપિ કમ્મવાચાચરિયો અત્થિ, સૂપસમ્પન્નો. સોવ સચે કમ્મવાચં સાવેતિ, નુપસમ્પન્નો. ઞત્વા પન પુન અનુપસમ્પાદેન્તે સગ્ગન્તરાયોપિ મગ્ગન્તરાયોપિ હોતિયેવાતિ દટ્ઠબ્બન્તિ. પઞ્ચમં.

૬. થેય્યસત્થસિક્ખાપદં

૪૦૭. છટ્ઠે ''પટિયાલોક''ન્તિ એત્થ આલોકસદ્દેન સૂરિયો વુત્તો ઉપચારેન. સૂરિયો હિ પુરત્થિમદિસતો ઉગ્ગન્ત્વા પચ્છિમદિસં ગતો, તસ્મા સૂરિયસઙ્ખાતસ્સ આલોકસ્સ પટિમુખં ''**પટિયાલોક**''ન્તિ વુત્તે પચ્છિમદિસાયેવ ગહેતબ્બાતિ આહ ''પચ્છિમં દિસન્તિ અત્થો''તિ. **કમ્મિકા**તિ કમ્મે યુત્તા પયુત્તા.

૪૦૯. **રાજાનન્તિ** એત્થ રઞ્ઞો સન્તકં ''રાજા''તિ વુચ્ચતિ ઉપચારેન, અથ વા રઞ્ઞો એસો ''રાજા''તિ કત્વા રઞ્ઞો સન્તકં ''રાજા''તિ વુચ્ચતિ. **થેય્યન્તિ** થેનેત્વા ''સક્કચ્ચ''ન્તિઆદીસુ (પાચિ॰ ૬૦૬) વિય નિગ્ગહીતાગમો હોતિ. રાજાનં, રઞ્ઞો સન્તકં વા થેય્યં થેનેત્વા ગચ્છન્તીતિ અત્થો. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''રાજાનં વા થેનેત્વા''તિઆદિ.

૪૧૧. ચતૂસુ વિસઙ્કેતેસુ દ્વીહિ અનાપત્તિ, દ્વીહિ આપત્તિયેવાતિ. છટ્ઠં.

૭. સંવિધાનસિક્ખાપદં

૪૧૨. સત્તમે ''**પધૂપેન્તો**''તિ એત્થ પપુબ્બ ધૂપધાતુ પરિભાસનત્થે વત્તતીતિ આહ ''પરિભાસન્તો''તિ. ત્વં સમણોપિ માતુગામેન સદ્ધિં ગચ્છસિ, તુય્હેવેસો દોસો, નેતસ્સ પુરિસસ્સાતિ અત્તાનંયેવ પરિભાસન્તોતિ અત્થો. ''નિક્ખામેસી''તિઇમિના ''**નિપ્પાતેસી**''તિએત્થ નિપુબ્બ પતધાતુ ગત્યત્થોતિ દસ્સેતીતિ. સત્તમં.

૮. અરિટ્ઠસિક્ખાપદં

૪૧૭. અટ્ઠમે **ગન્ધે**તિ ગિજ્ઝે. તે હિ ગિધન્તિ કુણપં અભિકઙ્ખન્તીતિ ''ગન્ધા''તિ વુચ્ચન્તિ . **ગદ્ધે**તિપિ પાઠો, સોપિ યુજ્જતિ યથા ''યુગનન્ધો, યુગનદ્ધો''તિ ચ ''પટિબન્ધો પટિબદ્ધો''તિ ચ. **બાધયિંસૂ**તિ હનિંસુ. **અસ્સા**તિ અરિટ્ઠસ્સ.

તદ્ધિતેન વુત્તસ્સ અત્થસ્સ દસ્સેતુમાહ ''તે''તિઆદિ. **તે**તિ અન્તરાયિકા. **તત્થા**તિ પઞ્ચવિધેસુ અન્તરાયિકેસુ. ''તથા''તિપદેન ''કમ્મન્તરાયિકં નામા''તિ પદં અતિદિસતિ. **તં પના**તિ ભિક્ખુનિદૂસકકમ્મં પન. **મોક્ખસ્સેવા**તિ મગ્ગનિબ્બાનસ્સેવ. મગ્ગો હિ કિલેસેહિ મુચ્ચતીતિ અત્થેન **મોક્ખો** નામ. ઝાનમ્પેત્થ સઙ્ગહિતં નીવરણેહિ વિમુચ્ચનત્તા. નિબ્બાનં વિમુચ્ચીતિ અત્થેન **મોક્ખો** નામ. ફલમ્પેત્થ સઙ્ગહિતં વિમુચ્ચિતત્તા. **નિયતમિચ્છાદિટ્ઠિધમ્મા**તિ નિયતભાવં પત્તા, નિયતવસેન વા પવત્તા મિચ્છાદિટ્ઠિસઙ્ખાતા ધમ્મા. તે પન નત્થિકઅહેતુક અકિરિયવસેન તિવિધા. પણ્ડકાદિગહણસ્સ નિદસ્સનમત્તત્તા 'પટિસન્ધિધમ્મા''તિપદેન અહેતુકદ્વિહેતુકપટિસન્ધિધમ્મા ગહેતબ્બા સબ્બેસમ્પિ વિપાકન્તરાયિકભાવતો. તેપિ મોક્ખસ્સેવ અન્તરાયં કરોન્તિ, ન સગ્ગસ્સ. **તે પના**તિ અરિયૂપવાદા પન. તાવદેવ ઉપવાદન્તરાયિકા નામાતિ યોજના. **તાપી**તિ સઞ્ચિચ્ચ આપન્ના આપત્તિયોપિ. પારાજિકાપત્તિં સન્ધાય વુત્તં ''ભિક્ખુભાવં વા પટિજાનાતી''તિ. સઙ્ઘાદિસેસાપત્તિં સન્ધાય વુત્તં ''ન વુટ્ઠાતિ વા''તિ. લહુકાપત્તિં સન્ધાય વુત્તં ''ન દેસેતિ વા''તિ.

તત્રાતિ પઞ્ચવિધેસુ અન્તરાયિકેસુ. **અયં ભિક્ખૂ**તિ અરિટ્ઠો ગન્ધબાધિપુબ્બો ભિક્ખુ. **સેસન્તરાયિકે**તિ આણાવીતિક્કમન્તરાયિકતો સેસે ચતુબ્બિધે અન્તરાયિકે. **ઇમે આગારિકા**તિ અગારે વસનસીલા ઇમે મનુસ્સા. ભિક્ખૂપિ પસ્સન્તિ ફુસન્તિ પરિભુઞ્જન્તીતિ સમ્બન્ધો. કસ્મા ન વટ્ટન્તિ, વટ્ટન્તિયેવાતિ અધિપ્પાયો. **રસેન રસં સંસન્દિત્વા**તિ ઉપાદિણ્ણકરસેન અનુપાદિણ્ણકરસં, અનુપાદિણ્ણકરસેન વા ઉપાદિણ્ણકરસં સમાનેત્વા. યોનિસો પચ્ચવેક્ખણસ્સ અભાવતો સંવિજ્જતિ છન્દરાગો એત્થાતિ **સચ્છન્દરાગો**, સોયેવ પરિભોગો **સચ્છન્દરાગપરિભોગો**, તં. **એકં કત્વા**તિ સમાનં કત્વા. ઘટેન્તો વિય પાપકં દિટ્ઠિગતં ઉપ્પાદેત્વાતિ યોજના. **કિંસદ્દો** ગરહત્થો, કસ્મા ભગવતા પઠમપારાજિકં પઞ્ઞત્તં, ન પઞ્ઞાપેતબ્બન્તિ અત્થો. મહાસમુદ્દં બન્ધન્તો યથા અકત્તબ્બં કરોતિ, તથા પઠમપારાજિકં પઞ્ઞપેન્તો ભગવા અપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતીતિ અધિપ્પાયો. **એત્થા**તિ પઠમપારાજિકે. **આસન્તિ** ભબ્બાસં. **આણાચક્કે**તિ આણાસઙ્ખાતે ચક્કે.

અટ્ઠિયેવ **અટ્ઠિકં** કુચ્છિતત્થેન, કુચ્છિતત્થે હિ કો. અટ્ઠિકમેવ ખલો નીચટ્ઠેન લામકટ્ઠેનાતિ **અટ્ઠિકઙ્કલો** નિગ્ગહીતાગમં કત્વા. તેન ઉપમા સદિસાતિ **અટ્ઠિકઙ્કલૂપમા**. ''અટ્ઠી''તિ ચ ''કઙ્કલ''ન્તિ ચ પદં ગહેત્વા વણ્ણેન્તિ આચરિયા (સારત્થ॰ ટી॰ પાચિત્તિય ૩.૪૧૭; વિ॰ વિ॰ ટી॰ પાચિત્તિય ૨.૪૧૭; મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૨; મ॰ નિ॰ ટી॰ ૩.૪૨). **અઙ્ગારકાસૂપમા**તિ અઙ્ગારરાસિસદિસા, અઙ્ગારેહિ વા પરિપુણ્ણા આવાટસદિસા. **અસિસૂનૂપમા**તિ એત્થ **અસી**તિ ખગ્ગો. સો હિ અસતે ખિપતે અનેનાતિ ''અસી''તિ વુચ્ચતિ. **સૂના**તિ અધિકોટ્ટનં. તઞ્હિ સુનતિ સઞ્ચુણ્ણભાવં ગચ્છતિ એત્થાતિ ''સૂના''તિ વુચ્ચતિ. અસિના સૂનાતિ **અસિસૂના**, તાય ઉપમા સદિસાતિ **અસિસૂનૂપમા. સત્તિસૂલૂપમા**તિ સત્તિયા ચ સૂલેન ચ સદિસા. **એત્થા**તિ ઇમિસ્સં અટ્ઠકથાયં. **મજ્ઝિમટ્ઠકથાયં** અલગદ્દૂપમસુત્તે (મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૨૩૪ આદયો) ગહેતબ્બો. એવંસદ્દખોસદ્દાનમન્તરે વિયસદ્દસ્સ બ્યાદેસભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''એવં વિય ખો''તિ. અટ્ઠમં.

૯. ઉક્ખિત્તસમ્ભોગસિક્ખાપદં

૪૨૪. નવમે અનુધમ્મસ્સ સરૂપં દસ્સેતું વુત્તં ''અનુલોમવત્તં દિસ્વા કતા ઓસારણા''તિ. ઇમિના અનુલોમવત્તં દિસ્વા કતો ઓસારણસઙ્ખાતો ધમ્મો **અનુધમ્મો**તિ દસ્સેતિ. **ઓસારણા**તિ પવેસના. **તેનેવા**તિ ઉક્ખિત્તકસ્સ અકટાનુધમ્મત્તા એવ. **અસ્સા**તિ ''અકટાનુધમ્મેના''તિ પદસ્સ.

દદતો વા ગણ્હતો વાતિ વાસદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થોતિ. નવમં.

૧૦. કણ્ટકસિક્ખાપદં

૪૨૮. દસમે અરિટ્ઠસ્સ ઉપ્પન્નં વિય એતસ્સાપિ ઉપ્પન્નન્તિ યોજના. **ઉમ્મજ્જન્તસ્સા**તિ મનસિકરોન્તસ્સ. સંવાસસ્સ નાસના **સંવાસનાસના**. લિઙ્ગસ્સ નાસના **લિઙ્ગનાસના**. દણ્ડકમ્મેન નાસના **દણ્ડકમ્મનાસના**. **તત્થા**તિ તિવિધાસુ નાસનાસુ. **દૂસકો...પે॰... નાસેથા**તિ એત્થ અયં નાસના લિઙ્ગનાસના નામાતિ યોજના. **અયન્તિ** દણ્ડકમ્મનાસના. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે, ''નાસેતૂ''તિ પદે વા. **તત્થા**તિ પુરિમવચનાપેક્ખં, ''એવઞ્ચ પન ભિક્ખવે''તિ આદિવચનેતિ અત્થો. **પિરે**તિ આમન્તનપદં પરસદ્દેન સમાનત્થન્તિ આહ ''પરા''તિ. ''અમ્હાકં અનજ્ઝત્તિકભૂત''ઇતિ વા ''અમ્હાકં પચ્ચનીકભૂત'' ઇતિ વા અત્થો દટ્ઠબ્બો. ''અમામક''ઇતિપદેન ''પર''ઇતિપદસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. અમ્હે નમમાયક, અમ્હેહિ વા નમમાયિતબ્બ ઇતિ અત્થો. ''અમ્હામક''ઇતિપિ હકારયુત્તો પાઠો. અમ્હેહિ આમકઇતિ અત્થો. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. **તે**તિ ઉપયોગત્થે સામિવચનં, તન્તિ અત્થો. તવ રૂપસદ્દે વાતિ સમ્બન્ધો. **ન પસ્સામા**તિ ન પસ્સામ, ન સુણામ.

૪૨૯. **તેના**તિ સામણેરેન. ''કારાપેય્યા''તિ પદે કારિતકમ્મન્તિ. દસમં.

સપ્પાણકવગ્ગો સત્તમો.

૮. સહધમ્મિકવગ્ગો

૧. સહધમ્મિકસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૪૩૪. સહધમ્મિકવગ્ગસ્સ પઠમે **યન્તિ** યં પઞ્ઞત્તં. ''સિક્ખમાનેના''તિ એત્થ માનપચ્ચયસ્સ અનાગતત્થભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''સિક્ખિતુકામેના''તિ. ''સિક્ખમાનેના''તિપદં ''ભિક્ખુના''તિપદે એવ ન કેવલં કારકવિસેસનં હોતિ, અથ ખો ''અઞ્ઞાતબ્બ''ન્તિઆદિપદેસુપિ કિરિયાવિસેસનં હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''હુત્વા''તિ. **પદત્થતો**તિ પદતો ચ અત્થતો ચ, પદાનં અત્થતો વાતિ. પઠમં.

૨. વિલેખનસિક્ખાપદં

૪૩૮. દુતિયે વિનયે પટિસંયુત્તા કથા **વિનયકથા**તિ દસ્સેન્તો આહ ''વિનયકથા નામા''તિઆદિ. **તન્તિ** વિનયકથં. પદભાજનેન વણ્ણના વિનયસ્સ વણ્ણો નામાતિ યોજના. **તન્તિ** વિનયસ્સ વણ્ણં. પરિયાપુણનં **પરિયત્તિ**, વિનયસ્સ પરિયત્તિ **વિનયપરિયત્તિ**, વિનયપરિયત્તિસઙ્ખાતં મૂલમસ્સ વણ્ણસ્સાતિ **વિનયપરિયત્તિમૂલકો**, તં. વિનયધરો લભતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ વિત્થારો. તે સબ્બે ભગવા ભાસતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં.

અસ્સાતિ વિનયધરસ્સ. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સાસને. **અલજ્જિતા**તિઆદીસુ કરણત્થે પચ્ચત્તવચનં. અલજ્જિતાયાતિ હિ અત્થો. તેન વુત્તં ''કથં અલજ્જિતાયા''તિઆદિ. **ચા**તિ સચ્ચં . ''સઞ્ચિચ્ચા''તિ પદં તીસુ વાક્યેસુ યોજેતબ્બં. સઞ્ચિચ્ચ આપત્તિં આપજ્જતિ, સઞ્ચિચ્ચ આપત્તિં પરિગૂહતિ, સઞ્ચિચ્ચ અગતિગમનઞ્ચ ગચ્છતીતિ અત્થો. **મન્દો**તિ બાલો. **મોમૂહો**તિ અતિસમ્મૂળ્હો. **વિરાધેતી**તિ વિરજ્ઝાપેતિ. **કુક્કુચ્ચે ઉપ્પન્ને**તિ ''કપ્પતિ નુ ખો, નો''તિ વિનયકુક્કુચ્ચે ઉપ્પન્ને. **અયં પના**તિ અયં પુગ્ગલો પન વીતિક્કમતિયેવાતિ સમ્બન્ધો.

અચ્છમંસેન સૂકરમંસસ્સ વણ્ણસણ્ઠાનેન સદિસત્તા, દીપિમંસેન ચ મિગમંસસ્સ સદિસત્તા વુત્તં ''અચ્છમંસં સૂકરમંસ''ન્તિઆદિ.

આપત્તિંચ સતિસમ્મોસાયાતિ એત્થ ચસદ્દો અવુત્તવાક્યસમ્પિણ્ડનત્થો, કત્તબ્બઞ્ચ ન હિ કરોતીતિ અત્થો. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં.

એવં અવિનયધરસ્સ દોસં દસ્સેત્વા વિનયધરસ્સ ગુણં દસ્સેન્તો આહ ''વિનયધરો પના''તિઆદિ. **સો**તિ વિનયધરો. **હી**તિ વિત્થારો. **પરૂપવાદ**ન્તિ પરેસં ઉપવાદં. **સુદ્ધન્તે**તિ સુદ્ધસ્સ કોટ્ઠાસે. **તતો**તિ પતિટ્ઠાનતો પરન્તિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ વિનયધરસ્સ. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં. **અસ્સા**તિ વિનયધરસ્સ. **કુક્કુચ્ચપકતાન**ન્તિ કુક્કુચ્ચેન અભિભૂતાનં. **સો**તિ વિનયધરો. **તેહી**તિ કુક્કુચ્ચપકતેહિ. સઙ્ઘમજ્ઝે કથેન્તસ્સ અવિનયધરસ્સાતિ યોજના. **ત**ન્તિ ભયં સારજ્જં.

પટિપક્ખં, પટિવિરુદ્ધં વા અત્થયન્તિ ઇચ્છન્તીતિ **પચ્ચત્થીકા**, ણ્યસદ્દો બહુલં કત્તાભિધાયકો, અત્તનો પચ્ચત્થિકા **અત્તપચ્ચત્થિકા**. **તત્થા**તિ દુવિધેસુ પચ્ચત્થિકેસુ. **ઇમે**તિ મેત્તિયભુમ્મજકવટ્ઠલિચ્છવિનો. અઞ્ઞેપિ યે વા પન ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. અરિટ્ઠભિક્ખુ ચ કણ્ટકસામણેરો ચ વેસાલિકવજ્જિપુત્તકા ચ **અરિટ્ઠ...પે॰... વજ્જીપુત્તકા**. તે ચ સાસનપચ્ચત્થિકા નામાતિ સમ્બન્ધો. પરૂપહારો ચ અઞ્ઞાણો ચ કઙ્ખાપરવિતરણો ચ **પરૂ... પે॰... વિતરણા**. તે આદયો યેસં વાદાનન્તિ **પરૂ...પે॰... વિતરણાદયો**. તે એવ વાદા એતેસન્તિ **પરૂ...પે॰... વિતરણાદિવાદા**. તે ચ સાસનપચ્ચત્થિકા નામાતિ સમ્બન્ધો. અબુદ્ધસાસનં બુદ્ધસાસનન્તિ વત્વા કતપગ્ગહા મહાસઙ્ઘિકાદયો ચ સાસનપચ્ચત્થિકા નામાતિ યોજના. **કઙ્ખાપરવિતરણાદી**તિ એત્થ આદિસદ્દેન કથાવત્થુપકરણે આગતા વાદા સઙ્ગય્હન્તિ. **મહાસઙ્ઘિકાદયો**તિ એત્થ આદિસદ્દેન દીપવંસે આગતા ગણા સઙ્ગય્હન્તિ. આદિમ્હિ ''વિપરીતદસ્સના''તિ પદં સબ્બપદેહિ યોજેતબ્બં. ''સહધમ્મેના''તિ પદસ્સત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''સહ કારણેના''તિ. **યથા**તિ યેનાકારેન નિગ્ગય્હમાનેતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ તિવિધેસુ સદ્ધમ્મેસુ. મહાવત્તાનિ સન્તિ, અયં સબ્બોતિ યોજના. ચત્તારિ ફલાનિ ચાતિ લિઙ્ગવિપલ્લાસેન યોજેતબ્બં. એત્થ ચકારેન અભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદા સઙ્ગહિતા તાસમ્પિ અધિગમસાસનભાવતો.

તત્થાતિ તિવિધેસુ સદ્ધમ્મેસુ. **કેચિ થેરા**તિ ધમ્મકથિકા કેચિ થેરા. ''યો ખો''તિ કણ્ઠજદુતિયક્ખરેન પઠિતબ્બો. પોત્થકેસુ પન ''યો વો''તિ વકારેન પાઠો અત્થિ, સો અયુત્તો. કસ્મા? ''સો વો''તિ પરતો વુત્તત્તા, એકસ્મિં વાક્યે દ્વિન્નં સમાનસુતિસદ્દાનં અયુત્તત્તા ચ. **કેચિ થેરા**તિ પંસુકૂલિકા કેચિ થેરા આહંસૂતિ સમ્બન્ધો. **ઇતરે પન થેરા**તિ ધમ્મકથિકથેરેહિ ચ પંસુકૂલિકથેરેહિ ચ અઞ્ઞે થેરા. **તે**તિ પઞ્ચ ભિક્ખૂ કરિસ્સન્તીતિ સમ્બન્ધો. જમ્બુદીપસ્સ પચ્ચન્તે તિટ્ઠતીતિ **પચ્ચન્તિમો**, તસ્મિં. જમ્બુદીપસ્સ મજ્ઝે વેમજ્ઝે તિટ્ઠતીતિ **મજ્ઝિમો**. અથ વા મજ્ઝાનં સુદ્ધાનં બુદ્ધાદીનં નિવાસો **મજ્ઝિમો**, તસ્મિં. વીસતિ વગ્ગા ઇમસ્સાતિ **વીસતિવગ્ગો**, સોયેવ ગણો **વીસતિવગ્ગગણો**, તં. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં.

તસ્સાધેય્યોતિ તસ્સાયત્તો, તસ્સ સન્તકોતિ વુત્તં હોતિ. પવારણા આધેય્યા, સઙ્ઘકમ્મં આધેય્યં, પબ્બજ્જા આધેય્યા, ઉપસમ્પદા આધેય્યાતિ યોજના.

યેપિ ઇમે નવ ઉપોસથાતિ સમ્બન્ધો. યાપિ ચ ઇમા નવ પવારણાયોતિ યોજના. **તસ્સા**તિ વિનયધરસ્સ. **તાસ**ન્તિ નવપવારણાનં.

યાનિપિ ઇમાનિ ચત્તારિ સઙ્ઘકમ્માનીતિ યોજેતબ્બં. એત્થ ચ તાનિ વિનયધરાયત્તાનેવાતિ પાઠસેસો અજ્ઝાહરિતબ્બો.

યાપિ ચ અયં પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ કાતબ્બાતિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં. **અઞ્ઞો**તિ વિનયધરતો પરો. **સો એવા**તિ વિનયધરો એવ. ''ઉપજ્ઝ''ન્તિ ધાતુકમ્મં, ''સામણેરેના''તિ કારિતકમ્મં ઉપનેતબ્બં. **એત્થ ચા**તિ ઉપોસથાદીસુ ચ. નિસ્સયદાનઞ્ચ સામણેરૂપટ્ઠાનઞ્ચ વિસું કત્વા દ્વાદસાનિસંસે લભતીતિપિ સક્કા વત્તું.

વિસું વિસું કત્વાતિ ''પઞ્ચાતિ ચ...પે॰... એકાદસા''તિ ચ કોટ્ઠાસં કોટ્ઠાસં કત્વા, સત્ત કોટ્ઠાસે કત્વા ભાસતીતિ અધિપ્પાયો. **થોમેતી**તિ સમ્મુખા થોમેતિ. **પસંસતી**તિ પરમ્મુખા પસંસતિ. ''ઉગ્ગહેતબ્બ''ન્તિપદસ્સત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''પરિયાપુણિતબ્બ''ન્તિ. અદ્ધાનિ દીઘે સાધૂતિ **અદ્ધનિયં** અદ્ધક્ખમં અદ્ધયોગ્યન્તિ અત્થો સાધુઅત્થે નિયપચ્ચયો (મોગ્ગલ્લાને ૪.૩૩.૭૩).

થેરા ચ નવા ચ મજ્ઝિમા ચ બહૂ તે ભિક્ખૂ પરિયાપુણન્તીતિ યોજના.

૪૩૯. ''ઉદ્દિસ્સમાને''તિ પદસ્સ કમ્મરૂપત્તં દસ્સેતું વુત્તં ''ઉદ્દિસિયમાને''તિ. **સો પના**તિ પાતિમોક્ખો પન. યસ્મા ઉદ્દિસ્સમાનો નામ હોતિ, તસ્માતિ યોજના. **ઉદ્દિસન્તે વા**તિ ઉદ્દિસિયમાને વા. **ઉદ્દિસાપેન્તે વા**તિ ઉદ્દિસાપિયમાને વા. અન્તસદ્દો હિ માનસદ્દકારિયો. **યો**તિ ભિક્ખુ. **ન**ન્તિ તં પાતિમોક્ખં. ચસદ્દો ખુદ્દાનુખુદ્દકપદસ્સ દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ, પુબ્બપદે કકારલોપો દટ્ઠબ્બો. **તેસ**ન્તિ ખુદ્દાનુખુદ્દાકાનં. **હી**તિ સચ્ચં. **એતાની**તિ ખુદ્દાનુખુદ્દકાનિ. **યે**તિ ભિક્ખૂ. ''યાવ ઉપ્પજ્જતિયેવ, તાવ સંવત્તન્તિ ઇતિ વુત્તં હોતીતિ યોજના ઇમસ્સ નયસ્સ પાઠસેસેહિ યોજેતબ્બત્તા. ગરુકભાવં સલ્લક્ખેન્તો લહુકભાવં દસ્સેન્તો આહ ''અથ વા''તિઆદિ. **અતિવિયા**તિ અતિ ઇ એવ. ઇકારો હિ સન્ધિવસેન અદસ્સનં ગતો. વિયસદ્દો એવકારત્થવાચકો ''વરમ્હાકં ભુસામિવા''તિ એત્થ (જા॰ ૧.૩.૧૦૮) ઇવસદ્દો વિય, અતિ હુત્વા એવાતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. ''**ઉપસમ્પન્નસ્સા**''તિ એત્થ સમીપે સામિવચનન્તિ (રુપસિદ્ધિયં ૩૧૬ સુત્તે) આહ ''ઉપસમ્પન્નસ્સ સન્તિકે''તિ. **તસ્સા**તિ ઉપસમ્પન્નસ્સ. **તસ્મિ**ન્તિ વિનયે. **વિવણ્ણેતી**તિ ન કેવલં તસ્સેવ વિવણ્ણમત્તમેવ, અથ ખો નિન્દતિયેવાતિ આહ ''નિન્દતી''તિ. **ગરહતી**તિ તસ્સેવ વેવચનં. અથ વા **નિન્દતી**તિ ઉપસમ્પન્નસ્સ સમ્મુખા નિન્દતિ. **ગરહતી**તિ પરમ્મુખા ગરહતીતિ. દુતિયં.

૩. મોહનસિક્ખાપદં

૪૪૪. તતિયે અનુસદ્દો પટિપાટિઅત્થં અન્તોકત્વા વિચ્છત્થવાચકોતિ આહ ''અનુપટિપાટિયા અદ્ધમાસે અદ્ધમાસે''તિ. **સો**તિ પાતિમોક્ખો. ઉપોસથે ઉપોસથે ઉદ્દિસિતબ્બન્તિ **અનુપોસથિકં**. એત્થાપિ હિ અનુસદ્દો વિચ્છત્થવાચકો. **સો**તિ પાતિમોક્ખો. ઉદ્દિસિયમાનો નામ હોતીતિ યોજના. ''તસ્મિં અનાચારે''તિ પદેન ''તત્થા''તિ પદસ્સત્થં દસ્સેતિ. ''યં આપત્તિ''ન્તિ પદેન યંસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. **યથાધમ્મો**તિ એત્થ ધમ્મસદ્દેન ધમ્મો ચ વિનયો ચ અધિપ્પેતોતિ આહ ''ધમ્મો ચ વિનયો ચા''તિ. **યથા**તિ યેનાકારેન. **સાધુ**સદ્દો સુન્દરત્થો, **ક**સદ્દો પદપૂરણોતિ આહ ''સુટ્ઠૂ''તિ. અટ્ઠિન્તિ ચ ''કત્વા''તિ ચ દ્વે પદાનિ દટ્ઠબ્બાનિ. ''અટ્ઠિકત્વા''તિ વા એકં પદં. તત્થ પુબ્બનયે અત્થો યસ્સત્થીતિ **અટ્ઠિ** ત્થકારસ્સ ટ્ઠકારં કત્વા, તં અટ્ઠિં. **કત્વા**તિ ત્વાપચ્ચયન્તઉત્તરપદેન સમાસો ન

હોતિ. **અધિકભાવન્તિ** એત્થ ઇકસદ્દેન ‘‘અધી’’તિ એત્થ ઈપચ્ચયં દસ્સેતિ. ‘‘ભાવ’’ન્તિપદેન ભાવપચ્ચયેન વિના ભાવત્થસ્સ ઞાપેતબ્બતં દસ્સેતિ. અત્થો પનેવં દટ્ઠબ્બો – અધિભાવં કત્વાતિ. પચ્છિમનયે અત્થો યસ્સત્થીતિ **અધિકો** પુરિમનયેનેવ ત્થકારસ્સ ધકારં કત્વા. અત્થયિતબ્બો ઇચ્છિતબ્બોતિ વા **અધિકો**, અધિકઇતિ નામસદ્દતો ત્વાપચ્ચયો કાતબ્બો. ‘‘અધિકત્વા’’તિ ઇદં પદં કિરિયાવિસેસનં. કિરિયાવિસેસને વત્તમાને કરધાતુ વા ભૂધાતુ વા યોજેતબ્બાતિ દસ્સેભું વુત્તં ‘‘કત્વા હુત્વા’’તિ. તં સબ્બં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અધિકત્વાતિ અધિકભાવં કત્વા, અધિકો હુત્વા’’તિ. તતિયં.

૪. પહારસિક્ખાપદં

૪૪૯. ચતુત્થે કસ્મા છબ્બગ્ગિયા સત્તરસવગ્ગિયાનં પહારં દેન્તિ, નનુ અકારણેન પહારં દેન્તીતિ આહ ‘‘આવુસો’’તિઆદિ. ઇમિના યથા વદન્તિ, તથા અકતત્તા પહારં દેન્તીતિ દસ્સેતિ.

૪૫૧. **સચેપીતિ** એત્થ પિસદ્દેન સચે અમરતિ, કા નામ કથા, પાચિત્તિયમેવાતિ દસ્સેતિ. **પહારેનાતિ** પહારહેતુના. **યથાતિ** યેનાકારેન. **અયન્તિ** ભિક્ખુ. **ન વિરોચતીતિ** ન સોભતિ.

૪૫૨. ‘‘અનુપસમ્પન્નસ્સા’’તિ એત્થ અકારસ્સ અઞ્ઞત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘ગહટ્ઠસ્સ વા’’તિઆદિ. **પબ્બજિતસ્સ વાતિ** પરિબ્બાજકસ્સ વા સામણેરસ્સ વા.

૪૫૩. ‘‘કેનચી’’તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘મનુસ્સેન વા’’તિઆદિ. **તતોતિ** વિહેઠનતો, ઇમિના મોક્ખસ્સ અપાદાનં દસ્સેતિ, ‘‘અત્તનો’’તિ ઇમિના સમ્બન્ધં દસ્સેતિ. ‘‘પત્થયમાનો’’તિ ઇમિના ‘‘અધિપ્પાયો’’તિ પદસ્સત્થં દસ્સેતિ. **મુગ્ગરેન વાતિ** ચતુહત્થદણ્ડસ્સ અદ્ધેન દણ્ડેન વા. **સોતિ** ચોરાદિકોતિ. ચતુત્થં.

૫. તલસત્તિકસિક્ખાપદં

૪૫૪. પઞ્ચમે **તલન્તિ** હત્થતલં. તસ્મિં તલતિ યંકિઞ્ચિ ગહિતવત્થુ પતિટ્ઠાતિ એત્થાતિ ‘‘તલ’’ન્તિ વુચ્ચતિ. **સત્તીતિ** કુન્તો. સો હિ સકતિ વિજ્ઝિતું સમત્થેતીતિ ‘‘સત્તી’’તિ વુચ્ચતિ. તલમેવ સત્તિસદિસત્તા **તલસત્તિકં**, સદિસત્થે કો, તં તલસત્તિકં ઉપચારેન ગહેત્વા ‘‘કાયમ્પી’’તિ વુત્તં. કાયતો અઞ્ઞં વત્થુમ્પિ તલસત્તિકસઙ્ખાતેન કાયેન ગહેત્વા ઉગ્ગિરત્તા વુત્તં ‘‘કાયપટિબદ્ધમ્પી’’તિ. ‘‘**પહારસમુચ્ચિતા**’’તિ એત્થ સંપુબ્બો ચ ઉપુબ્બો ચ ચિસદ્દો પગુણનસઙ્ખાતે પરિચિતે વત્તતીતિ આહ ‘‘પહારપરિચિતા’’તિ. પહારેન સં પુનપ્પુનં ઉચ્ચિતા પરિચિતાતિ અત્થો. ઇમમેવત્થં સન્ધાય વુત્તં ‘‘પુબ્બેપિ...પે॰... અત્થો’’તિ. અઞ્ઞમ્પિ સજ્ઝાયનનયં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘પહારસ્સ ઉબ્બિગા’’તિ. **તસ્સાતિ** તસ્સ પાઠસ્સ. **પહારસ્સાતિ** પહારતો. નિસ્સક્કત્થે ચેતં સામિવચનં. ‘‘ભીતા’’તિ ઇમિના ‘‘ઉબ્બિગા’’તિ એત્થ ઉપુબ્બ વિજધાતુસ્સત્થં દસ્સેતિ.

૪૫૭-૮. **વિરદ્ધોતિ** પણ્ણકો હુત્વા. **પુબ્બેતિ** પુરિમસિક્ખાપદે. **વુત્તેસુ વત્થૂસૂતિ** ‘‘ચોરં વા પચ્ચત્થીકં વા’’તિઆદિના વુત્તેસુ વત્થૂસૂતિ. પઞ્ચમં.

૬. અમૂલકસિક્ખાપદં

૪૫૯. છટ્ઠે **તે**તિ છબ્બગ્ગિયા. ચોદેન્તિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **આકિણ્ણદોસત્તા**તિ તેસં આકુલઆદીનવત્તા. **એવ**ન્તિ ચોદિયમાને. **અત્તપરિત્તાણ**ન્તિ અત્તનો પરિસમન્તતો તાણં રક્ખનં કરોન્તા ચોદેન્તીતિ યોજનાતિ. છટ્ઠં.

૭. સઞ્ચિચ્ચસિક્ખાપદં

૪૬૪. સત્તમે ઉપપુબ્બદહધાતુસ્સ સકમ્મિકત્તા કારિતન્તોગધભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''ઉપ્પાદેન્તી''તિ. ''**અનુપસમ્પન્નસ્સા**''તિ એત્થ અકારસ્સ સદિસત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''સામણેરસ્સા''તિ. સામણેરોપિ હિ ઉપસમ્પન્નેન સદિસો હોતિ સણ્ઠાનેન ચ પુરિસભાવેન ચ. સામણેરસ્સ કુક્કુચ્ચં ઉપદહતીતિ સમ્બન્ધો. નિસિન્નં મઞ્ઞે, નિપન્નં મઞ્ઞે, ભુત્તં મઞ્ઞે, પીતં મઞ્ઞે, કતં મઞ્ઞેતિ યોજના. **નિસિન્ન**ન્તિ નિસીદિતં. **નિપન્ન**ન્તિ નિપજ્જિતન્તિ. સત્તમં.

૮. ઉપસ્સુતિસિક્ખાપદં

૪૭૧. અટ્ઠમે ''અધિકરણજાતાન''ન્તિ એત્થ અધિકરણસ્સ પકરણતો વિવાદાધિકરણભાવઞ્ચ વિસેસનપરપદભાવઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''ઉપ્પન્નવિવાદાધિકરણાન''ન્તિ. તત્થ ઉપ્પન્નસદ્દેન જાતસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ . વિવાદસદ્દેન અધિકરણસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. સુય્યતીતિ **સુતિ** વચનં, સુતિયા સમીપં **ઉપસ્સુતિ** ઠાનન્તિ અત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''સુતિસમીપ''ન્તિ. ''સમીપ''ન્તિ ઇમિના ઉપસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ. ''યત્થા''તિઆદિના ''ઉપસ્સુતી''તિ એત્થ ઉપસદ્દસ્સ પધાનત્તા તસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. **મન્તેન્ત**ન્તિ એત્થ ઉપયોગવચનસ્સ ભુમ્મત્થે અધિપ્પેતત્તા વુત્તં ''મન્તયમાને''તિ.

૪૭૩. ''**વૂપસમિસ્સામી**''તિ એત્થ ઇધાતુયા ગત્યત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''વૂપસમં ગમિસ્સામી''તિ. **અકારકભાવ**ન્તિ નિદ્દોસભાવં. સોતુકામતાય ગમનવસેન સિયા કિરિયન્તિ યોજના. પરતોપિ એસેવ નયોતિ. અટ્ઠમં.

૯. કમ્મપટિબાહનસિક્ખાપદં

૪૭૪. નવમે **મય**ન્તિ છબ્બગ્ગિયનામકા અમ્હે. **કતત્તા**તિ કમ્માનં કતત્તા. **ધમ્મો**તિ ભૂતો સભાવો. **એતેસૂ**તિ ચતૂસુ સઙ્ઘકમ્મેસૂતિ. નવમં.

૧૦. છન્દં અદત્વાગમનસિક્ખાપદં

૪૮૧. દસમે ચોદેતિ પરસ્સ દોસં આરોપેતીતિ **ચોદકો**. તેન ચ ચોદકેન ચોદેતબ્બો દોસં આરોપેતબ્બોતિ **ચુદિતો**, સોયેવ **ચુદિતકો**, તેન ચ. ''**અનુવિજ્જકો**તિ ચ વિનયધરો. સો હિ ચોદકચુદિતકાનં મતં અનુમિનેત્વા વિદતિ જાનાતીતિ અનુવિજ્જકો. **એત્તાવતાપી**તિ એત્તકેનપિ પમાણેનાતિ. દસમં.

૧૧. દુબ્બલસિક્ખાપદં

૪૮૪. એકાદસમે ''અલજ્જીતા''તિઆદીસુ (પરિ॰ ૨૯૫) વિય યકારલોપેન નિદ્દેસોતિ આહ ''યથામિત્તતાયા''તિ. ''યો યો''તિ ઇમિના યથાસદ્દસ્સ વિચ્છત્થં દસ્સેતિ. યથાવુડ્ઢન્તિઆદીસુ (ચૂળવ॰ ૩૧૧ આદયો) વિય યો યો મિત્તો ''**યથામિત્ત**''ન્તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **સબ્બપદેસૂ**તિ ''યથાસન્દિટ્ઠતા''તિઆદીસુ સબ્બેસુ પદેસૂતિ. એકાદસમં.

૧૨. પરિણામનસિક્ખાપદં

૪૮૯. દ્વાદસમે **યન્તિ** પદત્થવિનિચ્છયત્થસઙ્ખાતં યં વચનં. **તત્થાતિ** તિંસકકણ્ડે. **ઇધાતિ** દ્વેનવુતિકણ્ડે, સિક્ખાપદે વા. **પુગ્ગલસ્સાતિ** પરપુગ્ગલસ્સાતિ. દ્વાદસમં.

સહધમ્મિકવગ્ગો અટ્ઠમો.

૯. રતનવગ્ગો

૧. અન્તેપુરસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૪૯૪. રાજવગ્ગસ્સ પઠમે **પરિત્તકોતિ** ગુણેન ખુદ્દકો. પાસાદવરસદ્દસ્સ ઉપરિસદ્દેન સમ્બન્ધિતબ્બભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''પાસાદવરસ્સ ઉપરિ ગતો''તિ. ઇમિના પાસાદવરસ્સ ઉપરિ **ઉપરિપાસાદવરં**, તં ગતો ઉપગતોતિ **ઉપરિપાસાદવરગતોતિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **અય્યાનન્તિ** ભિક્ખૂનં. ''કારણા''તિ ઇમિના ''વાહસા''તિ પદસ્સત્થં દસ્સેતિ. **તેહીતિ** અય્યેહિ.

૪૯૭. **અન્તરન્તિ** ખણં, ઓકાસં વા વિવરં વા. **ઘાતેતુન્તિ** હનિતું. ઇચ્છતીતિ ઇમિના પત્થધાતુયા યાચનત્થં દસ્સેતિ. ''રાજન્તેપુરં હત્થિસમ્મદ્દ''ન્તિઆદીસુ વચનત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **હત્થિસમ્મદ્દન્તિ** હત્થિસમ્બાધટ્ઠાનં. અસ્સેહિ સમ્મદ્દો એત્થાતિ **અસ્સસમ્મદ્દો**. રથેહિ સમ્મદ્દો એત્થાતિ **રથસમ્મદ્દોતિ** વચનત્થં અતિદિસન્તો આહ ''એસેવ નયો''તિ. ''સમ્મત્ત''ન્તિ પઠમક્ખરેન પાઠસ્સ સમ્બાધસ્સ અવાચકત્તા વુત્તં ''તં ન ગહેતબ્બ''ન્તિ. **તત્થાતિ** પાઠે. ''હત્થીનં સમ્મદ્દ''ન્તિ ઇમિના ઉત્તરપદસ્સ સમ્મદ્દનં **સમ્મદ્દન્તિ** ભાવત્થં દસ્સેતિ, પુરિમપદેન છટ્ઠીસમાસઞ્ચ. પુરિમપાઠે પન ઉત્તરપદસ્સ અધિકરણત્થઞ્ચ પુબ્બપદેન તતિયાસમાસઞ્ચ દસ્સેતિ. બાહિરત્થસમાસોતિપિ વુચ્ચતિ. પચ્છિમપાઠે ''હત્થિસમ્મદ્દ''ન્તિઆદિપદસ્સ લિઙ્ગવિપલ્લાસઞ્ચ ''અત્થી''તિ પાઠસેસેન યોજેતબ્બતઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ''હત્થિસમ્મદ્દો અત્થી''તિ. **રજિતબ્બાનીતિ** રજનીયાનિ, રજિતું અરહાનીતિ અત્થો. ઇમિના સમ્બન્ધકાલે પુરિમપાઠે રઞ્ઞો અન્તેપુરેતિ વિભત્તિવિપલ્લાસો કાતબ્બોતિ. પચ્છિમપાઠે પન મુખ્યતોવ યુજ્જતિ. તેન વુત્તં ''તસ્મિં અન્તેપુરે''તિ.

૪૯૮. **અવસિત્તસ્સાતિ** ખત્તિયાભિસેકેન અભિસિત્તસ્સ. **ઇતોતિ** સયનિઘરતો. ઇમિના પઞ્ચમીબાહિરસમાસં દસ્સેતિ. રઞ્ઞો રતિજનનટ્ઠેન **રતનં** વુચ્ચતિ મહેસી. **મહેસીતિ** ચ સાભિસેકા દેવી. નિપુબ્બ ગમુધાતુસ્સ નિપુબ્બકમુધાતુયા પરિયાયભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''નિગ્ગતન્તિ નિક્ખન્ત''ન્તિ. પઠમં.

૨. રતનસિક્ખાપદં

૫૦૨. દુતિયે **પમુસ્સિત્વાતિ** સતિવિપ્પવાસેન પમુસ્સિત્વા. **પુણ્ણપત્તન્તિ** તુટ્ઠિદાયં. તઞ્હિ મનોરથપુણ્ણેન પત્તબ્બભાગત્તા ''પુણ્ણપત્ત''ન્તિ વુચ્ચતિ. તસ્સ સરૂપં દસ્સેતું વુત્તં ''સતતો પઞ્ચ કહાપણા''તિ. ઇધ પન કહાપણાનં પઞ્ચસતત્તા પઞ્ચવીસકહાપણા અધિપ્પેતા. **આભરણસદ્દસ્સ** અલઙ્કારસદ્દેન પરિયાયભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''અલઙ્કાર''ન્તિ. ''મહાલતં નામા''તિ ઇમિના ન યો વા સો વા અલઙ્કારો, અથ ખો વિસેસાલઙ્કારોતિ દસ્સેતિ. મહન્તાનિ માલાકમ્મલતાકમ્માનિ એત્થાતિ **મહાલતા**. લતાગહણેન હિ માલાપિ ગહિતા. નવહિ કોટીહિ અગ્ઘં ઇમસ્સાતિ **નવકોટિઅગ્ઘનકં**, નવકોટિસઙ્ખાતં અગ્ઘં અરહતીતિ વા **નવકોટિઅગ્ઘનકં**.

૫૦૪. અન્તે સમીપે વસનસીલત્તા પરિચારિકો "**અન્તેવાસી**"તિ વુચ્ચતીતિ આહ "પરિચારિકો"તિ.

૫૦૬. **દ્વે લેડ્ડુપાતાતિ** થામમજ્ઝિમસ્સ પુરિસસ્સ દ્વે લેડ્ડુપાતા. સબ્બં…પે॰… નવકમ્માનં અત્થાય ઉગ્ગણ્હન્તસ્સ વા ઉગ્ગણ્હાપેન્તસ્સ વા દુક્કટન્તિ યોજના. **અવસેસ**ન્તિ જાતરૂપરજતતો અવસેસં. **માતુકણ્ણપિળન્ધનતાલપણ્ણમ્પી**તિ માતુયા કણ્ણે પિળન્ધિતતાલપણ્ણમ્પિ, પટિસામેન્તસ્સાતિ સમ્બન્ધો.

"કપ્પિયભણ્ડં હોતી"તિ ઇમિના અકપ્પિયભણ્ડં ન વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. **ઇદ**ન્તિ ભણ્ડં. **પલિબોધો નામા**તિ અત્તનો પલિબોધો નામ. **છન્દેનપી**તિ વડ્ઢકીઆદીનં છન્દહેતુનાપિ. **ભયેનપી**તિ રાજવલ્લભાનં ભયહેતુનાપિ. **બલક્કારેના**તિ કરણં કારો, બલેન કારો બલક્કારો, તેન, બલક્કારો હુત્વા પાતેત્વાતિ અત્થો.

તત્થાતિ મહારામે. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને, સઙ્કા ઉપ્પજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **મહાજનસઞ્ચરણટ્ઠાનેસૂ**તિ બહૂનં જનાનં સઞ્ચરણસઙ્ખાતેસુ ઠાનેસુ. નગહેતબ્બસ્સ હેતું દસ્સેતું વુત્તં "પલિબોધો ન હોતી"તિ. યસ્મા પલિબોધો ન હોતિ, તસ્મા ન ગહેતબ્બન્તિ અધિપ્પાયો. **એકો**તિ એકો ભિક્ખુ પસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **ઓક્કમ્મા**તિ ઓક્કમિત્વા.

રૂપસદ્દો ભણ્ડપરિયાયોતિ આહ "ભણ્ડ"ન્તિ. ભણ્ડં રૂપં નામાતિ યોજના. **ભણ્ડિક**ન્તિ ભણ્ડેન નિયુત્તં પુટકં. **ગણેત્વા**તિ ગણનં કત્વા. **નિમિત્તન્તી**તિ એત્થ ઇતિસદ્દો નામપરિયાયો. લઞ્છનાદિ નિમિત્તં નામાતિ હિ યોજના. લઞ્છનાદીતિ આદિસદ્દેન નીલપિલોતિકાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **લાખાયા**તિ જતુના.

પતિરૂપા નામ ઇધ લજ્જિકુક્કુચ્ચકાતિ આહ "લજ્જિનો કુક્કુચ્ચકા"તિ. **થાવર**ન્તિ જઙ્ગમા અઞ્ઞં થાવરં. **અદ્ધુનો**તિ કાલસ્સ. **સમાદપેત્વા**તિ અઞ્ઞે સમાદપેત્વા. ઉદ્દિસ્સ અરિયા તિટ્ઠન્તિ, એસા અરિયાન યાચના"તિ (જા॰ ૧.૭.૫૯) વુત્તનયેન યાચિત્વાતિ અત્થો.

૫૦૭. **રતનસમ્મત**ન્તિ મનુસ્સાનં ઉપભોગપરિભોગન્તિ. દુતિયં.

૩. વિકાલગામપ્પવિસનસિક્ખાપદં

૫૦૮. તતિયે "તિરચ્છાનભૂતં કથ"ન્તિ ઇમિના "**તિરચ્છાનકથ**"ન્તિ પદસ્સ તુલ્યનિસ્સિતસમાસં દસ્સેતિ. **રાજપટિસંયુત્ત**ન્તિ રાજૂહિ પટિસંયુત્તં.

૫૧૨. સમ્બહુલા ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મિં ગામે**તિ તસ્મિં પઠમપવિસનગામે. **તં કમ્મ**ન્તિ તં ઇચ્છિતકમ્મં. **અન્તરા**તિ ગામવિહારાનમન્તરે. ભુમ્મત્થે ચેતં નિસ્સક્કવચનં.

કુલઘરે વાતિ ઞાતિકુલઉપટ્ઠાકકુલઘરે વા. **તેલભિક્ખાય વા**તિ તેલયાચનત્થાય વા. **પસ્સે**તિ અત્તનો પસ્સે સમીપેતિ વુત્તં હોતિ. **તેના**તિ ગામમજ્ઝમગ્ગેન. **અનોક્કમ્મા**તિ અનોક્કમિત્વા, અપક્કમિત્વાતિ અત્થોતિ. તતિયં.

૪. સૂચિઘરસિક્ખાપદં

૫૧૭. ચતુત્થે કકારસ્સ પદપૂરણભાવં દસ્સેતું વુત્તં "**ભેદનમેવ ભેદનક**"ન્તિ. અસ્સત્થિઅત્થે અપચ્ચયોતિ આહ "તં અસ્સ અત્થી"તિ. **અસ્સા**તિ પાચિત્તિયસ્સ. પઠમં સૂચિઘરં ભિન્દિત્વા પચ્છા પાચિત્તિયં દેસેતબ્બન્તિ અત્થો. **અરણિધનુકે**તિ અરણિયા ધનુકે. **વેધકે**તિ કાયબન્ધનવેધકેતિ. ચતુત્થં.

૫. મઞ્ચસિક્ખાપદં

૫૨૨. પઞ્ચમે છેદનમેવ છેદનકં, તમસ્સત્થીતિ **છેદનક**ન્તિ અત્થં સન્ધાય વુત્તં ''વુત્તનયમેવા''તિ.

નિખણિત્વાતિ પમાણાતિરેકં નિખણિત્વા. **ઉત્તાનં વા કત્વા**તિ હેટ્ઠુપરિ પરિવત્તનં વા કત્વા. **ઠપેત્વા**તિ લમ્બણવસેન ઠપેત્વાતિ. પઞ્ચમં.

૬. તૂલોનદ્ધસિક્ખાપદં

૫૨૬. છટ્ઠે **એત્થા**તિ મઞ્ચપીઠે. અવનહિતબ્બન્તિ **ઓનદ્ધં**, તૂલેન ઓનદ્ધં **તૂલોનદ્ધ**ન્તિ અત્થોપિ યુજ્જતિ. **તૂલં પક્ખિપિત્વા**તિ મઞ્ચપીઠે ચિમિલિકં પત્થરિત્વા તસ્સુપરિ તૂલં પક્ખિપિત્વાતિ અત્થોતિ. છટ્ઠં.

૭. નિસીદનસિક્ખાપદં

૫૩૧. સત્તમે **કત્થા**તિ કિસ્મિં ખન્ધકે, કિસ્મિં વત્થુસ્મિં વા. **હી**તિ સચ્ચં. **તત્થા**તિ ચીવરક્ખન્ધકે, પણીતભોજનવત્થુસ્મિં વા. ''યથા નામા''તિ ઇમિના ''સેય્યથાપી''તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ, ''પુરાણો ચમ્મકારો''તિ ઇમિના ''પુરાણાસિકોટ્ઠો''તિ પદસ્સ. ચમ્મકારો હિ અસિના ચમ્મં કુટતિ છિન્દતીતિ ''**અસિકોટ્ઠો**''તિ વુચ્ચતિ. વત્થુપ્પન્નકાલમુપનિધાય વુત્તં ''પુરાણો''તિ . તમેવૂપમં પાકટં કરોન્તો આહ ''**યથા હી**''તિ. **હી**તિ તપ્પાકટીકરણં, તં પાકટં કરિસ્સામીતિ હિ અત્થો. ચમ્મકારો કટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **વિત્થત**ન્તિ વિસાલં. **સોપી**તિ ઉદાયીપિ. તં નિસીદનં કટ્ટતીતિ યોજના. **તેના**તિ કટ્ટનહેતુના. **ત**ન્તિ ઉદાયિં. **સન્થતસદિસ**ન્તિ સન્થતેન સદિસં. **એકસ્મિં અન્તે**તિ એકસ્મિં કોટ્ઠાસે, ફાલેત્વાતિ સમ્બન્ધોતિ. સત્તમં.

૮. કણ્ડુપટિચ્છાદિસિક્ખાપદં

૫૩૭. અટ્ઠમે ''**કત્થા**''તિઆદીનિ વુત્તનયાનેવ.

૫૩૯. ''યસ્સા''તિ પદસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં ''ભિક્ખુનો''તિ. ''નાભિયા હેટ્ઠા''તિ ઇમિના નાભિયા અધો **અધોનાભી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ, ''જાણુમણ્ડલાનં ઉપરી''તિ ઇમિના જાણુમણ્ડલાનં ઉબ્ભ **ઉબ્ભજાણુમણ્ડલ**ન્તિ. ઉબ્ભસદ્દો હિ ઉપરિપરિયાયો સત્તમ્યન્તનિપાતો. કણ્ડુખજ્જુસદ્દાનં વેવચનત્તા વુત્તં ''**કણ્ડૂતિ ખજ્જૂ**''તિ. કણ્ડતિ ભેદનં કરોતીતિ **કણ્ડુ**. ખજ્જતિ બ્યધનં કરોતીતિ **ખજ્જુ**. કેસુચિ પોત્થકેસુ ''કચ્છૂ''તિ પાઠો અત્થિ, સો અયુત્તો.

લોહિતં તુણ્ડં એતિસ્સાતિ **લોહિતતુણ્ડિકા**. પિળયતિ વિબાધયતીતિ **પિળકા**. આ ભુસો અસુચિં સવતિ પગ્ઘરાપેતીતિ **અસ્સાવો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અસુચિપગ્ઘરણ''ન્તિ. અરિસઞ્ચ ભગન્દરા ચ મધુમેહો ચ. આદિસદ્દેન દુન્નામકાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. તત્થ અરિ વિય ઈસતિ અભિભવતીતિ **અરિસં**. ભગં વુચ્ચતિ વચ્ચમગ્ગં, તં દરતિ ફાલેતીતિ **ભગન્દરા**, ગૂથસમીપે જાતો વણવિસેસો. મધુ વિય મુત્તાદિં મિહતિ સેચતીતિ **મધુમેહો**, સો આબાધો મુત્તમેહો સુક્કમેહો રત્તમેહોતિ અનેકવિધો. **થુલ્લ**સદ્દો મહન્તપરિયાયોતિ આહ ''મહા''તિ. અટ્ઠમં.

૯. વસ્સિકસાટિકસિક્ખાપદં

૫૪૨. નવમે વસ્સે વસ્સકાલે અધિટ્ઠાતબ્બાતિ **વસ્સિકા**, વસ્સિકા ચ સા સાટિકા ચેતિ **વસ્સિકસાટિકા**તિ. નવમં.

૧૦. નન્દત્થેરસિક્ખાપદં

૫૪૭. દસમે ‘‘ચતૂહિ અઙ્ગુલેહી’’તિ ઇમિના ચતુરો અઙ્ગુલા **ચતુરઙ્ગુલા**તિ અસમાહારદિગું દસ્સેતિ. **ઊનકપ્પમાણો**તિ ભગવતો લામકપમાણો. ઇમિના **ઓમક**સદ્દસ્સ લામકત્થં દસ્સેતીતિ દટ્ઠબ્બન્તિ. દસમં.

રતનવગ્ગો નવમો.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

ખુદ્દકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૬. પાટિદેસનીયકણ્ડં

૧. પઠમપાટિદેસનીયસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

ખુદ્દકાનં અનન્તરા પાટિદેસનીયા યે ધમ્મા સઙ્ગીતિકારેહિ ઠપિતા, ઇદાનિ તેસં ધમ્માનં અયં વણ્ણના ભવતીતિ યોજના.

૫૫૨. પઠમપાટિદેસનીયે તાવ અત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **પટિઆગમનકાલે**તિ પિણ્ડાય ચરણટ્ઠાનતો પક્કમિત્વા, પટિનિવત્તિત્વા વા આગમનકાલે. **સબ્બેવા**તિ એત્થ નિગ્ગહીતલોપવસેન સન્ધિ હોતીતિ આહ ‘‘સબ્બમેવા’’તિ. ‘‘કમ્પમાના’’તિ ઇમિના પપુબ્બવિધધાતુયા કમ્પનત્થં દસ્સેતિ. **અપેહી**તિ એત્થ અપપુબ્બઇધાતુ ગત્યત્થોતિ આહ ‘‘અપગચ્છા’’તિ.

૫૫૩. પટિદેસેતબ્બાકારં દસ્સેતિ અનેનાતિ **પટિદેસેતબ્બાકારદસ્સનં**. દ્વિન્નં સદ્દાનં પરિયાયભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘રથિકાતિ રચ્છા’’તિ. રથસ્સ હિતા **રથિકા**. ણ્યપચ્ચયે કતે **‘‘રચ્છા’’**તિ (મોગ્ગલ્લાને ૪.૭૨ સુત્તે) વુચ્ચતિ. રચ્છન્તરેન અનિબ્બિદ્ધા રચ્છા **બ્યૂહો** નામાતિ આહ ‘‘અનિબ્બિજ્ઝિત્વા’’તિઆદિ. બ્યૂહેતિ સમ્પિણ્ડેતિ જને અઞ્ઞત્થ ગન્તુમપદાનવસેનાતિ **બ્યૂહો**. સિઙ્ઘાટકં નામ મગ્ગસન્ધીતિ આહ ‘‘મગ્ગસમોધાનટ્ઠાન’’ન્તિ. સિઙ્ઘતિ મગ્ગસમોધાનં કરોતિ એત્થાતિ **સિઙ્ઘાટકં**. **એતેસૂ**તિ રથિકાદીસુ. **એસેવ નયો**તિ દુક્કટપાટિદેસનીયે અતિદિસતિ. **હી**તિ સચ્ચં. ‘‘વચનતો’’તિ પદં ‘‘વેદિતબ્બો’’તિ પદે ઞાપકહેતુ. દદમાનાય ભિક્ખુનિયા વસેનાતિ યોજના. **એત્થા**તિ સિક્ખાપદે. **તસ્મા**તિ યસ્મા અપમાણં, તસ્મા.

ઇદન્તિ વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. સમ્ભિન્ને એકરસે કાલિકત્તયેતિ યોજના.

૫૫૬. ‘‘દાપેતી’’તિ હેતુત્થકિરિયાય કારિતકત્તુકારિતકમ્માનિ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અઞ્ઞાતિકાય અઞ્ઞેન કેનચી’’તિ. **અઞ્ઞેના**તિ અત્તના અઞ્ઞેન. ‘‘તાય એવ વા ભિક્ખુનિયા અઞ્ઞેન વા કેનચી’’તિ પદાનિ ‘‘પટિગ્ગહાપેત્વા’’તિપદે કારિતકમ્માનીતિ. પઠમં.

૨. દુતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદં

૫૫૮. દુતિયે **પુરિમસિક્ખાપદેન આપત્તિ** અન્તરઘરત્તાતિ અધિપ્પાયો. **ઇમિના સિક્ખાપદેન આપત્તિ ભવેય્ય** વોસાસમાનત્તાતિ અધિપ્પાયો. દેન્તિયા પન નેવ ઇમિના, ન પુરિમેન આપત્તિ અઞ્ઞસ્સ ભત્તત્તાતિ અધિપ્પાયોતિ. દુતિયં.

૩. તતિયપાટિદેસનીયસિક્ખાપદં

૫૬૨. તતિયે **''ઉભતો''**તિ એત્થ કરણત્થે તોતિ આહ ''દ્વીહી''તિ. ''ઉભતોપસન્ન''ન્તિ બ્યાસોપિ સમાસોપિ યુત્તોયેવ, સમાસે તોપચ્ચયસ્સ અલોપો હોતિ. ''ઉભતો''તિપદસ્સ સરૂપં દસ્સેતું વુત્તં ''ઉપાસકેનપિ ઉપાસિકાયપી''તિ. કસ્મા ઉભતો પસન્નં હોતીતિ આહ ''તસ્મિં કિરા''તિઆદિ. યસ્મા તસ્મિં કુલે...પે॰... સોતાપન્નાયેવ હોન્તિ કિર, તસ્મા ''ઉભતોપસન્ન''ન્તિ વુત્તં હોતિ. ''સચેપી''તિ એત્થ **પિ**સદ્દેન અસીતિકોટિધનતો અધિકમ્પિ સમ્પિણ્ડેતિ. હાયનસ્સ કારણં દસ્સેતિ **''યસ્મા''**તિઆદિના.

૫૬૯. ''ઘરતો નીહરિત્વા''તિ એત્થ **''નીહરિત્વા''**તિ પદસ્સ કમ્મં દસ્સેતું વુત્તં ''આસનસાલં વા વિહારં વા''તિ. ''આનેત્વા''તિઇમિના નીપુબ્બહરધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ. **દ્વારે**તિ અત્તનો ગેહદ્વારેતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થપાટિદેસનીયસિક્ખાપદં

૫૭૦. ચતુત્થે **અવરુદ્ધ**સદ્દો પરિરુદ્ધસદ્દસ્સ પરિયાયોતિ આહ **''પરિરુદ્ધા** હોન્તી''તિ. આરઞ્ઞકસ્સ સેનાસનસ્સ પરિસમન્તતો રુદ્ધા આવુતા હોન્તીતિ અત્થો.

૫૭૩. ''પઞ્ચન્ન''ન્તિ નિદ્ધારણે સામિવચનભાવઞ્ચ ''યંકિઞ્ચી''તિ નિદ્ધારણીયેન સમ્બન્ધિતબ્બભાવઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ''પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ યં કિઞ્ચી''તિ. ''પેસેત્વા ખાદનીયં ભોજનીયં આહરિસ્સામી''તિઇમિના પટિસંવિદિતાકારદસ્સનં. ''આરામ''ન્તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ આરઞ્ઞકસેનાસનસ્સ આરામો એવ અધિપ્પેતોતિ આહ ''આરઞ્ઞકસેનાસનારામઞ્ચા''તિ. **તસ્સા**તિ આરઞ્ઞકસેનાસનારામસ્સ. **''કસ્મા''**તિ પુચ્છાય ''પટિમોચનત્થ''ન્તિ વિસજ્જનાય સમેતું સમ્પદાનત્થે નિસ્સક્કવચનં કાતબ્બં. કિમત્થન્તિ હિ અત્થો. **પટિમોચનત્થ**ન્તિ તદત્થે પચ્ચત્તવચનં. પટિમોચનસઙ્ખાતાય અત્થાયાતિ હિ અત્થો. અત્થસદ્દો ચ પયોજનવાચકો. પયોજનાયાતિ હિ અત્થો. અથ વા ''પટિમોચનત્થ''ન્તિ વિસજ્જનાયં. ''કસ્મા''તિ પુચ્છાય સમેતું નિસ્સક્કત્થે પચ્ચત્તવચનં કાતબ્બં. પટિમોચનસઙ્ખાતા અત્થાતિ હિ અત્થો. અત્થસદ્દો ચ કારણવાચકો. કારણાતિ હિ અત્થો. એવઞ્હિ પુચ્છાવિસજ્જનાનં પુબ્બાપરસમસઙ્ખાતો વિચયો હારો પરિપુણ્ણો હોતીતિ દટ્ઠબ્બં. **અમ્હાક**ન્તિ ખાદનીયભોજનીયપટિહરન્તાનં અમ્હાકં. **અમ્હે**તિ ચોરસઙ્ખાતે અમ્હે.

''તસ્સા''તિ પદસ્સત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''એતિસ્સા યાગુયા''તિ. **અઞ્ઞાનિપી**તિ પટિસંવિદિતકુલતો અઞ્ઞાનિપિ કુલાનિ. **તેના**તિ પટિસંવિદિતકુલેન. કુરુન્દિવાદે યાગુયા પટિસંવિદિતં કત્વા યાગું અગ્ગહેત્વા પૂવાદીનિ આહરન્તિ, વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો.

૫૭૫. **એકસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **તસ્સા**તિ પટિસંવિદિતભિક્ખુસ્સ, ચતુન્નં વા પઞ્ચન્નં વા ભિક્ખૂનં અત્થાયાતિ યોજના. **અઞ્ઞેસમ્પી**તિ ચતુપઞ્ચભિક્ખુતો અઞ્ઞેસમ્પિ. **અધિકમેવા**તિ પરિભુત્તતો અતિરેકમેવ. **યં પના**તિ

ખાદનીયભોજનીયં પન, યમ્પિ ખાદનીયભોજનીયં વનતો આહરિત્વા દેન્તીતિ યોજના. “**તત્થજાતક**”ન્તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘આરામે’’તિ. અઞ્ઞેન દિન્નન્તિ સમ્બન્ધો. **નન્તિ** મૂલખાદનીયાદિં. **પટિસંવિદિત**ન્તિ પટિકચ્ચેવ સુટ્ઠુ જાનાપિતન્તિ અત્થોતિ. ચતુત્થં.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

પાટિદેસનીયવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

૭. સેખિયકણ્ડં

૧. પરિમણ્ડલવગ્ગ-અત્થયોજના

સિક્ખિતસિક્ખેન તીસુ સિક્ખાસુ ચતૂહિ મગ્ગેહિ સિક્ખિતસિક્ખેન **તાદિના** અટ્ઠહિ લોકધમ્મેહિ અકમ્પિયટ્ઠેન તાદિના, ઇટ્ઠાનિટ્ઠેસુ વા અવિકારટ્ઠેન તાદિના ભગવતા **યાનિ** સિક્ખાપદાનિ ‘‘સેખિયાની’’તિ ભાસિતાનિ, **દાનિ તેસમ્પિ** સિક્ખાપદાનં અયમ્પિ વણ્ણનાક્કમો ભવતીતિ યોજના.

૫૭૬. તત્થાતિ સેખિયસિક્ખાપદેસુ, અત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. ‘‘સમન્તતો’’તિઇમિના પરિત્યૂપસગ્ગસ્સત્થં દસ્સેતિ. ‘‘નાભિમણ્ડલં જાણુમણ્ડલ’’ન્તિ એત્થ ઉદ્ધંસદ્દો ચ અધોસદ્દો ચ અજ્ઝાહરિતબ્બોતિ આહ ‘‘ઉદ્ધ’’ન્તિઆદિ. **અટ્ઠઙ્ગુલમત્ત**ન્તિ ભાવનપુંસકં, નિવાસેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ અટ્ઠઙ્ગુલમત્તતો. યથા પટિચ્છન્નં હોતિ, એવં નિવાસેન્તસ્સાતિ યોજના. **તત્રિદં પમાણ**ન્તિ તસ્સ નિવાસનસ્સ ઇદં પમાણં. **તાદિસસ્સા**તિ દીઘતો મુટ્ઠિપઞ્ચકસ્સ તિરિયં અડ્ઢતેય્યહત્થસ્સ નિવાસનસ્સ. જાણુમણ્ડલં પટિચ્છાદનત્થં વટ્ટતીતિ યોજના. **તત્થા**તિ ચીવરેસુ. **ન તિટ્ઠતી**તિ વિરળત્તા ન તિટ્ઠતિ. **તિટ્ઠતી**તિ ઘનત્તા તિટ્ઠતિ.

નિવાસેન્તસ્સ ચાતિએત્થ ચસદ્દો અવધારણત્થો, નિવાસેન્તસ્સેવાતિ અત્થો. કેવલં એવં નિવાસેન્તસ્સેવ દુક્કટં ન હોતિ, અથ ખો તથા નિવાસેન્તસ્સાપિ દુક્કટમેવાતિ યોજના. યે પન નિવાસનદોસાતિ સમ્બન્ધો. **અઞ્ઞે**તિ પુરતો ચ પચ્છતો ચ ઓલમ્બેત્વા નિવસનતો અઞ્ઞે . **તે સબ્બે**તિ સબ્બે તે નિવાસનદોસા. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં વિભઙ્ગે. **તત્થેવા**તિ ખન્ધકેયેવ.

અસઞ્ચિચ્ચ નિવાસેન્તસ્સ અનાપત્તીતિ સમ્બન્ધો. એસેવ નયો ‘‘અસતિયા’’તિ એત્થાપિ. **અજાનન્તસ્સા**તિ એત્થ અજાનનં દુવિધં નિવાસનવત્તસ્સ અજાનનં, આરૂળ્હોરૂળ્હભાવસ્સ અજાનનન્તિ. તત્થ આરૂળ્હોરૂળ્હભાવસ્સ અજાનનં સન્ધાય વુત્તં ‘‘અજાનન્તસ્સા’’તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અજાનન્તસ્સાતિ એત્થા’’તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તસ્સા**તિ નિવાસનવત્તસ્સ. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. **તં પના**તિ આપત્તિતો અમોક્ખનં પન. **તસ્મા**તિ યસ્મા યુજ્જતિ, તસ્મા. **યો**તિ ભિક્ખુ. કુરુન્દિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. સુક્ખા જઙ્ઘા ઇમસ્સાતિ **સુક્ખજઙ્ઘો**. મહન્તં પિણ્ડિકમંસં ઇમસ્સાતિ **મહાપિણ્ડિકમંસો**. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ.

વણોતિ અરુ. તમ્હિ વણતિ ગત્તવિચુણ્ણનં કરોતીતિ વણોતિ વુચ્ચતિ. **વાળમિગા વા ચોરા વા**તિ એત્થ વાસદ્દો અવુત્તસમ્પિણ્ડનત્થો, તેન અઞ્ઞાપિ ઉદકચિક્ખલ્લાદયો આપદા સઙ્ગય્હન્તિ.

૫૭૭. **ઇધાતિ** ઇમસ્મિં વિભઙ્ગે, સિક્ખાપદે વા. **ઉભો કણ્ણે**તિ પુરતો ચ પચ્છતો ચ નિગ્ગતે દ્વે કણ્ણે. **અવિસેસેના**તિ ''અન્તરઘરે''તિ ચ ''આરામે''તિ ચ વિસેસં અકત્વા સામઞ્ઞેન. **વિહારેપી**તિ સઙ્ઘસન્નિપાતબુદ્ધુપટ્ઠાનથેરુપટ્ઠાનાદિકાલં સન્ધાય વુત્તં.

૫૭૮. કાયેકદેસે કાયસદ્દો વત્તતીતિ આહ ''જાણુમ્પિ ઉરમ્પી''તિ. ''ન સીસં પારુતેના''તિઇમિના ''સુપ્પટિચ્છન્નેના''તિપદસ્સ અતિબ્યાપિતદોસં પટિક્ખિપતિ. **ગણ્ઠિક**ન્તિ પાસો. સો હિ ગન્થેતિ બન્ધતીતિ વા, ગન્થેતિ બન્ધતિ એત્થાતિ વા કત્વા ગન્થિકોતિ વુચ્ચતિ. ન્થકારસ્સ વાણ્ઠકારે કતે **ગણ્ઠિકો**, તં ગણ્ઠિકં પટિમુઞ્ચિત્વા. **ઉભો કણ્ણે**તિ ચીવરસ્સ દ્વે કોણે. **ગલવાટકતો**તિ એત્થ **ગલો**તિ કણ્ઠો. સો હિ ખજ્જભોજ્જલેય્યપેય્યસઙ્ખાતં ચતુબ્બિધં અસનં ગલતિ પન્નો હુત્વા કુચ્છિયં પતતિ ઇતોતિ ગલોતિ વુચ્ચતિ. આવાટોયેવ ખુદ્દકટ્ઠેન **આવાટકો**, ખુદ્દકત્થે કો. ગલે ઠિતો આવાટકો ગલવાટકો. અકારતો હિ આકારસ્સ લોપો ''પપ''ન્તિઆદીસુ (જા॰ ૧.૧.૨) વિય. એત્થ હિ પઆપન્તિ પદચ્છેદો, અકારતો આકારસ્સ ચ લોપો. પવડ્ઢં આપં પપં, મહન્તં ઉદકન્તિ અત્થો. સીસં વિવરિત્વાતિ સમ્બન્ધો.

૫૭૯. વાસં ઉપગતોતિ વા વાસેન ઉપગતોતિ વા અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''**વાસત્થાય ઉપગતસ્સા**''તિ.

૫૮૦. હત્થપાદે અકીળન્તો સુસંવુતો નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''હત્થં વા પાદં વા અકીળાપેન્તો''તિ.

૫૮૨. **ઓક્ખિત્તચક્ખૂ**તિ એત્થ ઓસદ્દો હેટ્ઠાપરિયાયોતિ આહ ''હેટ્ઠા ખિત્તચક્ખૂ''તિ. ''હુત્વા''તિઇમિના કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ. **યુગયુત્તકો**તિ યુગે યુત્તકો. દમિયિત્થાતિ **દન્તો**. આભુસો જાનાતિ કારણાકારણન્તિ **આજાનેય્યો**. **એત્તક**ન્તિ ચતુહત્થપમાણં. યો ગચ્છતિ, અસ્સ ભિક્ખુનો દુક્કટા આપત્તિ હોતીતિ યોજના. ''પરિસ્સયભાવ''ન્તિ ચ ''પરિસ્સયાભાવ''ન્તિ ચ દ્વે પાઠા યુજ્જન્તિયેવ.

૫૮૪. **ઇત્થમ્ભૂતલક્ખણે**તિ ઇમં પકારં ઇત્થં ચીવરુક્ખિપનં, ભવતિ ગચ્છતીતિ ભૂતો, ભિક્ખુ. લક્ખીયતિ અનેનાતિ લક્ખણં, ચીવરં. ઇત્થં ભૂતો ઇત્થમ્ભૂતો, તસ્સ લક્ખણં ઇત્થમ્ભૂતલક્ખણં, તસ્મિં. કરણવચનં દટ્ઠબ્બન્તિ યોજના. ઇત્થમ્ભૂતલક્ખણં નામ કિરિયાવિસેસનસ્સ સભાવોતિ આહ ''એકતો વા...પે॰... હુત્વાતિ અત્થો''તિ. **અન્તોઇન્દખીલતો**તિ ગામસ્સ અન્તોઇન્દખીલતોતિ. પઠમો વગ્ગો.

૨. ઉજ્જગ્ઘિકવગ્ગ-અત્થયોજના

૫૮૬. ઉચ્ચાસદ્દં કત્વા જગ્ઘનં હસનં **ઉજ્જગ્ઘો**, સોયેવ **ઉજ્જગ્ઘિકા**, તાય. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''મહાહસિતં હસન્તો''તિ. **એત્થા**તિ ''ઉજ્જગ્ઘિકાયા''તિપદે.

૫૮૮. **કિત્તાવતા**તિ કિત્તકેન પમાણેન, એવં નિસિન્નેસુ થેરેસૂતિ સમ્બન્ધો, નિદ્ધારણે ચેતં ભુમ્મવચનં. **વવત્થપેતી**તિ ઇદઞ્ચીદઞ્ચ કથેતીતિ વવત્થપેતિ. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન પમાણેન.

૫૯૦. નિચ્ચલં કત્વા કાયસ્સ ઉજુકટ્ઠપનં કાયપગ્ગહો નામાતિ આહ ''નિચ્ચલં કત્વા''તિઆદિ. એસેવ નયો બાહુપગ્ગહસીસપગ્ગહેસુપીતિ. દુતિયો વગ્ગો.

૩. ખમ્ભકતવગ્ગ-અત્થયોજના

૫૯૯. ખમ્ભો કતો યેનાતિ **ખમ્ભકતો**. **ખમ્ભો**તિ ચ પટિબદ્ધો. કત્થ પટિબદ્ધોતિ આહ ''કટિયં હત્થં ઠપેત્વા''તિ. સસીસં અવગુણ્ઠયતિ પરિવેઠતીતિ **ઓગુણ્ઠિતો**તિ આહ ''સસીસં પારુતો''તિ.

૬૦૦. ઉદ્ધં એકા કોટિ ઇમિસ્સા ગમનાયાતિ **ઉક્કુટિકા**તિ દસ્સેન્તો આહ ''ઉક્કુટિકા વુચ્ચતી''તિઆદિ. **એત્થા**તિ ''ઉક્કુટિકાયા''તિપદે.

૬૦૧. હત્થપલ્લત્થીકદુસ્સપલ્લત્થીકેસુ દ્વીસુ દુસ્સપલ્લત્થિકે આયોગપલ્લત્થીકાપિ સઙ્ગહં ગચ્છતીતિ આહ ''આયોગપલ્લત્થિકાપિ દુસ્સપલ્લત્થિકા એવા''તિ.

૬૦૨. સતિયા ઉપટ્ઠાનં સક્કચ્ચન્તિ આહ ''સતિંઉપટ્ઠપેત્વા''તિ.

૬૦૩. **પિણ્ડપાતં દેન્તેપી**તિ પિણ્ડપાતં પત્તે પક્ખિપન્તેપિ. પત્તે સઞ્ઞા પત્તસઞ્ઞા, સા અસ્સત્થીતિ **પત્તસઞ્ઞી**. ''કત્વા'' તિઇમિના કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ.

૬૦૪. **સમસૂપકં પિણ્ડપાત**ન્તિ એત્થ સૂપપિણ્ડપાતાનં સમઉપટ્ઠભાવં આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ''સમસૂપકો નામા''તિઆદિ. **યત્થા**તિ પિણ્ડપાતે. ભત્તસ્સ ચતુત્થભાગપમાણો સૂપો હોતિ, સો પિણ્ડપાતો સમસૂપકો નામાતિ યોજના. ઓલોણી ચ સાકસૂપેય્યઞ્ચ મચ્છરસો ચ મંસરસો ચાતિ દ્વન્દો. તત્થ **ઓલોણી**તિ એકા બ્યઞ્જનવિકતિ. **સાકસૂપેય્ય**ન્તિ સૂપસ્સ હિતં **સૂપેય્યં**, સાકમેવ સૂપેય્યં સાકસૂપેય્યં. ઇમિના સબ્બાપિ સાકસૂપેય્યબ્યઞ્જનવિકતિ ગહિતા. **મચ્છરસમંસરસાદીની**તિ એત્થ આદિસદ્દેન અવસેસા સબ્બાપિ બ્યઞ્જનવિકતિ સઙ્ગહિતા. તં સબ્બં રસાનં રસો **રસરસો**તિ કત્વા ''રસરસો''તિ વુચ્ચતિ.

૬૦૫. સમપુણ્ણં સમભરિતન્તિ વેવચનમેવ. થૂપં કતો **થૂપીકતો**તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''થૂપીકતો નામા''તિઆદિ.

તત્થાતિ ''થૂપીકત''ન્તિઆદિવચને. **તેસ**ન્તિ અભયત્થેરતિપિટકચૂળનાગત્થેરાનં. ઇતિ પુચ્છિંસુ, તેસઞ્ચ થેરાનં વાદં આરોચેસુન્તિ યોજના. **થેરો**તિ ચૂળસુમનત્થેરો. **એતસ્સા**તિ તિપિટકચૂળનાગત્થેરસ્સ . **સત્તક્ખત્તુ**ન્તિ સત્ત વારે. **કુતો**તિ કસ્સાચરિયસ્સ સન્તિકા. **તસ્મા**તિ યસ્મા યાવકાલિકેન પરિચ્છિન્નો, તસ્મા. આમિસજાતિકં યાગુભત્તં વા ફલાફલં વાતિ યોજના. **તઞ્ચ ખો**તિ તઞ્ચ સમતિત્થિકં. **ઇતરેન પના**તિ નાધિટ્ઠાનુપગેન પત્તેન પન. યં પૂવઉચ્છુખણ્ડફલાફલાદિ હેટ્ઠા ઓરોહતિ, તં પૂવઉચ્છુખણ્ડફલાફલાદીતિ યોજના. **પૂવવટંસકો**તિ એત્થ **વટંસકો**તિ ઉત્તંસો. સો હિ ઉદ્ધં તસીયતે અલઙ્કરીયતેતિ વટંસોતિ વુચ્ચતિ ઉકારસ્સ વકારં, તકારસ્સ ચ ટકારં કત્વા, સોયેવ વટંસકો, મુદ્ધનિ પિલન્ધિતો એકો અલઙ્કારવિસેસો. પૂવમેવ તંસદિસત્તા પૂવવટંસકો, તં. પુપ્ફવટંસકો ચ તક્કોલકટુકફલાદિવટંસકો ચાતિ દ્વન્દો, તે.

ઇધાતિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. નનુ સબ્બથૂપીકતેસુ પટિગ્ગહણસ્સ અકપ્પિયત્તા પરિભુઞ્જનમ્પિ ન વટ્ટતીતિ આહ ''સબ્બત્થ પના''તિઆદિ. તત્થ **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ થૂપીકતેસૂતિ. તતિયો વગ્ગો.

૪. સક્કચ્ચવગ્ગ-અત્થયોજના

૬૦૮. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં ઠાને. **ઓધિ**ન્તિ અવધિં મરિયાદં.

૬૧૦. **થૂપકતો**તિ થૂપમેવ થૂપકં, તતો થૂપકતોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘મત્થકતો’’તિ.

૬૧૧. **માઘાતસમયાદીસૂ**તિ ‘‘પાણે મા ઘાતેથા’’તિ રાજાનો ભેરિં ચરાપેન્તિ એત્થાતિ માઘાતો, સોયેવ સમયો માઘાતસમયો. આદિસદ્દેન અઞ્ઞં પટિચ્છન્નકારણં ગહેતબ્બં.

૬૧૫. **તેસ**ન્તિ મયૂરણ્ડકુક્કુટણ્ડાનન્તિ. ચતુત્થો વગ્ગો.

૫. કબળવગ્ગ-અત્થયોજના

૬૧૭. ‘‘મુખદ્વાર’’ન્તિ કમ્મસ્સ ‘‘અનાહટે’’તિ ચ ‘‘વિવરિસ્સામી’’તિ ચ દ્વીસુ કિરિયાસુ સમ્બન્ધભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અનાહરિતે મુખદ્વાર’’ન્તિ.

૬૧૮. **સકલં હત્થ**ન્તિ પઞ્ચઙ્ગુલિં સન્ધાય વુત્તં.

૬૧૯. **સકબળેના**તિ એત્થ કબળસદ્દેન વચનસ્સ અપરિપુણ્ણકારણં સબ્બમ્પિ ગહેતબ્બં.

૬૨૦. **પિણ્ડુક્ખેપક**ન્તિઆદીસુ વિચ્છત્થે કપચ્ચયોતિ આહ ‘‘પિણ્ડં ઉક્ખિપિત્વા ઉક્ખિપિત્વા’’તિ. ત્વાસદ્દેન કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ.

૬૨૪. ‘‘અવકિરિત્વા’’તિ ઇમિના **સિત્થાવકારક**ન્તિ એત્થ અવપુબ્બો કિરધાતુયેવ, ન કરધાતૂતિ દસ્સેતિ.

૬૨૬. **‘‘ચપુચપૂ’’તિ એવં સદ્દ**ન્તિ ‘‘ચપુચપૂ’’તિ એવં અનુકરણરવન્તિ. પઞ્ચમો વગ્ગો.

૬. સુરુસુરુવગ્ગ-અત્થયોજના

૬૨૭. **‘‘સુરુસુરૂ’’તિ એવં સદ્દ**ન્તિ ‘‘સુરુસુરૂ’’તિ એવં અનુકરણરવં. દવનં કીળનન્તિ ઇમિના વચનત્થેન પરિહાસો **દવો** નામાતિ આહ ‘‘દવોતિ પરિહાસવચન’’ન્તિ. **તન્તિ** સો દવો. લિઙ્ગવિપલ્લાસો હેસ. **ન કાતબ્બં** ન કાતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **સિલકબુદ્ધો**તિ સિલાય કતો, સિલેન નિયુત્તો વા બુદ્ધો. **અપટિબુદ્ધો**તિ અપટિવિદ્ધો બુદ્ધો, પરિહાસવચનમેતં. **ગોધમ્મો**તિ ગુન્નં ધમ્મો. **અજધમ્મો**તિ અજાનં ધમ્મો. **મિગસઙ્ઘો**તિ મિગાનં સઙ્ઘો. **પસુસઙ્ઘો**તિ પસૂનં સઙ્ઘો.

૬૨૮. ‘‘ભુઞ્જન્તેના’’તિ પદં ‘‘નિલ્લેહિતુ’’ન્તિ પદે ભાવકત્તા.

૬૩૧. **એવંનામકે**તિ ‘‘કોકનુદ’’ન્તિ એવં નામં અસ્સ પાસાદસ્સાતિ **એવંનામકો**, પાસાદો, તસ્મિં. ‘‘પદુમસણ્ઠાનો’’તિ ઇમિના પાસાદસ્સ સદિસૂપચારેન ‘‘કોકનુદો’’તિ નામલભનં દસ્સેતિ. **તેના**તિ પદુમસણ્ઠાનત્તા. **અસ્સા**તિ પાસાદસ્સ. **પુગ્ગલિકમ્પી**તિ પરપુગ્ગલસન્તકં ગહેતબ્બં ‘‘અત્તનો સન્તકમ્પી’’તિ અત્તપુગ્ગલસન્તકસ્સ વિસું ગય્હમાનત્તા. **સઙ્ખમ્પી**તિ પાનીયસઙ્ખમ્પિ. **સરાવમ્પી**તિ પાનીયસરાવમ્પિ. **થાલકમ્પી**તિ પાનીયથાલકમ્પિ.

૬૩૨. ‘‘ઉદ્ધરિત્વા’’તિ સામઞ્ઞતો વુત્તવચનસ્સ કમ્માપાદાનાનિ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘સિત્થાનિ ઉદકતો’’તિ. **ભિન્દિત્વા**તિ ચુણ્ણવિચુણ્ણાનિ કત્વા. **બહી**તિ અન્તરઘરતો બહિ.

૬૩૪. **સેતચ્છત્તન્તિ** એત્થ **સેત**સદ્દો પણ્ડરપરિયાયોતિ આહ ''પણ્ડરચ્છત્ત''ન્તિ. **વત્થપલિગુણ્ઠિતન્તિ** વત્થેહિ સમન્તતો વેઠિતં. સેતં છત્તં **સેતચ્છત્તં**. કિળઞ્જેહિ કતં છત્તં **કિળઞ્જચ્છત્તં**. પણ્ણેહિ કતં છત્તં **પણ્ણચ્છત્તં**. મણ્ડલેન બદ્ધં **મણ્ડલબદ્ધં**. સલાકાહિ બદ્ધં **સલાકબદ્ધં**. **તાની**તિ તીણિ છત્તાનિ. **હી**તિ સચ્ચં. યમ્પિ એકપણ્ણચ્છત્તન્તિ યોજના. **એતેસૂ**તિ તીસુ છત્તેસુ. **અસ્સા**તિ યસ્સ કસ્સચિ ગહટ્ઠસ્સ વા પબ્બજિતસ્સ વા. **સો**તિ યો કોચિ ગહટ્ઠો વા પબ્બજિતો વા. **છત્તપાદુકાય વા**તિ છત્તદણ્ડનિક્ખેપનાય પાદુકાય વા. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે.

૬૩૫. **મજ્ઝિમસ્સા**તિ પમાણમજ્ઝિમસ્સ. ''ચતુહત્થપ્પમાણો''તિઇમિના ચતુહત્થતો ઊનાતિરેકો દણ્ડો ન દણ્ડો નામાતિ દસ્સેતિ. દણ્ડો પાણિમ્હિ અસ્સાતિ વચનત્થં અતિદિસન્તો આહ ''વુત્તનયેનેવા''તિ.

૬૩૬. ''**સત્થપાણિમ્હી**''તિ એત્થ અસિ એવ અધિપ્પેતોતિ આહ ''અસિ''ન્તિ. **અસિ**ન્તિ ખગ્ગં.

૬૩૭. ''આવુધં નામ ચાપો કોદણ્ડો''તિ પાળિયં વુત્તવચનં ઉપલક્ખણમેવાતિ દસ્સેન્તો આહ ''આવુધપાણિસ્સાતિ એત્થા''તિઆદિ. સબ્બાપિ ધનુવિકતિ આવુધન્તિ વેદિતબ્બાતિ યોજના. યથા અસિં સન્નહિત્વા ઠિતો સત્થપાણીતિ સઙ્ખ્યં ન ગચ્છતિ, એવં ધનું કણ્ઠે પટિમુક્કો આવુધપાણીતિ આહ ''સચે પના''તિઆદિ, ઇમિના આવુધો પાણિના ગહિતોયેવ આવુધપાણિ નામાતિ દસ્સેતીતિ. છટ્ઠો વગ્ગો.

૭. પાદુકવગ્ગ-અત્થયોજના

૬૩૮. **અઙ્ગુલન્તર**ન્તિ પાદઙ્ગુલવિવરં. **પાદુક**ન્તિ ઉપાહનવિસેસો. સો હિ પજ્જતે ઇમાયાતિ પાદુકાતિ વુચ્ચતિ, સા બહુપટલા ચમ્મમયા વા હોતિ કટ્ઠમયા વા. **પટિમુઞ્ચિત્વા**તિ પાદુકં પટિમુઞ્ચીત્વા.

૬૪૦. દ્વીહિ જનેહિ ગહિતોતિ સમ્બન્ધો. **વંસેના**તિ વેણુના, યાને નિસિન્નોતિ સમ્બન્ધો. **વિસઙ્ખરિત્વા**તિ વિપત્તિં કરિત્વા. **દ્વેપી**તિ ધમ્મકથિકધમ્મપટિગ્ગાહકસઙ્ખાતા ઉભોપિ જના. **વટ્ટતી**તિ દેસેતું વટ્ટતિ.

૬૪૧. **સયનગતસ્સા**તિ સયનં ગતસ્સ, સયને નિપન્નસ્સાતિ અત્થો. નિપન્નસ્સ દેસેતું ન વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો.

૬૪૨. તીસુ પલ્લત્થિકાસુ યાય કાયચિ પલ્લત્થિકાય નિસિન્નસ્સ ધમ્મં દેસેતું ન વટ્ટતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''પલ્લત્થિકાયા''તિઆદિ.

૬૪૩. યથા વેઠિયમાને કેસન્તો ન દિસ્સતિ, એવં વેઠિતસીસસ્સાતિ યોજના.

૬૪૭. છપકસદ્દસ્સ ચ ચણ્ડાલસદ્દસ્સ ચ વેવચનત્તા વુત્તં ''ચણ્ડાલસ્સા''તિ. ચણ્ડાલો હિ સં સુનખં પચતીતિ **છપકો**તિ વુચ્ચતિ સકારસ્સ છકારં કત્વા. છપકસ્સ એસા **છપકી**, ચણ્ડાલભરિયા. **યત્રા**તિ એત્થ ત્રપચ્ચયો પચ્ચત્તે હોતીતિ આહ ''યો હિ નામા''તિ. યો રાજા ઉચ્ચે આસને નિસીદિત્વા મન્તં પરિયાપુણિસ્સતિ નામ, અયં રાજા યાવ અતિવિય અધમ્મિકોતિ વુત્તં હોતિ. ''**સબ્બમિદ**''ન્તિ અયં સદ્દો લિઙ્ગવિપલ્લાસોતિ આહ ''સબ્બો અય''ન્તિ . ''લોકો''તિ ઇમિના ઇધસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. ચરિમસદ્દો અન્તિમપરિયાયો. **અન્તિમો**તિ ચ લામકો. **લામકો**તિ ચ નામ ઇધ વિપત્તીતિ આહ ''સઙ્કર''ન્તિ. **સઙ્કર**ન્તિ વિપત્તિં. ''નિમ્મરિયાદો''તિ ઇમિના ''સઙ્કરં ગતો''તિ પદાનં અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. ચરિમં ગતં **ચરિમગતં**, સબ્બો અયં લોકો ચરિમગતોતિ અત્થો. ઇધ ચ જાતકે (જા॰

૧.૪.૩૩) ચ કેસુચિ પોત્થકેસુ ''ચમરિકત''ન્તિ પાઠો અત્થિ, સો અયુત્તોયેવ. **તત્થેવા**તિ અમ્બરુક્ખમૂલેયેવ. **તેસ**ન્તિ રાજબ્રાહ્મણાનં.

તત્થાતિ તિસ્સં ગાથાયં. **પાળિયા**તિ અત્તનો આચારપકાસકગન્થસઙ્ખાતાય પાળિયા. **ન પસ્સરે**તિ એત્થ રેસદ્દો અન્તિસ્સ કારિયોતિ આહ ''ન પસ્સન્તી''તિ. **યો ચાય**ન્તિ યો ચ અયં. **અયં**સદ્દો પદાલઙ્કારમત્તો, બ્રાહ્મણોતિ અત્થો. **અધીયતી**તિ અજ્ઝાયતિ, સિક્ખતીતિ અત્થો.

તતોતિ બોધિસત્તેન વુત્તગાથાતો પરન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ગાથાય. **ભો**તિ બોધિસત્તં આમન્તેતિ. ''ભુત્તો''તિ પદસ્સ કમ્મવાચકભાવમાવિકાતું વુત્તં ''મયા''તિ. **અસ્સા**તિ ઓદનસ્સ. ઇમિના સુચિ પરિસુદ્ધં મંસં **સુચિમંસં**, તેન ઉપસેચનમસ્સાતિ **સુચિમંસૂપસેચનો**તિ બાહિરત્થસમાસં દસ્સેતિ. **ધમ્મે**તિ આચારધમ્મે. **બદ્ધો હુત્વા**તિ થદ્ધો હુત્વા, અયમેવ વા પાઠો . **વણ્ણ**સદ્દસ્સ સણ્ઠાનાદિકે અઞ્ઞે અત્થે પટિક્ખિપિતું વુત્તં ''પસત્થો''તિ. **થોમિતો**તિ તસ્સેવ વેવચનં.

અથાતિ અનન્તરે. **ન**ન્તિ બ્રાહ્મણં. **તસ્સા**તિ ગાથાદ્વયસ્સ. **બ્રાહ્મણા**તિ પુરોહિતં આલપતિ. **સમ્પતી**તિ સન્દીટ્ઠિકે. ''યા વુત્તિ વિનિપાતેન, અધમ્મચરણેન વા''તિ પદાનં સમ્બન્ધં દસ્સેતું વુત્તં ''નિપ્પજ્જતી''તિ.

મહાબ્રહ્મેતિ એત્થ બ્રહ્મસદ્દો બ્રાહ્મણવાચકોતિ આહ ''મહાબ્રાહ્મણા''તિ. **અઞ્ઞેપી**તિ રાજબ્રાહ્મણેહિ અપરેપિ. ''પચન્તી''તિ વુત્તે અવિનાભાવતો ''ભુઞ્જન્તી''તિ અત્થોપિ ગહેતબ્બોતિ આહ ''પચન્તિ ચેવ ભુઞ્જન્તિ ચા''તિ. ''ન કેવલ''ન્તિઆદિના **અઞ્ઞેપી**તિ એત્થ પિસદ્દસ્સ સમ્પિણ્ડનત્થં દસ્સેતિ, ત્વં આચરિસ્સસીતિ સમ્બન્ધો. પુન **ત્વ**ન્તિ તં, ઉપયોગત્થે ચેતં પચ્ચત્તવચનં, ''મા ભિદા''તિઇમિના સમ્બન્ધિતબ્બં. ''પાસાણો''તિઇમિના **અસ્મ**સદ્દો પાસાણપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **તેના**તિ ભિન્દનહેતુના.

૬૪૮. અત્તનો કઙ્ખાઠાનસ્સ પુચ્છનં સન્ધાય વુત્તં ''ન કથેતબ્બ''ન્તિ.

૬૪૯. **સમધુરેના**તિ સમં ધુરેન, સમં મુખેનાતિ અત્થો.

૬૫૨. યં મૂલં વા યા સાખા વા ગચ્છતીતિ યોજના. **ખન્ધે**તિ રુક્ખસ્સ ખન્ધે. **નિક્ખમતી**તિ ઉચ્ચારપસ્સાવો નિક્ખમતિ. **તિણણ્ડુપક**ન્તિ તિણેન કતં, તિણમયં વા અણ્ડુપકં. **એત્થા**તિ ઉચ્ચારપસ્સાવખેળેસુ.

૬૫૩. અધિપ્પેતઉદકં દસ્સેતું વુત્તં ''પરિભોગઉદકમેવા''તિ. સત્તમો વગ્ગો.

એત્થાતિ સેખિયેસુ. **સૂપબ્યઞ્જનપટિચ્છાદને**તિ સૂપબ્યઞ્જને ઓદનેન પટિચ્છાદેતિ. સમત્તા સેખિયા.

૮. સત્તાધિકરણસમથ-અત્થયોજના

૬૫૫. સઙ્ખ્યં પરિચ્છિજ્જતીતિ **સઙ્ખ્યાપરિચ્છેદો. તેસ**ન્તિ ચતુબ્બિધાનમધિકરણાનં. **તસ્સા**તિ તેસં ખન્ધકપરિવારાનં. **તત્થેવા**તિ તેસુ એવ ખન્ધકપરિવારેસુ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ સિક્ખાપદેસૂતિ.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

ભિક્ખુવિભઙ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

જાદિલઞ્છિતનામેન નેકાનં વાચિતો મયા.

સાધું મહાવિભઙ્ગસ્સ, સમત્તો યોજનાનયોતિ.

ભિક્ખુનીવિભઙ્ગો

૧. પારાજિકકણ્ડઅત્થયોજના

એવં ભિક્ખુવિભઙ્ગસ્સ, કત્વાન યોજનાનયં;
ભિક્ખુનીનં વિભઙ્ગસ્સ, કરિસ્સં યોજનાનયં.

યોતિ વિભઙ્ગો. **વિભઙ્ગસ્સા**તિ વિભઙ્ગો અસ્સ. **અસ્સા**તિ હોતિ. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુનીનં વિભઙ્ગસ્સ. **યતો**તિ યસ્મા. અયં પનેત્થ યોજના – ભિક્ખૂનં વિભઙ્ગસ્સ અનન્તરં ભિક્ખુનીનં યો વિભઙ્ગો સઙ્ગહિતો અસ્સ, તસ્સ ભિક્ખુનીનં વિભઙ્ગસ્સ સંવણ્ણનાક્કમો પત્તો યતો, તતો તસ્સ ભિક્ખુનીનં વિભઙ્ગસ્સ અપુબ્બપદવણ્ણનં કાતું તાવ પારાજિકે અયં સંવણ્ણના હોતીતિ. અપુબ્બાનં પદાનં વણ્ણના **અપુબ્બપદવણ્ણના**, તં.

૧. પઠમપારાજિકસિક્ખાપદં

૬૫૬. ‘‘તેન…પે॰… સાળ્હો’’તિ એત્થ ‘‘એત્થા’’તિ પાઠસેસો યોજેતબ્બો. દબ્બગુણકિરિયાજાતિનામસઙ્ખાતેસુ પઞ્ચસુ સદ્દેસુ સાળ્હસદ્દસ્સ નામસદ્દભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘સાળ્હોતિ તસ્સ નામ’’ન્તિ. **મિગારમાતુયા**તિ વિસાખાય. સા હિ મિગારસેટ્ઠિના માતુટ્ઠાને ઠપિતત્તા મિગારમાતા નામ. નવકમ્મં અધિટ્ઠાતીતિ **નવકમ્મિક**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘નવકમ્માધિટ્ઠાયિક’’ન્તિ. ‘‘પણ્ડિચ્ચેન સમન્નાગતા’’તિઇમિના પણ્ડા વુચ્ચતિ પઞ્ઞા, સા સઞ્જાતા ઇમિસ્સાતિ **પણ્ડિતા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **વેય્યત્તિકેના**તિ વિસેસેન અઞ્જતિ પાકટં ગચ્છતીતિ **વિયત્તો**, પુગ્ગલો, તસ્સ ઇદં વેય્યત્તિકં, ઞાણં, તેન. ‘‘પણ્ડા’’તિ વુત્તપઞ્ઞાય ‘‘મેધા’’તિ વુત્તપઞ્ઞાય વિસેસભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘પાળિગહણે’’તિઆદિ. ‘‘મેધા’’તિ હિ વુત્તપઞ્ઞા ‘‘પણ્ડા’’તિ વુત્તપઞ્ઞાય વિસેસો હોતિ સતિસહાયત્તા. **તત્રુપાયાયા**તિ અલુત્તસમાસો ‘‘તત્રમજ્ઝત્તતા’’તિઆદીસુ (ધ॰ સ॰ અટ્ઠ॰ યેવાપનકવણ્ણના) વિય. ‘‘કમ્મેસૂ’’તિ ઇમિના તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ . **કત્તબ્બકમ્મુપપરિક્ખાયા**તિ કત્તબ્બકમ્મેસુ વિચારણાય. ચસદ્દેન ‘‘કતાકત’’ન્તિ પદસ્સ દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ. **પરિવેસનટ્ઠાને**તિ પરિભુઞ્જિતું વિસન્તિ પવિસન્તિ એત્થાતિ પરિવેસનં, તમેવ ઠાનં પરિવેસનટ્ઠાનં, તસ્મિં. **નિકૂટે**તિ એત્થ કૂટસઙ્ખાતસિખરવિરહિતે ઓકાસેતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કોણસદિસં કત્વા દસ્સિતે ગમ્ભીરે’’તિ. વિત્યૂપસગ્ગો વિકારવાચકો, સરસદ્દો સદ્દવાચકોતિ આહ ‘‘વિપ્પકારસદ્દો’’તિ. ચરતિ અનેનાતિ **ચરણં** પાદો, તસ્મિં ઉટ્ઠિતો ગિલાનો એતિસ્સાતિ **ચરણગિલાના**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પાદરોગેન સમન્નાગતા’’તિ.

૬૫૭. ‘‘તિન્તા’’તિ ઇમિના **અવસ્સુત**સદ્દો ઇધ કિલિન્નત્થે એવ વત્તતિ, ન અઞ્ઞત્થેતિ દસ્સેતિ. **અસ્સા**તિ ‘‘અવસ્સુતા’’તિપદસ્સ. પદભાજને વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ પદભાજને. વત્થં રઙ્ગજાતેન રત્તં વિય, તથા કાયસંસગ્ગરાગેન સુટ્ઠુ રત્તાતિ યોજના. ‘‘અપેક્ખાય સમન્નાગતા’’તિ ઇમિના અપેક્ખા એતિસ્સમત્થીતિ **અપેક્ખવતી**તિ અત્થં દસ્સેતિ. પટિબદ્ધં ચિત્તં ઇમિસ્સન્તિ **પટિબદ્ધચિત્તા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પટિબન્ધિત્વા ઠપિતચિત્તા વિયા’’તિ. **દુતિયપદવિભઙ્ગેપી**તિ ‘‘અવસ્સુતો’’તિ દુતિયપદભાજનેપિ. પુગ્ગલસદ્દસ્સ સત્તસામઞ્ઞવાચકત્તા પુરિસસદ્દેન વિસેસેતિ. **અધોઉબ્ભ**ઇતિ નિપાતાનં છટ્ઠિયા સમસિતબ્બભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અક્ખકાનં અધો’’તિઆદિ. નનુ યથા ઇધ ‘‘અક્ખકાનં અધો’’તિ વુત્તં, એવં પદભાજનેપિ વત્તબ્બં, કસ્મા ન વુત્તન્તિ આહ ‘‘પદભાજને’’તિઆદિ. **પદપટિપાટિયા**તિ ‘‘અધો’’તિ ચ ‘‘અક્ખક’’ન્તિ ચ પદાનં અનુક્કમેન.

એત્થાતિ અધક્ખકઉબ્ભજાણુમણ્ડલેસુ. **સાધારણપારાજિકેહી**તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનં સાધારણેહિ પારાજિકેહિ. **નામમત્ત**ન્તિ નામમેવ.

૬૫૯. એવન્તિ ઇમાય પાળિયા વિભજિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ''ઉભતોઅવસ્સુતે''તિઆદિવચને. ''ઉભતોઅવસ્સુતે''તિ પાઠો મૂલપાઠોયેવ, નાઞ્ઞોતિ દસ્સેન્તેન વિસેસમકત્વા ''ઉભતોઅવસ્સુતેતિ ઉભતો અવસ્સુતે''તિ વુત્તં. **ઉભતો**તિ એત્થ ઉભસરૂપઞ્ચ તોસદ્દસ્સ છટ્ઠ્યત્થે પવત્તિઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ''ભિક્ખુનિયા ચેવ પુરિસસ્સ ચા''તિ. તત્થ ભિક્ખુનીપુરિસસદ્દેહિ ઉભસરૂપં દસ્સેતિ. ''યા''તિ ચ ''સ''ઇતિ ચ દ્વીહિ સદ્દેહિ તોપચ્ચયસ્સ છટ્ઠ્યત્થં, ઉભિન્નં અવસ્સુતભાવે સતીતિ અત્થો. ભાવપચ્ચયેન વિના ભાવત્થો ઞાતબ્બોતિ આહ ''અવસ્સુતભાવે''તિ. **યથાપરિચ્છિન્નેના**તિ ''અધક્ખકં, ઉબ્ભજાણુમણ્ડલ''ન્તિ યેન યેન પરિચ્છિન્નેન. **અત્તનો**તિ ભિક્ખુનિયા. **તસ્સ વા**તિ પુરિસસ્સ વા. **ઇધાપી**તિ કાયપટિબદ્ધેન કાયામસનેપિ.

તત્રાતિ તેસુ ભિક્ખુભિક્ખુનીસુ. **ન કારેતબ્બો** ''કાયસંસગ્ગં સાદિયેય્યા''તિ અવુત્તત્તાતિ અધિપ્પાયો. **અચોપયમાનાપી**તિ અચાલયમાનાપિ, **પિ**સદ્દો સમ્ભાવનત્થો, તેન ચોપયમાના પગેવાતિ દસ્સેતિ. **એવં પન સતી**તિ ચિત્તેનેવ અધિવાસયમાનાય સતિ પન. **કિરિયસમુટ્ઠાનતા**તિ ઇમસ્સ સિક્ખાપદસ્સ કિરિયસમુટ્ઠાનભાવો. **તબ્બહુલનયેના**તિ ''વનચરકો (મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૨૦૧; ૩.૧૩૩), સઙ્ગામાવચરો''તિઆદીસુ (મ॰ નિ॰ ૨.૧૦૮) વિય તસ્સં કિરિયાયં બહુલતો સમુટ્ઠાનનયેન. **સા**તિ કિરિયસમુટ્ઠાનતા.

૬૬૦. એત્થાતિ ઉબ્ભક્ખકઅધોજાણુમણ્ડલેસુ.

૬૬૨. ''એકતો અવસ્સુતે''તિ એત્થાપિ તોપચ્ચયો છટ્ઠ્યત્થે હોતિ. સામઞ્ઞવચનસ્સાપિ વિસેસે અવટ્ઠાનતો, વિસેસત્થિના ચ વિસેસસ્સ અનુપયોજિતબ્બતો આહ ''ભિક્ખુનિયા એવા''તિ. **તત્રા**તિ ''એકતો અવસ્સુતે''તિઆદિવચને. **''તથેવા''**તિઇમિના કાયસંસગ્ગરાગેન અવસ્સુતોતિ અત્થં અતિદિસતિ. **ચતૂસૂ**તિ મેથુનરાગ કાયસંસગ્ગરાગગેહસિતપેમ સુદ્ધચિત્તસઙ્ખાતેસુ ચતૂસુ. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને.

૬૬૩. અયં પુરિસો ઇતિ વા ઇત્થી ઇતિ વા અજાનન્તિયા વાતિ યોજનાતિ. પઠમં.

૨. દુતિયપારાજિકસિક્ખાપદં

૬૬૪. દુતિયે **કચ્ચિ નો સા**તિ એત્થ **નો**સદ્દો નુસદ્દત્થોતિ આહ ''કચ્ચિ નુ સા''તિ. **પરિવારવિપત્તી**તિ પરિજનસ્સ વિનાસનં. **''અકિત્તી''**તિ એત્થ સમ્મુખા નિન્દં ગહેત્વા **''અયસો''**તિઇમિના પરમ્મુખા નિન્દા ગહેતબ્બાતિ દસ્સેતું વુત્તં ''પરમ્મુખગરહા વા''તિ.

૬૬૬. ''યા પારાજિકં આપન્ના''તિઇમિના ''સા વા''તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. **ચતુન્ન**ન્તિ નિદ્ધારણત્થે ચેતં સામિવચનં, ચતૂસૂતિ અત્થો. **પચ્છા**તિ સબ્બપારાજિકાનં પચ્છા. **ઇમસ્મિં ઓકાસે**તિ પઠમતતિયપારાજિકાનમન્તરે ઠાને. **ઠપિત**ન્તિ સઙ્ગીતિકારેહિ નિક્ખિત્તં. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. **તત્રા**તિ દુટ્ઠુલ્લસિક્ખાપદેતિ. દુતિયં.

૩. તતિયપારાજિકસિક્ખાપદં

૬૬૯. તતિયે **અસ્સાતિ** ‘‘ધમ્મેન વિનયેના’’તિ પદસ્સ. પદભાજનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ઞત્તિસમ્પદા ચેવ અનુસાવનસમ્પદા ચ સત્થુસાસનં નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઞત્તિ...પે॰... સમ્પદાય ચા’’તિ. **સત્થુસાસનેનાતિ** ચ સત્થુ આણાય. **કમ્મન્તિ** ઉક્ખેપનીયકમ્મં. **તત્થાતિ** સદ્દે. ‘‘વચનં નાદિયતી’’તિઆદીસુ વિય **સદ્દં વા નાદિયતીતિ** એત્થ નાદિયનં નામ નાનુવત્તનમેવાતિ આહ ‘‘નાનુવત્તતી’’તિ. **તત્થાતિ** સદ્દાદીસુ. **અયં તાવ સંવાસોતિ** સહ ભિક્ખૂ વસન્તિ એત્થાતિ **સંવાસોતિ** અત્થેન અયં એકકમ્માદિ સંવાસો નામ. ‘‘સહ અયનભાવેના’’તિઇમિના સહ અયન્તિ પવત્તન્તીતિ **સહાયાતિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **તેતિ** ભિક્ખૂ. **યેહિ ચાતિ** ભિક્ખૂહિ ચ. **તસ્સાતિ** ઉક્ખિત્તકસ્સ. **તેનાતિ** ઉક્ખિત્તકેન. **અત્તનોતિ** ઉક્ખિત્તકસ્સાતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થપારાજિકસિક્ખાપદં

૬૭૫. ચતુત્થે મેથુનરાગેન અવસ્સુતા નાધિપ્પેતા, કાયસંસગ્ગરાગેન અવસ્સુતાવાધિપ્પેતાતિ આહ ‘‘કાયસંસગ્ગરાગેન અવસ્સુતા’’તિ . ‘‘પુરિસપુગ્ગલસ્સા’’તિપદં ન હત્થસદ્દેન સમ્બન્ધિતબ્બં, ગહણસદ્દેનેવ સમ્બન્ધિતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘યં પુરિસપુગ્ગલેના’’તિઆદિ. **તન્તિ** ગહણં, ‘‘હત્થગ્ગહણ’’ન્તિ વુત્તવચનં ઉપલક્ખણમત્તમેવાતિ આહ ‘‘અઞ્ઞમ્પી’’તિઆદિ. તત્થ **‘‘અઞ્ઞમ્પી’’તિ** હત્થગહણતો ઇતરમ્પિ. **અપારાજિકક્ખેત્તેતિ** ઉબ્ભક્ખકે અધોજાણુમણ્ડલે. **અસ્સાતિ** ‘‘હત્થગ્ગહણ’’ન્તિપદસ્સ. **એત્થાતિ** ‘‘અસદ્ધમ્મસ્સ પટિસેવનત્થાયા’’તિપદે. **કાયસંસગ્ગોતિ** કાયસંસગ્ગો એવ. તેન વુત્તં ‘‘ન મેથુનધમ્મો’’તિ. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **એત્થાતિ** કાયસંસગ્ગગહણે. **સાધકન્તિ** ઞાપકં.

તિસ્સિત્થિયોતિ ભુમ્મત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. તીસુ ઇત્થીસૂતિ હિ અત્થો, તિસ્સો ઇત્થિયો ઉપગન્ત્વાતિ વા યોજેતબ્બો. એસેવ નયો પરતોપિ. યં મેથુનં અત્થિ, તં ન સેવેતિ યોજના. **ન સેવેતિ** ચ ન સેવતિ. તિકારસ્સ હિ એકારો. **તયો પુરિસેતિ** તીસુ પુરિસેસુ, તે વા ઉપગન્ત્વા. **તયો ચ અનરિયપણ્ડકેતિ** તીસુ અનરિયસઙ્ખાતેસુ ઉભતોબ્યઞ્જનકેસુ ચ પણ્ડકેસુ ચ, તે વા ઉપગન્ત્વાતિ યોજના. **ન ચાચરે મેથુનં બ્યઞ્જનસ્મિન્તિ** અત્તનો નિમિત્તસ્મિં મેથુનં ન ચ આચરતિ. ઇદં અનુલોમપારાજિકં સન્ધાય વુત્તં. **છેજ્જં સિયા મેથુનધમ્મપચ્ચયાતિ** મેથુનધમ્મકારણા છેજ્જં સિયા, પારાજિકં ભવેય્યાતિ અત્થો. **કુસલેહીતિ** પઞ્હાવિસજ્જને છેકેહિ, છેકકામેહિ વા. અયં પઞ્હો અટ્ઠવત્થુકં સન્ધાય વુત્તો.

પઞ્હાવિસજ્જનત્થાય ચિન્તેન્તાનં સેદમોચનકારણત્તા **‘‘સેદમોચનગાથા’’તિ** વુત્તા. **વિરુજ્ઝતીતિ** ‘‘ન મેથુનધમ્મો’’તિ વચનેન ‘‘છેજ્જં સિયા મેથુનધમ્મપચ્ચયા’’તિ વચનં વિરુજ્ઝતિ, ન સમેતીતિ અત્થો. ઇતિ ચે વદેય્ય, ન વિરુજ્ઝતિ. કસ્મા? મેથુનધમ્મસ્સ પુબ્બભાગત્તાતિ યોજના. ઇમિના મેથુનધમ્મસ્સ પુબ્બભાગભૂતો કાયસંસગ્ગોવ ઉપચારેન તત્થ મેથુનધમ્મસદ્દેન વુત્તો, ન દ્વયંદ્વયસમાપત્તીતિ દીપેતિ. **હિસદ્દો** વિત્થારજોતકો. પરિવારેયેવ વુત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. **વણ્ણાવણ્ણોતિ** સુક્કવિસટ્ઠિ. **ધનમનુપ્પાદાનન્તિ** સઞ્ચરિત્તં . **‘‘ઇમિના પરિયાયેના’’તિ** ઇમિના લેસેન સમીપૂપચારેનાતિ અત્થો. **એતેનુપાયેનાતિ** ‘‘હત્થગ્ગહણં સાદિયેય્યા’’તિપદે વુત્તઉપાયેન. **સબ્બપદેસૂતિ** સબ્બેસુ ‘‘સઙ્ઘાટિકણ્ણગ્ગહણં સાદિયેય્યા’’તિઆદીસુ પદેસુ. **અપિ ચાતિ** એકંસેન, વિસેસં વક્ખામીતિ અધિપ્પાયો. ‘‘એવંનામકં ઠાન’’ન્તિ ઇમિના ‘‘ઇત્થંનામં ઇમસ્સ ઠાનસ્સા’’તિ વચનત્થં દીપેતિ.

૬૭૬. **એકન્તરિકાય વાતિ** એત્થ વાસદ્દેન દ્વન્તરિકાદીનિપિ સઙ્ગય્હન્તિ. **યેન તેનાતિ** યેન વા તેન વા. દ્વિતિચતુપ્પઞ્ચછવત્થૂનિ પેય્યાલવસેન વા વાસદ્દેન વા ગહેતબ્બાનિ. **અપિ ચાતિ** કિઞ્ચ ભિય્યો, વત્તબ્બવિસેસં

વક્ખામીતિ અધિપ્પાયો. **એત્થા**તિ ‘‘આપત્તિયો દેસેત્વા’’તિ વચને. **હી**તિ સચ્ચં. **વુત્તન્તિ** પરિવારે વુત્તં. **તત્રા**તિ પુરિમવચનાપેક્ખં. દેસિતા આપત્તિ ગણનૂપિકાતિ યોજના. **એકં** વત્થું આપન્ના **યા** ભિક્ખુનીતિ યોજના. **ધુરનિક્ખેપં કત્વા**તિ ‘‘ઇમઞ્ચ વત્થું, અઞ્ઞમ્પિ ચ વત્થું નાપજ્જિસ્સામી’’તિ ધુરનિક્ખેપં કત્વા. યા પન સઉસ્સાહાવ દેસેતીતિ યોજનાતિ. ચતુત્થં.

સાધારણાતિ ભિક્ખુનીહિ સાધારણા. **એત્થા**તિ ‘‘ઉદ્દિટ્ઠા ખો અય્યાયો’’તિઆદિવચને.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે પારાજિકકણ્ડવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૨. સઙ્ઘાદિસેસકણ્ડં

૧. પઠમસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

પારાજિકાનન્તરસ્સાતિ પારાજિકાનં અનન્તરે ઠપિતસ્સ, સઙ્ગીતસ્સ વા, સઙ્ઘાદિસેસકણ્ડસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **અયં** ઈદિસા **અનુત્તાનત્થવણ્ણના** અનુત્તાનાનં પદાનં અત્થસ્સ વણ્ણના **દાનિ** ઇમસ્મિંકાલે ભવિસ્સતીતિ યોજના.

૬૭૮. પઠમે ઉદકં વસિતં અચ્છાદનં અનેન કતન્તિ **ઉદોસિતો**તિ વચનત્થેન ભણ્ડસાલા ઉદોસિતં નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉદોસિતન્તિ ભણ્ડસાલા’’તિ. એત્થ હિ **ઉદસદ્દો** ઉદકપરિયાયો. સંયોગો ન ય્દ્ત્તોયેવ. **ભણ્ડસાલા**તિ યાનાદીનં ભણ્ડાનં ઠપનસાલા. **અચ્ચાવદથા**તિ એત્થ અતીત્યૂપસગ્ગો અતિક્કમનત્થો, આત્યૂપસગ્ગો ધાત્વત્થાનુવત્તકોતિ આહ ‘‘અતિક્કમિત્વા વદથા’’તિ.

૬૭૯. ઉસ્સયવસેન વદનં **ઉસ્સયવાદો**, સોયેવ **ઉસ્સયવાદિકા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉસ્સયવાદિકા’’તિઆદિ. ‘‘માનુસ્સયવસેન કોધુસ્સયવસેના’’તિ ઇમિના ઉસ્સયભેદં દસ્સેતિ. **સા**તિ ઉસ્સયવાદિકા. **અત્થતો**તિ સરૂપતો. **એત્થા**તિ પદભાજને. અડ્ડનં અભિયુઞ્જનં **અડ્ડો**તિ કત્વા દ્વિન્નં જનાનં અડ્ડો વોહારિકાનં વિનિચ્છયકારણં હોતિ, તસ્મા વુત્તં ‘‘અડ્ડોતિ વોહારિકવિનિચ્છયો વુચ્ચતી’’તિ, મુદ્ધજતતિયક્ખરોયેવ. **યન્તિ** અડ્ડં. **યત્થા**તિ યસ્મિં કિસ્મિંચિ ઠાને. દ્વિન્નં અડ્ડકારકાનં વોહારં જાનન્તીતિ **વોહારિકા**, અક્ખદસ્સા, તેસં. **દ્વીસુ જનેસૂ**તિ અડ્ડકારકેસુ જનેસુ દ્વીસુ. **યો કોચી**તિ અડ્ડકારકો વા અઞ્ઞો વા યો કોચિ.

એત્થાતિ ‘‘એકસ્સ આરોચેતી’’તિઆદિવચને. **યત્થ કત્થચી**તિ યંકિઞ્ચિ ઠાનં આગતેપીતિ સમ્બન્ધો. **અથા**તિ પચ્છા. **સા**તિ ભિક્ખુની. **સો**તિ ઉપાસકો.

‘‘કપ્પિયકારકેના’’તિપદં ‘‘કથાપેતી’’તિપદે કારિતકમ્મં. **તત્થા**તિ કપ્પિયકારકઇતરેસુ . વોહારિકેહિ કતેતિ સમ્બન્ધો. **ગતિગતન્તિ** ચિરકાલપત્તં. **સુતપુબ્બન્તિ** પુબ્બે સુતં. **અથા**તિ સુતપુબ્બત્તા એવ. **તે**તિ વોહારિકા, દેન્તીતિ સમ્બન્ધો.

પઠમન્તિ સમનુભાસનતો પુબ્બં. **આપત્તી**તિ આપજ્જનં. **એતસ્સા**તિ સઙ્ઘાદિસેસસ્સ. **અયં હી**તિ અયં એવ, વક્ખમાનો એવાતિ અત્થો. **એત્થા**તિ પદભાજને. **સહ વત્થુજ્ઝાચારા**તિ વત્થુજ્ઝાચારેન સહ, વાક્યમેવ, ન

સમાસો. **વત્થુજ્ઝાચારા**તિ કરણત્થે નિસ્સક્કવચનં દટ્ઠબ્બં . તેન વુત્તં ‘‘સહ વત્થુજ્ઝાચારેના’’તિ. **ભિક્ખુનિ**ન્તિ આપત્તિમાપન્નં ભિક્ખુનિં. **સઙ્ઘતો**તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘમ્હા. અનીયસદ્દો હેતુકત્તાભિધાયકોતિ આહ ‘‘નિસ્સારેતીતિ નિસ્સારણીયો’’તિ. ભિક્ખુનિસઙ્ઘતો નિસ્સરતિ, નિસ્સારિયતિ વા અનેનાતિ **નિસ્સારણીયો**તિ કરણત્થોપિ યુત્તોયેવ. **તત્થા**તિ પદભાજને. **યન્તિ** સઙ્ઘાદિસેસં. **સો**તિ સઙ્ઘાદિસેસો. પદભાજનસ્સ અત્થો કારણોપચારેન દટ્ઠબ્બો. **હી**તિ સચ્ચં. **કેનચી**તિ પુગ્ગલેન, ન નિસ્સારીયતીતિ સમ્બન્ધો. તેન ધમ્મેન કરણભૂતેન, હેતુભૂતેન વા. **સો**તિ ધમ્મો.

અટ્ટકારકમનુસ્સેહિ વુચ્ચમાનાતિ યોજના. **સયન્તિ** સામં. **તતો**તિ ગમનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. ભિક્ખુનિયા વા કતં આરોચેતૂતિ યોજના.

ધમ્મિકન્તિ ધમ્મેન સભાવેન યુત્તં. **યથા**તિ યેનાકારેન. **ત**ન્તિ આકારં. **તત્થા**તિ ‘‘અનોદિસ્સ આચિક્ખતી’’તિ વચને.

ધુત્તાદયોતિ આદિસદ્દેન ચોરાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **સા**તિ આચિક્ખના. **ત**ન્તિ આચિક્ખનં. **તેસ**ન્તિ ગામદારકાદીનં. **દણ્ડ**ન્તિ ધનદણ્ડં. **ગીવા હોતી**તિ ઇણં હોતિ. અધિપ્પાયે સતિપીતિ યોજના. **તસ્સા**તિ અનાચારં ચરન્તસ્સ.

કેવલં હીતિ કેવલમેવ. **ત**ન્તિ રક્ખં. **કારકે**તિ અનાચારસ્સ કારકે. **તેસ+?**ન્તિ કારકાનં.

તેસન્તિ હરન્તાનં. ‘‘અનત્થકામતાયા’’તિ ઇમિના ભયાદિના વુત્તે નત્થિ દોસોતિ દસ્સેતિ. **હી**તિ લદ્ધદોસજોતકો. **અત્તનો વચનકરં…પે॰… વત્તું વટ્ટતી**તિ અત્તનો વચનં આદિયિસ્સતીતિ વુત્તે વચનં અનાદિયિત્વા દણ્ડે ગહિતેપિ નત્થિ દોસો દણ્ડગહણસ્સ પટિક્ખિત્તત્તા. **દાસદાસીવાપિઆદીન**ન્તિ આદિસદ્દેન ખેત્તાદયો સઙ્ગય્હન્તિ.

વુત્તનયેનેવાતિ અતીતં આરબ્ભ આચિક્ખને વુત્તનયેન એવ. ‘‘આયતિં અકરણત્થાયા’’તિ ઇમિના અનાગતં આરબ્ભ ઓદિસ્સ આચિક્ખનં દસ્સેતિ. ‘‘કેન એવં કત’’ન્તિ પુચ્છાય અતીતે કતપુબ્બં પુચ્છતિ. **સાપી**તિ પિસદ્દો વુત્તસમ્પિણ્ડનત્થો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

વોહારિકા દણ્ડેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **દણ્ડેન્તી**તિ વધદણ્ડેન ચ ધનદણ્ડેન ચ આણં કરોન્તિ.

યો ચાયન્તિ યો ચ અયં. ભિક્ખુનીનં યો અયં નયો વુત્તો, એસેવ નયો ભિક્ખૂનમ્પિ નયોતિ યોજના. ‘‘એસેવ નયો’’તિ વુત્તવચનમેવ વિત્થારેન્તો આહ ‘‘ભિક્ખુનોપિ હી’’તિઆદિ. ‘‘તથા’’તિઇમિના ‘‘ઓદિસ્સા’’તિપદં અતિદિસતિ. **તે ચા**તિ તે ચ વોહારિકા. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વાતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૬૮૨. દુતિયે વરિતબ્બં ઇચ્છિતબ્બન્તિ **વરં**, તમેવ ભણ્ડન્તિ **વરભણ્ડ**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘મહગ્ઘભણ્ડ’’ન્તિ. ‘‘મુત્તા’’તિઆદિના તસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ.

૬૮૩. આપુબ્બો લોકસદ્દો અભિમુખં લોકનત્થો હોતિ, ઉપુબ્બો ઉદ્ધં લોકનત્થો, ઓપુબ્બો અધો લોકનત્થો, વિપુબ્બો ઇતો ચિતો ચ વીતિહરણલોકનત્થો, અપપુબ્બો આપુચ્છનત્થો. ઇધ પન અપપુબ્બત્તા આપુચ્છનત્થોતિ આહ ‘‘અનાપુચ્છિત્વા’’તિ. મલ્લગણ ભટિપુત્ત ગણાદિકન્તિઆદીસુ **મલ્લગણો** નામ નારાયનભત્તિકો ગણો.

ભટિપુત્તગણો નામ કુમારભત્તિકો ગણો. આદિસદ્દેન અઞ્ઞમ્પિ ગામનિગમે અનુસાસિતું સમત્થં ગણં સઙ્ગણ્હાતિ. અથ વા **મલ્લગણો**તિ મલ્લરાજૂનં ગણો. તે હિ ગણં કત્વા કુસિનારાયં રજ્જં અનુસાસન્તિ, તે સન્ધાય વુત્તં ''મલ્લગણો''તિ. **ભટિપુત્તગણો**તિ લિચ્છવિગણો પરિયાયન્તરેન વુત્તો. લિચ્છવિરાજૂનઞ્હિ પુબ્બરાજાનો ભટિનામકસ્સ જટિલસ્સ પુત્તા હોન્તિ, તેસં વંસે પવત્તા એતરહિ લિચ્છવિરાજાનોપિ ભટિપુત્તાતિ વુચ્ચન્તિ. જટિલો પન બારાણસિરઞ્ઞો પુત્તે નદિસોતેન વુય્હમાને નદિતો ઉદ્ધરિત્વા અત્તનો અસ્સમે પુત્તં કત્વા ભરણત્તા પોસનત્તા **ભટી**તિ વુચ્ચતિ, તસ્સ પુત્તત્તા લિચ્છવિગણો **ભટિપુત્તો**તિ વુચ્ચતિ. તેપિ ગણં કત્વા વેસાલિયં રજ્જં અનુસાસન્તિ, તં સન્ધાય વુત્તં ''ભટિપુત્તગણો''તિ. **ધમ્મગણો** નામ સાસનધમ્મભત્તિકો ગણો. **ગન્ધિકસેણી**તિ ગન્ધકારાનં સમજાતિકાનં સિપ્પિકાનં ગણો. **દુસ્સિકસેણી**તિ દુસ્સકારાનં સમજાતિકાનં પેસકારાનં ગણો. આદિસદ્દેન તચ્છકસેણિરજકસેણિઆદયો સઙ્ગય્હન્તિ. **યત્થ યત્થા**તિ યસ્મિં યસ્મિં ઠાને. **હી**તિ સચ્ચં. **તે એવા**તિ ગણાદયો એવ. પુન **તે**તિ ગણાદયો. **ઇદ**ન્તિ ''ગણં વા''તિઆદિવચનં. **એત્થા**તિ રાજાદીસુ. સઙ્ઘાપુચ્છનમેવ પધાનકારણન્તિ આહ ''ભિક્ખુનિસઙ્ઘો આપુચ્છિતબ્બોવા''તિ. **કપ્પગતિક**ન્તિ કપ્પં ગચ્છતીતિ કપ્પગતા, સા એવ કપ્પગતિકા, તં.

કેનચિ કરણીયેન ખણ્ડસીમં અગન્ત્વા કેનચિ કરણીયેન ભિક્ખુનીસુ પક્કન્તાસૂતિ યોજના. **નિસ્સિતકપરિસાયા**તિ અન્તેવાસિકપરિસાય. **વુટ્ઠાપેન્તિયા**તિ ઉપસમ્પાદેન્તિયાતિ. દુતિયં.

૩. તતિયસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૬૯૨. તતિયે દુતિયેન પાદેન અતિક્કન્તમત્તેતિ સમ્બન્ધો. પરિક્ખેપારહટ્ઠાનં નામ ઘરૂપચારતો પઠમલેડ્ડુપાતો. સઙ્ખેપતો વુત્તમત્થં વિત્થારતો દસ્સેન્તો આહ ''**અપિ ચેત્થા**''તિઆદિ. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે. **ઉપચારે વા**તિ અપરિક્ખિત્તસ્સ ગામસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાને વા. **તતો**તિ ગામન્તરતો, ખણ્ડપાકારેન વા વતિછિદ્દેન વા પવિસિતુન્તિ સમ્બન્ધો.

સમ્બદ્ધા વતિ એતેસન્તિ **સમ્બદ્ધવતિકા**, દ્વે ગામા. **વિહાર**ન્તિ ભિક્ખુનિવિહારં. **તતો પન ગામતો**તિ તતો ઇતરગામતો પન, નિક્ખન્તાય ભિક્ખુનિયા ઠાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉસ્સારણા વા**તિ મનુસ્સાનં ઉસ્સારણા વા.

જનાતિ ગામભોજકા જના. **એકં ગામ**ન્તિ યંકિઞ્ચિ ઇચ્છિતં એકં ગામં. **તતો**તિ ગામતો. ''કસ્મા''તિ ઇમાય પુચ્છાય ''વિહરતો એકં ગામં ગન્તું વટ્ટતી''તિ વચનસ્સ કારણં પુચ્છતિ. ''વિહારસ્સ ચતુગામસાધારણત્તા''તિઇમિના વિસજ્જનેન તં પુચ્છં વિસજ્જેતિ.

યત્થાતિ યસ્સં નદિયં. ઉત્તરન્તિયા એકદ્વઙ્ગુલમત્તમ્પિ અન્તરવાસકો તેમિયતિ, સા નદી નામાતિ યોજના. યથા નિવસિયમાનાય તિમણ્ડલપટિચ્છાદનં હોતિ, એવં નિવત્થાયાતિ યોજના . ભિક્ખુનિયા ઉત્તરન્તિયા અન્તરવાસકોતિ સમ્બન્ધો. **યત્થ કત્થચી**તિ યસ્મિં કિસ્મિંચિ ઠાને. ''સેતુના ગચ્છતિ, અનાપત્તી''તિઇમિના પદસા ઉત્તરન્તિયા એવ આપત્તીતિ દસ્સેતિ. **ઉત્તરણકાલે**તિ નદિતો ઉત્તરણકાલે. **આકાસગમન**ન્તિ ઇદ્ધિયા ગમનં. આદિસદ્દેન હત્થિપિટ્ઠિઆદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **અક્કમન્તિયા**તિ અતિક્કમન્તિયા. **એત્થા**તિ દ્વીસુ તીસુ ભિક્ખુનીસુ. **ઓરિમતીરમેવા**તિ અપારતીરમેવ. **તમેવ તીર**ન્તિ ઓરિમતીરમેવ. **પચ્ચુત્તરતી**તિ પટિનિવત્તિત્વા ઉત્તરતિ.

કુરુમાના ભિક્ખુની કરોતીતિ યોજના. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનિયા અજાનન્તિયા એવ ચાતિ સમ્બન્ધો, અનાદરે ચેતં સામિવચનં. **અથ પના**તિ અથસદ્દો યદિપરિયાયો, કિરિયાપદેન યોજેતબ્બો. અથ અચ્છતિ, અથ ન

ઓતરતીતિ અત્થો. **અચ્છતી**તિ વસતિ. **હી**તિ સચ્ચં. **ઇધા**તિ ‘‘એકા વા રત્તિં વિપ્પવસેય્યા’’તિપદે.

એવં વુત્તલક્ખણમેવાતિ એવં અભિધમ્મપરિયાયેન વુત્તલક્ખણમેવ. **તં પનેત**ન્તિ તં પન અરઞ્ઞં. **તેનેવા**તિ આપન્નહેતુના એવ. **અટ્ઠકથાય**ન્તિ મહાઅટ્ઠકથાયં. ભિક્ખુનીસુ પવિસન્તીસૂતિ સમ્બન્ધો, નિદ્ધારણત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં. **એત્થા**તિ દસ્સનૂપચારસવનૂપચારેસુ. યત્થ ઓકાસે ઠિતં દુતિયિકા પસ્સતિ, સો ઓકાસો **દસ્સનૂપચારો નામા**તિ યોજના. **સાણિપાકારન્તરિકાપી**તિ સાણિપાકારેન બ્યવહિકાપિ. યત્થ ઓકાસે ઠિતા…પે॰… સદ્દં સુણાતિ, સો ઓકાસો **સવનૂપચારો** નામાતિ યોજના. **મગ્ગમૂળ્હસદ્દેના**તિ મગ્ગે મૂળ્હાનં સદ્દેન. **ધમ્મસ્સવનારોચનસદ્દેના**તિ ધમ્મસ્સવનત્થાય આરોચનાનં સદ્દેન. મગ્ગમૂળ્હસદ્દેન સદ્દાયન્તિયા સદ્દં સુણાતિ વિય ચ ધમ્મસ્સવનારોચનસદ્દેન સદ્દાયન્તિયા સદ્દં સુણાતિ વિય ચ ‘‘અય્યે’’તિ સદ્દાયન્તિયા સદ્દં સુણાતીતિ યોજના. **સદ્દાયન્તિયા**તિ સદ્દં કરોન્તિયા. નામધાતુ હેસા. **એવરૂપે**તિ ‘‘મગ્ગમૂળ્હસદ્દેન વિયા’’તિઆદિના વુત્તે એવરૂપે.

તિત્થાયતનં સઙ્કન્તા વાતિ તિત્થીનં વાસટ્ઠાનં સઙ્કન્તા વા. ઇમિના ‘‘**પક્ખસઙ્કન્તા**’’તિ એત્થ પક્ખસદ્દસ્સ પટિપક્ખવાચકત્તા તેન સાસનપટિપક્ખા તિત્થિયા એવ ગહેતબ્બાતિ દસ્સેતિ. **તિત્થિયા** હિ સાસનસ્સ પટિપક્ખા હોન્તીતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૬૯૪. ચતુત્થે પાદસ્સ ઠપનકં પીઠં **પાદપીઠં**. પાદસ્સ ઠપનકા કથલિકા **પાદકથલિકા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પાદપીઠં નામા’’તિઆદિ. **અનઞ્ઞાયા**તિ એત્થ યકારો ત્વાપચ્ચયસ્સ કારિયોતિ આહ ‘‘અજાનિત્વા’’તિ. **નેત્થારવત્તે**તિ ઉક્ખેપનીયકમ્મતો નિત્થરણકારણે વત્તે. ‘‘વત્તમાન’’ન્તિઇમિના ‘‘વત્તન્તિ’’ન્તિ એત્થ અન્તપચ્ચયં નયેન દસ્સેતીતિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૭૦૧. પઞ્ચમે ‘‘**એકતો અવસ્સુતે**’’તિ એત્થ હેટ્ઠા વુત્તનયેન ‘‘એકતો’’તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ભિક્ખુનિયા એવ ગહેતબ્બભાવઞ્ચ તોપચ્ચયસ્સ છટ્ઠત્થે પવત્તભાવઞ્ચ અવસ્સુભપદે ભાવત્થઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘ભિક્ખુનિયા અવસ્સુતભાવો દટ્ઠબ્બો’’તિ. **એત**ન્તિ ‘‘ભિક્ખુનિયા અવસ્સુતભાવો’’તિ વચનં. **ત**ન્તિ અવચનં. **પાળિયા**તિ ઇમાય સિક્ખાપદપાળિયાતિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૭૦૫. છટ્ઠે **યતો ત્વ**ન્તિ એત્થ કારણત્થે તોપચ્ચયોતિ આહ ‘‘**યસ્મા**’’તિ. **કસ્સા હોન્તી**તિ ઉય્યોજિકાઉય્યોજિતાસુ કસ્સા ભિક્ખુનિયા હોન્તીતિ યોજના. **ન દેતી**તિ ઉય્યોજિકા ઉય્યોજિતાય ન દેતિ. **ન પટિગ્ગણ્હાતી**તિ ઉય્યોજિતા ઉય્યોજિકાય હત્થતો ન પટિગ્ગણ્હાતિ. **પટિગ્ગહો તેન ન વિજ્જતી**તિ તેનેવ કારણેન ઉય્યોજિકાય હત્થતો ઉય્યોજિતાય પટિગ્ગહો ન વિજ્જતિ. **આપજ્જતિ ગરુકં, ન લહુક**ન્તિ એવં સન્તેપિ ઉય્યોજિકા ગરુકમેવ સઙ્ઘાદિસેસાપત્તિં આપજ્જતિ, ન લહુકં. **તઞ્ચા**તિ તં આપજ્જનઞ્ચ. **પરિભોગપચ્ચયા**તિ ઉય્યોજિકાય પરિભોગસઙ્ખાતા કારણાતિ અયં ગાથાયત્થો.

ઇતરિસ્સા પનાતિ ઉય્યોજિતાય પન ભિક્ખુનિયા. **પઠમસિક્ખાપદે**તિ પઞ્ચમસિક્ખાપદે. પઞ્ચમસિક્ખાપદઞ્હિ ઇમિના સિક્ખાપદેન યુગળભાવેન સદિસત્તા ઇમં ઉપાદાય પઠમન્તિ વુત્તન્તિ. છટ્ઠં.

૭. સત્તમસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૭૦૯. સત્તમે **યાવતતિયકપદત્થો**તિ ''યાવતતિયક''ન્તિ ઉચ્ચારિતસ્સ પદસ્સ અત્થો વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધોતિ. સત્તમં.

૮. અટ્ઠમસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૭૧૫. અટ્ઠમે **કિસ્મિંચિદેવ અધિકરણે**તિ નિદ્ધારણીયસ્સ નિદ્ધારણસમુદાયેન અવિનાભાવતો આહ ''ચતુન્ન''ન્તિ. કસ્મા પન નિદ્ધારણસમુદાયનિદ્ધારણીયભાવેન વુત્તં, નનુ પદભાજને ચત્તારિપિ અધિકરણાનિ વુત્તાનીતિ આહ ''પદભાજને પના''તિઆદીતિ. અટ્ઠમં.

૯. નવમસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૭૨૩. નવમે **સંસટ્ઠ**સદ્દો મિસ્સપરિયાયોતિ આહ ''મિસ્સીભૂતા''તિ. ''અનનુલોમેના''તિઇમિના ''**અનનુલોમિકેના**''તિ એત્થ ઇકસદ્દો સ્વત્થોતિ દસ્સેતિ. કોટ્ટનઞ્ચ પચનઞ્ચ ગન્ધપિસનઞ્ચ માલાગન્થનઞ્ચ. આદિસદ્દેન અઞ્ઞેપિ અનનુલોમિકે કાયિકે સઙ્ગણ્હાતિ. સાસનાહરણઞ્ચ પટિસાસનહરણઞ્ચ સઞ્ચરિત્તઞ્ચ. આદિસદ્દેન અઞ્ઞેપિ અનનુલોમિકે વાચસિકે સઙ્ગણ્હાતિ. **એતાસ**ન્તિ ભિક્ખુનીનં. **સિલોકો**તિ યસોતિ. નવમં.

૧૦. દસમસઙ્ઘાદિસેસસિક્ખાપદં

૭૨૭. દસમે **એવાચારા**તિ એત્થ નિગ્ગહિતલોપવસેન સન્ધીતિ આહ ''એવંઆચારા''તિ. ''યાદિસો''તિઆદિના એવંસદ્દસ્સ નિદસ્સનાદીસુ (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૧૧૮૬ ગાથાયં) એકાદસસુ અત્થેસુ ઉપમત્થં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ ''એવંસદ્દા એવંસિલોકા''તિ સબ્બેસુ પદેસુ. **ઉઞ્ઞાયા**તિ એત્થ ઓકારવિપરીતો ઉકારોતિ આહ ''અવઞ્ઞાયા''તિ. ''નીચં કત્વા જાનનાયા''તિ ઇમિના અવસદ્દો નીચત્થો, ઞાધાતુ અવબોધનત્થોતિ દસ્સેતિ. ''પરિભવઞ્ઞાયા''તિ વત્તબ્બે ઉત્તરપદલોપવસેન ''**પરિભવેના**''તિ વુત્તન્તિ આહ ''પરિભવિત્વા જાનનેના''તિ. **અક્ખન્તિયા**તિ એત્થ સહનખન્તિયેવાધિપ્પેતા, નેવ અનુલોમખન્તિ, ન દિટ્ઠિનિજ્ઝાનક્ખન્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ''અસહનતાયા''તિ. **વેભસ્સિયા**તિ એત્થ વિસેસેન ભાસેતિ ઓભાસેતીતિ વિભાસો આનુભાવો, વિભાસો ઇમસ્સ સઙ્ઘસ્સ અત્થીતિ વિભસ્સો સઙ્ઘો, બહ્વત્થે ચ અતિસયત્થે ચ સપચ્ચયો હોતિ. કસ્મા? મન્તુપચ્ચયત્થત્તા ''લોમસો''તિઆદીસુ (જા॰ ૧.૧૪.૫૭) વિય, બહુઆનુભાવો અતિસયઆનુભાવો સઙ્ઘોતિ વુત્તં હોતિ, સંયોગપરત્તા આકારસ્સ રસ્સો. વિભસ્સસ્સ ભાવો વેભસ્સિયં, બહુઆનુભાવો અતિસયઆનુભાવોયેવ. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''બલવભસ્સભાવેના''તિ. તત્થ બલવઇતિ પદેન મન્તુઅત્થે પવત્તસ્સ સપ્પચ્ચયસ્સ બહ્વત્થઞ્ચ અતિસયત્થઞ્ચ દસ્સેતિ, ભાવઇતિ પદેન ણિયપચ્ચયસ્સ ભાવત્થં, એનઇતિ પદેન નિસ્સક્કવચનસ્સ કરણત્થે પવત્તભાવં દસ્સેતિ. તમેવત્થમાવિકરોન્તો આહ ''અત્તનો બલવપ્પકાસનેના''તિ. તત્થ **અત્તનો**તિ અત્તસઙ્ખાતસ્સ સઙ્ઘસ્સ. **બલવપ્પકાસનેના**તિ બહુઆનુભાવપ્પકાસનેન, અતિસયઆનુભાવપ્પકાસનેન વા. બલવપ્પકાસનં નામ અત્થતો પરેસં સમુત્રાસનમેવાતિ આહ ''સમુત્રાસનેનાતિ અત્થો''તિ. **દુબ્બલભાવેના**તિ

એત્થ ભાવઇતિપદેન ણ્યપચ્ચયસ્સ ભાવત્થં, એનઇતિપદેન નિસ્સક્કવચનસ્સ કરણત્થં દસ્સેતીતિ દટ્ઠબ્બં. **સબ્બત્થા**તિ ''ઉઝ્ઝાયા''તિઆદીસુ સબ્બેસુ પદેસુ. ચસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠોતિ આહ ''એવં સમુચ્ચયત્થો દટ્ઠબ્બો''તિ. **વિવિચ્ચથા**તિ એત્થ વીત્યૂપસગ્ગો વિનાસદ્દત્થો, વિચધાતુ સત્તત્થોતિ આહ ''વિના હોથા''તિ. દસમં.

અનન્તરા પક્ખિપિત્વાતિ સમ્બન્ધો. મહાવિભઙ્ગતો આહરિતાનિ ઇમાનિ તીણિ સિક્ખાપદાનીતિ યોજના. નવ પઠમાપત્તિકા વેદિતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. સબ્બેપિ ધમ્માતિ યોજના. **એત્થા**તિ ''ઉદ્દિટ્ઠા ખો''તિઆદિપાઠે. **તં પના**તિ પક્ખમાનત્તં પનાતિ.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે

સત્તરસકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૩. નિસ્સગ્ગિયકણ્ડં

૧. પઠમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

તિંસ નિસ્સગ્ગિયા યે ધમ્મા ભિક્ખુનીનં ભગવતા પકાસિતા, તેસં ધમ્માનં **દાનિ** ઇમસ્મિં કાલે અયં સંવણ્ણનાક્કમો ભવતીતિ યોજના.

૭૩૩. પઠમે **આમત્તિકાપણ**ન્તિ એત્થ આમત્તસદ્દો ભાજનપરિયાયોતિ આહ ''ભાજનાની''તિ. ભાજનાનિ હિ અમન્તિ પરિભુઞ્જિતબ્બભાવં ગચ્છન્તીતિ ''**અમત્તાની**''તિ વુચ્ચન્તિ. અમત્તાનિ વિક્કિણન્તીતિ ''**આમત્તિકા**''તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''**તાની**''તિઆદિ. **તેસ**ન્તિ આમત્તિકાનં. **તં વા**તિ આમત્તિકાપણં વા.

૭૩૪. ''સન્નિધિ''ન્તિ ઇમિના સંનિપુબ્બો ચિસદ્દો ઉચિનનત્થોતિ દસ્સેતિ. **હિ**સદ્દો વિસેસજોતકો. **તત્થા**તિ મહાવિભઙ્ગે. **ઇધા**તિ ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે.

ઇદમ્પીતિ ઇદં સિક્ખાપદમ્પિ. પિસદ્દો મહાવિભઙ્ગસિક્ખાપદં અપેક્ખતીતિ. પઠમં.

૨. દુતિયનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૩૮. દુતિયે અહતચોળાનમ્પિ સેદમલાદિકિલિન્ને વિરૂપત્તા ''જિણ્ણચોળા''તિ વુત્તં. ''અપિ અચ્ચાહી''તિઇમિના ''અપ અચ્ચાહી''તિપદવિભાગં નિવત્તેતિ.

૭૪૦. સબ્બમ્પિ એતં ચીવરન્તિ યોજના. **એવં પટિલદ્ધ**ન્તિ એવં નિસ્સજ્જિત્વા લદ્ધં. **યથાદાનેયેવા**તિ યથા દાયકેહિ દિન્નં, તસ્મિં દાનેયેવ ઉપનેતબ્બં, અકાલચીવરેયેવ પક્ખિપિતબ્બન્તિ અત્થોતિ. દુતિયં.

૩. તતિયનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૪૩. તતિયે **હન્દ**સદ્દો વવસ્સગ્ગત્થે નિપાતોતિ આહ ''હન્દાતિ ગણ્હા''તિ. બહૂનિ નિસ્સગ્ગિયાનીતિ સમ્બન્ધો. **સંહરિત્વા**તિ વિસું વિસું સઙ્ગરિત્વાતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૪૮. ચતુત્થે કિણાતિ અનેનાતિ **કય**ન્તિ વચનત્થેન મૂલં કયં નામાતિ આહ ''મૂલેના''તિ. **સા**તિ થુલ્લનન્દા, આહ કિરાતિ સમ્બન્ધો. ઞાધાતુયા અવબોધનત્થતો અઞ્ઞમ્પિ **ઞા**ધાતુયા યાચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યાચિત્વા વા''તિ.

૭૫૨. **ય**ન્તિ સપ્પિતેલાદિ. **તઞ્ઞેવા**તિ સપ્પિતેલાદિમેવ. **યમક**ન્તિ સપ્પિં સહ તેલેન યુગળં કત્વા. **વેજ્જેના**તિ ભિસક્કેન. સો હિ આયુબ્બેદસઙ્ખાતં વિજ્જં જાનાતીતિ **વેજ્જો**તિ ચ રોગઞ્ચ તસ્સ નિદાનઞ્ચ ભેસજ્જઞ્ચ વિદતિ જાનાતીતિપિ **વેજ્જો**તિ ચ વુચ્ચતિ. **તતો**તિ વેજ્જેન વુત્તકારણા. **કહાપણસ્સા**તિ કહાપણેન, આભતન્તિ સમ્બન્ધોતિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૫૩. પઞ્ચમે **સા**તિ સિક્ખમાના. **અય**ન્તિ સિક્ખમાના. **અદ્ધા**તિ એકંસેન. ''**ચેતાપેત્વા**''તિ એત્થ ચિતિસદ્દો જાનનત્થોતિ આહ ''જાનાપેત્વા''તિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૫૮. છટ્ઠે છન્દં ઉપ્પાદેત્વા ગહિતં **છન્દક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''છન્દક''ન્તિઆદિ. **ધમ્મકિચ્ચ**ન્તિ પુઞ્ઞકરણીયં. **ધમ્મ**સદ્દો હેત્થ પુઞ્ઞવાચકો. **ય**ન્તિ વત્થું. **પરેસ**ન્તિ અત્તના અઞ્ઞેસં. ''**એત**''ન્તિ ''છન્દક''ન્તિ એતં નામં. ''અઞ્ઞસ્સત્થાય દિન્નેના''તિઇમિના અઞ્ઞસ્સ અત્થો **અઞ્ઞદત્થો**, દકારો પદસન્ધિકરો, તદત્થાય દિન્નો **અઞ્ઞદત્થિકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''અઞ્ઞં ઉદ્દિસિત્વા દિન્નેના''તિઇમિના અઞ્ઞં ઉદ્દિસિત્વા દિન્નં **અઞ્ઞુદ્દિસિક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''સઙ્ઘસ્સ પરિચ્ચત્તેના''તિ ઇમિના સઙ્ઘસ્સ પરિચ્ચત્તો **સઙ્ઘિકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૭૬૨. **યદત્થાયા**તિ યેસં ચીવરાદીનં અત્થાય. યસદ્દેન સમાસભાવતો પુબ્બે નિગ્ગહિતાગમો હોતિ. **ત**ન્તિ ચીવરાદિકં. **તુમ્હેહી**તિ દાયકે સન્ધાય વુત્તં. **ઉપદ્દવેસૂ**તિ દુબ્ભિક્ખાદિઉપસગ્ગેસુ. **યં વા તં વા**તિ ચીવરં વા અઞ્ઞે વા પિણ્ડપાતાદિકેતિ યં વા તં વાતિ. છટ્ઠં.

૭. સત્તમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૬૪. સત્તમે **સઞ્ઞાચિકેના**તિ એત્થ સંસદ્દસ્સ સયમત્થે પવત્તિભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''સયં યાચિતકેના''તિ. **એતદેવા**તિ ''સઞ્ઞાચિકેના''તિ પદમેવ. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદેતિ. સત્તમં.

૮. અટ્ઠમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૬૯. અટ્ઠમે **ગણસ્સા**તિ ભિક્ખુનિગણસ્સ. ઇમિના ''**મહાજનિકેના**''તિ એત્થ ભિક્ખુનિગણોવ મહાજનોતિ અધિપ્પેતોતિ દીપેતીતિ. અટ્ઠમં.

૯. નવમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૭૪. નવમે **ઇતોતિ** ઇમસ્મા અટ્ઠમસિક્ખાપદતો. **અધિકતરન્તિ** અતિરેકતરન્તિ. નવમં.

૧૦. દસમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૭૮. દસમે ''વિનસ્સતી''તિઇમિના **''ઉન્દ્રિયતી''**તિ એત્થ ઉદિધાતુયા નસ્સનત્થં દસ્સેતિ ધાતૂનમનેકત્થત્તા. **પરિપતતીતિ** પરિગલિત્વા પતતિ. ઇમિના નસ્સનાકારં દસ્સેતિ. **એત્તકમેવાતિ** એતં પરિમાણં દ્વિપદમેવાતિ. દસમં.

૧૧. એકાદસમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૮૪. એકાદસમે **ગરુપાવુરણં** નામ સીતકાલે પાવુરણવત્થન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''સીતકાલે પાવુરણ''ન્તિ. સીતકાલે હિ મનુસ્સા થૂલપાવુરણં પારુપન્તિ. ''ચતુક્કંસપરમ''ન્તિ એત્થ **કંસસદ્દો** ભુઞ્જનપત્તે ચ સુવણ્ણાદિલોહવિસેસે ચ ચતુકહાપણે ચાતિ તીસુ અત્થેસુ દિસ્સતિ, ઇધ પન ચતુકહાપણે વત્તતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''કંસો નામ ચતુક્કહાપણિકો હોતી''તિ. ચતુક્કંસસઙ્ખાતં પરમં ઇમસ્સાતિ **ચતુક્કંસપરમં**, સોળસકહાપણગ્ઘનકં પાવુરણન્તિ અત્થોતિ. એકાદસમં.

૧૨. દ્વાદસમનિસ્સગ્ગિયપાચિત્તિયસિક્ખાપદં

૭૮૯. દ્વાદસમે **લહુપાવુરણં** નામ ઉણ્હકાલે પાવુરણવત્થન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''ઉણ્હકાલે પાવુરણ''ન્તિ. ઉણ્હકાલે હિ મનુસ્સા સુખુમપાવુરણં પારુપન્તીતિ. દ્વાદસમં.

નિસ્સગ્ગિયાનં તિંસભાવં દસ્સેન્તો આહ ''મહાવિભઙ્ગે''તિઆદિ. ચીવરવગ્ગતો અપનેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **અઞ્ઞદત્થિકાનીતિ** અઞ્ઞદત્થિકપદેન વુત્તાનિ સિક્ખાપદાનિ. **ઇતીતિ** એવં. **એકતોપઞ્ઞત્તાનીતિ** એકસ્સેવ પઞ્ઞત્તાનિ, **ઉભતોપઞ્ઞત્તાનીતિ** ઉભયેસં પઞ્ઞત્તાનિ. **એત્થાતિ** ''ઉદ્દિટ્ઠા ખો''તિઆદિવચનેતિ.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે

તિંસકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૪. પાચિત્તિયકણ્ડં

૧. લસુણવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

તિંસકાનન્તરં તિંસકાનં અનન્તરે કાલે **છસટ્ઠિસતસઙ્ગહા** છઉત્તરસટ્ઠિઅધિકસતેહિ સિક્ખાપદેહિ સઙ્ગહિતા યે ધમ્મા સઙ્ગીતિકારેહિ સઙ્ગીતા, **દાનિ** ઇમસ્મિં કાલે તેસમ્પિ ધમ્માનં અયં વણ્ણના હોતીતિ યોજના.

૭૯૩. **તત્થા**તિ તેસુ છસટ્ઠિસતસઙ્ગહેસુ સિક્ખાપદેસુ, પઠમસિક્ખાપદેતિ સમ્બન્ધો. ''દ્વે તયો''તિ એત્થ વાસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠોતિ આહ ''દ્વે વા તયો વા''તિ. **ફોટલકે**તિ કન્દે, મિઞ્જે વા. **એત**ન્તિ ''ગણ્ડિકે''તિ એતં નામં. ''પમાણ''ન્તિઇમિના **મત્ત**સદ્દો પમાણત્થોવ, ન અપ્પત્થો, નાપિ અવધારણત્થોતિ દસ્સેતિ. **લસુણ**ન્તિ સેતવણ્ણમૂલં મહાકન્દં. મહાકન્દો હિ બ્યઞ્જનસમ્પાકાદીસુ આમગન્ધાનં અભિભવનત્તા લસીયતિ કન્તીયતીતિ **લસુણ**ન્તિ વુચ્ચતિ.

સુવણ્ણહંસયોનિન્તિ સુવણ્ણમયેન પત્તેન યુત્તં હંસયોનિં. **જાતિસ્સરો**તિ જાતિં ભવં સરતિ જાનાતીતિ જાતિસ્સરો. **અથા**તિ જાતિસ્સરસ્સ નિપ્ફન્નત્તા. નિપ્ફન્નત્થો હિ અથસદ્દો. **પુબ્બસિનેહેના**તિ પુબ્બે મનુસ્સભવે ભાવિતેન સિનેહેન. **તાસ**ન્તિ પજાપતિયા ચ તિસ્સન્નં ધીતરાનઞ્ચ. **તં પના**તિ પત્તં પન.

૭૯૫. **મગધેસૂ**તિ મગધરટ્ઠે ઠિતેસુ જનપદેસુ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ઇધા**તિ ''લસુણં ખાદેય્યા''તિપદે. **તમ્પી**તિ માગધકમ્પિ. **ગણ્ડિકલસુણમેવા**તિ ગણ્ડો ફોટો એતસ્સત્થીતિ ગણ્ડિકં. ગણ્ડસદ્દો હિ ફોટપરિયાયો, બહુત્થે ઇકપચ્ચયો. બહુગણ્ડિકલસુણન્તિ હિ વુત્તં હોતિ. ગણ્ડસદ્દો હિ ફોટે ચ કપોલે ચાતિ દ્વીસુ અત્થેસુ વત્તતિ, ઇધ પન ફોટે વત્તતીતિ દટ્ઠબ્બં. પોત્થકેસુ પન ઓટ્ઠજેન ચતુત્થક્ખરેન પાઠો અત્થિ, સો વીમંસિત્વા ગહેતબ્બો. બહૂસુ હિ પુબ્બપોત્થકેસુ કણ્ઠજો તતિયક્ખરો ચ ઓટ્ઠજો ચતુત્થક્ખરો ચાતિ દ્વે અક્ખરા અઞ્ઞમઞ્ઞં પરિવત્તિત્વા તિટ્ઠન્તિ. **ન એકદ્વિતિમિઞ્જક**ન્તિ એકમિઞ્જો પલણ્ડુકો ન હોતિ, દ્વિમિઞ્જો ભઞ્જનકો ન હોતિ, તિમિઞ્જો હરિતકો ન હોતીતિ અત્થો. કુરુન્દિયં પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ખાદિત્વા**તિ દન્તેહિ ચુણ્ણવિચુણ્ણં કત્વા.

૭૯૭. **પલણ્ડુકો**તિ સુકન્દકો એકો લસુણવિસેસો. **ભઞ્જનકાદીનિ** લોકસઙ્કેતોપદેસતો દટ્ઠબ્બાનિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તસ્સા**તિ ચાપલસુણસ્સ. **સભાવેનેવા**તિ સૂપસમ્પાકાદિં વિના અત્તનો સભાવતો એવ. **ત**ન્તિ માગધકં, પક્ખિપિતુન્તિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. **યત્થ કત્થચી**તિ યેસુ કેસુચીતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૭૯૯. દુતિયે સંદસ્સનં બાધતિ નિસેધેતિ અસ્મિં ઠાનેતિ **સમ્બાધ**ન્તિ વચનત્થેન પટિચ્છન્નોકાસો સમ્બાધો નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''પટિચ્છન્નોકાસે''તિ. **ઉભો ઉપકચ્છકા**તિ દ્વે બાહુમૂલા. તે હિ ઉપરિ યંકિઞ્ચિ વત્થું કચતિ બન્ધતિ એત્થાતિ **ઉપકચ્છકા**તિ વુચ્ચન્તિ. **મુત્તકરણ**ન્તિ પસ્સાવમગ્ગો. સો હિ મુત્તં કરોતિ અનેનાતિ મુત્તકરણન્તિ વુચ્ચતિ. લોમો કત્તીયતિ છિન્દીયતિ ઇમાયાતિ **કત્તરિ**, તાય વા, સુટ્ઠુ દળ્હં લોમં ડંસતીતિ **સણ્ડાસો**, સોયેવ **સણ્ડાસકો**, તેન વા, ખુરતિ લોમં છિન્દતીતિ **ખુરો**, તેન વા સંહરાપેન્તિયાતિ સમ્બન્ધો. **સંહરાપેન્તિયા**તિ અપનેન્તિયાતિ. દુતિયં.

૩. તતિયસિક્ખાપદં

૮૦૩. તતિયે **મુત્તકરણતલઘાતને**તિ મુત્તકરણસ્સ તલં હનનં પહરણં મુત્તકરણતલઘાતનં, તસ્મિં મુત્તકરણતલઘાતને નિમિત્તભૂતે. **તાવ મહન્તા**ન્તિ અતિવિય મહન્તં. **કેસરેનાપી**તિ કિઞ્જક્ખેનાપિ. સો હિ કે જલે સરતિ પવત્તતીતિ કેસરોતિ વુચ્ચતિ.

૮૦૫. **ગણ્ડં વા**તિ પીળકં વા. **વણં વા**તિ અરું વાતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૮૦૬. ચતુત્થે રઞ્ઞો ઓરોધા **રાજોરોધા**, પુરાણે રાજોરોધા **પુરાણરાજોરોધા**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુરાણે’’તિઆદિ. ‘‘ગિહિભાવે’’તિ ઇમિના પુરાણેતિ એત્થ ણપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **ચિરાચિરન્તિ** નિપાતપટિરૂપકં. તેન વુત્તં ‘‘ચિરેન ચિરેના’’તિ. ‘‘સક્કોથા’’તિ ઇમિના કથં તુમ્હે રાગચિત્તં પટિહનિત્વા અત્તાનં **ધારેથ** ધારેતું સક્કોથાતિ અત્થં દસ્સેતિ. **અનારોચિતેપી**તિ ભૂતતો અનારોચિતેપિ.

૮૦૭. **જતુના**તિ લાખાય. **પટ્ઠદણ્ડકે**તિ પટુભાવેન ઠાતિ પવત્તતીતિ **પટ્ઠો**, સોયેવ દણ્ડો **પટ્ઠદણ્ડો**, તસ્સ પવેસનં પટ્ઠદણ્ડકં, તસ્મિં નિમિત્તભૂતે. **એતન્તિ** ‘‘જતુમટ્ઠકે’’તિ એતં વચનન્તિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

૮૧૦. પઞ્ચમે ‘‘**અતિગમ્ભીર**’’ન્તિપદં કિરિયાવિસેસનન્તિ આહ ‘‘અતિઅન્તો પવેસેત્વા’’તિ. ‘‘ઉદકેન ધોવનં કુરુમાના’’તિ ઇમિના ‘‘**ઉદકસુદ્ધિક**’’ન્તિપદસ્સ ઉદકેન સુદ્ધિયા કરણન્તિ અત્થં દસ્સેતિ.

૮૧૨. **દ્વઙ્ગુલપબ્બપરમન્તિ** એત્થ દ્વે અઙ્ગુલાનિ ચ દ્વે પબ્બાનિ ચ દ્વઙ્ગુલપબ્બં, ઉત્તરપદે પુબ્બપદલોપો. દ્વઙ્ગુલપબ્બં પરમં પમાણં એતસ્સ ઉદકસુદ્ધિકસ્સાતિ દ્વઙ્ગુલપબ્બપરમં. વિત્થારતો દ્વઙ્ગુલપરમં, ગમ્ભીરતો દ્વિપબ્બપરમન્તિ વુત્તં હોતિ. તેનાહ ‘‘વિત્થારતો’’તિઆદિ. અઙ્ગુલં પવેસેન્તિયાતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. ‘‘ચતુન્નં વા’’તિ ઇદં ઉક્કટ્ઠવસેન વુત્તં, તિણ્ણમ્પિ પબ્બં ન વટ્ટતિ, ચતુન્નં પન પગેવાતિ અત્થોતિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠસિક્ખાપદં

૮૧૫. છટ્ઠે ભત્તસ્સ વિસ્સજ્જનં **ભત્તવિસ્સગ્ગો**તિ વુત્તે ભત્તકિચ્ચન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ભત્તકિચ્ચ’’ન્તિ. પાનીયસદ્દેન પાનીયથાલકં ગહેતબ્બં , વિધૂપનસદ્દેન બીજની ગહેતબ્બા, **ઉપ**સદ્દો સમીપત્થોતિ સબ્બં દસ્સેન્તો આહ ‘‘એકેન હત્થેના’’તિઆદિ. ‘‘**અચ્ચાવદતી**’’તિપદસ્સ અતિક્કમિત્વા વદનાકારં દસ્સેતિ ‘‘પુબ્બેપી’’તિઆદિના.

૮૧૭. ‘‘સુદ્ધઉદકં વા હોતૂ’’તિઆદિના ‘‘પાનીયેના’’તિ વચનં ઉપલક્ખણં નામાતિ દસ્સેતિ. **દધિમત્થૂ**તિ દધિમણ્ડં દધિનો સારો, દધિમ્હિ પસન્નોદકન્તિ વુત્તં હોતિ. **રસો**તિ મચ્છરસો મંસરસો. ‘‘અન્તમસો ચીવરકણ્ણોપી’’તિ ઇમિના ‘‘વિધૂપનેના’’તિ વચનં નિદસ્સનં નામાતિ દસ્સેતિ.

૮૧૯. **દેતી**તિ સયં દેતિ. **દાપેતી**તિ અઞ્ઞેન દાપેતિ. **ઉભયમ્પી**તિ પાનીયવિધૂપનદ્વયમ્પીતિ. છટ્ઠં.

૭. સત્તમસિક્ખાપદં

૮૨૨. સત્તમે ‘‘પયોગદુક્કટં નામા’’તિ ઇમિના હેટ્ઠા વુત્તેસુ અટ્ઠસુ દુક્કટેસુ પુબ્બપયોગદુક્કટં દસ્સેતિ. ન કેવલં પુબ્બપયોગદુક્કટં એત્તકમેવ, અથ ખો અઞ્ઞમ્પિ બહુ હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘તસ્મા’’તિઆદિ. **સઙ્ઘટ્ટનેસુપી**તિ વિલોળનેસુપિ. **દન્તેહિ સઙ્ખાદતી**તિ દન્તેહિ ચુણ્ણવિચુણ્ણં કરોતિ. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદે, અઞ્ઞાય ભિક્ખુનિયા કારાપેત્વાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘અઞ્ઞાયા’’તિપદં ‘‘વિઞ્ઞાપેત્વા’’તિ પદે કારિતકમ્મં. **માતરમ્પી**તિ એત્થ પિસદ્દો અઞ્ઞં વિઞ્ઞાપેત્વા ભુઞ્જન્તિયા પગેવાતિ દસ્સેતિ. **તાય વા**તિ વિઞ્ઞાપિતભિક્ખુનિયા વા. **તન્તિ**

આમકધઞ્ઞં. **તન્તિ** મહાપચ્ચરિયં વુત્તવચનં. **પુબ્બાપરવિરુદ્ધન્તિ** પુબ્બાપરતો વિરુદ્ધં. ‘‘અઞ્ઞાય...પે॰... દુક્કટમેવા’’તિ પુબ્બવચને દુક્કટમેવ વુત્તં, પુન ‘‘અઞ્ઞાય...પે॰... દુક્કટ’’ન્તિ ચ પચ્છિમવચને પાચિત્તિયઞ્ચ દુક્કટઞ્ચ વુત્તં, તસ્મા પુબ્બાપરવિરુદ્ધન્તિ વુત્તં હોતિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

૮૨૩. લબ્ભમાનં આમકધઞ્ઞન્તિ સમ્બન્ધો. **અઞ્ઞં વા યંકિઞ્ચી**તિ મુગ્ગમાસાદીહિ વા લાબુકુમ્ભણ્ડાદીહિ વા અઞ્ઞં યંકિઞ્ચિ તિલાદિં વાતિ. સત્તમં.

૮. અટ્ઠમસિક્ખાપદં

૮૨૪. અટ્ઠમે **નિબ્બિટ્ઠરાજભટો**તિ એત્થ ઉત્તરપદસ્સ છટ્ઠીસમાસઞ્ચ પુબ્બપદેન બાહિરત્થસમાસઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ‘‘નિબ્બિટ્ઠો’’તિઆદિ. તત્થ ‘‘રઞ્ઞો ભતી’’તિ ઇમિના રઞ્ઞો ભટો **રાજભટો**તિ છટ્ઠીસમાસં દસ્સેતિ, ‘‘એતેના’’તિ ઇમિના બાહિરત્થસમાસં. **નિબ્બિટ્ઠો**તિ નિવિટ્ઠો પતિટ્ઠાપિતોતિ અત્થો. **કેણી**તિ રઞ્ઞો દાતબ્બસ્સ આયસ્સેતમધિવચનં. **એતેના**તિ બ્રાહ્મણેન. **તતો**તિ ઠાનન્તરતો. ભટસઙ્ખાતાય કેણિયા પથત્તા કારણત્તા ઠાનન્તરં **ભટપથ**ન્તિ આહ ‘‘તંયેવ ઠાનન્તર’’ન્તિ.

૮૨૬. **ચત્તારિપિ વત્થૂની**તિ ઉચ્ચારાદીનિ. **પાટેક્ક**ન્તિ પટિવિસું એકેકમેવ. **ઉચ્ચારં વા**તિઆદીસુ વાસદ્દેન દન્તકટ્ઠાદયોપિ ગહેતબ્બાતિ આહ ‘‘દન્તકટ્ઠ...પે॰... પાચિત્તિયમેવા’’તિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ઉચ્ચારાદીસૂતિ. અટ્ઠમં.

૯. નવમસિક્ખાપદં

૮૩૦. નવમે **રોપિમહરિતટ્ઠાને**તિ રોપિમટ્ઠાને ચ હરિતટ્ઠાને ચ. રોપિયતિ અસ્મિન્તિ રોપિયં, તંયેવ **રોપિમં** યકારસ્સ મકારં કત્વા. **એતાની**તિ ઉચ્ચારાદીનિ. **સબ્બેસ**ન્તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનં. **યત્થ પના**તિ યસ્મિં ખેત્તેતિ. નવમં.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૮૩૫. દસમે **સોણ્ડા વા**તિ સુરાસોણ્ડા વા. **મોરો**તિ મયૂરો. **સુવો**તિ સુકો. **મક્કટો**તિ વાનરો. આદિસદ્દેન સપ્પાદયો સઙ્ગણ્હાતિ, મક્કટાદયોપિ નચ્ચન્તૂતિ સમ્બન્ધો. **અસંયતભિક્ખૂન**ન્તિ વાચસિકકમ્મે અસંયતાનં ભિક્ખૂનં, ધમ્મભાણકગીતં વા હોતૂતિ યોજના. તન્તિયા ગુણેન બદ્ધા **તન્તિબદ્ધા**. ‘‘ભિ’’ન્તિસઙ્ખાતો રાસદ્દો એતિસ્સાતિ **ભેરિ**. કુટેન કતા ભેરિ **કુટભેરિ**, તાય વાદિતં **કુટભેરિવાદિતં**, તં વા. **ઉદકભેરી**તિ ઉદકેન પક્ખિત્તા ભેરિ, તાય વાદિતમ્પિ હોતૂતિ સમ્બન્ધો.

૮૩૬. **તેસંયેવા**તિ યેસં નચ્ચં પસ્સતિ, તેસંયેવ. યદિ પન નચ્ચગીતવાદિતે વિસું વિસું પસ્સતિ સુણાતિ, પાટેક્કા આપત્તિયોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સચે પના’’તિઆદિ. **અઞ્ઞતો**તિ અઞ્ઞતો દેસતો, પસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘ઓલોકેત્વા’’તિ પદે અપેક્ખિતે ઉપયોગત્થે તોપચ્ચયો હોતિ. અઞ્ઞં ઓલોકેત્વાતિ હિ અત્થો. અઞ્ઞતો વાદેન્તે પસ્સતીતિ યોજના. ભિક્ખુની ન લભતીતિ સમ્બન્ધો. અઞ્ઞે વત્તુમ્પીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપહાર**ન્તિ પૂજં. **ઉપટ્ઠાન**ન્તિ પારિચરિયં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ સયં નચ્ચાદીસુ.

૮૩૭. **અન્તરારામે** વાતિ આરામસ્સ અન્તરે વા. **બહિઆરામે** વાતિ આરામસ્સ બહિ વા. **અઞ્ઞેન** **વા**તિ સલાકભત્તાદીહિ અઞ્ઞેન વા. **તાદિસેના**તિ યાદિસો ચોરાદિઉપદ્દવો, તાદિસેનાતિ. દસમં.

લસુણવગ્ગો પઠમો.

૨. અન્ધકારવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૮૩૯. અન્ધકારવગ્ગસ્સ પઠમે **અપ્પદીપે**તિ ઉપલક્ખણવસેન વુત્તત્તા અઞ્ઞેપિ આલોકા ગહેતબ્બાતિ દસ્સેન્તો આહ ''પદીપચન્દસૂરિયઅગ્ગીસૂ''તિઆદિ. **અસ્સા**તિ ''અપ્પદીપે''તિપદસ્સ.

૮૪૧. નરહોઅસ્સાદાપેક્ખા હુત્વા ચ રસ્સાદતો અઞ્ઞવિહિતાવ હુત્વા ચાતિ યોજના. ઇમિના ''સન્તિટ્ઠતિ વા સલ્લપતિ વા''તિ પદે કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ. **દાનેન** **વા** નિમિત્તભૂતેન, **પૂજાય** **વા** નિમિત્તભૂતાય મન્તેતીતિ યોજનાતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૮૪૨. દુતિયે ઇદમેવ પદં નાનન્તિ સમ્બન્ધોતિ. દુતિયં.

૩. તતિયસિક્ખાપદં

૮૪૬. તતિયે ''ઇદમેવા''તિ પદં અનુવત્તેતબ્બં. **તાદિસમેવા**તિ પઠમસદિસમેવાતિ અત્થોતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૮૫૦. ચતુત્થે કણ્ણસ્સ સમીપં **નિકણ્ણં**, તમેવ **નિકણ્ણિક**ન્તિ વુત્તે કણ્ણમૂલન્તિ આહ ''કણ્ણમૂલં વુચ્ચતી''તિ. ''કણ્ણમૂલે''તિ ઇમિના ''નિકણ્ણિક''ન્તિ એત્થ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનન્તિ દસ્સેતિ. **આહરણત્થાયા**તિ આહરાપનત્થાયાતિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

૮૫૪. પઞ્ચમે **તેસ**ન્તિ ઘરસામિકાનં. **ઘરમ્પી**તિ ન કેવલં આસનમેવ, ઘરમ્પિ સોધેમાતિ અત્થો. **તતો**તિ પરિવિતક્કનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો.

૮૫૮. ચોરા વા ઉટ્ઠિતા હોન્તીતિ યોજનાતિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠસિક્ખાપદં

૮૬૦. છટ્ઠે **અભિનિસીદેય્યા**તિ એત્થ અભિસદ્દો ઉપસગ્ગમત્તોવાતિ દસ્સેન્તો આહ ''નિસીદેય્યા''તિ. એસેવ નયો **અભિનિપજ્જેય્યા**તિ એત્થાપિ. દ્વે આપત્તિયોતિ સમ્બન્ધોતિ. છટ્ઠં.

૭. સત્તમસિક્ખાપદં

૮૬૪. સત્તમે **સબ્બન્તિ** સકલં વત્તબ્બવચનન્તિ. સત્તમં.

૮. અટ્ઠમસિક્ખાપદં

૮૬૯. અટ્ઠમે અનુત્તાનવચનં નત્થીતિ. અટ્ઠમં.

૯. નવમસિક્ખાપદં

૮૭૫. નવમે **અભિસપેય્યા**તિ એત્થ સપધાતુસ્સ અક્કોસનત્થં અન્તોકત્વા કરધાતુયા અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સપથં કરેય્યા''તિ. **નિરયે નિબ્બત્તામ્હી**તિ અહં નિરયે નિબ્બત્તા અમ્હીતિ યોજના. **નિરયે નિબ્બત્તતૂ**તિ એસા ભિક્ખુની નિરયે નિબ્બત્તતૂતિ યોજના. **ઈદિસા હોતૂ**તિ મમ સદિસા હોતૂતિ અત્થો. **કાણા**તિ એકક્ખિકાણા, દ્વક્ખિકાણા વા. **કુણી**તિ હત્થપાદાદિવઙ્કા.

૮૭૮. **એદિસા**તિ વિરૂપાદિજાતિકા. **વિરમસ્સૂ**તિ વિરમાહિ. **અદ્ધા**તિ ધુવન્તિ. નવમં.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૮૭૯. દસમે અનુત્તાનટ્ઠાનં નત્થીતિ. દસમં.

અન્ધકારવગ્ગો દુતિયો.

૩. નગ્ગવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૮૮૩. નગ્ગવગ્ગસ્સ પઠમે **બ્રહ્મચરિયેન ચિણ્ણેના**તિ ચિણ્ણેન બ્રહ્મચરિયેન કિં નુ ખો નામાતિ અત્થો. ''બ્રહ્મચરિયસ્સ ચરણેના''તિ ઇમિના ચિણ્ણસદ્દસ્સ ચરણં **ચિણ્ણ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''ન અઞ્ઞં ચીવર''ન્તિ ઇમિના એવત્થં દસ્સેતિ, અઞ્ઞત્થાપોહનં વાતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૮૮૭. દુતિયે અનુત્તાનટ્ઠાનં નત્થીતિ. દુતિયં.

૩. તતિયસિક્ખાપદં

૮૯૩. તતિયે **અનન્તરાયિકિની**તિ એત્થ નત્થિ અન્તરાયો એતિસ્સાતિ અનન્તરાયા, સા એવ અનન્તરાયિકિનીતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અનન્તરાયા''તિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૯૯૮. ચતુત્થે **પઞ્ચાહન્તિ** સમાહારદિગુ, ણિકપચ્ચયો સ્વત્થો. **સઙ્ઘાટિચારો**તિએત્થ કેનટ્ઠેન સઙ્ઘાટિ નામ, ચારસદ્દો કિમત્થોતિ આહ ''પરિભોગવસેન વા''તિઆદિ. તત્થ **સઙ્ઘટિતટ્ઠેના**તિ સંહરિતટ્ઠેન. ઇમિના ''કેનટ્ઠેન સઙ્ઘાટિ નામા''તિ પુચ્છં વિસજ્જેતિ. ''પરિવત્તન''ન્તિ ઇમિના ''ચારસદ્દો કિમત્થો''તિ ચોદનં પરિહરતિ. **પઞ્ચસૂ**તિ તિચીવરં ઉદકસાટિકા સંકચ્ચિકાતિ પઞ્ચસૂતિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

૯૦૩. પઞ્ચમે ''ચીવરસઙ્કમનીય''ન્તિએત્થ સઙ્કમેતબ્બં પટિદાતબ્બન્તિ **સઙ્કમનીયન્તિ** કમુધાતુસ્સ પટિદાનત્થઞ્ચ અનીયસદ્દસ્સ કમ્મત્થઞ્ચ, 'ચીવરઞ્ચ તં સઙ્કમનીયઞ્ચે'તિ **ચીવરસઙ્કમનીયન્તિ** વિસેસનપરપદભાવઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''સઙ્કમેતબ્બં ચીવર''ન્તિ. તત્થ ''સઙ્કમેતબ્બં ચીવર''ન્તિ ઇમિના કમ્મત્થઞ્ચ વિસેસનપરપદભાવઞ્ચ દસ્સેતિ. ''પટિદાતબ્બચીવર''ન્તિ ઇમિના કમુધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ અધિપ્પાયવસેનાતિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠસિક્ખાપદં

૯૦૯. છટ્ઠે ''અઞ્ઞં પરિક્ખાર''ન્તિએત્થ પરિક્ખારસ્સ સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ''યંકિઞ્ચી''તિઆદિ. યંકિઞ્ચિ અઞ્ઞતરન્તિ સમ્બન્ધો. **કિત્તકંઅગ્ઘનકન્તિ** કિં પમાણેન અગ્ઘેન અરહં ચીવરં. **દાતુકામત્થા**તિ તુમ્હે દાતુકામા ભવથાતિ અત્થો. **કતિપાહેના**તિ કતિપયાનિ અહાનિ કતિપાહં, યકારલોપો. **કતિપય**સદ્દોહિ દ્વિતિવાચકો રૂળ્હીસદ્દો , તેન કતિપાહેન. **સમગ્ઘન્તિ** અપ્પગ્ઘં. **સં**સદ્દો હિ અપ્પત્થવાચકોતિ. છટ્ઠં.

૭. સત્તમસિક્ખાપદં

૯૧૧. સત્તમે ''**વિપક્કમિંસૂ**''તિ એત્થ વિવિધં ઠાનં પક્કમિંસૂતિ દસ્સેન્તો આહ ''તત્થ તત્થ અગમંસૂ''તિ. અમ્હાકમ્પિ આગમનન્તિ સમ્બન્ધો.

૯૧૫. **કતિપાહેન ઉપ્પજ્જિસ્સતી**તિ કતિપાહેન ચીવરં ઉપ્પજ્જિસ્સતિ. **તતો**તિ તસ્મિં ચીવરુપ્પજ્જનકાલેતિ. સત્તમં.

૮. અટ્ઠમસિક્ખાપદં

૯૧૬. અટ્ઠમે યે નાટકં નાટેન્તિ, તે **નટા** નામાતિ યોજના. ઇમિના નટકં નાટેન્તીતિ **નટા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. યે નચ્ચન્તિ, તે નાટકા નામાતિ યોજના. ઇમિના સયં નટન્તીતિ **નાટકા**તિ વચનત્થં દીપેતિ. **વંસવરત્તાદીસૂ**તિ એત્થ **વંસો** નામ વેણુ. **વરત્તા** નામ નદ્ધિકા. આદિસદ્દેન રજ્જુઆદયો સઙ્ગણ્હાતિ. યે લઙ્ઘનકમ્મં કરોન્તિ, તે **લઙ્ઘકા** નામાતિ યોજના. **માયાકારા**તિ એત્થ માયા નામ મયનામકેન અસુરેન સુરે ચલયિતું કતત્તા મયસ્સ એસાતિ માયા, તં કરોતીતિ માયાકારો, મયનામકો અસુરોયેવ. અઞ્ઞે પન રૂળ્હીવસેન ''માયાકારા''તિ વુચ્ચન્તિ. સોકેન ઝાયનં ડય્હનં **સોકજ્ઝાયં**, સુરાનં સોકજ્ઝાયં કરોતીતિ **સોકજ્ઝાયિકો**, મયનામકો અસુરોયેવ. અઞ્ઞે પન રૂળ્હીવસેન ''સોકજ્ઝાયિકા''તિ વુચ્ચન્તિ. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''સોકજ્ઝાયિકા નામ માયાકારા''તિ. **કુમ્ભથુણિકા નામા**તિ એત્થ વિસ્સટ્ઠત્તા થવીયતીતિ **થુણો**, સદ્દો. કુમ્ભસ્સ થુણો **કુમ્ભથુણો**. તેન કીળન્તીતિ **કુમ્ભથુણિકા**, ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેતિ ''ઘટકેન કીળનકા''તિ ઇમિના. **બિમ્બિસકન્તિ** ચતુરસ્સઅમ્બણતાળનં, તં વાદેન્તીતિ **બિમ્બિસકવાદકા**તિ. અટ્ઠમં.

૯. નવમસિક્ખાપદં

૯૨૧. નવમે **તેસ**ન્તિ યે ‘‘ન મયં અય્યે સક્કોમા’’તિ વદન્તિ, તેસં. **દસ્સતી**તિ અચ્છાદેસ્સતીતિ. નવમં.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૯૨૭. દસમે **યસ્સા**તિ કથિનસ્સ. **ઉબ્ભારમૂલકો**તિ ઉદ્ધારમૂલકો. **સદ્ધાપરિપાલનત્થ**ન્તિ કથિનુદ્ધારં યાચન્તસ્સ સદ્ધાય પરિપાલનત્થન્તિ. દસમં.

નગ્ગવગ્ગો તતિયો.

૪. તુવટ્ટવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૯૩૩. તુવટ્ટવગ્ગસ્સ પઠમે ‘‘તુવટ્ટ નિપજ્જાય’’ન્તિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૮ ટકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા ‘‘તુવટ્ટેય્યુન્તિ નિપજ્જેય્યુ’’ન્તિ વુત્તન્તિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૯૩૭. દુતિયે **એકત્થરણપાવુરણ**ન્તિએત્થ ઉત્તરપદાનં દ્વન્દભાવં, પુબ્બપદેન ચ બાહિરત્થસમાસભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘એક’’ન્તિઆદિ. તત્થ ચેવ, ચસદ્દેહિ દ્વન્દભાવં દીપેતિ, ‘‘એતાસ’’ન્તિઇમિના બાહિરત્થસમાસભાવં. **એત**ન્તિ ‘‘એકત્થરણપાવુરણા’’તિ એતં નામન્તિ. દુતિયં.

૩. તતિયસિક્ખાપદં

૯૪૧. તતિયે **ઉળારકુલા**તિ જાતિસેટ્ઠકુલા, ઇસ્સરિયભોગાદીહિ વા વિપુલકુલા. **ગુણેહી**તિ સીલાદિગુણેહિ. ‘‘ઉળારાતિ સમ્ભાવિતા’’તિ ઇમિના ઇતિલોપતુલ્યાધિકરણસમાસં દસ્સેતિ.

‘‘અભિભૂતા’’તિ ઇમિના ‘‘**અપકતા**’’તિ એત્થ કરધાતુ સબ્બધાત્વત્થવાચીપિ ઇધ અપપુબ્બત્તા વિસેસતો અભિભવનત્થે વત્તતીતિ દસ્સેતિ. **એતાસ**ન્તિ ભિક્ખુનીનં. ‘‘સઞ્ઞાપયમાના’’તિ ઇમિના સઞ્ઞાપનં **સઞ્ઞત્તી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **હેતૂદાહરણાદીહી**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ઉપમાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. ‘‘વિવિધેહિ નયેહિ ઞાપના’’તિ ઇમિના વિવિધેહિ ઞાપનં **વિઞ્ઞત્તી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૯૪૩. ચઙ્કમને પદવારગણનાય આપત્તિયા ન કારેતબ્બોતિ આહ ‘‘નિવત્તનગણનાયા’’તિ. **પદાદિગણનાયા**તિ પદઅનુપદાદિગણનાયાતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૯૪૯. ચતુત્થે અનુત્તાનટ્ઠાનં નત્થીતિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

૯૫૨. પઞ્ચમે આણત્તા ભિક્ખુનીતિ યોજના. ઇદઞ્ચ પચ્ચાસન્નવસેન વુત્તં યંકિઞ્ચિપિ આણાપેતું સક્કુણેય્યત્તાતિ. પઞ્ચમં.

૬-૯. છટ્ઠાદિસિક્ખાપદં

૯૫૫. છટ્ઠ-સત્તમ-અટ્ઠમ-નવમેસુ અનુત્તાનવચનં નત્થીતિ. છટ્ઠ સત્તમ અટ્ઠમ નવમાનિ.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૯૭૩. દસમે **અહુન્દરિકા**તિ તસ્મિં કાલે, દેસે વા સમ્બાધસ્સ નામમેતન્તિ આહ ‘‘અહુન્દરિકાતિ સમ્બાધા’’તિ.

૯૭૫. યથા ‘‘ઉત્તરિછપ્પઞ્ચવાચાહી’’તિ (પાચિ॰ ૬૨-૬૫) એત્થ પઞ્ચસદ્દો ન કોચિ અત્થો, વાચાસિલિટ્ઠત્થં લોકવોહારવસેન વુત્તો, ન એવમિધ, ઇધ પન અત્થો અત્થિ, પઞ્ચ યોજનાનિ ગચ્છન્તિયાપિ અનાપત્તિયેવાતિ આહ ‘‘પવારેત્વા…પે॰… અનાપત્તી’’તિ. **પચ્ચાગચ્છતી**તિ પટિનિવત્તેત્વા આગચ્છતીતિ. દસમં.

તુવટ્ટવગ્ગો ચતુત્થો.

૫. ચિત્તાગારવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૯૭૮. ચિત્તાગારવગ્ગસ્સ પઠમે રઞ્ઞો કીળનટ્ઠાનં અગારં **રાજાગાર**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘રઞ્ઞો કીળનઘર’’ન્તિ. ચિત્તં અગારં **ચિત્તાગારં**. **આરામ**ન્તિ નગરતો નાતિદૂરઆરામોતિ આહ ‘‘ઉપવન’’ન્તિ. **ઉય્યાન**ન્તિ સમ્પન્નપુપ્ફફલતાય ઉદ્ધં ઉલ્લોકેત્વા મનુસ્સા યન્તિ ગચ્છન્તિ એત્થાતિ ઉય્યાનં. **પોક્ખરણિ**ન્તિ પોક્ખરં પદુમં નેતીતિ પોક્ખરણી. **પઞ્ચપી**તિ રાજાગારાદીનિ પઞ્ચપિ. **સબ્બત્થા**તિ દસ્સનત્થાય ગમને ચ ગન્ત્વા પસ્સને ચાતિ સબ્બેસુ.

૯૮૧. ‘‘અજ્ઝારામે’’તિઆદિના આરામે ઠિતાય આરામતો બહિ કતે રાજાગારાદિકે પસ્સન્તિયાપિ અનાપત્તીતિ દસ્સેતિ. **તાની**તિ રાજાગારાદીનીતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૯૮૨. દુતિયે અનુત્તાનટ્ઠાનં નત્થીતિ. દુતિયં.

૩. તતિયસિક્ખાપદં

૯૮૮. તતિયે **યત્તક**ન્તિ યત્તકં સુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **અગ્ગિછત**ન્તિ કટ્ટિતં. **તસ્મિ**ન્તિ તત્તકે સુત્તેતિ સમ્બન્ધો. **તક્કમ્હી**તિ એત્થ **તક્કો**તિ એકો અયોમયો સુત્તકન્તનસ્સ ઉપકરણવિસેસો. સો હિ તકીયતિ સુત્તં બન્ધીયતિ એત્થ, એતેનાતિ વા તક્કોતિ વુચ્ચતિ, તસ્મિં. **કન્તનતો**તિ કન્તીયતે કપ્પાસાદિભાવસ્સ છિન્દીયતે કન્તનં, તતો.

૯૮૯. દસિકસુત્તાદિન્તિ એત્થ **દસા**તિ વત્થસ્સાવયવો. સો હિ દિય્યતિ અવખણ્ડીયતીતિ દસાતિ વુચ્ચતિ, તસ્સં દસાયં પવત્તં **દસિકં**, તમેવ સુત્તં **દસિકસુત્તં**. આદિસદ્દેન વક્ખમાનં દુક્કન્તિતસુત્તાદિં સઙ્ગણ્હાતીતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૯૯૨. ચતુત્થે **આદિં કત્વા**તિ ધોવનાદીનિ આદિં કત્વા. **ખાદનીયાદીસૂ**તિ પૂવખાદનીયાદીસુ. **રૂપગણનાયા**તિ પૂવાદીનં સણ્ઠાનગણનાય.

૯૯૩. યાગુપાનેત્ત યાગુસઙ્ખાતે પાને. **તેસ**ન્તિ મનુસ્સાનં. **વેય્યાવચ્ચકરટ્ઠાને ઠપેત્વા**તિ માતાપિતરો અત્તનો વેય્યાવચ્ચકરટ્ઠાને ઠપેત્વાતિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

૯૯૬. પઞ્ચમે **વિનિચ્છિનન્તી**તિ અધિકરણં વિનિચ્છિનન્તી ભિક્ખુનીતિ યોજનાતિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠસિક્ખાપદં

૯૯૯. છટ્ઠે અનુત્તાનવચનં નત્થીતિ.

૭. સત્તમસિક્ખાપદં

૧૦૦૭. સત્તમે ‘‘પુન પરિયાયે’’તિ એત્થ **પરિયાય**સદ્દો વારવેવચનોતિ આહ ‘‘પુન વારે’’તિ. **મહગ્ઘચીવર**ન્તિ મહગ્ઘં આવસથચીવરન્તિ. સત્તમં.

૮. અટ્ઠમસિક્ખાપદં

૧૦૦૮. અટ્ઠમે **અનિસ્સજ્જિત્વા**તિ એત્થ બ્રહ્મદેય્યેન ન અનિસ્સજ્જનં, અથ ખો તાવકાલિકમેવાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘રક્ખનત્થાયા’’તિઆદિ.

૧૦૧૨. પટિજગ્ગિકન્તિ રક્ખણકં. **વચીભેદ**ન્તિ ‘‘પટિજગ્ગાહી’’તિ વચીભેદં. **રટ્ઠે**તિ વિજિતે. તસ્મિં રઠન્તિ ગામનિગમાદયો તિટ્ઠન્તિ એત્થાતિ **રટ્ઠ**ન્તિ વુચ્ચતીતિ. અટ્ઠમં.

૯. નવમસિક્ખાપદં

૧૦૧૫. નવમે સિપ્પસદ્દો પચ્ચેકં યોજેતબ્બો ‘‘હત્થિસિપ્પઞ્ચ અસ્સસિપ્પઞ્ચ રથસિપ્પઞ્ચ ધનુસિપ્પઞ્ચ થરુસિપ્પઞ્ચા’’તિ. તત્થ **થરુસિપ્પ**ન્તિ અસિકીળનસિપ્પં. મન્તસદ્દોપિ પચ્ચેકં યોજેતબ્બો ‘‘આથબ્બણમન્તો ચ ખીલનમન્તો ચ વસીકરણમન્તો ચ સોસાપનમન્તો ચા’’તિ. તત્થ **આથબ્બણમન્તો**તિ આથબ્બણવેદેન વિહિતો પરૂપઘાતકરો મન્તો. **ખીલનમન્તો**તિ સારદારુખીલં મન્તેન જપ્પિત્વા પથવિયં નિખણિત્વા ધારણમન્તો. **વસીકરણમન્તો**તિ મન્તેન જપ્પિત્વા પરસ્સ ઉમ્મત્તભાવમાપન્નકરણો મન્તો. **સોસાપનમન્તો**તિ પરસ્સ મંસલોહિતાદિસોસાપનમન્તો. **અગદપયોગો**તિ ભુસવિસસ્સ પયોજનં. આદિસદ્દેન અઞ્ઞેપિ પરૂપઘાતકરણે સિપ્પે

સઙ્ગણ્હાતિ. **યક્ખપરિત્તન્તિ** યક્ખેહિ સમન્તતો તાણં. **નાગમણ્ડલન્તિ** સપ્પાનં પવેસનનિવારણત્થં મણ્ડલબન્ધમન્તો. આદિસદ્દેન વિસપટિહનનમન્તાદયો સઙ્ગણ્હાતીતિ. નવમં.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૧૦૧૮. દસમે અનુત્તાનવચનં નત્થીતિ. દસમં.

ચિત્તાગારવગ્ગો પઞ્ચમો.

૬. આરામવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૧૦૨૫. આરામવગ્ગસ્સ પઠમે **ઉપચારન્તિ** અપરિક્ખિત્તસ્સ આરામસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનં ઉપચારં.

૧૦૨૭. ''સીસાનુલોકિકા''તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ભિક્ખુનીનમેવ સીસન્તિ આહ ''ભિક્ખુનીન''ન્તિ. **યત્થાતિ** યસ્મિં ઠાનેતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૧૦૨૮. દુતિયે **અબ્ભન્તરોતિ** અબ્ભન્તરે પરિયાપન્નો, જાતો વા. ''સઙ્કામેસી''તિ ઇમિના **સંહરીતિ** એત્થ હરધાતુયા સઙ્કમનત્થં દસ્સેતિ. **ન્હાપિતાતિ** કપ્પકા. તે હિ નહાપેન્તિ સોચાપેન્તીતિ ન્હાપિતાતિ વુચ્ચન્તિ. **તન્તિ** કાસાવનિવાસનન્તિ. દુતિયં.

૩-૪. તતિય-ચતુત્થસિક્ખાપદં

૧૦૩૬. તતિયચતુત્થેસુ અનુત્તાનટ્ઠાનં નત્થીતિ. તતિયચતુત્થાનિ.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

૧૦૪૩. પઞ્ચમે ''કુલે મચ્છરો''તિ એત્થ મચ્છરનં **મચ્છરોતિ** વચનત્થો કાતબ્બો. ''તં કુલં અસ્સદ્ધં અપ્પસન્ન''ન્તિ કુલસ્સ અવણ્ણં ભાસતીતિ યોજના. ''ભિક્ખુનિયો દુસ્સીલા પાપધમ્મા''તિ ભિક્ખુનીનં અવણ્ણં ભાસતીતિ યોજના.

૧૦૪૫. ''સન્તંયેવ આદીનવ''ન્તિ સમ્બન્ધિયા સમ્બન્ધં દસ્સેતું વુત્તં ''કુલસ્સ વા ભિક્ખુનીનં વા''તિ ઇમિના દ્વીસુ અઞ્ઞતરમેવ ન સમ્બન્ધો હોતિ, અથ ખો દ્વયમ્પીતિ દસ્સેતીતિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠસિક્ખાપદં

૧૦૪૮. છટ્ઠે **ઓવાદાયાતિ** એત્થ ન યો વા સો વા ઓવાદો હોતિ, અથ ખો ગરુધમ્મોયેવાતિ આહ ''ગરુધમ્મત્થાયા''તિ. સહ વસતિ એત્થ, એતેનાતિ વા **સંવાસોતિ** વચનત્થેન ઉપોસથપવારણા સંવાસો નામાતિ

આહ ''ઉપોસથપવારણાપુચ્છનત્થાયા''તિ. ''પુચ્છનત્થાયા''તિ ઇમિના **''સંવાસાયા''**તિ એત્થ ઉત્તરપદલોપભાવં દસ્સેતિ. **એત્થા**તિ ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે, સિક્ખાપદે વા પાળિયં વાતિ. છટ્ઠં.

૭-૯. સત્તમ-અટ્ઠમ-નવમસિક્ખાપદં

૧૦૫૩. સત્તમટ્ઠમનવમેસુ અનુત્તાનવચનં નત્થિ. કેવલં પન ''ઇમિસ્સાપી''તિ પદં વિસેસો, ઇમિસ્સાપિ પાળિયાતિ અત્થોતિ. સત્તમટ્ઠમનવમાનિ.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૧૦૬૨. દસમે દ્વે કાયા ઉપરિમકાયો હેટ્ઠિમકાયોતિ. તત્થ કટિતો ઉદ્ધં ઉપરિમકાયો, હેટ્ઠા હેટ્ઠિમકાયો. તત્થ ''પસાખે''તિ ઇદં હેટ્ઠિમકાયસ્સ નામન્તિ આહ ''અધોકાયે''તિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તતો**તિ અધોકાયતો. ઇમિના પઞ્ચમીબાહિરત્થસમાસં દસ્સેતિ. રુક્ખસ્સ સાખા પભિજ્જિત્વા ગતા વિય ઉભો ઊરૂ પભિજ્જિત્વા ગતાતિ યોજના.

૧૦૬૫. **ફાલેહી**તિ એત્થ **ઇતિ**સદ્દો આદ્યત્થો. તેન ''ધોવા''તિઆદીનિ ચત્તારિ પદાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **આણત્તિદુક્કટાની**તિ હેટ્ઠા વુત્તેસુ અટ્ઠસુ દુક્કટેસુ વિનયદુક્કટમેવ. **સેસેસૂ**તિ ભિન્દનતો સેસેસુ ફાલનાદીસૂતિ. દસમં.

આરામવગ્ગો છટ્ઠો.

૭. ગબ્ભિનિવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૧૦૬૯. ગબ્ભિનિવગ્ગસ્સ પઠમે કુચ્છિં પવિટ્ઠો સત્તો એતિસ્સા અત્થીતિ **કુચ્છિપવિટ્ઠસત્તા**. ''કુચ્છિ''ન્તિપિ પાઠો. ઇમિના **ગબ્ભિની**તિ એત્થ ગબ્ભસદ્દો કુચ્છિટ્ઠસત્તવાચકોતિ દસ્સેતિ. ગબ્ભસદ્દો (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૯૪૪ ગાથાયં) હિ કુચ્છિટ્ઠસત્તે ચ કુચ્છિમ્હિ ચ ઓવરકે ચ વત્તતીતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૧૦૭૩. દુતિયે થઞ્ઞં પિવતીતિ **પાયન્તો**, દારકો, સો એતિસ્સા અત્થીતિ **પાયન્તી**તિ દસ્સેન્તો આહ ''થઞ્ઞં પાયમાનિ''ન્તિ. દુતિયં.

૩. તતિયસિક્ખાપદં

૧૦૭૭. તતિયે **નિત્થરિસ્સતી**તિ વટ્ટદુક્ખતો નિત્થરિસ્સતિ.

૧૦૭૯. **પાણાતિપાતા વેરમણિ**ન્તિ એત્થ પાણાતિપાતા વિરમતિ ઇમાયાતિ **વેરમણી**તિ અત્થેન સિક્ખાપદં વેરમણિ નામાતિ આહ ''પાણાતિપાતા વેરમણિસિક્ખાપદ''ન્તિ. યં તં સિક્ખાપદન્તિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ ''અદિન્નાદાના વેરમણિ''ન્તિઆદીસુ સબ્બેસુ વાક્યેસુ. પબ્બજિતાય સામણેરિયાતિ સમ્બન્ધો. **એતાસૂ**તિ છસુ સિક્ખાસૂતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૧૦૮૪. ચતુત્થે ‘‘વુટ્ઠાનસમ્મુતી’’તિ પદં ‘‘હોતી’’તિ પદે કત્તા, ‘‘દાતબ્બાયેવા’’તિ પદે કમ્મન્તિ. ચતુત્થં.

૫-૯. પઞ્ચમાદિસિક્ખાપદં

૧૦૯૫. પઞ્ચમાદીસુ નવમપરિયોસાનેસુ સિક્ખાપદેસુ અનુત્તાનટ્ઠાનં નત્થીતિ. પઞ્ચમછટ્ઠસત્તમટ્ઠમનવમાનિ.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૧૧૧૬. દસમે **વૂપકાસેય્યા**તિ એત્થ કાસધાતુયા ગત્યત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ગચ્છેય્યા’’તિ. દસમં.

ગબ્ભિનિવગ્ગો સત્તમો.

૮. કુમારિભૂતવગ્ગો

૧-૨-૩. પઠમ-દુતિય-તતિયસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૧૧૧૯. કુમારિભૂતવગ્ગસ્સ પઠમદુતિયતતિયેસુ યા પન તા મહાસિક્ખમાનાતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બપઠમા દ્વે મહાસિક્ખમાના**તિ ગબ્ભિનિવગ્ગે સબ્બાસં સિક્ખમાનાનં પઠમં વુત્તા દ્વે મહાસિક્ખમાના. **તા પના**તિ મહાસિક્ખમાના પન. **સિક્ખમાનાઇચ્ચેવ વત્તબ્બા**તિ સમ્મુતિકમ્મેસુ સામઞ્ઞતો વત્તબ્બા. ‘‘ગિહિગતા’’તિ વા ‘‘કુમારિભૂતા’’તિ વા ન વત્તબ્બા, વદન્તિ ચે, સમ્મુતિકમ્મં કુપ્પતીતિ અધિપ્પાયો. **ગિહિગતાયા**તિ એત્થ ગિહિગતા નામ પુરિસન્તરગતા વુચ્ચતિ. સા હિ યસ્મા પુરિસસઙ્ખાતેન ગિહિના ગમિયિત્થ, અજ્ઝાચારવસેન, ગિહિં વા ગમિત્થ, તસ્મા ગિહિગતાતિ વુચ્ચતિ. અયં સિક્ખમાનાતિ સમ્બન્ધો. **કુમારિભૂતા** નામ સામણેરા વુચ્ચતિ. સા હિ યસ્મા અગિહિગતત્તા કુમારી હુત્વા ભૂતા, કુમારિભાવં વા ભૂતા ગતા, તસ્મા કુમારિભૂતાતિ વુચ્ચતિ. **તિસ્સોપી**તિ ગિહિગતા કુમારિભૂતા મહાસિક્ખમાનાતિ તિસ્સોપિ. **સિક્ખમાના**તિ સિક્ખં માનેતીતિ સિક્ખમાનાતિ. પઠમ દુતિય તતિયાનિ.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૧૧૩૬. ચતુત્થે અનુત્તાનવચનં નત્થીતિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

પઞ્ચમે એત્થ સિક્ખાપદે ‘‘સઙ્ઘેન પરિચ્છિન્દિતબ્બા’’તિ યં વચનં વુત્તં, તસ્સાતિ યોજનાતિ. પઞ્ચમં.

૬-૭-૮. છટ્ઠ-સત્તમ-અટ્ઠમસિક્ખાપદં

છટ્ઠસત્તમટ્ઠમેસુ અનુત્તાનટ્ઠાનં નત્થીતિ. છટ્ઠસત્તમટ્ઠમાનિ.

૯. નવમસિક્ખાપદં

૧૧૫૮. નવમે **અન્તો**તિ અબ્ભન્તરે. ઇમિના આત્યૂપસગ્ગસ્સત્થં દસ્સેતિ. ''સોક''ન્તિઆદિના અન્તો વાસેતિ પવેસેતીતિ **આવાસા** . સોકં આવાસા **સોકાવાસા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ઘરં ઘરસામિકા આવિસન્તિ વિય, એવં અયમ્પિ સોકં આવિસતીતિ યોજના. **ઇતી**તિ એવં. **યન્તિ** સોકં. **સ્વાસ્સા**તિ સો અસ્સા. **સો**તિ સોકો. **અસ્સા**તિ સિક્ખમાનાય. **આવાસો**તિ આવાસોકાસો. ''એદિસા અય''ન્તિ ઇમિના ''અજાનન્તી''તિ એત્થ અજાનનાકારં દસ્સેતીતિ. નવમં.

૧૦. દસમસિક્ખાપદં

૧૧૬૨. દસમે **અનાપુચ્છા**તિ એત્થ ત્વાપચ્ચયો લોપોતિ આહ ''અનાપુચ્છિત્વા''તિ. **દ્વિક્ખત્તુ**ન્તિ દ્વે વારે. **સકિ**ન્તિ એકવારં.

૧૧૬૩. અપુબ્બં સમુટ્ઠાનસીસં ઇમસ્સાતિ **અપુબ્બસમુટ્ઠાનસીસં**. **દ્વીસુપિ ઠાનેસૂ**તિ વાચાતો ચ કાયવાચાતો ચાતિ દ્વીસુ ઠાનેસુપિ. **અનનુજાનાપેત્વા**તિ માતાપિતૂહિ ચ સામિકેન ચ ન અનુજાનાપેત્વાતિ. દસમં.

૧૧. એકાદસમસિક્ખાપદં

૧૧૬૭. એકાદસમે **તત્થા**તિ ''પારિવાસિયછન્દદાનેના''તિ વચને. **અઞ્ઞત્રા**તિ અઞ્ઞં ઠાનં.

એકં અજ્ઝેસન્તીતિ એકં ભિક્ખું ધમ્મકથનત્થાય નિય્યોજેન્તિ. **અઞ્ઞં પના**તિ ઉપોસથિકતો અઞ્ઞં પન.

તત્રાતિ તેસુ ભિક્ખૂસુ. સુભાસુભં નક્ખત્તં પઠતીતિ **નક્ખત્તપાઠકો**. **દારુણ**ન્તિ કક્ખળં. **તે**તિ ભિક્ખૂ. **તસ્સા**તિ નક્ખત્તપાઠકસ્સ ભિક્ખુસ્સ. ''નક્ખત્તં પટિમાનેન્તં, અત્થો બાલં ઉપચ્ચગા''તિજાતકપાળિ (જા॰ ૧.૧.૪૯). અયં પનેત્થ યોજના – નક્ખત્તં પટિમાનેન્તં બાલં અત્થો હિતં ઉપચ્ચગા ઉપસમીપે અતિક્કમિત્વા અગાતિ. એકાદસમં.

૧૨. દ્વાદસમસિક્ખાપદં

૧૧૭૦. દ્વાદસમે **નપ્પહોતી**તિ ભિક્ખુનિયો નિવાસાપેતું ન સક્કોતીતિ. દ્વાદસમં.

૧૩. તેરસમસિક્ખાપદં

૧૧૭૫. તેરસમે **એકં વસ્સ**ન્તિ એત્થ વસ્સસદ્દો સંવચ્છરપરિયાયો, ઉપયોગવચનઞ્ચ ભુમ્મત્થે હોતીતિ આહ ''એકસ્મિં સંવચ્છરે''તિ. તેરસમં.

કુમારિભૂતવગ્ગો અટ્ઠમો.

૯. છત્તુપાહનવગ્ગો

૧. પઠમસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

૧૧૮૧. છત્તવગ્ગસ્સ પઠમે **કદ્દમાદીની**તિ ચિક્ખલ્લાદીનિ. આદિસદ્દેન ઉદકાદીનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **ગચ્છાદીની**તિ ખુદ્દપાદપાદીનિ. આદિસદ્દેન અઞ્ઞાનિપિ છત્તં ધારેતું અસક્કુણેય્યાનિ સમ્બાધટ્ઠાનાનિ સઙ્ગણ્હાતીતિ. પઠમં.

૨. દુતિયસિક્ખાપદં

૧૧૮૪. દુતિયે **યાનેના**તિ યન્તિ ઇચ્છિતટ્ઠાનં સુખેન ગચ્છન્તિ અનેનાતિ **યાન**ન્તિ. દુતિયં.

૩. તતિયસિક્ખાપદં

૧૧૯૧. તતિયે ‘‘વિપ્પકિરિયિંસૂ’’તિ કિરિયાપદસ્સ કત્તુના અવિનાભાવતો કત્તારં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘મણયો’’તિ. **મણયો**તિ ચ રતનાનીતિ. તતિયં.

૪. ચતુત્થસિક્ખાપદં

૧૧૯૪. ચતુત્થે **સીસૂપગાદીસૂ**તિ આદિસદ્દેન ગીવૂપગાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **યં ય**ન્તિ અલઙ્કારન્તિ. ચતુત્થં.

૫. પઞ્ચમસિક્ખાપદં

૧૧૯૯. પઞ્ચમે **ગન્ધેન ચા**તિ ગન્ધેતિ અત્તનો વત્થું સૂચેતિ પકાસેતીતિ ગન્ધો. **વણ્ણકેન ચા**તિ વિલેપનેન ચ. તઞ્હિ વણ્ણયતિ છવિસોભં પકાસેતીતિ વણ્ણકન્તિ વુચ્ચતિ. ચસદ્દેન સમાહારદ્વન્દવાક્યં દીપેતીતિ. પઞ્ચમં.

૬. છટ્ઠસિક્ખાપદં

૧૨૦૨. છટ્ઠે અનુત્તાનવચનં નત્થીતિ. છટ્ઠં.

૭. સત્તમસિક્ખાપદં

૧૨૦૮. સત્તમે **ઉમ્મદ્દને**તિ ઉપ્પીળિત્વા મદ્દને. **સંબાહનેપી**તિ પુનપ્પુનં બાહનેપીતિ. સત્તમં.

૮-૧૦. અટ્ઠમાદિસિક્ખાપદં

૧૨૧૦. અટ્ઠમાદીસુ તીસુ અનુત્તાનવચનં નત્થીતિ. અટ્ઠમનવમદસમાનિ.

૧૧. એકાદસમસિક્ખાપદં

૧૨૧૪. એકાદસમે **અભિમુખમેવા**તિ અભિમુખે એવ. મુખસ્સ હિ અભિ **અભિમુખ**ન્તિ વચનત્થો કાતબ્બો, સત્તમિયા અંકારો. ઇમિના **પુરતો**તિ એત્થ તોપચ્ચયો ભુમ્મત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. **ઉપચાર**ન્તિ દ્વાદસહત્થૂપચારન્તિ. એકાદસમં.

૧૨. દ્વાદસમસિક્ખાપદં

૧૨૧૯. દ્વાદસમે ‘‘અનોકાસકત’’ન્તિપદસ્સ અયુત્તસમાસભાવઞ્ચ વિસેસનપરપદબાહિરસમાસભાવઞ્ચ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અકતઓકાસ’’ન્તિ. ઓકાસો ન કતો યેનાતિ **અનોકાસકતો**, ભિક્ખુ, તં. ‘‘અનિયમેત્વા’’તિ ઇમિના ‘‘અનોદિસ્સા’’તિ પદસ્સ ત્વાપચ્ચયન્તભાવં દસ્સેતીતિ. દ્વાદસમં.

૧૩. તેરસમસિક્ખાપદં

૧૨૨૬. તેરસમે **ઉપચારેપી**તિ અપરિક્ખિત્તસ્સ ગામસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનસઙ્ખાતે ઉપચારેપિ.

૧૨૨૭. ‘‘અચ્છિન્નચીવરિકાયા’’તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ વિસેસોયેવાધિપ્પેતોતિ આહ ‘‘સઙ્કચ્ચિકચીવરમેવા’’તિ. સમન્તતો પુરિસાનં દસ્સનં કન્તીયતિ છિન્દીયતિ એત્થાતિ **સઙ્કચ્ચિ**, અધક્ખકઉબ્ભનાભિટ્ઠાનં, સઙ્કચ્ચે નિવસિતબ્બન્તિ **સંકચ્ચિકં**, તમેવ ચીવરન્તિ **સઙ્કચ્ચિકચીવર**ન્તિ. તેરસમં.

છત્તુપાહનવગ્ગો નવમો.

સબ્બાનેવ સિક્ખાપદાનીતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ તેહિ અટ્ઠાસીતિસતસિક્ખાપદેહિ, અપનેત્વાતિ સમ્બન્ધો.

તત્રાતિ તેસુ ખુદ્દકેસુ. **એત્થા**તિ દસસુ સિક્ખાપદેસૂતિ.

ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે ખુદ્દકવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

૫. પાટિદેસનીયસિક્ખાપદ-અત્થયોજના

ખુદ્દકાનં અનન્તરા પાટિદેસનીયા નામ અટ્ઠ યે ધમ્મા સઙ્ખેપેનેવ સઙ્ગહં આરૂળ્હા સઙ્ગીતિકારેહિ, તેસં અટ્ઠન્નં પાટિદેસનીયનામકાનં ધમ્માનં સઙ્ખેપેનેવ એસા વણ્ણના પવત્તતેતિ યોજના.

૧૨૨૮. યાનિ સપ્પિતેલાદીનીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ વિત્થારો. **એત્થા**તિ અટ્ઠસુ પાટિદેસનીયેસુ. **પાળિવિનિમુત્તકેસૂ**તિ પાળિતો વિનિમુત્તકેસુ. **સબ્બેસૂ**તિ અખિલેસુ સપ્પિતેલાદીસૂતિ.

ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે પાટિદેસનીયવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

પનાતિ પક્ખન્તરજોતકો. યે ધમ્મા ઉદ્દિટ્ઠાતિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ પાટિદેસનીયાનં. પુન **તેસ**ન્તિ સેખિયઅધિકરણસમથધમ્માનં.

તન્તિ અત્થવિનિચ્છયં, વિદૂ **વદન્તી**તિ સમ્બન્ધો. યકારો પદસન્ધિકરો. અયં પનેત્થ યોજના – તેસં પાટિદેસનીયાનં અનન્તરા યે ચ સેખિયા પઞ્ચસત્તતિ યે ચ ધમ્મા, ચસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠો, **અધિકરણવ્હયા** અધિકરણસમથનામકા સત્ત યે ચ ધમ્મા ભગવતા ઉદ્દિટ્ઠા, તેસં સેખિયઅધિકરણસમથધમ્માનં યો અત્થવિનિચ્છયો વિભઙ્ગે મયા વુત્તો, તાદિસમેવ તં અત્થવિનિચ્છયં ભિક્ખુનીનં વિભઙ્ગેપિ વિદૂ વદન્તિ યસ્મા, તસ્મા તેસં ધમ્માનં સેખિયઅધિકરણસમથધમ્માનં યા અત્થવણ્ણના તત્થ મહાવિભઙ્ગે વિસું મયા ન વુત્તા. ઇમા અત્થવણ્ણના **ઇધા**પિ ભિક્ખુનીનં વિભઙ્ગેપિ, પિસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠો, મયા ન વુત્તાયેવાતિ. નકારો દ્વીસુ કિરિયાસુ યોજેતબ્બો.

‘‘સબ્બાસવપહં મગ્ગં, પુઞ્ઞકમ્મેન ચિમિના;

ઉપ્પાદેત્વા સસન્તાને, સત્તા પસ્સન્તુ નિબ્બુતિ’’ન્તિ.

અયં ગાથા એતરહિ પોત્થકેસુ નત્થિ, ટીકાસુ પન અત્થિ. તસ્મા એવમેત્થ યોજના વેદિતબ્બા – **ઇમિના પુઞ્ઞકમ્મેન ચ** વિભઙ્ગવણ્ણનાય કતેન ઇમિના પુઞ્ઞકમ્મેન ચ અઞ્ઞેન પુઞ્ઞકમ્મેન ચ. ચસદ્દો હિ અવુત્તસમ્પિણ્ડનત્થો. **સત્તા** સબ્બે સત્તા **સબ્બાસવપહં** સબ્બેસં આસવાનં વિઘાતકં **મગ્ગં** અરહત્તમગ્ગં **સસન્તાને** અત્તનો નિયકજ્ઝત્તે **ઉપ્પાદેત્વા** જનેત્વા **નિબ્બુતિં** ખન્ધપરિનિબ્બાનં ઞાણાલોચનેન પસ્સન્તૂતિ.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

ભિક્ખુનિવિભઙ્ગવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

જાદિલઞ્છિતનામેન, નેકાનં વાચિતો મયા;
ભિક્ખુનીનં વિભઙ્ગસ્સ, સમત્તો યોજનાનયોતિ.

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

મહાવગ્ગયોજના

૧. મહાખન્ધકં

૧. બોધિકથા

એવૂભતોવિભઙ્ગસ્સ , કત્વાન યોજનાનયં;
મહાવગ્ગખન્ધકસ્સ, કરિસ્સં યોજનાનયં.

ઉભિન્નન્તિ ઉભયેસં. **પાતિમોક્ખાન**ન્તિ પાતિમોક્ખવિભઙ્ગાનં. પાતિમોક્ખગહણેન હેત્થ તેસં વિભઙ્ગોપિ ગહિતો અભેદેન વા ઉત્તરપદલોપવસેન વા. **ખન્ધક**ન્તિ પઞ્ઞત્તિસમૂહં. ખન્ધસદ્દો હેત્થ પઞ્ઞત્તિવાચકો. વિનયપઞ્ઞત્તિયો વુચ્ચન્તિ ''ખન્ધો''તિ. તેસં સમૂહો **ખન્ધકો**. અથવા **ખન્ધો**તિ રાસિ. ખન્ધસદ્દો હિ રાસત્થવાચકો. વિનયપઞ્ઞત્તિરાસિ વુચ્ચતિ ''ખન્ધો''તિ. કકારો પકાસકવાચકો. ખન્ધાનં વિનયપઞ્ઞત્તિરાસીનં કો પકાસકોતિ **ખન્ધકો**, તં ખન્ધકં. અયં પનેત્થ યોજના – ઉભિન્નં પાતિમોક્ખાનં સઙ્ગીતિસમનન્તરં **ખન્ધકોવિદા** ખન્ધકેસુ કુસલા મહાથેરા યં ખન્ધકં સઙ્ગાયિંસુ, તસ્સ ખન્ધકસ્સ દાનિ સંવણ્ણનાક્કમો યસ્મા સમ્પત્તો, તસ્મા તસ્સ ખન્ધકસ્સ અયં અનુત્તાનત્થવણ્ણના હોતીતિ.

યે અત્થાતિ સમ્બન્ધો. હિસદ્દો પદાલઙ્કારો. **યેસ**ન્તિ પદાનં. **તે**તિ તે અત્થે. **ભવે**તિ ભવેય્ય, ભવિતું સક્કુણેય્યાતિ અત્થો. **તેસ**ન્તિ અત્થાનં. **કિ**ન્તિ કિં પયોજનં. **તે**તિ અત્થે, ઞાતુન્તિ સમ્બન્ધો. અથવા **તે**તિ અત્થા, અવણ્ણિતાતિ સમ્બન્ધો. **તેસંયેવા**તિ અત્થાનમેવ. અયં પનેત્થ યોજના – પદભાજનીયે યેસં પદાનં યે અત્થા ભગવતા પકાસિતા, તેસં પદાનન્તિ પાઠસેસો, તે અત્થે પુન વદેય્યામ ચે, કદા પરિયોસાનં સંવણ્ણનાય પરિનિટ્ઠાનં ભવે, ન ભવેય્યાતિ અધિપ્પાયો. યે ચેવ અત્થા ઉત્તાના, તેસં સંવણ્ણનાય કિં પયોજનં, ન પયોજનન્તિ અધિપ્પાયો. **અધિપ્પાયાનુસન્ધીહિ** ચ અધિપ્પાયેન ચ અનુસન્ધિના ચ બ્યઞ્જનેન ચ યે પન અત્થા અનુત્તાના, તે અત્થે, અત્થા વા અવણ્ણિતા યસ્મા ઞાતું ન સક્કા, તસ્મા તેસંયેવ અત્થાનં અયં સંવણ્ણનાનયો હોતીતિ. ઇતિસદ્દો પરિસમાપનત્થો.

૧. ''તેન...પે॰... વેરઞ્જાય''ન્તિઆદીસુ (પારા॰ ૧) કરણવચને વિસેસકારણમત્થિ વિય, ''**તેન...પે॰... પઠમાભિસમ્બુદ્ધો**''તિ એત્થ કિઞ્ચાપિ નત્થીતિ યોજના. અસદિસોપમાયં. **કિઞ્ચાપિ**સદ્દો ગરહત્થજોતકો, **પન**-સદ્દો સમ્ભાવનત્થજોતકો. ''કરણવચનેનેવા''તિ એત્થ એવકારેન ઉપયોગવચનં વા ભુમ્મવચનં વા નિવારેતિ. **અભિલાપો**તિ અભિમુખં અત્થં લપતીતિ અભિલાપો, સદ્દો. **આદિતો**તિ વેરઞ્જકણ્ડતો. **એત**ન્તિ ''તેન સમયેન બુદ્ધો ભગવા ઉરુવેલાય''ન્તિઆદિવચનં. ''અઞ્ઞેસુપી''તિ વત્વા તમેવત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''ઇતો પરેસૂ''તિ.

યદિ વિસેસકારણં નત્થિ, કિં પનેતસ્સ વચને પયોજનન્તિ ચોદેન્તો આહ ''કિં પનેતસ્સા''તિઆદિ. **એતસ્સા**તિ ''તેન સમયેન બુદ્ધો ભગવા ઉરુવેલાય''ન્તિઆદિવચનસ્સ. નિદાનદસ્સનં પયોજનં નામાતિ યોજના. તમેવત્થં વિભાવેતુમાહ ''**યા હી**''તિઆદિ. યા પબ્બજ્જા ચેવ યા ઉપસમ્પદા ચ ભગવતો અનુઞ્ઞાતાતિ યોજના. યાનિ ચ અનુઞ્ઞાતાનીતિ સમ્બન્ધો. **તાની**તિ પબ્બજ્જાદીનિ. **અભિસમ્બોધિ**ન્તિ અરહત્તમગ્ગઞાણપદટ્ઠાનં

સબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણઞ્ચ સબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણપદટ્ઠાનં અરહત્તમગ્ગઞાણઞ્ચ. **બોધિમહામણ્ડે**તિ મહન્તાનં મગ્ગઞાણસબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણાનં પસન્નટ્ઠાને બોધિરુક્ખમૂલેતિ અત્થો. **એવ**ન્તિઆદિ નિગમનં.

તત્થાતિ યં ''તેન સમયેન ઉરુવેલાય''ન્તિઆદિવચનં વુત્તં, તત્થ. **ઉરુવેલાય**ન્તિ એત્થ ઉરુસદ્દો મહન્તપરિયાયોતિ આહ ''મહાવેલાય''ન્તિ. ''વાલિકરાસિમ્હી''તિ ઇમિના વેલાસદ્દસ્સ રાસત્થં દસ્સેતિ, કાલસીમાદયો નિવત્તેતિ. યદિ પન ''ઉરૂ''તિ વાલિકાય નામં, ''વેલા''તિ મરિયાદાય, એવઞ્હિ સતિ નનુ ઉરુયા વેલાતિ અત્થો દટ્ઠબ્બોતિ આહ ''વેલાતિક્કમનહેતુ આહટા ઉરુ ઉરુવેલા''તિ. ઇમિના વેલાય અતિક્કમો **વેલા** ઉત્તરપદલોપવસેન, વેલાય આહટા ઉરુ **ઉરુવેલા** પદવિપરિયાયવસેનાતિ દસ્સેતિ. **એત્થા**તિ ''ઉરુવેલાય''ન્તિપદે. તમેવત્થં વિભાવેન્તો આહ ''અતીતે કિરા''તિઆદિ. અનુપ્પન્ને બુદ્ધે પબ્બજિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તાપસપબ્બજ્જ**ન્તિ ઇસિપબ્બજ્જં, ન સમણપબ્બજ્જં. **કતિકવત્ત**ન્તિ કરણં કતં, કતેન પવત્તં કતિકં, તમેવ વત્તં કતિકવત્તં. અકંસુ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **યો**તિ યો કોચિ. **અઞ્ઞો**તિ અત્તના અપરો. સો આકિરતૂતિ સમ્બન્ધો. **પત્તપુટેના**તિ પણ્ણેન કતેન પુટેન. **તતો**તિ કતિકવત્તકરણતો. **તત્થા**તિ તસ્મિં પદેસે. **તતો**તિ મહાવાલિકરાસિજનનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. **ન**ન્તિ તં પદેસં. **ત**ન્તિ મહાવાલિકરાસિં.

''બોધિરુક્ખમૂલે''તિ એત્થ અસ્સત્થરુક્ખસ્સ ઉપચારવસેન બોધીતિ નામલભનં દસ્સેન્તો આહ ''બોધિ વુચ્ચતિ ચતૂસુ મગ્ગેસુ ઞાણ''ન્તિઆદિ. ઇમિના ચત્તારિ સચ્ચાનિ બુજ્ઝતીતિ **બોધી**તિ વચનત્થેન ચતૂસુ મગ્ગેસુ ઞાણં બોધિ નામાતિ દસ્સેતિ. **એત્થા**તિ બોધિમ્હિ, બોધિયં વા. સમીપત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં. **રુક્ખોપી**તિ પિસદ્દેન ન મગ્ગઞાણમેવાતિ દસ્સેતિ. **મૂલે**તિ આસન્ને. **પઠમાભિસમ્બુદ્ધો**તિ અનુનાસિકલોપવસેન સન્ધીતિ આહ ''પઠમં અભિસમ્બુદ્ધો''તિ. ''હુત્વા''તિ ઇમિના ''પઠમ''ન્તિપદસ્સ ભાવનપુંસકં દસ્સેતિ. **સબ્બપઠમંયેવા**તિ સબ્બેસં જનાનં પઠમમેવ અભિસમ્બુદ્ધો હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. એકો એવ પલ્લઙ્કો **એકપલ્લઙ્કો**તિ અવધારણસમાસં દસ્સેન્તો આહ ''એકેનેવ પલ્લઙ્કેના''તિ. ''સકિં…પે॰… આભુજિતેના''તિ ઇમિના અવધારણફલં દસ્સેતિ. **પલ્લઙ્કો**તિ ચ ઊરુબદ્ધાસનં. **વિમુત્તિસુખં પટિસંવેદી**તિ એત્થ તદઙ્ગાદીસુ (પટિ॰ મ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧.૧૦૪) પઞ્ચસુ વિમુત્તીસુ પટિપ્પસ્સદ્ધિસઙ્ખાતા ફલસમાપત્તિ એવાધિપ્પેતાતિ આહ ''ફલસમાપત્તિસુખ''ન્તિ. **ફલસમાપત્તી**તિ અરહત્તફલસમાપત્તિ. સા હિ વિરુદ્ધેહિ ઉપક્કિલેસેહિ મુચ્ચિતટ્ઠેન **વિમુત્તી**તિ વુચ્ચતિ, તાય સમ્પયુત્તં સુખં **વિમુત્તિસુખં**, ચતુત્થજ્ઝાનિકં અરહત્તફલસમાપત્તિસુખં. અથવા તાય જાતં સુખં વિમુત્તિસુખં, સકલકિલેસદુક્ખૂપસમસુખં . ''પટિસંવેદયમાનો''તિઇમિના ''પટિસંવેદી''તિ એત્થ ણીપચ્ચયસ્સ કત્તુત્થં દસ્સેતિ. પુનપ્પુનં સુટ્ઠુ વદતિ અનુભવતીતિ **પટિસંવેદી**. પટિસંવેદી હુત્વા નિસીદીતિ સમ્બન્ધો.

પચ્ચયાકારન્તિ અવિજ્જાદિપચ્ચયાનં ઉપ્પાદાકારં. કસ્મા પચ્ચયાકારો પટિચ્ચસમુપ્પાદો નામાતિ આહ ''પચ્ચયાકારો હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ''અઞ્ઞમઞ્ઞ''ન્તિઇમિના ''પટિચ્ચા''તિપદસ્સ કમ્મં દસ્સેતિ, ''સહિતે''તિઇમિના સંસદ્દસ્સત્થં. ''ધમ્મે''તિઇમિના તસ્સ સરૂપં. **એત્થા**તિ ઇમિસ્સં વિનયટ્ઠકથાયં. **તત્થા**તિ ''અનુલોમપટિલોમ''ન્તિપદે, અનુલોમપટિલોમેસુ વા. સ્વેવ પચ્ચયાકારો વુચ્ચતીતિ યોજના. ''અત્તના કત્તબ્બકિચ્ચકરણતો''તિઇમિના અનુલોમસદ્દસ્સ સભાવત્થં દસ્સેતિ. **સ્વેવા**તિ પચ્ચયાકારો એવ. **તં કિચ્ચ**ન્તિ અત્તના કત્તબ્બં તં કિચ્ચં. **તસ્સ અકરણતો**તિ અત્તના કત્તબ્બકિચ્ચસ્સ અકરણતો. ઇમિના પટિલોમસદ્દસ્સ સભાવત્થં દસ્સેતિ. **પુરિમનયેનેવા**તિ ''અવિજ્જાપચ્ચયા સઙ્ખારા''તિઆદિના પુરિમનયેનેવ. **વા**તિ અથવા. **પવત્તિયા**તિ સંસારપવત્તિયા. **અનુલોમો**તિ અનુકૂલો, અનુરૂપો વા. **ઇતરો**તિ ''અવિજ્જાયત્વેવા''તિઆદિના વુત્તો પચ્ચયાકારો. **તસ્સા**તિ પવત્તિયા. **પટિલોમો**તિ પટિવિરુદ્ધો, **એત્થા**તિ ''અનુલોમપટિલોમ''ન્તિપદે. **અત્થો**

દટ્ઠબ્બોતિ એત્થ અત્થો એવાતિ સમ્ભવતો તસ્સ ફલં વા ''સદ્દન્તરત્થાપોહનેન સદ્દો અત્થં વદતી''તિ વચનતો (ઉદા॰ અટ્ઠ॰ ૧; દી॰ નિ॰ ટી॰ ૧.૧; મ॰ નિ॰ ટી॰ ૧.મુલપરિયાયસુત્તવણ્ણના; સં॰ નિ॰ ટી॰ ૧.૧.ઓઘતરયસુત્તવણ્ણના; અ॰ નિ॰ ટી॰ ૧.૧.રુપાદિવગ્ગવણ્ણના) સદ્દન્તરત્થાપોહનં વા દસ્સેન્તો આહ ''આદિતો પના''તિઆદિ. **યાવ**સદ્દો અવધિવચનો. યાવ અન્તં પાપેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **ઇતો**તિ ઇમેહિ વુત્તેહિ દ્વીહિ અત્થેહિ. ''**મનસાકાસી**''તિ એત્થ ઇકારલોપવસેન સન્ધીતિ આહ ''મનસિ અકાસી''તિ. **તત્થા**તિ ''મનસાકાસી''તિપદે. **યથા**તિ યેનાકારેન. **ઇદન્તિ** ઇમં આકારં. **તત્થા**તિ ''અવિજ્જાપચ્ચયા સઙ્ખારા''તિઆદિપાઠે અવયવત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. સમાસમજ્ઝે તસદ્દેન પુબ્બપદસ્સેવ લિઙ્ગવચનાનિ ગહેતબ્બાનીતિ આહ ''અવિજ્જા ચ સા પચ્ચયો ચા''તિ . વાક્યે પન તસદ્દેન પરપદસ્સેવ લિઙ્ગવચનાનિ ગહેતબ્બાનિ. ''અવિજ્જાપચ્ચયા''તિપદં ''સમ્ભવન્તી''તિપદેન સમ્બન્ધિતબ્બન્તિ આહ ''તસ્મા અવિજ્જાપચ્ચયા સઙ્ખારા સમ્ભવન્તી''તિ. **સબ્બપદેસૂ**તિ ''સઙ્ખારપચ્ચયા વિઞ્ઞાણ''ન્તિઆદીસુ સબ્બેસુ પદેસુ.

યથા પનાતિ યેનાકારેન પન. **ઇદન્તિ** ઇમં આકારં. **તત્થા**તિ ''અવિજ્જાય...પે॰... નિરોધો''તિઆદિવાક્યે. **અવિજ્જાયત્વેવા**તિ એત્થ ''ભદ્દિયોત્વેવા''તિઆદીસુ વિય ''ભદ્દિયો ઇતિ એવા''તિ પદચ્છેદો કત્તબ્બો, ન એવં ''અવિજ્જાય ઇતિ એવા''તિ, અથ ખો ''અવિજ્જાય તુ એવા''તિ કાતબ્બોતિ આહ ''અવિજ્જાય તુ એવા''તિ. ''પ અતિમોક્ખં અતિપમોક્ખ''ન્તિઆદીસુ (કઙ્ખા॰ અટ્ઠ॰ નિદાનવણ્ણના) વિય ઉપસગ્ગબ્યત્તયેન વુત્તં, એવમિધ નિપાતબ્યત્તયેન વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. તત્થ એવસદ્દેન સત્તજીવાદયો નિવત્તેતિ. તુસદ્દો પક્ખન્તરત્થજોતકો. અનુલોમપક્ખતો પટિલોમસઙ્ખાતં પક્ખન્તરં મનસાકાસીતિ અત્થો. અસેસવિરાગનિરોધસદ્દો અયુત્તસમાસો, ઉત્તરપદેન ચ તતિયાસમાસોતિ આહ ''વિરાગસઙ્ખાતેન મગ્ગેન અસેસનિરોધા''તિ. તત્થ અસેસસદ્દં વિરાગસદ્દેન સમ્બન્ધમકત્વા નિરોધસદ્દેન સમ્બન્ધં કત્વા અત્થસ્સ ગહણં **અયુત્તસમાસો** નામ. ''મગ્ગેના''તિઇમિના વિરાગસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ. મગ્ગો હિ વિરજ્જનટ્ઠેન **વિરાગો**તિ વુચ્ચતિ. **સઙ્ખારનિરોધો**તિ એત્થ મગ્ગેન નિરોધત્તા અનુપ્પાદનિરોધો હોતીતિ આહ ''સઙ્ખારાનં અનુપ્પાદનિરોધો હોતી''તિ. **અનુપ્પાદનિરોધો**તિ ચ અનુપ્પાદેન નિરોધો સમુચ્છેદવસેન નિરુદ્ધત્તા. **એવન્તિ** યથા અવિજ્જાયત્વેવ અસેસવિરાગનિરોધા સઙ્ખારનિરોધો, એવં તથાતિ અત્થો. **તત્થા**તિ ''એવમેતસ્સા''તિઆદિવચને. કેવલસદ્દો સકલપરિયાયોતિ આહ ''સકલસ્સા''તિ, અનવસેસસ્સાતિ અત્થો. અથવા સત્તજીવાદીહિ અમિસ્સિતત્તા અમિસ્સત્થોતિ આહ ''સુદ્ધસ્સ વા''તિ. ''સત્તવિરહિતસ્સા''તિ ઇમિના સુદ્ધભાવં દસ્સેતિ. **દુક્ખક્ખન્ધસ્સા**તિ એત્થ ખન્ધસદ્દો રાસત્થવાચકોતિ આહ ''દુક્ખરાસિસ્સા''તિ.

એતમત્થં વિદિત્વાતિ એત્થ એતસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં ''ય્વાય''ન્તિઆદિ. તત્થ ''અવિજ્જાદિવસેન... પે॰... નિરોધો હોતી''તિ ય્વાયં અત્થો વુત્તોતિ યોજના. સમુદયો ચ હોતીતિ સમ્બન્ધો. **વિદિતવેલાયન્તિ** પાકટવેલાયં પસિદ્ધકાલેતિ અત્થો. **ઇમં ઉદાનન્તિ** એત્થ ઇમસદ્દો વુચ્ચમાનાપેક્ખો. તસ્મિં અત્થે વિદિતે સતીતિ યોજના. **પજાનનતાયા**તિ પકારેન જાનનભાવસ્સ. **સોમનસ્સયુત્તઞાણસમુટ્ઠાનન્તિ** સોમનસ્સેન એકુપ્પાદાદિવસેન યુત્તેન ઞાણેન સમુટ્ઠાનં, યુત્તં વા ઞાણસઙ્ખાતં સમુટ્ઠાનં ઉદાનન્તિ સમ્બન્ધો. તત્થ **ઉદાનન્તિ** કેનટ્ઠેન ઉદાનં? ઉદાનટ્ઠેન, મોદનટ્ઠેન, કીળનટ્ઠેન ચાતિ અત્થો. કિમિદં ઉદાનં નામ? પીતિવેગસમુટ્ઠાપિતો ઉદાહારો. યથા (ઉદા॰ અટ્ઠ॰ ગન્થારમ્ભકથા) હિ યં તેલાદિમિનિતબ્બવત્થુ માનં ગહેતું ન સક્કોતિ વિસન્દિત્વા ગચ્છતિ, તં ''અવસેકો''તિ વુચ્ચતિ. યઞ્ચ જલં તળાકં ગહેતું ન સક્કોતિ, અજ્ઝોત્થરિત્વા ગચ્છતિ, તં ''ઓઘો''તિ વુચ્ચતિ. એવમેવં યં પીતિવેગસમુટ્ઠાપિતં વિતક્કવિપ્ફારં હદયં સન્ધારેતું ન સક્કોતિ, સો અધિકો હુત્વા અન્તો અસણ્ઠહિત્વા વચીદ્વારેન

નિક્ખમન્તો પટિગ્ગાહકનિરપેક્ખો ઉદાહારવિસેસો ''ઉદાન''ન્તિ વુચ્ચતિ. ''અત્તમનવાચં નિચ્છારેસી''તિ ઇમિના ઉદધાતુસ્સ ઉદાહારત્થં દસ્સેતિ.

તસ્સાતિ ઉદાનસ્સ અત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **યદા**તિ એત્થ દાપચ્ચયસ્સ અત્થવાક્યં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્મિં કાલે''તિ. **હવે**તિ ''બ્યત્ત''ન્તિ ઇમસ્મિં અત્થે નિપાતો. બ્યત્તં પાકટન્તિ હિ અત્થો. **પાતુભવન્તી**તિ એત્થ પાતુનિપાતસ્સ અત્થસ્સ ''હવે''તિ નિપાતેન વુત્તત્તા ભૂધાતુસ્સેવ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ઉપ્પજ્જન્તી''તિ. **અનુલોમ પટિલોમ પચ્ચયાકાર પટિવેધસાધકા**તિ અનુલોમતો ચ પટિલોમતો ચ પચ્ચયાકારસ્સ પટિવિજ્ઝનસ્સ સાધકા. **બોધિપક્ખિયધમ્મા**તિ બોધિયા મગ્ગઞાણસ્સ પક્ખે ભવા સત્તતિંસ ધમ્મા. અથવા પાતુનિપાતેન સહ ''ભવન્તી''તિપદસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''પકાસન્તી''તિ. ઇમસ્મિં નયે હવેસદ્દો એકંસત્થવાચકો. **હવે** એકંસેનાતિ હિ અત્થો. **અભિસમયવસેના**તિ મગ્ગઞાણવસેન . મગ્ગઞાણઞ્હિ યસ્મા અભિમુખં ચત્તારિ સચ્ચાનિ સમેચ્ચ અયતિ જાનાતિ, તસ્મા **અભિસમયો**તિ વુચ્ચતિ.

''કિલેસસન્તાપનટ્ઠેના''તિ ઇમિના આભુસો કિલેસે તાપેતીતિ **આતાપો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ન વીરિયસામઞ્ઞં હોતિ, અથ ખો સમ્મપ્પધાનવીરિયમેવાતિ આહ ''સમ્મપ્પધાનવીરિયવતો''તિ. ઇમિના **આતાપી**તિ એત્થ ઈપચ્ચયસ્સ વન્તુઅત્થં દસ્સેતિ. **આરમ્મણૂપનિજ્ઝાનલક્ખણેન ચા**તિ કસિણાદિઆરમ્મણં ઉપગન્ત્વા નિજ્ઝાનસભાવેન અટ્ઠસમાપત્તિસઙ્ખાતેન ઝાનેન ચ. **લક્ખણૂપનિજ્ઝાનલક્ખણેન ચા**તિ અનિચ્ચાદિલક્ખણં ઉપગન્ત્વા નિજ્ઝાનસભાવેન વિપસ્સનામગ્ગફલસઙ્ખાતેન ઝાનેન ચ. ''બાહિતપાપસ્સા''તિ ઇમિના બાહિતો અણો પાપો અનેનાતિ **બ્રાહ્મણો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. અણસદ્દો હિ પાપપરિયાયો. ''ખીણાસવસ્સા''તિ ઇમિના તસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **અથસ્સા**તિ અથ અસ્સ, તસ્મિં કાલે બ્રાહ્મણસ્સાતિ અત્થો. યા એતા કઙ્ખા વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. ''કો નુ ખો...પે॰... અવોચા''તિઆદિના (સં॰ નિ॰ ૨.૧૨) નયેન ચ તથા ''કતમં નુ ખો...પે॰... અવોચા''તિઆદિના (સં॰ નિ॰ ૨.૩૫) નયેન ચ પચ્ચયાકારે વુત્તાતિ યોજના. **નો કલ્લો પઞ્હો**તિ અયુત્તો પઞ્હો, દુપ્પઞ્હો એસોતિ અત્થો. **તથા**તિ એવં, તતો અઞ્ઞથા વા. યા ચ સોળસ કઙ્ખા (મ॰ નિ॰ ૧.૧૮; સં॰ નિ॰ ૨.૨૦) આગતાતિ સમ્બન્ધો. અપટિવિદ્ધત્તા કઙ્ખાતિ યોજના. **સોળસ કઙ્ખા**તિ અતીતવિસયા પઞ્ચ, અનાગતવિસયા પઞ્ચ, પચ્ચુપ્પન્નવિસયા છાતિ સોળસવિધા કઙ્ખા. **વપયન્તી**તિ વિ અપયન્તિ, ઇકારલોપેનાયં સન્ધિ. વિત્યૂપસગ્ગો ધાત્વત્થાનુવત્તકો, અપયન્તિ – સદ્દો અપગમનત્થોતિ આહ ''અપગચ્છન્તી''તિ. ''નિરુજ્ઝન્તી''તિઇમિના અપગમનત્થમેવ પરિયાયન્તરેન દીપેતિ. ''કસ્મા''તિ ઇમિના ''યતો પજાનાતિ સહેતુધમ્મ''ન્તિ વાક્યસ્સ પુબ્બવાક્યકારણભાવં દસ્સેતિ. **સહેતુધમ્મ**ન્તિ એત્થ સહ અવિજ્જાદિહેતુનાતિ સહેતુ, સઙ્ખારાદિકો પચ્ચયુપ્પન્નધમ્મો. સહેતુ ચ સો ધમ્મો ચાતિ સહેતુધમ્મોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અવિજ્જાદિકેના''તિઆદિ . ''પટિવિજ્ઝતી''તિ ઇમિના પજાના તીતિ એત્થ ઞાધાતુયા અવબોધનત્થં દસ્સેતિ, મારણતોસનાદિકે અત્થે નિવત્તેતિ. **ઇતી**તિ તસ્મા, વપયન્તીતિ યોજના.

૨. **પચ્ચયક્ખયસ્સા**તિ પચ્ચયાનં ખયટ્ઠાનસ્સ અસઙ્ખતસ્સાતિ યોજના. **તત્રા**તિ દુતિયઉદાને. ખીયન્તિ પચ્ચયા એત્થાતિ **ખયં**, નિબ્બાનન્તિ આહ ''પચ્ચયાનં ખયસઙ્ખાતં નિબ્બાન''ન્તિ. ''અઞ્ઞાસી''તિ ઇમિના **અવેદી**તિ એત્થ વિદધાતુયા ઞાણત્થં દસ્સેતિ, અનુભવનલાભાદિકે નિવત્તેતિ. તસ્મા વપયન્તીતિ સમ્બન્ધો. **વુત્તપ્પકારા**તિ પઠમઉદાને વુત્તસદિસા. **ધમ્મા**તિ બોધિપક્ખિયધમ્મા, ચતુઅરિયસચ્ચધમ્મા વા.

૩. ઇમં ઉદાનં ઉદાનેસીતિ સમ્બન્ધો. યેન મગ્ગેન વિદિતોતિ યોજના. **તત્રા**તિ તતિયઉદાને. સો બ્રાહ્મણો તિટ્ઠતીતિ સમ્બન્ધો. તેહિ ઉપ્પન્નેહિ બોધિપક્ખિયધમ્મેહિ વા યસ્સ અરિયમગ્ગસ્સ ચતુસચ્ચધમ્મા પાતુભૂતા, તેન અરિયમગ્ગેન વા વિધૂપયન્તિ યોજના. **વુત્તપ્પકાર**ન્તિ સુત્તનિપાતે વુત્તપ્પકારં. **મારસેન**ન્તિ કામાદિકં દસવિધં મારસેનં. ''વિધમેન્તો''તિઇમિના **વિધૂપય**ન્તિ એત્થ ધૂપધાતુયા વિધમનત્થં દસ્સેતિ, લિમ્પનત્થાદયો નિવત્તેતિ. ''વિદ્ધં સેન્તો''તિઇમિના **વિધમેન્તો**તિ એત્થ ધમુધાતુયા ધંસનત્થં દસ્સેતિ, સદ્દત્થાદયો નિવત્તેતિ. ''**સૂરિયોવ** ઓભાસય''ન્તિપદસ્સ ''સૂરિયો ઇવા''તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યથા''તિઆદિ. **સૂરિયો**તિ આદિચ્ચો. સો હિ યસ્મા પઠમકપ્પિકાનં સૂરં જનેતિ, તસ્મા સૂરિયોતિ વુચ્ચતિ. **અબ્ભુગ્ગતો**તિ અભિમુખં ઉદ્ધં આકાસં ગતો, અબ્ભં વા આકાસં ઉગ્ગતો. **અબ્ભ**સદ્દો હિ આકાસપરિયાયો. આકાસો હિ યસ્મા આભુસો ભાતિ દિપ્પતિ, તસ્મા ''**અબ્ભ**''ન્તિ વુચ્ચતિ. અયં પનેત્થ ઓપમ્મસંસન્દનં – યથા સૂરિયો ઓભાસયન્તો તિટ્ઠતિ, એવં બ્રાહ્મણો સચ્ચાનિ પટિવિજ્ઝન્તો. યથા સૂરિયો અન્ધકારં વિધમેન્તો તિટ્ઠતિ, એવં બ્રાહ્મણો મારસેનમ્પિ વિધૂપયન્તોતિ.

એત્થાતિ એતેસુ તીસુ ઉદાનેસુ. પઠમં ઉદાનં ઉપ્પન્નન્તિ સમ્બન્ધો. ઇમિસ્સા ખન્ધકપાળિયા ઉદાનપાળિં સંસન્દન્તો આહ ''ઉદાને પના''તિઆદિ . ઉદાને પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ ઉદાને વુત્તવચનં, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **અચ્ચયેના**તિ અતિક્કમેન, તમેવત્થં વિભાવેન્તો આહ ''તદા હી''તિઆદિ. **તદા**તિ ''સ્વે આસના વુટ્ઠહિસ્સામી''તિ રત્તિં ઉપ્પાદિતમનસિકારકાલે. ભગવા મનસાકાસીતિ સમ્બન્ધો. પુરિમા દ્વે ઉદાનગાથા આનુભાવદીપિકા હોન્તીતિ યોજના. **તસ્સા**તિ પચ્ચયાકારપજાનનપચ્ચયક્ખયાધિગમસ્સ. **એકેકમેવા**તિ અનુલોમપટિલોમેસુ એકેકમેવ. **પઠમયામઞ્ચા**તિ અચ્ચન્તસંયોગે ઉપયોગવચનં, નિરન્તરં પઠમયામકાલન્તિ અત્થો. **ઇધ પના**તિ ઇમસ્મિં ખન્ધકે પન. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''ભગવા હી''તિઆદિ. તત્થ ભગવા ઉદાનેસીતિ સમ્બન્ધો. **વિસાખપુણ્ણમાયા**તિ વિસાખાય યુત્તાય પુણ્ણમાય. ''અરુણો ઉગ્ગમિસ્સતી''તિ વત્તબ્બસમયેતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બઞ્ઞુત**ન્તિ સબ્બઞ્ઞુભાવં, અનાવરણઞાણન્તિ અત્થો. **તતો**તિ અરુણુગ્ગમનતો. **તં દિવસ**ન્તિ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનં, તસ્મિં દિવસેતિ હિ અત્થો. અચ્ચન્તસંયોગે વા, તં દિવસં કાલન્તિ હિ અત્થો. **એવં મનસિ કત્વા**તિ યથા તં દિવસં અનુલોમપટિલોમં મનસાકાસિ, એવં મનસિ કત્વાતિ અત્થો. **ઇતી**તિ એવં. ''બોધિરુક્ખમૂલે…પે॰… નિસીદી''તિ એવં વુત્તં તં સત્તાહન્તિ યોજના. **તત્થેવા**તિ બોધિરુક્ખમૂલેયેવ.

૨. અજપાલકથા

૪. **ન ભગવા**તિ એત્થ નકારો ''ઉપસઙ્કમી''તિ પદેન યોજેતબ્બો, ન ઉપસઙ્કમીતિ હિ અત્થો. **તમ્હા સમાધિમ્હા**તિ તતો અરહત્તફલસમાપત્તિસમાધિતો. અનન્તરમેવ અનુપસઙ્કમનં ઉપમાય આવિકરોન્તો આહ ''યથા પના''તિઆદિ. ઇચ્ચેવં વુત્તં ન હોતીતિ યોજના. **ઇદ**ન્તિ ઇદં અત્થજાતં. **એત્થા**તિ ''ભુત્વા સયતી''તિ વાક્યે. **એવ**ન્તિ ઉપમેય્યજોતકો. **ઇધાપી**તિ ઇમિસ્સં ''અથ ખો ભગવા''તિઆદિપાળિયમ્પિ. **ઇદ**ન્તિ અયમત્થો દીપિતો હોતીતિ યોજના. **એત્થા**તિ ''અથ ખો ભગવા''તિઆદિપાઠે.

અપરાનિપીતિ પલ્લઙ્કસત્તાહતો અઞ્ઞાનિપિ. **તત્રા**તિ ''અપરાનિપી''તિઆદિવચને. ભગવતિ નિસિન્ને સતીતિ યોજના. **કિર**સદ્દો વિત્થારજોતકો . **કિં નુ ખો**તિ પરિવિતક્કનત્થે નિપાતો. **એકચ્ચાન**ન્તિ અપ્પેસક્ખાનં એકચ્ચાનં. **તાસ**ન્તિ દેવતાનં. **બલાધિગમટ્ઠાન**ન્તિ બલેન તેજસા અધિગમટ્ઠાનં. **અનિમિસેહી**તિ ઉમ્મિસેહિ. **સત્તાહ**ન્તિ કમ્મત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં, અચ્ચન્તસંયોગે વા. એવઞ્હિ સતિ ''કાલ''ન્તિ કમ્મં વેદિતબ્બં. **તં ઠાન**ન્તિ અનિમિસેહિ અક્ખીહિ ઓલોકિયમાનટ્ઠાનં. **અથા**તિ અનિમિસસત્તાહસ્સ અનન્તરે. **રતનચઙ્કમે**તિ રતનમયે ચઙ્કમે. **તં ઠાન**ન્તિ

ચઙ્કમટ્ઠાનં. **તતો**તિ ચઙ્કમસત્તાહતો. **રતનઘર**ન્તિ રતનમયં ગેહં. **તત્થા**તિ રતનઘરે અભિધમ્મપિટકં વિચિનન્તોતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ રતનઘરે, અભિધમ્મપિટકે વા, નિદ્ધારણે ચેતં ભુમ્મવચનં. **તં ઠાન**ન્તિ અભિધમ્મપિટકવિચિનનટ્ઠાનં.

એવન્તિઆદિ પુબ્બવચનસ્સ નિગમવસેન પચ્છિમવચનસ્સ અનુસન્ધિનિદસ્સનં. **તેના**તિ અજપાલાનં નિસીદનકારણેન. **અસ્સા**તિ નિગ્રોધસ્સ. ''અજપાલનિગ્રોધોત્વેવ નામ''ન્તિ ઇમિના ઉપચારવસેન નામલભનં દસ્સેતિ. અજપા બ્રાહ્મણા લન્તિ નિવાસં ગણ્હન્તિ એત્થાતિ **અજપાલો**, ઉણ્હકાલે વા અન્તોપવિટ્ઠે અજે અત્તનો છાયાય પાલેતીતિ **અજપાલો**, અજપાલો ચ સો નિગ્રોધો ચેતિ **અજપાલનિગ્રોધો**તિ વચનત્થાનિપિ પકરણન્તરેસુ (ઉદા॰ અટ્ઠ॰ ૪) દસ્સિતાનિ. **તત્રાપી**તિ અજપાલનિગ્રોધેપિ. **બોધિતો**તિ બોધિરુક્ખતો. **એત્થા**તિ અજપાલનિગ્રોધે. ભગવતિ નિસિન્નેતિ યોજના. **તત્થા**તિ ''અથ ખો અઞ્ઞતરો''તિઆદિવચને. **સો**તિ બ્રાહ્મણો. **દિટ્ઠમઙ્ગલિકો નામા**તિ દિટ્ઠસુતમુતસઙ્ખાતેસુ તીસુ મઙ્ગલિકેસુ દિટ્ઠમઙ્ગલિકો નામ કિરાતિ અત્થો. ''માનવસેન...પે॰... વુચ્ચતી''તિ ઇમિના ''હુંહુ''ન્તિ કરોતીતિ **હુંહુઙ્કો**, હુંહુઙ્કો જાતિ સભાવો ઇમસ્સાતિ **હુંહુઙ્કજાતિકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

તેનાતિ બ્રાહ્મણેન. **સિખાપ્પત્ત**ન્તિ અગ્ગપ્પત્તં. **તસ્સા**તિ ઉદાનસ્સ. **યો**તિ પુગ્ગલો, પટિજાનાતીતિ સમ્બન્ધો. ''ન દિટ્ઠમઙ્ગલિકતાયા''તિ ઇમિના અવધારણફલં દસ્સેતિ. ''બાહિતપાપધમ્મત્તા''તિ ઇમિના બાહિતો પાપો ધમ્મો અનેનાતિ **બાહિતપાપધમ્મો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''હુંહુઙ્કારપહાનેના''તિ ઇમિના નત્થિ હુંહુઙ્કારો ઇમસ્સાતિ **નિહુંહુઙ્કો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **રાગાદિકસાવાભાવેના**તિ ઇમિના નત્થિ રાગાદિકસાવો ઇમસ્સાતિ **નિક્કસાવો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''ભાવનાનુયોગયુત્તચિત્તતાયા''તિ ઇમિના યતં અનુયુત્તં અત્તં ચિત્તં ઇમસ્સાતિ **યતત્તો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ હિ યતસદ્દો વીરિયવાચકો, યતધાતુયા નિપ્ફન્નો, અત્તસદ્દો ચિત્તપરિયાયો. યતસદ્દસ્સ યમુધાતુયા ચ નિપ્ફન્નભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''સીલસંવરેન વા''તિઆદિ. ''સઞ્ઞતચિત્તતાયા''તિ ઇમિના યમતિ સંયમતીતિ **યતં**, યતં અત્તં ચિત્તં ઇમસ્સાતિ **યતત્તો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. સચ્ચાનિ વિદન્તિ જાનન્તીતિ **વેદાની**તિ વચનત્થેન મગ્ગઞાણાનિ વેદાનિ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''ચતુમગ્ગઞાણસઙ્ખાતેહિ વેદેહી''તિ. ''ચતુમગ્ગઞાણસઙ્ખાતાન''ન્તિ વિભત્તિપરિણામં કત્વા ''વેદાન''ન્તિપદેન યોજેતબ્બો. **અન્ત**ન્તિ નિબ્બાનં. તઞ્હિ યસ્મા સઙ્ખારાનં અવસાને જાતં, તસ્મા અન્તન્તિ વુચ્ચતિ. પુન **અન્ત**ન્તિ અરહત્તફલં. તઞ્હિ યસ્મા મગ્ગસ્સ પરિયોસાને પવત્તં, તસ્મા અન્તન્તિ વુચ્ચતિ. ''મગ્ગબ્રહ્મચરિયસ્સ વુસિતત્તા''તિ ઇમિના વુસિતં મગ્ગસઙ્ખાતં બ્રહ્મચરિયં અનેનાતિ **વુસિતબ્રહ્મચરિયો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ધમ્મેન બ્રહ્મવાદં વદેય્યા**તિ વુત્તવચનસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''બ્રાહ્મણો અહન્તિ એતં વાદં ધમ્મેન વદેય્યા''તિ. **ધમ્મેના**તિ ભૂતેન સભાવેન. **લોકે**તિ એત્થ સત્તલોકોવાધિપ્પેતોતિ આહ ''સકલે લોકસન્નિવાસે''તિ.

૩. મુચલિન્દકથા

૫. અકાલમેઘોતિ એત્થ વપ્પાદિકાલસ્સ અભાવા ન અકાલો હોતિ, અથ ખો વસ્સકાલે અસમ્પત્તત્તા અકાલોતિ આહ ''અસમ્પત્તે વસ્સકાલે''તિ. ''ઉપ્પન્નમેઘો''તિ ઇમિના અકાલે ઉપ્પન્નો મેઘો **અકાલમેઘો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ગિમ્હાનં પચ્છિમે માસે**તિ જેટ્ઠમૂલમાસે. **તસ્મિ**ન્તિ મેઘે. **સીતવાતદુદ્દિની**તિ એત્થ સીતેન વાતેન દૂસિતં દિનં ઇમિસ્સા વદ્દલિકાયાતિ સીતવાતદુદ્દિનીતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સા ચ પના''તિઆદિ. સા ચ પન સત્તાહવદ્દલિકા સીતવાતદુદ્દિની નામ અહોસીતિ સમ્બન્ધો. ''સમીપે પોક્ખરણિયા નિબ્બત્તો''તિ ઇમિના મુચલિન્દસ્સ સમીપે નિબ્બત્તો **મુચલિન્દો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **મુચલિન્દો**તિ ચ નિચુલો. સો નીપોતિ ચ પિયકોતિ

ચ વુચ્ચતિ. નાગસ્સ ભોગો એકોપિ સત્તાભુજત્તા ''ભોગેહી''તિ બહુવચનવસેન વુત્તં. **તસ્મિ**ન્તિ નાગરાજે ઠિતે સતીતિ યોજના. **તસ્સા**તિ નાગરાજસ્સ. **તસ્મા**તિ યસ્મા ભણ્ડાગારગબ્ભપમાણં અહોસિ, તસ્મા. ઠાનસ્સ કારણં પરિદીપેતિ અનેનાતિ **ઠાનકારણપરિદીપનં** ''મા ભગવન્તં સીત''ન્તિઆદિવચનં. **સો**તિ નાગરાજા. **હી**તિ સચ્ચં. પાળિયં ''બાધયિત્થા''તિ કિરિયાપદં અજ્ઝાહરિતબ્બન્તિ આહ ''મા સીતં ભગવન્તં બાધયિત્થા''તિ. **તત્થા**તિ ''મા ભગવન્તં સીત''ન્તિઆદિવચને. સત્તાહવદ્દલિકાય સતીતિ સમ્બન્ધો. **તમ્પી**તિ ઉણ્હમ્પિ. **ન**ન્તિ ભગવન્તં. **તસ્સા**તિ નાગરાજસ્સ. **ઉબ્બિદ્ધ**ન્તિ ઉદ્ધં છિદ્દં. વિદ્ધછિદ્દસદ્દા હિ પરિયાયા. આકાસં મેઘપટલપટિચ્છન્નં આસન્નં વિય હોતિ, મેઘપટલવિગમે દૂરં વિય ઉપટ્ઠાતિ, તસ્મા વુત્તં ''મેઘવિગમેન દૂરીભૂત''ન્તિ. **વિગતવલાહક**ન્તિ એત્થ વિગતસદ્દો અપગતત્થવાચકો, વલાહકસદ્દો મેઘપરિયાયોતિ આહ ''અપગતમેઘ''ન્તિ. ઇન્દનીલમણિ વિય દિબ્બતીતિ **દેવો**તિ વચનત્થેન આકાસો દેવો નામાતિ આહ ''દેવન્તિ આકાસ''ન્તિ. **અત્તનો રૂપ**ન્તિ અત્તનો નાગસણ્ઠાનં. ઇમિના **સકવણ્ણ**ન્તિ એત્થ સકસદ્દો અત્તવાચકો, વણ્ણસદ્દો સણ્ઠાનવેવચનોતિ દસ્સેતિ.

સુખો વિવેકોતિ એત્થ તદઙ્ગ વિક્ખમ્ભન સમુચ્છેદ પટિપ્પસ્સદ્ધિનિસ્સરણવિવેકસઙ્ખાતેસુ પઞ્ચસુ વિવેકેસુ નિબ્બાનસઙ્ખાતો નિસ્સરણવિવેકો ચ કાયચિત્તઉપધિવિવેકસઙ્ખાતેસુ તીસુ વિવેકેસુ નિબ્બાનસઙ્ખાતો ઉપધિવિવેકો ચ ગહેતબ્બોતિ આહ ''નિબ્બાનસઙ્ખાતો ઉપધિવિવેકો''તિ. ''ચતુમગ્ગઞાણસન્તોસેના''તિ ઇમિના **તુટ્ઠસ્સા**તિ એત્થ પિણ્ડપાતસન્તોસાદિકે નિવત્તેતિ. **સુતધમ્મસ્સા**તિ એત્થ સુતસદ્દો વિસ્સુતપરિયાયોતિ આહ ''પકાસિતધમ્મસ્સા''તિ, પાકટસચ્ચધમ્મસ્સાતિ અત્થો. **પસ્સતો**તિ એત્થ મંસચક્ખુસ્સ કરણભાવેન આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ''ઞાણચક્ખુના''તિ. ''અકુપ્પનભાવો''તિ ઇમિના **અબ્યાપજ્જ**ન્તિ એત્થ બ્યાપાદસદ્દસ્સ દોસવાચકભાવો ચ ણ્યપચ્ચયસ્સ ભાવત્થો ચ દસ્સિતો. **એતેના**તિ ''અબ્યાપજ્જ''ન્તિપદેન. **મેત્તાપુબ્બભાગો**તિ અબ્યાપજ્જસ્સ પુબ્બભાગે મેત્તાય ઉપ્પન્નભાવો. **પાણભૂતેસુ સંયમો**તિ એત્થ પાણભૂતસદ્દા વેવચનભાવેન સત્તેસુ એવ વત્તન્તીતિ આહ ''સત્તેસુ ચા''તિ. **કરુણાપુબ્બભાગો**તિ સંયમસ્સ પુબ્બભાગે કરુણાય ઉપ્પન્નભાવો. **યા**તિ યા વિરાગતા. અનાગામિમગ્ગસ્સ કામરાગસ્સ અનવસેસપહાનત્તા વુત્તં ''એતેન અનાગામિમગ્ગો કથિતો''તિ. યાથાવમાનસ્સ અરહત્તમગ્ગેન નિરુદ્ધત્તા વુત્તં ''અસ્મિ...પે॰... કથિત''ન્તિ. **ઇતો**તિ અરહત્તતો.

૪. રાજાયતનકથા

૬. **પાચીનકોણે**તિ પુરત્થિમઅસ્સે, પુબ્બદક્ખિણદિસાભાગેતિ અત્થો. **રાજાયતનરુક્ખ**ન્તિ ખીરિકારુક્ખં. **તેન ખો પન સમયેના**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં પુચ્છિત્વા દસ્સેન્તો આહ ''કતરેન સમયેના''તિ. નિસિન્નસ્સ ભગવતોતિ યોજના. દેવરાજસદ્દસ્સ અઞ્ઞે પજાપતિઆદયો દેવરાજાનો નિવત્તેતું ''સક્કો''તિ વુત્તં. **ત**ન્તિ હરીતકં. પરિભુત્તમત્તસ્સેવ ભગવતોતિ સમ્બન્ધો. નિસિન્ને ભગવતિ.

''તેન ખો પન સમયેના''તિ ઇમિના યેન સમયેન ભગવા રાજાયતનમૂલે નિસીદિ, તેન ખો પન સમયેનાતિ અત્થં દસ્સેતિ. **ઉક્કલજનપદતો**તિ ઉક્કલનામકા જનપદમ્હા. યસ્મિં દેસે ભગવા વિહરતિ, તં દેસન્તિ યોજના. **એત્થા**તિ ''તં દેસં અદ્ધાનમગ્ગપ્પટિપન્ના''તિપદે. **તેસ**ન્તિ વાણિજાનં. ઞાતિસાલોહિતસદ્દાનં અઞ્ઞમઞ્ઞવેવચનત્તા ''ઞાતી''તિ વુત્તે સાલોહિતસદ્દસ્સ અત્થો સિદ્ધોતિ દસ્સેતું વુત્તં ''ઞાતિભૂતપુબ્બા દેવતા''તિ. **સા**તિ દેવતા. **નેસ**ન્તિ વાણિજાનં. **તતો**તિ અપવત્તનકારણા. **તે**તિ વાણિજા . **ઇદ**ન્તિ અપવત્તનં. **બલિ**ન્તિ ઉપહારં. **તેસ**ન્તિ વાણિજાનં. ''સબ્બિમધુફાણિતાદીહિ યોજેત્વા''તિ પદં પુબ્બાપરાપેક્ખં, તસ્મા મજ્ઝે વુત્તં. **પતિમાનેથા**તિ એત્થ માન પૂજાયં પેમનેતિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૮ નકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા પૂજનપેમનં નામ અત્થતો ઉપટ્ઠહનન્તિ

આહ ‘‘ઉપકહથા’’તિ. **તં વો**તિ એત્થ તંસદ્દો પતિમાનનવિસયો, વોસદ્દો તીસુ વોસદ્દેસુ તુમ્હસદ્દસ્સ કારિયો વોસદ્દો, સો ચ ચતુત્થ્યત્થોતિ આહ ‘‘તં પતિમાનં તુમ્હાક’’ન્તિ. **વો**કારો હિ તિવિધો તુમ્હસદ્દસ્સ કારિયો, યોવચનસ્સ કારિયો, પદપૂરણોતિ. તત્થ તુમ્હસદ્દસ્સ કારિયો પઞ્ચવિધો પચ્ચત્તઉપયોગકરણસમ્પદાનસામિવચનવસેનાતિ. તત્થ તુમ્હસદ્દકારિયો સમ્પદાનવચનો ઇધાધિપ્પેતો. તેનાહ ‘‘તુમ્હાક’’ન્તિ. ‘‘ય’’ન્તિસદ્દસ્સ વિસયો પટિગ્ગહણત્થોતિ આહ ‘‘યં પટિગ્ગહણ’’ન્તિ. **અસ્સા**તિ ભવેય્ય. યો પત્તો અહોસીતિ યોજના. **અસ્સા**તિ ભગવતો. **સો**તિ પત્તો. સુજાતાય આગચ્છન્તિયા એવાતિ સમ્બન્ધો. અનાદરે ચેતં સામિવચનં. **તેના**તિ અન્તરધાયહેતુના. **અસ્સા**તિ ભગવતો. **હત્થેસૂ**તિ કરણત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં. હત્થેહીતિ હિ અત્થો. **કિમ્હી**તિ કેન.

ઇતોતિ આસળ્હીમાસજુણ્હપક્ખપઞ્ચમિતો. **એત્તકં કાલ**ન્તિ એતં પમાણં એકૂનપઞ્ઞાસદિવસકાલં. **જિઘચ્છા**તિ ઘસિતુમિચ્છા. **પિપાસા**તિ પાતુમિચ્છા. **અસ્સા**તિ ભગવતો. ચેતસા-ચેતોસદ્દાનં સમ્બન્ધાપેક્ખત્તા તેસં સમ્બન્ધં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અત્તનો’’તિ ચ ‘‘ભગવતો’’તિ ચ. ઇમેહિ સમ્બન્ધિસદ્દાનમસદિસત્તા સમ્બન્ધોપિ અસદિસોતિ દસ્સેતિ. **અત્તનો**તિ ચતુન્નં મહારાજાનં. સમાસોયેવ અવયવીપધાનો હોતિ, વાક્યં પન અવયવપધાનોયેવાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ચતૂહિ દિસાહી’’તિ. પાળિયં ‘‘આગન્ત્વા’’તિ પાઠસેસો યોજેતબ્બો. ‘‘સિલામયે’’તિ ઇમિના સિલામયમેવ **સેલામય**ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **ઇદ**ન્તિ ‘‘સેલામયે પત્તે’’તિ વચનં. **યે**તિ મુગ્ગવણ્ણસિલામયે પત્તે. **તતો**તિ ઇન્દનીલમણિમયપત્તઉપનામનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ ચતુન્નં મહારાજાનં. ચત્તારોપિ અધિટ્ઠહીતિ સમ્બન્ધો . **યથા**તિ યેનાકારેન, અધિટ્ઠિયમાનેતિ યોજના. **એકસદિસો**તિ એકંસેન સદિસો. અધિટ્ઠિતે પત્તેતિ સમ્બન્ધો. **પત્તે**તિ ચ કરણત્થે ભુમ્મવચનં. પત્તેન પટિગ્ગહેસીતિ હિ અત્થો. **પચ્ચગ્ઘે**તિ એત્થ એકારો સ્મિંવચનસ્સ કારિયોતિ આહ ‘‘પચ્ચગ્ઘસ્મિ’’ન્તિ. પટિ અગ્ઘન્તિ પદવિભાગં કત્વા પટિસદ્દો પાટેક્કત્થો, ‘‘અગ્ઘ’’ન્તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ મહગ્ઘત્થોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પાટેક્કં મહગ્ઘસ્મિ’’ન્તિ. ઇમિના ચત્તારો એકતો હુત્વા ન મહગ્ઘા હોન્તિ, પાટેક્કં પન મહગ્ઘા હોન્તીતિ દસ્સેતિ. અથ વા સઉપસગ્ગો **પચ્ચગ્ઘસદ્દો** અભિનવપરિયાયોતિ આહ ‘‘અભિનવે’’તિ. **અભિનવો**તિ ચ અચિરતનવત્થુસ્સ નામં. અચિરતનવત્થુ અચિરતનત્તા અબ્ભુણ્હં વિય હોતિ, તસ્મા વુત્તં ‘‘**અબ્ભુણ્હે**’’તિ. ‘‘તઙ્ખણે નિબ્બત્તસ્મિ’’ન્તિ ઇમિના તમેવત્થં વિભાવેતિ. **દ્વેવાચિકા**તિપદસ્સ સમાસવસેન ચ તદ્ધિતવસેન ચ નિપ્ફન્નભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘દ્વે વાચા’’તિઆદિ. **પત્તા**તિ એત્થ એકો ઇતિસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠો. ઇતિ તસ્મા દ્વેવાચિકાઇતિ અત્થોતિ યોજના. **તે**તિ વાણિજા. **અથા**તિ તસ્મિં કાલે. **તે**તિ કેસે. **તેસ**ન્તિ વાણિજાનં. **પરિહરથા**તિ અત્તનો અભિવાદનપચ્ચુટ્ઠાનટ્ઠાનન્તિ પટિગ્ગહેત્વા, પરિચ્છિન્દિત્વા વા હરથાતિ અત્થો. **તે**તિ વાણિજા. **અમતેનેવા**તિ અમતેન ઇવ, અભિસિત્તા ઇવાતિ યોજના.

૫. બ્રહ્મયાચનકથા

૭. ભગવા ઉપસઙ્કમીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મિ**ન્તિ અજપાલનિગ્રોધે. **આચિણ્ણસમાચિણ્ણો**તિ આચરિતો સમ્માચરિતો, ન એકસ્સ બુદ્ધસ્સ આચિણ્ણો, અથ ખો સબ્બબુદ્ધાનં આચિણ્ણસમાચિણ્ણો, અતિઆચિણ્ણો નિચ્ચાચિણ્ણોતિ અત્થો. સઙ્ખેપેન વુત્તમત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘જાનન્તિ હી’’તિઆદિ. **ધમ્મદેસન**ન્તિ ભગવતો ધમ્મદેસનં, ધમ્મદેસનત્થાય વા ભગવન્તં, ભગવન્તં વા ધમ્મદેસનં. **તતો**તિ યાચનકારણા. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. લોકસન્નિવાસો બ્રહ્મગરુકો યસ્મા, ઇતિ તસ્મા ઉપ્પાદેસ્સન્તીતિ યોજના. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં.

તત્થાતિ પરિવિતક્કનાકારપાઠે. ‘‘પઞ્ચકામગુણેસુ અલ્લીય’’ન્તીતિ ઇમિના અલ્લીયન્તિ અભિરમિતબ્બટ્ઠેન લગ્ગન્તિ એત્થાતિ **આલયા** પઞ્ચ કામગુણાતિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **અલ્લીયન્તી**તિ લગ્ગન્તિ. ‘‘પઞ્ચ કામગુણે

અલ્લીયન્તી''તિપિ પાઠો, એવં સતિ અલ્લીયન્તિ અભિરમિતબ્બટ્ઠેન સેવિયન્તીતિ **આલયા** પઞ્ચ કામગુણાતિ વચનત્થો કાતબ્બો. **અલ્લીયન્તી**તિ સેવન્તિ. **તે**તિ પઞ્ચ કામગુણા. **''યદિદ**''ન્તિપદસ્સ યં ઇદન્તિ પદવિભાગં કત્વા ''ય''ન્તિ ચ ''ઇદ''ન્તિ ચ સબ્બનામપદન્તિ આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ''યદિદન્તિ નિપાતો''તિ. ઇમિના તીસુ લિઙ્ગેસુ દ્વીસુ ચ વચનેસુ વિનાસં, વિકારં વા વિસદિસં વા નઅયનત્તા નગમનત્તા અબ્યયં નામાતિ દસ્સેતિ, અત્થો પન સબ્બનામત્થોયેવાતિ દટ્ઠબ્બં. **તસ્સા**તિ ''યદિદ''ન્તિનિપાતસ્સ, અત્થોતિ સમ્બન્ધો. **ઠાન**ન્તિ ''ઠાનં''ઇતિપદં. **પટિચ્ચસમુપ્પાદ**ન્તિ ''પટિચ્ચસમુપ્પાદો''ઇતિપદં. અત્થોપિ યુત્તોયેવાતિ દટ્ઠબ્બં. **ઇમેસ**ન્તિ સઙ્ખારાદીનં પચ્ચયુપ્પન્નાનં. **પચ્ચયા**તિ અવિજ્જાદિકારણા. ''ઇદપ્પચ્ચયા એવા''તિ ઇમિના **ઇદપ્પચ્ચયતા**તિ એત્થ તાપચ્ચયસ્સ સ્વત્થં દીપેતિ ''દેવતા''તિઆદીસુ (ખુ॰ પા॰ અટ્ઠ॰ એવમિચ્ચાદિપાઠવણ્ણના) વિય.

સો મમસ્સ કિલમથોતિ એત્થ તંસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ''યા અજાનન્તાનં દેસના નામા''તિ, ઇમિના ''દેસેય્યં, ન આજાનેય્યુ''ન્તિ દ્વિન્નમેવ કિરિયાપદાનં તસદ્દસ્સ વિસયભાવં દસ્સેતિ, ન એકસ્સ કિરિયાપદસ્સ. **સો**તિ દેસનાસઙ્ખાતો કાયવચીપયોગો, ઇમિના વાક્યવિસયે તસદ્દો ઉત્તરપદસ્સેવ લિઙ્ગવચનાનિ ગણ્હાતીતિ દસ્સેતિ, સમાસમજ્ઝે પન તસદ્દો પુબ્બપદસ્સેવ લિઙ્ગવચનાનિ ગણ્હાતિ. તેન વુત્તં ''અવિજ્જા ચ સા પચ્ચયો ચા''તિ (ઉદા॰ અટ્ઠ॰ પઠમબોધિસુત્તવણ્ણના) ચ ''અભિધમ્મો ચ સો પિટકઞ્ચા''તિ ચ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.પઠમમહાસઙ્ગીતિકથા; ધ॰ સ॰ અટ્ઠ॰ નિદાનકથા) આદિ . **કિલમથો**તિ કાયકિલમનહેતુ. કિલમતિ અનેનાતિ કિલમથો. **અસ્સા**તિ ભવેય્ય. **સા**તિ કાયવચીપયોગસઙ્ખાતા દેસના. **વિહેસા**તિ કાયવિહિંસાહેતુ. વિહિંસતિ ઇમાયાતિ વિહેસા. ચિત્તેન પન બુદ્ધાનં કિલમથો વા વિહેસા વા નત્થિ અરહત્તમગ્ગેન સમુચ્છિન્નત્તા . ''પટિભંસૂ''તિ એત્થ પટીતિ કમ્મપ્પવચનીયયોગત્તા ''ભગવન્ત''ન્તિ એત્થ સામ્યત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ''ભગવતો''તિ. **''અનુ અચ્છરિયા**''તિ ઇમિના ''ન અચ્છરિયા''તિ પદવિભાગં નિવત્તેતિ, પુનપ્પુનં અચ્છરિયાતિ અત્થો. **પટિભંસૂ**તિ એત્થ પટિસદ્દો પટિભાનત્થો, ભાધાતુ ખાયનત્થોતિ આહ ''પટિભાનસઙ્ખાતસ્સ ઞાણસ્સ ગોચરા અહેસુ''ન્તિ. ''ગોચરા અહેસુ''ન્તિ ઇમિના ખાયનં નામ અત્થતો ગોચરભાવેન ભવનન્તિ દસ્સેતિ.

મેતિ મમ, મયા વા, અધિગતં ધમ્મં પકાસિતુન્તિ સમ્બન્ધો. અરિયમગ્ગસોતસ્સ પટિ **પટિસોત**ન્તિ વુત્તે નિબ્બાનમેવાતિ આહ ''પટિસોતં વુચ્ચતિ નિબ્બાન''ન્તિ. **નિબ્બાનગામિ**ન્તિ અરિયમગ્ગં. અરિયમગ્ગો હિ યસ્મા નિબ્બાનં ગમયતિ, તસ્મા નિબ્બાનગામીતિ વુચ્ચતિ. **તમોખન્ધેના**તિ એત્થ તમસદ્દો અવિજ્જાપરિયાયો, ખન્ધસદ્દો રાસત્થોતિ આહ ''અવિજ્જારાસિના''તિ. ''અજ્ઝોત્થટા''તિ ઇમિના **આવુટા**તિ એત્થ વુધાતુ આવરણત્થોતિ દસ્સેતિ. **અપ્પોસ્સુક્કતાયા**તિ એત્થ અપત્યૂપસગ્ગો અભાવત્થો, તાપચ્ચયો ભાવત્થોતિ આહ ''નિરુસ્સુક્કભાવેના''તિ.

૮. **લોકે**તિ સત્તલોકે. **મહાબ્રહ્મે**તિ મહાબ્રહ્માનો. **અપ્પરજક્ખજાતિકા**તિ એત્થ અપ્પં રજં અક્ખિમ્હિ એતેસન્તિ અપ્પરજક્ખા, અપ્પરજક્ખા જાતિ સભાવો એતેસન્તિ **અપ્પરજક્ખજાતિકા**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''પઞ્ઞામયે''તિઆદિ. ''પઞ્ઞામયે''તિ ઇમિના મંસમયેતિ અત્થં નિવત્તેતિ. **એતેસ**ન્તિ સત્તાનં. **ધમ્મસ્સા**તિ તુપચ્ચયયોગે છટ્ઠીકમ્મં. આપુબ્બો ઞાધાતુ પટિવિજ્ઝનત્થોતિ આહ ''પટિવિજ્ઝિતારો''તિ.

સંવિજ્જતિ મલં એતેસન્તિ **સમલા**, પૂરણકસ્સપાદિકા છ સત્થારો, તેહિ. ''રાગાદીહી''તિ ઇમિના મલસરૂપં દસ્સેતિ. **અવાપુરેત**ન્તિ એત્થ અવપુબ્બો ચ આપુબ્બો ચ પુરધાતુ વિવરણત્થોતિ આહ ''વિવર એત''ન્તિ. વકારસ્સ પકારં કત્વા ''અપાપુરેત''ન્તિપિ પાઠો . અમતસદ્દસ્સ સલિલાદયો નિવત્તેતું વુત્તં ''નિબ્બાનસ્સા''તિ. ઇમે સત્તા સુણન્તૂતિ સમ્બન્ધો. **વિમલેના**તિ એત્થ વિસદ્દો અભાવત્થોતિ આહ ''અભાવતો''તિ. ઇમિના નત્થિ મલં

એતસ્સાતિ **વિમલો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ . ‘‘સમ્માસમ્બુદ્ધેના’’તિ ઇમિના અઞ્ઞપદત્થસરૂપં દસ્સેતિ. અનુક્કમેન મગ્ગેન બુજ્ઝિતબ્બન્તિ **અનુબુદ્ધ**ન્તિ વુત્તે ચતુસચ્ચધમ્મો ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘ચતુસચ્ચધમ્મ’’ન્તિ.

‘‘સેલમયે’’તિ ઇમિના સિલાય નિબ્બત્તો **સેલો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘સબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણેના’’તિ ઇમિના સમન્તચક્ખુસરૂપં દસ્સેતિ. ભગવા ત્વમ્પીતિ યોજના. ધમ્મસદ્દો પઞ્ઞાપરિયાયોતિ આહ ‘‘ધમ્મમયં પઞ્ઞામય’’ન્તિ. અપેતો સોકો ઇમસ્સાતિ **અપેતસોકો**, ભગવા. સોકં અવતરતીતિ **સોકાવતિણ્ણા**, જનતા. સોકાવતિણ્ણઞ્ચ જાતિજરાભિભૂતઞ્ચાતિ ચસદ્દો યોજેતબ્બો. ઇમિના ચસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠોતિ દસ્સેતિ.

‘‘ભગવા’’તિપદં ‘‘વીરો’’તિઆદીસુ યોજેતબ્બં. ‘‘વીરિયવન્તતાયા’’તિ ઇમિના વીરં યસ્સત્થીતિ **વીરો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. સદ્દસત્થેસુ આલપનપદેસુ વિગ્ગહો ન કાતબ્બોતિ ઇદં આલપનાવત્થં સન્ધાય વુત્તં, ઇધ પન તેસમત્થદસ્સનત્થાય વિગ્ગહો વુત્તોતિ દટ્ઠબ્બં. ‘‘દેવપુત્ત…પે॰… વિજિતત્તા’’તિ ઇમિના વિજિતો મારેહિ સંગામો અનેનાતિ **વિજિતસઙ્ગામો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ ચ ખન્ધમારો મચ્ચુમારેન સઙ્ગહિતો દ્વિન્નં મારાનં એકતો વિજિતત્તા. ‘‘સત્તવાહો’’તિ પઠમક્ખરેન ચ ‘‘સત્થવાહો’’તિ દુતિયક્ખરેન ચ યુત્તો. તત્થ સત્થવાહો વિયાતિ ‘‘**સત્થવાહો**’’તિ ઉપચારેન વુત્તે દુતિયક્ખરેન યુત્તો, સત્તે વહતીતિ **સત્તવાહો**તિ મુખ્યતો વુત્તે પઠમક્ખરેન યુત્તો. ઇધ પન પઠમક્ખરેન યુત્તોતિ આહ ‘‘સત્તે વહતીતિ સત્તવાહો’’તિ. નત્થિ ઇણં ઇમસ્સાતિ **અણણો** ભગવા.

૯. **બુદ્ધચક્ખુના**તિ એત્થ ચક્ખુ દુવિધં મંસચક્ખુઞાણચક્ખુવસેન. તત્થાપિ મંસચક્ખુ દુવિધં પસાદચક્ખુસસમ્ભારચક્ખુવસેન. તત્થ પસાદરૂપં પસાદચક્ખુ નામ, ભમુકટ્ઠિપરિચ્છિન્નો મંસપિણ્ડો સસમ્ભારચક્ખુ નામ. ઞાણચક્ખુ પન પઞ્ચવિધં (પટિ॰ મ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧.૩) દિબ્બધમ્મપઞ્ઞાબુદ્ધસમન્તચક્ખુવસેન. તત્થ દિબ્બચક્ખુઅભિઞ્ઞાઞાણં દિબ્બચક્ખુ નામ, હેટ્ઠિમમગ્ગત્તયં ધમ્મચક્ખુ નામ, અરહત્તમગ્ગઞાણં પઞ્ઞાચક્ખુ નામ, ઇન્દ્રિયપરોપરિયત્તઞાણઞ્ચ આસયાનુસયઞાણઞ્ચ બુદ્ધચક્ખુ નામ, સબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણં સમન્તચક્ખુ નામ. ઇધ પન ‘‘બુદ્ધચક્ખુના’’તિ વુત્તત્તા યથાવુત્તદ્વેઞાણાનિયેવાતિ આહ ‘‘ઇન્દ્રિય…પે॰… ઞાણેન ચા’’તિ. **હી**તિ સચ્ચં. **યેસ**ન્તિ સત્તાનં. **સદ્ધાદીની**તિ આદિસદ્દેન વીરિયસતિસમાધિપઞ્ઞિન્દ્રિયાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **તિક્ખાની**તિ તિખિણાનિ. **મુદૂની**તિ સુખુમતરાનિ. **આકારા**તિ કારણા. ઇમાનિ તીણિ દુકાનિ બાહિરત્થસમાસવસેન વુત્તાનિ. સુખેન વિઞ્ઞાપેતબ્બાતિ **સુવિઞ્ઞાપયા**, તથા **દુવિઞ્ઞાપયા**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યે કથિતકારણ’’ન્તિઆદિ . પરલોકો ચ વજ્જઞ્ચ **પરલોકવજ્જાનિ**, તાનિ ભયતો પસ્સન્તીતિ **પરલોકવજ્જભયદસ્સાવિનો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યે’’તિઆદિ. ઇમાનિ દ્વે દુકાનિ કિતવસેન વુત્તાનિ, ઇધ પચ્છિમદુકે ‘‘ન અપ્પેકચ્ચે પરલોકવજ્જભયદસ્સાવિનો’’તિ દુતિયપદં ન વુત્તં, પટિસમ્ભિદામગ્ગપાળિયં (પટિ॰ મ॰ ૧.૧૧૧) પન યુગળવસેન વુત્તં. ઉપ્પલાનિ એત્થ સન્તીતિ **ઉપ્પલિની**તિ વચનત્થેન ગચ્છો વા લતા વા પોક્ખરણી વા વનં વા ‘‘ઉપ્પલિની’’તિ વુચ્ચતિ, ઇધ પન ‘‘વન’’ન્તિ આહ ‘‘ઉપ્પલવને’’તિ. નિમુગ્ગાનેવ હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. **પોસયન્તી**તિ વડ્ઢન્તિ, ઇમિના અન્તોનિમુગ્ગાનેવ હુત્વા પોસયન્તીતિ **અન્તોનિમુગ્ગપોસીની**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘ઉદકેન સમ’’ન્તિ ઇમિના ઉદકેન સમં **સમોદકં**, સમોદકં હુત્વા ઠિતાનીતિ અત્થં દસ્સેતિ. ‘‘અતિક્કમિત્વા’’તિ ઇમિના **અચ્ચુગ્ગમ્મા**તિપદસ્સ અતિઉગ્ગન્ત્વાતિ અત્થં દસ્સેતિ.

પટિચ્છન્નેન આરોપિતાતિ **પારુતા**, ન પારુતા **અપારુતા**. અપારુતા નામ અત્થતો વિવરણાતિ આહ ‘‘વિવટા’’તિ **સો**તિ અરિયમગ્ગો . **હી**તિ સચ્ચં. **પચ્છિમપદદ્વયે**તિ ગાથાય ઉત્તમપદદ્વયે. **અયમેવત્થો**તિ અયં

વક્ખમાનો એવં અત્થો દટ્ઠબ્બોતિ યોજના. **હીતિ** વિત્થારો. **ન ભાસિન્તિ** એત્થ ઉત્તમપુરિસત્તા ‘‘અહ’’ન્તિ વુત્તં. ‘‘દેવમનુજેસુ’’તિ વત્તબ્બે એકસેસવસેન **‘‘મનુજેસૂ’’**તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘દેવમનુસ્સેસૂ’’તિ.

૬. પઞ્ચવગ્ગિયકથા

૧૦. ઠાનુપ્પત્તિયાતિ કારણેન ઉપ્પત્તિયા. નિક્કિલેસો જાતિ સભાવો ઇમસ્સાતિ **નિક્કિલેસજાતિકો**. ‘‘ઞાણ’’ન્તિ અવિસેસેન વુત્તેપિ અત્થતો અનાવરણઞાણમેવાતિ આહ ‘‘સબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણ’’ન્તિ. **ઇતો**તિ ‘‘ધમ્મં દેસેસ્સામી’’તિ પરિવિતક્કદિવસતો, હેટ્ઠાતિ સમ્બન્ધો. દેવતા પન આળારસ્સ કાલઙ્કરણમેવ જાનાતિ, ન આકિઞ્ચઞ્ઞાયતને નિબ્બત્તભાવં. ભગવા પન સબ્બં જાનાતિ, તેન વુત્તં ‘‘આકિઞ્ચઞ્ઞાયતને નિબ્બત્તો’’તિ. ‘‘પરિહીનત્તા’’તિ ઇમિના **મહાજાનિયો**તિ એત્થ હાધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ. **અસ્સા**તિ આળારસ્સ. મહતી જાનિઅસ્સાતિ ‘‘મહાજાનિકો’’તિ વત્તબ્બે કકારસ્સ યકારં કત્વા **‘‘મહાજાનિયો’’**તિ વુત્તં. **અક્ખણે**તિ બ્રહ્મચરિયવાસાય અનોકાસે, આકિઞ્ચઞ્ઞાયતનેતિ અત્થો. **હિય્યો**તિ અનન્તરાતીતાહે. **સોપી**તિ ઉદકો રામપુત્તોપિ. પિસદ્દો આળારાપેક્ખો. તત્થ આળારો કાલામો યાવઆકિઞ્ચઞ્ઞાયતનઝાનલાભી હોતિ, તસ્મા આકિઞ્ચઞ્ઞાયતને નિબ્બત્તો. ઉદકો રામપુત્તો યાવનેવસઞ્ઞાનાસઞ્ઞાયતનઝાનલાભી હોતિ, તસ્મા નેવસઞ્ઞાનાસઞ્ઞાયતને નિબ્બત્તોતિ દટ્ઠબ્બં. **‘‘બહુકારા’’**તિ ચ ‘‘બહૂપકારા’’તિ ચ પાઠસ્સ દ્વિધા યુત્તભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘બહુકારાતિ બહૂપકારા’’તિ. પેસિતત્તભાવં મન્તિ યોજના. ઇમિના **પહિતત્તન્તિ** એત્થ અત્તસદ્દો કાયવાચકોતિ દસ્સેતિ.

૧૧. અન્તરાસદ્દેન યુત્તત્તા ‘‘ગયં, બોધિ’’ન્તિ એત્થ સામ્યત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ‘‘ગયાય ચ બોધિમણ્ડસ્સ ચા’’તિ.

ગાથાય ચતૂસુ સબ્બસદ્દેસુ દુતિયો **સબ્બ**સદ્દો અનવસેસત્થો, સેસા સાવસેસત્થાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સબ્બં તેભૂમકધમ્મ’’ન્તિઆદિ. વચનત્થો સુવિઞ્ઞેય્યોવ. અરહત્તફલસ્સાપિ તણ્હાક્ખયત્તા વુત્તં ‘‘તણ્હાક્ખયે નિબ્બાને’’તિ. **સયં**સદ્દો અત્તપરિયાયો, **અભિઞ્ઞાય**સદ્દો તુ ત્વાપચ્ચયન્તોતિ આહ ‘‘અત્તનાવ જાનિત્વા’’તિ. ‘‘સબ્બં ચતુભૂમકધમ્મ’’ન્તિ ઇમિના ઞાધાતુયા કમ્મં દસ્સેતિ. ‘‘અયં મે આચરિયો’’તિ ઉદ્દિસનાકારદસ્સનં.

‘‘લોકુત્તરધમ્મે’’તિ ઇમિના લોકિયધમ્મે પન આચરિયો (મિ॰ પ॰ ૪.૫.૧૧) અત્થીતિ દસ્સેતિ. **પટિપુગ્ગલો**તિ એત્થ **પટિ**સદ્દો પટિભાગત્થોતિ આહ ‘‘પટિભાગપુગ્ગલો’’તિ. સદિસપુગ્ગલો નામ નત્થીતિ અત્થો. **સીતિભૂતો**તિ સીતિ હુત્વા ભૂતો, સીતિભાવં વા પત્તો.

કાસીનન્તિ બહુવચનવસેન વુત્તત્તા જનપદાનં નામં. જનપદસમૂહસ્સ રટ્ઠનામત્તા વુત્તં ‘‘કાસિરટ્ઠે’’તિ. ‘‘નગર’’ન્તિ ઇમિના **પુર**સદ્દો નગરપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **પટિલાભાયા**તિ પટિલાભાપનત્થાય. ‘‘ભેરિ’’ન્તિ ઇમિના **દુન્દુભિ**સદ્દો ભેરિવાચકોતિ દસ્સેતિ. ભેરિ હિ ‘‘દું દુ’’ન્તિસદ્દેન ઉભિ પૂરણમેત્થાતિ **દુન્દુભી**તિ વુચ્ચતિ. દકારરકારાનં સંયોગં કત્વા દુન્દ્રુભીતિપિ પાઠો અત્થિ, સો અપાઠોયેવ. ‘‘પહરિસ્સામી’’તિ એત્થ પહારસદ્દેન **આહઞ્ઞિન્તિ** એત્થ આપુબ્બહનધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ, સ્સામિસદ્દેન અજ્જતનિઇંવિભત્તિયા અનાગતકાલે પવત્તભાવં, ઇતિસદ્દેન ગમનાકારવાચકસ્સ ઇતિસદ્દસ્સ લોપભાવં દસ્સેતિ.

અનન્તજિનોતિ અનન્તસઙ્ખાતસ્સ સબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણસ્સ પદટ્ઠાનભૂતેન અરહત્તમગ્ગઞાણેન સબ્બકિલેસારીનં જિતવા, એતેન ફલૂપચારેન અનન્તજિનભાવં દસ્સેતિ. **હુવેય્ય પાવુસો**તિ એત્થ ‘‘હુવેય્ય અપિ આવુસો’’તિ

પદવિભાગં કત્વા હુધાતુ સત્તત્થવાચકો, અપિસદ્દો એવંનામવાચકોતિ દસ્સેન્તો આહ આવુસો ''એવં નામ ભવેય્યા''તિ. વકારસ્સ પકારં કત્વા ''**હુપેય્યા**''તિ પાઠોપિ યુજ્જતિયેવ.

૧૨. ''અત્થાય પટિપન્નો''તિ ઇમિના બાહુલ્લસ્સ અત્થાય પટિપન્નો **બાહુલ્લિકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **પધાનતો**તિ દુક્કરચરિયાય પદહનતો. ''ભટ્ઠો''તિ ઇમિના **વિબ્ભન્તો**તિ એત્થ વિપુબ્બભમુધાતુયા અનવટ્ઠાનત્થો નામ અત્થતો ભટ્ઠોતિ દસ્સેતિ. **સોતન્તિ** એત્થ સોતસદ્દસ્સ સોતવિઞ્ઞાણાદિવાચકત્તા ''સોતિન્દ્રિય''ન્તિ વુત્તં. **ઇરિયાયા**તિ એત્થ ઇરિયનં ચરણં ઇરિયાતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''દુક્કરચરિયાયા''તિ. **અભિજાનાથ નો**તિ એત્થ **નો**સદ્દો નુસદ્દત્થોતિ આહ ''અભિજાનાથ નૂ''તિ. **વાક્યન્તિ** વાચકં. **સઞ્ઞાપેતુન્તિ**પદસ્સ સઞ્ઞાપનાકારં દસ્સેતું વુત્તં ''અહં બુદ્ધો''તિ.

૧૩. **ઇતો**તિ ''ચક્ખુકરણી''તિઆદિતો. **પદત્થતો**તિ પદતો ચ અત્થતો ચ, પદાનં અત્થતો વા. **ઇતો**તિ યથાવુત્તતો. **હી**તિ સચ્ચં. **સુત્તન્તકથન્તિ** સુત્તન્તવસેન વુત્તવચનં.

૧૮. **દેવતાકોટીહી**તિ બ્રહ્મસઙ્ખાતાહિ દેવતાકોટીહિ. પતિટ્ઠિતસ્સ તસ્સ આયસ્મતોતિ સમ્બન્ધો. સાવ એહિભિક્ખુઉપસમ્પદાતિ યોજના.

૧૯. દુતિયદિવસે ધમ્મચક્ખું ઉદપાદીતિ સમ્બન્ધો. ''દુતિયદિવસે''તિઆદિ પાટિપદદિવસં ઉપનિધાય વુત્તં. **પક્ખસ્સા**તિ આસળ્હીમાસકાળપક્ખસ્સ. સબ્બેવ તે ભિક્ખૂતિ યોજના. **અનત્તસુત્તેના**તિ અનત્તલક્ખણસુત્તન્તેન (મહાવ॰ ૨૦; સં॰ નિ॰ ૩.૫૯).

પઞ્ચમિયા પક્ખસ્સાતિ પક્ખસ્સ પઞ્ચમિયા. **લોકસ્મિન્તિ** સત્તલોકે. ''**મનુસ્સઅરહન્તો**તિ ઇમિના દેવઅરહન્તો બહૂતિ દસ્સેતિ.

૭. પબ્બજ્જાકથા

૩૧. **પોરાણાનુપોરાણાનન્તિ** પુરાણે ચ અનુપુરાણે ચ ભવાનં. **એકસટ્ઠી**તિ એકો ચ સટ્ઠિ ચ, એકેન વા અધિકા સટ્ઠિ એકસટ્ઠિ.

તત્રાતિ તેસુ એકસટ્ઠિમનુસ્સઅરહન્તેસુ. **પુબ્બયોગો**તિ પુબ્બે કતો ઉપાયો, પુબ્બૂપનિસ્સયોતિ અત્થો. **વગ્ગબન્ધેના**તિ સમૂહં કત્વા બન્ધેન. **તે**તિ પઞ્ચપઞ્ઞાસ જના. **ઝાપેસ્સામા**તિ ડય્હિસ્સામ. **નીહરિંસૂ**તિ ગામતો નીહરિંસુ. **તેસૂ**તિ પઞ્ચપઞ્ઞાસજનેસુ. પઞ્ચ જને ઠપેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **સેસા**તિ પઞ્ચહિ જનેહિ અવસેસા. **સો**તિ યસો દારકો. **તેપી**તિ ચત્તારોપિ જના. **તત્થા**તિ સરીરે. **તે સબ્બેપી**તિ યસસ્સ માતાપિતુભરિયાહિ સદ્ધિં સબ્બેપિ તે સહાયકા. **તેના**તિ પુબ્બયોગેન.

આમન્તેસીતિ કથેસિ.

૩૨. દિબ્બેસુ વિસયેસુ ભવા **દિબ્બા** લોભપાસાતિ દસ્સેન્તો આહ ''દિબ્બા નામા''તિઆદિ. **લોભપાસા**તિ લોભસઙ્ખાતા બન્ધના. **અસવનતા**તિ એત્થ કરણત્થે પચ્ચત્તવચનન્તિ આહ ''અસવનતાયા''તિ. **પરિહાયન્તી**તિ

એત્થ કેન પરિહાયન્તીતિ આહ ''વિસેસાધિગમતો''તિ. **વિસેસાધિગમતો**તિ મગ્ગફલસઙ્ખાતસ્સ વિસેસસ્સ અધિગમતો.

૩૩. અન્તં લામકં કરોતીતિ **અન્તકો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''લામકા''તિ. ''હીનસત્તા''તિ ઇમિના અન્તકસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. આમન્તનપદમેતં. **તન્તિ** રાગપાસં. **હી**તિ સચ્ચં. **સો**તિ મારો પાપિમા. અન્તલિક્ખે ચરન્તાનં પઞ્ચાભિઞ્ઞાનમ્પિ બન્ધનત્તા અન્તલિક્ખે ચરતિ પવત્તતીતિ **અન્તલિક્ખચરો**તિ વચનત્થેન રાગપાસો ''અન્તલિક્ખચરો''તિ મારેન પાપિમતા વુત્તો.

૩૪. **નાનાજનપદતો**તિ એકિસ્સાપિ દિસાય નાનાજનપદતો. ''અનુજાનામિ...પે॰... પબ્બાજેથા''તિઆદિમ્હિ વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. પબ્બાજેન્તેન ભિક્ખુના પબ્બાજેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. યે પટિક્ખિત્તા પુગ્ગલાતિ યોજના. **પરતો**તિ પરસ્મિં. ''ન ભિક્ખવે...પે॰... પબ્બાજેતબ્બો''તિ પાળિં (મહાવ॰ ૮૯) આદિં કત્વાતિ યોજના. **તે**તિ પટિક્ખિત્તપુગ્ગલે. **સોપિ ચા**તિ સોપિ ચ પુગ્ગલો. અનુઞ્ઞાતોયેવ પબ્બાજેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સ ચા**તિ પુગ્ગલસ્સ ચ, અથ વા તેસઞ્ચ માતાપિતૂનં. વચનવિપલ્લાસો હેસ. અનુજાનનલક્ખણં વણ્ણયિસ્સામાતિ સમ્બન્ધો.

એવન્તિ ઇમિના વુત્તનયેન. ચસદ્દો વાક્યસમ્પિણ્ડનત્થો. સચે અચ્છિન્નકેસો હોતિ ચ, સચે એકસીમાય અઞ્ઞેપિ ભિક્ખૂ અત્થિ ચાતિ અત્થો. **અઞ્ઞેપી**તિ અત્તના અપરેપિ. **ભણ્ડૂ**તિ મુણ્ડો, સોયેવ કમ્મં **ભણ્ડુકમ્મં**. **તસ્સા**તિ ભણ્ડુકમ્મસ્સ. **ઓકાસો**તિ પબ્બજ્જાય ખણો. ''ઓકાસં ન લભતી''તિ વત્વા તસ્સ કારણં દસ્સેતું વુત્તં ''સચે''તિઆદિ.

અવુત્તોપીતિ એત્થ પિસદ્દો વુત્તો પન કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **ઉપજ્ઝાયં ઉદ્દિસ્સ પબ્બાજેતી**તિ એત્થ પબ્બજ્જા ચતુબ્બિધા તાપસપબ્બજ્જા પરિબ્બાજકપબ્બજ્જા સામણેરપબ્બજ્જા ઉપસમ્પદપબ્બજ્જાતિ. તત્થ કેસમસ્સુહરણં **તાપસપબ્બજ્જા** નામ વક્કલાદિગહણતો પઠમમેવ વજિતબ્બત્તા. **ઇસિપબ્બજ્જાતિ**પિ તસ્સાયેવ નામં. કેસમસ્સુહરણમેવ **પરિબ્બાજકપબ્બજ્જા** નામ કાસાયાદિગહણતો પઠમમેવ વજિતબ્બત્તા. કેસમસ્સુહરણઞ્ચ કાસાયચ્છાદનઞ્ચ **સામણેરપબ્બજ્જા** નામ સરણગહણતો પઠમમેવ વજિતબ્બત્તા. **ઉપસમ્પદપબ્બજ્જા** તિવિધા એહિભિક્ખુઉપસમ્પદપબ્બજ્જા સરણગહણૂપસમ્પદપબ્બજ્જા ઞત્તિચતુત્થવાચિકૂપસમ્પદપબ્બજ્જાતિ. તત્થ **એહિભિક્ખૂપસમ્પદપબ્બજ્જાયં** કેસમસ્સુહરણાદિ સબ્બં એકતોવ સમ્પજ્જતિ ''એહિ ભિક્ખૂ''તિ ભગવતો વચનેન અભિનિપ્ફન્નત્તા. **સરણગહણૂપસમ્પદપબ્બજ્જા** સામણેરપબ્બજ્જસદિસાયેવ. કેસમસ્સુહરણઞ્ચ કાસાયચ્છાદનઞ્ચ સરણગહણઞ્ચ **ઞત્તિચતુત્થવાચિકૂપસમ્પદપબ્બજ્જા** નામ કમ્મવાચાગહણતો પઠમમેવ વજિતબ્બત્તા. તત્થ સામણેરપબ્બજ્જં સન્ધાય વુત્તં ''ઉપજ્ઝાયં ઉદ્દિસ્સ પબ્બાજેતી''તિ. **ઉપજ્ઝાયં ઉદ્દિસ્સા**તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ વેય્યાવચ્ચકરટ્ઠાનનિયમં કત્વા. પબ્બજ્જાકમ્મે અત્તનો ઇસ્સરિયમકત્વાતિ અત્થો. દહરેન ભિક્ખુના કેસચ્છેદનં કાસાયચ્છાદનં સરણદાનન્તિ તીણિ કિચ્ચાનિ કાતબ્બાનિયેવ. કેચિ ''સરણાનિ પન સયં દાતબ્બાની''તિ પાઠં ઇધાનેત્વા દહરેન ભિક્ખુના સરણાનિ ન દાતબ્બાનીતિ વદન્તિ, તં ન ગહેતબ્બં દહરસ્સ ભિક્ખુત્તા, ભિક્ખૂનં પબ્બાજેતું લભનત્તા ચ. ઉપજ્ઝાયો ચે કેસચ્છેદનઞ્ચ કાસાયચ્છાદનઞ્ચ અકત્વા પબ્બજ્જત્થં સરણાનિયેવ દેતિ, ન રુહતિ પબ્બજ્જા પબ્બજ્જાય અકત્તબ્બત્તા. કમ્મવાચં સાવેત્વા ઉપસમ્પાદેતિ, રુહતિ ઉપસમ્પદા અપત્તચીવરાનં ઉપસમ્પદસિદ્ધિતો, કમ્મવિપત્તિયા અભાવતો ચ. **ખણ્ડસીમ**ન્તિ ઉપચારસીમટ્ઠં બદ્ધસીમં. **પબ્બાજેત્વા**તિ કેસચ્છેદનં સન્ધાય વુત્તં ''કાસાયાનિ અચ્છાદેત્વા''તિ કાસાયચ્છાદનસ્સ વિસું વુત્તત્તા. સામણેરસ્સ સરણદાનસ્સ અરુહત્તા

“સરણાનિ પન સયં દાતબ્બાની”તિ વુત્તં. પુરિસં પબ્બાજેતુન્તિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. **આણત્તિયા**તિ ભિક્ખૂનં આણત્તિયા. **યેન કેનચી**તિ ગહટ્ઠપબ્બજિતેસુ યેન કેનચિ.

“ભબ્બરૂપો”તિ વત્વા તસ્સ અત્થં દસ્સેતું વુત્તં “સહેતુકો”તિ. **સહેતુકો**તિ મગ્ગફલાનં ઉપનિસ્સયેહિ સહ પવત્તો. **યસસ્સી**તિ પરિવારયસેન ચ કિત્તિયસેન ચ સમન્નાગતો. **ઓકાસં કત્વાપી**તિ ઓકાસં કત્વા એવ. **સયમેવા**તિ ન અઞ્ઞો આણાપેતબ્બો. **એત્તોયેવા**તિ દસ્સનટ્ઠાનતોયેવ. **અસ્સા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સ. **ખજ્જુ વા**તિ કણ્ડુવનં વા. “કચ્છુ વા”તિપિ પાઠો, પામં વાતિ અત્થો. **પિળકા વા**તિ ફોટા વા. **એત્તકેના**તિ એતપમાણેન ઘંસિત્વા ન્હાપનમત્તેન. **અનિવત્તિધમ્મા**તિ ગિહિભાવં અનિવત્તનસભાવા. **કતઞ્ઞૂ**તિ કતસ્સૂપકારસ્સ જાનનસીલા. **કતવેદિનો**તિ કતઞ્ઞૂપકારસ્સ વેદં પાકટં કરોન્તો.

અનિય્યાનિકકથાતિ યાવદત્થં સુપિત્વા યાવદત્થં ભુઞ્જિત્વા ચિત્તકેળિં કરોન્તો અનુક્કણ્ઠિતો વિહરાહીતિઆદિકા કથા. નકથેતબ્બં દસ્સેત્વા કથેતબ્બં દસ્સેન્તો આહ “અથખ્વસ્સા”તિ. **અસ્સા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સ. આચિક્ખનાકારં દસ્સેન્તો આહ “આચિક્ખન્તેન ચા”તિઆદિ. **વણ્ણ…પે॰… વસેના**તિ વણ્ણો ચ સણ્ઠાનઞ્ચ ગન્ધો ચ આસયો ચ ઓકાસો ચ, તેસં વસેન, આચિક્ખિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ ફલજોતકો, આચિક્ખનસ્સ ફલં વક્ખામીતિ અત્થો. **સો**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખો. **પુબ્બે**તિ પુબ્બભવે, પબ્બજનતો પુબ્બે વા. કણ્ટકવેધાપેક્ખો પરિપક્કગણ્ડો વિય ઞાણં પવત્તતીતિ યોજના. **અસ્સા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સ. **ઇન્દાસની**તિ સક્કસ્સ વજિરાવુધો. સો હિ ઇન્દેન અસીયતિ ખિપીયતીતિ ઇન્દાસનીતિ વુચ્ચતિ. ઇન્દાસનિ પબ્બતે ચુણ્ણયમાના વિય સબ્બે કિલેસે ચુણ્ણયમાનંયેવાતિ યોજના. **ખુરગ્ગેયેવા**તિ ખુરસ્સ કોટિયમેવ. ખુરકમ્મપરિયોસાનેયેવાતિ અત્થો. **હી**તિ સચ્ચં. **તસ્મા**તિ યસ્મા પત્તા, તસ્મા. **અસ્સા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સ.

ગિહિગન્ધન્તિ ગેહે ઠિતસ્સ જનસ્સ ગન્ધં. **અથાપી**તિ યદિપિ અચ્છાદેતીતિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સ. **આચરિયો વા**તિ સરણદાનાચરિયો વા કમ્મવાચાચરિયો વા ઓવાદાચરિયો વા. **તંયેવ વા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખમેવ વા. **તેન ભિક્ખુનાવા**તિ આચરિયુપજ્ઝાયભિક્ખુના એવ.

અનાણત્તિયાતિ આચરિયુપજ્ઝાયેહિ અનાણત્તિયા. ઇમિના આચરિયુપજ્ઝાયેહિ અનાણત્તેન યેન કેનચિ નિવાસનાદીનિ ન કાતબ્બાનીતિ દસ્સેતિ. **ભિક્ખુના**તિ આચરિયુપજ્ઝાયભિક્ખુના. **તસ્સેવા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સેવ. **ઉપજ્ઝાયમૂલકે**તિ ઉપજ્ઝાયમૂલકે નિવાસનપારુપને. **અય**ન્તિ વિનિચ્છયો.

તત્થાતિ પબ્બજ્જૂપસમ્પદટ્ઠાને. **તેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **અથા**તિ વન્દાપનતો પચ્છા, વન્દાપનસ્સ અનન્તરા વા. “એવં વદેહી”તિ પાળિનયનિદસ્સનમુખેન “યમહં વદામિ, તં વદેહી”તિ અટ્ઠકથાનયં નિદસ્સેતિ. **અથા**તિ તદનન્તરં. **અસ્સા**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખસ્સ, દાતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. **એકપદમ્પી**તિ તીસુ વાક્યપદેસુ એકં વાક્યપદમ્પિ, નવસુ વા વિભત્યન્તપદેસુ એકપદમ્પિ. **એકક્ખરમ્પી**તિ ચતુવીસતક્ખરેસુ એકક્ખરમ્પિ.

એકતો સુદ્ધિયાતિ એકસ્સેવ કમ્મવાચાચરિયસ્સ ઠાનકરણસમ્પત્તિયા સુજ્ઝનેન. **ઉભતો સુદ્ધિયાવા**તિ ઉભયેસં સરણદાનાચરિયસામણેરાનં સુજ્ઝનેન એવ. **ઠાનકરણસમ્પદ**ન્તિ ઉરઆદિટ્ઠાનાનઞ્ચ સંવુતાદિકરણાનઞ્ચ સમ્પદં. **વત્તુ**ન્તિ ઠાનકરણસમ્પદં વત્તું. ન **સક્કોતી**તિ વત્તું ન સક્કોતીતિ યોજના.

ઇમાનીતિ સરણાનિ. ચસદ્દો ઉપન્યાસો, પનસદ્દો પદાલઙ્કારો. **એકસમ્બન્ધાની**તિ એકતો સમ્બન્ધાનિ. અનુનાસિકન્તં કત્વા દાનકાલે ''બુદ્ધં''ઇતિ ''સરણં''ઇતિ પદાનઞ્ચ ''સરણં''ઇતિ ''ગચ્છામિ''ઇતિ પદાનઞ્ચ અન્તરા વિચ્છેદમકત્વા એકસમ્બન્ધમેવ કત્વા દાતબ્બાનીતિ વુત્તં હોતિ. કસ્મા તિણ્ણં પદાનમન્તરા બ્યવધાનસ્સ કસ્સચિ અક્ખરસ્સ અભાવતો. **વિચ્છિન્દિત્વા**તિ વિચ્છેદં કત્વા. મકારન્તં કત્વા દાનકાલે તિણ્ણં પદાનમન્તરા એકસમ્બન્ધમકત્વા વિચ્છિન્દિત્વા એવ કત્વા દાતબ્બાનીતિ વુત્તં હોતિ. કસ્મા? તિણ્ણં પદાનમન્તરા બ્યવધાનસ્સ નિસ્સરસ્સ મકારસ્સ અત્થિભાવતો. અન્ધકટ્ઠકથાયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ વચનં, ''નત્થી''તિપદે કત્તા, ''ન વુત્ત''ન્તિપદે કમ્મં. **તથા**તિ ''અહં ભન્તે બુદ્ધરક્ખિતો''તિઆદિના આકારેન, અવદન્તસ્સ સરણં ન કુપ્પતિ, બુકારદકારાદીનં બ્યઞ્જનાનં ઠાનકરણસમ્પદં હાપેન્તસ્સેવ સરણં કુપ્પતીતિ અધિપ્પાયો.

''તિક્ખત્તુ''ન્તિ ઇમિના સકિં વા દ્વિક્ખત્તું વા ન વટ્ટતીતિ દીપેતિ. તિક્ખત્તુતો અધિકં પન સહસ્સક્ખત્તુમ્પિ વટ્ટતિયેવ. **તત્થા**તિ તાસુ પબ્બજ્જાઉપસમ્પદાસુ. **પરતો**તિ પરસ્મિં. **સા**તિ ઉપસમ્પદા. પબ્બજ્જા પન અનુઞ્ઞાતા એવાતિ સમ્બન્ધો. **પરતોપી**તિ પિસદ્દો પુબ્બાપેક્ખો. **સા**તિ પબ્બજ્જા. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન કેસચ્છેદનકાસાયચ્છાદનસરણદાનેન. **હી**તિ ફલજોતકો.

એસાતિ એસો સામણેરોતિ અત્થો. ''ગતિમા''તિ વત્વા તસ્સત્થં દસ્સેન્તો આહ ''પણ્ડિતજાતિકો''તિ. **અથા**તિ એવં સતિ. **અસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **તસ્મિંયેવ ઠાને**તિ સામણેરભૂમિયં ઠિતટ્ઠાનેયેવ. યથા ભગવતા ઉદ્દિટ્ઠાનિ, તથા ઉદ્દિસિતબ્બાનીતિ યોજના. **એત**ન્તિ ''અનુજાનામિ...પે॰... જાતરૂપ રજતપટિગ્ગહણા વેરમણી''તિ વચનં.

તન્તિ અન્ધકટ્ઠકથાયં વુત્તવચનં. **યથાપાળિયાવા**તિ એવસદ્દો સન્નિટ્ઠાનત્થો, તેન યથાપાળિયાવ ઉદ્દિસિતબ્બાનિ. યથાપાળિં વિસજ્જેત્વા અઞ્ઞથા એવ ઉદ્દિસિતબ્બાનીતિ વાદં નિવારેતિ. યથાપાળિં વિસજ્જેત્વા અઞ્ઞથા ''પાણાતિપાતા વેરમણિં સિક્ખાપદં સમાદિયામી''તિ ઉદ્દિસન્તોપિ નિદ્દોસોયેવ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તાની**તિ સિક્ખાપદાનિ. **યાવા**તિ યત્તકં કાલં ન જાનાતિ, ન કુસલો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **સન્તિકાવચરોયેવા**તિ આચરિયુપજ્ઝાયાનં સમીપે અવચારોવ. **અસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **કપ્પિયાકપ્પિય**ન્તિ દસસિક્ખાપદવિનિમુત્તં કપ્પિયં પરામાસાદિઞ્ચ અકપ્પિયં અપરામાસાદિઞ્ચ. **તેનાપી**તિ સામણેરેનાપિ. **નાસનઙ્ગાની**તિ લિઙ્ગનાસનઅઙ્ગાનિ. **સાધુકં સિક્ખિતબ્બ**ન્તિ સાધુકં અસિક્ખન્તસ્સ લિઙ્ગનાસનઞ્ચ દણ્ડકમ્મનાસનઞ્ચ હોતીતિ અધિપ્પાયો.

૧૦. દુતિયમારકથા

૩૫. મય્હન્તિપદસ્સ ''અનુપ્પત્તા સચ્છિકતા''તિપદેસુ છટ્ઠીકત્તુભાવં દસ્સેન્તો આહ ''મયા ખોતિ અત્થો''તિ. ''અથ વા''તિઆદિના ''મય્હ''ન્તિપદસ્સ ''યોનિસો મનસિકારા, યોનિસો સમ્મપ્પધાના''તિપદેસુ સમ્બન્ધભાવં દસ્સેતિ. ''યોનિસો મનસિકારા, યોનિસો સમ્મપ્પધાના''તિ એત્થ કારણત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ આહ ''તેન હેતુના''તિ. ''પુના''તિઆદિના ''મય્હ''ન્તિપદં ''યોનિસો મનસિકારા, યોનિસો સમ્મપ્પધાના''તિપદેસુ સામ્યત્થે સામિભાવેન યોજેત્વા પુન ''અનુપ્પત્તા, સચ્છિકતા''તિ પદેસુ કત્તુત્થે સામિભાવેન વિભત્તિવિપલ્લાસો કાતબ્બોતિ દસ્સેતિ.

૧૧. ભદ્દવગ્ગિયકથા

૩૬. ભદ્દં રૂપઞ્ચ ચિત્તઞ્ચ એતેસમત્થીતિ **ભદ્દકા**. વગ્ગબન્ધનં **વગ્ગો** ઉત્તરપદલોપેન, વગ્ગેન ચરન્તીતિ **વગ્ગિયા**. ભદ્દકા ચ તે વગ્ગિયા ચાતિ **ભદ્દવગ્ગિયા** કકારલોપેનાતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ભદ્દવગ્ગિયા''તિઆદિ. ''વોકારો નિપાતમત્તો''તિ ઇમિના તુમ્હસદ્દસ્સ ચ યોવચનસ્સ ચ કારિયભાવં નિવત્તેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તે**તિ ભદ્દવગ્ગિયા. **ઇદ**ન્તિ પઞ્ચસીલરક્ખનં. **પુબ્બકમ્મ**ન્તિ પુબ્બે ઉપચિતં કુસલકમ્મં.

૧૨. ઉરુવેલપાટિહારિયકથા

૩૮. **પરિયાદિયેય્ય**ન્તિ એત્થ દાધાતુસ્સ પરીતિ ચ આતિ ચ ઉપસગ્ગવસેન અભિભવનત્થોતિ આહ ''અભિભવેય્ય''ન્તિ.

૩૯. **પચ્છા પક્ખિત્તા**તિ સઙ્ગીતિતો પરં પોત્થકારૂળ્હેહિ ઠપિતાતિ અત્થો.

૪૪. ''એવં વદન્તો વિય ઓણતો''તિ ઇમિના ''આહરહત્થો''તિપદસ્સ તદ્ધિતભાવં દસ્સેતિ. વિત્થિણ્ણમુખત્તા મન્દં હીનં અતિમુખમેતાસન્તિ વચનત્થેન અગ્ગિકપાલા **મન્દામુખિયો**તિ વુચ્ચન્તીતિ આહ ''અગ્ગિભાજનાનિ વુચ્ચન્તી''તિ.

૫૧. યસ્મા યો નાગદમનકાલો ચિરં પતતિ પવત્તતિ, તસ્મા સો **ચિરપતિકો**તિ વુચ્ચતિ, તસ્મા ચિરપતિકા પટ્ઠાય અભિપ્પસન્નાતિ યોજના. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ચિરકાલતો પટ્ઠાયા''તિ.

૫૨. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ''જટામિસ્સ''ન્તિઆદિપદેસુ. **ખારિકાજ**ન્તિ એત્થ કમણ્ડલુઆદિકા તાપસપરિક્ખારા ખારીતિ વુચ્ચન્તિ, ખારિસઙ્ખાતેન ભારેન પૂરિતો કાજો ખારિકાજોતિ અત્થં એકદેસેન દસ્સેન્તો આહ ''ખારિભારો''તિ.

૧૩. બિમ્બિસારસમાગમકથા

૫૫. **લટ્ઠિ**સદ્દો તરુણરુક્ખવાચકો ''અમ્બલટ્ઠિકાય''ન્તિઆદીસુ (દી॰ નિ॰ ૧.૨), ઇધાપિ તરુણતાલરુક્ખો લટ્ઠિ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''તાલુય્યાને''તિ. **વટરુક્ખે**તિ નિગ્રોધરુક્ખે. એત્થ ''વટ''ઇતિ ઇમિના વટરુક્ખો બહુમૂલત્તા સુટ્ઠું પતિટ્ઠાતીતિ અત્થેન **સુપ્પતિટ્ઠો** નામાતિ દસ્સેતિ. ''રુક્ખે''ઇતિ ઇમિના **ચેતિય**સદ્દો ચેતિયરુક્ખે વત્તતીતિ દસ્સેતિ, દેવાલયઞ્ચ થૂપઞ્ચ નિવત્તેતિ. **તસ્સા**તિ વટરુક્ખસ્સ. **એત**ન્તિ ''સુપ્પતિટ્ઠે ચેતિયે''તિ એતં નામં. લોકવોહારવસેન દસસહસ્સસઙ્ખાતે સઙ્ખ્યાવિસેસે નીહરિત્વા યુજ્જિતબ્બન્તિ **નિયુત**ન્તિ વચનત્થેન દસસહસ્સં નિયુતં નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''એકનિયુતં દસસહસ્સાની''તિ. ''**નહુત**''ન્તિપિ પાઠો, સો અયુત્તો નહુતસઙ્ખાતેન સઙ્ખ્યાવિસેસેન મિસ્સીભાવેન પસઙ્ગત્તા. **તેસ**ન્તિ દ્વાદસનિયુતાનં બ્રાહ્મણગહપતિકાનં.

''કિસસરીરત્તા''તિ ઇમિના કિસો કો અત્તા એતેસન્તિ **કિસકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. કકારો હેત્થ અત્તવાચકો. ''ઓવાદકો''તિ ઇમિના **ઓવદાનો**તિ એત્થ યુપચ્ચયો કત્તુત્થોતિ દસ્સેતિ. ગાથાબન્ધત્તા અકારસ્સ દીઘો. ''અથ વા''તિઆદિના કિસકો હુત્વા અઞ્ઞે ઓવદાનો **કિસકોવદાનો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ઇદ**ન્તિ ઇદં અત્થજાતં, અયમત્થો વા. ત્વં પહાસીતિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ તુવં. **ઇતિ** વુત્તં હોતીતિ યોજના.

કામિત્થિયોતિ એકારલોપવસેન સન્ધીતિ આહ ‘‘કામે ઇત્થિયો ચા’’તિ. **ઉપચીસૂ**તિ એત્થ કામખન્ધકિલેસઅભિસઙ્ખારસઙ્ખાતેસુ ચતૂસુ ઉપધીસુ ખન્ધુપધિ અધિપ્પેતોતિ આહ ‘‘ખન્ધુપધીસૂ’’તિ.

કોચરહીતિ એત્થ **કો**સદ્દો ‘‘કો તે બલં મહારાજા’’તિઆદીસુ (જા॰ ૨.૨૨.૧૮૮૦) વિય ક્વસદ્દત્થોતિ આહ ‘‘ક્વચરહી’’તિ. નિપાતોયેવેસ.

પદસદ્દસ્સ ચરણપદાદયો નિવત્તેતું વુત્તં ‘‘નિબ્બાનપદ’’ન્તિ. ‘‘સન્તસભાવતાયા’’તિઆદિના સન્તો સભાવો ઇમસ્સ પદસ્સાતિ **સન્તં**. નત્થિ ઉપધયો એત્થાતિ **અનુપધિકં**. નત્થિ કિઞ્ચનમેત્થાતિ **અકિઞ્ચનં**. તીસુ ભવેસુ ન સજ્જતીતિ **અસત્તં**. અઞ્ઞથા ન ભવતીતિ **અનઞ્ઞથાભાવિ**. અઞ્ઞેન કેનચિ ન નેતબ્બન્તિ **અનઞ્ઞનેય્ય**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તેના**તિ ‘‘સન્ત’’ન્તિઆદિપદેન. **મે**તિ મમ, મનોતિ સમ્બન્ધો. **એત્થ** દેવમનુસ્સલોકે મે મનો રતો નામાતિ કિં વક્ખામિ. **ઇતિ** ઇમમત્થં દસ્સેતીતિ યોજના.

૫૬. **તઞ્ચા**તિ સાવકભાવઞ્ચ.

૫૭. **અસ્સાસકા**તિ એત્થ આપુબ્બો સાસધાતુ આપુબ્બ સિસધાતુના સદિસો, ‘‘મે’’તિ છટ્ઠીયોગત્તા ણ્વુપચ્ચયો ચ ભાવત્થોતિ આહ ‘‘આસિસના’’તિ. ‘‘પત્થના’’તિ ઇમિના આપુબ્બસિસધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ. **અસ્સા**તિ બિમ્બિસારરઞ્ઞો. **તત્થા**તિ રતનત્તયે. **નિચ્છયગમનમેવા**તિ ‘‘સરણ’’ઇતિનિચ્છયેન જાનનમેવ ગતો. **અત્તસન્નિય્યાતન**ન્તિ અત્તનો અત્તાનં રતનત્તયે સન્નિય્યાતનં. ઇમિના અત્તસન્નિય્યાતન, પણિપાત, તપ્પરાયન, સિસ્સભાવૂપગમનસઙ્ખાતેસુ ચતૂસુ સરણગમનેસુ (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૨૫૦; મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૫૬; ખુ॰ પા॰ અટ્ઠ॰ ૧.સરણગમનગમકવિભાવના) અત્તસન્નિય્યાતનસરણગમનં દીપેતિ. **અય**ન્તિ બિમ્બિસારો રાજા. **ત**ન્તિ નિયતસરણતં. **પણિપાતગમનઞ્ચા**તિ એત્થ **પણી**તિ કરો. યથા હિ પાદપદસદ્દા દીઘરસ્સવસેન હુત્વા ચરણં વદન્તિ, એવં પાણિપણિસદ્દા કરં વદન્તિ. તસ્મા વુત્તં ‘‘પણીતિ કરો’’તિ. પતનં **પાતો**, પણિનો પાતો **પણિપાતો**. અત્થતો અઞ્જલિપણમનન્તિ વુત્તં હોતિ. તસ્સ ગમનઞ્ચ ગચ્છન્તોતિ અત્થો. ઇમિના પણિપાતસરણગમનં દીપેતિ. ચસદ્દો ‘‘પાકટ’’ન્તિ એત્થાપિ યોજેતબ્બો. પાકટઞ્ચ કરોન્તોતિ હિ અત્થો.

૫૮. **સિઙ્ગીનિક્ખસવણ્ણો**તિ એત્થ સિઙ્ગીસઙ્ખાતો નિક્ખો સિઙ્ગીનિક્ખો, તેન સમાનો વણ્ણો એતસ્સાતિ સિઙ્ગીનિક્ખસવણ્ણોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સિઙ્ગીસુવણ્ણનિક્ખેન સમાનવણ્ણો’’તિ. તત્થ ‘‘સુવણ્ણ’’ઇતિપદેન નિક્ખસદ્દસ્સ સુવણ્ણત્થં દસ્સેતિ, પઞ્ચસુવણ્ણાદયો અત્થે નિવત્તેતિ. ‘‘સમાન’’ઇતિપદેન સવણ્ણોતિ એત્થ સકારો સમાનસદ્દસ્સેવ કારિયોતિ દસ્સેતિ. **સબ્બેસૂ**તિ અખિલેસુ ચક્ખાદિઇન્દ્રિયેસુ. **દન્તો**તિ દમિતો. ઇન્દ્રિયસંવરોતિ વુત્તં હોતિ. તમેવત્થં પાકટં કરોન્તો આહ ‘‘ભગવતો હી’’તિઆદિ.

૫૯. ઓણીતો પત્તતો પાણિ યેનાતિ **ઓણીતપત્તપાણી**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પત્તતો ચા’’તિઆદિ. ‘‘અપનીતપાણિ’’ન્તિ ઇમિના ઓણીતસદ્દો અપનીતત્થો, પાણિસદ્દેન ચ સમ્બન્ધિતબ્બોતિ દસ્સેતિ. ‘‘સલ્લક્ખેત્વા’’તિ ઇમિના ‘‘ભગવન્ત’’ન્તિ ઇમં કમ્મં ‘‘સલ્લક્ખેત્વા’’તિ પાઠસેસેન યોજેતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. **એકમન્તા**ન્તિ એત્થ અન્તસદ્દો સમીપદેસત્થો, કોટિદેસત્થો વા હોતિ , ઉપયોગવચનઞ્ચ ભુમ્મત્થે હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘એકસ્મિં પદેસે’’તિ. અત્થિકપયોગે કરણસ્સ સમ્ભવતો આહ ‘‘બુદ્ધાભિવાદનગમનેન વા ધમ્મસ્સવનગમનેન વા’’તિ. **અપ્પાકિણ્ણ**ન્તિ એત્થ અપ્પસદ્દો પટિસેધત્થોતિ આહ ‘‘અનાકિણ્ણ’’ન્તિ. ‘‘અબ્બોકિણ્ણ’’ન્તિપિ પાઠો. **અપ્પનિગ્ઘોસ**ન્તિ એત્થ ‘‘અપ્પસદ્દ’’ન્તિપદેન વચનસદ્દસ્સ ગહિતત્તા ઇમિના

પારિસેસનયેન નગરનિગ્ઘોસસદ્દોયેવ ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘નગરનિગ્ઘોસસદ્દેન અપ્પનિગ્ઘોસ’’ન્તિ. તીસુ પાઠેસુ પઠમેન પાઠેન જનસ્સ વાતો **જનવાતો**, તેન વિરહિતં **વિજનવાત**ન્તિ વિકપ્પં દસ્સેતિ. દુતિયેન જનસ્સ વાદો **જનવાદો**, તેન વિરહિતં **વિજનવાદ**ન્તિ વિકપ્પં દસ્સેતિ. તતિયેન જનસ્સ પાતો સઞ્ચરણં **જનપાતો**, તેન વિરહિતં **વિજનપાત**ન્તિ વિકપ્પં દસ્સેતિ. રહસ્સં કરીયતિ એત્થાતિ **રાહસ્સેય્યકં**. મનુસ્સાનં રાહસ્સેય્યકં **મનુસ્સરાહસ્સેય્યક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ ‘‘મનુસ્સાન’’ન્તિઆદિના.

૧૪. સારિપુત્તમોગ્ગલ્લાન પબ્બજ્જાકથા

૬૦. ‘‘**તે**તિ સારિપુત્તમોગ્ગલ્લાના. અગમંસુ કિરાતિ યોજના. **તત્રા**તિ ગિરગ્ગસમજ્જે. **અથા**તિ પરિવિતક્કનાનન્તરં. **તસ્સા**તિ સઞ્ચયસ્સ. **પાર**ન્તિ પરતીરં. **એત્થા**તિ તુમ્હાકં વાદે. **ઇદ**ન્તિ અયં વાદો એત્તકોયેવાતિ અત્થો. **યો**તિ યો કોચિ. ત્વઞ્ચ અહઞ્ચ **અમ્હે**, તેસુ. નામતુમ્હસઞ્ઞાતેસુ હિ તીસુ સદ્દેસુ એકસેસેન કત્તબ્બેસુ પચ્છિમસ્સેવ એકસેસો કાતબ્બો. **તેના**તિ કતિકકરણહેતુના.

સંખેપેન વુત્તં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇદં હી’’તિઆદિ. **અત્થીકેહી**તિ અમતેન અત્થિકેહિ. **ઉપઞ્ઞાતં મગ્ગ**ન્તિ અમતસ્સ મગ્ગો ઉપગન્ત્વા ઞાતો. ઞાતો ચેવ ઉપગતો ચાતિ સહ ઉપસગ્ગેન પદં પરિવત્તિત્વા અત્થં કથેન્તો ઉપસગ્ગત્થો ચ ધાતુત્થો ચ વિસુંયેવ હોતીતિ ઞાપેતિ. અત્થિકેહિ અમ્હેહિ ઉપઞ્ઞાતં નિબ્બાનં મગ્ગં મગ્ગન્તો અનુબન્ધેય્યન્તિ વા દસ્સેન્તો આહ ‘‘અથ વા’’તિઆદિ. મગ્ગફલપચ્ચવેક્ખણઞાણેહિ ઉપગન્ત્વા ઞાતબ્બન્તિ **ઉપઞ્ઞાતં** નિબ્બાનં. **મગ્ગધાથુયા** અન્વેસનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરિયેસન્તો’’તિ.

સારિપુત્તોપિ પઞ્હં પુચ્છીતિ સમ્બન્ધો. **કમણ્ડલુતો**તિ કુણ્ડિકતો. અત્તનો ચ પરેસઞ્ચ અકથનેન અન્તરે વિવરં પટિસન્દહતીતિ **પટિસન્ધારો**, તં. **એત્થા**તિ ‘‘ન ત્યાહં સક્કોમી’’તિપદે. અધિપ્પાયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **એત્તક**ન્તિ એત્તકં પઞ્હં. **ઇમસ્સા**તિ પરિબ્બાજકસ્સ. **અવિસયભાવ**ન્તિ અત્તનો અવિસયભાવં.

હેતું પટિચ્ચ ભવન્તીતિ **હેતુપ્પભવા**તિ વચનત્થેન પઞ્ચક્ખન્ધા હેતુપ્પભવા નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘હેતુપ્પભવા નામ પઞ્ચક્ખન્ધા’’તિ. **તેના**તિ ‘‘યે ધમ્મા હેતુપ્પભવા’’તિ પદેન. **અસ્સા**તિ સારિપુત્તપરિબ્બાજકસ્સ. ‘‘તેસં હેતુ નામ સમુદયસચ્ચ’’ન્તિ ઇમિના હિનોતિ એતસ્મા ફલન્તિ **હેતૂ**તિ વચનત્થેન સમુદયસચ્ચં હેતુ નામાતિ દસ્સેતિ. **તઞ્ચા**તિ સમુદયસચ્ચઞ્ચ. **તેસ**ન્તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘ઉભિન્નમ્પિ સચ્ચાન’’ન્તિ. અપવત્તિવસેન નિરુજ્ઝતિ એત્થાતિ **નિરોધો**. **તઞ્ચા**તિ નિરોધઞ્ચ. **તેના**તિ ‘‘તેસઞ્ચ યો નિરોધો’’તિપદેન. **અસ્સા**તિ સારિપુત્તપરિબ્બાજકસ્સ. **એત્થા**તિ ઇમિસ્સં ગાથાયં, ચતૂસુ સચ્ચેસુ વા. **નયતો**તિ નાનન્તરિકનયતો, અવિનાભાવનયતો વા, નેત્તિદેસનાહારનયતો વા. તમેવત્થં પાકટં કરોન્તો આહ ‘‘નિરોધે હી’’તિઆદિ. એકદેસસરૂપેકસેસનયેન વા મગ્ગસચ્ચં ગહેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અથ વા’’તિઆદિ. નિરોધો ચ નિરોધૂપાયો ચ **નિરોધો**તિ એકદેસસરૂપેકસેસો કાતબ્બો. **તેસઞ્ચા**તિ એત્થ અવુત્તસમ્પિણ્ડનત્થેન ચસદ્દેન મગ્ગસચ્ચં ગહેતબ્બન્તિપિ વદન્તિ. અયં નયો અટ્ઠકથાયં ન વુત્તો. **તમેવત્થ**ન્તિ ચતુસચ્ચસઙ્ખાતં તમેવત્થં. **પટિપાદેન્તો**તિ નિગમેન્તો.

‘‘સચેપી’’તિ ઇમિના **યદી**તિ પદસ્સત્થં વણ્ણેતિ. ‘‘એત્તકમેવા’’તિ ઇમિના **તાવદેવા**તિ પદસ્સત્થં વણ્ણેતિ. ‘‘ઇતો ઉત્તરિ નત્થી’’તિ ઇમિના એવકારસ્સ ફલં દસ્સેતિ. **ઇતો**તિ સોતાપત્તિફલતો. ‘‘**ઇદં…પે॰… પત્તબ્બ**’’ન્તિ ઇમિના ‘‘એત્તકમેવા’’તિ પદસ્સ અત્થસરૂપં દસ્સેતિ. ‘‘એસો એવ ધમ્મો’’તિ ઇમિના ‘‘એસેવ ધમ્મો’’તિપદસ્સ

અત્થં વણ્ણેતિ. **પચ્ચબ્યત્થા**તિ પતિઅવપુબ્બો ઇધાતુ પટિવિદ્ધત્થોતિ આહ ''પટિવિદ્ધત્થા''તિ. **તુમ્હેહી**તિ અસ્સજિત્થેરં સન્ધાયાહ. ઇમિના ''પચ્ચબ્યત્થા''તિ એત્થ હિય્યત્તનીપરસ્સપદમજ્ઝિમપુરિસબહુવચનત્થવિભત્તિં દીપેતિ. **કપ્પનહુતેહી**તિ કપ્પાનં નહુતેહિ, કોટિપકોટિસતસહસ્સાનં સતેહિ નહુતેહીતિ અત્થો. **અબ્ભતીત**ન્તિ અભિઅતીતં. અમ્હેહિ અદિટ્ઠમેવ હુત્વા અતિક્કમાપિતન્તિ અત્થો.

૬૨. આરમ્મણભૂતસ્સ નિબ્બાનસ્સ ગમ્ભીરત્તા આરમ્મણિકભૂતં ઞાણમ્પિ ગમ્ભીરમેવાધિપ્પેતન્તિ આહ ''ગમ્ભીરસ્સ ચ ઞાણસ્સા''તિ. યથા હિ સણ્હવત્થસ્સ સિબ્બનત્થાય સણ્હસૂચિ અધિપ્પેતાતિ. ઉપધીનં સમ્મા ખયટ્ઠેન નિબ્બાનં **ઉપધિસઙ્ખયં** નામાતિ આહ ''ઉપધિસઙ્ખયેતિ નિબ્બાને''તિ. **તદારમ્મણાયા**તિ તંનિબ્બાનારમ્મણાય. **વિમુત્તિયા**તિ ફલવિમુત્તિયા. **સાવકપારમીઞાણે**તિ અગ્ગસાવકપારમીઞાણે. **તેસૂ**તિ સારિપુત્તમોગ્ગલ્લાનેસુ. અટ્ઠમાસેન અરહત્તે પતિટ્ઠિતોતિ સમ્બન્ધો.

અતીતેતિ કપ્પસતસહસ્સાધિકે અસઙ્ખ્યેય્યમત્થકે. **તસ્સા**તિ બુદ્ધસ્સ સન્તિકે અગ્ગસાવકભાવં પત્થેસીતિ યોજના. **અસ્સમે**તિ મુનીનં ઠાને. તઞ્હિ આ કોધં, આ ભુસો વા રાગાદયો સમેન્તિ એત્થાતિ **અસ્સમો**તિ વુચ્ચતિ, તસ્મિં. પત્થયિત્વા ચ પેસેસીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ નીલુપ્પલમણ્ડપે. **તેસૂ**તિ તાપસસેટ્ઠીસુ.

૬૩. **યેસ**ન્તિ કુલાનં. ''વિધવભાવાયા''તિ ઇમિના વિધવાય ભાવો **વેધબ્ય**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **વિધવા**તિ ચ પતિસુઞ્ઞા. સા હિ ધવેન વિગતાતિ ''વિધવા''તિ ચ, વિગતો ધવો ઇમિસ્સાતિ ''વિધવા''તિ ચ વુચ્ચતિ. **ઉભયેનાપી**તિ પુત્તપબ્બજ્જપતિપબ્બજ્જસઙ્ખાતેન દુવિધેનપિ.

સઞ્ચયાનીતિ એત્થ નિસ્સયૂપચારેન નિસ્સયે નિસ્સિતૂપચારો હોતીતિ આહ ''સઞ્ચયસ્સ અન્તેવાસિકાની''તિ. અથ વા ણપચ્ચયો તસ્સેદમત્થે હોતીતિ આહ ''સઞ્ચયસ્સ અન્તેવાસિકાની''તિ. ''**મગધાન**''ન્તિ બહુવચનવસેન વુત્તત્તા જનપદસ્સ નામન્તિ આહ ''મગધાનં જનપદસ્સા''તિ. **ગિરિબ્બજ**ન્તિ એત્થ વજો વિયાતિ **વજો**, ગિરિ. વજસદિસો ગિરિ એત્થાતિ ગિરિબ્બજં પદહેટ્ઠુપરિયવસેન, નગરં. ''મહાવીરિયવન્તો''તિ ઇમિના મહન્તો વીરો એતેસં તથાગતાનન્તિ **મહાવીરા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ધમ્મેન નયમાનાનં કા ઉસૂયા વિજાનત**ન્તિ એત્થ કચ્ચાયનનયેન (કચ્ચાયને ૨૭૭ સુત્તે) ઉસૂયપયોગે સમ્પદાનં હોતીતિ આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ''ભુમ્મત્થે સામિવચનં, ઉપયોગત્થે વા''તિ. **વિજાનન્તાન**ન્તિ વિજાનન્તેસુ તથાગતેસુ, વિજાનન્તે વા.

૧૫. ઉપજ્ઝાયવત્તકથા

૬૪. **અનુપજ્ઝાયકા**તિ એત્થ વજ્જાવજ્જં ઉપગન્ત્વા ઝાયતીતિ **ઉપજ્ઝાયો**, સો નત્થિ એતેસન્તિ **અનુપજ્ઝાયકા**તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''વજ્જાવજ્જ''ન્તિઆદિ. ''પિણ્ડાય ચરણકપત્ત''ન્તિ ઇમિના પિણ્ડાય ઉદ્દિસ્સ, ઉટ્ઠહિત્વા વા તિટ્ઠતિ અનેનાતિ **ઉત્તિટ્ઠો**, સોયેવ પત્તો **ઉત્તિટ્ઠપત્તો**તિ અત્થં દસ્સેતિ. ''ઉત્તિટ્ઠે ન પમજ્જેય્યા''તિઆદીસુ (ધ॰ પ॰ ૧૬૮) પન પિણ્ડાય ચરણં ''ઉત્તિટ્ઠ''ન્તિ વુચ્ચતિ. તસ્મા તત્થ પિણ્ડાય ઉદ્દિસ્સ, ઉટ્ઠહિત્વા વા તિટ્ઠનં **ઉત્તિટ્ઠ**ન્તિ વચનત્થો કાતબ્બો. ''પિણ્ડાય ચરણપત્ત''ન્તિ ઇદં વચનં ''તસ્મિઞ્હિ મનુસ્સા ઉચ્છિટ્ઠસઞ્ઞિનો''તિપદં લઙ્ઘિત્વા ''તસ્મા ઉત્તિટ્ઠપત્તન્તિ વુત્ત''ન્તિપદેન યોજેતબ્બં, તસ્મા પિણ્ડાય ચરણકપત્તત્તા ઉત્તિટ્ઠપત્તન્તિ વુત્તન્તિ વુત્તં હોતિ. તસ્મિં મનુસ્સા કિંસઞ્ઞિનોતિ આહ ''તસ્મિઞ્હિ મનુસ્સા ઉચ્છિટ્ઠસઞ્ઞિનો''તિ. તસ્મિઞ્હિ તસ્મિં એવ ઉત્તિટ્ઠપત્તે પબ્બજિતાનં પરિભોગભાવેન મનુસ્સેહિ અવસજ્જિતબ્બત્તા, અવછડ્ડેતબ્બત્તા વા મનુસ્સા ઉચ્છિટ્ઠસઞ્ઞિનો હોન્તીતિ યોજના. પબ્બજિતાનં પિણ્ડાય ચરણકપત્તત્તા ઉત્તિટ્ઠપત્તન્તિ વુત્તં, મનુસ્સાનં

પન અવસજ્જિતપત્તત્તા ઉચ્છિટ્ઠપત્તન્તિ વુત્તન્તિ અધિપ્પાયો. ઉત્તિટ્ઠ પત્તન્તિપદં વાક્યમેવ, ન સમાસોતિપિ દસ્સેન્તો આહ "અથ વા"તિઆદિ. "ઉટ્ઠહિત્વા"તિ ઇમિના ઉત્તિટ્ઠાતિ એત્થ ત્વાલોપોતિ દસ્સેતિ. "ગહેતુ"ન્તિ ઇમિના પાઠસેસં દસ્સેતિ. **ગેહસિતપેમવસેના**તિ ગેહે નિસ્સિતપેમવસેન, મેત્તાપુબ્બઙ્ગમપેમવસેનાતિ અત્થો. સગારવા હુત્વા સપ્પતિસ્સા હુત્વા વિહરન્તાતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ "ઉપટ્ઠપેત્વા"તિ. "સભાગજીવિકા"તિ ઇમિના **સભાગવુત્તિકા**તિ એત્થ વુત્તિસદ્દો જીવિકત્થોયેવ, ન વિવરણાદ્યત્થોતિ દસ્સેતિ. ઉપજ્ઝાયભાવં સમ્પટિચ્છતિ એતેહીતિ **ઉપજ્ઝાયભાવસમ્પટિચ્છનાનિ**, તાનિયેવ વેવચનાનિ **ઉપજ્ઝાયભાવસમ્પટિચ્છનવેવચનાનિ**. **તિક્ખત્તુ**ન્તિ ઉક્કટ્ઠવસેન વુત્તં, સકિમ્પિ વટ્ટતિયેવ. પદસ્સ વસેન વિઞ્ઞાપેતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. **એત્થા**તિ ઉપજ્ઝાયગહણટ્ઠાને. યદિદં વાચાય વા સાવનં, યદિદં કાયેન વા અત્થવિઞ્ઞાપનં અત્થિ, ઇદમેવ સાવનઅત્થવિઞ્ઞાપનમેવ ઉપજ્ઝાયગહણન્તિ યોજના. **સાધૂતિ સમ્પટિચ્છન**ન્તિ ઉપજ્ઝાયેન પઞ્ચસુ પદેસુ યસ્મિં કિસ્મિંચિ વુત્તે સદ્ધિવિહારિકસ્સ "સાધૂ"તિ સમ્પટિચ્છનં. **ત**ન્તિ કેસઞ્ચિ વચનં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એત્થા**તિ ઉપજ્ઝાયગહણે. "ન સમ્પટિચ્છનં અઙ્ગ"ન્તિ ઇમિના આયાચનદાનાનિયેવ અઙ્ગાનિ નામાતિ દસ્સેતિ. સદ્ધિવિહારિકેનાપિ ઞાતુન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇમિના પદેના**તિ "સાધૂ"તિ ઇમિના પદેન.

તત્રાયં સમ્માવત્તનાતિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં "યં વુત્તં સમ્મા વત્તિતબ્બ"ન્તિ. ઇમિના કિરિયાવિસયભાવમેવ દીપેતિ, ન દબ્બવિસયભાવં. **અય**ન્તિ વુચ્ચમાના. **અસ્સા**તિ સદ્ધિવિહારિકસ્સ. **ધોતપાદપરિહરણત્થાયા**તિ ધોતસ્સ પાદસ્સ પંસુમક્ખનાદીનં પરિહરણત્થાય. **તા**તિ ઉપાહનાયો. **કાલસ્સેવા**તિ પચ્ચૂસકાલતોયેવ, નિસ્સક્કત્થે ચેતં સામિવચનં. **તતો**તિ તેહિ તીહિ દન્તકટ્ઠેહિ, વિભત્તઅપાદાનમેતં. તેસુ વા તીસુ દન્તકટ્ઠેસુ. **ય**ન્તિ યં દન્તકટ્ઠં. **અથા**તિ તસ્મિં ગહણે.

તતોતિ સીતુણ્હોદકેહિ, સીતુણ્હોદકેસુ વા. **વળઞ્જેતી**તિ પરિભુઞ્જતિ. **ઉદક**ન્તિ મુખધોવનોદકં. "વચ્ચકુટિતો"તિ ઇમિના પસ્સાવકુટીપિ ગહેતબ્બા. **એવ**ન્તિ સમ્મજ્જિયમાને. **અસુઞ્ઞ**ન્તિ જનસદ્દતો અતુચ્છં. **આસન**ન્તિ થેરસ્સ આસનં. **તસ્મિ**ન્તિ આસને. નિસિન્નસ્સ થેરસ્સ વત્તં કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. ઉક્લાપો અસ્મિં દેસે અત્થીતિ **ઉક્લાપો**તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ "કેનચિ કચવરેન સંકિણ્ણો"તિ. એત્થ ચ સઙ્કારો ઉચ્છિટ્ઠો કલાપો સમૂહો **ઉક્લાપો**તિ વચનત્થેન ઉક્લાપોતિ વુચ્ચતિ. કચીયતિ બન્ધીયતિ અસ્મિં દેસેતિ **કચો**, સો વરીયતિ ઇચ્છીયતિ અનેનાતિ **કચવરો**તિ વચનત્થેન કચવરોતિ વુચ્ચતિ. **હત્થેનપી**તિ એત્થ પિસદ્દો પિલોતિકેનપીતિઆદિં સઙ્ગણ્હાતિ.

એકતો કત્વાતિ એકતો સમાનપટલં કત્વા. કસ્મા સઙ્ઘાટીતિ આહ "સબ્બં હી"તિઆદિ. "સઙ્ઘટિતત્તા"તિ ઇમિના સંહરિતબ્બાતિ **સઙ્ઘાટી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. નિવત્તિત્વા ઓલોકેન્તં ઉપજ્ઝાયં સંપાપુણાતીતિ યોજના. એકેન વા પદવીતિહારેનાતિ સમ્બન્ધો. પત્તોયેવ ઉણ્હભારિકેસુ પરિયાપન્નોતિ **પત્તપરિયાપન્નો**, પત્તે પરિયાપન્નો યાગુઆદિકો **પત્તપરિયાપન્નો**તિપિ યુજ્જતિયેવ. **ભિક્ખાચારે**તિ ભિક્ખાચારટ્ઠાને. યાગુયા વા લદ્ધાયાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ. **સો પત્તો**તિ ઉણ્હાદીસુ પરિયાપન્નો સો પત્તો. **અઞ્ઞત્ર વા**તિ આરામાદીસુ વા. **તસ્સા**તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ. વચને અનિટ્ઠિતેતિ સમ્બન્ધો. **ઇતો પટ્ઠાયા**તિ "ન ઉપજ્ઝાયસ્સ ભણમાનસ્સા"તિ એત્થ વુત્તનકારતો પટ્ઠાય. ઇમિના હેટ્ઠા વુત્તેસુ "નાતિદૂરે ગન્તબ્બ"ન્તિઆદીસુ નકારપટિસિદ્ધેસુ આપત્તિ નત્થીતિ દસ્સેતિ. **યત્થ કત્થચી**તિ "ન ચ ઉણ્હે ચીવરં નિદહિતબ્બ"ન્તિઆદીસુ યેસુ કેસુચિ. **અય**ન્તિ દુક્કટાપત્તિ. **હી**તિ સચ્ચં. **આપત્તિસામન્તા**તિ એત્થ આપત્તિયા સામન્તા આપત્તિસામન્તાતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ "આપત્તિયા આસન્ન"ન્તિ. "આસન્ન"ન્તિ ઇમિના **સામન્તા**સદ્દસ્સ આસન્નવેવચનતઞ્ચ ઉપયોગત્થે નિસ્સક્કવચનતઞ્ચ દસ્સેતિ. ઈદિસં વચનં ભન્તે વત્તું વટ્ટતિ નામાતિ યોજના.

ગામતો પઠમતરન્તિ ગામતો ઉપજ્ઝાયસ્સ પઠમતરં. **તેનેવાતિ** ઉપજ્ઝાયેનેવ. નિવત્તન્તેન સદ્ધિવિહારિકેનાતિ સમ્બન્ધો. ''તિન્ત''ન્તિ વત્વા તમેવત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''સેદગ્ગહિત''ન્તિ. ઇમિના સેદેન સીદતીતિ **સિન્નન્તિ** અત્થં દસ્સેતિ. ''અતિરેકં કત્વા''તિ ઇમિના **ઉસ્સારેત્વાતિ**પદસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ, ઉદ્ધં ઉદ્ધં સારેત્વાતિ વુત્તં હોતિ. પચ્છિમવાક્યસ્સ પુબ્બવાક્યકારણભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''કિં કારણા''તિ. મજ્ઝે ભઙ્ગસ્સ દોસં આવિકરોન્તો આહ ''સમં કત્વા''તિઆદિ. **તતોતિ** સમં કત્વા સંહરણતો, નિચ્ચં ભિજ્જમાનન્તિ સમ્બન્ધો. મજ્ઝે ભઙ્ગતો વા, દુબ્બલન્તિ સમ્બન્ધો. **એતન્તિ** ''ચતુરઙ્ગુલં કણ્ણં ઉસ્સારેત્વા''તિ એતં વચનં. **યથાતિ** યેનાકારેન સંહરિયમાનેતિ સમ્બન્ધો. ચીવરભોગસ્સ ઓરો અન્તો **ઓભોગોતિ** અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''કાયબન્ધન''ન્તિઆદિ.

યોતિ ઉપજ્ઝાયો. ''ગામેયેવા''તિ વત્વા તમેવત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''અન્તરઘરે વા પટિક્કમને વા''તિ. **પટિક્કમને વાતિ** ભોજનસાલાયં વા. **તસ્સાતિ** ઉપજ્ઝાયસ્સ. લદ્ધા ભિક્ખા યેનાતિ **લદ્ધભિક્ખો**, તસ્સ વા. પિણ્ડપાતો હોતીતિ યોજના. **તસ્સાતિ** ઉપજ્ઝાયસ્સ. પિણ્ડપાતો ન હોતીતિ સમ્બન્ધો. **અત્તના લદ્ધોપીતિ** પિસદ્દો ઉપજ્ઝાયેન લદ્ધોપીતિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. **આહરિયતૂતિ** એત્થ તુવિભત્તિ પુચ્છાયં હોતિ, આહરિયતુ કિન્તિ અત્થો. **કાલોતિ** ભોજનકાલો. ભુઞ્જિત્થાતિ **ભુત્તો**, તસ્મિં સતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપકટ્ઠોતિ** મજ્ઝન્હિકસ્સ આસન્નો.

અનન્તરહિતાયાતિ એત્થ અન્તરધાયતીતિ **અન્તરહિતો**, તટ્ટિકચમ્મખણ્ડાદિ, નત્થિ અન્તરહિતો એતસ્મિં પત્તભૂમીનમન્તરેતિ **અનન્તરહિતોતિ** અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અનત્થતાયા''તિ. કાળવણ્ણકતા વા સુધાબદ્ધા વા નિરજમત્તિકા હોતીતિ યોજના. **તન્તિ** પત્તં. **ધોતવાલિકાયપીતિ** સુદ્ધવાલિકાયપિ. **તત્થાતિ** પંસુરજસક્ખરાદીસુ. પુન **તત્થાતિ** પણ્ણાધારકેસુ. ઇદં વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **અભિમુખેનાતિ** અત્તનો અભિમુખેન. **સણિકન્તિ** સિન્નં . **અન્તે પનાતિ** ચીવરસ્સ કોટિયં પન. નિક્ખિપન્તસ્સ સદ્ધિવિહારિકસ્સ ચીવરસ્સ ભોગોતિ યોજના.

ચુણ્ણં સન્નેતબ્બન્તિ એત્થ ચુણ્ણસમોધાનેન નેતબ્બન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''પિણ્ડિ કાતબ્બા''તિ. ''એકસ્મિં નિદ્ધૂમે ઠાને''તિ ઇમિના **એકમન્તન્તિ** એત્થ એકસ્મિં અન્તે ઠાનેતિ અત્થં દસ્સેતિ. **જન્તાઘરેતિ** અગ્ગિસાલાયં. સા હિ જલતિ દિબ્બતિ અગ્ગિ એત્થાતિ **જન્તા**, જનેતિ સરીરસેદમેત્થાતિ વા **જન્તા**, સા એવ ઘરં જન્તાઘરન્તિ વુચ્ચતિ, તસ્મિં. પરિપૂજાવસેન કરીયતીતિ **પરિકમ્મન્તિ** અત્થેન અઙ્ગારદાનાદિકં પરિકમ્મં નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''પરિકમ્મં નામા''તિઆદિ.

''ન કેનચિ ગેલઞ્ઞેના''તિઆદિના ઉસ્સહનસ્સ કારણં દસ્સેતિ. **હીતિ** સચ્ચં. અગિલાનેન સદ્ધિવસ્સેન સદ્ધિવિહારિકેનાપિ કાતબ્બન્તિ યોજના. **અનાદરેનાતિ** વત્તકરણસ્સ અનાદરેન. **નકારપટિસંયુત્તેસૂતિ** પટિસેધવાચકેન નકારેન પટિસંયુત્તેસુ. **પદેસૂતિ** ''ન ઉપજ્ઝાયસ્સ ભણમાનસ્સ અન્તરન્તરા કથા ઓપાતેતબ્બા''તિઆદીસુ વાક્યેસુ. **ભૂમિયન્તિ** ઉપલક્ખણવસેન વુત્તં ભિત્તિયમ્પિ અપટિઘંસિતબ્બત્તા. ''પિઠસઙ્ઘાટઞ્ચા''તિ ઇમિના **કવાટપીળન્તિ** એત્થ પીઠસદ્દેન પિઠસઙ્ઘાટં વુચ્ચતિ ઉત્તરપદલોપવસેન વા એકદેસવોહારવસેન વાતિ દસ્સેતિ. ''અચ્છુપન્તેના''તિ ઇમિના અપ્પટિઘંસન્તેનાતિ એત્થ ઘંસધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ. સમ્મા તાયતિ અત્તાનઞ્ચ પરઞ્ચ અનેનાતિ **સન્તાનં**, તમેવ **સન્તાનકન્તિ** અત્થેન કીટકુલાવકમક્કટકસુત્તાદિ સન્તાનકં નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''સન્તાનક''ન્તિઆદિ. **ઉલ્લોકતોતિ** વિતાનતો. તઞ્હિ ઉદ્ધં લુચીયતે બન્ધીયતેતિ ઉલ્લોકન્તિ વુચ્ચતિ, ચકારસ્સ કકારમકત્વા ''ઉલ્લોચ''ન્તિપિ વુચ્ચતિ. તોસદ્દેન આકારસ્સ સ્માવચનસ્સ કારિયભાવં દસ્સેતિ. **અપહરિતબ્બન્તિ** અપનેતબ્બં. ''**અવહરિતબ્બ**''ન્તિપિ પાઠો, હેટ્ઠા હરિતબ્બં પાતેતબ્બન્તિ અત્થો.

આલોકસન્ધિભાગાતિ એત્થ ભાગસદ્દસ્સ દ્વન્દતો પરત્તા પુબ્બપદેસુપિ પચ્ચેકં યોજેતબ્બોતિ આહ ‘‘આલોકસન્ધિભાગા ચ કણ્ણભાગા ચા’’તિ. તસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અન્તરબાહિરા’’તિઆદિ. ‘‘વાતપાનકવાટકાની’’તિ ઇમિના આલોકસન્ધિસદ્દસ્સ વાતપાનકવાટકપરિયાયભાવં દસ્સેતિ. ‘‘કોણા’’તિ ઇમિના કણ્ણસદ્દસ્સ કોણવેવચનભાવં દસ્સેતિ.

‘‘યથા પઠમ’’ન્તિઆદિના પઠમપઞ્ઞત્તમેવ પઞ્ઞપેતબ્બં, ન અઞ્ઞથાતિ દસ્સેતિ. ઇદં પતિરૂપં પઠમપઞ્ઞત્તં સન્ધાય વુત્તં. પઠમપઞ્ઞત્તે અપતિરૂપે અઞ્ઞથાપિ પઞ્ઞપેતબ્બં. **એતદત્થમેવા**તિ યથાપઞ્ઞત્તં પઞ્ઞપેતબ્બસ્સ અત્થાય એવ. સચે પઞ્ઞત્તં અહોસિ, એવં સતીતિ યોજના. **ઇદન્તિ** ભિત્તિં મોચેત્વા પઞ્ઞાપનં. કટેસુ કિળઞ્જેસુ સારત્તા ઉત્તમત્તા **કટસારકો**તિ વુચ્ચતિ. **નિવત્તેત્વા**તિ સંહરિત્વા. **પુરત્થિમા**તિ એત્થ યકારલોપેન નિદ્દેસોતિ આહ ‘‘પુરત્થિમાયા’’તિ.

વૂપકાસેતબ્બોતિ એત્થ કસધાતુ ગત્યત્થોતિ આહ ‘‘અઞ્ઞત્થ નેતબ્બો’’તિ. ઉપજ્ઝાયં ગહેત્વા અઞ્ઞત્થ ગન્તબ્બોતિ અત્થો. **અઞ્ઞત્થા**તિ અઞ્ઞં ઠાનં. **વિવેચેતબ્બન્તિ** એત્થ દિટ્ઠિગતતો ઉપજ્ઝાયં વિવેચેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘વિસ્સજ્જાપેતબ્બ’’ન્તિ. ‘‘અઞ્ઞો વત્તબ્બો’’તિ વત્વા તસ્સ આકારં દસ્સેતિ ‘‘થેર’’ન્તિઆદિના. સો સો ભિક્ખુ યાચિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **અઞ્ઞેન દાપેતબ્બો**તિ અત્તના અઞ્ઞેન ભિક્ખુના ઉપજ્ઝાયસ્સ પરિવાસો દાપેતબ્બોતિ અત્થો. **કિન્તિ નુ ખો**તિ કેન એવ ઉપાયેન દદેય્ય નુખોતિ અત્થો. ઇતિસદ્દો હિ અવધારણત્થો. અટ્ઠકથાયપિ ઇમમેવ નયં દસ્સેતિ ‘‘કેન નુ ખો ઉપાયેના’’તિ ઇમિના. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ‘‘કિન્તિ નુ ખો પટિકસ્સેય્યા’’તિઆદિવાક્યેસુ. સત્તસુ કમ્મેસુ તિવિધસ્સ ઉક્ખેપનીયકમ્મસ્સ ગરુકત્તા વુત્તં ‘‘ઉક્ખેપનીયં અકત્વા’’તિ. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘તેન હી’’તિઆદિ.

તેન સદ્ધિવિહારિકેન યાચિતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **સચે કરોન્તિયેવા**તિ ભિક્ખૂ સચે કમ્મં કરોન્તિયેવ. પુન **સચે કરોન્તિયેવા**તિ ભિક્ખૂ સચે ઉક્ખેપનીયકમ્મં કરોન્તિયેવ. **અથા**તિ તસ્મિં કમ્મે કતે. **ઇતી**તિ એવં યાચનેન. નન્તિ તં ઉપજ્ઝાયં.

સમ્પરિવત્તકન્તિ એત્થ ‘‘પિણ્ડુક્ખેપક’’ન્તિઆદીસુ (પાચિ॰ ૬૨૦) વિય સમ્પરિવત્તકન્તિપદં કિરિયાવિસેસનં, કપચ્ચયો ચ વિચ્છત્થોતિ આહ ‘‘સમ્પરિવત્તેત્વા સમ્પરિવત્તેત્વા’’તિ. **યદી**તિ યાવ. યદિસદ્દો હિ યાવપરિયાયો, તેન વુત્તં ‘‘ન તાવ પક્કમિતબ્બ’’ન્તિ. યાવ અપ્પમત્તકમ્પિ રજનં ગલતિ, ન તાવ પક્કમિતબ્બન્તિ યોજના. **વિસભાગપુગ્ગલેના**તિ વિસભાગેન પુગ્ગલેન કરણભૂતેન. **ન ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છા ગામો પવિસિતબ્બો**તિ એત્થ ન અઞ્ઞેનેવ કરણીયેન પવિસિતબ્બો. પિણ્ડાય પન પવિસિતબ્બોતિ આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ‘‘પિણ્ડાય વા’’તિઆદિ. ‘‘અનાપુચ્છિત્વા’’તિ ઇમિના **અનાપુચ્છા**તિ એત્થ આકારો ત્વાપચ્ચયસ્સ કારિયોતિ દસ્સેતિ. **ભિક્ખાચાર**ન્તિ ભિક્ખાય ચરણટ્ઠાનં, ઉપજ્ઝાયેન ગન્તબ્બન્તિ યોજના. **પરિવેણ**ન્તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ પરિવેણં. **પસ્સતી**તિ ઉપજ્ઝાયં પસ્સતિ.

દસ્સનત્થાય વાતિ અસુભદસ્સનત્થાય વા. ઇમિનાપિ વાસત્થાય એવ ન ગન્તબ્બન્તિ આસઙ્કં નિવત્તેતિ. **કમ્મ**ન્તિ પક્કમનસ્સ કારણં કમ્મં. અનનુજાનનં સન્ધાય વુત્તં ‘‘યાવતતિય’’ન્તિ. **ત**ન્તિ ઉપજ્ઝાયં. **અસ્સા**તિ સદ્ધિવિહારિકસ્સ. ‘‘**ન સમ્પજ્જતી**’’તિ ઇમિના સચે સમ્પજ્જતિ, ન પક્કમિતબ્બાતિ દસ્સેતિ. **કેવલ**ન્તિ વિના

ઉદ્દેસાદિસમ્પજ્જનેહિ. એવરૂપે ઉપજ્ઝાયે નિવારેન્તેપીતિ યોજના. ‘‘ગેલઞ્ઞતો’’તિ ઇમિના વુટ્ઠાનસદ્દસ્સ અવધિઅપેક્ખતં દસ્સેતિ. **અસ્સા**તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ. **અઞ્ઞો**તિ અત્તના અઞ્ઞો. **તસ્સા**તિ અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુસ્સ.

૧૬. સદ્ધિવિહારિકવત્તકથા

૬૭. સમ્માવત્તનાયં વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **ઉદ્દેસાદીહી**તિ આદિસદ્દેન પરિપુચ્છાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. સઙ્ગહસદ્દસ્સ સઙ્ખેપગહણેસુપિ વુત્તિતો ‘‘અનુગ્ગહો’’તિ વુત્તં. અથ વા સમ્મુખા **સઙ્ગહો** ચ પરમ્મુખા **અનુગ્ગહો** ચ કાતબ્બો. આમિસેન વા સઙ્ગહો, ધમ્મેન વા અનુગ્ગહો. દિટ્ઠધમ્મિકત્થાય વા સઙ્ગહો, સમ્પરાયિકત્થાય વા અનુગ્ગહો. લોકિયત્થાય વા સઙ્ગહો, લોકુત્તરત્થાય વા અનુગ્ગહો કાતબ્બો. **તત્થા**તિ યં વુત્તં ‘‘ઉદ્દેસેન પરિપુચ્છાય ઓવાદેન અનુસાસનીયા’’તિ. તત્થ ઉદ્દિસનં **ઉદ્દેસો**તિ વચનત્થેન પાળિવાચના ઉદ્દેસો નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉદ્દેસોતિ પાળિવાચના’’તિ. ‘‘પાળિયા અત્થવણ્ણના’’તિ ઇમિના પુનપ્પુનં, સમન્તતો વા પાળિયા અત્થસ્સ પુચ્છનં **પરિપુચ્છા**તિ અત્થં દસ્સેતિ. **વત્થુસ્મિ**ન્તિ ચારિત્તવારિત્તવત્થુસ્મિં. **ઇદ**ન્તિ ચારિત્તં. પુન **ઇદ**ન્તિ વારિત્તં. ‘‘વચન’’ન્તિ ઇમિના ઓવદનં **ઓવાદો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ઓતિણ્ણે વત્થુસ્મિં ‘‘ઇદં કરોહિ, ઇદં મા કરિત્થા’’તિ વચનં **અનુસાસની** નામાતિ યોજના. ‘‘પુનપ્પુનં વચન’’ન્તિ ઇમિના **અનુસાસની**તિ એત્થ અનુસદ્દસ્સ નઉપચ્છિન્નત્થં દસ્સેતિ. ‘‘સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ પત્તો હોતી’’તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ન પકતિપત્તો હોતિ, અથ ખો અતિરિત્તપત્તો હોતીતિ આહ ‘‘અતિરેકપત્તો’’તિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ‘‘સચે ઉપજ્ઝાયસ્સ ચીવરં હોતી’’તિઆદીસુ પદેસુ. **અઞ્ઞોપી**તિ પત્તચીવરેહિ અઞ્ઞોપિ. **સમણપરિક્ખારો**તિ છત્તુપાહનાદિ સમણપરિક્ખારો. **ઇધા**તિ સદ્ધિવિહારિકવત્તે. **નયેના**તિ ઞાયેન. **ઉપ્પજ્જમાનઉપાયપરિયેસન**ન્તિ ઉપ્પજ્જમાનસ્સ, ઉપ્પજ્જમાનત્થાય વા ઉપાયસ્સ પરિયેસનં. **ઇતો**તિ ‘‘કિન્તિ નુ ખો સદ્ધિવિહારિકસ્સ પરિક્ખારો ઉપ્પજ્જિયેથા’’તિ પાળિતો. **ચીવરં રજન્તેના**તિ એત્થ રજન્તેન ઉપજ્ઝાયેનાતિ અત્થો ન દટ્ઠબ્બો, સદ્ધિવિહારિકેનાતિ અત્થો એવાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉપજ્ઝાયતો ઉપાયં સુત્વા રજન્તેના’’તિ. **ઉપજ્ઝાયતો ઉપાય**ન્તિ ઉપજ્ઝાયતો લદ્ધં ઉપાયં.

નસમ્માવત્તનાદિકથા

૬૮. **ઉપજ્ઝાયવત્ત**ન્તિ ઉપજ્ઝાયમ્હિ વત્તિતબ્બં વત્તં. **સો**તિ સદ્ધિવિહારિકો. **દુક્કટં આપજ્જતી**તિ અસ્સ, સો વા દુક્કટં આપજ્જતીતિ યોજના. **પણામેતબ્બો**તિ એત્થ પપુબ્બ નમુધાતુ અત્થપકરણાદિવસેન ઇધ અપસાદનત્થોતિ આહ ‘‘અપસાદેતબ્બો’’તિ. **અધિમત્ત**ન્તિ અધિકપ્પમાણં. **ગેહસિતપેમ**ન્તિ મેત્તાસિનેહં. **વુત્તપટિપક્ખનયેના**તિ કણ્હપક્ખે વુત્તેન પટિપક્ખેન નયેન. **અલં પણામેતુ**ન્તિ એત્થ અલંસદ્દસ્સ અરહત્થપટિક્ખિત્તેસુ દ્વીસુ અત્થેસુ અરહત્થોતિ આહ ‘‘યુત્તો પણામેતુ’’ન્તિ.

સાતિસારો હોતીતિ એત્થ પકતિભાવં અતિક્કમિત્વા સરણં પવત્તનં **અતિસારો**, દોસો. સંવિજ્જતિ સો એતસ્સાતિ **સાતિસારો**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સદોસો હોતી’’તિ. તસ્સત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘આપત્તિં આપજ્જતી’’તિ. **આપત્તિ**ન્તિ દુક્કટાપત્તિં. **ત**ન્તિ વત્તં.

તેસન્તિ સદ્ધિવિહારિકાનં. **વત્ત**ન્તિ બહુકાનં સદ્ધિવિહારિકાનં વત્તં. **સાદિયનં વા…પે॰… બાલો હોતી**તિ એત્થ બાલસ્સ કારણં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘સાદિયનં વા અસાદિયનં વા ન જાનાતી’’તિ. સાદિયનસ્સ વા અસાદિયનસ્સ વા અજાનનત્તા બાલો હોતીતિ વુત્તં હોતિ. અજાનનસ્સ કારણં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘બાલો હોતી’’તિ. બાલત્તા સાદિયનં વા

અસાદિયનં વા ન જાનાતીતિ વુત્તં હોતિ. **તેસૂ**તિ બહુકેસુ સદ્ધિવિહારિકેસુ. **તસ્સા**તિ વત્તસમ્પન્નભિક્ખુસ્સ. **તેસ**ન્તિ ઇતરેસં સદ્ધિવિહારિકાનં.

રાધબ્રાહ્મણવત્થુકથા

૬૯. કિઞ્ચાપિ આયસ્મા સારિપુત્તો જાનાતીતિ યોજના. ઇમિના ''કિં નુ ખો અજાનન્તો પુચ્છી''તિ આસઙ્કં નિવારેતિ. ભગવા અનુઞ્ઞાતુકામો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **પન**સદ્દો ગરહત્થો, તથા જાનન્તોપીતિ અત્થો. **લહુક**ન્તિ હેતુઅન્તોગધવિસેસનં. લહુકત્તા પટિક્ખિપિત્વાતિ વુત્તં હોતિ. **અસ્સા**તિ ભગવતો, અજ્ઝાસયન્તિ સમ્બન્ધો. ''અજ્ઝાસયં વિદિત્વા''તિવચનસ્સ યુત્તિં દસ્સેન્તો આહ ''બુદ્ધાનં હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં. **અયઞ્ચા**તિ સારિપુત્તત્થેરો ચ. **અગ્ગો**તિ કોટિઉક્કંસો. **સેટ્ઠો**તિ પવરો ઉત્તમો.

''બ્યત્તેન ભિક્ખુના પટિબલેના''તિ એત્થ બ્યત્તપટિબલાનં વિસેસં દસ્સેતું વુત્તં ''બ્યત્તો નામા''તિઆદિ. તત્થ યસ્સ સાટ્ઠકથં વિનયપિટકવાચુગ્ગતં પવત્તતિ, અયં **બ્યત્તો** નામાતિ યોજના . **તસ્મિ**ન્તિ વિનયપિટકં વાચુગ્ગતભિક્ખુમ્હિ. **યસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. **સુગ્ગહિત**ન્તિ સાટ્ઠકથાય સુટ્ઠુ ગહિતં. **અયમ્પી**તિ પિસદ્દો પુરિમભિક્ખું અપેક્ખતિ. **ઇમસ્મિં અત્થે**તિ ઇમસ્મિં વત્થુમ્હિ, ઇમસ્મિં વિસયેતિ અત્થો. બ્યતિરેકાન્વયવસેન **પટિબલં** દસ્સેન્તો આહ ''યો પના''તિઆદિ. યો પન ન સક્કોતીતિ સમ્બન્ધો. કસ્માતિ આહ ''કાસસોસસેમ્હાદિના વા''તિઆદિ. તત્થ કાસો ચ સોસો ચ સેમ્હો ચ, તે આદયો યસ્સ ગેલઞ્ઞસ્સાતિ **કાસસોસસેમ્હાદિ**, આદિસદ્દેન એળમૂગાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. ઓટ્ઠો ચ દન્તો ચ જિવ્હા ચ, તા આદયો યેસં તાલુઆદીનન્તિ **ઓટ્ઠદન્તજિવ્હાદયો**, તેસં. **પદબ્યઞ્જનેહી**તિ પદઅક્ખરેહિ. **બ્યઞ્જન**સદ્દો હેત્થ અક્ખરવાચકો. **હાપેતી**તિ ગલત્તા હાપેતિ. **અઞ્ઞથા વા વત્તબ્બ**ન્તિ અઞ્ઞેન સિથિલાદિના આકારેન વા વત્તબ્બં. **અઞ્ઞથા વદતી**તિ અઞ્ઞેન ધનિતાદિઆકારેન વદતિ. **તબ્બિપરીતો**તિ તસ્સ અપટિબલસ્સ વિપરીતો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ જાનાપેતબ્બતો. **ય**ન્તિ યં આકારં ધાતુકમ્મમેતં, **સઞ્ઞો**તિ કારિતકમ્મમેતં. ઇધ કારિતકમ્મં કિતો વદતિ.

૭૧. **ઉપસમ્પન્નસમનન્તરા**તિ એત્થ ઉપસમ્પન્નસ્સ સમનન્તરાતિ અત્થં નિવારેન્તો આહ ''ઉપસમ્પન્નો હુત્વાવ સમનન્તરા''તિ. એવસદ્દેન ચિરકાલં નિવત્તેતિ. **ઉલ્લુમ્પતૂ**તિ એત્થ ઉપુબ્બલુપધાતુયા ઉપસગ્ગવસેન વા અત્થાતિસયવસેન વા ધાતૂનમનેકત્થત્તા ઇધ ઉપુબ્બધરધાતુયા અત્થે વત્તતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''**ઉદ્ધરતૂ**''તિ. ઉટ્ઠાપેત્વા, ઉક્ખિપિત્વા વા ધરતૂતિ અત્થો. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અકુસલા''તિઆદિ. તત્થ ''અકુસલા વુટ્ઠાપેત્વા''તિ ઇમિના સહાવધિના ઉત્યૂપસગ્ગસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ''કુસલે પતિટ્ઠાપેતૂ''તિ ઇમિના સહાધારેન ધરધાતુસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ઉત્યૂપસગ્ગસ્સ ઉક્ખિપનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સામણેરભાવા વા ઉદ્ધરિત્વા''તિ. ''પટિચ્ચા''તિ ઇમિના **ઉપાદાયા**તિ એત્થ સમીપે આદિયિત્વાતિ સદ્દત્થમગહેત્વા સઙ્કેતત્થવસેન પાકટત્તા તસ્સ સઙ્કેતત્થં દસ્સેતિ, અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતીતિ અત્થો.

૭૩. **અધિટ્ઠિતા**તિ એત્થ અધિ નિચ્ચવસેન ઠાતિ પવત્તતીતિ અધિટ્ઠિતાતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''નિચ્ચપ્પવત્તિની''તિ. કસ્મા ચત્તારો પચ્ચયા નિસ્સયાતિ વુત્તાતિ આહ ''યસ્મા''તિઆદિ. ''ચત્તારો''તિઆદિના ચત્તારો પચ્ચયે નિસ્સાય અત્તભાવો સેતિ પવત્તતીતિ **નિસ્સાયા**તિ અવુત્તકમ્મત્થં દસ્સેતિ.

૧૮. આચરિયવત્તકથા

૭૫. **કિન્તાયન્તિ** એત્થ એકારલોપવસેન સન્ધિ હોતીતિ આહ ''કિંતે અય''ન્તિ. ''ઓવદિતબ્બોતિ''ઇમિના **ઓવદિયો**તિ એત્થ ણ્યપચ્ચયસ્સ કમ્મત્થં દસ્સેતિ. ''**તદત્થાયા**''તિ ઇમિના ''યદિદં ગણબન્ધિક''ન્તિ ઉત્તરવાક્યે યંસદ્દં દિસ્વા પુબ્બવાક્યે તંસદ્દં ઞાપેતિ, તસ્સ બાહુલ્લસ્સ અત્થાયાતિ અત્થો.

૭૬. **સો**તિ પસૂરો પરિબ્બાજકો. **તેના**તિ ઉદાયિત્થેરેન. **સહધમ્મિક**ન્તિ સહ ધમ્મેન કારણેન. બ્યત્તો તાવ પુબ્બે વુત્તલક્ખણો હોતુ, પટિબલો પન કથં ઞાતબ્બોતિ આહ ''યો પના''તિઆદિ . યો પન સક્કોતીતિ સમ્બન્ધો. **ચા**તિ સચ્ચં. **એત**ન્તિ પટિબલત્તં, ''પઞ્ચહિ…પે॰… વિનેતુ''ન્તિવચનં વા.

૭૭. **તિત્થિયપક્ખસઙ્કન્તેસૂ**તિ તિત્થિયસઙ્ખાતં સાસનસ્સ પટિપક્ખં સઙ્કમન્તેસુ. **આચારસમાચારસિક્ખાપનક**ન્તિ અતિવિય ચરિતબ્બં આભિસમાચારિકસીલં સિક્ખાપનકં. ઇમિના આચારં સિક્ખાપેતીતિ **આચરિયો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **નામમત્તમેવા**તિ ''આચરિયો''તિ વા ''અન્તેવાસિકો''તિ વા નામમત્તમેવ. **નાન**ન્તિ ઉપજ્ઝાયતો વા સદ્ધિવિહારિકતો વા નાનં.

૨૦. પણામનાખમાપનાકથા

૮૦. યં લક્ખણં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. નિસ્સયન્તેવાસિકેન કાતબ્બન્તિ યોજના. **પબ્બજ્જાઉપસમ્પદાધમ્મન્તેવાસિકેહી**તિ પબ્બજ્જન્તેવાસિકેન ચ ઉપસમ્પદન્તેવાસિકેન ચ ધમ્મન્તેવાસિકેન ચ. **એતેસ**ન્તિ પબ્બજ્જાઉપસમ્પદાધમ્મન્તેવાસિકાનં. **એતેસૂ**તિ એતેસુ તીસુ અન્તેવાસિકેસુ. **આચરિયસ્સા**તિ પબ્બજ્જન્તેવાસિકો પબ્બજ્જાચરિયસ્સ, ઉપસમ્પદન્તેવાસિકો ઉપસમ્પદાચરિયસ્સાતિ અત્થો. **સમીપે**તિ નિસ્સયાચરિયસ્સ ચ ધમ્માચરિયસ્સ ચ આસન્ને. **તસ્મા**તિ યસ્મા અન્તેવાસિકેન આચરિયમ્હિ સમ્મા વત્તિતબ્બં, તસ્મા. **આચરિયેનાપી**તિ નિસ્સયપબ્બજ્જા ઉપસમ્પદા ધમ્માચરિયેનાપિ. ઓવાદાચરિયો તેસુ સઙ્ગહં ગચ્છતિ. **તેસૂ**તિ ચતૂસુ અન્તેવાસિકેસુ.

૨૨. નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધિકથા

આણત્તિવિનિચ્છયો

૮૩. ''નિસ્સયપટિપસ્સદ્ધીસૂ''તિ સમૂહાધારો. ''ઉપજ્ઝાયો પક્કન્તો વાતિઆદીસૂ''તિ અવયવાધારો. ''વિપ્પવસિતુકામો''તિ ઇમિના નિરાલયભાવં દસ્સેતિ. **એવં ગતે**તિ એવં ઉપજ્ઝાયે ગતેતિ યોજના. **અજ્ઝદાપી**તિ અજ્ઝસ્મિમ્પિ કાલે. ઉપજ્ઝાયેન પવાસિતકાલેતિ અત્થો. **એકસમ્ભોગપરિભોગો**તિ અત્તના વા ઉપજ્ઝાયેન વા એકો પચ્ચયસમ્ભોગો ચ ધમ્મપરિભોગો ચ. **એકદિવસમ્પી**તિ પિસદ્દો ગરહત્થો, દ્વિહાદિકં પન પગેવાતિ અત્થો. **પરિહારો નત્થી**તિ આપત્તિપરિહારો નત્થિ, આપત્તિયા પરિહરણં અપનયનં નત્થીતિ અધિપ્પાયો. **લજ્જી પેસલો**તિ લજ્જી હુત્વા પિયસીલો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તદહેવા**તિ તસ્મિં ઉપજ્ઝાયસ્સ પક્કન્તઅહનિ એવ. **તથા**તિ યથા ''ઉપજ્ઝાયો લહું આગમિસ્સતી''તિ પુચ્છતિ, તથા ''અહં લહું આગમિસ્સામી''તિ વુત્તન્તિ અત્થો. **સચે વદતી**તિ સચે આચરિયો વદતીતિ યોજના. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **સભાગત**ન્તિ લજ્જિપેસલભાવં.

યાવ આગમનાતિ ઉપજ્ઝાયસ્સ યાવ આગમના. **ન**ન્તિ ઉપજ્ઝાયં. ''વાસેન્તિયેવા''તિપદે કારિતકમ્મં. **તત્થા**તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ ગતટ્ઠાને. **તેના**તિ ઉપજ્ઝાયેન. **પવત્તી**તિ પવત્તનં. નદીપૂરેન વા ઉપદ્દુતોતિ સમ્બન્ધો.

નદીપૂરત્તા ઉદકોસક્કનં આગમેતિ, ચોરાદીનં ઉપદ્દુતત્તા સહાયે પરિયેસતિ. **સો**તિ ઉપજ્ઝાયો.

‘‘નિસ્સયપણામના’’તિ ઇમિના આણાપનં **આણત્તી**તિ વચનત્થેન નિસ્સયપણામના આણત્તીતિ વુચ્ચતીતિ દસ્સેતિ. **નિસ્સયપણામના**તિ નિસ્સયસ્સ ઉપજ્ઝાચરિયસ્સ પણામના. તસ્મા પણામિતો હોતીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘આપુચ્છીતિઆદિના’’તિ એત્થ આદિસદ્દેન ‘‘મા મં સુસાનગમનં આપુચ્છી’’તિઆદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **તેના**તિ સદ્ધિવિહારિકેન. **ખમાપેતબ્બો**તિ તિતિક્ખાપેતબ્બો.

તાવાતિ મહાથેરેહિ, મહાથેરાનં વા પઠમં. **અઞ્ઞત્થા**તિ ઉપજ્ઝાયસ્સ વિહારતો અઞ્ઞં વિહારં. **અપ્પેવા**તિ અપિ એવ નામ ખમેય્યાતિ યોજના. **તત્રેવા**તિ અઞ્ઞત્થેવ. **દુબ્ભિક્ખાદિદોસેના**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ઞાતિવિયોગાદિદોસો ગહેતબ્બો. **તંયેવા**તિ અત્તના વસિતં તમેવ ઠાનં. **અઞ્ઞસ્સા**તિ ઉપજ્ઝાયતો અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુસ્સાતિ સમ્બન્ધો. ઇમિના ઉપજ્ઝાયેન પરિચ્ચત્તત્તા ઉપજ્ઝાયસમોધાને નિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધિ નત્થીતિ દીપેતિ.

સમોધાનવિનિચ્છયો

આપુચ્છિત્વાતિ =00 અન્તેવાસિકં આપુચ્છિત્વા. **તત્રાપી**તિ આચરિયન્તેવાસિકેસુપિ. **કદા**તિ કસ્મિં કાલે. **સાયન્હે વા રત્તિંવા**તિ અજ્જ સાયન્હે વા રત્તિં વા. **તંખણેયેવા**તિ તસ્મિં સમ્પટિચ્છનક્ખણેયેવ.

સો ચાતિ અન્તેવાસિકો ચ. **તતો**તિ ગામતો. **સુગતો**તિ સુટ્ઠુ ગતો, નિસ્સયો પટિપ્પસ્સમ્ભતીતિ અધિપ્પાયો. **અથાપી**તિ પુન ચ પરં. આપુચ્છિત્વા પક્કમને વિનિચ્છયં દસ્સેત્વા આપુચ્છિત્વા પક્કમને તં દસ્સેન્તો આહ ‘‘આચરિયં અનાપુચ્છા’’તિઆદિ. **ઉપચારસીમાતિક્કમે**તિ ઉપચારસીમાય અતિક્કમે સતિ, અતિક્કમનહેતુ વાતિ યોજના. એત્થ ચ **ઉપચારસીમા** નામ પરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપોયેવ, અપરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનં.

સાયન્હે વા રત્તિભાગે વાતિ અજ્જ સાયન્હે વા રત્તિભાગે વા. **સ્વે**તિ સુવે.

બહિસીમન્તિ ઉપચારસીમતો બહિ. **તતો**તિ બહિસીમતો. **દ્વિન્નં લેડ્ડુપાતાન**ન્તિ અન્તેવાસિકતો દ્વિન્નં લેડ્ડુપાતાનં. **અતિક્કમિત્વા**તિ ઉપચારસીમતો બહિ અન્તેવાસિકસદ્ધિવિહારિકાનં વસનટ્ઠાનતો અતિક્કમિત્વા.

મુચ્ચિતુકામોતિ અન્તેવાસિકમ્હા મુચ્ચિતુકામો એવ. **પણામેતી**તિ કાયવાચાહિ પણામેતિ. **સાલયો**તિ આચરિયે સાપેક્ખો. ‘‘નિરાલયો’’તિ વત્વા તસ્સ અત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘ન દાની’’તિઆદિ. **એવમ્પી**તિ ધુરે નિક્ખિત્તેપિ. ઉભિન્નં ધુરનિક્ખેપે સતિ, ધુરનિક્ખેપહેતુ વા પટિપ્પસ્સમ્ભતીતિ યોજના. પણામિતેન પટિપજ્જિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો.

વુત્તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘સચે હી’’તિઆદિ. **આચરિય**ન્તિ નિસ્સયાચરિયં. ચેતિયં વા વન્દનત્થં ઉપજ્ઝાયન્તિ સમ્બન્ધો, મગ્ગપ્પટિપન્નં વા ઉપજ્ઝાયન્તિ યોજના. **દૂરત્તા**તિ દૂરભાવતો. **ઉપરિપાસાદે**તિ પાસાદસ્સ ઉપરિ. **ત**ન્તિ ઉપજ્ઝાયં. નિસિન્નં ઉપજ્ઝાયન્તિ સમ્બન્ધો.

સવનવસેન સમોધાને વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. ઉપજ્ઝાયસ્સ સદ્દન્તિ સમ્બન્ધો.

૨૩. ઉપસમ્પાદેતબ્બપઞ્ચકકથા

૮૪. ઇદાનિ =૦૧ યં લક્ખણં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ખેપતો**તિ અઙ્ગાનિ અનુદ્ધરિત્વા સમાસતો. **તત્થા**તિ યં ''પઞ્ચહિ ભિક્ખવે અઙ્ગેહિ સમન્નાગતેન ભિક્ખુના''તિઆદિમાહ, તત્થ. **અગુણઙ્ગેહી**તિ ગુણવિરહિતેહિ અઙ્ગેહિ. **સો**તિ ભિક્ખુ. **ન ઉપસમ્પાદેતબ્બ**ન્તિ એત્થ કમ્મવાચાચરિયેન હુત્વા ન ઉપસમ્પાદેતબ્બન્તિ આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ''ઉપજ્ઝાયેન હુત્વા ન ઉપસમ્પાદેતબ્બ''ન્તિ. **એત્થા**તિ એતેસુ પઞ્ચકેસુ. **આદીસૂ**તિ એત્થ પુબ્બો નિદસ્સનત્થો ઇતિસદ્દો લોપો હોતિ. ઇતિઆદીસૂતિ હિ અત્થો. **અયુત્તવસેના**તિ અનનુરૂપવસેન. **યો**તિ ભિક્ખુ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. પરે ચ સમાદપેતુન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ સીલક્ખન્ધાદિકે. **પરિહરતી**તિ પરિસં પરિસ્સયતો હરતિ અપનેતિ. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. ''સીલાદીહી''તિપદં ''પરિહાયતિયેવા''તિપદે અપાદાનં, ''ન વડ્ઢતી''તિપદે કરણં. **તસ્મા**તિઆદિ લદ્ધગુણં. **તેના**તિ ભિક્ખુના. કસ્મા આપત્તિઅઙ્ગવસેન ન વુત્તન્તિ આહ ''ન હી''તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા. **તસ્સેવા**તિ ખીણાસવસ્સેવ. **ન વદેય્યા**તિ ખીણાસવાનં અનભિરતિયા અનુપ્પન્નત્તા ન વદેય્ય. યદિ ન ખીણાસવસ્સેવ ઉપજ્ઝાયાચરિયભાવો અનુઞ્ઞાતો, અથ કસ્મા ખીણાસવપઞ્ચકો વુત્તોતિ આહ ''યસ્મા પના''તિઆદિ. યસ્મા ન પરિહાયતીતિ સમ્બન્ધો.

અન્તગ્ગાહિકાયાતિ સસ્સતુચ્છેદસઙ્ખાતં અન્તં લામકં ગણ્હાતિ, ગણ્હાપેતીતિ વા અન્તગ્ગાહિકા, તાય. **દિટ્ઠિયા**તિ મિચ્છાદિટ્ઠિયા. **યત્તકં સુત**ન્તિ ભિક્ખુનોવાદકસિક્ખાપદે (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૫-૧૪૭) વુત્તં યત્તકં સુતં. **તેના**તિ સુતેન ऋ. યં આપત્તાદિ તેન જાનિતબ્બન્તિ યોજના.

આપત્તિં ન જાનાતીતિ એત્થ આપત્તિં આપન્નોતિ ન જાનાતીતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ઇદં નામા''તિઆદિ. તત્થ ''આપન્નો''તિ ઇમિના ''આપત્તિ''ન્તિપદં ''આપન્નો''તિપાઠસેસેન યોજેતબ્બન્તિ દસ્સેતિ.

આભિસમાચારિકાયાતિ એત્થ ઉભતોવિભઙ્ગપરિયાપન્નસીલતો અભિવિસેસેન સમ્મા ચરિતબ્બન્તિ **આભિસમાચારં**, ખન્ધકપરિયાપન્નં વત્તપટિપત્તિસીલં, તં આરબ્ભ પઞ્ઞત્તા **આભિસમાચારિકા**, ખન્ધકપરિયાપન્ના સિક્ખા, તાય. **આદિબ્રહ્મચારિયકાયા**તિ એત્થ મગ્ગસઙ્ખાતસ્સ બ્રહ્મચરિયસ્સ આદિ મરિયાદો આદિબ્રહ્મચરિયો, તસ્મિં પવત્તા આદિબ્રહ્મચરિયકા =૦૨, ઉભતોવિભઙ્ગપરિયાપન્ના સિક્ખા, તાય. **સેક્ખપણ્ણત્તિય**ન્તિ સિક્ખિતબ્બટ્ઠેન સિક્ખા, સા એવ ભગવતા પઞ્ઞત્તત્તા સેક્ખપણ્ણત્તિ. અથ વા સિક્ખનં સિક્ખા, તાય સિક્ખનત્થાય ભગવતા પઞ્ઞપીયતીતિ સેક્ખપણ્ણત્તિ ઉભતોવિભઙ્ગપરિયાપન્નસિક્ખાયેવ, તસ્સં. **અભિધમ્મે**તિ એત્થ સુત્તન્તપાળિતો અભિ અતિરેકો, અભિવિસિટ્ઠો વા ધમ્મો અભિધમ્મોતિ વુત્તે નામરૂપપરિચ્છેદકં અભિધમ્મપિટકન્તિ આહ ''નામરૂપપરિચ્છેદે''તિ. **અભિવિનયે**તિ એત્થ અભિભવિત્વા કાયવાચં વિનેતીતિ અભિવિનયો, અભિભવિત્વા કાયવાચં વિનેતિ એત્થ, એતેનાતિ વા અભિવિનયોતિ વુત્તે વિનયપિટકન્તિ આહ ''સકલે વિનયપિટકે''તિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પદેસુ, સબ્બેસં વા પદાનં. અત્થો દટ્ઠબ્બોતિ યોજના. ''કારણેના''તિ એત્થ કારણસદ્દેન ''**ધમ્મતો**''તિ એત્થ ધમ્મસદ્દસ્સ સભાવત્થાદયો નિવારેત્વા કારણત્થતં દીપેતિ, એનસદ્દેન તોપચ્ચયસ્સ વિસેસનત્થં. **ઇતી**તિ એવં યથાવુત્તનયેનાતિ અત્થો. **ચતુત્થે**તિ ચતુત્થપઞ્ચકે. ચતુત્થપઞ્ચકતો તીણિ પદાનિ, પઞ્ચમપઞ્ચકતો દ્વે પદાનિ ગહેત્વા પઞ્ચકં કત્વા વુત્તં ''ચત્તારો પઞ્ચકા''તિ. અટ્ઠસુ પઞ્ચકેસૂતિ સમ્બન્ધો.

ઇતિ સોળસપઞ્ચકવિનિચ્છયે યોજના સમત્તા.

૨૪. ઉપસમ્પાદેતબ્બછક્કકથા

૮૫. **તન્તિ** ઊનદસવસ્સપદં. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બેસુ છક્કેસુ. **તત્થાતિ** છક્કેસુ. ‘‘પાતિમોક્ખાનિ વિત્થારેના’’તિ વુત્તત્તા વિભઙ્ગવસેન ગહેતબ્બાનીતિ આહ ‘‘ઉભતોવિભઙ્ગવસેન વુત્તાની’’તિ. માતિકાવિભઙ્ગવસેન સુટ્ઠુ વિભજિતબ્બાનીતિ **સુવિભત્તાનિ**, વાચુગ્ગતવસેન સુન્દરા પવત્તિ એતેસન્તિ **સુપ્પવત્તીનિ**, સુત્તતો અનુબ્યઞ્જનતો સુટ્ઠુ વિનિચ્છિતબ્બાનીતિ **સુવિનિચ્છિતબ્બાની**તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘માતિકાવિભઙ્ગવસેના’’તિઆદિ.

૨૫. અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બવત્થુકથા

૮૬. **યો પના**તિ યો પન અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બો. **અઞ્ઞોપી**તિ પસૂરતો અપરોપિ. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સાસને. **તસ્મિન્તિ** અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બે. **તત્થા**તિ ‘‘યો સો ભિક્ખવે અઞ્ઞોપી’’તિઆદિવચને. **અયન્તિ** પરિવાસો. **નગ્ગપરિબ્બાજકસ્સેવા**તિ વત્વા તસ્સ ભેદં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘આજીવકસ્સ વા અચેલકસ્સ વા’’તિ. તત્થ **આજીવકો** ઉપરિ એકમેવ વત્થં ઉપકચ્છકે પવેસેત્વા પરિદહતિ, હેટ્ઠા નગ્ગો. **અચેલકો** પન સબ્બેન સબ્બં નગ્ગોયેવ. **સોપીતિ** =03 નગ્ગપરિબ્બાજકોપિ. **વાલકમ્બલાદીનન્તિ** વાલેન કતં કમ્બલં, આદિસદ્દેન કેસકમ્બલાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **અસ્સા**તિ પરિબ્બાજકસ્સ. **અઞ્ઞસ્સા**તિ નગ્ગપરિબ્બાજકતો અપરસ્સ. **પણ્ડરઙ્ગાદિકસ્સા**તિ પણ્ડરં સેતવત્થં અઙ્ગે સરીરે એતસ્સત્થીતિ **પણ્ડરઙ્ગો**, આદિસદ્દેન નીલઙ્ગાદયો સઙ્ગણ્હાતિ.

એવન્તિ ઇમિના કેસમસ્સુઓરોપનાદિના. પબ્બાજેન્તેહિ ભિક્ખૂહીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મિન્તિ** અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બે, નિસિન્નેયેવાતિ યોજના. અનાદરે ચેતં ભુમ્મવચનં. **તસ્સા**તિ અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બસ્સ. **નયિમે**તિ ન ઇમે, ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બં.

૮૭. ‘‘એવં ખો…પે॰… અનારાધકો’’તિ અયં કથા માતિકાતિ યોજના. **અસ્સા**તિ અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બસ્સ. **તસ્સેવા**તિ તસ્સાયેવ માતિકાય. **તત્થા**તિ વિભઙ્ગે. **અતિકાલેના**તિ એત્થ ભત્તકિચ્ચં કત્વા વત્તકરણવેલાયેવ અતિકાલો નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘વત્તકરણવેલાયમેવા’’તિ. ઇમિના ભુમ્મત્થે કરણવચનન્તિપિ દસ્સેતિ. **તત્થેવા**તિ કુલઘરેસુયેવ. **અઞ્ઞદત્થૂતિ** એકંસેન, ‘‘કરોન્તો’’તિ ઇમિના પાઠસેસં દસ્સેતિ. એવમ્પિ કરોન્તો અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બોતિ યોજના. ‘‘સમ્પાદકો’’તિ ઇમિના **અનારાધકો**તિ એત્થ આરાધસદ્દસ્સ સાધનત્થં દસ્સેતિ, તોસનત્થાદયો નિવત્તેતિ.

અજ્ઝાચારત્થિકા વિસન્તિ પવિસન્તિ એત્થાતિ **વેસિયા**, સોભણરૂપસઙ્ખાતં વેસં ધારેતીતિ વા **વેસિયા**. તેન વુત્તં ‘‘સુલભજ્ઝાચારા’’તિઆદિ. આમિસોયેવ કિઞ્જક્ખો અપ્પમત્તકટ્ઠેનાતિ **આમિસકિઞ્જક્ખો**, વિસેસનપરપદો. અથ વા આમિસો ચ તતો અઞ્ઞો કિઞ્જક્ખો ચ **આમિસકિઞ્જક્ખં**, તસ્સ સમ્પદાનં **આમિસકિઞ્જક્ખસમ્પદાનં**. **કિઞ્જક્ખસદ્દો** કેસરસ્સેવ મુખ્યતો વાચકો, અપ્પમત્તકસ્સ પન રૂળ્હીવસેન. **વિધવા**તિ એત્થ ધવસદ્દો પતિનોયેવ વાચકો, ન રુક્ખવિસેસસ્સાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘મતપતિકા વા’’તિઆદિ. ઇમેહિ પદેહિ મતવસેન વા પવુત્થવસેન વા વિગતો ધવો એતાસં, ધવેન વા વિગતાતિ **વિધવા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તા**તિ વિધવા. યોબ્બનપત્તત્તા વા યોબ્બનાતીતત્તા વા થુલ્લા મહન્તા કુમારિકાતિ **થુલ્લકુમારિકા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘યોબ્બનપત્તા’’તિઆદિ. **પણ્ડકા**તિ એત્થ આસિત્તપણ્ડકાદીસુ પઞ્ચસુ પણ્ડકેસુ નપુંસકપણ્ડકોવાધિપ્પેતોતિ આહ ‘‘નપુંસકા’’તિ. **સમાનપબ્બજ્જા**તિ ભિક્ખૂહિ સમાનપબ્બજ્જા. **તતો**તિ વિસ્સાસતો.

તત્થાતિ વેસિયાદીસુ. **તાસન્તિ** વેસિયાનં. **સો**તિ અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ =04 વિધવાદીસુ. ગન્તબ્બતં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સચે પના’’તિઆદિ. **તથા**તિ યથા ગન્તબ્બત્તં વુત્તં, તથા.

ઉચ્ચાવચાનીતિ એત્થ ઉદ્ધં ચયતિ વડ્ઢતીતિ **ઉચ્ચં**, ચયતો અવગતો વિયોગોતિ **અવચં**. ઉચ્ચઞ્ચ અવચઞ્ચ **ઉચ્ચાવચાની**તિ વચનત્થેન મહન્તખુદ્દકત્થોતિ આહ ''મહન્તખુદ્દકાની''તિ. ''કમ્માની''તિ ઇમિના ''કરણીયાની''તિપદસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. તંદસ્સનેન ચ કત્તબ્બાનીતિ **કરણીયાની**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **તત્થા**તિ મહન્તખુદ્દકેસુ કમ્મેસુ . **તત્થ ન દક્ખો**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં ''તેસુ તેસુ નવકમ્મેસૂ''તિ. ''ઉટ્ઠાનવીરિયસમ્પન્નો''તિ ઇમિના નત્થિ અલસો કોસજ્જં એતસ્સાતિ **અનલસો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તત્રા**તિ એત્થ ત્રપચ્ચયો સત્તમ્યત્થે વિચ્છાજોતકોતિ આહ ''તેસુ તેસૂ''તિ. ''ઠાનુપ્પત્તિકાય વીમંસાયા''તિ વુત્તવચનસ્સત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ઇદમેવ''ન્તિઆદિ. ''તસ્મિંયેવ ખણે ઉપ્પન્નપઞ્ઞાયા''તિ ઇમિના ''ઠાનુપ્પત્તિકાયા''તિ એત્થ **ઠાન**સદ્દો તઙ્ખણત્થોતિ દસ્સેતિ. **અલં કાતુન્તિ** એત્થ **અલં**સદ્દો ભૂસનવારણપરિયત્તસઙ્ખાતેસુ તીસુ અત્થેસુ પરિયત્તત્થોતિ આહ ''કાતું સમત્થો''તિ.

તિબ્બચ્છન્દોતિ તિખિણછન્દો. ''બલવચ્છન્દો''તિ ઇમિના અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. **લોકિયસમાધિભાવનાયા**તિ લોકિયાય અટ્ઠસમાપત્તિસઙ્ખાતાય સમાધિભાવનાય.

ઇધાગતોતિ ઇમસ્મિં સાસને આગતો. **તિત્થાયતનસામિકસ્સા**તિ તરન્તિ ઉપ્લવન્તિ સત્તા ઉમ્મુજ્જનિમુજ્જં કરોન્તિ એત્થાતિ **તિત્થં**, દ્વાસટ્ઠિ દિટ્ઠિયો. તમેવ આયતનં દિટ્ઠિગતિકાનન્તિ **તિત્થાયતનં**. અથ વા તિત્થમેતેસમત્થીતિ **તિત્થિનો**, તેસમાયતનં તિત્થાયતનં, તસ્સ સામિકો તિત્થાયતનસામિકો, તસ્સ. **તસ્સ દિટ્ઠિયા**તિ એત્થ **દિટ્ઠિ**સદ્દો લદ્ધિપરિયાયોતિ આહ ''તસ્સ સન્તકાય લદ્ધિયા''તિ. કસ્મા સા લદ્ધિ ''ખન્તી''તિ ચ ''રુચી''તિ ચ ''આદાયો''તિ ચ વુચ્ચતીતિ આહ ''ઇદાની''તિઆદિ. સાયેવ લદ્ધિ ખમતિ ચેવ રુચ્ચતિ ચ ગહિતા ચાતિ યોજના. **તસ્સ તિત્થકરસ્સા**તિ કત્વત્થે સામિવચનં. **તસ્સા**તિ તિત્થાયતનસામિકસ્સ. **ભઞ્ઞમાનાયા**તિ ભણિયમાનાય. **અનભિરદ્ધો**તિ એત્થ અનભિરાધિતો અપરિતોસિતચિત્તોતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અપરિપુણ્ણસઙ્કપ્પો, નો પગ્ગહિતચિત્તો''તિ. **યદિદન્તિ** યં ઇદં ''અનત્તમનત્ત''ન્તિ વા ''અત્તમનત્ત''ન્તિ વા સમ્બન્ધો. ઇમિના ''ઇદ''ન્તિપદસ્સ અનિયમં દસ્સેતિ. **ઇમે**તિ ભિક્ખૂ. યઞ્ચ અનત્તમનત્તન્તિ યોજના. **તસ્સેવા**તિ અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બસ્સ એવ અનત્તમનત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇદન્તિ** દ્વે અત્તમનત્તાનિ, દ્વે અનત્તમનત્તાનીતિ ચતુબ્બિધં ઇદં ધમ્મજાતં. **સઙ્ઘાટનીય**ન્તિ સઙ્ઘટિતબ્બં, સન્નિચયં કાતબ્બન્તિ અત્થો. ''અનારાધકે''તિઆદિના **અનારાધનીયસ્મિ**ન્તિ =૦૫ એત્થ ન આરાધેતિ વત્તં અનેન કમ્મેનાતિ **અનારાધનીય**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ઇદ**ન્તિ ચતુબ્બિધં. **લિઙ્ગ**ન્તિ કારણં. **લક્ખણ**ન્તિ ચિહ્નં. **ઇતો**તિ અટ્ઠઙ્ગતો નીહટેનાતિ સમ્બન્ધો. **વુત્તવિપલ્લાસેના**તિ કણ્હપક્ખે વુત્તવિપરીતેન.

સુક્કપક્ખે અટ્ઠઙ્ગાનિ સમોધાનેત્વા દસ્સેન્તો આહ ''નાતિકાલેન ગામપવેસનં નાતિદિવા પટિક્કમન''ન્તિઆદિ. કણ્હપક્ખેપિ ઇમિના નયેન અટ્ઠઙ્ગાનિ સમોધાનેતબ્બાનિ. ''પરિતોસકો''તિ ઇમિના **આરાધક**સદ્દસ્સ તોસનત્થં દસ્સેતિ. હેટ્ઠા પન ''સમ્પાદકો''તિ વુત્તત્તા સાધનત્થં દસ્સેતીતિ દટ્ઠબ્બં.

ઉપસમ્પદમાળકેપીતિ ઉપસમ્પાદટ્ઠાને એકકૂટયુત્તે અનેકકોણે પતિસ્સયવિસેસેપિ. સો હિ એકકૂટં કત્વા અનેકેહિ કોણેહિ મલીયતિ વિભૂસીયતીતિ **માળો**તિ વુચ્ચતિ. ''ચત્તારો માસે પરિવસિતબ્બ''ન્તિવચનં અસદિસૂપમાય પાકટં કરોન્તો ''યથા પના''તિઆદિમાહ. **હી**તિ સચ્ચં. **અસ્સા**તિ અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બસ્સ. પરિવસન્તો અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **અન્તરા**તિ ચતુમાસસ્સ અબ્ભન્તરે. **કુપ્પનસભાવો**તિ નસ્સનસભાવો. **પરિગ્ગણ્હાતી**તિ પરિચ્છિન્દિત્વા ગણ્હાતિ. **નામરૂપં વવત્થપેતી**તિ ''ઇદં નામં, ઇદં રૂપ''ન્તિ

વવત્થપેતિ. **લક્ખણન્તિ** નમનરુપ્પનલક્ખણં, અનિચ્ચાદિલક્ખણં વા. સોતાપત્તિમગ્ગસ્સ દિટ્ઠિવિચિકિચ્છાપહાનં સન્ધાય વુત્તં ''સમૂહતાનિ...પે॰... સલ્લ''ન્તિ. **અબ્બુળ્હન્તિ** આવહિયિત્થાતિ અબ્બુળ્હં, ઉદ્ધં વહિયિત્થાતિ અત્થો. આત્યૂપસગ્ગો હિ ઉદ્ધઙ્ગમત્થો. **તંદિવસમેવાતિ** તસ્મિં સોતાપત્તિમગ્ગસ્સ પટિલભનદિવસેયેવ. ભુમ્મત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. **તદહેવાતિ** તસ્મિં સોતાપન્નભવનઅહનિ એવ.

તસ્સાતિ અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બસ્સ. પાળિયં પત્તસ્સ અનાગતત્તા વુત્તં ''પત્તમ્પિ તથેવા''તિ. યથા ઉપજ્ઝાયમૂલકં ચીવરં પરિયેસિતબ્બં, પત્તમ્પિ તથેવાતિ અત્થો. **ઇદન્તિ** પત્તચીવરં. **ઇમસ્સાતિ** અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બસ્સ. **અઞ્ઞેતિ** ઉપજ્ઝાયતો અપરે. **તેહિપીતિ** અઞ્ઞેહિપિ. **વિલોમાતિ** પટિલોમા. **આયત્તન્તિ** અધીનં. **આયત્તજીવિકત્તાતિ** અઞ્ઞતિત્થિયપુબ્બસ્સ ઉપજ્ઝાયેન આયત્તજીવિકત્તા. **તસ્સાતિ** ઉપજ્ઝાયસ્સ. **વચનકરોતિ** વચનં કરો. વાક્યેપિ સમાસેપિ વચનસદ્દસ્સ ''તસ્સા''તિ પદમેવ અપેક્ખત્તા ''વચનકરો''તિ સમાસો હોતિ. એસેવ નયો ''ઉપજ્ઝાયેન આયત્તજીવકત્તા''તિ એત્થાપિ. **તેનાતિ** વચનકરહેતુના.

અગ્ગિપરિચરણકાતિ =૦૬ અગ્ગિપૂજકા. ઇમિના અગ્ગિં પરિચરન્તીતિ **અગ્ગિકાતિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **તાપસાતિ** જટાધરા. તે હિ યસ્મા જટા ચ તપો ચ એતેસમત્થિ, તસ્મા ''જટિલા''તિ ચ ''તાપસા''તિ ચ વુચ્ચન્તિ. **એતેતિ** જટિલકા. ''કિરિયં ન પટિબાહન્તી''તિ વુત્તવચનસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અત્થિ કમ્મં, અત્થિ કમ્મવિપાકો''તિ. **એતદેવ પબ્બજ્જન્તિ** એતં એવ તાપસપબ્બજ્જં. **એતેસન્તિ** જટિલાનં. **સાસનેતિ** બુદ્ધસ્સ સાસને. **તેસન્તિ** ઞાતીનં, ઇમં પરિહારન્તિ સમ્બન્ધો. **તેતિ** ઞાતયો. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **ઞાતિસેટ્ઠસ્સાતિ** ઞાતિયેવ સેટ્ઠો, ઞાતીનં વાતિ ઞાતિસેટ્ઠો, તસ્સ, બુદ્ધસ્સાતિ સમ્બન્ધો.

૨૬. પઞ્ચાબાધવત્થુકથા

૮૮. **મગધેસૂતિ** એત્થ બહુવચનપદેન વુત્તત્તા જનપદસ્સ નામન્તિ આહ ''મગધનામકે જનપદે''તિ. **અમનુસ્સાનઞ્ચાતિ** મનુસ્સેહિ અઞ્ઞસત્તાનઞ્ચ. ઉસ્સન્નસદ્દો ચ ઉસ્સદસદ્દો ચ વુદ્ધિપ્પત્તપરિયાયોતિ આહ ''ઉસ્સન્ના વુદ્ધિપ્પત્તા''તિ. ''ફાતિપ્પત્તા''તિ ઇમિના તમેવત્થં દસ્સેતિ. **તેહીતિ** કુટ્ઠાદીહિ પઞ્ચહિ આબાધેહિ.

તત્થાતિ કુટ્ઠાદીસુ પઞ્ચસુ આબાધેસુ. આબાધિકં આભુસો બાધતિ પીળેતીતિ **આબાધો**, અઙ્ગપચ્ચઙ્ગં કુટતિ છિન્દતીતિ **કુટ્ઠં**. ''રત્તકુટ્ઠં વા''તિઆદીસુ વાસદ્દેન સેતકુટ્ઠાદીનિપિ સઙ્ગણ્હાતિ. **કીટિભ દદ્દુ ખજ્જુ આદિપ્પભેદમ્પીતિ** કીટિભો ચ દદ્દુ ચ ખજ્જુ ચ કીટિભદદ્દુખજ્જુયો , તા આદયો યેસં કુટ્ઠાનન્તિ કીટિભદદ્દુખજ્જુઆદયો, તેસં પભેદો કીટિભદદ્દુ ખજ્જુઆદિપ્પભેદો, તમ્પિ. તત્થ **કીટિભોતિ** કીટ ઇભોતિ પદવિભાગો કાતબ્બો. તત્થ **કીટોતિ** કિમિ. ઇમિના કીટકુલાવકં ''કીટો''તિ ગહેતબ્બં, કીટો વિયાતિ **કીટો**, કુટ્ઠવિસેસો. **ઇભોતિ** ગજો. ઇમિના ગજસ્સ સબલં ''ઇભો''તિ ગહેતબ્બં. ઇભો વિયાતિ **ઇભો**, કુટ્ઠવિસેસો. કીટોયેવ ઇભો **કીટિભો**, કુટ્ઠાબાધવિસેસો, યં લોકે **''કુટ્ઠાબાધ વિસેસો''**ઇતિ વોહરન્તિ. **દદ્દૂતિ** કચ્છુ. સા હિ સરીરં દંસતિ વિદંસતિ, હિંસતીતિ વા **દદ્દુતિ** વુચ્ચતિ. એકસ્સ દકારસ્સ રકારં કત્વા ''દદ્દુ''તિપિ પાઠો. યં લોકે **''પ્વે?''**ઇતિ વોહરન્તિ. **ખજ્જૂતિ** કણ્ડુવનં. તઞ્હિ સરીરં ખજ્જતિ બ્યથતિ ખદતિ, હિંસતીતિ વા ખજ્જૂતિ વુચ્ચતિ. યં લોકે **''ખજ્જ''**ઇતિ વોહરન્તિ. ''કચ્છૂ''તિપિ પાઠો, સો અપાઠો દદ્દુસદ્દેન તસ્સ ગહિતત્તા. **તન્તિ** કુટ્ઠં. **પકતિપટિચ્છન્નટ્ઠાનેતિ** પકતિયા પટિચ્છન્નટ્ઠાને, યથાનિવત્થપારુતટ્ઠાનેતિ અત્થો. ઇમિના વિસેસતો પટિચ્છન્નં નિવત્તેતિ. અવડ્ઢનકપક્ખે ઠિતં સચે હોતીતિ યોજના. **પકતિવણ્ણેતિ** =૦૭ પકતિછવિયં. યથા અવણ્ણા છવિ હોતિ, તથાતિ અત્થો. ઇદં વણ્ણવત્થું સન્ધાય ન વુત્તં.

મેદગણ્ડોતિ મેદો અસ્મિં અત્થીતિ **મેદો**, ગણ્ડતિ ફોટો ભવતીતિ **ગણ્ડો**, મેદોયેવ ગણ્ડો મેદગણ્ડો. યં લોકે ''મેદગણ્ડોઇતિ વોહરન્તિ. **કોલટ્ઠી**તિ કોલં વુચ્ચતિ બદરફલં, તસ્સ અટ્ઠિ કોલટ્ઠિ. અવટ્ઠનકપક્ખે ઠિતે સતીતિ યોજના. **સઞ્છવિ**ન્તિ સંવિજ્જમાનછવિં, સઞ્જાતછવિં વા. **ઉણ્ણિગણ્ડા**તિ ઉદ્ધં નમન્તીતિ ઉણ્ણિયો, તાયેવ ગણ્ડા ઉણ્ણિગણ્ડા. યે લોકે ''ઉણ્ણિગણ્ડા'' ઇતિ વોહરન્તિ. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં સરીરપદેસે. **ખીરપીળકા**તિ ખીરં એત્થ અત્થીતિ ખીરા, તા એવ પીળકા ખીરપીળકા. યા લોકે ''ખીરપીળકા'' ઇતિ ચ ઇતિ ચ વોહરન્તિ. **તાસૂ**તિ પીળકાસુ. ખીરપીળકા નામ ગણ્ડા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **ખરપીળકા**તિ ખરસભાવા પીળકા. ખરસભાવત્તા તેન સત્તા મરણમ્પિ ગચ્છન્તિ, મરણમત્તમ્પિ દુક્ખં. યા લોકે ઇતિ ''ખીરપીળકા'' વોહરન્તિ. પદુમકણ્ણિકા નામ ગણ્ડા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. પદુમસ્સ કણ્ણિકા વિય **પદુમકણ્ણિકા**. યા લોકે ''**પદુમકણ્ણિકા**''ઇતિ વોહરન્તિ. સાસપબીજકા નામ ગણ્ડાતિ સમ્બન્ધો. સાસપસ્સ બીજં પમાણમેતાસન્તિ **સાસપબીજકા**. યા લોકે ''સાસપબીજકા'' ઇતિ વોહરન્તિ. **તા સબ્બા**તિ સબ્બા તા પીળકા, ગણ્ડજાતિયો વા. **તાસૂ**તિ પીળકાસુ, ગણ્ડજાતીસુ વા.

પદુમપુણ્ડરીકપત્તવણ્ણન્તિ **પદુમં** નામ રત્તં, **પુણ્ડરીકં** નામ સેતં, તેસં પુપ્ફપત્તસ્સ વણ્ણં વિય વણ્ણમેતસ્સાતિ પદુમપુણ્ડરીકપત્તવણ્ણં, સઙ્કુટ્ઠં. યં લોકે ''પદુમપુણ્ડરીકપત્તવણ્ણં, સઙ્કુટ્ઠં'' ઇતિ વોહરન્તિ. **યેના**તિ કુટ્ઠેન. ગુન્નં સરીરં સબલં વિય મનુસ્સાનં સરીરં સબલં હોતીતિ યોજના. **તસ્મિ**ન્તિ કિલાસે. **સોસબ્યાધી**તિ ખયરોગો. સો હિ યસ્મા મંસલોહિતાદીનિ સોસાપેતિ, તસ્મા **સોસો**તિ વુચ્ચતિ. યં લોકે ''સાંસ'' ઇતિ ચ ''સોસબ્યાધિ'' ઇતિ ચ વોહરન્તિ. **તસ્મિ**ન્તિ સોસબ્યાધિમ્હિ. **અપમારો**તિ અપસ્મારો. સો હિ સારતો અપગતત્તા ''અપમારો''તિ વુચ્ચતિ સકારસ્સ મકારં કત્વા. યં લોકે ''અપમાર'' ઇતિ ચ ''**અરૂ?**''ઇતિ ચ વોહરન્તિ. **તત્થા**તિ દ્વીસુ ઉમ્માદેસુ. આધારે ચેતં ભુમ્મવચનં. દુત્તિકિચ્છો હોતીતિ સમ્બન્ધો.

૨૭. રાજભટવત્થુકથા

૯૦. **ઉચ્ચિનથા**તિ એત્થ ચિધાતુયા વડ્ઢનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''વડ્ઢેથા''તિ. **સોતાપન્નત્તા**તિ બિમ્બિસારરઞ્ઞો =૦૮ સોતાપન્નભાવતો. **ઘાતેથા**તિ જીવિતા વોરોપેથ. **હનથા**તિ પહરથ. **તતો**તિ ઉપજ્ઝાયતો. આચરિયો સેટ્ઠોતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ આચરિયતો. **ઇદ**ન્તિ વચનં, આગતન્તિ સમ્બન્ધો. આહંસુ વોહારિકા મહામત્તા મુસાવાદેનાતિ યોજના. **અમચ્ચો**તિ સબ્બરાજકિચ્ચેસુ અમા સહ રઞ્ઞા ભવતીતિ અમચ્ચો. **અમા**સદ્દો સહત્થે નિપાતો. ''અમા''તિ નિપાતતો ભવત્થે અચ્ચપચ્ચયો (મોગ્ગલ્લાને ૪.૨૩ સુત્તે). **મહામત્તો**તિ મહન્તો મત્તા ઇસ્સરિયા એતસ્સાતિ મહામત્તો. **મત્તા**સદ્દો હેત્થ ઇસ્સરિયવાચકો. **સેવકો**તિ રાજાનં સેવતિ ભજતીતિ સેવકો. **ભત્તવેતનભટો**તિ ભત્તવેતનાનમત્થાય ભટો. **તસ્સા**તિ રાજભટસ્સ. **પુત્તનત્તભાતુકાદયો**તિઆદિસદ્દેન ભાગિનેય્યાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **યો પના**તિ રાજભટો પન. **નિય્યાતેતી**તિ અપ્પેતિ. **તં ઠાન**ન્તિ તં રાજભટટ્ઠાનં. **યેન વા**તિ કમ્મકારેન વા. **યંકમ્મકારણા**તિ યસ્સ કમ્મસ્સ કારણા. **યો વા**તિ રાજભટો વા. **પબ્બજસ્સૂ**તિ પબ્બાજેહિ.

૨૮. ચોરવત્થુકથા

૯૧. **દિટ્ઠપુબ્બો**તિ અઙ્ગુલિમાલો પુબ્બે દિટ્ઠો. **અય**ન્તિ ચોરો. **સો**તિ અઙ્ગુલિમાલો. અઞ્ઞેસં સન્તિકા વચનં સુણન્તીતિ યોજના. **તે**તિ મનુસ્સા. **ઉબ્બિજ્જન્તિપી**તિ કાયેન ઉબ્બિજ્જન્તિપિ. **ઉત્તસન્તિપી**તિ ચિત્તેન ઉત્તસન્તિપિ. અઙ્ગુલિમાલો ભિક્ખૂહિ ન પબ્બાજિતો, નનુ ભગવતા પન સયં પબ્બાજિતો, અથ કસ્મા ''ન ભિક્ખવે''તિ વુત્તન્તિ આહ ''ભગવા સયં ધમ્મસ્સામી''તિ. **ધમ્મસ્સામી**તિ ચ ધમ્મસ્સ ઇસ્સરો, ધમ્મેન વા દેવમનુસ્સાનં ઇસ્સરો,

અધિપતીતિ અત્થો. ભિક્ખૂનં અકરણત્થાય ભિક્ખૂનં સિક્ખાપદન્તિ યોજના. **તત્થાતિ** ''ન ભિક્ખવે''તિઆદિવચને. ''ધજં બન્ધિત્વા''તિઆદિના ધજસ્સ બન્ધનં ધજબન્ધો, ધજબન્ધો વિયાતિ **ધજબન્ધો**, ધજબન્ધો હુત્વા ચરતીતિ **ધજબન્ધો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા ધજબન્ધો, તસ્મા. **ચો**તિ ચોરો. **પન્થદુહનં વા**તિ પન્થે દુહનં વા. **પઞ્ઞાયતિ ચા**તિ એત્થ ચસદ્દો વાક્યસમ્પિણ્ડનત્થો. ન કેવલઞ્હિ વિચરતિયેવ, અથ ખો પઞ્ઞાયતિ ચાતિ અત્થો. **ઇદ**ન્તિ ચોરકમ્મં. **રજ્જ**ન્તિ રાજભાવં. **સો**તિ રાજપુત્તો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તસ્મિ**ન્તિ રાજપુત્તે. **પુબ્બે**તિ પુબ્બકાલે. **ત**ન્તિ ચોરં. **એવ**ન્તિ ઇમિનાકારેન, જાનન્તિ ચેતિ યોજના. **અદિસ્સમાના**તિ અત્તાનં અપઞ્ઞાયમાના. ઇદં સન્ધિચ્છેદાદિચોરે સન્ધાય વુત્તં, ન અમ્બલબુજાદિચોરે. **પચ્છાપી**તિ થેય્યકરણતો પચ્છાપિ. **તેપી**તિ ચોરેપિ.

૯૨. **ભયેના**તિ ભયતો. **એતે પના**તિ ભિક્ખૂ પન. **લદ્ધાભયત્તા**તિ રાજતો લદ્ધો અભયો ઇમેહીતિ લદ્ધાભયા, તેસં ભાવો લદ્ધાભયત્તં, તસ્મા. **કારભેદકો**તિ એત્થ **કાર**સદ્દો રુક્ખવિસેસે =૦૯ ચ સક્કારે ચ બન્ધનાલયે ચ પવત્તતિ, ઇધ પન બન્ધનાલયેતિ દસ્સેન્તો આહ ''કારં વુચ્ચતિ બન્ધનાગાર''ન્તિ. બન્ધનાગારઞ્હિ કરોન્તિ તં પવેસિતે જને હિંસન્તિ એત્થાતિ ''કારા''તિ વુચ્ચતિ. **ઇધા**તિ ''કારભેદકો''તિપદે. દીપબન્ધનં વા હોતૂતિ યોજના. ઇમેહિ પદેહિ ન કેવલં બન્ધનાગારંયેવ કારા નામ હોતિ, અથ ખો અન્દુબન્ધનાદીનિપિ કારાયેવ નામાતિ દસ્સેતિ. **ચો**તિ ચોરો. **એતેસૂ**તિ બન્ધનેસુ. **મુઞ્ચિત્વા વા**તિ રજ્જુબન્ધનં નિબ્બેઠેત્વા વા. ઇમેહિ પદેહિ ન કેવલં કારાય ભિન્દનતો એવ કારભેદકો નામ હોતિ, અથ ખો છિન્દનમુઞ્ચનવિવરણેહિપિ કારભેદકોયેવ નામાતિ દસ્સેતિ. **દીપન્તર**ન્તિ બન્ધનદીપતો અન્તરં અઞ્ઞં દીપન્તિ અત્થો. ચક્કવાળબન્ધનં ભિન્દિત્વા ચક્કવાળન્તરં ગતો અટ્ઠકથાયં ન વુત્તો. **સો**તિ નચોરકો. **ગામનિગમપટ્ટનાદીની**તિ એત્થ **પટ્ટન**ન્તિ નાવાપટ્ટનં, સકટપટ્ટનઞ્ચ. **કેણિયા**તિ રઞ્ઞો દાતબ્બઆયેન. **ત**ન્તિ કેણિં. **નિધાન**ન્તિ નિક્ખણિત્વા ઠપિતં ધનં. **ઉપસંહરિત્વા**તિ રાજાદીનં સન્તિકં હરિત્વા. **ત**ન્તિ કસિકમ્માદીહિ સમ્પાદેત્વા જીવન્તં. **તત્થેવા**તિ બન્ધાપિતટ્ઠાનેયેવ.

૯૩. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. યો કોચિ પલાતોતિ સમ્બન્ધો. નન્તિ યં કિઞ્ચિ જનં, લિખાપેતીતિ યોજના. **પણ્ણે વા**તિ કુસે વા. **અસ્સા**તિ જનસ્સ. **દણ્ડ**ન્તિ ધનદણ્ડં. **લિખિતકો**તિ લિખિતબ્બોતિ લિખિતો, સોયેવ લિખિતકો.

૯૪. યો પન કસાહિ હઞ્ઞતીતિ સમ્બન્ધો. ઇમિના અઞ્ઞેહિ કસાહિ હઞ્ઞતીતિ **કસાહતો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''અયમેવ તે દણ્ડો હોતૂ''તિ ઇમિના કતં દણ્ડકમ્મં ઇમસ્સાતિ **કતદણ્ડકમ્મો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **અલ્લવણો**તિ તિન્તવણો. **ઘાતેત્વા**તિ હનિત્વા પહરિત્વાતિ અત્થો. **ગણ્ડિગણ્ડિયો**તિ ફોટફોટા. **સન્નિસિન્નાસૂ**તિ ગણ્ડીસુ પકતિસરીરેન સમં નિસિન્નાસુ.

૯૫. કતદણ્ડકમ્મભાવો તાવ પુરિમનયેનેવ વેદિતબ્બો હોતુ, કથં પન લક્ખણાહતભાવો વેદિતબ્બોતિ આહ ''યસ્સ પના''તિઆદિ. તત્થ **તત્તેના**તિ તાપેન. **લક્ખણ**ન્તિ સઞ્ઞાણં. **સો**તિ જનો. **ભુજિસ્સો**તિ ભુજો એતસ્સત્થીતિ ભુજિસ્સો (મ॰ નિ॰ ટી॰ ૨.૪૨૬). પરેહિ અપાલિતો ચ અનજ્ઝોહરાપિતો ચ હુત્વા સયમેવ અત્તાનં પાલનેન ચ ભોજનં અજ્ઝોહરણેન ચ સમન્નાગતોતિ વુત્તં હોતિ. **અસ્સા**તિ લક્ખણાહતસ્સ. **વણા**તિ અરૂનિ. તાનિ હિ યસ્મા વણન્તિ ગત્તાનિ વિચુણ્ણાનિ કરોન્તિ, તસ્મા વણાતિ વુચ્ચન્તિ. **રૂળ્હા**તિ તરુણમંસેન રુહા. તિમણ્ડલવત્થસ્સ લક્ખણાહતસ્સ જનસ્સાતિ સમ્બન્ધો.

૩૩. ઇણાયિકવત્થુકથા

૯૬. **ઇણાયિકો નામા**તિ એત્થ **ઇણ**ન્તિ ઉદ્ધારો. સો હિ યસ્મા એતિ વુદ્ધિં ગચ્છતિ, તસ્મા ઇણન્તિ વુચ્ચતિ. તં ગણ્હાતિ, ધારેતીતિ વા ઇણાયિકો. **યં વા**તિ જનં વા આઠપેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **આઠપેત્વા**તિ ચ પેસનત્થાય ધનસામિકસ્સ સન્તિકે ઠપેત્વાતિ અત્થો. **આ**કારો હિ પેસનત્થવાચકો. **સોપી**તિ પિસદ્દો પુરિમજને અપેક્ખતિ. ''ધારેતી''તિ ઇમિના આયિકપચ્ચયો ધારણત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. **અઞ્ઞે**તિ માતાપિતૂહિ અઞ્ઞે. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તે**તિ અઞ્ઞે ઞાતકા, તં આઠપેતું યસ્મા ન ઇસ્સરા, તસ્મા ન ઇણાયિકોતિ યોજના. **ઇતર**ન્તિ નઇણાયિકતો અઞ્ઞં. **અસ્સા**તિ જનસ્સ. **ન**ન્તિ તં જનં. **તેસૂ**તિ ઞાતિસાલોહિતાદીસુ. **તથારૂપસ્સા**તિ અત્તનો ઞાતિસાલોહિતસ્સાતિ અત્થો. આરોચેતબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ''સહેતુકો''તિઆદિ. તત્થ **સહેતુકો**તિ ભબ્બો. **સો**તિ ઉપટ્ઠાકો . **પટિપજ્જતી**તિ પટિદદાતિ. **એત**ન્તિ કપ્પિયભણ્ડં. **અજાનિત્વા**તિ ઇણાયિકભાવમજાનિત્વા. **પસ્સન્તેના**તિ ઇણાયિકં પસ્સન્તેન. ''અપસ્સન્તસ્સ ગીવા ન હોતી''તિ ઇમિના પસ્સિત્વા અદસ્સેન્તસ્સ ગીવા હોતીતિ દસ્સેતિ.

પુચ્છિયમાનોપીતિ ''કિં ત્વં ઇણાયિકોસી''તિ પુચ્છિયમાનોપિ. **ત**ન્તિ ઇણાયિકં. **તત્થા**તિ અઞ્ઞસ્મિં દેસે. **ત**ન્તિ ઇણસામિકં. **સો**તિ ઇણસામિકો. **અય**ન્તિ ઇણાયિકો. **અય**ન્તિ વચના. **તત્થા**તિ ઇણાયિકસ્સ પબ્બાજને. **સામીચી**તિ અનુધમ્મતા.

નન્તિ ઇણાયિકં. **સો**તિ ઇણસામિકો. **અસ્સા**તિ થેરસ્સ. ગીવા ન હોતીતિ સમ્બન્ધો. **અચ્છતૂ**તિ આસતુ ઉપવેસતૂતિ અત્થો. **સો**તિ ઇણાયિકો. **ઈદિસો**તિ સહેતુકો વત્તસમ્પન્નોતિ અત્થો. **અતિઆરાધકો**તિ વત્તાચારેન થેરસ્સ અતિતોસકો.

૩૪. દાસવત્થુકથા

૯૭. **દાસા**તિ ચેટકા. તે હિ સામિકેહિ દુક્ખે વા દુટ્ઠકમ્મે વા અસીયન્તિ ખિપીયન્તીતિ દાસાતિ વુચ્ચન્તિ. **તત્થા**તિ ચતૂસુ દાસેસુ. ''ઘરદાસિયા પુત્તો''તિ ઇમિના અન્તોગેહે ઘરદાસિયા કુચ્છિમ્હિ જાતો **અન્તોજાતો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ધનં દત્વા કીતો **ધનક્કીતો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ધનક્કીતો નામા''તિઆદિ. ધનેન કીતો ધનક્કીતોતિ વચનત્થોપિ યુત્તોયેવ. **દાસચારિત્ત**ન્તિ દેસકાલવસેન દાસાનં ચારિત્તં. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં દેસે, કાલે વા.

કરમરાનીતો નામાતિ એત્થ **કરમરો**તિ વન્દિ. સો હિ સત્તૂનં કરેન હત્થેન મરિતબ્બત્તા કરમરોતિ વુચ્ચતિ. કરમરભાવેન આનીતો કરમરાનીતો. તિરોરટ્ઠા આહરન્તીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપલાપેત્વા વા**તિ પલોભેત્વા વા. **તતો**તિ કસ્માચિ ગામતો. મનુસ્સા એવ **માનુસ્સકાનિ**. ઇત્થિપુરિસાનં સાધારણભાવેન સામઞ્ઞભાવતો નપુંસકલિઙ્ગવસેન વુત્તં. પિસદ્દેન ન કેવલં ધનાનિયેવ આહરન્તિ, અથ ખો માનુસ્સકાનિપીતિ સમ્પિણ્ડેતિ. **તત્થા**તિ માનુસ્સકેસુ. એવરૂપો કરમરાનીતો દાસો ન પબ્બાજેતબ્બોતિ યોજના. **સબ્બસાધારણેના**તિ બન્ધનાગારસોધનકાલે સબ્બેસં સાધારણેન.

દાસબ્યન્તિ દાસસ્સ ભાવો દાસબ્યં, તં. તેન વુત્તં ''દાસભાવ''ન્તિ. ''સયમેવા''તિ ઇમિના **સામં**સદ્દો સયમત્થે નિપાતોતિ દસ્સેતિ. **ભુજિસ્સિત્થિયો**તિ રઞ્ઞો ભુજિસ્સિત્થિયો. **વણ્ણદાસીહી**તિ નગરસોભિનીહિ. તા હિ વણ્ણસમ્પન્નદાસિભાવતો વણ્ણદાસીતિ વુચ્ચન્તિ. **તાસ**ન્તિ ભુજિસ્સિત્થીનં. **પણ્ણ**ન્તિ દાસિપણ્ણં. **ભટિપુત્તકગણાદીન**ન્તિ આદિસદ્દેન મલ્લપુત્તગણાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. ઇમિના બહુસામિકદાસં દસ્સેતિ. **તેહી**તિ

ભટિપુત્તકગણાદીહિ. **અદિન્ના ન પબ્બાજેતબ્બા**તિ બહૂસુ સામિકેસુ એકેનપિ અદિન્ના ન પબ્બાજેતબ્બા. **તેપી**તિ આરામિકદાસેપિ. ઇમસ્મિં આરામિકદાસપબ્બાજને અટ્ઠકથાવાદં દસ્સેન્તો આહ ''મહાપચ્ચરિય''ન્તિઆદિ. ''તક્ક''ન્તિ પદં ''આસિત્તક''ઇતિ પદે કમ્મં. ''સીસે''તિ પદં ''આસિત્તક''ઇતિ પદે આધારો. કેસુચિ જનપદેસુ દેસચારિત્તવસેન સીસે તક્કસ્સ આસિઞ્ચનં દાસાનં ભુજિસ્સકરણન્તિ અધિપ્પાયો. ''આરામિકં દેમા''તિ વચનં દાસાનં ભુજિસ્સવચનન્તિ વુત્તં હોતિ. **યેન કેનચિ વોહારેના**તિ ''આરામિકં દેમા''તિ વા ''આરામિકદાસં દેમા''તિ વા ''કપ્પિયકારકં દેમા''તિ વા યેન કેનચિ વોહારેન. દ્વીસુ અટ્ઠકથાવાદેસુ કુરુન્દિવાદસ્સ પચ્છા વુત્તત્તા સોયેવ પમાણન્તિ દટ્ઠબ્બં. **દુગ્ગતમનુસ્સા**તિ દુક્ખં ગતમનુસ્સા. **એતે**તિ દુગ્ગતમનુસ્સે. **તં પબ્બાજેતું ન વટ્ટતી**તિ માતાપિતૂનં દાસભાવં ઉપગતકાલે જાતં પુત્તં સન્ધાય વુત્તં. અથ પન માતાપિતરો દાસભાવં ઉપગતા, ન પુત્તો, તં પબ્બાજેતું વટ્ટતિ. ''ભિક્ખુસ્સા''તિપદં ''ઞાતકા વા ઉપટ્ઠાકા વા''તિપદેસુ સામિસમ્બન્ધો, ''દેન્તી''તિ પદે સમ્પદાનં. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **ઇમ**ન્તિ દાસં. **અભિરમિસ્સતી**તિ ભિક્ખુભાવે અભિરમિસ્સતિ. **વિબ્ભમિસ્સતી**તિ વિનિવત્તેત્વા ગિહિભાવં ભમિસ્સતિ. ઇતિ વત્વા દેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **નિસ્સામિકદાસો**તિ પરિગ્ગાહકસામિકવિરહિતો દાસો . નિસ્સામિકસ્સ દાસસ્સ રાજા સામી, તસ્મા રઞ્ઞા અપરિગ્ગહિતે અત્તનાવ અત્તાનં ભુજિસ્સં કાતું વટ્ટતિ. પરિગ્ગહિતે રાજાનં કારાપેતું વટ્ટતિ. **અજાનન્તો**તિ અત્તનો દાસભાવમજાનન્તો.

અનુરાધપુરાતિ અનુરાધનગરતો નિક્ખમિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ પુત્તો. **ઇધા**તિ રોહણે. માતરં પુચ્છિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **આગમ્મા**તિ આગન્ત્વા. **અતિચ્છથા**તિ અતિક્કમિત્વા ઇચ્છથ, ઇધ કિઞ્ચિ દેય્યધમ્મં નત્થિ, ઇદં અતિક્કમિત્વા અઞ્ઞત્થ ઠાતુમિચ્છથાતિ વુત્તં હોતિ. **તે**તિ ઘરસામિકા. ચતૂહિ પચ્ચયેહિ પટિજગ્ગન્તા વસાપેસુન્તિ યોજના.

૩૫. કમ્મારભણ્ડુવત્થુઆદિકથા

૯૮. **તુલાધારમુણ્ડકો**તિ માનભણ્ડધારો મુણ્ડકો. ઇમિના **કમ્મારભણ્ડૂ**તિ એત્થ કમ્મારસદ્દો તુલાધારપરિયાયો, ભણ્ડુસદ્દો મુણ્ડકપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. તુલાધારો હિ અલઙ્કારવિકતિકરણત્થાય કમ્મં અરતિ જાનાતીતિ **કમ્મારો**તિ વુચ્ચતિ. મુણ્ડકો ભણ્ડીયતિ ''મુણ્ડો''તિ પરિભાસીયતીતિ **ભણ્ડૂ**તિ વુચ્ચતિ. ''સુવણ્ણકારપુત્તો''તિ ઇમિના તસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **અપલોકેતુ**ન્તિ એત્થ અપપુબ્બો લોકસદ્દો આપુચ્છનત્થોતિ આહ ''આપુચ્છિતુ''ન્તિ. ''ભણ્ડુકમ્મત્થાયા''તિ ઇમિના **ભણ્ડુકમ્માયા**તિ એત્થ તદત્થે ચતુત્થીતિ દસ્સેતિ. **તત્રા**તિ ''સઙ્ઘં અપલોકેતુ''ન્તિઆદિવચને. **સીમાપરિયાપન્ને**તિ વિહારસીમાય વા ઉપચારસીમાય વા પરિયાપન્ને. **તત્થા**તિ ભિક્ખૂનં સન્નિપાતટ્ઠાનં. **એત્થ ચા**તિ આપુચ્છને ચ. **વત્તું વટ્ટતિયેવા**તિ પઞ્ચસુ વાક્યેસુ યંકિઞ્ચિ વાક્યં કથેતું વટ્ટતિયેવ. પિસદ્દેન ''ઇમસ્સ મુણ્ડકમ્મં આપુચ્છામી''તિ વાક્યમ્પિ સઙ્ગણ્હાતિ.

તેસન્તિ વીસતિઆદીનં ભિક્ખૂનં. ''દહરભિક્ખૂ વા સામણેરે વા''તિ ઇદં આસન્નવસેન વુત્તં. ગિહિમ્પિ પેસેત્વા આપુચ્છાપેતું વટ્ટતિ. કસ્મા? ''પબ્બજ્જાપેક્ખં વિના વા''તિ વુત્તત્તા.

પબ્બાજેન્તસ્સ અનાપત્તિયેવ, સુપબ્બજિતોતિ આહ ''પબ્બાજેન્તસ્સાપિ અનાપત્તી''તિ.

આપુચ્છિતં પગેવાતિ યોજના. **ખણ્ડસીમાય**ન્તિ વિહારસીમાય વા ઉપચારસીમાય વા અબ્ભન્તરે ઠિતાયં ખણ્ડસીમાયં. **યો પના**તિ પબ્બજ્જાપેક્ખો પન. **વિબ્ભન્તકો વા**તિ નવવિબ્ભન્તકો વા. પબ્બજિતાનં દ્વઙ્ગુલકેસો

વટ્ટતીતિ આહ ‘‘દ્વઙ્ગુલકેસો વા’’તિ. દ્વીહિ અઙ્ગુલીહિ અતિરિત્તો કેસો ઇમસ્સાતિ **દ્વઙ્ગુલાતિરિત્તકેસો**. એકસિખામત્તધરોપિ હોતીતિ યોજના.

૧૦૦. મારબ્યાધિનાતિ મારણાબાધો. સો હિ સત્તાનં મારણટ્ઠેન, વિવિધસ્સ ચ દુક્ખસ્સ આદહટ્ઠેન મારબ્યાધીતિ વુચ્ચતિ. ઇમિના **અહિવાતકરોગેના**તિ એત્થ અહિવિસસદિસેન વાતેન પવત્તો રોગો અહિવાતકરોગોતિ વુચ્ચતીતિ દસ્સેતિ. તમત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘યત્ર હી’’તિઆદિ. તત્થ **યત્રા**તિ યસ્મિં કુલે. સો રોગો તસ્મિં કુલે દ્વિપદે ચતુપ્પદે પઠમં ગણ્હાતિ, પચ્છા ગેહસામિકે ગણ્હાતીતિ **ધમ્મપદઅટ્ઠકથાયં** (ધ॰ પ॰ અટ્ઠ॰ ૧.સામાવતીવત્થુ) વુત્તં. **તથા**તિ યથા અઞ્ઞો ભિત્તિં વા છદનં વા ભિન્દિત્વા પલાયિત્વા તિરોગામાદિગતો વા હુત્વા મુચ્ચતિ, તથા. એત્થ ચ કુલે પિતાપુત્તા મુચ્ચિંસૂતિ અત્થો.

કાકુટ્ટેપકન્તિ એત્થ કાકે ઉટ્ઠાપેતીતિ કાકુટ્ટેપકો, કાકે વા ઉટ્ઠાપેત્વા ભત્તં ભુઞ્જિતું સક્કોતીતિ કાકુટ્ટેપકોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યો વામહત્થેના’’તિઆદિ. તત્થ **ઉટ્ઠાપેત્વા**તિ ઉદ્ધં આકાસં ગમનાપેત્વા. **ત**ન્તિ કાકુટ્ટેપકં.

૧૦૨. ઇત્તરસદ્દો અપ્પમત્તકવાચકો અનિપ્ફન્નપાટિપદિકોતિ આહ ‘‘અપ્પમત્તકો’’તિ. ‘‘કતિપાહમેવા’’તિ ઇમિના તસ્સ અત્થં દસ્સેતિ.

૪૦. નિસ્સયમુચ્ચનકકથા

૧૦૩. ઓગણેનાતિ એત્થ ઓત્યૂપસગ્ગો લામકત્થવાચકોતિ આહ ‘‘પરિહીનગણેના’’તિ. અત્તનો વુડ્ઢતરસ્સેવ ભિક્ખુસ્સ સન્તિકે નિસ્સયો ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘સચાયં વુડ્ઢતર’’ન્તિઆદિ. તત્થ **અય**ન્તિ અબ્યત્તો ભિક્ખુ. **ઉપસમ્પદાયા**તિ ઉપસમ્પાદેત્વા. **આયસ્મતો**તિ આયસ્મન્તં, ઉપયોગત્થે ચેતં સામિવચનં. આયસ્મતો વા ઓવાદન્તિ યોજના. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ. **આપુચ્છનેસૂ**તિ દિસાપક્કમનાદિઅત્થાય આપુચ્છનેસુ. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં નિસ્સયવસનટ્ઠાને. **ત**ન્તિ તત્તકં સુતં. **તસ્સા**તિ સુતસ્સ.

૪૧. રાહુલવત્થુકથા

૧૦૫. કપિલવત્થૂતિ એત્થ **કપિલો**તિ કળારવણ્ણો ઇસિ વુચ્ચતિ, સો વસતિ એત્થાતિ કપિલવત્થુ, અસ્સમો. તસ્મિં ઠાને માપિતત્તા નગરમ્પિ કપિલવત્થૂતિ (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૨૬૭; સુ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૩૬૨) વુચ્ચતિ. **અય**ન્તિ વક્ખમાનકથા. **સુદ્ધોદનમહારાજા**તિ એત્થ **સુદ્ધોદનો**તિ તસ્સ રઞ્ઞો નામં. અથ વા સુદ્ધં ઓદનં ઇમસ્સાતિ સુદ્ધોદનો, સોયેવ મહારાજા સુદ્ધોદનમહારાજા. વિહરતિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ સુદ્ધોદનમહારાજા. **રાજગહ**ન્તિ રાજગહનગરં. **સાધૂ**તિ આયાચનત્થે નિપાતો. આયાચામીતિ હિ અત્થો. **મે**તિ મમ, પુત્તન્તિ સમ્બન્ધો, અનાદરે વા સામિવચનં. **સો**તિ અમચ્ચો. **સાધૂ**તિ સમ્પટિચ્છનત્થે નિપાતો. એવન્તિ હિ અત્થો. **અથા**તિ તસ્મિં નિસીદનકાલે. **અસ્સા**તિ પુરિસસહસ્સપરિવારસ્સ અમચ્ચસ્સ. **તતો**તિ યાચનકારણા . **ન**ન્તિ પુરિસસહસ્સપરિવારં અમચ્ચં. **તત્થેવા**તિ રાજગહેયેવ. **તેપી**તિ અટ્ઠ દૂતાપિ. **તે**તિ નવ દૂતા.

અથાતિ તતો પચ્છા. **એકદિવસજાતક**ન્તિ એકસ્મિં દિવસે જાતકં. **સો**તિ કાળુદાયીઅમચ્ચો. **પબ્બજિત્વાપી**તિ પિસદ્દેન ‘‘અપબ્બજિત્વાપી’’તિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. **તથેવા**તિ યથા નવ દૂતા સપરિવારા અરહત્તં પાપુણિંસુ, તથેવાતિ અત્થો. **સો**તિ કાળુદાયી. **સમ્ભતેસૂ**તિ સમ્ભરિતેસુ ગહેત્વા નિટ્ઠાપિતેસૂતિ અત્થો. **વિસ્સટ્ઠકમ્મેસૂ**તિ વિસ્સટ્ઠા

કમ્મન્તા એતેસન્તિ વિસ્સટ્ઠકમ્મન્તા, તેસુ. **સુપુપ્ફિતેસૂ**તિ સુન્દરપુપ્ફસઞ્જાતેસુ. **પટિપજ્જનક્ખમે**તિ પટિપજ્જનત્થાય ખમે યોગ્યે. ગમનવણ્ણં સંવણ્ણેસીતિ સમ્બન્ધો. **સટ્ઠિમત્તાહી**તિ (બુ॰ વં॰ અટ્ઠ॰ નિદાનકથા ૨) સટ્ઠિપમાણાહિ. **એત**ન્તિ એતં સંવણ્ણસ્સ કારણં કિન્તિ પુચ્છિ. ચારિકં પક્કમિતું કાલોતિ યોજના. **તેન હી**તિ ઉય્યોજનત્થે નિપાતો. ભગવા પક્કામીતિ સમ્બન્ધો. **પરિવુતો**તિ પરિસમન્તતો વુતો આવુતો નિવુતો હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. **અતુરિતચારિક**ન્તિ અજવનચારિકં.

એવન્તિ ઇમિના નયેન. ભગવતિ પક્કન્તે ચ સતીતિ યોજના. **નિક્ખન્તદિવસતો**તિ ફગ્ગુણપુણ્ણમિયા પાટિપદદિવસતો. **ઉત્તમભોજનરસસ્સા**તિ ઉત્તમભોજનરસેન. **દસ્સથા**તિ દદેય્યાથ. **તેનેવા**તિ સદ્ધાય ઉપ્પાદનકારણેનેવ. **ન**ન્તિ કાળુદાયિં. ભગવા ઠપેસીતિ સમ્બન્ધો. **એતદગ્ગ**ન્તિ એસો અગ્ગો. **યદિદ**ન્તિ યો અયં. **એતદગ્ગે**તિ એતદગ્ગટ્ઠાને.

સાકિયાપિ ખો પહિણિંસૂતિ સમ્બન્ધો. **ઞાતિસેટ્ઠ**ન્તિ ઞાતીનં સેટ્ઠં, ઞાતિયેવ વા સેટ્ઠં, ભગવન્તન્તિ યોજના. **નિગ્રોધસક્કસ્સા**તિ નિગ્રોધનામકસ્સ સક્કસ્સ. **તત્થા**તિ નિગ્રોધસક્કસ્સ આરામે. **પચ્ચુગ્ગમન**ન્તિ પટિમુખં ઉટ્ઠહિત્વા ગમનં. **તતો**તિ પહિણતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો . રાજકુમારે ચ રાજકુમારિકાયો ચ પહિણિંસૂતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ રાજકુમારરાજકુમારિકાનં. **તત્રા**તિ નિગ્રોધારામે. માનો જાતિ સભાવો એતેસન્તિ **માનજાતિકા**, માનેન, માનો વા થદ્ધો એતેસન્તિ **માનથદ્ધા**. **તે**તિ સાકિયા, આહંસૂતિ સમ્બન્ધો.

તેસૂતિ સાકિયેસુ. **ને**તિ ઞાતયો. **વુટ્ઠાયા**તિ ચતુત્થજ્ઝાનતો વુટ્ઠહિત્વા. **તેસ**ન્તિ ઞાતીનં. **કણ્ડમ્બરુક્ખમૂલે**તિ કણ્ડનામકેન ઉય્યાનપાલેન રોપિમસ્સ અમ્બરુક્ખસ્સ આસન્ને. **રાજા**તિ સુદ્ધોદનમહારાજા. **વો**તિ તુમ્હાકં, પાદેતિ સમ્બન્ધો. **અય**ન્તિ વન્દના. **જમ્બુચ્છાયાયા**તિ જમ્બુરુક્ખસ્સ છાયાય. ઇતિ આહાતિ યોજના.

સિખાપ્પત્તોતિ અગ્ગપ્પત્તો, કોટિપ્પત્તોતિ અત્થો. **તતો**તિ નિસીદનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. **પોક્ખરવસ્સ**ન્તિ પદુમવને વુટ્ઠવસ્સસદિસં. **તમ્બવણ્ણ**ન્તિ લોહિતવણ્ણં. **ત**ન્તિ અપતનં ભગવા કથેસીતિ સમ્બન્ધો.

દુતિયદિવસેતિ કપિલવત્થું પત્તદિવસતો દુતિયે દિવસે. **ઇન્દખીલે**તિ નગરસ્સ ઉમ્મારે. **કથ**ન્તિ કેનાકારેન ચરિંસુ નુ ખોતિ યોજના. અગમંસુ કિં ચરિંસુ કિન્તિ યોજના. **સપદાનચાર**ન્તિ ઘરપટિપાટિખણ્ડનવિરહિતેન સહ પવત્તં ચારં. **તતો**તિ આવજ્જનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. **અયમેવ વંસો**તિ પુબ્બબુદ્ધાનં અયમેવ વંસો. **અયં પવેણી**તિ તસ્સેવ વેવચનં. **અનુસિક્ખન્તા**તિ અનુ પટિભાગં સિક્ખન્તા. **નિવિટ્ઠગેહતો**તિ નિવાસનત્થાય વિસિતગેહતો. **અય્યો**તિ અધિપો સામીતિ અત્થો. **સિદ્ધત્થકુમારો**તિ સબ્બલોકસ્સ સિદ્ધો અત્થો અસ્મિં અત્થીતિ **સિદ્ધત્થો**, સોયેવ કુમારો સિદ્ધત્થકુમારો. **સીહપઞ્જર**ન્તિ વાતપાનં. તઞ્હિ સીહરૂપં દસ્સેત્વા કતપઞ્જરત્તા સીહપઞ્જરન્તિ વુચ્ચતિ. **દસ્સનબ્યાવટો**તિ દસ્સને, દસ્સનત્થાય વા બ્યાવટો. રાહુલમાતાપિ દેવી આરોચેસીતિ સમ્બન્ધો. **કપાલહત્થો**તિ કપાલો હત્થેસુ અસ્સ ભગવતોતિ કપાલહત્થો, હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. **નાનાવિરાગસમુજ્જલાયા**તિ નાનાઠાનેસુ વિરાગાય સમુજ્જલાય. વિરોચમાનં ભગવન્તન્તિ સમ્બન્ધો.

ઉણ્હીસતોતિ સિરોવેઠનતો. તઞ્હિ ઉપરિસીસે નહતિ બન્ધતિ, નહીયતિ બન્ધીયતીતિ વા **ઉણ્હીસો**તિ વુચ્ચતિ. **નરસીહગાથાહિ નામા**તિ નરસીહગાથાનામકાહિ. તા હિ યસ્મા નરોયેવ સબ્બસત્તાનં સીહો સેટ્ઠો, નરાનં, નરેસુ વા સીહો સેટ્ઠોતિ **નરસીહો**, તસ્સ પકાસકા ગાથા હોન્તિ, તસ્મા નરસીહગાથાતિ વુચ્ચન્તિ. **રઞ્ઞો**તિ સસ્સુરરઞ્ઞો, માતુલરઞ્ઞો વા. **સંવિગ્ગહદયો**તિ ચલનચિત્તો. **સણ્ઠાપયમાનો**તિ સુટ્ઠુ ઠાપયમાનો. **તુરિતતુરિત**ન્તિ તુરિતતો

તુરિતં, અતિસીઘન્તિ અત્થો. **કિં ભન્તે**તિ કિં કારણા ભન્તે. **અહુવત્થા**તિ હિય્યત્તનીમજ્ઝિમપુરિસસઙ્ખાતાય ત્થવિભત્તિયા હૂધાતુસ્સ ઊકારસ્સ ઉવાદેસો હોતિ, તસ્મા તુમ્હે એવંસઞ્ઞિનો અહુવત્થાતિ યોજના. **વંસચારિત્તમેત**ન્તિ એતં પિણ્ડાય ચરણં વંસતો પવેણિતો ચારિત્તં. **તત્થ ચા**તિ મહાસમ્મતખત્તિયવંસે ચ. **અય**ન્તિ મહાસમ્મતખત્તિયવંસો. **અન્તરવીથિય**ન્તિ વીથિયા મજ્ઝે. ઠિતોવ આહાતિ સમ્બન્ધો.

ઉત્તિટ્ઠેતિ ઉદ્દિસ્સ, ઉટ્ઠહિત્વા વા પિણ્ડાય તિટ્ઠને. **ધમ્મં સુચરિત**ન્તિ સુટ્ઠુ ચરિતબ્બં ભિક્ખાચરિયસઙ્ખાતં ધમ્મં. **ચરે**તિ ચરેય્ય. **ધમ્મચારી**તિ ભિક્ખાચરિયસઙ્ખાતં ધમ્મં ચરણસીલો સમણો. **સુખં સેતી**તિ ઉપલક્ખણવસેન વુત્તં. સેસઇરિયાપથાપિ લક્ખણહારવસેન ગહેતબ્બા સમાનકિચ્ચત્તા. અસ્મિઞ્ચ લોકે પરમ્હિ ચ લોકેતિ યોજના.

ન તં દુચ્ચરિતં ચરેતિ વેસિયાદિગોચરસઙ્ખાતં દુટ્ઠુ ચરિતબ્બં તં ધમ્મં ન ચરેય્ય.

એત્થ ચ પઠમગાથં અન્તરવીથિયં કથેત્વા રાજાનં સોતાપત્તિફલે પતિટ્ઠાપેસિ, દુતિયગાથં પિતુનિવેસને કથેત્વા મહાપજાપતિં સોતાપત્તિફલે, રાજાનં સકદાગામિફલે પતિટ્ઠાપેસીતિ દટ્ઠબ્બં. **ધમ્મપાલજાતકં સુત્વા**તિ પુન અપરસ્મિં દિવસે (જા॰ અટ્ઠ॰ ૪.૯૮ આદયો; ધ॰ પ॰ અટ્ઠ॰ ૧.નન્દત્થેરવત્થુ) ધમ્મપાલજાતકં (જા॰ અટ્ઠ॰ ૪.મહાધમ્મપાલજાતકવણ્ણના) સુત્વા. **મરણસમયે**તિ મરણાસન્નકાલે, મરણસમયસમીપે વા, સમીપત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં.

સોતાપત્તિફલં સચ્છિકત્વા પરિવિસીતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બં ઇત્થાગાર**ન્તિ સબ્બો ઓરોધો. સો હિ ઇત્થીનં અગારન્તિ **ઇત્થાગાર**ન્તિ વુચ્ચતિ. ઇમિના વચનત્થેન અગારમેવ મુખ્યતો લબ્ભતિ, રાજિત્થિયો પન ઉપચારેનાતિ દટ્ઠબ્બં. **સા પના**તિ રાહુલમાતા પન. **પરિજનેના**તિ પરિવારેન. **ન**ન્તિ અય્યપુત્તં. ‘‘રાજાન’’ન્તિપદં ‘‘ગાહાપેત્વા’’તિપદે કારિતકમ્મં, ‘‘પત્ત’’ન્તિપદં તત્થેવ ધાતુકમ્મં. **રાજધીતાયા**તિ સુપ્પબુદ્ધરઞ્ઞો ધીતાય. **સા**તિ રાજધીતા. **ગોપ્ફકેસૂ**તિ ચરણગણ્ઠીસુ ભગવન્તં ગહેત્વાતિ યોજના. અથ વા ભગવતો ગોપ્ફકે ગહેત્વાતિ યોજના. એવઞ્હિ સતિ ઉપયોગત્થે ભુમ્મવચનન્તિ દટ્ઠબ્બં.

રાજા કથેસીતિ સમ્બન્ધો. **અનચ્છરિય**ન્તિ ન અચ્છરિયં, અચ્છરં પહરિતું ન યોગ્યન્તિ અત્થો. રાજધીતા યં અત્તાનં રક્ખિ, ઇદં અનચ્છરિયન્તિ યોજના.

તંદિવસમેવાતિ તસ્મિં દુતિયદિવસેયેવ. **કેસવિસજ્જન**ન્તિ રાજચૂળામણિબન્ધનત્થં કુમારકાલે બન્ધિતસિખાવેણિસઙ્ખાતસ્સ કેસસ્સ વિસજ્જનં, મોચનન્તિ અત્થો. **પટ્ટબન્ધો**તિ અસુકો નામ રાજાતિ નલાટે સુવણ્ણમયસ્સ પટ્ટસ્સ બન્ધનં. **ઘરમઙ્ગલ**ન્તિ અભિનવઘરં પવેસનમઙ્ગલં. **આવાહમઙ્ગલ**ન્તિ આવાહે પવત્તં મઙ્ગલં. **છત્તમઙ્ગલ**ન્તિ રાજછત્તુસ્સાપનકાલે પવત્તં મઙ્ગલં. **મઙ્ગલં વત્વા**તિ મઙ્ગલસંયુત્તં ધમ્મકથં કથેત્વા. **જનપદકલ્યાણી**તિ જનપદમ્હિ કલ્યાણસમન્નાગતા. **તુવટ્ટં ખો**તિ ખિપ્પમેવ. **સોપી**તિ નન્દરાજકુમારોપિ. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં. **દુતિયદિવસે**તિ કપિલવત્થુપત્તદિવસતો દુતિયે દિવસે. ધમ્મપદઅટ્ઠકથાયં (ધ॰ પ॰ અટ્ઠ॰ ૧.નન્દત્થેરવત્થુ; થેરગા॰ અટ્ઠ॰ ૧.નન્દત્થેરગાથાવણ્ણના) પન ‘‘તતિયદિવસે નન્દં પબ્બાજેસી’’તિ વુત્તં.

સત્તમે દિવસેતિ કપિલવત્થુપત્તદિવસતોયેવ સત્તમે દિવસે. એતં સમણં પસ્સાતિ યોજના. **બ્રહ્મરૂપવણ્ણ**ન્તિ બ્રહ્મુનો રૂપસઙ્ખાતો વણ્ણો વિય વણ્ણો ઇમસ્સાતિ બ્રહ્મરૂપવણ્ણો, તં. **અય**ન્તિ અયં સમણો. **ત્યસ્સા**તિ તે અસ્સ. **તે**તિ નિધયો. **અસ્સા**તિ સમણસ્સ. **ન**ન્તિ સમણં. **યાચા**તિ યાચાહિ. અયં દ્વિકમ્મિકધાતુ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

પુત્તો પિતુસન્તકસ્સ સામિકો, ઇતિ તસ્મા મે દેહીતિ યોજના. અનુરૂપં વચનન્તિ સમ્બન્ધો. ભગવન્તં અનુબન્ધીતિ ભગવતો પિટ્ઠિતો પિટ્ઠિતો અનુબન્ધિ.

ન વિસહતીતિ ન સમત્થેતિ. અયં કુમારો પિતુસન્તકં યં ધનં ઇચ્છતિ, તન્તિ યોજના. **વટ્ટાનુગત**ન્તિ વટ્ટદુક્ખં અનુગતં. **સવિઘાતક**ન્તિ વિઘાતકેહિ પઞ્ચહિ વેરેહિ સહિતં. **અસ્સા**તિ કુમારસ્સ. **ન**ન્તિ કુમારં. **અય**ન્તિ કુમારો. **દાયજ્જ**ન્તિ દાયસઞ્ઞાતં માતાપિતૂનં ધનં આદદાતીતિ **દાયાદો**, પુત્તો, તસ્સ ઇદન્તિ **દાયજ્જં**, માતાપિતૂનં ધનં.

''કથાહં ભન્તે રાહુલકુમારં પબ્બાજેમી''તિ કસ્મા આહ, નનુ આયસ્મા સારિપુત્તો બારાણસિયં તીહિ સરણગમનેહિ અનુઞ્ઞાતં પબ્બજ્જં ન જાનાતીતિ આહ ''ઇદાની''તિઆદિ. યા સા પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ અનુઞ્ઞાતાતિ યોજના. **તતો**તિ પબ્બજ્જાઉપસમ્પદતો. ઉપસમ્પદં પટિક્ખિપિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **વિમતી**તિ વિવિધા ઇચ્છા. **ઇમઞ્ચ પનત્થ**ન્તિ ઇમમેવ વિમતિસઞ્ઞાતમત્થં. ધમ્મસેનાપતિ આહાતિ સમ્બન્ધો. ભગવતો તં અજ્ઝાસયન્તિ યોજના.

''અથ ખો...પે॰... પબ્બાજેસી''તિ એત્થ કિં કુમારસ્સ કેસચ્છેદનાદીનિ સબ્બકિચ્ચાનિ આયસ્મા સારિપુત્તોયેવ કરોતીતિ આહ ''મહામોગ્ગલ્લાનત્થેરો''તિઆદિ. **ઓવાદાચરિયો**તિ નિવાસનપારુપનાદીસુ સેખિયવત્તેસુ, આભિસમાચારિકેસુ ચ ઓવાદકો આચરિયો. અથ કસ્મા ''આયસ્મા સારિપુત્તો રાહુલકુમારં પબ્બાજેસી''તિ વુત્તન્તિ આહ ''યસ્મા પના''તિઆદિ. **તત્થા**તિ તસ્સં પબ્બજ્જાઉપસમ્પદાયં. **ન આચરિયો**તિ પબ્બજ્જાચરિયો ચ ઓવાદાચરિયો ચ ન ઇસ્સરો.

ઉપ્પન્નસંવેગેન હદયેનાતિ એત્થ ઇત્થમ્ભૂતલક્ખણે કરણવચનં. ઉપ્પન્નસંવેગો હદયો હુત્વાતિ હિ યોજના. **સબ્બ**ન્તિ સબ્બં વચનં.

તત્થાતિ પુરિમવચનાપેક્ખં. **અવિસેસેના**તિ ''ધન''ન્તિ વા ''અગ્ગ''ન્તિ વા ''સાવજ્જ''ન્તિ વા ''અનવજ્જ''ન્તિ વા વિસેસમકત્વા સામઞ્ઞેન. **ન ચ બુદ્ધાન**ન્તિ એત્થ ચસદ્દેન ન કેવલં અપટિરૂપમેવ, અથ ખો બુદ્ધાનઞ્ચ ન આચિણ્ણન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **ય**ન્તિ યં વરં. **તથા નન્દે**તિ એત્થ તથાસદ્દસ્સ ઉપમેય્યત્થજોતકભાવં દસ્સેન્તો આહ ''યથેવ કિરા''તિઆદિ. યથેવ બોધિસત્તં બ્યાકરિંસુ, એવં નન્દમ્પિ રાહુલમ્પિ બ્યાકરિંસુ કિરાતિ યોજના. પાળિયં પન યથા ભગવતિ મે ભન્તે પબ્બજિતે અનપ્પકં દુક્ખં અહોસિ, તથા નન્દે પબ્બજિતે અનપ્પકં દુક્ખં અહોસિ, તથા રાહુલે પબ્બજિતે અધિમત્તં દુક્ખં અહોસીતિ યોજના. **નેમિત્તકા**તિ સુભાસુભનિમિત્તં કથેન્તીતિ નેમિત્તકા. **પુત્તસ્સા**તિ જેટ્ઠપુત્તસ્સ સિદ્ધત્થકુમારસ્સ. **પબ્બજ્જાયા**તિ પબ્બજ્જાહેતુ પબ્બજ્જાકારણા, પબ્બજ્જાનિમિત્તં વા. **તતો**તિ ભગવતો પબ્બજ્જતો. **તમ્પી**તિ નન્દમ્પિ. **ઇતી**તિ ઈદિસં. ભગવતો પબ્બજ્જાય મહન્તં ઇચ્છાવિઘાતસદિસન્તિ અત્થો. **તમ્પી**તિ રાહુલમ્પિ. **તેના**તિ પબ્બજ્જાહેતુના. **અસ્સા**તિ રઞ્ઞો. ઉપ્પજ્જીતિ સમ્બન્ધો. **ઇતો**તિ સોકુપ્પત્તિતો વરયાચનતો વા.

સોતિ રાજા. **યત્ર હિ નામા**તિ યો નામ. અહમ્પિ નામ યો યાદિસો બુદ્ધમામકો ધમ્મમામકો સઙ્ઘમામકો સમાનો, સો તાદિસો અહમ્પિ ન સક્કોમીતિ યોજના. **અઞ્ઞે**તિ મયા અપરે. **દુક્ખ**ન્તિ ઞાતિવિયોગદુક્ખં. **નિય્યાનિકકારણ**ન્તિ મનુસ્સાનં ગરહઉપવાદઅક્કોસતો નિય્યાનિકં કારણં.

તત્થાતિ ‘‘અનનુઞ્ઞાતો’’તિઆદિવચને. જનેતીતિ **જનની**, માતા. જનેતીતિ **જનકો**, પિતા. ઇમિના પોસાવનિકમાતાપિતરો નિવત્તેતિ. માતા વા મતા હોતીતિ યોજના. **સો એવ વા**તિ પુત્તો એવ વા. **અનુઞ્ઞાતોમ્હીતિ વદતી**તિ સચ્ચેન વા અલિકેન વા ‘‘અનુઞ્ઞાતોમ્હી’’તિ વદતિ. માતા વા સયં પબ્બજિતાતિ યોજના. **પિતસ્સા**તિ પિતા અસ્સ. **અસ્સા**તિ પુત્તસ્સ. **વિપ્પવુત્થો**તિ માતુયા કેનચિ કારણેન પવાસો.

ચૂળમાતાદીનન્તિઆદિસદ્દેન મહામાતાદીનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **પોસનકા**તિ વડ્ઢનકા. **તેસુપી**તિ પોસનકમાતાપિતરેસુપિ.

યં પન પુત્તં નાનુજાનન્તીતિ સમ્બન્ધો. **જીવસ્સેવા**તિ તસ્સ જીવસ્સ એવ, પબ્બાજેન્તસ્સ વા ભિક્ખુસ્સ, ન દેસન્તરગમનાદીનમત્થાયાતિ અત્થો. **તેસ**ન્તિ માતાપિતૂનં.

મહાકન્તારોતિ કેન ઉદકેન તરિતબ્બોતિ **કન્તારો**, નિરુદકકન્તારોવ મુખ્યતો લબ્ભતિ, વાળકન્તારો ચોરકન્તારો અમનુસ્સકન્તારો દુબ્ભિક્ખકન્તારો મરુકન્તારોતિ ઇમે પઞ્ચ કન્તારા રુળ્હીવસેન. મહન્તો કન્તારો **મહાકન્તારો**.

યાવતકેતિ એત્થ યાવસદ્દો પમાણત્થોતિ આહ ‘‘યત્તકે’’તિ.

૪૨. સિક્ખાપદદણ્ડકમ્મવત્થુકથા

૧૦૬. નાસનવત્થૂતિ લિઙ્ગનાસનાય અધિટ્ઠાનં, કારણન્તિ વુત્તં હોતિ. પચ્છિમાનં પઞ્ચન્નન્તિ યોજના. **દણ્ડકમ્મવત્થૂ**તિ દણ્ડકમ્મસ્સ કારણં.

૧૦૭. અપ્પતિસ્સાતિ એત્થ ભિક્ખૂનં વચનસ્સ પટિમુખં આદરેન અસવનં ભિક્ખૂ જેટ્ઠકટ્ઠાને ન ઠપેન્તિ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ભિક્ખૂ જેટ્ઠકટ્ઠાને’’તિઆદિ. ‘‘સમાનજીવિકા’’તિ ઇમિના **અસભાગવુત્તિકા**તિ એત્થ **સભાગ**સદ્દો સમાનસદ્દપરિયાયો, **વુત્તિ**સદ્દો જીવિકપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **પરિસક્કતી**તિ એત્થ સક્ક ગતિયન્તિધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ ળકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા પરિપુબ્બો સક્કસદ્દો ગત્યત્થોતિ આહ ‘‘પરક્કમતી’’તિ. **કિન્તી**તિ કિમેવ. **ઇતિ**સદ્દો હેત્થ એવસદ્દત્થો, કેન એવ ઉપાયેનાતિ હિ અત્થો. **અક્કોસતિ ચેવા**તિ જાતિઆદીહિ અક્કોસતિ ચેવ. **ભેદેતી**તિ ભેદાપેતિ. **આવરણં કાતુ**ન્તિ એત્થ આવરણસદ્દો નિવારણસદ્દવેવચનોતિ આહ ‘‘નિવારણં કાતુ’’ન્તિ. **યત્થા**તિ યસ્મિં પરિવેણે, સેનાસને વા. **વસ્સગ્ગેના**તિ વસ્સગણનાય. (**તસ્સા**તિ પરિવેણસેનાસનસ્સ. **ઉપચારે**તિ આસન્ને). **મુખદ્વારિક**ન્તિ મુખસઙ્ખાતેન દ્વારેન અજ્ઝોહરિતબ્બં. ‘‘વદતોપી’’તિ ઇમિના વચીપયોગેન દુક્કટાપત્તિં દસ્સેતિ, ‘‘નિક્ખિપતોપી’’તિ ઇમિના કાયપયોગેન. **અનાચારસ્સા**તિ દણ્ડકમ્મે અનાચારસ્સ. **એત્તકે નામ દણ્ડકમ્મે**તિ એત્તકે નામ ઉદકાહરાપનાદિસઙ્ખાતે દણ્ડકમ્મે. ઇદન્તિ યાગુભત્તાદિં. **લચ્છસી**તિ લભિસ્સસિ. ‘‘એત્તકે નામ દણ્ડકમ્મે’’તિ વુત્તવચનસ્સ યુત્તિં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ભગવતા હી’’તિઆદિ. **દણ્ડકમ્મ**ન્તિ દણ્ડેન્તિ દમેન્તિ એતેનાતિ **દણ્ડો**, સોયેવ કત્તબ્બત્તા કમ્મન્તિ દણ્ડકમ્મં આવરણાદિ. **અપરાધાનુરૂપ**ન્તિ વીતિક્કમસ્સ અપરાધસ્સ અનુરૂપં. **તમ્પી**તિ ઉદકદારુવાલિકાદિઆહરાપણમ્પિ. **તઞ્ચ ખો**તિ તઞ્ચ કરણં. **ઓરમિસ્સતી**તિ કાયેન ઓરમિસ્સતિ. **વિરમિસ્સતી**તિ વાચાય વિરમિસ્સતિ. **ઉણ્હપાસાણે વા**તિઆદીસુ વાસદ્દેન અઞ્ઞાનિપિ અત્તતાપનપરિતાપનાદીનિ કમ્માનિ સઙ્ગણ્હાતિ.

૪૩. અનાપુચ્છાવરણવત્થુઆદિકથા

૧૦૮. ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છાતિ એત્થ ઉપજ્ઝાયં અનાપુચ્છિત્વા. સબ્બથા કિં ન કાતબ્બન્તિ આહ ‘‘તુમ્હાક’’ન્તિઆદિ. **દણ્ડકમ્મમસ્સા**તિ દણ્ડકમ્મં અસ્સ. **અસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. સદ્ધિં ઉપજ્ઝાયેન વિહરન્તીતિ **સદ્ધિવિહારિકા**. નિસ્સયાચરિયાદીનં અન્તે સમીપે વસન્તીતિ **અન્તેવાસિકા**, ઉપસમ્પન્નાયેવ.

અપલાળેન્તીતિ એત્થ લળ ઉપસેવાયન્તિ ધાતુપાઠેસુ વુત્તત્તા (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૮ ળકારન્તધાતુ) થેરે લળતો ઉપસેવતો અપગમેન્તીતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. ઇધ પન અધિપ્પાયત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તુમ્હાક’’ન્તિઆદિ. **અપલાળેતબ્બા**તિ અઞ્ઞં લળતો ઉપસેવતો અપગમેતબ્બા. પરિસભૂતે સામણેરૂપસમ્પન્નેતિ યોજના. **આદીનવ**ન્તિ દુસ્સીલં નિસ્સાય વસનસ્સ દોસં. ન્હાયિતું આગતેન તયા ગૂથમક્ખનં કતં વિય દુસ્સીલં નિસ્સાય વિહરન્તેન દુસ્સીલં કતન્તિ યોજના. ‘‘દુસ્સીલ’’ન્તિ પદં પુરિમપચ્છિમપદાપેક્ખં, તસ્મા દ્વિન્નં પદાનં મજ્ઝે વુત્તં. તત્થ પુરિમપદાપેક્ખકાલે વુત્તકમ્મં, પચ્છિમપદાપેક્ખકાલે અવુત્તકમ્મં. **સો**તિ સામણેરૂપસમ્પન્નો. **ઉપજ્ઝાયં વા**તિ સામણેરં સન્ધાય વુત્તં. **નિસ્સયં વા**તિ ઉપસમ્પન્નં સન્ધાય વુત્તં.

તીસુ નાસનાસૂતિ સંવાસલિઙ્ગદણ્ડકમ્મનાસનસઙ્ખાતાસુ તીસુ નાસનાસુ. **યો**તિ સામણેરો. **નાનાઆપત્તિયો**તિ પારાજિકથુલ્લચ્ચય પાચિત્તિયાપત્તિયો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **કુન્થકિપિલ્લિકમ્પી**તિ એત્થ પાણખાદકેહિ સત્તેહિ કુથિયતિ હિંસિયતીતિ કુન્થો, કું પથવિં વા ધારેતીતિ **કુન્થો**.

કિમિયેવ પિલ્લિકં પોતકં **કિપિલ્લિકં** મિકારસ્સ લોપં કત્વા. પિલ્લિકસદ્દો હિ પોતકપરિયાયો. કિમીનં, કિમીસુ વા પિલ્લિકં **કિપિલ્લિકં**. **નાસેતબ્બતંયેવા**તિ લિઙ્ગેન નાસેતબ્બભાવમેવ. **તાવદેવા**તિ તસ્મિં મારણભિન્દનક્ખણેયેવ. **અસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **સેનાસનગ્ગાહો ચ પટિપ્પસ્સમ્ભતી**તિ વસ્સચ્છેદો હોતીતિ અધિપ્પાયો. **આકિણ્ણદોસોવા**તિ લિઙ્ગનાસનદોસેન ચ દણ્ડકમ્મનાસનદોસેન ચ આકુલદોસોવ. **વિરજ્ઝિત્વા**તિ વિરાધેત્વા. યથાનિવત્થપારુતસ્સેવ સામણેરસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મા**તિ સરણગમનઉપસમ્પદકમ્મવાચાનં સદિસત્તા. ભિક્ખુના સમાદિન્નં વિય ઇમિનાપિ સમાદિન્નાનેવ હોન્તીતિ યોજના. **એવ**ન્તિ એવમિજ્ઝને, સમાદિન્ને વા. **દળ્હીકરણત્થ**ન્તિ સિક્ખાપદાનં દળ્હીકરણત્થં. **પતિટ્ઠાપનત્થ**ન્તિ સામણેરસ્સ પતિટ્ઠાપનત્થં. **લચ્છતી**તિ લભિસ્સતિ. સઙ્ઘેન દાતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **અપલોકેત્વા**તિ સઙ્ઘં આપુચ્છિત્વા. ઇમિના છિન્નવસ્સકં દસ્સેતિ.

અદિન્નાદાને તિણસલાકમત્તેનાપિ વત્થુના અસમણો હોતીતિ યોજના. **વિપ્પટિપત્તિયા**તિ વિકારેન પટિપજ્જનતો. **ભણિતે**તિ ભણને. **જાનિત્વા**તિ જાનિત્વા એવ. એવકારો હેત્થ અજ્ઝાહરિતબ્બો, તેન વુત્તં ‘‘ન અજાનિત્વા’’તિ. યાનિ પઞ્ચ સિક્ખાપદાનીતિ યોજના. **અસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **ઠપનત્થાયા**તિ સિક્ખાપદાનં ઠપનત્થાય. **અય**ન્તિ પારાજિકો. **વિસેસો**તિ ભિક્ખૂનં પાચિત્તિયતો વિસેસો.

પટિપક્ખવસેનાતિ ‘‘અનરહં અસમ્માસમ્બુદ્ધો’’તિઆદિના ચ ‘‘દ્વાક્ખાતો’’તિઆદિના ચ ‘‘દુપ્પટિપ્પન્નો’’તિઆદિના ચ પટિવિરુદ્ધવસેન ગરહન્તો સામણેરો નિવારેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **કણ્ડકનાસનાયા**તિ કણ્ડકનામકસ્સ સામણેરસ્સ દણ્ડકમ્મનાસનાય. **તં લદ્ધિ**ન્તિ અવણ્ણભાસનદિટ્ઠિં. **અચ્ચય**ન્તિ અતિક્કમં, દોસં વા. **દેસાપેતબ્બો**તિ ‘‘અચ્ચયો મં ભન્તે અચ્ચગમા’’તિઆદિના દેસાપેતબ્બા. **તં યુત્ત**ન્તિ ‘‘લિઙ્ગનાસનાય નાસેતબ્બો’’તિ તં વચનં પતિરૂપં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ઇધા**તિ ખન્ધકે, ‘‘સામણેરં નાસેતુ’’ન્તિવચને વા.

‘‘એસેવ નયો’’તિ વુત્તવચનં પાકટં કરોન્તો આહ ‘‘સસ્સતુચ્છેદાનઞ્હી’’તિઆદિ. અઞ્ઞતરદિટ્ઠિકો સામણેરોતિ યોજના. **એત્થા**તિ દસસુ નાસનઙ્ગેસુ. ‘‘**કામ**’’ન્તિપદેન પુનરુત્તિનિરત્થકદોસારોપનેન ગરહં દસ્સેતિ. ‘‘**પના**’’તિપદેન તેસં દોસાનં પહાનેન સમ્ભાવનં દસ્સેતિ. અબ્રહ્મચારિં સામણેરન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉપસમ્પાદેતું વટ્ટતી**તિ ઉપસમ્પાદનં વટ્ટતિ. ભિક્ખુનિદૂસકો સામણેરોતિ સમ્બન્ધો. **પબ્બજ્જમ્પી**તિ એત્થ **પિ**સદ્દસ્સ ગરહત્થભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘પગેવ ઉપસમ્પદ’’ન્તિ. **એતમત્થ**ન્તિ એતાદિસમત્થં.

૪૭. પણ્ડકવત્થુકથા

૧૦૯. દહરતરુણસદ્દાનં વેવચનત્તા વુત્તં ‘‘**દહરે...પે૰... તરુણે**’’તિ. **મોળિગલ્લ**સદ્દો થૂલસરીરવાચકો અનિપ્ફન્નપાટિપદિકોતિ આહ ‘‘મોળિગલ્લેતિ થૂલસરીરે’’તિ. **હત્થિભણ્ડે**તિ એત્થ હત્થિસઙ્ખાતં ભણ્ડં એતેસન્તિ હત્થિભણ્ડાતિ વુત્તે હત્થિગોપકાતિ આહ ‘‘હત્થિગોપકે’’તિ. અભિધાને (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૩૬૭ ગાથાયં) પન ‘‘હત્થિમેણ્ડો’’તિ પાઠો અત્થિ.

પણ્ડકોતિ પડતિ વિકલભાવં ગચ્છતીતિ પણ્ડકો. સંખેપેન વુત્તમત્થં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ‘‘**તત્થા**’’તિઆદિ. તત્થ **યસ્સા**તિ પણ્ડકસ્સ. **અસુચિના**તિ સમ્ભવેન. **આસિત્તસ્સા**તિ આસિઞ્ચિતબ્બસ્સ. ઇમિના અસુચિના મુખે આસિઞ્ચિતબ્બોતિ **આસિત્તો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **અય**ન્તિ પણ્ડકો. **અજ્ઝાચાર**ન્તિ મેથુનજ્ઝાચારં. ‘‘ઉસૂયાય ઉપ્પન્નાયા’’તિઇમિના ઉસૂયતીતિ **ઉસૂયો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ઉપક્કમેના**તિ વાયામેન. **બીજાની**તિ અણ્ડાનિ. ઇમિના ઉપક્કમેન એતસ્મા બીજાનિ અપનીતાનીતિ **ઓપક્કમિકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. પક્ખે પવત્તો પણ્ડકો **પક્ખપણ્ડકો**, પક્ખે પરિળાહવૂપસમો પણ્ડકો **પક્ખપણ્ડકો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘એકચ્ચો પના’’તિઆદિ. તત્થ પુબ્બવચનત્થે **પક્ખે**તિ કાલપક્ખેતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. પચ્છિમવચનત્થે **પક્ખે**તિ જુણ્હપક્ખેતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. ‘‘અકુસલવિપાકાનુભાવેના’’તિ પદં ‘‘પણ્ડકો હોતી’’તિપદેયેવ સમ્બન્ધિતબ્બં. **અસ્સા**તિ પણ્ડકસ્સ. **નપુંસકપણ્ડકો**તિ પુરિસો વિય સાતિસયં પચ્ચામિત્તે ન પુંસકેતિ અભિમદ્દનં કાતું ન સક્કોતીતિ **નપુંસકો**. ન પુમા ન ઇત્થીતિ **નપુંસકો**તિ કત્વા નપુમનઇત્થિસદ્દસ્સ નિરુત્તિનયેન નપુંસકકરણમ્પિ વદન્તિ. નપુંસકોયેવ પણ્ડકો નપુંસકપણ્ડકો. **તેસૂ**તિ પઞ્ચસુ પણ્ડકેસુ. **તેસુપી**તિ ઓપક્કમિકાદીસુ તીસુપિ. ‘‘યસ્મિં પક્ખે’’તિ ઇમિના પક્ખે પક્ખે પણ્ડકભાવં નિવત્તેતિ. **અસ્સા**તિ પણ્ડકસ્સ. **એત્થા**તિ પઞ્ચસુ પણ્ડકેસુ. **સોપી**તિ પણ્ડકોપિ. **ઇતો**તિ પણ્ડકવારતો. ‘‘**એસેવ નયો**’’તિ ઇમિના લિઙ્ગનાસનમેવ અતિદિસતિ.

૪૮. થેય્યસંવાસકવત્થુકથા

૧૧૦. પારિજઞ્ઞપત્તસ્સાતિ પરિહાયતીતિ પરિજાનિ, ઇસ્સરિયભોગાદિ, તસ્સ ભાવો પારિજઞ્ઞં, ઇસ્સરિયભોગાદિક્ખયો, તં પત્તોતિ પારિજઞ્ઞપત્તો, તસ્સ. ‘‘**પારિજુઞ્ઞપત્તસ્સા**’’તિપિ ઉકારેન સહ પાઠો અત્થિ. **ખીણકોલઞ્ઞો**તિ એત્થ કુલે જાતા કોલઞ્ઞા, ણ્યપચ્ચયો, નકારાગમો. ખીણા કોલઞ્ઞા અસ્સાતિ ખીણકોલઞ્ઞોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘માતિપક્ખપિતિપક્ખતો’’તિઆદિ. તત્થ **માતિપક્ખપિતિપક્ખતો**તિ માતુયા પક્ખો માતિપક્ખો, પિતુનો પક્ખો પિતિપક્ખો, માતિપક્ખો ચ પિતિપક્ખો ચ માતિપક્ખપિતિપક્ખા. **ફાતિં કાતુ**ન્તિ એત્થ ફા-ધાતુ વડ્ઢનત્થોતિ આહ ‘‘વડ્ઢેતુ’’ન્તિ. ‘‘પુચ્છિયમાનો’’તિ ઇમિના **અનુયુઞ્જિયમાનો**તિ એત્થ અનુત્યૂપસગ્ગવસેન યુજસદ્દો પુચ્છનત્થોતિ દસ્સેતિ.

થેય્યસંવાસકોતિ થેનનં થેય્યં નકારસ્સ યકારં કત્વા, થેય્યાય સંવાસકો ઇમસ્સાતિ થેય્યસંવાસકો. એત્થ ચ ન કેવલં વસ્સગણનાદિકોયેવ સંવાસો નામ હોતિ, અથ ખો થેય્યાય લિઙ્ગગહણમ્પિ સંવાસોયેવ નામ. તસ્મા તસ્સ તિવિધભાવં દસ્સેન્તો આહ ''તયો''તિઆદિ. તત્થ લિઙ્ગં થેનેતીતિ **લિઙ્ગથેનકો**, એસેવ નયો ઇતરેસુપિ. તમત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''તત્થા''તિઆદિ. તત્થ **યો**તિ થેય્યસંવાસકો. **લિઙ્ગમત્તસ્સેવા**તિ એત્થ મત્તસદ્દેન સંવાસાદયો નિવત્તેતિ.

વિદેસન્તિ અત્તનો દેસતો વિયોગં દેસં. વિસદ્દો હેત્થ વિયોગત્થવાચકો. અથ વા વિ દૂરં દેસં. વિસદ્દો હેત્થ દૂરત્થવાચકો. **મુસા**તિ અભૂતત્થે દુતિયન્તનિપાતો, અભૂતં વચનન્તિ અત્થો. **પટિબાહતી**તિ અગ્ગે નિવારેતિ. **સંવાસથેનકો નામા**તિ એત્થ કો સંવાસો નામ, નનુ એકકમ્માદિકોતિ આહ ''ભિક્ખુવસ્સગણનાદિકો''તિઆદિ. **ભિક્ખુવસ્સગણનાદિકો**તિ આદિસદ્દેન યથાવુડ્ઢં વન્દનસાદિયનં આસનપટિબાહનં ઉપોસથપવારણાદીસુ સન્દિસ્સનન્તિ ઇમાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. ''કિરિયભેદો''તિ ઇમિના સં એકતો વસિયતિ અનેનાતિ **સંવાસો**તિ વચનત્થેન કિરિયભેદો સંવાસો નામાતિ દસ્સેતિ. **ઇમસ્મિં અત્થે**તિ ઇમસ્મિં વત્થુમ્હિ, ઇમસ્મિં ઠાનેતિ અત્થો. ઇમિના પારાજિકાદિટ્ઠાને પન એકકમ્માદિકો સંવાસો નામાતિ દસ્સેતિ.

''લિઙ્ગસ્સ ચેવ સંવાસસ્સ ચા''તિ ઇમિના **ઉભયથેનકો**તિ એત્થ ઉભયસરૂપં દસ્સેતિ.

એત્થાતિ થેય્યસંવાસકટ્ઠાને. **રાજ...પે॰... ભયેહિ વા**તિ એત્થ ભયસદ્દો પચ્ચેકં યોજેતબ્બો. રાજભયેન ચ દુબ્ભિક્ખભયેન ચ કન્તારભયેન ચ રોગભયેન ચ વેરિભયેન ચાતિ હિ અત્થો. **ચીવરગહણત્થ**ન્તિ ચીવરાહરણત્થં, અયમેવ વા પાઠો. વાસદ્દો હેત્વત્થં વા સમ્પદાનત્થં વા સમ્પિણ્ડેતિ. અયં ગાથા વિભત્તિયા ઉપ્પટિપાટિત્તા ભગ્ગરીતિસઙ્ખાતા અલઙ્કારદોસા ન મુત્તા. **લિઙ્ગ**ન્તિ સમણલિઙ્ગં. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સાસને.

નાધિવાસેતીતિ ન સમ્પટિચ્છતિ. **યાવા**તિ યત્તકં કાલં, અયં પનેત્થ યોજના – ઇધ યો રાજ...પે॰... ભયેન વા ચીવરગહણત્થં વા લિઙ્ગં આદિયતિ, સો સુદ્ધમાનસો હુત્વા યાવ સંવાસં નાધિવાસેતિ, તાવ એસો ''થેય્યસંવાસકો નામા''તિ ન વુચ્ચતીતિ.

તત્રાતિ તાસુ ગાથાસુ. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સાસને. **એવ**ન્તિ લિઙ્ગે ગહિયમાને. **તસ્મિ**ન્તિ જને. **અનોસરિત્વા**વાતિ અનોક્કમિત્વાવ. **લિઙ્ગં અપનેત્વા**તિ સયં ગહિતં સમણલિઙ્ગં વિનાસેત્વા. **પબ્બજિતાલય**ન્તિ પબ્બજિતછાયં. **પુબ્બે**તિ સંવાસથેનકે.

સબ્બપાસણ્ડિયભત્તાનીતિ સબ્બાનિ પાસણ્ડં ઉદ્દિસ્સ દિન્નાનિ ભત્તાનિ.

સત્તે વહતીતિ **સત્તવાહો**. વિરમિતબ્બન્તિ **વેરં**, તં પવત્તેતીતિ **વેરિકો**. કાયેન પરિહરિતબ્બાનીતિ **કાયપરિહારિયાનિ**. **ત**ન્તિ તુવં. **હીનાયાવત્તભાવ**ન્તિ હીનાય ગિહિભાવાય આવત્તભાવં.

ઉપ્પબ્બજિત્વાતિ પબ્બજવિયોગં કત્વા. **તમત્થ**ન્તિ ઉપ્પબ્બજિતસઙ્ખાતમત્થં. **અસ્સા**તિ મહાસામણેરસ્સ.

મહન્તો વાતિ એત્થ **વા**સદ્દો ગરહત્થો. પગેવ દહરોતિ દસ્સેતિ. અબ્યત્તો હોતીતિ યોજના. **સો**તિ સામણેરો.

વચ્છગોરક્ખાદીનીતિ એત્થ **વચ્છો**તિ તરુણગોણો. સો હિ માતુસન્તિકે વસતીતિ **વચ્છો.** માતુયા વિયોગકાલે વા વસ્સતીતિ વચ્છોતિ વુચ્ચતિ. ઇમિના દમ્મગવજરગ્ગવાપિ સામઞ્ઞતો ગહિતા. **ગો** વુચ્ચતિ ખેત્તભૂમિ. વચ્છો ચ ગો ચ **વચ્છગવા**, તેસં રક્ખનં વચ્છગોરક્ખો, સો આદિ યેસં કસિકમ્માદીનન્તિ વચ્છગોરક્ખાદીનિ. ''સૂપસમ્પન્નો''તિ ઇમિના ગહટ્ઠમ્પિ સચે ઉપસમ્પાદેતિ, સૂપસમ્પન્નોતિ દસ્સેતિ. **અનુપસમ્પન્નકાલેયેવા**તિ સામણેરકાલેયેવ. **વિનયવિનિચ્છયે**તિ વિનયે વુત્તસ્સ થેય્યસંવાસકસ્સ વિનિચ્છયે. **થેય્યસંવાસકો હોતિ** લિઙ્ગસ્સ અપનીતત્તા.

થેય્યસંવાસકો ન હોતિ સલિઙ્ગે ઠિતત્તા. **અયમ્પિ થેય્યસંવાસકો ન હોતિ** કાસાયે સઉસ્સાહત્તા. **થેય્યસંવાસકો હોતિ** કાસાયે ધુરસ્સ નિક્ખિત્તત્તા.

થેય્યસંવાસકો ન હોતિ સલિઙ્ગે ઠિતત્તા. **નેવ થેય્યસંવાસકો હોતિ** કાસાયે સઉસ્સાહત્તા. **મેથુનસેવનાદીહી**તિઆદિસદ્દેન પાણાતિપાતાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **થેય્યસંવાસકો હોતિ** કાસાયે ધુરસ્સ નિક્ખિત્તત્તા. **ઓવટ્ટિક**ન્તિ અધોવટ્ટેન કરણં. **રક્ખતિ તાવા**તિ તાવ રક્ખતિ વીમંસનેન નિવાસિતત્તા. **લિઙ્ગ**ન્તિ સમણલિઙ્ગં. **થેય્યસંવાસકો હોતિ** ગિહિલિઙ્ગસ્સ સમ્પટિચ્છિતત્તા.

વીમંસતિ વા સમ્પટિચ્છતિ વા રક્ખતિયેવ ઓદાતવત્થસ્સ અન્તોકાસાયભાવતો. ''ભિક્ખુનિયાપિ એસેવ નયો''તિ વુત્તમેવત્થં વિભાવેન્તો આહ ''સાપી''તિઆદિ.

વુડ્ઢપબ્બજિતો સામણેરોતિ સમ્બન્ધો. **પાળિયમ્પી**તિ પન્તિયમ્પિ. સેનો મંસપેસિં ગહેત્વા ગચ્છતિ વિય ભત્તપિણ્ડે પત્તં ઉપનામેત્વા ગહેત્વા ગચ્છતિ. **થેય્યસંવાસકો ન હોતિ** વસ્સાનં અગણનત્તા.

૪૮. તિત્થિયપક્કન્તકકથા

૧૧૦. પક્કમતીતિ **પક્કન્તો**, ''પવિટ્ઠો''તિ ઇમિના કમુધાતુયા પદવિક્ખેપત્થં દસ્સેતિ, ઇચ્છાકન્તિઅત્થે નિવત્તેતિ. **સો**તિ તિત્થિયપક્કન્તકો. **તત્રા**તિ તિત્થિયપક્કન્તકે. ઉપસમ્પન્નો ભિક્ખુ ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ તિત્થિયાનં. ''તિત્થિયો ભવિસ્સામી''તિ પુબ્બેવ લદ્ધિગહિતત્તા વુત્તં ''લિઙ્ગે આદિન્નમત્તે''તિ. **કુસચીરાદીની**તિ એત્થ **કુસો** વુચ્ચતિ સલાકા. **ચીરો**તિ પન્તિ, આવલીતિ અત્થો. કુસે રજ્જુના આવુનિત્વા કતો ચીરો **કુસચીરો**, સો આદિ યેસં તાનીતિ કુસચીરાદીનિ. આદિસદ્દેન ફલકચીરાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. કુસતિણેહિ કતો ચીરો **કુસચીરો**તિપિ વદન્તિ. **નગ્ગો**તિ અચેલકો. **આજીવકો**તિ અચેલકવતમાદાય જીવતીતિ આજીવકો. **તેસ**ન્તિ આજીવકાનં. ઓવદિતો હુત્વાતિ સમ્બન્ધો.

કિન્તિ કિં વતં. **લુઞ્ચાપેતી**તિ અપનયાપેતિ. **મોરપિઞ્છાદીની**તિ એત્થ **પિઞ્છં** વુચ્ચતિ પક્ખો. સો હિ પિઞ્છતિ આકાસે ગચ્છતિ અનેનાતિ પિઞ્છન્તિ વુચ્ચતિ. પિછિ ગતિયન્તિ ધાતુપાઠો. મોરસ્સ પિઞ્છં મોરપિઞ્છં, તં આદિ યેસં તાનીતિ મોરપિઞ્છાદીનિ. આદિસદ્દેન ઉલૂકપિઞ્છાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **યાવ ન સમ્પટિચ્છતી**તિ યાવ લદ્ધિં ન સમ્પટિચ્છતિ. **ન**ન્તિ વીમંસમાનં ભિક્ખું. **લદ્ધી**તિ તિત્થિયલદ્ધિ. **રક્ખતી**તિ તિત્થિયપક્કન્તકતો રક્ખતિ. લદ્ધિયા અભાવેન તિત્થિયપક્કન્તકો ન હોતીતિ અધિપ્પાયો. **અચ્છિદ્દચીવરો**તિ એત્થ આકારો કોધત્થો, અડ્ડત્થો વા હોતિ, છિદ્દસદ્દો દૂસનત્થો હોતિ. તસ્મા આકોધેન અડ્ડેન વા છિદ્દો દૂસિતોતિ **અચ્છિદ્દો**તિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. ''અચ્છિન્નો''તિપિ

પાઠો. અચ્છિદ્દં ચીવરમેતસ્સાતિ અચ્છિદ્દચીવરો. **તિત્થાયતનન્તિ** તિત્થીનં નિવાસટ્ઠાનં, તિત્થિયાનં ઉપસ્સયન્તિ અત્થો.

૪૯. તિરચ્છાનગતવત્થુ

૧૧૧. દેવસમ્પત્તિસદિસં ઇસ્સરિયસમ્પત્તિં અનુભવન્તોપિ સો નાગો કસ્મા નાગયોનિયા અટ્ટીયતીતિ આહ ''**કિઞ્ચાપી**''તિઆદિ.

તત્થ કિઞ્ચાપિ અનુભોતીતિ સમ્બન્ધો. **કિઞ્ચાપિ**સદ્દો હેત્થ સમ્ભાવનાજોતકો, પનસદ્દો ગરહત્થજોતકો. **કુસલવિપાકેના**તિ અહેતુકકુસલવિપાકેન. **તસ્સા**તિ નાગસ્સ. **સજાતિયા**તિ સમાનજાતિયા નાગિયા. **ઉદકસઞ્ચારિમણ્ડૂકભક્ખન્તિ** ઉદકે સઞ્ચરણસીલં મણ્ડૂકસઙ્ખાતં ભક્ખં પાતુભવતીતિ યોજના. **સો**તિ નાગો. **અટ્ટીયતી**તિ અરમણં પીળિયતિ. **હરાયતી**તિ એત્થ હરેધાતુ લજ્જનત્થોતિ આહ ''લજ્જતી''તિ. એકારન્તો ધાતુ ભૂવાદિગણિકો (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ રકારન્તધાતુ). **જિગુચ્છતી**તિ એત્થ ગુપધાતુયા કમ્મં દસ્સેન્તો આહ ''અત્તભાવ''ન્તિ. ''તસ્સ ભિક્ખુનો''તિપદસ્સ ''નિક્ખન્તે''તિપદેન યોજિતબ્બત્તા ભુમ્મત્થે સામિવચનન્તિ આહ ''તસ્મિં ભિક્ખુસ્મિ''ન્તિ. અથ વા **તસ્સ ભિક્ખુનો**તિ સામિયોગત્તા ''નિક્ખન્તે''તિ એત્થ ભાવત્થે માનપચ્ચયોતિ આહ ''નિક્ખમને''તિ. ઇમિના નિક્ખન્તેતિ એત્થ ન અન્તપચ્ચયો, માનપચ્ચયસ્સેવ અન્તભાવં કત્વા વુત્તોતિ દસ્સેતિ. **વિસ્સટ્ઠો**તિ સતિવિસ્સજ્જિતો. **તસ્મિન્તિ** ભિક્ખુમ્હિ. **કપિમિદ્ધવસેનેવા**તિ કપિનો મિદ્ધવસેન એવ. અથ વા કપિમિદ્ધવસેન નિદ્દાયન્તો ઇવ નિદ્દાયન્તોતિ યોજના. **પટિનિપજ્જી**તિ પુન નિપજ્જિ. **વિસ્સરમકાસી**તિ એત્થ વિસદ્દો વિરૂપત્થજોતકો, સરસદ્દો સદ્દવાચકોતિ દસ્સેન્તો આહ ''વિરૂપં મહાસદ્દમકાસી''તિ.

''અકારસ્સ લોપં કત્વા''તિ ઇમિના **તુમ્હે ખોત્થા**તિ એત્થ ''તુમ્હે ખો અત્થા''તિ પદવિભાગં કત્વા ઓકારતો પરસ્સ અકારસ્સ લોપં દસ્સેતિ. ''અકારસ્સાલોપ''ન્તિપિ પાઠો. એવઞ્હિ સતિ અકારસ્સ અલોપં કત્વાતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. ઇમિના ''તુમ્હે ખો અત્થા''તિ પદચ્છેદં કત્વા અકારે પરે ઓકારસ્સ વકારં કત્વા તુમ્હે ખ્વત્થા''તિ પાઠો દસ્સિતો. કસ્મા ઇમસ્મિં ધમ્મવિનયે અવિરૂળ્હિધમ્માતિ આહ ''ઝાન...પે॰... અભબ્બત્તા''તિ. ''ભવથા''તિ ઇમિના **અત્થા**તિ એત્થ અસધાતુ સત્તત્થવાચકો થવિભત્તીતિ દસ્સેતિ. **સજાતિયા**તિ એત્થ સમાના જાતિ એતિસ્સાતિ સજાતીતિ વુત્તે નાગી એવાતિ આહ ''નાગિયા એવા''તિ. **મનુસ્સિત્થિઆદી**તિ એત્થ આદિસદ્દેન તિરચ્છાનગતિત્થીપેતિત્થીદેવિત્થિયો સઙ્ગણ્હાતિ. ''દ્વેમે ભિક્ખવે પચ્ચયા''તિ દેસના સાવસેસદેસનાતિ દસ્સેન્તો આહ ''એત્થ ચા''તિ. **એત્થા**તિ તિરચ્છાનગતવત્થુમ્હિ. **અભિણ્હન્તિ** અભિક્ખણં પુનપ્પુનન્તિ અત્થો.

તિરચ્છાનગતોતિ એત્થ કિં અપાયપરિયાપન્નો દુગ્ગતિઅહેતુકપટિસન્ધિકોવાધિપ્પેતોતિ આહ ''નાગો વા હોતૂ''તિઆદિ.

૫૦. માતુઘાતકાદિવત્થુકથા

૧૧૨. **નિક્ખન્તિન્તિ** એત્થ ''ઇમસ્સ પાપકમ્મસ્સા''તિ છટ્ઠીયોગત્તા ભાવત્થે તિપચ્ચયોતિ આહ ''નિક્ખમન''ન્તિ. **અપવાહનન્તિ** અપાયપટિસન્ધિવહનતો અપગમનં. **યેના**તિ મનુસ્સભૂતેન યેન જીવિતા વોરોપિતાતિ સમ્બન્ધો. **મનુસ્સિત્થિભૂતા**તિ મનુસ્સિત્થી હુત્વા ભૂતા, મનુસ્સિત્થીભાવં વા ભૂતા પત્તા. ઇમિના તિરચ્છાનગતિત્થિઆદયો નિવત્તેતિ. ''જનિકા''તિ ઇમિના પોસાવનિકમાતાદયો નિવત્તેતિ. **સયમ્પી**તિ એત્થ

પિસદ્દો ન કેવલં માતાયેવ, અથ ખો પુત્તેનાપીતિ દસ્સેતિ. **સતાતિ** સન્તેન. મનુસ્સજાતિકેનેવ સતા મનુસ્સજાતિકો એવ હુત્વા વોરોપિતાતિ યોજના. અનન્તરે ભવે ફલં નિબ્બત્તેતીતિ **આનન્તરિયં**, માતુઘાતકકમ્મં, તેન જાતિસામઞ્ઞમ્પિ અજનિકં ઘાતેન્તો ચ જનિકમ્પિ જાતિભેદં ઘાતેન્તો ચ ન અનન્તરિકો હોતિ, તસ્સ પબ્બજ્જા ચ ઉપસમ્પદા ચ ન વારિતાતિ દસ્સેન્તો આહ ''યેન પના''તિઆદિ. તત્થ પોસેતિ વદ્ધેતીતિ પોસાપનિયા, સા એવ **પોસાવનિકા** પકારસ્સ વકારં, યકારસ્સ ચ કકારં કત્વા, પોસાવનિકા ચ સા માતા ચેતિ **પોસાવનિકમાતા**. **અસ્સાતિ** પુત્તસ્સ. ઇદં પદં પુબ્બાપરાપેક્ખં. તત્થ પુબ્બપદે ભાવસમ્બન્ધો, પચ્છિમપદે સામિસમ્બન્ધો. સબ્બથા એસેવ નયો હોતીતિ આહ ''સચેપી''તિઆદિ. **વેસિયાતિ** ઉપલક્ખણવસેન વુત્તં . યાય કાયચિ ઇત્થિયા પુત્તસ્સાપિ ગહેતબ્બત્તા. ''અયં મે પિતા''તિ અજાનનમેવ હિ પમાણં. **અનેનાતિ** ઇમિના પુત્તેન. ''પિતુઘાતકોત્વેવ સઙ્ખ્યં ગચ્છતી''તિ ઇમિના માતુઘાતકેપિ ''અયં મે માતા''તિ અજાનિત્વા ઘાતેન્તોપિ માતુઘાતકોત્વેવ સઙ્ખ્યં ગચ્છતીતિ દસ્સેતિ.

૧૧૪. સઙ્ખેપેન વુત્તમત્થં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ''મનુસ્સજાતિયં હી''તિઆદિ. **અપબ્બજિતન્તિ** ગિહિભૂતં. **પબ્બજ્જા ચસ્સાતિ** એત્થ ચસદ્દેન ઉપસમ્પદાપિ વારિતાતિ દસ્સેતિ. **અસ્સાતિ** અરહન્તઘાતકસ્સ. **અવસેસન્તિ** અરહન્તતો અવસેસં. **અસ્સાતિ** અરિયઘાતકસ્સ. **આનન્તરિયો ન હોતિ** તિરચ્છાનગતત્તા પનસ્સ પબ્બજ્જા વારિતાતિ અત્થો નેતબ્બો. **એત્થાતિ** માતુઘાતકાદિકમ્મેસુ. **વધાયાતિ** તદત્થે ચતુત્થીતિ આહ ''વધત્થાયા''તિ. ''મારેતુ''ન્તિ ઇમિના ''વધત્થાયા''તિ એત્થ હનધાતુ હિંસનત્થોતિ દસ્સેતિ. ''નીયન્તી''તિ ઇમિના **ઓનીયન્તીતિ** એત્થ ઓત્યૂપસગ્ગો ધાત્વત્થાનુવત્તકોતિ દસ્સેતિ. યં પન વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. તસ્સ વચનસ્સ અત્થોતિ યોજના. ''**સચા ચ ઇતિ અયં નિપાતો વુત્તો**''તિ ઇમિના ભયપીળિતત્તા ચ નિરુત્તીસુ અકુસલત્તા ચ દવાભણનેન રવાભણનેન અયં નિપાતો ચોરેહિ વુત્તોતિ દસ્સેતિ. ''**સચે ચ ઇચ્ચેવ વા પાઠો**''તિ ઇમિના તેહિ તથા વુત્તેપિ સઙ્ગીતિકાલે વા પોત્થકારૂળ્હકાલે વા યથાભૂતં સઙ્ગીતત્તા, પોત્થકારૂળ્હત્તા ચ યથાભૂતો પાઠો અત્થીતિ દસ્સેતિ. **તત્થાતિ** તેસુ પદેસુ. નિદ્ધારણે ભુમ્મં. **તસ્સાતિ** ''સચજ્જ મય''ન્તિ પાઠસ્સ. ''સચે અજ્જ મય''ન્તિ ઇમિના એકારલોપસન્ધિં દસ્સેતિ. ''સચેજ્જ મય''ન્તિ અકારલોપસન્ધિનાપિ પાઠો અત્થિ.

૧૧૫. પકતત્તન્તિ પકતિયા સીલસઙ્ખાતો અત્તા સભાવો એતિસ્સાતિ પકતત્તા, તં. કાયસંસગ્ગેન ભિક્ખુનીનં પારાજિકત્તા વુત્તં ''સીલવિનાસં પાપેતી''તિ. અનિચ્છમાનંયેવ ભિક્ખુનિન્તિ સમ્બન્ધો.

ઇચ્છમાનન્તિ ઓદાતવત્થવસનં ઇચ્છમાનં. યસ્મા અભિક્ખુની હોતિ, તસ્મા ભિક્ખુનીદૂસકો ન હોતીતિ યોજના. સીલવિપન્નં ભિક્ખુનિન્તિ સમ્બન્ધો.

યો દેવદત્તો સઙ્ઘં ભિન્દતિ વિય, ભિન્દતીતિ યોજના. **ઉદ્ધમ્મન્તિ** ધમ્મતો વિરહિતં. **ઉબ્બિનયન્તિ** વિનયતો વિરહિતં. **ચતુન્નં કમ્માનન્તિ** અપલોકનાદીનં ચતુન્નં કમ્માનં.

યો દેવદત્તો લોહિતં ઉપ્પાદેતિ વિય, ઉપ્પાદેતીતિ યોજના. **દુટ્ઠચિત્તેનાતિ** એત્થ ન યંકિઞ્ચિ દુટ્ઠચિત્તં દુટ્ઠચિત્તં નામ, અથ ખો વધકચિત્તન્તિ આહ ''વધકચિત્તેના''તિ. **સરીરેતિ** સરીરબ્ભન્તરે. તથાગતસ્સ હિ અભેજ્જકાયત્તા પરૂપક્કમેન ચમ્મચ્છેદં કત્વા લોહિતસ્સ ઉપ્પાદનં નામ નત્થિ. યો પન જીવકો ફાસું કરોતિ વિય, ફાસું કરોતીતિ યોજના. **લોહિતઞ્ચાતિ** પૂતિલોહિતઞ્ચ.

૫૪. ઉભતોબ્યઞ્જનકવત્થુકથા

૧૧૬. ઉભતોબ્યઞ્જનકોતિ એત્થ બાહિરત્થસમાસં દસ્સેન્તો આહ ''ઇત્થિનિમિત્તુપ્પાદનકમ્મતો ચા''તિઆદિ. તત્થ ''ઇત્થિ…પે॰… કમ્મતો ચા''તિ ઇમિના ઉભયસરૂપં દસ્સેતિ. ઉભતો કમ્મતો પવત્તન્તિ પાઠસેસો યોજેતબ્બો. **બ્યઞ્જન**ન્તિ નિમિત્તં. **અસ્સા**તિ જનસ્સ. **કરોતિપિ કારેતિપી**તિ એત્થ કરધાતુયા સુદ્ધકમ્મકારિતકમ્માનિ દસ્સેન્તો આહ ''પુરિસનિમિત્તેના''તિઆદિ. તત્થ ''વીતિક્કમ''ન્તિ ઇમિના સુદ્ધકમ્મં દસ્સેતિ, ''પર''ન્તિ ઇમિના કારિતકમ્મં દસ્સેતિ. **સમાદપેત્વા**તિ ઉય્યોજેત્વા. તસ્સ દુવિધભાવં દસ્સેન્તો આહ ''દુવિધો''તિઆદિ. તત્થ ઇત્થિભાવેન લક્ખિતો ઉભતોબ્યઞ્જનકો **ઇત્થિઉભતોબ્યઞ્જનકો**. એસ નયો ઇતરત્થાપિ.

તત્થાતિ દુવિધેસુ ઉભતોબ્યઞ્જનકેસુ. **ઇત્થિનિમિત્ત**ન્તિ ઇત્થિયા અઙ્ગજાતં. એસેવ નયો ''પુરિસનિમિત્ત''ન્તિ એત્થાપિ. **પાકટં પટિચ્છન્ન**ન્તિ સભાવતો પાકટં પટિચ્છન્નં. પુન **પટિચ્છન્નં પાકટ**ન્તિ રાગવસેન પટિચ્છન્નં પાકટં. **પરં ગણ્હાપેતી**તિ પરમેવ ગણ્હાપેતીતિ અત્થો. **ઇદ**ન્તિ કારણં. **એતેસ**ન્તિ દ્વિન્નં ઉભતોબ્યઞ્જનકાનં. **કુરુન્દિયં પન વુત્તં**, કિં વુત્તન્તિ યોજના. **તત્થા**તિ ઉભતોબ્યઞ્જનકે. **વિચારણક્કમો**તિ વીમંસનાનુક્કમો. ''તત્થ વિચારક્કમો''તિપિ પાઠો. વિચારણક્કમો ધમ્મસઙ્ગહટ્ઠકથાય વેદિતબ્બો, ઇધ પન કિં વેદિતબ્બન્તિ આહ ''ઇદમિધ વેદિતબ્બ''ન્તિ. તત્થ **ઇદ**ન્તિ નપબ્બજ્જૂપસમ્પદકારણં. **ઇધા**તિ ઇમિસ્સં વિનયટ્ઠકથાયં.

૫૫. અનુપજ્ઝાયકાદિવત્થુકથા

૧૧૭. તેન ખો પન સમયેનાતિ એત્થ તસદ્દસ્સ અનિયમનિદ્દેસભાવં દસ્સેન્તો આહ ''યેન સમયેના''તિ. **સિક્ખાપદં અપઞ્ઞત્તં હોતી**તિ ''ન ભિક્ખવે અનુપજ્ઝાયકો ઉપસમ્પાદેતબ્બો''તિ સિક્ખાપદં અપઞ્ઞત્તં હોતિ. ''ઉપજ્ઝાયવિરહિત''ન્તિ ઇમિના **અનુપજ્ઝાયક**ન્તિ એત્થ અકારસ્સ વિરહત્થં દસ્સેતિ. ઉપજ્ઝાયવિરહિતં ઉપસમ્પદાપેક્ખન્તિ સમ્બન્ધો. ''**એવ**''ન્તિઆદિના દોસં દસ્સેતિ. **ઉપજ્ઝં અગાહાપેત્વા**તિ ''ઉપજ્ઝાયો મે ભન્તે હોહી''તિ (મહાવ॰ ૬૫; મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૬૪) ઉપજ્ઝં અગાહાપેત્વા. ઉપસમ્પાદેન્તસ્સ કારકસઙ્ઘસ્સાતિ યોજના. **કમ્મં પના**તિ ઉપસમ્પદકમ્મં પન. ''એસેવ નયો''તિ ઇમિના ઉપસમ્પાદેન્તસ્સ આપત્તિ, કમ્મં પન ન કુપ્પતીતિ વચનં અતિદિસતિ.

૫૬. અપત્તકાદિવત્થુકથા

૧૧૮. યો પિણ્ડો હત્થેસુ લબ્ભતીતિ યોજના. **તદત્થાયા**તિ તસ્સ પિણ્ડસ્સ અત્થાય. **સેય્યથાપિ તિત્થિયા**તિ એત્થ સેય્યથાપિસદ્દો ઉપમત્થો, તિત્થિયસદ્દો આજીવકનામકે તિત્થિયે હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''યથાપિ આજીવકનામકા તિત્થિયા''તિ. તસ્મા આજીવકસઙ્ખાતે તિત્થિયે ઉપમં કત્વા ઉજ્ઝાયન્તીતિ આહ ''સૂપબ્યઞ્જનેહી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તે**તિ આજીવકા. **કમ્મં પન ન કુપ્પતી**તિ પત્તચીવરેસુ અસન્તેસુપિ કમ્મવાચાય ''પરિપુણ્ણસ્સ પત્તચીવર''ન્તિ પરિકિત્તિતત્તા કમ્મં ન કુપ્પતીતિ અધિપ્પાયો.

યાચિતકેનાતિ એત્થ યાચિતો હુત્વા ગહિતો **યાચિતકો**તિ દસ્સેન્તો આહ ''યાચિત્વા ગહિતેના''તિ. ''ઈદિસેન હી''તિઆદિના દોસં દસ્સેતિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા આપત્તિ હોતિ, તસ્મા. **તસ્સા**તિ ઉપસમ્પદાપેક્ખસ્સ. નિરપેક્ખેહિ આચરિયુપજ્ઝાયાદીહીતિ યોજના. **નિસ્સજ્જિત્વા**તિ બ્રહ્મદેય્યેન નિસ્સજ્જિત્વા. અનધિટ્ઠાનુપગાનં પત્તચીવરાનં અપત્તચીવરત્તા વુત્તં ''અધિટ્ઠાનુપગં પત્તચીવર''ન્તિ. **પણ્ડુપલાસ**ન્તિ સમણુદ્દેસભાવાપેક્ખં. સો હિ રુળ્હિવસેન પણ્ડુપલાસોતિ વુચ્ચતિ. અથ વા યથા પણ્ડુપલાસો ન હરિતો, નાપિ સુક્ખો હોતિ, એવં સોપિ પબ્બજાપેક્ખો ન ગિહી હોતિ, નાપિ સામણેરો, તસ્મા સમણુદ્દેસભાવાપેક્ખો ''પણ્ડુપલાસો''તિ વુચ્ચતિ.

વસન્તસ્સ પણ્ડુપલાસસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **અનામટ્ઠપિણ્ડપાત**ન્તિ ભિક્ખૂહિ અનામસિતબ્બગ્ગં પિણ્ડપાતં. **સામણેરભાગસમકો**તિ સામણેરેહિ લદ્ધેન ભાગેન સમં પવત્તો. **અસ્સા**તિ પણ્ડુપલાસસ્સ. સામણેરસ્સ સબ્બં પટિજગ્ગનકમ્મં કાતું વટ્ટતિ વિય, અસ્સ કાતું વટ્ટતીતિ યોજના.

૫૭. હત્થચ્છિન્નાદિવત્થુકથા

૧૧૯. હત્થચ્છિન્નાદિવત્થૂસુ હત્થા છિન્ના યસ્સાતિ **હત્થચ્છિન્નો**તિઆદિવચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્સા''તિઆદિ. **મણિબન્ધે**તિ પકોટ્ઠન્તે. સો હિ યસ્મા એત્થ મણિસઙ્ખાતં અલઙ્કારવિકતિં બન્ધતિ, તસ્મા મણિબન્ધોતિ વુચ્ચતિ. **કપ્પરે**તિ કપોણિયં. સા હિ પરેસં પિટ્ઠીસુ કપતિ હિંસતિ અનેનાતિ ''કપ્પરો''તિ વુચ્ચતિ. યસ્સ હત્થા છિન્ના હોન્તિ, અયં હત્થચ્છિન્નો નામાતિ યોજના. એસેવ નયો સેસેસુપિ. એકો વા પાદોતિ યોજના. હેટ્ઠા ''એકો વા દ્વે વા હત્થા''તિ એત્થાપિ એસેવ નયો. **ચતૂસુ હત્થપાદેસુ દ્વે વા**તિ એકો હત્થો, એકો પાદોતિ દ્વે વા. **કણ્ણા**તિ સદ્દગ્ગહા. તે હિ કણ્ણતિ સવતિ એતેહીતિ કણ્ણાતિ વુચ્ચન્તિ. **કણ્ણાબદ્ધે**તિ કણ્ણચ્છિદ્દસ્સ આબદ્ધે. **સઙ્ઘાટેતુ**ન્તિ સઙ્ઘટનં કાતું, આબન્ધનં કાતુન્તિ અત્થો. **અજપદકે**તિ અજપદસણ્ઠાને ઠાને. **નાસા**તિ ઘાનાનિ. તાનિ હિ નાસતિ અબ્યત્તસદ્દં કરોતિ એતાહીતિ નાસાતિ વુચ્ચન્તિ. **નાસિકા**તિ નાસાયેવ. **સણ્ઠાપેતુ**ન્તિ સુટ્ઠુ ઠપેતું, પકતિયા ઠપેતુન્તિ અત્થો. **નખસેસ**ન્તિ નખોયેવ સેસો છિન્નઙ્ગુલિતોતિ નખસેસો, તં. અગ્ગે પુરે ઉટ્ઠહતીતિ **અઙ્ગુટ્ઠો**. ''વુત્તનયેનેવા''તિ ઇમિના ''નખસેસં અદસ્સેત્વા''તિ વચનં અતિદિસતિ. **કણ્ડરનામકા**તિ મહાસિરનામકા. તે હિ કં સરીરં ધારેન્તીતિ **કણ્ડરા**તિ વુચ્ચન્તિ ધકારસ્સ ડકારં કત્વા. **યેસૂ**તિ કણ્ડરેસુ, નિદ્ધારણે ભુમ્મં.

યસ્સ વગ્ગુલિપક્ખકા વિય અઙ્ગુલિયો સમ્બન્ધો હોન્તિ, અયં **ફણહત્થકો** નામાતિ યોજના. **એત**ન્તિ ફણહત્થકં. છળઙ્ગુલાદયોપિ ફણહત્થકેયેવ સઙ્ગહેતબ્બાતિ આહ ''યસ્સપિ છ અઙ્ગુલિયો''તિઆદિ. યસ્સપિ છ અઙ્ગુલિયો હોન્તિ, અયમ્પિ ફણહત્થકો નામ ઉપચારેન.

ખુજ્જોતિ એત્થ ખુજ્જો સરીરો યસ્સત્થીતિ ખુજ્જોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ખુજ્જસરીરો''તિ. કસ્મા ખુજ્જોતિ આહ ''ઉરસ્સ વા''તિઆદિ. યસ્સ પન વઙ્કં, અયમ્પિ ખુજ્જો નામાતિ યોજના. **વઙ્ક**ન્તિ ચ કુટિલં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **બ્રહ્મુજુગત્તો**તિ ઉજું ગત્તં ઉજુગત્તં, બ્રહ્મુનો ઉજુગત્તં વિય ઉજુગત્તં ઇમસ્સ મહાપુરિસસ્સાતિ બ્રહ્મુજુગત્તો, મહાપુરિસો.

સંખેપેન વુત્તમત્થં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ''**જઙ્ઘવામનસ્સ હી**''તિઆદિ. **યેસ**ન્તિ ઉભિન્નં કાયાનં. **ભૂતાન**ન્તિ અમનુસ્સાનં પિસાચકપેતાનં. અત્તભાવો હોતિ વિયાતિ યોજના. **પરિવટુમો**તિ પરિસમન્તતો વટ્ટુલસરીરો.

ગલગણ્ડીતિ એત્થ ગલે ગણ્ડો યસ્સત્થીતિ ગલગણ્ડીતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્સા''તિઆદિ. **એત**ન્તિ ''ગલગણ્ડી''તિ એતં વચનં. **તત્થા**તિ ગલગણ્ડિપબ્બાજને. **ય**ન્તિ વચનં.

સિપદીતિ એત્થ સિથિલં પદં ઇમસ્સાતિ સિપદીતિ વુત્તે ભારપાદોયેવ ગહેતબ્બોતિ આહ ''ભારપાદો વુચ્ચતી''તિ. ભારં પાદં યસ્સાતિ **ભારપાદો**. એતે દ્વે થૂલપાદરોગીસુ વત્તન્તીતિ દટ્ઠબ્બં. **સઞ્જાતપિળકો**તિ સઞ્જાતફોટો. **ઉપનાહ**ન્તિ ભુસં બન્ધનં. **ઉદકઆવાટે**તિ ઉદકેન પુણ્ણાયં કાસુયં. **ઉદકવાલિકાયા**તિ ઉદકતિન્તેન મરુના. યથા સિરા પઞ્ઞાયન્તિ, એવં મિલાપેતુન્તિ યોજના. **ઈદિસ**ન્તિ સિરાપઞ્ઞાયનજઙ્ઘતેલનાળિકસભાવં. **તથા**તિ યથા પબ્બજ્જાકાલે કરોતિ, તથા કત્વાતિ અત્થો.

પાપરોગીતિ એત્થ પાપરોગસ્સ સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ''અરિસ''ઇતિઆદિ. તત્થ અરિસો ચ ભગન્દરો ચ પિત્તઞ્ચ સેમ્હો ચ કાસો ચ સોસો ચાતિ દ્વન્દો, તે આદયો યેસં તેતિ અરિસ...પે॰... સોસાદયો. આદિસદ્દેન હેટ્ઠા વુત્તે આબાધે સઙ્ગણ્હાતિ. તત્થ પિત્તસેમ્હસદ્દેહિ તંસમુટ્ઠાનો રોગો ગહેતબ્બો. ''નિચ્ચાતુરો''તિ ઇમિના પાપરોગીતિ એત્થ મન્તુત્થે પવત્તસ્સ ઈપચ્ચયસ્સ નિચ્ચયોગત્થં દસ્સેતિ.

પરિસદૂસનોતિ એત્થ **ઇતિ**સદ્દો નામપરિયાયો, પરિસદૂસનો નામાતિ હિ અત્થો. યો અત્તનો વિરૂપતાય પરિસં દૂસેતિ, અયં પરિસદૂસનો નામાતિ યોજના. છસરીરદોસં આદિં કત્વા પરિસદૂસનભાવં વિત્થારેન્તો આહ ''અતિદીઘો વા''તિઆદિ. **અતિદીઘો વા**તિ એત્થ ન કેવલં પરેસં દ્વઙ્ગુલાદિમત્તદીઘો, અથ ખો દિગુણાદિદીઘોવાધિપ્પેતોતિ આહ ''અઞ્ઞેસ''ન્તિઆદિ. **નાભિપદેસો**તિ અત્તનો નાભિપદેસો. યથા હિ અતિદીઘે પરવચનેન અતિદીઘસ્સ સરૂપં વેદિતબ્બં, તથા અતિરસ્સાદીસુપિ અતિરસ્સસરૂપન્તિ દટ્ઠબ્બં. **મહોદરો**તિ મહાઉદરો. **કપ્પસીસો વા**તિ હત્થિસીસો વિય યુગસીસો વા. **કપ્પસદ્દો** હેત્થ યુગત્થવાચકો. **કણ્ણિકકેસો વા**તિ કણ્ણિકસદિસેહિ કેસેહિ સમન્નાગતો. ''જાતિપલિતેહી''તિ ઇમિના જરાવાતેન પહતં પલિતં નિવત્તેતિ. **પકતિતમ્બકેસો**તિ એત્થ પકતિસદ્દેન કેનચિ પયોગેન તમ્બકેસં નિવત્તેતિ. **આવટ્ટસીસો**તિ પુનપ્પુનં વટ્ટતીતિ આવટ્ટો, કેસાવટ્ટો, સો એતસ્સ સીસે અત્થીતિ આવટ્ટસીસો. **ઉદ્ધગ્ગેહી**તિ ઉદ્ધં કોટીહિ. **જાલબદ્ધેન વિયા**તિ જાલેન બદ્ધેન ઇવ.

સમ્બદ્ધભમુકો વાતિ અઞ્ઞમઞ્ઞસમ્બદ્ધભમુકો વા. **મક્કટભમુકો**તિ મક્કટસ્સ ભમુ વિય ભમુ એતસ્સાતિ મક્કટભમુકો. **વાસિકોણેના**તિ તચ્છનીકોટિયા. **વિસમચક્કલો**તિ એત્થ ચક્કાકારેન લાતિ પવત્તતિ, ચક્કાકારં વા લાતિ ગણ્હાતીતિ **ચક્કલો. કેકરો**તિ વલિરો. સો હિ કુચ્છિતં કરોતીતિ કેકરોતિ વુચ્ચતિ. **કક્કટસ્સેવા**તિ કક્કટસ્સ ઇવ. **મૂસિકકણ્ણો**તિ આખુકણ્ણો. **જટુકકણ્ણો**તિ વગ્ગુલિકણ્ણો. **અવિદ્ધકણ્ણો**તિ અચ્છિદ્દકણ્ણો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **સો**તિ અવિદ્ધકણ્ણો. કણ્ણે ભગન્દરો એતસ્સાતિ **કણ્ણભગન્દરો,** સોયેવ કણ્ણભગન્દરિકો. ગણ્ડો કણ્ણે એતસ્સાતિ **ગણ્ડકણ્ણો. પગ્ઘરિતપુબ્બેના**તિ પગ્ઘરિતપૂયેન. ટઙ્કિતો કણ્ણો યસ્સાતિ **ટઙ્કિતકણ્ણો. ગોભત્તનાળિકાયા**તિ ગુન્નં ભત્તપાનત્થં કતાય નાળિકાય. બિળારક્ખિ વિય અતિપિઙ્ગલં અક્ખિ એતસ્સાતિ **અતિપિઙ્ગલક્ખિ**. મધુવણ્ણો વિય પિઙ્ગલં અક્ખિ એતસ્સાતિ **મધુપિઙ્ગલક્ખિ**. **નિપ્પખુમક્ખી**તિ એત્થ **પખુમં** વુચ્ચતિ અક્ખમ્હિ જાતં લોમં. તઞ્હિ અક્ખિનો પક્ખદ્વયે જાતત્તા પખુમન્તિ વુચ્ચતિ. નત્થિ પખુમં અક્ખિમ્હિ એતસ્સાતિ નિપ્પખુમક્ખિ. અસ્સુપગ્ઘરણં અક્ખિમ્હા એતસ્સાતિ **અસ્સુપગ્ઘરણક્ખિ**. પુપ્ફં સઞ્જાતં યસ્સ અક્ખિનોતિ **પુપ્ફિતં**. પુપ્ફિતં અક્ખિ યસ્સાતિ **પુપ્ફિતક્ખિ. અક્ખિપાકેના**તિ અક્ખિનો દલપરિયન્તેસુ પચ્ચનકેન રોગેન.

ચિપિટનાસિકોતિ અનુન્નતનાસિકો. **સુકતુણ્ડસદિસાયા**તિ સુવાનં મુખેન સદિસાય.

પટઙ્ગમણ્ડૂકસ્સેવાતિ પટઙ્ગનામકસ્સ મણ્ડૂકસ્સ મુખનિમિત્તં ઇવ મુખનિમિત્તંયેવાતિ યોજના. **ઉક્ખલિમુખવટ્ટિસદિસેહી**તિ ઉક્ખલિયા મુખવટ્ટિના સદિસેહિ. **ભેરિચમ્મસદિસેહી**તિ ભેરિયા મુખે નહિતચમ્મેન સદિસેહિ. **એળમુખો**તિ એળાય નિચ્ચપગ્ઘરિતં મુખમેતસ્સેતિ એળમુખો. **ઉપ્પક્કમુખો**તિ ઉપ્પક્કં કુથિકં મુખમેતસ્સાતિ ઉપ્પક્કમુખો. **સઙ્ખતુણ્ડકો**તિ સઙ્ખસ્સ તુણ્ડેન સદિસો ઓટ્ઠો એતસ્સાતિ સઙ્ખતુણ્ડકો.

અટ્ઠકદન્તસદિસેહીતિ અટ્ઠકનામકસ્સ નઙ્ગલસ્સ દન્તેહિ સદિસેહિ. દન્તે પિદહિતુન્તિ સમ્બન્ધો. **દન્તન્તરે**તિ દન્તવિવરે, દન્તમજ્ઝે વા. **કલન્દકદન્તો વિયા**તિ કાળકાનં દન્તો વિય.

મહાહનુકોતિ મહન્તો હનુ એતસ્સાતિ મહાહનુકો. **ચિપિટહનુકો**તિ અનુન્નતહનુકો. **નિમ્મસ્સુદાઠિકો**તિ નત્થિ મસ્સુ ચ દાઠિ ચ એતસ્સાતિ નિમ્મસ્સુદાઠિકો. **ભટ્ઠઅંસકૂટો**તિ ભટ્ઠો પતિતો અંસકૂટો ઇમસ્સાતિ ભટ્ઠઅંસકૂટો. **ગોધાગત્તો**તિ ગોધાય ગત્તં વિય ગત્તં ઇમસ્સાતિ ગોધાગત્તો . **સબ્બંપેતન્તિ** સબ્બમ્પિ એતં ''કચ્છુગત્તો''તિઆદિવચનં. **એત્થા**તિ ''કચ્છુગત્તો''તિઆદિવચને. વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના.

ભટ્ઠકટિકોતિ ભટ્ઠા પન્ના કટિ એતસ્સાતિ ભટ્ઠકટિકો. અચ્ચુગ્ગતેહિ આનિસદમંસેહીતિ સમ્બન્ધો. **વાતણ્ડિકો**તિ વાતેન પૂરિતો અણ્ડકોસો એતસ્સાતિ વાતણ્ડિકો. **સઙ્ઘટ્ટનજાણુકો**તિ અન્તો નતત્તા અઞ્ઞમઞ્ઞં સઙ્ઘટ્ટનં જાણુ એતસ્સાતિ સઙ્ઘટ્ટનજાણુકો. **વિકટો**તિ તિરિયગમનપાદો. ઉપક્કપિણ્ડિકસ્સ અત્થં સહ ભેદેન દસ્સેન્તો આહ ''સો દુવિધો''તિઆદિ. તત્થ દુવિધો સો ઉપક્કપિણ્ડિકો સમન્નાગતોતિ યોજના. અથ વા સો ઉપક્કપિણ્ડિકો હેટ્ઠા ઓરૂળ્હાહિ મહન્તીહિ જઙ્ઘપિણ્ડિકાહિ સમન્નાગતો વા ઉપરિ આરૂળ્હાહિ મહન્તીહિ જઙ્ઘપિણ્ડિકાહિ સમન્નાગતો વાતિ દુવિધોતિ યોજના. **પિટ્ઠિકપાદો**તિ પિટ્ઠિયં ઉટ્ઠિતો પાદો એતસ્સાતિ પિટ્ઠિકપાદો. **ગણ્ડિકઙ્ગુલિ વા**તિ ગણ્ડેન ઉટ્ઠિતો અઙ્ગુલિ એતસ્સાતિ ગણ્ડિકઙ્ગુલિ. **સબ્બોપેસા**તિ એસ સબ્બોપિ જનો. પરિસં દૂસેતીતિ **પરિસદૂસનો**.

પુબ્બાદીહીતિઆદિસદ્દેન ચક્ખુપસાદસ્સ અન્તરાયકરાનિ અઞ્ઞાનિપિ વત્થૂનિ ગહેતબ્બાનિ. દ્વીહિ વા અક્ખીહિ, એકેન વા અક્ખિનાતિ યોજના. **ઉભયમ્પી**તિ દ્વિન્નં અટ્ઠકથાચરિયાનં ઉભયમ્પિ વચનં. પાળિયં ''અન્ધં પબ્બાજેન્તી''તિ અવત્વા ''કાણં પબ્બાજેન્તી''તિ વુત્તત્તા ''પરિયાયેના''તિ વુત્તં. મહાઅટ્ઠકથાયઞ્હિ ''જચ્ચન્ધો''તિ ઇમિના દ્વેઅક્ખિકાણં સન્ધાય વુત્તં. **કુણી**તિ કુણનં સંકોચનં કુણં, તમેતસ્સત્થીતિ કુણી. **ખઞ્જો**તિ ખઞ્જતિ ગતિવેકલ્લભાવેન પવત્તતીતિ ખઞ્જો. **કુણ્ડપાદકો**તિ એત્થ **કુણ્ડો**તિ ખઞ્જસ્સેવ નામં. ખઞ્જો હિ કુડતિ ગમનં પટિહનતીતિ કુણ્ડોતિ વુચ્ચતિ. કસ્મા કુણ્ડપાદકો? કસ્મા પિટ્ઠિપાદમજ્ઝેન ચઙ્કમન્તોતિ આહ ''મજ્ઝે સંકુટિતપાદત્તા''તિ. ઇમિના હિ કુણ્ડપાદસ્સ ચ પિટ્ઠિપાદમજ્ઝેન ચઙ્કમનસ્સ ચ હેતું દસ્સેતિ. એસેવ નયો અનન્તરવાક્યેપિ. **સબ્બોપેસા**તિ એસ સબ્બોપિ જનો.

પક્ખહતોતિ એત્થ એકો પક્ખો હતો વિનાસો એતસ્સાતિ પક્ખહતોતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''એકો હત્થો વા''તિઆદિ. ''પક્ખપાતો''તિપિ પાઠો, સો અપાઠોયેવ. **પક્ખ**સદ્દો હિ કોટ્ઠાસવાચકો, ન પઙ્ગુલપરિયાયો, **પીઠસબ્બી વુચ્ચતી**તિ પીઠેન સબ્બતિ ગચ્છતિ સીલેનાતિ પીઠસબ્બી વુચ્ચતિ. ''જિણ્ણભાવેન દુબ્બલો''તિ ઇમિના જીરણં જરા, તાય દુબ્બલો **જરાદુબ્બલો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **બલવા હોતી**તિ આગન્તુકરોગાનમભાવેન બલવા હોતિ, ''વચીભેદો નપ્પવત્તતી''તિ ઇમિના મુખમત્તમેવ ગચ્છતિ પવત્તતિ, ન વચીભેદો એત્થ જનેતિ **મૂગો**તિ દસ્સેતિ. યસ્સ વચીભેદો ન પવત્તતિ, અયં મૂગો નામાતિ યોજના. **મમ્મનન્તિ** ખલિતવચનં. યો એકમેવ અક્ખરં ચતુપઞ્ચક્ખત્તું વદતિ, તસ્સેતમધિવચનં.

બધીરોતિ સુતિહીનો. સો હિ હનનં સોતપસાદસ્સ નાસનં વધો, તં ઈરતિ ગચ્છતીતિ બધીરોતિ વુચ્ચતિ. યો સબ્બેન સબ્બં ન સુણાતિ, અયં બધીરો નામાતિ યોજના. ઇમિના નટ્ઠપસાદતં દસ્સેતિ . **ઉભયદોસવસેના**તિ ઉપલક્ખણવસેન વુત્તં અન્ધમૂગબધિરપબ્બાજને તિદોસવસેનપિ વુત્તત્તા. **તે**તિ હત્થચ્છિન્નાદયો દ્વત્તિંસજને. ઓસારણં અપત્તો પુગ્ગલો અત્થિ, તં પુગ્ગલં સઙ્ઘો ઓસારેતિ ચેતિ યોજના. **ઓસારેતી**તિ સઙ્ઘે પવેસેતિ.

૫૮. અલજ્જીનિસ્સયવત્થુકથા

૧૨૦. ‘‘અલજ્જીનં ઓવાદ’’ન્તિ પાઠસેસેન યોજિતે સામ્યત્થે સામિવચનમ્પિ યુજ્જતેવ. તં નયં અદસ્સેત્વા ‘‘ઉપયોગત્થે સામિવચન’’ન્તિ વુત્તં. ‘‘ભિક્ખૂહિ સભાગત’’ન્તિ ઇમિના ભિક્ખૂહિ સમાનો સીલાદિગુણસઙ્ખાતો ભાગો ઇમસ્સાતિ **ભિક્ખુસભાગો**, તસ્સ ભાવો **ભિક્ખુસભાગતન્**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘લજ્જિભાવ’’ન્તિ ઇમિના ભાવપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **નવટ્ઠાનન્**તિ અભિનવટ્ઠાનં. ગતેન ભિક્ખુનાતિ સમ્બન્ધો.

થેરોતિ નિસ્સયદાયકો થેરો. **ગહેતુકામો**તિ નિસ્સયં ગહેતુકામો. **આચારન્**તિ નિસ્સયપટિપન્નસ્સ આચારં. **તદહેવા**તિ તસ્મિં ગતઅહનિ એવ. આભોગસ્સ કતત્તા, અરુણુગ્ગમનસ્સ ચ અજાનનત્તા વુત્તં ‘‘અનાપત્તી’’તિ. અરુણુગ્ગમનં અજાનન્તોપિ આભોગસ્સ અકતત્તા વુત્તં ‘‘અરુણુગ્ગમને દુક્કટ’’ન્તિ. ‘‘દ્વે તીણિ દિવસાની’’તિ પદેન ચતુ પઞ્ચ છ દિવસાનિપિ ગહેતબ્બાનિ લક્ખણહારનયેન અનિસ્સિતેન વસિતબ્બભાવેન સમાનફલત્તા. તેનાહ ‘‘સત્તાહં વસિસ્સામી’’તિ. **લદ્ધપરિહારો**તિ લદ્ધો પરિહારો આપત્તિઅપનયનં યેનાતિ લદ્ધપરિહારો.

૫૯. ગમિકાદિનિસ્સયવત્થુકથા

૧૨૧. ‘‘કરણીયનિસ્સયો’’તિ ઇમિના નિસ્સયગહણં **નિસ્સયો** ઉત્તરપદલોપવસેન, સો કરણીયો ઇમસ્સાતિ **નિસ્સયકરણીયો**તિ વિસેસનપરનિપાતભાવં દસ્સેતિ. **નિસ્સયં અલભમાનેના**તિ એત્થ કિં નિસ્સયસ્સ અલભનં નામાતિ આહ ‘‘અત્તના’’તિઆદિ. **વુત્થપુબ્બન્**તિ વસિતપુબ્બં. **એકરત્તં વસન્તેનાપી**તિ **પિ**સદ્દો દ્વિરત્તાદિકે કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. વિસ્સમન્તો વા સત્થં પરિયેસન્તો વા હુત્વાતિ યોજના. **નાવાય ગચ્છન્તસ્સા**તિ નાવાય અદ્ધાનમગ્ગં પટિપન્નસ્સ.

યાચિયમાનેનાતિ એત્થ બહુકત્તુપસઙ્ગત્તા વુત્તં ‘‘તેન ગિલાનેના’’તિ. ‘‘માનેના’’તિ ઇમિના યાચિતુમસક્કુણેય્યતાદીનિ નિવત્તેતિ.

ફાસુ હોતીતિ એત્થ આવાસસપ્પાયાદિવસેન ફાસુ હોતીતિ આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ‘‘સમથવિપસ્સનાનં પટિલાભવસેના’’તિ. **હી**તિ સચ્ચં. **ઇમં પરિહારન્**તિ ઇમં ફાસુવિહારપરિહારં. થામગતાય વિપસ્સનાયાતિ યોજના. સમથો વા તરુણો હોતીતિ યોજના. **એતસ્સેવા**તિ તરુણસમથવિપસ્સનિકસ્સેવ ભિક્ખુનો. **તસ્સ નિસ્સાયા**તિ એત્થ તસ્સ ઓવાદં નિસ્સાયાતિ યોજના. અથ વા ઉપયોગત્થે સામિવચનં. તં નિસ્સયદાયકં નિસ્સાયાતિ હિ અત્થો. યત્તકો કાલો આસળ્હીપુણ્ણમા અત્થિ, તત્તકં કાલન્તિ યોજના. ‘‘આસળ્હીપુણ્ણમા’’તિ એત્થ ‘‘યાવા’’તિ નિપાતપયોગત્તા અભિવિધિઅવઝત્થે નિસ્સક્કવચનં દટ્ઠબ્બં. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને.

૧૨૨. પાળિયં **ગોત્તેનપી**તિ એત્થ **પિ**સદ્દેન ન કેવલં નામેનેવ, અથ ખો ગોત્તેનપિ સાવેતુન્તિ દસ્સેતિ. તસ્મા ‘‘આયસ્મતો પિપ્પલિસ્સા’’તિ નામં સાવેત્વાતિપિ ‘‘આયસ્મતો મહાકસ્સપસ્સા’’તિ ગોત્તં સાવેત્વાપિ અનુસાવેતબ્બં. તેન વુત્તં ‘‘મહાકસ્સપસ્સા’’તિઆદિ. ઇમિના ‘‘કોનામો તે ઉપજ્ઝાયો? ઉપજ્ઝાયો મે ભન્તે આયસ્મા મહાકસ્સપો નામા’’તિઆદીસુ ગોત્તમ્પિ નામેનેવ સઙ્ગહિતન્તિ સિદ્ધં હોતિ.

૧૨૩. **એકાનુસાવને**તિ પદસ્સ સમાનાધિકરણબાહિરત્થસમાસભાવં નિવત્તેન્તો આહ ‘‘એકતો અનુસાવને’’તિ. તત્થ **એકતો**તિ એકક્ખણે, એકપહારેન વા. વક્ખતિ હિ ‘‘એકક્ખણે’’તિ ચ ‘‘એકપહારેનેવા’’તિ ચ. ઇમિના એકતો અનુસાવનમેતેસન્તિ **એકાનુસાવના**તિ અસમાનાધિકરણબાહિરત્થસમાસં દસ્સેતિ. **એકેના**તિ એકેન

અનુસાવનાચરિયેન. **એકસ્સા**તિ એકસ્સ ઉપસમ્પદાપેક્ખસ્સ. ‘‘એકક્ખણે’’તિ ઇમિના ‘‘એકતો’’તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ‘‘ઉપસમ્પાદેતુ’’ન્તિ દ્વિન્નં ઉપસમ્પદાપેક્ખાનં ઉપસમ્પાદેતું.

પુરિમનયેનેવાતિ ‘‘એકેન એકસ્સ, અઞ્ઞેન ઇતરસ્સા’’તિઆદિના પુબ્બે વુત્તનયેનેવ. **એકતો અનુસાવને કાતુ**ન્તિ ‘‘એકેન એકસ્સ, અઞ્ઞેન અઞ્ઞસ્સ, ઇતરેન ઇતરસ્સા’’તિ એવં તીહિ આચરિયેહિ તિણ્ણં ઉપસમ્પદાપેક્ખાનં એકક્ખણે અનુસાવને કાતું. **તઞ્ચ ખો**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ ‘‘અનુસાવને કાતુ’’ન્તિ પદસ્સેવ અત્થવિસયતં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અનુસાવનકિરિય’’ન્તિ. **દ્વે વા તયો વા**તિ એત્થ વાસદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો. સચે એકેનાચરિયેન દ્વે અનુસાવેતિ, ‘‘અયં બુદ્ધરક્ખિતો ચ અયં ધમ્મરક્ખિતો ચા’’તિ અનુસાવેતબ્બા. સચે તયો અનુસાવેતિ, ‘‘અયં બુદ્ધરક્ખિતો ચ અયં ધમ્મરક્ખિતો ચ અયં સઙ્ઘરક્ખિતો ચા’’તિ અનુસાવેતબ્બા. યથા એકેનાચરિયેન દ્વે વા તયો વા એકતો અનુસાવેતબ્બા, એવં દ્વીહિ વા તીહિ વા આચરિયેહિ એકો અનુસાવેતબ્બોતિપિ વદન્તિ. એકેન ઉપજ્ઝાયેન કરણભૂતેન, એકો ઉપજ્ઝાયો હુત્વાતિ વા અત્થો. ‘‘એકપહારેનેવા’’તિ ઇમિના ‘‘**એકતો**’’તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **દ્વે તિસ્સો કમ્મવાચા**તિ દ્વીહિ આચરિયેહિ દ્વે, તીહિ આચરિયેહિ તિસ્સો કમ્મવાચા. એકેન ઉપજ્ઝાયેન અનુસાવને એકો વા દ્વે વા તયો વા આચરિયા વટ્ટન્તિ, નાનુપજ્ઝાયેન અનુસાવને પન નાનાચરિયા એવ વટ્ટન્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સચે પના’’તિઆદિ. **તિસ્સત્થેરો**તિ કમ્મવાચાચરિયભૂતો તિસ્સત્થેરો . **સુમનત્થેરસ્સા**તિ ઉપજ્ઝાયભૂતસ્સ સુમનત્થેરસ્સ. **ઇદ**ન્તિ નાનુપજ્ઝાયેન એકસ્સાચરિયસ્સાનુસાવનં. **એસ પટિક્ખેપો**તિ ‘‘ન ત્વેવ નાનુપજ્ઝાયેના’’તિ એસો પટિક્ખેપો.

૬૩. ઉપસમ્પદાવિધિકથા

૧૨૬. તં ઉપજ્ઝન્તિ તં ઉપજ્ઝાયં. ‘‘ઉપજ્ઝા’’તિ ચ ‘‘ઉપજ્ઝાયો’’તિ ચ હિ અત્થતો એકં, બ્યઞ્જનમેવ નાનં યથા ‘‘સભા સભાય’’ન્તિ. એત્થ ઉપજ્ઝાસદ્દો રાજાદિગણો (રુપસિદ્ધિ ૫૯૯ સુત્તે; સદ્દનીતિ ૧૧૪૦ સુત્તે), ઉપજ્ઝાયસદ્દો પુરિસાદિગણો. સભાસદ્દો ઇત્થિલિઙ્ગો, સભાયસદ્દો પુલ્લિઙ્ગો વા નપુંસકલિઙ્ગો વા. ‘‘**વિત્થાયન્તી**’’તિ સદ્દો નામધાતૂતિ આહ ‘‘વિત્થદ્ધગત્તા હોન્તી’’તિ. વિત્થસદ્દો હિ દબ્બવાચકત્તા નામસદ્દો, વિકારેન થદ્ધો ગત્તો એતેસન્તિ **વિત્થા**, દ્ધકારસ્સ લોપં કત્વા, તતો આયપચ્ચયો હોતિ. **યન્તિ** યં અન્તરાયજાતં. **તવ સરીરે**તિ તુય્હં કાયે. ‘‘નિબ્બત્ત’’ન્તિ ઇમિના ‘‘જાત’’ન્તિ એત્થ જનધાતુયા જનનત્થં દસ્સેતિ, ‘‘વિજ્જમાન’’ન્તિ ઇમિના જનીધાતુયા પાતુભાવત્થં દસ્સેતિ. **સન્ત**ન્તિ સંવિજ્જમાનં. **ઇતિઆદિ** કથેતબ્બન્તિ યોજના.

૬૪. ચત્તારોનિસ્સયાદિકથા

૧૨૮. ઉપસમ્પન્નસમનન્તરમેવાતિ ઉપસમ્પન્નો હુત્વા સમનન્તરમેવ, ન કાલન્તરેતિ અત્થો. **એકપોરિસા**તિ એત્થ પોરિસસદ્દો ઉપરિ વિત્થતે ભુજપમાણે ચ પોસપમાણે ચ વત્તતિ. પુરિસસ્સ પમાણા **પોરિસા**, પમાણત્થે ણપચ્ચયો. **છાયા**તિ આતપાભાવો. **મેતબ્બા**તિ પમેતબ્બા. ‘‘વસ્સાનો’’તિઆદિ ‘‘**ઉતુપમાણં આચિક્ખિતબ્બ**’’ન્તિ એત્થ આચિક્ખણાકારદસ્સનં. ઉતુનો પમાણન્તિ અત્થં નિવારેન્તો આહ ‘‘એત્થ ચા’’તિઆદિ. અરતિ પુનપ્પુનં ગચ્છતીતિ **ઉતુ** , પમિયતિ સંવચ્છરો પરિચ્છિજ્જિયતિ અનેનાતિ **પમાણં**. યત્તકેહિ દિવસેહિ અપરિપુણ્ણોતિ સમ્બન્ધો. **યસ્સા**તિ દિવસભાગસ્સ. યો ઉતુ અપરિપુણ્ણો, તસ્સ ઉતુનોતિ પાઠસેસો યોજેતબ્બો. ‘‘ઉતુપમાણં આચિક્ખિતબ્બં, દિવસભાગો આચિક્ખિતબ્બો’’તિ પદાનં અપરમ્પિ અત્થવિકપ્પં દસ્સેન્તો આહ ‘‘**અથ વા**’’તિઆદિ. તત્થ **અયં નામ ઉતૂ**તિ અયં ઉતુ વસ્સાનો નામાતિ વા હેમન્તો નામાતિ વા ગિમ્હો નામાતિ વા.

પુબ્બન્હોતિ અહસ્સ પુબ્બો પુબ્બન્હો. તત્થ પચ્છિમનયોવ પાસંસતરો. કસ્મા? પુરિમનયે ઉતુપરિપુણ્ણે દિવસભાગાચિક્ખણસ્સ અભાવા, પચ્છિમનયે પન પરિપુણ્ણં વા અપરિપુણ્ણં વા ઉતુપમાણં આચિક્ખિતબ્બં. ઉપસમ્પન્નદિવસભાગોવ ''પુબ્બન્હો''તિ વા ''સાયન્હો''તિ વા આચિક્ખિતબ્બો. **સંગીતી**તિ એત્થ સં એકતો કત્વા ગાયિતબ્બા કથેતબ્બાતિ સંગીતીતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ઇદમેવ સબ્બં એકતો કત્વા''તિઆદિ. તત્થ **કિન્તિ** કિં ઉતું. **ઇદં નામા**તિ ઇદં નામ ઉતું. **વદેય્યાસી**તિ આગન્તુકાનં વુડ્ઢનવકભાવાદિઞાપનત્થં કથેય્યાસિ.

૧૨૯. **દુતિયન્તિ** સહાયં ભિક્ખું વા સામણેરં વા પુરિસં વા. **અકરણીયાની**તિ ઉપસમ્પન્નેહિ અકત્તબ્બાનિ. **પણ્ડુપલાસો**તિ એત્થ **પણ્ડૂ**તિ સેતપીતમિસ્સો વણ્ણો, **પલાસ**સદ્દો પણ્ણવાચકો, ન હરિતવાચકો, નાપિ કિંસુકદુમવાચકોતિ દસ્સેન્તો આહ ''પણ્ડુવણ્ણો પણ્ણો''તિ. **પણ્ડુપલાસો**તિ સમાસોપિ બ્યાસોપિ યુત્તોયેવ. સમાસકાલે પણ્ડુ યસ્સત્થીતિ પણ્ડુ, સોયેવ પલાસો પણ્ડુપલાસોતિ કાતબ્બો. પુપ્ફફલાદિં બન્ધતીતિ **બન્ધનન્તિ** વચનત્થેન બન્ધનસદ્દો વણ્ટપરિયાયોતિ આહ ''વણ્ટતો''તિ. **પુથુસિલા**તિ (મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૩.૬૦) એત્થ પુથુસદ્દો મહન્તપરિયાયોતિ આહ ''મહાસિલા''તિ.

૧૩૦. **તસ્સા**તિ ઉક્ખેપનીયકમ્મારહસ્સ ભિક્ખુનો. **સામગ્ગી**તિ સઙ્ઘસામગ્ગી. **તેના**તિ ઉક્ખેપનીયકમ્મારહેન ભિક્ખુના. **સમ્ભોગે**તિ આમિસેન ચ ધમ્મેન ચ સમ્ભોગહેતુ. એત્થ સહસેય્યાપિ સઙ્ગહિતા આપત્તિભાવતો. **અનાપત્તી**તિ અનુક્ખિત્તકભાવતો પાચિત્તિયાપત્તિયા અનાપત્તિ, અલજ્જિલક્ખણાભાવતો દુક્કટેન અનાપત્તીતિ દટ્ઠબ્બં.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

દ્વાસત્તતિઅધિકવત્થુસતપટિમણ્ડિતસ્સ મહાખન્ધકસ્સ

અત્થવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૨. ઉપોસથક્ખન્ધકં

૬૮. સન્નિપાતાનુજાનનાદિકથા

૧૩૨. ઉપોસથક્ખન્ધકે તરન્તિ ઓતરન્તિ એત્થાતિ **તિત્થં**, ઉદકતિત્થં, તિત્થં વિયાતિ **તિત્થં**, લદ્ધીતિ આહ ''તિત્થં વુચ્ચતિ લદ્ધી''તિ. લદ્ધિ હિ બહૂનં લદ્ધિકાનં ઓતરણટ્ઠાનત્તા તિત્થં નામ. **અઞ્ઞન્તિ** સાસનિકલદ્ધિતો અઞ્ઞં. **એતેસન્તિ** પરિબ્બાજકાનં. **ઇતો**તિ ઇમસ્મા સાસનિકલદ્ધિતો. **યન્તિ** યં ધમ્મજાતં. **તેસન્તિ** અઞ્ઞતિત્થિયાનં પરિબ્બાજકાનં. **તે લભન્તી**તિ એત્થ તસદ્દો મનુસ્સવિસયોતિ આહ ''તે મનુસ્સા''તિ. **મૂગસૂકરા**તિ એત્થ થૂલસરીરસ્સ સૂકરસ્સ સદ્દમત્તસ્સાપિ અભાવતો મૂગસૂકરો નામાતિ આહ ''થૂલસરીરસૂકરા''તિ.

૧૩૫. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. **સો**તિ સમ્પજાનમુસાવાદો. **કિન્તિ** કિં આપત્તિ. **દુક્કટન્તિ** પદસ્સ દુક્કટં કમ્મન્તિ આસઙ્કા ભવેય્યાતિ આહ ''દુક્કટાપત્તી''તિ. સા ચ ખો દુક્કટાપત્તિ મુસાવાદલક્ખણેન ન હોતીતિ યોજના. કેન હોતીતિ આહ ''ભગવતો પન વચનેના''તિ. **વચનેના**તિ ચ ''સમ્પજાનમુસાવાદે કિં હોતિ? દુક્કટં હોતી''તિ (મહાવ॰ ૧૩૫) વચનેન. **અકિરિયસમુટ્ઠાના**તિ આવિ કત્તબ્બાય આપત્તિયા અકરણેન અકિરિયસમુટ્ઠાના.

મનુજેનાતિ મનુસ્સેન. **વાચા**તિ વાચાય. યકારસ્સ હિ લોપો. **ગિર**ન્તિ સદ્દં. **પરે**તિ અઞ્ઞે પુગ્ગલે. **વાચસિક**ન્તિ વાચાતો સમુટ્ઠિતં. અયં પનેત્થ યોજના – ભિક્ખુ કેનચિ આસન્ને ઠિતેન મનુજેન વાચાય અનાલપન્તો હોતિ, પરે દૂરે ઠિતે પુગ્ગલે સન્ધાય ગિરં મહાસદ્દં નો ચ ભણેય્ય, એવમ્પિ વાચસિકમેવ આપજ્જેય્યાતિ.

અન્તરાયિકોતિ એત્થ કરોત્યત્થે ણિકપચ્ચયોતિ આહ ''અન્તરાયકરો''તિ. ''કિમત્થાયા''તિ ઇમિના **કિસ્સા**તિ એત્થ તદત્થે ચતુત્થીતિ દસ્સેતિ, હેત્વત્થોપિ યુજ્જતેવ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ''દુતિયસ્સ ઝાનસ્સ અધિગમાયા''તિઆદીસુ. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં. **ઉદ્દેસતો ચા**તિ ''સુણાતુ મે ભન્તે સઙ્ઘો''તિઆદિઉદ્દેસતો ચ. **નિદ્દેસતો ચા**તિ ''પાતિમોક્ખન્તિ આદિમેત''ન્તિઆદિનિદ્દેસતો ચ.

૧૩૬. દેવસિકન્તિ એત્થ ણિકપચ્ચયો વિચ્છત્થે હોતીતિ આહ ''દિવસે દિવસે''તિ. **તતિયે ચ સત્તમે ચ પક્ખે**તિ એકસ્સ ઉતુનો અટ્ઠસુ પક્ખેસુ તતિયે ચ સત્તમે ચ પક્ખે. ''વચનતો''તિ પદં ''વટ્ટતી''તિ પદે ઞાપકહેતુ. **તથારૂપે પચ્ચયે**તિ તથારૂપે વિકતિચારિત્તસઙ્ખાતે પચ્ચયે. **અનુવત્તિતબ્બ**ન્તિ અનુમતિં વત્તિતબ્બં. **વચનતોપી**તિ પિસદ્દો પુબ્બે ઞાપકહેતું સમ્પિણ્ડેતિ. **એત**ન્તિ ''યસ્મિં તસ્મિં ચાતુદ્દસે વા પન્નરસે વા ઉદ્દિસિતું વટ્ટતી''તિ વચનં.

૭૧. સીમાનુજાનનકથા

૧૩૮. નિમિત્તા કિત્તેતબ્બાતિ નિમિત્તાનિ કિત્તેતબ્બાનિ. નિકારસ્સ હિ આકારો. **નિમિત્તં કતો**તિ એસો પબ્બતો નિમિત્તં કતોતિ યોજના. એસેવ નયો પરતોપિ. ''એસેવ નયો''તિ ઇમિના ''પુરત્થિમાય દિસાય કિં નિમિત્તં? પાસાણો ભન્તે, એસો પાસાણો નિમિત્ત''ન્તિ અત્થં અતિદિસતિ. એસેવ નયો સેસેસુપિ. કેવલં પન વનઉદકેસુ ''એતં વનં, એતં ઉદક''ન્તિ વત્તબ્બં. નદિયં ''એસા નદી''તિ વત્તબ્બા. **એત્થ પના**તિ એતિસ્સં ઉત્તરાયં અનુદિસાયં પન. **હી**તિ ફલજોતકો. **તત્થા**તિ ''નિમિત્તા કિત્તેતબ્બા''તિ વચને. **સીમમણ્ડલ**ન્તિ સીમબિમ્બં. **સમ્બન્ધન્તેના**તિ પુરિમનિમિત્તેન પચ્છિમનિમિત્તં સમ્બન્ધન્તેન. ઇમિના એકન્તરિકાદિવસેન નિમિત્તકિત્તનં ન વટ્ટતિ નિમિત્તેનપિ નિમિત્તાનં સમ્બન્ધાભાવતોતિ દસ્સેતિ. પુરિમનિમિત્તેન પચ્છિમનિમિત્તસ્સ સમ્બન્ધે સતિ અજ્જ એકં નિમિત્તં કિત્તેત્વા સ્વે એકં નિમિત્તં કિત્તેત્વાતિ એવં કાલન્તરેપિ નિમિત્તં કિત્તેત્વા સમ્મનિતું વટ્ટતીતિ વદન્તિ.

પબ્બતોતિ એત્થ પબ્બં વુચ્ચતિ ફળુ, તં એતસ્મિં અત્થીતિ **પબ્બતો**. વાલિકરાસિસ્સ સુદ્ધપંસુપબ્બતપસઙ્ગત્તા વુત્તં ''વાલિકરાસિ પન ન વટ્ટતી''તિ. **ઇતરોપી**તિ વાલિકરાસિતો અઞ્ઞોપિ તિવિધો પબ્બતો. **હત્થિપ્પમાણતો**તિ અટ્ઠરતનહત્થિપમાણતો. **ચતૂસુ દિસાસૂ**તિ વિહારસ્સ ચતૂસુ દિસાસુ. **ચતૂહિ વા તીહિ વા**તિ એત્થ વાસદ્દેન તતો અધિકાનિપિ ગહેતબ્બાનિ. એકેન વા નિમિત્તેનાતિ યોજના. **ઇતો**તિ પબ્બતનિમિત્તતો. **તસ્મા**તિ યસ્મા એકેન નિમિત્તેન ન વટ્ટતિ, તસ્મા. **ત**ન્તિ પબ્બતં. **તસ્મા**તિ એકસ્સેવ નિમિત્તસ્સ કિત્તિતત્તા. યો પબ્બતો અત્થિ, તં પબ્બતન્તિ યોજના. **અન્તો**તિ પબ્બતસ્સ અન્તો.

તતિયભાગં વાતિ એત્થ વાસદ્દેન પઠમભાગોપિ એકદેસોપિ ગહેતબ્બો. **તસ્સા**તિ તત્તકસ્સ પદેસસ્સ. તતિયભાગાદિતો અપરં સબ્બપબ્બતં અન્તોકત્વા સમ્મતં દસ્સેન્તો આહ ''સચે''તિઆદિ.

પાસાણનિમિત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. પસતિ ઘનભાવેન બન્ધતીતિ **પાસાણો**. અયગુળોપિ પાસાણસઙ્ખમેવ ગચ્છતિ તેન તસ્સ સદિસત્તા. **અયગુળોપી**તિ એત્થ પિસદ્દેન તમ્બકંસવટ્ટલોહસુવણ્ણરજતાદયોપિ

સઙ્ગણ્હાતિ. **યો કોચી**તિ સિલાપવાળમણિઆદીસુ યો કોચિ. દ્વત્તિંસપલગુળપિણ્ડપરિમાણતા સણ્ઠાનતો ગહેતબ્બા, ન તુલિત્વા ગણનવસેન. ખુદ્દકતરો પાસાણોતિ યોજના. યો પિટ્ઠિપાસાણો વા યો ઉટ્ઠિતપાસાણો વાતિ યોજના કાતબ્બા – ઉત્તરવાક્યે તસદ્દસ્સ અનિયમનિદ્દેસવચનત્તા “**પાસાણસઙ્ખ્યેવા**”તિ એત્થ એવકારેન “ન પબ્બતસઙ્ખ”ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **મહતો પિટ્ઠિપાસાણસ્સા**તિ આયામવિત્થારુબ્બેધતો મહન્તસ્સ પિટ્ઠિપાસાણસ્સ સક્કસ્સ પણ્ડુકમ્બલપિટ્ઠિપાસાણસ્સ વિય. **તન્તિ** પિટ્ઠિપાસાણં. **ન વટ્ટતી**તિ કિત્તેતું ન વટ્ટતિ. **હી**તિ લદ્ધદોસજોતકો. **તન્તિ** પિટ્ઠિપાસાણં. **સીમાયા**તિ સીમતો. **વિહારોપી**તિ ન કેવલં નિમિત્તમેવ, વિહારોપિ. પિટ્ઠિપાસાણો ન કિત્તેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **કિત્તેત્વા**તિ એત્થ “પિટ્ઠિપાસાણ”ન્તિ યોજેતબ્બં.

વનનિમિત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. વનિયતિ મયૂરકોકિલાદીહિ સત્તેહિ સમ્ભજિયતીતિ **વનં**, વનન્તિ સમ્ભજન્તિ એત્થાતિ વા **વનં**. તચો એવ સારો એતેસન્તિ **તચસારો**, તાલનાળિકેરાદયો. આદિસદ્દેન વેણુઆદયો સઙ્ગણ્હાતિ. અન્તો સારો એતેસન્તિ **અન્તોસારા**, સાકસાલાદયો. આદિસદ્દેન ખદિરાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **અન્તોસારમિસ્સકાન**ન્તિ અન્તોસારેહિ રુક્ખેહિ મિસ્સકાનં. **રુક્ખાનં વન**ન્તિ એત્થ અવયવઅવયવિભાવેન સમ્બન્ધો વેદિતબ્બો. ઇમિના **તિણવનં રુક્ખવન**ન્તિ એત્થ “તિણાનં વન”ન્તિ વા “રુક્ખાનં વન”ન્તિ વા અત્થં દસ્સેતિ. તિણમેવ વનં, રુક્ખોયેવ વનન્તિ અત્થોપિ યુજ્જતેવ. ચત્તારો વા પઞ્ચ વા રુક્ખાતિ **ચતુપઞ્ચરુક્ખા**, તે મત્તં પમાણમેત્થાતિ **ચતુપઞ્ચરુક્ખમત્તં** વનં, **તતો**તિ ચતુપઞ્ચરુક્ખમત્તતો. **એકદેસ**ન્તિ વનસ્સ એકદેસં. **વનમજ્ઝે**તિ વનસ્સ વેમજ્ઝે, વનસ્સૂપરીતિ અત્થો. રુક્ખન્તરેસુ એવ હિ વિહારં કરોન્તિ. **એકદેસ**ન્તિ વનસ્સ એકદેસં. **તત્થા**તિ વને. “ઠિતવન”ન્તિ પદં “કિત્તેત્વા”તિ પદે અવુત્તકમ્મં, “ન કિત્તેતબ્બ”ન્તિ પદે વુત્તકમ્મં.

રુક્ખનિમિત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. રુક્ખિયતિ ફલાદિકામેહિ સંવરિયતિ રક્ખિયતીતિ **રુક્ખો**, મહિયં રુહતીતિ વા **રુક્ખો**. **જીવમાનકો**તિ લોકવોહારવસેન મૂલઙ્કુરાદિહરિતસઙ્ખાતજીવમાનકો . **પરિણાહતો**તિ વિસાલભાવતો. **સૂચિદણ્ડકપમાણો**તિ સૂચિયા લેખનિયા દણ્ડભૂતવેળુપમાણો. સો વેળુ કનિટ્ઠઙ્ગુલિપમાણોતિ દટ્ઠબ્બો. **તતો**તિ અટ્ઠઙ્ગુલુબ્બેધસૂચિદણ્ડકપમાણપરિણાહરુક્ખતો. **વંસનળકસરાવાદીસૂ**તિ વંસો ચ નળકો ચ સરાવો ચ વંસનળકસરાવા, તે આદયો યેસં કપાલાદીનન્તિ વંસનળકસરાવાદયો, તેસુ. **તતો**તિ વંસાદિતો. **તંખણમ્પી**તિ તસ્મિં નિમિત્તક્ખણેપિ. **અકારણ**ન્તિ અપમાણં. **એત**ન્તિ નવમૂલસાખાનિગ્ગમનં. **વત્તું વટ્ટતી**તિ સામઞ્ઞનામેનપિ વિસેસનામેનપિ વત્તું વટ્ટતિ. ઇમિના પબ્બતાદીસુપિ “પબ્બતો”તિ સામઞ્ઞનામેનપિ “વઙ્કપબ્બતો વેપુલ્લપબ્બતો”તિ વિસેસનામેનપિ વત્તું વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ.

મગ્ગનિમિત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. મગ્ગિયતિ પથિકેહિ, મગ્ગમૂળ્હેહિ વા અન્વેસિયતીતિ **મગ્ગો**. યો યાદિસો જઙ્ઘમગ્ગો વા સકટમગ્ગો વા વિનિવિજ્ઝિત્વા દ્વે તીણિ ગામન્તરાનિ ગચ્છતિ, સો તાદિસો જઙ્ઘમગ્ગો વા સકટમગ્ગો વા વટ્ટતીતિ યોજના. **ઉક્કમિત્વા**તિ પક્કમિત્વા. યો જઙ્ઘમગ્ગો ઓતરતિ, સો ન વટ્ટતીતિ યોજના. **અવળઞ્જા**તિ અપરિભોગા. ગમનં જનેતીતિ **જઙ્ઘો**. જણ્ણુગોપ્ફકાનં મજ્ઝપદેસો. સહ અત્થેન પણિયધનેનાતિ **સત્થો**, જઙ્ઘેન વિચરન્તો સત્થો **જઙ્ઘસત્થો**. સકતિ સમત્થેતિ ભારં વહિતુન્તિ **સકટો**, તેન વિચરન્તો સત્થો **સકટસત્થો**. જઙ્ઘસત્થો ચ સકટસત્થો ચ જઙ્ઘસકટસત્થા, તેહિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એત**ન્તિ નિમિત્તં.

કોણન્તિ વિહારકોણં. ગતં પન મગ્ગન્તિ યોજના. **પરભાગે**તિ વિહારં પરિક્ખિપિત્વા ગચ્છન્તેહિ ચતૂહિ મગ્ગેહિ પરભાગે. **દસસુ નામેસૂ**તિ સતિપટ્ઠાનટ્ઠકથાદીસુ આગતેસુ “મગ્ગો પન્થો પથો પજ્જો”તિઆદીસુ, અભિધાનાદીસુ (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૩૭૩; મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૦૬) ચ આગતેસુ “મગ્ગો પન્થો પથો અદ્ધા”તિઆદીસુ

દસસુ મગ્ગનામેસુ. **યેન કેનચિ નામેના**તિ ઇમિના પબ્બતાદીસુપિ ''પબ્બતો ગિરિ સેલો અદ્દિ નગો અચલો સિલુચ્ચયો સિખરી ભૂધરો''તિઆદીસુ અનેકેસુ નામેસુ યેન કેનચિ નામેન કિત્તેતું વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ.

વમ્મિકનિમિત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ઉપચિકાહિ વમિયતિ, સરબૂઘરગોલિકાદયો સત્તે વમતીતિ વા **વમ્મિકો. તંદિવસજાતો**તિ તસ્મિં નિમિત્તકિત્તિતદિવસે જાતો. **તતો**તિ અટ્ઠઙ્ગુલુબ્બેધગોવિસાણપમાણવમ્મીકતો.

નદીનિમિત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. નદતિ સન્દતીતિ નદી, નદન્તો એતિ ગચ્છતીતિ વા **નદી. યસ્સા**તિ નદિયા, સોતન્તિ સમ્બન્ધો. ''અન્વદ્ધમાસ''ન્તિઆદિના એકપક્ખે તિક્ખત્તું એકમાસે છક્ખત્તું વસ્સન્તભાવં દીપેતિ. વિગતમત્તે સતીતિ સમ્બન્ધો. ''ઈદિસે''તિ ઇમિના ''અન્વદ્ધમાસ''ન્તિઆદિઅત્થં અતિદિસતિ. **તિમણ્ડલ**ન્તિ હેટ્ઠા જાણુમણ્ડલં, ઉપરિ નાભિમણ્ડલન્તિ તિમણ્ડલં. **યત્થ કત્થચી**તિ તિત્થે વા અતિત્થે વા. ઉદકેન તેમિયતીતિ યોજના, તિન્તિયતીતિ અત્થો. ન કેવલં નિમિત્તેયેવ અયં નદી હોતિ, અથ ખો નદીપારગમનાદિકેપીતિ આહ ''ભિક્ખુનિયા''તિઆદિ. ઇદં ''નદીપારગમનેપી''તિ પદેનેવ સમ્બન્ધિતબ્બં.

યા પનાતિ નદી પન, ગતાતિ યોજના. **તન્તિ** નદિં. **વતિન્તિ** પાળિં. **રુક્ખપાદે**તિ રુક્ખસ્સ મૂલે. ઉદકઞ્ચ આવરણં અજ્ઝોત્થરિત્વા પવત્તતિયેવાતિ યોજના. **યથા**તિ યેનાકારેન. અપવત્તમાના હોતીતિ સમ્બન્ધો.

દુબ્બુટ્ઠિકાલેતિ ગિમ્હસદિસે દુબ્બુટ્ઠિકાલે. ''નિરુદકભાવેના''તિ ઇમિના ''આવરણભાવેના''તિ વિસેસનં નિવત્તેતિ. **સા**તિ ઉદકમાતિકા. સમ્પાદેન્તી હુત્વા નિચ્ચં પવત્તતીતિ યોજના. **નિમિત્તં કાતું ન વટ્ટતી**તિ મનુસ્સેહિ નીહટત્તા, સયઞ્ચ અગમનત્તા ન વટ્ટતિ. **યા પના**તિ ઉદકમાતિકા પન. **મૂલે**તિ પઠમકાલે. કાલન્તરેન નદી હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** ઉદકમાતિકં.

ઉદકનિમિત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ઉદતિ પસવતીતિ **ઉદકં**. ભૂમિગતમેવ ઉદકન્તિ સમ્બન્ધો. **તઞ્ચા**તિ ભૂમિગતઉદકઞ્ચ. આવાટ...પે॰... સમુદ્દાદીસુ ઠિતં અપવત્તનકઉદકન્તિ યોજના. **ઉક્ખેપિમ**ન્તિ ઉક્ખિપિત્વા ગહિતં. **તન્તિ** વચનં. **સૂકરખતાયપી**તિ સૂકરેહિ ખતાય વાપિયાપિ. **તંખણઞ્ઞેવા**તિ તસ્મિં નિમિત્તે કિત્તનક્ખણેયેવ. આવાટોયેવ ખુદ્દકટ્ઠેન **આવાટકં**. **તન્તિ** નિમિત્તસઞ્ઞાકરણં. **કાતુઞ્ચા**તિ સયં કાતુઞ્ચ. **કારાપેતુઞ્ચા**તિ પરેહિ કારાપેતુઞ્ચ. કસ્મા લાભસીમાયં ન વટ્ટતિ? લાભસીમા હિ અઞ્ઞેસં પીળનં કરોતીતિ. ઇતિ ઇમમત્થં નયતો દસ્સેન્તો આહ ''સમાનસંવાસકસીમા''તિઆદિ. **એત્થા**તિ સમાનસંવાસકસીમાયં.

અટ્ઠદિસં સન્ધાય અટ્ઠ નિમિત્તાનિ વુત્તાનીતિ દટ્ઠબ્બં. **સા**તિ સીમા. એકેન વા નિમિત્તેનાતિ યોજના. તિણ્ણં નિમિત્તાનં કિત્તને નિમિત્તાનં ઠિતદિસં સલ્લક્ખેત્વા ''પુરત્થિમાય દિસાયા''તિઆદિના કિત્તેતબ્બં. નિમિત્તાનં સતકિત્તને સીમાય અટ્ઠદિસં સલ્લક્ખેત્વા એકિસ્સાયપિ દિસાય બહુનિમિત્તાનિ કિત્તેતબ્બાનિ. **સિઙ્ઘાટકસણ્ઠાના**તિ તિણ્ણં મગ્ગાનં સમાગમટ્ઠાને સિઙ્ઘાટકસણ્ઠાના, તિકોણા નામ હોતીતિ અધિપ્પાયો. **ચતુરસ્સા**તિ સમચતુરસ્સા. **સિઙ્ઘાટકસણ્ઠાના**તિ ચતુન્નં મગ્ગાનં સમોધાનટ્ઠાને સિઙ્ઘાટકસણ્ઠાના. અડ્ઢચન્દમુદિઙ્ગાદિસણ્ઠાના પન નિમિત્તાનં ઠિતસણ્ઠાનેન હોતીતિ દટ્ઠબ્બા. **તન્તિ** સીમં. બન્ધિતુકામેહિ નિસ્સઞ્ચારસમયે બન્ધિતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **બદ્ધસીમવિહારાન**ન્તિ બદ્ધા સીમા એતેસૂતિ **બદ્ધસીમા**, તે એવ વિહારાતિ બદ્ધસીમવિહારા, તેસં. **દિસાચારિકભિક્ખૂન**ન્તિ દિસાસુ ચારિકભિક્ખૂનં. **તત્થા**તિ તસ્મિં એકગામખેત્તે, ભિક્ખૂનં પેસેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **એકજ્ઝ**ન્તિ એકતો. **અઞ્ઞાનિપી**તિ સીમબન્ધગામખેત્તતો અઞ્ઞાનિપિ. **મહાપદુમત્થેરો** પન આહાતિ યોજના.

તતોતિ તેહિ નાનાગામખેત્તેહિ. **આગન્તબ્બ**ન્તિ સામીચિદસ્સનવસેન વુત્તં. તેનાહ ''આગમનમ્પિ અનાગમનમ્પિ વટ્ટતી''તિ. એકસીમભાવતો વુત્તં ''અન્તોનિમિત્તગતેહિ આગન્તબ્બ''ન્તિ.

એવં સન્નિપતિતેસુ સન્તેસુ સીમા બન્ધિતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **પરિયન્તં કત્વા**તિ હેટ્ઠિમપરિયન્તં કત્વા.

પબ્બજ્જૂપસમ્પદાદીનન્તિ એત્થ ભણ્ડુકમ્માપુચ્છનં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૯૮; વિ॰ સઙ્ગ॰ અટ્ઠ॰ ૧૪૪) સન્ધાય પબ્બજ્જાગહણં વુત્તં. **ખણ્ડસીમા**તિ વિહારપચ્ચન્તં ખણ્ડિતં વિય છિન્દિતં વિય પવત્તા સીમા ખણ્ડસીમા. **ત**ન્તિ ખણ્ડસીમં. **વત્તં જાનિતબ્બ**ન્તિ એત્થ વત્તં વિત્થારેન્તો આહ ''સચે હી''તિઆદિ. **સીમ**ન્તિ ખણ્ડસીમં. **યથા**તિ યેનાકારેન બન્ધિયમાનેતિ સમ્બન્ધો. તસ્સા પમાણં દસ્સેન્તો આહ ''સા''તિઆદિ. **સા**તિ ખણ્ડસીમા. અબ્ભાનકમ્મે સદ્ધિં કમ્મારહેન વીસતિ ભિક્ખૂ સન્ધાય વુત્તં ''એકવીસતિ ભિક્ખૂ''તિ. **તતો**તિ એકવીસતિભિક્ખુતો. **ગણ્હન્તીપી**તિ એત્થ પિસદ્દો સહસ્સતો ઓરં પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. સહસ્સતો અધિકં ગણ્હન્તીપિ વિહારપચ્ચન્તે ખણ્ડિતે ખણ્ડસીમાયેવ નામ. **ત**ન્તિ ખણ્ડસીમં.

તત્રાતિ ખણ્ડસીમમહાસીમાસુ આધારે ભુમ્મં. **અથા**તિ અનન્તરં. **એવ**ન્તિ ઇમાય અવિપ્પવાસકમ્મવાચાય સમ્મનિયમાને. **હી**તિ ફલજોતકો. **સીમ**ન્તિ સમાનસંવાસકસીમં. **ન સક્ખિસ્સન્તી**તિ પઠમં અવિપ્પવાસં અસમૂહનિત્વા સીમં સમૂહનિતું ન સક્ખિસ્સન્તિ. **સીમન્તરિકપાસાણા**તિ દ્વિન્નં સીમાનં અન્તરે વેમજ્ઝે ઠપિતા પાસાણા. **ચતુરઙ્ગુલપમાણાપી**તિ પિસદ્દો એકઙ્ગુલિપમાણાપિ વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ.

સમન્તાતિ ખણ્ડસીમાય સમન્તા. **અનુપરિયાયન્તેહી**તિ અનુક્કમેન ખણ્ડસીમપરિયાયન્તેહિ ભિક્ખૂહીતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ તેહિ સીમન્તરિકપાસાણેહિ, દ્વિન્નં સીમાનં નિમિત્તાનિ પઠમં કિત્તેત્વા પચ્છા તાસુ યં ઇચ્છન્તિ, તં બન્ધિતબ્બભાવં દસ્સેન્તો આહ ''સચે પના''તિઆદિ. યથિચ્છિતં બન્ધિતું વટ્ટન્તોપિ પોરાણાચિણ્ણં દસ્સેતું વુત્તં ''એવં સન્તેપી''તિઆદિ. **ઉભિન્નમ્પી**તિ દ્વીસુ સીમાસુ ઠિતાનં ઉભિન્નમ્પિ કમ્મન્તિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

યસદ્દો વાક્યારમ્ભજોતકો. એસા સીમા નામાતિ યોજના. **તત્થા**તિ પિટ્ઠિપાસાણાદીસુ પઞ્ચસુ ઠાનેસુ. **નિમિત્તપાસાણા યથાઠાને ન તિટ્ઠન્તી**તિ પિટ્ઠિપાસાણસ્સુપરિ નિમિત્તપાસાણં ઠપિતમત્તં સન્ધાય વુત્તં. પિટ્ઠિપાસાણં પન વિજ્ઝિત્વા નિમિત્તપાસાણં તત્થ નિખણિત્વા યથા ઠાના ન ચાવેન્તિ, તથા ઠપેન્તિ. એવં સન્તે યથાઠાને તિટ્ઠન્તિયેવાતિ દટ્ઠબ્બં. **ન સીમા**તિ સીમાય પથવિસન્ધારકં ઉદકં પરિયન્તંકત્વા ગતત્તા સીમા ન ઝાયતિ.

કુટિગેહેપીતિ એત્થ કુટીતિ ચ ગેહન્તિ ચ અગારસ્સેવ નામં. અગારઞ્હિ સીતાદિદુક્ખસ્સ કુટનટ્ઠેન છિન્દનટ્ઠેન ચ નાનાદબ્બસમ્ભારસ્સ ગહણટ્ઠેન ચ કુટિગેહન્તિ વુચ્ચતિ. કુટિ એવ ગેહં કુટિગેહં, તસ્મિમ્પિ. **ભિત્તિં અકિત્તેત્વા**તિ ઇદં ઇટ્ઠકદારુમયં ભિત્તિં સન્ધાય વુત્તં. સચે સિલામયા ભિત્તિ નિમિત્તૂપગા ભવેય્ય, ભિત્તિપિ કિત્તેતબ્બા. **અન્તો કરિત્વા**તિ કુટિગેહસ્સ ભિત્તિયા વા અન્તો કત્વા. **પમુખે**તિ કુટિગેહસ્સ આલિન્દે. **નિબ્બોદકપતનટ્ઠાને**તિ નિગ્ગલિત્વા ઉદકસ્સ પતનટ્ઠાને. એવં સમ્મતાય સીમાયાતિ યોજના.

''કુટ્ટં અકિત્તેત્વા''તિ ઇદં પુરિમનયેનેવ વેદિતબ્બં. **અન્તો**તિ લેણસ્સ, કુટ્ટસ્સ વા અન્તો. **ઓકાસે**તિ એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસે. **એવ**ન્તિ ઇમિનાકારેન સમ્મનિયમાને. **અન્તો**તિ ભિત્તિયા અન્તો.

હેટ્ઠા ન ઓતરતીતિ હેટ્ઠા આકાસતલત્તા ન ઓતરતિ. નનુ થમ્ભે અનુસારિત્વા ઓતરણો ભવેય્ય, કસ્મા ન ઓતરતીતિ? થમ્ભાનમુપરિ એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસાભાવતોતિ દટ્ઠબ્બં. હેટ્ઠા ઓતરણાકારં દસ્સેન્તો આહ ''સચે પના''તિઆદિ. **તુલાન**ન્તિ થમ્ભાનમુપરિ તિરિયવસેન ઠિતાનં રુક્ખવિસેસાનં. **ઉટ્ઠહિત્વા**તિ ભૂમિતો ઉટ્ઠહિત્વા. **તુલારુક્ખેહી**તિ તુલાસઙ્ખાતેહિ રુક્ખેહિ. ''એકસમ્બન્ધો''તિ ઇમિના ન કેવલં તુલારુક્ખેહેવ એકસમ્બન્ધો, ચતૂસુ દિસાસુ ચતુન્નં ભિત્તીનં અઞ્ઞમઞ્ઞમ્પિ સમ્બન્ધોતિ દસ્સેતિ. **હેટ્ઠાપિ ઓતરતી**તિ ભિત્તીનમુપરિ એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસપહોનકત્તા વુત્તં. **સચે થમ્ભમત્થકે...પે॰... હોતી**તિ ઇમિના બહૂહિ થમ્ભેહિ કતપાસાદસ્સ એકેકસ્મિં થમ્ભમત્થકે એકવીસતિયા ભિક્ખૂનં ઓકાસે સતિ હેટ્ઠા ઓતરતીતિ દસ્સેતિ. **નિય્યૂહકાદીસૂ**તિ નાગદન્તકાદીસુ. આદિસદ્દેન ભિત્તિખિલાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **ભિત્તિ ચા**તિ ઇટ્ઠકદારુમયા ભિત્તિ ચ. સચે સિલામયા ભિત્તિ ચ થમ્ભા ચ હોન્તિ, કિત્તેતબ્બા. **ભિત્તિલગ્ગે**તિ ભિત્તીસુ લગ્ગે, ભિત્તીનં વા લગ્ગટ્ઠાને. **હેટ્ઠાપાસાદસ્સા**તિ હેટ્ઠાપાસાદે ''ઠિત''ઇતિ પદે સમ્બન્ધો. હેટ્ઠાપાસાદસ્સ વા થમ્ભાનન્તિ યોજના. હેટ્ઠા સમ્મતાય સીમાય ઉપરિ આરોહનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''સચે પના''તિઆદિ. **નિબ્બોદકપતનટ્ઠાને**તિ છદનકોટિયં.

તત્થાતિ તસ્મિં તલે. પિટ્ઠિપાસાણે સીમં બન્ધન્તિ વિય બન્ધન્તીતિ યોજના. **તેનેવ પરિચ્છેદેના**તિ તેનેવ તલપરિચ્છેદેન. **તાલમૂલપબ્બતેપી**તિ એત્થ તાલમૂલં નામ હેટ્ઠા મહન્તં હુત્વા અનુપુબ્બેન તનુકં હોતિ, તેન સદિસે પબ્બતેપિ. **વિતાનસણ્ઠાનો**તિ ઉલ્લોચસ્સ સણ્ઠાનો. ચતૂસુ દિસાસુ નિગ્ગતસાખરુક્ખસણ્ઠાનો વા ખુજ્જરુક્ખસણ્ઠાનો વા હોતિ. યથા પબ્બતો વિતાનસણ્ઠાનો હોતિ, એવં **મુદિઙ્ગસણ્ઠાનો** વા હોતિ પણવસણ્ઠાનો વાતિ યોજના. તત્થ મુદિઙ્ગો મજ્ઝે થૂલો હોતિ, મૂલે ચ અન્તે ચ તનુકો. પણવો મજ્ઝે તનુકો હોતિ, મૂલે ચ અગ્ગે ચ થૂલો. તેસં સણ્ઠાનો મુદિઙ્ગસણ્ઠાનો વા પણવસણ્ઠાનો વા. **હેટ્ઠા વા**તિ મુદિઙ્ગસણ્ઠાનસ્સ પબ્બતસ્સ હેટ્ઠા વા. **મજ્ઝે વા**તિ પણવસણ્ઠાનસ્સ મજ્ઝે વા. **દ્વે કૂટાની**તિ દ્વે સિખરાનિ. **કૂટન્તર**ન્તિ કૂટાનં મજ્ઝં. **ચિનિત્વા વા**તિ ઇટ્ઠકસિલાહિ ચિનિત્વા વા. **પૂરેત્વા વા**તિ પંસુવાલિકાહિ પૂરેત્વા વા.

સપ્પફણસદિસોતિ સપ્પસ્સ ફણેન સદિસો, ખુજ્જો પબ્બતોતિ અત્થો. **આકાસપબ્ભાર**ન્તિ ભિત્તિયા અપરિક્ખિત્તં આકાસસઙ્ખાતં પબ્ભારં. **સીમપ્પમાણો**તિ સદ્ધિં અન્તોસુસિરેન સીમપ્પમાણો. **અગ્ગકોટિ**ન્તિ અગ્ગસઙ્ખાતં કોટિં. સચે પન પબ્બતસ્સ હેટ્ઠા અન્તોલેણં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપરિમસ્સા**તિ અન્તોલેણસ્સ ઉપરિ ઠિતસ્સ. **પારતો**તિ બાહિરતો. **અસ્સા**તિ પબ્બતસ્સ બહીતિ સમ્બન્ધો. **ઓરતો**તિ અન્તતો. લેણં હોતીતિ સમ્બન્ધો. કિત્તકં મહન્તન્તિ આહ ''સીમાપરિચ્છેદમતિક્કમિત્વા ઠિત''ન્તિ. કિત્તકં ખુદ્દકન્તિ આહ ''સબ્બપચ્છિમસીમાપરિમાણ''ન્તિ. **ત**ન્તિ ખુદ્દકં લેણં . **અતિખુદ્દક**ન્તિ સબ્બપચ્છિમસીમાપરિમાણાભાવતો અતિખુદ્દકં. **તતો**તિ ઉપરિસીમતો. **બહી**તિ સીમતો બહિ. ''**યદિ સીમપ્પમાણં, સીમા હોતિયેવા**''તિ ઇમિના યદિ ન સીમપ્પમાણં, ન સીમા હોતિયેવાતિ દસ્સેતિ.

તન્તિ ખણ્ડસીમં. **પૂરેત્વા**તિ ઇટ્ઠકમત્તિકાદીહિ પૂરેત્વા. **અટ્ટં બન્ધિત્વા**તિ અટ્ટાલકં બન્ધિત્વા. **ઉમઙ્ગનદી**તિ એત્થ ઉકારો ઓકારવિપરીતો, તસ્મા પથવિયં ઓતરિત્વા પવિસિત્વા મઙ્ગતિ ગચ્છતીતિ **ઉમઙ્ગા**તિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. ઉમઙ્ગા ચ સા નદી ચેતિ **ઉમઙ્ગનદી**. **તત્થા**તિ ઉમઙ્ગનદિયં. **હેટ્ઠાપથવિતલે ઠિતો**તિ સીમાય હેટ્ઠાપથવિતલે ઇદ્ધિયા ઠિતો.

સીમામાળકેતિ ખણ્ડસીમાય માળકે. **વટરુક્ખો**તિ નિગ્રોધરુક્ખો. **તતો**તિ વટરુક્ખતો. **નિગ્ગતપારોહો**તિ પવદ્ધંવ હુત્વા રુક્ખો આરોહતિ અનેનાતિ **પારોહો**, એકો મૂલવિસેસો. નિગ્ગતો પારોહો નિગ્ગતપારોહો. **મહાસીમં**

સોધેત્વાતિ એત્થ સોધનં નામ મહાસીમગતાનં ભિક્ખૂનં હત્થપાસાનયનં, સીમતો વા બહિકરણં. **બહિદ્ધા**તિ દ્વીહિ સીમાહિ બહિદ્ધા. ''બહિટ્ઠા''તિપિ પાઠો. બહિ ઠિતા કાતબ્બાતિ અત્થો. **અનાહચ્ચા**તિ મહાસીમાય પથવીતલં વા તત્થજાતરુક્ખાદીનિ વા ન આહનિત્વા. **એવ**ન્તિ યથા ખણ્ડસીમાય, એવં તથાતિ અત્થો. **સીમામાળકે**તિ ખણ્ડસીમામાળકે.

સીમામાળકેતિ દ્વિન્નં સીમાનં અઙ્ગણે. **સીમામાળકસ્સા**તિ કમ્મસ્સ કતટ્ઠાનસ્સ સીમામાળકસ્સ. **વેહાસટ્ઠિતસાખાયા**તિ કમ્મસ્સ અકતટ્ઠાને સીમામાળકે ઉટ્ઠિતાય વેહાસે ઠિતાય સાખાય. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુનો પાદા વા નિવાસનપારુપનં વાતિ સમ્બન્ધો. **પુરિમનયેપી**તિ ''સીમામાળકે વટરુક્ખો હોતી''તિઆદિના વુત્તે પુરિમનયેપિ. **તત્રા**તિ પુરિમનયે. **ઉક્ખિપાપેત્વા કાતું ન વટ્ટતી**તિ દ્વીહિ સીમાહિ ઉટ્ઠિતરુક્ખસ્સ સાખા વા તતો નિગ્ગતપારોહો વા દ્વીસુ સીમાસુ પથવીતલં વા તત્થ જાતરુક્ખાદીનિ વા આહચ્ચ ઠિતત્તા ઉક્ખિપાપેત્વા કાતું ન વટ્ટતિ. **આનેતબ્બો**તિ એત્થ દ્વિકમ્મિકાય નીધાતુયા અપધાનકમ્મસ્સેવ વુત્તત્તા ''ભિક્ખૂ''તિ પધાનકમ્મં અજ્ઝાહરિતબ્બં . **અબ્ભુગ્ગચ્છતી**તિ અબ્ભં આકાસં ઉગ્ગચ્છતિ. **તત્રા**તિ પબ્બતે. કસ્મા આનેતબ્બોતિ આહ ''બજ્ઝમાનાયેવ હી''તિઆદિ. તત્થ **બજ્ઝમાનાયેવા**તિ કમ્મવાચાય બજ્ઝમાનાયેવ. ઇમિના અબદ્ધસીમા પમાણરહિતં દેસં ઓતરતીતિ દસ્સેતિ. **યંકિઞ્ચી**તિ યંકિઞ્ચિ પબ્બતાદિ. **યત્થ કત્થચી**તિ યસ્મિં કસ્મિંચિ ઠાને. **એકસમ્બન્ધેના**તિ બદ્ધસીમાય એકસમ્બન્ધેન. **ઇતી**તિ તસ્મા આનેતબ્બોતિ યોજના.

૧૪૦. તીણિ યોજનાનિ **તિયોજનં**. ''પમાણ''ન્તિ ઇમિના **પરમ**સદ્દસ્સ અતિરેકઉત્તમત્થે નિવત્તેતિ. **એતિસ્સા**તિ સીમાય. સમ્મનન્તેન ભિક્ખુનાતિ સમ્બન્ધો. કોણતો મિનિતં કોણન્તિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **આપત્તિઞ્ચા**તિ દુક્કટાપત્તિઞ્ચ.

પારયતીતિ અજ્ઝોત્થરતિ. ''કિતકાભિધેય્યલિઙ્ગા''તિ (કચ્ચાયનસારે ૪૫ ગાથાયં) વચનતો અભિધેય્યભૂતં સીમં સન્ધાય ઇત્થિલિઙ્ગવસેન **પારા**તિ વુત્તં. **નદિયા**તિ ઉપયોગત્થે સામિવચનં. નદિન્તિ હિ અત્થો. નદિં અજ્ઝોત્થરમાનં સીમન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ નદિપારસીમાયં. **યત્થસ્સા**તિ એત્થ યત્થ અસ્સાતિ પદવિભાગં દસ્સેન્તો આહ ''યત્થ નદિયા''તિઆદિ. ''નદિયા''તિ ઇમિના યંસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. **ધુવનાવા**તિ એત્થ ધુવસદ્દો નિચ્ચત્થોતિ આહ ''નિચ્ચસઞ્ચરણનાવા''તિ. ઇમિના ધુવેન નિચ્ચેન સઞ્ચરણનાવા **ધુવનાવા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **અસ્સા**તિ હોતિ, ભવેય્ય વા. નાવાય પમાણં દસ્સેન્તો આહ ''યા''તિઆદિ. તત્થ **યા**તિ નાવા. **પાજનપુરિસેના**તિ એત્થ પાજનં નામ એકો નાવાય ગમનૂપકરણવિસેસો. સો હિ પજતિ નાવા ગચ્છતિ અનેનાતિ **પાજન**ન્તિ વુચ્ચતિ. જકારસ્સ ચકારં કત્વા **પાચન**ન્તિપિ યુજ્જતેવ. તસ્સ ગાહકેન પુરિસેન સદ્ધિન્તિ અત્થો. સા નાવા નીતાતિ સમ્બન્ધો. **ઉદ્ધં વા અધો વા**તિ નદિયા પટિસોતં વા હેટ્ઠાસોતં વા. **થેનેહિ વા**તિ ચોરેહિ વા. કિઞ્ચાપિ હટા, પન તથાપિ અવસ્સં લબ્ભનેય્યા, ધુવનાવાવ હોતીતિ યોજના. **વાતેન વા**તિ માલુતેન વા ''છિન્ના''ઇતિ સમ્બન્ધો. **વીચીહી**તિ તરઙ્ગેહિ. તરઙ્ગો હિ વિચિત્તાકારેન ચિનોતિ વટ્ટતીતિ વીચીતિ વુચ્ચતિ. કિઞ્ચાપિ નદીમજ્ઝં નીતા, પન તથાપિ અવસ્સં આહરિતબ્બા, ધુવનાવાવ હોતીતિ યોજના. **ઓગતે**તિ ઓતરિત્વા ગતે. **થલં ઉસ્સારિતા**તિ થલં ઉક્ખિપિત્વા સારિતા પાપિતા નાવાપીતિ સમ્બન્ધો. **વિસઙ્ખતપદરા**તિ સઙ્ખતવિરહિતફલકા વા. **ધુવનાવાવ હોતી**તિ નિમિત્તકિત્તનકાલે નિચ્ચસઞ્ચરણનાવત્તા ધુવનાવાવ હોતીતિ અધિપ્પાયો. **તત્રા**તિ ''ધુવનાવા''તિવચને. **નિમિત્તં વા સીમા વા કમ્મવાચાય ગચ્છતી**તિ એત્થ કિઞ્ચાપિ ન નિમિત્તં કમ્મવાચાય ગચ્છતિ, સીમાય પન અવિનાભાવતો વુત્તં ''કમ્મવાચાય ગચ્છતી''તિ. **તસ્મા**તિ યસ્માવ નાવાય આગચ્છન્તાપિ ભગવતા અનુઞ્ઞાતા, તસ્મા.

યત્થાતિ નદિપારસીમસમ્મનનટ્ઠાને. **રુક્ખસઙ્ઘાટમયો**તિ રુક્ખસમૂહેન કતો. **પદરબદ્ધો**તિ ફલકેહિ બદ્ધો. **સઞ્ચરણયોગ્ગો**તિ સઞ્ચરણક્ખમો. પાળિયં ''અસ્સા''તિ ઠાને અટ્ઠકથાયં ''અત્થી''તિ વુત્તત્તા ''અસ્સા''તિપદસ્સ હોતીતિ અત્થોયેવ દટ્ઠબ્બો. **તંખણઞ્ઞેવા**તિ તસ્મિં નિમિત્તકિત્તક્ખણેયેવ. રુક્ખં છિન્દિત્વા કતોતિ સમ્બન્ધો. **એકપદિકસેતૂ**તિ એકેન પદેન ગમનયોગ્ગો એકપદિકો, સોયેવ સેતૂતિ એકપદિકસેતુ. અકપ્પિયસેતું દસ્સેન્તો આહ ''સચે પના''તિઆદિ. **તેના**તિ સેતુના. સઞ્ચરિતું ન સક્કા હોતીતિ યોજના.

યત્થાતિ યસ્મિં નદિપારસીમસમ્મનનટ્ઠાને. **અભિમુખતિત્થેયેવા**તિ સીમાય અભિમુખતિત્થે એવ. ધુવનાવા વા ધુવસેતુ વા અભિમુખતિત્થતો ઈસકં ઉદ્ધં આરોહન્તોપિ અધો ઓરોહન્તોપિ કપ્પતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''સચે''તિઆદિ. **ઈસક**ન્તિ એકઉસભ દ્વિઉસભાદિવસેન મનં અપ્પમત્તં. **ઉદ્ધં વા**તિ અભિમુખતિત્થતો ઉપરિ વા. **અધો વા**તિ તતો હેટ્ઠા વા. **ગાવુતમત્તબ્ભન્તરે**તિ ગાવુતપમાણસ્સ ઠાનસ્સ અબ્ભન્તરે.

સહનિમિત્તકિત્તનવિધિના સમ્મનિતબ્બવિધિં દસ્સેન્તો આહ ''ઇમઞ્ચ પના''તિઆદિ. દ્વીસુ તીરેસુ ઠાતુમસક્કુણેય્યત્તા વુત્તં ''એકસ્મિં તીરે ઠત્વા''તિ. **તતો**તિ નિમિત્તતો. **અત્તાન**ન્તિ નિમિત્તકિત્તનં વિનયધરં સન્ધાય વુત્તં. **પરિક્ખિપન્તેના**તિ પરિયાયન્તેન. **તસ્સા**તિ તત્તકસ્સ પરિચ્છેદસ્સ. **સમ્મુખટ્ઠાને**તિ અધોસોતે નદિતીરે ઠિતસ્સ નિમિત્તસ્સ સમ્મુખટ્ઠાને. **તતો**તિ નિમિત્તતો. **તસ્સા**તિ તત્તકસ્સ પરિચ્છેદસ્સ. સમ્મુખા નદિતીરે નિમિત્તં અત્થીતિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ઘટેતબ્બ**ન્તિ સમ્બન્ધિતબ્બં. **અથા**તિ નિમિત્તકિત્તનતો પચ્છા. ''સબ્બનિમિત્તાનં અન્તો ઠિતે ભિક્ખૂ હત્થપાસગતે કત્વા''તિ ઇદં સબ્બં એકં ગામખેત્તં બ્યાપેત્વા સમ્મનિતભાવં સન્ધાય વુત્તં. સચે સકલં ગામખેત્તં અબ્યાપેત્વા એકદેસે સમ્મનિતં હોતિ, નિમિત્તતો બહિ ઠિતે ભિક્ખૂપિ હત્થપાસગતે કત્વા સમ્મનિતબ્બા. **કમ્મ**ન્તિ સીમસમ્મુતિકમ્મં. ''ઠપેત્વા નદિ''ન્તિવચનસ્સ કારણં દસ્સેન્તો આહ ''નદી પન બદ્ધસીમસઙ્ખ્યં ન ગચ્છતી''તિ.

દીપકો હોતીતિ એત્થ **દીપો**તિ અન્તરદીપો. સો હિ યસ્મા જલમજ્ઝે દિપ્પતિ, યસ્મા ચ દ્વિધા આપો એત્થ સન્દતિ, તસ્મા દીપોતિ વુચ્ચતિ, સોયેવ ખુદ્દકટ્ઠેન **દીપકો**. કકારો હિ ખુદ્દકત્થવાચકો. **ત**ન્તિ દીપકં. **અત્તના**તિ વિનયધરેન. **ઓરિમન્તે ચ પારિમન્તે ચા**તિ અધોસોતે નદિતીરે ઠિતસ્સ નિમિત્તસ્સ સમ્મુખે ઓરિમન્તે ચ પારિમન્તે ચ. પરતીરે નિમિત્તં કિત્તેત્વાતિ સમ્બન્ધો. કિસ્સ સમ્મુખટ્ઠાને નિમિત્તન્તિ આહ ''નદિયા ઓરિમતીરે નિમિત્તસ્સ સમ્મુખટ્ઠાને''તિ. **તતો**તિ નિમિત્તતો. સમ્મુખા નિમિત્તં અત્થીતિ સમ્બન્ધો. **પારિમન્તે ચ ઓરિમન્તે ચા**તિ પરતીરે ઉપરિસોતે ઠિતસ્સ નિમિત્તસ્સ સમ્મુખે પારિમન્તે ચ ઓરિમન્તે ચ. **પઠમકિત્તિતનિમિત્તેના**તિ ઓરિમતીરે ઉપરિસોતે પઠમં કિત્તિતેન નિમિત્તેન. એકા સીમા ઇમસ્સાતિ **એકસીમો**, દીપકો. ''તીરદ્વયઞ્ચા''તિ પદમપેક્ખિત્વા ''એકસીમ''ન્તિ સમ્બન્ધિતબ્બં. વચ્ચમનપેક્ખિત્વા ''એકસીમા''તિપિ નિચ્ચઇત્થિલિઙ્ગવસેન પાઠો અત્થિ.

ઉદ્ધં વા અધો વાતિ એત્થ વાસદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો. **અથા**તિ તસ્મિં અધિકતરે સતીતિ યોજના. **વિહારસીમપરિચ્છેદનિમિત્તસ્સ ઉજુકમેવા**તિ સચે દીપકો અધો અધિકતરો હોતિ, ઓરિમતીરે અધોસોતે ઠિતસ્સ વિહારસીમપરિચ્છેદનિમિત્તસ્સ ઉજુકમેવ . **સિખર**ન્તિ સિઙ્ગં. તઞ્હિ સિખં મત્થકં રાતિ ગણ્હાતીતિ સિખરન્તિ વુચ્ચતિ. **તતો**તિ દીપકસ્સ પારિમન્તનિમિત્તતો. પરતીરનિમિત્તાનિ કિત્તેત્વાતિ સમ્બન્ધો. અયં દીપકસ્સ વિહારસીમપરિચ્છેદતો અધો અધિકતરે વિનિચ્છયો. ઉદ્ધં અધિકતરેપિ ઇમિનાનુસારેન વેદિતબ્બોતિ સો ન દસ્સિતો. **પબ્બતસણ્ઠાના**તિ પબ્બતેન સમં ઠાનં એતિસ્સાતિ પબ્બતસણ્ઠાના.

ઉદ્ધમ્પિ અધોપીતિ પિસદ્દો સમુચ્ચયત્થો. **ઉભોપિ સિખરાનીતિ** ઉદ્ધં સિખરં, અધો સિખરન્તિ ઉભોપિ સિખરાનિ. **મુદિઙ્ગસણ્ઠાનાતિ** મૂલે ચ અગ્ગે ચ તનુકસ્સ મજ્ઝે થૂલસ્સ મુદિઙ્ગસ્સ સણ્ઠાના.

સબ્બપઠમેન નયેનાતિ ઉદ્ધં અધિકનયસ્સ, અધો અધિકનયસ્સ, ઉદ્ધંઅધોઅધિકનયસ્સ ચાતિ સબ્બેસં નયાનં પઠમેન વિહારસીમદીપકાનં સમેન નયેન. **પણવસણ્ઠાનાતિ** મૂલે ચ અગ્ગે ચ થૂલસ્સ મજ્ઝેતનુકસ્સ પણવસ્સ સણ્ઠાના.

૭૨. ઉપોસથાગારાદિકથા

૧૪૧. અનુપરિવેણિયન્તિ એત્થ અનુસદ્દસ્સ વિચ્છત્થં, પરિવેણસદ્દસ્સ ચ લિઙ્ગવિપલ્લાસભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘તસ્મિં તસ્મિં પરિવેણે’’તિ. પરિવેણસદ્દો હિ નપુંસકલિઙ્ગો, ઇધ પન લિઙ્ગવિપલ્લાસં કત્વા ઇત્થિલિઙ્ગવસેન વુત્તં. ‘‘સઙ્કેતં અકત્વા’’તિ ઇમિના **અસઙ્કેતેનાતિ** પદસ્સ કિરિયાવિસેસનત્તં દીપેતિ. ‘‘કમ્મવાચાયા’’તિ ઇમિના **સમૂહનિત્વાતિ** પદસ્સ કરણં દસ્સેતિ.

૧૪૨. યતોતિ એત્થ તોપચ્ચયસ્સ કારણત્થે પવત્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યસ્મા’’તિ. ‘‘હત્થપાસે’’તિ ઇમિના હત્થપાસતો બહિ નિસિન્ને અકતોવસ્સ ઉપોસથો હોતીતિ દસ્સેતિ. **અસ્સાતિ** ભિક્ખુનો. **વત્થુવસેનાતિ** અટ્ઠુપ્પત્તિવસેન. ઉપોસથસ્સ પમુખસ્સ અબ્ભોકાસે વા માળકાદીસુ વાતિ સમ્બન્ધો. **નિમિત્તુપગા વા અનિમિત્તુપગા વાતિ** હેટ્ઠા અટ્ઠસુ નિમિત્તેસુ વુત્તા નિમિત્તુપગા વા અનિમિત્તુપગા વા પબ્બતાદયો વા અઞ્ઞે વા કિત્તેતબ્બા.

પઠમતરં ન આગચ્છતિ, દુક્કટન્તિ ઉપોસથે ઘોસિયમાને પઠમતરં ન આગચ્છતિ, દુક્કટં. વિહારસ્સ મજ્ઝે હોતીતિ યોજના. **એત્થાતિ** પોરાણકે આવાસે. **તત્થાતિ** પોરાણકે આવાસે. **અસમ્બાધોતિ** સઙ્ઘસ્સ નિસજ્જટ્ઠાનપહોનકો. **તત્થાતિ** પચ્છા ઉટ્ઠિતે આવાસે.

સબ્બેસં નિસજ્જટ્ઠાનન્તિ યોજના. **તત્થાતિ** થેરસ્સ વિહારે. **સોતિ** થેરસ્સ વિહારો. **એત્થાતિ** તુમ્હાકં વિહારે. સબ્બેસં ઓકાસો નત્થીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થાતિ** તં અસુકં નામ આવાસં. ‘‘વટ્ટતી’’તિ વત્તબ્બન્તિ યોજના. **તસ્સાતિ** થેરસ્સ.

૭૪. અવિપ્પવાસસીમાનુજાનનકથા

૧૪૩. અન્ધકવિન્દં નામાતિ તસ્સ ગામસ્સ નામં. **તન્તિ** અન્ધકવિન્દં. **થેરોતિ** મહાકસ્સપત્થેરો. **તતોતિ** અન્ધકવિન્દતો. ઇમિના ‘‘અન્ધકવિન્દા’’તિ એત્થ નિસ્સક્કત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ દસ્સેતિ. **ઉપોસથન્તિ** તદત્થે ઉપયોગવચનં. ઉપોસથત્થાયાતિ હિ અત્થો. અન્ધકવિન્દા રાજગહં આગમનસ્સ કારણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘રાજગહં હી’’તિઆદિ. તત્થ **હીતિ** યસ્મા. અન્ધકવિન્દા વિહારં અન્તો કત્વા ‘‘અટ્ઠારસ મહાવિહારા’’તિ વુત્તં. **નેસન્તિ** અટ્ઠારસન્નં મહાવિહારાનં. **સઙ્ઘસ્સ સામગ્ગિદાનત્થન્તિ** એત્થ સઙ્ઘસ્સ સામગ્ગિદાનં અત્તનો ઉપોસથકિચ્ચં સિદ્ધં. તસ્મા પાળિયં ‘‘ઉપોસથં આગચ્છન્તો’’તિ વુત્તં. ‘‘સિપ્પિનિયં નામા’’તિ ઇમિના **નદિં તરન્તોતિ** એત્થ નદિયા નામં દસ્સેતિ. **મનં વૂળ્હોતિ** એત્થ **મનન્તિ** નિપાતો ઈસકત્થોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઈસક’’ન્તિ. ‘‘અપ્પમત્ત’’ન્તિ ઇમિના ‘‘ઈસક’’ન્તિપદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ‘‘વૂળ્હભાવો’’તિ ઇમિના ભાવપચ્ચયેન વિના ભાવત્થો ઞાતબ્બોતિ

દસ્સેતિ. **ચણ્ડેના**તિ ખરેન. **તત્થા**તિ નદિયં. **અમનસિકરોન્તો**તિ ''ચણ્ડસોત''ન્તિ આભોગં અકરોન્તો. **ન પન વૂળ્હો**તિ ન પન મહાવૂળ્હો. **ઉદકબ્ભાહતાની**તિ ઉદકેન અભિઆહતાનિ. **અસ્સા**તિ થેરસ્સ. **અલ્લાની**તિ તિન્તાનિ.

૧૪૪. પુરિમકમ્મવાચાતિ ''સમ્મતા સા સીમા સઙ્ઘેન તિચીવરેન અવિપ્પવાસા''તિ પુરે વુત્તા કમ્મવાચા. **અયમેવા**તિ ''ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચા''તિપદં પક્ખિપિત્વા અનુપઞ્ઞત્તા અયમેવ કમ્મવાચા. **અયન્તિ** પચ્છિમકમ્મવાચા. **હિ** યસ્મા ભિક્ખુનિસઙ્ઘો અન્તોગામે વસતિ, તસ્મા પુરિમાયેવ વટ્ટતીતિ યોજના. **યદિ એવન્તિ** યદિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ અયં પચ્છિમકમ્મવાચા વટ્ટનં સિયા ભવેય્ય, એવં સતીતિ યોજના. **સો**તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘો. **એતાય કમ્મવાચાયા**તિ પચ્છિમકમ્મવાચાય. **ન લભેય્યા**તિ અન્તોગામે વસનત્તા તિચીવરપરિહારં ન લભેય્ય. કિં ન લભતિયેવાતિ આહ ''અત્થિ યસ્સ પરિહારો''તિ. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સ. **દ્વેપિ સીમાયો**તિ સમાનસંવાસકસીમા ચ અવિપ્પવાસસીમા ચાતિ દ્વેપિ સીમાયો. **તત્થા**તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીસુ. **તસ્સા**તિ ભિક્ખૂનં સીમાય. **એસેવ નયો**તિ ભિક્ખુનીનં સીમં અજ્ઝોત્થરિત્વાપિ અન્તોપવિસિત્વાપિ ભિક્ખૂનં સીમાય સમ્મને એસેવ નયો. **એતે**તિ ભિક્ખુભિક્ખુનિયો. સામઞ્ઞત્તા હિ પુલ્લિઙ્ગેન વુત્તં. **એત્થ ચા**તિ ''ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચા''તિપદે ચ. સઙ્ગહો વેદિતબ્બો, કસ્મા? ગામેન નિગમનગરાનં એકલક્ખણત્તા.

પરિક્ખેપોકાસોતિ પરિક્ખેપારહોકાસો. **તેસૂ**તિ ગામગામૂપચારેસુ. **પરિહારન્તિ** ચીવરવિપ્પવાસઆપત્તિઅપનયનં. ''ઇતી''તિઆદિ નિગમનં. **એત્થા**તિ સમાનસંવાસકઅવિપ્પવાસસીમાસુ. **અત્તનો ધમ્મતાયા**તિ અત્તનો સભાવેન. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તસ્સા**તિ અવિપ્પવાસસીમાય. **વિસુન્તિ** સમાનસંવાસકસીમતો પાટેક્કં. **તત્થા**તિ દ્વીસુ સીમાસુ. **અવિપ્પવાસાયા**તિ અવિપ્પવાસસીમાય. **તન્તિ** ગામં. **સા**તિ અવિપ્પવાસસીમા. **સમ્મતાય સીમાયા**તિ અવિપ્પવાસસીમાય સમ્મતાય સતિયાતિ સમ્બન્ધો. સમ્મતતો પચ્છાતિ વા યોજના. **નિવિસતી**તિ નિવાસત્થાય વિસતિ પવિસતિ. **સોપી**તિ ગામોપિ. **સીમસઙ્ખ્યંયેવા**તિ અવિપ્પાસસીમવોહારમેવ. અધિટ્ઠિતતેચીવરિકા ભિક્ખૂ પરિહારં લભન્તીતિ અધિપ્પાયો. યથા પચ્છા નિવિટ્ઠો ગામો સીમસઙ્ખ્યંયેવ ગચ્છતિ, એવન્તિ યોજના. ''પવિસિસ્સામા''તિ ગેહાનિ કતાનિ, ''પવિસિસ્સામા''તિ આલયોપિ અત્થીતિ યોજના. **આલયોપી**તિ અપેક્ખોપિ. **અપવિટ્ઠા**તિ ગેહાનિ અપવિટ્ઠા. **ગેહમેવ છડ્ડેત્વા**તિ ગેહં છડ્ડેત્વા એવ. ઇમિના ગેહે છડ્ડિતે સબ્બં છડ્ડિતમેવાતિ દસ્સેતિ. પવિટ્ઠં વા અગતં વા એકમ્પિ કુલં અત્થિ સચેતિ યોજના. એત્થ ચ ''એકમ્પિ કુલં પવિટ્ઠં વા''તિ ઇદં નવગામં સન્ધાય વુત્તં. ''એકમ્પિ કુલં અગતં વા''તિ ઇદં પોરાણકગામં સન્ધાયાતિ દટ્ઠબ્બં.

તત્રાતિ ''વત્તં જાનિતબ્બ''ન્તિવચને. **અવિપ્પવાસસીમાયન્તિ** મહાસીમાય. સા એવ હિ યસ્મા અવિપ્પવાસકમ્મવાચાય બહુલપયોજના હોતિ, તસ્મા અવિપ્પવાસસીમાતિ વુચ્ચતિ. **ઇતરાયા**તિ અવિપ્પવાસસીમાય. **તત્થા**તિ તાસુ દ્વીસુ સીમાસુ. **નિરાસઙ્કટ્ઠાનેસુ ઠત્વા**તિ ચેતિયઙ્ગણાદીનં ખણ્ડસીમાય અનોકાસત્તા વુત્તં. ખણ્ડસીમઞ્હિ સમ્મનન્તા ચેતિયઙ્ગણાદિટ્ઠાનં પહાય અઞ્ઞસ્મિં વિવિત્તોકાસે વિહારપચ્ચન્તં ખણ્ડિત્વા સમ્મનન્તિ. **સમૂહનિતુન્તિ** અવિપ્પવાસસીમં સમૂહનિતું. **પટિબન્ધિતું ન સક્ખિસ્સન્તેવા**તિ અવિપ્પવાસંયેવ જાનિત્વા ખણ્ડસીમાય અઞ્ઞાતત્તા પટિબન્ધિતું ન સક્ખિસ્સન્તેવ. **સીમસમ્ભેદન્તિ** ખણ્ડસીમઅવિપ્પવાસસીમાનં સમ્ભેદં. **સાસનન્તરધાનેન વા**તિ સત્થુ આણાય અન્તરધાનેન વા. **સાધુકં પના**તિ નિક્કઙ્ખં પન.

૭૬. ગામસીમાદિકથા

૧૪૭. ઉપોસથકમ્મસ્સ વિસું ગહિતત્તા સેસકમ્મવસેન સમાનસંવાસકતા ગહેતબ્બા ગોબલિબદ્દનયેન વા પારિસેસનયેન વા. **તન્તિ** સમાનસંવાસએકૂપોસથભાવં. ‘‘અપરિચ્છિન્નાયા’’તિ ઇમિના **અટ્ઠપિતાયા**તિ એત્થ ઠપધાતુયા અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. **ગામં વા નિગમં વા**તિ એત્થ નગરં કેન સઙ્ગહિતન્તિ આહ ‘‘ગામગ્ગહણેન ચેત્થા’’તિઆદિ. તત્થ **એત્થા**તિ ‘‘ગામં વા નિગમં વા’’તિ પાઠે, ગામગ્ગહણેનાતિ સમ્બન્ધો. અથ વા **એત્થા**તિ ગામનિગમનગરેસુ, નગરમ્પીતિ સમ્બન્ધો. ગામાદીનં પરિચ્છેદં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ‘‘તત્થા’’તિઆદિ. તત્થ **તત્થા**તિ ગામનિગમનગરેસુ. **ગામભોજકા**તિ ગામં ભુઞ્જન્તીતિ ગામભોજકા. **બલિન્તિ** કરં. સો હિ તં નિસ્સાય ગામભોજકા બલન્તિ જીવન્તિ અનેનાતિ બલીતિ વુચ્ચતિ. યમ્પિ એકં પદેસં પરિચ્છિન્દિત્વા દેતીતિ યોજના. **ગામખેત્તે**તિ રઞ્ઞો આણા ખિપિયતિ એત્થાતિ **ખેત્તં**, ગામોયેવ ખેત્તં ગામખેત્તં, તસ્મિં. **અયમ્પી**તિ અયં પદેસોપિ. **સોપી**તિ પદેસોપિ. વિસુંગામો નામાતિ યોજના. સોપિ વિસુંગામો ગામસીમા હોતિયેવાતિ યોજના. વિસું પરિચ્છિન્દિત્વા દિન્નો ગામો **વિસુંગામો**. **તસ્મા**તિ યસ્મા વિસું ગામો હોતિ, તસ્મા. **સા ચા**તિ વિસુંગામસીમા ચ. **ઇતરા**તિ વિસુંગામસીમતો અઞ્ઞા પકતિગામનગરનિગમસીમા ચાતિ યોજના.

એવન્તિ ‘‘અસમ્મતાય ભિક્ખવે’’તિઆદિના પાઠેન. **તન્તિ** સીમપરિચ્છેદં. **અપરિચ્છિન્ને**તિ રાજૂહિ અપરિચ્છિન્ને. ‘‘અટવિપદેસે’’તિ ઇમિના નત્થિ ગામો એત્થાતિ **અગામકો**તિ વચનત્થસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **વિજ્ઝાટવિસદિસે**તિ વિગતં અગ્ગિનો ઝાયનમેત્થાતિ વિજ્ઝા, ચોરાદયો મનુસ્સે આભુસો ટવન્તિ પીળયન્તિ એત્થાતિ **આટવિ**. વિજ્ઝા ચ સા આટવિ ચેતિ **વિજ્ઝાટવિ**, તાય સદિસે વિજ્ઝાટવિસદિસે. એત્થ પુરિમનયે ગામાદીહિ આસન્નો વા હોતુ, અનાસન્નો વા તેહિ અપરિચ્છિન્નો અટવિપદેસો ગહેતબ્બો. પચ્છિમનયે દૂરો મનુસ્સાનં અનાગમનપથો આટવિપદેસો ગહેતબ્બોતિ અયમેતેસં વિસેસો. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. **સમન્તા**તિ સમન્તતો. **અયં સીમા**તિ અયં સત્તબ્ભન્તરસીમા. **તત્થા**તિ સત્તસુ અબ્ભન્તરેસુ. સમન્તા ઠિતસ્સ વા નિસિન્નસ્સ વા અબ્ભન્તરે અન્તોકોટ્ઠાસે જાતં અબ્ભન્તરં અટ્ઠવીસહત્થપમાણં.

યા કાચિ નદી અસીમાવ હોતીતિ સમ્બન્ધો. **નદીસીમલક્ખણપત્તા**તિ નદીસીમલક્ખણં પત્તા. ઇમિના સીમલક્ખણં અપત્તા નદી બન્ધિયમાના સીમાવ હોતીતિ દસ્સેતિ. સાવધારણેન ‘‘અત્તનો સભાવેનેવા’’તિ ઇમિના ભિક્ખૂનં બન્ધનભાવેનાતિ અત્થં નિવત્તેતિ. **એત્થા**તિ નદિયં. **એત્થા**તિ જાતસ્સરસમુદ્દેસુ. **યેન કેનચી**તિ અન્તમસો તિરચ્છાનગતેનપિ યેન કેનચિ. ખણિત્વા અકતો **સયંજાતો**તિ સમ્બન્ધો. ઇદં હેતુઅન્તોગધવિસેસનં. ખણિત્વા અકતત્તાતિ હિ અત્થો. **સયંજાતો**તિ સયમેવ જાતોતિ એવકારો યોજેતબ્બો. તેન વુત્તં ‘‘યેન કેનચિ ખણિત્વા અકતો’’તિ. **સોબ્ભો**તિ સં ઉભોતિ પદવિભાગો કાતબ્બો. તત્થ સંસદ્દો સમન્તત્થવાચકો, ઉભસદ્દો પૂરણત્થવાચકો. તસ્મા સમન્તતો આગતેન ઉદકેન ઉભતિ પૂરતિ એત્થાતિ **સોબ્ભો**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. તેન વુત્તં ‘‘સમન્તતો આગતેન ઉદકેન પૂરિતો તિટ્ઠતી’’તિ.

તત્થાતિ નદીસમુદ્દજાતસ્સરેસુ, આધારે ભુમ્મં. **યંસદ્દો** ઠાનવિસયોતિ આહ ‘‘યં ઠાન’’ન્તિ. **મજ્ઝિમસ્સા**તિ થામમજ્ઝિમસ્સ. વક્ખતિ હિ ‘‘થામમજ્ઝિમેના’’તિ. ‘‘સમન્તતો’’તિ ઇમિના **સમન્ત**ાતિ એત્થ નિસ્સક્કત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ દસ્સેતિ. ‘‘ઉદકુક્ખેપેના’’તિ ઇમિના **ઉદકુક્ખેપા**તિ એત્થ કરણત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ દસ્સેતિ. ઉદકં ઉક્ખિપિત્વા ખિપિયતિ એત્થાતિ **ઉદકુક્ખેપો**. ‘‘પરિચ્છિન્ન’’ન્તિ ઇમિના પાઠસેસં દસ્સેતિ. **અક્ખધુત્તા**તિ એત્થ **અક્ખો**તિ પાસકો. સો હિ અકતિ કુટિલં ગચ્છતિ અનેનાતિ અક્ખોતિ વુચ્ચતિ, ધવન્તિ મરિયાદમતિક્કમ્મ કીળાદિપસુતં ગચ્છન્તીતિ **ધુત્તા**, અક્ખેસુ ધુત્તા અક્ખધુત્તા . **દારુગુળન્તિ** સારદારુમયં ગુળં. ‘‘વાલુકં વા’’તિ

ઇમિના ‘‘ઉદકુક્ખેપા’’તિ એત્થ ઉપલક્ખણં દસ્સેતિ. **યત્થા**તિ યસ્મિં પદેસે. **અયન્તિ** પદેસો. **તસ્સા**તિ ઉદકુક્ખેપસ્સ.

એત્થાતિ નદીસમુદ્દજાતસ્સરેસુ. **મુખદ્વારન્તિ** સમુદ્દાદીનં મુખસઙ્ખાતં દ્વારં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બાય નદિયં. થેરવાદં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યં પના’’તિઆદિ. ‘‘યોજનં...પે॰... વટ્ટતી’’તિ યં પન વચનં મહાસુમત્થેરેન વુત્તન્તિ યોજના. **તત્રાપી**તિ યોજનનદિયમ્પિ. પટિક્ખિત્તાકારં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘ભગવતા હી’’તિઆદિ. **નદિયા પમાણન્તિ** નદિયા ગમ્ભીરપમાણમેવ, ન આયામવિત્થારપમાણન્તિ અત્થો. ‘‘ન યોજનં વા અદ્ધયોજનં વા’’તિ વચનમ્પિ ઇદમેવ સન્ધાય વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. કિઞ્ચાપિ આયામવિત્થારપમાણં ન વુત્તં, પભવતો પન યાવ મુખદ્વારા આયામવિત્થારવસેન કમ્મં કાતું પહોનકનદીયેવ ગહેતબ્બાતિ દટ્ઠબ્બા. યા નદીતિ સમ્બન્ધો. **ઇમસ્સ સુત્તસ્સા**તિ ‘‘તિમણ્ડલ’’ન્તિઆદિકસ્સ ઇમસ્સ સુત્તસ્સ. **પભવતો**તિ સમુદાગમતો. **એત્થા**તિ નદિયં. સબ્બેહિ ભિક્ખૂહિ ઠપેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ એકઉદકુક્ખેપતો.

કિત્તકા પરિપુણ્ણા હોતીતિ આહ ‘‘સમતિત્થિકા’’તિ. તિત્થેન સમં પરિપૂરતીતિ **સમતિત્થિકા. ઉદકસાટિકં નિવાસેત્વાપી**તિ પિસદ્દો ‘‘અનિવાસેત્વાપી’’તિ દસ્સેતિ. ઉદકસાટિકં અનિવાસેન્તોપિ વત્થેન અવિનાભાવતો અઞ્ઞં નિવાસેત્વાતિ અત્થો ગહેતબ્બો. નાવાય ઠત્વા કરિયમાને કિં ગચ્છન્તિયાપિ નાવાય કાતું વટ્ટતીતિ આહ ‘‘ગચ્છન્તિયા પના’’તિઆદિ. ‘‘કસ્મા’’તિઆદિના કારણં દસ્સેતિ. **હી**તિ યસ્મા. **તન્તિ** ઉદકુક્ખેપમત્તં. એવં સતિ...પે॰... અનુસાવના હોતિ, તસ્મા ગચ્છન્તિયા નાવાય કાતું ન વટ્ટતીતિ યોજના. ‘‘તસ્મા’’તિઆદિના લદ્ધગુણં દસ્સેતિ. ન કેવલં નાવાયમેવાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અન્તોનદિય’’ન્તિઆદિ.

રુક્ખસ્સાતિ અન્તોનદિયં જાતસ્સ રુક્ખસ્સ. સાખા વા પતિટ્ઠિતાતિ સમ્બન્ધો. **સીમં વા સોધેત્વા**તિ વિહારસીમગામસીમાસુ ઠિતાનં હત્થપાસાનયનબહિકરણવસેન સીમં વા સોધેત્વા. જાતરુક્ખસ્સ પવિટ્ઠસાખાય વા પારોહે વાતિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ બહિનદિતીરે જાતરુક્ખસ્સ. **તત્થા**તિ ખાણુકે.

તસ્સાતિ પાસાણદીપકસ્સ. **પુબ્બે વુત્તપ્પકારે**તિ પુબ્બે નદીનિમિત્તટ્ઠાને ‘‘અન્વદ્ધમાસ’’ન્તિઆદિના (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૩૮) વુત્તપ્પકારે. **સો**તિ પાસાણદીપકો. પુન **સો**તિ પાસાણદીપકોયેવ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

આવરણન્તિ પાળિં. **તન્તિ** આવરણં. આવરણેન વા કોટ્ટકબન્ધેન વા હેતુભૂતેન, પચ્છિજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. કોચિ આવરણપ્પદેસો અજ્ઝોત્થરિયતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ આવરણપ્પદેસે. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ‘‘હેટ્ઠાપાળિ બદ્ધા’’તિ ઇદં નદિં વિનાસેત્વા તળાકકરણાકારદસ્સનં. **એત્થા**તિ નદિયં, તળાકે વા. **છડ્ડિતમોદકન્તિ** તળાકરક્ખનત્થં એકેન વારિમગ્ગેન છડ્ડિતં ઉદકં. **દેવે અવસ્સન્તે**તિ દુબ્બુટ્ઠિકાલત્તા વસ્સન્તકાલેપિ દેવે અવસ્સન્તે. **સા**તિ નદિતો નીહટમાતિકા. **કાલન્તરેના**તિ અઞ્ઞેન કાલેન. **ઉપ્પતિત્વા**તિ ગામનિગમાનં ઉપરિ પતિત્વા. **પવત્તતી**તિ પુબ્બે વુત્તપકારે વસ્સકાલે ચત્તારો માસે અબ્ભોચ્છિન્ના સન્દતિ. **વિહારસીમન્તિ** વિહારસમ્બન્ધં બદ્ધસીમં.

સમુદ્દેપીતિ પિસદ્દો નદિમપેક્ખતિ. **તત્થા**તિ પદેસે. **ઓતરિત્વા**તિ હેટ્ઠા તરિત્વા. ‘‘ઓસરિત્વા’’તિપિ પાઠો, અયમેવત્થો. **સણ્ઠહન્તી**તિ ઉદકેન સમં તિટ્ઠન્તિ. **સો**તિ પદેસો. **ઉદકન્તતો**તિ ઉદકકોટિતો. **તત્થા**તિ સમુદ્દે. **બાધતી**તિ પીળયતિ. **તેસૂ**તિ નાવાઅટ્ટકેસુ. **તન્તિ** પિટ્ઠિપાસાણં. **ઊમિયો**તિ વીચિયો. તા હિ પરંપરાવસેન ઉગ્ગન્ત્વા સવિઞ્ઞાણકાવિઞ્ઞાણકે મિયન્તિ હિંસન્તિ, અન્તો પક્ખિપન્તીતિ વા ઊમિયોતિ વુચ્ચન્તિ. **તત્થા**તિ

પિટ્ઠિપાસાણે. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ઉદકેનેવ પિટ્ઠિપાસાણો ઓત્થરીયતીતિ યોજના. **સો**તિ દીપકપબ્બતો. ‘‘દૂરે’’તિ વત્વા તસ્સ પમાણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘મચ્છવધાનં અનાગમનપથે’’તિ. **મચ્છવધાન**ન્તિ કેવટ્ટાનં. તે હિ યસ્મા મચ્છે હનન્તિ, તસ્મા મચ્છવધાતિ વુચ્ચન્તિ. ‘‘મચ્છબન્ધાન’’ન્તિપિ પાઠો. મચ્છે બન્ધન્તીતિ **મચ્છબન્ધા**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **અનાગમનપથે**તિ યત્થ ગન્ત્વા તદહેવ પચ્ચાગન્ત્વા ન આગમનપથિકે દેસે. નત્થિ આગમનપથો એત્થાતિ **અનાગમનપથો**, દેસો. તસ્મિં ‘‘અગમનપથે’’તિપિ પાઠો, સો અયુત્તો. કસ્મા? અગમનપથસ્સ નાધિપ્પેતત્તા. ગન્ત્વા હિ પુન અનાગમનપથોયેવાધિપ્પેતો. **તેસ**ન્તિ મચ્છવધાનં. **ગમનપરિયન્તસ્સા**તિ ગમનકોટિયા . **ઓરતો**તિ ઓરભાગે ઠિતો દીપકો વા પબ્બતો વાતિ યોજેતબ્બો. **તત્થા**તિ ઓરભાગે ઠિતેસુ દીપકપબ્બતેસુ. **ઓત્થરિત્વા**તિ પકતિઉદકેન ઓત્થરિત્વા. **તત્થા**તિ ઓત્થરિત્વા ઠિતે સમુદ્દે.

કરોન્તેહિપિ કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **યત્થા**તિ યસ્મિં સરે. **અય**ન્તિ અયં સરો, ન જાતસ્સરો હોતિ. અયં સરો ગામખેત્તસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતીતિ યોજના. **તત્થા**તિ સરે. **યત્થ પના**તિ યસ્મિં સરે પન. **તસ્સા**તિ જાતસ્સરસ્સ. **તત્થા**તિ પદેસે. સચે ગમ્ભીરં ઉદકં હોતીતિ યોજના. **તત્થા**તિ અટ્ટકે. **એત્થા**તિ જાતસ્સરે, ઠિતેસુ પિટ્ઠિપાસાણદીપકેસૂતિ યોજના. **પહોનકજાતસ્સરો**તિ સઙ્ઘકમ્મં કાતું પહોનકો જાતસ્સરો. ‘‘સુક્ખતી’’તિ વત્વા તદેવ સમત્થેતું વુત્તં ‘‘નિરુદકો’’તિ. **તત્થા**તિ જાતસ્સરે. સચે નિરુદકમત્તેન ગામખેત્તં ગચ્છતિ. કદા ગચ્છતીતિ આહ ‘‘સચે પનેત્થા’’તિઆદિ. તત્થ **એત્થા**તિ જાતસ્સરે. **પોક્ખરણીઆદીની**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ઉદકમાતિકાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. યદા ખણન્તિ, તદાતિ પાઠસેસો યોજેતબ્બો. ‘‘તં ઠાન’’ન્તિ વુત્તેપિ ન ખણનટ્ઠાનમેવ ગહેતબ્બં, ‘‘એત્થા’’તિ સામઞ્ઞતો વુત્તત્તા સબ્બોયેવ જાતસ્સરો ગહેતબ્બો. ન કેવલં અજાતસ્સરમત્તં હોતિ, અથ ખો ગામખેત્તન્તિ આહ ‘‘ગામસીમાસઙ્ખ્યમેવ ગચ્છતી’’તિ.

નન્તિ જાતસ્સરં. **પૂરેત્વા**તિ મત્તિકાદીહિ પૂરેત્વા. **પાળિ**ન્તિ આવરણં. **સબ્બમેવ ન**ન્તિ સકલમેવ તં જાતસ્સરં. **લોણીપી**તિ પિસદ્દેન ન કેવલં સોબ્ભોયેવ જાતસ્સરસઙ્ખ્યં ગચ્છતિ, અથ ખો લોણીપીતિ દસ્સેતિ. **ઉદકટ્ઠાનોકાસે**તિ ઉદકસ્સ ઠાને ઓકાસે.

૧૪૮. સીમાય સીમં સમ્ભિન્દન્તીતિ એત્થ ‘‘સીમાય સીમ’’ન્તિ પદાનં સમ્બન્ધાપેક્ખત્તા તેસં સમ્બન્ધં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘અત્તનો પરેસ’’ન્તિ. ‘‘બદ્ધસીમ’’ન્તિ ઇમિના ‘‘સીમ’’ન્તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ વિસેસતો બદ્ધસીમાયેવ ગહેતબ્બાતિ દસ્સેતિ. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘સચે હી’’તિઆદિ. **સંસટ્ઠવિટપા**તિ અઞ્ઞમઞ્ઞં આસન્નત્તા સંસટ્ઠો વિટપો એતેસન્તિ સંસટ્ઠવિટપા. ‘‘સંસટ્ઠવિટપા’’તિ ઇદં ઉપલક્ખણમત્તં, મૂલાનિપિ સંસટ્ઠાનિયેવાતિ દટ્ઠબ્બં. **તેસૂ**તિ દ્વીસુ રુક્ખેસુ. **વિહારસીમા ચા**તિ પોરાણકવિહારસીમા ચ. **અન્તો કત્વા**તિ સીમાય અન્તો કત્વા. અથ પચ્છાતિ એત્થ ‘‘પચ્છા’’તિ ઇમિના અથસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ. એવં કે અકંસૂતિ આહ ‘‘એવં છબ્બગ્ગિયા અકંસૂ’’તિ. **તેના**તિ કરણેન.

અજ્ઝોત્થરણાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરેસ’’ન્તિઆદિ. **તસ્સા**તિ બદ્ધસીમાય. **પદેસ**ન્તિ ભિક્ખૂહિ કમ્મં કાતું પહોનકં એકદેસં. અન્તમસો એકસ્સપિ ભિક્ખુનો ઠત્વા અધિટ્ઠાનુપોસથં કાતું પહોનકં પદેસં. કમ્મં કાતું અપ્પહોનકપદેસં અન્તો કરિત્વા બન્ધન્તા **સીમાય સીમં સમ્ભિન્દન્તિ** નામ. **સીમાય ઉપચારો**તિ પચ્છા બન્ધિતબ્બાય સીમાય ઉપચારો. ‘‘**વડ્ઢન્તો સીમાસઙ્કરં કરોતી**’’તિ ઇમિના સચે અવડ્ઢનકો પાસાણો હોતિ, દ્વિન્નમ્પિ સીમાનં નિમિત્તં કાતું વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ.

૭૭. ઉપોસથભેદાદિકથા

૧૪૯. પન્નરસિકસ્સ પુબ્બકિચ્ચસ્સ પાળિયં આગતત્તા ચાતુદ્દસિકસ્સેવ પુબ્બકિચ્ચં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અજ્જુપોસથો ચાતુદ્દસો’’તિ.

‘‘અધમ્મેન વગ્ગ’’ન્તિઆદીસુ વિનિચ્છયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **અધમ્મેન વગ્ગ**ન્તિ એત્થ **અધમ્મં** નામ એકસ્મિં વિહારે ચતુન્નં ભિક્ખૂનં સુત્તુદ્દેસઉપોસથમકત્વા પારિસુદ્ધિઉપોસથકરણઞ્ચ તિણ્ણં પારિસુદ્ધિઉપોસથમકત્વા સુત્તુદ્દેસકરણઞ્ચ. **વગ્ગં** નામ સબ્બેવ અસન્નિપતિત્વા એકસ્સ છન્દપારિસુદ્ધિહરણં. છન્દપારિસુદ્ધિ નામ સઙ્ઘમજ્ઝંયેવ આગચ્છતિ, ન ગણમજ્ઝં, ન પુગ્ગલસ્સ સન્તિકં. **અધમ્મેન સમગ્ગ**ન્તિ એત્થ **અધમ્મં** વુત્તનયમેવ. **સમગ્ગં** નામ સબ્બેસં સન્નિપતનં. **ધમ્મેન વગ્ગ**ન્તિ એત્થ **ધમ્મં** નામ ચતુન્નં સુત્તુદ્દેસઉપોસથકરણઞ્ચ તિણ્ણં પારિસુદ્ધિઉપોસથકરણઞ્ચ. **વગ્ગં** વુત્તનયમેવ.

૭૮. પાતિમોક્ખુદ્દેસકથા

૧૫૦. ઇમં નિદાનન્તિ પાતિમોક્ખસ્સ ઇમં નિદાનં. **સુતા ખો પના**તિ એત્થ સુય્યિત્થાતિ **સુતા**, સુય્યસ્સન્તીતિ વા **સુતા**, પારાજિકુદ્દેસાદયો. સુતા ચ સુતા ચ **સુતા**તિ સરૂપેકસેસો કાતબ્બો. **અવસેસ**ન્તિ નિદાનુદ્દેસાદિતો અવસેસં પારાજિકુદ્દેસાદિં. **સુતેના**તિ સુતસદ્દેન. ‘‘અત્થે અસમ્ભવતો સદ્દે વુત્તવિધાનં હોતી’’તિ હિ પરિભાસતો ‘‘સુતેના’’તિ એત્થ સદ્દોવ ગહેતબ્બો. **તેન નયેના**તિ તેન નિદાનુદ્દેસનયેન.

અટવિમનુસ્સભયન્તિ અટવિયં નિવસન્તસ્સ મનુસ્સસ્સ ભયં, વનચરકભયન્તિ અત્થો. **રાજન્તરાયો**તિઆદીસુ એવં વિસેસો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **દવદાહો**તિ દાયં દહતીતિ દવદાહો આકારસ્સ રસ્સં, યકારસ્સ ચ વકારં કત્વા. **ન**ન્તિ ભિક્ખું. એકં વા ભિક્ખુન્તિ યોજના. **પઠમો વા ઉદ્દેસો**તિ નિદાનુદ્દેસો. **એત્થા**તિ પઞ્ચસુ ઉદ્દેસેસુ. **યસ્મિ**ન્તિ ઉદ્દેસે. **સોપી**તિ ઉદ્દેસોપિ. **સુતેનેવ સાવેતબ્બો**તિ સુતપદેનેવ સઙ્ઘસ્સ સાવેતબ્બોતિ એવસદ્દો ‘‘ન વિત્થારેના’’તિ દસ્સેતિ.

અનજ્ઝિટ્ઠાતિ એત્થ ઉપસગ્ગવસેન ઇસુધાતુસ્સ ઇચ્છાકન્તિતો અઞ્ઞમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અનાણત્તા, અયાચિતા વા’’તિ. એત્થ ‘‘અનાણત્તા’’તિ ઇદં થેરેન અનાણત્તભાવં સન્ધાય વુત્તં . ‘‘અયાચિતા’’તિ ઇદં સમ્મુતિલદ્ધેન નવકેન અયાચિતભાવં સન્ધાય વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. **એત્થા**તિ ‘‘અનજ્ઝિટ્ઠા ધમ્મં ભાસન્તી’’તિ વચને. **ધમ્મજ્ઝેસકે**તિ ધમ્મકથનત્થાય અજ્ઝેસતીતિ ધમ્મજ્ઝેસકો, તસ્મિં. આપુચ્છિત્વા વા તેન સઙ્ઘત્થેરેન યાચિતો હુત્વા વાતિ યોજના. **વારપટિપાટિયા**તિ વારાનુક્કમેન. **દેહીતિ વા**તિ એત્થ ઇતિ-વા-સદ્દો ‘‘ભણ’’ ઇતિપદેન ચ ‘‘કથેહિ’’ ઇતિપદેન ચ યોજેતબ્બો. ‘‘ભણ’’ ઇતિ વા ‘‘કથેહિ’’ઇતિ વા ‘‘દેહિ’’ઇતિ વા વત્તબ્બાતિ યોજના . **તીહિપિ વિધીહી**તિ ઓસારણકથનસરભઞ્ઞસઙ્ખાતેહિ તીહિ સજ્જનેહિ. એત્થ ચ સુત્તસ્સ ઓસારિયતે ઉચ્ચારિયતે **ઓસારણં**, અત્થસ્સ કથિયતે **કથનં**, સુત્તસ્સ ચ તદત્થસ્સ ચ સરેન ભણિયતે **સરભઞ્ઞં. ઓસારેહી**તિ સુત્તં ઉચ્ચારેહિ. **કથેહી**તિ અત્થં કથેહિ. **સરભઞ્ઞ**ન્તિ સુત્તસ્સ ચ તદત્થસ્સ ચ સરેન ભણનં. **ન**ન્તિ સદ્ધિવિહારિકં. **સજ્ઝાયં અધિટ્ઠહિત્વા**તિ ‘‘સજ્ઝાયં કરોમી’’તિ અધિટ્ઠહિત્વા. **એત્થા**તિ અજ્ઝેસનટ્ઠાને.

નિસ્સિતકેતિ સદ્ધિવિહારિકાદયો. **સો**તિ સઙ્ઘત્થેરો, ‘‘વત્તબ્બો’’તિપદે કમ્મં, ‘‘વદતી’’તિઆદીસુ પદેસુ કત્તા. **આરદ્ધ**ન્તિ સઙ્ઘેન આરદ્ધં. **ઠપેત્વા**તિ ધમ્મસવનં ઠપેત્વા. **ઓસારેત્વા**તિ પઠમં સુત્તં ઓસારેત્વા. **પુન કથેન્તેના**તિ

પચ્છા અત્થં કથેન્તેન. **અટ્ઠપેત્વાયેવ વા**તિ સુત્તસ્સ ચ અત્થસ્સ ચ અન્તરા અટ્ઠત્વા એવ વા. **કથેતબ્બન્તિ** અત્થજાતં કથેતબ્બં. **કથેન્તસ્સ...પે૰... નયો**તિ પઠમં અત્થં કથેત્વા પુન સુત્તઞ્ચ અત્થઞ્ચ સરેન ભણન્તસ્સ પુન આગતેપિ એસેવ નયોતિ અત્થો.

ઉપનિસિન્નકથાયપીતિ સમીપે નિસિન્નેન કથાયપિ. **તેના**તિ સઙ્ઘત્થેરેન. **વત્તું વટ્ટતી**તિ વિસેસેત્વા વત્તું વટ્ટતિ. **તેના**તિ મનુસ્સેહિ જાનનભિક્ખુના. સઙ્ઘત્થેરો ભણતિ, તુણ્હી વા હોતીતિ સમ્બન્ધો. ''પુચ્છન્તી''તિ વુત્તેતિ યોજના. **અનુમોદનાદીસુપી**તિઆદિસદ્દેન ધમ્મકથાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. સઙ્ઘત્થેરો અનુજાનાતીતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ વિહારઅન્તરઘરેસુ.

સજ્ઝાયન્તિ સયં ઇસ્સરેન અયનં ઉચ્ચારણં, કેનચિ અનજ્ઝિટ્ઠો સયં અધિઇસ્સરેન અયનં ઉચ્ચારણન્તિ અત્થો. **થેરો**તિ સદ્ધિવિહારો થેરો. **વિસ્સમિસ્સામી**તિ ખેદવિરહિતં ગમિસ્સામિ. **આપુચ્છિતબ્બન્તિ** પઠમથેરમ્પિ પુન આગતત્થેરમ્પિ આપુચ્છિતબ્બં. એકેન સઙ્ઘત્થેરેન અનુઞ્ઞાતેનાતિ સમ્બન્ધો. **અઞ્ઞસ્મીન્તિ** અનુઞ્ઞાતત્થેરતો અઞ્ઞસ્મિં થેરેતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** પુન આગતં થેરં. **અત્તાનં સમ્મનિતબ્બન્તિ** એત્થ પચ્ચત્તે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ''અત્તા સમ્મનિતબ્બો''તિ . કિં સમ્મતેન પરિસં અનોલોકેત્વા પુચ્છિતબ્બોતિ આહ ''પુચ્છન્તેન પના''તિઆદિ.

૧૫૩. **મે**તિ મય્હં. **ઇતો**તિ પુગ્ગલતો, ઉપ્પન્નોતિ સમ્બન્ધો. **પુરમ્હાકન્તિ** પદસ્સ પુરે અમ્હાકન્તિ પદચ્છેદં કત્વા પુરેસદ્દો પઠમત્થોતિ આહ ''પઠમં અમ્હાક''ન્તિ. **પટિકચ્ચેવ**સદ્દો પગેવપરિયાયો, ''પઠમતરમેવા''તિ ઇમિના તસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **ભૂતમેવા**તિ વિજ્જમાનમેવ, તથમેવ વા.

૮૨. અધમ્મકમ્મપટિક્કોસનાદિકથા

૧૫૪. **અધમ્મકમ્મન્તિ** અભૂતકમ્મં. **પટિક્કોસિતુન્તિ** એત્થ કુસધાતુ અપનયનત્થોતિ આહ ''વારેતુ''ન્તિ. **દિટ્ઠિન્તિ** લદ્ધિં. **તેસન્તિ** ચતુન્નં પઞ્ચન્નં. **યથા**તિ યેનાકારેન ભણિયમાનેતિ યોજના. **ન સુણન્તી**તિ અઞ્ઞે ભિક્ખૂ ન સુણન્તિ. **થેરાધીનન્તિ** થેરેન અધીનં આબન્ધન્તિ અત્થો. **થેરાયત્તન્તિ** થેરેન આયત્તં, થેરસ્સ સન્તકન્તિ અત્થો. **એત્થા**તિ પાતિમોક્ખુદ્દેસે.

૮૩. પાતિમોક્ખુદ્દેસકઅજ્ઝેસનાદિકથા

૧૫૫. **નવવિધઞ્ચા**તિ દિવસવસેન તિવિધં, કારકવસેન તિવિધં, કત્તબ્બાકારવસેન તિવિધઞ્ચાતિ નવકોટ્ઠાસઞ્ચ, નવપકારઞ્ચ વા. **ચતુબ્બિધન્તિ** ''અધમ્મેન વગ્ગ''ન્તિઆદિકં ચતુબ્બિધં. **દુવિધન્તિ** ભિક્ખુભિક્ખુનીવસેન દુવિધં. **નવવિધન્તિ** ભિક્ખુપાતિમોક્ખે પઞ્ચવિધં, ભિક્ખુનિપાતિમોક્ખે ચતુબ્બિધન્તિ નવવિધં. **એત્થા**તિ ''યો તત્થ ભિક્ખુ બ્યત્તો પટિબલો''તિ પાઠે. **સુવિસદા**તિ સુટ્ઠુ બ્યત્તા, સુદ્ધા વા. **એત્તકમ્પી**તિ પિસદ્દો ગરહાયં, અધિકે કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ.

સામન્તા આવાસાતિ એત્થ ઉપયોગત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ આહ ''સામન્તં આવાસ''ન્તિ. **યો સક્કોતી**તિ બહૂસુ નવેસુ યો સક્કોતિ.

૮૪. પક્ખગણનાદિઉગ્ગહણાનુજાનનકથા

૧૫૬. કતિનં પૂરણીતિ કતિનં તિથીનં પૂરણી. **કો દિવસોતિ** કિત્તકો દિવસો. **અય્યાયત્તન્તિ** અય્યેહિ ભિક્ખૂહિ આયત્તં આબદ્ધં. **સંહરિત્વાતિ** પુન સલાકં સંહરિત્વા. અયં પાઠો કેસુચિ અટ્ઠકથાપોત્થકેસુ નત્થિ. **કાલવતોતિ** એત્થ વન્તુપચ્ચયો સ્વત્થોતિ આહ ''કાલસ્સેવા''તિ. એવસદ્દો પન સમ્ભવતો યુજ્જિયતિ. **પગેવાતિ** પાતોવ.

૧૫૮. સાયમ્પીતિ સાયન્હેપિ. પિસદ્દેન અઞ્ઞમ્પિ સરણકાલં સમ્પિણ્ડેતિ.

૧૫૯. આણાપેતુન્તિ એત્થ અનાણાપેતબ્બભિક્ખૂ અપનેત્વા આણાપેતબ્બભિક્ખૂ દસ્સેતું વુત્તં ''કિઞ્ચિ કમ્મ''ન્તિઆદિ. સદાકાલમેવ કિઞ્ચિ કમ્મં કરોન્તોતિ યોજના. **ધમ્મકથિકાદીસૂતિ**આદિસદ્દેન ગણવાચકાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **વારેનાતિ** પરિયાયેન. **સમ્મુઞ્ચનિન્તિ** યટ્ઠિસમ્મુઞ્ચનિં વા મુટ્ઠિસમ્મુઞ્ચનિં વા. સમં, સુટ્ઠુ વા મુઞ્ચતિ સોધેતિ ઇમાયાતિ **સમ્મુઞ્ચની**, તાલુજો પઠમો. **તમ્પીતિ** સાખાભઙ્ગમ્પિ.

૧૬૦. વુત્તનયેનેવાતિ સમ્મજ્જને વુત્તનયેનેવ. **પુન આહરિતબ્બાનીતિ** સઙ્ઘિકાવાસં આસનાનિ પુન આહરિતબ્બાનિ. **તટ્ટિકાયોપીતિ** વેણુઆદિમયા તટ્ટિકાયોપિ.

૧૬૧. કપલ્લિકા વાતિ કપાલેસુ પરિયાપન્ના પદીપકપાલા વા. **તન્તિ** તેલાદિં. **પરિયેસિતબ્બાનીતિ** અનવજ્જપરિયેસનેન પરિયેસિતબ્બાનિ.

૮૬. દિસંગમિકાદિવત્થુકથા

૧૬૩. સંગહેતબ્બોતિઆદીનં ચતુન્નં કિરિયાપદાનં વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''સંગહેતબ્બો''તિઆદિ. સંગહસદ્દસ્સ સઙ્ખેપગહણેસુપિ વત્તનતો ઇધ ''અનુગ્ગહત્થે''તિ દસ્સેતું પાળિયં વુત્તં ''અનુગ્ગહેતબ્બો''તિ. તેન વુત્તં ''તથાકરણવસેના''તિ. **ઉપલાપેતબ્બોતિ** સદ્ધેન બહુસ્સુતો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ ઉપગન્ત્વા લાપેતબ્બો કથાપેતબ્બો. **ઉપટ્ઠાપેતબ્બોતિ** સદ્ધેન બહુસ્સુતો ભિક્ખુ ભિક્ખૂહિ ઉપ અચ્ચનેન પૂજનેન ઠાપેતબ્બો. ''સબ્બેસં દુક્કટ''ન્તિ વત્વા તદેવ સમત્થેતું વુત્તં ''ઇધ નેવ થેરા, ન દહરા મુચ્ચન્તી''તિ. **તેનાતિ** બહુસ્સુતેન ભિક્ખુના. **એવમ્પિ સતીતિ** એવં અસાદિયનેપિ સતિ. **સાયં પાતન્તિ** સાયઞ્ચ પાતો ચ સાયંપાતં. **ઉપટ્ઠાનન્તિ** ઉપટ્ઠાનટ્ઠાનં, ઉપટ્ઠાનત્થાય વા. **તેનાતિ** બહુસ્સુતેન ભિક્ખુના. **તેસન્તિ** મહાથેરાનં. **અસ્સાતિ** બહુસ્સુતસ્સ ભિક્ખુનો. **સદ્ધિંચરાતિ** અત્તના સદ્ધિં ચરન્તીતિ સદ્ધિંચરા. **અથાપીતિ** યદિપિ. એકો વા વત્તસમ્પન્નો વદતીતિ યોજના. એસો ચ અહઞ્ચાતિ **મયં**. નામતુમ્હઅમ્હસદ્દેસુ હિ એકસેસેન કત્તબ્બેસુ પરોવ ગહેતબ્બો. વિહરન્તૂતિ વદન્તીતિ યોજના.

સો આવાસો ગન્તબ્બોતિ એત્થ કિમત્થાય ગન્તબ્બો, કિં અનુદિવસં ગન્તબ્બોતિ આહ ''ઉપોસથકરણત્થાય અન્વદ્ધમાસં ગન્તબ્બો''તિ. **સો ચ ખોતિ** આવાસો. **ઉતુવસ્સેયેવાતિ** હેમન્તગિમ્હેયેવ. ઉતુવસ્સેયેવ ગન્તબ્બોતિ અત્થસ્સ ઞાતબ્બભાવં દસ્સેન્તો આહ ''વસ્સાને પના''તિઆદિ. **યન્તિ** કમ્મં. **તત્થાતિ** ''વસ્સં વસન્તી''તિઆદિવચને. **સોતિ** પાતિમોક્ખુદ્દેસકો ભિક્ખુ. **અઞ્ઞસ્મિન્તિ** અપરસ્મિં પાતિમોક્ખુદ્દેસકે. **માસદ્વયન્તિ** સાવણમાસપુણ્ણમિતો યાવ અસ્સયુજપુણ્ણમી, તાવ માસદ્વયં વસિતબ્બં. ઇદં પુરિમવસ્સં ઉપગન્ત્વા પચ્છિમિકાય પક્કમનાદિં સન્ધાય વુત્તં. સચે પચ્છિમિકં ઉપગન્ત્વા અનન્તરમેવ પક્કમનાદિં કરોતિ, માસત્તયમ્પિ વસિતબ્બં.

૮૭. પારિસુદ્ધિદાનકથા

૧૬૪. યેન કેનચિ અઙ્ગપચ્ચઙ્ગેન વિઞ્ઞાપેતીતિ પટિવચનં નિચ્છારેતુમસક્કોન્તો યેન કેનચિ અઙ્ગપચ્ચઙ્ગેન વિઞ્ઞાપેતિ. **ઉભયથા**તિ ઉભયેહિ કાયવાચાસઙ્ખાતેહિ આકારેહિ. કાયવાચાહિ વિઞ્ઞાપેતીતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બે**તિ અખિલા ગિલાના. **હત્થપાસે**તિ સઙ્ઘસ્સ હત્થપાસમ્હિ. **સચે દૂરે હોન્તી**તિ સચે બહૂ ગિલાના અઞ્ઞમઞ્ઞં દૂરે હોન્તિ. **તં દિવસ**ન્તિ તસ્મિં સઙ્ઘઅપ્પહોનકદિવસે.

તત્થેવ પક્કમતીતિ એત્થ નિસ્સક્કત્થે થપચ્ચયોતિ આહ ''તતોવા''તિ, પારિસુદ્ધિહારટ્ઠાનતો એવાતિ અત્થો. ''ગચ્છતી''તિ ઇમિના કમુધાતુયા પદવિક્ખેપત્થં દસ્સેતિ, ''કત્થચી''તિ ઇમિના તસ્સ કમ્મં. **સામણેરો પટિજાનાતી**તિઆદીસુ પટિજાનનાકારત્થસ્સ ઇતિસદ્દસ્સ લોપભાવં દસ્સેન્તો આહ ''સામણેરો અહ''ન્તિ એવં પટિજાનાતી''તિઆદિ. **ભૂતંયેવા**તિ વિજ્જમાનંયેવ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ''સિક્ખં પચ્ચક્ખાતકો પટિજાનાતી''તિઆદીસુ.

સબ્બન્તિમેન પરિચ્છેદેન ચતુન્નં ભિક્ખૂનન્તિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ''સઙ્ઘપ્પત્તો વિબ્ભમતી''તિઆદીસુ. **એત્થા**તિ પારિસુદ્ધિહરણે. **બહૂનમ્પી**તિ એત્થ પિસદ્દેન એકેન એકસ્સાપિ, બહૂહિ એકસ્સાપિ, બહૂહિ બહૂનમ્પિ આહટા પારિસુદ્ધિ આહટાવ હોતીતિ દસ્સેતિ. **સો**તિ પારિસુદ્ધિહારકો ભિક્ખુ. **યેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **તસ્સેવા**તિ પારિસુદ્ધિહારકસ્સેવ. **ઇતરા પના**તિ ઇતરેસં પારિસુદ્ધિ પન. **બિળાલસઙ્ખલિકા**તિ એત્થ **બિળાલો**તિ આખુભુજો. સો હિ બિળાસયં આખું ગણ્હિતું અલતિ સમત્થેતીતિ બિળાલોતિ વુચ્ચતિ. **સઙ્ખલિકા**તિ એતં સત્તાનં બન્ધનૂપકરણવિસેસસ્સ નામં. બિળાલસ્સ સઙ્ખલિકા તેન સમ્બન્ધસમ્બન્ધિભાવેન સમ્બન્ધત્તાતિ બિળાલસઙ્ખલિકા. ઇદં ઉપલક્ખણમત્તં યેસં કેસઞ્ચિ સઙ્ખલિકાય ગહેતબ્બત્તા. તાય સદિસા બિળાલસઙ્ખલિકા પારિસુદ્ધીતિ અત્થો. ઇદં પનેત્થ ઓપમ્મસંસન્દનં – યથા સઙ્ખલિકાય પઠમં વલયં દુતિયંયેવ વલયં પાપુણાતિ, ન તતિયં, એવમેવ પઠમં દિન્ના પારિસુદ્ધિ દુતિયમેવ પાપુણાતિ, ન તતિયન્તિ.

આગન્ત્વાતિ સઙ્ઘસ્સ હત્થપાસં આગન્ત્વા. પાળિયં **સુત્તો ન આરોચેતી**તિઆદીસુ હેત્વત્થે પચ્ચત્તવચનં. સુત્તેન નારોચેતીતિ હિ અત્થો. **પારિસુદ્ધિહારકસ્સ અનાપત્તી**તિ એત્થ આપત્તીતિ અન્વયત્થં અત્થાપત્તિતો દસ્સેન્તો આહ ''સચે…પે॰… આપજ્જતી''તિ. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **ઉભિન્નમ્પી**તિ પારિસુદ્ધિદાયકસ્સ, તંહારકસ્સ ચાતિ ઉભિન્નમ્પિ.

૮૮. છન્દદાનકથા

૧૬૫. છન્દદાનેપિ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **ઉપોસથો કતો હોતી**તિ પારિસુદ્ધિદાયકસ્સ ચ સઙ્ઘસ્સ ચ ઉપોસથો કતો હોતિ. **અઞ્ઞ**ન્તિ ઉપોસથકમ્મતો અઞ્ઞં. યં પન કમ્મન્તિ સમ્બન્ધો. **કમ્મમ્પી**તિ ઉપોસથકમ્મતો અઞ્ઞં કમ્મમ્પિ. એત્થ ચ તદહુપોસથે અત્તનો ચ સઙ્ઘસ્સ ચ સચે ઉપોસથકમ્મં હોતિ, પારિસુદ્ધિયેવ દાતબ્બા. અથ અઞ્ઞં કમ્મં હોતિ, છન્દોયેવ દાતબ્બો. યદિ ઉપોસથકમ્મઞ્ચ અઞ્ઞકમ્મઞ્ચ હોતિ, પારિસુદ્ધિ ચ છન્દો ચ દાતબ્બો. તં સન્ધાય વુત્તં ''તદહુપોસથે પારિસુદ્ધિં દેન્તેન છન્દમ્પિ દાતુ''ન્તિ. **સીમાય વા**તિ બદ્ધસીમાય વા. **અચ્છિતુ**ન્તિ ઉપવેસિતું. ''આસ ઉપવેસને''તિ હિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ સકારન્તધાતુ) વુત્તં. **સામગ્ગી વા**તિ કાયસામગ્ગી વા.

૧૬૭. સરતિપિ ઉપોસથં, નપિ સરતીતિ એત્થ પિસદ્દસ્સ અનિયમવિકપ્પત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''એકદા સરતિ, એકદા ન સરતી''તિ. ''એકન્ત''ન્તિ ઇમિના **નેવ સરતી**તિ એત્થ એવસદ્દસ્સ સન્નિટ્ઠાનત્થં દસ્સેતિ. **કમ્મં ન કોપેતી**તિ સમ્મુતિલદ્ધોપિ અલદ્ધોપિ ઉમ્મત્તકો કમ્મં ન કોપેતિ.

૯૧. સઙ્ઘુપોસથાદિકથા

૧૬૮. ‘‘સમ્મજ્જિત્વા’’તિ પદમપેક્ખિત્વા **સો દેસો**તિ એત્થ ‘‘ઉપયોગત્થે પચ્ચત્તવચન’’ન્તિ વુત્તં. **એતન્તિ** ‘‘સો દેસો સમ્મજ્જિતબ્બો’’તિઆદિવચનં. **તેના**તિ તેન હેતુના. અટ્ઠકથાચરિયા ‘‘સમ્મજ્જની…પે॰… વુચ્ચતિ’’ ઇતિ આહૂતિ યોજના.

સમ્મજ્જનીતિ સમ્મજ્જનકરણં. **પદીપો**તિ પદીપુજ્જલનં. **ઉદક**ન્તિ ઉદકટ્ઠપનં. **આસનેના**તિ આસનપઞ્ઞાપનેન. ‘‘ઇતી’’તિ અજ્ઝાહરિતબ્બં. **ઉપોસથસ્સા**તિ નવવિધસ્સ ઉપોસથસ્સ પુબ્બકરણન્તિ સમ્બન્ધો. **એતાની**તિ ચત્તારિ કમ્માનિ. **વુચ્ચતી**તિ કથિયતિ. ઇદં ‘‘એતાની’’તિ કમ્મસ્સ ચ ‘‘પુબ્બકરણ’’ન્તિ આકારસ્સ ચ અભેદત્તા આસન્નં આકારમપેક્ખિત્વા એકવચનવસેન વુત્તં. ‘‘અક્ખાતાની’’તિ ઇદં પન ‘‘ઇમાનિ ચત્તારી’’તિ કમ્મમપેક્ખિત્વા બહુવચનવસેન વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં.

છન્દપારિસુદ્ધિઉતુક્ખાનન્તિ છન્દક્ખાનઞ્ચ પારિસુદ્ધિક્ખાનઞ્ચ ઉતુક્ખાનઞ્ચ. **ભિક્ખુગણના**તિ ભિક્ખૂ ગણેત્વા અક્ખાનં. **ઓવાદો**તિ ભિક્ખુનીહિ યાચિતસ્સ ઓવાદસ્સ અક્ખાનં. **એતાની**તિ એતાનિ પઞ્ચ. **પુબ્બકરણતો પચ્છા**તિ પુબ્બકરણસ્સ કરણતો પચ્છા. એત્થ ચ ‘‘પુબ્બકરણતો પચ્છા કત્તબ્બાની’’તિ ઇદં કત્તબ્બાકારસ્સેવ વિસેસનં, ન અત્થસ્સ. અયં પન વિસેસો – સઙ્ઘસન્નિપાતતો પુબ્બભાગે કત્તબ્બત્તા **પુબ્બકરણં** નામ, ઉપોસથકરણતો પુબ્બભાગે કત્તબ્બત્તા **પુબ્બકિચ્ચં** નામાતિ.

ઉપોસથોતિ ઉપોસથદિવસો. **યાવતિકા ચ ભિક્ખૂ**તિ યત્તકા ભિક્ખૂ. **કમ્મપત્તા**તિ ઉપોસથકમ્મસ્સ પત્તા યુત્તા અનુરૂપા. તાવતિકા ભિક્ખૂ હત્થપાસં અવિજહિત્વા એકસીમાયં ઠિતા ચ હોન્તીતિ યોજના. **સભાગાપત્તિયો**તિ વત્થુસભાગા આપત્તિયો. **વજ્જનીયા**તિ વજ્જેતબ્બા. **પુગ્ગલા**તિ ગહટ્ઠાદિપુગ્ગલા. **તસ્મિ**ન્તિ તસ્મિં ઉપોસથસીમમાળકે. એતાનિ ચત્તારીતિ પાઠસેસો.

આગતેહિ તેહિ ભિક્ખૂહીતિ યોજના. **પન્નરસોપી**તિ પિસદ્દેન ન કેવલં પાળિયં આગતનયેનેવ અધિટ્ઠાતું વટ્ટતિ, અથ ખો ‘‘અજ્જ મે ઉપોસથો પન્નરસો’’તિપીતિ દસ્સેતિ.

૯૨. આપત્તિપટિકમ્મવિધિકથા

૧૬૯. ભગવતા…પે॰… કાતબ્બોતિ ઇદં વેદિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘યસ્સ સિયા આપત્તીતિઆદિવચનેનેવ ચા’’તિઆદિહેતુત્તયેન ‘‘ન સાપત્તિકેન ઉપોસથો કાતબ્બો’’તિ યથારુતં અપઞ્ઞત્તમ્પિ અત્થતો સિદ્ધમેવાતિ દસ્સેતિ. હેતુત્તયં ‘‘વેદિતબ્બ’’ન્તિ પદેન યોજેતબ્બં. **થુલ્લચ્ચયાદીસૂ**તિ આદિસદ્દેન પાચિત્તિયપાટિદેસનીયદુક્કટદુબ્ભાસિતાપત્તિયો સઙ્ગણ્હાતિ. ‘‘**તં પટિદેસેમી**’’તિ ઇદં સુવુત્તમેવ હોતીતિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ આપત્તિં. **તુમ્હમૂલે**તિ તુમ્હં સન્તિકે. નિગ્ગહિતલોપઞ્હિ વાક્યમેવ, ન સમાસો. ‘‘તુમ્હ’’ ઇતિ ચ ‘‘તુય્હ’’ ઇતિ ચ નવકત્થેરાનં વત્તબ્બાકારદસ્સનમત્તમેવ, ન ઇચ્છિતત્થવિપત્તિદસ્સનં. **વુત્તમ્પી**તિ પિસદ્દેન ન કેવલં પાળિનયેનેવ સુવુત્તં, ઇમિના નયેનપિ સુવુત્તન્તિ દસ્સેતિ. ‘‘પસ્સસી’’તિ ઇદઞ્ચ વત્તબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. વત્તબ્બાકારં પન સુવિઞ્ઞેય્યં. ‘‘આમ પસ્સામી’’તિ ઇદં પન સુવુત્તમેવ હોતીતિ સમ્બન્ધો. **વુત્તમ્પી**તિ પિસદ્દો પાળિનયં સમ્પિણ્ડેતિ. **આયતિં સંવરેય્યાસી**તિ એત્થ પન વત્તબ્બોતિ સમ્બન્ધો. ગરૂસુ બહુવચનસ્સ કત્તબ્બત્તા વુત્તં ‘‘સંવરેય્યાથા’’તિ. એવં વુત્તેન આપત્તિદેસકેનાતિ સમ્બન્ધો.

તત્રાતિ ''યદા નિબ્બેમતિકો''તિ પાઠે. સૂરિયે મેઘચ્છન્ને સતીતિ યોજના. તેન ભિક્ખુના વત્તબ્બન્તિ સમ્બન્ધો, **વત્થું કિત્તેત્વાતિ** ભોજનસઙ્ખાતં વત્થું કિત્તેત્વા. **તાતિ** આપત્તિયો.

સભાગા આપત્તીતિ એત્થ દ્વીસુ વત્થુસભાગઆપત્તિસભાગાસુ વત્થુસભાગાવ અધિપ્પેતાતિ દસ્સેન્તો આહ ''યં દ્વેપિ જના''તિઆદિ. યં આપત્તિન્તિ સમ્બન્ધો. સમાનો ભાગો એતાસન્તિ **સભાગા. દેસેતું વટ્ટતીતિ** આપત્તિસભાગાપિ વત્થુવિસભાગત્તા દેસેતું વટ્ટતિ. **સુદેસિતાવાતિ** આપત્તિતો ભિક્ખુ વુટ્ઠાતિયેવાતિ અધિપ્પાયો. અઞ્ઞં દુક્કટન્તિ સમ્બન્ધો. **પનસદ્દો** ગરહત્થજોતકો સુદેસિતાય ગરહાકારેન પવત્તત્તા. કિઞ્ચાપિ સુદેસિતાવ, પન તથાપીતિ યોજના. **તન્તિ** દુક્કટં. **નાનાવત્થુકન્તિ** દેસનાપટિગ્ગહણવસેન નાનાવત્થુકં.

૧૭૦. સભાગોયેવ વત્તબ્બો, ન વિસભાગો. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **તસ્સાતિ** વિસભાગસ્સ. **ઇતોતિ** સઙ્ઘસન્નિપાતતો.

૯૫. અનાપત્તિપન્નરસકાદિકથા

૧૭૨. તે ન જાનિંસૂતિ એત્થ જાનનાકારદસ્સનત્થં ''સીમં ઓક્કન્તાતિ વા ઓક્કમન્તીતિ વા''તિ વુત્તં. **ઓક્કન્તાતિ વાતિ** પવિસિત્થ ઇતિ વા. **તેસન્તિ** ચતુન્નં વા અતિરેકાનં વા ભિક્ખૂનં. **વગ્ગા સમગ્ગસઞ્ઞિનોતિ** એત્થ કસ્મા વગ્ગા, કસ્મા સમગ્ગસઞ્ઞિનોતિ આહ ''તેસ''ન્તિઆદિ. તત્થ **તેસન્તિ** અઞ્ઞેસં ભિક્ખૂનં. **સીમં ઓક્કન્તત્તાતિ** સીમં પવિસિતત્તા, વગ્ગા હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. સમગ્ગો ઇતિ સઞ્ઞા સમગ્ગસઞ્ઞા, સા એતેસમત્થીતિ **સમગ્ગસઞ્ઞિનો**.

૧૭૫. કુક્કુચ્ચપકતાતિ પદસ્સ ''ઇચ્છાપકતો''તિ પદેન સમાનભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''યથા''તિઆદિ. **પુબ્બભાગેતિ** ઉપોસથકમ્મતો પુબ્બભાગે. **સન્નિટ્ઠાનં કત્વાપીતિ** કપ્પતેવાતિ સન્નિટ્ઠાનં કત્વાપિ. ''અભિભૂતા''તિ ઇમિના **પકતાતિ** એત્થ પપુબ્બકરધાતુયા ઉપસગ્ગવસેન અભિભવનત્થં દસ્સેતિ.

૧૭૬. યથા હેટ્ઠા વગ્ગાવગ્ગસઞ્ઞીપન્નરસકાદીસુ દુક્કટં વુત્તં, એવમકત્વા કસ્મા ''થુલ્લચ્ચય''ન્તિ આહ ''અકુસલબલવતાયા''તિ.

૧૦૦. સીમોક્કન્તિકપેય્યાલકથા

૧૭૭. આવાસિકેનઆગન્તુકપેય્યાલે સબ્બં વેદિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. વેદિતબ્બાકારં સહ ઉપમાય દસ્સેન્તો આહ ''યથા''તિઆદિ. આગન્તુકેનઆવાસિકપેય્યાલે પન આનેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **પુરિમપેય્યાલેતિ** આવાસિકેનઆગન્તુકપેય્યાલે. આગન્તુકેનઆગન્તુકપેય્યાલે પન યોજેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. એત્થ ચ **પેય્યાલન્તિ** સદિસનયસ્સ ચ તંજાનનઞાણસ્સ ચ પાતબ્બં રક્ખનં **પેય્યં**, પેય્યં, પેય્યે વા, પેય્યાય વા અલતિ સમત્થેતીતિ પેય્યાલન્તિ વચનત્થો કાતબ્બો.

૧૭૮. આવાસિકાનં ચાતુદ્દસો હુત્વા કસ્મા આગન્તુકાનં પન્નરસોતિ આહ ''યેસ''ન્તિઆદિ . તત્થ **યેસન્તિ** આગન્તુકાનં. **તિરોરટ્ઠતોતિ** આવાસિકાનં રટ્ઠસ્સ અઞ્ઞરટ્ઠતો. **તિરોજનપદતોતિ** એકરટ્ઠેપિ અઞ્ઞજનપદતો. **ચાતુદ્દસિકં અકંસૂતિ** સઞ્ઞાનાનત્તવસેન ચાતુદ્દસિકં અકંસુ. **અનુવત્તિતબ્બન્તિ** અનુમતિં વત્તિતબ્બં. **ન**

પટિક્કોસિતબ્બન્તિ ‘‘ન ચાતુદ્દસો’’તિ વત્વા ન વારિતબ્બં. **ન અકામા**તિ એત્થ કમુધાતુ ઇચ્છત્થો, કરણત્થે ચ નિસ્સક્કવચનન્તિ આહ ‘‘ન અનિચ્છાય દાતબ્બા’’તિ.

૧૦૧. લિઙ્ગાદિદસ્સનકથા

૧૭૯. ‘‘આવાસિકાનં આકાર’’ન્તિ ઇમિના **આવાસિકાકાર**ન્તિ પદસ્સ છટ્ઠીસમાસં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ‘‘આવાસિકલિઙ્ગ’’ન્તિઆદીસુ. **યેના**તિ સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિના, ગણ્હતીતિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ આવાસિકાનં. **આચારસણ્ઠાન**ન્તિ આચારસણ્ઠિતિં. સો સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિકો **આકારો** નામાતિ યોજના. **ય**ન્તિ સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિં, ગમયતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં ઠાને. લીને આવાસિકેતિ સમ્બન્ધો. તં સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિ **લિઙ્ગં** નામાતિ યોજના. ‘‘અદિસ્સમાને’’તિ ઇમિના લીનેતિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ‘‘જાનાપેતી’’તિ ઇમિના **ગમયતી**તિ પદસ્સ ઞાણત્થં દસ્સેતિ. **ય**ન્તિ સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિં. **તે**તિ આવાસિકા. તં સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિ **નિમિત્તં** નામાતિ યોજના. **યેના**તિ સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિના. **તે**તિ આવાસિકા ઉદ્દિસિયન્તિ, સો સુપઞ્ઞત્તમઞ્ચપીઠાદિકો **ઉદ્દેસો** નામાતિ યોજના. ઇમેહિ પદેહિ આકિરિયન્તિ પકાસિયન્તિ એતેનાતિ **આકારો**, લીને ગમયતિ બોધેતીતિ **લિઙ્ગં**. નિમિયન્તિ પરિચ્છિજ્જ ઞાયન્તિ એતેનાતિ **નિમિત્તં**, ઉદ્દિસિયન્તિ અપદિસિયન્તિ એતેનાતિ **ઉદ્દેસો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **સબ્બમેત**ન્તિ ‘‘આવાસિકાકાર’’ન્તિઆદિ એતં સબ્બં. **યથાયોગ**ન્તિ પાળિયં યોગાનુરૂપં. **તત્થા**તિ આગન્તુકાકારાદીસુ. ‘‘અમ્હાકં ઇદ’’ન્તિ ન ઞાતબ્બન્તિ અઞ્ઞાતં, તદેવ **અઞ્ઞાતકં**, નિસીદનાદિ. ‘‘અમ્હાકં ઇદ’’ન્તિ અજાનનં નામ અત્તનો અસન્તકત્તા, અઞ્ઞેસમેવ સન્તકત્તા હોતીતિ આહ ‘‘અઞ્ઞેસં સન્તક’’ન્તિ. **ઉદકનિસ્સેક**ન્તિ સિઞ્ચનવિરહિતં ઉદકં. **બહુવચનસ્સા**તિ ‘‘ધોતાન’’ન્તિ એત્થ છટ્ઠીબહુવચનસ્સ. **એકવચન**ન્તિ ‘‘ધોતસ્સા’’તિ એકવચનં . પચ્છિમપાઠે મલં ધુનાતિ અનેનાતિ **ધોતં**, ધોતઞ્ચ તં ઉદકઞ્ચેતિ **ધોતઉદકં**, તમેવ નિસ્સેકં ધોતઉદકનિસ્સેકં.

૧૮૦. સમાનસંવાસકદિટ્ઠિન્તિ પદસ્સ ઇતિલોપસમાસં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સમાનસંવાસકા એતેતિ દિટ્ઠિ’’ન્તિ. **એતે**તિ આવાસિકા ભિક્ખૂ. ‘‘લદ્ધિ’’ન્તિ ઇમિના **ન પુચ્છન્તી**તિ પદસ્સ કમ્મં દસ્સેતિ. **નાનાસંવાસકભાવ**ન્તિ તેસં લદ્ધિનાનાસંવાસકભાવં. ‘‘મદ્દિતુ’’ન્તિ ઇમિના **નાભિવિતરન્તી**તિ એત્થ અભિસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ. ‘‘અભિભવિતુ’’ન્તિ ઇમિના ચ તદેવત્થં દસ્સેતિ. નાનાસંવાસકભાવસ્સ મદ્દનં નામ લદ્ધિનિસ્સજ્જાપનન્તિ આહ ‘‘તં દિટ્ઠિં ન નિસ્સજ્જાપેન્તી’’તિ.

૧૦૩. નગન્તબ્બગન્તબ્બવારકથા

૧૮૧. સભિક્ખુકાતિ પદસ્સ સંવિજ્જન્તિ ભિક્ખૂ એતસ્મિમાવાસેતિ સભિક્ખુકોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યસ્મિં આવાસે’’તિઆદિ. **ય**ન્તિ આવાસં. **તદહેવા**તિ તદહુપોસથે એવ. ઇમિના સચે સક્કોતિ, તદહેવ ગન્તું, સો ગન્તબ્બોતિ દસ્સેતિ. ‘‘અકત્વા’’તિ ઇમિના કત્વા પન ગન્તબ્બોતિ દસ્સેતિ. ‘‘**અઞ્ઞત્રા**’’તિ નિપાતો ‘‘વિના’’તિ નિપાતસ્સ પરિયાયોતિ આહ ‘‘વિના’’તિ. અત્તચતુત્થેન વા અત્તપઞ્ચમેન વા સઙ્ઘેન ગન્તું વટ્ટતીતિ યોજના. એત્થ ચ ‘‘**અત્તચતુત્થેન વા**’’તિ ઇદં ઉપોસથકમ્મં સન્ધાય વુત્તં. ‘‘અત્તપઞ્ચમેન વા’’તિ ઇદં પવારણાકમ્મં સન્ધાય વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. **વિહારે**તિ વિહારસીમાય મહાસીમાયન્તિ અત્થો. ઇદઞ્હિ વિહારસીમાનં અભેદેન વુત્તં. **સીમાપી**તિ ખણ્ડસીમાપિ. **ન ગન્તબ્બા**તિ સઙ્ઘસ્સ ગરુકત્તા ન ગન્તબ્બા. **એત્થા**તિ ખણ્ડસીમાદીસુ. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **ગન્તું વટ્ટતી**તિ ગણુપોસથટ્ઠાનતો ગન્તું વટ્ટતિ, સઙ્ઘુપોસથટ્ઠાનતો પન ન વટ્ટતિયેવાતિ દટ્ઠબ્બં. વિસ્સટ્ઠઉપોસથા

આવાસાપિ અઞ્ઞં ગન્તું વટ્ટતીતિ યોજના. **આરઞ્ઞકેનાપી**તિ અરઞ્ઞે એકકેન નિવાસેનપિ. **તત્થા**તિ અઞ્ઞવિહારે. **ઉપોસથ**ન્તિ સઙ્ઘુપોસથઞ્ચ ગણુપોસથઞ્ચ.

૧૮૨. યન્તિ આવાસં. **તત્થા**તિ તં આવાસં. ગન્તું સક્કોમિ ઇતિ જાનેય્યાતિ યોજના. **તત્થા**તિ તસ્મિં આવાસે. ઇમિના નેવ કતોતિ સમ્બન્ધો. નેવ કતો ભવિસ્સતિ ઇતિ જાનેય્યાતિ યોજના.

૧૦૫. વજ્જનીયપુગ્ગલસન્દસ્સનકથા

૧૮૩. હત્થપાસૂપગમનમેવાતિ ઉપોસથસઙ્ઘાદીનં હત્થપાસસ્સ ઉપગમનમેવ. ઇદં પારિવાસિયપારિસુદ્ધિદાનં નામ ન વટ્ટતીતિ યોજના. **તસ્સા**તિ પારિવાસિયપારિસુદ્ધિદાનસ્સ. **અનુપોસથે**તિ એત્થ અકારસ્સ અઞ્ઞત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અઞ્ઞસ્મિં દિવસે’’તિ. તત્થ **અઞ્ઞસ્મિ**ન્તિ દ્વીહિ ઉપોસથેહિ અઞ્ઞસ્મિં. યા સઙ્ઘસામગ્ગી કરિયતિ, તથારૂપિન્તિ યોજના. **કોસમ્બકભિક્ખૂન**ન્તિ કોસમ્બિયં નિવાસીનં ભિક્ખૂનં. સામગ્ગી વિય યા સામગ્ગીતિ યોજના. ‘‘ઠપેત્વા’’તિ ઇમિના **અઞ્ઞત્રા**તિ નિપાતસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **યે પના**તિ ભિક્ખૂ પન સમગ્ગા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપોસથેયેવા**તિ ઉપોસથદિવસેયેવ.

ઇતિ ઉપોસથક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૩. વસ્સૂપનાયિકક્ખન્ધકં

૧૦૭. વસ્સૂપનાયિકાનુજાનનકથા

૧૮૪. વસ્સૂપનાયિકક્ખન્ધકે ‘‘અનનુઞ્ઞાતો’’તિ ઇમિના **અપઞ્ઞત્તો**તિ એત્થ ઞાધાતુયા અનુજાનનત્થં દસ્સેતિ, ‘‘અસંવિહિતો’’તિ ઇમિના ઞાધાતુયા ઠપનત્થં. **તેધા**તિ તે ઇધ. **ઇધ**સદ્દો સાસનઞ્ચ લોકઞ્ચ દેસઞ્ચ પદપૂરણઞ્ચ ઉપાદાય વત્તતિ, ઇધ પન પદપૂરણેતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇધસદ્દો નિપાતમત્તો’’તિ. સંહનનં **સઙ્ઘાતો,** વિનાસોતિ અત્થો. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેતિ ‘‘વિનાસ’’ન્તિ ઇમિના. **સકુન્તક**સદ્દો સકુણપરિયાયોતિ આહ ‘‘સકુણા’’તિ. **સકુણા**તિ ચ વિહઙ્ગમા. તે હિ આકાસે ગન્તું સક્કોન્તીતિ સકુણાતિ વુચ્ચન્તિ. **સંકસાયિસ્સન્તી**તિ એત્થ ‘‘સં કસે અચ્છને’’તિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ સકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા સંપુબ્બો કસેધાતુ અચ્છનત્થોતિ આહ ‘‘વસિસ્સન્તી’’તિ. એકારન્તોયં ધાતુ. **નિબદ્ધવાસ**ન્તિ નિચ્ચવાસં. **વસ્સાનનામકે**તિ વસ્સાનઉતુનામકે. વસ્સાનસ્સ ચતુમાસત્તા ‘‘તેમાસે’’તિ વુત્તં. **વસ્સૂપનાયિકા**તિ એત્થ નીધાતુ ગમનત્થોતિ આહ ‘‘વસ્સૂપગમનાની’’તિ. **અપરજ્જૂ**તિ પુણ્ણમિતો અપરં અહન્તિ અપરજ્જુ, અહત્થે જ્જુપચ્ચયો, અત્થતો પાટિપદદિવસો. અયં અપરજ્જુસદ્દો પઠમન્તનિપાતો. **અસ્સા**તિ આસળ્હીપુણ્ણમિયા. અસમાનાધિકરણવિસયો બાહિરત્થસમાસોયં, અતિક્કન્તાય સતિયાતિ યોજના. **અપરસ્મિં દિવસે**તિ પાટિપદદિવસે. **અસ્સા**તિ સાવણમાસપુણ્ણમિયા. **તસ્મા**તિ યસ્મા ચ અપરજ્જુગતા, યસ્મા ચ માસગતા, તસ્મા. ‘‘અનન્તરે પાટિપદદિવસે’’તિ ઇમિના પાળિયં અપરજ્જુગતાય આસળ્હિયા અનન્તરે પાટિપદદિવસે પુરિમિકા ઉપગન્તબ્બાતિ અત્થં દસ્સેતિ. **આસળ્હિયા**તિ આસળ્હીપુણ્ણમિયા. પચ્છિમનયેપિ માસગતાય આસળ્હિયા અનન્તરે પાટિપદદિવસે પચ્છિમિકા ઉપગન્તબ્બાતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. **આસળ્હિયા**તિ આસળ્હીપુણ્ણમિયા સમીપે પવત્તત્તા આસળ્હીસઙ્ખાતાય સાવણપુણ્ણમિયાતિ અત્થો. પાટિપદદિવસેયેવ વસ્સં ઉપગન્તબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **સકિં વા**તિઆદીસુ વાસદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો.

નિચ્છારેત્વાતિ નિચ્ચારેત્વા, ઉચ્ચારેત્વાતિ અત્થો. અકુક્કખરસઞ્ઞોગેહિ પરો ક્વચિ કુક્કત્તમાપજ્જતિ ‘‘નિક્ખમતી’’તિઆદીસુ વિય. તસ્મા પરસ્સ ચકારસ્સ છકારં કત્વા ‘‘નિચ્છારેત્વા’’તિ વુત્તં.

૧૦૮. વસ્સાનેચારિકાપટિક્ખેપાદિકથા

૧૮૫. આપત્તિ વેદિતબ્બાતિ અનપેક્ખગમનેન ઉપચારાતિક્કમે સાપેક્ખગમનેન અઞ્ઞત્થ અરુણુટ્ઠાપને આપત્તિ વેદિતબ્બા. **વિહારગણનાય આપત્તિયો વેદિતબ્બા**તિ એત્થ વસ્સૂપનાયિકદિવસે વસ્સં અનુપગન્તુકામતાચિત્તેન વિહારં અતિક્કમેય્ય, વિહારગણનાય આપત્તિયો વેદિતબ્બા. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘સચે હી’’તિઆદિ. **તં દિવસ**ન્તિ તસ્મિં વસ્સૂપગમનદિવસે. **સતં આપત્તિયો**તિ એત્થ **સત**ન્તિ સઙ્ખ્યાપધાનત્તા એકવચનન્તિ સદ્દસત્થેસુ વુત્તં . **એકા એવ આપત્તી**તિ અત્તનો વિહારસ્સ અતિક્કમનેયેવ એકા એવ આપત્તિ. કેનચિ અન્તરાયેન અનુપગતેનાતિ સમ્બન્ધો.

વસ્સનામો ઇમસ્સત્થીતિ **વસ્સો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘વસ્સનામક’’ન્તિ. ‘‘પઠમં માસ’’ન્તિ ઇમિના અઞ્ઞપદસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **પઠમં માસ**ન્તિ ચતૂસુ વસ્સમાસેસુ પઠમં માસં. **ઉક્કડ્ઢિતુકામો**તિ ઉપરિ કડ્ઢિતુકામો. **આસળ્હીમાસમેવ**, ન સાવણમાસન્તિ અત્થો. **જુણ્હ**સદ્દો ચન્દપભાયુત્તો માસોતિ આહ ‘‘માસે’’તિ. ચન્દપભાયુત્તો માસોતિ આહ ‘‘માસે’’તિ. ચન્દપભાયુત્તો હિ માસો જોતતિ દિપ્પતીતિ **જુણ્હો**તિ વુચ્ચતિ. તસ્મા ‘‘માસે’’તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ પુણ્ણમિયુત્તો માસોવ ગહેતબ્બો. **કાચિ પરિહાનિ નામા**તિ કિઞ્ચિ સીલાદીનં હાયનં નામ. **અઞ્ઞસ્મિમ્પી**તિ વસ્સૂપગમનતો અઞ્ઞસ્મિમ્પિ. **ધમ્મિકે**તિ ધમ્મેન યુત્તે.

૧૦૯. સત્તાહકરણીયાનુજાનનકથા

૧૮૭. સત્તાહકરણીયેસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ‘‘સત્તાહકરણીયેના’’તિ પદસ્સ સત્તમીસમાસઞ્ચ અનીયસદ્દસ્સ કમ્મત્થઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સત્તાહબ્ભન્તરે યં કત્તબ્બ’’ન્તિ . તત્થ ‘‘સત્તાહબ્ભન્તરે’’તિ ઇમિના સત્તમીસમાસં દસ્સેતિ, ‘‘કત્તબ્બ’’ન્તિ ઇમિના કમ્મત્થં. ‘‘સત્તાહબ્ભન્તરે’’તિ ઇમિના સત્તાહસ્સ અબ્ભન્તરં **સત્તાહ**ન્તિ ઉત્તરપદલોપં દસ્સેતિ. **પહિતે ગન્તુ**ન્તિ એત્થ પહિતેસદ્દસ્સ કત્તુકમ્માનિ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘ભિક્ખુઆદીહિ દૂતે’’તિ. તત્થ ‘‘ભિક્ખુઆદીહી’’તિ ઇમિના કત્તારં દસ્સેતિ, ‘‘દૂતે’’તિ ઇમિના કમ્મં. **સત્તાહ**ન્તિ એત્થ ઉત્તરપદલોપઞ્ચ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અન્તોસત્તાહેયેવા’’તિ. **તત્થેવા**તિ તસ્મિં પહિતટ્ઠાનેયેવ. ‘‘ન ઉટ્ઠાપેતબ્બો’’તિ ઇમિના ‘‘સત્તાહેયેવા’’તિ એત્થ એવસદ્દસ્સ ફલં દસ્સેતિ.

૧૮૯. રસો એતસ્મિં અત્થીતિ **રસવતી**તિ વુત્તે ભત્તગેહં ગહેતબ્બન્તિ આહ ‘‘ભત્તગેહં વુચ્ચતી’’તિ. **ભત્તગેહ**ન્તિ ભત્તપચનગેહં. **પુરાયં સુત્તન્તો**તિ એત્થ પુરા અયન્તિ પદચ્છેદં કત્વા પુરાસદ્દો યાવપરિયાયોતિ આહ ‘‘યાવ અયં સુત્તન્તો’’તિ. ન **પલુજ્જતી**તિ એત્થ લુજધાતુ વિનાસત્થોતિ આહ ‘‘ન વિનસ્સતી’’તિ. **પરિસક્કત**ન્તિ પરિસક્કિરિતબ્બં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પહિતેસુ. **ઇમિનાવ કપ્પિયવચનેના**તિ ઇમિના એવ કપ્પિયેન તિવાક્યસઙ્ખાતેન વચનેન. **એતેસ**ન્તિ એતેસં તિણ્ણં વાક્યાનં. **વેવચનેના**તિ ‘‘યઞ્ઞઞ્ચ યજિતું, સુત્તઞ્ચ ઉગ્ગણ્હિતું, સમણે ચ દસ્સિતુ’’ન્તિ પરિયાયેન. **સત્તસૂ**તિ ઉપાસક ઉપાસિક ભિક્ખુભિક્ખુની સિક્ખમાન સામણેર સામણેરી સઙ્ખાતાસુ સત્તસુ.

૧૧૦. પઞ્ચન્નં અપ્પહિતેપિ અનુજાનનકથા

૧૯૩. પગેવ પહિતેતિ ઇમિના ''અપહિતેપિ ગન્તબ્બ''ન્તિ એત્થ પિસદ્દસ્સ સમ્ભાવનત્થં દસ્સેતિ. પઞ્ચન્નં સહધમ્મિકાનં સન્તિકં ગન્તબ્બભાવસ્સ કારણં વિભજિત્વા દસ્સેન્તો આહ ''ભિક્ખુ ગિલાનો હોતી''તિઆદિ. **દસહી**તિ ''સદ્ધો કમ્મં કત્તુકામો હોતિ, કતં વા સદ્ધેન કમ્મં હોતી''તિ ઇદં અઙ્ગં એકં કત્વા દસહિ. **નવહી**તિ પરિવાસારહં અપનેત્વા નવહિ. **ચતૂહી**તિ ગિલાનઅનભિરતિકુક્કુચ્ચદિટ્ઠિગતઉપ્પન્નસઙ્ખાતેહિ ચતૂહિ. ઇતિ ઇમેહિ છહીતિ યોજના. **સામણેરસ્સપિ છહી**તિ એત્થ છન્નં સરૂપં વિત્થારેત્વા દસ્સેન્તો આહ ''આદિતો''તિઆદિ. તં સુવિઞ્ઞેય્યમેવ. **સામણેરિયા** સન્તિકં પઞ્ચહિ ગન્તબ્બન્તિ યોજના. **પરતો**તિ પરસ્મા, પરસ્મિં વા. અન્ધકટ્ઠકથાયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. યે ઞાતકા વા યે અઞ્ઞાતકા વા અત્થિ, તેસમ્પીતિ યોજના. **ત**ન્તિ વચનં.

૧૧૨. પહિતેયેવઅનુજાનનકથા

૧૯૯. ભિક્ખુગતિકોતિ ભિક્ખુ એવ ગતિ પતિટ્ઠા એતસ્સાતિ ભિક્ખુગતિકોતિ વુત્તે ભિક્ખુનિસ્સિતકો પુરિસોતિ આહ ''ભિક્ખૂહિ સદ્ધિં વસનકપુરિસો''તિ. **પલુજ્જતી**તિ વિનસ્સતિ. **ભણ્ડં છેદાપિત**ન્તિ એત્થ ભણ્ડસદ્દો પરિક્ખારત્થો એવ, ન મૂલધનત્થોતિ આહ ''દબ્બસમ્ભારભણ્ડ''ન્તિ. **છેદાપિત**ન્તિ ચુરાદિગણિકધાતું ''છિન્દાપિત''ન્તિ રુધાદિગણિકધાતુયા વણ્ણેતિ. **દજ્જાહ**ન્તિ એકારલોપસન્ધીતિ આહ ''દજ્જે અહ''ન્તિ. ''દજ્જેહ''ન્તિપિ પાઠો. એવઞ્હિ સતિ અકારલોપસન્ધિ. **દજ્જે**તિ દદેય્યં, દદામિ વા. **સઙ્ઘકરણીયેના**તિ સઙ્ઘસ્સ કાતબ્બેન કિચ્ચેન. તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યંકિઞ્ચી''તિઆદિ. તત્થ યંકિઞ્ચિ કાતબ્બન્તિ યોજના. **ચેતિયછત્તવેદિકાદીસૂ**તિ ચેતિયસ્સ છત્તે ચ વેદિકાય ચ. આદિસદ્દેન સુધાલિમ્પાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **તસ્સા**તિ સઙ્ઘકરણીયસ્સ. નિપ્ફાદનત્થં ગન્તબ્બન્તિ સમ્બન્ધો.

એત્થાતિ વસ્સૂપનાયિકક્ખન્ધકે. ''અનિમન્તિતેના''તિ પદં ''ગન્તુ''ન્તિ પદે ભાવકત્તા. **ગન્તુ**ન્તિ ગમિતું, ગમનં વા ''ન વટ્ટતી''તિ પદે કત્તા. **પઠમંયેવા**તિ ધમ્મસ્સવનતો પઠમમેવ. સન્નિપતિતબ્બં ઇતિ કતિકા કતા હોતીતિ યોજના. **ભણ્ડક**ન્તિ ચીવરાદિભણ્ડકં. **ગન્તું ન વટ્ટતી**તિ સયમેવ ગન્તું ન વટ્ટતીતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. તેન વુત્તં ''સચે પના''તિઆદિ. **તત્થા**તિ તં વિહારં. ''વટ્ટતી''તિ ઇમિના વસ્સચ્છેદો ચ આપત્તિ ચ ન હોતીતિ દસ્સેતિ. **અત્થાયપી**તિ પિસદ્દેન ''ભણ્ડકં ધોવિસ્સામી''તિ અત્થં અપેક્ખતિ. **ન**ન્તિ અન્તેવાસિકં. **વટ્ટતી**તિ આચરિયસ્સ આણાય સત્તાહે અનતિક્કન્તે વટ્ટતિ, વસ્સચ્છેદો ચ આપત્તિ ચ ન હોતિ. સત્તાહે અતિક્કન્તે વસ્સચ્છેદોવ હોતિ, ન આપત્તીતિ અધિપ્પાયો.

૧૧૩. અન્તરાયે અનાપત્તિવસ્સચ્છેદકથા

૨૦૧. અવિદૂરેતિ આસન્ને. **તત્થા**તિ ગામે. **સત્તાહવારેના**તિ સત્તાહે એકવારેન. **અરુણો ઉટ્ઠાપેતબ્બો**તિ વિહારે અરુણો ઉટ્ઠાપેતબ્બો. **તત્રેવા**તિ ગામેયેવ. **મય**ન્તિ ભિક્ખૂ સન્ધાય વુત્તં. પુન **મય**ન્તિ મનુસ્સે સન્ધાય વુત્તં. **તેસંયેવા**તિ વસ્સચ્છેદભિક્ખૂનં એવ. **ત**ન્તિ સલાકભત્તાદિં. **વસ્સગ્ગેના**તિ વસ્સગણનાય.

વસ્સાવાસિકન્તિ વસ્સાવાસાનં દાતબ્બં ચીવરં. **તત્થા**તિ તસ્મિં વિહારે. યેસં પાપિતન્તિ સમ્બન્ધો. **વિહારે**તિ વુટ્ઠિતગામવિહારે. ઉપનિક્ખિત્તકં ભણ્ડન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇધા**તિ ભિક્ખુનો નિવાસટ્ઠાને. યં ચીવરાદિવેભઙ્ગિયભણ્ડં અત્થિ, તન્તિ યોજના. **તત્થેવા**તિ વુટ્ઠિતગામવિહારે એવ. **ઇતો**તિ ખેત્તવત્થુઆદિતો. કપ્પિયકારકાનં હત્થેતિ સમ્બન્ધો. **તત્રુપ્પાદેપી**તિ તસ્સ વિહારસ્સ દિન્નખેત્તવત્થુઆદિતો ઉપ્પાદે પચ્ચયેપિ. ''તત્થેવ ગન્ત્વા અપલોકેત્વા

ભાજેતબ્બ''ન્તિ વચનસ્સ યુત્તિં દસ્સેન્તો આહ ''સઙ્ઘિકઞ્હી''તિઆદિ. **અન્તોવિહારે વા**તિ અન્તોસીમાય વા. **ઉભયત્થા**તિ અન્તોસીમબહિસીમ સઙ્ખાતેસુ દ્વીસુ ઠાનેસુ ઠિતં વેભઙ્ગિયભણ્ડન્તિ સમ્બન્ધો.

૧૧૪. સઙ્ઘભેદે અનાપત્તિવસ્સચ્છેદકથા

૨૦૨. **ભિન્નો**તિ એત્થ તપચ્ચયસ્સ અતીતત્થે અયુત્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ''ભિન્ને સઙ્ઘે કરણીયં નત્થી''તિ. **યો પના**તિ સઙ્ઘો પન. ઇદં ''ભિજ્જિસ્સતી''તિપદે કત્તા, ''આસઙ્કિતો''તિપદે કમ્મં. ''ભિજ્જિસ્સતી''તિ ઇમિના **ભિન્નો**તિ એત્થ તપચ્ચયસ્સ અનાગતત્થે પવત્તભાવં દસ્સેતિ. **ભિક્ખુનીહિ સઙ્ઘો ભિન્નો**તિ એત્થ કિં ભિક્ખુનીહિ સઙ્ઘો ભિન્નોતિ દટ્ઠબ્બોતિ આહ ''ન ભિક્ખુનીહિ સઙ્ઘો ભિન્નોતિ દટ્ઠબ્બો''તિ. **એતન્તિ** ભિક્ખુનીહિ અભિન્નભાવં. **એતા પના**તિ ભિક્ખુનિયો પન. **તન્તિ** સઙ્ઘં. **એતન્તિ** ''સમ્બહુલાહિ ભિક્ખુનીહિ સઙ્ઘો ભિન્નો''તિ વચનં.

૧૧૫. વજાદીસુ વસ્સૂપગમનકથા

૨૦૩. ''ગોપાલકાનં નિવાસટ્ઠાન''ન્તિ ઇમિના ગોપાલકા ગાવો વિય વજે નિવસન્તીતિ દસ્સેતિ.

ઉપકટ્ઠસદ્દો આસન્નપરિયાયોતિ આહ ''આસન્નાયા''તિ. **તત્થા**તિ કુટિકાયં. **ઇધા**તિ ઇમિસ્સં કુટિકાયં. અવિહારત્તા ''ઇધાતિ''સામઞ્ઞવસેન વુત્તં. **તિક્ખત્તુન્તિ** ઇદં ઉક્કટ્ઠવસેન વુત્તં. હેટ્ઠા હિ ''સકિં વા દ્વિક્ખત્તું વા તિક્ખત્તું વા''તિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૮૪) વુત્તત્તા સકિમ્પિ વટ્ટતીતિ દટ્ઠબ્બં. **તમ્પી**તિ સાલાસઙ્ખેપેન ઠિતસકટમ્પિ. ''આલયો''તિ ઇમિના ''ઇધ વસ્સં ઉપેમી''તિ વચીભેદો ન કાતબ્બોતિ દસ્સેતિ. **આલયો**તિ ચ સત્થે ''ઇધ વસ્સં વસિસ્સામી''તિ ચિત્તસ્સ અલ્લીયનં. **મગ્ગપટિપન્નેયેવ સત્થે**તિ અનાદરે ભુમ્મવચનં. **તત્થેવા**તિ સત્થેયેવ. સત્થો અતિક્કમતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ પત્થિતટ્ઠાને. **વિપ્પકિરતી**તિ વિસું વિસું ગચ્છતિ . સચે અગામકે ઠાને વિપ્પકિરતિ, પુરિમં ગામં સન્નિવત્તિતબ્બં. ન અઞ્ઞગામં ગન્તબ્બં. **તતો**તિ ગામતો.

ઉપગન્તબ્બન્તિ ''ઇધ વસ્સં ઉપેમી''તિ તિક્ખત્તું વત્વા ઉપગન્તબ્બં. **તત્થેવા**તિ સમુદ્દેયેવ. **કૂલન્તિ** તીરં. તઞ્હિ કુલતિ ઉદકં આવરતીતિ **કૂલન્તિ** વુચ્ચતિ. **અયઞ્ચા**તિ નાવાયં વસ્સૂપગમનભિક્ખુ. **અનુતીરમેવા**તિ અનુક્કમેન, અનુસારેન વા તીરમેવ. **અઞ્ઞત્થા**તિ પઠમલદ્ધગામતો અઞ્ઞસ્મિં ઠાને. **તત્થેવા**તિ પઠમલદ્ધગામેયેવ.

ઇતીતિઆદિ નિગમનં. **પવારેતુઞ્ચ લભતી**તિ એત્થ ચસદ્દો વાક્યસમ્પિણ્ડનત્થો. **પુરિમેસુ ચ પના**તિ એત્થ ચસદ્દો બ્યતિરેકત્થો, પનસદ્દો વિસેસત્થજોતકો. **અનાપત્તિ હોતી**તિ અનાપત્તિમત્તમેવ હોતિ.

૧૧૬. વસ્સં અનુપગન્તબ્બટ્ઠાનકથા

૨૦૪. **રુક્ખસુસીરેયેવા**તિ રુક્ખસ્સ વિવરે એવ. વિવરઞ્હિ સુ સં ઇરતિ ગચ્છતીતિ **સુસીરો**તિ વુચ્ચતિ. **પદરચ્છદનન્તિ** ફલકેહિ છાદિતં. **પવિસનદ્વારન્તિ** પવિસનનિક્ખમનદ્વારં. પવિસનઞ્ચ નિક્ખમનઞ્ચ **પવિસનન્તિ** વિરૂપેકસેસેન કાતબ્બં. **ખાણુમત્થકે**તિ ખાણુનો ઉપરિ. **વિટભી**તિ વિટં અઞ્ઞમઞ્ઞવેધનં અપતિ ગચ્છતીતિ વિટપો, પકારસ્સ ભકારં, ઇત્થિલિઙ્ગજોતકઈપચ્ચયઞ્ચ કત્વા વિટભીતિ વુચ્ચતિ. **તત્થા**તિ અટ્ટકે. **યસ્સા**તિ ભિક્ખુનો, નત્થીતિ સમ્બન્ધો. **પઞ્ચન્નં છદનાનન્તિ** તિણપણ્ણઇટ્ઠકાસિલાસુધાસઙ્ખાતાનં (ચૂળવ॰ ૩૦૩) પઞ્ચન્નં છદનાનં. ઇદઞ્ચ યેભુય્યવસેન વુત્તં પદરચ્છદનાદીનમ્પિ ગહિતત્તા. **દ્વારબન્ધનન્તિ** દ્વારેન બન્ધિતબ્બં. **છવકુટિકા**તિ છવાનં સયનટ્ઠાને સુસાને કતા કુટિકા છવકુટિકાતિ વુચ્ચતિ. **ટઙ્કિતમઞ્ચાદી**તિઆદિસદ્દેન ટઙ્કિતપીઠં સઙ્ગણ્હાતિ. **તત્થા**તિ

છવકુટિયં. **અઞ્ઞં કુટિકન્તિ** છવકુટિતો અઞ્ઞં કુટિકં. **આવરણન્તિ** ભિત્તિં. **દ્વારન્તિ** પવિસનનિક્ખમનદ્વારં. **છત્તકુટિકા નામેસાતિ** એસા છત્તેન કતા કુટિકા નામ. મહન્તેન કપલ્લેન કુટિકં કત્વાતિ સમ્બન્ધો.

૧૧૭. અધમ્મિકકતિકાકથા

૨૦૫. અઞ્ઞાપીતિ ‘‘અન્તરાવસ્સં ન પબ્બાજેતબ્બ’’ન્તિ કતિકાય અઞ્ઞાપિ. કતિકા હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સાતિ** અધમ્મિકકતિકાય. **વુત્તન્તિ** ચતુત્થપારાજિકવણ્ણનાયં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૨.૨૨૬) વુત્તં.

૧૧૮. પટિસ્સવદુક્કટાપત્તિકથા

૨૦૭. પટિસ્સવે આપત્તિ દુક્કટસ્સાતિ એત્થ કિં વસ્સાવાસપટિસ્સુતેયેવ દુક્કટાપત્તિ હોતીતિ આહ ‘‘ન કેવલ’’ન્તિઆદિ. **એતસ્સેવાતિ** વસ્સાવાસસ્સેવ. **એવમાદિનાપીતિ** પિસદ્દો ‘‘પટિસ્સવે’’તિ એત્થ યોજેતબ્બો. ‘‘પટિસ્સવેપી’’તિ હિ અત્થો. **તસ્સ તસ્સાતિ** કમ્મસ્સ. **તઞ્ચ ખોતિ** તઞ્ચ દુક્કટં વિસંવાદનપચ્ચયા હોતીતિ યોજના. **પઠમમ્પીતિ** પિસદ્દો ‘‘પચ્છાપી’’તિ પદં સમ્પિણ્ડેતિ. પઠમમ્પિ હિ પાચિત્તિયં, પચ્છાપિ દુક્કટન્તિ અત્થો.

સો તદહેવ અકરણીયોતિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **પુરિમિકા ચ ન પઞ્ઞાયતીતિ** એત્થ પુરે ભવા પુરિમા, સા એવ પુરિમિકા, પાટિપદતિથી. નાનાસીમાય દ્વીસુ આવાસેસુ વસ્સં ઉપગચ્છન્તસ્સ દુતિયે ‘‘વસિસ્સામી’’તિ પઠમાવાસસ્સ ઉપચારતો નિક્ખન્તમત્તે પઠમસેનાસનગ્ગાહસ્સ પસ્સમ્ભનં સન્ધાય વુત્તં ‘‘પુરિમિકા ચ ન પઞ્ઞાયતી’’તિ. **અરુણં અનુટ્ઠાપેત્વાતિ** વસ્સં ઉપગમનવિહારે અરુણં અનુટ્ઠાપેત્વા. **તદહેવાતિ** તસ્મિં વસ્સૂપગમનઅહનિ એવ, પક્કન્તસ્સાપીતિ સમ્બન્ધો. **પિસદ્દસ્સ** ગરહત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘કો પન વાદો’’તિઆદિ. **આલયોતિ** ચિત્તસ્સ અલ્લીયનં. **અસતિયાતિ** સતિપમુટ્ઠેન. **વસ્સં ન ઉપેતીતિ** ‘‘ઇમસ્મિં વિહારે ઇમં તેમાસં વસ્સં ઉપેમી’’તિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૮૪) વચીભેદં કત્વા વસ્સં ન ઉપેતિ.

સત્તાહન્તિ સત્તાહેન, અનાગતાયાતિ સમ્બન્ધો. **નવમિતોતિ** પુબ્બકત્તિકમાસસ્સ જુણ્હપક્ખનવમિતો, પચ્છિમકત્તિકમાસસ્સ જુણ્હપક્ખનવમિતો વા. **મા વા આગચ્છતુ, અનાપત્તીતિ** વસ્સંવુત્થત્તા મા વા આગચ્છતુ, અનાપત્તીતિ અત્થો.

ઇતિ વસ્સૂપનાયિકક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૪. પવારણાક્ખન્ધકં

૧૨૦. અફાસુકવિહારકથા

૨૦૯. પવારણાક્ખન્ધકે **અલ્લાપોતિ** એત્થ આત્યૂપસગ્ગસ્સ આદિકમ્મત્થં, લપધાતુયા ચ કથનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પઠમવચન’’ન્તિ. આદિતો, આદિમ્હિ વા લપનં કથનં, લપતિ અનેનાતિ વા **અલ્લાપો** સંયોગે પરે રસ્સો. સં પુન લપનં, લપતિ વા અનેનાતિ **સલ્લાપો. હત્થવિલઙ્ઘકેનાતિ** એત્થ વિપુબ્બો લઘિધાતુ ઉક્ખિપનત્થોતિ આહ ‘‘હત્થુક્ખેપકેના’’તિ. **પસુસંવાસન્તિ** એત્થ **પસૂતિ** સબ્બચતુપ્પદા. તે હિ અઞ્ઞમઞ્ઞં પસન્તિ બાધન્તિ, મનુસ્સાદીહિ વા પસીયન્તિ બાધીયન્તીતિ પસવોતિ વુચ્ચન્તિ. **પસૂનં વિય સંવાસન્તિ** પસૂનં સંવાસો વિય સંવાસોતિ **પસુસંવાસો,** તં પસુસંવાસં. તમત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘પસવોપિ હી’’તિઆદિ. **તથાતિ** યથા ન કરોન્તિ,

તથાતિ અત્થો. **એતેપી**તિ ભિક્ખવોપિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા અકંસુ, તસ્મા. **નેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ એળકસંવાસસપત્તસંવાસેસુ. **મૂગબ્બત**ન્તિ મૂગસ્સ વતં વિય વતન્તિ મૂગબ્બતં, સુઞ્ઞવચનવતન્તિ અત્થો. **તિત્થિયસમાદાન**ન્તિ તિત્થિયેહિ સમાદાતબ્બં. **વતસમાદાન**ન્તિ સમાદાતબ્બં વતં. **અઞ્ઞમઞ્ઞાનુલોમતા**તિ એત્થ તાસદ્દસ્સ ભાવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અનુલોમભાવો''તિ. ઇમિના ''દેવતા''તિઆદીસુ (સં॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧.૧; ખુ॰ પા॰ અટ્ઠ॰ ૫.એવમિચ્ચાદિપાઠવણ્ણના; સુ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.અઙ્ગલસુત્તવણ્ણના) વિય તાપચ્ચયસ્સ સ્વત્થં ''જનતા''તિઆદીસુ (પે॰ વ॰ અટ્ઠ॰ ૪૬૦) વિય સમૂહત્થઞ્ચ નિવત્તેતિ. ''અઞ્ઞમઞ્ઞં વત્તુ''ન્તિ વચનસ્સ યુત્તિં દસ્સેન્તો આહ ''વદન્તુ મ''ન્તિઆદિ. વદન્તં ભિક્ખું વત્તુન્તિ યોજના. ''આપત્તીહિ વુટ્ઠાનભાવો''તિ ઇમિના **આપત્તિવુટ્ઠાનતા**તિ પદસ્સ પઞ્ચમીસમાસઞ્ચ તાપચ્ચયસ્સ ભાવત્થઞ્ચ દસ્સેતિ. ''વિનય''ન્તિઆદિના પુરતો કત્વા કરણં **પુરેક્ખારો**, તસ્સ ભાવો **પુરેક્ખારતા**, વિનયં પુરેક્ખારતા **વિનયપુરેક્ખારતા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ પુરસદ્દસ્સ એકારત્તં સદ્દસત્થેસુ (મોગ્ગલ્લાનબ્યાકરણે ૫.૧૩૪ સુત્તે) વદન્તિ. તસ્સ યુત્તિં દસ્સેન્તો આહ ''વદન્તુમ''ન્તિઆદિ (મોગ્ગલ્લાનબ્યાકરણે ૫.૧૩૪ સુત્તે).

૨૧૦. સબ્બસઙ્ગાહિકાતિ ''સઙ્ઘો પવારેય્યા''તિ સામઞ્ઞતો વુત્તત્તા સબ્બેસં તેવાચિકાદીનં સઙ્ગાહકા. **ઞત્તી**તિ ઞાપેતિ સઙ્ઘં એતાય વચનાયાતિ ઞત્તિ. સબ્બસઙ્ગાહિકભાવં વિત્થારેન્તો આહ ''એવઞ્હિ વુત્તે''તિઆદિ. **તેવાચિક**ન્તિ તિસ્સો વાચા એતસ્સાતિ તેવાચિકં, તીહિ વાચાહિ કત્તબ્બન્તિ વા તેવાચિકં. એસેવ નયો સેસેસુપિ. **સમાનવસ્સિક**ન્તિ સમાનં વસ્સં એતેસન્તિ સમાનવસ્સા, તેહિ કત્તબ્બન્તિ સમાનવસ્સિકં. **અઞ્ઞ**ન્તિ દ્વેવાચિકએકવાચિકં.

૨૧૧. અચ્છન્તીતિ એત્થ આસધાતુયા ઉપવેસનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''નિસિન્નાવ હોન્તી''તિ. ''ન ઉટ્ઠહન્તી''તિ ઇમિના એવફલં દસ્સેતિ. **તદમન્તરા**તિ એત્થ ''તદન્તરા''તિ વત્તબ્બે વાચાસિલિટ્ઠવસેન મકારાગમં કત્વા વુત્તન્તિ આહ ''તદન્તરા''તિ. તસ્સ અત્તનો પવારિતકાલસ્સ અન્તરા. ''**યાવ પવારેન્તી**''તિ પદસ્સ નિયમત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''તાવતકં કાલ''ન્તિ. **યાવા**તિ નિપાતસ્સ પયોગત્તા ''તદમન્તરા''તિ એત્થ અભિવિધિઅવધ્યત્થે પઞ્ચમીવિભત્તિ હોતીતિ દટ્ઠબ્બં.

૧૨૧. પવારણાભેદકથા

૨૧૨. ચાતુદ્દસિકાયાતિ ભણ્ડનકારકેહિ ઉપદ્દુતત્તા પચ્ચુક્કડ્ઢિતાય પુબ્બકત્તિકમાસસ્સ કાળપક્ખચાતુદ્દસિકાય. ''અજ્જ પવારણા પન્નરસી''તિ પુબ્બકિચ્ચં કાતબ્બન્તિ યોજના.

પવારણાકમ્મેસૂતિ નિદ્ધારણે ભુમ્મં, ''અધમ્મેન વગ્ગં પવારણાકમ્મ''ન્તિઆદીસુ સમ્બન્ધિતબ્બં. **અધમ્મેન વગ્ગ**ન્તિ એત્થ **અધમ્મં** નામ સઙ્ઘો હુત્વાપિ સઙ્ઘપવારણમકત્વા ગણપવારણાય કરણં, ગણો હુત્વાપિ ગણપવારણમકત્વા સઙ્ઘપવારણાય કરણઞ્ચ. વગ્ગં નામ એકસીમાયં વસન્તાનમ્પિ સબ્બેસં એકતો અસન્નિપતનં.

અધમ્મેન સમગ્ગન્તિ એત્થ અધમ્મં વુત્તનયમેવ. **સમગ્ગં** નામ સબ્બેસં એકતો સન્નિપતનં.

ધમ્મેન વગ્ગન્તિ એત્થ **ધમ્મં** નામ સઙ્ઘો હુત્વા સઙ્ઘપવારણાય કરણં, ગણો હુત્વા ગણપવારણાય કરણઞ્ચ. **વગ્ગં** વુત્તનયમેવ. **ધમ્મેન સમગ્ગં** સુવિઞ્ઞેય્યમેવ. **ઇતિ**સદ્દો પરિસમાપનત્થો.

૨૧૩. **એવં દિન્નાયા**તિ એવં પાળિયં વુત્તનયેનેવ દિન્નાય. **પવારેતબ્બ**ન્તિ વસ્સંવુત્થપવારણાય પવારેતબ્બં. **તિસ્સો**તિ તિસ્સનામકો. દિટ્ઠેન વા વદતૂતિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ તિસ્સનામકં ભિક્ખું. સઙ્ઘો અનુકમ્પં ઉપાદાય વદતૂતિ યોજના. **વુડ્ઢતરો**તિ પવારણાદાયકો તંહારકતો વુડ્ઢતરો. **હી**તિ લદ્ધગુણો. **તેના**તિ પવારણાહારકેન. **તસ્સા**તિ પવારણાદાયકસ્સ.

ઇધાપિ ચાતિ ઇમસ્મિં પવારણાક્ખન્ધકેપિ ચ. અપિસદ્દો ઉપોસથક્ખન્ધકં અપેક્ખતિ. **અવસેસકમ્મત્થાયા**તિ પવારણાકમ્મતો અવસેસાનં કમ્માનમત્થાય હોતીતિ સમ્બન્ધો. પવારણાય આહટાય સતિયાતિ યોજના. **તસ્સ ચા**તિ પવારણાદાયકસ્સ ચ. **સબ્બેસ**ન્તિ પવારણાદાયકસ્સ ચ સઙ્ઘસ્સ ચાતિ સબ્બેસં. **અઞ્ઞં પન કમ્મ**ન્તિ પવારણાકમ્મતો અઞ્ઞં કમ્મં પન. **તેન પન ભિક્ખુના**તિ પવારણાદાયકેન ભિક્ખુના પન. એત્થ ચ તદહુપવારણાય અત્તનો ચ સઙ્ઘસ્સ ચ સચે પવારણાકમ્મમેવ હોતિ, પવારણાયેવ દાતબ્બા. અથ અઞ્ઞમેવ કમ્મં હોતિ, છન્દોયેવ દાતબ્બો. યદિ પવારણાકમ્મઞ્ચ અઞ્ઞકમ્મઞ્ચ હોતિ, પવારણા ચ છન્દો ચ દાતબ્બો . તં સન્ધાય વુત્તં ''તદહુ પવારણાય પવારણં દેન્તેન છન્દમ્પિ દાતુ''ન્તિ (મહાવ॰ ૨૧૩). **તેના**તિ દાનહેતુના.

૨૧૮. **અજ્જ મે પવારણા**તિ એત્થ પાળિનયતો અઞ્ઞં અટ્ઠકથાનયં દસ્સેન્તો આહ ''સચે''તિઆદિ.

૨૧૯. **વુત્તનયમેવા**તિ ઉપોસથક્ખન્ધકે (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૬૯) વુત્તનયમેવ.

૨૨૨. **પુન પવારેતબ્બ**ન્તિ એત્થ ન કેવલં પવારણાયેવ પુન કાતબ્બા, પુબ્બકિચ્ચાદીનિપિ પુન કાતબ્બાનીતિ દસ્સેન્તો આહ ''પુન પુબ્બકિચ્ચ''ન્તિઆદિ.

૨૨૮. **એસેવ નયો**તિ ''અજ્જ પવારણા પન્નરસી''તિ પુબ્બકિચ્ચં અતિદિસતિ. **અસ્સા**તિ વચનસ્સ. **ઞત્તિ**ન્તિ ''સુણાતુ મે ભન્તે સઙ્ઘો અજ્જ પવારણા''તિ ઞત્તિં. **પચ્છિમેહી**તિ પચ્છિમવસ્સં ઉપગતેહિ ભિક્ખૂહિ. **ઉપોસથગ્ગે**તિ ઉપોસથસ્સ ગણ્હનટ્ઠાને ગેહે. **દ્વે ઞત્તિયો**તિ પવારણાઞત્તિ ચ ઉપોસથઞત્તિ ચાતિ દ્વે ઞત્તિયો. **ઇદઞ્ચા**તિ ઇદં વક્ખમાનં પન. **એત્થા**તિ પુરિમિકપચ્છિમિકભિક્ખૂનં સંસગ્ગટ્ઠાને. **પુરિમિકાય ઉપગતેહી**તિ વિભત્તઅપાદાનં અનુમેય્યવિસયઅપાદાનં, થોકતરાતિ સમ્બન્ધો, સહાદિયોગો વા, સમસમાતિ સમ્બન્ધો. **સમસમા**તિ સમેન, સમતો વા સમા સમસમા, અતિરેકસમાતિ અત્થો. કિઞ્ચિ ઊનં વા અધિકં વા નત્થીતિ અધિપ્પાયો. **ઇતી**તિ ઇદં લક્ખણં.

સોતિ પચ્છિમિકો ભિક્ખુ. **ઇતરેના**તિ પચ્છિમિકેન. **તેસ**ન્તિ પુરિમિકાનં. **એકેના**તિ પુરિમિકેન. **એકસ્સા**તિ પચ્છિમિકસ્સ. પુન **એકેના**તિ પચ્છિમિકેન. ''એકસ્સા''તિ અનુવત્તેતબ્બો, પુરિમિકસ્સાતિ અત્થો. પુરિમવસ્સૂપગતેહિ અધિકતરાતિ સમ્બન્ધો. **થોકતરેહી**તિ પચ્છિમવસ્સૂપગતેહિ થોકતરેહિ પુરિમવસ્સૂપગતેહીતિ યોજના.

કત્તિકાયાતિ પચ્છિમકત્તિકાય. **ચાતુમાસિનિયા પવારણાયા**તિ ચતુન્નં માસાનં પૂરણિયા પવારણાય. **પવારણાઞત્તિં ઠપેત્વા**તિ સમસમા હુત્વાપિ પવારણાદિવસત્તા પવારણાઞત્તિં ઠપેત્વા. **તેહી**તિ પચ્છિમિકેહિ. **ઇતરેહી**તિ પુરિમિકેહિ. **તેસ**ન્તિ પચ્છિમિકાનં. **થોકતરા વા**તિ એકાદિના થોકતરા વા. **તેસ**ન્તિ પુરિમિકાનં. **તેહી**તિ પચ્છિમિકેહિ.

૨૩૩. **સઙ્ઘસામગ્ગિયા**તિ એત્થ કીદિસી સઙ્ઘસામગ્ગી વેદિતબ્બાતિ આહ ‘‘કોસમ્બકસામગ્ગીસદિસાવ વેદિતબ્બા’’તિ. **એત્થા**તિ સામગ્ગીપવારણાયં. **અપ્પમત્તકે**તિ પત્તચીવરાદિં પટિચ્ચ ઉપ્પન્ને અપ્પમત્તકે વિવાદે. **પવારણાયમેવા**તિ પવારણાદિવસેયેવ. કસ્મિં દિવસે સામગ્ગીપવારણા કાતબ્બાતિ આહ ‘‘સામગ્ગીપવારણ’’ન્તિઆદિ. **પઠમપવારણ**ન્તિ પુબ્બકત્તિકપુણ્ણમિં. **યાવ કત્તિકચાતુમાસિની પુણ્ણમા**તિ અયં અવધિ અનભિવિધિઅવધિ નામ. કસ્મા? કત્તિકચાતુમાસિનિપુણ્ણમિં ઠપેત્વા અન્તોયેવ ગહેતબ્બત્તા. **એત્થન્તરે**તિ એતસ્મિં દ્વિન્નં પુણ્ણમિનમન્તરે અટ્ઠવીસતિપમાણે દિવસે કાતબ્બા. **તતો**તિ એત્થન્તરસઙ્ખાતા અટ્ઠવીસદિવસતો.

૧૪૦. દ્વેવાચિકાદિપવારણાકથા

૨૩૪. **ઞત્તિં ઠપેન્તેનાપી**તિ **પિ**સદ્દો ન કેવલં પવારેન્તેન એવ દ્વેવાચિકં પવારેતબ્બં, અથ ખો ઞત્તિં ઠપેન્તેનાપિ દ્વેવાચિકઞત્તિયેવ ઠપેતબ્બાતિ દસ્સેતિ. **એત્થ ચા**તિ ‘‘સમાનવસ્સિકં પવારેતુ’’ન્તિ પાઠે ચ. **સમાનવસ્સિકા**તિ ગણનવસેન સમાનં વસ્સં એતેસન્તિ સમાનવસ્સિકા, સમાને વસ્સે ઉપસમ્પાદેન્તીતિ વા સમાનવસ્સિકા. **એકતો**તિ એકસ્મિં ખણે, એકપહારેન વા.

૧૪૧. પવારણાઠપનકથા

૨૩૬. સબ્બં સઙ્ગણ્હાતીતિ **સબ્બસઙ્ગાહિકં**. પુગ્ગલસ્સ ઠપનં **પુગ્ગલિકં**. **તત્થા**તિ દ્વીસુ પવારણાઠપનેસુ . સબ્બસઙ્ગાહિકે ઠપિતા હોતીતિ સમ્બન્ધો. યાવ રેકારો અત્થિ, તાવાતિ યોજના. ભાસિયિત્થાતિ **ભાસિતા**. લપિયિત્થાતિ **લપિતા**. ન પરિયોસિયિત્થાતિ **અપરિયોસિતા**. **એત્થન્તરે**તિ એતસ્મિં સુકારરેકારાનં અન્તરે. **એકપદેપી**તિ **પિ**સદ્દો એકક્ખરેપીતિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. **ઠપિતા**તિ ‘‘સુણાતુ મે ભન્તે સઙ્ઘો, ઇત્થન્નામો પુગ્ગલો સાપત્તિકો, તસ્સ પવારણં ઠપેમી’’તિ ઞત્તિયા ઠપિતા. **ય્યકારે**તિ ‘‘પવારેય્યા’’તિ એત્થ ય્યકારે. **તતો**તિ ય્યકારતો. પુગ્ગલિકઠપને પન અટ્ઠપિતા હોતીતિ સમ્બન્ધો. **સંકારતો**તિ ‘‘સઙ્ઘં ભન્તે’’તિ એત્થ સંકારતો. **સબ્બપચ્છિમો**તિ તીસુ વારેસુ તતિયવારે સબ્બેસં અક્ખરાનં પચ્છિમો ટિકારો અત્થીતિ યોજના. **એત્થન્તરે**તિ એતસ્મિં સંકારટિકારાનં અન્તરે. **તસ્મા**તિ યસ્મા પરિયોસિતા હોતિ, તસ્મા. ‘‘એસેવ નયો’’તિ વુત્તવચનં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘એતાસુપિ હી’’તિઆદિ. તત્થ **એતાસુપી**તિ દ્વેવાચિકએકવાચિકસમાનવસ્સિકાસુપિ. પિસદ્દો તેવાચિકમપેક્ખતિ. **ઠપનખેત્ત**ન્તિ ઠપનસ્સ ભૂમિ. **ઇતિ**સદ્દો પરિસમાપનત્થો.

૨૩૭. **અનુયુઞ્જિયમાનો**તિ એત્થ અનુયુઞ્જસદ્દો પુચ્છનત્થોતિ આહ ‘‘પુચ્છિયમાનો’’તિ. **પરતો**તિ પરસ્મિંયેવ ખન્ધકેતિ (મહાવ॰ ૨૩૭) અત્થો. **અલં ભિક્ખુ મા ભણ્ડનન્તિઆદીની**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ‘‘મા કલહં, મા વિવાદ’’ન્તિવચનાનિ સઙ્ગણ્હાતિ, વચનાનિ વત્વા ઓમદ્દિત્વાતિ યોજના. **વચનોમદ્દના**તિ વચનેનેવ ઓમદ્દના. **હી**તિ સચ્ચં. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં પવારણાઠપનટ્ઠાને. **અનુદ્ધંસિતં પટિજાનાતી**તિ એત્થ પટિજાનનાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અમૂલકેન પારાજિકેન અનુદ્ધંસિતો અયં મયા’’તિ. ‘‘લિઙ્ગનાસનાયા’’તિ ઇમિના દણ્ડકમ્મનાસનસંવાસનાસનાનિ નિવત્તેતિ.

૨૩૮. **એત**ન્તિ ‘‘અસુકા આપત્તી’’તિ વચનં. **કલહસ્સ મુખ**ન્તિ કલહસ્સ ઉપાયો.

૧૪૩. વત્થુઠપનાદિકથા

૨૩૯. ચોરા અગમંસુ કિરાતિ સમ્બન્ધો. પોક્ખરણિતો નીહરિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ ભિક્ખુ, એવમાહાતિ સમ્બન્ધો. **વુત્થેના**તિ વસન્તેન, યેન કેનચિ કતન્તિ સમ્બન્ધો. **તં પુગ્ગલ**ન્તિ વત્થુકતં તં પુગ્ગલં. **એત્થા**તિ ''વત્થું ઠપેત્વા સઙ્ઘો પવારેય્યા''તિ પાઠે . ઇમિના વત્થુના અપદિસાહીતિ સમ્બન્ધો. **ન**ન્તિ પુગ્ગલં. **અનુવિજ્જિત્વા**તિ અનુયુઞ્જિત્વા, પુચ્છિત્વાતિ અત્થો.

એકો ભિક્ખુ પૂજેસિ, પિવીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **તદનુરૂપો**તિ તેસં પૂજનપિવનાનં અનુરૂપો. **સો**તિ ચોદકો ભિક્ખુ. **તં ગન્ધ**ન્તિ તં સરીરગન્ધં. યં પુગ્ગલન્તિ યોજના. **ઠપેસી**તિ પવારણાય ઠપેસિ. **અયમસ્સા**તિ અયં દોસો અસ્સ પુગ્ગલસ્સ.

ઇદાનેવ નન્તિ એત્થ ''ન''ન્તિ પદં ''પુગ્ગલ''ન્તિ પદેન યોજેતબ્બં. નં પુગ્ગલન્તિ હિ અત્થો. **ઉભય**ન્તિ વત્થુઞ્ચ પુગ્ગલઞ્ચાતિ ઉભયં. **કલ્લં વચનાયા**તિ યુત્તં કથેતું. કસ્મા કલ્લં વચનાયાતિ યોજના. પવારણતો પુબ્બે, પચ્છા ચાતિ સમ્બન્ધો. ઇતિ તસ્મા કલ્લં વચનાયાતિ યોજના. **ઇદઞ્હિ ઉભય**ન્તિ વત્થુપુગ્ગલસઙ્ખાતં ઇદમેવ ઉભયં. પવારણાય પુબ્બેતિ યોજના. **ઉક્કોટેન્તસ્સા**તિ ચાલેન્તસ્સ.

૧૪૪. ભણ્ડનકારકવત્થુકથા

૨૪૦. **ચતુત્થપઞ્ચમા**તિ છસુ પક્ખેસુ પોટ્ઠપાદમાસસ્સ જુણ્હપક્ખકાળપક્ખસઙ્ખાતા ચતુત્થપઞ્ચમા. **તતિયો**તિ સાવણમાસસ્સ કાળપક્ખો તતિયો. **તતિયચતુત્થપઞ્ચમા વા**તિ એત્થ **તતિયો**તિ સાવણમાસસ્સ કાળપક્ખો. **ચતુત્થો**તિ પોટ્ઠપાદમાસસ્સ જુણ્હપક્ખો. **પઞ્ચમો**તિ તસ્સેવ કાળપક્ખો. ''તતિય...પે॰... પઞ્ચમા વા''તિ પદાનિ ''દ્વે વા તયો વા''તિ પદેહિ યથાક્કમં યોજેતબ્બાનિ. **ચતુત્થે વા કતે**તિ ચતુત્થપક્ખે વા પન્નરસિભાવેન કતે. **દ્વે ચાતુદ્દસિકા**તિ તતિયપક્ખે ચ ચાતુદ્દસિયા સદ્ધિં દ્વે ચાતુદ્દસિકા. **ઇમે**તિ ભણ્ડનકારકા. **તે**તિ ભણ્ડનકારકા.

અસંવિહિતાતિ એત્થ **અ**કારસ્સ વિરહત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સંવિદહનવિરહિતા''તિ. તત્થ **સંવિદહનવિરહિતા**તિ સંવિદહનરક્ખવિરહિતા. **આગમનજાનનત્થાયા**તિ ભણ્ડનકારકાનં આગમનસ્સ જાનનત્થાય. **કિલન્તત્થા**તિ તુમ્હે કિલન્તા ભવથ. ''સમ્મોહં કત્વા''તિ ઇમિના **વિક્ખિત્વા**તિ પદસ્સ વિક્ખેપં કત્વાતિ અત્થં દસ્સેતિ. **નો ચે લભેથા**તિ એત્થ કિમત્થાય ન લભેથાતિ આહ ''બહિસીમં ગન્તુ''ન્તિ. ''ભણ્ડનકારકાનં...પે॰... હોન્તી''તિ ઇમિના અલભનસ્સ કારણં દસ્સેતિ. **ય**ન્તિ આગમં જુણ્હં. **કોમુદિયા ચાતુમાસિનિયા**તિ પચ્છિમકત્તિકપુણ્ણમાયં. સા હિ કુમુદાનમત્થિતાય કોમુદી, ચતુન્નં વસ્સિકાનં માસાનં પૂરણત્તા ચાતુમાસિનીતિ વુચ્ચતિ. તદા હિ કુમુદાનિ સુપુપ્ફિતાનિ હોન્તિ, તસ્મા કુમુદાનં સમૂહા, કુમુદાનિ એવ વા **કોમુદા**, તે એત્થ અત્થીતિ **કોમુદી**તિ વુચ્ચતિ, કુમુદવતીતિ વુત્તં હોતિ . **અવસ્સં પવારેતબ્બ**ન્તિ ધુવં પવારેતબ્બં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ત**ન્તિ કોમુદિં ચાતુમાસિનિં.

૧૪૫. પવારણાસઙ્ગહકથા

૨૪૧. **અઞ્ઞતરો ફાસુવિહારો**તિ એત્થ ફાસુવિહારો નામ કોતિ આહ ''તરુણસમથો વા તરુણવિપસ્સના વા''તિ. ઇમિના તરુણસમથવિપસ્સના ફાસું વિહરતિ અનેનાતિ **ફાસુવિહારો**તિ દસ્સેતિ. **પરિબાહિરા ભવિસ્સામા**તિ એત્થ કસ્મા ઇમમ્હા ફાસુવિહારા પરિબાહિરા ભવિસ્સન્તીતિ આહ ''અનિબદ્ધરત્તિટ્ઠાનદિવાટ્ઠાનાદિભાવેના''તિઆદિ. તત્થ **અનિબદ્ધરત્તિટ્ઠાનદિવાટ્ઠાનાદિભાવેના**તિ અનિબદ્ધદિવાટ્ઠાનાદિભાવેન હેતુભૂતેન, અસક્કોન્તાતિ સમ્બન્ધો.

આદિસદ્દેન અનિબદ્ધચઙ્કમાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. ‘‘છન્દદાનં પટિક્ખિપતી’’તિ ઇમિના ‘‘સબ્બેહેવ એકજ્ઝં સન્નિપતિતબ્બ’’ન્તિ વાક્યસ્સ અઞ્ઞત્થાપોહનં દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ઇમેસુ તીસુ છન્દદાનં ન વટ્ટતિ, તસ્મા પટિક્ખિપતીતિ યોજના. અયં પવારણાસઙ્ગહો નામ ન દાતબ્બોતિ યોજના. તરુણસમથવિપસ્સનાલાભી એકપુગ્ગલો વા હોતૂતિ યોજના. ‘‘એકસ્સપિ દાતબ્બોયેવા’’તિ ઇમિના અયં પવારણાસઙ્ગહો એકસ્સ દિન્નોપિ સબ્બેસં દિન્નો હોતીતિ દસ્સેતિ. પવારણાસઙ્ગહે દિન્ને સતીતિ યોજના. **આગન્તુકા**તિ સટ્ઠિવસ્સાપિ આગન્તુકા. **તેસ**ન્તિ દિન્નપવારણાસઙ્ગહાનં. **અન્તરાપી**તિ કોમુદિયા ચાતુમાસિનિયા અન્તરાપિ.

ઇતિ પવારણાક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૫. ચમ્મક્ખન્ધકં

૧૪૭. સોણકોળિવિસવત્થુકથા

૨૪૨. ચમ્મક્ખન્ધકે **ઇસ્સરિયાધિપચ્ચ**ન્તિ એત્થ ઇસ્સરસ્સ ભાવો **ઇસ્સરિયં**, અધિપતિનો ભાવો **આધિપચ્ચં**, ઇસ્સરિયઞ્ચ આધિપચ્ચઞ્ચ, તેહિ સમન્નાગતં ઇસ્સરિયાધિપચ્ચન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇસ્સરભાવેન ચ અધિપતિભાવેન ચ સમન્નાગત’’ન્તિ. ‘‘રાજભાવ’’ન્તિ ઇમિના **રજ્જ**ન્તિ એત્થ રઞ્ઞો ભાવો રજ્જન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘રઞ્ઞા કત્તબ્બકિચ્ચ’’ન્તિ ઇમિના રઞ્ઞો ઇદં **રજ્જ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘કોળિવીસોતિ ગોત્ત’’ન્તિ ઇદં અટ્ઠકથાવાદવસેન વુત્તં , અપદાને પન તસ્સ જાતક્ખણે પિતરા કોટિવીસધનસ્સ દિન્નત્તા ‘‘કોળિવીસો નામા’’તિ વુત્તં. વુત્તઞ્હિ તત્થ

> ‘‘જાતપુત્તસ્સ મે સુત્વા, પિતુ છન્દો અયં અહુ;
> દદામહં કુમારસ્સ, વીસકોટી અનૂનકા’’તિ.

ઇમિના પાળિનયેન ‘‘કોટિવીસો’’તિ વત્તબ્બે ‘‘ચક્કવાળ’’ન્તિઆદીસુ વિય ટકારસ્સ ળકારં કત્વા **કોળિવીસો**તિ વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. **અઞ્જનવણ્ણાની**તિ અઞ્જનસ્સ વણ્ણો વિય વણ્ણો એતેસન્તિ અઞ્જનવણ્ણાનિ. લોમાનિ જાતાનિ હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ સોણો. ઠપેસિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **તેહી**તિ અસીતિસહસ્સપુરિસેહિ. **પણ્ણસાલ**ન્તિ પણ્ણેન છાદિતં, તેન ચ પરિક્ખિત્તં સાલં. **ઉણ્ણપાવારણ**ન્તિ ઉણ્ણમયં ઉત્તરાસઙ્ગં. **પાદપુઞ્છનિક**ન્તિ પાદં પુઞ્છતિ સોધેતિ અનેનાતિ પાદપુઞ્છનિયં, તદેવ પાદપુઞ્છનિકં. **સબ્બેવા**તિ સોણેન સહ અસીતિસહસ્સપુરિસા એવ. **તસ્સ ચા**તિ સોણસ્સ ચ. **પુબ્બયોગો**તિ પુબ્બૂપાયો.

અસીતિગામિકસહસ્સાનીતિ એત્થ ગામેસુ વસન્તીતિ ગામિકા, તેસં અસીતિસહસ્સાનિ અસીતિગામિકસહસ્સાનીતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તેસૂ’’તિઆદિ. તત્થ ‘‘કુલપુત્તાન’’ન્તિ ઇમિના વસન્ત્યત્થે પવત્તસ્સ ણિકપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ‘‘અસીતિસહસ્સાની’’તિ ઇમિના સદ્દન્તરોપિ અસીતિસહસ્સસદ્દાનં સમાસભાવં દસ્સેતિ. **કેનચિદેવા**તિ એત્થ ‘‘કેનચિ ઇવા’’તિ પદવિભાગં કત્વા દકારો પદસન્ધિમત્તો, ઇવસદ્દો ઉપમત્થોતિ આહ ‘‘કેનચિ કરણીયેન વિયા’’તિ. અથ વા ‘‘ન પના’’તિઆદિના એવફલસ્સ દસ્સિતત્તા ‘‘કેનચિ એવા’’તિ પદચ્છેદં કત્વા એવત્થોપિ યુજ્જતેવાતિ દટ્ઠબ્બં. **અસ્સા**તિ બિમ્બિસારરઞ્ઞો. **તસ્સા**તિ સોણસ્સ. દસ્સનાય અઞ્ઞત્ર કિઞ્ચિ કરણીયં ન અત્થીતિ યોજના. **રાજા**તિ બિમ્બિસારો રાજા, સન્નિપાતાપેસીતિ સમ્બન્ધો. **દિટ્ઠધમ્મિકે અત્થે**તિ એત્થ દિટ્ઠધમ્મસદ્દો ઇધલોકત્થો, ઇકસદ્દો હિતત્થે પવત્તોતિ આહ ‘‘ઇધલોકહિતે’’તિ. ‘‘અમ્હાક’’ન્તિ ઇમિના

‘‘**સો નો ભગવા**’’તિ એત્થ **નો**સદ્દો અમ્હસદ્દકારિયોતિ દસ્સેતિ. અમ્હાકં સો ભગવાતિ યોજના. **સમ્પરાયિકે**તિ પરલોકહિતે.

‘‘જાનાપેમી’’તિ ઇમિના ‘‘**પટિવેદેમી**’’તિ એત્થ વિદધાતુયા ઞાણત્થં દસ્સેતિ. **પટિકાય નિમુજ્જિત્વા**તિ એત્થ પટિકાસદ્દો અડ્ઢેન્દુપાસાણવાચકોતિ આહ ‘‘અડ્ઢચન્દપાસાણે’’તિ. સો હિ પટતિ અડ્ઢભાવં ગચ્છતીતિ **પટિકા**તિ વુચ્ચતિ. પટિકાસદ્દોયં અત્થરણવિસેસેપિ વત્તતિ. **યસ્સ દાની**તિ એત્થ યસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તેસં હિતકરણીયત્થસ્સા’’તિ. ઇમિના અયં યંસદ્દો ન તંસદ્દાપેક્ખોતિ દસ્સેતિ. અથ વા **યસ્સા**તિ યો અસ્સ. અસ્સ તેસં હિતકરણીયત્થસ્સ યો કાલો અત્થિ, તં કાલં ભગવા જાનાતીતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ અસીતિગામિકસહસ્સાનં. **પચ્છાયાય**ન્તિ એત્થ પકારો પચ્ચન્તત્થવાચકોતિ આહ ‘‘વિહારપચ્ચન્તે છાયાય’’ન્તિ. **સમ્મનાહરન્તી**તિ સં પુનપ્પુનં મનસાગતં અભિમુખં હરન્તીતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુનપ્પુનં મનસિકરોન્તી’’તિ. ‘‘પસાદવસેના’’તિ ઇમિના ‘‘કોધવસેના’’તિઆદીનિ પટિક્ખિપતિ. ‘‘પુન વિસિટ્ઠતર’’ન્તિ ઇમિના **ભિય્યોસો મત્તાયા**તિ નિપાતસ્સ અત્થં દસ્સેતિ.

સોણસ્સ પબ્બજ્જાકથા

૨૪૩. ‘‘મક્ખિતો’’તિ ઇમિના કુરતિ વિપ્ફારતિ બ્યાપેતીતિ **કુટો**તિ વુત્તે કુરધાતુયા વિપ્ફારણં નામ મક્ખિતત્થોતિ દસ્સેતિ. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. ઇમિના ગાવો આહનન્તિ એત્થાતિ **ગવાઘાતન**ન્તિ અત્થં દસ્સેભિ. **તન્તિસ્સરે**તિ તન્તિયા ગુણસ્સ સરે. **વાદનકુસલો**તિ વાદને કુસલો. **ખરમુચ્છિતા**તિ ખરેન મુચ્છિતા. ‘‘સરસમ્પન્ના’’તિ ઇમિના સરો એતિસ્સમત્થીતિ **સરવતી**, વીણાતિ દસ્સેતિ. **કમ્મઞ્ઞા**તિ એત્થ કમ્મસદ્દતો ખમત્થે ઞપચ્ચયોતિ આહ ‘‘કમ્મક્ખમા’’તિ. **મન્દમુચ્છના**તિ મન્દેન મુચ્છના. **સમે ગુણે**તિ એત્થ **સમો** નામ મજ્ઝિમો, **ગુણો** નામ મુખ્યતો વીણાય જિયા, ઉપચારતો સરોતિ આહ ‘‘મજ્ઝિમે સરે’’તિ. **વીરિયસમથ**ન્તિ એત્થ વીરિયઞ્ચ સમથો ચાતિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ‘‘વીરિયસમ્પયુત્તં સમથ’’ન્તિ. ઇમિના વીરિયેન સમ્પયુત્તં સમથં **વીરિયસમથ**ન્તિ દસ્સેતિ. ‘‘વીરિયં સમથેન યોજેહી’’તિ ઇમિના વીરિયેન સમથં યોજેહીતિ અત્થોપિ દસ્સિતોતિ દટ્ઠબ્બં. **ઇન્દ્રિયાનઞ્ચ સમત**ન્તિ એત્થ સદ્ધાદીનિ પઞ્ચિન્દ્રિયાનેવ ગહેતબ્બાનિ, ન અઞ્ઞાનીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સદ્ધાદીનં ઇન્દ્રિયાન’’ન્તિ. ‘‘સમભાવ’’ન્તિ ઇમિના તાપચ્ચયો ભાવત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ ‘‘ઇન્દ્રિયાનં સમત’’ન્તિપાઠે, સદ્ધાદીસુ ઇન્દ્રિયેસુ વા. **તત્થ ચ નિમિત્તં ગણ્હાહી**તિ એત્થ ભાવેનભાવલક્ખણે થપચ્ચયો હોતીતિ આહ ‘‘તસ્મિં સમથે સતી’’તિ. આદાસે સતિ મુખબિમ્બેન કત્તુભૂતેન ઉપ્પજ્જિતબ્બં ઇવ, તસ્મિં સમથે સતિ યેન નિમિત્તેન કત્તુભૂતેન ઉપ્પજ્જિતબ્બન્તિ યોજના. સમથસ્સ નિમિત્તં **સમથનિમિત્તં**, ઇન્દ્રિયાનં સમભાવો. એસેવ નયો સેસેસુપિ. સમથનિમિત્તાદીનિ ચત્તારિ એકસેસેન વા સામઞ્ઞનિદ્દેસેન વા ‘‘નિમિત્ત’’ન્તિ વુચ્ચતિ.

૨૪૪. અઞ્ઞં બ્યાકરેય્યન્તિ એત્થ અઞ્ઞં બ્યાકરોન્તો અત્તાનં ‘‘અરહા અહ’’ન્તિ જાનાપેતીતિ આહ ‘‘અરહા અહ’’ન્તિ જાનાપેય્ય’’ન્તિ. **છ ઠાનાની**તિ એત્થ ઠાનસદ્દો કારણત્થોતિ આહ ‘‘છ કારણાની’’તિ . ‘‘પટિવિજ્ઝિત્વા’’તિઆદિના **અધિમુત્તો**તિ પદસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. સદ્દત્થો પન અધિમુચ્ચતીતિ **અધિમુત્તો**તિ દટ્ઠબ્બો. અરહત્તં વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ વિત્થારો. **અસમ્મોહો**તી**તિ એત્થ આકારત્થવાચકો **ઇતિ**સદ્દો પુબ્બપદેસુપિ યોજેત્વા ‘‘નેક્ખમં ઇતિ વુચ્ચતી’’તિઆદિના યોજના કાતબ્બા.

‘‘પટિવેધરહિત’’ન્તિ ઇમિના **કેવલં સદ્ધામત્તક**ન્તિ એત્થ મત્તસદ્દસ્સ નિવત્તેતબ્બત્થં દસ્સેતિ. **પટિવેધપઞ્ઞાયા**તિ મગ્ગપઞ્ઞાય. ‘‘અસમ્મિસ્સ’’ન્તિ ઇમિના કેવલસદ્દસ્સ અસમ્મિસ્સત્થં દસ્સેતિ. **પટિચય**ન્તિ એત્થ પટિસદ્દો અનુપચ્છિન્નત્થો, ચિધાતુ વડ્ઢનત્થોતિ આહ ‘‘પુનપ્પુનં કરણેન વડ્ઢિ’’ન્તિ, મગ્ગપટિવેધેન વીતરાગત્તાયેવાતિ સમ્બન્ધો. **તન્નિન્નમાનસોયેવા**તિ તસ્મિં ફલસમાપત્તિવિહારે નિન્નમાનસો એવ.

લાભસક્કારસિલોકન્તિ એત્થ લભનં **લાભો**, સુટ્ઠુ કરણં **સક્કારો**, સિલોકનં વણ્ણભણનં **સિલોકો**, લાભો ચ સક્કારો ચ સિલોકો ચ લાભસક્કારસિલોકન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ચતુપચ્ચયલાભઞ્ચા’’તિઆદિ. **તેસંયેવા**તિ ચતુન્નં પચ્ચયાનમેવ. ‘‘સીલઞ્ચ વતઞ્ચા’’તિ ઇમિના **સીલબ્બત**ન્તિપદસ્સ દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ.

ભુસસદ્દસ્સ કલિઙ્ગરત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ‘‘બલવન્તો’’તિ ‘‘ખીણાસવસ્સા’’તિ ઇમિના **નેવસ્સા**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. ‘‘ગહેત્વા’’તિ ઇમિના **પરિયાદિયન્તી**તિ એત્થ પરિપુબ્બઆપુબ્બદાધાતુયા ગહણત્થં દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. કિલેસા કરોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ કિલેસાનં. **આનેઞ્જપ્પત્ત**ન્તિ એત્થ ઇઞ્જનં કમ્પનં ઇઞ્જં, ન ઇઞ્જં અનેઞ્જં, તમેવ આનેઞ્જં, તં પત્તન્તિ આનેઞ્જપ્પત્તન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અચલનપ્પત્ત’’ન્તિ. **વયઞ્ચા**તિ **ચ**સદ્દો અવુત્તસમ્પિણ્ડનત્થોતિ આહ ‘‘વયમ્પિ ઉપ્પાદમ્પી’’તિ.

ઉપાદાનક્ખયસ્સાતિ એત્થ ઉપાદાનક્ખયં અધિમુત્તસ્સાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉપયોગત્થે સામિવચન’’ન્તિ. ‘‘ઉપ્પાદઞ્ચ વયઞ્ચા’’તિ ઇમિના **આયતનુપ્પાદ**ન્તિ એત્થ ઉપ્પાદસદ્દેન વયોપિ અવિનાભાવતો ગહેતબ્બોતિ દસ્સેતિ. **સમ્મા**તિ નિપાતો ઞાયત્થોતિ આહ ‘‘હેતુના નયેના’’તિ. **સન્તચિત્તસ્સા**તિ એત્થ સન્તસદ્દસ્સ ખેદાદીસુપિ પવત્તત્તા ઇધ નિબ્બુતત્થે વત્તતીતિ આહ ‘‘નિબ્બુતચિત્તસ્સા’’તિ. **અનુનયપટિઘેહી**તિ અનુ પુનપ્પુનં આરમ્મણે ચિત્તં નેતીતિ **અનુનયો**, રાગો, આરમ્મણે પટિહઞ્ઞતીતિ **પટિઘો**, દોસો, અનુનયો ચ પટિઘો ચ અનુનયપટિઘા, તેહિ. ઇટ્ઠે અનુનયો, અનિટ્ઠે પટિઘો હોતીતિ સમ્બન્ધો દટ્ઠબ્બો.

૧૪૮. દિગુણાદિઉપાહનપટિક્ખેપકથા

૨૪૫. અઞ્ઞં બ્યાકરોન્તીતિ એત્થ અઞ્ઞસદ્દો સબ્બનામસુદ્ધનામવસેન દુવિધો. તેસુ ઇધ સુદ્ધનામં, તં પન બાલે ચ દારકે ચ અરહત્તે ચ પવત્તતિ, ઇધ પન અરહત્તેતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અરહત્તં બ્યાકરોન્તી’’તિ. **યેના**તિ સભાવેન. **અરહાતિ ઞાયતી**તિ અરહાઇતિ અત્થો ઞાયતિ. **સો**તિ સભાવો. **સુત્તવણ્ણનાતોયેવા**તિ અઙ્ગુત્તરટ્ઠકથાતો એવ. **ન ઉપનીતો**તિ ન ઉપરિ નીતો. **એકચ્ચે મોઘપુરિસા**તિ એકચ્ચેસદ્દો અઞ્ઞેપરિયાયો, મોઘસદ્દો તુચ્છવેવચનોતિ આહ ‘‘અઞ્ઞે પન તુચ્છપુરિસા’’તિ. ‘‘હસમાના વિયા’’તિ ઇમિના **હસમાનકં મઞ્ઞે**તિ એત્થ મઞ્ઞેસદ્દો વિયત્થોતિ દસ્સેતિ. **અસન્તમેવા**તિ અવિજ્જમાનંયેવ. **એકપલાસિક**ન્તિ એત્થ પલાસસદ્દો પણ્ણવાચકો. પટલં નામ પણ્ણં વિય હોતિ, તસ્મા ‘‘એકપટલ’’ન્તિ વુત્તં. **અસીતિસકટવાહે**તિ એત્થ અસીતિ પદં સકટપદેન સમ્બન્ધં કત્વા અસીતિસકટેહિ વહિતબ્બેતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. ‘‘દ્વે સકટભારા એકો વાહો’’તિ ઇમિના વાહાનં ચત્તાલીસભાવં દસ્સેતિ. **સત્તહત્થિકઞ્ચ અનીક**ન્તિ એત્થ અનીકસ્સ સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘છ હત્થિનિયો ચા’’તિઆદિ. સત્તન્નં હત્થીનં સમૂહો **સત્તહત્થિકં**. સત્તઅનીકત્તા એકૂનપઞ્ઞાસહત્થિનો હોન્તિ. તેસુ સત્ત હત્થિનો, દ્વાચત્તાલીસ હત્થિનિયો હોન્તિ. **દ્વિગુણા**તિ એત્થ ગુણસદ્દો પટલત્થોતિ આહ ‘‘દ્વિપટલા’’તિ. **ગુણઙ્ગુણૂપાહના**તિ એત્થ દ્વિગુણતિગુણાનં વિસું ગહિતત્તા પારિસેસતો ગુણઙ્ગુણભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ચતુપટલતો પટ્ઠાય વુચ્ચતી’’તિ.

ગુણઙ્ગુણૂપાહનાતિ પટલપટલા ઉપાહના, બહુપટલા ઉપાહનાતિ અત્થો. ઉકારેન સહ યોજેત્વા ગકારો સજ્ઝાયિતબ્બો ચ લિખિતબ્બો ચ. ઇદાનિ પોત્થકેસુ પન ઉકારો ન દિસ્સતિ.

૧૪૯. સબ્બનીલિકાદિપટિક્ખેપકથા

૨૪૬. **સબ્બાવ નીલિકા**તિ સબ્બાવ ઉપાહનાયો નીલિકા, સબ્બટ્ઠાનેસુ નીલમેતાસન્તિ **સબ્બનીલિકા**તિપિ કાતબ્બો. **તત્થ ચા**તિ તેસુ નીલિકાદીસુ ચ. ઉમ્મારપુપ્ફસ્સ વણ્ણો વિય વણ્ણો એતિસ્સાતિ **ઉમ્મારપુપ્ફવણ્ણા**. એવં સેસેસુપિ. **અદ્દારિટ્ઠકવણ્ણા**તિ એત્થ **અદ્દો**તિ અલ્લો. **અરિટ્ઠો**તિ ફેણિલરુક્ખો વા કાકો વા, તસ્મા અદ્દો અલ્લો અરિટ્ઠો ફેણિલરુક્ખો, કાકો વાતિ અદ્દારિટ્ઠો, તદેવ અદ્દારિટ્ઠકો, અદ્દારિટ્ઠકસ્સ વણ્ણો વિય વણ્ણો એતિસ્સાતિ અદ્દારિટ્ઠકવણ્ણા . **એતાસૂ**તિ સબ્બનીલિકાદીસુ. **પુઞ્છિત્વા**તિ પરિમજ્જિત્વા. **અપ્પમત્તકેનાપી**તિ **પિ**સદ્દો સમ્ભાવને. સબ્બનીલાદિકે ભિન્ને કા નામ કથાતિ અત્થો.

‘‘યાસં વદ્ધાયેવ નીલા’’તિ ઇમિના નીલકા વદ્ધિકા એતાસન્તિ **નીલકવદ્ધિકા**તિ છટ્ઠીબાહિરત્થસમાસં દસ્સેતિ. **વદ્ધિકા**તિ ચ નદ્ધિ. સા હિ ઉપાહનતલતો વદ્ધયતીતિ વદ્ધિકાતિ ચ ઉપાહનતલં બન્ધતિ ઇમાયાતિ વદ્ધિકાતિ ચ વુચ્ચતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પીતકવદ્ધિકાદીસુ. **એતાયોપી**તિ નીલકવદ્ધિકાદિકા ઉપાહનાયોપિ. **તલે**તિ ઉપાહનાય તલે. ‘‘ખલ્લકં બન્ધિત્વા’’તિ ઇમિના ખલ્લકેન બન્ધિતબ્બાતિ **ખલ્લકબદ્ધા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **યોનકઉપાહના**તિ યોનકજાતીનં મનુસ્સાનં ઉપાહના. **પલિગુણ્ઠેત્વા**તિ પરિસમન્તતો વેઠેત્વા. ‘‘ઉપરિ…પે॰… જઙ્ઘ’’ન્તિ ઇમિના પુટબદ્ધતો વિસેસં દસ્સેતિ. **તૂલપિચુના**તિ તૂલસઙ્ખાતેન પિચુના. ‘‘તિત્તિરપત્તસદિસા’’તિ ઇમિના તિત્તિરસ્સ પત્તં વિય **તિત્તિરપત્તિકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તિત્તિરો**તિ ચ એકો સકુણવિસેસો. **કણ્ણિકટ્ઠાને**તિ દ્વિન્નં વદ્ધિકાનં એકતો સમાગમટ્ઠાને. ‘‘મેણ્ડ…પે॰… કતા’’તિ ઇમિના મેણ્ડસ્સ વિસાણેન સદિસા વદ્ધિકા એતાસન્તિ **મેણ્ડવિસાણવદ્ધિકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તથેવા**તિ યથા મેણ્ડઅજસિઙ્ગસણ્ઠાને વદ્ધે યોજેત્વા કતા, તથેવાતિ અત્થો. ‘‘વિચ્છિકા…પે॰… કતા’’તિ ઇમિના વિચ્છિકાય અળો **વિચ્છિકાળો**, સો વિય વદ્ધિકા એતાસન્તિ **વિચ્છિકાળિકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. અળસદ્દો ‘‘અળચ્છિન્નો’’તિઆદીસુ (મહાવ॰ ૧૧૯) અઙ્ગુટ્ઠવાચકો, ઇધ પન નઙ્ગુટ્ઠવાચકો, તસ્મા વુત્તં ‘‘નઙ્ગુટ્ઠસણ્ઠાને’’તિ. **તલેસૂ**તિ ઉપાહનાય તલેસુ. ‘‘મોર…પે॰… સિબ્બિકા’’તિ ઇમિના મોરપિઞ્છેહિ પરિસમન્તતો, પરિક્ખિપિત્વા વા સિબ્બિતા **મોરપિઞ્છપરિસિબ્બિતા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ચિત્રા ઉપાહનાયો**તિ એત્થ ચિત્રસદ્દો વિચિત્રત્થોતિ આહ ‘‘વિચિત્રા’’તિ. **એતાસૂ**તિ ખલ્લકબદ્ધાદીસુ. **વળઞ્જેતબ્બા**તિ પરિભુઞ્જિતબ્બા. વળજિ પરિભોગેતિ ધાતુપાઠો (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૫ જકારન્તધાતુ). તાલુજો તતિયો. **તેસુ પના**તિ ખલ્લકાદીસુ પન. **સતિ** સન્તેસૂતિ યોજના. સીહચમ્મેન પરિક્ખિપિતબ્બાતિ **સીહચમ્મપરિક્ખતા**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરિયન્તેસૂ’’તિઆદિ. **પક્ખિબિળાલો**તિ તુલિયો. સો હિ પક્ખયુત્તત્તા ચ બિળાલમુખસદિસમુખત્તા ચ પક્ખિબિળાલોતિ વુચ્ચતિ. ઇમિના **લુવકચમ્મપરિક્ખતા**તિ એત્થ લુવકસદ્દો પક્ખિબિળાલપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. ‘‘ઉલૂકચમ્મપરિક્ખતા’’તિપિ પાઠો. **એતાસુપી**તિ સીહચમ્મપરિક્ખતાદીસુપિ. યા કાચિ ઉપાહનાયોતિ સમ્બન્ધો.

૨૪૭. **ઓમુક્ક**ન્તિ એત્થ અવત્યૂપસગ્ગસ્સ વિયોગત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પટિમુઞ્ચિત્વા અપનીત’’ન્તિ. પુરાણં ગુણઙ્ગુણૂપાહનન્તિ અત્થો.

૧૫૧. અજ્ઝારામે ઉપાહનપટિક્ખેપકથા

૨૪૮. ''યેન સિપ્પેના''તિઆદિના અભિ અધિકં જીવન્તિ અનેનાતિ **અભિજીવનં**, કિંતં? સિપ્પન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **તસ્સા**તિ સિપ્પસ્સ . **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સાસને. યંસદ્દો વચનવિપલ્લાસોતિ આહ ''યે તુમ્હે''તિ. **હી**તિ સચ્ચં. **યંનિપાતો**તિ યંઇતિ નિપાતો યદિસદ્દસ્સ અત્થે પવત્તતીતિ યોજના. **આચરિયા એવા**તિ એવસદ્દેન આચરિયમત્તભાવં પટિક્ખિપતિ. **હી**તિ સચ્ચં. **સો**તિ અવસ્સિકો. **તન્તિ** છબ્બસ્સં. **નિસ્સાય વચ્છતી**તિ અવસ્સિકસ્સ ચતુવસ્સકાલે છબ્બસ્સસ્સ દસવસ્સિકત્તા તં નિસ્સાય વસતિ. ઉપજ્ઝાયમત્તં દસ્સેન્તો આહ ''ઉપજ્ઝાયસ્સા''તિઆદિ. **મહન્તતરા**તિ અત્તનો વુડ્ઢતરા. ઉપજ્ઝાયસ્સ મત્તં પમાણમેતેસન્તિ **ઉપજ્ઝાયમત્તા**.

૨૪૯. પાદતો નિક્ખન્તેન ખીલસદિસેન મંસેન પવત્તો આબાધો **પાદખીલાબાધો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''પાદતો''તિઆદિ. પાદતો નિક્ખન્તન્તિ સમ્બન્ધો.

૨૫૧. **તિણપાદુકા**તિઆદીસુ તિણેન કતા પાદુકા તિણપાદુકાતિ વચનત્થાદિં દસ્સેન્તો આહ ''યેન કેનચિ તિણેના''તિઆદિ. તં સુવિઞ્ઞેય્યમેવ. ''ભૂમિયં સુપ્પતિટ્ઠિતાતિ''આદિના ન સઙ્કમિતબ્બાતિ **અસઙ્કમનીયા**તિ અત્થં દસ્સેતિ.

૨૫૨. **અઙ્ગજાતેનેવા**તિ અત્તનો અઙ્ગજાતેન એવ. **અઙ્ગજાતન્તિ** ગાવીનં અઙ્ગજાતં. **ઓગાહેત્વા**તિ એત્થ ઓત્યૂપસગ્ગો દળ્હત્થોતિ આહ ''દળ્હં ગહેત્વા''તિ.

૧૫૩. યાનાદિપટિક્ખેપકથા

૨૫૩. **ઇત્થિયુત્તેના**તિ એત્થ રૂળીવસેન ધેનુપિ ઇત્થી નામાતિ આહ ''ધેનુયુત્તેના''તિ. **પુરિસન્તરેના**તિ એત્થ પુરિસો એવ અન્તરો અઞ્ઞો એત્થાતિ **પુરિસન્તરં** યાનં. પુરિસન્તરો નામ અત્થતો સારથીતિ આહ ''પુરિસસારથિના''તિ, યાનેનાતિ યોજના. **ગઙ્ગામહિયાયા**તિ એત્થ ગઙ્ગા ચ મહી ચ ગઙ્ગામહી, તત્થ કીળિકા ગઙ્ગામહિયાતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ગઙ્ગામહીકીળિકાયા''તિ. તત્થ હિ ઇત્થિપુરિસા યાનેહિ ઉદકકીળં કીળન્તિ. **પુરિસયુત્તં હત્થવટ્ટકન્તિ** એત્થ ''અનુજાનામિ ભિક્ખવે પુરિસયુત્તઞ્ચ હત્થવટ્ટકઞ્ચા''તિ દસ્સેન્તો આહ ''એત્થા''તિઆદિ. તત્થ **પુરિસયુત્તન્તિ** પુરિસેન યુજ્જિતબ્બન્તિ પુરિસયુત્તં યાનં. **હત્થવટ્ટકન્તિ** હત્થેન વટ્ટેતબ્બન્તિ હત્થવટ્ટકં યાનં. **યાનુગ્ઘાતેના**તિ યાનસ્સ ઉલ્લઙ્ઘિત્વા ગમનેન. હનધાતુ હિ ગત્યત્થો. તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યાનં અભિરુહન્તસ્સા''તિઆદિ. ''તપ્પચ્ચયા''તિ ઇમિના યાનુગ્ઘાતેનાતિ એત્થ હેત્વત્થે કરણવચનન્તિ દસ્સેતિ. **પીઠકસિવિકન્તિ** પીઠેન સહ કતં સિવિકં. **પટપોટલિકન્તિ** પટમયં પોટલિકં.

૧૫૪. ઉચ્ચાસયનમહાસયનપટિક્ખેપકથા

૨૫૪. ઉચ્ચં આસયનં **ઉચ્ચાસયનં**. મહન્તં આસયનં **મહાસયનં**. આસન્દિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **પમાણાતિક્કન્તાસનન્તિ** દીઘાસનં. તઞ્હિ આગમ્મ સદતિ નિસીદતીતિ એત્થ, આયતં વા સુટ્ઠું દદાતીતિ **આસન્દી**તિ વુચ્ચતિ. **વાળરૂપાની**તિ સીહબ્યગ્ઘાદિવાળરૂપાનિ. પાદેસુ વાળરૂપાનિ પરિચ્છિન્દિત્વા અઙ્કીયતિ લક્ખીયતીતિ **પલ્લઙ્કો**. **ગોનકો**તિ ગવતિ દીઘલોમેહિ ઉગ્ગચ્છતિ એત્થાતિ ગોનકો. **કોજવો**તિ કુયં ભૂમિયં જવતિ ગચ્છતીતિ કોજવો. **તસ્સા**તિ ગોનકસ્સ. લોમાનિ ચતુરઙ્ગુલાધિકાનિ હોન્તિ કિરાતિ યોજના. **વાનચિત્રઉણ્ણામયત્થરણો**તિ વાનેન સિબ્બનેન સઞ્જાતં ચિત્રરૂપમેત્થાતિ વાનચિત્રં, ઉણ્ણાય નિબ્બત્તો **ઉણ્ણામયો**, સોયેવ અત્થરણો ઉણ્ણામયત્થરણો, વાનચિત્રઞ્ચ તં ઉણ્ણામયત્થરણો ચેતિ વાનચિત્રઉણ્ણામયત્થરણો.

સેતત્થરણોતિ સેતત્થિકેહિ સેવીયતીતિ સોતો, સોયેવ અત્થરણો સેતત્થરણો. ઇમિના અત્થેન પટતિ સેતભાવં ગચ્છતીતિ **પટિકા**તિ કાતબ્બં. પટિકાસદ્દોયં અટ્ઠેન્દુપાસાણેપિ પવત્તતિ. **ઘનપુપ્ફકો**તિ ઘનં કથિનં પુપ્ફમેત્થાતિ ઘનપુપ્ફકો. ઇમિના ઘનપુપ્ફસઙ્ખાતં પટલમેત્થ અત્થીતિ **પટલિકા**તિ દસ્સેતિ. **સો**તિ અત્થરણો. **આમલકપટો**તિ આમલકપુપ્ફં દસ્સેત્વા કતો પટો. **તૂલિકા**તિ તૂલં પૂરેત્વા કતા તૂલિકા. **વિકતિકા**તિ સીહબ્યગ્ઘાદિરૂપેહિ (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૫) વિચિત્તાકારેન કરીયતીતિ વિકતિકા. **દીઘનિકાયટ્ઠકથાયં** ‘‘**ઉદ્દલોમી**તિ ઉભતોદસં ઉણ્ણામયત્થરણં. **એકન્તલોમી**તિ એકતોદસં ઉણ્ણામયત્થરણ’’ન્તિ વુત્તં. ઇધ પન ‘‘**ઉદ્દલોમી**તિ એકતો ઉગ્ગતલોમં ઉણ્ણામયત્થરણં, **એકન્તલોમી**તિ ઉભતો ઉગ્ગતલોમં ઉણ્ણામયત્થરણ’’ન્તિ વુત્તં. તસ્મા દ્વે અટ્ઠકથાયો અઞ્ઞમઞ્ઞં વિસદિસા હોન્તિ. એત્થ દીઘનિકાયટ્ઠકથાનયેન વચનત્થં કરિસ્સામિ. ઉટ્ઠિતં દ્વીહિ પક્ખેહિ, દ્વીસુ વા દસાસઙ્ખાતં લોમમેત્થાતિ **ઉદ્દલોમી**. નિગ્ગહિતાગમં કત્વા ‘‘ઉન્દલોમી’’તિપિ પાઠો, અયમેવત્થો. એકસ્મિં અન્તે દસાસઙ્ખાતં લોમમેત્થાતિ **એકન્તલોમી**તિ. **કોસેય્યકટ્ટિસ્સમય**ન્તિ એત્થ **કોસેય્ય**ન્તિ કોસિયસુત્તં. **કટ્ટિસ્સ**ન્તિ કટ્ટિસ્સનામકં વાકં. ઇમિના કોસેય્યઞ્ચ કટ્ટિસ્સઞ્ચ **કટ્ટિસ્સાની**તિ વિરૂપેકસેસં કત્વા કટ્ટિસ્સેહિ પકતં અત્થરણં કટ્ટિસ્સન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **સુદ્ધકોસેય્ય**ન્તિ રતનઅપરિસિબ્બિતં સુદ્ધકોસેય્યં. ઇમિના સુદ્ધકટ્ટિસ્સમ્પિ વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ.

સોળસ નાટકિત્થિયો ઠત્વા નચ્ચં કરોન્તિ એત્થાતિ **કુત્તક**ન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સોળસન્ન’’ન્તિઆદિ. **અજિનચમ્મેહી**તિ અજિનમિગચમ્મેહિ, કતઇતિ સમ્બન્ધો. **પવેણી**તિ દુપટ્ટતિપટ્ટાદીહિ પરંપરવસેન કતત્તા ‘‘પવેણી’’તિ વુચ્ચતિ. અજિનચમ્માનિ હિ સુખુમતરાનિ, તસ્મા દુપટ્ટતિપટ્ટાદીનિ કત્વા પવેણિવસેન કતાનિ. તસ્મા વુત્તં ‘‘અજિનપવેણી’’તિ. ‘‘કદલિમિગચમ્મં નામા’’તિ ઇમિના તસ્સ ચમ્મં કદલિમિગઇતિ ગહેતબ્બં ઉત્તરપદલોપવસેન વા ઉપચારેન વાતિ દસ્સેતિ. **પવર**સદ્દો ઉત્તમત્થોતિ આહ ‘‘ઉત્તમપચ્ચત્થરણ’’ન્તિ. **ત**ન્તિ કદલિમિગપવરપચ્ચત્થરણં. **સઉત્તરચ્છદ**ન્તિ એત્થ સકારો સહસદ્દકારિયોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સહ ઉત્તરચ્છદેના’’તિ. ‘‘ઉપરી’’તિ ઇમિના ઉત્તરસદ્દસ્સ સેટ્ઠાદયો નિવત્તેતિ. ‘‘સદ્ધિ’’ન્તિ ઇમિના સહસદ્દસ્સ તુલ્યત્થં નિવત્તેતિ. ‘‘સેત...પે॰... ન વટ્ટતી’’તિ ઇમિના રત્તવિતાનં હેટ્ઠા કપ્પિયપચ્ચત્થરણે સતિપિ ન વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ . કસ્મા? રત્તવિતાનસ્સ અકપ્પિયત્તા. **ઉભતોલોહિતકૂપધાન**ન્તિ એત્થ ઉભસરૂપં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘સીસૂપધાનઞ્ચ પાદૂપધાનઞ્ચા’’તિ. સીસો ઉપગન્ત્વા તિટ્ઠતિ એત્થાતિ **ઉપધાનં**, ઉપ ભુસં વા સુખં ધારેતીતિ **ઉપધાનં**, બિબ્બોહનં. સચે પમાણયુત્તં, તં ઉપધાનં વટ્ટતીતિ યોજના.

૧૫૫. સબ્બચમ્મપટિક્ખેપાદિકથા

૨૫૫. **દીપિપોતકો**તિ દીપિપોતો વિયાતિ દીપિપોતકો વચ્છો. **ભિત્તિદણ્ડકાદીસૂ**તિ ભિત્તિસમ્બન્ધેસુ દણ્ડકાદીસુ. આદિસદ્દેન ભિત્તિથમ્ભાદયો સઙ્ગણ્હાતિ.

૨૫૬. યો ન સક્કોતિ અનુપાહનો ગામં પવિસિતું, સો ગિલાનો નામાતિ યોજના.

૧૫૭. સોણકુટિકણ્ણવત્થુકથા

૨૫૭. **એતેના**તિ ‘‘કુરરઘરે’’તિ પાઠેન. **અસ્સા**તિ મહાકચ્ચાનસ્સ. **પપાતનામકે**તિ યસ્મા મહાતટો એત્થ અત્થિ, તસ્મા પપાતનામકો હોતિ. **એતેના**તિ ‘‘પપાતકે પબ્બતે’’તિ પાઠેન. **અસ્સા**તિ મહાકચ્ચાનસ્સ. કોટિઅગ્ઘનકં પિળન્ધનં કણ્ણે એતસ્સત્થીતિ **કુટિકણ્ણો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘કોટિઅગ્ઘનકં પના’’તિઆદિ. પિળન્ધતિ અનેનાતિ **પિળન્ધનં**, અલઙ્કારો . દન્તજો ચતુત્થક્ખરો. ‘‘પસાદજનક’’ન્તિ ઇમિના પસાદં જનેતીતિ

પાસાદિકોતિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **પસાદનીય**ન્તિ પસાદિતબ્બં, પસાદિતું અરહન્તિ અત્થો. **અત્થવચન**ન્તિ અત્થો વુચ્ચતિ અનેનાતિ અત્થવચનં. પાળિયં ઇદાનિ પોત્થકેસુ ''પસાદનીય''ન્તિ પાઠો નત્થિ. ''પાસાદિક''ન્તિપદસ્સ પુબ્બે ''દસ્સનીય''ન્તિ પાઠોયેવ અત્થિ. **ઉત્તમદમથસમથ**ન્તિએત્થ દમથસદ્દસ્સ ઞાણત્થઞ્ચ ઇન્દ્રિયસંવરત્થઞ્ચ સમથસદ્દસ્સ સમાધત્થઞ્ચ ચિત્તૂપસમત્થઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''ઉત્તમં દમથઞ્ચા''તિઆદિ. ચસદ્દેન દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ. **વિસૂકાયિકવિપ્ફન્દિતાન**ન્તિ વિસૂકાય પટિપક્ખાય પવત્તાનં દિટ્ઠિચિત્તસઞ્ઞાતાનં વિવિધચલનાનં. ''વીરિયિન્દ્રિય''ન્તિ ઇમિના **યતિન્દ્રિય**ન્તિ એત્થ **યત**સદ્દો વીરિયવાચકોતિ દસ્સેતિ. **નાગ**ન્તિ એત્થ નત્થિ આગુ પાપમેતસ્સાતિ નાગોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''આગુવિરહિત''ન્તિ કિં દિવસતો પટ્ઠાયાતિ આહ ''મમ પબ્બજ્જાદિવસતો પટ્ઠાયા''તિ. કણ્હા મત્તિકા ઉત્તરિ એત્થાતિ **કણ્હુત્તરા**તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''કણ્હમત્તિકુત્તરા''તિ. ''ઉપરી''તિ ઇમિના ઉત્તરસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ''ગુન્નં ખુરેહી''તિ ઇમિના ગુન્નં ખુરકણ્ટકસદિસત્તા **ગોકણ્ટકા** નામાતિ દસ્સેતિ. તે ગોકણ્ટકે રક્ખિતુન્તિ સમ્બન્ધો. એવં ખરા ભૂમિ હોતીતિ યોજના. **એતેહી**તિ એરગૂઆદીહિ ચતૂહિ તિણેહિ. **ત**ન્તિ એરગૂતિણં. **તેના**તિ મોરગૂતિણેન. જન્તુસ્સ વણ્ણોતિ સમ્બન્ધો. **સેનાસનં પઞ્ઞપેસી**તિ એત્થ કિં નામ સેનાસનં પઞ્ઞપેસીતિ આહ ''ભિસિં વા કટસારકં વા પઞ્ઞપેસી''તિ. પઞ્ઞપેત્વા ચ પન સોણસ્સ આરોચેસિ. કિં આરોચેસીતિ આહ ''આવુસો''તિઆદિ. સત્થા વસિતુકામોતિ સમ્બન્ધો.

૨૫૮. ''તસ્સ સોણસ્સા''તિ ઇમિના **પટિભાતુ ત**ન્તિ એત્થ ''ત''ન્તિપદં સામ્યત્થે ઉપયોગવચનન્તિ દસ્સેતિ. **ત**ન્તિ તવ. **અટ્ઠકવગ્ગિકાની**તિ અટ્ઠપમાણો, અટ્ઠસમૂહો વા વગ્ગો એતેસન્તિ અટ્ઠકવગ્ગિકાનિ. કામસુત્તાદીનિ (સુ॰ નિ॰ ૭૭૨ આદયો) સોળસ સુત્તાનિ. **યો**તિ પુગ્ગલો, સમન્નાગતોતિ સમ્બન્ધો. **અરિયોપી**તિ પિસદ્દો ન કેવલં સુચિસમન્નાગતોયેવ પાપે ન રમતિ, અથ ખો અરિયોપીતિ દસ્સેતિ. ''પટિભાતુ ત''ન્તિ પાઠતો યાવ ''સુચીતિ વુત્ત''ન્તિ પાઠા કેસુચિયેવ અટ્ઠકથાપોત્થકેસુ અત્થિ. **અયં ખ્વસ્સા**તિ એત્થ **અસ્સ**સદ્દો આખ્યાતોતિ આહ ''ભવેય્યા''તિ. **પરિદસ્સેસી**તિ પઞ્ચ વરાનિ પરિચ્છિન્દિત્વા દસ્સેસિ. યં વચનં મે ઉપજ્ઝાયો જાનાપેતિ, તસ્સ વચનસ્સ અયં કાલો ભવેય્યાતિ યોજના.

૨૫૯. **વિનયધરપઞ્ચમેના**તિ એત્થ ઉપજ્ઝાયપઞ્ચમેનાતિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''અનુસ્સાવનાચરિયપઞ્ચમેના''તિ. **ઉપાહનકોસકો**તિ ઉપાહનાય પક્ખિપનોકાસો કોસકો. એળકચમ્મઅજચમ્મેસુ અકપ્પિયં નામ નત્થિ. મિગચમ્મે પન કિઞ્ચિ વટ્ટતિ, ન કિઞ્ચિ વટ્ટતિ . તં વિભજિત્વા દસ્સેન્તો આહ ''મિગચમ્મે''તિઆદિ. **એતેસંયેવા**તિ એણિમિગાદીનં છન્નમેવ. **અઞ્ઞેસં પના**તિ છહિ મિગેહિ અવસેસાનં પન. તેસં ચમ્મં ન વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો.

ગાથાયં મક્કટો ચ કાળસીહો ચ સરભો ચ કદલિમિગો ચ કેચિ યે વાળમિગા અત્થિ, તે ચાતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ મક્કટાદીનં.

તત્થાતિ ગાથાય, મક્કટાદીસુ વા. ''સીહબ્યગ્ઘઅચ્છતરચ્છા''તિ ઇમિના વાળમિગાનં સરૂપં દસ્સેતિ. એત્તકાયેવ વાળમિગાતિ આહ ''ન કેવલ''ન્તિઆદિ. **એતેસંયેવા**તિ સીહબ્યગ્ઘઅચ્છતરચ્છાનમેવ. ન ચમ્મં ન વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **યેસ**ન્તિ છન્નં એણિમિગાદીનં. **તે**તિ છ એણિમિગાદિકે. **હિ** સચ્ચં સબ્બેસં એતેસં વાળમિગાનં ચમ્મં ન વટ્ટતીતિ યોજના. **આહરિત્વા વા ન દિન્ન**ન્તિ આહરિત્વા વા હત્થે વા પાદમૂલે વા ઠપેત્વા ન દિન્નં. ''ગણનં ન ઉપેતી''તિ ઇમિના ગણનં ઉપગચ્છતીતિ **ગણનૂપગ**ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **અધિટ્ઠિતઞ્ચા**તિ અધિટ્ઠિતં પન. **યદા**તિ યસ્મિં કાલે. **તતો**તિ કાલતો.

ઇતિ ચમ્મક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૬. ભેસજ્જક્ખન્ધકં

૧૬૦. પઞ્ચભેસજ્જાદિકથા

૨૬૦. ભેસજ્જક્ખન્ધકે સરદકાલે ઉપ્પન્નો **સારદિકો**તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સરદકાલે ઉપ્પન્નેના’’તિ. ‘‘પિત્તાબાધેના’’તિ ઇમિના આબાધસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. પિત્તાબાધસ્સ કારણં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘તસ્મિં હી’’તિઆદિ. **તેના**તિ હેતુના. **તેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **કોટ્ઠબ્ભન્તરગત**ન્તિ કોટ્ઠસ્સ અબ્ભન્તરં ગતં. અન્તસ્સ અન્તો પવિસનં હોતીતિ અધિપ્પાયો. **આહારત્થ**ન્તિ આહારસ્સ કિચ્ચં, આહારેન વા કત્તબ્બં કિચ્ચં.

૨૬૧. **નચ્છાદેન્તી**તિ તાનિ ભેસજ્જાનિ ભોજનાનિ નચ્છાદેન્તિ. કસ્મા? ભોજનાનં અજીરણત્તા . ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ન જીરન્તી’’તિ. નચ્છાદત્તા ન વાતરોગં પટિપ્પસ્સમ્ભેતું સક્કોન્તિ. એત્થ ચ ‘‘ન જીરન્તી’’તિ ઇમિના નચ્છાદનસ્સ કારણં દસ્સેતિ. ‘‘ન વાત…પે॰… સક્કોન્તી’’તિ ઇમિના તસ્સેવ ફલં દસ્સેતીતિ દટ્ઠબ્બં. ‘‘સિનિદ્ધાની’’તિ ઇમિના સિનિહન્તીતિ **સેનેહિકાની**તિ અત્થં દસ્સેતિ. **ભત્તચ્છન્નકેના**તિ એત્થ ભત્તસ્સ અચ્છન્નકં નામ ભત્તસ્સ અરોચિકં ભત્તસ્સ રુચિયા અનુપ્પાદકન્તિ આહ ‘‘ભત્તારોચકેના’’તિ.

૨૬૨. **અચ્છવસ**ન્તિઆદીસુ વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. પાળિયં ‘‘પટિગ્ગહિતં નિપ્પક્કં સંસટ્ઠ’’ન્તિ પદાનં કિરિયાવિસેસનં કત્વા ‘‘પરિભુઞ્જિતુ’’ન્તિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘કાલે પટિગ્ગહિતન્તિ આદીસૂ’’તિઆદિ. **તેલપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતુ**ન્તિ એત્થ કિત્તકં કાલં તેલપરિભોગેન પરિભુઞ્જિતબ્બન્તિ આહ ‘‘સત્તાહકાલ’’ન્તિ.

૧૬૧. મૂલાદિભેસજ્જકથા

૨૬૩. **મૂલભેસજ્જાદિવિનિચ્છયોપી**તિ પિસદ્દો અચ્છવસન્તિઆદીસુ વિનિચ્છયં અપેક્ખતિ. **ઇધા**તિ ભેસજ્જક્ખન્ધકે. **યં ય**ન્તિ વિનિચ્છયં. **પિસનસિલા**તિ પિસતિ એત્થાતિ **પિસના**, સાયેવ સિલાતિ પિસનસિલા. ઇમિના અચલં હુત્વા નિસીદતીતિ **નિસદો**તિ અત્થં દસ્સેતિ. **પિસનપોતકો**તિ પિસતિ અનેનાતિ પિસનો, સોયેવ પોતકોતિ પિસનપોતકો, ઇમિના નિસદતો પોતકોતિ **નિસદપોતકો**તિ અત્થં દસ્સેતિ. **હિઙ્ગુજાતિયો**તિ હિઙ્ગુકુલાનિ.

સામુદ્દન્તિ એત્થ સમુદ્દે સન્તિટ્ઠતીતિ સામુદ્દન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સમુદ્દતીરે’’તિઆદિ. ‘‘તીરે’’તિ ઇમિના સમુદ્દેતિ એત્થ સત્તમીવિભત્તિયા સમીપત્થે પવત્તભાવં દસ્સેતિ. **પકતિલોણ**ન્તિ સભાવલોણં, ન દબ્બસમ્ભારેહિ સદ્ધિં પચિતન્તિ અત્થો. ‘‘પબ્બતે ઉટ્ઠહતી’’તિ ઇમિના સિન્ધુનામકે પબ્બતે ઉટ્ઠહતીતિ **સિન્ધવ**ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. ઉબ્બિતો ભૂમિતો ઈરતિ ઉગ્ગચ્છતીતિ **ઉબ્બિર**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ભૂમિતો અઙ્કુરં ઉટ્ઠહતી’’તિ. ઇમિના અટ્ઠકથાનયેન ઓટ્ઠજો તતિયક્ખરોયેવ યુજ્જતિ, પોત્થકેસુ પન ચતુત્થક્ખરોયેવ દિસ્સતિ. ‘‘ઉબ્ભિદ’’ન્તિપિ પાઠો. **બિલ**ન્તિ કોટ્ઠાસો. તસ્મા દબ્બસમ્ભારેહિ બિલેહિ સદ્ધિં પચિતં બિલન્તિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘દબ્બસમ્ભારેહિ સદ્ધિં પચિત’’ન્તિ. અભિધાને પન (અભિધાને ૪૬૧ ગાથાયં) ‘‘બિલાલ’’ન્તિ પાઠો અત્થિ. **ત**ન્તિ બિલં.

૨૬૪. અસ્સાદીનં કાયગન્ધો વિય કસ્સચિ કાયગન્ધો હોતીતિ યોજના. **તસ્સાપી**તિ ભિક્ખુનોપિ. પિસદ્દેન કણ્ડુવાબાધભિક્ખુઆદયોપિ સમ્પિણ્ડેતિ. છકણસદ્દસ્સ અસ્સાદીનં મલેપિ પવત્તનતો વુત્તં ''ગોમય''ન્તિ. **પાકતિકચુણ્ણમ્પી**તિ અપક્કરજનચુણ્ણમ્પિ. **એતમ્પી**તિ પાકતિકચુણ્ણમ્પિ.

તન્તિ આમકમંસં, ન ખાદીતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** આમકલોહિતં વા, ન પિવીતિ સમ્બન્ધો. **અમનુસ્સો**તિ મનુસ્સસદિસો ભૂતો. **તન્તિ** આમકમંસલોહિતં.

૨૬૫. ''**અઞ્જન**''ન્તિ નામં સામઞ્ઞન્તિ આહ ''અઞ્જનન્તિ સબ્બસઙ્ગાહકવચનમેત''ન્તિ. **સબ્બસઙ્ગાહકવચન**ન્તિ સબ્બેસં અઞ્જનાનં સઙ્ગાહકવચનં. **એત**ન્તિ ''અઞ્જન''ન્તિ એતં વચનં. અઞ્જતિ ચક્ખું મક્ખેતિ અનેનાતિ **અઞ્જનં**, અઞ્જતિ ચક્ખું બ્યત્તં કરોતીતિ વા **અઞ્જનં**, તાલુજો તતિયક્ખરો. **કપલ્લ**ન્તિ કપલ્લે પવત્તં. કપાલઞ્હિ દીપસિખાય ઉપરિ નિકુજ્જિત્વા તત્થ પવત્તં મસિ ''કપલ્લ''ન્તિ વુચ્ચતિ. તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''દીપસિખતો ગહિતમસી''તિ. **અઞ્જનૂપપિસનેહી**તિ એત્થ અઞ્જનેહિ સદ્ધિં ઉપનેતું પિસિતબ્બન્તિ અઞ્જનૂપપિસનન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અઞ્જનેન સદ્ધિં એકતો પિસિતેહી''તિ. ''એકતો''તિ ઇમિના ''સદ્ધિ''ન્તિ પદસ્સેવ અત્થં દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. યંકિઞ્ચિ અઞ્જનૂપપિસનં ચુણ્ણં ન ન વટ્ટતીતિ યોજના. અથ વા ન વટ્ટતિ ન હોતિ, વટ્ટતિયેવાતિ યોજના. ઇમસ્મિં નયે ''ન વટ્ટતી''તિ આખ્યાતપદં કિરિયાન્તરાપેક્ખત્તા કત્તા હોતિ. આખ્યાતેસુપિ હિ કત્તુત્તઞ્ચ કમ્મત્તઞ્ચ લબ્ભતિ. **ચન્દન**ન્તિઆદીનિ સુવિઞ્ઞેય્યાનેવ.

અટ્ઠિમયન્તિ પદસ્સ અતિબ્યાપિતદોસં પટિક્ખિપન્તો આહ ''મનુસ્સટ્ઠિં ઠપેત્વા''તિ. **સલાકટ્ઠાનિય**ન્તિ એત્થ સલાકા તિટ્ઠન્તિ એત્થાતિ સલાકટ્ઠાનિયન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યત્થા''તિઆદિ. તત્થ **યત્થા**તિ યસ્મિં સુસિરદણ્ડકાદિકે. **સલાક**ન્તિ અઞ્જનિસલાકં. **ઓદહન્તી**તિ ઠપેન્તિ. **અંસબદ્ધકો**તિ અંસે બદ્ધતિ અનેનાતિ અંસબદ્ધકો. **યમકનત્થુકરણિ**ન્તિ નત્થુ કરીયતિ ઇમાયાતિ નત્થુકરણી, યમકા નત્થુકરણી યમકનત્થુકરણી.

૨૬૭. તં સબ્બં તેલપાકન્તિ સમ્બન્ધો. ''અતિ વિય ખિત્તમજ્જાની''તિ ઇમિના અતિ વિય ખિપીયન્તિ પક્ખિપીયન્તીતિ અતિખિત્તાનિ, તાનિયેવ મજ્જાનિ અતિખિત્તમજ્જાનીતિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

પણ્ણસેદન્તિ પણ્ણેહિ સેદં. **અઙ્ગારાન**ન્તિ અઙ્ગારેહિ. **તત્થા**તિ તેસુ પંસુવાલિકાદીસુ. **વાતહરણપણ્ણાની**તિ વાતસ્સ અપનયનાનિ ઉદ્દાલાદીનિ પણ્ણાનિ. **તત્થા**તિ તેસુ પણ્ણેસુ. **નાનાપણ્ણભઙ્ગકુથિત**ન્તિ નાનાપણ્ણાનિયેવ ભઞ્જિતબ્બટ્ઠેન નાનાપણ્ણભઙ્ગં, તેન કુથિતં નાનાપણ્ણભઙ્ગકુથિતં. **ઉણ્હોદકસ્સા**તિ ઉણ્હોદકેન. **તત્થા**તિ ઉદકકોટ્ઠકે.

પબ્બે પબ્બેતિ ફળુમ્હિ ફળુમ્હિ. **યેના**તિ પજ્જેન. તં પજ્જં અભિસઙ્ખરિતુન્તિ યોજના. ''પાદાનં સપ્પાયભેસજ્જ''ન્તિ ઇમિના પાદસ્સ હિતં પજ્જન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તિલકક્કેના**તિ એત્થ કક્કસદ્દસ્સ ચુણ્ણવાચકત્તા ''પિટ્ઠેહી''તિ વુત્તં. કબળેન પક્ખિપનં **કબળિકં**. સત્તુપિણ્ડસ્સ ભત્તકબળસદિસત્તા **સત્તુપિણ્ડ**ન્તિ વુત્તં. **આણિ વિયા**તિ ખીલા વિય. **ખારેના**તિ લોણસક્ખરિકમયેન ખારેન. વિકાસં રુન્ધતીતિ **વિકાસિકં**, તેલરુન્ધનપિલોતિકં. **વણકમ્મ**ન્તિ વણસ્સ, વણે વા કમ્મં.

૨૬૮. સપ્પદટ્ઠકાલેયેવ કિં સામં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બન્તિ આહ ''ન કેવલ''ન્તિઆદિ. **ઇદ**ન્તિ મહાવિકટં, પરિભુઞ્જીકબ્બન્તિ સમ્બન્ધો . **અઞ્ઞેસુ પના**તિ સપ્પદટ્ઠતો અઞ્ઞેસુ પન. સચે ભૂમિપત્તો ગૂથો હોતિ, પટિગ્ગહેતબ્બોતિ યોજના.

૨૬૯. વસીકરણપાનકસમુટ્ઠિતરોગોતિ કન્તિભાવસઙ્ખાતં વસં કરોતિ અનેનાતિ વસીકરણં, ભેસજ્જં, પિવતે પાનં, તંયેવ પાનકં, વસીકરણસ્સ પાનકં વસીકરણપાનકં, તેન સમુટ્ઠિતો રોગો વસીકરણપાનકસમુટ્ઠિતરોગો. ઇમિના **ઘરદિન્નકાબાધો**તિ એત્થ ઘરણિયા દિન્નેન વસીકરણપાનકેન સમુટ્ઠિતો આબાધો ઘરદિન્નકાબાધોતિ વચનત્થં દસ્સેતિ. સીતાય આલોળેતબ્બન્તિ **સીતાલોળં**, ઉદકં. સીતાસદ્દો નઙ્ગલલેખાસઙ્ખાતં ફાલપદ્ધતિં મુખ્યતો વદતિ, ફાલપદ્ધતિકરે ફાલે લગ્ગમત્તિકં ઉપચારતો વદતિ. તેન વુત્તં ''સીતાય આલોળેતબ્બ''ન્તિ. અટ્ઠકથાયમ્પિ તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''નઙ્ગલેના''તિઆદિ.

વિપક્કગહણિકોતિ વિસેસેન પાચાપનગહણિકો. **મુત્તહરીતક**ન્તિ એત્થ ''મુત્ત''ન્તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ગોમુત્તમેવ ગહેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''ગોમુત્તપરિભાવિતં હરીતક''ન્તિ. ઇમિના મુત્તેન પરિભાવિતં હરીતકં મુત્તહરીતકન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તણ્ડુલકસટો**તિ તણ્ડુલધોવનોદકકસટો ધોતસિનિદ્ધો, **સોવ** મુગ્ગપચિતપાનીયોતિ યોજના. ''મંસરસેના''તિ ઇમિના મંસરસો મંસેન પટિચ્છાદેતબ્બન્તિ **પટિચ્છાદનીય**ન્તિ વુચ્ચતીતિ દસ્સેતિ.

૧૬૩. ગુળાદિઅનુજાનનકથા

૨૭૨. હીતિ સચ્ચં. **પક્કત્તા**તિ મુગ્ગાનં પક્કભાવતો. **તે**તિ મુગ્ગા.

૨૭૪. અકપ્પિયકુટિયન્તિ અકપ્પિયકુટિયા અન્તો. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુનો ન વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **તમ્પી**તિ ઉણ્હયાગુમ્પિ. પિસદ્દેન પગેવ આમિસં પચિતુન્તિ દસ્સેતિ. **ઉત્તણ્ડુલભત્ત**ન્તિ પક્કતણ્ડુલતો વિયોગોતિ ઉત્તણ્ડુલો, ઉકારો હિ વિયોગત્થવાચકો, અપક્કતણ્ડુલોતિ અત્થો. ઉત્તણ્ડુલમયં ભત્તન્તિ ઉત્તણ્ડુલભત્તં. સકિં કુથિતેસુ ખીરતક્કાદીસુ અગ્ગિં દાતું વટ્ટતીતિ યોજના. બિળાલાદીનં સત્તાનં સમૂહો રુળ્હીવસેન **ઉક્કપિણ્ડકો**તિ વુચ્ચતીતિ આહ ''બિળાલમૂસિકગોધામઙ્ગુસા''તિ. વિઘાસાદભાવેન નિહતમાનત્તા કાયવાચં દમેતીતિ **દમકો** વિઘાસાદોતિ આહ ''વિઘાસાદા''તિ.

૨૭૬. તતો નીહટન્તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ''યત્થા''તિઆદિ. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. **નીહટ**ન્તિ નીહરિત્વા હરિતં.

૨૭૮. વનટ્ઠં પોક્ખરટ્ઠન્તિ એત્થ વને તિટ્ઠતીતિ **વનટ્ઠો**, પોક્ખરે તિટ્ઠતીતિ **પોક્ખરટ્ઠો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''વને ચેવા''તિઆદિ. ''પદુમિનિગચ્છે''તિ ઇમિના પોક્ખરસદ્દો પદુમવાચકોતિ દસ્સેતિ. યસ્સ બીજં અઙ્કુરં ન જનેતિ, તં ફલં **અબીજં** નામાતિ યોજના.

૧૬૭. સત્થકમ્મપટિક્ખેપકથા

૨૭૯. દુક્ખેન રુપતીતિ **દુરોપયો**તિ દસ્સેન્તો આહ ''દુક્ખેન રુહતી''તિ. **સત્થકમ્મં વા વત્થિકમ્મં વા**તિ એત્થ સત્થેન કાતબ્બં કમ્મં **સત્થકમ્મં**, વત્થિપીળનં કાતબ્બં કમ્મં **વત્થિકમ્મ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યથા પટિચ્છન્ને''તિઆદિ. ''સૂચિયા વા''તિઆદિના સત્થકમ્મન્તિ એત્થ ''સત્થ''ન્તિ પદં ઉપલક્ખણમત્તન્તિ દસ્સેતિ. ''સત્થેન વા''તિ પદં ''છિન્દનં વા ફાલનં વા''તિપદેહિ યોજેતબ્બં. ''સૂચિયા વા કણ્ટકેન વા સત્તિકાય વા''તિપદાનિ ''વિજ્ઝનં વા''તિ પદેન યોજેતબ્બાનિ. ''પાસાણસક્ખલિકાય વા નખેન વા''તિ પદાનિ ''લેખનં

વા''તિ પદેન યોજેતબ્બાનિ. **એતન્તિ** સત્થેન છિન્દનાદિકમ્મં. **એત્થ ચાતિ** સત્થકમ્મવત્થિકમ્મેસુ. **તત્થ પનાતિ** સમ્બાધે પન. **તેનાતિ** ખારાદિના. વચ્ચમગ્ગે યાય ભેસજ્જમક્ખિતાદાનવટ્ટિયા ખારકમ્મં વા કરોન્તિ, યાય વેળુનાળિકાય તેલં વા પવેસેન્તિ, સા ભેસજ્જમક્ખિતાદાનવટ્ટિ વા સા વેળુનાળિકા વા વટ્ટતિયેવાતિ યોજના.

૨૮૦. **તં દિવસન્તિ** તસ્મિં દિવસે. કિઞ્ચિ સત્થન્તિ યોજના. **ઇમાયાતિ** સુપ્પિયાય અઞ્ઞં કિઞ્ચિ અદેય્યં કિમ્પિ ભવિસ્સતીતિ યોજના. **યત્ર નામાતિ** એત્થ ત્રપચ્ચયો કારણત્થે હોતીતિ આહ ''યસ્મા નામા''તિ. ''વીમંસી''તિ ઇમિના **પટિવેક્ખીતિ** એત્થ પટિઅવપુબ્બો ઇક્ખધાતુ વીમંસનત્થોતિ દસ્સેતિ. **અસુકમંસન્તિ** અસુકં મંસં, અસુકસ્સ વા સત્તસ્સ મંસં.

૧૬૯. હત્થિમંસાદિપટિક્ખેપકથા

૨૮૧. અરઞ્ઞકોકા નામાતિ સસબિળાલાદયો સત્તે ખાદનત્થાય કુકતિ આદદાતીતિ **કોકો** અરઞ્ઞે જાતો કોકો **અરઞ્ઞકોકો**, **સુનખસદિસાતિ** ગામસુનખેન સદિસા. **તેસન્તિ** અરઞ્ઞકોકાનં. **યો પનાતિ** સુનખો પન, ઉપ્પન્નોતિ સમ્બન્ધો. **ગામસુનખિયાતિ** સામ્યત્થે સામિવચનં. **કોકેનાતિ** સહાદિયોગે કરણવચનં. તાનિ પદાનિ ''સંયોગેના''તિ પદેન યોજેતબ્બાનિ. **તસ્સાતિ** સુનખસ્સ.

એત્થાતિ મનુસ્સમંસાદીસુ. **સજાતિકતાયાતિ** સમાનજાતિકભાવતો. **અનુપદ્દવત્થાયાતિ** અનુપદ્દવત્થં, પટિક્ખિત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. **આપત્તીતિ** મનુસ્સમંસે થુલ્લચ્ચયેન, સેસે દુક્કટેન આપત્તિ. **ઉદ્દિસ્સ કતં પનાતિ** ભિક્ખું ઉદ્દિસ્સ કતમંસં પન.

૧૭૦. યાગુમધુગોળકાદિકથા

૨૮૨. **એકકોતિ** એત્થ એકતો અસહાયત્થે કપચ્ચયોતિ આહ ''નત્થિ મે દુતિયો''તિ. **સોતિ** બ્રાહ્મણો. **વયં કત્વાતિ** પરિબ્બયં કત્વા, પટિયાદાપેસિ કિરાતિ યોજના. **અનુમોદનગાથાયાતિ** અનુમોદનપકાસકાય ગાથાય. ''પત્થયતં ઇચ્છત''ન્તિ પદાનં અલમત્થપયોગે સમ્પદાનત્તા વુત્તં ''અલમેવ દાતુન્તિ ઇમિના સમ્બન્ધો''તિ. **સોયેવ ગહેતબ્બોતિ** ''દાતુ''ન્તિભાવસ્સ કત્તુભાવેન સો એવ પાઠો ગહેતબ્બોતિ અત્થો.

૨૮૩. યા યાગુ પવારણં જનેતિ, સા યાગુ **ભોજ્જયાગુ** નામાતિ યોજના. **યન્તિ** કાલં. ''આદિં કત્વા''તિ ઇમિના **યદગ્ગેનાતિ** એત્થ અગ્ગસદ્દો આદ્યત્થો કિરિયાવિસેસનત્થે કરણવચનન્તિ દસ્સેતિ. ''સગ્ગનિબ્બત્તકપુઞ્ઞ''ન્તિ ઇમિના **સગ્ગાતિ** એત્થ ફલૂપચારં દસ્સેતિ. **સોતિ** ગુળો.

૨૮૪. **તથારૂપેનાતિ** તથાસભાવેન. ગુળસ્સ અનુરૂપસભાવેનાતિ અત્થો.

૧૭૩. પાટલિગામવત્થુકથા

૨૮૫. યથા સબ્બં સન્થતં હોતિ, એવં તથા સબ્બસન્થરિસન્થતન્તિ યોજના.

૨૮૬. **સુનિધો ચ વસ્સકારો ચાતિ** એત્થ ચકારેહિ દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ. **આયમુખપચ્છિન્દનત્થન્તિ** સુઙ્કમુખસ્સ પચ્છેદનત્થં. ''ઘરવત્થૂની''તિ ઇમિના વત્થુસદ્દસ્સ કારણદબ્બત્થે પટિક્ખિપિત્વા ભૂભેદત્થં દીપેતિ. તા દેવતા

નામેન્તિ કિરાતિ યોજના. **યથાનુરૂપન્તિ** યં યં ભોગબલાનુરૂપં. **લોકેતિ** સત્તલોકે. **સદ્દોતિ** કિત્તિઘોસો. **તેનેવાતિ** તેન સદ્દસ્સ અબ્ભુગ્ગતહેતુના એવ. ‘‘ઓસરણટ્ઠાનં નામા’’તિ ઇમિના **અરિયં આયતનન્તિ** એત્થ આયતનસદ્દો સમોસરણટ્ઠાનત્થોતિ દસ્સેતિ. યત્તકં કયવિક્કયટ્ઠાનં નામાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘વાણિજાનં…પે॰… કયવિક્કયટ્ઠાનં નામા’’તિ ઇમિના વણિજા પતન્તિ સન્નિપતન્તિ એત્થાતિ **વણિપ્પતોતિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘વણિજપતો’’તિ વત્તબ્બે જકારલોપોતિ દટ્ઠબ્બો. પાળિયં ‘‘તેસ’’ન્તિ પાઠસેસસ્સ અજ્ઝાહરિતબ્બભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘તેસં અરિયાયતનવાણિજપતાન’’ન્તિ. **તેસન્તિ** ચ સામ્યત્થે સામિવચનં, નિદ્ધારણત્થે વા વિભત્તઅપાદાનત્થે વા. **ઇદન્તિ** પુરં . **પુટભેદનન્તિ** એત્થ પુટં ભિન્દન્તિ એત્થાતિ **પુટભેદનન્તિ** વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ભણ્ડિકભેદનટ્ઠાન’’ન્તિ. ‘‘સમુચ્ચયત્થો વાસદ્દો’’તિ વુત્તવચનં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘તત્ર હી’’તિઆદિ. તત્થ **તત્રાતિ** પાટલિપુત્તે, તીસુ વા અગ્ગિઉદકમિથુભેદેસુ. ‘‘અઞ્ઞમઞ્ઞભેદા’’તિ ઇમિના **મિથુભેદાતિ** એત્થ મિથુસદ્દસ્સ અઞ્ઞમઞ્ઞવેવચનભાવં દસ્સેતિ. ઉળુમ્પકુલ્લસદ્દાનં અત્થે સમાનેપિ કરણવિસેસં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉળુમ્પ’’ન્તિઆદિ. ઉળુ વુચ્ચતિ ઉદકં, તતો પાતિ રક્ખતીતિ **ઉળુમ્પો**. કં વુચ્ચતિ ઉદકં, તસ્મિં ઉલતિ ગચ્છતીતિ **કુલ્લો**.

અણ્ણવન્તિ એત્થ અણ્ણવો નામ કિં સમુદ્દસ્સ નામન્તિ આહ ‘‘અણ્ણવ’’ન્તિઆદિ. ‘‘અણ્ણવ’’ન્તિ એતં નામં ઉદકટ્ઠાનસ્સ અધિવચનન્તિ યોજના. અણ્ણો વુચ્ચતિ ઉદકં, તં એતસ્મિં અત્થીતિ **અણ્ણવો**. સરસદ્દસ્સ અકારાદિમ્હિ ચ કણ્ડે ચ પવત્તનતો વુત્તં ‘‘સરન્તિ ઇધ નદી અધિપ્પેતા’’તિ. **ઇધાતિ** ઇમિસ્સં ગાથાયં. **ઇદન્તિ** અત્થજાતં.

યેતિ અરિયા. **તેતિ** અરિયા, તરન્તીતિ સમ્બન્ધો. **વિસજ્જપલ્લલાનીતિ** એત્થ વિસજ્જસદ્દો ત્વાપચ્ચયન્તો, પલ્લલસદ્દો નિન્નટ્ઠાનવાચકોતિ આહ ‘‘વિસજ્જ…પે॰… નિન્નટ્ઠાનાની’’તિ. અયં પન જનો કુલ્લં બન્ધતીતિ યોજના. તિણ્ણા મેધાવિનો જના ઇતિ વુત્તં હોતીતિ યોજના.

૨૮૭. અનનુબોધાતિ એત્થ કારણત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ આહ ‘‘અબુજ્ઝનેના’’તિ. **સન્ધાવિતં સંસરિતન્તિ** એત્થ તપચ્ચયસ્સ કમ્મત્થં સન્ધાય વુત્તં ‘‘મયા ચ તુમ્હેહિ ચા’’તિ. ઇમિના કત્તુત્થે સામિવચનન્તિ દસ્સેતિ. ‘‘અથ વા’’તિઆદિના તપચ્ચયસ્સ ભાવત્થં દસ્સેતિ. **સંસિતન્તિ** એત્થ સરધાતુયા રકારો લોપોતિ આહ ‘‘સંસરિત’’ન્તિ. ‘‘તણ્હારજ્જૂ’’તિ ઇમિના ભવતો ભવં નેતીતિ **ભવનેત્તીતિ** વચનત્થેન તણ્હારજ્જુ ભવનેત્તિ નામાતિ દસ્સેતિ.

૨૮૯. વણ્ણવત્થાલઙ્કારાનિ સામઞ્ઞવસેન ‘‘નીલા’’તિ વુત્તાનીતિ આહ ‘‘નીલાતિ ઇદં સબ્બસઙ્ગાહક’’ન્તિ. **તત્થાતિ** ‘‘નીલા’’તિઆદિપાઠે. **તેસન્તિ** લિચ્છવીનં. પકતિવણ્ણા નીલા ન હોન્તીતિ યોજના. **એતન્તિ** ‘‘નીલા’’તિઆદિવચનં. **પટિવત્તેસીતિ** એત્થ વતુધાતુ ઉપસગ્ગવસેન વા અત્થાતિસયવસેન વા પહરણત્થોતિ આહ ‘‘પહારેસી’’તિ. ‘‘સજનપદ’’ન્તિ ઇમિના **સાહારન્તિ** એત્થ આહારસદ્દો જનપદત્થોતિ દસ્સેતિ. જનપદો હિ યસ્મા નગરસ્સ પરિવારભાવેન આહરિતબ્બો, ઇમસ્મા ચ રાજપુરિસા બલિં આહરન્તિ, તસ્મા આહારોતિ વુત્તો. સજનપદં વેસાલિં દજ્જેય્યાથાતિ યોજના. **અઙ્ગુલિં ફોટેસુન્તિ** એત્થ ફુટધાતુ સઞ્ચલનત્થોતિ આહ ‘‘અઙ્ગુલિં ચાલેસુ’’ન્તિ. **ઇત્થિકાયાતિ** ઇત્થીયેવ પુરિસતો ખુદ્દકટ્ઠેન ઇત્થિકા, તાય.

૧૭૮. સીહસેનાપતિવત્થુકથા

૨૯૦. ધમ્મસ્સ ચ અનુધમ્મન્તિ એત્થ ધમ્મસદ્દો કારણત્થોતિ આહ ‘‘કારણસ્સ અનુકારણ’’ન્તિ. ‘‘પરેહી’’તિ પદં ‘‘વુત્ત’’ઇતિ પદે કત્તા. ‘‘વુત્તકારણેના’’તિપદં ‘‘સકારણો’’તિપદે કરણં. કોચિ અપ્પમત્તકોપિ તુમ્હાકં વાદોતિ

યોજના. ‘‘વિઞ્ઞૂહી’’તિ પદં ‘‘ગરહિતબ્બ’’ઇતિ પદે કત્તા. ‘‘ગરહિતબ્બકારણ’’ન્તિ પદં ‘‘ન આગચ્છતી’’તિ પદે કમ્મં . **અનભક્ખાતુકામા**તિ એત્થ અભિત્યૂપસગ્ગો અભિભવનત્થો આપુબ્બો ખાધાતુ પકથનત્થોતિ આહ ‘‘અભિભવિત્વા ન આચિક્ખિતુકામા’’તિ.

૨૯૩. અનુવિચ્ચકારન્તિ એત્થ અનુવિચ્ચસદ્દો વિચધાતુ ત્વાપચ્ચયન્તોતિ આહ ‘‘અનુવિચિત્વા’’તિ. ‘‘ચિન્તેત્વા’’તિ ઇમિના વિચધાતુયા ઞાણત્થં દસ્સેતિ. ‘‘કાતબ્બ’’ન્તિ ઇમિના કાતબ્બન્તિ **કાર**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **પટાક**ન્તિ ધજપટાકં. ‘‘આહિણ્ડેય્યુ’’ન્તિ ઇમિના **પરિયાયેય્યુ**ન્તિ એત્થ પરિપુબ્બઆપુબ્બ યાધાતુયા ગત્યત્થં દસ્સેતિ. પાળિયં ‘‘પરિહરેય્યુ’’ન્તિપિ પાઠો. **આહિણ્ડેય્યુ**ન્તિ આહિણ્ડન્તિ. મુદ્ધજો તતિયક્ખરો . **ઓપાનભૂત**ન્તિ એત્થ ઓપાનો વિય ભૂતો ઓપાનભૂતોતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પટિયત્તઉદપાનો વિય ઠિત’’ન્તિ. ‘‘ઉદપાનો’’તિ ઇમિના ઓપાનસદ્દો ઉદપાનત્થોતિ દસ્સેતિ. ઉદપાનો હિ સબ્બે જના ઓસરિત્વા પિવન્તિ એત્થાતિ **ઓપાનો**તિ વુચ્ચતિ. **ઇમેસ**ન્તિ નિગણ્ઠાનં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. સમ્પત્તાનં દાનં દાતબ્બમેવ, તસ્મા મા ઉપચ્છિન્દિત્થાતિ યોજના. **ઉદ્દિસ્સા**તિ ત્વાપચ્ચયન્તસદ્દો ‘‘કત’’ન્તિ ઉત્તરપદેન સમાસોતિ આહ ‘‘ઉદ્દિસિત્વા કત’’ન્તિ. એસેવ નયો ‘‘**પટિચ્ચકમ્મ**’’ન્તિ એત્થાપિ.

૨૯૪. પટિચ્ચકમ્મન્તિ એતં નામં નિમિત્તકમ્મસ્સ અધિવચનન્તિ યોજના. **યો**તિ યો કોચિ જનો. વધકસ્સ પાણઘાતકમ્મં હોતિ વિય, તસ્સાપિ હોતીતિ યોજના. **ન જીરન્તી**તિ એત્થ જરધાતુ ગત્યત્થોતિ આહ ‘‘ન ગચ્છન્તી’’તિ.

૧૭૯. કપ્પિયભૂમિઅનુજાનનકથા

૨૯૫. બહારામકોટ્ઠકેતિ એત્થ સમીપત્થે ભુમ્મવચનન્તિ આહ ‘‘બહારામકોટ્ઠકસમીપેતિ આરામકોટ્ઠકસ્સ બહિ સમીપેતિ અત્થો’’તિ. **અચ્છન્તી**તિ વસન્તિ. **એત**ન્તિ ‘‘પચ્ચન્તિમ’’ન્તિ એતં વચનં. **ધુરવિહારોપી**તિ પધાનવિહારોપિ. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં ઠાને. **અનુપગેયેવા**તિ પાતોયેવ. **ઓરવસદ્દ**ન્તિ ઉચ્ચરવસઙ્ખાતં સદ્દં. **કપિલસુત્તપરિયોસાને**તિ સુત્તનિપાતે (સુ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.કપિલસુત્તવણ્ણના) સઙ્ગહિતસ્સ કપિલસુત્તસ્સ પરિયોસાને. પઞ્ચસતાનં કેવટ્ટપુરિસાનન્તિ સમ્બન્ધો.

ઉસ્સાવનન્તિકાદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. યો વિહારો કરિયતીતિ સમ્બન્ધો. ભૂમિયા ગતિ વિય ગતિ એતેસન્તિ **ભૂમિગતિકા**. પતિટ્ઠાપેન્તેહિ બહૂહિ ભિક્ખૂહિ પતિટ્ઠાપેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. નિચ્છારેન્તેહિ ભિક્ખૂહીતિ યોજના. **સય**ન્તિ ભિક્ખુ. **તં પના**તિ ‘‘સઙ્ઘસ્સ કપ્પિયકુટિં અધિટ્ઠામી’’તિ વચનં પન. **અવત્વાપી**તિ **પિ**સદ્દો તથા ‘‘વત્વાપી’’તિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. **અટ્ઠકથાસૂ**તિ મહાઅટ્ઠકથાદીસુ તીસુ અટ્ઠકથાસુ. **એત્થા**તિ ઉસ્સાવનન્તિકકુટિયં. ‘‘સમકાલં વટ્ટતી’’તિ વચનં દળ્હીકરોન્તો આહ ‘‘સચે હી’’તિઆદિ. **વચને**તિ ‘‘કપ્પિયકુટિં કરોમા’’તિ વચને. **તસ્મિ**ન્તિ થમ્ભે. **તેનેવા**તિ અકતભાવેનેવ. **હી**તિ સચ્ચં. **એત્થા**તિ બહૂસુ.

યતોતિ ઇટ્ઠકસિલામત્તિકાપિણ્ડતો. **વુત્તનયેનેવા**તિ ‘‘બહૂહિ સમ્પરિવારેત્વા કપ્પિયકુટિં કરોમા’’તિ વુત્તનયેનેવ. **ઇટ્ઠકાદયો**તિ ‘‘કપ્પિયકુટિં કરોમા’’તિ અધિટ્ઠાતબ્બઇટ્ઠકાદયો. અન્ધકટ્ઠકથાયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તથા**તિ યથા અન્ધકટ્ઠકથાયં વુત્તં, તથા. થમ્ભાદીનિ ઉક્ખિપિત્વા પતિટ્ઠાપનઞ્ચ ‘‘કપ્પિયકુટિં કરોમા’’તિ સાવનઞ્ચ અન્તં પરિયોસાનમેતિસ્સાતિ **ઉસ્સાવનન્તિકા**.

તાસૂતિ દ્વીસુ ગોનિસાદિકાસુ. **યત્થા**તિ કુટિયં. નેવ આરામો પરિક્ખિત્તો હોતીતિ સમ્બન્ધો. પુન **યત્થા**તિ કુટિયં. **અય**ન્તિ કુટિ. **ઉભયત્થાપી**તિ આરામવિહારગોનિસાદિકાસુ દ્વીસુપિ. બહુતરં પરિક્ખિત્તોપિ પરિક્ખિત્તોયેવ નામાતિ યોજના. **એત્થા**તિ ઉપડ્ઢપરિક્ખિત્તબહુતરપરિક્ખિત્તઆરામે. ગાવો પવિસિત્વા યથાસુખં નિસીદન્તિ એત્થાતિ **ગોનિસાદા** ગોસાલા. ગોનિસાદા વિયાતિ **ગોનિસાદિકા** કુટિ.

મનુસ્સા વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. **એસા**તિ કુટિ. **વુત્તેપી**તિ **પિ**સદ્દે, ''કપ્પિયકુટિં દેમા''તિ વાક્યં અપેક્ખતિ. અન્ધકટ્ઠકથાયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. યસ્મા વટ્ટતિ, તસ્માતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ સેસસહધમ્મિકદેવમનુસ્સાનં. **તેહી**તિ સેસસહધમ્મિકદેવમનુસ્સેહિ. પુનપિ વુત્તં, કિં વુત્તન્તિ આહ ''ભિક્ખુસ્સ...પે૰... હોતી''તિ. **અપી**તિ તદઞ્ઞેસં. **ત**ન્તિ વચનં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. સઙ્ઘસ્સ સન્તકમેવ વા ભિક્ખુસ્સ સન્તકમેવ વાતિ યોજના. ઇતિ તસ્મા સુવુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ગહપતીનં સન્તકં **ગહપતિ** કુટિ. ''કમ્મવાચં સાવેત્વા''તિ ઇદં ઉપલક્ખણમત્તં કમ્મવાચમવત્વા અપલોકનેનપિ કપ્પિયત્તા. કમ્મવાચાય વા અપલોકનેન વા સમ્મનિતબ્બાતિ **સમ્મુતિ** કુટિ. ઇતિસદ્દો પરિસમાપનત્થો.

યં આમિસં વુત્થં, સબ્બં તં આમિસન્તિયોજના. અકપ્પિયભૂમિયં સહસેય્યપહોનકે ગેહે વુત્થં ઠપિતન્તિ સમ્બન્ધો. યં પન સઙ્ઘિકં વા પુગ્ગલિકં વા અત્થીતિ યોજના. **તેસંયેવા**તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનમેવ . એકરત્તમ્પિ ઠપિતં યં સન્તકં અત્થીતિ યોજના. **ત**ન્તિ સઙ્ઘિકાદિ. **તત્થા**તિ અકપ્પિયભૂમિયં સહસેય્યપહોનકગેહે. **એત**ન્તિ અન્તોવુત્થઅન્તોપક્કસઙ્ખાતં યાવયામકાલિકં, ''ન કપ્પતી''તિ બ્યતિરેકસ્સ અન્વયં દસ્સેન્તો આહ ''સત્તાહકાલિકં પના''તિઆદિ.

તત્રાતિ પુરિમવચનાપેક્ખં. તત્ર વચનેતિ હિ અત્થો. સામણેરો દેતીતિ સમ્બન્ધો. યંકિઞ્ચિ તણ્ડુલાદિકં આમિસન્તિ યોજના. **મુખસન્નિધિ નામા**તિ આપત્તિયા મુખો ઉપાયો સન્નિધિ નામાતિ અત્થો. **તત્થા**તિ મહાપચ્ચરિયં, મુખસન્નિધિઅન્તોવુત્થેસુ વા. ભિક્ખુ પચિત્વા પરિભુઞ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **આમિસસંસટ્ઠ**ન્તિ આમિસેન સંસગ્ગં.

જહિતવત્થુકાતિ જહિતં વત્થુ એતાસન્તિ જહિતવત્થુકા. ઉસ્સાવનન્તિકા કતાતિ સમ્બન્ધો. **સા**તિ ઉસ્સાવનન્તિકા. **યો યો**તિ થમ્ભો વા ભિત્તિપાદો વા. ઇટ્ઠકાદીહિ કતા ઉસ્સાવનન્તિકાતિ યોજના. **ચયસ્સા**તિ અધિટ્ઠાનસ્સ. **યેહિ પન ઇટ્ઠકાદીહી**તિઆદિસદ્દેન થમ્ભસિલામત્તિકાયો સઙ્ગણ્હાતિ. **તદઞ્ઞેસૂ**તિ તેહિ અધિટ્ઠિતઇટ્ઠકાદીહિ અઞ્ઞેસુ.

પાકારાદિપરિક્ખેપેતિ ઉપચારસીમાપરિચ્છિન્નસ્સ આરામસ્સ પાકારાદિના પરિક્ખેપે કતે. **પાકારાદી**તિ આદિસદ્દેન વતિં સઙ્ગણ્હાતિ. **કપ્પિયકુટિં લદ્ધું વટ્ટતી**તિ ગોનિસાદિકાય અભાવેન સેસાસુ તીસુ કપ્પિયકુટીસુ યંકિઞ્ચિ કપ્પિયકુટિં લદ્ધું વટ્ટતીતિ અત્થો. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં ઠાને. **ઇતરા પના**તિ ઉસ્સાવનન્તિકગોનિસાદિકાહિ અઞ્ઞા. **દ્વે**તિ ઉભો ગહપતિસમ્મુતિયો, જહિતવત્થુકાવ હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **પક્ખપાસકમણ્ડલ**ન્તિ દ્વે પક્ખે અપતનત્થાય પસતિ બન્ધતીતિ પક્ખપાસકો, **મણ્ડલ**ન્તિ છદનકોટિગોપાનસીનં ઉપરિ ઠપિતકટ્ઠવિસેસો, પક્ખપાસકો ચ મણ્ડલઞ્ચ પક્ખપાસકમણ્ડલં.

યત્રાતિ યસ્મિં ઠાને. **અનુપસમ્પન્નસ્સ દત્વા**તિ અનપેક્ખવિસ્સજ્જનેન અનુપસમ્પન્નસ્સ દત્વા. ચીવરવિકપ્પનં વિય સાપેક્ખવિસ્સજ્જનમ્પિ વટ્ટતીતિ વદન્તિ. **તત્રા**તિ પુરિમવચનાપેક્ખં. **સો**તિ

કરવીકતિસ્સત્થેરો, પસ્સિત્વા પુચ્છીતિ સમ્બન્ધો. **થેરો**તિ મહાસિવત્થેરો. **લૂખદિવસે**તિ અસિનિદ્ધદિવસે. **તતો**તિ બ્રવનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. **નન્તિ** મહાસિવત્થેરં. **પમુખે**તિ ગબ્ભસ્સ પમુખે. **તન્તિ** સપ્પિકુમ્ભિં. **બહી**તિ વિહારસ્સ બહિ. **સો**તિ મહાસિવત્થેરો.

૧૮૦. મેણ્ડકગહપતિવત્થુકથા

૨૯૯. ''બહિદ્વારે''તિ એત્થ કસ્સ બહિદ્વારેતિ આહ ''ધઞ્ઞાગારસ્સ બહિદ્વારે''તિ. **આળકથાલિક**ન્તિ એત્થ આળકતણ્ડુલપચનકં ગણ્હકથાલિ આળકથાલિ, તાય પચિતં ભત્તં આળકથાલિકન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''આળકતણ્ડુલપચનકથાલિક''ન્તિ. **બ્યઞ્જનભણ્ડિક**ન્તિ બ્યઞ્જનપરિક્ખારિકં, બ્યઞ્જનપરિવારકન્તિ અત્થો. ઇમિના **સૂપભિઞ્જનક**ન્તિ એત્થ સૂપસદ્દો બ્યઞ્જનવાચકો, ભિઞ્જનકસદ્દો ભણ્ડિકપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **દાસકમ્મકરપોરિસ**ન્તિ એત્થ દાસપોરિસા ચ કમ્મકરપોરિસા ચ દાસકમ્મકરપોરિસં, સમાહારદ્વન્દો પુબ્બપદે ઉત્તરલોપો, ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''દાસપુરિસે ચ કમ્મકરપુરિસે ચા''તિ. પોરિસસદ્દોપિ પુરિસસદ્દેન સમાનો ''પુરિસો એવ પોરિસો''તિ અત્થેન. **ધુવભત્તેના**તિ એત્થ **ધુવ**સદ્દો નિચ્ચપરિયાયોતિ આહ ''નિચ્ચકાલ''ન્તિ. દુય્હેન ખીરેનાતિ સમ્બન્ધો. ''મેણ્ડકવત્થુસ્મિં પના''તિ પાઠતો પટ્ઠાય યાવ ''ખણઞ્ઞેવ દુય્હેના''તિ પાઠા કેસુચિયેવ અટ્ઠકથાપોત્થકેસુ અત્થિ. **એત્થા**તિ મેણ્ડકવત્થુમ્હિ. **ગોરસે**તિ ગવયેહિ નિબ્બત્તે ખીરદધિતક્કનવનીતસપ્પિસઙ્ખાતે રસે. **પાથેય્ય**ન્તિ પથસ્સ હિતં પાથેય્યં. **ગત્વા**તિ પાથેય્યમિચ્છતીતિ ગત્વા. **ભિક્ખાચારવત્તેન વા**તિ અઞ્ઞાતકઅપવારિતટ્ઠાનતો ભિક્ખાચારવત્તેન વા. **યાચિત્વાપી**તિ **પિ**સદ્દો પગેવ ભિક્ખાચારવત્તેનાતિ દસ્સેતિ. યત્તકેન પાથેય્યેનાતિ સમ્બન્ધો.

૧૮૨. કેણિયજટિલવત્થુકથા

૩૦૦. **કાજેહી**તિ એત્થ કાજસ્સ ગણનં દસ્સેન્તો આહ ''પઞ્ચહિ કાજસતેહી''તિ. એકેન કાજેન દ્વિન્નં કુટાનં ગહિતત્તા વુત્તં ''કુટસહસ્સ''ન્તિ. **વો**તિ તુમ્હે. સુટ્ઠુ પસન્નોતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ ''અટ્ઠ પાનાની''તિ પાઠે, અટ્ઠસુ પાનેસુ વા. ''અમ્બેહિ કતપાન''ન્તિ ઇમિના મજ્ઝેલોપસમાસં દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ આમપક્કેસુ. કરોન્તેન કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **આદિચ્ચપાકેના**તિ આદિચ્ચહેતુના પચનેન. **પુરેભત્તમેવ કપ્પતી**તિ ભિક્ખુના સયં કતત્તા પુરેભત્તમેવ કપ્પતિ. તેન વુત્તં ''અનુપસમ્પન્નેહી''તિઆદિ. કતં અમ્બપાનન્તિ સમ્બન્ધો. **સબ્બપાનેસૂ**તિ જમ્બુપાનાદીસુ સબ્બેસુ પાનેસુ.

તેસૂતિ જમ્બુપાનાદીસુ સત્તસુ પાનેસુ. **પન**સદ્દો વિસેસત્થજોતકો. **જમ્બુફલેહી**તિ આમેહિ વા પક્કેહિ વા જમ્બુફલેહિ. **અટ્ઠિકેહી**તિ અટ્ઠિ અસ્મિમત્થીતિ અટ્ઠિકં ફલં. **જાતિરસેના**તિ યથાજાતેન રસેન. ઇમિના મધુસક્ખરકપ્પુરાદીહિ ન યોજેતબ્બોતિ દસ્સેતિ. **તં પના**તિ મધુકપાનં પન. **મુદ્દિકા**તિ મુદ્દિકફલાનિ. **સાલુકે**તિ કન્દે. **સત્તન્નં ધઞ્ઞાનં ફલરસ**ન્તિ તણ્ડુલધોવનોદકં. ''પક્કડાકરસ''ન્તિ ઇમિના અપક્કડાકરસં વટ્ટતીતિ દીપેતિ. **હી**તિ સચ્ચં, વિત્થારો વા. **રસો**તિ પક્કરસો. પટિગ્ગહેત્વા ઠપિતસપ્પિઆદીહિ પક્કાનં યાવજીવિકાનં પત્તાનં રસોતિ યોજના. પક્કં યાવજીવિકપત્તરસન્તિ સમ્બન્ધો. **યાવકાલિકપત્તાનમ્પી**તિ **પિ**સદ્દો પગેવ યાવજીવિકપત્તાનન્તિ દસ્સેતિ. **યં પાન**ન્તિ યં મધુકપુપ્ફરસપાનં. **સો**તિ મધુકપુપ્ફરસો. **તેના**તિ મધુકપુપ્ફેન. યતો કાલતો પટ્ઠાય મજ્જં ન કરોન્તિ, તતોતિ યોજના. **ઉચ્છુરસો** નિકસટો પચ્છાભત્તં વટ્ટતિ સત્તાહકાલિકત્તા. **ઇમે ચત્તારો રસા**તિ ફલપત્તપુપ્ફઉચ્છુરસસઙ્ખાતા ઇમે ચત્તારો રસા. **અગ્ગિહુત્તમુખા**તિ યઞ્ઞા અગ્ગિહુતમુખા, અગ્ગિહુતસેટ્ઠાતિ અત્થો.

૧૮૩. રોજમલ્લાદિવત્થુકથા

૩૦૧. સઙ્કરમકંસૂતિ એત્થ સઙ્કરસદ્દસ્સ યુદ્ધત્થાદીસુ પવત્તનતો ઇધ પટિઞ્ઞાતત્થેતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કતિકમકંસૂ’’તિ. **કતિક**ન્તિ પટિઞ્ઞાતસઙ્ખાતં કતિકં. **ઉળારં ખો**તિ એત્થ ઉળારસદ્દો સેટ્ઠવાચકો. **સેટ્ઠ**ન્તિ ચ સુન્દરમેવાતિ આહ ‘‘સુન્દરં ખો તે ઇદ’’ન્તિ. **તે**તિ તુય્હં. ‘‘**બહુકતો**’’તિ પદસ્સ કતબહુમાનોતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પસાદબહુમાનેના’’તિ. ‘‘પિટ્ઠમયંખાદનીય’’ન્તિ ઇમિના **પિટ્ઠખાદનીય**ન્તિ એત્થ મયસદ્દલોપં દસ્સેતિ.

૩૦૩. પટિભાનેય્યકાતિ એત્થ પટિભાને નિયુત્તા પટિભાનેય્યકાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પટિભાનસમ્પન્ના’’તિ. ‘‘નિદ્દોસસિપ્પા’’તિ ઇમિના **પરિયોદાતસિપ્પા**તિ એત્થ પરિસમન્તતો ઓદાતં સિપ્પં એતેસન્તિ પરિયોદાતસિપ્પાતિ અત્થં દસ્સેતિ. સિપ્પત્થિકેહિ સિયતિ સેવિયતીતિ **સિપ્પં**, સિપ્પિકાનં હિતાય સેતિ પવત્તતીતિ વા **સિપ્પં**, ઓટ્ઠજો પઠમક્ખરો. **નાળિયાવાપકેના**તિ પદસ્સ દ્વન્દભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘નાળિયા ચેવ આવાપકેન ચા’’તિ. ઇમિના યકારો પદસન્ધિમત્તોતિ દસ્સેતિ. ‘‘નાળિયા વા પસિબ્બકેના’’તિપિ પાઠો, સો અપાઠોયેવ. કો આવાપકો નામાતિ આહ ‘‘**આવાપકો નામ યત્થા**’’તિઆદિ. તત્થ **યત્થા**તિ યસ્મિં થવિકે. ઇમિના આહરિત્વા યથાલદ્ધં વપન્તિ પક્ખિપન્તિ એત્થાતિ **આવાપકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. વપ બીજનિક્ખેપેતિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૫ પકારન્તધાતુ) વુત્તં. ઇધ પન પક્ખિપનેતિ દટ્ઠબ્બો. તેન વુત્તં ‘‘પક્ખિપન્તી’’તિ. **પરિહરિતુમેવા**તિ પરિગ્ગહેત્વા હરિતુમેવ. **વેતન**ન્તિ ભતિં. **યો**તિ ભિક્ખુ. **તં વા**તિ પરિહરિતખુરભણ્ડં વા. **અઞ્ઞં વા**તિ અઞ્ઞસ્સ સન્તકં વા.

૩૦૪. ઇદન્તિ દસમભાગદાનં. **દસ કોટ્ઠાસે**તિ દસ પટિવીસે.

૧૮૫. ચતુમહાપદેસકથા

૩૦૫. ઇદં ન કપ્પતીતિઆદીતિ ‘‘ઇદં ન કપ્પતી’’તિઆદયો ઇમે ચત્તારો મહાપદેસેતિ યોજના. અપસ્સયં કત્વા દિસિયન્તિ એત્થાતિ **અપદેસા** ઓકાસા, અપસ્સયં કત્વા દિસિયન્તિ એતેહીતિ વા **અપદેસા** કારણા, ‘‘મહન્તા અપદેસા **મહાપદેસા**. **તઞ્ચા**તિ મહાપદેસસઙ્ખાતં તઞ્ચ સુત્તં, ગહેત્વાતિ યોજના. **પરિમદ્દન્તા**તિ પુનપ્પુનં મદ્દન્તા, ઉપપરિક્ખન્તાતિ અત્થો. **ઇદ**ન્તિ કારણં. **ત**ન્તિ નવમહાફલઅપરણ્ણં. **તાની**તિ ખુદ્દકફલપાનાનિ. **હી**તિ સચ્ચં.

તેસન્તિ છન્નં ચીવરાનં. **તત્થા**તિ છસુ અનુલોમચીવરેસુ. ‘‘પાણકેહિ સઞ્જાતવત્થ’’ન્તિ ઇમિના કોસેય્યવત્થભાવં દસ્સેતિ. **દ્વે પટા**તિ ચીનપટસોમારપટા. દુકૂલં સાણસ્સ અનુલોમન્તિ યોજના.

તેસંયેવાતિ દ્વિન્નં પત્તાનમેવ. **તેસંયેવા**તિ તિણ્ણં તુમ્બાનમેવ. **તેસંયેવા**તિ દ્વિન્નં કાયબન્ધનાનમેવ. **સેતચ્છત્ત**ન્તિ સેતેહિ વત્થેહિ કતં છત્તં. **તેસંયેવા**તિ તિણ્ણં છત્તાનમેવ.

સમ્ભિન્નરસન્તિ સંસગ્ગરસં. એત્થ ભિજ્જિત્થાતિ **ભિન્નો**તિ વચનત્થેન ભિદિધાતુ દ્વિધાકરણસઙ્ખાતો ભેદત્થો હોતિ, ધાત્વત્થબાધકેન સંત્યૂપસગ્ગેન ભિદિધાતુયા ભેદત્થં બાધેત્વા સંસગ્ગત્થવાચકો હોતીતિ દટ્ઠબ્બં. **છલ્લિમ્પી**તિ તચમ્પિ. **સકલેનેવા**તિ છલ્લિયા એવ. પાયાસેન અસંસટ્ઠં યં સબ્બીતિ યોજના. **તાની**તિ તક્કોલજાતિફલાદીનિ. **યટ્ઠિમધુકાદીસુપી**તિ મધુલટ્ઠિકાદીસુપિ. ‘‘લટ્ઠિમધુકાદીસુપી’’તિ વા પાઠો, સો અપાઠોયેવ. **યં ય**ન્તિ વત્થુ. **યથા**તિ યેનાકારેન, ધોવિયમાને તચ્છિયમાનેતિ સમ્બન્ધો.

સમ્ભિન્નરસન્તિ વત્વા તમેવત્થં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘સંસટ્ઠ’’ન્તિ. **સભાવન્તિ** યાવકાલં કપ્પિયસભાવં . **તસ્માતિ** યસ્મા ઉપનેતિ, તસ્મા. **તેનાતિ** સત્તાહકાલિકેન. **તદહુપટિગ્ગહિતન્તિ** તદહેવ પટિગ્ગહિતં. દ્વીહપટિગ્ગહિતેન સત્તાહકાલિકેનાતિ સમ્બન્ધો.

એત્થાતિ કાલિકસંસગ્ગે. **આપત્તિયો વેદિતબ્બાતિ** યથાક્કમં આપત્તિયો વેદિતબ્બા. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બસ્મિં ભેસજ્જક્ખન્ધકે.

ઇતિ ભેસજ્જક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૭. કથિનક્ખન્ધકં

૧૮૭. કથિનાનુજાનનકથા

૩૦૬. કથિનક્ખન્ધકે **પાવેય્યકાતિ** એત્થ પાવારટ્ઠે નિવસન્તીતિ પાવેય્યકાતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પાવારટ્ઠવાસિનો’’તિ. **તત્થાતિ** પાવાનામકે રટ્ઠે. એકો પિતા એતેસન્તિ **એકપિતુકા**. તે ચ તે ભાતરો ચેતિ **એકપિતુકભાતરો**, તેસં. **એતન્તિ** ‘‘પાવેય્યકા’’તિ એતં નામં. **તેસૂતિ** પાવેય્યકેસુ. ‘‘ધુતઙ્ગસમાદાનવસેના’’તિ વિસેસનસ્સ બ્યવચ્છેદભાવં દસ્સેતું વુત્તં ‘‘ન અરઞ્ઞવાસમત્તેના’’તિ. વિસેસનઞ્હિ દુવિધં બ્યવચ્છેદં, તપ્પાકટિકરણઞ્ચાતિ. **તેસન્તિ** પાવેય્યકાનં. પિણ્ડપાતિકાદિભાવેપીતિ સમ્બન્ધો. **પિસદ્દો** આરઞ્ઞકં અપેક્ખતિ. **એતન્તિ** ‘‘સબ્બે આરઞ્ઞકા’’તિઆદિ એતં વચનં. **ઇમે પનાતિ** પાવેય્યકા પન. **ઉદકસંગહેતિ** એત્થ ઉદકેન સંગહેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉદકેન સંગહિતે’’તિ. ‘‘થલે ચ નિન્ને ચા’’તિ ઇમિના ‘‘ઉદકસંગહે’’તિ પદસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ.

ઉદકચિક્ખલ્લોતિ ઉદકેન લોળિતો ચિક્ખલ્લો ઉદકચિક્ખલ્લો. **ઓકપુણ્ણેહીતિ** એત્થ ઓકસદ્દો ઉદકવેવચનોતિ આહ ‘‘ઉદકપુણ્ણેહી’’તિ. ઉદકઞ્હિ ઉચયતિ સમવાયભાવેન પવત્તતીતિ **ઓકન્તિ** વુચ્ચતિ. **તેસન્તિ** પાવેય્યકાનં. **ઘનાનીતિ** નિરન્તરાનિ. **તેસૂતિ** ચીવરેસુ. **તેનાતિ** ચીવરાનં ઘનત્તા, ઉદકસ્સ ચ ન પગ્ઘરણત્તા. ભગવતા ‘‘અવિવદમાના ફાસુકં વસ્સં વસિત્થા’’તિ પુચ્છિયમાનાપિ તે ભિક્ખૂ યથાપુચ્છિતં અવત્વા કસ્મા ફાસુકપદં અપનેત્વા ‘‘અવિવદમાના વસ્સં વસિમ્હા’’તિ અવોચુન્તિ આહ ‘‘અવિવદમાના વસ્સં વસિમ્હાતિ એત્થા’’તિઆદિ. **ઉક્કણ્ઠિતતાય ચાતિ** એત્થ **ચસદ્દો** ‘‘ફાસુતાય અભાવેના’’તિ એત્થાપિ યોજેતબ્બો. સેનાસનફાસુતાય અભાવેન ચ ભગવતો દસ્સનાલાભેન ઉક્કણ્ઠિતતાય ચાતિ હિ અત્થો. **અનમતગ્ગિયકથન્તિ** સંયુત્તનિકાયે અનમતગ્ગિયસુત્તન્તકથં (સં॰ નિ॰ ૨.૧૩૫). સબ્બેવ તે પાવેય્યકા ભિક્ખૂતિ યોજના. **તન્તિ** અનમતગ્ગિયકથં. **તતોતિ** ધમ્મકથનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. ભગવા આમન્તેસીતિ સમ્બન્ધો. **એકં ચીવરન્તિ** સઙ્ઘાટિં. **સન્તરુત્તરેનાતિ** સહ અન્તરેનાતિ સન્તરં, સન્તરઞ્ચ તં ઉત્તરઞ્ચેતિ સન્તરુત્તરં, તેન. **અસ્સુતિ** ભવેય્યું. અભવિસ્સંસૂતિ હિ અત્થો. સત્તમીવિભત્તિકાલાતિપત્તિવિભત્તીનં સમાનત્થભાવો સદ્દસત્થેસુ વુત્તોયેવ. **ચસદ્દો** ઉપન્યાસત્થો. એસ કથિનત્થારો નામાતિ યોજના. અનુજાનિતુકામો હુત્વાતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ ‘‘અનુજાનામિ ભિક્ખવે’’તિઆદિપાઠે. **વોકારસ્સ** નિપાતમત્તે સતિ કથમત્થો ભવિસ્સતીતિ આહ ‘‘અત્થતકથિનાનન્તિ અત્થો’’તિ. અત્થતકથિનાનં ભિક્ખૂનન્તિ સમ્બન્ધો. લદ્ધગુણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘એવઞ્હી’’તિઆદિ. **હિસદ્દો** લદ્ધગુણજોતકો. **પરતોતિ** પરમ્હિ. ‘‘સો તુમ્હાક’’ન્તિ વા ‘‘સો વો’’તિ વા અવત્વા ‘‘સો

નેસં ભવિસ્સતી''તિ વુત્તત્તા **વો**-કારો નિપાતમત્તોતિ અધિપ્પાયો. ''વોતિ સામિવચનમેવેત''ન્તિ ઇમિના **વો** તુમ્હાકન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. એવં સતિ ''પરતો સો નેસ''ન્તિ એત્થ કથમત્થો ભવિસ્સતીતિ આહ ''સો નેસન્તિ એત્થ પના''તિઆદિ. યે તુમ્હે અત્થતકથિના, તેસં તુમ્હાકન્તિ યોજના. **કથિન**સદ્દો થિરત્થવાચકો અનિપ્ફન્નપાટિપદિકો . અનામન્તચારાદિકાનં પઞ્ચાનિસંસાનં અન્તોકરણસમત્થભાવે થિરન્તિ અત્થો.

તત્થાતિ અનામન્તચારાદીસુ પઞ્ચાનિસંસેસુ. **અનામન્તચારો**તિ એત્થ ચરણં ચારો, અનામન્તેત્વા ચારો અનામન્તચારોતિ દસ્સેન્તો આહ ''અનામન્તેત્વા ચરણ''ન્તિ. ''અસમાદાય ચરણ''ન્તિ ઇમિના **અસમાદાનચારો**તિ એત્થ પુબ્બપદે ત્વાપચ્ચયસ્સ અનાદેસં કત્વા અસમાદાનચારોતિ વુત્તન્તિ દસ્સેતિ. **યાવતત્થચીવર**ન્તિ એત્થ આકારલોપેન સન્ધીતિ આહ ''યાવતા ચીવરેન અત્થો''તિ. ''યાવદત્થચીવર''ન્તિપિ પાઠો, એવં સતિ દકારો પદસન્ધિમત્તો. યાવસદ્દો પરિચ્છેદત્થવાચકો, ન અભિવિઝત્થવાચકો. અત્થસદ્દેન સમાસો હોતિ. **યો ચ તત્થ ચીવરુપ્પાદો**તિ એત્થ તત્થસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ''કથિનત્થારસીમાય''ન્તિ. **તત્રુપ્પાદેના**તિ તત્ર કથિનત્થારસીમાયં ઉપ્પાદેન મૂલેન. ''ચીવરં ઉપ્પજ્જતી''તિ ઇમિના **ચીવરુપ્પાદો**તિ એત્થ ચીવરમેવ ઉપ્પાદો ચીવરુપ્પાદોતિ વિસેસનપરપદત્તં દસ્સેતિ.

કેતિ કિત્તકા. ઇદં ''ગણવસેના''તિ વચનં સન્ધાય વુત્તં. અથ વા **કે**તિ કિન્નામ વુત્થવસ્સા. ઇદં ''વુત્થવસ્સવસેના''તિ વચનં સન્ધાય વુત્તં. સતસહસ્સમ્પિ જના લભન્તીતિ યોજના. **પિ**સદ્દેન તતો અધિકમ્પિ લભન્તીતિ દસ્સેતિ. **છિન્નવસ્સા વા**તિ પુરિમિકાય ઉપગન્ત્વા છિન્નવસ્સા વા. **અઞ્ઞસ્મિં વિહારે**તિ કથિનત્થારવિહારતો અપરસ્મિં વિહારે. સબ્બે છિન્નવસ્સાદિકા ભિક્ખૂ પુરિમિકાય વસ્સૂપગતાનં ભિક્ખૂનં ગણપૂરકા હોન્તીતિ યોજના. **ઇતરેસંયેવા**તિ પુરિમિકાય વસ્સં ઉપગન્ત્વા પઠમપવારણાય પવારિતાનમેવ. **પરિપુણ્ણવસ્સો**તિ પરિપુણ્ણો વીસતિવસ્સો, અચ્છિન્નવસ્સો વા. **સો**તિ સામણેરો. **ઇતિ એત્થાપી**તિ એવં એતેસુ તીસુ વારેસુપિ.

કેન દિન્નં કથિનચીવરં વટ્ટતીતિ યોજના. યેન કેનચિ દિન્નં ચીવરં વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ વત્તં. **અજાનન્તો**તિ અજાનનહેતુ. હેત્વત્થે હિ અન્તપચ્ચયો. **તસ્સા**તિ કથિનદાયકસ્સ. **એવ**ન્તિ ઇમિના વક્ખમાનનયેન. અઞ્ઞતરપહોનકં વત્થન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ કથિનચીવરસ્સ. એત્તકા નામ સૂચિયો વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. ઇતિ આચિક્ખિતબ્બન્તિ યોજના.

કથિનત્થારકેનાપિ વત્તં જાનિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **પિ**સદ્દો કથિનદાયકં અપેક્ખતિ. વત્તં વિત્થારેન્તો આહ ''તન્તવાયગેહતો હી''તિઆદિ. **આભતસન્તાનેનેવા**તિ આભતસન્તતિયા એવ. **ખલિમક્ખિતસાટકો**તિ અહતસાટકો. સો હિ ખલેન તક્કેન કઞ્જિકેન મક્ખિતસાટકત્તા ''ખલિમક્ખિતસાટકો''તિ વુચ્ચતિ. **કથિનત્થારસાટક**ન્તિ કથિનત્થારત્થાય દિન્નં સાટકં. **તદહેવા**તિ તસ્મિં દિન્નઅહનિ એવ. **તસ્મિ**ન્તિ પઠમં દિન્ને કથિનત્થારસાટકે. **અઞ્ઞાનિ ચા**તિ કથિનસાટકતો અઞ્ઞાનિ ચ. ચસદ્દેન ન કથિનસાટકમેવ આહરતિ, અઞ્ઞાનિ ચાતિ દસ્સેતિ. **યો**તિ કથિનદાયકો. **ઇતરો**તિ પઠમં કથિનદાયકો. **યથા તથા ઓવદિત્વા**તિ તવ સન્તકતો એતસ્સ સન્તકં સઙ્ઘસ્સ બહુપકારં, સઙ્ઘસ્સ બહુપકારત્તં તયાપિ ઇચ્છિતબ્બં, એવમિચ્છન્તસ્સ બહુપુઞ્ઞન્તિ યેન તેનાકારેન ઓવદિત્વા.

કેન ભિક્ખુનાતિ સમ્બન્ધો. યસ્સ સઙ્ઘો કથિનચીવરં દેતિ, તેન ભિક્ખુના અત્થરિતબ્બન્તિ યોજના. કસ્સ ભિક્ખુસ્સાતિ સમ્બન્ધો. યો જિણ્ણચીવરો હોતિ, તસ્સ દાતબ્બન્તિ યોજના. મહતી પરિસા એતસ્સાતિ **મહાપરિસો**

થેરો. ‘‘નવકતરો સક્કોતિ, તસ્સ દાતબ્બ’’ન્તિ વચનસ્સ અનેકન્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અપિ ચા’’તિઆદિ. **અપિ ચા**તિ એકન્તેન. **તદત્થાયા**તિ તસ્સ જિણ્ણચીવરસ્સ અત્થાય. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **પેલવો**તિ વિરળો. **તેનાપી**તિ કથિનત્થારકેનાપિ. **તન્તિ** વિધિં. **દાનકમ્મવાચા**તિ દાનકારણકમ્મવાચા.

એવં દિન્ને પન કથિને નિદ્ધાપેતબ્બાનીતિ યોજના. **એકેનાપીતિ પિ**સદ્દેન પગેવ બહૂહિ પનાતિ દસ્સેતિ. **બુદ્ધપ્પસત્થ**ન્તિ બુદ્ધેહિ પસત્થં. અતીતે કપ્પસતસહસ્સમત્થકેતિ યોજના. **તસ્સા**તિ પદુમુત્તરસ્સ . કથિનં ગણ્હિ કિરાતિ યોજના. **તન્તિ** કથિનં, સત્થા અકાસીતિ સમ્બન્ધો.

કતપરિયોસિતં કથિનં કિં કાતબ્બન્તિ આહ ‘‘કતપરિયોસિતં પના’’તિઆદિ. કથિનં ગહેત્વા અત્થરિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘તેન કથિનત્થારકેન ભિક્ખુના’’તિ પદં ‘‘વચનીયો’’તિ પદે સુદ્ધકત્તા, ‘‘અનુમોદાપેતબ્બ’’ન્તિ પદે કારિતકત્તા. કિં વચનીયોતિ આહ ‘‘અત્થતં…પે॰… અનુમોદથા’’તિ. ‘‘તેહિ અનુમોદકેહિ ભિક્ખુહી’’તિ પદં ‘‘વચનીયો’’તિ પદે અવુત્તકત્તા, ‘‘અનુમોદાપેતબ્બ’’ન્તિ પદે કારિતકમ્મં અવુત્તકમ્મં, વા. ‘‘કથિન’’ન્તિ ધાતુકમ્મં વા વુત્તકમ્મં વા ઉપનેતબ્બં. કિં વચનીયોતિ આહ ‘‘અત્થતં…પે॰… અનુમોદામા’’તિ. **ઇતરેહિ ચા**તિ અનુમોદકેહિ ચ. **સબ્બેસ**ન્તિ અત્થારકઅનુમોદકાનં. **હી**તિ સચ્ચં. **એત**ન્તિ સબ્બેસં અત્થતભાવં, ‘‘દ્વિન્નં…પે॰… અનુમોદકસ્સ ચા’’તિ વચનં વા.

એવં કથિને અત્થતે સતિ પનાતિ યોજના. **યેના**તિ ભિક્ખુના. **અવિચારેત્વાવા**તિ ‘‘કથિનત્થારકસ્સ દેમા’’તિ વા ‘‘સઙ્ઘસ્સ દેમા’’તિ વા અવિચારેત્વા એવ. **સેસચીવરાનિપી**તિ કથિનત્થારચીવરતો સેસચીવરાનિપિ. સઙ્ઘેન દાતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘અપલોકેત્વા’’તિ ઇમિના કમ્મવાચાય કિચ્ચાભાવં દસ્સેતિ. **વસ્સાવાસિકઠિતિકાયા**તિ વસ્સાવાસકાલે પવત્તાય ઠિતિકાય. **ગરુભણ્ડ**ન્તિ મઞ્ચબિબ્બોહનાદિગરુભણ્ડં. **એકસીમાયા**તિ એકાય ઉપચારસીમાય.

૩૦૮. **યથા ચા**તિ એત્થ **યથા**સદ્દો યંસદ્દત્થો. યેન વિધિનાતિ હિ અત્થો. **મહાભૂમિક**ન્તિ મહાવિસયં. ચતુવીસતિઆકારવન્તતાય મહાવિત્થારિકન્તિ વુત્તં હોતિ. **તતો**તિ અનત્થતલક્ખણતો. **પરિવારેપીતિ પિ**સદ્દો ન ઇધ એવાતિ દસ્સેતિ.

તત્થાતિ ચતુવીસતિયા આકારેસુ. **ઉલ્લિખિતમત્તેના**તિ એત્થ પમાણસ્સ ઉગ્ગહણત્થં નખાદીહિ લિખનં ઉલ્લિખિતં, ઉલ્લિખિતં મત્તં પમાણં ઉલ્લિખિતમત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘દીઘતો ચ પુથુલતો ચ પમાણગહણમત્તેના’’તિ. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘પમાણં હી’’તિઆદિ. દસ્સેન્તો હુત્વા ઉલ્લિખતીતિ યોજના. **પઞ્ચક**ન્તિ પઞ્ચપમાણં, પઞ્ચસમૂહં વા ખણ્ડં. **વા**સદ્દેન અઞ્ઞાનિપિ તેરસકાદીનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **મોઘસુત્તકારોપનમત્તેના**તિ મોઘસુત્તસ્સ ચીવરસ્સૂપરિ આરોપનમત્તેન. **દીઘસિબ્બિતમત્તેના**તિ દીઘતો સિબ્બિતમત્તેન. **મુદ્દિયપટ્ટબન્ધનમત્તેના**તિ મુદ્દિયપટ્ટસ્સ બન્ધનમત્તેન. **દ્વે ચિમિલિકાયો**તિ દ્વે પિલોતિકાયો. **પઠમચિમિલિકા**તિ કથિનચિમિલિકતો અઞ્ઞા અત્તનો પકતિચિમિલિકા ઘટેત્વા ઠપિતા હોતીતિ યોજના. ‘‘તં પઠમચિમિલિક’’ન્તિ પાઠસેસં અજ્ઝાહરિત્વા કથિનસાટકસ્સ કુચ્છિચિમિલિકં કત્વાતિ ઇમિના સમ્બન્ધિતબ્બં. **પકતિચીવરસ્સા**તિ અત્તનો પકતિચીવરસ્સ. **પકતિપટ્ટબન્ધચીવર**ન્તિ પકતિપટ્ટેન બન્ધચીવરં. **પિટ્ઠિઅનુવાતારોપનમત્તેના**તિ દીઘતો અનુવાતસ્સ ચીવરસ્સૂપરિ આરોપનમત્તેન. દીઘાનુવાતઞ્હિ પારુપનકાલે પિટ્ઠિયં ઠિતત્તા પિટ્ઠિઅનુવાતન્તિ વુચ્ચતિ. **કુચ્છિઅનુવાતારોપનમત્તેના**તિ પુથુલતો અનુવાતસ્સ ચીવરસ્સૂપરિ

આરોપનમત્તેન. પુથુલાનુવાતઞ્હિ પારુપનકાલે કુચ્છિયં ઠિતત્તા કુચ્છિઅનુવાતન્તિ વુચ્ચતિ. **આગન્તુકપટ્ટારોપનમત્તેના**તિ આગન્તુકપટ્ટસ્સ ચીવરસ્સૂપરિ આરોપનમત્તેન. **વા**તિ અથવા.

સારુપ્પન્તિ સમણાનુચ્છવિકં. **પરિકથાયા**તિ પરિયાયેન ઉપ્પાદિતાય કથાય. **અતિઉક્કટ્ઠં વટ્ટતી**તિ અતિઉક્કટ્ઠં એવ વટ્ટતિ. **ઓતિણ્ણસદિસમેવા**તિ ઓતિણ્ણેન વત્થેન સદિસમેવ કથિનચીવરન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ દુવિધેસુ સન્નિધીસુ. **તદહેવા**તિ તસ્મિં દિન્નઅહનિ એવ.

રત્તિનિસ્સગ્ગિયેનાતિ રત્તિઅતિક્કન્તં હુત્વા નિસ્સગ્ગિયેન. **અઞ્ઞેના**તિ તિચીવરતો અઞ્ઞેન. **સમણ્ડલિકત**ન્તિ સહ મહામણ્ડલઅડ્ઢમણ્ડલેન કતં.

૩૦૯. એવં ચતુવીસતિઆકારં અનત્થતલક્ખણં દસ્સેત્વા ઇદાનિ સત્તરસાકારં અત્થતલક્ખણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અહતેના’’તિઆદિ . તત્થ પરિભોગં ન હનિત્થ ન ગચ્છિત્થાતિ **અહતં**, પરિભોગેન ન હનિતબ્બં ન હિંસિતબ્બન્તિ વા **અહત**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અપરિભુત્તેના’’તિ. ‘‘અહતસદિસેના’’તિ ઇમિના **અહતકપ્પેના**તિ એત્થ **કપ્પ**સદ્દો સદિસત્થોતિ દસ્સેતિ. **પાપણિકેના**તિ એત્થ પસારિતો આપણો પાપણો, તસ્મિં પતિતં પાપણિકન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘આપણદ્વારે પતિત’’ન્તિ. ‘‘પિલોતિક’’ન્તિ ઇમિના ણિકપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **વુત્તવિપલ્લાસેનેવા**તિ વુત્તેહિ ‘‘નિમિત્તકતેના’’તિઆદીહિ વિપલ્લાસેન એવ. **તત્થા**તિ પરિવારે . **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ઇધા**તિ કથિનક્ખન્ધકે. અવુચ્ચમાનેન તેન વચનેન પરિહાયતીતિ સમ્બન્ધો.

૩૧૦. **તત્થા**તિ ‘‘કથઞ્ચ ભિક્ખવે ઉબ્ભતં હોતિ કથિન’’ન્તિઆદિપાઠે. જનેત્તિયો માતરોતિ યોજના. ઇમિના ધમ્મેન પુત્તે માનેતીતિ **માતા**, ધમ્મેન પુત્તેહિ માનિયતીતિ વા **માતા**, સા વિય હોન્તીતિ **માતિકા**તિ દસ્સેતિ. **કથિનુબ્ભાર**ન્તિ ચ **કથિનુદ્ધાર**ન્તિ ચ અત્થતો સદિસં. **એતા**તિ એતા પદજાતિયો. **તાસૂ**તિ અટ્ઠસુ માતિકાસુ. **અસ્સા**તિ કથિનુબ્ભારસ્સ.

૧૮૮. આદાયસત્તકકથા

૩૧૧. ન પચ્ચેસ્સન્તિ એત્થ પતીત્યૂપસગ્ગસ્સ પુનત્થં, ઇધાતુયા ચ ગત્યત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ન પુન આગમિસ્સ’’ન્તિ. એવં પક્કમતો છિજ્જતીતિ સમ્બન્ધો.

એતઞ્ચાતિ પક્કમનન્તિકં, કથિનુદ્ધારઞ્ચ. **તાહ**ન્તિ તે અહં. **તે**તિ તુય્હં.

અઞ્ઞન્તિ અત્તનો વિહારતો અઞ્ઞં. **એવં હોતી**તિ એસો પરિવિતક્કો હોતિ. **સો**તિ આવાસપલિબોધો. આદિચ્ચબન્ધુના વુત્તોતિ યોજના.

દ્વે પલિબોધા એકતો છિજ્જન્તીતિ સમ્બન્ધો. **અપુબ્બં અચરિમ**ન્તિ એકપહારેનેવ. સો પલિબોધૂપચ્છેદો કસ્મા વિત્થારતો ન વુત્તોતિ આહ ‘‘સો પના’’તિઆદિ. **સો પના**તિ પલિબોધૂપચ્છેદો પન. ન વુત્તોતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં કથિનુબ્ભારે. કસ્મા અયં કથિનુદ્ધારો ‘‘**નાસનન્તિકો**’’તિ વુત્તોતિ આહ ‘‘યસ્મા’’તિઆદિ. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુનો.

આસાવચ્છેદિકે છિજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **અયં પના**તિ આસાવચ્છેદિકો કથિનુદ્ધારો પન. અનેકપભેદો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **વુત્તો**તિ અયં આસાવચ્છેદિકો કથિનુદ્ધારો વુત્તોતિ યોજના. **એત્થ પના**તિ ઇમસ્મિં

પન ઠાને. **તત્થા**તિ સીમાતિક્કન્તિકે.

૩૧૨-૩૨૫. એવન્તિઆદિ નિગમનં. **સત્તકે**તિ અટ્ઠસુ માતિકાસુ આસાવચ્છેદતો સેસે સત્તપમાણે, સત્તસમૂહે વા. **તેયેવા**તિ સત્તકે એવ. **તતો**તિ વારતો. **યે યે**તિ કથિનુદ્ધારા. **ઇતરેહી**તિ આસાવચ્છેદતો અઞ્ઞેહિ. યે પલિબોધા વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. આવાસો ચજીયતિ અનેનાતિ **ચત્તન્તિ** વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યેન ચિત્તેના''તિઆદિ. **તન્તિ** ચિત્તં. ''એસેવ નયો''તિ ઇમિના આવાસો વમીયતિ અનેનાતિ **વન્તં**. આવાસતો મુચ્ચતિ અનેનાતિ **મુત્તન્તિ** વચનત્થં અતિદિસતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં કથિનક્ખન્ધકે.

ઇતિ કથિનક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૮. ચીવરક્ખન્ધકં

૨૦૨. જીવકવત્થુકથા

૩૨૬. ચીવરક્ખન્ધકે પદક્ખિણસદ્દસ્સ અપસબ્યત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''છેકા કુસલા''તિ. **અભિસટા**તિ એત્થ સરધાતુયા ગતિચિન્તાસુ ઇધ ગત્યત્થેતિ દસ્સેન્તો આહ ''અભિગતા''તિ. **અભિગતા**તિ અભિમુખં ગન્તબ્બા. નનુ પાળિયં ''**અત્થિકાનં અત્થિકાનં મનુસ્સાન**''ન્તિ વુત્તં, કસ્મા પન ''અત્થિકેહિ અત્થિકેહિ મનુસ્સેહી''તિ વુત્તન્તિ આહ ''કરણત્થે પના''તિઆદિ. ઇમિના છટ્ઠીકત્તા નામ તતિયાકત્તુના સમાનોયેવાતિ દસ્સેતિ. નિગમે વસતીતિ **નેગમો**તિ વુત્તે કુટુમ્બિયગણો નેગમો નામાતિ આહ ''કુટુમ્બિયગણો''તિ.

૩૨૭. નગરે નિવસન્તીતિ **નાગરા**. દત્વા, વુટ્ઠાપેસુન્તિ સમ્બન્ધો. **આરામુય્યાનવાહનાદી**તિ એત્થ **આદિ**સદ્દેન અઞ્ઞાનિ ઉપભોગપરિભોગાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **ગણિકટ્ઠાને**તિ ગણિકાય ઠાને. **ગણિકા**તિ ચ નગરસોભિની. સા હિ અત્થિકેન જનગણેન અભિગન્તબ્બાતિ **ગણિકા**તિ વુચ્ચતિ. **પટિસતેન ચા**તિ એત્થ **ચ**સદ્દો અવધારણત્થો. રત્તિં ગમનસ્સ પટિનિધિસઙ્ખાતેન સતેન એવાતિ હિ અત્થો. **ગિલાનન્તિ** એત્થ ભાવપચ્ચયેન વિનાપિ ભાવત્થો ઞાતબ્બોતિ આહ ''ગિલાનભાવ''ન્તિ. ''જાનાપેય્ય''ન્તિ ઇમિના **પટિવેદેય્યન્તિ** એત્થ વિદધાતુયા ઞાણત્થં દસ્સેતિ. **કત્તરસુપ્પે**તિ એત્થ **કત્તર**સદ્દો જિણ્ણપરિયાયોતિ આહ ''જિણ્ણસુપ્પે''તિ. સુપન્તિ સુનખાદયો એત્થાતિ **સુપ્પં**, કત્તરં સુપ્પં કત્તરસુપ્પં.

૩૨૮. **તન્તિ** જીવકં. અઞ્ઞે રાજદારકા વદન્તિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. નત્થિ માતા એતસ્સાતિ **નિમ્માતિકો**. **યથા ચા**તિઆદીસુ યથા પેસન્તિ, તથાતિ યોજના. **ચ**સદ્દો સમ્પિણ્ડનત્થો. ન કેવલં વદન્તિયેવ, અથ ખો ન કોચિ કિઞ્ચિ પેસેતીતિ હિ અત્થો. **અઞ્ઞેસન્તિ** જીવકતો અઞ્ઞેસં. **તસ્સા**તિ જીવકસ્સ. **ઇતી**તિ એવં. **સો**તિ જીવકો. **તં સબ્બન્તિ** ''નિમ્માતિકો નિપ્પિતિકો''તિ વદનઞ્ચ પણ્ણાકારસ્સ અપેસનઞ્ચાતિ તં સબ્બં.

યંનૂનાતિ સાધુ વત. અહં વજ્જસિપ્પં સિક્ખેય્યં સાધુ વતાતિ યોજના. **તસ્સા**તિ જીવકસ્સ. **એતદહોસી**તિ એતં અહોસિ, પરિવિતક્કો અહૂતિ અત્થો. **પરૂપઘાતપટિસંયુત્તાની**તિ પરં ઉપગન્ત્વા, ઉપ ભુસેન વા હનનેન પટિસંયુત્તાનિ. **મેત્તાપુબ્બભાગન્તિ** સિપ્પસ્સ પુબ્બભાગે પવત્તા મેત્તા એતસ્સાતિ મેત્તાપુબ્બભાગં. ઇતિ અહોસીતિ યોજના. પુરિમચિન્તાય અનેકન્તભાવતો એકન્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ''અપિ ચા''તિઆદિ. **અપિ ચા**તિ એકન્તેન. **અયન્તિ** જીવકો. **ઇતો**તિ ભદ્દકપ્પતો. **અયન્તિ** ઉપાસકો . **ચતુપરિસન્તરે**તિ ચતુપરિસમજ્ઝે. **પત્થતગુણન્તિ**

પત્થરિતગુણં. **ઠાનન્તરન્તિ** ઠાનભેદં, **અહમ્પીતિ** ન અયં ઉપાસકોયેવ, અહમ્પીતિ અત્થો. **ભગવાતિ** આલપનપદમેતં. **પત્થનન્તિ** ઇચ્છિતવરં. **ચોદિયમાનોપીતિ** ઉય્યોજિયમાનોપિ. **પિસદ્દેન** પુરિમચિન્તનમપેક્ખતિ. **એસાતિ** એસો જીવકો.

૩૨૯. દિસાપામોક્ખોતિ પદસ્સ દિસાસુ પામોક્ખો દિસાપામોક્ખોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સબ્બદિસાસૂ''તિઆદિ. **તસ્મિઞ્ચ સમયેતિ** જીવકસ્સ તસ્મિં ચિન્તનસમયે ચ, આગમંસૂતિ સમ્બન્ધો. **તેતિ** વાણિજે, પુચ્છીતિ સમ્બન્ધો. **કુતોતિ** નગરતો. **તક્કસીલતોતિ** તક્કસીલનગરતો. **તત્થાતિ** તક્કસીલે. **આમાતિ** સમ્પટિચ્છનત્થે નિપાતો, આમ અત્થીતિ હિ અત્થો. **તેતિ** વાણિજા. **તથાતિ** યથા જીવકો આહ, તથા અકંસૂતિ અત્થો. **સોતિ** જીવકો. **પિતરન્તિ** અભયરાજકુમારં. **તેહીતિ** વાણિજેહિ.

તન્તિ જીવકં, પુચ્છીતિ સમ્બન્ધો. **સોતિ** જીવકો. કસ્મા તાત ત્વં ઇધાગતો અસિ પનાતિ પુચ્છીતિ યોજના. **તતોતિ** પુચ્છતો. **સોતિ** જીવકો. સિક્ખિતું આગતો અમ્હીતિ યોજના. **બહુઞ્ચ ગણ્હાતીતિઆદીસુ** સો કિઞ્ચિ કમ્મં અકત્વા સિપ્પસ્સેવ સિક્ખિતત્તા બહુઞ્ચ ગણ્હાતીતિ આહ ''યથા''તિઆદિ. તત્થ યથા સિક્ખન્તિયેવ, એવં તથા સો ન સિક્ખતીતિ યોજના. **સો પનાતિ** જીવકો પન, કરોતિ સિક્ખતીતિ સમ્બન્ધો. **એકં કાલન્તિ** એકસ્મિં કાલે. એવં સન્તે કસ્મા સો બહુઞ્ચ ગણ્હાતીતિ આહ ''એવં સન્તેપી''તિઆદિ. **મેધાવિતાયાતિ** ખિપ્પં ગહણધારણપઞ્ઞતાય, બહુઞ્ચ સિપ્પન્તિ સમ્બન્ધો. અસ્સ જીવકસ્સ ગહિતઞ્ચ સિપ્પં ન સમ્મુસ્સતીતિ યોજના.

યત્તકં સિપ્પં આચરિયો જાનાતિ, તત્તકં અયં જીવકો જાનાતીતિ યોજના. **યન્તિ** સિપ્પં. **અયન્તિ** જીવકો, ભવિસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **નન્તિ** જીવકં. **યથાતિ** યેનાકારેન. **કમ્મવિપાકન્તિ** કમ્મવિપાકજં રોગં. ''ન''ન્તિ પદં ''સિક્ખાપેસી''તિ પદે કારિતકમ્મં, ''ભેસજ્જયોજન''ન્તિ પદં ધાતુકમ્મં. **ભેસજ્જયોજનન્તિ** ભેસજ્જેન રોગસ્સ યોજનં. **સો પનાતિ** જીવકો પન. **ઇમિનાતિ** જીવકેન ન ઉગ્ગહિતં, ઉગ્ગહિતન્તિ સમ્બન્ધો. **એકેન દ્વારેનાતિ** ચતૂસુ દ્વારેસુ એકેન દ્વારેન. **આહિણ્ડન્તોતિ** વિચરન્તો. **પરિત્તં પાથેય્યન્તિ** એત્થ પરિત્તસદ્દસ્સ આરક્ખનત્થેપિ પવત્તનતો ઇધ અપ્પત્થે પવત્તતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''અપ્પમત્તક''ન્તિ. કસ્મા અપ્પમત્તકં પાથેય્યં અદાસીતિ યોજના. **તસ્સાતિ** દિસાપામોક્ખસ્સ. **અયન્તિ** જીવકો, લભિસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **તતોતિ** લભનતો. **ખીણે પાથેય્યેતિ** પાથેય્યે ખીણે સતીતિ યોજના.

૨૦૩. સેટ્ઠિભરિયાદિવત્થુકથા

૩૩૦. યા નામાતિ યા નામ ઘરણી. **કિમ્પિ માયન્તિ** એત્થ એકારલોપસન્ધીતિ આહ ''કિમ્પિ મે અય''ન્તિ. ઇમિના યકારાદેસસન્ધિં નિવત્તેતિ, ''મ્યાય''ન્તિપિ પાઠો, એવં સતિ આદેસસન્ધિયેવ, ન લોપસન્ધિ. અયં ઘરણી મે કિઞ્ચિ દેય્યધમ્મં કિમ્પિ દસ્સતીતિ યોજના. **તસ્સ ચાતિ** સબ્બિસ્સ ચ, **કતસ્સાતિપિ** પાઠો. **રોગૂપસમસ્સ ચાતિ** મમ રોગસ્સ ઉપસમસ્સ ચ, ઇમેહિ પદેહિ **સંયમસ્સાતિ** પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ''ઉપકાર''ન્તિ ઇમિના **ઉપજાનામીતિ** એત્થ ઉપસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **અધિપ્પાયોતિ** ઘરણિયા આસયો.

૩૩૧. ''સબ્બાલઙ્કારં તુય્હં હોતૂ''તિ ઇદં વચનં રાજા સભાવતો આહ, ઉદાહુ કિઞ્ચિ ચિન્તેત્વાતિ આહ ''રાજા''તિઆદિ. તત્થ **ઇમન્તિ** અલઙ્કારં. **પમાણયુત્તેતિ** કારણાનુરૂપે. **નન્તિ** જીવકં. **નાટકાનમ્પીતિ** પઞ્ચસતિકાનં નાટકાનમ્પિ. **સોપીતિ** જીવકોપિ. **તેસન્તિ** અભયકુમારનાટકાનં. **મેતિ** મય્હં, ન પતિરૂપન્તિ સમ્બન્ધો.

અય્યિકાનન્તિ માતામહીનં. કતસ્સ મે ઉપકારન્તિ યોજના. ઇમિના અધિકારો ચ ઉપકારો ચ અત્થતો સદિસન્તિ દસ્સેતિ. રાજા પસન્નો દત્વા આહાતિ સમ્બન્ધો.

૨૦૫. રાજગહસેટ્ઠિવત્થુકથા

૩૩૨. **ઇરિયાપથસમ્પરિવત્તનેના**તિ ઇરિયાપથસ્સ પુનપ્પુનં પરિવત્તનેન. તીહિ સત્તાહેહિ નિચ્ચલસ્સ નિપન્નસ્સ અસ્સ સેટ્ઠિસ્સ મત્થલુઙ્ગન્તિ યોજના. અપ્પેવ નિપજ્જેય્યાતિ યોજના. **ન**ન્તિ સેટ્ઠિં. **તેનેવા**તિ તેનેવ કારણેન. સીસં છાદેતીતિ **સીસચ્છવી**તિ વુત્તે સીસપટિચ્છાદનચમ્મન્તિ આહ ''સીસચમ્મ''ન્તિ. **તસ્સા**તિ સેટ્ઠિસ્સ. **તીહિ સત્તાહેના**તિ એત્થ પુબ્બપદેન પચ્છિમપદં ગુણિત્વા ગહેતબ્બન્તિ આહ ''તીહિ પસ્સેહિ એકેનેકેન સત્તાહેના''તિ.

૩૩૩. **જનં નીહરાપેત્વા**તિ જનં અપક્કમાપેત્વા.

૨૦૭. પજ્જોતરાજવત્થુકથા

૩૩૪. **વિચ્છિકસ્સ જાતો**તિ વિચ્છિકસ્સ કારણા જાતો, વિચ્છિકં પટિચ્ચ જાતોતિ અત્થો. સપ્પિ ચ ભેસજ્જં વિચ્છિકાનં પટિફલં હોતીતિ યોજના. **પઞ્ઞાસયોજનિકા**તિ એત્થ ણિકપચ્ચયસ્સ ગન્તું સમત્થત્થે પવત્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ''ગન્તું સમત્થો હોતી''તિ. **અસ્સ રઞ્ઞો**તિ ચન્દપજ્જોતનામકસ્સ અસ્સ રઞ્ઞો. **હત્થિનીયેવા**તિ ભદ્દવતિકા નામ હત્થિનીયેવ. **વીસયોજનસત**ન્તિ વીસાધિકં યોજનસતં.

ભુઞ્જિતું નિસિન્નસ્સ એકસ્સ કુલપુત્તસ્સ દ્વારેતિ યોજના. **તસ્સા**તિ કુલપુત્તસ્સ, આરોચેસીતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ કુલપુત્તો, ''આહરા''તિ આણાપેસીતિ સમ્બન્ધો. **ઇતરો**તિ પુરિસો. **ત**ન્તિ પત્તં. **યત્થ યત્થા**તિ યસ્મિં યસ્મિં ભવે. તત્થ તત્થ વાહનસમ્પન્નો હોમીતિ યોજના. **સો**તિ પુરિસો. પજ્જોતો નામ અયં રાજા જાતોતિ યોજના.

સપ્પિં પાયેત્વાતિ ઇદં ઉપલક્ખણમત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''સપ્પિઞ્ચ પાયેત્વા''તિઆદિ. સપ્પિઞ્ચ પાયેત્વા, પરિચારકાનં આહારાચારે વિધિઞ્ચ આચિક્ખિત્વાતિ અત્થો. **ઓલુમ્પેત્વા**તિ લુપિધાતુ ઓદહનત્થોતિ આહ ''ઓદહિત્વા''તિ. **વિરેચેસી**તિ ઉદ્ધઞ્ચ અધો ચ વિરેચેસિ.

૨૦૮. સિવેય્યકદુસ્સયુગકથા

૩૩૫. **સિવથિક**ન્તિ સિવા જમ્બુકા કુણપખાદનત્થાય આગન્ત્વા તિટ્ઠન્તિ એત્થાતિ **સિવટ્ઠં**, તદેવ **સિવથિકં**, ઇમિના સિવથિકાયં ઉપ્પન્નં સિવેય્યકં થિકસદ્દસ્સ લોપં કત્વાતિ દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ ઉત્તરકુરૂસુ. **ત**ન્તિ મતં. **હત્થિસોણ્ડકસકુણા**તિ હત્થિલિઙ્ગવિહઙ્ગમા. તે હિ હત્થિનો સોણ્ડો વિય સોણ્ડો એતેસુ અત્થીતિ **હત્થીસોણ્ડકા**, તે ચ તે સકુણા ચેતિ હત્થિસોણ્ડકસકુણાતિ વુચ્ચન્તિ. **રઞ્ઞો આહરન્તી**તિ રઞ્ઞો અત્થાય, સન્તિકં વા આહરન્તિ. **ઇદ**ન્તિ સિવેય્યકં દુસ્સયુગં. સિવિરટ્ઠે વાયિતં **સિવેય્યક**ન્તિ ચ દસ્સેન્તો આહ ''અથવા''તિઆદિ. **તેના**તિ કારણેન. ''સિવેય્યકન્તિ...પે॰... વદન્તી''તિ પોરાણા આહૂતિ યોજના.

૨૦૯. સમત્તિંસવિરેચનકથા

૩૩૬. કિંપનાતિ એત્થ કિંસદ્દો અનિયમત્થો. લૂખો કિં, ન લૂખો કિન્તિ હિ અત્થો. ‘‘સિનેહપાનં પન તેમેતી’’તિ ચ ‘‘કરોતી’’તિ ચ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થાતિ** સકલકાયે. **સિરાતિ** કણ્ડરા. **અયન્તિ** જીવકો. **ઓળારિકદોસહરણત્થન્તિ** ઓળારિકસ્સ દોસસ્સ અપનયનત્થં. **પકતત્તેતિ** પકતિસઙ્ખાતે સભાવે સતીતિ સમ્બન્ધો. ભગવા ભન્તેતિ યોજના. **કુતોતિ** કસ્સ સન્તિકા. વટ્ટતિ નુ ખોતિ ચિન્તેસીતિ યોજના. **તતોતિ** ચિન્તનતો. **સોણોતિ** કોળિવીસસોણો, ભુઞ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **તતોતિ** સોણસ્સ સન્તિકા. **તસ્સાતિ** સોણસ્સ. **સોતિ** સોણો. **થેરસ્સાતિ** મોગ્ગલ્લાનત્થેરસ્સ. ઇદં ‘‘પત્ત’’ન્તિપદે સામી, ‘‘અદાસી’’તિ પદે સમ્પદાનં. અગ્ગં પિણ્ડપાતન્તિ સમ્બન્ધો.

રાજાપિ ખો ભુઞ્જિતુકામો અહોસીતિ સમ્બન્ધો. યઞ્ચ સુજાતા અદાસિ, યઞ્ચ પરિનિબ્બાનકાલે ચુન્દો કમ્મારપુત્તો, ભાજનગતેસુ દ્વીસુયેવ તેસુ પિણ્ડપાતેસુ દેવતા ઓજં પક્ખિપન્તીતિ યોજના. **અઞ્ઞેસૂતિ** દ્વીહિ પિણ્ડપાતેહિ અઞ્ઞેસુ. **ઇચ્છન્તિ** રુચિં. **સોતિ** બિમ્બિસારો રાજા. **તવેવાતિ** તુય્હમેવ. **તન્તિ** ભગવતો વચનં. રાજા અકાસીતિ સમ્બન્ધો. **તેતિ** અસીતિકુલપુત્તસહસ્સા. **એતદત્થમેવાતિ** સોણસ્સ અરહત્તે પતિટ્ઠાપનત્થમેવ, ન રઞ્ઞો અનુગ્ગહત્થન્તિ અધિપ્પાયો.

૨૧૦. વરયાચનકથા

૩૩૭. કતં ભત્તકિચ્ચં યેનાતિ **કતભત્તકિચ્ચો**, તસ્મિં સતીતિ સમ્બન્ધો. **વુત્તનયેનેવાતિ** રાહુલવત્થુમ્હિ (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૫) વુત્તનયેનેવ. **ઇદં વત્થન્તિ** ઇદં સિવેય્યકં વત્થં, ઉપ્પન્નન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘તાવા’’તિ અજ્ઝાહરિતબ્બો. **એત્થન્તરેતિ** એતસ્મિં વત્થુપ્પન્નકાલમજ્ઝે. કોચિ ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તેનાતિ** પંસુકૂલિકહેતુના. **અયન્તિ** જીવકો. **ગહપતિચીવરન્તિ** એત્થ ગહપતીનં ચીવરન્તિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ‘‘ગહપતીહિ દિન્નં ચીવર’’ન્તિ . **વત્થદાનાનિસંસપટિસંયુત્તાયાતિ** ‘‘વત્થદો હોતિ વણ્ણદો’’તિઆદિકાય (સં॰ નિ॰ ૧.૪૨) વત્થદાનસ્સ આનિસંસેન પટિસંયુત્તાય. વિચ્છાવસેન વુત્તો ‘‘ઇતરીતરેના’’તિ સબ્બનામસદ્દો અનિયમત્થોતિ આહ ‘‘અપ્પગ્ઘેનપિ મહગ્ઘેનપિ યેન કેનચી’’તિ. **પાવારોતિ** ઉત્તરાસઙ્ગો. સો હિ પારુપનત્થાય વરિયતિ ઇચ્છિયતીતિ પાવારોતિ વુચ્ચતિ. ‘‘કપ્પાસાદિભેદો’’તિ ઇમિના તસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **પકતિકોજવમેવાતિ** પકતિયા ભિક્ખૂનં સારુપ્પં કોજવમેવ. સોળસનાટકિત્થીનં ઠત્વા નચ્ચયોગ્યત્તા મહતી પિટ્ઠિ એતસ્સાતિ **મહાપિટ્ઠિયં**, તમેવ કોજવં **મહાપિટ્ઠિયકોજવં**. તસ્સ કિર લોમાનિ ચતુરઙ્ગુલાધિકાનિ હોન્તિ.

૨૧૧. કમ્બલાનુજાનનાદિકથા

૩૩૮. કાસીનન્તિ કાસીનં જનપદાનં, કાસિરટ્ઠે નિવાસીનં જનાનં વા. **પસેનદિસ્સાતિ** પચ્ચુટ્ઠં, પટિપક્ખં વા સેનં જિનાતીતિ **પસેનદિ** જકારસ્સ દકારં કત્વા. **એસાતિ** એસો કાસિરાજા. ‘‘સહસ્સ’’ન્તિ ઇમિના **કાસિસદ્દસ્સ** સઙ્કેતસઙ્ખ્યં દસ્સેતિ. **તંઅગ્ઘનકોતિ** તેન કાસિના અગ્ઘનકો. કસ્મા અડ્ઢકાસીતિ (થેરીગા॰ અટ્ઠ॰ ૨૫) વુત્તોતિ આહ ‘‘અયં પના’’તિઆદિ. **અયન્તિ** કમ્બલો. **પનાતિ** કારણત્થજોતકો. યસ્માતિ હિ અત્થો.

૩૩૯. ભઞ્જિતબ્બં ખોમાદીનિ પઞ્ચ સુત્તાનિ મિસ્સેત્વા અવમદ્દિતબ્બન્તિ **ભઙ્ગન્તિ** દસ્સેન્તો આહ ‘‘ભઙ્ગં નામા’’તિઆદિ. **વાકમયમેવાતિ** ભઙ્ગનામકેન વાકેન નિબ્બત્તમેવ.

૩૪૦. તેતિ ભિક્ખૂ, સલ્લક્ખિંસુ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **એતસ્સાતિ** પદસ્સ, અત્થન્તિ સમ્બન્ધો. **ન અચ્છિંસૂતિ** ન આસિંસુ, ન વસિંસૂતિ અત્થો. **નાકામાતિ** એત્થ કમુધાતુ ઇચ્છત્થો યકારલોપોતિ આહ ‘‘ન અનિચ્છાયા’’તિ.

દાતબ્બોતિ ભાગો દાતબ્બો. **ઉપચારે**તિ સુસાનસ્સ સમીપે. ''અકામા ભાગં દાતુ''ન્તિ વચનસ્સ અનેકન્તભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''યદિ પના''તિઆદિ. **ઇધા**તિ ઇમં સુસાનં. ''સમ્પત્તા ગણ્હન્તૂ''તિ દેન્તીતિ યોજના. **યેના**તિ ભિક્ખુના. **સદિસા ઓક્કમિંસૂ**તિ એત્થ સદિસસદ્દો સમપરિયાયોતિ આહ ''સમં ઓક્કમિંસૂ''તિ. **સમ**ન્તિ ભાવનપુંસકો. સમાનદિસાયાતિ વા દસ્સેન્તો આહ ''એકદિસાય વા''તિ. એત્થ પન યકારલોપો દટ્ઠબ્બો. **બહિમેવા**તિ સુસાનતો બહિ એવ. **કતિક**ન્તિ કતેન પવત્તં સઙ્કરં.

૨૧૩. ચીવરપટિગ્ગાહકસમ્મુતિકથા

૩૪૨. ''યો ન છન્દાગતિં ગચ્છતી''તિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ઞાતકાદીનં ચીવરન્તિ સમ્બન્ધો. **એકચ્ચસ્મિ**ન્તિ જને. **વા**સદ્દો વિકપ્પત્થો. એતેસુ તીસુ અઞ્ઞતરેન કારણેન છન્દાગતિં ગચ્છતિ નામાતિ હિ અત્થો. આગતસ્સાપિ ચીવરન્તિ સમ્બન્ધો **પિ**સદ્દો ગરહત્થો. પગેવ પચ્છા આગતસ્સાતિ હિ અત્થો. **અવમઞ્ઞ**ન્તિ ઉઞ્ઞાતં. **વો**તિ તુમ્હાકં. નત્થિ કિન્તિ યોજના. મુટ્ઠા સતિ એતસ્સાતિ **મુટ્ઠસ્સતિ**. આગતાનમ્પિ ચીવરન્તિ સમ્બન્ધો. **પિ**સદ્દો સમ્ભાવનત્થો. પગેવ પઠમં આગતાનન્તિ હિ અત્થો. એતં ચીવરપટિગ્ગાહકટ્ઠાનં નામાતિ યોજના. **સન્તસન્તો વા**તિ ખેદખેદો વા. **ઇદઞ્ચિદઞ્ચા**તિ ઇદઞ્ચ ઇદઞ્ચ ચીવરં. **તસ્મા**તિ યસ્મા ચ ગચ્છતિ, યસ્મા ચ જાનાતિ, તસ્મા. **યો**તિ ભિક્ખુ. સક્કોતીતિ સમ્બન્ધો. એવરૂપો ભિક્ખુ સમ્મનિતબ્બોતિ યોજના.

અપલોકનેનપીતિ ''ઇત્થન્નામં ભિક્ખું ચીવરપટિગ્ગાહકં કાતું સઙ્ઘં અપલોકેમી''તિ અપલોકનેનપિ, સમ્મનિતુન્તિ સમ્બન્ધો. **યત્થ પના**તિ યસ્મિં પન ધુરવિહારે.

''ગહિતટ્ઠાનેયેવા''તિ ઇમિના **તત્થેવા**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. ''છડ્ડેત્વા''તિ ઇમિના **ઉજ્ઝિત્વા**તિ એત્થ ઉધધાતુયા વિસ્સજ્જનત્થં દસ્સેતિ. **ચીવરપટિગ્ગાહક**ન્તિ પદસ્સ ચીવરં પટિગ્ગણ્હાતીતિ ચીવરપટિગ્ગાહકોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યો''તિઆદિ. તત્થ યો પટિગ્ગણ્હાતિ, સો ચીવરપટિગ્ગાહકો નામાતિ યોજના. ''ચીવરપટિસામક''ન્તિ ઇમિના ચીવરં ગહિતટ્ઠાનતો નીહરિત્વા ભણ્ડાગારે દહતિ ઠપેતીતિ **ચીવરનિદહકો**તિ અત્થં દસ્સેતિ. યો ન છન્દાતિં ગચ્છતીતિઆદીસુ **એત્થ** એતેસુ ચ ઇતો પરઞ્ચાતિ યોજના.

૨૧૪. ભણ્ડાગારસમ્મુતિઆદિકથા

૩૪૩. યો વિહારો વા યો અડ્ઢયોગો વા હોતિ, સો વિહારાદિકો સમ્મનિતબ્બોતિ યોજના. ''આરામિકસામણેરાદીહી''તિ પદં વિવિત્તત્થે અપાદાનં, કરણમ્પિ યુજ્જતિ. પચ્ચન્તસેનાસનં પન ન સમ્મનિતબ્બં ચોરાદિઉપદ્દવત્તા. **વિહારમજ્ઝેયેવા**તિ ભણ્ડાગારવિહારમજ્ઝેયેવ.

યસ્સાતિ ભણ્ડાગારસ્સ. ઇદં પદં ''છદનાદીસૂ''તિ પદે સામી, ''નત્થી''તિ પદે સમ્પદાનં . **યસ્સ પના**તિ ભણ્ડાગારસ્સ પન. **યત્થ કત્થચી**તિ યસ્મિં કસ્મિંચિ ઠાને. **યેના**તિ પતિતહેતુના. મૂસિત્વા ખાદતીતિ **મૂસિકો**. આદિસદ્દેન ગોધામઙ્ગુસાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. ઉપ ભુસં, ઉપગુહિત્વા વા ચિનન્તીતિ **ઉપચિકા**. **ત**ન્તિ ઓવસ્સનાદિં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એવ**ન્તિઆદિ નિગમનં.

ચીવરપટિગ્ગાહકાદીહીતિ આદિસદ્દેન ચીવરનિદહકભણ્ડાગારિકે સઙ્ગણ્હાતિ. **તત્થા**તિ તેસુ. ચીવરપટિગ્ગાહકેન ન ગણ્હિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **તાવા**તિ ચીવરનિદહકભણ્ડાગારિકાનં, તેહિ વા પઠમં. **યં ય**ન્તિ ચીવરં. **તથેવા**તિ

યથા વિસું વિસું કત્વા ગણ્હતિ, તથેવ. **ચીવરનિદહકેનાપી**તિ પિસદ્દો ન કેવલં પટિગ્ગાહકેનેવ, અથ ખો નિદહકેનપીતિ સમ્પિણ્ડેતિ. **તથેવા**તિ યથા નિદહકો આચિક્ખતિ, તથેવ. **તતો**તિ તેહિ ચીવરેહિ, વિભત્તઅપાદાનં, તેસુ ચીવરેસુ વા નિદ્ધારણં. **તદેવા**તિ સદ્ધિં વુત્તચીવરમેવ.

ઇતીતિઆદિ નિગમનં. ભગવતા અનુઞ્ઞાતોતિ સમ્બન્ધો. **ભણ્ડાગાર**ન્તિ ભણ્ડસ્સ ઠપનોકાસં અગારં. **ભણ્ડાગારિકો**તિ ભણ્ડાગારે નિયુત્તો. **બાહુલ્લિકતાયા**તિ પચ્ચયબાહુલ્લેન નિયુત્તભાવત્થં. એવં સન્તે કિમત્થાય અનુઞ્ઞાતોતિ આહ ''અપિ ચા''તિઆદિ. અનુગ્ગહાય અનુઞ્ઞાતોતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ વિત્થારો. નેવ જાનેય્યુન્તિ યોજના. દ્વે દ્વે વા ચીવરેતિ સમ્બન્ધો. **સઙ્કહં કાતુ**ન્તિ સદ્ધિં સઙ્ગહં કાતું.

ન વુટ્ઠાપેતબ્બોતિ એત્થ અત્થુદ્ધારવસેન અઞ્ઞેપિ અવુટ્ઠાપનીયે દસ્સેન્તો આહ ''અઞ્ઞેપી''તિઆદિ. **હી**તિ વિત્થારો. **તત્થા**તિ ચતૂસુ. સદ્ધો પન દેતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપકારતાય ચા**તિ સઙ્ઘસ્સ ઉપકારતાય ચ. એત્થ ચ પુરિમેસુ તીસુ એકોયેવ હેતુ, પચ્છિમે પન દ્વે હેતવોતિ દટ્ઠબ્બં.

સમ્મુખીભૂતેનાતિ અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ મુખે સંવિજ્જમાનો, સન્નિપતિતો વા **સમ્મુખો**, સમ્મુખો હુત્વા ભૂતો **સમ્મુખીભૂતો**. ભૂસદ્દયોગત્તા અકારસ્સીકારો હોતિ, અન્તોઉપચારસીમાયં ઠિતો સદ્ધો . તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અન્તોઉપચારસીમાયં ઠિતેના''તિ. **કોલાહલ**ન્તિ બહુજનેહિ સન્નિપતિત્વા એકતો કતં અબ્યત્તસદ્દં. તદાકારં દસ્સેન્તો આહ ''અમ્હાક''ન્તિઆદિ. ''ચીવરભાજકેસૂ''તિઆદિના અગતિગમનાકારં દસ્સેતિ, તં સુવિઞ્ઞેય્યમેવ. **તુલાભૂતો**તિ તુલાય સદિસો હુત્વા ભૂતો, તુલાય સદિસભાવં પત્તો વા. **મજ્ઝત્તો**તિ મજ્ઝે ઠિતો અત્તા સભાવો એતસ્સાતિ મજ્ઝત્તો.

ઇદન્તિ ચીવરં. **ઘન**ન્તિ નિરન્તરં. **તનુક**ન્તિ વિરળં. એત્થ ''ઉચ્ચિનિત્વા''તિ ઇમિના વત્થસ્સ પમાણેન ઉચ્ચિનનં દસ્સેતિ. ''તુલયિત્વા''તિ ઇમિના અગ્ઘેન તુલનં દસ્સેતિ. **વણ્ણાવણ્ણં કત્વા**તિ વણ્ણઞ્ચ અવણ્ણઞ્ચ ખુદ્દકઞ્ચ પમાણં, મહન્તઞ્ચ પમાણં કત્વાતિ અત્થો. એકચ્ચાનિ ચીવરાનિ અપ્પગ્ઘાનિ હોન્તિ, એકચ્ચાનિ મહગ્ઘાનીતિ વુત્તં હોતિ. **દસદસઅગ્ઘનક**ન્તિ દસહિ દસહિ કહાપણેહિ અગ્ઘનકં. **ય**ન્તિ ચીવરં, **બન્ધિત્વા**તિ નવગ્ઘનકં એકગ્ઘનકેન, અટ્ઠગ્ઘનકઞ્ચ દ્વિઅગ્ઘનકેન બન્ધિત્વાતિ અત્થો. **સમે પટિવીસે**તિ સમપમાણે પટિવીસે ઠપેત્વા, ઇમિના ''વણ્ણાવણ્ણ''ન્તિ એત્થ **વણ્ણ**સદ્દો પમાણત્થોતિ દીપેતિ. **દસ દસ ભિક્ખૂ**તિ ઇદં ઉપલક્ખણવસેન વુત્તં અઞ્ઞેનાકારેનાપિ ગણેતું સક્કુણેય્યત્તા. **ભણ્ડિક**ન્તિ ચીવરભણ્ડેન નિયુત્તં પુટં. **કુસો**તિ સલાકદણ્ડો.

અત્તિસ્સરાતિ અત્તનાવ અત્તાનં ઇસ્સરા. અઞ્ઞેસં વત્તપટિપત્તિન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉપડ્ઢભાગો**તિ ભિક્ખૂનં લદ્ધભાગતો ઉપડ્ઢો ભાગો. **યે પના**તિ સામણેરા પન. **સમભાગો**તિ ભિક્ખૂનં ભાગેન સમો ભાગો. **ઇદઞ્ચા**તિ ''ઉપડ્ઢપટિવીસ''ન્તિ વચનઞ્ચ, કથિતન્તિ સમ્બન્ધો. **સમકમેવા**તિ ભિક્ખુસામણેરાનં સમપમાણમેવ. **તત્રુપ્પાદવસ્સાવાસિક**ન્તિ તસ્મિં વિહારે ઉપ્પાદેન મૂલેન ઉપ્પાદિતં વસ્સાવાસિકં. **ફાતિકમ્મ**ન્તિ વડ્ઢનકમ્મં ''યત્તકેન વિનયાગતેન સમ્મુઞ્જનિબન્ધનાદિના હત્થકમ્મેન વિહારસ્સ ઊનતા ન હોતિ, તત્તકં કત્વાતિ અત્થો. **એત**ન્તિ ફાતિકમ્મં કત્વા ગહણં . **હી**તિ સચ્ચં. **એત્થા**તિ તત્રુપ્પાદવસ્સાવાસિકગહણે. **સબ્બેસ**ન્તિ અખિલાનં ભિક્ખુસામણેરાનં. **ભણ્ડાગારિકચીવરેપી**તિ ભણ્ડાગારે ઠપિતે અકાલચીવરેપિ. પિસદ્દેન તત્રુપ્પાદવસ્સાવાસિકમપેક્ખતિ. સામણેરા ઉક્કુટ્ઠિં કરોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **અપહરિતક**ન્તિ હરિતવિરહિતં. **રઙ્ગછલ્લિ**ન્તિ રજનચ્છવિં. **એત**ન્તિ ઉક્કુટ્ઠિકરણતો સમભાગદાનં, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **યે ચા**તિ સામણેરા ચ.

વિરજ્ઝિત્વા કરોન્તીતિ કત્તબ્બકાલેસુ અકત્વા યથિચ્છિતક્ખણે કરોન્તિ. **તેતિ** સામણેરે. **સમપટિવીસો દાતબ્બોતિ** ''કરિસ્સામા''તિ પટિઞ્ઞાતમત્તેન સમો પટિવીસો દાતબ્બો.

''સકં ભાગં દાતુ''ન્તિ ઇદં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. કિં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહ ''ભણ્ડાગારતો...પે॰... સન્ધાયા''તિ. **પહતાયાતિ** પહરિતબ્બાય, પહનિતબ્બાય વા. **તસ્માતિ** યસ્મા સન્ધાય વુત્તં, તસ્મા. **અનીહટેસૂતિ** ભણ્ડાગારતો અનીહરિતેસુ. **ઇમસ્સ ભિક્ખુનોતિ** ઉત્તરિતુકામસ્સ ઇમસ્સ ભિક્ખુનો. **તુલાયાતિ** માનેન.

તેસૂતિ સાટકેસુ, એકો સાટકોતિ યોજના. સબ્બેસુ પાતિતેસૂતિ સમ્બન્ધો. **એત્તકેનાતિ** દ્વાદસગ્ઘનકેન. **તં સુત્વાતિ** ભિક્ખૂનં તં વચનં સુત્વા. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બસ્મિં સઙ્ઘગણસન્તકે. અનુપ્પદાનેન ખિપિયતિ પક્ખિપિયતીતિ **અનુક્ખેપન્તિ** દસ્સેન્તો આહ ''અનુક્ખેપં નામા''તિઆદિ. યત્તકં અગ્ઘન્તિ સમ્બન્ધો. તત્તકેન અગ્ઘેન અગ્ઘનકેતિ યોજના. **વિકલ્લકાતિ** વિકલસ્સ ભાવો વિકલ્લં, ચીવરપુગ્ગલાનં અપહોનકભાવો, તદેવ વિકલ્લકા. ''તત્થા''તિ પાઠસેસો, તેસુ દ્વીસુ વિકલ્લકેસૂતિ અત્થો. **અત્થીતિ** સંવિજ્જન્તિ, નિપાતોયં. છિન્દન્તેહિ ચ દાતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. **દાતબ્બાનીતિ** ચ છિન્દિતબ્બાનિ. દાસદ્દો હિ અવખણ્ડનત્થો. **દાતુન્તિ** અવખણ્ડિતું. **એવન્તિઆદિ** નિગમનં. **એત્થાતિ** એતેસુ વિકલ્લકેસુ. **તન્તિ** ચીવરં . **અથાતિ** તોસિતતો પરં. **તત્થાતિ** એકસ્સ ભિક્ખુનો કોટ્ઠાસે. **સામણકન્તિ** સમણસ્સ અનુરૂપં. **યોતિ** ભિક્ખુ. **તેનાતિ** પરિક્ખારેન. **ઇદમ્પીતિ** અઞ્ઞં સામણકસ્સ પરિક્ખારસ્સ ઠપનમ્પિ. પિસદ્દેન પુરિમં વત્થછિન્દનમપેક્ખતિ.

વગ્ગન્તિ સમૂહં. અટ્ઠ વા નવ વા ભિક્ખૂ હોન્તીતિ યોજના. **તેસન્તિ** અટ્ઠન્નં વા નવન્નં વા. **એવન્તિઆદિ** નિગમનં. અયં અપહોનકભાવોતિ યોજના. પુન ચીવરસ્સેવ વિકલ્લકભાવં દસ્સેન્તો આહ ''અથવા''તિઆદિ. એત્થ પુરિમનયે ચીવરસ્સ ચ પુગ્ગલસ્સ ચ વિકલ્લકં હોતિ, પચ્છિમે ચીવરસ્સેવાતિ અયમેતેસં વિસેસો.

૨૧૫. ચીવરરજનકથા

૩૪૪. **ગિહિપરિભુત્તં પનાતિ** ગિહિના પરિભુત્તં વત્થં પન, કિઞ્ચિ ફલન્તિ સમ્બન્ધો.

સીતુદકાતિ સીતં ઉદકં. લિઙ્ગવિપલ્લાસો હિ અયં. **ઉત્તરાળુમ્પન્તિ** એત્થ ઉત્તર ઉળુમ્પન્તિ પદચ્છેદં કત્વા અકારતો ઉકારસ્સ લોપં કત્વા, પુબ્બસરસ્સ ચ દીઘં કત્વા ''ઉત્તરાળુમ્પ''ન્તિ વુચ્ચતિ. **ઉત્તરાળૂતિ** ઉત્તરઉદકં. **ઉળુસદ્દો** હિ ઉદકવાચકો, તં પાતિ રક્ખતીતિ ઉત્તરાળુમ્પં. તસ્સ સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ''વટ્ટાધારક''ન્તિ. **રજનન્તિ** રજનછલ્લિં. **હીતિ** ફલજોતકો. **રજનન્તિ** રજનુદકં. **હીતિ** વિત્થારો. **થેવોતિ** રજનબિન્દુ. **ન વિસરતીતિ** ન પગ્ઘરતિ. **રજનાળુક્કન્તિ** એત્થાપિ પુરિમનયેનેવ પદસિદ્ધિ વેદિતબ્બા. **રજનઉળુક્કન્તિ** રજનસઙ્ખાતસ્સ ઉદકસ્સ ગહણત્થાય કરિયતીતિ રજનઉળુક્કં. દણ્ડકેન નિયુત્તં થાલકં **દણ્ડકથાલકન્તિ** દસ્સેન્તો આહ ''તમેવ સદણ્ડક''ન્તિ. **રજનકુણ્ડન્તિ** રજનપક્ખિપનં મહાઘટં. **અઞ્ઞત્રાતિ** અઞ્ઞં ઠાનં. **પત્થિન્નસદ્દો** થદ્ધપરિયાયોતિ આહ ''થદ્ધ''ન્તિ. **દન્તકાસાવાનીતિ** એત્થ દન્તસદ્દેન તસ્સ વણ્ણો ગહેતબ્બો, સો એતેસમત્થીતિ દન્તાનિ, દન્તાનિ ચ તાનિ કાસાવાનિ ચેતિ દન્તકાસાવાનિ, તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''દન્તવણ્ણાની''તિ. દન્તવણ્ણાનિ કાસાવાનિ ધારેન્તીતિ સમ્બન્ધો.

૨૧૬. છિન્નકચીવરાનુજાનનકથા

૩૪૫. **દીઘમરિયાદબદ્ધન્તિ** દીઘેન મરિયાદેન બદ્ધં. **ચતુક્કસણ્ઠાનન્તિ** ચતુન્નં મગ્ગાનં સમોધાનસણ્ઠાનં. **ઉસ્સહસિ ત્વન્તિ** એત્થ ઉપુબ્બો સહધાતુ સમત્થત્થોતિ આહ ''સક્કોસિ ત્વ''ન્તિ. પપુબ્બો પન અભિભવનત્થો હોતિ ''પસહતી''તિઆદીસુ. **યો નામા**તિ યો આનન્દો આજાનિસ્સતિ નામ, સો આનન્દો પણ્ડિતોતિ યોજના. ''કુસી''તિ એતં નામં અધિવચનન્તિ યોજના. **અનુવાતાદીનન્તિ** આદિસદ્દેન પરિભણ્ડાદીનિ સઙ્ગણ્હાતિ. ''અડ્ઢકુસી''તિ એતન્તિ યોજના.

ગીવેય્યકન્તિ એત્થ ગીવાયં સુત્તસંસિબ્બિતં ગીવેય્યકન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ગીવાવેઠનટ્ઠાને''તિઆદિ. ''આગન્તુકપટ્ટ''ન્તિ ઇમિના એય્યકપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. એસેવ નયો **જઙ્ઘેય્યકન્તિ** એત્થાપિ. **એતં નામન્તિ** ''ગીવેય્યકં, જઙ્ઘેય્યક''ન્તિ એતં નામં. **ઇતી**તિ એવં. **એતન્તિ** ''અનુવિવટ્ટ''ન્તિઆદિ એતં. ''અનુવિવટ્ટ''ન્તિ એતં નામન્તિ યોજના. **વિવટ્ટસ્સા**તિ મજ્ઝિમખણ્ડકસ્સ. **બાહન્તન્તિ** એત્થ બાહાય ઉપરિ ઠપિતા અન્તા બાહન્તાતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''બાહાયા''તિઆદિ. **તેસન્તિ** ઉભિન્નમન્તાનં. **એતન્તિ** ''બાહન્ત''ન્તિ એતં.

૨૧૭. તિચીવરાનુજાનનકથા

૩૪૬. ''ઉક્ખિત્તભણ્ડિકભાવં આપાદિતે''તિ ઇમિના **ઉબ્ભણ્ડિતે**તિ એત્થ ઉક્ખિત્તં ભણ્ડં ઉબ્ભણ્ડં, ઉબ્ભણ્ડભાવં ઇતા આપાદિતાતિ ઉબ્ભણ્ડિતાતિ વચનત્થં દસ્સેતિ. તે ઉબ્ભણ્ડિતે ભિક્ખૂ અદ્દસાતિ યોજના. **ભિસિસઙ્ખેપેના**તિ ભિસિયં પક્ખેપેન, પવેસેનાતિ અત્થો, ભિસિઆકારેનાતિ વુત્તં હોતિ. **તત્થા**તિ દક્ખિણાગિરિં. ગચ્છન્તા તે ભિક્ખૂતિ યોજના. ''અઙ્ગપમાણાસૂ''તિ ઇમિના **અન્તરટ્ઠકાસૂ**તિ એત્થ કપચ્ચયો પમાણત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ, કેસુચિ પોત્થકેસુ પમાણસદ્દો ન દિસ્સતિ, ગળિતોતિ દટ્ઠબ્બો. રત્તીસૂતિ સમ્બન્ધો. **ભગવન્તન્તિ** એત્થ સમ્પદાનત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ''ભગવતો''તિ. **સીતાલુકા**તિ એત્થ સીતં પકતિ એતેસન્તિ સીતાલુનો , તેયેવ **સીતાલુકા**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સીતપકતિકા''તિ . યે કુલપુત્તા પકતિયાવ સીતેન કિલમન્તિ, તે સીતાલુકા નામાતિ યોજના. **એકચ્ચિયન્તિ** એત્થ એકચ્ચસદ્દો એકપરિયાયોતિ આહ ''એકં પટ્ટ''ન્તિ. ઇમિના એકોયેવ એકચ્ચોતિ કત્વા સકત્થે અચ્ચપચ્ચયોતિ દસ્સેતિ. ''પટ્ટ''ન્તિ ઇમિના એકચ્ચેન નિયુત્તં એકચ્ચિયન્તિ વચનત્થં કત્વા નિયુત્તત્થે પવત્તસ્સ ઇયપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **ઇતી**તિ એવં. ભગવા અનુજાનાતીતિ સમ્બન્ધો. **ઇતરે**તિ સઙ્ઘાટિતો ઇતરે ઉત્તરાસઙ્ગઅન્તરવાસકે.

૨૧૮. અતિરેકચીવરાદિકથા

૩૪૮. **અચ્છુપેય્યન્તિ** એત્થ **અચ્છિ** વુચ્ચતિ નેત્તમણ્ડલં, તં વિયાતિ અચ્છિ છિદ્દો, તસ્મિં ઉપગન્તબ્બં ઉપનેતબ્બન્તિ અચ્છુપેય્યં. ''લગ્ગાપેય્ય''ન્તિ ઇમિના અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. **એત્થા**તિ પંસુકૂલે. **સબ્બમિદન્તિ** ''દિગુણં સઙ્ઘાટિ''ન્તિઆદિકં સબ્બં ઇદં વચનં. **ઉદ્ધરિત્વા**તિ અપનેત્વા. **સંસિબ્બિતન્તિ** અઞ્ઞમઞ્ઞં સમ્બન્ધિત્વા સિબ્બિતં.

૩૫૧. **સોવગ્ગિકન્તિ** એત્થ સુન્દરાનિ અગ્ગાનિ રૂપાદીનિ એત્થાતિ સગ્ગો, પુબ્બપદે ઉકારસ્સ લોપો, ઉકારસ્સ ઉવાદેસે ''સુવગ્ગો''તિ સિજ્ઝતિ. સુવગ્ગપ્પત્તહેતુકં સોવગ્ગિકં, દાનં, તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સગ્ગપ્પત્તહેતુક''ન્તિ. ''અપનેતી''તિ ઇમિના **નુદ**ધાતુયા અપનયનત્થં દસ્સેતિ. **અનામયા**તિ એત્થ આમયસદ્દો રોગપરિયાયોતિ આહ ''અરોગા''તિ. નત્થિ આમયો એતિસ્સાતિ અનામયા.

૩૫૩. **ઝાનલાભિનો**તિ ઝાનલાભીનં પુથુજ્જનાનં કામચ્છન્દનીવરણસ્સ વિક્ખમ્ભનત્તા વુત્તં.

૩૫૬. સમોધાનવસેન દસ્સિયિત્થાતિ **સન્દિટ્ઠો**. સમોધાનવસેન ભજિયિત્થાતિ **સમ્ભત્તો**. અભિમુખં લપિત્થાતિ **આલપિતો**. **ઇમેહી**તિ ઇમેહિ દ્વીહિ.

૨૨૧. પચ્છિમવિકપ્પનુપગચીવરાદિકથા

૩૫૯. **કતપંસુકૂલો**તિ કતો પંસુકૂલો. ઇમિના "**પંસુકૂલતો**"તિ પદસ્સ વિસેસનપરપદત્તં દસ્સેતિ. **અગ્ગળારોપનેના**તિ અગ્ગળસ્સ આરોપનેન. "સુત્તેનેવા"તિ એત્થ એવસદ્દેન પિલોતિકં નિવત્તેતિ. **અઞ્છિત્વા અઞ્છિત્વા**તિ આકડ્ઢિત્વા આકડ્ઢિત્વા. **અભિ**ધાતુ હિ આકડ્ઢનત્થો. "સઙ્ઘાટિકોણો દીઘો"તિ ઇમિના **વિકણ્ણો**તિ એત્થ વિસમો કણ્ણો વિકણ્ણોતિ કત્વા કણ્ણસદ્દસ્સ કોણત્થં દસ્સેતિ. **તતો**તિ ગળનતો. **લુજ્જન્તી**તિ વલિં ગણ્હન્તિ. **અટ્ઠપદક**ન્તિ પદસ્સ અટ્ઠપદેન સિબ્બિતં અટ્ઠપદકન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ "અટ્ઠપદકચ્છિન્નેન પત્તમુખં સિબ્બિતુ"ન્તિ. તત્થ **અટ્ઠપદકચ્છિન્નેન પત્તમુખં સિબ્બિતુ**ન્તિ અટ્ઠપદલિખનેન તત્થ તત્થ ગબ્ભં દસ્સેત્વા પત્તમુખં સિબ્બિતું. "અટ્ઠપદકચ્છન્નેના"તિપિ પાઠો, અટ્ઠફલકાકારેનાતિ અત્થો.

૩૬૦. "આગન્તુકપત્તમ્પિ દાતુ"ન્તિ ઇમિના **અન્વાદિક**ન્તિ પદસ્સ અનુપચ્છા આગન્તુકભાવેન દીયતીતિ અન્વાદિકન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ચતુત્થક્ખરેનપિ પાઠો, અનુપચ્છા આગન્તુકભાવેન ધીયતિ ઠપીયતીતિ **અન્વાધિક**ન્તિ કાતબ્બો. **ઇદં પના**તિ અન્વાધિકં પન.

૩૬૧. **સેસઞાતીન**ન્તિ માતાપિતૂહિ સેસઞાતીનં. **વિનિપાતેતિયેવા**તિ વિનસ્સન્તો નિપાતેતિયેવ.

૩૬૨. "વસ્સિકો"તિ સઙ્કેતીયતિ ગણ્હીયતીતિ **વસ્સિકસઙ્કેત**ન્તિ વુત્તે ચત્તારો માસાતિ આહ "ચત્તારો માસે"તિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. આરઞ્ઞકસ્સ ભિક્ખુનોતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ આરઞ્ઞકેન ભિક્ખુના.

૨૨૨. સઙ્ઘિકચીવરુપ્પાદકથા

૩૬૩. **અઞ્ઞત્થા**તિ દિન્નટ્ઠાનતો અઞ્ઞત્થ. હટાનિપિ ચીવરાનિ તુય્હેવ સન્તકાનીતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ ચીવરાનં. **અઞ્ઞો**તિ એકકવસ્સાવાસિકતો અઞ્ઞો. પઞ્ચમાસે તં સબ્બં તસ્સેવ ભિક્ખુનો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **ય**ન્તિ ચીવરં, તં સબ્બં ચીવરન્તિ સમ્બન્ધો. **યમ્પી**તિ ચીવરમ્પિ. **સો**તિ ભિક્ખુ, ગણ્હાતીતિ સમ્બન્ધો. **વસ્સાવાસત્થાયા**તિ વસ્સં આવાસસ્સ ભિક્ખુનો અત્થાય. **ઠપિતઉપનિક્ખેપતો**તિ વેય્યાવચ્ચકરેહિ વડ્ઢિં પયોજેત્વા ઠપિતઉપનિક્ખેપતો. **તત્રુપ્પાદતો**તિ તસ્મિં વિહારે ઉપ્પાદતો નાળિકેરઆરામાદિતો. **ઇદ**ન્તિ વક્ખમાનં. **એત્થા**તિ "તસ્સેવ તાનિ ચીવરાનિ યાવ કથિનસ્સ ઉબ્ભારાયા"તિ વચને. **ય**ન્તિ ચીવરં. **પન** સદ્દો વિસેસત્થજોતકો. **ઇદ**ન્તિ પદાલઙ્કારમત્તં. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં વિહારે. અભિલાપમત્તન્તિપિ વદન્તિ. **અનત્થતકથિનસ્સાપી**તિ **પિ**સદ્દો પગેવ અત્થતકથિનસ્સાતિ દસ્સેતિ . **પઞ્ચમાસે**તિ અચ્ચન્તસંયોગત્થે ઉપયોગવચનં. **તતો**તિ પઞ્ચમાસતો. અતીતવસ્સે વસ્સંવુત્થસઙ્ઘસ્સ ઇદં વસ્સાવાસિકં દેતિ કિં? ઉદાહુ અનાગતવસ્સેતિ યોજના. **પિટ્ઠિસમયે**તિ ગિમ્હાનં પઠમદિવસતો પટ્ઠાય યાવ અસ્સયુજપુણ્ણમી, તાવ પિટ્ઠિસમયે.

વસ્સાનતોતિ વસ્સાનમાસતો. **એત્થા**તિ એતેસુ ચીવરેસુ. કેચિ ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તમત્થ**ન્તિ તસ્સ સઙ્ઘિકચીવરસ્સ કારણં. **તત્થેવા**તિ ગતટ્ઠાને એવ. **એસા**તિ સઙ્ઘિકચીવરહારકો ભિક્ખુ. **તત્રા**તિ વિહારાદીસુ. **ન**ન્તિ

ચીવરહારકં ભિક્ખું.

વત્તં વિત્થારેત્વા દસ્સેન્તો આહ ''તેન હી''તિઆદિ. તેન ભિક્ખુના ભાજેતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સેવા**તિ અધિટ્ઠહન્તસ્સેવ.

એકેકં ભાગન્તિ સમ્બન્ધો. એત્થ ઠાને અહમેવ અસ્મીતિ યોજના. **દુગ્ગહિતાનિ હોન્તી**તિ સઙ્ઘિકાનેવ હોન્તીતિ અધિપ્પાયો. **મય્હમેવિમાનિ ચીવરાની**તિ ઇસ્સરવસેન ગહણે દુગ્ગહિતાનિ. **મય્હેતાનિ પાપુણન્તી**તિ અનિસ્સરવસેન ગહણે સુગ્ગહિતાનીતિ વિસેસો.

પાતિતે કુસેતિ એત્થ તપચ્ચયસ્સ પચ્ચુપ્પન્નકાલિકભાવં દસ્સેન્તો આહ ''એકકોટ્ઠાસે''તિઆદિ. **ગહિતમેવા**તિ એકકોટ્ઠાસે પાતિતસ્સ કુસદણ્ડસ્સ વસેન ''ઇમસ્સિદ''ન્તિ એકકોટ્ઠાસે વિદિતે સબ્બેસં વિદિતત્તા ગહિતમેવાતિ અધિપ્પાયો.

ઇતોવાતિ સચીવરભત્તતોવ. **વિસું સજ્જિયમાને**તિ ચીવરે ચ ભત્તે ચ વિસું સજ્જિયમાને.

યથા પુરિમેસુ દ્વીસુ વત્થૂસુ ''અદંસૂ''તિ વુત્તં, તથા અવત્વા કસ્મા ઇધ ''દેન્તી''તિ વુત્તન્તિ આહ ''સણિકં સણિકં દેન્તિયેવા''તિ. સણિકં સણિકં દેન્તે દાનકિરિયાય અનુપચ્છિન્નત્તા ''દેન્તી''તિ પચ્ચુપ્પન્નવસેન વુત્તન્તિ અધિપ્પાયો. **પચ્છિન્નદાનત્તા**તિ પચ્છિન્નદાનકિરિયભાવતો. ઇદં પન વત્થુ ઉપ્પન્નન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇમે ચ થેરા**તિ નિલવાસિઆદયો વિનયધરપામોક્ખા ઇમે ચ થેરા.

૨૨૩. ઉપનન્દસક્યપુત્તવત્થુકથા

૩૬૪. **એત્થા**તિ ઉપનન્દવત્થુમ્હિ. **તસ્સા**તિ ઉપનન્દસ્સ. **ગામકાવાસિનો**તિ ગામકે આવાસિનો. **અયન્તિ** ઉપનન્દો. **મુખરો**તિ મુખં ખરં એતસ્સાતિ મુખરો ખકારલોપો, અથ વા મુખં એતસ્સત્થીતિ મુખરો મન્તુત્થે પવત્તો રપચ્ચયો નિન્દત્થવાચકો. **લહુકાપત્તી**તિ દુક્કટાપત્તિ. **તસ્સેવા**તિ ગહિતભિક્ખુસ્સેવ. ધુરનિક્ખેપે સતીતિ યોજના.

એકસ્સ પુગ્ગલસ્સત્થાય અધિપ્પિયતે ઇચ્છિયતેતિ **એકાધિપ્પાયો**, એકપુગ્ગલપટિવીસો, તેનાહ ''એકપુગ્ગલપટિવીસમેવા''તિ. **યથા યથા**તિ યેન યેનાકારેન. **યો**તિ પટિવીસો. ''તથા તથા''તિ અજ્ઝાહરિતબ્બો. **તત્થા**તિ ''ઇધ પના''તિઆદિવચને. એકેકસ્મિં આવાસેતિ સમ્બન્ધો. વાસદ્દો અઞ્ઞેપિ દ્વીહદ્વીહાદિવારે સઙ્ગણ્હાતિ. **યન્તિ** પટિવીસં. **એકો પુગ્ગલો**તિ એકો નિચ્ચાવાસો પુગ્ગલો. **એવન્તિ** ઉપડ્ઢે દિય્યમાને. **યત્થ વા પના**તિ એત્થ યસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં ''એવં પુરિમસ્મિ''ન્તિ. પુરિમસ્મિં આવાસેતિ સમ્બન્ધો . **તતો**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ''બહુતરં વસિતવિહારતો''તિ. **ઇદઞ્ચા**તિ ''અમુત્ર ઉપડ્ઢો ચીવરપટિવીસો દાતબ્બો''તિ વચનઞ્ચ. **એકસીમવિહારેહી**તિ એકિસ્સં ઉપચારસીમાયં ઠિતેહિ વિહારેહિ. **નાનાસીમવિહારે**તિ નાનાઉપચારસીમાયં ઠિતે વિહારે. **સેનાસનગ્ગાહો**તિ પુરિમઉપચારસીમાયં સેનાસનગ્ગાહો. **તત્થા**તિ પસ્સમ્ભનવિહારે. **સેસન્તિ** ચીવરતો સેસં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ વિહારેસુ. **અન્તોસીમગતસ્સા**તિ અન્તોઉપચારસીમાયં ગતસ્સ, ભિક્ખુનોતિ સમ્બન્ધો. ચીવરં સેનાસનગ્ગાહસ્સેવ પાપુણાતિ, સેસં પન આમિસભેસજ્જાદિસબ્બં અઞ્ઞવિહારતો આગન્ત્વા અન્તોસીમગતસ્સ પાપુણાતીતિ અધિપ્પાયો.

૨૨૪. ગિલાનવત્થુકથા

૩૬૫. મઞ્ચકે નિપાતેસુન્તિ એત્થ મઞ્ચકે નિપાતનં નામ મઞ્ચકે નિપજ્જાપનન્તિ આહ ''મઞ્ચકે નિપજ્જાપેસુ''ન્તિ. **મુત્તકરીસકિલિટ્ઠ**ન્તિ મુત્તકરીસેહિ કિલિટ્ઠં. **યો**તિ યો કોચિ. **મ**ન્તિ મમ. તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ઓવાદાનુસાસનીકરણેના''તિ. મમ ઓવાદસ્સ ચ અનુસાસનિયા ચ કરણેનાતિ અત્થો. **એત્થા**તિ ''યો ભિક્ખવે મં ઉપટ્ઠહેય્યા''તિઆદિપાઠે. સુત્તસ્સ નેય્યત્થત્તા અગહેતબ્બત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ભગવતો ચા''તિઆદિ. **યસ્સા**તિ ગિલાનસ્સ. **ઉપજ્ઝાયાદયો**તિ એત્થ આદિસદ્દેન આચરિયસદ્ધિવિહારિકઅન્તેવાસિકસમાનુપજ્ઝાયકસમાનાચરિયકસઙ્ખાતે પઞ્ચ જને સઙ્ગણ્હાતિ. એકચારિકો વા હોતીતિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ઘત્થેરોપી**તિ **પિ**સદ્દો પગેવ અઞ્ઞેસન્તિ દસ્સેતિ.

૩૬૬. અભિક્કમન્તં વાતિ એત્થ અભિમુખં કમતીતિ અભિક્કમન્તોતિ વુત્તે વડ્ઢનત્થોતિ આહ ''વડ્ઢન્તં વા''તિ. આબાધં નાવિકરોતીતિ સમ્બન્ધો. ઇમિના અન્તપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ઇદં નામ ભોજનન્તિ સમ્બન્ધો. **સંવિધાતુ**ન્તિ એત્થ સંવિપુબ્બો ધાધાતુ કરધાત્વત્થો, કરધાતુ ચ સબ્બધાત્વત્થો, તસ્મા વુત્તં ''ભેસજ્જં યોજેતુ''ન્તિ . **અસ્સા**તિ ગિલાનુપટ્ઠાકસ્સ. અન્તરસદ્દસ્સ મજ્ઝત્થાદયો પટિક્ખિપન્તો આહ ''કારણં વુચ્ચતી''તિ.

૨૨૫. મતસન્તકકથા

૩૬૭. કાલઙ્કતેતિ એત્થ કરણં કતન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''કાલકિરિયાયા''તિ. **અપલોકેત્વા**તિ ''ઇત્થન્નામો ભન્તે ભિક્ખુ કાલઙ્કતો, તસ્સ તિચીવરઞ્ચ પત્તઞ્ચ ગિલાનુપટ્ઠાકાનં દાતું સઙ્ઘં અપલોકેમી''તિ અપલોકેત્વા.

૩૬૯. ગિલાનુપટ્ઠાકલાભેતિ ગિલાનુપટ્ઠાકાનં લભિતબ્બે.

સબ્બેપિ ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ તસ્મિં કાલઙ્કતે. કિં વદન્તિ? ''સબ્બેપિ...પે॰... સામિનો''તિ વદન્તીતિ યોજના. દ્વીસુ વાદેસુ પચ્છિમવાદો અટ્ઠકથાચરિયેન રુચ્ચતીતિ વદન્તિ. **ય**ન્તિ યં વત્થુ. ''યં અત્થિ, તં દાતબ્બ''ન્તિ વુત્તમેવત્થં આવિકરોન્તો આહ ''અઞ્ઞસ્મિં...પે॰... દાતબ્બ''ન્તિ. **ત**ન્તિ પરિક્ખારં.

સમકોતિ સમં પમાણમેતસ્સ ભાગસ્સાતિ સમકો. **સંવિદહનમત્તમેવા**તિ ઇદઞ્ચિદઞ્ચ કરોહીતિ સજ્જનમત્તમેવ. **જેટ્ઠકભાગો**તિ દિગુણભાગો.

યો પનાતિ ભિક્ખુ પન. **એત્થા**તિ બહૂસુ ભિક્ખૂસુ. **યેના**તિ યેન કેનચિ, દિન્નં પટિયાદિતન્તિ સમ્બન્ધો. **એકદિવસમ્પી**તિ **પિ**સદ્દો પગેવ દ્વીહાદિકેતિ દસ્સેતિ. **સોપી**તિ **પિ**સદ્દો ન કેવલં બહુદિવસં ઉપટ્ઠાકોયેવ, અથ ખો સોપીતિ દસ્સેતિ. **સમીપ**ન્તિ ગિલાનસ્સ સન્તિકં. **આગચ્છતી**તિ સમીપમાગચ્છતિ.

પચ્ચાસીસાયાતિ ભાગસ્સ પચ્ચાસીસાય. ''પુન આગન્ત્વા જગ્ગિસ્સામી''તિ ઇમિના ''પુન આગન્ત્વા ન જગ્ગિસ્સામી''તિ ગચ્છન્તસ્સ ન દાતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. **ધુરં નિક્ખિપિત્વા**તિ ઉપટ્ઠહને ધુરં નિક્ખિપિત્વા.

માતુગામોપિ હોતૂતિ યોજના. **તસ્સ ભિક્ખુનો**તિ કાલઙ્કતસ્સ તસ્સ ભિક્ખુનો. સચેપિ સહસ્સં અગ્ઘતિ, ગિલાનુપટ્ઠાકાનંયેવ દાતબ્બન્તિ યોજના. **અઞ્ઞ**ન્તિ પત્તચીવરતો અઞ્ઞં. **તે**તિ ગિલાનુપટ્ઠાકા. **અવસેસ**ન્તિ પત્તચીવરતો અવસેસં. **તતો**તિ બહુકમહગ્ઘતો. **તિચીવરપરિક્ખારો**તિ તિણ્ણં ચીવરાનં પરિવારો. **સબ્બઞ્ચેત**ન્તિ સબ્બમેવ એતં પરિક્ખારં. **લભતી**તિ ગિલાનુપટ્ઠાકો લભતિ.

સોતિ કાલઙ્કતો. **કસ્સચી**તિ ગહટ્ઠસ્સ વા પબ્બજિતસ્સ વા. **તસ્સેવા**તિ દિન્નગાહકસ્સેવ. **રુચિયા એવા**તિ કામા એવ. **તત્થ તત્થ સઙ્ઘસ્સેવા**તિ તસ્મિં તસ્મિં વિહારે ઠિતસ્સ સઙ્ઘસ્સેવ. ઇદં વિહારે ઠપિતપરિક્ખારે સન્ધાય વુત્તં. સચે ગામે વા અરઞ્ઞે વા ઠપિતા હોન્તિ, સકલોવ સઙ્ઘો ઇસ્સરો. કસ્મા? સઙ્ઘસ્સેવ દાયજ્જભાવતો. **બહૂનમ્પી**તિ તીહિ પટ્ઠાય બહૂનમ્પિ. ઈદિસવચનં ઉપનિધાય સાસનેપિ એકો દ્વે બહૂતિ તીણિ વચનાનિ અત્થે દિસ્સન્તિ, સદ્દે પન દ્વિવચનબહુવચનાનં વિસેસાભાવતો દ્વિવચનં નત્થીતિ દટ્ઠબ્બં. **અદિન્નમેવા**તિ અત્તનોયેવ અસન્તકત્તા, અઞ્ઞેસમ્પિ સાધારણત્તા ચ અદિન્નમેવ. સચે સબ્બે મતા અનુમતિયા દેન્તિ, સુદિન્નમેવ. **ત**ન્તિ સન્તકં. **તેસૂ**તિ તેસુ સબ્બેસુ.

૨૨૭. કુસચીરાદિપટિક્ખેપકથા

૩૭૧. ''અક્કનાળમય''ન્તિ ઇમિના અક્કનાળેન નિબ્બત્તં **અક્કનાળ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **મકચિમયો**તિ એત્થ મકચિસદ્દેન **પોત્થક**સદ્દસ્સ ગન્થાદયો અત્થે નિવત્તેતિ. મયસદ્દેન પુરિમનયેનેવ નિબ્બત્તતદ્ધિતં દસ્સેતિ. **સેસાની**તિ અક્કનાળપોત્થકેહિ સેસાનિ કુસચીરાદીનિ. **તેસૂ**તિ કુસચીરાદીસુ.

૩૭૨. તિપટ્ટચીવરસ્સ વાતિ ઇદં દ્વિપટ્ટચીવરસ્સ મજ્ઝે દાનં સન્ધાય વુત્તં. **તેસ**ન્તિ સબ્બનીલકાદીનં. **કઞ્ચુક**ન્તિ વારણં. તઞ્હિ કચિયતિ કાયે બન્ધિયતીતિ કઞ્ચુકોતિ વુચ્ચતિ. **વેઠનેપી**તિ ઉણ્હીસેપિ. તઞ્હિ યસ્મા યેન સીસે વેઠિયતિ, તસ્મા વેઠનન્તિ વુચ્ચતિ. **રુક્ખછલ્લિમય**ન્તિ એત્થ રુક્ખછલ્લિસદ્દેન **તિરીટ**સદ્દસ્સ વક્કલત્થં દસ્સેતિ. વક્કલઞ્હિ નિવસનાનં અઙ્ગપચ્ચઙ્ગં તિરોભાવં પટિચ્છન્નભાવં એતિ ગચ્છતિ અનેનાતિ વા રુક્ખં તિરોપટિચ્છન્નં હુત્વા એતિ પવત્તતીતિ વા **તિરીટ**ન્તિ વુચ્ચતિ. અભિધાને (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૪૪૨ ગાથાયં) પન **તરીટ**ન્તિ તકારે ઇકારવિરહિતો પાઠો અત્થિ. **પાદપુઞ્છન**ન્તિ પાદો પુજિયતિ સોધિયતિ અનેનાતિ પાદપુઞ્છનં, તાલુજો તતિયક્ખરો.

૩૭૪. સન્તે પતિરૂપકે ગાહકેતિ એત્થ પતિરૂપકો નામ પક્કમન્તસ્સ ભિક્ખુનો સન્દિટ્ઠસમ્ભત્તો. ઇમિના પતિરૂપકે ગાહકે અસતિ અદત્વા સઙ્ઘેન ભાજિતે સુભાજિતમેવાતિ દસ્સેતિ. **સત્ત જના**તિ પક્કમન્તઉમ્મત્તકખિત્તચિત્તવેદનટ્ટા ચત્તારો, ઉક્ખિત્તકા તયોતિ સત્ત જના.

૨૩૦. સઙ્ઘે ભિન્ને ચીવરુપ્પાદકથા

૩૭૬. સઙ્ઘો ભિજ્જતીતિ એત્થ દ્વિકોટ્ઠાસવસેન ભિજ્જનમેવાધિપ્પેતં, ન અઞ્ઞન્તિ આહ ''દ્વે કોટ્ઠાસા''તિ. એકસ્મિં પક્ખે ચીવરાનિ દેન્તીતિ યોજના. દ્વિપક્ખં સન્ધાય **"સકલસ્સ સઙ્ઘસ્સા"**તિ વુત્તં. **એત**ન્તિ ચીવરં. **તસ્સેવ ચીવર**ન્તિ તસ્સ કોટ્ઠાસસ્સ ચીવરમેવ. **યત્થા**તિ યસ્મિં દેસે. **દક્ખિણોદકં પમાણ**ન્તિ દક્ખિણોદકમેવ પમાણં, ન દેય્યધમ્મો. તસ્મા દક્ખિણોદકં પટિગ્ગણ્હન્તા, દેય્યધમ્મસ્સ સામિનો હોન્તીતિ અધિપ્પાયો. ઉભોહિપિ પક્ખેહીતિ યોજના. **પરસમુદ્દે**તિ જમ્બુદીપે. સો હિ સીહળદીપતો સમુદ્દસ્સ પારત્તા પરસમુદ્દોતિ વુચ્ચતિ. **ઇતરો પક્ખો**તિ દક્ખિણોદકસ્સ ચ ચીવરસ્સ ચ લદ્ધપક્ખતો ઇતરો અલદ્ધો પક્ખો.

૨૩૨. અટ્ઠચીવરમાતિકાકથા

૩૭૯. ઇદાનિ આહાતિ સમ્બન્ધો. **પુગ્ગલાધિટ્ઠાનનયેના**તિ ''સીમાય દેતી''તિ કત્તુવાચકેન કિરિયાપદેન દાયકપુગ્ગલસઙ્ખાતકત્તુનો અધિટ્ઠાનવસેન વુત્તત્તા પુગ્ગલાધિટ્ઠાનેન નયેન. **એત્થા**તિ એતાસુ અટ્ઠસુ માતિકાસુ. અટ્ઠમા માતિકાતિ યોજના. **તત્થા**તિ અટ્ઠસુ માતિકાસુ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ''કતિકાય દેતી''તિઆદીસુ.

સીમાય...પે॰... **ભાજેતબ્બ**ન્તિઆદિમ્હિ માતિકાનિદ્દેસે પન એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **સીમાય દેતી**તિ એત્થ પન્નરસ સીમા વેદિતબ્બાતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ પન્નરસસુ સીમાસુ. ઉપચારસીમા પરિચ્છિન્ના હોતીતિ સમ્બન્ધો. એત્તકં ઠાનન્તિ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનસ્સ એકન્તેન અવુત્તત્તા એકન્તેન પરિક્ખેપારહટ્ઠાનં દસ્સેન્તો આહ ''**અપિચા**''તિઆદિ. ધુવસન્નિપાતતો વા ખિપિતાનન્તિ સમ્બન્ધો. ''પરિયન્તે''તિ પદં પુબ્બાપરાપેક્ખં. તસ્મા તીસુ નિસ્સક્કપદેસુ યોજેતબ્બં. **સા પના**તિ ઉપચારસીમા પન. ભિક્ખૂસુ વડ્ઢન્તેસુ આવાસોપિ વડ્ઢતીતિ મનસિકત્વા વુત્તં ''ભિક્ખૂસુ વડ્ઢન્તેસૂ''તિ. સબ્બેસં ભિક્ખૂનન્તિ સમ્બન્ધો. **વુત્તમેવા**તિ સીમકથાયં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૩૮, ૧૪૪) વુત્તમેવ.

અપિચ ખોતિ એત્થ અપિસદ્દો પુચ્છત્થવાચકો. કેહિ ઠપિતાતિ હિ અત્થો. રાજરાજમહામત્તા ઠપેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **લાભસીમા**તિ લાભસ્સ મરિયાદો. **યન્તિ** યો લાભો. **એત્થન્તરે**તિ એતસ્મિં ગાવુતાદિઅન્તરે. **લાભસીમા નામા**તિ લાભેન પરિચ્છિન્ના સીમા નામ. **તત્થા**તિ બહૂસુ જનપદેસુ. **અન્તરદીપા ચા**તિ મહાદીપતો અઞ્ઞદીપા ચ, ખુદ્દકદીપાતિ અધિપ્પાયો.

એત્થેવ સીમાયાતિ ખણ્ડસીમાય એવ. **તેસંયેવા**તિ ખણ્ડસીમગતાનંયેવ. એવત્થફલં દસ્સેન્તો આહ ''અઞ્ઞેસ''ન્તિઆદિ. રુક્ખે વા પબ્બતે વા ઠિતસ્સ વા હેટ્ઠા પથવીમજ્ઝગતસ્સ વા ભિક્ખુસ્સાતિ યોજના. ઇમિસ્સા ઉપચારસીમાય ઠિતસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **સમાનસંવાસસીમાયા**તિ મહાસીમાય. **ખણ્ડસીમસીમન્તરિકાસૂ**તિ ખણ્ડસીમાયઞ્ચ ભિન્નં સીમાનં સીમન્તરિકાયઞ્ચ. તત્થ ભિન્નં ગામટ્ઠાનમ્પિ પાપુણાતિ. અવિપ્પવાસસીમાય દિન્નં ગામટ્ઠાનં ન પાપુણાતિ ''ઠપેત્વા ગામઞ્ચ ગામૂપચારઞ્ચા''તિ વુત્તત્તા.

જમ્બુયા લક્ખિતો દીપો **જમ્બુદીપો**. તમ્બો લોહિતો પાણિ હત્થો એતેસન્તિ **તમ્બપાણિનો**. વિજયકુમારાદયો સત્તસતા જના. તેસં નિવાસો **તમ્બપણ્ણિ**, સોયેવ દીપોતિ **તમ્બપણ્ણિદીપો**, તસ્મિં. સબ્બેસં ભાગન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્રેવા**તિ જમ્બુદીપેયેવ. **એવ**ન્તિઆદિ નિગમનં.

યો પન ભણતીતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ કથનતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. **નન્તિ** મહાસિવત્થેરં. **તિયોજનાપી**તિ પિસદ્દો તતો ઊનાપિ હોતીતિ દસ્સેતિ. **સબ્બંપેત**ન્તિ સબ્બંપિ એતં લાભગણ્હનાદિં. ઇતિ આહંસૂતિ યોજના.

કતિકાનં યથિચ્છિતકતેન પવત્તત્તા બહુ હોતિ, તસ્મા ઇધ ઇચ્છિતકતિકં દસ્સેતું વુત્તં ''સમાનલાભકતિકાયા''તિ . **તત્રા**તિ ''કતિકાય દેતી''તિ પાઠે. સન્નિપતિતેહિ ભિક્ખૂહિ ભાજેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ વિહારસ્સ. **બુદ્ધાધિવુત્થો**તિ બુદ્ધેન અધિ ઇસ્સરવસેન વસિયિત્થાતિ બુદ્ધાધિવુત્થો. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન સાવનમત્તેન. **નિસિન્નોવા**તિ નિસિન્નો એવ હોતિ, નિસિન્નો ઇવ વા. **તસ્મિં વિહારેપી**તિ તસ્મિં પોરાણકાદિવિહારેપિ. **એવમેવા**તિ ''અયં પોરાણકો વિહારો તેન નવવિહારેન સદ્ધિં સમાનલાભં કાતું સઙ્ઘસ્સ રુચ્ચતી''તિઆદિના એવમેવ. **ઇધા**તિ પોરાણકવિહારે. **તસ્મિ**ન્તિ નવવિહારે. **એવ**ન્તિ યથા એકેન વિહારેન સદ્ધિં એકો વિહારો કાતબ્બો, એવં તથાતિ અત્થો.

ભિક્ખાપઞ્ઞત્તિયાતિ એત્થ ભિક્ખા પઞ્ઞપિયતિ નિચ્ચવસેન ઠપિયતિ એત્થાતિ ભિક્ખાપઞ્ઞત્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અત્તનો પરિચ્ચાગપઞ્ઞાપનટ્ઠાને’’તિ. **તસ્સા**તિ ‘‘યત્થ સઙ્ઘસ્સ ધુવકારા કરિયન્તી’’તિપાઠસ્સ. અત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **યત્થ વા**તિ યસ્મિં વા ઠાને. **અનેના**તિ ચીવરદાયકેન. સલાકભત્તાદીનિ વા નિબદ્ધાનિ કારિતાનીતિ સમ્બન્ધો. **યેન પના**તિ ચીવરદાયકેન પન. **સકલોપિ વિહારો**તિ સકલોપિ સઆરામો વિહારો. **તત્થા**તિ ચીવરદાયકે. **ઇમે**તિ પાકવત્તસ્સ વત્તનટ્ઠાનાદયો વિહારા. ધુવેન કરિયન્તીતિ **ધુવકારા** વિહારા. **સો**તિ ચીવરદાયકો. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ બહૂસુ વિહારેસુ.

તેહીતિ બહુતરેહિ ભિક્ખૂહિ. **ધુવકારેસૂ**તિ નિદ્ધારણે ભુમ્મં. **એકત્થા**તિ એકસ્મિં ધુવકારે. ‘‘સચે ભિક્ખુગણનાય ગણ્હથાતિ વદતી’’તિ ઇમિના સચે ન વદતિ, ભિક્ખુગણનાય ભાજેત્વા ગણ્હિતું ન વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ, વિહારગણનાય ગણ્હિતું વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો. **તથા**તિ યથા ‘‘ભિક્ખુગણનાય ગણ્હથા’’તિ વદતિ, તથાતિ અત્થો. **એત્થા**તિ ભાજેતબ્બવત્થૂસુ. **તન્તિ** મઞ્ચપીઠકં, પુચ્છિત્વા દાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **પુચ્છિત્વા**તિ દાયકં પુચ્છિત્વા, **વદતી**તિ દાયકો વદતિ. **સઙ્ઘસ્સાપી**તિ પિસદ્દો ન દાયકસ્સેવાતિ દસ્સેતિ.

ઉપચારસીમાયં ઠિતેન સઙ્ઘેન ભાજેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો . **સીમટ્ઠસ્સા**તિ ઉપચારસીમાયં ઠિતસ્સ. **અસમ્પત્તસ્સાપી**તિ ભાજનટ્ઠાનં અસમ્પત્તસ્સાપિ. **અલસજાતિકા**તિ કોસજ્જજાતિકા. **ઠિતિકા**તિ પબન્ધવસેન ઠિયતે **ઠિતિ**, સાયેવ **ઠિતિકા**. અથ વા ‘‘ઠિતટ્ઠાનતો પટ્ઠાય દાતબ્બ’’ન્તિ અટ્ઠકથાયં (મહાવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૭૯) વુત્તત્તા તિટ્ઠતિ પબન્ધવસેન એત્થાતિ **ઠિતિ**, સાયેવ **ઠિતિકા**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **ઠિતિકં ઠપેત્વા**તિ વીસતિવસ્સસઙ્ખાતં ઠિતિકં ઠપેત્વા. **તેસન્તિ** થેરાનં.

સમ્પત્તસમ્પત્તાનન્તિ ભાજનટ્ઠાનં સમ્પત્તસમ્પત્તાનં. અત્તનો વિહારદ્વારે વા અત્તનો અન્તોવિહારેયેવ વાતિ યોજના. **સીમા**તિ ઉપચારસીમા. થેરાસનં આરુળ્હે સતીતિ યોજના. **વસ્સગ્ગેના**તિ વસ્સગણનાય.

પાટેક્કન્તિ પચ્ચેકં. સબ્બાનેવ ચીવરાનીતિ સમ્બન્ધો. દુબ્ભાસિતદુગ્ગહિતાનમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ગતગતટ્ઠાને સટ્ઠિકાનેવ હોન્તી’’તિ. **એકન્તિ** દસસુ વત્થેસુ એકં.

વત્થસ્સેવ પુપ્ફં વા વલિ વા અત્થીતિ યોજના. **તેના**તિ પુપ્ફવલિના. **એકં તન્તન્તિ** એકં સુત્તં. **તત્થા**તિ તેસુ ઠિતિકાય ઠાનાટ્ઠાનેસુ. દ્વીહિપિ ગહેતબ્બં ઠિતિકાય અભાવતો.

ભિક્ખુ અત્તનો સન્તકં યં ચીવરન્તિ યોજના. **પંસુકૂલિકાનમ્પિ વટ્ટતી**તિ ‘‘સઙ્ઘસ્સ દેમા’’તિ વા ‘‘તુય્હં દેમા’’તિ વા અવત્વા ‘‘ભિક્ખૂનં દેમ, થેરાનં દેમા’’તિ વુત્તત્તા પંસુકૂલિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. ભિક્ખુથેરા નામ હિ ન અત્તનાયેવ હોન્તિ, અઞ્ઞેપિ બહૂ, તસ્મા વટ્ટતિ. ‘‘સઙ્ઘસ્સા’’તિ વુત્તે અત્તના એકન્તેન સઙ્ઘોયેવ, તસ્મા ‘‘સઙ્ઘસ્સા’’તિ વુત્તેપિ ન વટ્ટતિ, પગેવ ‘‘તુય્હ’’ન્તિ વુત્તે.

તતોતિ બહુવત્થતો. **ગહેતું ન વટ્ટતી**તિ પંસુકૂલિકાનં ગહેતું ન વટ્ટતિ.

યન્તિ વત્થં. **તત્થા**તિ પરિક્ખારેસુ. **સુત્તન્તિ** તન્તં.

એવં અન્તોસીમં પવિસિત્વા ‘‘સઙ્ઘસ્સ દેમા’’તિ દિન્ને વિનિચ્છયં દસ્સેત્વા બહિસીમાય દિન્ને તં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સચે પના’’તિઆદિ. **એકબદ્ધા ચા**તિ દ્વાદસહત્થમનતિક્કમિત્વા એકતોબદ્ધા ચ. **યે પના**તિ ભિક્ખૂ પન.

ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દેતીતિ એત્થ ચતુન્નં વાક્યાનં વસેન વુત્તેપિ ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દેતિયેવ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉભતોસઙ્ઘસ્સ દમ્મીતિ વુત્તેપી’’તિઆદિ. **ઉભતોસઙ્ઘગ્ગહણેન ગહિતત્તા**તિ પુગ્ગલસ્સ ઉભતોસઙ્ઘગ્ગહણેન ગહિતત્તા. ‘‘એસેવ નયો’’તિ ઇમિના એકવીસતિપટિવીસે કત્વા એકો ચેતિયસ્સ દાતબ્બોતિ નયં અતિદિસતિ. **પાપુણનકોટ્ઠાસો** નામ નત્થિ ચેતિયસ્સ ઉભતોસઙ્ઘગ્ગહણેન અગહિતત્તા.

તત્થાતિ ઉભતોસઙ્ઘપુગ્ગલચેતિયેસુ. સેસં સુવિઞ્ઞેય્યમેવ.

પુબ્બેતિ બુદ્ધસ્સ ભગવતો ધરમાનકાલે. **તદા**તિ યદા બુદ્ધો ભગવા ધરતિ, તદા. **પટિમં વા**તિ પટિબિમ્બં વા. તઞ્હિ ભગવતા પટિ સદિસં માનીયતીતિ પટિમાતિ વુચ્ચતિ. **ચેતિયં વા**તિ થૂપં વા. સો હિ દેવમનુસ્સેહિ ચિતિતબ્બં, પૂજેતબ્બં, ઇટ્ઠકાદીહિ વા ચિનિતબ્બન્તિ ચેતિયન્તિ વુચ્ચતિ. **તત્થા**તિ દેય્યધમ્મેસુ. **યન્તિ** કિરિયાપરામસનં. યં દેન્તીતિ યોજના. **તત્થા**તિ તસ્મિં દાને. અનિયમવાચકસ્સ ‘‘યો’’તિ સબ્બનામસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પબ્બજિતો વા ગહટ્ઠો વા’’તિ. **વત્તં કત્વા પરિભુઞ્જિતુન્તિ** પુબ્બકાલઅપરકાલકિરિયાનં વિકારવસેન અનિયતત્તા વુત્તં ‘‘ભુઞ્જિત્વા પચ્છાપિ વત્તં કાતુ’’ન્તિ.

‘‘દૂરમ્પિ હરિત્વા પૂજેતબ્બ’’ન્તિ ઇમિના જઙ્ઘપેસનિકકમ્મં ન હોતીતિ દસ્સેતિ. હરન્તસ્સ ભિક્ખુનોતિ સમ્બન્ધો. **ગચ્છતો**તિ અનાદરે સામિવચનં. **તન્તિ** સઙ્ઘસ્સ આહટભત્તં.

વસ્સંવુત્થસઙ્ઘસ્સાતિ વસ્સં વસિત્થાતિ વસ્સંવુત્થો. અલુત્તકિતન્તસમાસોયં, સોયેવ સઙ્ઘો વસ્સંવુત્થસઙ્ઘો, તસ્સ. **યાવતિક**સદ્દો યત્તકપરિયાયોતિ આહ ‘‘યત્તકા’’તિ. **દિસાપક્કન્તસ્સાપી**તિ અઞ્ઞં દિસં પક્કન્તસ્સપિ, દાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **વદન્તી**તિ અટ્ઠકથાચરિયેહિ અપરે આચરિયા વદન્તિ. **એતન્તિ** વચનં.

સમ્પત્તાનન્તિ દિન્નટ્ઠાનં સમ્પત્તાનં. **સબ્બેસન્તિ** યત્થ કત્થચિ વુત્થવસ્સાનં સબ્બેસં. **તત્રા**તિ વિહારે. **તત્રા**તિ તસ્મિં વદને સતિ, તેસુ ભિક્ખૂસુ વા. વસ્સં વસન્તીતિ **વસ્સંવસન્તા**, તેસં. **ચીવરમાસે**તિ ચીવરેન લક્ખિતે પચ્છિમકત્તિકમાસે.

હેમન્તસ્સ પચ્છિમો દિવસોતિ ફગ્ગુણપુણ્ણમીસઙ્ખાતો હેમન્તસ્સ પચ્છિમો દિવસો. **વસ્સાવાસિકન્તિ** વસ્સં આવસન્તાનં દાતબ્બં ચીવરં. આરોપેતબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અતીતવસ્સાવાસસ્સા’’તિઆદિ. તત્થ **અતીતવસ્સાવાસસ્સા**તિ અતીતવસ્સં, અતીતવસ્સે વા આવાસસ્સ સઙ્ઘસ્સ. **તન્તિ** ચીવરં.

ઠપેત્વાતિ વિહારે ઠપેત્વા. **સમ્પત્તાનન્તિ** ઇમં ઠાનં સમ્પત્તાનં. **ઇતો**તિ ચીવરદાનકાલતો. **તે**તિ અન્તોવસ્સે વુત્થભિક્ખૂ.

આદિસ્સાતિ પદસ્સ ત્વાપચ્ચયન્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘આદિસિત્વા’’તિ. અયમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **તત્રા**તિ ‘‘યાગુયા વા’’તિઆદિપાઠે. **અજ્જતનાય વા**તિ અજ્જ ભવાનં પુઞ્ઞાનં અત્થાય વા. **તેસન્તિ** નિમન્તકાનં, પવિટ્ઠાનં ભિક્ખૂનન્તિ સમ્બન્ધો. **યેહિ નિમન્તિતેહી**તિ નિમન્તિતેહિ યેહિ ભિક્ખૂહિ. યેસં વા પત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તેસં ન પાપુણાતી**તિ સબ્બેસં તેસં ન પાપુણાતિ, કસ્મા? અનિમન્તિતત્તા. **તેસં ન પાપુણન્તિ**, કસ્મા? નિમન્તિતગેહં અપવિટ્ઠત્તા. **સો**તિ દાયકો.

પુબ્બેપીતિ ઇતો પુબ્બેપિ. **અસ્સા**તિ દાયકસ્સ. **વાસેત્વા**તિ વાસાપેત્વા. **સો**તિ દાયકો. **યો**તિ ભિક્ખુ, વસતીતિ સમ્બન્ધો. **તાની**તિ ભેસજ્જાનિ. **ઇદ**ન્તિ ચીવરં.

‘‘અન્તેવાસિકાનઞ્ચા’’તિ પદેન સદ્ધિવિહારિકાપિ ગહેતબ્બા ઉદ્દેસાદિવસેન અન્તે વસનસીલત્તા. **ઉદ્દેસં ગહેતું આગતો ચ ગહેત્વા ગચ્છન્તો ચા**તિ ઇમે અન્તે અવસનસીલાપિ રૂળ્હીવસેન **અન્તેવાસિકા** નામ. ઇમિના નિસ્સયં ગહેતું આગતો ચ થેરસ્સ સન્તિકે નિસ્સયં ગહિતપુબ્બો ચ **અન્તેવાસિકો** નામાતિ દસ્સેતિ. વત્તં કત્વા ઉદ્દેસપરિપુચ્છાદીનિ ગહેત્વા વિચરન્તાનં સબ્બેસં ઉદ્દેસન્તેવાસિકાનં પાપુણાતીતિ યોજના. ઇમિના સદ્ધિવિહારિકનિસ્સયન્તેવાસિકઉપસમ્પદન્તેવાસિકપબ્બજ્જન્તેવાસિકાપિ ગહેતબ્બા તેસમ્પિ નિબદ્ધચારિકભિક્ખુભાવતો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં ચીવરક્ખન્ધકે.

ઇતિ ચીવરક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૯. ચમ્પેય્યક્ખન્ધકં

૨૩૪. કસ્સપગોત્તભિક્ખુવત્થુકથા

૩૮૦. ચમ્પેય્યક્ખન્ધકે **ગગ્ગરાય પોક્ખરણિયા**તિ એત્થ ગગ્ગરસદ્દસ્સ નામસદ્દભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ગગ્ગરનામિકાય ઇત્થિયા’’તિ. ઇમિના ગગ્ગરસદ્દો ગગ્ગરઇતિ નામં પવત્તિનિમિત્તં કત્વા ઇત્થિદબ્બં વદતીતિ દસ્સેતિ. **તન્તિપટિબદ્ધો**તિ તન્તિયા પટિબદ્ધો. ‘‘ઉસ્સુક્કમ્પિ અકાસિ યાગુયા’’તિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના . **તસ્સ ભિક્ખુનો**તિ કસ્સપગોત્તનામકસ્સ તસ્સ ભિક્ખુનો. **તત્થેવા**તિ વાસભગામેયેવ.

૩૮૨. અધમ્મેન વગ્ગકમ્મં કરોન્તીતિઆદીનં નાનાકરણન્તિ સમ્બન્ધો.

૨૩૬. ઞત્તિવિપન્નકમ્માદિકથા

૩૮૫. **અઞ્ઞત્રાપિ ધમ્મા**તિ એત્થ **ધમ્મા**તિ ઉપયોગત્થે નિસ્સક્કવચનમેતન્તિ આહ ‘‘અઞ્ઞત્ર ધમ્મ’’ન્તિ. ‘‘અઞ્ઞત્રા’’તિ નિપાતપયોગે દુતિયાતતિયાપઞ્ચમીસુ અઞ્ઞતરસ્સ સમ્ભવતો ઉપયોગવચનમ્પિ હોતિ. તસ્મા વુત્તં ‘‘અયમેવ વા પાઠો’’તિ. ‘‘ભૂતેન વત્થુના’’તિ ઇમિના ધમ્મસદ્દસ્સ સચ્ચત્થં દસ્સેતિ. ‘‘એસેવ નયો’’તિ ઇમિના સદ્દસભાવમેવ સન્ધાય અતિદિસતિ, ન અત્થં. તેન વુત્તં ‘‘એત્થ પના’’તિઆદિ. **સત્થુસાસન**ન્તિ સત્થુ આણા. **સત્થુઆણા** નામ ઞત્તિઅનુસાવનાનં સમ્પદાતિ આહ ‘‘ઞત્તિસમ્પદા અનુસાવનસમ્પદા ચા’’તિ. ‘‘પટિકુટ્ઠઞ્ચેવ કતઞ્ચા’’તિ ઇમિના **પટિકુટ્ઠકત**ન્તિ પદસ્સ દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ. પટિકુસિતબ્બન્તિ **પટિકુટ્ઠં**, કત્તબ્બન્તિ **કતં**, કમ્મં. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યં અઞ્ઞેસૂ’’તિઆદિ. તત્થ **ય**ન્તિ કમ્મં.

૩૮૭. **પાળિયા**તિ વિનયપાળિયા. **ય**ન્તિ કમ્મં, ન કરિયતીતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ અટ્ઠકથાયં. **સો ચ ખો**તિ સો ચ વિત્થારો, આગતોતિ સમ્બન્ધો. કસ્મા ઞત્તિદુતિયઞત્તિચતુત્થકમ્માનમેવ વસેન આગતો, નનુ ઞત્તિઅપલોકનકમ્મવસેનપિ આગતેન ભવિતબ્બન્તિ આહ ‘‘યસ્મા પના’’તિઆદિ. ઞત્તિદુતિયઞત્તિચતુત્થેસુ હાપનં વા અઞ્ઞથા કરણં વા અત્થિ વિય ઞત્તિકમ્મે નત્થીતિ યોજના. ઞત્તિકમ્મે ઞત્તિટ્ઠપનતો અઞ્ઞકિચ્ચસ્સ અસમ્ભવતો હાપનં વા અઞ્ઞથા કરણં વા નત્થીતિ અધિપ્પાયો. **તાની**તિ ઞત્તિકમ્મઅપલોકનકમ્માનિ. **સબ્બેસમ્પિ કમ્માન**ન્તિ સબ્બેસમ્પિ ચતુન્નં કમ્માનં. **પરતો**તિ પરસ્મિં પરિવારાવસાને (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૮૨).

૨૩૭. ચતુવગ્ગકરણાદિકથા

૩૮૮. યદિદં કમ્મન્તિ યોજના. **તેસ**ન્તિ સઙ્ઘાનં. **કમ્મપ્પત્તો**તિ એત્થ કમ્મેન, કમ્મસ્સ વા પત્તોતિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''કમ્મં પત્તો''તિ. ''સબ્બકમ્મેસુ કમ્મપત્તો''તિ પાળિનયેન ''કમ્મેસુ પત્તો''તિ અત્થોપિ યુજ્જતિ. લોકવોહારવસેન ''કમ્મેન કમ્મસ્સ વા પત્તો''તિ અત્થોપિ યુજ્જતેવ.

૩૮૯. **પરિસતો**તિ પરિસકારણા. **તત્થા**તિ ''ચતુવગ્ગકરણઞ્ચે ભિક્ખવે''તિઆદિપાઠે, ચતુવીસતિપુગ્ગલેસુ વા. **કમ્મનાનાસંવાસકો**તિ ઉક્ખેપનીયકમ્મકતો. **લદ્ધિનાનાસંવાસકો**તિ ઉક્ખિત્તાનુવત્તકો. ''હુત્વા''તિ ઇમિના ''ભિક્ખુનીચતુત્થો''તિઆદીસુ ચતુવીસતિયા ઠાનેસુ કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ. ભિક્ખુની ચતુત્થી એતસ્સાતિ ભિક્ખુનીચતુત્થો, ચતુવગ્ગો સઙ્ઘોતિઆદિના વચનત્થો કાતબ્બો.

૩૯૩. **પરિવાસાદી**તિઆદિસદ્દેન મૂલાયકસ્સનમાનત્તઅબ્ભાનાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **તેસ**ન્તિ પરિવાસાદિકમ્માનં. **પરતો**તિ પરસ્મિં ચૂળવગ્ગે (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૭૫ આદયો).

૩૯૪. **પટિકુટ્ઠકતકમ્મસ્સા**તિ પટિકુટ્ઠસ્સ હુત્વા કતસ્સ કમ્મસ્સ. **પકતત્તસ્સા**તિ એત્થ પકતિસીલસઙ્ખાતો અત્તા સભાવો એતસ્સાતિ પકતત્તોતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અવિપન્નસીલસ્સા''તિ. સઙ્ઘાદિસેસં અનાપજ્જન્તસ્સાપિ અવિપન્નસીલત્તા વુત્તં ''પારાજિકં અનજ્ઝાપન્નસ્સા''તિ. ઇમિના સઙ્ઘાદિસેસં આપજ્જન્તોપિ પકતત્તોયેવાતિ દસ્સેતિ. સોપિ હિ ઇધ અવિપન્નસીલો નામ, અઞ્ઞત્થ પન સઙ્ઘાદિસેસસ્સ સીલવિપત્તિભાવતો તં આપજ્જન્તોપિ વિપન્નસીલોયેવ નામ. **આનન્તરિકસ્સા**તિ એત્થ અનન્તરસદ્દસ્સ સમ્બન્ધઞ્ચ ણિકપચ્ચયસ્સ અત્થઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''અત્તનો અનન્તરં નિસિન્નસ્સા''તિ. તત્થ ''અત્તનો''તિ ઇમિના અનન્તરસદ્દસ્સ સમ્બન્ધં દસ્સેતિ. ''નિસિન્નસ્સા''તિ ઇમિના ણિકપચ્ચયસ્સ અત્થં દસ્સેતિ.

૨૩૯. દ્વેનિસ્સારણાદિકથા

૩૯૫. **વત્થુતો**તિ વત્થુકારણા. **તત્થા**તિ ''દ્વેમા ભિક્ખવે''તિઆદિપાઠે. ''સન્ધાય વુત્ત''ન્તિ ઇમિના ''અપ્પત્તો''તિઆદિસુત્તસ્સ નેય્યત્થભાવં દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ત**ન્તિ પબ્બાજનીયકમ્મં. પુન **ત**ન્તિ પબ્બાજનીયકમ્મમેવ. એસ ભિક્ખુ અપ્પત્તોતિ સમ્બન્ધો. કસ્મા અપ્પત્તોતિ આહ ''યસ્મા''તિઆદિ. **આવેણિકલક્ખણેના**તિ અવિના હુત્વા પવત્તેન લક્ખણેન. અત્તના અવિના હુત્વા અત્તનો સન્તકેન વિસું ભૂતેન લક્ખણેનાતિ વુત્તં હોતિ. યદિ અપ્પત્તો, કસ્મા સુનિસ્સારિતોતિ આહ ''યસ્મા પનસ્સા''તિઆદિ. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ, કરેય્યાતિ સમ્બન્ધો. તં ચે સઙ્ઘો તજ્જનીયકમ્માદિવસેન નિસ્સારેતિ, સુનિસ્સારિતોતિ સમ્બન્ધો . **સો**તિ ભિક્ખુ. યસ્મા અનુઞ્ઞાતા, તસ્મા સુનિસ્સારિતોતિ યોજના. કિત્તકેન અઙ્ગેન અનુઞ્ઞાતાતિ આહ ''એકેનપિ અઙ્ગેના''તિ.

૩૯૬. **ઓસારણા**તિ એત્થ ઓત્યૂપસગ્ગવસેન સરધાતુ પવેસનત્થોતિ આહ ''પવેસના''તિ. **તત્થા**તિ ''ઓસારણા''તિઆદિપાઠે. **ઓસારેતી**તિ એત્થ અબ્ભાનાદિવસેન પવેસનં પટિક્ખિપન્તો આહ ''ઉપસમ્પદકમ્મવસેના''તિ. **સહસ્સક્ખત્તુમ્પી**તિ **પિ**સદ્દો ગરહત્થો. એકવારાદિકે પન કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **સાતિસારા**તિ સદોસા. **તથા**તિ યથા આચરિયુપજ્ઝાયા સાતિસારા, તથા. સેસો કારકસઙ્ઘો સાતિસારોતિ સમ્બન્ધો.

‘‘હત્થચ્છિન્નાદયો પન દ્વત્તિંસ સુઓસારિતા’’તિ વુત્તત્તા અન્ધમૂગબધિરાનં અપબ્બજિતાનમ્પિ ઉપસમ્પદા રુહતીતિ દટ્ઠબ્બં. **તે**તિ હત્થચ્છિન્નાદયો દ્વત્તિંસ.

૩૯૭. અભૂતવત્થુવસેનાતિ અસચ્ચવત્થુવસેન, અસંવિજ્જમાનવત્થુવસેન વા. **તત્થા**તિ ‘‘ઇધ પન ભિક્ખવે’’તિઆદિપાઠે. **પટિનિસ્સજ્જિતા**તિ એત્થ તપચ્ચયસ્સ કમ્મત્થે પવત્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પટિનિસ્સજ્જિતબ્બા’’તિ.

૨૪૧. ઉપાલિપુચ્છાકથા

૪૦૦. તત્થાતિ ઉપાલિપઞ્હેસુ. તસ્સપાપિયસિકાદીહિ સદ્ધિં એકા પુચ્છા કતાતિ યોજના. ભિક્ખૂનમ્પિ વારેતિ સમ્બન્ધો. પિસદ્દેન ‘‘ન કેવલં ઉપાલિપઞ્હેસુયેવ યોજેતબ્બાનિ, અથ ખો ભિક્ખૂનં વારેપી’’તિ દસ્સેતિ.

૨૪૨. તજ્જનીયકમ્મકથા

૪૦૭. ‘‘ઇધ પન ભિક્ખવે ભિક્ખુ ભણ્ડનકારકો’’તિઆદિ વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ‘‘ઇધ પન ભિક્ખવે’’તિઆદિપાઠે. **અનપદાનો**તિ એત્થ અપપુબ્બો દાસદ્દો અવખણ્ડનત્થોતિ આહ ‘‘અપદાનં વુચ્ચતિ પરિચ્છેદો’’તિ. નત્થિ અપદાનં અવખણ્ડનં આપત્તિપરિયન્તો એતસ્સાતિ અનપદાનોતિ વચનત્થો કાતબ્બો. સાયેવ પાળિ વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ તસ્સં પાળિયં. કિઞ્ચિ અત્થવિનિચ્છયં પાળિઅનુસારેન વિદિતું ન સક્કા ન હોતીતિ યોજના.

ઇતિ ચમ્પેય્યક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૧૦. કોસમ્બકક્ખન્ધકં

૨૭૧. કોસમ્બકવિવાદકથા

૪૫૧. કોસમ્બકક્ખન્ધકે અયમનુપુબ્બિકથા એવં વેદિતબ્બાતિ યોજના. વિનયં પાળિતો ચ, તદત્થતો ચ ધારેતીતિ **વિનયધરો**, તથા સુત્તન્તં ધારેતીતિ **સુત્તન્તિકો. તેસૂ**તિ દ્વીસુ ભિક્ખૂસુ. સુત્તન્તિકો ભિક્ખુ નિક્ખમીતિ સમ્બન્ધો. **આચમનઉદકાવસેસ**ન્તિ આચમેતિ ધોવતિ અનેનાતિ **આચમનં**, તમેવ ઉદકં આચમનઉદકં, તમેવ અવસેસં આચમનઉદકાવસેસં, અવસેસઆચમનઉદકન્તિ અત્થો. **તં ભિક્ખુ**ન્તિ સુત્તન્તિકં ભિક્ખું. **એત્થા**તિ આચમનઉદકાવસેસટ્ઠપને. ‘‘સચે હોતિ, દેસેસ્સામી’’તિ ઇમિના અત્તનો સુબ્બચભાવઞ્ચ સિક્ખાકામતઞ્ચ દસ્સેતિ. **તે**તિ તયા, કથન્તિ સમ્બન્ધો. અથ વા તેતિ તુય્હં, નત્થીતિ સમ્બન્ધો. અસઞ્ચિચ્ચ અસતિયા કતત્તા અનાપત્તિપક્ખોપિ ભવેય્યાતિ આહ ‘‘નત્થિ આપત્તી’’તિ. એત્થ પન આપત્તિયેવ. **સો**તિ સુત્તન્તિકો.

વિનયધરોપીતિ વિનયધરો પન, આરોચેસીતિ સમ્બન્ધો. **આપજ્જમાનોપી**તિ પિસદ્દો ગરહત્થો. **તે**તિ વિનયધરસ્સ નિસ્સિતકા, આહંસૂતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ સુત્તન્તિકસ્સ. **તે**તિ સુત્તન્તિકસ્સ નિસ્સિતકા, આરોચેસુન્તિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ સુત્તન્તિકો. **મુસાવાદી**તિ અભૂતતો, અભૂતં વા વચનં વદનસીલો. **એસો**તિ વિનયધરો. **તે**તિ સુત્તન્તિકસ્સ નિસ્સિતકા, આહંસૂતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ કલહવડ્ઢનકારણા. વિનયધરો અકાસીતિ સમ્બન્ધો.

૪૫૩. ''ન તાવ ભિન્નો''તિ ઇમિના **ભિન્નો**તિ એત્થ તપચ્ચયસ્સ અવસ્સમ્ભાવિયત્થે અનાગતકાલિકતં દસ્સેતિ. તમેવત્થં સહ ઉપમાય દસ્સેન્તો આહ ''અપિચા''તિઆદિ. **તન્તિ** સસ્સં. ''ભિજ્જિસ્સતી''તિ ઇમિના ભિજ્જિસ્સતીતિ **ભિન્નો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **સો ચ ખો**તિ સઙ્ઘો. કલહવસેન ભિજ્જિસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **સમ્ભમઅત્થવસેના**તિ સંવેગઅત્થવસેન. સમ્ભમસદ્દો હિ તીસુ અત્થેસુ વત્તતિ ગારવે, ભીતિયં, સંવેગે ચાતિ. ઇધ પન સંવેગે વત્તતિ. ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ભિન્ને સંવેગઅત્થવસેનાતિ અધિપ્પાયો. ઇદં હેટ્ઠા કથિતાય ''ભયે કોધે પસંસાય''ન્તિ ગાથાય (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૫) ચસદ્દેન સમ્પિણ્ડિતં સમ્ભમઅત્થં સન્ધાય વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. **એત્થા**તિ ''ભિન્નો ભિક્ખુસઙ્ઘો ભિન્નો ભિક્ખુસઙ્ઘો''તિ પાઠે. **આમેડિતન્તિ** આ પુનપ્પુનં ભયાદિપીળિતત્તા મેડેન ઉમ્માદેન ઇતં કથિતં આમેડિતં.

૪૫૪. **હી**તિ વિત્થારો. ભગવા વદેય્યાતિ સમ્બન્ધો. ઉક્ખિપન્તિ અપનેન્તીતિ **ઉક્ખેપકા**. ઉક્ખિત્તમનુવત્તન્તીતિ **ઉક્ખિત્તાનુવત્તકા**. **એતેસન્તિ** ઉક્ખિત્તાનુવત્તકાનં. પુન **એતેસન્તિ** ઉક્ખેપકાનં. **પક્ખો**તિ સખા. **તન્તિમેવા**તિ પાળિમેવ, બ્યાપારમેવ વા.

૪૫૫. **યો**તિ ભિક્ખુ. ચિત્તં ઉપ્પાદેતીતિ સમ્બન્ધો. **તુમ્હે**તિ ધમ્મવાદિનો સન્ધાય વુત્તં. **કિં ભણથા**તિ કિં વચનં ભણથ. ઇતિ પુચ્છિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તેસઞ્ચા**તિ ધમ્મવાદીનઞ્ચ. **ઇતરેસઞ્ચા**તિ અધમ્મવાદીનઞ્ચ. **ઇમે**તિ અત્તનો પક્ખે ઇમે ભિક્ખૂ. **તેસન્તિ** અધમ્મવાદીનં. ''**કમ્મં કોપેતી**''તિ ''નાનાસંવાસકચતુત્થો ચે ભિક્ખવે કમ્મં કરેય્ય, અકમ્મં, ન ચ કરણીય''ન્તિ વચનતો (મહાવ॰ ૩૮૯) કમ્મં કોપેતિ. **ઇતરેસમ્પી**તિ ધમ્મવાદીનમ્પિ. ધમ્મવાદીનં પક્ખે નિસીદિત્વા અધમ્મવાદીનં લદ્ધિં ગણ્હન્તોપિ ધમ્મવાદીનં નાનાસંવાસકો હોતિયેવ, અયં નયો વુત્તનયસ્સ અત્થતો સિદ્ધોતિ કત્વા ઇધ ન વુત્તો. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં. **યો**તિ ભિક્ખુ, પવિસતિ ગણ્હાતીતિ સમ્બન્ધો. નિસિન્નો હુત્વાતિ યોજના. **ઇમે**તિ અત્તનો પક્ખે ઇમે ભિક્ખૂ. **ઇતરે**તિ પરપક્ખે ઇતરે ભિક્ખૂ. **તેસન્તિ** ધમ્મવાદીનં. **યત્થ તત્થ વા પન પક્ખે**તિ યસ્મિં કસ્મિંચિ વા ધમ્મવાદીનં પક્ખે. **ઇમે ધમ્મવાદિનોતિ ગણ્હાતી**તિ તંતંપક્ખગતે ભિક્ખૂ યાથાવતો વા અયાથાવતો વા ''ઇમે ધમ્મવાદિનો''તિ ગણ્હાતિ.

૪૫૬. કાયેન કતં કમ્મં **કાયકમ્મં**, વચિયા કતં કમ્મં **વચીકમ્મં**. તત્થ કાયકમ્મં ઉપદંસેન્તા ભિક્ખૂ પહરન્તા ઉપદંસેન્તિ. વચીકમ્મં ઉપદંસેન્તા ભિક્ખૂ ફરુસં વદન્તા ઉપદંસેન્તિ. તેન વુત્તં ''કાયેન પહરન્તા''તિઆદિ. **ઉપદંસેન્તી**તિ પવત્તેન્તિ. ''કોધવસેના''તિ ઇમિના પેમવસેનાતિ અત્થં નિવત્તેતિ. **અધમ્મિયાની**તિ અધમ્મેન કત્તબ્બાનિ. ''કિચ્ચાની''તિ ઇમિના ઇયપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **અસમ્મોદિકા**તિ એત્થ યકારલોપોતિ આહ ''અસમ્મોદિકાયા''તિ. ''કથાયા''તિ ઇમિના અસમ્મોદં જનેતીતિ અસમ્મોદિકાતિ કત્વા ણિકપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **ઉપચારં મુઞ્ચિત્વા**તિ એત્થ ઉપચારો નામ અઞ્ઞમઞ્ઞં પહરન્તાનં હત્થસ્સ પાપુણનટ્ઠાનં, તં મુઞ્ચિત્વાતિ અત્થો. **આસનન્તરિકાયા**તિ એત્થ એકં આસનં અન્તરં બ્યવહિતં ઇમિસ્સા નિસિન્નકિરિયાયાતિ આસનન્તરિકાતિ દસ્સેન્તો આહ ''એકેકં આસનં અન્તર''ન્તિ. ''કત્વા''તિ ઇમિના કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ.

૪૫૭-૮. અયં અસ્સ ભિક્ખુનો અધિપ્પાયો કિરાતિ યોજના. **એતે**તિ કોધાભિભૂતે ભિક્ખૂ. ભગવા પન કથેસીતિ સમ્બન્ધો. ''અનત્થો અતો''તિ ઇમિના **અનત્થતો**તિ પદસ્સ ઓકારલોપસન્ધિં દસ્સેતિ. તેસં પદાનમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''એતસ્મા''તિઆદિ. ''અથ વા''તિઆદિના ''અનત્થદો''તિ વત્તબ્બે ''સુગતો''તિઆદીસુ વિય દ-કારસ્સ ત-કારં કત્વા **અનત્થતો**તિ વુત્તન્તિ દસ્સેતિ. **અનત્થદો**તિ અનત્થં દદાતીતિ અનત્થદો.

૪૬૪. **પુથુસદ્દો**તિ એત્થ પુથુસદ્દો મહન્તપરિયાયોતિ આહ ''મહા''તિ. **અસ્સા**તિ ભણ્ડનકારકસ્સ જનસ્સ. **સમજનો**તિ એત્થ સમસદ્દો સદિસપરિયાયોતિ આહ ''એકસદિસો''તિ, તુલ્યાધિકરણસમાસોયં. ભણ્ડનકારકો અયં જનોતિ યોજના. **તત્થા**તિ ભણ્ડનકારકેસુ જનેસુ. અઞ્ઞમ્પિ એકં ઇદં કારણન્તિ સમ્બન્ધો. **ન મઞ્ઞિત્થા**તિ કોચિ એકોપિ ન મઞ્ઞિત્થાતિ યોજના. ઇમિના **અમઞ્ઞરુ**ન્તિ એત્થ આવિભત્તિયા ''રુ''ન્તિ આદેસો દસ્સિતો.

પરિમુટ્ઠાતિ પરિમુટ્ઠા સતિ એતેસન્તિ પરિમુટ્ઠાતિ દસ્સેન્તો આહ ''પરિમુટ્ઠસતિનો''તિ. અટ્ઠક્ખરગાથાયં ''પઞ્ચમં લઘુ સબ્બત્થા''તિ વુત્તત્તા પઞ્ચમસ્સ રાકારસ્સ રસ્સો હોતિ. તેન વુત્તં ''રાકારસ્સ રસ્સાદેસો કતો''તિ. **કથં ભાણિનો**તિ વાચં ભાણિનો. **મુખાયામ**ન્તિ એત્થ આયામસદ્દો વિત્થારપરિયાયો, વિત્થારો ચ નામ પસારણન્તિ આહ ''પસારેતુ''ન્તિ. સમ્પદાનત્થજોતકેન તુંપચ્ચયેન સમ્પદાનત્થે ઉપયોગવચનન્તિ દસ્સેતિ. **નીતા**તિ કમ્મવાચકસ્સ કિતસ્સ અપ્પધાનકમ્મં દસ્સેન્તો આહ ''ઇમં નિલ્લજ્જભાવ''ન્તિ. દ્વિકમ્મકધાતુભાવતો ''અત્તનો''તિ પધાનકમ્મમ્પિ અજ્ઝાહરિતબ્બં. **ત**ન્તિ કલહં. ''જાન''ન્તિ પદેન ''વિદૂ''તિ પદસ્સ અત્થઞ્ચ વાક્યઞ્ચ દસ્સેતિ. વિદન્તિ જાનન્તીતિ **વિદૂ**તિ વચનત્થો કાતબ્બોતિ અધિપ્પાયો. **સાદીનવો**તિઆદીનવેન દોસેન સહ પવત્તો. **અય**ન્તિ કલહો.

યે ચ તં ઉપનય્હન્તીતિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતું વુત્તં ''આઘાત''ન્તિ. **યે**તિ જના. ઉપનય્હન્તિ ઉપનહન્તિ બન્ધન્તિ. **સનન્તનો**તિ એત્થ સનન્તનસદ્દો પુરાણપરિયાયોતિ આહ ''પોરાણો''તિ.

''અઞ્ઞે''તિ ઇમિના **પરે**તિ એત્થ પરસદ્દસ્સ પચ્છાભાગત્થાદયો નિવારેતિ. **મયમેત્થ યમામસે**તિ એત્થ એતસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ''સઙ્ઘમજ્ઝે''તિ. યમુધાતુ ઉપયમનત્થો સેકારો નિપાતમત્તોતિ આહ ''ઉપયમામા''તિ. ''સતતં સમિતં મચ્ચુસન્તિકં ગચ્છામા''તિ ઇમિના ''ન જાનન્તી''તિ પદસ્સ આકારં દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ મહાજનકાયે યે પણ્ડિતાતિ યોજના. **એવં હી**તિ એવમેવ. જાનન્તા તે પણ્ડિતા પટિપજ્જન્તીતિ યોજના. મેધન્તા હિંસન્તા ગચ્છન્તિ પવત્તન્તીતિ **મેધગા** કલહા. કેચિ મેધધાતુતો ણ્વુપચ્ચયં વદન્તિ, તેસં મતેન મેધકાતિ પઠમક્ખરેન પાઠો ભવેય્ય.

તેસમ્પીતિ બ્રહ્મદત્તદીઘાવુકુમારાનમ્પિ. **સઙ્ગતી**તિ સમાગમો. **વો**તિ તુમ્હાકં. યેસં તુમ્હાકં નેવ માતાપિતૂનં અટ્ઠીનિ છિન્નાનિ, ન પાણા હતા, ન ગવસ્સધનાનિ હટાનિ. તેસં તુમ્હાકં કસ્મા સઙ્ગતિ ન હોતીતિ યોજના.

સબ્બાનિ પરિસ્સયાનીતિ એત્થ **સબ્બાની**તિ વુત્તકારણઞ્ચ લિઙ્ગવિપલ્લાસઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''પાકટપરિસ્સયે ચ પટિચ્છન્નપરિસ્સયે ચા''તિ. ''અભિભવિત્વા''તિ ઇમિના **અભિભુય્યા**તિ પદસ્સ ત્વાપચ્ચયન્તભાવં દસ્સેતિ. **તેના**તિ નિપકેન સહાયેન.

રાજાવાતિ એત્થ રાજા ઇવાતિ પદવિભાગં કત્વા રાજસદ્દસ્સ ઉપલક્ખણવસેન મહાજનક, અરિન્દમરાજાનો ચ ઇવસદ્દસ્સ ઓપમ્મત્થજોતકઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''યથા''તિઆદિ. રટ્ઠવિજિતસદ્દા અઞ્ઞમઞ્ઞપરિયાયા. વિસેસનવિસેસ્યાનં કામાચારતો ગમ્યમાનત્તા વુત્તં ''વિજિતં રટ્ઠ''ન્તિ. ''માતઙ્ગો અરઞ્ઞે નાગો ઇવા''તિ ઇમિના પદવિભાગં દસ્સેતિ. તેસં પદાનં અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''માતઙ્ગોતિ હત્થી વુચ્ચતી''તિઆદિ. ''હત્થી વુચ્ચતી''તિ ઇમિના મહન્તો અઙ્ગો સરીરમેતસ્સાતિ **માતઙ્ગો**તિ વચનત્થેન હત્થી માતઙ્ગો નામાતિ દસ્સેતિ. મહન્તસદ્દસ્સ માતાદેસો. **નાગ**સદ્દો ઉરગે ચ હત્થિમ્હિ ચ નાગરુક્ખે ચ ઉત્તમે ચ નામપઞ્ઞત્તિયઞ્ચાતિ પઞ્ચસુ અત્થેસુ વત્તતિ, ઇધ ઉત્તમત્થેતિ દસ્સેન્તો આહ ''નાગોતિ મહન્તાધિવચનમેત''ન્તિ. **માતઙ્ગરઞ્ઞેવા**તિ એત્થ ઇવસદ્દસ્સ

ઓપમ્મત્થજોતકભાવં દસ્સેત્વા અત્થયોજનં દસ્સેન્તો આહ ''યથા હી''તિઆદિ. ''યથા ચ પાલિલેય્યકો''તિ ઇમિના માતઙ્ગનાગસ્સ સરૂપં ઉપલક્ખણેન દસ્સેતિ.

૨૭૫. પાલિલેય્યકગમનકથા

૪૬૭. પાલિલેય્યકન્તિ પલિલવનસણ્ડે વસન્તહત્થિનાગં. ''હત્થી''તિ ચ ''નાગો''તિ ચ દ્વિન્નં સદ્દાનં પરિયાયભાવેન વુત્તત્તા અધિકત્થોતિ આહ ''મહાહત્થી''તિ. પુરતો પુરતો ગચ્છન્તેહિ તેહિ હત્થિઆદીહિ છિન્નગ્ગાનીતિ યોજના. **ઓભગ્ગોભગ્ગ**ન્તિ ભઞ્જિત્વા અધોપાતિતં ઓભગ્ગન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''ભઞ્જિત્વા ભઞ્જિત્વા પાતિત''ન્તિ. ''ઉચ્ચટ્ઠાનતો''તિ ઇમિના અવત્યૂપસગ્ગસ્સ અધોત્થં નયેન દસ્સેતિ. **એતસ્સા**તિ હત્થિનાગસ્સ. **તે**તિ હત્થિઆદયો. **તેહી**તિ હત્થિઆદીહિ. પિવન્તેહિ તેહીતિ યોજના. **કદ્દમોદકાની**તિ કદ્દમેન સંસટ્ઠાનિ ઉદકાનિ.

ઈસાદન્તસ્સાતિ એત્થ ઈસાય સદિસો દન્તો ઇમસ્સાતિ ઈસાદન્તોતિ દસ્સેન્તો આહ ''રથઈસાસદિસદન્તસ્સા''તિ. ''રથઈસા''તિ ઇમિના નઙ્ગલઈસં નિવત્તેતિ. **યદેકો**તિ યં એકો. યંસદ્દો કારણત્થોતિ આહ ''યસ્મા''તિ. **અસ્સ નાગસ્સા**તિ હત્થિનાગસ્સ. **નાગેના**તિ બુદ્ધનાગેન.

યથાભિરન્તન્તિ એત્થ કિત્તકં કાલં રમતીતિ આહ ''તેમાસ''ન્તિ. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન તેમાસવિહરણેન. પત્થટા અહોસીતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં જમ્બુદીપતલે.

''કોસમ્બિનિવાસિનો''તિ ઇમિના કોસમ્બિયં નિવસન્તીતિ **કોસમ્બકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૨૭૬. અટ્ઠારસવત્થુકથા

૪૭૧. ''લદ્ધિગ્ગહણ''ન્તિ ઇમિના આદીયતે **આદાયો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૪૭૫. તં દિવસમેવાતિ તસ્મિં સઙ્ઘસામગ્ગિકરણદિવસેયેવ.

૪૭૬. ન મૂલા મૂલં ગન્ત્વાતિ મૂલતો મૂલં ન ગન્ત્વાવ. ''અત્થતો અપગતા''તિ ઇમિના અત્થતો અપેતા **અત્થાપેતા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''બ્યઞ્જનમત્તં ઉપેતા''તિ ઇમિના બ્યઞ્જનમત્તં ઉપેતા ઉપગતા **બ્યઞ્જનૂપેતા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૪૭૭. અત્થેસુ જાતેસૂતિ એત્થ જાતસદ્દો ઉપ્પન્નપરિયાયોતિ આહ ''વિનયઅત્થેસુ ઉપ્પન્નેસૂ''તિ. તઞ્ચ પદં ''સઙ્ઘસ્સ કિચ્ચેસૂ''તિઆદીસુ સબ્બપદેસુ યોજેતબ્બં. **મહત્થિકો**તિ મહન્તો ઉપકારસઙ્ખાતો અત્થો ઇમસ્સાતિ મહત્થિકોતિ દસ્સન્તો આહ ''મહાઉપકારો''તિ.

અનાનુવજ્જો પઠમેનાતિ એત્થ પઠમસદ્દો તાવપરિયાયોતિ દસ્સેન્તો આહ ''તાવા''તિ. **સીલતો**તિ સીલેન. **ઉપેક્ખિતાચારો**તિ ઉપપત્તિતો ઇક્ખિતાચારો. ''અપેક્ખિતાચારો''તિપિ પાઠો. **ઉપપરિક્ખિતાચારો**તિ ઉપપરિક્ખિતો આચારો એતસ્સાતિ ઉપપરિક્ખિતાચારો.

વિસય્હાતિ એત્થ વિપુબ્બો સહધાતુ અભિભવનત્થો, ત્વાપચ્ચયો ચ હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''અભિભવિત્વા''તિ. **અનપગત**ન્તિ કારણતો અનપેતં. ભણન્તો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. તમત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્મા

હી''તિઆદિ. **સો**તિ ભિક્ખુ, ન હાપેતીતિ સમ્બન્ધો. ''ઉસૂયાયા''તિ ઇમિના દોસાગતિગમનસ્સ ગહિતત્તા ''અગતિગમનવસેના''તિ ઇમિના પારિસેસનયેન અવસેસઅગતિગમનમેવાધિપ્પેતં. **સો**તિ ભિક્ખુ. **છમ્ભતિ ચેવા**તિ થમ્ભતિ ચેવ, થદ્ધં કરોતિ ચેવાતિ અત્થો. **વેધતિ ચા**તિ કમ્પતિ ચ. **યો ચા**તિ ભિક્ખુ પન. **ઈદિસો**તિ ઉસૂયાય વા અગતિગમનેન વા ભણનસઙ્ખાતો એદિસો ન હોતિ.

કિઞ્ચ ભિય્યોતિ નિપાતસમુદાયો, તતો વુત્તતો અતિરેકં કથેતબ્બં કિં પનાતિ અત્થો. તસ્સા ગાથાય અત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **યો**તિ ભિક્ખુ. **હી**તિ સચ્ચં. **કાલાગતન્તિ એત્થ** ગહેતબ્બકાલઞ્ચ સત્તમીતપ્પુરિસસમાસઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''કથેતબ્બયુત્તકાલે આગત''ન્તિ. **વચો**તિ પદં ન વચનપધાનં, વચનવન્તપુગ્ગલોયેવ પધાનન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''વદન્તો''તિ.

આચેરકમ્હિ ચ સકેતિ એત્થ આચરિયસ્સ એસો **આચેરકો**, સસ્સ અત્તનો એસો **સકો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અત્તનો આચરિયવાદે''તિ. ગાથાભાવતો આચરિયસદ્દસ્સ આચેરાદેસો કાતબ્બો. ''વાદે''તિ ઇમિના ઇદમત્થે પવત્તસ્સ ણિકપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **અલં પમેતુન્તિ** એત્થ અલંસદ્દો સમત્થત્થો, પમસદ્દોતુલનત્થોતિ આહ ''તુલયિતું સમત્થો''તિ. **કથેતવે**તિ એત્થ તવેસદ્દો અઞ્ઞત્થ યેભુય્યેન ભાવવાચકો, ઇધ પન કમ્મવાચકોતિ આહ ''કથેતબ્બે''તિ. **વિરદ્ધટ્ઠાનકુસલો**તિ વિરદ્ધટ્ઠાને કુસલો.

અયં ગાથા વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** કથેતબ્બં. **અયં હેત્થત્થો**તિ અયં એવ એત્થ ગાથાયં અત્થોતિ યોજના. ''ગચ્છન્તી''તિ ઇમિના **વજન્તી**તિ એત્થ વજધાતુયા ગત્યત્થં દસ્સેતિ. ''અત્તનો આચરિયવાદ''ન્તિ ઇમિના ''સકં આદાય''ન્તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. આચરિયવાદો હિ આદાતબ્બતો ગહેતબ્બતો **આદાયન્તિ** વુત્તો. **તદનુરૂપન્તિ** તસ્સ વત્થુસ્સ અનુરૂપં. બ્યાકરમાનો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **અટ્ઠહિ દૂતઙ્ગેહી**તિ ''સોતા ચ હોતિ, સાવેતા ચ, ઉગ્ગહેતા ચ, ધારેતા ચ, વિઞ્ઞાતા ચ, વિઞ્ઞાપેતા, ચ કુસલો ચ સહિતાસહિતસ્સ, નો ચ કલહકારકો''તિ (ચૂળવ॰ ૩૪૭; અ॰ નિ॰ ૮.૧૬) એવં વુત્તેહિ અટ્ઠહિ દૂતસ્સ અઙ્ગેહિ. કસ્સ દૂતેય્યકમ્મન્તિ આહ ''સઙ્ઘસ્સા''તિ. દૂતસ્સ એતાનિ **દૂતેય્યાનિ**, તાનિયેવ કમ્માનિ **દૂતેય્યકમ્માનિ**, તેસુ. **ઇદન્તિ** અત્થજાતં, વુત્તં હોતીતિ યોજના. અથ વા **ઇદન્તિ** અયમત્થો. **વુત્તં હોતી**તિ વુત્તો હોતિ. પચ્છિમનયે લિઙ્ગવિપલ્લાસોતિ દટ્ઠબ્બો. આનેત્વા હવન્તિ પૂજેન્તીતિ **આહવો** દાયકા, તેસં આહૂનં. આનેત્વા હુનિતબ્બં પૂજેતબ્બન્તિ **આહુતિ**, તં આહુતિં. **સઙ્ઘસ્સ કિચ્ચેસૂ**તિ નિદ્ધારણે ભુમ્મં. તેન વુત્તં ''તસ્સ તસ્સ કિચ્ચસ્સા''તિ. **કરવચો**તિ એત્થ ''વચોકરો''તિ વત્તબ્બે ગાથાભાવતો પદવિપરિયાયવસેન ''કરવચો''તિ વુત્તોતિ આહ ''વચનં કરોન્તો''તિ. ''વચનકરણેના''તિ ઇમિના ''ન **તેન મઞ્ઞતી**''તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ.

આપજ્જમાનો ભિક્ખુ આપત્તિ હોતીતિ યોજના. **તસ્સા ચા**તિ એત્થ સ્માવચનસ્સ સ્સાદેસો કાતબ્બો. **યથા**તિ યેનાકારેન, વિનયકમ્માકારેનાતિ અત્થો. **યેસૂ**તિ યત્તકેસુ વત્થૂસુ. ઉભયે એતે વિભઙ્ગાતિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **આપત્તિવુટ્ઠાનપદસ્સા**તિ પદસદ્દો કારણત્થો, ભુમ્મત્થે સામિવચનો ચ હોતીતિ આહ ''આપત્તિવુટ્ઠાનકારણે''તિ. ''કુસલો''તિ ઇમિના છેકો પણ્ડિતો, કુચ્છિતં પાપં વિદતિ જાનાતીતિ **કોવિદો**તિ વચનત્થેન કોવિદો નામાતિ દસ્સેતિ.

આચરન્તો ભિક્ખુ ગચ્છતીતિ યોજના. ''વત્ત''ન્તિ ઇમિના **ઓસારણં તન્તિ** એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. ''યા''તિ ઇમિના **એતમ્પી**તિ એત્થ એતસદ્દસ્સ અનિયમનિદ્દેસભાવં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં

કોસમ્બકક્ખન્ધકે.

ઇતિ કોસમ્બકક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

મહાવગ્ગવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

જાદિલઞ્છિતનામેન, નેકાનં વાચિતો મયા;
મહાવગ્ગખન્ધકસ્સ, સમત્તો યોજનાનયોતિ.

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

પાચિત્યાદિયોજના

ચૂળવગ્ગયોજના

મહાવગ્ગખન્ધકસ્સેવં , કત્વાન યોજનાનયં;
અધુના ચૂળવગ્ગસ્સ, કરિસ્સં યોજનાનયં.

૧. કમ્મક્ખન્ધકં

૧. તજ્જનીયકમ્મકથા

૧. ચૂળવગ્ગસ્સ પઠમે કમ્મક્ખન્ધકે એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ‘‘ચૂળવગ્ગસ્સા’’તિ પદં ‘‘કમ્મક્ખન્ધકે’’તિ પદે અવયવિસમ્બન્ધો. **તાવા**તિ પારિવાસિકક્ખન્ધકાદિતો , પારિવાસિક્ખન્ધકાદીનં વા પઠમં. ચેવસદ્દો ચ ચસદ્દો ચ ‘‘પણ્ડુકલોહિતકા’’તિ પદસ્સ અસમાહારદ્વન્દવાક્યં દીપેન્તિ. નિસ્સયાનં નામં નિસ્સિતેસુ ઉપચારવસેન તેસં સદ્ધિવિહારિકઅન્તેવાસિકાપિ પણ્ડુકલોહિતકનામાયેવ હોન્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘તેસં નિસ્સિતકાપી’’તિઆદિ. પિસદ્દેન ઉપચારત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. ‘‘સુટ્ઠુ બલવ’’ન્તિ ઇમિના **બલવાબલવન્તિ** દ્વિન્નં સદ્દાનં પરિયાયભાવેન વુત્તત્તા અતિસયત્થોતિ દસ્સેતિ. ‘‘બલવબલવ’’ન્તિ વત્તબ્બે વાચાસિલિટ્ઠવસેન દીઘં કત્વા એવં વુત્તં. **પટિવદથા**તિ પટિચ્છન્નટ્ઠાને કથેથ. ઇમિના **પટિમન્તેથા**તિ એત્થ મન્તધાતુયા ગુત્તભાસનત્થં દસ્સેતિ. અત્થેસુ કરણભાસનકિચ્ચેસુ અલં સમત્થાતિ અલમત્થા, તેસં વિસેસેનાતિ **અલમત્થતરા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સમત્થતરા’’તિ.

અધમ્મકમ્મદ્વાદસકકથા

૪. અસમ્મુખા કતન્તિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. સમ્મુખેહિ વિરહિતા **અસમ્મુખા**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સઙ્ઘધમ્મવિનયપુગ્ગલસમ્મુખાનં વિના કત’’ન્તિ. ‘‘અપ્પટિપુચ્છિત્વા’’તિ ઇમિના **અપ્પટિપુચ્છા**તિ એત્થ ત્વાપચ્ચયસ્સાકારભાવં દસ્સેતિ. **તસ્સેવા**તિ ચુદિતકસ્સેવ. **અદેસનાગામિનિયા**તિ એત્થ અકારસ્સ અઞ્ઞત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પારાજિકા…પે॰… વા’’તિ. **એત્થા**તિ તજ્જનીયકમ્મે. **નવ પદા**તિ નવસુ પદેસુ, નિદ્ધારણે ચેતં પચ્ચત્તવચનં. પુરિમકેસુ તીસુ તિકેસુ વુત્તેસુ નવસુ પદેસૂતિ યોજના. ‘‘એકેક’’ન્તિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બં. **ઇમેહી**તિ ઇમેહિ દ્વીહિ પદેહિ. **દ્વાદસ તિકા**તિ પુરિમેહિ તીહિ તિકેહિ નવ તિકે મિસ્સેત્વા દ્વાદસ. **સુક્કપક્ખેસુપી**તિ પટિસેધવિરહવસેન સુક્કેસુ પક્ખેસુપિ.

૬. ‘‘પબ્બજિતાન’’ન્તિ ઇમિના ગિહીનં અનનુલોમિકતં નિવત્તેતિ. **સહસોકિતાદીહી**તિ આદિસદ્દેન સહનન્દિં સઙ્ગણ્હાતિ. ઇમસ્મિં ઠાને સબ્બઅટ્ઠકથાપોત્થકેસુ ‘‘ન ઉપસમ્પાદેતબ્બન્તિ ઉપજ્ઝાયેન હુત્વા ન ઉપસમ્પાદેતબ્બ’’ન્તિ પાઠતો પટ્ઠાય યાવ ‘‘ન સમ્પયોજેતબ્બન્તિ અઞ્ઞમઞ્ઞં યોજેત્વા કલહો ન કારેતબ્બો’’તિ પાઠો અત્થિ, તાવ અટ્ઠારસસમ્માવત્તનવત્તાનં સંવણ્ણનાપાઠો લિખિતો, સો પાઠો ઇમસ્મિં ઠાને ન લિખિતબ્બો. કસ્મા? પાળિક્કમાનુપ્પત્તાભાવતો, અટ્ઠકથાયમેવ ‘‘અટ્ઠારસ સમ્માવત્તનવત્તાનિ પારિવાસિકક્ખન્ધકે વણ્ણયિસ્સામા’’તિ વક્ખમાનત્તા, યથાવચનઞ્ચ પારિવાસિકક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૭૬) સંવણ્ણિતત્થા ચ. તસ્મા સો પાઠો ન પોરાણપાઠો હોતિ, પચ્છા પક્ખિત્તપાઠોતિ દટ્ઠબ્બો.

તિણ્ણં ભિક્ખવે ભિક્ખૂનન્તિઆદિ વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **એકેકેનાપી**તિ તીસુ અઙ્ગેસુ એકેકેનાપિ. ઇમિના અવયવવાક્યનિબ્બત્તિવસેન કમ્મારહભાવં દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. નિયસ્સસ્સ વિસેસેન અભિણ્હાપત્તિકત્તં અઙ્ગં ઇતિ વુત્તન્તિ યોજના. એત્થ આકારવાચકો ઇતિસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠોતિ દટ્ઠબ્બં. એસેવ નયો અનન્તરેપિ. તજ્જીયતિ અનેન વિનયકમ્મેનાતિ **તજ્જનીયં**, તમેવ કમ્મં **તજ્જનીયકમ્મં**. ''નિસ્સાય તે વત્થબ્બ''ન્તિ નિયસ્સીયતિ બાલો ભજાપીયતિ અનેન વિનયકમ્મેનાતિ **નિયસ્સં**, દિવાદિગણિકત્તા સકારસ્સ દ્વેભાવો હોતિ ''નસ્સં વસ્સ''ન્તિઆદીસુ વિય, નિયસ્સમેવ કમ્મં **નિયસ્સકમ્મં**. ગામાદિતો પબ્બાજિયતિ અનેન વિનયકમ્મેનાતિ **પબ્બાજનીયં**, તમેવ કમ્મં **પબ્બાજનીયકમ્મં**. **તીસૂ**તિ ભણ્ડનકારકઅભિણ્હાપત્તિકકુલદૂસકવસેન તિવિધેસુ અઙ્ગેસુ. યેન કેનચિ અઙ્ગેનાતિ સમ્બન્ધો. યદિ સબ્બાનિ કમ્માનિ કાતું વટ્ટતીતિ યોજના. એવં સતિ ચમ્પેય્યક્ખન્ધકે (મહાવ॰ ૪૦૦ આદયો) વુત્તં ઇદં વચનં વિરુજ્ઝતીતિ સમ્બન્ધો. **વચનત્થનાનત્તતો**તિ વચનસ્સ ચ અત્થસ્સ ચ નાનાભાવતો. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''તજ્જનીયકમ્મારહસ્સાતિ ઇમસ્સ હી''તિઆદિ. તત્થ ''તિણ્ણં ભિક્ખવે''તિઆદિવચનસ્સ અઙ્ગસમ્ભવો અત્થોતિ યોજના. **તસ્મા**તિ યસ્મા ન વિરુજ્ઝતિ, તસ્મા. સઙ્ઘેન કતં હોતીતિ સમ્બન્ધો. ઇમિના લક્ખણેન તજ્જનીયાદિકમ્મારહસ્સ તસ્સ ભિક્ખુસ્સાતિ યોજના. એવં કમ્મસન્નિટ્ઠાનત્થં દસ્સેત્વા અઙ્ગસમ્ભવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્સ પના''તિઆદિ. તત્થ **યસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ, અત્થીતિ સમ્બન્ધો. **ભણ્ડનકારકાદીસૂ**તિઆદિસદ્દેન અભિણ્હાપત્તિકકુલદૂસકાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. આકઙ્ખમાનો સઙ્ઘો કરેય્યાતિ સમ્બન્ધો. **કમ્મારહ**ન્તિ કમ્મસ્સ, કમ્મે વા અરહં. **એત્થા**તિ કમ્મક્ખન્ધકે. **પુબ્બેના**તિ પુબ્બે વુત્તેન ચમ્પેય્યક્ખન્ધકેન. **અપર**ન્તિ અપરે વુત્તં કમ્મક્ખન્ધકં. **સમેતી**તિ સમં ગચ્છતિ.

તત્થાતિ કમ્મેસુ, તજ્જનીયકમ્મેતિ સમ્બન્ધો, અઙ્ગેસુ વા, ભણ્ડનકારકવસેનાતિ સમ્બન્ધો. **અથ ખો**તિ તથા વુત્તાપીતિ અત્થો. **કરોન્તેન** કમ્મવાચાવાચકેનાતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ ફલજોતકો. **ભૂતેન વત્થુના**તિ તચ્છેન વત્થુના. **અઞ્ઞસ્સ કમ્મસ્સા**તિ તજ્જનીયકમ્મતો અઞ્ઞસ્સ કમ્મસ્સ. કસ્મા બાલસ્સ અબ્યત્તસ્સ આપત્તિબહુલસ્સ તજ્જનીયકમ્મં કાતબ્બન્તિ યોજના. **ઇદમ્પી**તિ તજ્જનીયકમ્મમ્પિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ કમ્મેસુ.

નપ્પટિપ્પસ્સમ્ભેતબ્બઅટ્ઠારસકાદિકથા

૮. **પન્નલોમા**તિ પતિતમાનલોમા. **એત**ન્તિ વત્તં. **નેત્થાર**ન્તિ એત્થ અકુટ્ઠક્ખરસંયોગે પરસ્સ તકારસ્સ થકારો હોતિ, તસ્મા દુતિયક્ખરેન પાઠો યુત્તો. **યેના**તિ વત્તેન. **નિસ્સારણા**તિ નિસ્સારણતો. દસ વા દિવસાનિ, પઞ્ચ વા દિવસાનિ પૂરેતબ્બન્તિ યોજના. **હી**તિ સચ્ચં. **એત્તકેના**તિ એતપ્પમાણેન દસપઞ્ચદિવસેન.

૨. નિયસ્સકમ્મકથા

૧૧. અપિસ્સુ ભિક્ખૂ પકતાતિ એત્થ નિપાતાનમનેકત્થત્તા ઇધ અપિસ્સુસદ્દો નિચ્ચત્થો હોતિ. પકતસદ્દો ''કુક્કુચ્ચપકતા''તિઆદીસુ (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.તતિયસઙ્ગીતિકથા; પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૩૮) અભિભવનત્થો, ઇધ પન બ્યાવટત્થોતિ દસ્સેન્તો આહ ''નિચ્ચં બ્યાવટા હોન્તી''તિ.

૩. પબ્બાજનીયકમ્મકથા

૨૭. એત્થાતિ અસ્સજિપુનબ્બસુકવત્થુમ્હિ. **કાયિકો**તિ એત્થ કાયેન કીળતીતિ કાયિકોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''કાયકીળા વુચ્ચતી''તિ. ''એસેવ નયો''તિ ઇમિના વાચાય કીળતીતિ **વાચસિકો**, કાયિકો ચ વાચસિકો ચ

કાયિકવાચસિકોતિ વચનત્થં અતિદિસતિ. એત્થ ચ પચ્છિમવચનત્થો સમાહારદ્વન્દો, સમાહારદ્વન્દેપિ કત્થચિ પુલ્લિઙ્ગમિચ્છન્તિ સદ્દવિદૂ ''ધમ્મવિનયો''તિઆદીસુ (વિભ॰ અટ્ઠ॰ ૫૦૯) વિય. કાયદ્વારપઞ્ઞત્તસિક્ખાપદં વીતિક્કમતીતિ **કાયિકો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''કાયદ્વારે પઞ્ઞત્તસિક્ખાપદવીતિક્કમો વુચ્ચતી''તિ. કાયેન પઞ્ઞત્તસિક્ખાપદં વીતિક્કમેતીતિ **કાયિકો**તિ વચનત્થોપિ યુજ્જતેવ. ''ઉપહનનં વુચ્ચતી''તિ ઇમિના ઉપહનનં ઉપઘાતં, તમેવ **ઉપઘાતિક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''નાસન''ન્તિ ઇમિના હનધાતુયા હિંસનત્થં દસ્સેતિ. પટિક્ખિત્તવેજ્જકમ્માદિવસેન તેલપચનઅરિટ્ઠપચનાદીનિ કાયિકો મિચ્છાજીવો નામાતિ યોજના. ઇમિના મિચ્છાજીવસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ.

૪. પટિસારણીયકમ્મકથા

૩૩. સુધમ્મવત્થુસ્મિં એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. અનપલોકેત્વાતિ એત્થ અપપુબ્બો લોકસદ્દો આપુચ્છનત્થોતિ આહ ''ન આપુચ્છિત્વા''તિ.

૩૪. **કિન્તિ** કિં નામ ખાદનીયભોજનીયં. **વો**તિ તુમ્હેહિ. **ગહપતી**તિ આલપનપદં. થેરાનં અત્થાયાતિ સમ્બન્ધો. **પટિયત્ત**ન્તિ પટિયાદિતં. ''એતં અવોચા''તિ ઇમિના **એતદવોચા**તિ એત્થ નિગ્ગહિતાદેસસન્ધિં દસ્સેતિ. **યદિદ**ન્તિ સદ્દો ''તિલસંગુળિકા''તિ પદેન યોજિતત્તા ઇત્થિલિઙ્ગોતિ આહ ''યા અય''ન્તિ. **તિલસક્ખલિકા**તિ તિલેન સંસટ્ઠા સક્ખલિકા. ''સા નત્થી''તિ ઇમિના ઉત્તરવાક્યે યંસદ્દસ્સ પુબ્બવાક્યે તંસદ્દાપેક્ખતં દસ્સેતિ. એકો પુરિસોતિ સમ્બન્ધો. **પૂવિયો**તિ પૂવં, પૂવેન વા કયવિક્કયો. **તેના**તિ કારણેન. **ન**ન્તિ ગહપતિં. **થેરો**તિ સુધમ્મત્થેરો. **યદેવ કિઞ્ચી**તિ એત્થ કિઞ્ચિ એવ યં વચનન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''કિઞ્ચિદેવ તિલસંગુળિકાવચન''ન્તિ. **ઇદ**ન્તિ ઇમં અત્થં. **સો**તિ કુક્કુટપોતકો. **કાકવસ્સિત**ન્તિ કાકસ્સ વસ્સિતં, નેવ અકાસીતિ સમ્બન્ધો. **તથાપી**તિ પિસદ્દો કુક્કુટપોતકં અપેક્ખતિ. નેવ ભિક્ખુવચનં વુત્તં, ન ગિહિવચનં વુત્તં, ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેતીતિ યોજના.

અધમ્મકમ્માદિદ્વાદસકકથા

૩૯. પુરિમેહિ કમ્મેહીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ અઙ્ગેસુ. યથા પરિસક્કિયમાને ગિહિનો લાભં ન લભન્તીતિ યોજના. પરિપુબ્બો સક્કધાતુ પરક્કમત્થોતિ આહ ''પરક્કમન્તો''તિ. **તત્થા**તિ અનત્થાદીસુ . **અત્થભઙ્ગો**તિ ગિહીનં અત્થસ્સ ભઙ્ગો. **અવસન**ન્તિ ગિહીનં અવસનં. **ગિહીન**ન્તિ એત્થ સામ્યત્થે સામિવચનન્તિ આહ ''ગિહીનં સન્તિકે''તિ. યથા કરિયમાને સચ્ચો હોતિ, એવં ન કરોતીતિ યોજના. **એકઙ્ગેનાપી**તિ પિસદ્દો સમ્ભાવનત્થો, તતો અધિકેહિ અઙ્ગેહિ કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **એત્થા**તિ પટિસારણીયકમ્મે. પટિમુખં અત્તનો દોસં સરાપેતબ્બં અનેન વિનયકમ્મેનાતિ **પટિસારણીયં**, તમેવ કમ્મં પટિસારણીયકમ્મં.

૫. આપત્તિયા અદસ્સને ઉક્ખેપનીયકમ્મકથા

૪૬. **સંસથા**તિ એત્થ સંસધાતુયા કથનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''આરોચેથા''તિ. તુમ્હે સંસથ, કથેથાતિ અત્થો.

૫૦. **ભણ્ડનકારકો હોતી**તિઆદિ કારણૂપચારવસેન વુત્તોતિ આહ ''ભણ્ડનાદિપચ્ચયા''તિઆદિ. ભણ્ડનકારકાદિ કારણં, તેન આપન્ના આપત્તિ ફલં, તસ્સા અદસ્સને ઉક્ખેપનીયકમ્મં કાતબ્બન્તિ અધિપ્પાયો. **તસ્સા**તિ આપત્તિયા.

૫૧. **એત્થાતિ** ઉક્ખેપનીયકમ્મે. **તત્થાતિ** તેચત્તાલીસવત્તેસુ. **અનુદ્ધંસેતબ્બોતિ** એત્થ ધંસધાતુયા ગત્યત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''ન ચોદેતબ્બો''તિ. ''રજોનુદ્ધંસતી''તિઆદીસુ (બુ॰ વં॰ ૨.૧૦૧) હિ ધંસધાતુ ગત્યત્થે વત્તતિ. ''ન ભિક્ખુ ભિક્ખૂહી''તિ એત્થ સોયેવ ભિક્ખુ તેહેવ ભિક્ખૂહીતિ અત્થં નિવારેન્તો આહ ''અઞ્ઞો ભિક્ખુ અઞ્ઞેહિ ભિક્ખૂહી''તિ. ન ગિહિદ્ધજોતિ એત્થ ગિહીનં ધજો **ગિહિદ્ધજોતિ** વુત્તે ઓદાતવત્થાદીનીતિ આહ ''ઓદાતવત્થાની''તિઆદિ. **ન તિત્થિયાદિપદત્તયન્તિ** ''ન તિત્થિયા સેવિતબ્બા, ભિક્ખૂ સેવિતબ્બા, ભિક્ખુસિક્ખાય સિક્ખિતબ્બ''ન્તિ પદાનં તયં. ''ન અપસાદેતબ્બો''તિ ઇમિના ન **આસાદેતબ્બોતિ** એત્થ આપુબ્બસદધાતુયા અપપુબ્બસદધાતુયા સમાનભાવં દસ્સેતિ. ''**અન્તો વા બહિ વાતિ**'' એત્થ કસ્સ અન્તો વા બહિ વાતિ આહ ''વિહારસ્સા''તિ. સેસં સબ્બંવત્તન્તિ યોજના. **ઇમિનાતિ** આપત્તિયા અદસ્સને ઉક્ખેપનીયકમ્મેન.

૬૫. **તસ્સાતિ** આપત્તિયા. **ઇધાતિ** પાપિકાય દિટ્ઠિયા અપ્પટિનિસ્સગ્ગે કતે ઉક્ખેપનીયકમ્મે. આપત્તિઅદસ્સનાદીસુ ઉદ્ધરિત્વા ખિપીયતિ અપનીયતિ અનેન વિનયકમ્મેનાતિ **ઉક્ખેપનીયં**, તમેવ કમ્મં **ઉક્ખેપનીયકમ્મં**.

ઇતિ કમ્મક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૨. પારિવાસિકક્ખન્ધકં

૧. પારિવાસિકવત્તકથા

૭૫. પારિવાસિકક્ખન્ધકે **પારિવાસિકાતિ** પદસ્સ પરિવાસં પરિવસન્તીતિ પારિવાસિકાતિ દસ્સેન્તો આહ ''પરિવાસં પરિવસન્તા''તિ. **તત્થાતિ** ''પરિવાસં પરિવસન્તા''તિ તદ્ધિતવાક્યે. **તેસૂતિ** ચતુબ્બિધેસુ પરિવાસેસુ. **તિત્થિયપરિવાસોતિ** તિત્થિયાનં પરિવાસો, તિત્થિયાનં વા દાતબ્બો પરિવાસો, તિત્થિયેહિ વા પરિવસિતબ્બો પરિવાસો તિત્થિયપરિવાસો. **અપ્પટિચ્છન્નપરિવાસોતિ** અપ્પટિચ્છન્નો પરિવાસો અપ્પટિચ્છન્નપરિવાસો. **તત્થાતિ** અપ્પટિચ્છન્નપરિવાસે. **યન્તિ** વચનં. **અયં પનાતિ** અયં પટિચ્છન્નપરિવાસો પન. **ઇધાતિ** પારિવાસિકક્ખન્ધકે. **સેસાતિ** અપ્પટિચ્છન્નપરિવાસતો સેસા. **તયોતિ** અપ્પટિચ્છન્નપરિવાસાદયો તયો, દાતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. કસ્સ દાતબ્બાતિ આહ ''યેના''તિઆદિ. **આપન્ના ચેવાતિ** આપજ્જિતબ્બા ચેવ. **તેસૂતિ** તિવિધેસુ પરિવાસેસુ. **એતે પનાતિ** તયો પન. **ઇધાતિ** પારિવાસિકક્ખન્ધકે. **તસ્માતિ** યસ્મા ઇધ અધિપ્પેતા, તસ્મા. **એતેસૂતિ** તિવિધેસુ પરિવાસેસુ.

પકતત્તાનં ભિક્ખૂનન્તિ એત્થ અધિપ્પેતપકતત્તે દસ્સેન્તો આહ ''ઠપેત્વા''તિઆદિ. **મૂલાયપટિકસ્સનારહાદીનમ્પીતિ** એત્થ આદિસદ્દેન માનત્તારહમાનત્તચારિકઅબ્ભાનારહાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. પિસદ્દેન પકતિપકતત્તં અપેક્ખતિ. **તેતિ** પકતત્તા. યં અભિવાદનાદિં કરોન્તીતિ યોજના. **સાદિયન્તીતિ** એત્થ સાદિયનં નામ સમ્પટિચ્છનન્તિ આહ ''સમ્પટિચ્છન્તી''તિ. **તત્થાતિ** અભિવાદનાદીસુ, નિદ્ધારણે ચેતં ભુમ્મવચનં. **સામીચિકમ્મન્તિ** એતં આભિસમાચારિકસ્સ અધિવચનન્તિ યોજના. **અભિવાદનાદીનીતિ** અભિવાદનપચ્ચુટ્ઠાનઅઞ્જલિકમ્માનિ. **બીજનવાતદાનાદિનોતિ** બીજનિયા પહરિતેન પવત્તસ્સ વાતસ્સ દાનાદિનો. **આસનાભિહારન્તિ** એત્થ અભિહરણં અભિહારો, આસનસ્સ અભિહારો આસનાભિહારોતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''આસનસ્સ અભિહરણ''ન્તિ. પઞ્ઞાપનમ્પિ અભિહરિત્વા પઞ્ઞાપિતત્તા અભિહારોયેવ નામાતિ આહ ''પઞ્ઞાપનમેવ વા''તિ. ''પાદધોવનઉદક''ન્તિ ઇમિના પાદસ્સ ધોવનં ઉદકં **પાદોદકન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ.

‘‘પાદટ્ઠપનક’’ન્તિ ઇમિના પાદસ્સ ઠપનકં પીઠં **પાદપીઠ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘પાદઘંસનં વા’’તિ ઇમિના પાદસ્સ ઘંસનં કથલિકં **પાદકથલિક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. સદ્ધિવિહારિકાનમ્પિ અભિવાદનાદિન્તિ સમ્બન્ધો. પિસદ્દેન અઞ્ઞેસં સાદિયન્તસ્સ કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **તે**તિ સદ્ધિવિહારિકા. **સદ્ધાપબ્બજિતા**તિ સદ્ધાય પબ્બજિતા. **કુલપુત્તા**તિ જાતિકુલપુત્તા, આચારકુલપુત્તા ચ. કરોન્તિ, આપુચ્છન્તિયેવાતિ સમ્બન્ધો. વારિતમ્પિ અસાદિયનં નામાતિ આહ ‘‘વારિતકાલતો પટ્ઠાય અનાપત્તી’’તિ. **મિથુ યથાવુડ્ઢ**ન્તિ એત્થ મિથુસદ્દો અઞ્ઞમઞ્ઞપરિયાયો, યથાસદ્દો યંસદ્દપરિયાયો, વિચ્છત્થો ચાતિ આહ ‘‘અઞ્ઞમઞ્ઞં યો યો વુડ્ઢો’’તિ. અઞ્ઞમઞ્ઞઞ્હિ મિથતિ સઙ્ગમં કરોતીતિ **મિથૂ**તિ વુચ્ચતિ. **તેન તેના**તિ ભિક્ખુના, ‘‘સાદિતુ’’ન્તિ પદે ભાવકત્તા. સાદિતું અનુજાનામીતિ સમ્બન્ધો.

‘‘વુડ્ઢપટિપાટિયા’’તિ ઇમિના વુડ્ઢાનં પટિપાટિ **યથાવુડ્ઢ**ન્તિ ચતુત્થીઅબ્યયીભાવં દસ્સેતિ. પુરિમપદે પન પઠમાઅબ્યયીભાવો. **પાળિયા**તિ પન્તિયા. **તત્થેવા**તિ સઙ્ઘનવકટ્ઠાને એવ. **પવારણાયપી**તિ પિસદ્દેન ન કેવલં ઉપોસથેયેવ, અથ ખો પવારણાયપીતિ દસ્સેતિ. સઙ્ઘેન ભાજિયમાનન્તિ સમ્બન્ધો.

ઓણોજનન્તિ અવનુદતે ઓણોજનં. અવપુબ્બો નુદધાતુ નકારસ્સ ણકારં, દકારસ્સ ચ જકારં કત્વા ઓણોજનન્તિ વુચ્ચતિ. નુદધાતુ અપનયનત્થો, તેન વુત્તં ‘‘વિસ્સજ્જનં વુચ્ચતી’’તિ. **ઉદ્દેસભત્તાદીની**તિઆદિસદ્દેન સલાકભત્તાદીનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **અસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ. **તાની**તિ દ્વે તીણિ ઉદ્દેસભત્તાદીનિ. **હેટ્ઠા**તિ અત્તનો હેટ્ઠા. **ગાહેથા**તિ નવકતરે ભિક્ખૂ ગાહાપેથ. **ભત્તપચ્ચાસા**તિ ભત્તમેવ પચ્ચાસા ભત્તપચ્ચાસા, પચ્ચાસાભત્તન્તિ અત્થો. ‘‘વિસ્સજ્જેતબ્બાની’’તિ ઇમિના અવનુદિતબ્બન્તિ **ઓણોજન**ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **એવ**ન્તિ ગહેત્વા વિસ્સજ્જમાનેતિ યોજના. **તાની**તિ ઉદ્દેસભત્તાદીનિ. **યદિ પન ન ગણ્હાતી**તિ સચે સઙ્ઘતો વસ્સગ્ગેન ન ગણ્હાતિ. **ન વિસ્સજ્જેતી**તિ સચે અઞ્ઞસ્સ ન વિસ્સજ્જેતિ. **ઓદિસ્સા**તિ ઉદ્દિસિત્વા. **તસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ. **હી**તિ યસ્મા. સઙ્ઘનવકટ્ઠાને નિસિન્નસ્સ તસ્સાતિ યોજના. **ભત્તગ્ગે**તિ ભત્તસ્સ ગહણટ્ઠાને. **સો**તિ પારિવાસિકો, મા કિલમિત્થાતિ સમ્બન્ધો. **ઇદ**ન્તિ ઓણોજનં. **અસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ, અનુઞ્ઞાતન્તિ સમ્બન્ધો.

આગતાગતેહિ ભિક્ખૂહીતિ સમ્બન્ધો. **ચતુસ્સાલભત્ત**ન્તિ ચતુમુખા સાલા ચતુસ્સાલા ભોજનસાલા, તત્થ પટિપાટિયા દિન્નં ભત્તં ચતુસ્સાલભત્તં. **એત**ન્તિ ચતુસ્સાલભત્તં. **પાળિયા**તિ ભિક્ખૂનં પાળિયા. **ઓસક્કિત્વા**તિ હેટ્ઠા સક્કિત્વા. **હત્થપાસે**તિ ભત્તદાયકસ્સ હત્થપાસે. **સેનો**તિ કુલલો. ‘‘આરામિકસમણુદ્દેસેહી’’તિ પદં ‘‘આહરાપેતુ’’ન્તિ પદે કારિતકમ્મં. **સયમેવા**તિ પારિવાસિકેન અનાણત્તો હુત્વા સયમેવ. **મહાપેળભત્તેપી**તિ મહતિયં પેળાયં પક્ખિપિત્વા દિન્ને ભત્તેપિ. **યત્થ પના**તિ પરિવિસટ્ઠાને પન.

૭૬. તત્રાયં સમ્માવત્તનાતિ એત્થ તસદ્દસ્સ અનિયમનિદ્દેસભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇદાનિ યા અયં સમ્માવત્તના વુત્તા’’તિ. સમ્મા વત્તિતબ્બં એતાયાતિ **સમ્માવત્તના**. **તત્થા**તિ સમ્માવત્તનાયં. **ન ઉપસમ્પાદેતબ્બ**ન્તિ એત્થ આચરિયેન હુત્વા કમ્મવાચાસાવનમ્પિ ઉપસમ્પાદનમેવાતિ આહ ‘‘આચરિયેન હુત્વાપિ કમ્મવાચા ન સાવેતબ્બા’’તિ. **અઞ્ઞસ્મિં અસતી**તિ અત્તના અઞ્ઞસ્મિં કમ્મવાચાવાચકે અસતિ. ન નિસ્સયો દાતબ્બોતિ એત્થ આગન્તુકાનમેવ નિસ્સયો ન દાતબ્બો, ન દિન્નનિસ્સયાનમ્પીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘આગન્તુકાનં નિસ્સયો ન દાતબ્બો’’તિઆદિ, યેહિપિ ભિક્ખૂહિ ગહિતોતિ સમ્બન્ધો.

અઞ્ઞો સામણેરોતિ પકતત્તકાલે ઉપજ્ઝં દત્વા ગહિતસામણેરેહિ અઞ્ઞો સામણેરો. **આધિપચ્ચટ્ઠાનભૂતા**તિ સબ્બસમ્મુતીનં અધિપતિભાવસ્સ ઠાનભૂતા. **પટિબલસ્સા**તિ ભિક્ખુનિયો ઓવદિતું પટિબલસ્સ. ઇમિના લદ્ધસમ્મુતિકેન આણત્તો અલદ્ધસમ્મુતિકોપિ ગરુધમ્મેહિ વા અઞ્ઞેહિ વા ભિક્ખુનિયો ઓવદિતું લભતીતિ દસ્સેતિ. આગતા ભિક્ખુનિયો વત્તબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **વો**તિ તુમ્હાકં. **સો**તિ ભિક્ખુ. **વો**તિ તુમ્હાકં, દસ્સતીતિ સમ્બન્ધો.

સુક્કવિસ્સટ્ઠિયાતિ સુક્કવિસ્સટ્ઠિઆપત્તિકારણા. કાયસંસગ્ગાદિગરુકાપત્તિ નાપજ્જિતબ્બાતિ યોજના. આપત્તિક્ખન્ધવસેન આપત્તિવત્થૂનં પાપિટ્ઠભાવઞ્ચ પાપિટ્ઠતરભાવઞ્ચ વિત્થારેન્તો આહ ''સત્તસુ હી''તિઆદિ. **પાપિટ્ઠતરા**તિ દુબ્ભાસિતાપત્તિતો દુક્કટાપત્તિ પાપિટ્ઠતરા. **તાસન્તિ** સત્તન્નં આપત્તીનં. **પુરિમનયેનેવા**તિ પુરિમાનં આપત્તીનં નયેનેવ. **ભેદો**તિ વત્થૂનં વિસેસો. એવં આપત્તિક્ખન્ધવસેન આપત્તિવત્થૂનં પાપિટ્ઠપાપિટ્ઠતરભાવં દસ્સેત્વા ઇદાનિ સિક્ખાપદવસેન તેસં તં દસ્સેન્તો આહ ''પણ્ણત્તિવજ્જસિક્ખાપદે પના''તિઆદિ. **ઉભયમ્પી**તિ વત્થુઆપત્તિસઙ્ખાતં ઉભયમ્પિ.

કમ્મન્તિ એત્થ કારણભૂતસ્સ કમ્મસ્સ નામં કારિયભૂતાયં કમ્મવાચાયં ઉપચારવસેન કારિયભૂતા કમ્મવાચા કમ્મન્તિ વુચ્ચતીતિ આહ ''પરિવાસકમ્મવાચા વુચ્ચતી''તિ. કમ્મસ્મિં સતિ, કમ્મેન વા વચિતબ્બાતિ **કમ્મવાચા**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **કસિકમ્મન્તિ** કસિસઙ્ખાતં કમ્મં. **ગોરક્ખકમ્મન્તિ** ગોરક્ખસઙ્ખાતં કમ્મં. ''કમ્મં કત''ન્તિ ઇમિના કમ્મં કરોન્તીતિ **કમ્મિકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તે**તિ કમ્મિકા ભિક્ખૂ, ન ગરહિતબ્બાતિ સમ્બન્ધો.

વચિતબ્બં અનેન દોસેનાતિ **વચનીયં**, સંવિજ્જતિ વચનીયં અસ્સાતિ **સવચનીયં**, તં ન કાતબ્બન્તિ અત્થો. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''પલિબોધત્થાય હી''તિઆદિ. યાવ ન તં અધિકરણં વૂપસન્તં હોતિ, તાવ ઇમમ્હા આવાસા એકપદમ્પિ મા પક્કામીતિ યોજના. **તે**તિ તુવ્હં.

અનુવાદોતિ એત્થ અનુસાસનવસેન અઞ્ઞે વદતીતિ અનુવાદોતિ વુત્તે જેટ્ઠકટ્ઠાનન્તિ આહ ''વિહારે જેટ્ઠકટ્ઠાનં ન કાતબ્બ''ન્તિ. જેટ્ઠકટ્ઠાનં સરૂપેન દસ્સેન્તો આહ ''પાતિમોક્ખુદ્દેસકેન વા''તિઆદિ. **મે**તિ મય્હં. **તન્તિ** તવં. **ન ચોદેતબ્બો**તિ એત્થ કેન ન ચોદેતબ્બોતિ આહ ''વત્થુના વા આપત્તિયા વા''તિ. **ન સારેતબ્બો**તિ ન સરાપેતબ્બો. **ન ભિક્ખૂહિ સમ્પયોજેતબ્બન્તિ** એત્થ ભિક્ખૂહિ અત્તના કલહવસેન ન સમ્પયોજેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''અઞ્ઞમઞ્ઞં યોજેત્વા કલહો ન કારેતબ્બો''તિ.

સઙ્ઘત્થેરેન હુત્વાતિ સઙ્ઘત્થેરેન હોન્તેનપીતિ અત્થો. પુરતો અગન્તબ્બે સમાને કિં પચ્છતો ગન્તબ્બન્તિ આહ ''દ્વાદસહત્થ''ન્તિઆદિ. **આસનપરિયન્તો**તિ આસનમેવ પરિયન્તો લામકોતિ આસનપરિયન્તો, તદત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સઙ્ઘનવકાસનં વુચ્ચતી''તિ. **સ્વાસ્સા**તિ સો અસ્સ. **સો**તિ આસનપરિયન્તો. **અસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ. **તત્થા**તિ આસનપરિયન્તે. **અયન્તિ** પારિવાસિકો, ન લભતીતિ સમ્બન્ધો. **ગહિતાવસેસા**તિ ગહિતાહિ સેય્યાહિ અવસેસા. **મઙ્કુલગૂથભરિતા**તિ મઙ્કુલાનં ગૂથેહિ પૂરિતા. **અસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ. રજેહિ હતા નાસિતા ભૂમિ એત્થાતિ **રજોહતભૂમિ**. **જતુકમૂસિકભરિતા**તિ જતૂહિ ચ મૂસિકાહિ ચ પૂરિતા. **પણ્ણસાલા**તિ પણ્ણેહિ છાદિતા સાલા. **અસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ. સબ્બેપિ આવાસાતિ યોજના. **એતેહી**તિ પકતત્તેહિ. **તેસૂ**તિ આવાસેસુ. **યન્તિ** આવાસં. **પચ્ચયન્તિ** વસ્સાવાસિકલાભં. **એકપસ્સે**તિ ભિક્ખૂનં પાળિયં અટ્ઠત્વા એકસ્મિં પસ્સે.

અસ્સાતિ પારિવાસિકસ્સ, દેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **સો એવા**તિ આસનાદિપરિયન્તો એવ. ઞાતિપવારિતટ્ઠાને નિમન્તિતેનાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ તં કુલં. **સંવિધાયા**તિ સંવિદહિત્વા. **અસ્સા**તિ કુલસ્સ, ભવેય્ય વા.

હરાયમાનેનાતિ લજ્જમાનેન. **યેનાપી**તિ પારિવાસિકેનપિ. **સમાદિન્ન**ન્તિ આરઞ્ઞિકધુતઙ્ગસમાદિન્નં. **તથા**તિ યથા આરઞ્ઞિકઙ્ગં ન સમાદાતબ્બં, તથા. **પિણ્ડપાતિકધુતઙ્ગમ્પી**તિ પિસદ્દો આરઞ્ઞિકઙ્ગં અપેક્ખતિ. **યો પના**તિ પારિવાસિકો પન.

અનારોચેન્તસ્સ મેતિ યોજના. અનારોચેન્તે સતીતિ વા યોજના. ''ઇમિના કારણેના''તિ ઇમિના **તપ્પચ્ચયા**તિ એત્થ પચ્ચયસદ્દો કારણત્થો, નિસ્સક્કવચનઞ્ચ કારણત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. સો રત્તિચ્છેદો એવ પચ્ચયો **તપ્પચ્ચયો**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. ''સામણેરેહી''તિ પદં ''પચાપેત્વા''તિ પદે કારિતકમ્મં. એત્થાપિ પકતિયા નીહરાપેત્વાપિ વિહારે પચાપેત્વાપિ ભુઞ્જન્તસ્સ પટિસેધો નત્થિ. કસ્મા? ''તપ્પચ્ચયા''તિ વુત્તત્તા. **ગામે**તિ મહાગામે, સબ્બકાલં અનેકસતેહિ ભિક્ખૂહિ અવિવિત્તે ગામેતિ અત્થો. **ગામકાવાસ**ન્તિ ગામોયેવ ખુદ્દકટ્ઠેન ગામકો, તસ્મિં કારિતો આવાસો ગામકાવાસો, તં.

ગતેન આગન્તુકપારિવાસિકેનાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ કિસ્મિઞ્ચિ વિહારે, સબ્બે ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં ઠિતટ્ઠાને. ન એકચ્ચે પસ્સતિ, અપસ્સિતત્તા નારોચેતિ, રત્તિચ્છેદોવ હોતીતિ અધિપ્પાયો.

એકસ્સ વા બહૂનં વા આગન્તુકાનન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ ''આગન્તુકસ્સ આરોચેતબ્બ''ન્તિ પદે. **વુત્તનયેનેવા**તિ ''આગન્તુકેન આરોચેતબ્બ''ન્તિ પદે વુત્તનયેનેવ. તં વુત્તનયમાવિકરોન્તો આહ ''સચે''તિઆદિ. **તેસમ્પી**તિ આગન્તુકાનમ્પિ. **તસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ. **અજાનન્તસ્સેવા**તિ અનાદરે ચેતં સામિવચનં. **અયઞ્ચ પના**તિ પારિવાસિકો ચ. **ગતકાલે**તિ આગન્તુકાનં ગતકાલે. **યેપી**તિ આગન્તુકાપિ. **ઓક્કમિત્વા**તિ ઓસરિત્વા, પવિસિત્વાતિ અત્થો. **અયઞ્ચા**તિ પારિવાસિકો ચ, જાનાતીતિ સમ્બન્ધો. **નેસ**ન્તિ આગન્તુકાનં. **યોપી**તિ આગન્તુકોપિ. **અસ્સા**તિ પારિવાસિકસ્સ. **અઞ્ઞાતત્તા**તિ આગતભાવસ્સ અજાનિતત્તા. ''અબ્ભાન''ન્તિ પદં ''કરોતી''તિ પદે કમ્મં, ''હોતી''તિ પદે કત્તા. **અધિકા રત્તિયો**તિ આપત્તિપટિચ્છન્નરત્તિતો અધિકા રત્તિયો. **અય**ન્તિ પારિવાસિકવત્તપટિપદા. **અપણ્ણકપટિપદા**તિ અવિરદ્ધપટિપદા, એકંસપટિપદાતિ અત્થો.

ગચ્છન્તમ્પિ ભિક્ખુન્તિ સમ્બન્ધો. **સાવેતુ**ન્તિ સુણાપેતું. **વિસયાવિસયેના**તિ આરોચેતું દેસાદેસેન. કરવીકતિસ્સત્થેરો આહાતિ સમ્બન્ધો.

''ઉપોસથદિવસે''તિ ઇમિના **ઉપોસથે**તિ એત્થ ઉપોસથસદ્દસ્સ પાતિમોક્ખુદ્દેસાદયો અત્થે નિવત્તેતિ. **પવારણાયપી**તિ પવારણદિવસેપિ. **ગન્તુ**ન્તિ ભિક્ખુસ્સ ઠિતટ્ઠાનં ગન્તું. **દૂતેનાપી**તિ એત્થ અનધિપ્પેતદૂતં પટિક્ખિપિત્વા અધિપ્પેતદૂતં દસ્સેતું વુત્તં ''અનુપસમ્પન્નં...પે॰... આરોચાપેતબ્બ''ન્તિ.

સુઞ્ઞવિહારોતિ ભિક્ખૂહિ વિવિત્તવિહારો. **યત્થા**તિ યસ્મિં આવાસે. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તત્થા**તિ સુઞ્ઞવિહારે. દસવિધન્તરાયે સતિ પન ગન્તબ્બમેવાતિ યોજના. **નાનાસંવાસકેહી**તિ કમ્મનાનાસંવાસકલદ્ધિનાનાસંવાસકેહિ.

૮૧. આવાસાદીનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ''આવાસો નામા''તિઆદિ. **તતિયપદેના**તિ ''આવાસે વા અનાવાસે વા''તિ તતિયપદેન. **એતેસૂ**તિ આવાસાદીસુ. **છદનતો**તિ છદનકોટિતો. **અન્તોઆવાસે**તિ ભિત્તિપરિચ્છિન્ને અન્તોઆવાસે. **અવિસેસેના**તિ ''ઉક્ખિત્તકો''તિ વા ''પારિવાસિકો''તિ વા વિસેસં અકત્વા સામઞ્ઞેન. **ઉદકપાતેના**તિ છદનતો ઉદકં પતતિ એત્થાતિ ઉદકપાતો, તેન. **પઞ્ચવણ્ણચ્છદનબદ્ધટ્ઠાનેસૂ**તિ પઞ્ચપમાણેન

છદનેન બદ્ધટ્ઠાનેસુ એતેસુ આવાસેસૂતિ સમ્બન્ધો. પારિવાસિકસ્સ ચ ઉક્ખિત્તકસ્સ ચ પકતત્તેન સદ્ધિં વારિતન્તિ યોજના. **નાનૂપચારેપી**તિ પિસદ્દેન એકૂપચારે પન કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ . **એત્થા**તિ એકચ્છન્ને આવાસાદિકે, સચે નિપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મિ**ન્તિ સટ્ઠિવસ્સેપિ પારિવાસિકે.

વુટ્ઠાતબ્બં, **નિમન્તેતબ્બો**તિ એત્થ કિં અત્તનો વુડ્ઢતરં પકતત્તં દિસ્વા વુટ્ઠાતબ્બં, નિમન્તેતબ્બોતિ આહ ‘‘તદહુપસમ્પન્નમ્પી’’તિઆદિ. **ઓબુદ્ધ**ન્તિ પલિબુદ્ધં. **એકાસને**તિ એત્થ એકસદ્દો સમાનપરિયાયોતિ આહ ‘‘સમાનવસ્સિકાસને’’તિ, સમાનવસ્સિકાનં આસનેતિ અત્થો. **છમાયં નિસિન્ને**તિ એત્થ છમાસદ્દો ભૂમિપરિયાયોતિ આહ ‘‘ભૂમિયં નિસિન્ને’’તિ. **ઇતરેના**તિ પારિવાસિકેન. સહાયેન સદ્ધિં ચઙ્કમતિ વિયાતિ યોજના. ‘‘એકસ્મિં ચઙ્કમે’’તિ ઇમિના એકચઙ્કમસદ્દસ્સ તુલ્યાધિકરણસમાસવાક્યં દસ્સેતિ.

છમાયં ચઙ્કમન્તન્તિ એત્થ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ‘‘છમાયં ચઙ્કમન્તે’’તિ. **અયં પના**તિ વક્ખમાનો પન. **એત્થા**તિ ‘‘છમાયં ચઙ્કમન્તે’’તિ પાઠે. **ચઙ્કમન્તે**તિ પકતત્તે ચઙ્કમન્તે. **ન ચઙ્કમિતબ્બ**ન્તિ પારિવાસિકેન ન ચઙ્કમિતબ્બં. કો પન વાદો ઇટ્ઠકાચયસમ્પન્ને વેદિકાપરિક્ખિત્તે ઇતિ અત્થોતિ યોજના. **પબ્બતન્તરવનન્તરગુમ્બન્તરેસૂ**તિ પબ્બતમજ્ઝવનમજ્ઝગુમ્બમજ્ઝેસુ, પબ્બતવિવરવનવિવરગુમ્બવિવરેસુ વા. **ઉપચાર**ન્તિ દ્વાદસહત્થં ઉપચારં.

૮૨. **ઇતરો**તિ નવકો. **અસ્સા**તિ નવકસ્સ. **ન વત્તભેદે દુક્કટ**ન્તિ અઞ્ઞાતત્તા ન વત્તભેદે દુક્કટં. એસેવ નયો સબ્બત્થ. **અપચ્છાપુરિમ**ન્તિ અપચ્છા અપુરિમં, એકપહારેનાતિ અત્થો. સમવસ્સા દ્વે પારિવાસિકાતિ યોજના. દ્વિન્નં પારિવાસિકાનં એકતો વસનદોસં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સચે હિ દ્વે’’તિઆદિ. **નેસ**ન્તિ દ્વિન્નં પારિવાસિકાનં. **એત્થા**તિ પારિવાસિકાદીસુ પઞ્ચસુ ભિક્ખૂસુ. મૂલાયપટિકસ્સનારહાદયો ચત્તારોતિ યોજના.

પરિવાસદાનાદીનીતિ આદિસદ્દેન મૂલાયપટિકસ્સનમાનત્તદાનઅબ્ભાનાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **એતેસ્વેવા**તિ પરિવાસદાનાદીસુ એવ. **અય**ન્તિ પારિવાસિકો.

૮૩. ‘‘અથ ખો આયસ્મા ઉપાલી’’તિઆદિવચનસ્સ અનુસન્ધિં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇમં પના’’તિઆદિ . રહોગતસ્સ ઉપાલિત્થેરસ્સાતિ યોજના. અથ વા અનાદરે સામિવચનં કત્વા ઉપાલિત્થેરસ્સ રહોગતસ્સાતિ યોજના કાતબ્બા. **એત્થા**તિ પારિવાસિકવત્તે. **સો**તિ ઉપાલિત્થેરો. **અસ્સા**તિ ઉપાલિત્થેરસ્સ. **તત્થા**તિ તીસુ રત્તિચ્છેદેસુ. **ય્વાય**ન્તિ યો અયં, એકતો વાસોતિ સમ્બન્ધો. સો વાસો સહવાસો નામાતિ યોજના. **વિપ્પવાસો**તિ એત્થ પકતત્તેન વિપ્પયુત્તો હુત્વા વાસોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘એકકસ્સેવ વાસો’’તિ. **આગન્તુકાદીન**ન્તિ આદિસદ્દેન આવાસિકા ગહેતબ્બા.

૮૪. **તત્થ તત્થા**તિ તં તં ઠાનં. **દ્વીસુ પદેસૂ**તિ દ્વીસુ વાક્યસઙ્ખાતેસુ પદેસુ. **એકેનેકેનપી**તિ એકેન એકેન વાક્યપદેનપિ. પરિવસિયિત્થાતિ પરિવુત્થો, પરિવુત્થો પરિવાસો એતસ્સાતિ **પરિવુત્થપરિવાસો**, તસ્સ. **હી**તિ સચ્ચં. **એસા**તિ એસો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **સુદ્ધન્તે**તિ સુદ્ધકોટ્ઠાસે. **દુક્ખસ્સા**તિ વટ્ટદુક્ખસ્સ. **અન્ત**ન્તિ અવસાનં, વિનાસં વા.

૨. મૂલાયપટિકસ્સનારહવત્તકથા

૮૬. નવકતરં મૂલાયપટિકસ્સનારહં ઠપેત્વાતિ યોજના. ઇમેસં પઞ્ચન્નં પકતત્તા એવાતિ સમ્બન્ધો. **નેસ**ન્તિ મૂલાયપટિકસ્સનારહમાનત્તારહમાનત્તચારિકઅબ્ભાનારહાનં ચતુન્નં, મૂલાયપટિકસ્સનારહાદિલક્ખણન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ મૂલાયપટિકસ્સનારહસ્સ વત્તે. **ઇતો**તિ મૂલાયપટિકસ્સનારહસ્સ વત્તતો.

૮૭. યથેવ પારિવાસિકો ગણપૂરકો ન હોતિ, એવં એતેપિ ન હોન્તીતિ યોજના.

૪. માનત્તાચારિકવત્તકથા

૯૨. ઊને ગણેતિ એત્થ ગણો નામ ગણભોજનસિક્ખાપદે (પાચિ॰ ૨૧૭ આદયો) વિય હોતીતિ આહ ‘‘ચત્તારો વા અતિરેકા વા’’તિ. **સબ્બત્થા**તિ પારિવાસિકક્ખન્ધકે.

ઇતિ પારિવાસિકક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૩. સમુચ્ચયક્ખન્ધકં

૧. સુક્કવિસ્સટ્ઠિકથા

સમુચ્ચયક્ખન્ધકે **તત્થા**તિ ચતુબ્બિધેસુ માનત્તેસુ. યં માનત્તં દિય્યતિ, ઇદં અપ્પટિચ્છન્નમાનત્તં નામાતિ યોજના. એસેવ નયો અનન્તરવાક્યેસુપિ. **પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા**તિ હેત્વત્થે કરણવચનં, કારણત્થે નિસ્સક્કવચનં વા. **અદ્ધમાસ**ન્તિ પન્નરસદિવસકાલં. **ઓધાયા**તિ સમૂહં કત્વા. ‘‘એકતો કત્વા’’તિ ઇમિના ‘‘ઓધાયા’’તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **તેસૂ**તિ ચતુબ્બિધેસુ માનત્તેસુ. **ઇદ**ન્તિ માનત્તં. **અપ્પટિચ્છન્નાય…પે॰… વચનતો**તિ ઞાપકહેતુ. એતેન અપ્પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા દાતબ્બં માનત્તં **અપ્પટિચ્છન્નમાનત્ત**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ત**ન્તિ અપ્પટિચ્છન્નમાનત્તં. **ઇધા**તિ ઇમિસ્સં પાળિયં. **તતુત્તરી**તિ તતો તીહિપિ ઉત્તરિ. નાનાવત્થૂનિ એતાસન્તિ **નાનાવત્થુકાયો**. **તાસ**ન્તિ નાનાવત્થુકાનં.

માળકસીમાયમેવાતિ સીમમાળકે એવ, સીમઙ્ગણે એવાતિ અત્થો. **તત્થેવા**તિ માળકસીમાયમેવ.

વેદયામહન્તિ વેદયામિ અહં. મમ માનત્તચરભાવં સઙ્ઘં જાનાપેમીતિ અત્થો. **વેદયતીતિ મ**ન્તિ જાનાપેતિ, ઇતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂતિ અધિપ્પાયો. **વુત્તનયેનેવા**તિ પારિવાસિકક્ખન્ધકે વુત્તનયેનેવ. **નિક્ખિપિતબ્બ**ન્તિ ‘‘માનત્તં નિક્ખિપામિ, વત્તં નિક્ખિપામી’’તિ નિક્ખિપિતબ્બં. **માળકતો**તિ સીમઙ્ગણતો. **સોપી**તિ સહ ગચ્છન્તોપિ. ‘‘માળકે નારોચિત’’ન્તિ ઇમિના યસ્સ માળકે આરોચિતં, તસ્સ અનારોચેત્વાપિ નિક્ખિપિતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. આરોચેન્તેન વત્તબ્બન્તિ સમ્બન્ધો.

વિસભાગેહિ સહ વસન્તસ્સ વત્તસ્સ દુપ્પૂરિતત્તા વુત્તં’’સભાગા ભિક્ખૂ વસન્તી’’તિ. **ચતૂહિ, પઞ્ચહિ વા**તિ વાસદ્દેન તતો અતિરેકમ્પિ સઙ્ગણ્હાતિ. **પરિક્ખેપારહટ્ઠાનતો**તિ ચીવરક્ખન્ધકે (મહાવ॰ અઠ॰ ૩૭૯) વુત્તપરિક્ખેપારહટ્ઠાનતો. ‘‘દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમિત્વા’’તિ ઇદં વિહારે ભિક્ખૂનં સજ્ઝાયાદિસદ્દસવનૂપચારપહાનત્થં વુત્તં. સચે સવનૂપચારતો ન મુચ્ચતિ, તતો અતિરેકમ્પિ અતિક્કમિતબ્બં. **ઓક્કમ્મા**તિ મગ્ગપટિપન્નાનં ભિક્ખૂનં વચનસદ્દસવનૂપચારપહાનત્થં ઓક્કમિત્વા. ‘‘ગુમ્બેન વા વતિયા વા’’તિ દસ્સનૂપચારપહાનત્થં વુત્તં. ઇધ

ઉપચારો નામ યત્થ ઠત્વા પસ્સતિ સુણાતિ, સોયેવ દેસો. **અઞ્ઞો**તિ ચતૂહિ પઞ્ચહિ વા ભિક્ખૂહિ અઞ્ઞો. **એસા**તિ એસો માનત્તચારિકો.

‘‘દ્વાદસહત્થં ઉપચારં ઓક્કમિત્વા’’તિ ઇમિના અનોક્કમિત્વા અજાનન્તસ્સેવ ગચ્છતિ, નત્થિ રત્તિચ્છેદોપીતિ દસ્સેતિ. એત્થ દિટ્ઠરૂપાનં સુતસદ્દાનં દ્વાદસહત્થૂપચારતો બહિ ઠિતાનમ્પિ આરોચેતબ્બં. અદિટ્ઠાસુતાનમ્પિ અન્તો દ્વાદસહત્થૂપચારગતાનં આરોચેતબ્બન્તિ દટ્ઠબ્બં. **સતિ કરણીયે**તિ ઇદં ગન્તુસ્સ કારણદસ્સનત્થં વુત્તં. અસતિ કરણીયેપિ ગન્તું વટ્ટતિ. **સોપી**તિ એકો ભિક્ખુપિ. ‘‘તસ્સ સન્તિકે આરોચેત્વા’’તિ ઇમિના અનારોચને વત્તભેદદુક્કટં હોતીતિ દસ્સેતિ. એકસ્સ સન્તિકે આરોચેત્વા નિક્ખિપિયમાને કિં ઊને ગણે ચરણદોસો વા વિપ્પવાસો વા ન હોતીતિ આહ ‘‘અયઞ્ચા’’તિઆદિ. તત્થ **અયઞ્ચા**તિ માનત્તચારિકો પન. યસ્મા કારણા વસિ, તેન કારણેનાતિ યોજના. **ભિક્ખૂનઞ્ચ અત્થિભાવં સલ્લક્ખેત્વા**તિ પકતત્તાગતકાલે તસ્સ અનારોચેત્વાવ ગચ્છન્તિ, તસ્મા ભિક્ખૂનઞ્ચ દ્વાદસહત્થૂપચારે અત્થિભાવં સલ્લક્ખેત્વાતિ અત્થો. એત્થ ચ ‘‘ગણસ્સ આરોચેત્વા’’તિ ઇમિના ઊને ગણે ચરણદોસાભાવં દસ્સેતિ. ‘‘ભિક્ખૂનઞ્ચ અત્થિભાવં સલ્લક્ખેત્વા’’તિ ઇમિના વિપ્પવાસદોસાભાવં દસ્સેતિ. **યન્તિ** પુબ્બે અનારોચિતં યં ભિક્ખું . **અયન્તિ** પઠમં પસ્સિતબ્બસ્સ આરોચેત્વા નિક્ખિપનં. ‘‘નિક્ખિત્તવત્તસ્સ પરિહારો’’તિ ઇમિના અનિક્ખિત્તવત્તે અન્તોઉપચારગતાનં સબ્બેસં આરોચેતબ્બન્તિ દસ્સેતિ.

અયન્તિ માનત્તચારિકો, ઠિતોતિ સમ્બન્ધો. **તેનાપી**તિ માનત્તચારિકેનપિ, યાચિતબ્બન્તિ યોજના. **સો**તિ અનિક્ખિત્તવત્તો ભિક્ખુ. **તત્રા**તિ ‘‘સો અબ્ભેતબ્બો’’તિ વચને. અયં અબ્ભાનવિધિ વુત્તોતિ યોજના. **અયઞ્ચા**તિ અબ્ભાનવિધિ ચ. **તાસન્તિ** આપત્તીનં. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં. પટિચ્છન્નમાનત્તં પન દાતબ્બં હોતીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘પટિચ્છન્નાયા’’તિઆદિના પટિચ્છન્નાય આપત્તિયા દાતબ્બં માનત્તં **પટિચ્છન્નમાનત્તન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **નન્તિ** પટિચ્છન્નમાનત્તં.

૨. પરિવાસકથા

૧૦૨. તસ્સાતિ પટિચ્છન્નમાનત્તસ્સ. **સમોધાનેત્વા**તિ ઇધેવ પરિવાસકથાયં સમોધાનેત્વા. **ઇધેવ** પરિવાસકથાયં દસ્સયિસ્સામાતિ યોજના. ઇધેવસદ્દો હિ પુબ્બાપરાપેક્ખો.

ઇધ અધિપ્પેતં પરિવાસં વિત્થારેત્વા દસ્સેન્તો આહ ‘‘અયં હી’’તિઆદિ. ઇધ અધિપ્પેતો પરિવાસો નામ તિવિધો હોતીતિ યોજના. **તત્થા**તિ તિવિધેસુ પરિવાસેસુ. ‘‘યથાપટિચ્છન્નાય આપત્તિયા’’તિ વચનં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘કસ્સચિ હી’’તિઆદિ. યથા ઉદાયિત્થેરસ્સ એકાહપટિચ્છન્ના અયં આપત્તિ હોતિ, તથા કસ્સચિ એકાહપટિચ્છન્ના આપત્તિ હોતીતિ યોજના. યથા ચ પરતો આગતા ઉદાયિત્થેરસ્સેવ આપત્તિ હોતિ, તથા કસ્સચિ દ્વિહાદિપટિચ્છન્ના આપત્તિ હોતીતિ યોજના. ઇમિના વુત્તનયાનુસારેન પરતોપિ નયો નેતબ્બો. **તસ્મા**તિ યસ્મા એકાહાદિપટિચ્છન્ના એકાદિઆપત્તિ હોતિ, તસ્મા જાનિતબ્બોતિ યોજના.

પટિચ્છન્નભાવં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘અયં હી’’તિઆદિ. **તત્થા**તિ ‘‘દસહાકારેહી’’તિ પાઠે. આપત્તિઇતિ સઞ્ઞા એતસ્સાતિ **આપત્તિસઞ્ઞી** . **પહુ ચા**તિ સમત્થો ચ. પપુબ્બો હૂધાતુ સમત્થત્થે હોતિ.

તત્થાતિ તસ્સં માતિકાયં. **યન્તિ** આપત્તિં. **સોપિ ચા**તિ ભિક્ખુપિ ચ. **તત્થા**તિ તસ્સં આપત્તિયં. **અયન્તિ** ભિક્ખુ. **તત્થા**તિ આપત્તિયં. **અલજ્જિપક્ખે તિટ્ઠતી**તિ ‘‘સઞ્ચિચ્ચ આપત્તિં પરિગૂહતી’’તિ (પરિ॰ ૩૫૯) વુત્તપક્ખે

ઠિતત્તા અલજ્જિપક્ખે તિટ્ઠતિ.

પકતત્તોતિ એત્થ ‘‘પારાજિકં અનજ્ઝાપન્નો’’તિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ‘‘તિવિધં ઉક્ખેપનીયકમ્મં અકતો’’તિ. **એત**ન્તિ અપ્પટિચ્છન્નભાવં, ‘‘આપજ્જતિ…પે॰… કુસલેહિ ચિન્તિતા’’તિ વચનં વા.

ગાથાય ‘‘સાવસેસ’’ન્તિ ઇમિના પારાજિકં નિવત્તેતિ. **ગરુક**ન્તિ એત્થ સઙ્ઘાદિસેસમેવ અધિપ્પેતન્તિ દસ્સેતિ. **અનાદરિય**ન્તિ સિક્ખાપદે અનાદરિયં. **વજ્જ**ન્તિ દુક્કટં. ઉક્ખિત્તકેન કરણભૂતેન.

યસ્સાતિ ભિક્ખુસ્સ, નત્થીતિ સમ્બન્ધો. **ભીરુકજાતિકતાયા**તિ ભીરુકસભાવતાય. પબ્બતવિહારે વસન્તસ્સ યસ્સ ભિક્ખુનોતિ યોજના. **પબ્બતવિહારે**તિ પબ્બતસ્સ તલે, અન્તરે વા કારિતે વિહારે. **એતસ્મિ**ન્તિ એતાદિસે. અન્તરાયે સતિયેવાતિ યોજના. તસ્સ અચ્છન્નાવ હોતીતિ યોજના. **અનન્તરાયિકસઞ્ઞાય છાદયતો અચ્છન્નાવા**તિ અનન્તરાયિકસઞ્ઞાય છાદેન્તસ્સાપિ એકન્તેન અન્તરાયિકત્તા અચ્છન્નાવાતિ અધિપ્પાયો.

અસ્સાતિ ભિક્ખુસ્સ. **હનુકવાતો**તિ હનુકસ્સ ગેલઞ્ઞકરો વાતો. **વિજ્ઝતી**તિ હનુકં વિજ્ઝતિ. **ઇમિના**તિ ભિક્ખુના. પહુસઞ્ઞિનો છાદિતાપિ એકન્તેન અપહુત્તા અચ્છાદિતાવ હોતિ.

છાદેતુકામો ચાતિ એત્થ ઇદં ચતુક્કં વેદિતબ્બં છાદેતુકામો છાદેતિ, છાદેતુકામો નચ્છાદેતિ, અચ્છાદેતુકામો છાદેતિ, નચ્છાદેતુકામો નચ્છાદેતીતિ. તત્થ પઠમપદં સન્ધાય વુત્તં ‘‘ઇદં ઉત્તાનત્થમેવા’’તિ. એવં સેસાસુપિ માતિકાસુ ચતુક્કં વેદિતબ્બં . ચતૂસુ ચતુક્કેસુ પઠમપદે એવ છન્ના હોતિ, ન સેસપદેસુ. અનુત્તાનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સચે પના’’તિઆદિ. **પુરેભત્તે વા**તિ પુરેભત્તં વા, ભત્તતો, ભત્તસ્સ વા પુરેતિ **પુરેભત્તં**. અબ્યયીભાવસમાસે સત્તમીવિભત્તિયા અમિતિકારિયસ્સ અનિચ્ચભાવતો વુત્તં ‘‘પુરેભત્તે’’તિ. એસેવ નયો ‘‘પચ્છાભત્તે’’તિ એત્થાપિ. દુતિયપદસ્સ અત્થં દસ્સેત્વા તતિયપદસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યસ્સ પના’’તિઆદિ. અભિક્ખુકે ઠાને વસન્તસ્સ યસ્સ ભિક્ખુસ્સાતિ યોજના. આગમેન્તસ્સ ગચ્છન્તસ્સાતિ અનાદરે ચેતાનિ સામિવચનાનિ.

ચતુત્થપદસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યો પના’’તિઆદિ. તત્થ **યો પના**તિ ભિક્ખુ પન, આવિ કરોતીતિ સમ્બન્ધો. **સભાગ**ન્તિ અવેરિં. **અય**ન્તિ ભિક્ખુ. ઉપજ્ઝાયો ઇતિ વા આચરિયો ઇતિ વાતિ યોજના. **લજ્જાયા**તિ લજ્જનિમિત્તં, લજ્જકારણા, લજ્જહેતુ વા. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા, **ઇધા**તિ આપત્તિઆરોચનટ્ઠાને. **અવેરિસભાગસ્સા**તિ અવેરી હુત્વા સભાગસ્સ.

પકાસેતુકામોતિ અઞ્ઞેસં પકાસેતુકામો. **ઉપજ્ઝાયસ્સાપી**તિ પિસદ્દેન અઞ્ઞસ્સ સન્તિકે કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ આપત્તિઆરોચનટ્ઠાને. **સભાગસઙ્ઘાદિસેસ**ન્તિ વત્થુસભાગસઙ્ઘાદિસેસં. **સુદ્ધસ્સા**તિ વત્થુસભાગસઙ્ઘાદિસેસતો સુદ્ધસ્સ. આવિકરણાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘આવિકરોન્તો ચા’’તિઆદિ. **ઇતિ ઇમાની**તિઆદિ નિગમનં.

તતોતિ જાનિતબ્બતો, પરન્તિ સમ્બન્ધો. **એકાહપટિચ્છન્ના**તિ એકાહેન પટિચ્છન્ના. યાવ ચુદ્દસ દિવસાનિ, તાવ દિવસવસેન યોજના કાતબ્બાતિ યોજના. **પક્ખપટિચ્છન્ન**ન્તિ પક્ખેન પટિચ્છન્નં. **અતિરેકપક્ખપટિચ્છન્ન**ન્તિ પક્ખતો અતિરેકેન પટિચ્છન્નં.

સંવચ્છરપટિચ્છન્નન્તિ સંવચ્છરેન પટિચ્છન્નં. **તતો વાતિ** અતિરેકસદ્ધિસંવચ્છ રતો વા. **ભિય્યોપીતિ** અતિરેકમ્પિ.

તતોતિ તીહિ આપત્તીહિ. **પરન્તિ** અતિરેકં. **ગણનવસેનાતિ** આપત્તિગણનવસેન. **વત્થુકિત્તનવસેન વાતિ** આપત્તીનં વત્થુકિત્તનવસેન વા. **નામમત્તવસેન વાતિ** ''સઙ્ઘાદિસેસાપત્તિયો''તિ એવં નામસ્સેવ વસેન વા. એત્થ હિ મત્તસદ્દો અવધારણત્થો, તેન વત્થું નિવત્તેતિ.

તત્થાતિ ''નામમત્તવસેના''તિ પદે. **સજાતિસાધારણન્તિ** સસ્સ અત્તનો જાતિ સજાતિ, તાય સાધારણં સજાતિસાધારણં. સબ્બેસં, સબ્બેહિ વા આપત્તીહિ સાધારણં **સબ્બસાધારણં**. **તત્થાતિ** દુવિધેસુ નામેસુ. **સબ્બસાધારણનામવસેનાપીતિ** એત્થ પિસદ્દો ''અહં ભન્તે સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપજ્જિં એકાહપટિચ્છન્નાયો''તિ એવં સજાતિસાધારણનામવસેનપિ ''અહં ભન્તે સમ્બહુલા સઙ્ઘાદિસેસા આપત્તિયો આપજ્જિં એકાહપટિચ્છન્નાયો''તિ એવં ઉભયસાધારણવસેનપિ વત્તું વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. **હીતિ** સચ્ચં. સબ્બમ્પિ પરિવાસાદિકં ઇદં વિનયકમ્મન્તિ યોજના. વસતિ આપત્તિ એત્થ તદાયત્તવુત્તિતાયાતિ **વત્થુ**. ગો વુચ્ચતિ વચનં વા ઞાણં વા, તં તાયતીતિ **ગોત્તં**.

તત્થાતિ વત્થાદીસુ ચતુબ્બિધેસુ. **તત્થાતિ** તેસુ વચનેસુ. **સુક્કવિસ્સટ્ઠિ કાયસંસગ્ગન્તિઆદિના વચનેનાપીતિ** એત્થ આદિસદ્દેન દુટ્ઠુલ્લાદિવચનાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **ઇધ પનાતિ** ઇમસ્મિં પન ઠાને. **યો યોતિ** તિસ્સો વા કુસ્સો વા આપન્નો હોતિ.

એવં આરોચેતબ્બન્તિ એવં વક્ખમાનનયેન આરોચેતબ્બન્તિ યોજના. કિં આરોચેતબ્બં? ''અહં ભન્તે...પે॰... સઙ્ઘો ધારેતુ'' ઇતિ આરોચેતબ્બન્તિ યોજના.

વેદયામહન્તિ વેદયામિ અહં. મમ પારિવાસિકભાવં સઙ્ઘં, સઙ્ઘસ્સ વા જાનાપેમીતિ અત્થો. **વેદયતીતિ મન્તિ** વેદયતિ ઇતિ મં. પારિવાસિકભાવં સઙ્ઘં, સઙ્ઘસ્સ વા જાનાપેતીતિ મં સઙ્ઘો ધારેતૂતિ અત્થો. એત્થ બહૂસુ અટ્ઠકથાપોત્થકેસુ ''તિણ્ણં વા અતિરેકાનં વા આરોચેન્તેન આયસ્મન્તો ધારેન્તૂ''તિ પાઠો અત્થિ . કેસુચિ અટ્ઠકથાપોત્થકેસુ ''તિણ્ણં આરોચેન્તેન આયસ્મન્તો ધારેન્તૂ''તિ એત્તકોયેવ પાઠો અત્થિ. હેટ્ઠા માનત્તકથાયમ્પિ એવમેવ અત્થિ. તત્થ ''અતિરેકાન''ન્તિ ઇમિના તીહિ અતિરેકાનં આરોચેન્તેન સઙ્ઘં અપેક્ખિત્વા સચે એકવચનવસેન વત્તુકામો હોતિ, ''મં સઙ્ઘો ધારેતૂ''તિ વત્તબ્બં. અથ સમ્બહુલે ભિક્ખૂ અપેક્ખિત્વા સચે બહુવચનવસેન વત્તુકામો હોતિ, યથા તિણ્ણં, એવં ''મં આયસ્મન્તો ધારેન્તૂ''તિ વત્તબ્બન્તિ દસ્સેતિ. ઇદઞ્ચ સદ્દસત્થવસેનેવ વુત્તં, ન વિનયકમ્મવિપત્તિવસેનાતિ દટ્ઠબ્બં.

''વિહારેયેવ રત્તિપરિગ્ગહો''તિ ઇમિના અન્તોઉપચારસીમાયમ્પિ પરિવસિતબ્બભાવં દસ્સેતિ. **ઉપચારસીમન્તિ** પરિક્ખિત્તસ્સ વિહારસ્સ પરિક્ખેપં, અપરિક્ખિત્તસ્સ પરિક્ખેપારહટ્ઠાનં. **એસાતિ** પારિવાસિકો ભિક્ખુ. **અસ્સાતિ** આગતસ્સ ભિક્ખુનો.

તતોતિ આપત્તિપટિચ્છન્નદિવસતો. **કુક્કુચ્ચવિનોદનત્થાયાતિ** આપત્તિપટિચ્છન્નદિવસેન સમં પરિવસિતબ્બં નુખો, ન નુખોતિ કુક્કુચ્ચસ્સ વિનોદનત્થાય. **પરિવુત્થત્તાતિ** પરિવસિતત્તા. **સોતિ** પરિવુત્થો ભિક્ખુ. **ઇદન્તિ**

દાતબ્બમાનત્તં. **તન્તિ** પટિચ્છન્નમાનત્તં. **છારત્તન્તિ** છરત્તિયો સમાહટાતિ છારત્તં, સમાહારે દિગુ. ‘‘છરત્ત’’ન્તિ વત્તબ્બે સુખુચ્ચારણત્થં છકારસ્સ દીઘં કત્વા એવં વુત્તં, અચ્ચન્તસંયોગે ચેતં ઉપયોગવચનં.

અપ્પટિચ્છન્નાપત્તિં દાતું વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. ઇમિના હેટ્ઠા વુત્તં પટિચ્છન્નમાનત્તં ઇમસ્મિં પટિચ્છન્નમાનત્તે સમોધાનેત્વાપિ દાતું વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. એવં સન્તેપિ મૂલમાનત્તં પટિચ્ચ પટિચ્છન્નમાનત્તન્તિ વુચ્ચતિ. કથં દાતું વટ્ટતીતિ યોજના.

અસ્સાતિ માનત્તં યાચન્તસ્સ. **તદનુરૂપન્તિ** તસ્સ યાચનસ્સ અનુરૂપં. **સચે પટિચ્છન્ના દ્વે**તિ એત્થ **દ્વે**તિ નિદસ્સનમત્તં તતો અતિરેકમ્પિ ગહેતબ્બત્તા. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ એકબહૂસુ. **તદનુરૂપમે વા**તિ તસ્સ માનત્તદાનસ્સ અનુરૂપમેવ. **ઇધ પના**તિ પટિચ્છન્નમાનત્તે પન. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં. યં માનત્તં દિય્યતીતિ યોજના. **એત્થા**તિ પટિચ્છન્નમાનત્તે.

અવસેસાતિ અપ્પટિચ્છન્નપરિવાસપટિચ્છન્નપરિવાસેહિ અવસેસા. **તત્થા**તિ અવસેસેસુ દ્વીસુ પરિવાસેસુ. અધમ્મિકમાનત્તચારાવસાને અનુઞ્ઞાતપરિવાસોતિ સમ્બન્ધો. કિસ્મિં વત્થુસ્મિં અનુઞ્ઞાતોતિ આહ ‘‘ઇમસ્મિં વત્થુસ્મિ’’ન્તિ. **એસા**તિ સુદ્ધન્તો, દાતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **એતન્તિ** જાનનાજાનનં.

તત્થાતિ દ્વીસુ સુદ્ધન્તેસુ, ચૂળસુદ્ધન્તોતિ વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. **યો**તિ ભિક્ખુ, વદતીતિ સમ્બન્ધો. **આરોચિતદિવસતો**તિ આપત્તિઆરોચિતદિવસતો.

તન્તિ ચૂળસુદ્ધન્તં, પરિવસન્તેન પરિવસિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **અગ્ગહેસી**તિ પરિવાસં અગ્ગહેસિ. **અઞ્ઞન્તિ** ગહિતમાસતો અઞ્ઞં. ‘‘પરિવાસદાનકિચ્ચં નત્થી’’તિ ઇમિના પરિવાસગહણકિચ્ચમ્પિ નત્થીતિ દસ્સેતિ ગણ્હન્તસ્સેવ દાતબ્બત્તા, દેન્તસ્સેવ ગહેતબ્બત્તા વા. **ઉદ્ધમ્પિ આરોહતી**તિ પરિવાસગહણકાલતો અઞ્ઞમ્પિ કાલં પરિવસિતબ્બત્તા ઉદ્ધમ્પિ આરોહતિ. **હેટ્ઠાપિ ઓરોહતી**તિ પરિવાસગહણકાલતો ઊનમ્પિ કાલં પરિવસિતબ્બત્તા હેટ્ઠાપિ ઓરોહતિ. **ઇદન્તિ** આરોહનોરોહનં. **તસ્સા**તિ સુદ્ધન્તપરિવાસસ્સ. એકમેવ પટિચ્ચ દ્વે, તિસ્સો, સમ્બહુલા વા ભવન્તીતિ આહ ‘‘એકં વિના સમ્બહુલાનં અભાવતો’’તિ.

એવં ચૂળસુદ્ધન્તં દસ્સેત્વા મહાસુદ્ધન્તં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યો પના’’તિઆદિ. **તન્તિ** મહાસુદ્ધન્તં. **યાવ** યત્તકો ઉપસમ્પદદિવસો હોતિ, **તાવ** તત્તકં કાલન્તિ યોજના. **ઉદ્ધં નારોહતી**તિ ઉદ્ધં આરોહનકાલસ્સ અભાવતો ઉદ્ધં ન આરોહતિ. **એત્થા**તિ સુદ્ધન્તપરિવાસે. **અયં સુદ્ધન્તપરિવાસો નામા**તિ નિગમનં.

તત્થાતિ તિવિધેસુ સમોધાનપરિવાસેસુ. ‘‘ઓધુનિત્વા સમોદહિત્વા દાતબ્બપરિવાસો’’તિ ઇમિના ઓધુનિત્વા સમોધાનેત્વા દાતબ્બો પરિવાસો **ઓધાનસમોધાનો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ, ‘‘પરિવાસો’’તિ ઇમિના તદ્ધિતણપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. એત્થ ચ અવધુનિયતે, અવધુનિતબ્બન્તિ વા **ઓધાનં**, સં એકતો ઓદહીયતે સમ્પિણ્ડીયતે, ઉદહિયતિ સમ્પિણ્ડિયતીતિ વા **સમોધાનન્તિ** અવયવવચનત્થો કાતબ્બો. ‘‘મક્ખેત્વા’’તિ ઇમિના ધુધાતુયા પપ્પોટનધંસનધોવનાનિ દસ્સેતિ. **સો**તિ ઓધાનસમોધાનો, આગતોતિ સમ્બન્ધો.

એત્થાતિ ઓધાનસમોધાને. **યો**તિ ભિક્ખુ, પટિચ્છાદેતીતિ સમ્બન્ધો. પરિવસન્તો વા માનત્તારહો વા માનત્તં ચરન્તો વા અબ્ભાનારહો વા યો ભિક્ખૂતિ યોજના. ‘‘પુરિમાય આપત્તિયા’’તિ પદં ‘‘સમા વા’’તિ પદે

સહાદિયોગો. ‘‘ઊનતરા’’તિપદે વિભત્તિઅપાદાનં, અનુમેય્યવિસયઅપાદાનં વા. ‘‘અદિવસે કત્વા’’તિ ઇમિના **ઓધુનિત્વા**તિ એત્થ ધુધાતુયા યથાવુત્તત્થેયેવ દસ્સેતિ. **ઊનકપક્ખપટિચ્છન્ના**તિ પક્ખતો ઊનકેન પટિચ્છન્ના. **એતેનુપાયેના**તિ પક્ખે વુત્તેન એતેન ઉપાયેન.

તત્થાતિ મૂલાપત્તિતો અતિરેકપટિચ્છન્ને. **આવિ કારાપેત્વા**તિ મૂલાપત્તિતો અન્તરાપત્તિયા પટિચ્છન્નભાવં આવિ કારાપેત્વા. **એત્થા**તિ આપત્તિપટિચ્છન્ને. **પમાણ**ન્તિ કારણં. **યા**તિ આપત્તિ. **તત્થા**તિ મૂલભાવેન કત્તબ્બાયં મૂલિઆપત્તિયં. **ઇતર**ન્તિ મૂલિભાવેન કત્તબ્બં મૂલાપત્તિં. **સમોધાયા**તિ સમોદહિત્વા. પક્ખિપિત્વાતિ અત્થો.

એકા વા યા આપત્તિ સબ્બચિરપટિચ્છન્ના હોતીતિ યોજના. **સબ્બચિરપટિચ્છન્નાયો**તિ સબ્બાસં આપત્તીનં ચિરેન પટિચ્છન્નાયો. **તાસ**ન્તિ આપત્તીનં. **અગ્ઘેના**તિ પરિચ્છેદેન. અગ્ઘસદ્દો હેત્થ પરિચ્છેદત્થવાચકો. અભિધાને (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૧૦૪૮ ગાથાયં) વુત્તં ‘‘અગ્ઘો મુલ્યે ચ પૂજને’’તિ. એત્થ ‘‘મુલ્યે ચા’’તિ પદસ્સ મૂલપરિચ્છેદેતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તાસં રત્તિપરિચ્છેદવસેના’’તિ. ઇમેહિ પદેહિ અગ્ઘેન રત્તિપરિચ્છેદેન સમોધાનેત્વા દાતબ્બો પરિવાસો **અગ્ઘસમોધાનો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ ચ ‘‘સબ્બચિરપટિચ્છન્નાયો’’તિ વુત્તત્તા કિઞ્ચાપિ કોટિઅત્થવાચકો તતિયક્ખરેન પાઠો યુત્તો વિય દિસ્સતિ. તથાપિ સો પાઠો ન ગહેતબ્બો. કસ્મા? બહૂસુ પાળિપોત્થકેસુ, અટ્ઠકથાપોત્થકેસુ ચ અલિખિતત્તા. બહૂસુ હિ પોરાણપોત્થકેસુ ચતુત્થક્ખરેન પાઠોયેવ લિખિતો, તસ્મા સો પાઠોયેવ ગહેતબ્બો, ન અઞ્ઞોતિ દટ્ઠબ્બં. **સો**તિ અગ્ઘસમોધાનો. આગતોયેવાતિ સમ્બન્ધો.

યસ્સ પનાતિ ભિક્ખુસ્સ, પટિચ્છન્નાતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બ**ન્તિ સકલં. આપત્તિસહસ્સગાથાય –

દસસતં આપત્તિયો રત્તિસતં છાદયિત્વાનાતિ યોજના. ઇમિના નયેનપિ **અગ્ઘસમોધાનો**તિ એત્થ અગ્ઘસદ્દસ્સ ચતુત્થક્ખરેન પાઠસ્સ યુત્તભાવો વેદિતબ્બો. અગ્ઘેન દસરત્તિપરિચ્છેદેન સમોધાય દાતબ્બો **અગ્ઘસમોધાનો**.

યો પરિવાસો નાનાવત્થુકાયો આપત્તિયો એકતો કત્વા દિય્યતિ, અયં પરિવાસો મિસ્સકસમોધાનો નામાતિ યોજના. એત્થ વત્થુવસેન મિસ્સકા આપત્તિયો સમોધાનેત્વા દાતબ્બો પરિવાસો **મિસ્સકસમોધાનો**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **તત્રા**તિ મિસ્સકસમોધાને. **તદનુરૂપાયા**તિ તસ્સ યાચનસ્સ અનુરૂપાય.

એત્થ ચાતિ મિસ્સકસમોધાને ચ, કાતું વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો.

‘‘પક્ખમાનત્તઞ્ચ ...પે॰... કથયિસ્સામા’’તિ યં વચનં વુત્તં, તસ્સ વચનસ્સ ઓકાસોતિ યોજના. **તં પના**તિ પક્ખમાનત્તં પન. ‘‘અડ્ઢમાસમેવ દાતબ્બ’’ન્તિ ઇમિના પક્ખમેવ દાતબ્બં માનત્તં **પક્ખમાનત્ત**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. **તં પના**તિ પક્ખમાનત્તં પન, દાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **અત્તનો સીમ**ન્તિ અત્તનો વિહારસીમં, મહાસીમન્તિ અત્થો. **સોધેત્વા**તિ સબ્બાસં હત્થપાસનયનવસેન, છન્દારહાનં છન્દનયનવસેન, સીમતો બહિકરણવસેન ચ સોધેત્વા. **ચતુવગ્ગગણ**ન્તિ ચતુવગ્ગસઙ્ઘં. **ગણો**તિ ચેત્થ સઙ્ઘોયેવાધિપ્પેતો.

તત્રાતિ ‘‘યોજના કાતબ્બા’’તિ વચને. **મુખમત્તદસ્સન**ન્તિ ઉપાયમત્તદસ્સનં, આદિમત્તદસ્સનં વા. ‘‘આપન્નાય ભિક્ખુનિયા’’તિ પદં ‘‘એવમસ્સ વચનીયો’’તિ પદે કત્તા, ‘‘યાચાપેત્વા’’તિ પદે કારિતકમ્મં. ‘‘બ્યત્તાય ભિક્ખુનિયા’’તિ પદં ‘‘ઞાપેતબ્બો’’તિ પદે કારિતકત્તા, ‘‘સઙ્ઘો’’તિ પદં તત્થેવ કારિતકમ્મં. ‘‘એતં કારણ’’ન્તિ

ધાતુકમ્મં અજ્ઝાહરિતબ્બં. તબ્બપચ્ચયેન કારિતકમ્મમેવ વુત્તં. ઞાપેતબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સુણાતુ મે’’તિઆદિ.

નિક્ખિત્તવત્તન્તિ કરણત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. નિક્ખિત્તવત્તેનાતિ હિ અત્થો. **તત્થેવા**તિ માળકસીમાયમેવ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **અસ્સા**તિ માનત્તચારિકાય ભિક્ખુનિયા. **તત્રા**તિ તસ્મા કત્તબ્બવિનયકમ્મભાવતોતિ અત્થો. **નો**તિ અમ્હાકં, સન્તિકન્તિ સમ્બન્ધો. યતૂહિ પકતત્તભિક્ખુનીહિ નિસીદિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **ગામૂપચારતો દ્વે લેડ્ડુપાતે અતિક્કમિત્વા**તિ ઇદં ભિક્ખુનીવિહારૂપચારાતિક્કમં સન્ધાય વુત્તં. **વિહારૂપચારતોપી**તિ ભિક્ખુવિહારૂપચારતોપિ. **તત્થા**તિ ભિક્ખુનીનં નિસિન્નટ્ઠાનં. કુરુન્દિમહાપચ્ચરીસુ પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **વિહારસ્સ ચા**તિ ભિક્ખુવિહારસ્સ ચ. ગામસ્સ ઉપચારં મુઞ્ચિતું વટ્ટતીતિ ન વુત્તન્તિ યોજના. તસ્મા ગામૂપચારેપિ નિસીદિતું વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો.

તાય ભિક્ખુનિયા આરોચેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો.

તત્થેવાતિ ભિક્ખુનીનં નિસીદનટ્ઠાનેયેવ. **ઠાન**ન્તિ ભિક્ખૂનં ઠાનં. **એતી**તિ આગચ્છતિ. **પગેવા**તિ પાતોયેવ. **તાયા**તિ માનત્તચારિનિયા.

અનિક્ખિત્તવત્તાય પન ભિક્ખુનિયાતિ સમ્બન્ધો. **અજાનનપચ્ચયા**તિ અજાનનકારણા. **ત**ન્તિ વચનં. **પારિવાસિકવત્તાદીન**ન્તિ આદિસદ્દેન આગન્તુકવત્તપૂરણનિસ્સયપટિપ્પસ્સદ્ધાદયો સઙ્ગણ્હાતિ . **યુત્તતરં દિસ્સતી**તિ યુત્તતરં હુત્વા દિસ્સતિ. ઇમિના અનિક્ખિત્તવત્તભિક્ખુના વિય ભિક્ખુનિયાપિ અન્તોઉપચારસીમગતાનંયેવ આરોચેતબ્બં, ન ગામે ઠિતાનમ્પિ ગન્ત્વા આરોચેતબ્બન્તિ દીપેતિ. **ઉપોસથે**તિ ઉપોસથદિવસે. એસેવ નયો પવારણાયપિ. **દેવસિક**ન્તિ દિવસે દિવસે. **તસ્મિં ગામે**તિ ભિક્ખુનીનં વસનગામે. **અઞ્ઞત્રા**તિ ભિક્ખુનીનં વસનગામતો અઞ્ઞસ્મિં ગામે. **તત્રા**તિ ભિક્ખુનીનં વસનગામં. **દસ્સેત્વા**તિ ભિક્ખુનીનં દસ્સેત્વા. **તાયા**તિ માનત્તચારિનિયા. **વિહાર**ન્તિ ભિક્ખૂનં વિહારં. **ઉપચારસીમાયા**તિ ઉપચારસીમતો બહીતિ સમ્બન્ધો. **અય**ન્તિ માનત્તચારિની.

વીસતિ ગણો ઇમસ્સાતિ **વીસતિગણો**, સઙ્ઘો, તસ્મિં. માનત્તં ચરમાના ભિક્ખુનીતિ યોજના. **ઇદં પક્ખમાનત્તં નામા**તિ ઇદં પુબ્બવચનસ્સ નિગમવસેન પરવચનસ્સ કથનત્થાય વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં.

તત્થાતિ તિવિધેસુ માનત્તેસુ. યદેતં માનત્તં અનુઞ્ઞાતન્તિ સમ્બન્ધો. **પરતો**તિ પરસ્મિં. પરિવાસં પરિવસન્તસ્સ મૂલાયપટિકસ્સિતસ્સ ઉદાયિત્થેરસ્સ અનુઞ્ઞાતન્તિ સમ્બન્ધો. **આપજ્જિત્વા**તિ આપજ્જનતો. **ઇદ**ન્તિ માનત્તં વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **ઓધાનસમોધાન**ન્તિ એત્થ વચનત્થો હેટ્ઠા વુત્તોયેવ. **તમ્પી**તિ કુરુન્દિયં વુત્તવચનમ્પિ.

તન્તિ અગ્ઘસમોધાનમિસ્સકસમોધાનં, દાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્તાવતા**તિ એતપરિમાણેન વચનક્કમેન, ‘‘અયઞ્હિ ઇધ અધિપ્પેતો પરિવાસો નામા’’તિ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) વચનતો પટ્ઠાય યાવ ‘‘યોજેત્વા દાતબ્બ’’ન્તિ વચનં, તાવ વચનક્કમેનાતિ અત્થો. ‘‘તેન હિ ભિક્ખવે…પે॰… દસ્સેસ્સામા’’તિ યં વચનં વુત્તન્તિ યોજના. ‘‘અત્થતો’’તિ ઇમિના સદ્દોપિ ગહેતબ્બો અવિનાભાવતો.

પટિચ્છન્નપરિવાસકથા

૧૦૨. યા પાળિ વુત્તાતિ સમ્બન્ધો.

૧૦૮. **તતો**તિ પાળિતો. **તં આપત્તિ**ન્તિ તં અન્તરાપત્તિં. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. નિક્ખિત્તવત્તો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો, હુત્વાતિ વા. **સો**તિ ભિક્ખુ, ઠિતો હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા આપત્તિયા**તિ તસ્સા અન્તરાપત્તિયા. **પટિચ્છન્ના હોતી**તિ અન્તરાપત્તિપિ પટિચ્છન્ના હોતિ . **તસ્મિમ્પી**તિ મૂલાય પટિકસ્સનેપિ. **મક્ખિતા**તિ પિસિતા, ધંસિતા વા. મક્ખિયન્તિ પિસિયન્તિ, ધંસિયન્તીતિ વા **મક્ખિતા**, પરિવુત્થદિવસા. **તતો**તિ પાળિતો પરન્તિ સમ્બન્ધો. પરતોપિ એસેવ નયો. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં. પટિચ્છન્નવારે દસ્સિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો.

સમોધાનપરિવાસકથા

૧૨૫. **તતો**તિ પટિચ્છન્નવારતો, પરં દસ્સિતન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થ ચા**તિ એતસ્મિં વારે ચ. **યસ્મા**તિ યસ્મા કારણા, યેન કારણેન વા. **તેનેવા**તિ તેનેવ કારણેન, તસ્મા કારણા વા, ''મૂલાય...પે॰... દેતૂ''તિ વુત્તન્તિ યોજના. તસ્મા સબ્બે મક્ખિતાવ હોન્તીતિ યોજના. **તતો**તિ વારતો પરં નિટ્ઠાપિતન્તિ સમ્બન્ધો.

અગ્ઘસમોધાનપરિવાસકથા

૧૩૪. **તતો**તિ વારતો પરં દસ્સિતોતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ વારતો પરં પાળિ ઠપિતાતિ સમ્બન્ધો. લજ્જિધમ્મે વા ઉપ્પન્નેતિ સમ્બન્ધો. **યન્તિ** કમ્મં. **તતો**તિ વારતો પરં તથેવ પાળિ ઠપિતાતિ સમ્બન્ધો.

૧૩૮. **તતો**તિ વારતો પરં પુરિમનયેનેવ પાળિ ઠપિતાતિ સમ્બન્ધો.

સુદ્ધન્તપરિવાસાદિકથા

૧૫૬. **તતો**તિ વારતો પરં સુદ્ધન્તપરિવાસો દસ્સિતોતિ સમ્બન્ધો.

૧૬૦. **તતો**તિ પાળિતો પરં પાળિ ઠપિતાતિ સમ્બન્ધો.

૧૬૫. **તત્થા**તિ પાળિયં. **અન્તરા**...પે॰... **અપ્પટિચ્છન્નાયોતિ**આદીસુ અત્થો દટ્ઠબ્બોતિ સમ્બન્ધો.

૧૬૬. **પચ્છિમસ્મિં આપત્તિક્ખન્ધે**તિ એત્થ આપત્તિક્ખન્ધસ્સ ભેદભાવતો કિં ''પચ્છિમસ્મિં આપત્તિક્ખન્ધે''તિ વુત્તન્તિ આહ ''એકોવ સો આપત્તિક્ખન્ધો''તિ. અથ કસ્મા ''પચ્છિમસ્મિં આપત્તિક્ખન્ધે''તિ વુત્તન્તિ આહ ''પચ્છા છાદિતત્તા પના''તિઆદિ. એત્થ **પન**સદ્દો ગરહત્થવાચકો, તથાપીતિ હિ અત્થો. એકોપિ આપત્તિક્ખન્ધો પચ્છા છાદિતત્તા પચ્છિમસ્મિં આપત્તિક્ખન્ધેતિ વુત્તન્તિ અધિપ્પાયો.

૧૮૦. ''વવત્થિતા સમ્ભિન્ના''તિ એતં વચનન્તિ યોજના.

૮. દ્વેભિક્ખુવારએકાદસકાદિકથા

૧૮૧. તતોતિ પાળિતો પરં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થાતિ** પાળિયં. **મિસ્સકન્તિ** એત્થ કેહિ મિસ્સકન્તિ આહ ‘‘થુલ્લચ્ચયાદીહિ મિસ્સક’’ન્તિ.

૧૮૪. તતોતિ પાળિતો પરં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થાતિ** ‘‘ઇધ પન ભિક્ખવે’’તિઆદિપાઠે. **તઞ્ચાતિ** ‘‘ઇધ પન ભિક્ખવે’’તિઆદિવચનઞ્ચ ઇતો પુબ્બે અવુત્તં સબ્બં વચનઞ્ચાતિ યોજના.

ઇતિ સમુચ્ચયક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૪. સમથક્ખન્ધકં

૧. સમ્મુખાવિનયકથા

૧૮૬-૭. સમથક્ખન્ધકે એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **છ માતિકાપદાનીતિ** વાક્યમ્પિ સમાસોપિ યુત્તોયેવ. **તત્થ** સમાસો પન અસમાહારદિગુયેવ. ‘‘નિક્ખિપિત્વા’’તિ પદં ‘‘વુત્તો’’તિ પદે પુબ્બકાલકિરિયાવિસેસનં, તુલ્યત્થો વા. **વિત્થારોતિ** વિભઙ્ગો. **તત્થાતિ** વિભઙ્ગે. **સઞ્ઞાપેતીતિ** એત્થ સઞ્ઞં કત્વા જાનાપેતીતિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ‘‘પરિતોસેત્વા જાનાપેતી’’તિ. ઇમિના સંપુબ્બો ઞાધાતુ પરિતોસનત્થં અન્તોકત્વા અવબોધનત્થો હોતીતિ દસ્સેતિ. **કારણપતિરૂપકાનીતિ** કારણસ્સ પટિભાગાનિ. **નિજ્ઝાપેતીતિ** એત્થ ઝેધાતુ ઓલોકનત્થોતિ આહ ‘‘ઓલોકેતી’’તિ. **યથાતિ** યેનાકારેન, કરિયમાનેતિ સમ્બન્ધો. **સોતિ** ધમ્મવાદી. પરતોપિ એસેવ નયો. ‘‘પુનપ્પુન’’ન્તિ ઇમિના **અનુપેક્ખતીતિ** એત્થ અનુસદ્દો ન ઉપચ્છિન્નત્થોતિ દસ્સેતિ. **પેક્ખતિ અનુપેક્ખતીતિ** એત્થ ઇક્ખધાતુ ‘‘દસ્સેતિ અનુદસ્સેતી’’તિ એત્થ દિસધાતુયા સદિસત્થોતિ આહ ‘‘દસ્સેતિ…પે॰… પરિયાયવચનાની’’તિ. **તેસઞ્ઞેવાતિ** ‘‘પેક્ખતિ અનુપેક્ખતી’’તિ પદાનઞ્ઞેવ. **પરિયાયવચનાનીતિ** વેવચનસદ્દા અત્થે પરિબ્યત્તિં અયન્તિ ગચ્છન્તિ ઇમેહીતિ **પરિયાયાનિ**, તાનિયેવ વચનાનિ પરિયાયવચનાનિ. **સોતિ** અધમ્મવાદી. **મોહેત્વાતિ** ધમ્મવાદીપુગ્ગલાદિં મોહાપેત્વા.

૧૮૮. ધમ્મવાદી પુગ્ગલો દસ્સેતીતિ સમ્બન્ધો. **અમોહેત્વાતિ** અધમ્મવાદીપુગ્ગલાદિં અમોહાપેત્વા, અવિપરીતં જાનાપેત્વાતિ અત્થો.

૨. સતિવિનયકથા

૧૯૫. પરમ્મુખં વિનેતિ વિનાસેતીતિ **વિનયો**, પરમ્મુખં વિનેતિ વિનાસેતિ અનેનાતિ વા **વિનયો**, વિનયકમ્મં. સઙ્ઘધમ્મવિનયપુગ્ગલસમ્મુખાનં દાતબ્બો વિનયો **સમ્મુખાવિનયો. પઞ્ચિમાનીતિ** એત્થ પઞ્ચન્નં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સુદ્ધસ્સા’’તિઆદિ. અનુવદિતસ્સ દાનન્તિ સમ્બન્ધો. **એતાનીતિ** પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. ‘‘એકેકઅઙ્ગવસેન ન લબ્ભન્તી’’તિ ઇમિના સમુદાયવાક્યનિબ્બત્તિભાવતો પઞ્ચઙ્ગવસેનેવ લબ્ભન્તીતિ દસ્સેતિ. **દેસનામત્તમેવેતન્તિ** ‘‘પઞ્ચિમાની’’તિ એતં વચનં દેસનામત્તમેવ, ન અવયવવાક્યનિબ્બત્તિવચનન્તિ અધિપ્પાયો. **ધમ્મન્તિ** ભૂતં. **એત્થાતિ** ‘‘પઞ્ચિમાનિ ભિક્ખવે’’તિઆદિવચને. **તત્થ ચાતિ** ‘‘પઞ્ચિમાનિ ભિક્ખવે’’તિઆદિવચને ચ. **અનુવદન્તીતિ** એત્થ અનુદ્ધંસનેન વદન્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ચોદેન્તી’’તિ. અયં પન સતિવિનયો દાતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **અનાગામિનોપીતિ** પિસદ્દો સમ્ભાવને, સકદાગામિઆદિકે પન કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ. **સો ચ ખોતિ** સતિવિનયો ચ. **ચોદિયમાનેયેવાતિ** ચોદિયમાનસ્સેવ, અયમેવ વા પાઠો. **તસ્મિન્તિ** સતિવિનયસ્મિં દિન્નેતિ સમ્બન્ધો.

અચોદિતત્તા કથા ન રૂહતીતિ આહ ‘‘ચોદેન્તોપી’’તિઆદિ. **આપજ્જતી**તિ ચોદકો આપજ્જતિ. ચોદનાદિઅસારુપ્પે વિનેતિ વિનાસેતીતિ **વિનયો**, વિનેતિ વિનાસેતિ અનેનાતિ વા **વિનયો**, વિનયકમ્મં. સતિવેપુલ્લપત્તસ્સ દાતબ્બો વિનયો **સતિવિનયો**.

૩. અમૂળ્હવિનયકથા

૧૯૬. ભાસિતપરિકન્તન્તિ એત્થ ભાસિતપરિકન્તસદ્દાનં કરણાપેક્ખત્તા વિસું કરણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘વાચાય ભાસિતં, કાયેન પરિકન્ત’’ન્તિ. ‘‘પરિક્કમેત્વા કત’’ન્તિ ઇમિના પરિકમતીતિ **પરિકન્તં**, પરિકન્તં હુત્વા કતં **પરિકન્ત**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **પરિક્કમેત્વા**તિ અતિક્કમિત્વા. **સરતાયસ્મા**તિ એત્થ ઉકારલોપસન્ધિં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સરતુ આયસ્મા’’તિ. ‘‘એવરૂપિયા આપત્તિયા’’તિ ઇમિના **આપજ્જિતા**તિ એત્થ તુપચ્ચયયોગભાવતો કમ્મત્થછટ્ઠિયાપિ સમ્ભવભાવં દસ્સેતિ. તુપચ્ચયયોગે કમ્મત્થછટ્ઠી અનિચ્ચં હોતિ, તસ્મા પાળિયં ‘‘એવરૂપિયા આપત્તિયા’’તિ કમ્મત્થછટ્ઠીભાવેન અવત્વા ‘‘એવરૂપિં આપત્તિ’’ન્તિ કમ્મત્થદુતિયાભાવેન વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. **તસ્સા**તિ ‘‘આપજ્જિત્વા’’તિ પાઠસ્સ. ‘‘પઠમં પચ્છા’’તિ પદેહિ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. ચોદકસ્સ કથં વિનેતિ વિનાસેતીતિ **વિનયો**, ચોદકસ્સ કથં વિનેતિ વિનાસેતિ અનેનાતિ વા **વિનયો**. પઠમં મૂળ્હભાવં ઉપગન્ત્વા પચ્છા અમૂળ્હસ્સ દાતબ્બો વિનયો **અમૂળ્હવિનયો**.

૪. પટિઞ્ઞાતકરણકથા

૨૦૦. પટિજાનિયતે, પટિજાનનં વા **પટિઞ્ઞા**, તાય કારેતબ્બં.

૫. યેભુય્યસિકાકથા

૨૦૨. યેભુય્યસિકાતિ એત્થ યેભુય્યેન પવત્તા યેભુય્યસિકા, ધમ્મવાદીનં યેભુય્યતાસમ્પાદિકા કિરિયાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘યસ્સા કિરિયાયા’’તિઆદિ. તત્થ **યસ્સા કિરિયાયા**તિ યસ્સા યેભુય્યતાસમ્પાદિકાય કિરિયાય. **એસા**તિ યેભુય્યતાસમ્પાદિકા કિરિયા.

૨૦૪. ઓરમત્તકન્તિ એત્થ ઓરસદ્દો ચ મત્તસદ્દો ચ સમૂહં કત્વા પરિત્તવાચકો અપ્પમત્તવાચકોતિ આહ ‘‘પરિત્તં અપ્પમત્તક’’ન્તિ. ‘‘ભણ્ડનમત્તમેવા’’તિ ઇમિના ન મહન્તં વિવાદાધિકરણં હોતીતિ દસ્સેતિ . **ન ચ ગતિગત**ન્તિ એત્થ ચિરકાલભાવં ન ચ ગતન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘દ્વે તયો...પે॰... અવિનિચ્છિત’’ન્તિ. **તત્થ તત્થેવા**તિ તસ્મિં તસ્મિં વિવાદાધિકરણજાતઆવાસે એવ, ન ચ સરિતસારિતપદાનં સુદ્ધકારિતકિરિયભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સયં સરિતં વા અઞ્ઞેહિ સારિતં વા ન હોતી’’તિ. **તેહિ ભિક્ખૂહી**તિ વિવાદકારકેહિ ભિક્ખૂહિ. ‘‘સલાકં ગાહેન્તો’’તિ ઇમિના ‘‘જાનાતી’’તિ પદસ્સ કત્તારં દસ્સેતિ. **ઇમિના નીહારેના**તિ ઇમિના કારણેન. **અપિ નામા**તિ ઇમિના **અપ્પેવનામ**સદ્દો અપિનામપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **અસ્સૂ**તિ ભવેય્યું. ઇમિના ‘‘પાળિયં અધમ્મવાદી બહુતરા ભવેય્યું, અપ્પેવ નામ સાધૂ’’તિ યોજનાનયં દસ્સેતિ. ‘‘અયમસ્સ અજ્ઝાસયો હોતી’’તિ ઇમિના પાઠસેસં દસ્સેતિ. **અસ્સા**તિ સલાકગાહસ્સ. **દ્વીસુપી**તિ ‘‘જાનાતિ સઙ્ઘો ભિજ્જિસ્સતી’’તિ ચ ‘‘અપ્પેવ નામ સઙ્ઘો ભિજ્જેય્યા’’તિ ચ દ્વીસુપિ પદેસુ.

“**અધમ્મેન ગણ્હન્તી**”તિ એત્થ “ગણ્હન્તી”તિ કિરિયાપદસ્સ અધમ્મવાદિનો એવ કત્તા નામાતિ આહ “અધમ્મવાદિનો”તિ. “દ્વે ધમ્મવાદિનો”તિ ઇમિના “વગ્ગા ગણ્હન્તી”તિ એત્થ “ગણ્હન્તી”તિ કિરિયાપદસ્સ ધમ્મવાદિનો એવ કત્તા નામાતિ દસ્સેતિ. **ન ચ યથાદિટ્ઠિયા ગણ્હન્તી**તિ એત્થ ધમ્મવાદિનો હુત્વા ધમ્મવાદિસલાકં અગ્ગહેત્વા અધમ્મવાદિસલાકસ્સ ગહણં ન ચ યથાદિટ્ઠિયા ગણ્હન્તિ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ “ધમ્મવાદિનો હુત્વા”તિઆદિ. **પટિવત્તેત્વા**તિ ઇમમેવત્થં પટિસેધેત્વા. “પરિવત્તેત્વા”તિપિ પાઠો, હેટ્ઠુપરિયાયં કત્વાતિ અત્થો. **તે**તિ ધમ્મવાદિનો. **એત્થા**તિ સમથક્ખન્ધકે.

૬. તસ્સપાપિયસિકાકથા

૨૦૭. અસુચીતિ એત્થ નત્થિ સુચીનિ કાયવચીકમ્માનિ એતસ્સાતિ અસુચીતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ “અસુચીહિ કાયવચીકમ્મેહિ સમન્નાગતો”તિ . એસેવ નયો **અલજ્જી**તિ એત્થાપિ. **સાનુવાદો**તિ એત્થ અનુવાદઉપવાદસદ્દાનં પરિયાયત્તા વુત્તં “સઉપવાદો”તિ. **ઇતિ પઞ્ચા**તિ ઇમાનિ પઞ્ચ અઙ્ગાનિ. **એત્થા**તિ તસ્સપાપિયસિકકમ્મે. **ઇદ**ન્તિ કમ્મં વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ વિત્થારો. યો પુગ્ગલો પાપિયોતિ યોજના. **પાપુસ્સન્નતાયા**તિ લામકુસ્સન્નતાય. ઇમિના અયઞ્ચ પાપો અયઞ્ચ પાપો, અયમિમેસં વિસેસેન પાપોતિ **પાપિયો**તિ ચ પાપાનં અતિસયેન પાપોતિ **પાપિયો**તિ ચ વચનત્થો દસ્સિતો. **તસ્સા**તિ પુગ્ગલસ્સ. ઇમિના તસ્સ પાપિયસ્સ કત્તબ્બં **તસ્સપાપિયસિકં**, તમેવ કમ્મં **તસ્સપાપિયસિકકમ્મ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. કેસુચિ પોત્થકેસુ યકારે દ્વેભાવો અત્થિ, સો અયુત્તોયેવ. “યેભુય્યસિકા”તિ એત્થ યકારે દ્વેભાવસ્સ દસ્સનતો એત્થાપિ દ્વેભાવો યુત્તો ભવેય્યાતિ લિખન્તીતિ દટ્ઠબ્બં.

૭. તિણવત્થારકાદિકથા

૨૧૨. કક્ખળતાય વાળતાયાતિ એત્થ કક્ખળસ્સ ભાવો કક્ખળતા, વાળસ્સ ભાવો વાળતાતિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ “કક્ખળભાવાય ચેવ વાળભાવાય ચા”તિ. ઇમિના તાપચ્ચયસ્સ સમૂહત્થઞ્ચ સ્વત્થઞ્ચ પટિક્ખિપતિ. “કક્ખળતાય વાળતાયા”તિ બ્યઞ્જનતોયેવ નાનં, ન અત્થતો. **ભેદાયા**તિ એત્થ અઞ્ઞસ્સ ભેદં પટિક્ખિપન્તો આહ “સઙ્ઘભેદાયા”તિ. **ગિલાનેપી**તિ પિસદ્દો અઞ્ઞે પન કા કથાતિ દસ્સેતિ. **તત્થેવા**તિ અધિકરણવૂપસમદ્ધાનેયેવ. “એકતો”તિ ઇમિના **એકજ્ઝ**ન્તિ પદસ્સ “એકતો”તિ પદેન સમાનતં દસ્સેતિ, એકસદ્દતો જ્ઝપચ્ચયો ચ તોપચ્ચયો ચ વિસેસો, “તિણવત્થારકસદિસત્તા”તિ ઇમિના સદિસૂપચારં દસ્સેતિ. તિણેહિ અવત્થરિતબ્બન્તિ **તિણવત્થારં**, ગૂથમુત્તં, તિણવત્થારમિવ **તિણવત્થારકં**. એત્થ અધિકરણમેવ મુખ્યતો લબ્ભતિ, સમથો પન ફલૂપચારતો, સદિસત્થે કપચ્ચયો. તમેવત્થં પાકટં કરોન્તો આહ “**યથા હી**”તિઆદિ. ઘટ્ટિયમાનં ગૂથં વા મુત્તં વાતિ યોજના. “ઘટ્ટિયમાન”ન્તિ પદં હેતુઅન્તોગધવિસેસનં, “બાધતી”તિ ઇમિના સમ્બન્ધિતબ્બં. સુપ્પટિચ્છાદિતસ્સ પન અસ્સ ગૂથમુત્તસ્સાતિ યોજના. “સુપ્પટિચ્છાદિતસ્સા”તિ પદમ્પિ હેતુઅન્તોગધવિસેસનમેવ, “ન બાધતી”તિ ઇમિના સમ્બન્ધિતબ્બં. યં અધિકરણં સંવત્તતીતિ સમ્બન્ધો. **મૂલાનુમૂલ**ન્તિ મૂલઞ્ચ અનુમૂલઞ્ચ મૂલાનુમૂલં. **ત**ન્તિ અધિકરણં. **ઇમિના કમ્મેના**તિ તિણવત્થારકકમ્મેન. ગૂથં તિણેહિ પટિચ્છન્નં સુવૂપસન્તં હોતિ વિય તિણવત્થારકેન પટિચ્છન્નં સુવૂપસન્તં હોતીતિ યોજના. **ઇતી**તિ તસ્મા.

૨૧૩. થુલ્લવજ્જન્તિ એત્થ થુલ્લચ્ચયસ્સાપિ થુલ્લવજ્જત્તા ઇધ પારાજિકસઙ્ઘાદિસેસમેવાધિપ્પેતન્તિ આહ “પારાજિકઞ્ચેવ સઙ્ઘાદિસેસઞ્ચા”તિ. **ગિહિપટિસંયુત્ત**ન્તિ એત્થ ગિહીનં પટિસંયુત્તં ગિહિપટિસંયુત્તન્તિ વચનત્થં

દસ્સેન્તો આહ ‘‘ગિહીન’’ન્તિઆદિ. ‘‘હીનેના’’તિ પદં ‘‘ખુંસનવમ્ભન’’ ઇતિ પદેનેવ સમ્બન્ધિતબ્બં. **ધમ્મિકપટિસ્સવેસૂ**તિ નિમિત્તત્થે ભુમ્મવચનં.

૨૧૪. કમ્મવાચાપરિયોસાને વુટ્ઠિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ અધિકરણવૂપસમટ્ઠાને. **અઞ્ઞાવિહિતાપી**તિ અધિકરણવિનિચ્છયતો અઞ્ઞસ્મિં ઠાને ચિત્તં આવિહિતાપિ ઠપિતાપિ. **ઉપસમ્પદમણ્ડલતો**તિ ઉપસમ્પદસીમબિમ્બતો, **યે પના**તિ ભિક્ખૂ પન, દિટ્ઠાવિકમ્મં કરોન્તીતિ વા અનાગતાતિ વા નિસિન્નાતિ વા સમ્બન્ધો. **તેહિ વા**તિ અધિકરણં વિનિચ્છિનન્તેહિ ભિક્ખૂહિ વા. **તત્થા**તિ અધિકરણવિનિચ્છિતટ્ઠાનં. **છન્દં દત્વા**તિ છન્દં સઙ્ઘસ્સ દત્વા. **પરિવેણાદીસૂ**તિઆદિસદ્દેન આવાસાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **તે**તિ ભિક્ખૂ.

૮. અધિકરણકથા

૨૧૫. **વિપચ્ચતાયા**તિ એત્થ વિકારભાવેન પતતિ પવત્તતીતિ **વિપચ્ચં**, ચિત્તદુક્ખં, તદેવ **વિપચ્ચતા**, તદત્થાયાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ચિત્તદુક્ખત્થ’’ન્તિ. ‘‘ફરુસવચન’’ન્તિ ઇમિના **વોહાર** સદ્દો વચનપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **યો તત્થા**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તેસુ અનુવદન્તેસૂ’’તિ. યો ઉપવાદોતિ યોજના. ‘‘અનુવદના’’તિ એતં પદન્તિ યોજના. **આકારદસ્સનન્તિ** અનુવદનસ્સ આકારદસ્સનં, દસ્સનહેતુ વા. ‘‘પુનપ્પુન’’ન્તિ ઇમિના **અનુસમ્પવઙ્કતા**તિ એત્થ અનુસદ્દસ્સ ન ઉપચ્છિન્નત્થં દસ્સેતિ. **તત્થેવા**તિ અનુવદને એવ. **સમ્પવઙ્કતા**તિ સમ્મા પકારેન નિન્નપોનપબ્ભારતા. **અબ્ભુસ્સહનતા**તિ એત્થ અતિરેકં ઉસ્સાહનતાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કસ્મા’’તિઆદિ. **અનુબલપ્પદાન**ન્તિ એત્થ પુનપ્પુનં બલસ્સ પદાનન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુરિમવચનસ્સા’’તિઆદિ.

કિચ્ચયતાતિ એત્થ ‘‘મા પણ્ડિચ્ચય’’ન્તિઆદીસુ (જા॰ ૨.૨૨.૧) વિય બ્યઞ્જનવડ્ઢનવસેન યકારાગમોતિ આહ ‘‘કિચ્ચમેવ કિચ્ચય’’ન્તિ. ‘‘ઉભયંપેતં સઙ્ઘસ્સેવ અધિવચન’’ન્તિ ઇમિના કિચ્ચકરણીયસદ્દો કત્તુવાચકોતિ દસ્સેતિ, સઙ્ઘો હિ કરોતીતિ વચનત્થેન **કિચ્ચો**તિ ચ **કરણીયો**તિ ચ વુચ્ચતિ. તસ્સ ભાવો, **કિચ્ચયતા કરણીયતા**તિ વુત્તે સઙ્ઘકમ્મંયેવ લબ્ભતિ. તેન વુત્તં ‘‘ઉભયંપેતં સઙ્ઘકમ્મસ્સેવ અધિવચન’’ન્તિ. યદિ કમ્મવાચકો ભવેય્ય, ‘‘કત્તબ્બન્તિ કિચ્ચં, કરણીય’’ન્તિ વુત્તેયેવ સઙ્ઘકમ્મસ્સ લભનતો તાપચ્ચયો સ્વત્થો ભવેય્ય. એવઞ્હિ સતિ કિચ્ચયસ્સ ભાવો **કિચ્ચયતા** કરણીયસ્સ ભાવો **કરણીયતા**તિ વચનત્થો ન કત્તબ્બો ભવેય્ય, કતો ચ, તસ્મા ન કમ્મવાચકોતિ દટ્ઠબ્બં. **તસ્સેવા**તિ સઙ્ઘકમ્મસ્સેવ. **તત્થા**તિ અપલોકનાદીસુ ચતૂસુ કમ્મેસુ. **સીમટ્ઠકસઙ્ઘ**ન્તિ ‘‘ઉપચારસીમાદીસુ ઠિતં સઙ્ઘં. **સોધેત્વા**તિ એત્થ સોધનં નામ સીમટ્ઠકસઙ્ઘસ્સ હત્થપાસનયનં, છન્દારહાનં છન્દસ્સ આહરણં, સીમતો બહિકરણં. તમેવત્થં એકદેસતો દસ્સેતું વુત્તં ‘‘છન્દારહાનં છન્દં આહરિત્વા’’તિ. અપલોકેતિ આપુચ્છતિ અનેનાતિ **અપલોકનં**, તંયેવ કમ્મં **અપલોકનકમ્મં**. **વુત્તનયેનેવા**તિ ‘‘સીમટ્ઠકસઙ્ઘં સોધેત્વા’’તિઆદિના વુત્તનયેનેવ. ‘‘સુણાતુ મે’’તિઆદિના સઙ્ઘગણપુગ્ગલે ઞાપેતિ એતાયાતિ **ઞત્તિ**, સાયેવ કમ્મં **ઞત્તિકમ્મં**, ઞત્તિયેવ દુતિયં **ઞત્તિદુતિયં**, તમેવ કમ્મં **ઞત્તિદુતિયકમ્મં**. એત્થ કિઞ્ચાપિ ઞત્તિ પઠમં ઠપિતા, કમ્મવાચાયેવ દુતિયા હોતિ, ‘‘ફસ્સપઞ્ચમા’’તિઆદીસુ (ધાતુ॰ ૩૧૬) વિય પન પટિલોમવસેન વોહારં કત્વા ‘‘ઞત્તિદુતિયા’’તિ વુત્તં. **ફસ્સપઞ્ચમા**તિ એત્થ કિઞ્ચાપિ ધમ્મસઙ્ગણિયં (ધ॰ સ॰ ૧ આદયો) ‘‘ફસ્સો હોતિ, વેદના હોતિ, સઞ્ઞા હોતિ, ચેતના હોતિ , ચિત્તં હોતી’’તિ ફસ્સં પઠમં વુત્તં, પટિલોમવસેન પન વોહારં કત્વા ‘‘ફસ્સપઞ્ચમા’’તિ ધાતુકથાયં વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં. એસેવ નયો ઞત્તિ ચતુત્થકમ્મેપિ. **એકાય ચ અનુસાવનાયા**તિ ઞત્તિતો અનુપચ્છા સાવેતબ્બાતિ

અનુસાવના, તાય, **તીહિ ચ અનુસાવનાહી**તિ ઞત્તિતોઅનુ પચ્છા, પુનપ્પુનં વા તિક્ખત્તું સાવેતબ્બાતિ **અનુસાવના**, તાહિ. **તત્થા**તિ ચતૂસુ કમ્મેસુ.

અપલોકેત્વાવાતિ એત્થ એવકારં દસ્સેન્તો આહ ''ઞત્તિકમ્માદિવસેન ન કાતબ્બ''ન્તિ. **ઞત્તિકમ્મમ્પી**તિ પિસદ્દેન ન કેવલં અપલોકનકમ્મમેવ, અથ ખો ઞત્તિકમ્મમ્પીતિ દસ્સેતિ. **ઞત્તિદુતિયકમ્મં પના**તિ એત્થ પનસદ્દો વિસેસત્થજોતકો, પક્ખન્તરજોતકો વા. **તત્થા**તિ દ્વીસુ કમ્મેસુ. **ગરુકાની**તિ અલહુકાનિ. **અવસેસાની**તિ છહિ કમ્મેહિ અવસેસાનિ, એવરૂપાનિ લહુકકમ્માનીતિ સમ્બન્ધો. ''અવસેસા''તિપિ પાઠો, સમ્મુતિયોતિ સમ્બન્ધો. **અપલોકેત્વાપી**તિ પિસદ્દો ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચં સાવેત્વાપીતિ સમ્પિણ્ડેતિ. અઞ્ઞત્થાપોહનં દસ્સેન્તો આહ ''ઞત્તિકમ્મઞત્તિચતુત્થકમ્મવસેન પન ન કાતબ્બમેવા''તિ. ઞત્તિચતુત્થકમ્મં કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ સમથક્ખન્ધકે.

વિત્થારતો પન આગતોયેવાતિ સમ્બન્ધો. **એતેસ**ન્તિ ચતુન્નં કમ્માનં. યં પન અત્થજાતં અનુત્તાનન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ચતૂસુ કમ્મેસુ. **ત**ન્તિ અત્થજાતં. **એવ**ન્તિ એવં કમ્મવગ્ગેયેવ વણ્ણયમાને. **હી**તિ લદ્ધગુણજોતકો. **સુવિઞ્ઞેય્યા**તિ સુખેન વિઞ્ઞાતબ્બા.

૨૧૯. **પાળિવસેનેવા**તિ ન અટ્ઠકથાવસેનાતિ અધિપ્પાયો.

૨૨૦. **યેના**તિ ચિત્તુપ્પાદેન. ઇમિના વિવદન્તિ અનેનાતિ **વિવાદો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **સમથેહિ ચા**તિ ચસદ્દો સમ્પિણ્ડનત્થો. તેન ન કેવલં વિવાદોયેવ, અથ ખો અધિકરણઞ્ચાતિ સમ્પિણ્ડેતિ, અથ વા **સમથેહિ ચા**તિ સમથેહિ એવ. ઇમિના સમથેહિ અધિકરીયતિ વૂપસમીયતીતિ **અધિકરણ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. વિવાદોયેવ અધિકરણં **વિવાદાધિકરણં**. **એવમાદિના નયેના**તિ આદિસદ્દેન અનુદ્ધંસનેન વદન્તિ અનેન ચિત્તુપ્પાદેનાતિ **અનુવાદો**તિઆદયો વચનત્થે સઙ્ગણ્હાતિ.

૨૨૨. **સન્ધાયભાસિતવસેના**તિ લોકવજ્જં સન્ધાય ભાસિતસ્સ વચનસ્સ વસેન. સન્ધાયભાસિતત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''યસ્મિં હી''તિઆદિ. તત્થ પથવિખણનાદિકે યસ્મિં આપત્તાધિકરણેતિ યોજના. **તસ્મિ**ન્તિ કુસલચિત્તઙ્ગે આપત્તાધિકરણે. **તસ્મા**તિ યસ્મા ન સક્કા વત્તું, તસ્મા. **ઇદ**ન્તિ ''નત્થિ આપત્તાધિકરણં કુસલ''ન્તિ વચનં, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. સન્ધાય અવુત્તં દસ્સેત્વા સન્ધાય વુત્તં દસ્સેન્તો આહ ''ઇદં પન સન્ધાય વુત્ત''ન્તિ. તત્થ **ઇદં પના**તિ કારણં પન સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો. યં આપત્તાધિકરણન્તિ યોજના. ''લોકવજ્જ''ન્તિ પદે તુલ્યાધિકરણં. લોકસ્મિં, લોકેહિ વા વજ્જેતબ્બન્તિ **લોકવજ્જં**. **ત**ન્તિ આપત્તાધિકરણં. **તત્થા**તિ આપત્તાધિકરણે. **વિકપ્પો**તિ વિવિધા કપ્પનં, વિવિધતક્કો વા. **યં પના**તિ આપત્તાધિકરણં પન. ''પણ્ણત્તિવજ્જ''ન્તિ પદે તુલ્યાધિકરણં. ભગવતો પઞ્ઞત્તિયા હેતુભૂતાય વજ્જેતબ્બન્તિ **પણ્ણત્તિવજ્જં**. **ત**ન્તિ આપત્તાધિકરણં, અકુસલં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **કિઞ્ચી**તિ અપ્પમત્તકં, આપત્તાનાપત્તિં અજાનન્તસ્સ આપજ્જનતોતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મા**તિ યસ્મા અબ્યાકતં હોતિ, તસ્મા. **તત્થા**તિ પણ્ણત્તિવજ્જભૂતે આપત્તાધિકરણે. ''આપત્તાધિકરણં...પે॰... કુસલ''ન્તિ ઇદં વચનં વુત્તન્તિ યોજના.

યદિ કુસલચિત્તો આપજ્જતિ, અથ નનુ આપત્તાધિકરણં કુલલન્તિ વત્તબ્બો ભવેય્યાતિ આહ ''સચે પના''તિઆદિ. **યન્તિ** આપત્તાધિકરણં. ''ઇદં વુચ્ચતિ...પે॰... કુસલ''ન્તિ વદેય્ય સચેતિ યોજના. એળકલોમઞ્ચ પદસોધમ્મઞ્ચ એળકલોમપદસોધમ્માનિ, તાનિ આદીનિ યેસં તાનીતિ **એળકલોમપદસોધમ્માદીનિ**, તાનિ

સમુટ્ઠાનાનિ યાસન્તિ **એળકલોમપદસોધમ્માદિસમુટ્ઠાના**, તાસં આપત્તીનમ્પીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ એળકલોમપદસોધમ્માદિસમુટ્ઠાનાસુ આપત્તીસુ. **આપત્તિયા અઙ્ગ**ન્તિ આપત્તિયા કારણં. એવં આપત્તિયા અનઙ્ગં દસ્સેત્વા તસ્સાયેવ અઙ્ગં દસ્સેન્તો આહ ''કાયવચીવિઞ્ઞત્તિવસેન પના''તિઆદિ. તત્થ **ચલિતપ્પવત્તાન**ન્તિ ચલિતેન હેતુભૂતેન પવત્તાનં. અથ વા ચલિતો ચ કાયો, પવત્તા ચ વાચાતિ **ચલિતપ્પવત્તા**, તાસં ચલિતપ્પવત્તાનં કાયવાચાનં. **તઞ્ચા**તિ કાયવાચાનં અઞ્ઞતરઞ્ચ. **અબ્યાકત**ન્તિ એત્થ ઇતિસદ્દો પરિસમાપનત્થો.

અયમત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **તેના**તિ ચિત્તેન. ''ઇદં...પે॰... સદ્ધિ''ન્તિ ઇમિના **સઞ્જાનન્તો**તિ એત્થ સંસદ્દસ્સ સુન્દરત્થં સહ આકારેન દસ્સેતિ. ''વીતિક્કમ...પે॰... કપ્પેત્વા''તિ ઇમિના **ચેચ્ચા**તિ પદસ્સ અત્થં સહ વિસેસનેન દસ્સેતિ. ''ઉપક્કમવસેન...પે॰... પેસેત્વા''તિ ઇમિના **અભિવિતરિત્વા**તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. પાળિયં યંસદ્દોવીતિક્કમવિસયોતિ આહ ''યં આપત્તાધિકરણં વીતિક્કમ''ન્તિ. ''આપજ્જતી''તિ ઇમિના પાઠસેસં દસ્સેતિ. એવં વીતિક્કમતો તસ્સ ભિક્ખુનોતિ યોજના.

અબ્યાકતવારેપીતિ પિસદ્દો અકુસલવારં અપેક્ખતિ. **તસ્સા**તિ ચિત્તસ્સ. **અજાનન્તો**તિઆદીનં પદાનમત્થો અકુસલવારે વુત્તપટિપક્ખવસેન વેદિતબ્બો. યં આપત્તાધિકરણન્તિઆદીનં પદાનમત્થો અકુસલવારેન સદિસોયેવ.

૨૨૪. અયં વિવાદો નો અધિકરણન્તિઆદીસુ એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો.

૯. અધિકરણવૂપસમનસમથકથા

૨૨૮. ચતુવગ્ગકરણે કમ્મેતિ સીમસમ્મુતિઆદિકમ્મે. **પઞ્ચવગ્ગકરણે**તિ પચ્ચન્તિમેસુ જનપદેસુ ઉપસમ્પદાદિકમ્મે. **દસવગ્ગકરણે**તિ મજ્ઝિમેસુ જનપદેસુ ઉપસમ્પદકમ્મે. **વીસતિવગ્ગકરણે**તિ અબ્ભાનકમ્મે. **કમ્મપ્પત્તા**તિ કમ્મસ્સ પત્તા યુત્તા અનુરૂપા.

૨૩૦. સમ્પટિચ્છિતબ્બન્તિ પટિગ્ગણ્હિતબ્બં. સમ્પટિચ્છિત્વા ચ પન અતિક્કામેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **ભણ્ડક**ન્તિ ચીવરાદિભણ્ડકં. **માનનિગ્ગહત્થાયા**તિ ભણ્ડનજાતાનં માનસ્સ નિગ્ગહત્થાય. **કતિપાહ**ન્તિ કતિપયાહં, દ્વીહતીહન્તિ અત્થો.

૨૩૧. અનન્તાનિ ચેવ ભસ્સાનીતિ એત્થ અનન્તસદ્દો અપરિમાણસદ્દેન અત્થતો એકોતિ આહ ''અપરિમાણાની''તિ. ''વચનાની''તિ ઇમિના **ભસ્સ**સદ્દો વચનપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **ઉબ્બાહિકાય સમ્મનિતબ્બો**તિ કેન સમ્મનિતબ્બોતિ આહ ''અપલોકેત્વા વા''તિઆદિ. ઇમિના અપલોકનકમ્મેન વા ઞત્તિદુતિયકમ્મેન વા સમ્મનિતબ્બોતિ દસ્સેતિ. અનન્તાનિ ભસ્સાનિ ધમ્મકથિકં ઉદ્ધરિત્વા બાહતિ પટિસેધેતિ ઇમાય સમ્મુતિયાતિ **ઉબ્બાહિકા**, તાય. એવં સમ્મતેહિ પન ભિક્ખૂહિ વિનિચ્છિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. વિસું નિસીદિત્વા તસ્સાયેવ પરિસાય નિસીદિત્વા વાતિ યોજના. **અઞ્ઞેહી**તિ સમ્મતભિક્ખૂહિ અઞ્ઞેહિ.

૨૩૩. તત્રસ્સાતિ એત્થ તત્ર અસ્સાતિ પદવિભાગં કત્વા તસદ્દો પરિસવિસયો પસિદ્ધવિસયો, અસ્સસદ્દો આખ્યાતિકોતિ આહ ''તસ્સં પરિસતિ ભવેય્યા''તિ. ''નેવ સુત્તં આગત''ન્તિ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ ''નો સુત્તવિભઙ્ગો''તિ વક્ખમાનત્તા માતિકં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહ ''ન માતિકા આગતા''તિ. **વિનયોપી**તિ

ખન્ધકવિનયોપિ. પિસદ્દેન સુત્તવિભઙ્ગં અપેક્ખતિ. **બ્યઞ્જનચ્છાયાયા**તિ એત્થ **છાયા**સદ્દો પટિબિમ્બે ચ પભાય ચ હોતીતિ આહ ''બ્યઞ્જનમત્તમેવા''તિ, બ્યઞ્જનપટિબિમ્બિકબ્યઞ્જનપભાવન્તભૂતં અત્થં અગ્ગહેત્વા બ્યઞ્જનપટિબિમ્બબ્યઞ્જનપભામત્તમેવ ગહેત્વાતિ અધિપ્પાયો. ''પટિસેધેતી''તિ ઇમિના **પટિબાહ**સદ્દો પટિસેધત્થોયેવ, ન મદ્દનત્થોતિ દસ્સેતિ. પટિબાહનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''જાતરૂપરજતખેત્તવત્થુપટિગ્ગહણાદીસૂ''તિઆદિ. **કિન્તિ** કેન કારણેન, કસ્મા કારણા વા. **ઇમે**તિ જાતરૂપાદિપટિગ્ગાહકે ભિક્ખૂ. **કારેથા**તિ તુમ્હે કારેય્યાથ. એય્યાથસ્સ હિ એથાદેસો. પુચ્છાયં સત્તમીવિભત્તિ હોતિ. **સુત્તે**તિ સુત્તન્તપિટકે. અપરો ધમ્મકથિકો વદતીતિ સમ્બન્ધો. **ઇમેસન્તિ** ઓલમ્બેત્વા નિવાસેન્તાનં. **એત્થા**તિ ઓલમ્બેત્વા નિવાસને.

૨૩૪. **બહુતરા ભિક્ખૂ**તિ એત્થ દ્વિગુણતિગુણાદિના અધિકા એવ બહુતરા નામાતિ આહ ''એકેનપિ અધિકા બહુતરાવા''તિ. ''કો પન વાદો''તિઆદિના ''એકેનપી''તિ એત્થ પિસદ્દસ્સ ગરહત્થં દસ્સેતિ.

તિવિધસલાકગ્ગાહકથા

૨૩૫. **સઞ્ઞત્તિયા**તિ એત્થ સઞ્ઞાપનં સઞ્ઞત્તિ, તદત્થાયાતિ દસ્સેન્તો આહ ''સઞ્ઞાપનત્થાયા''તિ. ગૂહિતબ્બોતિ **ગૂળ્હો**, સોયેવ **ગૂળ્હકો**, સલાકગ્ગાહો કાતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. વિવરિતબ્બોતિ **વિવટો**, સોયેવ **વિવટકો**. સસ્સ અત્તનો કણ્ણસમીપે જપ્પીયતિ કથીયતીતિ **સકણ્ણજપ્પો**, સોયેવ **સકણ્ણજપ્પકો**. ''નિમિત્તસઞ્ઞં આરોપેત્વા''તિ ઇમિના **વણ્ણાવણ્ણાયો કત્વા**તિ એત્થ વણ્ણસદ્દો સણ્ઠાનવાચકોતિ દસ્સેતિ. સુસણ્ઠાનદુસણ્ઠાના સલાકાયો કત્વાતિ અત્થો. **તતો**તિ વિસભાગકરણતો પરં ગહેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. સબ્બાપિ તા સલાકાયોતિ યોજના. **કત્વા**તિ પક્ખિપનં કત્વા. **વુત્તનયેના**તિ ''અલજ્જુસ્સન્નાયા''તિઆદિના વુત્તનયેન. ''યાવતતિય''ન્તિ ઇમિના **પચ્ચુક્કડ્ઢિતબ્બ**ન્તિ એત્થ પુનપ્પુનં ઉદ્ધં કડ્ઢિતબ્બન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. **અતિરેકજાતે**તિ અધમ્મવાદીહિ અતિરેકતો જાતે સતીતિ સમ્બન્ધો. **યાવતતિયમ્પી**તિ પિસદ્દો તતો ઊને એકદ્વેવારે પન કા નામ કથાતિ દસ્સેતિ.

સકણ્ણજપ્પકે પન એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. સચે સઙ્ઘત્થેરો ગણ્હાતીતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ સઙ્ઘત્થેરો. **વયોઅનુપ્પત્તા**તિ પચ્છિમવયં અનુપ્પત્તા. **એત**ન્તિ અધમ્મવાદિસલાકં. **અસ્સા**તિ સઙ્ઘત્થેરસ્સ. **ઇતરા સલાકા**તિ અધમ્મવાદિસલાકાહિ અઞ્ઞા ધમ્મવાદિસલાકા. **સો**તિ સઙ્ઘત્થેરો. **ત**ન્તિ ધમ્મવાદિસલાકં. **તતો**તિ નેવ અવબુજ્ઝનકારણા. **વુત્તનયમેવા**તિ ગૂળ્હકે વુત્તનયમેવ. વિવટો અત્થો ઇમસ્સાતિ **વિવટત્થો**.

તસ્સપાપિયસિકાવિનયકથા

૨૩૮. **પારાજિકસામન્તં નામા**તિ પારાજિકસ્સ આસન્નં નામ. **અદિન્નાદાનાદીસૂ**તિ આદિસદ્દેન મનુસ્સવિગ્ગહ ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મપારાજિકે સઙ્ગણ્હાતિ. **નિબ્બેઠયમાન**ન્તિ વેઠનરહિતં, તમેનં ભિક્ખુન્તિ સમ્બન્ધો. ઇમિના **નિબ્બેઠેન્ત**ન્તિ એત્થ અન્તસદ્દો માનસદ્દપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **અતિવેઠેતી**તિ એત્થ કેહિ અતિવેઠેતીતિ આહ ''ઇઙ્ઘાયસ્માતિઆદિવચનેહી''તિ. **તેના**તિ ચોદકેન. **મ**ન્તિ મમં. **આહા**તિ ચુદિતકો આહ. **એતસ્સા**તિ અવજાનનપટિજાનનાદિકારકસ્સ પાપિયસ્સ પુગ્ગલસ્સ. **સીલવા ભવિસ્સતી**તિ પાપિયો પુગ્ગલો સચે સીલવા ભવિસ્સતિ. **પટિપ્પસ્સદ્ધિ**ન્તિ પાપિયભાવતો પટિપ્પસ્સમ્ભનં. **નો ચે**તિ સીલવા નો ભવિસ્સતિ ચે. **તથા નાસિતો**તિ તેન તસ્સ પાપિયસિકકમ્મકરણેન નાસં ગતો ભવિસ્સતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં સમથક્ખન્ધકે.

ઇતિ સમથક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૫. ખુદ્દકવત્થુક્ખન્ધકં

ખુદ્દકવત્થુકથા

૨૪૩. ખુદ્દકવત્થુક્ખન્ધકે **મુટ્ઠિકમલ્લાતિ** મુટ્ઠિકેન મથન્તિ અઞ્ઞમઞ્ઞં હિંસન્તીતિ મુટ્ઠિકમલ્લા. ઇમિના પાળિયં પદસ્સ હેટ્ઠુપરિયં દસ્સેતિ. **ગામમુદવાતિ** એત્થ છવિરાગમણ્ડનાનુયુત્તેન મુદો મોદનં એતેસમત્થીતિ **મુદવા**, ગામે વસન્તા મુદવા **ગામમુદવાતિ** દસ્સેન્તો આહ ''છવિરાગમણ્ડનાનુયુત્તા નાગરિકમનુસ્સા''તિ. ''વણ્ણવા અહેસુ''ન્તિઆદીસુ (પારા॰ ૧૯૩; પાચિ॰ ૬૭) વિય વચનં દટ્ઠબ્બં. **થમ્ભેતિ** એત્થ ન યત્થ કત્થચિ થમ્ભો હોતિ, અથ ખો ન્હાનતિત્થે નિખણિત્વા ઠપિતથમ્ભોયેવાતિ આહ ''ન્હાનતિત્થે નિખણિત્વા ઠપિતત્થમ્ભે''તિ.

ઇટ્ઠકાસિલાદારુકુટ્ટાનન્તિ ઇટ્ઠકાકુટ્ટસિલાકુટ્ટદારુકુટ્ટાનં. **અટ્ઠપદાકારેનાતિ** અટ્ઠપદફલકાકારેન. **રાજિયોતિ** લેખાયો. **તત્થાતિ** અટ્ટાને, આકિરિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **ગન્ધબ્બહત્થકોતિ** ગન્ધબ્બાનં વીણાહત્થો વિયાતિ ગન્ધબ્બહત્થકો. દારૂહિ કતત્તા વુત્તં ''દારુમયહત્થેના''તિ. **તેનાતિ** ગન્ધબ્બહત્થેન, ગહેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **કુરુવિન્દકપાસાણચુણ્ણાનીતિ** એવંનામકસ્સ પાસાણસ્સ ચુણ્ણાનિ. **તન્તિ** કતગુળિકકલાપકં, ગહેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **વિગ્ગય્હાતિ** અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ સરીરે દળ્હં ગહેત્વાતિ દસ્સેન્તો આહ ''અઞ્ઞમઞ્ઞં સરીરેન સરીર''ન્તિ. **મકરદન્તકેતિ** મકરનામકસ્સ મચ્છસ્સ દન્તસદિસે દન્તે. **મલ્લકમૂલસણ્ઠાનેનાતિ** ખેળપટિગ્ગહપાદસણ્ઠાનેન. **ગિલાનસ્સાપીતિ** પિસદ્દો અગિલાનસ્સ પગેવાતિ દસ્સેતિ.

૨૪૪. **દન્તેતિ** મકરદન્તે. અકતં મલ્લકં **અકતમલ્લકં**. **કપાલખણ્ડં વાતિ** વાસદ્દો સમુચ્ચયત્થો. કાસકુલ્લવિરહિતત્તા વત્થવટ્ટિ **ઉક્કાસિકા** નામ. નત્થિ કાસં કુલ્લમેતિસ્સાતિ **ઉક્કાસા**, સા એવ **ઉક્કાસિકા**. **યસ્સ કસ્સચીતિ** ગિલાનાગિલાનસ્સ વા જરાદુબ્બલતરુણબલવસ્સ વા. **પિટ્ઠિન્તિ** પિટ્ઠિયં, અયમેવ વા પાઠો. પાણિતલસ્સ પુથુટ્ઠાનં **પુથુપાણિ**, તેન કતં **પુથુપાણિકં**, હત્થપરિકમ્મં, તેન વુત્તં ''હત્થપરિકમ્મં વુચ્ચતી''તિ. **સબ્બેસન્તિ** ન્હાયન્તાનં વા અન્હાયન્તાનં વા સબ્બેસં.

૨૪૫. **કણ્ણતોતિ** કણ્ણચ્છિદ્દતો. મુત્તોલમ્બકાદિવલ્લિસદિસત્તા **વલ્લિકા** નામ. **પલમ્બકસુત્તન્તિ** પરિમુઞ્ચિત્વા લમ્બિયતિ અનેનાતિ પલમ્બકં, તમેવ સુત્તં પલમ્બકસુત્તં. **વલયન્તિ** નિયુરં.

૨૪૬. દ્વીહિ માસેહિ નિયુત્તં **દુમાસિકં**. **દ્વે** અઙ્ગુલાનિ એતસ્સાતિ **દુવઙ્ગુલં**, કેસો. **ઉભયેનપીતિ** દુમાસિકદુવઙ્ગુલસઙ્ખાતેન ઉભયેનપિ . અયમ્પિ ઉક્કટ્ઠપરિચ્છેદોવ વુત્તોતિ યોજના. **તતોતિ** દુમાસિકદુવઙ્ગુલતો.

ઓસણ્ઠેન્તીતિ એત્થ ઓલિખિત્વા સમં પતિટ્ઠાપેન્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ''ઓલિખિત્વા સન્નિસીદાપેન્તી''તિ. **દન્તમયાદીસૂતિ** આદિસદ્દેન અટ્ઠિમયાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **હત્થફણેનાતિ** હત્થસઙ્ખાતેન ફણેન. **ચિક્ખલ્લેનાતિ** ચિક્ખલ્લસદિસેન નિય્યાસેન. **ઉદકતેલેનાતિ** એત્થ ઉદકઞ્ચ તેલઞ્ચાતિ ચ ઉદકસઙ્ખાતેન તેલેનાતિ ચ અત્થં નિવત્તેન્તો આહ ''ઉદકમિસ્સકેન તેલેના''તિ. ઇમિના ઉદકેન મિસ્સકં તેલં **ઉદકતેલન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **ઉદ્ધલોમેતિ** ઉટ્ઠિતલોમે. **હત્થં તેમેત્વાતિ** હત્થં ઉદકતેલેન તેમેત્વા. **ઉણ્હાભિતત્તરજોકિણ્ણસિરાનમ્પીતિ** ઉણ્હેન અભિતત્તો ચ રજેહિ ઓકિણ્ણસિરો ચ ઉણ્હાભિતત્તરજોકિણ્ણસિરા, અથ વા ઉણ્હેન અભિતત્તો સિરો એતેસન્તિ

ઉણ્હાભિતત્તસિરા, રજેહિ ઓકિણ્ણો સિરો એતેસન્તિ રજોકિણ્ણસિરા , ઉણ્હાભિતત્તસિરા ચ રજોકિણ્ણસિરા ચ ઉણ્હાભિતત્તરજોકિણ્ણસિરા, પુબ્બપદે ઉત્તરપદલોપો, તેસમ્પિ. **અલ્લહત્થેના**તિ અદ્દહત્થેન, અયમેવ વા પાઠો.

૨૪૭. યેસુ કંસપત્તાદીસુ મુખનિમિત્તં પઞ્ઞાયતિ, સબ્બાનિ તાનિ કંસપત્તાદીનિપીતિ યોજના. **યત્થ કત્થચી**તિ યસ્મિં કસ્મિંચિ આદાસે વા ઉદકપત્તે વાતિ સમ્બન્ધો. **સઞ્છવિ નુ ખો**તિ સઞ્જાતા છવિ નુ ખો, અહં જિણ્ણો અમ્હિ નુ ખો, નોતિ યોજના.

મુખં આલિમ્પન્તીતિ એત્થ કેહિ આલિમ્પન્તીતિ આહ ''વિપ્પસન્નછવિરાગકરેહિ મુખલેપનેહી''તિ. ''મનોસિલાયા''તિ ઇમિના મનોસિલા એવ **મનોસિલિકા**તિ દસ્સેતિ. **તાની**તિ લઞ્છનાનિ. **હરિતાલાદીહિપી**તિ પિસદ્દેન ન કેવલં મનોસિલિકાય એવ, અથ ખો હરિતાલાદીહિપીતિ દસ્સેતિ.

૨૪૮. ન ભિક્ખવે નચ્ચં વાતિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **નિચ્ચાપેન્તસ્સ વા**તિ પરેહિ નચ્ચાપેન્તસ્સ વા. **સાધુગીત**ન્તિ સુન્દરં અનિચ્ચતાદિપટિસંયુત્તં ગીતં, સજ્જનાનં વા. દન્તગીતમ્પિ ન વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **યન્તિ** ગીતં. **પુબ્બભાગે**તિ ગાયનતો પુબ્બભાગે. **ગાયાપેન્તસ્સાપી**તિ પરેહિ વા ગાયાપેન્તસ્સાપિ. **યં પના**તિ કિરિયાપરામસનં. યં પહરતિ, **તત્થ** પહરણે અનાપત્તીતિ યોજના. **સબ્બન્તિ** અખિલં નચ્ચગીતવાદિતં. **પસ્સતો**તિ પસ્સન્તસ્સ ચ સુણન્તસ્સ ચ. સવનમ્પિ હિ એકસેસેન વા સામઞ્ઞનિદ્દેસેન વા પસ્સનેનેવ સઙ્ગહિતં. **વિહારતો**તિ અનચ્ચઅગીતઅવાદિતટ્ઠાનવિહારતો. **વિહારન્તિ** નચ્ચગીતવાદિતટ્ઠાનવિહારં. **અસનસાલાયા**તિ ગામે ઠિતાય અસનસાલાય.

૨૪૯. સરકિરિયન્તિ સરસ્સ કિરિયં. ઇમિના **સરકુત્તિ**ન્તિ એત્થ સરસ્સ કરણં સરકુત્તીતિ વચનત્થં દસ્સેતિ. અલદ્ધં સમાધિન્તિ સમ્બન્ધો. **પચ્છિમા જનતા**તિ એત્થ સમૂહિં અવયવં વિના સમૂહસ્સ અવયવિનો અભાવા તાપચ્ચયો સ્વત્થોપિ હોતીતિ આહ ''પચ્છિમો જનો''તિ. **તં તં વત્ત**ન્તિ સુત્તન્તવત્તાદિં તં તં વત્તં. **અક્ખરાનિ વિનાસેત્વા**તિ અઞ્ઞથા વત્તબ્બાનિ અક્ખરાનિ અઞ્ઞથા વદનેન ચ દીઘાદીનિ રસ્સાદિવદનેન ચ વિનાસેત્વા. **ધમ્મે પના**તિ એત્થ સદ્દો **પન** વિસેસજોતકો. ગીતતો વિસેસોવ વેદિતબ્બોતિ હિ અત્થો. **સુત્તન્તવત્ત**ન્તિ સુત્તન્તસ્સ ઉચ્ચારણં વત્તં. એસેવ નયો ''જાતકવત્તં ગાથાવત્ત''ન્તિ એત્થાપિ. **તન્તિ** વત્તં. યદિ પન તં વિનાસેત્વા અતિદીઘં કાતું ન વટ્ટતિ, એવં સતિ યથા સુત્તન્તવત્તાદીનિ હોન્તિ, તથા કથં દસ્સેતબ્બાનીતિ આહ ''ચતુરસ્સેન વત્તેના''તિઆદિ. તત્થ **ચતુરસ્સેન વત્તેના**તિ પરિપુણ્ણેન ઉચ્ચારણવત્તેન. **પરિમણ્ડલાની**તિ સમન્તતો મણ્ડલાનિ બિમ્બાનિ પુણ્ણાનીતિ અત્થો. ''સરેન ભણિત''ન્તિ ઇમિના **સરભઞ્ઞ**ન્તિ એત્થ સરેન ભણિતબ્બન્તિ સરભઞ્ઞન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. સરભઞ્ઞે કિર અત્થીતિ સમ્બન્ધો . **તરઙ્ગવત્થાદી**નં ઉચ્ચારણવિધાનાનિ (વજિર॰ ટી॰ ચૂળવગ્ગ ૨૪૯; સારત્થ॰ ટી॰ ચૂળવગ્ગ ૩.૨૪૯; વિ॰ વિ॰ ટી॰ ચૂળવગ્ગ ૨.૨૪૮-૯) એતરહિ નત્થિ. **દ્વત્તિંસવત્તાની**તિ ચ સઙ્ખ્યામત્તમેવ અત્થિ, ન સઙ્ખ્યેય્યં. તસ્મા ટીકાસુ (સારત્થ॰ ટી॰ ચૂળવગ્ગ ૩.૨૪૯; વજિર॰ ટી॰ ચૂળવગ્ગ॰ ૨૪૯) ''તરઙ્ગવત્તાદીનં ઉચ્ચારણવિધાનાનિ નટ્ઠપયોગાની''તિ વુત્તં. **અત્થી**તિ સંવિજ્જન્તિ. અયઞ્હિ અત્થિસદ્દો નિપાતો. **તેસૂ**તિ દ્વત્તિંસવત્તેસુ. **યન્તિ** વત્તં. ઉચ્ચારણવિધાનાનિ નટ્ઠપયોગાનિપિ તેસં સબ્બેસં સામઞ્ઞલક્ખણં દસ્સેન્તો આહ ''સબ્બેસ''ન્તિઆદિ. તત્થ **સબ્બેસ**ન્તિ દ્વત્તિંસવત્તાનં, લક્ખણન્તિ સમ્બન્ધો. ''અવિનાસેત્વા''તિ વત્વા તમેવત્થં પાકટં કરોન્તો આહ ''વિકારં અકત્વા''તિ. તત્થ **વિકારકરણં** નામ યત્તકાહિ મત્તાહિ અક્ખરં પરિપુણ્ણં હોતિ, તતો અધિકમત્તાયુત્તં કત્વા કથનં, તથા અકત્વા સમણસારુપ્પેન ચતુરસ્સેન નયેન પવત્તનંયેવ લક્ખણન્તિ અત્થો.

બાહિરલોમિં ઉણ્ણિન્તિ એત્થ ''બાહિરલોમિ''ન્તિ પદં ભાવનપુંસકન્તિ આહ ''ઉણ્ણલોમાનિ બહિ કત્વા''તિ. ''ઉણ્ણપાવાર''ન્તિ ઇમિના **ઉણ્ણી**તિ એત્થ ઉત્તરપદલોપં દસ્સેતિ. અથ વા પાવારપદેન ઉણ્ણા એતસ્સ અત્થીતિ **ઉણ્ણી**તિ કત્વા તદ્ધિતપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ''તથા ધારેન્તસ્સ દુક્કટ''ન્તિ વચનસ્સ અત્થાપત્તિનયં દસ્સેન્તો આહ ''લોમાનિ અન્તો કત્વા પારુપિતું વટ્ટતી''તિ.

૨૫૧. અઙ્ગજાતં છિન્દન્તસ્સેવાતિ અઙ્ગજાતમેવ છિન્દન્તસ્સાતિ યોજના. અથ વા અઙ્ગજાતં છિન્દન્તસ્સ થુલ્લચ્ચયમેવાતિ યોજના. અહિકીટદટ્ઠાદીસુ નિમિત્તભૂતેસુ છિન્દન્તસ્સાતિ યોજના.

૨૫૨. ઉપ્પન્ના હોતીતિ પટિલાભવસેન ઉપ્પન્ના હોતિ. ઉપ્પન્નભાવં પાકટં કરોન્તો આહ ''સો''તિઆદિ. તત્થ **સો**તિ રાજગહકો સેટ્ઠિ, કીળતીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ સેટ્ઠિસ્સ. ઇદં પદં ''જાલે''તિ પદે સામ્યત્થછટ્ઠી, ''ઉપ્પન્ના હોતી''તિ પદે સમ્પદાનં. **તન્તિ** ચન્દનગણ્ઠિં. **અસ્સા**તિ સેટ્ઠિસ્સ. ઇદં પદં ''પુરિસા''તિ પદે સામ્યત્થછટ્ઠી, ''અદંસૂ''તિ પદે સમ્પદાનં. **વિકુબ્બનિદ્ધી**તિ વિવિધં, વિકારં વા કુબ્બનવસેન પવત્તા ઇદ્ધિ (પટિ॰ મ॰ ૩.૧૨-૧૬; વિસુદ્ધિ॰ ૨.૩૬૯-૩૭૩). **અધિટ્ઠાનિદ્ધી**તિ અધિટ્ઠાનવસેન પવત્તા ઇદ્ધિ (પટિ॰ મ॰ ૩.૧૨-૧૬; વિસુદ્ધિ॰ ૨.૩૬૯-૩૭૩).

ગિહી ઉપનામેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **બ્યઞ્જનં કત્વા**તિ બ્યઞ્જનં પક્ખિપનં કત્વા. **તન્તિ** સુવણ્ણતટ્ટિકાદિં. **આમસિતુમ્પી**તિ પિસદ્દો પગેવ પટિગ્ગણ્હિતુન્તિ દસ્સેતિ. **સઙ્ઘિકપરિભોગેન વા**તિ **વા**સદ્દો પનસદ્દત્થો. સઙ્ઘિકપરિભોગેન પનાતિ હિ અત્થો. **ગિહિવિકટાનિ વા**તિ **વા**સદ્દો સમ્પિણ્ડનત્થો. ગિહિવિકટાનિ ભાજનાનિપિ વટ્ટન્તીતિ હિ અત્થો. કંસલોહવટ્ટલોહાનં સભાગત્તા વુત્તં ''કંસ...પે॰... સઙ્ગહિતો''તિ.

૨૫૩. ''લિખિતુ''ન્તિ એતં વુત્તન્તિ યોજના. **પકતિમણ્ડલન્તિ** એત્થ કિં મકરદન્તમત્તમ્પિ અચ્છિન્નમણ્ડલન્તિ આહ ''મકરદન્તચ્છિન્નકમણ્ડલમેવા''તિ.

૨૫૪. પહરિત્વાતિ આવટ્ટનતો અઞ્ઞમઞ્ઞં પહરિત્વા. તયો પત્તે ઉપરુપરિ ઠપેતું વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **ભૂમિઆધારકો** નામ ભૂમિયા આસન્નો દન્તાદીહિ કતો વલયાધારકો. **દારુઆધારકો** નામ એકદારુના કતો આધારકો. **દણ્ડાધારકો** નામ ચતુદણ્ડતો પટ્ઠાય બહૂહિ દણ્ડેહિ કતો આધારકો. **તત્થા**તિ ભમકોટિસદિસદારુ આધારકતિદણ્ડકાધારેસુ. **ગહેત્વા એવા**તિ પત્તં ગહેત્વા એવ, એકમેવ ઠપેતબ્બં ઇતિ વુત્તન્તિ યોજના.

તત્થેવાતિ મિઢ્ઢન્તેયેવ. **વિત્થિણ્ણાયા**તિ વિત્થારાય. **બાહિરપસ્સે**તિ કુટ્ટસ્સ બાહિરપસ્સે. **કતાયા**તિ કુટ્ટસ્સ થિરભાવત્થં કતાય. **એત્થા**તિ પરિભણ્ડન્તે.

યં વત્થં પત્થરિત્વા પત્તો ઠપિયતીતિ વત્થં **ચોળકં** નામાતિ યોજના. **તસ્મિં પના**તિ ચોળકે પન. **યત્થા**તિ યસ્સં વાલિકાયં. **ન દુસ્સતી**તિ પત્તો ન દુસ્સતિ. **પત્તમાળકન્તિ** પત્તસ્સ ઠપનત્થાય કતં અટ્ટં. **ભણ્ડકુક્ખળિકા**તિ પત્તાદિભણ્ડકાનં પક્ખિપના ઉક્ખળિકા. **યત્થ કત્થચી**તિ ભિત્તિખીલાદિકે યસ્મિં કસ્મિંચિ. **લગ્ગેન્તસ્સા**તિ પત્તં થવિકાય લગ્ગેન્તસ્સ. નિસીદનસયનત્થં વા કતં હોતૂતિ યોજના. **અઞ્ઞેના**તિ પત્તતો અઞ્ઞેન. **અટ્ટકછન્નેના**તિ અટ્ટપતિરૂપેન, અટ્ટકસદિસેનાતિ અત્થો. **તત્થા**તિ અટ્ટકછન્નેન ઠપિતે મઞ્ચપીઠે. અંસે બદ્ધિયતિ અનેનાતિ **અંસબદ્ધો**, સોયેવ **અંસબદ્ધકો**, તેન લગ્ગેત્વાતિ સમ્બન્ધો. છત્તે ઠપેતું ન વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. ભત્તેન પૂરો **ભત્તપૂરો**, પત્તો. બન્ધિત્વા ઠપિતે છત્તે વા અટ્ટકં કત્વા ઠપિતે છત્તે વાતિ યોજના. યો કોચિ ભત્તપૂરોપિ તુચ્છપત્તોપીતિ સમ્બન્ધો.

૨૫૫. યસ્સાતિ ભિક્ખુનો. હત્થે પત્તો અત્થિ, સો એવ ભિક્ખુ **પત્તહત્થો** ન હોતિ, અપિચ ખો પન હત્થે વા પિટ્ઠિપાદે વા યત્થ કત્થચિ સરીરાવયવે પત્તસ્મિં સતીતિ યોજના. એસેવ નયો અનન્તરવાક્યેપિ. ઇમેહિ વાક્યેહિ ''પત્તહત્થો''તિ ચ ''કવાટં પણામેતુ''ન્તિ ચ ઉપલક્ખણમત્તમેવાતિ દસ્સેતિ. સૂચિં વા અવાપુરિતુન્તિ સમ્બન્ધો. **કુચ્છિકાય વા**તિ **વા**સદ્દો ''સરીરાવયવેના''તિ પદં અપેક્ખતિ.

લાબુકટાહન્તિ લમ્બતીતિ **લાબુ**, લાબુયા કટાહં લાબુકટાહં. ''તાવકાલિક''ન્તિ ઇમિના એકવારમેવ તેન આમિસં ગહેત્વા પરિભુઞ્જિત્વા છડ્ડેતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. **ઘટિકપાલ**ન્તિ ભાજનકપાલં. **અભું મે**તિ અવડ્ઢિ મય્હં, ઉપ્પજ્જિત્થાતિ અત્થો. ''અભુ મે''તિ (મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૪૯; મ॰ નિ॰ ટી॰ ૨.૧૪૯) વત્તબ્બે નિગ્ગહિતાગમવસેન એવં વુત્તં. **ઉત્રાસવચન**ન્તિ ઉત્રાસેન વચનકારણં પદં. **દિન્નકમેવા**તિ પરેહિ દિન્નકમેવ આમિસન્તિ સમ્બન્ધો.

ચમ્બેત્વાતિ મુખેન ચમ્બેત્વા. **અપવિદ્ધામિસાની**તિ છડ્ડિતાનિ આમિસાનિ. **એતેસૂ**તિ ચલકાદીસુ. **અનુચ્છિટ્ઠં સુદ્ધપત્ત**ન્તિ નત્થિ ઉચ્છિટ્ઠો એત્થાતિ **અનુચ્છિટ્ઠો**, સુદ્ધપત્તો, તં. **ઉચ્છિટ્ઠહત્થેના**તિ ઉચ્છિટ્ઠો એત્થ અત્થીતિ ઉચ્છિટ્ઠો, સોયેવ હત્થો ઉચ્છિટ્ઠહત્થો, તેન. વામહત્થેન આસિઞ્ચિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ સુદ્ધપત્તે. **એત્તાવતાપી**તિ એત્તકેન એકઉદકગેણ્ડુસગહણમત્તેનાપિ. **સો**તિ સુદ્ધપત્તો. **હત્થં પના**તિ ઉચ્છિટ્ઠહત્થમ્પિ. પનસદ્દો હેત્થ સમ્પિણ્ડનત્થો. યં અટ્ઠિં વા યં ચલકં વાતિ યોજના. **તત્થા**તિ મચ્છમંસફલાદીસુ. **ત**ન્તિ અટ્ઠિચલકં. **યં પના**તિ અટ્ઠિચલકાદિં પન, પટિખાદિતુકામોતિ સમ્બન્ધો, પુન ખાદિતુકામોતિ અત્થો. **તત્થેવા**તિ પત્તે એવ. **કત્વા**તિ ઠપનં કત્વા. યં કિઞ્ચિ અટ્ઠિકણ્ટકાદિન્તિ સમ્બન્ધો.

૨૫૬. સત્થકવેઠનકન્તિ સત્થકસ્સ વેઠનકરણં. પિપ્ફલિકં વા દણ્ડસત્થકં નામાતિ યોજના. પિપ્ફાલેતિ એતાયાતિ **પિપ્ફલિ**, સાયેવ **પિપ્ફલિકં. અઞ્ઞમ્પી**તિ પિપ્ફલિકતો અઞ્ઞમ્પિ. યંકિઞ્ચિ દણ્ડં યોજેત્વા કતસત્થકં વા દણ્ડસત્થકં નામાતિ યોજના. ઇમિના દણ્ડેન યોજિતં સત્થકં **દણ્ડસત્થક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

મલગ્ગહિતાતિ અયમલગ્ગહિતા. **કિણ્ણેના**તિ મદિરાદિબીજેન કિણ્ણેન. **તેના**તિ પાસાણચુણ્ણસઙ્ખાતેન સરિતકેન. **મક્ખેતુ**ન્તિ સૂચિં મક્ખેતું. મક્ખિતમધુસિત્થકં તં સરિતકં પરિભિજ્જતીતિ યોજના. **મધુસિત્થકપિલોતિક**ન્તિ મધુસિત્થકેન મક્ખિતં પિલોતિકં. **તત્થા**તિ નિસ્સેણિયં. યાય રજ્જુયા કથિને બન્ધન્તિ, સા રજ્જુ **કથિનરજ્જુ** નામાતિ યોજના. **તત્થા**તિ દીઘસ્સ ભિક્ખુનો પમાણેન કતે કથિને. **દણ્ડકે**તિ કથિનદણ્ડકમ્હિ. **તસ્સા**તિ દીઘસ્સ ભિક્ખુનો પમાણેન કતસ્સ કથિનસ્સ. **ઇતરસ્સ ભિક્ખુનો**તિ દીઘભિક્ખુતો ઇતરસ્સ રસ્સભિક્ખુનો.

દણ્ડકથિનપમાણેન કતસ્સ કટસારકસ્સાતિ યોજના. ''દ્ગુણકરણ''ન્તિ ઇમિના **પિદલક**ન્તિ દ્ગુણકરણસઙ્ખાતસ્સ કિરિયાવિસેસસ્સ નામન્તિ દસ્સેતિ. **વિનન્ધનરજ્જુ**ન્તિ વિસેસેન નહિયતિ બન્ધિયતિ એતાયાતિ વિનન્ધના, સાયેવ રજ્જુ વિનન્ધનરજ્જુ, તમેવત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''વિનન્ધિતું રજ્જુ''ન્તિ. **વિનન્ધનસુત્તક**ન્તિ એત્થાપિ એસેવ નયો. **તેન સુત્તકેના**તિ વિનન્ધનસુત્તકેન. **તત્થા**તિ ખુદ્દકનિસ્સેણિયં કાચિ સુત્તન્તરિકાયોતિ સમ્બન્ધો. **પમાણસઞ્ઞાકરણ**ન્તિ સુત્તન્તરિકપમાણસ્સ સઞ્ઞાકરણં. કાળસુત્તેન સઞ્ઞાકરણં વિય હલિદ્દિસુત્તેન સઞ્ઞાકરણન્તિ યોજના. **અઙ્ગુલિયા પટિગ્ગણ્હન્તી**તિ એત્થ ''પટિગ્ગણ્હન્તી''તિ પદસ્સ ''અઙ્ગુલિયા''તિ કરણસ્સેવ વુત્તત્તા કમ્મસ્સ અવુત્તત્તા તસ્સ કમ્મં દસ્સેતું વુત્તં ''સૂચિમુખ''ન્તિ. **અઙ્ગુલિકોસક**ન્તિ અઙ્ગુલિકઞ્ચુકં.

૨૫૭. પાતિચઙ્કોટકાદિન્તિ એત્થ **પાતિ** નામ પટિગ્ગહસણ્ઠાનેન કતો સૂચિઆદિભણ્ડઠપનો ભાજનવિસેસો. **આકિરિત્વા**તિ પક્ખિપિત્વા. **ઓધુનિત્વા**તિ પપ્ફોટેત્વા. **ઘનદણ્ડક**ન્તિ નિરન્તરદણ્ડકં. **અન્તોકત્વા**તિ કથિનસ્સ

અન્તોકત્વા.

૨૫૮. વિનન્ધિત્વાતિ ચોળકેન વિનન્ધિત્વા.

૨૫૯. અપરિસ્સાવનકસ્સેવ ભિક્ખુનોતિ યોજના. યો પન યાચતીતિ સમ્બન્ધો. **મજ્ઝેદણ્ડકે**તિ દણ્ડકસ્સ મજ્ઝે. **ઉદક**ન્તિ અકપ્પિયઉદકં. **ત**ન્તિ ઉદકં. **ય**ન્તિ પરિસ્સાવનં. ઉદકં પરિસુદ્ધં હુત્વા સવતિ ગચ્છતિ પવત્તતિ અનેનાતિ **પરિસ્સાવનં**. યં ઉદકે ઓત્થરિત્વા ઘટેન ઉદકં ગણ્હન્તિ, તં **ઓત્થરકં** નામાતિ યોજના. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''તં હી''તિઆદિ. **ત**ન્તિ પરિસ્સાવનં, બન્ધિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તેસૂ**તિ ચતૂસુ ખાણુકેસુ. **સબ્બપરિયન્તે**તિ સબ્બપરિસ્સાવનસ્સ પરિયન્તે મોચેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **ઓત્થરિત્વા**તિ ઓગાહેત્વા. **ચીવરકુટિકા**તિ ચીવરેન કતા કુટિકા, સા મકસાનં પરિત્તાણત્થં કતત્તા **મકસકુટિકા**તિ વુચ્ચતિ.

૨૬૦. સેમ્હાદિદોસુસ્સન્નકાયાતિ સેમ્હાદિદોસેહિ ઉસ્સન્નકાયા. **અગ્ગળત્થમ્ભો**તિ કવાટત્થમ્ભો. **યત્થા**તિ અગ્ગળત્થમ્ભે. **તત્થા**તિ દ્વારબાહાય. **તત્થા**તિ અગ્ગળપાસકે. **ધૂમો નિક્ખમતિ એતેના**તિ **ધૂમનેત્તો**, છિદ્દો. તેન વુત્તં ''ધૂમનિક્ખમનછિદ્દ''ન્તિ . ''ગન્ધેહી''તિ ઇમિના ''વાસેતુ''ન્તિ પદસ્સ કરણં દસ્સેતિ. ''ઉદકઠપનટ્ઠાન''ન્તિ ઇમિના **ઉદકટ્ઠાન**ન્તિ એત્થ ઉદકસ્સ ઠપનં ઠાનં ઉદકટ્ઠાનન્તિ મજ્ઝેપદલોપસમાસં દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ ઉદકટ્ઠાને. **કોટ્ઠકો**તિ એત્થ ન યત્થ કત્થચિ, યસ્સ કસ્સચિ વા કોટ્ઠકો હોતિ, અપિ ચ ખો પન દ્વારે એવ, દ્વારસ્સેવ વા કોટ્ઠકોતિ આહ ''દ્વારકોટ્ઠકો''તિ.

૨૬૧. પરિકમ્મન્તિ પિટ્ઠિઆદિપરિકમ્મં. પટિચ્છાદિયતિ ઇમાયાતિ **પટિચ્છાદિ**, વત્થમેવ પટિચ્છાદિ **વત્થપટિચ્છાદિ. ઉદકં ન હોતી**તિ એત્થ પાનોદકં નિવત્તેન્તો આહ ''ન્હાનોદકં ન હોતી''તિ.

૨૬૨. પણ્ણિકાનં તુલં વિય ઉદકઉબ્બાહનકતુલન્તિ યોજના. **દીઘવરત્તાદીહી**તિઆદિસદ્દેન રજ્જુ આદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **અરહત્થઘટિયન્તં** નામ ચક્કસણ્ઠાનં અનેકારં અરે અરે ઘટાનિ બન્ધિત્વા એકેન વા દ્વીહિ વા પરિબ્ભમિયમાનં યન્તં. અરસઙ્ખાતેસુ હત્થેસુ ઘટા બન્ધિતબ્બા એત્થાતિ **અરહત્થઘટિ**, તમેવ યન્તં અરહત્થઘટિયન્તં. **ચમ્મભાજન**ન્તિ ચમ્મમયં ભાજનં. **અપરિક્ખિત્તા હોતી**તિ ચન્દનિકા અપાકારા હોતિ. ઉદકપુઞ્જનં વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મિ**ન્તિ ઉદકપુઞ્જને. ''ઉદકપુઞ્જની''તિપિ પાઠો. એવં સતિ તાય ઉદકપુઞ્જનિયાતિ અત્થો. **પચ્ચુદ્ધરિતુ**ન્તિ અપનેતું.

૨૬૩. આ સમન્તતો વિદ્ધં પક્ખપાસકમેત્થાતિ **આવિદ્ધપક્ખપાસકં. મણ્ડલે**તિ કણ્ણિકમણ્ડલમ્હિ. કતં કૂટઞ્ચ છદનઞ્ચ એત્થાતિ **કતકૂટચ્છદનં**, જન્તાઘરં, તસ્સ. **એત**ન્તિ ''નિલ્લેખજન્તાઘર''ન્તિ એતં નામં. ''ચત્તારો માસે''તિ ઇમિના ''**ચતુમાસ**''ન્તિ દિગુસમાસસ્સ વાક્યં દસ્સેતિ.

૨૬૪. નમતકન્તિ એત્થ હેટ્ઠા વુત્તનમતકતો (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૫૬) વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''એળકલોમેહી''તિઆદિ. **અવાયિમ**ન્તિ વાયિત્વા ન કતં. **ચમ્મખણ્ડપરિહારેના**તિ ચમ્મખણ્ડં વિય અધિટ્ઠાનવિકપ્પનઅપનયનેન, પરિભુઞ્જિતબ્બન્તિ અત્થો. **પેળાયા**તિ અટ્ટંસાદિઆકારેન કતાય મઞ્જૂસાય. **એત**ન્તિ ''આસિત્તકૂપધાન''ન્તિ એતં નામં. **દારુમયાપી**તિ પિસદ્દો ન તમ્બલોહરજતમયા એવાતિ દસ્સેતિ. **એત્થેવા**તિ મળોરિકાયમેવ. **આધારકસઙ્ખેપગમનતો**તિ આધારકે સઙ્ખેપં ગમનતો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. પુબ્બે પત્તરક્ખનત્થં

આધારકો અનુઞ્ઞાતો, ઇદાનિ ભુઞ્જનત્થન્તિ દટ્ઠબ્બં. એકો ભિક્ખુ ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **સેસક**ન્તિ ગહેતબ્બફલપૂવેહિ સેસકં. **તસ્મિં ખણે**તિ તસ્મિં ભુઞ્જનક્ખણે.

૨૬૫. **એકેકેનપિ અઙ્ગેના**તિ પિસદ્દો સમ્ભાવનત્થો, તતો પન અધિકેહિ અઙ્ગેહિ પગેવાતિ હિ અત્થો. સમન્નાગતસ્સ ઉપાસકસ્સ નિક્કુજ્જિતુન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ઉપાસકસ્સ. **ન ગહેતબ્બો**તિ સઙ્ઘેન ન ગહેતબ્બો. અસુકસ્સ ઉપાસકસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **ઉક્કુજ્જનકાલે**તિ પત્તસ્સ ઉક્કુજ્જનકાલે. **યાચાપેત્વા**તિ પત્તનિકુજ્જિતેન ઉપાસકેન યાચાપેત્વા. **હત્થપાસ**ન્તિ સઙ્ઘસ્સ હત્થપાસં.

૨૬૮. **પુરક્ખત્વા**તિ એત્થ પુરસદ્દસ્સ અગ્ગત્થભાવઞ્ચ કરસદ્દસ્સ ખાદેસભાવઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''અગ્ગતો કત્વા''તિ. **સો**તિ બોધિરાજકુમારો, સન્થરીતિ સમ્બન્ધો. **લચ્છામી**તિ લભિસ્સામિ, એસ બોધિરાજકુમારો પુત્તલાભાય અભબ્બોતિ યોજના. અક્કમને દોસં દસ્સેન્તો આહ ''યદી''તિઆદિ. **પચ્છા**તિ અક્કમનતો પચ્છા. **અય**ન્તિ ભગવા. **ઇદ**ન્તિ કારણં. **તાવા**તિ સિક્ખાપદપઞ્ઞત્તિતો, સિક્ખાપદપઞ્ઞત્તિયા વા પઠમં. **પરિભવતો**તિ ગિહીનં પરિભવતો.

મઙ્ગલત્થાયાતિ અરોગાદિકસ્સ મઙ્ગલસ્સ અત્થાય. **ધોતપાદક**ન્તિ એત્થ ધોતેહિ પાદેહિ અક્કમનટ્ઠાને અત્થરિતં ધોતપાદકન્તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ધોતપાદકં નામા''તિઆદિ. તત્થ ''પચ્ચત્થરણં અત્થત''ન્તિ ઇમિના ''ધોતપાદક''ન્તિ એત્થ ણિકપચ્ચયસ્સ અત્થરિતત્થે પવત્તભાવં દસ્સેતિ.

૨૬૯. **પદુમકણ્ણિકાકાર**ન્તિ પદુમકણ્ણિકસણ્ઠાનં. કતં પાદઘંસનં **કતકં** નામાતિ યોજના. **ત**ન્તિ કતકં, પટિક્ખિત્તમેવાતિ સમ્બન્ધો. પોત્થકેસુ તંસદ્દો ગલિતોતિ દટ્ઠબ્બો. **બાહુલ્લિકાનુયોગત્તા**તિ પચ્ચયબહુલભાવાય અનુયોગત્તા. **પાસાણફેણકોપી**તિ પાસાણઅબ્બુદમ્પિ. **બીજની**તિ ચતુરસ્સબીજની. **ત**ન્તિ વિધૂપનં, કતં હોતૂતિ સમ્બન્ધો. ઇધાપિ તંસદ્દો ગલિતો. વેળુદન્તવિલીવેહિ વા મોરપિઞ્છેહિ વા ચમ્મવિકતીહિ વા કતં હોતૂતિ યોજના. સબ્બં વિધૂપનન્તિ સમ્બન્ધો. પાળિયં **તાલવણ્ટ**ન્તિ સહ વણ્ટેન કતં તાલં તાલવણ્ટં, તાલસદ્દેન તંમયા મણ્ડલબીજની ગહેતબ્બા વિકારીવિકારભાવેન સમ્બન્ધત્તા. **મકસબીજની**તિ મકસાનં પલાયનકબીજની, દન્તમયવિસાણમયદણ્ડકાપિ મકસબીજની વટ્ટતીતિ યોજના. ''વાકમયબીજનિયા''તિ પદં ''સઙ્ગહિતા''તિ પદે આધારો, કરણં વા.

૨૭૦. **યસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ ચક્ખું વા દુબ્બલં હોતીતિ યોજના. **અઞ્ઞો**તિ કાયડાહાદીહિ આબાધેહિ અઞ્ઞો, કોચિ આબાધો વા ઉપ્પજ્જતીતિ યોજના. ''વસ્સે પના''તિ પદં ''ચીવરગુત્તત્થ''ન્તિ પદે એવ સમ્બન્ધિતબ્બં. **ચીવરગુત્તત્થ**ન્તિ ચીવરસ્સ વસ્સતેમનતો ગુત્તત્થં, વાળમિગચોરભયેસુ સન્તેસૂતિ સમ્બન્ધો. તાલપણ્ણાદિના એકેન પણ્ણેન કતં છત્તં **એકપણ્ણચ્છત્તં. સબ્બત્થેવા**તિ સબ્બેસુ એવ ગામારઞ્ઞેસુ.

''અસિ અસ્સા''તિ ઇમિના **અસિસ્સા**તિ પદસ્સ અનવકાસવિધિં દસ્સેતિ. **અસી**તિ ખગ્ગો. **અસ્સા**તિ ચોરસ્સ, અસીતિ સમ્બન્ધો. **વિજ્જોતલતી**તિ એત્થ અલપચ્ચયો રૂપસિદ્ધિમત્તોવાતિ આહ ''વિજ્જોતતી''તિ. ''ચતુહત્થોયેવા''તિ ઇમિના પમાણયુત્તોતિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **તતો**તિ ચતુહત્થતો. **સબ્બેસ**ન્તિ ગિલાનાગિલાનાનં. ''સક્કા પના''તિ પદં ''ન વટ્ટતી''તિ પદે કત્તા, ''દાતબ્બા''તિ પદે કમ્મં. સમ્મન્નિત્વાવ દાતબ્બા, ન વિના સમ્મુતિયાતિ અધિપ્પાયો.

૨૭૩. આગતન્તિ ઉદરિયતો નિક્ખમિત્વા આગતં. **ઉગ્ગારન્તિ** ગલતો ઉગ્ગારં ભોજનન્તિ સમ્બન્ધો. **સન્ધારેત્વાતિ** પતિટ્ઠાપેત્વા. અસન્ધારિતમેવ હુત્વાતિ સમ્બન્ધો.

યન્તિ ખાદનીયભોજનીયં, પતિતન્તિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** ખાદનીયભોજનીયં, ગહેત્વા પરિભુઞ્જિતુન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇદન્તિ** વચનં.

૨૭૪. કુબ્બં કરિસ્સામીતિ એત્થ કરિયતિ ઉચ્ચારિયતીતિ કુબ્બન્તિ વુત્તે સદ્દોતિ આહ ''સદ્દં કરિસ્સામી''તિ. **સદ્દન્તિ** ''અયં મં ભિક્ખુ વિપ્પકરોતી''તિ ઉચ્ચાસદ્દં. **નખાદીહીતિ**આદિસદ્દેન મુખકુટ્ટે સઙ્ગણ્હાતિ. **અનુરક્ખનત્થન્તિ** અનુદયેન પાલનત્થં. **નખચ્છેદનન્તિ** નખં છિન્દતિ અનેનાતિ નખચ્છેદનં, સત્થકાદિ. વીસતિમટ્ઠન્તિ એત્થ વીસતિયા નખાનં મટ્ઠં વીસતિમટ્ઠન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''વીસતિપિ નખે''તિઆદિ. **લિખિતમટ્ઠેતિ** લિખિતે હુત્વા મટ્ઠે. **કારાપેન્તીતિ** નહાપિતે કારાપેન્તિ. **નખતોતિ** નખતો વા નખન્તરતો વા. **અપકડ્ઢિતુન્તિ** કડ્ઢિત્વા અપનેતું.

૨૭૫. ખુરકોસકન્તિ ખુરસ્સ ઠપનકં. **કત્તરિયાતિ** કન્તિયતિ છિન્દિયતિ ઇમાયાતિ કત્તરિ, અયોમયો એકો ઉપકરણવિસેસો, તાય. ''છેદાપેન્તી''તિ ઇમિના **કપ્પાપેન્તીતિ** એત્થ કપ્પસદ્દસ્સ વિધ્યત્થં અધિપ્પાયેન દસ્સેતિ. **મસ્સું વડ્ઢાપેન્તીતિ** એત્થ મસ્સું વડ્ઢેત્વા રુહાપેન્તીતિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''મસ્સું દીઘં કારાપેન્તી''તિ. **એળકમસ્સૂતિ** એળકસ્સ વિય મસ્સૂતિ એળકમસ્સુ. ''ગોલોમિક''ન્તિ વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. ''ચતુકોણ''ન્તિ ઇમિના **ચતુરસ્સન્તિ** એત્થ અંસસદ્દો કોણત્થોતિ દસ્સેતિ. ચતુરસ્સન્તિ એત્થ હિ ''ચતુરંસ''ન્તિ વત્તબ્બે નિગ્ગહિતસ્સ લોપં કત્વા પરસ્સ સકારસ્સ દ્વેભાવં કત્વા ''ચતુરસ્સ''ન્તિ વુત્તં. **લોમસંહરણન્તિ** લોમાનં અપનયનં. **લોમરાજિટ્ઠપનન્તિ** લોમલેખાઠપનં. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બેસુ, મસ્સુકપ્પનાદીસૂતિ સમ્બન્ધો. **ગણ્ડવણરુધિઆબાધપચ્ચયાતિ** ગણ્ડો ચ વણો ચ રુધિ ચ ગણ્ડવણરુધયો, તેયેવ આબાધા ગણ્ડવણરુધિઆબાધા, તેસં પચ્ચયા. **વણોતિ** મહન્તો વણો. **રુધીતિ** ખુદ્દકો વણો. **સક્ખરાદીહીતિ** સક્ખરમધુસિત્થકેહિ. **સણ્ડાસોતિ** સુટ્ઠુ લોમં ડંસતીતિ સણ્ડાસો. **યન્તિ** લોમં, ઠિતન્તિ સમ્બન્ધો. કત્થ ઠિતન્તિ આહ ''ભમુકાય વા''તિઆદિ. કિં હુત્વા ઠિતન્તિ આહ – ''ઉગ્ગન્ત્વા વિભચ્છં ઠિત''ન્તિ, વિભચ્છં હુત્વા ઠિતન્તિ યોજના. વિસેસેન સોભણં ભક્ખતીતિ **વિભચ્છો**, અસોભણો. ''વિગચ્છ''ન્તિપિ પાઠો, વિરૂપં ગચ્છતિ, ગમયતીતિ વા **વિગચ્છો**. તત્થ પુરિમપાઠોયેવ મૂલપાઠોતિ દટ્ઠબ્બોતિ. પલિતં વા અપલિતં વા તાદિસં લોમન્તિ યોજના.

૨૭૭. કંસપત્થરિકાતિ એત્થ કંસઆપણે પત્થરન્તિ પસારેન્તીતિ કંસપત્થરિકાતિ વુત્તે કંસભણ્ડવાણિજા ગહેતબ્બાતિ આહ ''કંસભણ્ડવાણિજા''તિ. વાસિદણ્ડાદીનં અપાતનત્થં બન્ધતિ અનેન લોહેનાતિ **બન્ધનં**, તમેવ મત્તં અપ્પન્તિ બન્ધનમત્તં.

૨૭૮. નિક્ખમન્તેનાતિ આરામતો નિક્ખમન્તેન. **યત્થાતિ** યસ્મિં ઠાને. ''સરિત્વા''તિ ઇમિના અસરિત્વા પિણ્ડાય ચરિતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. **બહુરજ્જુકન્તિ** બહૂ રજ્જુયો એતસ્સાતિ બહુરજ્જુકં. ઇમિના કલાપેન બહુરજ્જૂનં સમૂહેન કત્તબ્બન્તિ **કલાપુકન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ, ઇકારસ્સુકારો. **દેડ્ડુભકન્તિ** એત્થ દેડ્ડુભસદ્દેન તસ્સ સીસં ગહેતબ્બં એકદેસૂપચારેન, દેડ્ડુભં વિયાતિ દેડ્ડુભકં, સદિસત્થે કપચ્ચયો હોતિ. તેન વુત્તં ''ઉદકસપ્પસીસસદિસ''ન્તિ. ''મુરજવટ્ટિસણ્ઠાન''ન્તિ ઇમિના મુરજસદ્દેન મુરજવટ્ટિ ગહેતબ્બા તસ્સ વિકારત્તા, તેન સદિસં **મુરજન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **વેઠેત્વાતિ** બહુરજ્જુકે એકતો વેઠેત્વા. **મદ્દવીણસદ્દો** પામઙ્ગપરિયાયો. મદ્દવીણં વિયાતિ **મદ્દવીણં**. તેન વુત્તં ''પામઙ્ગસણ્ઠાન''ન્તિ. ''પગેવ બહૂની''તિ ઇમિના ''એકમ્પી''તિ એત્થ પિસદ્દસ્સ

સમ્ભાવનત્થં દસ્સેતિ. **મચ્છકણ્ટકવાયિમા**તિ મચ્છકણ્ટકં વિય દસ્સેત્વા વાયિમા. **કુઞ્જરચ્છિકાદિભેદા**તિ વારણઅચ્છિકાદિભેદા. વારણો હિ કું ભૂમિં જરાપેતીતિ **કુઞ્જરો**તિ (વિ॰ વ॰ અટ્ઠ॰ ૩૧; અ॰ નિ॰ ટી॰ ૧.૧.૨) ચ કુઞ્જે નિકુઞ્જે રમતીતિ **કુઞ્જરો**તિ ચ વુચ્ચતિ. તસ્સ અચ્છિ વિયાતિ **કુઞ્જરચ્છિકં**, તં આદિ યેસં તાનીતિ કુઞ્જરચ્છિકાદીનિ, તેસં ભેદાતિ **કુઞ્જરચ્છિકાદિભેદા**. આદિસદ્દેન ગોણચ્છિકાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. ''કુઞ્ચિકાકોસકસણ્ઠાન''ન્તિ ઇમિના સૂકરસ્સ અન્તં વિય **સૂકરન્તક**ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. સૂકરસ્સ હિ અન્તં કુઞ્ચિકાકોસકં વિય મજ્ઝે સુસિરો હોતિ. **સૂકરન્તકં અનુલોમેતી**તિ સૂકરન્તકેન અનુલોમેતિ. **દસાસુયેવા**તિ કાયબન્ધનસ્સ અન્તેસુયેવ. **એત્થા**તિ દસાસુ. ''ચતુન્નં ઉપરિ ન વટ્ટતી''તિ ઇમિના મુરજદસા તતો ઉપરિ વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. **વેઠેત્વા**તિ રજ્જું વત્થેન વેઠેત્વા. **મુદ્દિકસણ્ઠાનેના**તિ વરકસીસસણ્ઠાનેન. **એવં સિબ્બિતા**તિ એવં સિબ્બિયમાના. **હી**તિ ફલજોતકો. **પાસન્તો**તિ પાસકોટિ.

૨૮૦. ઓલમ્બકં કત્વા નિવત્થં **હત્થિસોણ્ડકં** નામાતિ યોજના. **ચોળિકઇત્થીન**ન્તિ ચોળરટ્ઠે નિવાસીનં ઇત્થીનં. હત્થિયા સોણ્ડો વિય હત્થિસોણ્ડકં નિવત્થં. મચ્છવાલં વિયાતિ **મચ્છવાલકં**. ચત્તારો કણ્ણા એતસ્સ નિવત્થસ્સાતિ **ચતુકણ્ણકં**. તાલવણ્ટં વિયાતિ **તાલવણ્ટકં**. સતં વલિનો એતસ્સ નિવત્થસ્સાતિ **સતવલિકં**. ''અનેકક્ખત્તુ''ન્તિ ઇમિના ''સતવલિક''ન્તિ એત્થ સતસદ્દસ્સ અનેકત્થવાચકતં દસ્સેતિ. ''વામદક્ખિણપસ્સેસુ વા''તિ ઇમિના પુરિમનિવત્થં કટિતો પટ્ઠાય હેટ્ઠા નિવત્થં નામાતિ દસ્સેતિ.

સંવલ્લિત્વા નિવત્થં **સંવલ્લિયં**. મલ્લો ચ કમ્મકારો ચ **મલ્લકમ્મકારા**, તે આદયો યેસં તેતિ મલ્લકમ્મકારાદયો. આદિસદ્દેન ધુત્તાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. યમ્પિ નિવત્થં નિવાસેન્તિ, સબ્બં તં નિવત્થં ન વટ્ટતીતિ યોજના. એકં વા કોણન્તિ સમ્બન્ધો. **કોણે**તિ અન્તરવાસકસ્સ કોણે. ''તથા''તિ ઇમિના ''એકં વા દ્વે વા કોણે ઉક્ખિપિત્વા અન્તરવાસકસ્સ ઉપરિ લગ્ગેન્તી''તિ અત્થં અતિદિસતિ. અન્તોકાસાવસ્સ દસ્સેત્વાતિ સમ્બન્ધો. દ્વે નિવાસેન્તેન અગિલાનેનાતિ યોજના. **સગુણ**ન્તિ અન્તોકાસાવેન બહિકાસાવં સમાનગુણં કત્વા. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં. **યઞ્ચા**તિ યં નિવત્થઞ્ચ. **ઇધા**તિ ખુદ્દકવત્થુક્ખન્ધકે. યઞ્ચ સેખિયવણ્ણનાયં (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૫૭૬ આદયો) પટિક્ખિત્તન્તિ સમ્બન્ધો. સબ્બં તં નિવત્થન્તિ યોજના. નિબ્બિકારં કત્વાતિ સમ્બન્ધો. **ઉભો કણ્ણે**તિ હેટ્ઠા ઠિતે ઉભો કણ્ણે ઉપરિ ચ ઠિતે ઉભો કણ્ણે. **ત**ન્તિ પરિમણ્ડલપારુપનં.

તત્થાતિ ''ગિહિપારુત''ન્તિ વચને યંકિઞ્ચિ અઞ્ઞથાપારુતં અત્થીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મા**તિ યસ્મા ગિહિપારુતં નામ, તસ્મા, પરિમણ્ડલં પારુપિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. ''યથા પારુપન્તિ, યથા ચ ઠપેન્તી''તિઆદિના યોજના કાતબ્બા. **તસ્સેવા**તિ દીઘસાટકસ્સેવ. **તસ્સેવા**તિ સાટકસ્સેવ. **પાળિકારકો**તિ પાળિં ગણ્હન્તં વા વાચેન્તં વા કારકો. **તથા**તિ યથા પારુપન્તિ, તથા.

૨૮૧. કુહિઞ્ચિ ઠાનં ગચ્છતો રઞ્ઞોતિ યોજના. ''પરિક્ખારભણ્ડવહનમનુસ્સા''તિ ઇમિના તે મનુસ્સા મુણ્ડં સીસં ચોળકેન વેઠેન્તીતિ **મુણ્ડવેઠિનો** નામાતિ દસ્સેતિ. **અધિપ્પાયો**તિ ઉજ્ઝાયન્તાનં મનુસ્સાનમધિપ્પાયો. **અન્તરાકાજ**ન્તિ એત્થ અન્તરાસદ્દો મજ્ઝત્થવાચકોતિ આહ ''મજ્ઝે''તિ. ''લગ્ગેત્વા''તિઆદિના કાજસ્સ અન્તરે લગ્ગેત્વા વહિતબ્બં અન્તરાકાજન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૨૮૨. ''ચક્ખૂનં હિત''ન્તિ ઇમિના **અચક્ખુસ્સ**ન્તિ એત્થ સ્સપચ્ચયો ચક્ખુસદ્દતો હિતત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. **પમાણઙ્ગુલેના**તિ વડ્ઢકીનં પમાણયુત્તેન અઙ્ગુલેન.

२८३. ''તિણવનાદીસૂ''તિ ઇમિના **દાયં આલિમ્પેન્તી**તિ એત્થ દાયસદ્દો વનવાચકોતિ દસ્સેતિ. ''અગ્ગિં દેન્તી''તિ ઇમિના આપુબ્બો લિપિધાતુ ઉપસગ્ગવસેન અગ્ગિદાનત્થોતિ દસ્સેતિ. **પરિત્તન્તિ** એત્થ સમન્તતો તાયતિ અનેનાતિ પરિત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''અપ્પહરિતકરણેન વા પરિખાખણેન વા પરિત્તાણ''ન્તિ. **એત્થા**તિ પરિત્તકરણે. **દાતું લબ્ભતી**તિ સયં દાતું લબ્ભતિ. **હરિતુન્તિ** અપનેતું. પત્તં વા અપત્તં વા અગ્ગિન્તિ સમ્બન્ધો. **તથા**તિ અગ્ગિદાનાદિના આકારેન. ઉદકેન નિબ્બાપેન્તેન ભિક્ખુનાતિ સમ્બન્ધો.

२८४. **સતિ કરણીયે**તિ એત્થ કરણીયસદ્દો કિચ્ચપરિયાયોતિ આહ ''સુક્ખકટ્ઠાદિગ્ગહણકિચ્ચે''તિ. ''સુક્ખકટ્ઠાદિગ્ગહણ'' ઇતિ પદેન કિચ્ચસરૂપં દસ્સેતિ. ''પુરિસપ્પમાણ''ન્તિ ઇમિના **પોરિસિયન્તિ** એત્થ ણિયપચ્ચયો પમાણત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. પુરિસપ્પમાણં નામ ઉપરિ બાહુદ્ધયતતસ્સ પુરિસસ્સ પમાણં. દિસ્વા વા હુત્વા વા દિસ્વાતિ યોજના. **અતિઉચ્ચમ્પી**તિ પિસદ્દો સમ્ભાવનત્થો. નીચં પન રુક્ખં પગેવાતિ હિ અત્થો.

२८५. **કલ્યાણવાક્કરણા**તિ એત્થ કરિયતિ ઉચ્ચારિયતીતિ **કરણો**, સદ્દો, વાચાયેવ કરણો **વાક્કરણો**, કલ્યાણો વાક્કરણો એતેસન્તિ કલ્યાણવાક્કરણાતિ દસ્સેન્તો આહ ''મધુરસદ્દા''તિ. **વેદં વિયા**તિ સુતિં વિય. **વાચનામગ્ગન્તિ** વાચનાય ઉપાયં. **સકા**તિ સમ્માસમ્બુદ્ધસઙ્ખાતસ્સ સસ્સ અત્તનો એસા સકા. તેન વુત્તં ''સમ્માસમ્બુદ્ધેના''તિ. સમ્માસમ્બુદ્ધેન હિ માગધનિરુત્તિયા એવ ધમ્મો ભાસિતો, તસ્મા સા માગધનિરુત્તિ સકા નામાતિ વુચ્ચતિ. **નિરુત્તી**તિ અત્થં નીહરિત્વા વુચ્ચતે ઇમાય સદ્દપઞ્ઞત્તિયાતિ નિરુત્તિ, વચધાતુસ્સ વકારસ્સ ઉકારો, સબ્બવોહારો લબ્ભતિ. ઇધ પન ''સકાયા''તિ વુત્તત્તા માગધવોહારો એવ. તેન વુત્તં ''માગધવોહારો''તિ. ''સભાવનિરુત્તી''તિપિ પાઠો. એવઞ્હિ સતિ સબ્બસત્તાનં સભાવેન પવત્તા મૂલભાસાભૂતા માગધનિરુત્તિયેવ.

२८६. લોકાયતં નામ તિત્થિયસત્થન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇમિનાવ કારણેના**તિ ''સેતો કાકો, કસ્મા? અટ્ઠીનં સેતત્તા. રત્તો બકો, કસ્મા? લોહિતસ્સ રત્તત્તા'' ઇતિ (મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ २.२२३; સં॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ३.५.१०८०; અ॰ નિ॰ १०.६९-७०) ઇમિના એવ કારણેન.

२८८. **અન્તરા અહોસી**તિ એત્થ અન્તરસદ્દો બ્યવધાનત્થોતિ આહ ''અન્તરિતા અહોસિ પટિચ્છન્ના''તિ. તેન સદ્દેન ધમ્મકથા બ્યવધાના અહોસીતિ અત્થો.

२८९. **આબાધપ્પચ્ચયા**તિ એત્થ આબાધસ્સ ભેસજ્જસઙ્ખાતો પચ્ચયો આબાધપચ્ચયોતિ દસ્સેન્તો આહ ''યસ્સા''તિઆદિ. ઇમિના આબાધોયેવ પચ્ચયો આબાધપચ્ચયોતિ અત્થં પટિક્ખિપતિ.

२९३. દુક્કટવત્થુ નામ અકપ્પિયવોહારાદિના માલાવચ્છરોપનાદિ, પાચિત્તિયવત્થુ નામ માલાવચ્છરોપનાદિઅત્થાય પથવીખણનાદિ. **પહરણી**તિ પહરતિ ઇમાયાતિ પહરણી. **એતન્તિ** ''પહરણી''તિ એતં નામં. યસ્સ કસ્સચિ આવુધસઙ્ખાતસ્સ લોહભણ્ડસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** આવુધસઙ્ખાતં લોહભણ્ડં. **વુત્તમેવા**તિ ''કતકં નામ પદુમકણ્ણિકાકાર''ન્તિઆદિના (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ २६९) વુત્તમેવ. **ધનિયસ્સેવા**તિ ધનિયસ્સ એવ. અઞ્ઞેસઞ્હિ કતાય સબ્બમત્તિકામયકુટિયા અપાકટત્તા વુત્તં ''ધનિયસ્સેવા''તિ. અથ વા ધનિયસ્સ સબ્બમત્તિકામયકુટિ ઇવાતિ યોજના. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં ખુદ્દકવત્થુક્ખન્ધકે.

ઇતિ ખુદ્દકવત્થુક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૬. સેનાસનક્ખન્ધકં

વિહારાનુજાનનકથા

૨૯૪. સેનાસનક્ખન્ધકે **અપઞ્ઞત્તં હોતી**તિ એત્થ ન ઞપધાતુ હોતિ, અપિચ ઞાધાતુયેવ, સો ચ ખો અનુજાનનત્થોતિ આહ ‘‘અનનુઞ્ઞાતં હોતી’’તિ. ઇમિના ઞાધાતુસ્સ અવબોધનાદયો અત્થે નિવત્તેતિ, અનુજાનનત્થંયેવ દસ્સેતિ. અડ્ઢયોગાદીનં વિસું ગહિતત્તા વિહારસદ્દેન પારિસેસતો અવસેસાવાસોવ ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘અડ્ઢયોગાદિમુત્તકો અવસેસાવાસો’’તિ. **સુવણ્ણવઙ્ગગેહ**ન્તિ સુવણ્ણવઙ્ગછદનેન છાદિતં ગેહં. **ઇટ્ઠકાગુહા**તિ ઇટ્ઠકાય કતા ગુહા. એસેવ નયો સેસેસુપિ. **આગતસ્સ ચ અનાગતસ્સ ચા**તિ એત્થ ચસદ્દેન દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ. આગચ્છતીતિ **આગતો**, ન આગતો **અનાગતો**, સઙ્ઘો. આગતો ચ અનાગતો ચ **આગતાનાગતો**, સમાહારદ્વન્દો પુંલિઙ્ગો, તસ્સ. ‘‘અપ્પટિહતચારસ્સા’’તિ ઇમિના ચતૂસુ દિસાસુ અપ્પટિહતચારો **ચાતુદ્દિસો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૨૯૫. અનુમોદનગાથાસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **ઉતુવિસભાગવસેના**તિ સીતઉણ્હાનં ઉતૂનં વિસભાગવસેન. **સંકુસિતકવાતો**તિ સહ ઉદકબિન્દુના આગતો વાતો. એત્થ હિ સંસદ્દો સહત્થો, કુસિતસદ્દો ઉદકબિન્દુવાચકો. **ઉજુકમેઘવુટ્ઠિયો એવા**તિ વાતેન અપહરિતત્તા ઉજુકં પતિતા મેઘવુટ્ઠિયો એવ. પાળિયં **તતો**તિ એત્થ તોપચ્ચયો પચ્ચત્તત્થે વત્તતિ. સો વિહારોતિ હિ અત્થો. **વાળમિગાનિ ચા**તિ વાળમિગે ચ. લિઙ્ગવિપલ્લાસો હેસ. **એતાનિ સબ્બાની**તિ ‘‘સીત’’ન્તિઆદીનિ સબ્બાનિ સત્ત પદાનિ. **યોજેતબ્બાની**તિ સો વિહારો સીતં પટિહનતિ…પે०… વુટ્ઠિયો પટિહનતીતિ યોજેતબ્બાનીતિ અત્થો.

‘‘વિહારેના’’તિ ઇમિના પાળિયં **તતો**તિ એત્થ તોપચ્ચયો કત્તુત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ, તેન વિહારેનાતિ અત્થો. **પટિહઞ્ઞતી**તિ પટિહનીયતિ. **સુખત્થ**ન્તિ એત્થ ઉત્તરપદલોપોતિ આહ ‘‘સુખવિહારત્થ’’ન્તિ. ‘‘લેણત્થઞ્ચ સુખત્થઞ્ચા’’તિ પદદ્વયં ‘‘હોતી’’તિ પાઠસેસેન યોજેતબ્બં. વિહારદાનં લેણત્થઞ્ચ સુખત્થઞ્ચ હોતીતિ હિ અત્થો. **ઇદ**ન્તિ અયં અધિપ્પાયો. **વુત્ત**ન્તિ વુત્તો. વિહારદાનં સુખત્થઞ્ચ હોતીતિ યોજના. ઝાયિતું વિપસ્સિતુઞ્ચ યં સુખં અત્થીતિ સમ્બન્ધો. **તદત્થ**ન્તિ તસ્સ સુખસ્સ અત્થાય. **પરપદેનપી**તિ ‘‘ઝાયિતુઞ્ચ વિપસ્સિતુ’’ન્તિ પદદ્વયતો પરં ઠિતેન ‘‘વિહારદાન’’ન્તિ પદેનપિ. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં વિહારે. **વિહારદાન**ન્તિ વિહારસ્સ દાનં, દાતબ્બવિહારં વા, વણ્ણિતન્તિ સમ્બન્ધો. **વુત્ત**ન્તિ સંયુત્તનિકાયે વુત્તં. સાધકપાળિયં યો ઉપસ્સયં દદાતિ, સો ચ **સબ્બદદો** સબ્બેસં બલાદીનં દદો હોતીતિ યોજના. **સો ચા**તિ એત્થ ચસદ્દો અવધારણત્થો. સો એવાતિ હિ અત્થો.

‘‘વિહારે’’તિ ઇમિના **વાસયેત્થા**તિ એત્થ એતસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. **વાસયે**તિ વાસેય્ય. **તેસં અન્નઞ્ચા**તિ એત્થ ‘‘તેસ’’ન્તિ પદં ‘‘અનુચ્છવિય’’ન્તિ પાઠસેસેન યોજેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘તેસં અનુચ્છવિય’’ન્તિ. તત્થ અનુચ્છવિયં અન્નઞ્ચ અનુચ્છવિયાનિ વત્થાનિ ચાતિ યોજના. અથ વા **તેસ**ન્તિ ભુમ્મત્થે સમ્પદાનવચનન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘તેસૂ’’તિ, ભિક્ખૂસૂતિ અત્થો. **ઉજુભૂતેસૂ**તિ એત્થ સમ્પદાનત્થે ભુમ્મવચનં કત્વા ઉજુભૂતાનં તેસં ભિક્ખૂનં દદેય્યાતિ અત્થોપિ યુજ્જતેવ. ‘‘અકુટિલચિત્તેસૂ’’તિ ઇમિના ‘‘ઉજુભૂતેસૂ’’તિ એત્થ ઉજુસદ્દસ્સ અકુટિલત્થઞ્ચ ભૂતસદ્દેન બાહિરત્થસમાસઞ્ચ દસ્સેતિ. ઉજુભૂતં ચિત્તમેતેસન્તિ **ઉજુભૂતા**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **નિદહેય્યા**તિ નિખણિત્વા ઠપેય્ય. ‘‘ન ચિત્તપસાદં વિરાધેત્વા’’તિ ઇમિના **વિપ્પસન્નેન ચેતસા**તિ એત્થ એવત્થફલં વા અઞ્ઞત્થાપોહનં વા દસ્સેતિ. **હી**તિ ફલજોતકો. એવં વિપ્પસન્નચિત્તસ્સ તસ્સ વિહારદાયકસ્સ તે ભિક્ખૂ ધમ્મં દેસેન્તીતિ યોજના.

૨૯૬. આવિઞ્છનછિદ્દન્તિ અઙ્ગુલિં અવ પવેસેત્વા અઞ્છતિ આકડ્ઢતિ એત્થ, એતેનાતિ વા **આવિઞ્છનં**. અવપુબ્બો અઞ્છધાતુ, ઉપસગ્ગઅકારસ્સ દીઘં કત્વા, ધાતુઅકારસ્સ ચ ઇકારં કત્વા ''આવિઞ્છન''ન્તિ વુત્તં, તમેવ છિદ્દં આવિઞ્છનછિદ્દં. **આવિઞ્છનરજ્જુ**ન્તિ કવાટચ્છિદ્દે અવ પવેસેત્વા અઞ્છતિ આકડ્ઢતિ ઇમાયાતિ **આવિઞ્છના**, સાયેવ રજ્જૂતિ આવિઞ્છનરજ્જુ. કાચિ રજ્જુ ન ન વટ્ટતીતિ યોજના. અથ વા ન વટ્ટતિ ન હોતિ, વટ્ટતિયેવાતિ યોજના. **તીણિ તાલાની**તિ એત્થ તાલસદ્દો કુઞ્ચિકાપરિયાયોતિ આહ ''તિસ્સો કુઞ્ચિકાયો''તિ. ઇમિના તાલસદ્દસ્સ રુક્ખતૂરિયવિસેસે નિવત્તેતિ. **યં યન્તિ** ઉપકરણં. **તસ્સાતિ** યન્તકસ્સ. **વેદિકાવાતપાનન્તિ** વાતં પિવતિ અનેનાતિ **વાતપાનં**, વેદિકાય કતં વાતપાનં વેદિકાવાતપાનં. **ચક્કલિકન્તિ** એત્થ ચક્કાકારેન અલતિ પવત્તતીતિ **ચક્કલં**, ચોળકપાદપુઞ્છનં. તેન બન્ધિતબ્બન્તિ **ચક્કલિકન્તિ** દસ્સેન્તો આહ ''ચોળકપાદપુઞ્છનં બન્ધિતુ''ન્તિ. ''વાતપાનપ્પમાણેન ભિસિં કત્વા''તિ ઇમિના વાતપાનપમાણેન કતા ભિસિ **વાતપાનભિસી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૨૯૭. ''ઉચ્ચકમ્પિ આસન્દિક''ન્તિ વચનતો વટ્ટતીતિ વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. એકતોભાગેન દીઘપીઠં અટ્ઠઙ્ગુલપાદકમેવ વટ્ટતીતિ યોજના. તતો અધિકં ન વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો. **પમાણાતિક્કન્તોપી**તિ પિસદ્દો પમાણયુત્તો પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. **સત્તઙ્ગો**તિ તીસુ દિસાસુ અપસ્સયો, ચત્તારો પાદાતિ સત્ત અઙ્ગાનિ એતસ્સાતિ સત્તઙ્ગો. **અયમ્પી**તિ પિસદ્દો આસન્દિકં અપેક્ખતિ. એળકપાદપીઠં નામ વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. એળકસ્સ પાદો વિય પાદો એત્થાતિ **એળકપાદં**, તમેવ પીઠં **એળકપાદપીઠં**. **આમલકવણ્ણિકપીઠન્તિ** આમલકાય વણ્ણો સણ્ઠાનો આમલકવણ્ણો, તેન યોજિતં આમલકવણ્ણિકં, તદેવ પીઠં આમલકવણ્ણિકપીઠં. ''આકારેના''તિ ઇમિના વણ્ણસદ્દસ્સ સણ્ઠાનત્થં દસ્સેતિ. **ઇમાની**તિ પીઠાનિ. **એત્થા**તિ પીઠે. **મુઞ્ચપબ્બજમયન્તિ** મુઞ્જેન ચ પબ્બજેન ચ કતં.

મનુસ્સાનન્તિ વડ્ઢકીમનુસ્સાનં. **છવિસંરક્ખનત્થાયા**તિ છવિયા વિનાસનતો સુટ્ઠુ રક્ખનત્થાય. **સિમ્બલિરુક્ખાદીનન્તિ**આદિસદ્દેન તૂલનિબ્બત્તકે સબ્બરુક્ખે સઙ્ગણ્હાતિ. **ખીરવલ્લિઆદીનન્તિ**આદિસદ્દેન તૂલનિબ્બત્તકા સબ્બા લતાયો સઙ્ગણ્હાતિ. **પોટકીતિણાદીનન્તિ**આદિસદ્દેન તૂલનિબ્બત્તકા સબ્બા તિણજાતિયો સઙ્ગણ્હાતિ. **તીહી**તિ રુક્ખલતાપોટકીહિ. નનુ ભૂતગામાનં અનેકત્તા એતેહિ તીહિ મુત્તો ભૂતગામો અત્થિ, કસ્મા પન સબ્બભૂતગામા સઙ્ગહિતા હોન્તીતિ આહ ''રુક્ખવલ્લિતિણજાતિયો હી''તિઆદિ. તત્થ હિ યસ્મા નત્થિ, તસ્મા સઙ્ગહિતા હોન્તીતિ યોજના. **તસ્મા**તિ યસ્મા નત્થિ, તસ્મા. સબ્બમ્પિ એતં તૂલન્તિ યોજના. બિબ્બોહને લોમમ્પિ વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **લોમમ્પી**તિ પિસદ્દેન તૂલં અપેક્ખતિ. **યંકિઞ્ચિ પુપ્ફન્તિ** સબ્બં પુપ્ફં. પત્તં પાપુણિત્વા સુદ્ધં તમાલપત્તમેવ ન વટ્ટતિ, અવસેસં સબ્બં પત્તં સુદ્ધમ્પિ વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો. **પઞ્ચવિધન્તિ** ઉણ્ણચોળવાકતિણપણ્ણવસેન પઞ્ચપકારં.

''ઉપડ્ઢકાયપમાણાની''તિ ઇમિના **અડ્ઢકાયિકાની**તિ એત્થ અડ્ઢસ્સ કાયસ્સ પમાણેન કતાનિ **અડ્ઢકાયિકાની**તિ અત્થં દસ્સેતિ. યેસુ બિબ્બોહનેસુ કટિતો પટ્ઠાય યાવ સીસં ઉપદહન્તિ, તાનિ બિબ્બોહનાનિ અડ્ઢકાયિકાનિ નામાતિ યોજના. **યસ્સા**તિ બિબ્બોહનસ્સ. વિત્થારતો મુટ્ઠિરતનં હોતીતિ સમ્બન્ધો. ઇમિના યત્થ સહ ગીવાય સકલં સીસં ઠપેતું સક્કા, તસ્સ મુટ્ઠિરતનં વિત્થારપમાણન્તિ દસ્સેતિ. ''તીસુ કણ્ણેસુ દ્વિન્નં કણ્ણાન''ન્તિ ઇદં બિબ્બોહનસ્સ ઉભોસુ અન્તેસુ ઠપેતબ્બચોળપમાણં સન્ધાય વુત્તં. ઇદં પન બિબ્બોહનસ્સ ઉભોસુ અન્તેસુ ઠપિતચોળસ્સ કોટિયા કોટિં આહચ્ચ દ્વિગુણં કતં તિકણ્ણં હોતિ, તેસુ તીસુ કણ્ણેસુ દ્વિન્નં કણ્ણાનમન્તરં વિદત્થિ ચતુરઙ્ગુલં હોતિ, મજ્ઝટ્ઠાનં કોટિતો કોટિમાહચ્ચ મુટ્ઠિરતનં હોતિ, ઇદં પન બિબ્બોહનં તિકણ્ણં હોતિ. વટ્ટં વા ચતુરસ્સાદિં વા કત્વા સિબ્બિતં યથા કોટિતો કોટિ વિત્થારતો પુથુલટ્ઠાનં મુટ્ઠિરતનં હોતિ, એવં સિબ્બિતબ્બં. ઇતો અધિકં ન વટ્ટતિ, ઊનં પન

વટ્ટતિયેવ. **સીસૂપધાનન્તિ** સીસં ઉપદહન્તિ ઠપેન્તિ એત્થાતિ સીસૂપધાનં. **બિબ્બોહનાનીતિ** વિસેસેન, વિસેસં વા સુખં વહન્તીતિ બિબ્બોહનાનિ. **ઉપરીતિ** બિબ્બોહનાનં ઉપરિ. યાનિ પન કપ્પિયતૂલાનિ સન્તીતિ યોજના. **મહન્તમ્પીતિ** પિસદ્દો ખુદ્દકં પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. વિનયધરઉપતિસ્સત્થેરો પન આહાતિ સમ્બન્ધો. ''વિનયધર'' ઇતિ પદેન કુસ્સદેવત્થેરતો વિસેસં દસ્સેતિ. **અકપ્પિયતૂલં વાતિ** ભિસિયં અકપ્પિયતૂલં વા. બિબ્બોહને હિ અકપ્પિયતૂલં નામ નત્થિ.

પઞ્ચભિસિયોતિ એત્થ વાક્યભાવઞ્ચ અસમાહારદિગુભાવઞ્ચ પટિક્ખિપન્તો આહ ''પઞ્ચહિ ઉણ્ણાદીહિ પૂરિતા ભિસિયો''તિ. ઇમિના પઞ્ચહિ ઉણ્ણાદીહિ પૂરિતા ભિસિયો પઞ્ચભિસિયોતિ વચનત્થં દસ્સેતિ. અત્થતો પન વાક્યમ્પિ અસમાહારદિગુપિ યુજ્જતેવ. કસ્મા પઞ્ચગણના હોતીતિ આહ ''તૂલગણનાય હી''તિઆદિ. **હિ** યસ્મા તૂલગણનાય એતાસં ગણના વુત્તા, તસ્મા પઞ્ચભિસિયો હોન્તીતિ યોજના. **તત્થાતિ** ઉણ્ણાદીસુ પઞ્ચસુ. ઉણ્ણગ્ગહણેન ગહિતન્તિ સમ્બન્ધો. **કમ્બલમેવાતિ** ઉણ્ણામયં કમ્બલમેવ. ઉણ્ણાય, ઉણ્ણં વા પક્ખિપિત્વા કતા ભિસિ **ઉણ્ણાભિસિ**. એસેવ નયો **ચોળભિસિ**આદીસુ.

પમાણનિયમોતિ એત્તકા પમાણાતિ પમાણસ્સ નિયમો. મઞ્ચે અત્થરિતબ્બા ભિસિ **મઞ્ચભિસિ**. **એતાસન્તિ** મઞ્ચભિસિઆદીનં. યં એતં તૂલન્તિ યોજના. **સૂરકેપીતિ** ચમ્મમયભિસિયમ્પિ. **એતેનાતિ** કુરુન્દિયં વુત્તવચનેન સિદ્ધં હોતીતિ સમ્બન્ધો.

મઞ્ચભિસિન્તિ મઞ્ચે અત્થરિતબ્બં ભિસિં. ''અત્થરણત્થાય સંહરન્તીતિ યુજ્જતી''તિ ઇમિના ''અત્થરન્તી''તિ એત્થ કારિયૂપચારેન અત્થો ગહેતબ્બોતિ દસ્સેતિ. અત્થરણાય હિ સંહરણં કારણં નામ, અત્થરણં કારિયં નામ. **ઉપરીતિ** ભિસિછવિયા ઉપરિ. **કુસિતાનીતિ** બિન્દૂનિ. **ભિત્તિકમ્મન્તિ** ભિત્તિયં નાનાવણ્ણેહિ રાજિકરણં વિય કત્તબ્બં કમ્મં.

૨૯૮. ''**ઇક્કાસ**''ન્તિ નામં નિય્યાસસિલેસાનં નામન્તિ આહ ''રુક્ખનિય્યાસં વા સિલેસં વા''તિ. ''કુણ્ડકમિસ્સકમત્તિક''ન્તિ ઇમિના કુણ્ડકેન મિસ્સકા મત્તિકા **કુણ્ડકમત્તિકાતિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **સાસપપિટ્ઠન્તિ** સાસપચુણ્ણં. ''બિન્દુ બિન્દુ હુત્વા''તિ ઇમિના **અચ્ચુસ્સન્નં હોતીતિ** એત્થ કારણૂપચારં દસ્સેતિ. અચ્ચુસ્સન્નઞ્હિ કારણં હોતિ, ''બિન્દુ બિન્દુ હુત્વા''તિ ઠાનં કારિયં હોતિ. ''પુઞ્છિતુ''ન્તિ સોધેતું. **ગણ્ડુપ્પાદગૂથમત્તિકન્તિ** મહિલતાય ગૂથમયં મત્તિકં. ઇમિના **લણ્ડમત્તિકન્તિ** એત્થ લણ્ડસદ્દો ગૂથપરિયાયોતિ દસ્સેતિ.

૨૯૯. **ન ભિક્ખવે પટિભાનચિત્તન્તિ** એત્થ ''ઇત્થિરૂપકં પુરિસરૂપક''ન્તિ પાળિયં વુત્તત્તા કિં ઇત્થિપુરિસરૂપમેવ ન વટ્ટતીતિ આહ ''ન કેવલ''ન્તિઆદિ. તિરચ્છાનરૂપમ્પિ કાતું વા ''કરોહી''તિ વત્તું વા ન વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **દ્વારપાલન્તિ** દ્વારપાલરૂપં. **પસાદનીયાનીતિ** પસાદેતબ્બાનિ, પસાદેતું અરહાનીતિ અત્થો.

૩૦૦. **એકટ્ઠાણાતિ** અવિહારટ્ઠાનેન સમાનભૂમિભાગા. **મુણ્ડચ્છેદનગબ્ભોતિ** મુણ્ડેન છાદેતબ્બો ગબ્ભો.

તત્થાતિ વિજ્ઝિતબ્બરુક્ખે. ''કત''ન્તિ ઇમિના **કુલટ્ઠપાદકન્તિ** એત્થ ણિકપચ્ચયસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. તં આહરિમં ભિત્તિપાદં પતિટ્ઠાપેતુન્તિ સમ્બન્ધો. **વસ્સપરિત્તાણત્થન્તિ** વસ્સોદકપરિત્તાણત્થં. ''મદ્દિતમત્તિક''ન્તિ ઇમિના **ઉદ્દસુધન્તિ** એત્થ સુધાસદ્દસ્સ લેપનસુધં દસ્સેતિ, ભોજનસુધં નિવત્તેતિ.

પમુખન્તિ વિહારસ્સ પમુખં. **યન્તિ** પદેસં, હનન્તીતિ સમ્બન્ધો. તસ્સ કતપદેસસ્સાતિ યોજના. ''**પધાન''ન્તિપિ વુચ્ચતી**તિ દીઘવસેન ''પધાન''ન્તિપિ વુચ્ચતિ. ઇમિના પુરિમપાઠે રસ્સભાવં દીપેતિ. ''**પકુટ્ટ''ન્તિપિ પાઠો**તિ સસંયોગવસેન ''પકુટ્ટ''ન્તિપિ પાઠો. ઇમિના પુરિમપાઠે નિસંયોગભાવં દસ્સેતિ. **વંસ**ન્તિ વેળું. **તતો**તિ વંસતો. ''ઓસારેત્વા કત''ન્તિ ઇમિના ઓસારેત્વા કતં **ઓસારક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''છદનપમુખ''ન્તિ ઇમિના ણિકપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **ચક્કલયુત્તો**તિ ચક્કલેન યુત્તો.

૩૦૧. **પાનીયદાનભાજન**ન્તિ પાનીયં દેતિ અનેનાતિ પાનીયદાનં, તમેવ ભાજનં પાનીયદાનભાજનં. ''ઉળુઙ્કો ચ થાલકઞ્ચા''તિ ઇમિના દ્વે પાનીયસઙ્ખસ્સ અનુલોમાનીતિ યોજના.

૩૦૩. **દ્વારથકનક**ન્તિ દ્વારં થકેતિ અનેનાતિ દ્વારથકનકં. ગામદ્વારેસુ દ્વારથકનકં વિય ચક્કલયુત્તં દ્વારથકનકન્તિ યોજના.

૩૦૫. **અસ્સતરિરથા**તિ અસ્સાનં વિસેસેન, અતિસયેન વાતિ **અસ્સતરો**, અથ વા પકતિઅસ્સે તરતિ અતિક્કમતીતિ અસ્સતરો, સો એતેસુ રથેસુ યુજ્જિતબ્બોતિ અસ્સતરી, તેયેવ રથાતિ અસ્સતરિરથાતિ દસ્સેન્તો આહ ''અસ્સતરયુત્તા રથા અસ્સતરિરથા''તિ. તત્થ ''અસ્સતરયુત્તા''તિ ઇમિના ''**અસ્સતરી**''તિ પદસ્સ અસ્સત્થિતદ્ધિતં દસ્સેતિ. **આમુત્તમણિકુણ્ડલા**તિ પદસ્સ ''સતં કઞ્ઞા સહસ્સાની''તિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બત્તા વુત્તં ''આમુત્તમણિકુણ્ડલાની''તિ. ઇમિના નિકારસ્સ આકારો હોતીતિ દસ્સેતિ. કણ્ણેસુ આમુત્તં મણિકુણ્ડલં એતાસન્તિ **આમુત્તમણિકુણ્ડલા** કઞ્ઞાયો.

ખન્ધપરિનિબ્બાનેન પરિનિબ્બુતોતિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''કિલેસપરિનિબ્બાનેન પરિનિબ્બુતો''તિ. **સીતિભૂતો**તિ એત્થ કિલેસાતપાનં અભાવેનેવ સીતિભૂતો, ન અઞ્ઞેસન્તિ આહ ''કિલેસાતપાભાવેના''તિ. ''કિલેસૂપધિઅભાવેના''તિ ઇમિના **નિરુપધી**તિ એત્થ ખન્ધૂપધિઅભિસઙ્ખારૂપધિઅભાવેનાતિ અત્થં પટિક્ખિપતિ.

આસત્તિયોતિ એત્થ પુનપ્પુનં વિસયેસુ, ભવેસુ વા સજ્જન્તીતિ આસત્તિયોતિ દસ્સેન્તો આહ ''રૂપાદીસૂ''તિઆદિ. **પત્થનાયો**તિ તણ્હાયો. ઇમિના આસત્તીનં સરૂપં દસ્સેતિ. ''છિન્દિત્વા''તિ ઇમિના **છેત્વા**તિ એત્થ છેધાતુયા છેદનત્થં દસ્સેતિ. **વિનેય્યહદયે દર**ન્તિ એત્થ ''વિનેય્યા''તિ પદસ્સ ત્વાપચ્ચયન્તભાવઞ્ચ હદયસદ્દસ્સ ચિત્તવાચકભાવઞ્ચ દરથસરૂપઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''ચિત્તે કિલેસદરથં વિનેત્વા''તિ. તત્થ ''ચિત્તે''તિ ઇમિના હદયસદ્દસ્સત્થં દસ્સેતિ, ''કિલેસ'' ઇતિ પદેન દરથસરૂપં, ''વિનેત્વા''તિ ઇમિના ત્વાપચ્ચયન્તભાવં દસ્સેતિ. **વયકરણ**ન્તિ પરિબ્બયમૂલં. તઞ્હિ વયં કરિયતિ અનેનાતિ વયકરણન્તિ વુચ્ચતિ. ઇમિના વયસ્સ કરણં વયાયિકં, કરણત્થે આયિકપચ્ચયો, વયાયિકમેવ **વેય્યાયિક**ન્તિ અત્થં દસ્સેતિ.

૩૦૭. **આદેય્યવાચો**તિ એત્થ આદિયિતબ્બાતિ **આદેય્યા**, સા વાચા એતસ્સાતિ આદેય્યવાચોતિ દસ્સેન્તો આહ ''તસ્સ વચન''ન્તિઆદિ. તત્થ **તસ્સા**તિ અનાથપિણ્ડિકસ્સ. **સધના**તિ સંવિજ્જમાન ધના, અત્તનો વા ધનવન્તો. **મન્દધના**તિ અપ્પધના. **અદાસી**તિ અનાથપિણ્ડિકો અદાસિ. **ઇતી**તિ એવં, દત્વા કત્વાતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ અનાથપિણ્ડિકો, અગમાસીતિ સમ્બન્ધો.

કહાપણે સન્થરીતિ સમ્બન્ધો. કોટિયા કરણભૂતાય, આધારભૂતાય વા. **પટિપાતેત્વા**તિ પટિહનાપેત્વા . તત્થ તસ્મિં ઠાને યે રુક્ખા વા યા પોક્ખરણિયો વા તિટ્ઠન્તીતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ તાસં રુક્ખપોક્ખરણીનં. સામઞ્ઞેન્હિ

અપેક્ખિત્વા પુલ્લિઙ્ગવસેન વુત્તં. **પરિક્ખેપપમાણન્તિ** પરિણાહસ્સ પમાણં. **અસ્સાતિ** અનાથપિણ્ડિકસ્સ.

એવં બહુધનં ચજન્તસ્સાપિ ગહપતિનોતિ યોજના. **કોટ્ઠકં માપેસીતિ** એત્થ અગ્ગે કોટ્ઠકે પટિક્ખિપન્તો આહ ''દ્વારકોટ્ઠકપાસાદ''ન્તિ.

વિહારાદયોતિ એત્થ આદિસદ્દેન પાળિયં આગતે પરિવેણાદયો ચુદ્દસ ઉપકરણે સઙ્ગણ્હાતિ. અમ્હાકં ભગવતો વિહારકારાપનપસઙ્ગેન સત્તન્નમ્પિ બુદ્ધાનં વિહારકારાપનં દસ્સેન્તો આહ ''વિપસ્સિસ્સા''તિઆદિ. તત્થ વિપસ્સિસ્સ ભગવતો વિહારં (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૨) કારાપેસીતિ સમ્બન્ધો. તિગાવુતપ્પમાણં ભૂમિં સુવણ્ણયટ્ઠિસન્થરેન કિણિત્વા વિહારં કારાપેસીતિ યોજના. એસેવ નયો પરતોપિ. અટ્ઠકરીસપ્પમાણા ભૂમિ ઉસભેન દસઉસભપ્પમાણા યટ્ઠિયા દ્વિસતયટ્ઠિપ્પમાણા હોતીતિ દટ્ઠબ્બં. ''એવં અનુપુબ્બેન પરિહાયન્તી''તિ વત્વા સબ્બજનં સંવેજેન્તો આહ ''સમ્પત્તિયો હી''તિઆદિ. તત્થ યસ્મા સમ્પત્તિયો પરિહાયન્તિ, તસ્મા અલમેવ સબ્બસમ્પત્તીસુ વિરજ્જિતું, અલં એવ સબ્બસમ્પત્તીહિ વિમુચ્ચિતુન્તિ યોજના. ''સબ્બસમ્પત્તીસૂ''તિ પદઞ્હિ ''વિમુચ્ચિતુ''ન્તિ પદેન વિભત્તિપરિણામં કત્વા સમ્બન્ધિતબ્બં.

૩૦૮. ખણ્ડફુલ્લસદ્દાનં અધિકરણભાવં દસ્સેન્તો આહ ''ખણ્ડન્તિ છિન્નોકાસો. ફુલ્લન્તિ ફલિતોકાસો''તિ. તત્થ ''છિન્નોકાસો''તિ ઇમિના ખણ્ડતિ છિજ્જતિ એત્થાતિ **ખણ્ડન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. ''ફલિતોકાસો''તિ ઇમિના ફુલ્લતિ ફલતિ એત્થાતિ **ફુલ્લન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **પટિસઙ્ખરિસ્સતીતિ** એત્થ પાટિસદ્દસ્સ પાકતિકત્થભાવં, સઙ્ખરિસ્સતિસદ્દસ્સ ચ કરધાતુયા નિપ્ફન્નભાવં દસ્સેતું વુત્તં ''પાકતિકં કરિયતી''તિ.

૩૧૦. **થેરોતિ** સારિપુત્તત્થેરો, આગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **ઇદન્તિ** ગિલાનપટિજગ્ગનાદિ. **અસ્સાતિ** થેરસ્સ. **અગ્ગાસનન્તિઆદીસુ** અગ્ગસદ્દો પઠમત્થોપિ ઉત્તમત્થોપિ યુજ્જતિ. તેન વુત્તં ''થેરાસન''ન્તિઆદિ. **અન્તરા સત્થીનન્તિ** એત્થ **અન્તરાતિ** ભુમ્મત્થે નિસ્સક્કવચનં. સત્થિસદ્દો ચ ઊરુસઙ્ખાતો પાદવાચકોતિ આહ ''ચતુન્નં પાદાનં અન્તરે''તિ.

૩૧૫. **પતિટ્ઠાપેસીતિ** એત્થ કં વચં કત્વા પતિટ્ઠાપેસીતિ આહ ''અટ્ઠારસકોટિપરિચ્ચાગં કત્વા''તિ. **એવન્તિઆદિ** નિગમનં.

આસનપ્પટિબાહનાદિકથા

૩૧૬. **વિપ્પકતભોજનેનાતિ** એત્થ વિપ્પકતસદ્દો અનિટ્ઠિતપરિયાયોતિ આહ ''અનિટ્ઠિતે ભોજને''તિ. પકિરિયિત્થ, પકિરિયિસ્સતે વા **પકતં**, ન પકતં **વિપ્પકતન્તિ** વિગ્ગહો કાતબ્બો, અત્થતો પન ''કરિયમાનો અનિટ્ઠિતો''તિ વુત્તં હોતિ. **એત્થાતિ** ઠાને. **અતિસમીપન્તિ** ભુઞ્જમાનસ્સ ભિક્ખુસ્સ અતિઆસન્નં. **તસ્સાતિ** ભુઞ્જમાનસ્સ ભિક્ખુસ્સ. **પિવિત્વા વાતિ** યાગું પિવિત્વા વા. **ખાદિત્વા વાતિ** ખજ્જકં ખાદિત્વા વા. **રિત્તહત્થમ્પીતિ** તુચ્છહત્થમ્પિ. પિસદ્દેન આમિસહત્થં પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **સોતિ** રિત્તહત્થો ભિક્ખુ.

આપત્તિન્તિ દુક્કટાપત્તિં. **યન્તિ** વિપ્પકતભોજનં ભિક્ખું. **સોતિ** પચ્છા આગતો ભિક્ખુ. **અયઞ્ચ ભિક્ખૂતિ** વિપ્પકતભોજનો અયઞ્ચ ભિક્ખુ. **તેનાતિ** વિપ્પકતભોજનેન નવકેન વા વુડ્ઢતરેન વા ભિક્ખુના. કિં નવકેન વુડ્ઢતરં

આણાપેતું વટ્ટતીતિ આહ ‘‘વુડ્ઢતરં હી’’તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **સો**તિ વુડ્ઢતરો ભિક્ખુ. **તતો**તિ ઉદકં આહરાપેતું આણત્તિતો. **યન્તિ** કમ્મં.

યોતિ ભિક્ખુ. ‘‘એવરૂપસ્સા’’તિ પદેન તસ્સ નિયમનં વેદિતબ્બં. કાસસ્સ ખેળમલ્લકં ઠપેતબ્બં. ભગન્દરઅતિસારાનં વચ્ચકપાલં ઠપેતબ્બં . અઞ્ઞેસં અઞ્ઞાનિ ઠપેતબ્બાનિ હોન્તિ. તેન વુત્તં ‘‘ખેળ...પે॰... હોન્તી’’તિ. **યસ્મિં**તિ યસ્મિં ગિલાને. યોપિ ભેસજ્જં કરોતીતિ સમ્બન્ધો. **લેસકપ્પેના**તિ એત્થ લેસકપ્પસદ્દાનં અત્થતો એકત્તા વુત્તં ‘‘અપ્પકેન સીસાબાધાદિમત્તેના’’તિ. **ભિક્ખૂ ગણેત્વા**તિ એત્થ ગણં ઞત્વાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરિચ્છેદં ઞત્વા’’તિ. તત્થ ‘‘પરિચ્છેદ’’ન્તિ ઇમિના ગણસદ્દસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. ‘‘ઞત્વા’’તિ ઇમિના ઇધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ.

સેનાસનગ્ગાહકથા

૩૧૮. સેય્યાતિ કાયપસારણસઙ્ખાતં સયનકિરિયં પટિક્ખિપિત્વા સેનાસનસઙ્ખાતં સેય્યં દસ્સેન્તો આહ ‘‘મઞ્ચટ્ઠાનાની’’તિ. ‘‘સેય્યાપરિચ્છેદેના’’તિ ઇમિના **સેય્યગ્ઘેના**તિ એત્થ અગ્ઘસદ્દસ્સ પૂજનત્થં પટિક્ખિપિત્વા પરિચ્છેદનત્થં દીપેતિ. એત્થ ચ અગ્ઘસદ્દસ્સ ચતુત્થક્ખરેન યુત્તભાવો હેટ્ઠા સમુચ્ચયક્ખન્ધકવણ્ણના (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૧૦૨) યોજનાય વુત્તોયેવ. **કાલ**ન્તિ સેય્યાપટિગ્ગહણસ્સ કાલં. **ગાહિયમાના**તિ ગાહાપિયમાના. ‘‘અતિરેકાનિ અહેસુ’’ન્તિ ઇમિના **ઉસ્સારયિંસૂ**તિ એત્થ ઉદ્ધં સારયિંસુ ગચ્છિંસુ પવત્તિંસૂતિ અત્થં દસ્સેતિ. **અતિરેકાની**તિ ચ ભિક્ખુપરિચ્છેદતો સેય્યાપરિચ્છેદાનિ અતિરેકાનિ. **અનુભાગ**ન્તિ એત્થ અનુ પચ્છા દાતબ્બો ભાગો અનુભાગોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુન અપરમ્પિ ભાગં દાતુ’’ન્તિ. **અતિમન્દેસૂ**તિઆદિવચનેન કિઞ્ચિમન્દેસુ ભિક્ખૂસુ એકેકસ્સ ભિક્ખુનો દ્વે તિસ્સો સેય્યા દાતબ્બા. યતો કિઞ્ચિમન્દેસુ ભિક્ખૂસુ દ્વે તયો વિહારા દાતબ્બાતિ અત્થોપિ ગહેતબ્બો. **તત્થા**તિ ‘‘ન અકામા દાતબ્બો’’તિ વચને. અનુભાગે ગહિતેતિ યોજના. યેન અનુભાગો ચ પઠમભાગો ચ ગહિતો, સો ભિક્ખૂતિ યોજના.

‘‘ઉપચારસીમતો બહી’’તિ ઇમિના **નિસ્સીમે**તિ એત્થ સીમતો બહિ નિક્ખન્તં, નિસિન્નં વા નિસ્સીમન્તિ અત્થં દસ્સેતિ. ઉપચારસીમાય આવાસવડ્ઢનવસેન અતિવિત્થારત્તા વુત્તં ‘‘દૂરે ઠિતસ્સાપી’’તિ. **ઉતુકાલેપી**તિ હેમન્તગિમ્હકાલેપિ. તસ્મિઞ્હિ કાલે સીતઉણ્હઉતુ તિખિણો હોતિ, તસ્મા તસ્સેવ વિસેસેન ઉતુકાલોતિ નામં પાકટં હોતિ. તેન વુત્તં ‘‘હેમન્તગિમ્હકાલેપી’’તિ. પિસદ્દેન વસ્સકાલં અપેક્ખતિ. પુરિમવસ્સૂપનાયિકદિવસે ગાહો **પુરિમકો**, પચ્છિમવસ્સૂપનાયિકદિવસે ગાહો **પચ્છિમકો**.

અન્તરા દ્વીહિ વસ્સૂપનાયિકદિવસેહિ મુત્તે કાલે ગાહો **અન્તરામુત્તકો**. **એકસ્મિં વિહારે**તિ એકિસ્સં વિહારસીમાયં. **સેનાસનસામિકા**તિ સેનાસનદાયકા, દેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ સેનાસનં. આવાસિકા ન ઓલોકેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ સેનાસને. **પલુજ્જન્તમ્પી**તિ વિનસ્સન્તમ્પિ. ભગવા આહાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ સેનાસનસ્સ. **અપરજ્જૂ**તિ અપરસ્મિં અહનિ અપરજ્જુ. **ગતાયા**તિ અતિક્કમિતાય. **પવારણાય ગતાય** પવારણદિવસે અતિક્કમિતે સતિ અપરજ્જુ અન્તરામુત્તકો ગાહેતબ્બોતિ યોજના.

તન્તિ અન્તરામુત્તકં. **ગાહેન્તેના**તિ ગાહાપેન્તેન. **તેના**તિ ગણ્હન્તેન. **અટ્ઠમાસે**તિ ચત્તારો હેમન્તમાસે, ચત્તારો ચ ગિમ્હમાસેતિ અટ્ઠમાસે. કદાચિ પઞ્ચ ગિમ્હમાસેતિ નવમાસે વા. **ખણ્ડં વા**તિ છિન્નટ્ઠાનં વા. **ફુલ્લં વા**તિ ફલિતટ્ઠાનં વા. **પટિસઙ્ખરિતબ્બ**ન્તિ પાકતિકં કાતબ્બં. **દિવસં ખેપેત્વા**તિ પરિવેણે દિવસં ખેપેત્વા. **તત્થા**તિ ગહિતસેનાસને.

રત્તિન્દિવન્તિ રત્તિ ચ દિવો ચ રત્તિન્દિવં, સમાહારદ્વન્દો, અચ્ચન્તસંયોગે ચેતં ઉપયોગવચનં. **ન લબ્ભતીતિ** સઙ્ઘત્થેરેન ન લબ્ભતિ. **ઇદન્તિ** સેનાસનં.

અન્તરામુત્તકગાહેન અગહેતબ્બસેનાસનં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યસ્મિં પના’’તિઆદિ. **તેમાસચ્ચયેન તેમાસચ્ચયેનાતિ** તિણ્ણં માસાનં અતિક્કમેન તિણ્ણં માસાનં અતિક્કમેન. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **યસ્મિં પનાતિ** સેનાસને પન. **સકિદેવાતિ** એકવારમેવ. **અયન્તિ** એસા કથા.

તત્થાતિ દુવિધેસુ સેનાસનગ્ગાહેસુ. **ઉતુકાલન્તિ** ઉતુકાલે આગચ્છન્તીતિ સમ્બન્ધો. તેસં તદાવ દાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **અકાલો નામાતિ** ઉટ્ઠાપનસ્સ અકાલો નામ નત્થિ. એકં વા મઞ્ચટ્ઠાનં વા ઠપેતબ્બન્તિ યોજના. એકો વા થેરો આગચ્છતીતિ યોજના. **ઉબ્ભણ્ડિકાતિ** ઉક્ખિત્તભણ્ડિકા.

બહૂસૂતિ તયો આદિં કત્વા બહૂસુ ભિક્ખૂસુ. **પહોતીતિ** એકેકસ્સ ભિક્ખુસ્સ પહોતિ. **તત્થાતિ** પરિવેણે. **તસ્સેવાતિ** પરિવેણસામિકસ્સેવ. **એવં અપહોન્તેસૂતિ** એવં પરિવેણગ્ઘેન અપહોન્તેસુ. **પાસાદગ્ઘેનાતિ** વિહારસઙ્ખાતસ્સ પાસાદસ્સ પરિચ્છેદેન. **ઓવરકગ્ઘેનાતિ** ગબ્ભસ્સ પરિચ્છેદેન. **સેય્યગ્ઘેનાતિ** ચતુપઞ્ચહત્થપ્પમાણાય સેય્યાય પરિચ્છેદેન. **મઞ્ચટ્ઠાનેનાતિ** દ્વિહત્થવિત્થારસ્સ ચતુહત્થઆયામસ્સ મઞ્ચસ્સ ઠાનેન. એકમઞ્ચટ્ઠાનસ્સ દ્વિન્નં પીઠકાનં ઠાનત્તા વુત્તં ‘‘એકપીઠકટ્ઠાનવસેના’’તિ. ઇદં નિસીદિતું સક્કુણેય્યવસેન વુત્તં. સચે ન સક્કા નિસીદિતું, ન દાતબ્બં. તેન વુત્તં ‘‘ભિક્ખુનો પન ઠિતોકાસમત્તં ન ગાહેતબ્બ’’ન્તિ. **એતન્તિ** ઠિતોકાસમત્તં. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. એકમઞ્ચટ્ઠાનસ્સ તિણ્ણં જનાનં એકપીઠકટ્ઠાનભાવેન અપહોન્તત્તા વુત્તં ‘‘એકં મઞ્ચટ્ઠાનં વા તિણ્ણં જનાનં દાતબ્બ’’ન્તિ. **હીતિ** સચ્ચં. ‘‘સીતસમયે’’તિ ઇમિના ઉણ્હસમયેપિ સબ્બદિવસં અજ્ઝોકાસે વસિતું ન સક્કાતિ દીપેતિ. પરિળાહસમયે પન સક્કા સબ્બરત્તિં અજ્ઝોકાસે વસિતું. કિઞ્ચાપિ સક્કા, સીતુણ્હકાલે પન ન દાતબ્બત્તા પરિળાહસમયેપિ ન દાતબ્બન્તિ વેદિતબ્બં. એકમઞ્ચટ્ઠાને વા એકપીઠકટ્ઠાને વા તિણ્ણં જનાનં નિસીદનાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘મહાથેરેના’’તિઆદિ. તત્થ મહાથેરેન વત્તબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **નિદ્દાગરુકોતિ** નિદ્દાય ગરુકારકો. **સીતં અનુદહતીતિ** સીતં મં પીળેતિ. **તેનાતિ** મહાથેરેન. **દુતિયત્થેરેનાપીતિ** પિસદ્દો મહાથેરં અપેક્ખતિ. **વુત્તનયેનેવાતિ** ‘‘ઉક્કાસિત્વા’’તિઆદિના વુત્તનયેનેવ. **એવન્તિઆદિ** નિગમનં. જમ્બુદીપે પન એકચ્ચે ભિક્ખૂ ગાહેન્તીતિ સમ્બન્ધો. કિઞ્ચિદેવ મઞ્ચટ્ઠાનં વા પીઠટ્ઠાનં વાતિ યોજના. **અયન્તિઆદિ** પુરિમવચનસ્સ નિગમનવસેન પચ્છિમવચનસ્સ કથનત્થાય વુત્તવચનં.

વસ્સાવાસે સેનાસનગ્ગાહો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **આગન્તુકવત્તન્તિ** આગન્તુકસ્સ વત્તં. **અઞ્ઞત્થાતિ** અઞ્ઞસ્મિં ઠાને. ગન્ત્વા વસિતુકામેન આગન્તુકેનાતિ યોજના. **વસ્સૂપનાયિકદિવસમેવાતિ** વસ્સં ઉપગમનદિવસેયેવ. **તત્થાતિ** અઞ્ઞં ઠાનં. નગન્તબ્બકારણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘વસનટ્ઠાનં વા હી’’તિઆદિ. **હીતિ** યસ્મા. **તત્રાતિ** અઞ્ઞસ્મિં ઠાને. **તેનાતિ** સમ્બાધઅસમ્પજ્જનકારણા. **તસ્માતિ** યસ્મા ન ફાસું વિહરેય્ય, તસ્મા. **તં વિહારન્તિ** યસ્મિં વસિતુકામો, તં વિહારં. **તત્થાતિ** વિહારે, વસન્તો સુખં વસિસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉદ્દેસત્થિકોતિ** ઉદ્દેસં અત્થિકો, ઉદ્દેસેન વા. **કમ્મટ્ઠાનસપ્પાયતન્તિ** કમ્મટ્ઠાનેન, કમ્મટ્ઠાનસ્સ વા સપ્પાયભાવં.

તત્થાતિ અઞ્ઞવિહારં. ગચ્છન્તેન ઘટ્ટેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. ઘટ્ટેતબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ન તત્થા’’તિઆદિ. તત્થ **તત્થાતિ** સકટ્ઠાને. કિં ન વત્તબ્બાતિ આહ ‘‘તુમ્હે’’તિઆદિ. સલાકભત્તાદીનિ વા યાગુખજ્જકાદીનિ વા નત્થિ ન વિજ્જન્તીતિ યોજના. ઉપોસથાગારસ્સ પરિક્ખારોતિ સમ્બન્ધો. તુમ્હાકં વિહારસ્સ ઇદં તાળઞ્ચેવ ઇમં સૂચિઞ્ચ

સમ્પટિચ્છથાતિ યોજના. **ગમિયવત્તન્તિ** ગમિકાનં ભિક્ખૂનં વત્તં. ''દહરેહી''તિ પદં ''ઉક્ખિપાપેત્વા''તિ ચ ''ગાહાપેત્વા''તિ ચ પદદ્વયે કારિતકમ્મં, ''પત્તચીવરભણ્ડિકાયો''તિ પદં ''ઉક્ખિપાપેત્વા''તિ પદે ધાતુકમ્મં, ''તેલનાળિકત્તરદણ્ડાદીની''તિ પદં ''ગાહાપેત્વા''તિ પદે ધાતુકમ્મમેવ. **અત્તાનં દસ્સેન્તેના**તિ અત્તાનં મનુસ્સાનં પકાસેન્તેન. **વિતક્કન્તિ** પચ્ચયબાહુલ્લિકવિતક્કં. ''સપરિવાર''ન્તિ પદં ''ગચ્છન્તઞ્ચા''તિ પદે કિરિયાવિસેસનં. એવઞ્હિ સતિ સપરિવારં ગચ્છન્તઞ્ચાતિ સમ્બન્ધો. **''ન''**ન્તિ પદે પન કારકવિસેસનં. એવઞ્હિ સતિ સપરિવારં નં ભિક્ખુન્તિ સમ્બન્ધો. ''દિસ્વા''તિ પદે ચ કિરિયાવિસેસનમેવ. એવઞ્હિ સતિ ગચ્છન્તઞ્ચ નં ભિક્ખું સપરિવારં દિસ્વાતિ સમ્બન્ધો. મનુસ્સા વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તેસૂ**તિ મનુસ્સેસુ. એકો પણ્ડિતમનુસ્સોતિ સમ્બન્ધો. અયં કાલો વસ્સૂપનાયિકકાલો નામાતિ યોજના. **યત્થા**તિ ઠાને. **તસ્સા**તિ એકસ્સ પણ્ડિતમનુસ્સસ્સ, વચનન્તિ સમ્બન્ધો. તે મનુસ્સા યાચન્તીતિ સમ્બન્ધો . **અઞ્ઞત્થા**તિ અઞ્ઞં ઠાનં. મેજ્જન્તિ અઞ્ઞમઞ્ઞં સિનેહન્તીતિ **મિત્તા**. સુખદુક્ખેસુ અમા સહ વત્તન્તીતિ **અમચ્ચા**. મિત્તાયેવ અમચ્ચાતિ **મિત્તામચ્ચા**, તે. **સમ્મન્તયિત્વા**તિ સમં, સમ્મા વા મન્તયિત્વા. **ઇધેવા**તિ ગામે એવ, વિહારે એવ વા. કસ્મા સાદિતું વટ્ટતિ, નનુ સબ્બમેતં અકપ્પિયઞ્ચ સાવજ્જઞ્ચાતિ આહ ''સબ્બઞ્હેતં કપ્પિયઞ્ચેવ અનવજ્જઞ્ચા''તિ. હિ યસ્મા એતં સબ્બં કપ્પિયઞ્ચ અનવજ્જઞ્ચ, તસ્મા સબ્બં સાદિતું વટ્ટતીતિ યોજના. કુરુન્દિયં પન વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉભયમ્પી**તિ મહાઅટ્ઠકથાકુરુન્દીસુ વુત્તવચનવસેન ઉભયમ્પિ એતં વચનન્તિ સમ્બન્ધો.

આવાસિકવત્તં વિત્થારેન્તો આહ ''પટિકચ્ચેવ હી''તિઆદિ. તત્થ **પટિકચ્ચેવા**તિ આગન્તુકાનં આગતતો પઠમમેવ. **પધાનઘરવિહારમગ્ગો**તિ પધાનઘરમગ્ગો ચ વિહારમગ્ગો ચ. **મુટ્ઠવેદિકાયા**તિ ચેતિયસ્સ હમ્મિયવેદિકાય. કસ્મા ઇદમ્પિ સબ્બં કાતબ્બન્તિ આહ ''વસ્સં વસિતુકામા હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. વસ્સં વસિતુકામા સુખં વસિસ્સન્તીતિ સમ્બન્ધો. કતપરિકમ્મેહિ આવાસિકેહીતિ સમ્બન્ધો. યતો કુલતો પકતિયા લબ્ભતિ, તસ્મિં કુલે વસ્સાવાસિકં પુચ્છિતબ્બન્તિ યોજના. **ન દિન્નપુબ્બન્તિ** પુબ્બે ન દિન્નં. **હી**તિ યસ્મા. **ઉપદ્દુતા**તિ ઉપગન્ત્વા, ભુસં વા પીળિતા. **તત્થા**તિ મનુસ્સેસુ. **યે**તિ મનુસ્સા. **વસ્સાવાસિકે ગાહિતે**તિ વસ્સાવાસિકે સેનાસને ગાહાપિયમાને. **ગાહિતભિક્ખૂનન્તિ** ગાહાપિતભિક્ખૂનં. **વસ્સાવાસિકન્તિ** વસ્સં આવસન્તાનં દાતબ્બં ચીવરં. **ગાહણકાલો**તિ ગાહાપનકાલો. **ઉપકટ્ઠો**તિ આસન્નો. **છાતકાદીહી**તિ આદિસદ્દેન રોગાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **યન્તિ** ચીવરં. **તતો**તિ ચીવરતો. **તન્તિ** વચનં. **તદનુરૂપેના**તિ તેસં મનુસ્સાનં વચનસ્સાનુરૂપેન. **તેસં તેસન્તિ** મનુસ્સાનં, વસ્સાવાસિકં ચીવરન્તિ સમ્બન્ધો.

યસ્સાતિ ભિક્ખુનો. **સો**તિ ભિક્ખુ. ઇતિ વદન્તીતિ યોજના. **તન્તિ** ચીવરં. **પટિક્કમ્મા**તિ પટિક્કમિત્વા. વિહારતો અપસક્કિત્વાતિ અત્થો. **તત્રા**તિ ગામે. **ઉપનિક્ખેપં ઠપેત્વા**તિ કપ્પિયવત્થું વા અકપ્પિયવત્થું વા આરામિકાદીનં હત્થે ઉપનિક્ખેપં ઠપેત્વા. **વિહારે**તિ વિહારસ્સ, વિહારે વસ્સં વસન્તસ્સ વા. **અપુચ્છિત્વાપી**તિ પિસદ્દેન ''પુચ્છિત્વાપી''તિ અત્થં દસ્સેતિ. **તેસન્તિ**કુલાનં. **વત્તન્તિ** જગ્ગનાદિવત્તં. **તેસન્તિ** કુલાનં. **આગતઞ્ચ તન્તિ** તં પંસુકૂલિકં આગતઞ્ચ વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ પંસુકૂલિકેન. **દાતું ન ઇચ્છન્તી**તિ સઙ્ઘસ્સ આચિક્ખન્તેપિ સઙ્ઘસ્સ દાતું ન ઇચ્છન્તિ. **સભાગો ભિક્ખૂ**તિ અત્તના સભાગો ભિક્ખુ. **એતન્તિ** વસ્સાવાસિકં. પંસુકૂલિકસ્સ ન વટ્ટતિ, કસ્મા? ગહપતિચીવરત્તા. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં. **સદ્ધાદેય્યે**તિ સદ્ધાય દાતબ્બે વસ્સાવાસિકલાભવિસયે.

તત્રુપ્પાદેતિ તસ્મિં વિહારે ઉપ્પજ્જનકલાભવિસયે. **ભણ્ડપટિચ્છાદનન્તિ** પટિચ્છાદનચીવરભણ્ડં. ચીવરભણ્ડમેવ હિ યસ્મા અનેન સરીરં પટિચ્છાદિયતિ, તસ્મા ભણ્ડપટિચ્છાદનન્તિ વુચ્ચતિ. **ગાહેથા**તિ ભિક્ખૂહિ ગાહાપેથ. **ગાહેતબ્બન્તિ** ભિક્ખૂહિ ગાહાપેતબ્બં. **વત્થુ પના**તિ સાટકતો અઞ્ઞં કપ્પિયં વા અકપ્પિયં વા વત્થુ

પન. કસ્મા વટ્ટતિયેવ, નનુ અકપ્પિયવત્થુ ન વટ્ટતીતિ આહ ''કપ્પિયકારકાનઞ્હિ''તિઆદિ. તત્થ **હિ** યસ્મા અનુઞ્ઞાતં, તસ્મા વટ્ટતિયેવાતિ યોજના. દિન્નવત્થુતો ઉપ્પન્નન્તિ સમ્બન્ધો.

યન્તિ વત્થુ દિન્નન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ કપ્પિયકારકાનં હત્થે દિન્નવત્થૂસુ. **તન્તિ** વત્થુ ઉપનામેન્તેહીતિ સમ્બન્ધો. ગરુભણ્ડં હોતિ, ગરુભણ્ડત્તા અઞ્ઞેસુ પચ્ચયેસુ ન ઉપનામેતબ્બન્તિ અધિપ્પાયો. **પુગ્ગલવસેનેવા**તિ ''ભિક્ખૂ ચીવરેન કિલમન્તિ, એત્તકં નામ તણ્ડુલભાગં ભિક્ખૂનં ચીવરં કાતું રુચ્ચતિ સઙ્ઘસ્સા''તિઆદિના પુગ્ગલં પરામસિત્વા પુગ્ગલવસેનેવ. **સઙ્ઘવસેના**તિ ''સઙ્ઘો ચીવરેન કિલમતી''તિઆદિના સઙ્ઘવસેન ન કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. એવં પુગ્ગલવસેન અપલોકનકમ્મસ્સ અકત્તબ્બતં દસ્સેત્વા ઇદાનિ વત્થુવસેન તસ્સેવ અકત્તબ્બતં દસ્સેન્તો આહ ''જાતરૂપરજતવસેનાપી''તિઆદિ. **કપ્પિયભણ્ડવસેના**તિ ચીવરતણ્ડુલેહિ અવસેસસ્સ કપ્પિયભણ્ડસ્સ વસેન. ચીવરતણ્ડુલાનઞ્હિ વિસું ગહિતત્તા ''કપ્પિયભણ્ડવસેના''તિ એત્થ તેહિ અવસેસો કપ્પિયભણ્ડોવ ગહેતબ્બો. **તં પના**તિ અપલોકનકમ્મં પન. કત્તબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ''ઇદાની''તિઆદિ. **સુભિક્ખન્તિ** સમિદ્ધભિક્ખં. **સુલભપિણ્ડન્તિ** સુખેન લભપિણ્ડં. દ્વીહિ પદેહિ અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ કારણં દસ્સેતિ, સુભિક્ખત્તા સુલભપિણ્ડં, સુલભપિણ્ડત્તા સુભિક્ખન્તિ વુત્તં હોતિ.

એવં ચીવરપચ્ચયં સલ્લક્ખેત્વા સેનાસનં સલ્લક્ખેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **કાલે**તિ ગાહાપનસ્સ કાલે. **વુત્તન્તિ** મહાઅટ્ઠકથાય વુત્તં. કસ્મા દ્વે સમ્મન્નિતબ્બા, નનુ એકમ્પિ સમ્મન્નિતું વટ્ટતીતિ આહ ''એવઞ્હી''તિઆદિ. તત્થ હિ યસ્મા ગાહેસ્સતિ, તસ્મા દ્વે સમ્મન્નિતબ્બાતિ યોજના. એકેન હિ સમ્મુતિલદ્ધેન સક્કા પરં ગાહાપેતું, અત્તના પન અત્તનો પાપેતું ન સક્કા, તસ્મા દ્વીસુ સમ્મતેસુ નવકો વુડ્ઢસ્સ, વુડ્ઢો ચ નવકસ્સાતિ ઉભો અઞ્ઞમઞ્ઞં ગાહેસ્સન્તીતિ અધિપ્પાયો. **સમ્મન્નિતબ્બા**તિ એકતો સમ્મન્નિતબ્બા. **અટ્ઠપિ સોળસપી**તિ એત્થ પિસદ્દેન તતો અધિકમ્પિ એકતો સમ્મન્નિતું વટ્ટતીતિ દીપેતિ. સત્તસતિકક્ખન્ધકે ઉબ્બાહિકસમ્મુતિયં (ચૂળવ॰ ૪૫૬) અટ્ઠપિ જના એકતોવ સમ્મતાતિ વચનઞ્ચેત્થ સાધકં. નિગ્ગહકમ્મમેવ હિ સઙ્ઘો સઙ્ઘસ્સ ન કરોતીતિ દટ્ઠબ્બં. **તેસન્તિ** અટ્ઠસોળસજનાનં, સમ્મુતિ વટ્ટતિયેવાતિ સમ્બન્ધો. કિન્તિ સલ્લક્ખેતબ્બન્તિ આહ ''ચેતિયઘર''ન્તિઆદિ.

આસનઘરન્તિ પટિમાઘરં. મગ્ગપોક્ખરણીનં સમીપે કતા સાલાયો ઉપચારવસેન વુચ્ચન્તિ ''મગ્ગો''તિ ચ ''પોક્ખરણી''તિ ચ. તા હિ સાલાયો ઉપચારસીમબ્ભન્તરગતે ગામાભિમુખમગ્ગે ચ અન્તોઉપચારસીમાયં ખણિતા યત્થ કત્થચિ પોક્ખરણિયો ચ કરીયન્તિ, ઇતિ સલ્લક્ખેતબ્બન્તિ યોજના. અસેનાસનં દસ્સેત્વા સેનાસનં દસ્સેન્તો આહ ''વિહારો''તિઆદિ. **રુક્ખમૂલન્તિ** છન્નકવાટબદ્ધરુક્ખમૂલં. એસેવ નયો વેળુગુમ્બેપિ. ગાહેન્તેન ચ ગાહેતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ઘિકો**તિ તત્રુપ્પાદો. **તેસૂ**તિ દ્વીસુ ચીવરપચ્ચયેસુ. **યન્તિ** ચીવરપચ્ચયં. **તસ્સા**તિ ચીવરપચ્ચયસ્સ. **ઠિતિકતો**તિ પબન્ધવસેન ઠિતટ્ઠાનતો. **ઇતરો**તિ પઠમં ગહિતચીવરપચ્ચયતો ઇતરો.

અપ્પતાયાતિ અપ્પભાવતો, ગાહિયમાનેતિ સમ્બન્ધો. **પરિવેણગ્ઘેના**તિ પરિવેણપરિચ્છેદેન. **લભન્તી**તિ પરિવેણસામિકા ભિક્ખૂ લભન્તિ. **તન્તિ** પરિવેણં. **વિજટેત્વા**તિ વિજટં કત્વા, દ્વે વા તયો વા કોટ્ઠાસે કત્વાતિ અત્થો. **પક્ખિપિત્વા**તિ ભાગકોટ્ઠાસં પક્ખિપિત્વા. **ન એવં કાતબ્બન્તિ** યથા મહાસુમત્થેરો આહ, તથા ન કાતબ્બન્તિ અત્થો. અકાતબ્બકારણં દસ્સેન્તો આહ ''મનુસ્સા હી''તિઆદિ. **તત્થા**તિ પરિવેણે, પવિસિતબ્બં ઇતિ આહાતિ યોજના. **એત્થા**તિ એતસ્મિં ગાહણટ્ઠાને. **પટિક્કોસતી**તિ પટિસેધેતિ. પટિક્કોસનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''મા આવુસો''તિઆદિ. ઇતિ વુત્તં, ઇતિ પટિક્કોસતીતિ યોજના. એકો હિ ઇતિસદ્દો લુત્તનિદ્દિટ્ઠો. **તસ્સા**તિ મહાથેરસ્સ. **સઙ્ઘન્તિ** ભિક્ખૂનં સઙ્ઘં. **તન્તિ** મહાથેરં.

એવં વત્તબ્બન્તિ એવં વક્ખમાનનયેન વત્તબ્બં. પચ્ચયં ધારેથ, ઇતિ વત્તબ્બન્તિ યોજના. પાપુણાતિ આવુસો ઇતિ વુત્તેતિ યોજના. ''ગહિતં હોતી''તિ ઇમિના ''ગણ્હથ, ગણ્હામી''તિ પચ્ચુપ્પન્નકાલવસેન વુત્તત્તા ગહિતં હોતીતિ દસ્સેતિ. અતીતઅનાગતકાલવસેન અગહિતભાવં દસ્સેન્તો આહ ''સચે પના''તિઆદિ. **સતુપ્પાદમત્તન્તિ** ગહણે સતિયા ઉપ્પાદનમત્તં. **એત્થાતિ** સેનાસનપચ્ચયગહણટ્ઠાને.

યોપીતિ યમ્પિ. ઉપયોગત્થે ચેતં પચ્ચત્તવચનં, યમ્પિ પચ્ચયં વિસ્સજ્જેતીતિ યોજના. **પચ્ચયન્તિ** ચ ચીવરપચ્ચયં. **અયમ્પીતિ** અયમ્પિ પચ્ચયો. પિસદ્દો મહાલાભપરિવેણે પચ્ચયં સમ્પિણ્ડેતિ. **તસ્મિંયેવ પરિવેણેતિ** તસ્મિં પંસુકૂલિકેન ગહિતપરિવેણે એવ. **અઞ્ઞસ્સાતિ** પંસુકૂલિકતો અઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુસ્સ. પંસુકૂલિકો ''અહં વસામી''તિ સેનાસનં જગ્ગિસ્સતિ. ઇતરો ''અહં પચ્ચયં ગણ્હામી''તિ સેનાસનં જગ્ગિસ્સતીતિ યોજના. **દ્વીહિ કારણેહીતિ** વસનગહણવસેન દ્વીહિ કારણેહિ. પંસુકૂલિકે ગણ્હન્તેતિ સમ્બન્ધો. **ઇધાતિ** સેનાસને. **તેનાતિ** પંસુકૂલિકેન. **હેટ્ઠાતિ** સેનાસનસ્સ હેટ્ઠા, ઠિતં અઞ્ઞં ભિક્ખુન્તિ સમ્બન્ધો. **તેનાતિ** પંસુકૂલિકેન , કિઞ્ચિ વચનન્તિ સમ્બન્ધો. વુત્થવસ્સસ્સ પંસુકૂલિકસ્સાતિ યોજના. **વટ્ટતીતિ** પંસુકૂલિકસ્સ વટ્ટતિ. **તસ્મિં સેનાસનેતિ** પંસુકૂલિકેન ગહિતસેનાસને. **યેસં પનાતિ** મનુસ્સાનં પન. **તેસન્તિ** મનુસ્સાનં.

થૂપં કત્વાતિ ચેતિયં કત્વા. **તસ્સાતિ** થૂપસ્સ. **તેન ભિક્ખુનાતિ** વસ્સાવાસિકં ગાહકભિક્ખુના. **તન્તિ** ભોજનસાલં. ગાહેતું વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બમિદન્તિ** સબ્બં ઇદં વચનં.

પાટિપદઅરુણતોતિ વસ્સૂપનાયિકદિવસસઙ્ખાતસ્સ પાટિપદસ્સ અરુણુગ્ગમનતો. **વિતક્કચારિકોતિ** ''કત્થ નુ ખો વસિસ્સામી''તિઆદિના વિતક્કેન ચરણે અનુયુત્તો. **સેનાસનં યાચતીતિ** સેનાસનગ્ગાહાપકં સેનાસનં યાચતિ. **ગહિતન્તિ** સઙ્ઘેન ગહિતં. **યત્થાતિ** ઠાને. વસ્સૂપગતેહિ વત્તબ્બાતિ સમ્બન્ધો. પુનપ્પુનં, સમં વા ચેતિયઙ્ગણાદિં મુઞ્ચન્તિ સોધેન્તિ ઇમાહીતિ **સમ્મુઞ્ચનિયો**. મુચિધાતુ સોધનત્થે યુપચ્ચયો કરણત્થે હોતિ. તાલુજો પઠમક્ખરો. સુલભા ચે દણ્ડકા, એકેકેન દ્વે તિસ્સો યટ્ઠિસમ્મુઞ્ચનિયો બન્ધિતબ્બા. સુલભા ચે સલાકા, છપઞ્ચમુટ્ઠિસમ્મુઞ્ચનિયો બન્ધિતબ્બાતિ અત્થો. **પઞ્ચ પઞ્ચ ઉક્કાતિ** અરઞ્ઞવિહારેસુ પરિસ્સયવિજાનનત્થં પઞ્ચ પઞ્ચ અગ્ગિઉક્કા કોટ્ટેતબ્બા છિન્દિતબ્બાતિ અત્થો.

''નિબદ્ધવત્તં ઠપેત્વા''તિ એત્થ અકત્તબ્બવત્તં દસ્સેન્તો આહ ''વત્તં કરોન્તેહિ ચા''તિઆદિ. તત્થ વત્તં કરોન્તેહિ ચ એવરૂપં અધમ્મિકવત્તં ન કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **હિ** સચ્ચં, સબ્બેવ એતે ઉદ્દેસાદયો પપઞ્ચાતિ યોજના. પપઞ્ચેન્તિ સંસારે ચિરં ઠપેન્તીતિ **પપઞ્ચા**. **મૂગબ્બતન્તિ** મૂગાનં વતં, મૂગેહિ કત્તબ્બં વા, મૂગેન વિય વા અમૂગેહિ કત્તબ્બં વતં. એવં અકાતબ્બવત્તં દસ્સેત્વા ઇદાનિ કાતબ્બવત્તં દસ્સેન્તો આહ ''પરિયત્તિધમ્મો નામા''તિઆદિ. **તિવિધમ્પીતિ** પરિયત્તિપટિપત્તિપટિવેધવસેન તિપ્પકારમ્પિ. અવયવપરિયત્તિધમ્મોપિ અવયવિપરિયત્તિધમ્મં, અવયવિપરિયત્તિધમ્મો વા અવયવપરિયત્તિધમ્મં પતિટ્ઠાપેતિ, તસ્મા પરિયત્તિધમ્મો અત્તનાપિ અત્તાનં પતિટ્ઠાપેસીતિ વેદિતબ્બં. **ઉદ્દિસથાતિ** પરિયત્તિં ઉદ્દિસથ. **સોધેત્વા...પે૰... ઉપસમ્પાદેથાતિ** એત્થ સોધનં નામ સબ્બેસં આચારકુલપુત્તાનં ઉપપરિક્ખનં. **સોધેત્વા નિસ્સયં દેથાતિ** એત્થ સોધનં નામ ભિક્ખુસભાગતં ઉપપરિક્ખનં. **હીતિ** સચ્ચં. **કુલપુત્તોતિ** આચારકુલપુત્તો. યત્તકાનિ ધુતઙ્ગાનિ સમાદિયિતું સક્કોથાતિ યોજના. **અન્તોવસ્સં નામેતન્તિ** ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનમેતં. એતસ્મિં અન્તોવસ્સેતિ હિ અત્થો, ભવિતબ્બન્તિઆદીસુ સમ્બન્ધિતબ્બં. **સકલદિવસન્તિ** સકલદિવસમ્હિ, અપ્પમત્તેહીતિ સમ્બન્ધો. **એકચારિકવત્તન્તિ** એકકેન ચરિતબ્બં વત્તં. **ભસ્સેતિ** વચને. **દસવત્થુકકથન્તિ** અપ્પિચ્છતાદિદસવત્થુક કથં.

વિગ્ગાહિકપિસુણફરુસવચનાનીતિ વિગ્ગહં કલહં જનેતીતિ વિગ્ગાહિકં, વિગ્ગાહિકવચનઞ્ચ પિસુણવચનઞ્ચ ફરુસવચનઞ્ચ વિગ્ગાહિકપિસુણફરુસવચનાનિ. મનસિકારબહુલા વિહરથ ઇતિ ઓવદિતબ્બાતિ યોજના. **દન્તકટ્ઠખાદનવત્ત**ન્તિ હેટ્ઠા અદિન્નાદાનવણ્ણનાયં વુત્તં દન્તકટ્ઠખાદને, દન્તકટ્ઠખાદનસ્સ વા વત્તં. ''પત્તં થવિકાય પક્ખિપન્તેન ન કથેતબ્બ''ન્તિ ઇમિના કથેન્તે પમાદેન પત્તો ભિજ્જેય્યાતિ પત્તસ્સ ગુત્તત્થાય કથનં નિવારેતિ. **આચિક્ખિતબ્બા**તિ ઇતિસદ્દો પરિસમાપનત્થો.

કોચિ દાયકોતિ સમ્બન્ધો. **આગન્તુકો ભિક્ખૂ**તિ ચીવરગ્ગાહિતતો પચ્છા આગતો આગન્તુકો ભિક્ખુ. **સઙ્ઘત્થેરો**તિ આવાસિકસઙ્ઘત્થેરો. **પઠમભાગ**ન્તિ પુબ્બે ગાહિતં પઠમભાગં, **પરિવત્તેત્વા**તિ પુબ્બે ગાહિતભાગેન પચ્છા દાતબ્બં વસ્સાવાસિકં પરિવત્તેત્વા. આગન્તુકસ્સ વસ્સગ્ગેન પત્તટ્ઠાને આગન્તુકસ્સ દાતબ્બન્તિ યોજના. ''આગન્તુકસ્સા''તિ પદં પુબ્બાપરં અપેક્ખતિ. તસ્મા દ્વિન્નં પદાનં મજ્ઝે વુત્તં. **પઠમવસ્સૂપગતા**તિ પઠમવસ્સૂપનાયિકદિવસે વસ્સૂપગતા. ''દ્વે તીણિ ચત્તારી''તિ વચનસ્સ વા બહૂનં ભિક્ખૂનં વા બ્યાપનત્થાય ''લદ્ધં લદ્ધ''ન્તિ વિચ્છાવસેન વુત્તં. **તેન પના**તિ આગન્તુકેન પન. પઠમવસ્સૂપગતેહિ અપ્પકે લદ્ધે પચ્છિમવસ્સૂપનાયિકદિવસે દાતબ્બાનં વસ્સાવાસિકાનં બહુકેપિ અયં નયો ઞાતબ્બોતિ કત્વા ન વુત્તો.

દ્વીસુપીતિ પઠમ દુતિયવસેન દ્વીસુપિ. વસ્સૂપગતા ભિક્ખૂ ભિક્ખાય કિલમન્તા વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. **ઇધા**તિ ઠાને. **વસન્તા**તિ એકતો વસન્તા. દ્વે ભાગા હોમ સાધુ વતાતિ યોજના. **સાધુ વતા**તિ એકંસેન સુન્દરા ભવેય્યુન્તિ અત્થો. **યેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **તત્થા**તિ ઞાતિપવારિતટ્ઠાનેસુ. **પવારણાયા**તિ પવારણાદિવસે. **તેસૂ**તિ ભિક્ખૂસુ. **યે**તિ ભિક્ખૂ. **તત્થા**તિ ઞાતિપવારિતટ્ઠાનેસુ. કસ્મા અપલોકેત્વા દાતબ્બં, નનુ તે સાદિયન્તીતિ આહ ''સાદિ યન્તાપિ હી''તિઆદિ. તત્થ **હી**તિ યસ્મા. ''નેવ વસ્સાવાસિકસ્સ સામિનો''તિ ઇમિના તેસં વસ્સચ્છિન્નતં દીપેતિ. **નેવ અદાતું લભન્તી**તિ પઠમમેવ કતિકવત્તસ્સ કતત્તા અદાતું નેવ લભન્તિ, સબ્બેસં નો અમ્હાકન્તિ યોજના. **ઇધા**તિ ઠાને. **ત**ન્તિ કતિકવત્તં. એકો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **તત્થા**તિ સભાગટ્ઠાને. વસિત્વા આગતાનં તેસં ભિક્ખૂનન્તિ યોજના. ન લબ્ભતિ ઇતિ વુત્તન્તિ યોજના. **ઇમેસ**ન્તિ વસ્સાવાસિઅપ્પત્તકાનં એકચ્ચાનં. **ગાહિતસદિસમેવા**તિ વસ્સાવાસિકસ્સ ગાહિતેન સદિસમેવ. **તેસમેવા**તિ એકચ્ચાનમેવ.

પક્કન્તોપીતિ અઞ્ઞં ઠાનં પક્કમન્તોપિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. તેન ભિક્ખુના કતં પાનીયઉપટ્ઠપનાદિકમ્મં **ભતિનિવિટ્ઠં** ભતિયા ઠિતન્તિ યોજના. અપલોકનકમ્મં કત્વા ગાહિતં સઙ્ઘિકન્તિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ઘિક**ન્તિ તત્રુપ્પાદં સન્ધાય વુત્તં. **વિબ્ભન્તોપી**તિ પિસદ્દો પગેવ છિન્નવસ્સોતિ દસ્સેતિ. **પચ્ચયવસેનેવા**તિ સદ્ધાદેય્યપચ્ચયવસેન. **વદન્તી**તિ કેચિ વદન્તિ.

દિસંગમિકો ભિક્ખુ વિબ્ભમતીતિ સમ્બન્ધો. **મનુસ્સે**તિ વસ્સાવાસિકદાયકમનુસ્સે. **સમ્મુખા**તિ આવાસિકસ્સ સમ્મુખા. **સમ્પટિચ્છાપેત્વા**તિ ''સુટ્ઠુ દસ્સામા''તિ પટિચ્છાપેત્વા. **યસ્સ ગાહિત**ન્તિ યસ્સ ભિક્ખુનો સેનાસનં ગાહિતં. **સેનાસનસામિકસ્સા**તિ સેનાસનદાયકસ્સ પુત્તધીતાદયોતિ સમ્બન્ધો. **સેનાસને દેમા**તિ સેનાસનસ્સ દેમ. **તત્થા**તિ સેનાસને. એકમેવ વત્થં દાતબ્બં. કસ્મા? પુગ્ગલસ્સ અદત્વા સેનાસનસ્સેવ દાતબ્બત્તા. **વસ્સાવાસિકટ્ઠિતિકાયા**તિ વસ્સાવાસિકગાહિતસ્સ ઠિતિકાય. **એસેવ નયો**તિ સેનાસનસ્સેવ દિન્નત્તા એસેવ નયો. **તસ્સેવ હોન્તી**તિ પુગ્ગલસ્સેવ દિન્નત્તા તસ્સેવ હોન્તિ.

દુતિયો થેરાસને ગાહિતો હોતીતિ સમ્બન્ધો. પઠમભાગસ્સ સામણેરસ્સ ગાહિતત્તા વુત્તં ''વરભાગં સામણેરસ્સ દત્વા''તિ. **ઉભોપી**તિ દ્વે થેરસામણેરેપિ. **સયમેવા**તિ દાયકો સયમેવ. **યન્તિ** વસ્સાવાસિકં. **યસ્સા**તિ થેરસ્સ વા સામણેરસ્સ વા.

ઇતોતિ વુત્તનયતો. **દહરસામણેરસ્સા**તિ તરુણસ્સ સામણેરસ્સ. **સો**તિ ઘરસામિકો. **નન્તિ** પત્તજનં. **યસ્સા**તિ ભિક્ખુનો. **તેસન્તિ** મનુસ્સાનં. **યથાભૂતં આચિક્ખિતબ્બન્તિ** વિબ્ભમકાલઙ્કતકારણં યથાભૂતં આચિક્ખિતબ્બં. **સુદ્ધપંસુકૂલિકાયેવા**તિ અઞ્ઞેહિ અમિસ્સા સુદ્ધા પંસુકૂલિકાયેવાતિ. **ઇદં નેવાસિકવત્તન્તિ** નિગમનં.

ઉપનન્દવત્થુકથા

૩૧૯. અયમત્થોતિ અયં વક્ખમાનો અત્થો, એવં વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ગામકે . **તન્તિ** સેનાસનં, ગણ્હન્તેનેવાતિ સમ્બન્ધો. **ઇધા**તિ સાવત્થિયં. **મુત્તન્તિ** તે સેનાસનં મુઞ્ચિતં હોતિ. **તત્રાપી**તિ ગામકેપિ. **ઉભયત્થા**તિ સાવત્થિયં, ગામકે ચાતિ ઉભયત્થ.

એત્થાતિ ઉપનન્દવત્થુસ્મિં. **કથન્તિ** કેન પકારેન પટિપ્પસ્સમ્ભતિ. **ઇધા**તિ સાસને. એકચ્ચો ગણ્હાતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્રાપી**તિ સામન્તવિહારેપિ . **તસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **ઇધા**તિ સેનાસને. **આલયમત્તન્તિ** ચિત્તુપ્પાદમત્તં. **ઇચ્ચસ્સા**તિ ઇતિ અસ્સ, એવં અસ્સ ભિક્ખુસ્સાતિ અત્થો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં ''ગહણેન ગહણ''ન્તિઆદિકે ચતુક્કે. યો પન ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપચારસીમાતિક્કમે**તિ નિમિત્તત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં, ભાવેન ભાવલક્ખણે વા. **તત્થા**તિ અઞ્ઞસ્મિં વિહારે પચ્ચાગચ્છતિ, વટ્ટતિ, સેનાસનગ્ગાહો ન પટિપ્પસ્સમ્ભતીતિ અધિપ્પાયો.

૩૨૦. યોતિ ભિક્ખુ. **મહન્તતરો વા દહરતરો વા**તિ અત્તનો મહન્તતરો વા દહરતરો વા હોતિ. સો ભિક્ખુ તિવસ્સન્તરો નામાતિ યોજના. એકસ્સ ભિક્ખુનો તિણ્ણં વસ્સાનમન્તરે ઠિતો તિવસ્સન્તરો અઞ્ઞો ભિક્ખુ. **તત્થા**તિ ભિક્ખૂસુ. **ઇમે સબ્બે**તિ તિવસ્સન્તરદ્વિવસ્સન્તરસમાનવસ્સિકે ઇમે ભિક્ખૂ, લભન્તીતિ સમ્બન્ધો. **યં તિણ્ણં પહોતી**તિ મઞ્ચપીઠવિનિમુત્તં યં આસનં તિણ્ણં સુખં નિસીદિતું પહોતિ, તથારૂપે આસનેપિ દ્વે દ્વે હુત્વા નિસીદિતું લભન્તીતિ યોજના. અપિસદ્દેન મઞ્ચપીઠાનિ અપેક્ખતિ. ઇદં પચ્છિમદીઘાસનં. **અનુપસમ્પન્નેનાપી**તિ પિસદ્દો પગેવ ઉપસમ્પન્નેનાતિ દસ્સેતિ.

હત્થિકુમ્ભેતિ હત્થિસિરોપિણ્ડે. ઇમિના હત્થિસદ્દેન હત્થિકુમ્ભો ગહિતો અવયવૂપચારેન વા ઉત્તરપદલોપેન વાતિ દસ્સેતિ. હત્થી વિયાતિ હત્થી, ભૂમિભાગો, હત્થિમ્હિ પતિટ્ઠિતો પાદસઙ્ખાતો નખો ઇમસ્સાતિ **હત્થિનખકો**, પાસાદો. એતં ''હત્થિનખકો''તિ નામં એવંકતસ્સ પાસાદસ્સ નામન્તિ યોજના. ''સુવણ્ણરજતાદિવિચિત્રાની''તિ પદં ''કવાટાનિ મઞ્ચપીઠાનિ તાલવણ્ટાની''તિ સબ્બપદેસુ યોજેતબ્બં. યંકિઞ્ચિ ચિત્તકમ્મકતં અત્થિ, સબ્બં વટ્ટતીતિ યોજના. પાસાદસ્સ દેમાતિ સમ્બન્ધો. **પાટેક્કન્તિ** પાસાદતો વિસું. **પટિગ્ગહિતમેવા**તિ સબ્બં પટિગ્ગહિતમેવ હોતિ. ગોનકાદીનિ અટ્ઠારસ અત્થરણાનિ પરિભુઞ્જિતુન્તિ સમ્બન્ધો. **ગિહિવિકટનીહારેના**તિ ગિહીહિ વિસેસેન યથાકામં કરિયતીતિ **ગિહિવિકટં**, ગિહિસન્તકં. ''ગિહિવિકટ''ન્તિ નીહારો અભિનીહારો ગિહિવિકટનીહારો, તેન. **લબ્ભન્તી**તિ નિસીદિતુમેવ લબ્ભન્તિ. **તત્રાપી**તિ ધમ્માસનેપિ.

અવિસ્સજ્જિયવત્થુકથા

૩૨૧. એતાનીતિ ગરુભણ્ડાનિ. **તત્થા**તિ રાસિવસેન પઞ્ચસુ સરૂપવસેન પઞ્ચવીસતિયા ગરુભણ્ડેસુ. આગન્ત્વા, આભુસો વા રમન્તિ એત્થાતિ **આરામો. તેસંયેવા**તિ પુપ્ફારામફલારામાનમેવ. ''ઠપિતોકાસો''તિ ઇમિના વત્થુસદ્દસ્સ ભૂમિભેદત્થં દસ્સેતિ. વસતિ આરામો પતિટ્ઠહતિ એત્થાતિ **આરામવત્થુ. તેસુ વા**તિ એત્થ વાસદ્દેન નવભૂમિભાગતો અઞ્ઞસ્સ પોરાણભૂમિભાગસ્સપિ આરામવત્થુભાવં વિકપ્પેતિ. વિસેસેન ચતુઇરિયાપથે હરતિ પવત્તેતિ એત્થાતિ **વિહારો. તસ્સા**તિ વિહારસ્સ. **ચતુન્નં મઞ્ચાનન્તિ** નિદ્ધારણત્થે સામિવચનં. અઞ્ઞતરો મઞ્ચો નામાતિ યોજના. એસેવ નયો સેસેસુપિ. ''લોહેન કતા કુમ્ભી''તિ ઇમિના **લોહકુમ્ભી**તિ એત્થ મજ્ઝેલોપસમાસં દસ્સેતિ. લોહમયા કુમ્ભી **લોહકુમ્ભી**તિ વચનત્થોપિ યુજ્જતેવ. ''એસેવ નયો''તિ ઇમિના લોહેન કતં **ભાણકં**, લોહેન કતો **વારકો**, લોહેન કતં **કટાહન્તિ** અત્થં અતિદિસતિ. **એત્થા**તિ ભાણકવારકકટાહેસુ. **અરઞ્જરો**તિ અતિમહન્તત્તા અરં ખિપ્પં જરતિ વિનાસેતીતિ અરઞ્જરો. અથ વા જલં ગણ્હિતું અલન્તિ અરઞ્જરો લકારાનં રકારે કત્વા.

ગાથાવસેન નિગમનં દસ્સેન્તો આહ ''એવ''ન્તિઆદિ. તત્થ એવં પકાસયીતિ સમ્બન્ધો. દ્વે ગરુભણ્ડાનિ **દ્વિસઙ્ગહાનિ** હોન્તિ, **તતિયં** ગરુભણ્ડં ચતુસઙ્ગહં હોતિ, **ચતુત્થં** ગરુભણ્ડં નવકોટ્ઠાસં હોતિ, **પઞ્ચમં** ગરુભણ્ડં અટ્ઠભેદનં હોતિ, **ઇતિ** ઇમિના પકારેન **પઞ્ચનિમ્મલલોચનો** નાથો પઞ્ચહિ રાસીહિ **પઞ્ચવીસવિધં** ગરુભણ્ડં પકાસયીતિ યોજના.

તત્રાતિ ગરુભણ્ડે. **હી**તિ વિત્થારો. સબ્બમ્પિ ઇદં ગરુભણ્ડં અવિસ્સજ્જિયન્તિ વુત્તન્તિ યોજના. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં વત્થુસ્મિં. પરિવારે પન આગતન્તિ સમ્બન્ધો.

પઞ્ચ રાસયો મહેસિના વુત્તાતિ યોજના. **એત્થા**તિ પરિવારે.

તત્રાતિ ''પરિવત્તનવસેના''તિ વચને. ઇદં ગરુભણ્ડં ઉપનેતુન્તિ સમ્બન્ધો. નિચ્ચં તિટ્ઠન્તીતિ **થાવરા**, ઠાધાતુ વરપચ્ચયો, ઠાકારસ્સ થાકારો. ઇમિના આરામઆરામવત્થુવિહારવિહારવત્થૂનિ ગહેતબ્બાનિ. અવિસ્સજ્જિયઅવેભઙ્ગીયત્તા ગરુ અલહુકં ભણ્ડં **ગરુભણ્ડં**. ઇમિના મઞ્ચાદીનિ એકવીસતિ ગરુભણ્ડાનિ ગહેતબ્બાનિ. **થાવરે**તિ આધારે ભુમ્મં, પરિયાપન્નન્તિ સમ્બન્ધો. અથ વા નિદ્ધારણે ભુમ્મં, થાવરેસૂતિ હિ અત્થો, ખેત્તન્તિઆદીસુ સમ્બન્ધિતબ્બં. ખિપતિ પુબ્બણ્ણબીજમેત્થાતિ **ખેત્તં**. વસતિ અપરણ્ણબીજં પતિટ્ઠાતિ એત્થાતિ **વત્થુ**, તલે ભૂમિભાગે એકતો વા દ્વીહિ વા તીહિ વા ઠાનેહિ આવરણં કરીયતિ એત્થાતિ **તળાકો**, સરો. કસ્સકાનં મતેન કત્તબ્બાતિ **માતિકા**. આરામેન પરિવત્તેતુન્તિ સમ્બન્ધો. કાનિ પરિવત્તેતુન્તિ આહ ''ઇમાનિ ચત્તારિપી''તિ. **પિ**સદ્દો અવયવસમ્પિણ્ડનો.

તત્રાતિ ''પરિવત્તેતું વટ્ટતી''તિ વચને. **દૂરે**તિ સઙ્ઘારામતો દૂરટ્ઠાને. **યમ્પી**તિ નાળિકેરફલમ્પિ. **હરન્તી**તિ સઙ્ઘસ્સ હરન્તિ. **અઞ્ઞેસન્તિ** સઙ્ઘતો અઞ્ઞેસં મનુસ્સાનન્તિ સમ્બન્ધો. **તે**તિ મનુસ્સા. સઙ્ઘેન સમ્પટિચ્છિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **રુચ્ચતી**તિ સઙ્ઘસ્સારામેન મનુસ્સાનમારામં, મનુસ્સાનમારામેન વા સઙ્ઘસ્સારામં પરિવત્તેતું રુચીયતિ ઇચ્છીયતિ. ભિક્ખૂનં આરામોતિ સમ્બન્ધો. **અયન્તિ** મનુસ્સાનમારામો. **ખુદ્દકો**તિ સઙ્ઘારામતો ખુદ્દકો. **આયન્તિ** અયતિ આયસામિકો ધનેન વડ્ઢિં ગચ્છતિ અનેનાતિ આયો, તં. **સમકમેવા**તિ સમપ્પમાણમેવ, આયં સચે દેતીતિ સમ્બન્ધો. પમાણત્થે કપચ્ચયો. મનુસ્સાનં રુક્ખાતિ સમ્બન્ધો. અતિરેકં સઙ્ઘસ્સ દેમાતિ સમ્બન્ધો. **જાનાપેત્વા**તિ ''સઙ્ઘે દિન્નં મહપ્ફલ''ન્તિ (મ॰ નિ॰ ૩.૩૭૬) સઙ્ઘસ્સ દિન્નદાનસ્સ આનિસંસં મનુસ્સાનં જાનાપેત્વા. ફલધારિનો હોન્તિ નનૂતિ યોજના. **એવન્તિઆદિ** નિગમનં. **એતેનેવ નયેના**તિ યેન નયેન આરામો આરામેન પરિવત્તેતબ્બો,

એતેનેવ નયેન. મહન્તેન વા ખુદ્દકેન વા આરામવત્થુના ચાતિ યોજના. આરામ આરામવત્થુવિહારવિહારવત્થૂનિ પરિવત્તેતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો.

ઉભોપીતિ ગેહપાસાદવસેન ઉભોપિ. **તત્થા**તિ ગેહે. **ઇદં પના**તિ પાસાદસઙ્ખાતં ગેહં, મનુસ્સાનં ગેહન્તિ સમ્બન્ધો. મહગ્ઘેન વા અપ્પગ્ઘેન વા વિહારવત્થુના ચાતિ યોજના. વિહારવિહારવત્થુઆરામઆરામવત્થૂનિ પરિવત્તેતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. **એવન્તિ**આદિ નિગમનં.

ગરુભણ્ડેન ગરુભણ્ડપરિવત્તને એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **પંસ્વાગારકેસૂ**તિ પંસુકીળનત્થાય કતેસુ અગારકેસુ. **કપ્પિયમઞ્ચા**તિ સઙ્ઘગણપુગ્ગલાનં કપ્પિયા સુવણ્ણરજતાદીહિ અકતા મઞ્ચા. વિહારસ્સ પન સુવણ્ણરજતમયાદિકાપિ કપ્પિયા મઞ્ચા દાતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **બહિસીમાયા**તિ ઉપચારસીમતો બહિ. **તત્થા**તિ સઙ્ઘત્થેરસ્સ વસનટ્ઠાને. **તત્થા**તિ તસ્સ ભિક્ખુનો વસનટ્ઠાને. "**મહગ્ઘેના**"તિ વુત્તવચનં નિયમેન્તો આહ "સતગ્ઘનકેન વા સહસ્સગ્ઘનકેન વા"તિ. **મઞ્ચસતન્તિ** મઞ્ચબહું. **એતેસુપી**તિ પીઠભિસિબિબ્બોહનેસુપિ. **તત્થા**તિ પીઠભિસિબિબ્બોહનેસુ. કપ્પિયં પીઠાદીતિ સમ્બન્ધો. **અકપ્પિયં વા મહગ્ઘં કપ્પિયં વા**તિ કપ્પિયેન વા મહગ્ઘકપ્પિયેન વા પરિવત્તેત્વાતિ સમ્બન્ધો. "વુત્તવત્થૂની"તિ પદં "પરિવત્તેત્વા"તિ પદે અવુત્તકમ્મં, "ગહેતબ્બાની"તિ પદે વુત્તકમ્મં, પુબ્બાપરાપેક્ખપદં.

પસતમત્તઉદકગણ્હકાનિપીતિ એત્થ પસતો નામ કુઞ્ચિતપાણિ. **સીહળદીપે**તિ સીહં લાતિ ગણ્હાતીતિ **સીહળો** લકારસ્સ ળકારં કત્વા, સીહબાહુનામકો રાજા, તસ્સ પુત્તત્તા વિજયકુમારોપિ સીહળો નામ, તેન આદિમ્હિ નિવાસભાવેન ગહિતત્તા દીપો **સીહળદીપો** નામ, તસ્મિં. પાદં ગણ્હાતીતિ **પાદગણ્હનો**, સોયેવ **પાદગણ્હનકો**. **પાદો નામા**તિ "પાદગણ્હનકો"તિ એત્થ પાદો નામ. યો લોહવારકો મગધનાળિયા પઞ્ચનાળિમત્તં ગણ્હાતિ, સો લોહવારકો પાદો નામાતિ યોજના. ઇમિના પમાણસ્સ નામં પમાણવન્તે ઉપચારતો વોહારનયં દસ્સેતિ. **તતો**તિ પઞ્ચનાળિમત્તગણ્હનકવારકતો. **ઇમાની**તિ લોહકુમ્ભીઆદીનિ.

ભિઙ્ગાર ...પે॰... કટચ્છુઆદીનીતિ ભિઙ્ગારો ચ પટિગ્ગહો ચ ઉળુઙ્કો ચ દબ્બિ ચ કટચ્છુ ચ પાતિ ચ તટ્ટકો ચ સરકો ચ સમુગ્ગો ચ અઙ્ગારકપલ્લો ચ ધૂમકટચ્છુ ચ **ભિઙ્ગાર...પે॰... ધૂમકટચ્છુયો**, તા આદિ યેસં તાનીતિ **ભિઙ્ગાર...પે॰... કટચ્છુઆદીનિ**. આદિસદ્દેન અગ્ગાનિ ઉપકરણાનિ ગહેતબ્બાનિ. **ભાજનીયાની**તિ ભાજેતબ્બાનિ. **કંસલોહાદી**તિઆદિસદ્દેન વટ્ટલોહં સઙ્ગણ્હાતિ. **વટ્ટલોહં નામ** પીતલોહં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **પારિહારિયન્તિ** સઙ્ઘિકપરિભોગં પરિહરિત્વા અપનેત્વા પુગ્ગલિકપરિભોગેન પરિભુઞ્જનં, "અત્તસન્તક"ન્તિ વા પરિગ્ગહેન હરિત્વા ભુઞ્જનં ન વટ્ટતિ. **ગિહિવિકટનીહારેનેવા**તિ "ગિહિવિકટ"ન્તિ અભિનીહારેનેવ.

અગ્ગસ્મિમ્પિ કપ્પિયલોહભણ્ડે પરિયાપન્ના અઞ્જનીતિ યોજના. અથ વા **કપ્પિયલોહભણ્ડે**તિ નિદ્ધારણે ભુમ્મં, "અઞ્જની"તિઆદિના સમ્બન્ધિતબ્બં. **સૂચી**તિ ચીવરાદિસિબ્બનકા સૂચિ. **પણ્ણસૂચી**તિ પણ્ણે લિખના સૂચિ. **અગ્ગમ્પી**તિ અઞ્જનિઆદિતો અગ્ગમ્પિ. ધૂમનેત્તઞ્ચ ફાલઞ્ચ દીપરુક્ખો ચ દીપકપલ્લકો ચ ઓલમ્બકદીપો ચ **ધૂમનેત્ત...પે॰... ઓલમ્બકદીપા**. ઇત્થિપુરિસતિરચ્છાનગતસઙ્ખાતાનિ રૂપાનિ એતેસુ અત્થીતિ **ઇત્થિપુરિસતિરચ્છાનગતરૂપકાનિ**. ધૂમનેત્ત...પે॰... ઓલમ્બકદીપા ચ તે ઇત્થિપુરિસતિરચ્છાનગતરૂપકાનિ ચેતિ **ધૂમનેત્ત...પે॰... રૂપકાનિ**, વિસેસનપરનિપાતો. તાનિ વા અગ્ગાનિ વા ભિત્તિચ્છદનકવાટાદીસુ ઉપનેતબ્બાનિ

લોહભણ્ડાનીતિ સમ્બન્ધો. **લોહખિલક**ન્તિ લોહમયં આણિં. **પરિહરિત્વા**તિ ''અત્તનો સન્તક''ન્તિ પરિગ્ગહેન હરિત્વા, સઙ્ઘિકપરિભોગગિહિવિકટાનિ વા અપનેત્વા. **ખીરપાસાણમયાની**તિ ખીરવણ્ણેન પાસાણેન કતાનિ.

સુવણ્ણઞ્ચ રજતઞ્ચ હારકૂટઞ્ચ જાતિફલિકઞ્ચ **સુવણ્ણ**...**પે**॰... **જાતિફલિકાનિ**, તેહિ કતાનિ ભાજનાનિ **સુવણ્ણ**... **પે**॰... **ભાજનાનિ**. **સબ્બ**ન્તિ સુવણ્ણરજતાદિસબ્બં. **વટ્ટતી**તિ સઙ્ઘગણપુગ્ગલાનં વટ્ટતિ.

વાસિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના, નિદ્ધારણે વા ભુમ્મં. યાય વાસિયા ન સક્કાતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ વાસિતો. **મહત્તરી**સદ્દો મહન્તપરિયાયો અનિપ્ફન્નપાટિપદિકો. મહત્તરી વાસીતિ સમ્બન્ધો. **વેજ્જાન**ન્તિ ભિસક્કાનં. **સિરાવેધનફરસુપી**તિ પિસદ્દેન તતો મહન્તં પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. યા પન કુઠારી આવુધસઙ્ખેપેન કતાતિ સમ્બન્ધો. અથ વા આવુધસઙ્ખેપેન કતા યા પન કુઠારી અત્થીતિ યોજના. **અનામાસા**તિ અનામસિતબ્બા, અનામાસારહાતિ અત્થો. **ચતુરઙ્ગુલમત્તોપી**તિ પિસદ્દો તતો અધિકો પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. નિખણિત્વા ખાદતીતિ **નિખાદનં**. ચતુરસ્સં મુખમેતસ્સાતિ **ચતુરસ્સમુખં**. દોણિસદિસં મુખમેતસ્સાતિ **દોણિમુખં**. સમ્મુઞ્ચનિદણ્ડવેધનમ્પિ નિખાદનં દણ્ડબદ્ધં હોતિ ચેતિ યોજના. દણ્ડેન બન્ધિતબ્બન્તિ **દણ્ડબદ્ધં**, દણ્ડં બદ્ધમેતસ્સાતિ વા દણ્ડબદ્ધં. ''અદણ્ડક''ન્તિ વત્વા તસ્સેવત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''ફલમત્તમેવા''તિ. નત્થિ દણ્ડમેતસ્સાતિ **અદણ્ડકં**. **ય**ન્તિ નિખાદનં. **પરિહરિતુ**ન્તિ પુગ્ગલિકભાવેન પરિગ્ગહેત્વા હરિતું, સઙ્ઘિકભાવં અપનેતું વા. સિખરમ્પિ નિખાદનેનેવ સઙ્ગહિતં લક્ખણહારનયેન સમાનકિચ્ચભાવતો. **સિખર**ન્તિ યેન પરિબ્ભમિત્વા છિન્દન્તિ, યેહિ મનુસ્સેહિ દિન્નાનીતિ સમ્બન્ધો. **તે**તિ મનુસ્સા, વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. **નો**તિ અમ્હાકં. **પાકતિકે**તિ પકતિયા ઠિતે, યથા પઠમં ઠિતા હોન્તિ, તથા કરિસ્સામાતિ અત્થો. **સચે આહરન્તી**તિ સચે આયાચનં અકત્વા હરન્તિ. **અનાહરન્તાપી**તિ પુન અનાહરન્તાપિ.

કમ્મારો ચ તટ્ટકારો ચ ચુન્દકારો ચ નળકારો ચ મણિકારો ચ પત્તબન્ધકો ચ **કમ્માર**...**પે**॰... **પત્તબન્ધકા**, તેસં. અધિકરણી ચ મુટ્ઠિકો ચ સણ્ડાસો ચ તુલા ચ **અધિકરણિ**...**પે**॰... **તુલા**. **સબ્બં દિન્નકાલતો**તિ સઙ્ઘસ્સ દિન્નકાલતો. તિપું છિન્દતિ અનેનાતિ **તિપુચ્છેદનં**, તમેવ સત્થકં **તિપુચ્છેદનસત્થકં**. મહાકત્તરિઞ્ચ મહાસણ્ડાસઞ્ચ મહાપિપ્ફલિકઞ્ચ ઠપેત્વાતિ યોજના. કસ્મા ઠપિતાનીતિ આહ ''મહાકત્તરિઆદીનિ ગરુભણ્ડાની''તિ. તત્થ યસ્મા મહાકત્તરિઆદીનિ ગરુભણ્ડાનિ, તસ્મા ''ઠપેત્વા મહાકત્તરિ''ન્તિ આદિ મયા વુત્તન્તિ યોજના.

વલ્લિઆદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **વેત્તવલ્લિઆદિકા**તિ વેત્તસઙ્ખાતવલ્લિઆદિકા. **અડ્ઢબાહુપ્પમાણા**તિ એત્થ –

> ''બ્યામો સહકરા બાહુ, દ્વેપસ્સદ્વયવિત્થતા''તિ. –

અભિધાને (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૨૬૯ ગાથાયં) વુત્તત્તા બાહુ નામ ઇધ બ્યામોવ અધિપ્પેતો. તસ્મા દ્વીસુ પસ્સેસુ વિત્થતાનં બ્યામસઙ્ખાતાનં સહકરાનં દ્વિન્નં બાહૂનં અડ્ઢોતિ **અડ્ઢબાહુ**, તસ્સ પમાણમેતસ્સાતિ **અડ્ઢબાહુપ્પમાણા**તિ વચનત્થો કાતબ્બો, દીઘતો દ્વિહત્થા વલ્લીતિ વુત્તં હોતિ. **તત્થજાતકા**તિ તિસ્સં સઙ્ઘસ્સ ભૂમિયં જાતકા. **રક્ખિતગોપિતા**તિ સઙ્ઘેન સયં રક્ખિતા, પરેહિ ગોપિતા. ઇમિના અરક્ખિતઅગોપિતા ગરુભણ્ડં ન હોતીતિ દસ્સેતિ. **સા**તિ વલ્લિ. અતિરેકા હોતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉપનેતુ**ન્તિ તં વલ્લિં ઉપનેતું. સુત્તઞ્ચ મકચિવાકઞ્ચ નાળિકેરહીરઞ્ચ ચમ્મઞ્ચ **સુત્ત**...**પે**॰... **ચમ્માનિ**, તેહિ કતા **સુત્ત**...**પે**॰... **ચમ્મમયા**. રજ્જુકા વા યોત્તાનિ વા ગરુભણ્ડં

હોતીતિ સમ્બન્ધો. **એકવટ્ટા વા દ્વિવટ્ટા વા**તિ એત્થ વાસદ્દેન તિવટ્ટાદિં સઙ્ગણ્હાતિ. અવટ્ટેત્વા દિન્નં સુત્તઞ્ચ અવટ્ટેત્વા દિન્ના મકચિવાકનાળિકેરહીરા ચાતિ યોજના.

યો કોચિ વેળૂતિ સમ્બન્ધો. **સોપી**તિ વેળુપિ વટ્ટતીતિ સમ્બન્ધો. પિસદ્દેન વલ્લિં અપેક્ખતિ. **ઇદમેત્થા**તિ ઇદં સબ્બં એત્થ વેળુમ્હિ, વેળૂસુ વા ઇદન્તિ સમ્બન્ધો. **સમકં** વાતિ ગહિતવેળુના સમપ્પમાણં વા. **અતિરેકં વા**તિ તતો અતિરેકં વા. **તંઅગ્ઘનક**ન્તિ તસ્સ વેળુનો અગ્ઘનારહં. **ફાતિકમ્મ**ન્તિ વડ્ઢિકમ્મં. **તત્થેવા**તિ ગણ્હનટ્ઠાનેવ. **ગમનકાલે**તિ ગણ્હનટ્ઠાનતો અઞ્ઞત્થ ગમનકાલે. ''પહિણિત્વા દાતબ્બો''તિ ઇમિના સયં વા આગન્ત્વા દાતબ્બોતિ અત્થોપિ લક્ખણહારનયેન ગહેતબ્બો સમાનકિચ્ચત્તા.

મુઞ્જપબ્બજસદ્દેન મુઞ્જપબ્બજતિણાનં પાળિયં વિસું ગહિતત્તા તિણસદ્દેન તાનિ ઠપેત્વા પારિસેસઞાયેન અવસેસતિણમેવ ગહેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''મુઞ્જં પબ્બજઞ્ચ ઠપેત્વા''તિઆદિ. સમાનફલત્તા લક્ખણહારનયેન પણ્ણમ્પિ તિણેનેવ સઙ્ગહિતન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''યત્થા''તિઆદિ. તત્થ **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને, **ઇતી**તિ એવં. તિણઞ્ચ ગરુભણ્ડં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થજાતકં વા**તિ તસ્મિં સઙ્ઘારામે જાતકં વા. **બહારામે**તિ સઙ્ઘારામતો બહિ. **તમ્પી**તિ તિણમ્પિ. પિસદ્દેન વલ્લિવેળૂ અપેક્ખતિ. **અટ્ઠઙ્ગુલપ્પમાણોપી**તિ દીઘતો અટ્ઠઙ્ગુલપમાણોપિ . **રિત્તપોત્થકો**તિ અલિખિતત્તા તુચ્છો મકચિવત્થાદિકોપિ પણ્ણમયોપિ પોત્થકો. ઇદઞ્ચ પણ્ણપસઙ્ગેન વુત્તં.

પઞ્ચવણ્ણા વાતિ નીલપીતલોહિતોદાતમઞ્જિટ્ઠવસેન પઞ્ચવણ્ણના વા. **તમ્પી**તિ મત્તિકમ્પિ. પિસદ્દેન વલ્લિવેળુતિણાનિ અપેક્ખતિ.

દારુભણ્ડે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. રક્ખિતગોપિતો યો કોચિ દારુભણ્ડકો અત્થીતિ યોજના. મહાઅટ્ઠકથાયં પન વુત્તોતિ સમ્બન્ધો.

તત્રાતિ મહાઅટ્ઠકથાયં, ''તેન ખો પન સમયેના''તિ પાળિયં વા. **ઇમેસૂ**તિ આસન્દિકાદીસુ. **એત્થા**તિ પીઠેસુ, પલાલપીઠેનાતિ સમ્બન્ધો. **બ્યગ્ઘચમ્મઓનદ્ધ**ન્તિ બ્યગ્ઘચમ્મેન અવનદ્ધં. **વાળરૂપપરિક્ખિત્ત**ન્તિ વાળરૂપેહિ પરિવારિતં. **રતનપરિસિબ્બિત**ન્તિ રતનસુત્તેન સમન્તતો સિબ્બિતં.

એતેસુપીતિ વઙ્કફલકાદીસુપિ. ''સઙ્ઘથાલકં પન ભાજનીય''ન્તિ પાઠસ્સાનન્તરં ''તથા''તિ પાઠો અત્થિ, સો એત્થ ન યુજ્જતિ, પરતો પન ''યેન કેનચિ કતં ગરુભણ્ડમેવા''તિ પાઠસ્સાનન્તરં યુજ્જતિ. તત્થ હિ યથા યેન કેનચિ કતં ગરુભણ્ડમેવ હોતિ, તથા થમ્ભતુલાસોપાનફલકાદીસુ દારુમયં વા પાસાણમયં વા યંકિઞ્ચિ ગેહસમ્ભારરૂપં ગરુભણ્ડમેવાતિ અત્થો.

સબ્બન્તિ સકલં ઉદકતુમ્બપાદકથલિકમણ્ડલં. **એતેસુપી**તિ આધારકાદીસુપિ. **તથા થમ્ભતલા**તિ એત્થ તથાસદ્દેન 'ગરુભણ્ડમેવા''તિ પદં અતિદિસતિ. **સઙ્ઘે દિન્ન**ન્તિ સઙ્ઘસ્સ દિન્નં. **ભૂમત્થરણ**ન્તિ ભૂમિયં અત્થરિતબ્બં. **તમ્પી**તિ એળકચમ્મમ્પિ.

ઉદુક્ખલં ગરુભણ્ડમેવાતિ સમ્બન્ધો. એસેવ નયો **મુસલ**ન્તિઆદીસુપિ. **એતેસૂ**તિ મઞ્ચપાદાદીસુ. **અનુઞ્ઞાતવાસિયા**તિ ભાજનત્થાય અનુઞ્ઞાતવાસિયા. **ધમકરણો**તિ એત્થ ''સઙ્ખં ધમતિ, સઙ્ખધમકો''તિઆદીસુ વિય નિસ્સંયોગપાઠોયેવ યુજ્જતિ. તસ્મા ધમતિ વાતેન પવત્તતીતિ **ધમો**, વાતહેતુકો સદ્દો, ધમં કરોતીતિ

ધમકરણોતિ વચનત્થો કાતબ્બો. **સબ્બમેતન્તિ** અનુઞ્ઞાતવાસિદણ્ડાદિકં એતં સબ્બં. **તતો**તિ અનુઞ્ઞાતવાસિદણ્ડાદિકતો, મહન્તતરં વાસિદણ્ડાદિકં ગરુભણ્ડન્તિ યોજના.

યથાજાતમેવાતિ યથાપવત્તમેવ. **તેહી**તિ હત્થિદન્તાદીહિ, ‘‘કત’’ઇતિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બં. **તચ્છિતનિટ્ઠિતોપી**તિ તચ્છિતકમ્મેન નિટ્ઠિતોપિ.

મત્તિકાભણ્ડે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના, ઉપભોગો ચ પરિભોગો ચ **ઉપભોગપરિભોગં**, સમાહારદ્વન્દો. ઇદં પદં ‘‘ઘટપિધાનાદિકુલાલભાજન’’ન્તિ પદેનેવ સમ્બન્ધિતબ્બં. **થુપિકાતી**તિ એત્થ ઇતિસદ્દો ઇમસદ્દત્થો. ઇદં સબ્બં સઙ્ઘસ્સ દિન્નકાલતો પટ્ઠાય ગરુભણ્ડન્તિ યોજના. ‘‘અનતિરિત્તપમાણો’’તિ વિસેસનપદં ‘‘ઘટકો’’તિ વિસેસ્યપદેનેવ સમ્બન્ધિતબ્બં. **એત્થા**તિ મત્તિકાભણ્ડે, આધારે વા નિદ્ધારણે વા ત્થ પચ્ચયો. મત્તિકાભણ્ડે કુણ્ડિકા ભાજનીયકોટ્ઠાસં ભજતિ, એવં લોહભણ્ડેપીતિ યોજના. **એત્થા**તિ ગરુભણ્ડવિનિચ્છયે.

નવકમ્મદાનકથા

૩૨૩. **ભણ્ડિકાટ્ઠપનમત્તેના**તિ એત્થ ભણ્ડિકાટ્ઠપનં નામ ભણ્ડિકયોજનન્તિ આહ ‘‘કપોતભણ્ડિકયોજનમત્તેના’’તિ. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **ચિતકધૂમો**તિ ચિતકે ઉટ્ઠિતો ધૂમો. **એતસ્સેવા**તિ ભિક્ખુસ્સ એવ વિહારોતિ સમ્બન્ધો. **ધૂમકાલે**તિ ધૂમસ્સ ઉટ્ઠિતકાલે. ‘‘અપલોકેત્વા’’તિ ઇમિના ધૂમકાલે અપલોકિતં **ધૂમકાલિકં**. ધૂમકાલિકં હુત્વાતિ અત્થયોજનં કત્વા પાળિયં ‘‘પરિયોસિતવિહાર’’ન્તિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બભાવં દસ્સેતિ. **કતપરિયોસિતવિહારન્તિ** કતપરિયોસિતો વિહારો ઇમસ્સ નવકમ્મસ્સાતિ કતપરિયોસિતવિહારં. ઇદં નવકમ્મં દેન્તીતિ સમ્બન્ધો. યાવ ગોપાનસિયો ન આરોહન્તિ, તાવ વિપ્પકતો નામાતિ યોજના. **તતો**તિ ગોપાનસિઆરોહનતો. **કઞ્ચિદેવ સમાદપેત્વા કારેસ્સતી**તિ વિહારસામિકોયેવ કઞ્ચિ ભિક્ખુંસમાદપેત્વા કારેસ્સતિ. પઞ્ચહત્થે વિહારેતિ સમ્બન્ધો. છવસ્સિકં નવકમ્મન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ અટ્ઠયોગે. **સો**તિ અટ્ઠયોગો. મહલ્લકં નિયામેત્વા દસ્સેન્તો આહ ‘‘દસહત્થે એકાદસહત્થે’’તિ. દસવસ્સિકં વા એકાદસવસ્સિકં વા નવકમ્મન્તિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ દ્વાદસહત્થતો. લોહપાસાદસદિસેપિ પાસાદેતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ દ્વાદસવસ્સિકનવકમ્મતો.

નવકમ્મિકોતિ નવકમ્મે યુત્તપયુત્તો. **ઉતુકાલે**તિ હેમન્તગિમ્હકાલે. **પટિબાહિતુન્તિ** અઞ્ઞેસં સમ્પત્તભિક્ખૂનં પટિસેધેતું. **આવાસસામિકસ્સા**તિ આવાસદાયકસ્સ. **તસ્સા**તિ આવાસસામિકસ્સ. **વંસે**તિ અન્વયે. **તે**તિ તવ. **સો**તિ આવાસસામિઆદિકો. ભિક્ખૂહિ જગ્ગિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **તેપી**તિ ઞાતિઉપટ્ઠાકાપિ. **તસ્મિમ્પી**તિ સઙ્ઘિકપચ્ચયેપિ. બહૂ આવાસેતિ સમ્બન્ધો. એકં આવાસન્તિ યોજના.

એકં વા આવાસન્તિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ વિસજ્જિતાવાસેહિ, ઉપ્પન્નાનીતિ સમ્બન્ધો. કુરુન્દિયં પન વુત્તં, કિન્તિ વુત્તન્તિ યોજના. **એકં મઞ્ચટ્ઠાનં ગહેત્વા**તિ એકં મઞ્ચટ્ઠાનં પુગ્ગલિકભાવેન ગહેત્વા. **તિભાગન્તિ** તતિયભાગં. અયમેવ વા પાઠો. **એત્થા**તિ નટ્ઠવિહારે. **પુગ્ગલિકમેવા**તિ પુગ્ગલિકં એવ, પુગ્ગલિકં ઇવ વા. **જગ્ગા**તિ જગ્ગાહિ. **હી**તિ ફલજોતકો. **એવં જગ્ગિતો પના**તિ એવં જગ્ગિતો વિહારો પન. **તસ્મિન્તિ** જગ્ગન્તે. **સદ્ધિવિહારિકાદીનં દાતુકામો હોતી**તિ સઙ્ઘસ્સ ભણ્ડટ્ઠપનં વા નવકાનં વસનટ્ઠાનં વા અદત્વા અત્તનોયેવ સદ્ધિવિહારિકાદીનં દાતુકામો હોતિ. **સદ્ધિવિહારિકાદીનં દાતું લબ્ભતી**તિ સબ્બવિહારં પુગ્ગલિકભાવેન અગ્ગહેત્વા એકદેસસ્સેવ ગહિતત્તા સદ્ધિવિહારિકાદીનં દાતું લબ્ભતીતિ અત્થો. જગ્ગાપેતબ્બો ઇતિ વુત્તન્તિ યોજના. એત્થ ‘‘વુત્ત’’ન્તિ પાઠો અત્થિ, સો અપાઠોયેવ ‘‘કુરુન્દિયં પન વુત્ત’’ન્તિ પદસ્સ આકારત્તા.

અઞ્ઞં ઇદમ્પિ ચ વક્ખમાનવચનં તત્થેવ કુરુન્દિયં વુત્તન્તિ યોજના. કિન્તિ વુત્તન્તિ આહ ''દ્વે ભિક્ખૂ''તિઆદિ. દ્વે ભિક્ખૂ કરોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **યેના**તિ ભિક્ખુના. **સોયેવ સામી**તિ યેન સા ભૂમિ પઠમં ગહિતા, સોયેવ સામીતિ અત્થો. **પતિરૂપે ઠાને**તિ પતિરૂપે સેનાસનટ્ઠાને. **ત**ન્તિ પુગ્ગલિકકરણં. યં પન વયકમ્મન્તિ યોજના. એત્થ ચ **વયકમ્મ**ન્તિ તસ્મિં વિહારે કતસ્સ કમ્મસ્સ મૂલં. વિહારસ્સ મૂલં દાતબ્બન્તિ વુત્તં હોતિ. **તસ્સા**તિ સઙ્ઘિકં કરોન્તસ્સ. **તત્થેવા**તિ કતવિહારે એવ. **કતાવાસે**તિ સમીપત્થે ભુમ્મવચનં, કતાવાસસમીપેતિ વુત્તં હોતિ. **છાયૂપગફલૂપગા**તિ છાયં ઉપગચ્છન્તા ચ ફલં ઉપગચ્છન્તા ચ, છાયાફલાનિ ઉપહરન્તાતિ અત્થો. **અપલોકેત્વા**તિ સઙ્ઘં અપલોકેત્વા. **સામિકા**તિ રુક્ખસામિકા. **હારેતબ્બા**તિ અપનેતબ્બા.

''સઙ્ઘિકવલ્લિમત્તમ્પિ અગ્ગહેત્વા''તિ ઇમિના સઙ્ઘિકં ગહેત્વા સઙ્ઘિકાય ભૂમિયા સચે વિહારં કરોતિ, સઙ્ઘિકમેવાતિ દસ્સેતિ. દ્વિભૂમકતિભૂમકાદીસુ પાસાદેસુ ઉપટ્ઠભાગં દસ્સેન્તો આહ ''પાસાદો ચેવ હોતી''તિઆદિ. ઉપરિ પાસાદોતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ વિહારકારકો ભિક્ખુ, તસ્સ હેટ્ઠાપાસાદોતિ સમ્બન્ધો. **વિહારે**તિ સઙ્ઘિકવિહારે, વિહારસમીપેતિ અત્થો. **અકતટ્ઠાને**તિ ચયપમુખાનં અકતપુબ્બટ્ઠાને. **ચયં વા પમુખં વા**તિ સઙ્ઘિકવિહારસ્સ ચયં વા પમુખં વા. **બહિકુટ્ટે**તિ કુટ્ટસ્સ, કુટ્ટતો વા બહિ. **તસ્સા**તિ ચયપમુખકારકસ્સ ભિક્ખુસ્સ હોતીતિ સમ્બન્ધો . **વિસમં** પબ્બતકન્દરાદિન્તિ સમ્બન્ધો. **અપદે**તિ સુકરસ્સ અકારણે. **કતં હોતી**તિ ચયં વા પમુખં વા કતં હોતિ. **તત્થા**તિ ચયપમુખેસુ, સઙ્ઘો અનિસ્સરો ઇતિ વુત્તન્તિ યોજના.

વરસેય્યં ગહેતુન્તિ સમ્બન્ધો.

પુન આગન્ત્વાતિ પક્કમિત્વા પુન આગન્ત્વા. **તસ્સા**તિ નવકમ્મગાહકસ્સ ભિક્ખુસ્સ. **એત**ન્તિ સેનાસનં.

અઞ્ઞત્રપરિભોગપટિક્ખેપાદિકથા

૩૨૪. **નાતિહરન્તી**તિ એત્થ અતિસદ્દો હરણત્થો, હરસદ્દો પરિભુઞ્જનત્થોતિ આહ ''અઞ્ઞત્ર હરિત્વા ન પરિભુઞ્જન્તી''તિ. યં મઞ્ચપીઠાદીતિ યોજના. **તત્થા**તિ ઉન્દ્રિયમહાવિહારે. **ત**ન્તિ મઞ્ચપીઠાદિં. **તસ્મા**તિ યસ્મા અનુજાનાતિ, તસ્મા. **ત**ન્તિ મઞ્ચપીઠાદિં. **અઞ્ઞત્રા**તિ અઞ્ઞં વિહારં. **અરોગ**ન્તિ અનટ્ઠાજિણ્ણત્તા અરોગં. **તસ્મિં વિહારે**તિ ઉન્દ્રિયવિહારે. **તસ્મિ**ન્તિ ઉન્દ્રિયવિહારે. **તતો**તિ ઉન્દ્રિયવિહારતો. **સુયોજિતાની**તિ સુટ્ઠુ યોજિતાનિ. મૂલદાનં વા પટિપાકતિકં વા નત્થીતિ અધિપ્પાયો. **છડ્ડિતવિહારતો**તિ ભિક્ખૂહિ અનપેક્ખેન છડ્ડિતસઙ્ઘિકવિહારતો ચ પુગ્ગલેન સાપેક્ખેન છડ્ડિતપુગ્ગલિકવિહારતો ચ. **આવાસિકકાલે**તિ આવાસિકાનં ઠિતકાલે. **તતો**તિ છડ્ડિતવિહારતો.

ફાતિકમ્મત્થાયાતિ એત્થ ફાતિસદ્દો વડ્ઢનત્થોતિ આહ ''વડ્ઢિકમ્મત્થાયા''તિ. **એત્થા**તિ ''ફાતિકમ્મત્થાયા''તિ પાઠે.

ચક્કલિકન્તિ ચક્કાકારેન લાતિ પવત્તતિ, ચક્કાકારં વા લાતિ ગણ્હાતીતિ **ચક્કલં**, તદેવ **ચક્કલિકં**, પાદપુઞ્છનં, ''કમ્બલાદીહિ વેઠેત્વા કત''ન્તિ ઇમિના તસ્સ કરણાકારં દસ્સેતિ. **યેહી**તિ પાદેહિ . **ઉદક**ન્તિ સેનાસનસ્સ તિન્તકં ઉદકં. ઉદકં ન પઞ્ઞાયતીતિ યોજના. સઉપાહનેન અક્કમિતું ન વટ્ટતીતિ યોજના.

સુધાભૂમિયન્તિ સુધાય લિત્તાયં ભૂમિયં. **પરિભણ્ડભૂમિયન્તિ** ગોમયકસાવપરિભણ્ડભૂમિયં. **પાદાતિ** મઞ્ચપાદા. **તસ્મિન્તિ** ચોળકે. **ઠપેન્તસ્સાતિ** મઞ્ચપાદે ઠપેન્તસ્સ. **તત્થાતિ** તેસુ ભિક્ખૂસુ . **નેવાસિકાતિ** નિબદ્ધં વસન્તીતિ નેવાસિકા. **ઠપેન્તીતિ** મઞ્ચપાદે ઠપેન્તિ. **તથેવાતિ** યથા નેવાસિકા વળઞ્જન્તિ, તથેવ આગન્તુકેહિ વળઞ્જિતું વટ્ટતીતિ અત્થો.

સેતભિત્તિ વાતિ એત્થ વાસદ્દેન નીલભિત્તિઆદયો સમ્પિણ્ડેતિ. ''દ્વારમ્પિ વાતપાનમ્પી''તિઆદિના સામઞ્ઞતો વુત્તત્તા દ્વારવાતપાનાદયો અપરિકમ્મકતાપિ ન અપસ્સયિતબ્બા. કેનચિ વા વત્થાદિનાતિ સમ્બન્ધો.

''હુત્વા''તિ ઇમિના ''ધોતપાદકા''તિ પદસ્સ ''નિપજ્જિતુ''ન્તિ પદે કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ, ''ભિક્ખૂ''તિ પદે કારકવિસેસનભાવં નિવત્તેતિ. કસ્મિં ઠાને નિપજ્જિતું કુક્કુચ્ચાયન્તીતિ આહ ''ધોતેહિ પાદેહિ અક્કમિતબ્બટ્ઠાને''તિ. ''અક્કમિતબ્બટ્ઠાનસ્સેતં અધિવચન''ન્તિ ઇમિના ''ધોતપાદકે''તિ પાઠસ્સ ધોતો પાદો તિટ્ઠતિ એત્થ ઠાનેતિ **ધોતપાદકં**, તસ્મિં ધોતપાદકેતિ અત્થં દસ્સેતિ. **એતન્તિ** ''ધોતપાદકે''તિ નામં. ''**પચ્ચત્થરિત્વા**''તિ એત્થ કેન પચ્ચત્થરિત્વાતિ આહ ''પચ્ચત્થરણેના''તિ. ''અત્તનો સન્તકેના''તિ ઇમિના સટ્ઠિકેન પચ્ચત્થરણેન પચ્ચત્થરણં પટિક્ખિપતિ. **નિદ્દાયતોપીતિ** નિદ્દાયકારણાપિ, સંકુટિતેતિ સમ્બન્ધો. અથ વા **નિદ્દાયતોપીતિ** નિદ્દાયન્તસ્સપિ. ''સરીરાવયવો''તિ પદે સામ્યત્થછટ્ઠી, ''આપત્તિયેવા''તિ પદે સમ્પદાનં. લોમેસુ કુસન્તેસૂતિ સમ્બન્ધો. ''પરિભોગસીસેના''તિ ઇમિના પરિભોગં અકત્વા કેનચિ કમ્મેન સરીરાવયવેન કુસન્તસ્સ અનાપત્તીતિ દસ્સેતિ. હત્થતલેન કુસિતું પાદતલેન કુસિતું વા અક્કમિતું વાતિ યથાલાભયોજના દટ્ઠબ્બા. ''પરિભોગસીસેના''તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''મઞ્ચપીઠં નીહરન્તસ્સા''તિઆદિ.

સઙ્ઘભત્તાદિઅનુજાનનકથા

૩૨૫. ''સઙ્ઘસ્સ ભત્ત''ન્તિ ઇમિના **સઙ્ઘભત્તન્તિ** પદસ્સ છટ્ઠીસમાસં દસ્સેતિ. સઙ્ઘસ્સ અત્થાય આભતં ભત્તં કાતું ન સક્કોન્તીતિ યોજના. ઉદ્દેસભત્તન્તિઆદીસુ એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ''ઉદ્દેસેન લદ્ધભિક્ખૂનં ભત્તં કાતુ''ન્તિ ઇમિના ઉદ્દેસેન લદ્ધભિક્ખૂનં કાતબ્બં ભત્તં **ઉદ્દેસભત્તન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **તથેવાતિ** યથા સઙ્ઘતો ઉદ્દિસિત્વા લદ્ધભિક્ખૂ, તથેવ. **પરિચ્છિન્દિત્વાતિ** ''એકં વા''તિઆદિના પરિચ્છિન્દિત્વા. **તેસન્તિ** લદ્ધભિક્ખૂનં. ઇમિના નિમન્તેત્વા લદ્ધભિક્ખૂનં કાતબ્બં ભત્તં **નિમન્તનભત્તન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. ''સલાકાયો છિન્દિત્વા''તિ ઇમિના સલાકાયો છિન્દિત્વા કાતબ્બં ભત્તં **સલાકભત્તન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. પક્ખિકન્તિ ઉપોસથિકન્તિ પાટિપદિકન્તિ એવં નિયામેત્વાતિ યોજના. પઞ્ચમીઆદીસુ પક્ખેસુ કાતબ્બં **પક્ખિકં**. ઉપોસથે કાતબ્બં **ઉપોસથિકં**. પાટિપદે કાતબ્બં **પાટિપદિકં**, તમેવ ભત્તં **પાટિપદિકભત્તં. ઉદ્દેસભત્તં નિમન્તનન્તિ** એત્થ ઇતિસદ્દો આદ્યત્થો, ઉદ્દેસભત્તં નિમન્તનન્તિઆદિં ઇમં વોહારં પત્તાનીતિ હિ અત્થો. ઉદ્દેસભત્તાદીનિયેવ અનુજાનનમકત્વા કસ્મા સઙ્ઘભત્તમ્પિ અનુજાનાતીતિ આહ ''યસ્મા પના''તિઆદિ. તત્થ યસ્મા સક્ખિસ્સન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તેતિ** મનુસ્સા. **તમ્પીતિ** સઙ્ઘભત્તમ્પિ. પિસદ્દેન ઉદ્દેસભત્તાદીનિ અપેક્ખતિ.

સઙ્ઘભત્તાદીનં વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ''તત્થા''તિઆદિ. તત્થ **તત્થાતિ** ''સઙ્ઘભત્તં ઉદ્દેસભત્ત''ન્તિઆદિપાઠે, એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના, સઙ્ઘભત્તાદીસુ વા નિદ્ધારણે ભુમ્મં, ભુઞ્જન્તાનં અમ્હાકં અજ્જ દસ દ્વાદસ દિવસા અહેસુન્તિ યોજના. **અઞ્ઞતોતિ** અઞ્ઞસ્મા ઠાના. **તત્થાતિ** સઙ્ઘભત્તે. **વત્તબ્બાતિ** મનુસ્સા વત્તબ્બા. **તન્તિ** સઙ્ઘભત્તં, ધાતુકમ્મં, ''અમ્હાક''ન્તિ કારિતકમ્મં. **તન્તિ** સઙ્ઘભત્તં.

ઉદ્દેસભત્તકથા

અયં નયો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. રઞ્ઞા વા પહિતેતિ સમ્બન્ધો. **સચે અત્થી**તિ સચે ઠિતિકા અત્થિ. **ઉદ્દેસકેના**તિ ભત્તુદ્દેસકેન . **ન અતિક્કામેતબ્બન્તિ** ઉદ્દેસભત્તં ન અતિક્કામેતબ્બં. **તે પના**તિ પિણ્ડપાતિકા પન. **ઠિતિકં ઠપેત્વા**તિ ઠિતિકં ઠિતટ્ઠાને ઠપેત્વા મુઞ્ચિત્વાતિ અત્થો. **તેસન્તિ** મહાથેરાનં. **યોજનન્તરિકવિહારતોપી**તિ યોજનેન બ્યવધાને ઠિતવિહારતોપિ. **ઠિતટ્ઠાનતો**તિ ઠિતિકાય ઠિતટ્ઠાનતો. **અસમ્પત્તાનમ્પી**તિ ભત્તુદ્દેસટ્ઠાનં અસમ્પત્તાનમ્પિ. **વડ્ઢિતા નામ સીમા**તિ ઉપચારસીમા વડ્ઢિતા નામ. **સઙ્ઘનવકસ્સ દિન્નેપી**તિ યાવ દુતિયભાગો ન દાતબ્બો, તાવ સઙ્ઘનવકસ્સ દિન્નેપિ. **વસ્સગ્ગેના**તિ ગણિયતીતિ ગં, વસ્સમેવ ગં **વસ્સગ્ગં**, તેન વસ્સગ્ગેન, વસ્સગણનાયાતિ વુત્તં હોતિ. યદિ ''વસ્સગ્ઘેના''તિ ચતુત્થક્ખરેન પાઠો ભવેય્ય, એવં સતિ વસ્સપરિચ્છેદેનાતિ અત્થો દટ્ઠબ્બો, અયમેવ યુત્તતરો.

એકસ્મિં વિહારેતિ એકિસ્સં વિહારસીમાયં. **તસ્મિંયેવ ભત્તુદ્દેસટ્ઠાને**તિ એત્થ એવસદ્દેન અઞ્ઞસ્મિં ઠાને ગાહણં પટિક્ખિપતિ. **એકો**તિ એકો દાયકો. **તેના**તિ પહિતભિક્ખુના. **સો અત્થો**તિ સો હેતુ. **તંદિવસન્તિ** તસ્મિં પહિતદિવસે. **પમુસ્સતી**તિ સતિપવાસેન મુસ્સતિ. **ભોજનસાલાયા**તિ ભત્તુદ્દેસટ્ઠાનસઙ્ખાતાય ભોજનસાલાય. યા પકતિટ્ઠિતિકાતિ યોજના. ''એકાબદ્ધા હોન્તી''તિ વુત્તવચનસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અઞ્ઞમઞ્ઞં દ્વાદસહત્થન્તરં અવિજહિત્વા''તિ. **નવં ઠિતિકન્તિ** ભત્તુદ્દેસટ્ઠાને ઠપિતપકતિટ્ઠિતિકતો અઞ્ઞં નવં ઠિતિકં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એતન્તિ** ઉદ્દેસભત્તં. ''સ્વે''તિ નિયામેત્વા વુત્તત્તા દુતિયદિવસે ન લબ્ભતિ.

કોચીતિ દાયકો. **સકવિહારે ઠીતિકાવસેનેવ ગાહેતબ્બન્તિ** યં વિહારં ગચ્છન્તિ, તત્થ અપવિટ્ઠત્તા સકવિહારે ઠિતિકાવસેનેવ ગાહેતબ્બં. દિન્નં પન ભત્તં ગાહેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **સમ્પત્તાનન્તિ** દિન્નટ્ઠાનં સમ્પત્તાનં. **તત્થા**તિ દિન્નટ્ઠાનં, સમ્પત્તાનંયેવાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સ વિહારસ્સા**તિ પવિટ્ઠવિહારસ્સ. **તસ્મિં તસ્મિં ઠાને**તિ ગામદ્વારવીથિચતુક્કસઙ્ખાતે તસ્મિં તસ્મિં ઠાને. **અન્તોઉપચારગતાનન્તિ** એત્થ અન્તોઉપચારો નામ દ્વાદસહત્થબ્ભન્તરં.

ગામદ્વારૂપચાર વીથિચતુક્કૂપચાર ઘરૂપચારેસુ તીસુ ઘરૂપચારસ્સ વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''ઘરૂપચારો ચેત્થા''તિઆદિ. **એત્થાતિ** તીસુ ઉપચારેસુ. ઘરૂપચારો વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. એકો ઉપચારો એત્થાતિ **એકૂપચારં** ઘરં. **ઇમેસન્તિ** ચતુન્નં ઘરાનં. **તત્થા**તિ ચતૂસુ ઘરેસુ. એકકુલસ્સ યં ઘરન્તિ સમ્બન્ધો. **એકવળઞ્જન્તિ** એકદ્વારેન સમાનપરિભોગં. **તત્થા**તિ એકૂપચારે.

યં પન એકં ઘરં કતન્તિ સમ્બન્ધો. **સુખવિહારત્થાયા**તિ કલહં વિચ્છિન્દિત્વા સુખવિહારત્થાય. **તસ્મિં તસ્મિં ઠાને**તિ ભિત્તિયા પરિચ્છિન્ને તસ્મિં તસ્મિં ઠાને.

યસ્મિં પન ઘરે નિસીદાપેન્તીતિ સમ્બન્ધો. યમ્પિ નિવેસનન્તિ યોજના.

યો પન ઉદ્દેસલાભો ઉપ્પજ્જતિ, સો પાપુણાતીતિ યોજના. કિઞ્ચાપિ દિસ્સન્તિ, તથાપીતિ યોજના.

યો પનાતિ ભિક્ખુ પન, લભતીતિ સમ્બન્ધો. **અઞ્ઞસ્મિન્તિ** અત્તના અઞ્ઞસ્મિં. **તેના**તિ ઉદ્દેસભત્તં લભન્તેન ભિક્ખુના.

કાલં પટિમાનેન્તેસૂતિ ભોજનકાલં પટિમાનેન્તેસુ ભિક્ખૂસુ, નિસિન્નેસૂતિ સમ્બન્ધો. કોચિ મનુસ્સો વદતીતિ સમ્બન્ધો. સઙ્ઘુદ્દેસપત્તં દેથ ઇતિ વાતિ યોજના. ''એસેવ નયો''તિ ઇમિના પત્તસ્સ ઠાને ભિક્ખું પક્ખિપિત્વા વુત્તે અતિદિસતિ.

એત્થાતિ ઉદ્દેસભત્તે, એવંવચને વા. **પેસલો**તિ પિયસીલો. **તેના**તિ ઉદ્દેસકેન. કિન્તિ જાનાતીતિ આહ ''દસવસ્સેન લદ્ધ''ન્તિ. **તસ્સા**તિ ઉદ્દેસકસ્સ, વચનન્તિ સમ્બન્ધો. **અપ્પસદ્દા**તિ સણિકસદ્દા. ''અપસદ્દા''તિપિ પાઠો, નિસ્સદ્દાતિ અત્થો. **સબ્બનવકસ્સા**તિ સબ્બેસં ભિક્ખૂનં નવકસ્સ. **છાયાયપિ પુચ્છિયમાનાયા**તિ અનાદરે ભુમ્મવચનં, સામિવચનં વા. **ન લભતી**તિ પાપુણાપિતત્તા ન લભતિ. **નિસિન્નસ્સાપિ નિદ્દાયન્તસ્સાપી**તિ અનાદરે સામિવચનં, ભિક્ખુસ્સ નિસિન્નસ્સાપિ નિદ્દાયન્તસ્સાપીતિ અત્થો. **હી**તિ સચ્ચં. એતં ભાજનીયભણ્ડં નામાતિ યોજના. **તત્થા**તિ ''સમ્પત્તસ્સેવ પાપુણાતી''તિ વચને. **ઉપચારેના**તિ દ્વાદસહત્થૂપચારેન. **તસ્મિ**ન્તિ અન્તોપરિક્ખેપે.

કોચિ ઉપાસકો પહિણાતીતિ સમ્બન્ધો. **પણીતભોજનાન**ન્તિ પણીતભોજનેહિ. **ઉદકસ્સા**તિ ઉદકેન, પૂરેત્વાતિ સમ્બન્ધો. આગતા મનુસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **યેના**તિ ભિક્ખુના. **ય**ન્તિ વત્થુ. **તિચીવરપરિવાર**ન્તિ તિચીવરેન પરિવારિતં, તિચીવરપરિવારવન્તં વા ઉદ્દેસભત્તન્તિ અત્થો. **હિ** સચ્ચં અસ્સ ભિક્ખુસ્સ પુઞ્ઞવિસેસો ઈદિસોતિ યોજના. નનુ ઉદકંપિસ્સ પુઞ્ઞવિસેસં, કસ્મા અઞ્ઞં ઉદ્દેસભત્તં લભતીતિ આહ ''ઉદકં પના''તિઆદિ.

ગહેત્વા આગતા તે મનુસ્સાતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ મહાથેરાદીનં. **દહરસામણેરેહી**તિ દહરેહિ સામણેરેહિ, લદ્ધેસૂતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ ઉદ્દેસભત્તે. **પુરતો**તિ મહાથેરાનં પુરતો. **પત્તે**તિ સઙ્ઘુદ્દેસપત્તે, અગાહિતેયેવાતિ સમ્બન્ધો. આહટમ્પિ ઉદ્દેસભત્તન્તિ સમ્બન્ધો.

એકો વદતીતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ મનુસ્સો, ભણતીતિ સમ્બન્ધો. યથા તે રુચ્ચતિ, તથા વત્વા આહરાતિ યોજના. **વિસ્સટ્ઠદૂતો નામા**તિ અત્તનો રુચિં વિસ્સજ્જિત્વા તસ્સ રુચિયા વિસ્સટ્ઠો દૂતો નામ. **પટિપાટિપત્તં વા**તિ સઙ્ઘતો પટિપાટિયા લદ્ધં પત્તં વા, ઇદં નિમન્તનભત્તં સન્ધાય વુત્તં. **યં ઇચ્છતી**તિ વિસ્સટ્ઠદૂતો યં ઇચ્છતિ. **સો**તિ બાલો, ન વત્તબ્બોતિ સમ્બન્ધો. પુચ્છાસભાગેન વદેય્યાતિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ વદનકારણા.

કૂટટ્ઠિતિકા નામાતિ અઞ્ઞેહિ ઉદ્દેસભત્તેહિ મિસ્સેત્વા ઉજુકટ્ઠિતિકાય પવત્તિત્વા કૂટેન પવત્તા ઠિતિકા નામ હોતિ. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''રઞ્ઞો વા હી''તિઆદિ. **એકચારિકભત્તાની**તિ પતિ એકં કત્વા ચરિતબ્બાનિ ભક્ખિતબ્બાનીતિ એકચારિકાનિ, અઞ્ઞેહિ ઉદ્દેસભત્તેહિ અમિસ્સેત્વા પતિ એકં કત્વા ભક્ખિતબ્બાનીતિ વુત્તં હોતિ, તાનિયેવ ભત્તાનિ એકચારિકભત્તાનિ. એકચ્ચે ભિક્ખૂ ગતાતિ સમ્બન્ધો. **તેસૂ**તિ એકચ્ચેસુ ભિક્ખૂસુ. **તઙ્ખણંયેવા**તિ તસ્મિં નિસિન્નક્ખણેયેવ. પુન **તઙ્ખણંયેવા**તિ તસ્મિં ગાહણક્ખણેયેવ. ''પણીતભત્ત''ન્તિ વુત્તે ''કતિવસ્સતો પટ્ઠાયા''તિ વદન્તિ, ''એત્તકવસ્સતો નામા''તિ વુત્તેતિ યોજના. **ગાહિતે**તિ ઠિતિકં અજાનન્તેહિ આગન્તુકેહિ પત્તે ગાહિતે. આગતેહિપિ ઠિતિકં જાનનકભિક્ખૂહીતિ સમ્બન્ધો. એસેવ નયો પરતોપિ. **ભિક્ખૂયેવ આગચ્છન્તૂ**તિ પત્તં અગ્ગહેત્વા ભિક્ખૂયેવ આગચ્છન્તૂતિ અધિપ્પાયો.

નેતિ ઠિતિકં અજાનન્તે આગન્તુકે. **રાજા ભોજેત્વા**તિ રાજા અત્તનો ગેહે ભોજેત્વા. **નેસ**ન્તિ આગન્તુકાનં, પત્તેપીતિ સમ્બન્ધો. **યં આહટ**ન્તિ યં ભત્તં અભુઞ્જિત્વા આહટં. **તં ન ગાહેતબ્બ**ન્તિ તં ભત્તં ઠિતિકાય ન ગાહેતબ્બં થોકત્તા. **નેસ**ન્તિ આગન્તુકાનં. **ગીવા હોતી**તિ ઇણં હોતિ. ઇણં નામ પટિદાતબ્બસભાવો હોતિ, તસ્મા પટિદાતબ્બન્તિ અધિપ્પાયો. **એત્થા**તિ ઠિતિકં અજાનિત્વા ભુત્તટ્ઠાને. **તાવ નિસીદિતબ્બ**ન્તિ તાવ આગમેત્વા નિસીદિતબ્બં. પત્તટ્ઠાનેન ગાહણમ્પિ ગીવાસદિસોતિ પુરિમથેરસ્સ મતિ ભવેય્ય. એવઞ્હિ સતિ દ્વિન્નં થેરાનં વાદો સદિસોયેવ.

એકો પિણ્ડપાતોતિ સમ્બન્ધો. **તથારૂપો**તિ તિચીવરપરિવારો સતગ્ઘનકો. **અય**ન્તિ પિણ્ડપાતો. ઇતિ વુત્તં અટ્ઠકથાસુ.

એકો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **અન્તરાભટ્ઠકો**તિ ઉદ્દેસભત્તસ્સ અન્તરે વેમજ્ઝે ભસ્સતિ ગલતીતિ અન્તરાભટ્ઠકો. પરિપુણ્ણવસ્સો યો પન સામણેરોતિ યોજના. તસ્સ ઉપસમ્પજ્જિતસામણેરસ્સ ઠિતિકા અતિક્કન્તાતિ સમ્બન્ધો. **સો**તિ ઉદ્દેસભત્તપત્તો ભિક્ખુ. **સમીપે**તિ અત્તનો સમીપે. **તઞ્ચે થેય્યાય હરન્તી**તિ તં પત્તં પત્તહારકા થેય્યાય હરન્તિ ચે. **ગીવા હોતી**તિ પત્તદાપકસ્સ ગીવા હોતિ. **સો ભિક્ખૂ**તિ સમીપે નિસિન્નો સો ભિક્ખુ. **અસ્સા**તિ પત્તદાપકસ્સ. ‘‘અય’’ન્તિ પોત્થકેસુ પાઠો અત્થિ, સો ન સુન્દરો. **તતો**તિ ઉદ્દેસભત્તઘરતો. ‘‘સુહટો’’તિ વચનસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ભત્તસ્સ દિન્નત્તા ગીવા ન હોતી’’તિ.

સાદિયનકોતિ ઉદ્દેસભત્તસાદિયનકો, હોતીતિ સમ્બન્ધો. દસહિપિ પત્તેહિ ભત્તં આહરાપેત્વાતિ યોજના. **ભિક્ખુદત્તિયં નામા**તિ ભિક્ખુના દત્તિયં નામ. **સો ભિક્ખૂ**તિ સાદિયનકો સો ભિક્ખુ. **તે ભિક્ખૂ**તિ પિણ્ડપાતિકે તે ભિક્ખૂ. એથ ભન્તે મય્હં સહાયા હોથ ઇતિ વત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ઉપાસકસ્સ. **તત્થા**તિ ઉપાસકસ્સ ઘરે. **તસ્સેવા**તિ સાદિયનકસ્સેવ. **ઇતરે**તિ નવપિણ્ડપાતિકા. **નેસ**ન્તિ દસન્નં ભિક્ખૂનં. **તસ્સ ભિક્ખુનો**તિ સાદિયનકસ્સ ભિક્ખુનો. **ભુત્તાવીન**ન્તિ ભુત્તવન્તાનં.

તેતિ નવપિણ્ડપાતિકા, વુત્તા ગચ્છન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ઉપાસકસ્સ ઘરે. **તત્રા**તિ દસસુ ભિક્ખૂસુ. મધુરેન સરેન અનુમોદનં કરોન્તસ્સ એકસ્સ ધમ્મકથં સુત્વાતિ યોજના. **અકતભાગો નામા**તિ પુબ્બે ન કરિયિત્થાતિ અકતો, સોયેવ ભાગો કોટ્ઠાસોતિ અકતભાગો, આગન્તુકભાગો નામાતિ અત્થો.

એકો ઉપાસકો દેતીતિ સમ્બન્ધો. **ઇમ**ન્તિ ખાદનીયભોજનીયં. પત્તસામિકસ્સ દાતબ્બન્તિ યોજના. **ઠપેત્વા**તિ પકતિયા ઠપેત્વા. ‘‘સબ્બો સઙ્ઘો ભુઞ્જતૂ’’તિ વત્વા ચ કિઞ્ચિ અવત્વા ચ ગતેપિ પઠમમેવ ‘‘સબ્બં સઙ્ઘિકં પત્તં દેથા’’તિ વુત્તત્તા ભાજેત્વા પરિભુઞ્જિતબ્બં.

પાતિયા આહરિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **એકેકં આલોપ**ન્તિ એકેકસ્સ ભિક્ખુસ્સ એકેકં આલોપં. **અચ્છતી**તિ વસતિ. **કસ્સ તે**તિ કસ્સ અત્થાય તયા, આનીતન્તિ યોજના. ‘‘એકેન ભિક્ખુના’’તિ પદં ‘‘ગાહેતબ્બ’’ન્તિ પદે કારિતકમ્મં, ‘‘ભત્ત’’ન્તિ ધાતુકમ્મં તબ્બપચ્ચયો વદતિ.

કિં આહરીયતીતિ અવત્વાતિ કિં વત્થુ તયા આહરીતીતિ ઉપાસકં અપુચ્છિત્વા. ‘‘કિં આહરિસ્સસી’’તિપિ પાઠો, કિં વત્થું ત્વં આહરિસ્સસીતિ અત્થો. સપરિવારાય યાગુયા ચ મહગ્ઘાનં ફલાનઞ્ચ પણીતાનં ખજ્જકાનઞ્ચ તથા

આવેણિકા ઠિતિકા કાતબ્બાતિ યોજના . **એકા એવ ઠિતિકા**તિ સમાના એવ ઠિતિકા. **તથા ફાણિતસ્સા**તિ એત્થ તથાસદ્દેન ''એકા એવ ઠિતિકા વટ્ટતી''તિ પદં અતિદિસતિ.

ઇતિ ઉદ્દેસભત્તકથાય યોજના સમત્તા.

નિમન્તનભત્તકથા

નિમન્તનં પુગ્ગલિકં સઙ્ઘિકઞ્ચાતિ દુવિધં. તત્થ પુગ્ગલિકં સન્ધાય વુત્તં ''પુગ્ગલિકં ચે સયમેવ ઇસ્સરો''તિ. ''એત્તકે ભિક્ખૂ સઙ્ઘતો ઉદ્દિસથા''તિઆદીનિ અવત્વા ''એત્તકાનં ભિક્ખૂનં ભત્તં ગણ્હથા''તિ નિમન્તેત્વા દિન્નં સઙ્ઘિકં **નિમન્તનં** નામ. **એત્થા**તિ નિમન્તને. **પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતી**તિ ''ભિક્ખ''ન્તિ કપ્પિયવોહારેન વુત્તત્તા પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. **પટિપાટિયા**તિ સઙ્ઘતો લદ્ધપટિપાટિયા. આગતમનુસ્સો વદતીતિ સમ્બન્ધો. **વિચ્છિન્દિત્વા**તિ ''તુમ્હે ચ ગચ્છથા''તિ વચનં વિચ્છિન્દિત્વા.

નિમન્તનભત્તઘરતોતિ નિમન્તનભત્તસ્સ દિન્નઘરતો. એકો આહરતીતિ સમ્બન્ધો. **પૂરેત્વા**તિ ભત્તસ્સ પૂરેત્વા. **તન્તિ** ભત્તં. **ઇધાપી**તિ નિમન્તનેપિ.

તતોતિ વદનકારણા. ''સો ભિક્ખૂ''તિ પદં ''અસ્સા''તિ પદે પકતિકત્તા, ''જિગુચ્છનીયો''તિ પદં તત્થેવ વિકતિકત્તા. **અસ્સા**તિ ભવેય્ય, હોતિ વા. ''પત્તત્થાય આગતોમ્હી''તિ વદન્તસ્સ તસ્સ પત્તો દાતબ્બોતિ યોજના. **ભત્તાહરણકપત્ત**ન્તિ ભત્તં આહરતિ અનેનાતિ ભત્તાહરણકો, સોયેવ પત્તો ભત્તાહરણકપત્તો, તં. **પટિપાટિભત્ત**ન્તિ પટિપાટિયા લદ્ધં ભત્તં.

આલોપભત્તટ્ઠિતિકતોતિ એકેકઆલોપેન લદ્ધસ્સ ભત્તસ્સ ઠિતિકતો. **આલોપસઙ્ખેપેના**તિ એકેકસ્મિં આલોપે તંસંખિપનેન. અયં નયો ઉદ્દેસભત્તતો વિસેસો. **કસ્સ તે આભત**ન્તિ કસ્સ અત્થાય તયા આભતન્તિ યોજના. **સઙ્ઘસ્સ મે ભત્ત**ન્તિ સઙ્ઘસ્સ અત્થાય મયા ભત્તં આભતં. **થેરાનં મે ભત્ત**ન્તિ થેરાનં મયા ભત્તં આભતં.

ઉપાસકો પહિણાતીતિ સમ્બન્ધો. **ઇમે તયો જના**તિ સઙ્ઘત્થેરો ચ ગન્થધુતઙ્ગવસેન અભિઞ્ઞાતો ચ ભત્તુદ્દેસકો ચાતિ ઇમે તયો જના. **પુચ્છિતુ**ન્તિ ''કિં સઙ્ઘતો ગણ્હામિ, ઉદાહુ યે જાનામિ, તેહિ સદ્ધિં આગચ્છામી''તિ પુચ્છિતું. આરુહિયિત્થાતિ **આરૂળ્હા**. **અત્તનવમેહી**તિ અત્તા નવમો એતેસન્તિ અત્તનવમા, તેહિ ભિક્ખૂહીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ યસ્મા. **એતે ભિક્ખૂ**તિ સઙ્ઘત્થેરાદયો તયો એતે ભિક્ખૂ. **તેના**તિ ગન્થધુતઙ્ગાદીહિ અનભિઞ્ઞાતેન ભિક્ખુના પટિપજ્જિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. નિસ્સિતકે વા, યે ભિક્ખૂ જાનાથ, તે ભિક્ખૂ વા ગહેત્વાતિ યોજના. અત્તના અઞ્ઞો ગામો ગન્તબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **સોયેવ ગામો**તિ નિમન્તનગામોયેવ.

તત્રાતિ અસનસાલાયં. **ઉસ્સવાદીસૂ**તિ છણાદીસુ. આદિસદ્દેન અઞ્ઞેન કેનચિ કારણેન મનુસ્સાનં બહુસન્નિપાતં સઙ્ગણ્હાતિ. **તદા**તિ તસ્મિં નિમન્તનકાલે. **સન્નિપાતટ્ઠાનતો**તિ ભિક્ખૂનં સન્નિપાતટ્ઠાનતો. **યથાસત્તી**તિ સત્તિયા અનુરૂપં, સત્તિં અનતિક્કમિત્વાતિ અત્થો. એત્થ ચ સત્તિસદ્દસ્સ કુન્તસઙ્ખાતસ્સ સત્થસ્સપિ વાચકત્તા તં પટિક્ખિપન્તો આહ ''યથાબલ''ન્તિ.

સઙ્ઘત્થેરો વા આગચ્છન્તીતિ સમ્બન્ધો. બહુકત્તારમપેક્ખિત્વા ''આગચ્છન્તી''તિ બહુવચનવસેન વુત્તં. **એકવાર**ન્તિ એકસ્મિં દિવસે, આગમનદિવસેતિ અત્થો. **પટિબદ્ધકાલતો**તિ તત્થેવ સકટ્ઠાને વાસસ્સ નિબદ્ધકાલતો.

દુતિયવારેતિ દુતિયદિવસે. **અભિનવઆગન્તુકાવા**તિ અનાગમનપુબ્બા અભિનવા આગન્તુકાવ. **તત્રા**તિ તસ્મિં પત્તટ્ઠાને. **તેસ**ન્તિ અભિનવઆગન્તુકાનં. **એત્થા**તિ અનાગતપુબ્બટ્ઠાને.

સબ્બત્થાતિ સબ્બેસુ સકટ્ઠાનઆગન્તુકટ્ઠાનેસુ. **તેના**તિ અતિલાભિના ભિક્ખુના. **અવિસેસેત્વા**તિ વિસેસમકત્વા.

સલાકભત્તકથા

સલાકભત્તં પન એવં વેદિતબ્બન્તિ યોજના. ''વચનતો''તિ પદં ''દાતબ્બા''તિ પદે ઞાપકહેતુ. **સલાકાય વા**તિ કુસદણ્ડે વા. **અસુકસ્સ નામા**તિ અસુકસ્સ નામ ઉપાસકસ્સ. **ઉપનિબન્ધિત્વા**તિ લિખિત્વા, છિન્દિત્વાતિ અત્થો. ''ઓપુઞ્જિત્વા''તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''પુનપ્પુનં હેટ્ઠુપરિયવસેન આલોળેત્વા''તિ. ભત્તુદ્દેસકેન દાતબ્બાતિ સમ્બન્ધો.

ન બહુકાતિ અપ્પકા. **ગામવસેનપી**તિ યેભુય્યેન સમાનલાભગામવસેનપિ. પિસદ્દેન કુલં અપેક્ખતિ. ગાહેન્તેન ગાહિતાનેવાતિ સમ્બન્ધો. સટ્ઠિસલાકભત્તાનિ હોન્તીતિ યોજના. **તેસ**ન્તિ દ્વિન્નં તિણ્ણં સલાકભત્તાનં.

તન્તિ બહુસલાકભત્તગામં. **તં પના**તિ એકસલાકભત્તં પન. **એતેસૂ**તિ ભિક્ખૂસુ. **નિગ્ગહેના**તિ દૂરત્તા અનિચ્છન્તસ્સપિ એકસ્સ નિગ્ગહેન. **ત**ન્તિ સલાકભત્તં. **ઓરિમગામે**તિ ઓરભાગે ઠિતે ગામે. **ગાહિતસઞ્ઞાયા**તિ ગાહિતા ઇતિ સઞ્ઞાય. **પુન વિહારં આગન્ત્વા**તિ પુન વિહારં અનાગન્ત્વા ઓરિમગામે સલાકભત્તાનિ પઠમં ગહેત્વા પચ્છા વિહારં આગન્ત્વા અત્તનો પાપેત્વા ભુઞ્જિતુમ્પિ વટ્ટતિ. કસ્મા પુન વિહારો આગન્તબ્બો, નનુ અગાહિતોપિ અત્તનો પત્તત્તા ગહેત્વા ભુઞ્જિતું વટ્ટતીતિ આહ ''ન હી''તિઆદિ. **હિ** યસ્મા બહિસીમાય સઙ્ઘલાભો ગાહેતું ન લબ્ભતિ, તસ્મા વિહારો આગન્તબ્બોતિ યોજના. **એકબાહવસેન વા**તિ એકાય ઘરપાળિસઙ્ખાતાય બાહાયવસેન વા. **વીથિઆદીસુ ચા**તિ વીથિબાહકુલેસુ ચ, નિદ્ધારણે ભુમ્મં. **યત્થા**તિ યસ્મિં ઠાને. સલાકાસુ **અસતિ** અસન્તાસૂતિ યોજના. **ઉદ્દિસિત્વાપી**તિ ''અસુકગામસ્સ સલાકભત્તાનિ તુય્હં પાપુણન્તી''તિ ગામાદીનિ ઉદ્દિસિત્વાપિ.

તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''તેન હી''તિઆદિ. તત્થ **તેના**તિ સલાકદાયકેન ભિક્ખુના. ગાહેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **વારગામે**તિ અતિદૂરત્તા વારેન ગન્તબ્બે ગામે. **તત્રા**તિ તં ગામં.

અતિરેકગાવુતેતિ ગાવુતતો અતિરેકે ઠાને. **તંદિવસ**ન્તિ તસ્મિં સલાકભત્તગહણદિવસે. યો ન ગચ્છતિ, તસ્સ ન દાતબ્બાતિ યોજના. **હી**તિ યસ્મા. **તીણિ પન દિવસાની**તિ અચ્ચન્તસંયોગે ચેતં ઉપયોગવચનં. **ત**ન્તિ ઓરિમવારગામસલાકં. દણ્ડકમ્મં પન કિન્તિ ગાળ્હં કાતબ્બન્તિ આહ ''સટ્ઠિતો વા પણ્ણાસતો વા ન પરિહાપેતબ્બ''ન્તિ. **વિહારવારો**તિ વિહારસ્સ રક્ખનત્થાય વારો. **વિહારવારિકસ્સા**તિ વિહારં વારેન, વારં ગહેત્વા વા રક્ખતીતિ વિહારવારિકો, તસ્સ દાતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **વિહારગોપકા**તિ વિહારં ગોપેન્તીતિ વિહારગોપકા. **અઞ્ઞથત્ત**ન્તિ પસાદઞ્ઞથત્તં. **અઞ્ઞેસુ કુલેસુ દાતબ્બા**તિ અઞ્ઞેસં કુલાનં યાગુઆદયો દાતબ્બા.

વારં ગાહેત્વાતિ અઞ્ઞેહિ વારં ગાહાપેત્વા. **નેસ**ન્તિ વિહારવારિકાનં. **સલાકા**તિ પકતિકત્તારં અપેક્ખિત્વા ''ભવન્તી''તિ બહુવચનવસેન વુત્તં. **ફાતિકમ્મમેવા**તિ વિહારરક્ખનત્થાય સઙ્ઘેન દાતબ્બફાતિકમ્મમેવ.

અઞ્ઞમ્પીતિ પિસદ્દેન ન કેવલં ઞાતિકમ્મમેવ, અઞ્ઞમ્પીતિ દસ્સેતિ. **અતિરેકઉત્તરિભઙ્ગસ્સા**તિ અતિરેકં ઉત્તરિભઙ્ગમેતસ્સાતિ અતિરેકઉત્તરિભઙ્ગં, તસ્સ.

સલાકા લદ્ધાતિ સલાકા એવ લદ્ધા. **તંદિવસ**ન્તિ તસ્મિં સલાકલદ્ધદિવસે. **એકસ્સેવા**તિ એકેકસ્સેવ. **વિજટેત્વા**તિ તાનિ દ્વે તીણિ એકચારિકભત્તાનિ વિજટં નિગુમ્બં કત્વા.

એકસમ્ભોગાતિ એકતો સમ્ભોગા. ગાહેન્તેન દાતુન્તિ સમ્બન્ધો. **સમ્મુખીભૂતસ્સા**તિ ઉપચારસીમાયં ઠિતસ્સ યસ્સ કસ્સચિ, પાપેત્વાતિ યોજના. **રસસલાક**ન્તિ ઉચ્છુસલાકં. ''રસાલસલાક''ન્તિપિ પાઠો, અયમેવત્થો. ખુદ્દકવિહારે ગાહેતબ્બવિધાનં દસ્સેત્વા મહાઆવાસે તં દસ્સેન્તો આહ ''મહાઆવાસે''તિઆદિ.

''તક્કસલાકમ્પિ ...પે॰... દાતું વટ્ટતી''તિ ઇદં ખુદ્દકવિહારં સન્ધાય વુત્તં, તેન વુત્તં ''મહાઆવાસે''તિઆદિ. **ભેસજ્જાદિસલાકાયો**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ગન્ધમાલાસલાકાયો સઙ્ગણ્હાતિ. **એત્થા**તિ સલાકાસુ. **અગ્ગભિક્ખમત્ત**ન્તિ અગ્ગતો દાતબ્બં ભિક્ખામત્તં. **તાદિસાનિ ભત્તાની**તિ અગ્ગભિક્ખામત્તસભાવાનિ ભત્તાનિ. **નો ચે**તિ તાદિસાનિ ભત્તાનિ બહૂનિ નો ચે હોન્તિ. **લદ્ધા વા અલદ્ધા વા**તિ લભિત્વા વા અલભિત્વા વા.

સલાકાસુ ગાહિતાસૂતિ અઞ્ઞાસુ સલાકાસુ ગાહિતાસુ. **સમીપે ઠિતસ્સા**તિ હત્થં અપસારેત્વા સમીપે ઠિતસ્સ. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **અયં સલાકા**તિ ''અયં તસ્સ સલાકા''તિ ઠપેતું વટ્ટતિ. **અધમ્મિકા**તિ કતિકા અધમ્મયુત્તા. **અનાગતસ્સ દેથા**તિ અનાગતસ્સ ભિક્ખુસ્સ સલાકં દેથ.

સોતિ ભત્તુદ્દેસકો, વદેય્યાતિ સમ્બન્ધો. મયા મય્હં પાપિતન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ગામે. ભુઞ્જેય્યાથ ઇતિ વદેય્ય, વટ્ટતીતિ યોજના. **તત્થેવા**તિ અસનસાલાયમેવ. **તત્રા**તિ તસ્મિં ગામે. **વિહારં આનેત્વા**તિ વિહારં સલાકભત્તં આનેત્વા. **સલાકગ્ગાહણકાલે**તિ સલાકાય ભિક્ખૂહિ ગાહાપનકાલે.

તત્થાતિ તસ્મિં દિસાભાગે. **અઞ્ઞેના**તિ અત્તના અઞ્ઞેન, લદ્ધા હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તેન પના**તિ ગમિકતો ઇતરેન. **તસ્મિ**ન્તિ ગમિકે. ઉપચારસીમં અનતિક્કન્તેયેવાતિ યોજના.

તત્થાતિ છડ્ડિતવિહારે. **તેસૂ**તિ આવાસિકેસુ ભિક્ખૂસુ, ગતેસૂતિ સમ્બન્ધો. **સોવા**તિ આગન્તુકો એવ. યો પન ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **ત**ન્તિ સલાકભત્તં, ન પાપુણાતીતિ સમ્બન્ધો.

પુઞ્ઞેનાતિ પુઞ્ઞસ્મા. **તા ચ ખો પના**તિ સલાકાયો પન. **પચ્છિં પના**તિ સલાકપચ્છિં પન. **તત્થા**તિ પચ્છિયં. **એત્તોવા**તિ આકિરણટ્ઠાનતોવ. **એક**ન્તિ એકં સલાકં. **વત્તબ્બ**ન્તિ સલાકદાયકેન વત્તબ્બં.

ભિક્ખૂ ગતાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ અઞ્ઞસ્મિં વિહારે. મહાથેરોપિ ગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. ગતવિહારે અભુઞ્જિત્વાવ ગોચરગામં અનુપ્પત્તેહિ ભિક્ખૂહિ પત્તા ન દાતબ્બાતિ યોજના. **વિહારટ્ઠકં ભત્ત**ન્તિ વિહારે ઠિતં ભત્તં.

પક્ખિકભત્તાદિકથા

યન્તિ ભત્તં દિય્યતીતિ સમ્બન્ધો. ચાતુદ્દસીપઞ્ચદ્દસીપઞ્ચમીઅટ્ઠમીતિ અભિલક્ખિતેસૂતિ યોજના. **કમ્મપ્પસુતેહી**તિ કમ્મૂપચયેહિ. ઇમેહિ પાઠેહિ પક્ખેસુ દાતબ્બં **પક્ખિક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ત**ન્તિ પક્ખિકભત્તં.

‘‘હોતી’’તિ પદે વુત્તકત્તા, ‘‘ગાહેત્વા’’તિ પદે ધાતુકમ્મં, ‘‘ભુઞ્જિતબ્બ’’ન્તિ પદે વુત્તકમ્મં. **સબ્બેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **યેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **મન્દા**તિ અપ્પા. **ત**ન્તિ સલાકભત્તં. **પણીતં દેન્તી**તિ પણીતં કત્વા દેન્તિ. **લૂખભત્ત**ન્તિ અસિનિદ્ધભત્તં.

યં ભત્તં અત્તના ભુઞ્જતિ, તદેવ દિય્યતીતિ યોજના. ઇમિના ઉપોસથે દાતબ્બં **ઉપોસથિક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ઉપોસથે**તિ ઉપોસથદિવસે. એત્થ ચ પઞ્ચદસિયં સચે દાયકા ‘‘પક્ખિક’’ન્તિ વત્વા દેન્તિ, **પક્ખિકં નામ**. અથ ‘‘ઉપોસથિક’’ન્તિ વત્વા દેન્તિ, **ઉપોસથિકં** નામાતિ વિસેસો. **પાટિપદે**તિ પાટિપદદિવસે. **ઉપોસથકમ્મેના**તિ ઉપોસથકમ્મેન હેતુભૂતેન. ‘‘પાટિપદે દિય્યનકદાન’’ન્તિ ઇમિના પાટિપદે દાતબ્બં **પાટિપદિક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **તમ્પિ ઉભય**ન્તિ ઉપોસથિકપાટિપદિકવસેન ઉભયમ્પિ તં ભત્તં. **ઇતિ ઇમાની**તિ એત્થ ઇમસદ્દેન ઇતિસદ્દસ્સ ઇમસદ્દત્થભાવો દસ્સિતો હોતિ. **સત્તપિ ભત્તાની**તિ ઇમસ્મિં સેનાસનક્ખન્ધકે આગતાનિ સઙ્ઘભત્તાદીનિ સત્તપિ ભત્તાનિ.

અપરાનિપિ ચત્તારિ ભત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ચતૂસુ ભત્તેસુ. ‘‘આગન્તુકાનં દિન્ન’’ન્તિઆદિના **આગન્તુકભત્ત**ન્તિ પદસ્સ ચતુત્થીમજ્ઝેલોપસમાસં દસ્સેતિ. અઞ્ઞત્થ પન ‘‘આગન્તુકસ્સ અત્થાય આભત’’ન્તિઆદિના છટ્ઠીમજ્ઝેલોપસમાસં દસ્સેતિ. **એત્થા**તિ ચતૂસુ ભત્તેસુ. **સબ્બેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. એકો આગન્તુકો નિસીદતીતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ પઠમઆગન્તુકેન.

યોતિ આગન્તુકો. **આગન્ત્વાપી**તિ પિસદ્દો ગરહત્થો, પચ્છા પન પગેવાતિ અત્થો. તેન ગણ્હિતબ્બન્તિ યોજના. ‘‘આગતદિવસેયેવા’’તિ ઇમિના ન દુતિયદિવસાદીસુ ભુઞ્જિતબ્બન્તિ દસ્સેતિ.

કત્થચીતિ કિઞ્ચિ ઠાનં. **ત**ન્તિ આગન્તુકભત્તં. **નિબન્ધાપિત**ન્તિ નિચ્ચં ઠપિતં. **અસનસાલાય**ન્તિ અન્તોગામે અસનસાલાયં. **અસતી**તિ અસન્તેસુ.

આવાસિકોપીતિ પિસદ્દો ન ગમિકોયેવાતિ દસ્સેતિ. યથા આગન્તુકભત્તં દ્વે વા તીણિ વા સત્ત વા દિવસાનિ લબ્ભતિ, એવં ઇદં ગમિયભત્તં ન લબ્ભતીતિ યોજના. **પન્થ**ન્તિ મગ્ગં. **રુન્ધન્તી**તિ પિદહન્તિ. ઉદકં વા રુન્ધતીતિ સમ્બન્ધો. **એતે ઉપદ્દવે**તિ ચોરાદયો એતે ઉપદ્દવે. **ઓદ્દિસ્વા**તિ ઠપેત્વા.

એતસ્સાતિ મહાગિલાનસ્સ. પુન **એતસ્સા**તિ અનાગતસ્સ મહાગિલાનસ્સ. **સપ્પાયભોજન**ન્તિ ગિલાનાનં સપ્પાયભોજનં. **મિસ્સકયાગુ**ન્તિ નાનાતણ્ડુલે મિસ્સેત્વા પચિતં યાગું. **ન કુપ્પતી**તિ ન વિકારં કરોતિ.

ઇદમ્પીતિ ગિલાનુપટ્ઠાકભત્તમ્પિ. **તત્થા**તિ તસ્મિં કુલે. **અસ્સા**તિ ગિલાનસ્સ. **એવં દિન્નાની**તિ એવં વક્ખમાનનયેન દિન્નાનિ હોન્તિ. **પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતી**તિ ‘‘ભિક્ખ’’ન્તિ કપ્પિયવોહારેન વુત્તત્તા પિણ્ડપાતિકાનમ્પિ વટ્ટતિ. **ન વટ્ટતી**તિ ‘‘ભત્ત’’ન્તિ અકપ્પિયવોહારેન વુત્તત્તા ન વટ્ટતિ.

અપરાનિપિ તીણિ ભત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ તીસુ ભત્તેસુ. **ધુરભત્ત**ન્તિ એત્થ ધુરસદ્દસ્સ ધુવસદ્દેન અત્થતો સદિસત્તા નિચ્ચત્થોતિ આહ ‘‘નિચ્ચભત્તં વુચ્ચતી’’તિ. **ત**ન્તિ ધુરભત્તં. **તત્થા**તિ દુવિધેસુ. ‘‘સઙ્ઘિકે’’તિ પાઠસેસો યોજેતબ્બો. **પુગ્ગલિકેપીતિ પિ**સદ્દો ‘‘સઙ્ઘિકે’’તિ પદં અપેક્ખતિ. **પચ્છા**તિ પઠમં ‘‘ભિક્ખં ગણ્હથા’’તિ વુત્તવચનતો, વુત્તવચનસ્સ વા પરં.

કુટિં કત્વા દાતબ્બં ભત્તં **કુટિભત્ત**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કુટિભત્તં નામા’’તિઆદિ. **યન્તિ** ભત્તં, નિબન્ધાપિતન્તિ સમ્બન્ધો, સેનાસનવાસિનો ભિક્ખૂતિ સમ્બન્ધો. **યં પના**તિ ભત્તં પન, દિન્નન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સેવા**તિ પુગ્ગલસ્સેવ. **તસ્મિ**ન્તિ પુગ્ગલે.

વારેન , વારં ગહેત્વા વા દિન્નં ભત્તં **વારભત્ત**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘વારભત્તં નામા’’તિઆદિ. **તમ્પી**તિ વારભત્તમ્પિ. નિગમનવસેન સમ્પિણ્ડેત્વા દસ્સેન્તો આહ “**ઇતિ ઇમાનિ ચા**”તિઆદિ.

અટ્ઠકથાયન્તિ મહાઅટ્ઠકથાયં, વુત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ચતૂસુ ભત્તેસુ. વિહારે ઉપ્પન્નં ભત્તં **વિહારભત્ત**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘વિહારભત્તં નામા’’તિઆદિ. **તત્રુપ્પાદભત્ત**ન્તિ તસ્મિં વિહારે દિન્નખેત્તવત્થુઆદીહિ ઉપ્પાદભત્તં. **ત**ન્તિ વિહારભત્તં. **યથા**તિ યેનાકારેન, પટિગ્ગાહિયમાનેતિ સમ્બન્ધો. અટ્ઠન્નં સમૂહો, અટ્ઠ પરિમાણાનિ યસ્સાતિ વા **અટ્ઠકો**, તસ્સ દિન્નં ભત્તં અટ્ઠકભત્તં. એવં **ચતુક્કભત્ત**ન્તિ એત્થાપિ. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અટ્ઠન્નં ભિક્ખૂનં દેમા’’તિઆદિ. **મહાભિસઙ્ખારિકેના**તિ સબ્બિનોનીતાદીહિ મહન્તો અભિસઙ્ખારો મહાભિસઙ્ખારો, સો એતસ્સ અત્થીતિ મહાભિસઙ્ખારિકો, તેન અતિરસકપૂવેન પત્તે પક્ખિપિત્વાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘થકેત્વા દિન્ન’’ન્તિ ઇમિના ગૂહિત્વા દાતબ્બં **ગુળ્હકં**, તમેવ ભત્તં **ગુળ્હકભત્ત**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

ઇધાતિ ઇમસ્મિં લોકે. એકચ્ચે મનુસ્સા દેન્તીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘ભિક્ખુપરિચ્છેદજાનનત્થં ગુળકે દેન્તી’’તિ ઇમિના ગુળકેન ભિક્ખૂ ગણેત્વા દાતબ્બં ભત્તં **ગુળકભત્ત**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ ચ પુરિમનયે ળકારે હકારસંયોગો અત્થિ, પચ્છિમનયે નત્થીતિ દટ્ઠબ્બં. ગુળપિણ્ડગણનાય ભિક્ખુગણનં જાનાતિ. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં. ચીવરભાજનીયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો.

સબ્બિઆદીસુ ભેસજ્જેસૂતિ નિદ્ધારણે ભુમ્મં, ‘‘સબ્બિસ્સા’’તિ પદં ‘‘કુમ્ભસતમ્પી’’તિ પદે નિસ્સિતસમ્બન્ધો.

પચ્છા આગતાનં દાતબ્બમેવાતિ દુતિયભાગે અદાતબ્બેયેવ પચ્છા આગતાનં દાતબ્બમેવ. **સબ્બસન્નિપાતટ્ઠાનેયેવા**તિ સબ્બેસં ભિક્ખૂનં સન્નિપાતટ્ઠાનેવ. ભાજનીયભણ્ડં નામ ભાજનટ્ઠાનં સમ્પત્તસ્સેવ પાપુણાતિ, ન અસમ્પત્તસ્સ. સબ્બસન્નિપાતટ્ઠાને ચ યેભુય્યેન સમ્પત્તો હોતિ, તેન વુત્તં ‘‘સબ્બસન્નિપાતટ્ઠાનેયેવા’’તિ.

યથાઠિતંયેવાતિ કિઞ્ચિ અભાજેત્વા યથાઠિતંયેવ. ‘‘દુગ્ગહિત’’ન્તિ વત્વા તદત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તં ગતગતટ્ઠાને સઙ્ઘિકમેવ હોતી’’તિ. **આવજ્જેત્વા**તિ પરિણામેત્વા. **તમ્પી**તિ થાલકે પક્ખિત્તં સબ્બિમ્પિ. **થિન**ન્તિ ઘનભાવેન તિટ્ઠતીતિ થિનં, ઘનન્તિ વુત્તં હોતિ. **વુત્તપરિચ્છેદતો**તિ ‘‘દસ ભિક્ખૂ, દસેવ ચ સબ્બિકુમ્ભા’’તિ વુત્તપરિચ્છેદતો.

ગાથાયં **પાળિ**ન્તિ વિનયપાળિં. **અટ્ઠકથઞ્ચેવા**તિ તસ્સા અટ્ઠકથઞ્ચેવ. **વિચક્ખણો**તિ વિવિધં અત્થં ચક્ખતિ પસ્સતીતિ વિચક્ખણો. **એવ**ન્તિ યથાવુત્તનયેન. તત્રાયં યોજના – એવં વિચક્ખણો ભિક્ખુ પાળિં, અટ્ઠકથઞ્ચેવ ઓલોકેત્વા અપ્પમત્તોવ હુત્વા સઙ્ઘિકે પચ્ચયે ભાજયેતિ.

ઇતિ પચ્ચયભાજનીયકથાય યોજના સમત્તા.

ઉપડ્ઢભાગોતિ ભિક્ખૂનં લદ્ધભાગતો ઉપડ્ઢો ભાગો. સેસં સુવિઞ્ઞેય્યમેવ.

ઇતિ સેનાસનક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૭. સઙ્ઘભેદકક્ખન્ધકં

છસક્યપબ્બજ્જાકથા

૩૩૦. સઙ્ઘભેદકક્ખન્ધકે **અભિઞ્ઞાતા અભિઞ્ઞાતા**તિ એત્થ અભિપુબ્બો ઞાતસદ્દો પાકટત્થોતિ આહ ''પાકટા પાકટા''તિ. **કાળુદાયિપ્પભૂતયો**તિ કાળુદાયિઆદયો. પરિવારેહિ સદ્ધિં દસ દૂતા ચ અઞ્ઞે ચ બહૂ જના સક્યકુમારા નામાતિ યોજના. **અમ્હેસૂ**તિ સક્યકુલસઙ્ખાતેસુ અમ્હેસુ, નિદ્ધારણે ભુમ્મં. ઇમિના પાઠસેસં દસ્સેતિ. ''કુલતો''તિ ઇમિના ''**કુલા**''તિ એત્થ નિસ્સક્કત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ દસ્સેતિ. **ઘરાવાસત્થ**ન્તિ એત્થ ઘરે આવસન્તાનં મનુસ્સાનં કિચ્ચન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''ઘરાવાસે ચ''ન્તિઆદિ. તત્થ **ય**ન્તિ યંકિઞ્ચિ. **ઉદકં નિન્નેતબ્બ**ન્તિ એત્થ ઉદકં નીહરિત્વા નેતબ્બં અપનેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''યથા ઉદકં સબ્બટ્ઠાનેસુ સુસં હોતી''તિ. **સુસ**ન્તિ સુક્ખં. **તિણાની**તિ સસ્સદૂસકાનિ તિણાનિ. ''ઉદ્ધરિતબ્બાની''તિ ઇમિના **નિદ્ધાપેતબ્બ**ન્તિ એત્થ ધુધાતુયા પપ્ફોટનધંસનત્થે દસ્સેતિ . **ભુસા**તિ સસ્સનાળદણ્ડા, તેહિ મિસ્સા પલાલા **ભુસિકા. ઓફુણાપેતબ્બ**ન્તિ એત્થ ફુણધાતુયા અવકિરણત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અપનેતબ્બ''ન્તિ. **ત્વઞ્ઞેવ ઘરાવાસત્થેન ઉપજાના**તિ એત્થ **ઘરાવાસત્થેના**તિ ઉપયોગત્થે કરણવચનં. **ઉપજાના**તિ ઉપત્યૂપસગ્ગો ધાત્વત્થાનુવત્તકો, હિવિભત્તિ ચ લોપો હોતિ, તેન વુત્તં ''ત્વઞ્ઞેવ ઘરાવાસત્થં જાનાહી''તિ. **અહ**ન્તિ ભદ્દિયકુમારનામકો અહં. **તયા**તિ અનુરુદ્ધકુમારનામકેન તયા. ''સદ્ધિં પબ્બજિસ્સામી''તિ ઇમિના પાઠસેસં દસ્સેતિ. **સેસ**ન્તિ ''સદ્ધિં પબ્બજિસ્સામી''તિ વચનં.

૩૩૧. **નિય્યાતિતા**તિ એત્થ નિક્ખમિત્વા ગમાપિતાતિ દસ્સેન્તો આહ ''નિક્ખામિતા''તિ. **માનસ્સિનો**તિ એત્થ માનં સયન્તિ નિસ્સયન્તીતિ માનસ્સિનોતિ દસ્સેન્તો આહ ''માનસ્સયિનો''તિ.

૩૩૨. **યસ્સન્તરતો ન સન્તિ કોપા**તિ એત્થ અન્તરસદ્દો ચિત્તવાચકો, તોપચ્ચયો ચ સત્તમ્યત્થવાચકોતિ દસ્સેન્તો આહ ''યસ્સ ચિત્તે''તિ. કસ્મા કોપા ન સન્તીતિ આહ ''તતિયમગ્ગેન સમૂહતત્તા''તિ. અનાગામિમગ્ગેન દોસસ્સ સમૂહતત્તા યસ્સ ખીણાસવસ્સ ચિત્તે કોપા ન સન્તીતિ અધિપ્પાયો. **ઇતિ ભવાભવતઞ્ચ વીતિવત્તો**તિ એત્થ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્મા પના''તિઆદિ. તત્થ યસ્મા પન વુચ્ચતિ, તસ્મા એવમત્થો દટ્ઠબ્બોતિ યોજના . વિભવોતિ પાપં વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. નનુ પાળિયં ''વિભવો''તિ નત્થિ, ''અભવો''તિ એવ અત્થિ, અથ કસ્મા ''વિભવોતિ અભવો''તિ વુત્તન્તિ આહ ''વિભવોતિ ચ અભવોતિ ચ અત્થતો એકમેવા''તિ. ઇમિના સદ્દતોયેવ નાનન્તિ દસ્સેતિ. યા એસા ભવાભવતા વુચ્ચતીતિ સમ્બન્ધો. ''અનેકપ્પકારા''તિ ઇમિના ઇતિસદ્દસ્સ પકારત્થં દસ્સેતિ. ચતૂહિપિ મગ્ગેહિ વીતિવત્તોતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ ખીણાસવસ્સ.

૩૩૩. **અહિમેખલિકા**તિ મેખલા વિય મેખલિકા, અહિમેવ મેખલિકા અહિમેખલિકા. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''અહિં કટિયં બન્ધિત્વા''તિ.

૩૩૪. **સમ્મન્નતી**તિ એત્થ ''સમ્માનેતી''તિ ચુરાદિગણિકધાતુવસેન વત્તબ્બે દિવાદિગણિકધાતુવસેન વુત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''સમ્માનેતી''તિ. અચિન્તેય્યો હિ પાળિનયો. **સમ્માનેતી**તિ સમ્માનં કરોતિ. **ય**ન્તિ કમ્મં. **સો**તિ સત્થા. ઇમિના **યં તુમો**તિ એત્થ **તુમો**તિ રુળ્હીસદ્દો ઇધ ''સો''તિ સબ્બનામસદ્દેન સદિસત્થોતિ દસ્સેતિ.

પકાસનીયકમ્માદિકથા

૩૩૬. ''ખેળસદિસા''તિ ઇમિના મિચ્છાજીવેન ઉપ્પન્નપચ્ચયાનં સદિસૂપચારેન ખેળભાવં દસ્સેતિ. તસ્મા ખેળા વિયાતિ **ખેળો**, મિચ્છાજીવપચ્ચયા, ખેળે અસતિ ભક્ખતિ અજ્ઝોહરતીતિ **ખેળાસકો**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. એતરહિ પાળિયં, અટ્ઠકથાયઞ્ચ "**ખેળાપકસ્સા**''તિ ઓટ્ઠજેન પઠમક્ખરેન પાઠો અત્થિ.

૩૪૦. **પત્થદ્ધેના**તિ એત્થ ભૂસો થદ્ધો પત્થદ્ધો, બાળ્હથદ્ધોતિ અત્થો. તેન વુત્તં ''નિચ્ચલેના''તિ. **પોત્થકરૂપસદિસેના**તિ એત્થ પોત્થકરૂપં નામ વત્થદન્તાદિમયં, તેન સદિસો પોત્થકરૂપસદિસો, તેન.

૩૪૨. **રાજગ્ગાતકા નામા**તિ એત્થ રઞ્ઞા જાનિયન્તિ ''અમ્હાકં ગરૂ''તિ **રાજગ્ગાતા**, તેયેવ **રાજગ્ગાતકા**તિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. તદત્થં અધિપ્પાયેન દસ્સેન્તો આહ ''રાજા અમ્હે જાનાતી''તિઆદિ. **પહટ્ઠકણ્ણવાલો**તિ પહટ્ઠો કણ્ણો ચ વાલો ચ એતસ્સાતિ પહટ્ઠકણ્ણવાલો. **બન્ધનિચ્ચલે**તિ રજ્જુવલ્લીહિ બન્ધો વિય નિચ્ચલે, પહટ્ઠકણ્ણવાલેતિ સમ્બન્ધો. ''કત્વા''તિ ઇમિના ''અભિધાવી''તિ પદે કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ.

દુક્ખઞ્હિ કુઞ્જર નાગમાસદોતિ એત્થ કુઞ્જરસદ્દસ્સ આમન્તનપદભાવં આવિકરોન્તો આહ ''ભો કુઞ્જરા''તિ. નાગસદ્દસ્સ અહિનાગહત્થિનાગેસુ પવત્તનતો વુત્તં ''બુદ્ધનાગ''ન્તિ. **આસદો**તિ પદસ્સ આકોધેન સદનં ઉપગમનં આસદોતિ દસ્સેન્તો આહ ''વધકચિત્તેન ઉપગમનં નામા''તિ. **દુક્ખન્તિ** એતરહિ ચ આયતિઞ્ચ દુક્ખકારણં. **દુક્ખં હી**તિ હિસદ્દો પદપૂરણમત્તં, અથ વા દુક્ખમેવાતિ અત્થો. ''બુદ્ધનાગં ઘાતકસ્સા''તિ ઇમિના નાગં હનતીતિ **નાગહતો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

પટિકુટિયોવ ઓસક્કીતિ એત્થ તથાગતસ્સ પટિમુખં કુટેન ગમનમેતસ્સાતિ **પટિકુટિયો**, પટિકુટિયો એવ હુત્વા ઓસક્કીતિ દસ્સેન્તો આહ ''તથાગતાભિમુખોયેવ પિટ્ઠિમેહિ પાદેહિ ઓસક્કી''તિ. ''ન જાનાતી''તિ ઇમિના લક્ખ દસ્સનઙ્કેસૂતિ ધાતુપાઠેસુ (પાણિની ૧૫૩૯ સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૮ દકારન્તધાતુ) વુત્તેસુ અત્થેસુ ઇધ દસ્સનત્થોતિ દસ્સેતિ. **ન લક્ખિતબ્બો**તિ અઞ્ઞેહિ સપ્પુરિસેહિ ન લક્ખિતબ્બોતિ અત્થો. એત્થ ણ્યપચ્ચયો કત્તુકમ્મેસુ હોતિ, યકારસ્સ કકારં કત્વા **અલક્ખિકો**તિ વુત્તં.

૩૪૩. ''ભુઞ્જિતબ્બભોજન''ન્તિ ઇમિના **તિકભોજન**ન્તિ એત્થ યુપચ્ચયસ્સ કમ્મત્થભાવં દસ્સેતિ. **તન્તિ** તિકભોજનં. **યથાધમ્મો**તિ ''ગણભોજને પાચિત્તિય''ન્તિ (પાચિ॰ ૨૦૯) વુત્તાય માતિકાવિભઙ્ગપાળિયા અનુરૂપં . **પઞ્ચવત્થુયાચનકથા**તિ પઞ્ચ વત્થૂનિ યાચનસ્સ કથા. **આયુકપ્પન્તિ** અવીચિમહાનિરયે આયુકપ્પં સન્ધાય વુત્તં. અવીચિમહાનિરયે આયુકપ્પો નામ એકો અન્તરકપ્પોતિ જિનાલઙ્કારટીકાદીસુ (મિ॰ પ॰ ૪.૧.૩; કથા॰ અટ્ઠ॰ ૬૫૪-૬૫૭; ઇતિવુ॰ અટ્ઠ॰ ૧૮; સારત્થ॰ ટી॰ ચૂળવગ્ગ ૩.૩૪૩; અ॰ નિ॰ ટી॰ ૩.૬૬૨) વુત્તો. ''એકો અસઙ્ખ્યેય્યકપ્પો''તિ સમ્મોહવિનોદનાદીસુ (વિભ॰ અટ્ઠ॰ ૮૦૯; મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૩.૧૨૮; વિ॰ વિ॰ ટી॰ ૧.૪૧૦; વજિર॰ ટી॰ પારાજિકણ્ડ ૪૧૦) વુત્તો. **સેટ્ઠં પુઞ્ઞન્તિ** મહન્તં પુઞ્ઞં. ઇમિના **બ્રહં પુઞ્ઞન્તિ** બ્રહસદ્દો મહન્તત્થોતિ દસ્સેતિ. બ્રહ વુદ્ધિયન્તિ ધાતુપાઠેસુ (પાણિની ૭૩૫; સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ હકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા બ્રહસદ્દો મહન્તવાચકો હોતિ. બ્રહધાતુતો અપચ્ચયં કત્વા "**બ્રહા**"તિપિ, મપચ્ચયં કત્વા ''બ્રહ્મા''તિપિ પાઠો અત્થિ. **આયુકપ્પમેવા**તિ સઙ્ગેસુ આયુકપ્પમેવ.

સઙ્ઘભેદકથા

૩૪૪. **સો**તિ દેવદત્તો, ગતો કિરાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થેવા**તિ વિહારસીમાયમેવ. **આવેણિક**ન્તિ ભિક્ખુસઙ્ઘતો આવેણિકં.

૩૪૫. **આગિલાયતી**તિ એત્થ આત્યૂપસગ્ગો અભિભવનત્થો, ગિલેધાતુ બાધનત્થોતિ આહ ''વેદનાભિભૂતા બાધતી''તિ. **ત**ન્તિ પિટ્ઠિં. પરસ્સ ચિત્તં આદિસિત્વા દેસયતિ એતાયાતિ **આદેસના**, સા એવ પાટિહારિયં **આદેસનાપાટિહારિયં**. અનુસાસતિ એતાયાતિ **અનુસાસની**, ઇમમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''એવમ્પિ તે''તિઆદિ.

૩૪૬. **મમાનુકુબ્બ**ન્તિ એત્થ અનુત્યૂપસગ્ગો અનુકિરિયત્થો કરધાતુ અન્તપચ્ચયો ગચ્છન્તાદિગણોતિ દસ્સેન્તો આહ ''મમાનુકિરિયં કુરુમાનો''તિ. ''દુક્ખિતો''તિ ઇમિના **કપણો**તિ એત્થ કપધાતુ હિંસનત્થોતિ દસ્સેતિ. **મહાવરાહસ્સા**તિ વરાહસદ્દસ્સ સૂકરત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''મહાનાગસ્સા''તિ. ''પથવિ''ન્તિ ઇમિના **મહિં વિકુબ્બતો**તિ એત્થ મહીસદ્દસ્સ એવંનામકં મહાનદિં પટિક્ખિપતિ. ''પદાલેન્તસ્સા''તિ ઇમિના કરધાતુયા વિત્યૂપસગ્ગવસેન પદાલનત્થં દસ્સેતિ. **ભિસં ઘસમાનસ્સા**તિ એત્થ માનસદ્દો કત્વત્થોતિ આહ ''ભિસં ઘસન્તસ્સા''તિ. **ઘસન્તસ્સા**તિ ભક્ખન્તસ્સ. નદીનામકં તં પોક્ખરણિન્તિ યોજના. ઇમિના **નદીસુ જગ્ગતો**તિ એત્થ નદી નામ પોક્ખરણીતિ દસ્સેતિ. **જગ્ગતો**તિ હત્થિયૂથં પાલેન્તસ્સ.

૩૪૭. ''સુતાતિ સોતા''તિ ઇમિના પાળિયા દ્વિધાભાવં દસ્સેતિ. ''નિસ્સન્દેહો''તિ ઇમિના **અસન્દિદ્ધો**તિ એત્થ દિહધાતું દસ્સેતિ, દિસધાતું નિવત્તેતિ.

૩૫૦. **બુદ્ધસહસ્સેનપી**તિ પિસદ્દો ગરહત્થો, પગેવ એકેન બુદ્ધેનાતિ દસ્સેતિ.

''સત્તો''તિ ઇમિના કોચિસદ્દસ્સ પધાનપદં દસ્સેતિ. **અટ્ઠા**તિ આખ્યાતપદસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ઠિતો''તિ. દેવદત્તોતિ મે સુતન્તિ એત્થ ''મે''તિ પદં ભગવન્તં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહ ''ભગવતા''તિ. **તદેવા**તિ સુતમેવ. **ઇદ**ન્તિ ''દેવદત્તોતિ મે સુત''ન્તિ વચનં. **અનુચિનાતી**તિ અનુવટ્ટેતિ. ''પત્વા''તિ ઇમિના **આસજ્જન**ન્તિ એત્થ સદધાતુયા ગત્યત્થં, કિરિયાવિસેસનઞ્ચ દસ્સેતિ. **અવીચિનિરયં પત્તો**તિ એત્થ ઇદાનિ ન દેવદત્તો અવીચિનિરયં પત્તો હોતિ, આયતિં પન અવીચિનિરયે અવસ્સમ્ભાવિયત્તા ''અવીચિનિરયં પત્તો''તિ વુત્તન્તિ આહ ''આસંસાયં અતીતવચન''ન્તિ. **આસંસાય**ન્તિ અવસ્સમ્ભાવિયત્થે. ભેસ્મા હિ ઉદધી મહાતિ એત્થ **ભેસ્મા**સદ્દો ભયાનકપરિયાયોતિ આહ ''ભયાનકો''તિ.

ઉપાલિપઞ્હાકથા

૩૫૧. **એકતો**તિ એત્થ તોપચ્ચયસ્સ સત્તમ્યત્થે પવત્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ''ધમ્મવાદીપક્ખે''તિ. ''અનુનયન્તો''તિ ઇમિના **અનુસ્સાવેતી**તિ એત્થ અનુસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **અનુનયન્તો**તિ પુનપ્પુનં નયન્તો. સાવનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''ન તુમ્હાકંયેવા''તિઆદિ. અયં અધમ્મો વા અયં અવિનયો વા ઇદં અસત્થુસાસનં વા યદિ ભવેય્યાતિ યોજના. ''બોધેતી''તિ ઇમિના **સાવેતી**તિ એત્થ સુધાતુયા અત્થં દસ્સેતિ. ''અનુસ્સાવેત્વા''તિ ઇમિના ''અનુસ્સાવેતિ, સલાકં ગાહેતી''તિ એત્થ અનુસ્સાવનકિરિયા પુબ્બભાગે પવત્તા, સલાકગ્ગાહકિરિયા પચ્છાભાગેતિ દસ્સેતિ.

એત્તાવતાતિ એત્તકેન અનુસ્સાવનસલાકગ્ગાહમત્તેન. ન પન સઙ્ઘો ભિન્નો હોતિ, અનુસ્સાવેત્વા સલાકં ગાહેત્વા આવેણિકં સઙ્ઘકમ્મે કતેયેવ સઙ્ઘો ભિન્નો હોતીતિ અધિપ્પાયો.

એત્થ ઠત્વા કસ્સચિ ચોદકસ્સ અનુયોગો સિયાતિ યોજના. કિન્તિ સિયાતિ આહ ''એવં દેવદત્તો''તિઆદિ. તત્થ **એવ**ન્તિ પકતત્તે સઙ્ઘે ભિન્દે સતીતિ અત્થો. **કથ**ન્તિ કેનાકારેન. પુન **કથ**ન્તિ કસ્મા કારણા. **રઞ્ઞો**તિ અજાતસત્તુરઞ્ઞો, કારિતકમ્મં. ''**ઘાતાપિતત્તા**''તિ બિમ્બિસારરાજાનં ઘાતાપિતત્તા. **તત્થા**તિ ''ભિક્ખુ ખો ઉપાલી''તિઆદિવચને, ઠત્વા પરિહારં વદામાતિ યોજના. **વિરદ્ધત્તા**તિ વિરાધિતત્તા. તમત્થં વિત્થારેન્તો આહ ''તેન હી''તિઆદિ. તત્થ **તેન હી**તિ ઉય્યોજનત્થે નિપાતો. **એવઞ્હી**તિ એવમેવ. **તસ્સા**તિ દેવદત્તસ્સ. **કુમારો પના**તિ અજાતસત્તુકુમારો પન, કતમત્તેયેવ ન વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ દેવદત્તસ્સ. **તસ્મા**તિ યસ્મા સઙ્ઘભેદતો પુબ્બે રુહિતુપ્પાદકમ્મં કરોન્તસ્સાપિ પચ્છા અભબ્બભાવો રોપિતો, તસ્મા.

ભેદકરવત્થૂસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ધમ્માધમ્માદીનં સુત્તન્તવિનયપરિયાયેન વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''સુત્તન્તપરિયાયેના''તિઆદિ. તત્થ **સુત્તન્તપરિયાયેના**તિ સુત્તન્તદેસનાય, સુત્તન્તદેસનાનયતોતિ વુત્તં હોતિ. **તથા**તિ તતો અઞ્ઞથા.

તત્થાતિ દ્વીસુ ધમ્માધમ્મેસુ. **એવં અમ્હાક**ન્તિ એવં કરિયમાને અમ્હાકં. એવં સુત્તન્તપરિયાયેન ધમ્માધમ્માનં વિસેસં દસ્સેત્વા ઇદાનિ વિનયપરિયાયેન તેસં તં દસ્સેન્તો આહ ''વિનયપરિયાયેન પના''તિઆદિ. ભૂતેન વત્થુના કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. એવં ''અભૂતેન વત્થુના''તિ એત્થાપિ.

એવં દ્વિન્નં પરિયાયાનં વસેન ધમ્માધમ્મદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેત્વા ઇદાનિ વિનયાવિનયદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''સુત્તન્તપરિયાયેના''તિઆદિ . તત્થ સુત્તન્તનયેન રાગાદયો વિનેતીતિ **વિનયો**, વિનયનયેન કાયં વાચં વિનેતીતિ **વિનયો**તિ વચનત્થો કાતબ્બો.

એવં દ્વિન્નં પરિયાયાનં વસેન વિનયાવિનયદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેત્વા ઇદાનિ ભાસિતાભાસિતદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''સુત્તન્તપરિયાયેન ચત્તારો સતિપટ્ઠાના''તિઆદિ. તત્થ ''અટ્ઠઙ્ગિકો મગ્ગો''તિ ઇદં વચનં તથાગતેન ભાસિતં લપિતન્તિ યોજના.

એવં દ્વિન્નં પરિયાયાનં વસેન ભાસિતાભાસિતદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેત્વા ઇદાનિ આચિણ્ણાનાચિણ્ણદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''સુત્તન્તપરિયાયેન દેવસિક''ન્તિઆદિ. તત્થ ''દેવસિક''ન્તિ પદં ''સમાપજ્જનં, વોલોકન''ન્તિ તીસુયેવ પદેસુ યોજેતબ્બં. **અટ્ઠુપ્પત્તિવસેના**તિ કારણુપ્પત્તિવસેન. કારણઞ્હિ અરતિ ફલં એતસ્માતિ **અત્થો**તિ વુચ્ચતિ, અત્થસ્સ ઉપ્પત્તિ અત્થુપ્પત્તિ, સાયેવ અટ્ઠુપ્પત્તિ ત્થકારસ્સ ટ્ઠકારં કત્વા, અટ્ઠુપ્પત્તિયા વસો અટ્ઠુપ્પત્તિવસો, તેન. ઇદં પદં ''સુત્તન્તદેસના જાતકકથા''તિ દ્વીહિપિ પદેહિ યોજેતબ્બં. **ઇદ**ન્તિ ફલસમાપત્તિસમાપજ્જનાદિ. **આચિણ્ણ**ન્તિ આ બન્ધિતં, પુનપ્પુનં વા ઉપચિતં વડ્ઢિતં, પગુણં વા. **ચારિયપક્કમન**ન્તિ ચારિયત્થં પક્કમનં.

એવં દ્વિન્નં પરિયાયાનં વસેન આચિણ્ણાનાચિણ્ણદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેત્વા ઇદાનિ પઞ્ઞત્તદુકસ્સ વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ''સુત્તન્તપરિયાયેન ચત્તારો સતિપટ્ઠાના''તિઆદિ. તં ભાસિતાભાસિતદુકસદિસમેવ. એવં દ્વિન્નં સુત્તન્તવિનયપરિયાયાનં વસેન પઞ્ચન્નં દુકાનં વિસેસો દસ્સિતો.

આપત્તાનાપત્તિદુકે ‘‘ન મોચનાધિપ્પાયસ્સા’’તિ પાઠસ્સ અનન્તરે પચ્છિમવાક્યે ઠિતો આદિસદ્દો આનેતબ્બો. ઇતિ આદિના નયેનાતિ હિ અત્થો. **તત્થ તત્થા**તિ તસ્મિં તસ્મિં સિક્ખાપદે. ઇદં પદં પચ્છિમવાક્યેપિ અનુવત્તેતબ્બં.

લહુકગરુકદુકે **પઞ્ચાપત્તિક્ખન્ધા**તિ થુલ્લચ્ચયપાચિત્તિયપાટિદેસનીયદુક્કટદુબ્ભાસિતવસેન પઞ્ચ આપત્તિરાસયો. **દ્વે આપત્તિક્ખન્ધા**તિ પારાજિકસઙ્ઘાદિસેસવસેન દ્વે આપત્તિરાસયો.

સાવસેસાનાવસેસદુકે છ આપત્તિક્ખન્ધાતિ પારાજિકાપત્તિતો અવસેસા છ આપત્તિરાસયો.

દુટ્ઠુલ્લાદુટ્ઠુલ્લદુકે લહુકગરુકદુકસદિસમેવ. અયં પન વિસેસો – ગરુકાપત્તિ **દુટ્ઠુલ્લા** નામ , લહુકાપત્તિ **અદુટ્ઠુલ્લા** નામાતિ એવં વિનયપરિયાયવસેનેવ ચતુન્નં દુકાનં વિસેસો દસ્સિતો.

એત્થાતિ ‘‘અધમ્મં ધમ્મોતિ દીપેન્તી’’તિઆદિવચને. **ચતુન્નં સઙ્ઘકમ્માનન્તિ** અપલોકનાદિવસેન ચતુન્નં સઙ્ઘકમ્માનં. **કરોન્તેહિ** હેતુભૂતેહિ, હેત્વત્થે ચેતં કરણવચનં.

તત્થાતિ ‘‘તે ઇમેહી’’તિઆદિવચને. **અપકસ્સન્તી**તિ એત્થ કસધાતુસ્સ ગત્યત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરિસં આકડ્ઢન્તી’’તિ. **વિજટેન્તી**તિ વિજટં કરોન્તિ, વિસું કરોન્તીતિ અત્થો. **એકમન્તં ઉસ્સાદેન્તી**તિ એકસ્મિં અન્તે ઉસ્સદં કરોન્તિ. **અવપકસ્સન્તી**તિ એત્થ દ્વિન્નં ઉપસગ્ગાનં વસેન અતિવિયત્થો દટ્ઠબ્બોતિ આહ ‘‘અતિ વિય આકડ્ઢન્તી’’તિ. અતિવિયત્થં આવિકરોન્તો આહ ‘‘યથા વિસંસટ્ઠાવ હોન્તિ, એવં કરોન્તી’’તિ. **યથા**તિ યેનાકારેન કરિયમાનેતિ સમ્બન્ધો. ‘‘વિસુ’’ન્તિ ઇમિના **આવેણિ**સદ્દો ‘‘વિસુ’’ન્તિઅત્થવાચકો અનિપ્ફન્નપાટિપદિકોતિ દસ્સેતિ. **વત્થૂસૂ**તિ ભેદકરવત્થૂસુ. **ઇમં ગણ્હથા**તિ ઇમં વાદં ગણ્હથ. **વિસુન્તિ** આવેણિં. ઇમસ્મિં ખન્ધકે વુત્તવચનં પરિવારપાળિયા સંસન્દેન્તો આહ ‘‘પરિવારે પના’’તિઆદિ. તત્થ **પઞ્ચહિ આકારેહી**તિ ‘‘કમ્મેન ઉદ્દેસેન વોહરન્તો અનુસ્સાવનેન સલાકગ્ગાહેના’’તિ (પરિ॰ ૪૫૮) એવં પઞ્ચહિ કારણેહિ. **તસ્સા**તિ પરિવારે વુત્તવચનસ્સ. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સઙ્ઘભેદકક્ખન્ધકે, વુત્તેન ઇમિના સઙ્ઘભેદલક્ખણેનાતિ યોજના. ‘‘અત્થતો નાનાકરણં નત્થી’’તિ ઇમિના સદ્દતો નાનાકરણં અત્થીતિ દીપેતિ. **અસ્સા**તિ સઙ્ઘભેદલક્ખણસ્સ. તં પન નાનાકરણાભાવન્તિ યોજના. **તત્થેવા**તિ પરિવારે એવ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં સઙ્ઘભેદકક્ખન્ધકે.

ઇતિ સઙ્ઘભેદકક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૮. વત્તક્ખન્ધકં

૧. આગન્તુકવત્તકથા

૩૫૭. વત્તક્ખન્ધકે **આરામ**ન્તિ ઉપચારસીમં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહ ‘‘ઉપચારસીમસમીપ’’ન્તિ. ‘‘ગહેત્વા’’તિ પદસ્સ ‘‘ઉપાહના’’તિ કમ્મં પાકટં, કરણં પન અપાકટં. તસ્મા કરણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉપાહનદણ્ડકેન ગહેત્વા’’તિ. ઇમિના ‘‘હત્થેના’’તિ કરણં નિવત્તેતિ. **પટિક્કમન્તી**તિ એત્થ પવિસન્તીતિ ચ અપક્કમન્તીતિ ચ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ‘‘સન્નિપતન્તી’’તિ. **ઉપાહના…પે॰… પુચ્છિતબ્બા**તિ એત્થ ‘‘પુચ્છિતબ્બા’’તિ પદસ્સ સહ કમ્મેન પુચ્છિતબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘કતરસ્મિં ઠાને’’તિઆદિ. તત્થ ‘‘કતરસ્મિં…પે॰… ચોળક’’ન્તિ ઇમિના પુચ્છિતબ્બાકારં દસ્સેતિ. ‘‘આવાસિકા ભિક્ખૂ’’તિ ઇમિના કમ્મં દસ્સેતિ. ‘‘પત્થરિતબ્બ’’ન્તિ ઇમિના

વિસ્સજ્જેતબ્બન્તિ એત્થ સજધાતુયા ચજનત્થં પટિક્ખિપતિ. **ગોચરો પુચ્છિતબ્બોતિ** એત્થ ગોચરસદ્દો ભિક્ખાચારસદ્દેન અત્થતો એકન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''ભિક્ખાચારો પુચ્છિતબ્બો''તિ. ભિક્ખાય ચરન્તિ એત્થાતિ **ભિક્ખાચારો**, ગોચરગામો. **યત્થા**તિ યસ્મિં ગામે. ''કિ''ન્તિઆદિના **પાનીયં પુચ્છિતબ્બ**ન્તિઆદીસુ પુચ્છિતબ્બાકારં દસ્સેતિ. **કં કાલ**ન્તિ કસ્મિં કાલે.

બહિ નિક્ખમન્તસ્સાતિ વિહારતો બહિ નિક્ખમન્તસ્સ. **નિલ્લોકેતબ્બો**તિ ઓલોકેતબ્બો. ''યદિ સક્કોતી''તિ ઇમિના **સચે ઉસ્સહતી**તિ એત્થ સચેસદ્દો યદિપરિયાયો, ઉસ્સહતિસદ્દો સક્કોતિ પરિયાયોતિ દસ્સેતિ. સક્કોન્તસ્સ વિહારસોધનવત્તેતિ સમ્બન્ધો.

૨. આવાસિકવત્તકથા

૩૫૯. આવાસિકવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. સબ્બં કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ વુડ્ઢતરસ્સ આગન્તુકસ્સ. ''પણ્ડિતો''તિઆદિના સચે બાલો ''સમ્મજ્જાહિ તાવ ચેતિયઙ્ગણ''ન્તિ ન વદતિ, સમ્મજ્જનિં નિક્ખિપિત્વા તસ્સ વત્તમેવ કાતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. **ભેસજ્જમેવ કાતબ્બ**ન્તિ સહાવધારણેન વુત્તત્તા બાલો ''કરોહિ તાવ ભેસજ્જ''ન્તિ અવદન્તોપિ ભેસજ્જમેવ કાતબ્બં. ''પણ્ડિતો હી''તિઆદિના પન આગન્તુકસ્સ વત્તબ્બભાવમત્તમેવ દસ્સેતિ. પાળિમુત્તકવત્તં દસ્સેન્તો આહ ''**અપિચા**''તિઆદિ. **બીજનેના**તિ બીજનિયા. ''બીજન''ન્તિ હિ નપુંસકલિઙ્ગો, ''બીજની''તિ ઇત્થિલિઙ્ગો. ''બીજિતબ્બો''તિ ચ ''બીજિતબ્બ''ન્તિ ચ ઇમિના અટ્ઠકથાવચનેન બીજિયતિ અનેનાતિ **બીજનં**, બીજિયતિ એતાયાતિ **બીજની**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. **અસ્સા**તિ વુડ્ઢતરઆગન્તુકસ્સ. **મક્ખેતબ્બા**તિ અઞ્જેતબ્બા. **હી**તિ સચ્ચં. **એત્થા**તિ ઉપાહનપુઞ્છને. **કત્થા**તિ કસ્મિં વિહારે. પુચ્છિતેન આવાસિકેનાતિ સમ્બન્ધો.

''અત્તનો સન્તિકં...પે॰... ન લભતી''તિ ઇમિના અત્તાનં સન્ધાય અનાગચ્છન્તોપિ અત્તનો સન્તિકં સમ્પત્તસ્સ આગન્તુકસ્સ વત્તં અકાતું ન લભતીતિ દસ્સેતિ.

૩. ગમિકવત્તકથા

૩૬૦. ગમિકવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **તત્થા**તિ સેનાસનક્ખન્ધકે. તં સબ્બં પટિસામેત્વાતિ સમ્બન્ધો. યત્થ યેસુ પાસાણપિટ્ઠિપાસાણત્થમ્ભેસુ ઉપચિકા નારોહન્તિ, તસ્સં પાસાણપિટ્ઠિયં વા તેસુ પાસાણત્થમ્ભેસુ વા યં કતસેનાસનં અત્થિ, તં અનાપુચ્છન્તસ્સાપિ અનાપત્તીતિ યોજના. યતૂસુ પાસાણેસૂતિઆદિ વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો, ઉપચિકાનં ઉપ્પત્તિટ્ઠાને કતેતિ સમ્બન્ધો. **અય**ન્તિ આનિસંસો. ઓવસ્સકગેહે પન ઠપિતાનં મઞ્ચપીઠાનન્તિ સમ્બન્ધો.

૪. અનુમોદનવત્તકથા

૩૬૨. ઇદ્ધં અહોસીતિ એત્થ ઇધધાતુયા વડ્ઢનત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''સમ્પન્નં અહોસી''તિ. સઙ્ઘત્થેરે નિસિન્નેતિ સમ્બન્ધો. અનુથેરે અનુમોદનત્થાય નિસિન્નેતિ યોજના. સઙ્ઘત્થેરેન અજ્ઝિટ્ઠેપીતિ સમ્બન્ધો. અનુમોદકો વદતીતિ સમ્બન્ધો. અનુ પુનપ્પુનં, પચ્છા વા દાયકે ધમ્મકથાય મોદેતીતિ **અનુમોદકો**. ''ગચ્છથા''તિ સચે વદતિ અનુમોદકોતિ યોજના. **તસ્સા**તિ અનુમોદકસ્સ. મનુસ્સા કારેન્તીતિ સમ્બન્ધો. ''એકેના''તિ પદં

''કારેન્તી''તિ પદે કારિતકમ્મં. **તસ્સાતિ** કારિતભિક્ખુસ્સ. **અનુમોદનતોતિ** અનુમોદનકારણા. **ઉપનિસિન્નકથાતિ** ઉપસમીપે નિસિન્નાનં કથિયતિ એતાયાતિ ઉપનિસિન્નકથા. **અનુમોદનાયાતિ** અનુમોદનત્થાય. **અજ્ઝિટ્ઠોવાતિ** સયં અજ્ઝિટ્ઠો એવ. **એત્થાતિ** અનુમોદનવત્થુસ્મિં. ''સઞ્ઞાતવચ્ચો''તિ ઇમિના વચ્ચો સઞ્ઞાતો ઇમસ્સાતિ **વચ્ચિતોતિ** કત્વા સઞ્ઞાતત્થે ઇત પચ્ચયોતિ દસ્સેતિ.

૫. ભત્તગ્ગવત્તકથા

૩૬૪. **ભત્તગ્ગવત્તેતિ** ભત્તં ગણ્હન્તિ એત્થાતિ ભત્તગ્ગં, પરિવિસનટ્ઠાનં. તસ્મિં કત્તબ્બં વત્તં ભત્તગ્ગવત્તં, તસ્મિં ભત્તગ્ગવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. મનુસ્સાનં પરિવિસનટ્ઠાનં નામ યત્થ મનુસ્સા સપુત્તદારા આવસિત્વા ભિક્ખૂભોજેન્તિ. ''અતિઅલ્લીયિત્વા''તિ ઇમિના **અનુપખજ્જાતિ** એત્થ ખદધાતુસ્સ હિંસનં નામ અતિઅલ્લીયનન્તિ દસ્સેતિ. **આસનેસુ સતીતિ** આસનેસુ સન્તેસુ. નિસીદન્તસ્સ નવકસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **આપજ્જતીતિ** આપત્તિં આપજ્જતિ. આપુચ્છિતે અનનુજાનન્તો થેરો આપજ્જતીતિ યોજના. **સઙ્ઘાટિન્તિ** પારુતસઙ્ઘાટિં.

પત્તધોવનઉદકન્તિ ભુઞ્જનત્થાય પત્તાનં ધોવનઉદકં. **ગહેતબ્બન્તિ** હત્થેન ગહેતબ્બં.

યથા ગણ્હિયમાનેતિ યોજના. **મત્તાયાતિ** પમાણાય. **સબ્બિઆદીસુ એવાતિ** એવસદ્દો અજ્ઝાહરિતબ્બો. **સબ્બિઆદીસૂતિ** સબ્બિતેલઉત્તરિભઙ્ગેસુ, નિદ્ધારણે ભુમ્મં. **યન્તિ** સબ્બિઆદિકં. **અપ્પહોતીતિ** સબ્બેસં ભિક્ખૂનં નપ્પહોતિ. **તન્તિ** સબ્બિઆદિકં, સમ્પાદેહીતિ સમ્બન્ધો. તાદિસં સબ્બિઆદિકન્તિ સમ્બન્ધો.

યં ભત્તગ્ગન્તિ યોજના. **હત્થધોવનઉદકન્તિ** ભુત્તાવીનં હત્થસ્સ ધોવનઉદકં. **અન્તરાતિ** ભોજનસ્સ મજ્ઝે. **પિપાસિતેનાતિ** પિવિતું ઇચ્છન્તેન. **ગલેતિ** કણ્ઠે.

નિવત્તન્તેનાતિ એત્થ કસ્મા ઠાના નિવત્તન્તેનાતિ આહ ''ભત્તગ્ગતો''તિ. કથં કેનાકારેન નિવત્તિતબ્બન્તિ યોજના. કસ્મા નવકેહિ ભિક્ખૂહિ પઠમતરં નિવત્તિતબ્બન્તિ આહ ''સમ્બાધેસુ હી''તિઆદિ. **નિક્ખમનોકાસોતિ** પઠમતરં નિક્ખન્તોકાસો. **પટિપાટિયાતિ** વુડ્ઢપટિપાટિયા. **ધુરેતિ** ગેહદ્વારસ્સ સમીપે. ધુરસદ્દો હિ ઇધ સમીપવાચકો. નવકા અન્તોગેહે ચે નિસિન્ના હોન્તીતિ યોજના. **અન્તરેનાતિ** ભિક્ખૂનં વિવરેન, મજ્ઝેન વા. **વિરળાયાતિ** તનુકાય.

૬. પિણ્ડચારિકવત્તકથા

૩૬૬. પિણ્ડચારિકવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. કપ્પાસં વા ગહેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **યઞ્ચાતિ** યઞ્ચ કિઞ્ચિ વત્થું, ગહેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **કરોન્તી ઠિતા વાતિ** કરોન્તી હુત્વા ઠિતા વા. **તન્તિ** કમ્મં. **ન ચ ભિક્ખાદાયિકાયાતિ** ઇત્થિલિઙ્ગવસેન વુત્તત્તા ઇત્થિયા એવ મુખં ન ઉલ્લોકેતબ્બન્તિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''ઇત્થી વા હોતૂ''તિઆદિ. ''ભિક્ખાદાનસમયે''તિ ઇમિના અઞ્ઞસ્મિં સમયે ઓલોકેન્તોપિ નત્થિ દોસોતિ દસ્સેતિ. એકસ્મિં કાલે ભિક્ખાય દદમાનાય સબ્બકાલમ્પિ ન ઓલોકેતબ્બન્તિ અનિચ્છિતત્થં પટિક્ખિપતિ.

૭. આરઞ્ઞિકવત્તકથા

૩૬૮. આરઞ્ઞિકવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **સેનાસના ઓતરિતબ્બ**ન્તિ એત્થ અરઞ્ઞે રુક્ખમૂલાદીસુ નિસિન્નસ્સ વિહારાભાવતો સેનાસનં નામ વસનટ્ઠાનં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહ ''વસનટ્ઠાનતો નિક્ખમિતબ્બ''ન્તિ.

પત્તં થવિકાય પક્ખિપિત્વાતિ એત્થ કથં પત્તો થવિકાય પક્ખિપિતબ્બોતિ આહ ''સચે બહી''તિઆદિ. તત્થ પત્તો પક્ખિપિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **ધોવિત્વા કત્વા**તિ પદેસુ ''પત્તં વોદક''ન્તિ વિભત્તિપરિણામં કત્વા સમ્બન્ધિતબ્બં. **તમ્પી**તિ વેળુનાળિકમ્પિ. **સમીપે**તિ આરઞ્ઞકસ્સ સેનાસનસ્સ સમીપે. યથા ચ આરઞ્ઞકસ્સ અરણિસહિતં ઇચ્છિતબ્બં, એવં કન્તારં પટિપન્નસ્સાપિ અરણિસહિતં ઇચ્છિતબ્બન્તિ યોજના. **ગણવાસિનો**તિ ગણેન સહ વાસિનો, આરઞ્ઞકસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ અરણિસહિતેન. ''નક્ખત્તાનેવ નક્ખત્તપદાની''તિ ઇમિના અસ્સયુજાદિનક્ખત્તાનેવ (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૫૮-૬૦ ગાથાસુ) દિસાભાગજાનનસ્સ, ચ સમયજાનનસ્સ ચ કારણત્તા **નક્ખત્તપદાનિ નામા**તિ દસ્સેતિ.

૮. સેનાસનવત્તકથા

૩૬૯. સેનાસનવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **દ્વારં નામા**તિ મહાદ્વારં. **મહાવળઞ્જ**ન્તિ મહન્તેહિ જનેહિ પરિભુઞ્જિતબ્બં. **તત્થા**તિ દ્વારે. **આપુચ્છિત્વાવા**તિ વુડ્ઢં આપુચ્છિત્વાવ, સભાગસ્સ વુડ્ઢતરસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **વટ્ટતિયેવા**તિ યથાસુખં વિહરિતું વટ્ટતિયેવ. **પરિવત્તિતબ્બ**ન્તિ પરિમુખં વત્તિતબ્બં.

૯. જન્તાઘરવત્તાદિકથા

૩૭૧. જન્તાઘરવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **બહિજગતી**તિ બહિઆલિન્દો.

૩૭૩. આચમનવત્થુસ્મિં એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **નીહરિત્વા**તિ ઉદકં નીહરિત્વા. **આચમિતબ્બ**ન્તિ ધોવિતબ્બં. ''આપુબ્બો ચમુ ધોવને''તિ હિ ધાતુપાઠેસુ વુત્તં. **ઇદં અતિવિવટ**ન્તિ ઇદં ઠાનં અતિવિવટં, ન કેનચિ પટિચ્છન્નન્તિ અત્થો. **ઉદકં અલભન્તસ્સેવા**તિ ઉદકં અલભન્તેયેવ.

૩૭૪. વચ્ચકુટિવત્તે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **અય**ન્તિ દન્તકટ્ઠં ખાદતો વચ્ચકરણં. **સબ્બત્થેવા**તિ સબ્બસ્મિં એવ ઠાને. ''ન ફરુસેન કટ્ઠેના''તિ એત્થ ન કેવલં ખરકટ્ઠમેવ, ફાલિતકટ્ઠાદયોપિ છવિઅવલેખનકટ્ઠા ફરુસાયેવ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''ફાલિતકટ્ઠેન વા''તિઆદિ. **પવિટ્ઠસ્સા**તિ વચ્ચકુટિં પવિટ્ઠસ્સ.

સબ્બસાધારણટ્ઠાનન્તિ સબ્બેસં ભિક્ખૂનં, સબ્બેહિ વા સાધારણં વચ્ચકુટિસઙ્ખાતં ઠાનં. **તત્રા**તિ તસ્મિં સબ્બસાધારણે ઠાને. **નિબદ્ધગમનત્થાયા**તિ અત્તનો નિબદ્ધગમનત્થાય કતં યં ઠાનં વા યં પુગ્ગલિકટ્ઠાનં વા હોતીતિ યોજના.

ઉહતાતિ એત્થ ઉપુબ્બો હદધાતૂતિ દસ્સેન્તો આહ ''ઉહદિતા''તિ. ''હદ કરીસોસ્સગ્ગે''તિ ધાતુપાઠેસુ (પાણિની ૯૭૭ ધાતુપાઠે; સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૫ દકારન્તધાતુ) વુત્તત્તા વચ્ચકૂપતો બહિ કરીસસ્સ ઓસ્સજ્જનન્તિ આહ ''બહિ વચ્ચમક્ખિતા''તિ. **ધોવિતબ્બા**તિ ઉદકેન ધોવિતબ્બા. **એતમ્પી**તિ ઉદકસ્સ અવિજ્જમાનમ્પિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં વત્તક્ખન્ધકે.

ઇતિ વત્તક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૯. પાતિમોક્ખટ્ઠપનક્ખન્ધકં

૧. પાતિમોક્ખુદ્દેસયાચનકથા

૩૮૩. પાતિમોક્ખટ્ઠપનક્ખન્ધકે **નન્દિમુખિયા રત્તિયા**તિ એત્થ નન્દિયતિ તુસિયતીતિ નન્દિ, ઇકારન્તોયં નપુંસકલિઙ્ગો. ''નન્દિસેનો (જા॰ અટ્ઠ॰ ૩.૪.૧) નન્દિવિસાલો''તિઆદીસુ ઇકારન્તોયં પુલ્લિઙ્ગો હોતિ, ઇધ પન મુખં અપેક્ખિત્વા ઇકારન્તો નપુંસકલિઙ્ગો હોતિ. અરુણુટ્ઠિતકાલે ઓદાતદિસામુખતાય નન્દિ મુખં એતિસ્સં રત્તિયન્તિ નન્દિમુખી, રત્તિ, તાય નન્દિમુખિયા રત્તિયા, તેન વુત્તં ''અરુણુટ્ઠિતકાલેપિ હિ નન્દીમુખા વિય રત્તિ ખાયતી''તિ. **અન્તોપૂતિ**ન્તિ એત્થ કાયસ્સ અન્તો કુણપપૂતિન્તિ અત્થં પટિપક્ખિપન્તો આહ ''અત્તચિત્તસન્તાને''તિઆદિ. ''કિલેસવસ્સનવસેના''તિ ઇમિના ઉદકવસ્સનવસેનાતિ અત્થં પટિક્ખિપતિ. **અવસ્સુત**ન્તિ તિન્તં, કિલિન્નન્તિ અત્થો. **કસમ્બુજાત**ન્તિ એત્થ **કસમ્બૂ**તિ સઙ્કારો. સો હિ સમ્મુઞ્ચનિયા કસિયમાને વિલેખિયમાને સમ્બતિ સદ્દં કરોતીતિ **કસમ્બુ**, તં વિય જાતન્તિ કસમ્બુજાતન્તિ અત્થો દટ્ઠબ્બો. અટ્ઠકથાયં પન અધિપ્પાયવસેન ''આકિલિટ્ઠજાત''ન્તિ વુત્તં, અતિવિય કિલિટ્ઠજાતન્તિ અત્થો. ''આકિણ્ણદોસતાય કિલિટ્ઠજાત''ન્તિપિ પાઠો. ''**યાવ બાહાગહણાપિ નામા''તિ** ઇમિના પાઠેન દસ્સેતીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ પદપૂરણમત્તં. **તેના**તિ મોઘપુરિસેન. ''યાવા''તિ નિપાતપયોગત્તા ''બાહાગહણાપી''તિ એત્થ પઞ્ચમીવિભત્તિ અવધિઅત્થે હોતિ. **નામ**-સદ્દો ગરહત્થજોતકો, તસ્સ પયોગત્તા ''આગમેસ્સતી''તિ એત્થ અતીતત્થે અનાગતવચનં (સદ્દનીતિસુત્તમાલાય ૮૯૩ સુત્તે). આગમેસ્સતિ નામાતિ યોજના. **આગમેસ્સતી**તિ ઈસં અધિવાસેસ્સતિ. ''આતો ગમુઈસમધિવાસને''તિ હિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૮ મકારન્તધાતુ) વુત્તં.

૩૮૪. **ન આયતકેનેવ પપાતો**તિ એત્થ દીઘેનેવ પપાતોતિ દસ્સેન્તો આહ ''ન પઠમમેવ ગમ્ભીરો''તિ. આયતસદ્દો હિ દીઘપરિયાયો. ''ન આયતકેન ગીતસ્સરેન ધમ્મો ગાયિતબ્બો''તિઆદીસુ (ચૂળવ॰ ૨૪૯) વિય પપાતો દીઘેન તીરસ્સ આદિમ્હિ ન હોતીતિ વુત્તં હોતિ. **પઠમમેવા**તિ તીરસ્સ આદિમ્હિયેવ. ''અનુપુબ્બેન ગમ્ભીરો''તિ ઇમિના ''ન પઠમમેવ ગમ્ભીરો''તિ વચનસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. **ઠિતધમ્મો**તિ તીરસ્સ અન્તોયેવ ઠિતસભાવો . **વેલં નાતિવત્તતી**તિ એત્થ વેલાસદ્દસ્સ તીરમરિયાદત્થેસુ પવત્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ''ઓસક્કનકન્દરં મરિયાદવેલ''ન્તિ. તત્થ ''ઓસક્કનકન્દર''ઇતિ પદેન તીરત્થં દસ્સેતિ, ''મરિયાદ'' ઇતિ પદેન મરિયાદત્થં. કેન ઉદકેન દરિતબ્બોતિ **કન્દરો**, ઉદકેન ઓસક્કનો કન્દરો એત્થાતિ **ઓસક્કનકન્દરં**, તીરં. ઓસક્કનકન્દરભૂતઞ્ચ મરિયાદભૂતઞ્ચ વેલં તીરં નાતિક્કમતીતિ અત્થો. **તીરં વાહેતી**તિ એત્થ વહધાતુયા પાપુણનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''તીરં અપ્પેતી''તિ. તત્થ **અપ્પેતી**તિ પાપુણાપેતિ. ''ઉસ્સારેતી''તિ ઇમિના પાળિયં ''થલં ઉસ્સારેતી''તિ પદેન ''તીરં વાહેતી''તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતીતિ અત્થો દસ્સિતો. **ઉસ્સારેતી**તિ ઉદ્ધરિત્વા ગમાપેતિ. **અઞ્ઞાપટિવેધો**તિ એત્થ આજાનાતિ, આજાનિત્થાતિ વા **અઞ્ઞં** અરહત્તમગ્ગો વા અરહત્તફલં વા, તસ્સ પટિવિજ્ઝનં અઞ્ઞાપટિવેધો, સુખુચ્ચારણત્થં મજ્ઝે દીઘો, અઞ્ઞાપટિવેધો નામ અરહત્તુપ્પત્તિયેવ હોતિ. તેન વુત્તં ''અરહત્તુપ્પત્તી''તિ.

૩૮૫. **છન્નમતિવસ્સતી**તિ ઉદાનપાળિયા સન્ધાયભાસિતપાળિભાવં દસ્સેન્તો આહ ''આપત્તિ''ન્તિઆદિ. તત્થ ઇદન્તિ ''છન્નમતિવસ્સતી''તિ વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **એત**ન્તિ નવાપત્તિઆપજ્જનં સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો.

૪. પાતિમોક્ખસવનારહકથા

૩૮૬. **પુરે વા પચ્છા વા**તિ ઞત્તિતો પુરે વા પચ્છા વા. **ખેત્તે**તિ પાતિમોક્ખઠપનસ્સ ખેત્તે. ખેત્તં દસ્સેન્તો આહ ''તસ્મા''તિઆદિ. **રેકારં ભણતી**તિ છત્તિંસત્યક્ખરેસુ રે-કારં ઞત્તિઠપનકો ભણતિ. **ઇદ**ન્તિ પઞ્ચતિંસત્યક્ખરાનં ઉચ્ચારણટ્ઠાનં. **વુત્તે**તિ ઞત્તિઠપનકેન વુત્તે. ''સુણાતુ મે''તિ વચને અનારદ્ધેયેવાતિ યોજના.

૫. ધમ્મિકાધમ્મિકપાતિમોક્ખઠપનકથા

૩૮૭. **તેન પુગ્ગલેના**તિ તેન ચુદિતકેન પુગ્ગલેન. **સા વિપત્તી**તિ સીલવિપત્તિઆદિસઙ્ખાતા સા વિપત્તિ. **સઞ્ઞાઅમૂલિકવસેના**તિ ''કતા'' ઇતિ સઞ્ઞાય અમૂલિકવસેન. **કતઞ્ચા**તિ એકન્તેન કતઞ્ચ. **અકતઞ્ચા**તિ એકન્તેન અકતઞ્ચ.

કોપેતુકામતાય નેવ આગચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ અનાગમનાદિકારણેન. **આપજ્જતી**તિ પાતિમોક્ખઠપનકો આપજ્જતિ. **ઇચ્ચસ્સાપી**તિ ઇતિ એવં અસ્સ પાતિમોક્ખઠપનકસ્સાપિ . **પચ્ચાદિયતી**તિ પતિ આદિયતિ, ''અકતં કમ્મં, પુન કાતબ્બં કમ્મ''ન્તિઆદિના પુન આદીયતિ, પુન આરભતીતિ અત્થો.

૬. ધમ્મિકપાતિમોક્ખઠપનકથા

૩૮૮. **મગ્ગપટિપાદનાદીસૂ**તિ મગ્ગસ્મિં પટિપાદનાદીસુ. આદિસદ્દેન થેય્યચિત્તેન અવહારાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **આકારાદિસઞ્ઞા**તિ આકારસઞ્ઞા લિઙ્ગસઞ્ઞા નિમિત્તસઞ્ઞા. **ત**ન્તિ પરિસઙ્કં સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો.

૭. અત્તાદાનઅઙ્ગકથા

૩૯૮. **અત્તાદાનં આદાતુકામેના**તિ એત્થ કિં અત્તાદાનન્તિ આહ ''સાસનં સોધેતુકામો''તિઆદિ. ઇમિના પરં ચોદેતું અત્તના આદાતબ્બં અધિકરણં **અત્તાદાન**ન્તિ વુચ્ચતીતિ દસ્સેતિ. **અકાલો ઇમં અત્તાદાનં આદાતુ**ન્તિ એત્થ અકાલં દસ્સેન્તો આહ ''રાજભય''ન્તિઆદિ. તત્થ **વસ્સારત્તો**તિ વસ્સકાલો. સો હિ વસ્સો અતિવિય રઞ્ઞતિ એત્થ કાલેતિ વસ્સારત્તોતિ વુચ્ચતિ. વસ્સારત્તોપિ અધિકરણવૂપસમત્થં લજ્જિપરિસાય દૂરતો આનયનસ્સ દુક્કરત્તા અકાલો નામ. **ઇતી**તિ અયં રાજભયાદિકાલોતિ અત્થો. **વિપરીતો**તિ રાજભયાદીનં અભાવકાલો.

અભૂતં ઇદં અત્તાદાનન્તિ એત્થ અભૂતસદ્દો અવિજ્જમાનપરિયાયોતિ આહ ''અસન્તમિદ''ન્તિ, ઇદં અત્તાદાનં અવિજ્જમાનન્તિ અત્થો. મયા ગહિતોતિ સમ્બન્ધો. સીલવા પુગ્ગલોતિ યોજના. **ય**ન્તિ અત્તાદાનં સંવત્તતીતિ સમ્બન્ધો. **ઇદ**ન્તિ અત્તાદાનં.

ન લભિસ્સામિ સન્દિટ્ઠે, લભિસ્સામિ સન્દિટ્ઠેતિ એત્થ ''ન લભિસ્સામિ, લભિસ્સામી''તિ ઇદં કિં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહ ''અપ્પેકદા હી''તિઆદિ. તત્થ **અપ્પેકદા**તિ અપિ એકદા. **હિ**સદ્દો વિત્થારજોતકો. **એવરૂપા**તિ સન્દિટ્ઠસમ્ભત્તસભાવા. **ત**ન્તિ ઉપત્થમ્ભકભિક્ખુલભનં સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો. ''ન લભિસ્સામી''તિ ઇદં વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો.

કોસમ્બકાનં ભણ્ડનાદિ ભવતિ વિય ભણ્ડનાદિ ભવિસ્સતીતિ યોજના. **પચ્છાપિ અવિપ્પટિસારકરં ભવિસ્સતી**તિ એત્થ કેસં અવિપ્પટિસારકરં ભવતિ વિય પઞ્ચઙ્ગસમ્પન્નાગતં અત્તાદાનં આદિયતો પચ્છાપિ અવિપ્પટિસારકરં ભવતીતિ આહ ''સુભદ્દં વુડ્ઢપબ્બજિત''ન્તિઆદિ. તત્થ **પઞ્ચસતિકસઙ્ગીતિ**ન્તિ પઞ્ચસતેહિ મહાકસ્સપાદીહિ કત્તબ્બં સઙ્ગીતિં. મહાકસ્સપત્થેરસ્સ પચ્છા સમનુસ્સરણકરં હોતિ ઇવ હોતીતિ યોજના. એસેવ નયો સેસેસુપિ. **સમનુસ્સરણકર**ન્તિ સમ્મોદવસેન પુનપ્પુનં અનુસ્સરણસ્સ કરં. ઇમિના ''અવિપ્પટિસારકર''ન્તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **પચ્છાપી**તિ એત્થ પિસદ્દસ્સ અવુત્તસમ્પિણ્ડનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''સાસનસ્સ ચા''તિઆદિ. તત્થ સાસનસ્સ ચ સસ્સિરિકતાયાતિ સમ્બન્ધો. વિગતઉપક્કિલેસચન્દિમસૂરિયાનં વિય સાસનસ્સ ચ સસ્સિરિકતાય સંવત્તતીતિ અધિપ્પાયો.

૮. ચોદકેન પચ્ચવેક્ખિતબ્બધમ્મકથા

૩૯૯. ''અચ્છિદ્દેન અપ્પટિમંસેના''તિઆદીસુ એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. છિદ્દસપ્પટિમંસં પઠમં દસ્સેત્વા વિપરીતવસેન અચ્છિદ્દઅપ્પટિમંસં દસ્સેન્તો આહ ''યેના''તિઆદિ. તત્થ યેન કતાનીતિ સમ્બન્ધો. છિજ્જતીતિ **છિદ્દો**, પટિ પુનપ્પુનં મસિયતિ આમસિયતીતિ **પટિમંસો**, નિગ્ગહિતાગમો, ભાવપ્પધાનોયં કમ્મનિદ્દેસો. સહ પટિમંસેનાતિ **સપ્પટિમંસો**, કાયસમાચારો. **વિપરીતો**તિ વિપરિવત્તવસેન ઇતો પવત્તો, કાયસમાચારોતિ અત્થો. **અમૂલકાનુદ્ધંસનાદીહી**તિ આદિસદ્દેન દુક્કુલ્લવાચાદયો સઙ્ગણ્હાતિ.

મેત્તં નુ ખો મે ચિત્તન્તિ એત્થ અપ્પનાભાવપ્પત્તં મેત્તચિત્તમેવાધિપ્પેતન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''પલિબોધે છિન્દિત્વા''તિઆદિ. તત્થ **પલિબોધે**તિ આવાસપલિબોધાદિકે પલિબોધે. ''વિક્ખમ્ભનવસેન વિહતાઘાત''ન્તિ ઇમિના અપ્પનાભાવપ્પત્તં મેત્તચિત્તમેવ દસ્સેતિ. **ઇદં પનાવુસો કત્થ વુત્તં ભગવતા**તિ એત્થ ઇદંસદ્દકિંસદ્દાનં વિસયં દસ્સેન્તો આહ ''ઇદં સિક્ખાપદં કતરસ્મિં નગરે''તિ.

૯. ચોદકેન ઉપટ્ઠાપેતબ્બકથા

૪૦૦. ''**કાલેન વક્ખામી**''તિઆદીસુ ચોદનાય કાલઅકાલાદિં દસ્સેન્તો આહ ''એકો એક''ન્તિઆદિ. તત્થ **એકો**તિ એકકો ચોદકો. **એક**ન્તિ એકકં ચુદિતકં. સઙ્ઘમજ્ઝ...પે॰... અસનસાલાદીસુ વા પરિવારિતક્ખણે વાતિ યોજના. તત્થ ''સઙ્ઘમજ્ઝ...પે॰... અસનસાલાદીસૂ''તિ ઇમિના ઠાનાભાવં દસ્સેતિ, ''ઉપટ્ઠાકેહિ પરિવારિતક્ખણે''તિ ઇમિના કાલાભાવં દસ્સેતિ. ઇમેહિ પદેહિ ઠાનમ્પિ કાલેન સઙ્ગહેત્વા ''કાલેન વક્ખામી''તિ વુત્તન્તિ દસ્સેતિ. **તચ્છેના**તિ સચ્ચેન. **હમ્ભો**તિ નિપાતો પચ્છિમપદેસુ પચ્ચેકં યોજેતબ્બો. હમ્ભો મહલ્લક, હમ્ભો પરિસાવચર, હમ્ભો પંસુકૂલિક, હમ્ભો ધમ્મકથિકાતિ હિ અત્થો. ઇદન્તિ કમ્મં. **કારણનિસ્સિત**ન્તિ મહલ્લકભાવકારણાદીસુ નિસ્સિતં. ''ભન્તે''તિ નિપાતોપિ પચ્ચેકં યોજેતબ્બો. એત્થ ચ ''હમ્ભો''તિ નિપાતેન લોકવોહારવસેન અનાદરસ્સ પકાસકત્તા ફરુસેન વદતિ નામ, ''ભન્તે''તિ નિપાતેન સાદરસ્સ પકાસકત્તા સણ્હેન વદતિ નામ. **કારણનિસ્સિતં કત્વા**તિ ઇમસ્મિં વીતિક્કમે અયં નામ દોસોતિ કારણનિસ્સિતં કત્વા. ''મેત્તચિત્તં ઉપટ્ઠપેત્વા''તિ ઇમિના **મેત્તચિત્તો**તિ પદસ્સ ''વક્ખામી''તિ પદે કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ. **નો દોસન્તરો**તિ એત્થ અન્તરસદ્દસ્સ ચિત્તવાચકભાવં દસ્સેન્તો આહ ''ન દુટ્ઠચિત્તો''તિ. ''હુત્વા''તિ ઇમિના કિરિયાવિસેસનભાવં દસ્સેતિ.

૧૦. ચોદકચુદિતકપટિસંયુત્તકથા

૪૦૧. **અજ્ઝત્તન્તિ** એત્થ અત્તસદ્દસ્સ ચિત્તવાચકભાવઞ્ચ સત્તમીવિભત્તિયાપિ અમાદેસભાવઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ''અત્તનો ચિત્તે''તિ. **ઉપ્પાદેત્વાતિ** ઇમિના ''મનસિકરિત્વા''તિ પદસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ. **કારુઞ્ઞતાતિ** એત્થ દ્વીસુ ણ્યપચ્ચયતાપચ્ચયેસુ એકસ્સેવ ભાવવાચકત્તા એકો સ્વત્થોતિ દસ્સેન્તો આહ ''કરુણભાવો''તિ. તત્થ કરુણસ્સ પુગ્ગલસ્સ ભાવો **કારુઞ્ઞં**, તદેવ **કારુઞ્ઞતા.** અથ વા કરુણો એવ પુગ્ગલો કારુઞ્ઞં, તસ્સ ભાવો કારુઞ્ઞતાતિ વચનત્થો કાતબ્બો. **ઇમિનાતિ** ''કારુઞ્ઞતા''તિ પદેન. **કરુણઞ્ચાતિ** અપ્પનાપત્તં કરુણઞ્ચ. **કરુણાપુબ્બભાગઞ્ચાતિ** અપ્પનાપત્તાય કરુણાય પુબ્બભાગે પરિકમ્મૂપચારવસેન પવત્તં કામાવચરકરુણઞ્ચ. **દ્વીહિપીતિ** ''હિતેસિતા, અનુકમ્પિતા''તિ દ્વીહિપિ પદેહિ. **મેત્તઞ્ચાતિ** અપ્પનાપત્તમેત્તઞ્ચ. **મેત્તાપુબ્બભાગઞ્ચાતિ** અપ્પનાપત્તાય મેત્તાય પુબ્બભાગે પરિકમ્મૂપચારવસેન પવત્તં કામાવચરમેત્તઞ્ચ. **સુદ્ધન્તેતિ** સુદ્ધે કોટ્ઠાસે. **પટિઞ્ઞં આરોપેત્વાતિ** ચુદિતકં પટિઞ્ઞં આરોપેત્વા. **યે એતેતિ** ''કારુઞ્ઞતા''તિઆદિના નયેન યે એતે પઞ્ચ ધમ્મા વુત્તાતિ યોજના. ઇમિના **ઇમે પઞ્ચ ધમ્મેતિ** એત્થ ઇમસદ્દસ્સ અનિયમનિદ્દેસભાવં દસ્સેતિ.

સચ્ચે ચ અકુપ્પે ચાતિ એત્થ સચ્ચસદ્દસ્સ વિરતિસચ્ચપરમત્થસચ્ચાનિ પટિક્ખિપન્તો આહ ''વચીસચ્ચે ચા''તિ. ''અકુપ્પનતાયા''તિ ઇમિના નકુપસ્સ ભાવો **અકુપ્પન્તિ** કત્વા ણ્યપચ્ચયસ્સ ભાવત્થં દસ્સેતિ. **હીતિ** સચ્ચં, વિત્થારો વા. **ન પરો ઘટ્ટેતબ્બોતિ** ન પરો કુજ્ઝાપેતબ્બો. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બસ્મિં પાતિમોક્ખટ્ઠપનક્ખન્ધકે.

ઇતિ પાતિમોક્ખટ્ઠપનક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૧૦. ભિક્ખુનિક્ખન્ધકં

મહાપજાપતિગોતમીવત્થુકથા

૪૦૨. ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે કસ્મા પટિક્ખિપતીતિ ચોદનં દસ્સેત્વા તસ્સા આભોગં દસ્સેન્તો આહ ''નનૂ''તિઆદિ. ''કામ''ન્તિઆદિના અબ્ભૂપગમપરિહારવસેન વિસ્સજ્જેતિ. તત્થ **કામંસદ્દો** અનુગ્ગહત્થો, **પન** સદ્દો ગરહત્થો, પન તથાપિ પટિક્ખિપતીતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** મહાપજાપતિં ગોતમિં. યાચિતેન હુત્વા અનુઞ્ઞાતન્તિ યોજના. **અયન્તિ** પબ્બજ્જા. **ભદ્દકં કત્વાતિ** લદ્ધકં કત્વા, મનાપં કત્વાતિ અત્થો.

૪૦૩. **કુમ્ભથેનકેહીતિ** એત્થ કુમ્ભે દીપં જાલેત્વા તેનાલોકેન થેનેન્તીતિ **કુમ્ભથેનકાતિ** દસ્સેન્તો આહ ''કુમ્ભે દીપં જાલેત્વા''તિઆદિ.

નાળિમજ્ઝગતન્તિ સસ્સનાળસ્સ મજ્ઝે ગતં. **ગણ્ઠિન્તિ** ફળું. ''કણ્ડ''ન્તિપિ પાઠો, દણ્ડન્તિ અત્થો. **યેનાતિ** પાણકેન. અયઞ્હિ યંસદ્દો તંસદ્દાનપેક્ખોતિ દટ્ઠબ્બો.

અન્તોરત્તભાવોતિ અન્તોલોહિતભાવો. **એતમત્થન્તિ** એતં વક્ખમાનં અત્થં. **આળિયાતિ** આવરણાય. **અબદ્ધાયપીતિ** પિસદ્દો અનુગ્ગહત્થો, બદ્ધાય પન પગેવાતિ અત્થો. **કિઞ્ચીતિ** અપ્પમત્તકં. **યન્તિ** ઉદકં. **તમ્પીતિ** ઉદકમ્પિ. પિસદ્દો અબદ્ધાય ઠિતં કિઞ્ચિ ઉદકં અપેક્ખતિ. યે ઇમે ગરુધમ્મા પઞ્ઞત્તાતિ યોજના. **પટિકચ્ચેવાતિ** પગેવ , પઠમમેવાતિ અત્થો. **તેસૂતિ** ગરુધમ્મેસુ. અપઞ્ઞત્તેસુ સન્તેસુપીતિ યોજના. **પઠમં વુત્તન્તિઆદિ** વુત્તં, વસ્સસહસ્સમેવ ઠસ્સતિ ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેતીતિ યોજના. **''વસ્સસહસ્સ''ન્તિ** ચ એતં વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તતોતિ** વસ્સસહસ્સતો. **પરિયત્તિધમ્મોપીતિ** પિસદ્દો પટિવેધસદ્ધમ્મં અપેક્ખતિ. દ્વીસુ સદ્ધમ્મેસુ ઠિતેસુ

પટિપત્તિસદ્ધમ્મો ઠિતોયેવાતિ કત્વા ન વુત્તં. **તાનિયેવા**તિ પઞ્ચવસ્સસહસ્સાનિયેવ. પરિયત્તિયા સતિ પટિવેધો ન હોતીતિ નાપિ વત્તબ્બોતિ યોજના. **લિઙ્ગ**ન્તિ સમણવેસં, સમણાકારન્તિ અત્થો.

ભિક્ખુનીઉપસમ્પદાનુજાનનકથા

૪૦૪. **ઇમાય અનુપઞ્ઞત્તિયા**તિ મહાપજાપતિયા અટ્ઠગરુધમ્મપટિગ્ગહણૂપસમ્પદં ઉપનિધાય અયં પઞ્ઞત્તિ અનુપઞ્ઞત્તિ નામ, તાય અનુપઞ્ઞત્તિયા ઉપસમ્પાદેતુન્તિ અત્થો. **મહાપજાપતિયા સદ્ધિવિહારિનિયો કત્વા**તિ મહાપજાપતિં ઉપજ્ઝં કત્વા પઞ્ચસતા સાકિયાનિયો તસ્સા સદ્ધિવિહારિનિયો કત્વાતિ અત્થો. **ઇતી**તિ તસ્મા અહેસુન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇમિના ઓવાદેના**તિ ભગવતો ઇમિના ઓવાદેન.

૪૧૦. **એતિસ્સા**તિ એતિસ્સા ભિક્ખુનિયા. **ત**ન્તિ કમ્મં. **અઞ્ઞસ્મિ**ન્તિ અઞ્ઞસ્મિં કમ્મે. **અઞ્ઞ**ન્તિ રોપિતબ્બકમ્મતો અઞ્ઞં કમ્મં.

૪૧૧. **કદ્દમોદકેના**તિ કદ્દમેન આલુળિતેન ઉદકેનેવ. **કદ્દમાદીસુપી**તિ પીસદ્દો ''યેન કેનચી''તિ એત્થ યોજેતબ્બો. યેન કેનચિપીતિ હિ અત્થો. **સન્નિપતિત્વા**તિ ભિક્ખુનિસઙ્ઘેન સન્નિપતિત્વા. **અપસાદનીય**ન્તિ અપસાદેતબ્બં કમ્મં. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન સાવનમત્તેન. **અવન્દિયો**તિ ન વન્દેતબ્બો, વન્દિતું ન અરહોતિ અત્થો. **તતો**તિ તિક્ખત્તું સાવેતબ્બતો. ન **વન્દન્તી**તિ ભિક્ખુનિયો ન વન્દન્તિ. **દિસ્વાપી**તિ તં ભિક્ખું દિસ્વાપિ. **તેન ભિક્ખુના**તિ અપસાદનીયં દસ્સેન્તેન ભિક્ખુના, ખમાપેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **વિહારેયેવા**તિ ભિક્ખૂનં વિહારેયેવ. **તેન ભિક્ખુના**તિ ઉપસઙ્કમિતબ્બેન ભિક્ખુના, વત્તબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **તતો**તિ વત્તબ્બકાલતો. **સો**તિ અપસાદનીયં દસ્સેન્તો ભિક્ખુ. **એત્થા**તિ ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે. **કમ્મવિભઙ્ગે**તિ પરિવારાવસાને કમ્માનં વિભઙ્ગટ્ઠાને (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૯૫-૪૯૬).

ઓભાસન્તીતિ અવ હીનેન ભાસન્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ''અસદ્ધમ્મેન ઓભાસન્તી''તિ. ''ભિક્ખુનીહિ સદ્ધિં સમ્પયોજેન્તી''તિ એત્થ કમ્મકરણે દસ્સેન્તો આહ ''પુરિસે અસદ્ધમ્મેના''તિ. એત્થ ''પુરિસે''તિ ઇમિના કમ્મં દસ્સેતિ, ''અસદ્ધમ્મેના''તિ ઇમિના કરણં. **વિહારપ્પવેસને**તિ ભિક્ખૂનં વિહારપ્પવેસને. **ઓવાદં ઠપેતુ**ન્તિ એત્થ ઓવાદટ્ઠપનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''ન ભિક્ખુનુપસ્સય''ન્તિઆદિ. **ઓવાદત્થાયા**તિ ઓવાદપટિગ્ગહણત્થાય. **મા કરિત્થા**તિ મા કરેય્યાથ.

૪૧૬. **ગિહિદારિકાયો**તિ ગિહિભૂતા દારિકાયો બન્ધન્તિ વિયાતિ યોજના. **ધનપટ્ટકેના**તિ ધનભૂતેન પટ્ટેન નિયુત્તેન. **એકપરિયક**ન્તિ એત્થ એકવારં કટિયં પરિક્ખિપિત્વા કતં કાયબન્ધનં એકપરિયકન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''એકવારં પરિક્ખિપનક''ન્તિ. તત્થ **પરિક્ખિપનક**ન્તિ કટિયં પરિક્ખિપનારહં.

વિલીવેનાતિ એત્થ બહુત્થે એકવચનન્તિ આહ ''સણ્હેહિ વિલીવેહી''તિ. ''કતપટ્ટેના''તિ ઇમિના પાળિયં ''કતેના''તિ પાઠસેસં દસ્સેતિ. **સેતવત્થપટ્ટેના**તિ સેતવત્થેન કતેન પટ્ટેન. **કતવેણિયા**તિ કતાય વેણિયા. ઇમિના દુસ્સેન કતા વેણિ **દુસ્સવેણી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એસેવ નયો પુરિમપચ્છિમપદેસુપિ. **ચોળકાસાવ**ન્તિ ચોળમેવ કસાવેન રત્તત્તા ચોળકાસાવં.

અટ્ઠિલ્લેનાતિ અદ્દેન અટ્ઠિના. ‘‘ગોજટ્ઠિકે’’તિ ઇમિના અટ્ઠિનો સમ્બન્ધં દસ્સેતિ. **હત્થં કોટ્ટાપેન્તી**તિ એત્થ હત્થં નામ અગ્ગબાહમેવાધિપ્પેતં, ન કપ્પરતો પટ્ઠાયાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અગ્ગબાહ’’ન્તિ. **પિટ્ઠિહત્થ**ન્તિ હત્થપિટ્ઠિં. **પિટ્ઠિપાદ**ન્તિ પાદપિટ્ઠિં.

૪૧૭. **વુત્તનયાનેવા**તિ છબ્બગ્ગિયાનં મુખલિમ્પનાદીસુ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૨૪૭) વુત્તનયાનેવ. **અઙ્ગદેસે**તિ સરીરપ્પદેસે. **ગણ્ડપ્પદેસે**તિ કપોલપ્પદેસે. **સાલોકે તિટ્ઠન્તી**તિ એત્થ સંવિજ્જતિ આલોકો એત્થાતિ **સાલોક**ન્તિ કત્વા દ્વારં ગહેતબ્બં. તેન વુત્તં ‘‘દ્વારં વિવરિત્વા’’તિ. **વુટ્ઠાપેન્તી**તિ ઉપસમ્પાદેન્તિ. **સૂનં ઠપેન્તી**તિ એત્થ સૂનાસદ્દો મંસપરિયાયોતિ આહ ‘‘મંસં વિક્કિણન્તી’’તિ. **તેના**તિ દાસેન. ઇદં પદં ‘‘કારેન્તી’’તિ પદે કારિતકમ્મં. ‘‘હરિતકઞ્ચેવ પક્કઞ્ચા’’તિ ઇમિના **હરિતકપક્કિક**ન્તિ પદસ્સ દ્વન્દવાક્યં દસ્સેતિ. તત્થ **હરિતક**ન્તિ હરિતમેવ પણ્ણં. **પક્ક**ન્તિ સેદિતં પણ્ણં.

૪૧૮. **કથિતાયેવા**તિ ચીવરક્ખન્ધકે કથિતાયેવ.

૪૧૯. **પાળિમુત્તકવિનિચ્છયો**તિ પાળિયં વુત્તવિનિચ્છયતો મુત્તો વિનિચ્છયો. પાળિમુત્તકવિનિચ્છયં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘**સચે હી**’’તિઆદિ. યો કોચિ કાલં કરોન્તો વદતીતિ સમ્બન્ધો. **મમચ્ચયેના**તિ મમ અતિક્કમેન. **અઞ્ઞસ્સા**તિ વુત્તેહિ ઉપજ્ઝાયાદીહિ અઞ્ઞસ્સ . **તેસ**ન્તિ ઉપજ્ઝાયાદીનં. **ન હોતી**તિ પરિક્ખારો ન હોતિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **અચ્ચયદાન**ન્તિ અચ્ચયેન હોતૂતિ દાનં. ન **રુહતી**તિ પઞ્ચન્નં સહધમ્મિકાનં પબ્બજિતસ્સ વા ગહટ્ઠસ્સ વા યસ્સ કસ્સચિ અચ્ચયદાનં તેસં ન રુહતિ, સઙ્ઘસ્સેવ રુહતીતિ અધિપ્પાયો. ગિહીનં પન અચ્ચયદાનન્તિ સમ્બન્ધો. **રુહતી**તિ ગિહીનં પબ્બજિતસ્સ વા ગહટ્ઠસ્સ વા યસ્સ કસ્સચિ અચ્ચયદાનં તેસં રુહતિ, તેસંયેવ સન્તકો હોતીતિ અધિપ્પાયો.

૪૨૦. **પુરાણમલ્લી**તિ એત્થ મલ્લસ્સ ભરિયા મલ્લી, પુરાણે મલ્લી પુરાણમલ્લીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુરાણે’’તિઆદિ. ‘‘ગિહિકાલે’’તિ ઇમિના ‘‘પુરાણે’’તિ એત્થ ણપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **મલ્લસ્સા**તિ મુટ્ઠિમલ્લસ્સ. **પુરિસબ્યઞ્જન**ન્તિ એત્થ **બ્યઞ્જન**સદ્દો નિમિત્તપરિયાયોતિ આહ ‘‘પુરિસનિમિત્ત’’ન્તિ. **ચિત્ત**ન્તિ રાગચિત્તં.

૪૨૧. **ય**ન્તિ યં વત્થુ, **અગ્ગ**ન્તિ પઠમભાગં. **અસપ્પાય**ન્તિ અત્તનો અસપ્પાયં.

હિય્યોતિ અતીતાનન્તરાહનિ. **અઞ્ઞસ્મિ**ન્તિ ભિક્ખુનીહિ અઞ્ઞસ્મિં. ‘‘ભિક્ખુનીહી’’તિ પદં ‘‘પટિગ્ગાહાપેત્વા’’તિ પદે કારિતકમ્મં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

૪૨૬. ‘‘ભોજનકાલ’’ન્તિ ઇમિના ‘‘કાલં વીતિનામેસુ’’ન્તિ એત્થ કાલવિસેસં દસ્સેતિ.

પુરેતિ આદિમ્હિ. **તાસ**ન્તિ અટ્ઠન્નં ભિક્ખુનીનં. **અબ્ભન્તરિમા**તિ અબ્ભન્તરે પરિયાપન્ના. **અઞ્ઞા**તિ અટ્ઠહિ ભિક્ખુનીહિ અઞ્ઞા. નવકતરા હોતીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘ઠપેત્વા ભત્તગ્ગ’’ન્તિ ઇમિના **અઞ્ઞત્થ સબ્બત્થ યથાવુડ્ઢં ન પટિબાહિતબ્બ**ન્તિ એત્થ અઞ્ઞસદ્દસ્સ અપાદાનં દસ્સેતિ. **અઞ્ઞસ્મિ**ન્તિ એત્થ સ્મિંવચનેન ત્થપચ્ચયસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ‘‘ચતુપચ્ચયભાજનીયટ્ઠાને’’તિ ઇમિના સરૂપં દસ્સેતિ.

૪૩૦. દૂતેનપિ ઉપસમ્પાદેતુન્તિ એત્થ કિં સબ્બથા દૂતેન ઉપસમ્પદા વટ્ટતીતિ આહ ''દૂતેન…પે॰… વટ્ટતી''તિ. યેન કેનચિ અન્તરાયેનાતિ સમ્બન્ધો, અસતિ અન્તરાયે ન વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો. કમ્મવાચાપરિયોસાને ઉપસમ્પન્નાવ હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તાવદેવા**તિ ઉપસમ્પન્નક્ખણેયેવ.

૪૩૧. નવકમ્મમ્પીતિ પિસદ્દો ઉદોસિતઉપસ્સયે અપેક્ખતિ.

૪૩૨. તસ્સાતિ તસ્સા ઇત્થિયા. **યાવ સો દારકો વિઞ્ઞુતં પાપુણાતી**તિ એત્થ કથં વિઞ્ઞુભાવો ગહેતબ્બોતિ આહ ''યાવ ખાદિતુ''ન્તિઆદિ.

ઠપેત્વા સાગારન્તિ એત્થ સકારો સહસદ્દકારિયો, અગારન્તિ ચ સેય્યાગારન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''સહાગારસેય્યમત્તં ઠપેત્વા''તિ. યથા અઞ્ઞસ્મિં પુરિસે પટિપજ્જિતબ્બં, એવં તથાતિ યોજના. ''અઞ્ઞસ્મિ''ન્તિ ઇમિના પાળિયં **અઞ્ઞે પુરિસે**તિ એત્થ સ્મિંવચનસ્સ સબ્બનામતો એકારાદેસો દસ્સિતો, તંદસ્સનેન ચ કચ્ચાયને (કચ્ચાયને ૧૧૦ સુત્તે) સબ્બનામતો સ્મિંવચનસ્સ એકારાદેસનિસેધનં અનિચ્ચન્તિ દસ્સેતિ.

૪૩૪. ''યદેવ સા વિબ્ભન્તા''તિ ઇમિના દસ્સેતીતિ સમ્બન્ધો. ''યસ્મા''તિ ઇમિના **યદેવા**તિ એત્થ યંસદ્દસ્સ કારણત્થં દસ્સેતિ. ઓદાતાનિ વત્થાનિ નિવત્થાતિ સમ્બન્ધો. ''તસ્માયેવા''તિ ઇમિના **તદેવા**તિ પદસ્સ કારણત્થમેવ દસ્સેતિ. ''ન સિક્ખાપચ્ચક્ખાનેના''તિ ઇમિના એવત્થફલં દસ્સેતિ. **સા પુન ઉપસમ્પદં ન લભતી**તિ સા વિબ્ભન્તા ભિક્ખુની પુન ઉપસમ્પદં ન લભતિ.

પબ્બજ્જમ્પિ ન લભતીતિ તિત્થાયતનસઙ્કન્તા ભિક્ખુની પબ્બજ્જમ્પિ ન લભતિ, પગેવ ઉપસમ્પદં.

પાદે સમ્બાહન્તાતિ ભિક્ખુનીનં પાદે સમ્બાહન્તા. **કેસે**તિ ભિક્ખુનીનં કેસે. **તત્રા**તિ ''કુક્કુચ્ચાયન્તા ન સાદિયન્તી''તિ વચને. એકે આચરિયા વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. સારત્તા હોન્તીતિ યોજના. **એત્થા**તિ પુરિસાનં અભિવાદનાદીસુ. **ઇદ**ન્તિ પુરિસાનં અભિવાદનાદિ, ''અનુઞ્ઞાત''ન્તિ પદે વુત્તકમ્મં ''વટ્ટતી''તિ પદે વુત્તકત્તા. અથ વા ઓદિસ્સ અનુઞ્ઞાતં ઇદં પુરિસાનં અભિવાદનાદિ વટ્ટતીતિ યોજના. એવઞ્હિ સતિ ''ઓદિસ્સ અનુઞ્ઞાત''ન્તિ પદં હેતુઅન્તોગધવિસેસનં, ઓદિસ્સ અનુઞ્ઞાતત્તા વટ્ટતીતિ અધિપ્પાયો. **ત**ન્તિ અટ્ઠકથાસુ વુત્તવચનં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

૪૩૫. પલ્લઙ્કેન નિસીદન્તીતિ એત્થ આસનપલ્લઙ્કં પટિક્ખિપન્તો આહ ''પલ્લઙ્કં આભુજિત્વા નિસીદન્તી''તિ. તત્થ **આભુજિત્વા**તિ આબન્ધિત્વા. **કૂપો**તિ વચ્ચકૂપો. **ઉપરી**તિ કૂપતો ઉપરિ. ''સબ્બદિસાસુ પઞ્ઞાયતી''તિ ઇમિના પટિચ્છન્નમેવ અત્થિ, ન ઉપરિ છન્નન્તિ દસ્સેતિ.

૪૩૬. **કુણ્ડક**ન્તિ કણં. **એત્થા**તિ ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે.

ઇતિ ભિક્ખુનિક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૧૧. પઞ્ચસતિકક્ખન્ધકં

૧. ખુદ્દાનુખુદ્દકસિક્ખાપદકથા

૪૪૧. પઞ્ચસતિકક્ખન્ધકે ‘‘ચત્તારિ…પે॰… ખુદ્દકાની’’તિ એવમાદિ વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **પરિયાયેના**તિ કારણેન. **ધૂમકાલિક**ન્તિ એત્થ ધૂમસ્સ કાલો ધૂમકાલો, ધૂમસ્સ ઉટ્ઠિતકાલોતિ અત્થો. સો એતસ્સત્થીતિ **ધૂમકાલિકં**, સિક્ખાપદપઞ્ઞત્તં. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યાવા’’તિઆદિ.

૪૪૩. **ઇદ**ન્તિ ‘‘કતમાનિ પન ભન્તે ખુદ્દાનુખુદ્દકાનિ સિક્ખાપદાની’’તિ અપુચ્છનં. ‘‘**તયા**’’તિ ઇમિના **ઇદં તે**તિ એત્થ તેસદ્દસ્સ ‘‘તુય્હં, તવા’’તિ અત્થે પટિક્ખિપતિ. **આપત્તિ**ન્તિ દુક્કટાપત્તિં. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **તે**તિ થેરા. ‘‘સઙ્ઘો…પે॰… ન સમુચ્છિન્દતી’’તિ એતં વચનં અનુસ્સાવિતન્તિ યોજના. ‘‘દેસેહિ તં આવુસો દુક્કટ’’ન્તિ ઇદમ્પિ ચ વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **થેરો પના**તિ આનન્દત્થેરો પન આહાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ અપુચ્છને. **યથા**તિ યેનાકારેન. **ચતૂસુ ઠાનેસૂ**તિ ‘‘ભગવતો વસ્સિકસાટિકં અક્કમિત્વા સિબ્બેસી’’તિઆદીસુ ચતૂસુ ઠાનેસુ. **એત્થા**તિ પઞ્ચસતિકક્ખન્ધકે.

ઇતિ પઞ્ચસતિકક્ખન્ધકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૧૨. સત્તસતિકક્ખન્ધકં

દસવત્થુકથા

૪૪૭. સત્તસતિકક્ખન્ધકે **વડ્ઢેન્તિ કટસિ**ન્તિ એત્થ કટસીસદ્દો સુસાનભૂમિવાચકોતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુનપ્પુનં કળેવરં નિક્ખિપમાના ભૂમિં વડ્ઢેન્તી’’તિ. તત્થ **કળેવર**ન્તિ દેહં. તઞ્હિ કળે અઙ્ગપચ્ચઙ્ગાનં અવયવે સમ્પિણ્ડેત્વા વરિયતિ ઇચ્છિયતીતિ **કળેવર**ન્તિ વુચ્ચતિ. એવં ઘોરં કટસિં વડ્ઢેન્તાવ પુનબ્ભવં આદિયન્તીતિ યોજના.

૪૫૪. **પાપકં નો આવુસો કત**ન્તિ એત્થ **નો**સદ્દો અમ્હસદ્દકારિયો, છટ્ઠીકત્તા ચ હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘આવુસો અમ્હેહિ પાપકં કત’’ન્તિ.

૪૫૫. ‘‘પિયવચન’’ન્તિ ઇમિના **કતમેન ત્વં ભૂમિ-વિહારેના**તિ એત્થ **ભૂમિ**સદ્દો પિયવાચકો રુળ્હીસદ્દોતિ દસ્સેતિ. ‘‘આમન્તેતી’’તિ ઇમિના આલપનપદન્તિ દસ્સેતિ. આવુસો ભૂમીતિ અત્થો. **કુલ્લવિહારો** નામ મેત્તાવિહારો, સો ચ હેટ્ઠિમઝાનત્તયે યુત્તત્તા ઉત્તાનવિહારોતિ આહ ‘‘ઉત્તાનવિહારેના’’તિ.

૪૫૭. **સાવત્થિયા**તિ સાવત્થિનગરે. **સુત્તવિભઙ્ગે**તિ પદભાજનીયે. પટિક્ખિત્તભાવં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘તત્ર હી’’તિઆદિ. **તત્રા**તિ સુત્તવિભઙ્ગે, પટિક્ખિત્તં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્રા**તિ ‘‘સન્નિધિકારકે અસન્નિધિકારકસઞ્ઞી’’તિઆદિવચને. એકે આચરિયા એવં મઞ્ઞન્તીતિ યોજના. કિન્તિ મઞ્ઞન્તીતિ આહ ‘‘યો પન ભિક્ખૂ’’તિઆદિ. અલોણકં યમ્પિ આમિસન્તિ યોજના. **તેના**તિ પુરેપરિગ્ગાહિતલોણેન. **ત**ન્તિ આમિસં. **તદહુપટિગ્ગહિતમેવા**તિ તસ્મિં અહનિ પટિગ્ગહિતમેવ. **તસ્મા**તિ યસ્મા તદહુપટિગ્ગહિતમેવ, તસ્મા. **વદતો**તિ વદન્તસ્સ, ભગવતો વચનેનાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ અલોણકામિસપરિભુઞ્જને, દુક્કટેન ભવિતબ્બં ઇતિ મઞ્ઞન્તીતિ યોજના. **તે**તિ એકે આચરિયા. **દુક્કટેનપી**તિ પિસદ્દેન પગેવ પાચિત્તિયેનાતિ દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એત્થા**તિ યાવજીવિકયાવકાલિકેસુ. યાવજીવિકં ન તદહુપટિગ્ગાહિતં, યાવકાલિકમેવ તદહુપટિગ્ગાહિતન્તિ યોજના. તદહુપટિગ્ગાહિતઞ્ચ યાવકાલિકન્તિ સમ્બન્ધો. તં દુક્કટં તુમ્હે યદિ મઞ્ઞથાતિ

યોજના. **યાવજીવિકમિસ્સન્તિ** લોણસઙ્ખાતેન યાવજીવિકેન સંસટ્ઠં. **બ્યઞ્જનમત્તન્તિ** વિકાલે ન કપ્પતીતિ બ્યઞ્જનમત્તં.

એત્થાતિ ‘‘યાવકાલિકેન ભિક્ખવે’’તિઆદિવચને (મહાવ॰ ૩૦૫) તદહુપટિગ્ગહિતં યાવજીવિકન્તિ યોજના. યાવકાલિકસ્સ ગતિ વિય ગતિ એતસ્સાતિ **યાવકાલિકગતિકં**. તસ્મા દુક્કટં ન હોતીતિ સમ્બન્ધો. **એત્થાતિ** પુરેપટિગ્ગહિતલોણેન આમિસપરિભુઞ્જને. તદહુપટિગ્ગહિતં યાવકાલિકેન સમ્ભિન્નરસં યાવજીવિકન્તિ યોજના. **તન્તિ** યથાવુત્તં યાવજીવિકં, વિકાલભોજનપાચિત્તિયા એવ કારણં હોતીતિ યોજના. **એવન્તિ** તથા, અજ્જ પટિગ્ગહિતમ્પિ યાવજીવિકન્તિ સમ્બન્ધો. અપરજ્જુ પટિગ્ગહિતેન યાવકાલિકેનાતિ યોજના. **તન્તિ** યાવજીવિકેન સમ્મિસ્સં યાવકાલિકં, અજાનન્તોપીતિ સમ્બન્ધો. **ઇદન્તિ** યથાવુત્તં યાવકાલિકં. **તતોતિ** સન્નિધિભોજનપાચિત્તિયતો. **હીતિ** સચ્ચં. ‘‘સાવત્થિયા સુત્તવિભઙ્ગે’’તિ ઇદં બ્યાકરણં પરિસુદ્ધન્તિ યોજના.

‘‘રાજગહે ઉપોસથસંયુત્તે’’તિ ઇદં વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉપોસથસંયુત્તેતિ** ઉપોસથેન સમ્બન્ધે ઉપોસથક્ખન્ધકે. કિં સન્ધાય વુત્તન્તિ આહ ‘‘ન ભિક્ખવે…પે॰… દુક્કટસ્સાતિ (મહાવ॰ ૧૪૧) એતં સન્ધાયા’’તિ. **અતિસારેતિ** અતિક્કમિત્વા સરણે ગમને પવત્તનેતિ અત્થો. નિમિત્તત્થે ચેતં ભુમ્મં. ‘‘ચમ્પેય્યકે વિનયવત્થુસ્મિ’’ન્તિ ઇદં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘ચમ્પેય્યક્ખન્ધકે આગત’’ન્તિ ઇમિના ચમ્પેય્યે આગતં **ચમ્પેય્યકન્તિ** વચનત્થં દસ્સેતિ.

ધમ્મિકન્તિ ભૂતેન પવત્તં. સુત્તવિભઙ્ગે **હિ** યસ્મા આગતન્તિ સમ્બન્ધો. **દસાયેવાતિ** દસાયમેવ, આધારે ચેતં ભુમ્મં. **વિદત્થિમત્તાતિ** વિદત્થિપમાણા. **દસાય વિનાતિ** દસં વજ્જેત્વા. **તં પમાણન્તિ** વિદત્થિત્તયસઙ્ખાતં તં પમાણં કરોન્તસ્સ વુત્તપાચિત્તિયં આપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘તં અતિક્કામયતો છેદનકં પાચિત્તિય’’ન્તિ (પાચિ॰ ૫૩૩) ઇદં વચનં આગતમેવ હોતીતિ યોજના. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બસ્મિં સત્તસતિકક્ખન્ધકે.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

સત્તસતિકક્ખન્ધકવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

દ્વિવગ્ગસઙ્ગહાતિ મહાવગ્ગચૂળવગ્ગવસેન દ્વીહિ વગ્ગેહિ સઙ્ગહિતા. **દ્વાવીસતિપભેદનાતિ** મહાવગ્ગે દસ, ચૂળવગ્ગે દ્વાદસાતિ એવં દ્વાવીસતિપકારા. **પઞ્ચક્ખન્ધદુક્ખપ્પહાયિનોતિ** પઞ્ચક્ખન્ધસઙ્ખાતં દુક્ખં પજહનસીલસ્સ, ભગવતોતિ સમ્બન્ધો. **આસાપીતિ** ઇચ્છાપિ. અયં પનેત્થ યોજના-પઞ્ચક્ખન્ધદુક્ખપ્પહાયિનો ભગવતો સાસને દ્વિવગ્ગસઙ્ગહા દ્વાવીસતિપભેદના યે ખન્ધકા ભગવતા વુત્તા, તેસં ખન્ધકાનં એસા વણ્ણના અન્તરાયં વિના યથા સિદ્ધા, એવં તથા પાણીનં કલ્યાણા આસાપિ સિજ્ઝન્તૂતિ.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

ચૂળવગ્ગસંવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

જાદિલઞ્છિતનામેન, નેકાનં વાચિતો મયા;
ચૂળવગ્ગખન્ધકસ્સ, સમત્તો યોજનાનયોતિ.

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

પાચિત્યાદિયોજના

પરિવારવગ્ગયોજના

ચૂળવગ્ગખન્ધકસ્સેવં , કત્વાન યોજનાનયં;
અધુના પરિવારસ્સ, કરિસ્સં યોજનાનયં.

સોળસમહાવારો

પઞ્ઞત્તિવારયોજના

એવં દ્વાવીસતિખન્ધકાનં સંવણ્ણનં કત્વા ઇદાનિ ''પરિવારો''તિ સઙ્ગહમારૂળ્હસ્સ વિનયસ્સ સંવણ્ણનં કરોન્તો અયમાચરિયો પઠમં તાવ અનુસન્ધિદસ્સનમુખેન પટિઞ્ઞં કાતુકામો આહ ''વિસુદ્ધપરિવારસ્સા''તિઆદિ. તત્થ **વિસુદ્ધપરિવારસ્સા**તિ વિસુદ્ધાય ચતુપરિસાય પરિવારિતસ્સ, અથવા વિસુદ્ધેન ચતુપરિસસઙ્ખાતેન પરિવારેન સમન્નાગતસ્સ ભગવતોતિ સમ્બન્ધો. પરિવારે હિ વિસુદ્ધે તેન પરિવારિતો, તંપરિવારિતો વા ભગવાપિ વિસુદ્ધોયેવ નામ હોતિ. ઇમિના સંવણ્ણિયમાનસ્સ ''પરિવારો''તિ સઙ્ગહમારૂળ્હસ્સ દેસેતબ્બધમ્મસ્સ અનુરૂપેન દેસકભૂતસ્સ ભગવતો થોમનં કતં હોતિ. **ધમ્મક્ખન્ધસરીરસ્સા**તિ સીલાદિધમ્મક્ખન્ધસઙ્ખાતેન સરીરેન સમન્નાગતસ્સ, ઇમિના સંવણ્ણિતાનં ખન્ધકાનમનુરૂપેન ભગવતો થોમનં કતં હોતિ. પકતિ હેસાચરિયાનં યદિદં દેસેતબ્બધમ્માનુરૂપેન દેસકસ્સ થોમના (સારત્થ॰ ટી॰ ૧.ગન્થારમ્ભકથા; વિસુદ્ધિ॰ મહાટી॰ ૧.૧). **અનન્તરા**તિ અનન્તરે કાલે.

યોતિ વિનયો. **પુબ્બાગત**ન્તિ પુબ્બે વુત્તેસુ વિભઙ્ગખન્ધકેસુ આગતં. **નય**ન્તિ સદ્દઅત્થવિનિચ્છયનયસઙ્ખાતં સબ્બં નયં. **હિત્વા**તિ ચજિત્વા. **અનુત્તાનત્થવણ્ણન**ન્તિ અનુત્તાનાનં પદાનમત્થવણ્ણનં. અયં પનેત્થ યોજના – વિસુદ્ધપરિવારસ્સ ધમ્મક્ખન્ધસરીરસ્સ ભગવતો સાસને ખન્ધકાનમનન્તરા ''પરિવારો''તિ યો વિનયો સઙ્ગહં સમારૂળ્હો, તસ્સ વિનયસ્સ પુબ્બાગતં નયં હિત્વા ઇદાનિ અનુત્તાનત્થવણ્ણનં કરિસ્સામીતિ.

૧. તત્થ **તત્થા**તિ ''તસ્સ અનુત્તાનત્થવણ્ણનં કરિસ્સામી''તિ યો પરિવારસઙ્ખાતો વિનયો સંવણ્ણેતબ્બભાવેન વુત્તો, તત્થ. **સઙ્ખેપત્થો**તિ સમાસત્થો. યં તેનાતિ એત્થ તસદ્દસ્સ અનિયમનિદ્દેસભાવં દસ્સેન્તો આહ ''યો સો''તિ. તત્થ **યો**તિ અનિયમ નિદ્દેસો, તસ્સ ''તેના''તિ નિયમનં દટ્ઠબ્બં. **સો**તિ પદાલઙ્કારો. દ્વીસુ હિ સબ્બનામેસુ યેભુય્યેન પુબ્બમેવ પધાનં, પચ્છિમં પન વચનાલઙ્કારં. યો સો ભગવા પઞ્ઞપેસીતિ સમ્બન્ધો. **ચિરટ્ઠિતિકત્થ**ન્તિ ચિરં પઞ્ચવસ્સસહસ્સકાલં ઠિતિકત્થાય, ''યાચિતો''તિ ચ ''પઞ્ઞપેસી''તિ ચ સમ્બન્ધો. ધમ્મસેનાપતિના યાચિતોતિ સમ્બન્ધો. યાચિતો હુત્વા પઞ્ઞપેસીતિ યોજના. તેન ભગવતા પઞ્ઞત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ''જાનતા પસ્સતા''તિ દ્વિન્નં પદાનં કમ્મમેવ દસ્સેન્તો આહ ''તસ્સ તસ્સા''તિઆદિ. તત્થ ''**પઞ્ઞત્તિકાલ**''ન્તિ ઇમિના ''જાનતા''તિ પદસ્સ કમ્મં દસ્સેતિ, ''**દસ અત્થવસે**''તિ ઇમિના ''પસ્સતા''તિ પદસ્સ કમ્મં.

એવં કમ્મદસ્સનેન યોજનાનયં દસ્સેત્વા ઇદાનિ કરણદસ્સનેન અપરમ્પિ યોજનાનયં દસ્સેન્તો આહ ''**અપિચા**''તિઆદિ. ''પુબ્બેનિવાસાદીહી''તિઆદિસદ્દેન દિબ્બચક્ખુસ્સ વિસું ગહેતબ્બત્તા ઇદ્ધિવિધદિબ્બસોતપરચિત્તવિજાનનાનિ ગહેતબ્બાનિ. ઇમેહિ પદેહિ ''જાનતા, પસ્સતા''તિ દ્વિન્નં પદાનં પઞ્ચન્નં લોકિયઅભિઞ્ઞાનમેવ કરણભાવં દસ્સેતિ. **તીહિ વિજ્જાહી**તિ પુબ્બેનિવાસદિબ્બચક્ખુઆસવક્ખયઞાણસઙ્ખાતાહિ

તીહિ વિજ્જાહિ. **છહિ વા પન અભિઞ્ઞાહી**તિ સહ આસવક્ખયઞાણેન પઞ્ચલોકિયાભિઞ્ઞાસઙ્ખાતાહિ છહિ અભિઞ્ઞાહિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ તીસુ કાલેસુ, પઞ્ચસુપિ ઞેય્યધમ્મેસુ. **સમન્તચક્ખુના**તિ અનાવરણસબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણસઙ્ખાતેન સમન્તચક્ખુના. **પઞ્ઞાયા**તિ સબ્બઞ્ઞુતપઞ્ઞાય. **તિરોકુટ્ટાદી**તિ આદિસદ્દેન તિરોપબ્બતાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **મંસચક્ખુના**તિ પસાદચક્ખુના. **પટિવેધપઞ્ઞાયા**તિ મગ્ગપઞ્ઞાય. **દેસનાપઞ્ઞાયા**તિ સબ્બઞ્ઞુતપઞ્ઞાય. સબ્બઞ્ઞુતપઞ્ઞાયેવ હિ અત્થતો દેસનાપઞ્ઞા નામ. તેન વુત્તં "તસ્સા પઞ્ઞાય તેજસા. અભિધમ્મકથામગ્ગં, દેવાનં સમ્પવત્તયી"તિ (ધ॰ સ॰ અટ્ઠ॰ ગન્થારમ્ભકથા ૫). ઇમેહિ પદેહિ અવત્થાવસેન વિસું વિસું દ્વિન્નં પદાનં કરણસમ્ભવં દસ્સેતિ. **અરહતા**તિ અરીનં અરાનઞ્ચ હતત્તા, પચ્ચયાદીનઞ્ચ અરહત્તા અરહતા. **સમ્માસમ્બુદ્ધેના**તિ સમ્મા સામઞ્ચ સબ્બધમ્માનં બુદ્ધત્તા સમ્માસમ્બુદ્ધેન, તેન ભગવતાતિ સમ્બન્ધો. **કેનાભત**ન્તિ તં પઠમં પારાજિકં કેન આભતં, ઇતિ સઙ્ખેપત્થોતિ યોજના.

૨. પુચ્છાવિસજ્જને પન એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **યં તેન…પે॰… પારાજિક**ન્તિ ઇદં પદં પચ્ચુદ્ધરણમત્તમેવાતિ સમ્બન્ધો. પતિઉદ્ધરણમત્તમેવ, ન અત્થદસ્સનન્તિ અત્થો. **એત્થા**તિ એતેસુ પદેસુ. **એકા પઞ્ઞત્તી**તિ એકા પઠમપઞ્ઞત્તિ. **અનુપઞ્ઞત્તિયો**તિ પચ્છા ઠપિતા પઞ્ઞત્તિયો.

એત્તાવતાતિ એત્તકેન "એકા પઞ્ઞત્તિ, દ્વે અનુપઞ્ઞત્તિયો"તિ વચનમત્તેન વિસ્સજ્જિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. તતિયં પુચ્છન્તિ સમ્બન્ધો. કસ્મા અનુપ્પન્નપઞ્ઞત્તિ તસ્મિં નત્થીતિ આહ "અયં હી"તિઆદિ. તત્થ **હિ** યસ્મા અઞ્ઞત્ર નત્થિ, તસ્મા નત્થીતિ યોજના. "અનુપ્પન્ને દોસે પઞ્ઞત્તા"તિ ઇમિના અનુપ્પન્ને દોસે પઞ્ઞપેતબ્બાતિ **અનુપ્પન્નપઞ્ઞત્તી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **સા**તિ અનુપ્પન્નપઞ્ઞત્તિ. **તસ્મા**તિ યસ્મા અઞ્ઞત્ર નત્થિ, તસ્મા. **સબ્બત્થપઞ્ઞત્તી**તિ એત્થ સબ્બસ્મિં પદેસે પઞ્ઞત્તિ સબ્બત્થપઞ્ઞત્તીતિ અલુત્તસમાસં દસ્સેન્તો આહ "મજ્ઝિમદેસે ચેવા"તિઆદિ. "મજ્ઝિમદેસે ચેવ પચ્ચન્તિમજનપદેસુ ચા"તિ ઇમિના "સબ્બત્થા"તિ પદસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. પદેસપઞ્ઞત્તિં અપનેત્વા સબ્બત્થપઞ્ઞત્તિં પારિસેસનયેન દસ્સેન્તો આહ "વિનયધરપઞ્ચમેના"તિઆદિ . તત્થ **વિનયધરપઞ્ચમેના**તિ અનુસ્સાવનાચરિયપઞ્ચમેન. **એત્થેવા**તિ મજ્ઝિમદેસેયેવ. **એતેહી**તિ ચતૂહિ સિક્ખાપદેહિ. **સેસાની**તિ ચતૂહિ સિક્ખાપદેહિ સેસાનિ.

સાધારણપઞ્ઞત્તીતિ એત્થ સાધારણા નામ ભિક્ખુભિક્ખુનીનમેવાતિ આહ "ભિક્ખૂનઞ્ચેવ ભિક્ખુનીનઞ્ચા"તિ. **ઇદં પના**તિ પઠમપારાજિકં પન, પઞ્ઞત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **વિનીતકથામત્તમેવા**તિ વિનીતવત્થુપકાસકં કથામત્તમેવ. **તાસ**ન્તિ ભિક્ખુનીનં. **બ્યઞ્જનમત્તમેવા**તિ "સાધારણા"તિ ચ "ઉભતો"તિ ચ બ્યઞ્જનમત્તમેવ. **એત્થા**તિ સાધારણપઞ્ઞત્તિઉભતોપઞ્ઞત્તિપદે.

"નિદાને અનુપવિટ્ઠ"ન્તિ ઇમિના "**નિદાનોગધ**"ન્તિ પદસ્સ સત્તમીસમાસઞ્ચ **ઓગધ**સદ્દસ્સ અનુપવિટ્ઠત્થઞ્ચ દસ્સેતિ. ઓગાળ્હો હુત્વા ધરતિ તિટ્ઠતીતિ **ઓગધં**. નનુ નિદાનોગધે સતિ "પઠમેન ઉદ્દેસેના"તિ વત્તબ્બં, કસ્મા "દુતિયેન ઉદ્દેસેના"તિ વુત્તન્તિ આહ "નિદાનોગધ"ન્તિ. **નિદાનપરિયાપન્નમ્પિ સમાન**ન્તિ નિદાનપરિયાપન્નં સમાનમ્પીતિ યોજના. **પિ**સદ્દો ગરહત્થો, પગેવ દુતિયે ઉદ્દેસે પરિયાપન્નેતિ દસ્સેતિ. "સીલવિપત્તિઆદીન"ન્તિ વચનં વિત્થારેન્તો આહ "**પઠમા હી**"તિઆદિ.

દ્વઙ્ગિકેનાતિ કાયચિત્તસઙ્ખાતેન દ્વઙ્ગિકેન. નનુ "એકેન સમુટ્ઠાનેના"તિ વુત્તત્તા "કાયતોયેવા"તિ વત્તબ્બં, અથ કસ્મા "કાયતો ચ ચિત્તતો ચ સમુટ્ઠાતી"તિ વુત્તન્તિ આહ "એત્થ હી"તિઆદિ. **એત્થા**તિ "એકેન સમુટ્ઠાનેના"તિ

વચને. **ચિત્તન્તિ** સેવનચિત્તં. **આપન્નોસીતિ** ત્વં આપન્નો અસીતિ યોજના. **આમ આપન્નોમ્હીતિ** આમ અહં આપન્નો અમ્હીતિ યોજના. **તાવદેવાતિ** તસ્મિં પટિજાનનક્ખણેયેવ. **તં પુગ્ગલન્તિ** પારાજિકમાપન્નં તં પુગ્ગલં. **તપ્પચ્ચયાતિ** તસ્સ પારાજિકમાપન્નસ્સ કારણા. ''ન કતમેન સમથેન સમ્મતી''તિ યં પન વચનં વુત્તન્તિ યોજના. **તન્તિ** વચનં, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો.

વુત્તમાતિકા પઞ્ઞત્તીતિ વુત્તમાતિકાસઙ્ખાતા પઞ્ઞત્તિ વિનયો નામાતિ યોજના. માતિકા હિ યસ્મા પઞ્ઞપીયતિ સઙ્ખેપેન ઠપીયતિ, પકારં જાનાપેતિ વા, તસ્મા **પઞ્ઞત્તીતિ** વુચ્ચતિ. ''પદભાજનં વુચ્ચતી''તિ ઇમિના વિત્થારેન ભાજિયતિ એતાયાતિ **વિભત્તીતિ** દસ્સેતિ. **વીતિક્કમોતિ** કાયવાચાવીતિક્કમો. સો હિ ન સંવરતિ કાયવાચં ન પિદહતીતિ **અસંવરોતિ** વુચ્ચતિ. **યેસં વત્તતીતિ** એત્થ વત્તતિકિરિયાય કત્તારં દસ્સેન્તો આહ ''વિનયપિટકઞ્ચ અટ્ઠકથા ચા''તિ. **પગુણાતિ** વાચુગ્ગતા. **તેતિ** તે પુગ્ગલા, ધારેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **એતસ્સાતિ** પઠમપારાજિકસ્સ. **કેનાભતન્તિ** એત્થ ભરધાતુયા ધારણપોસનત્થેસુ (પાણિની ૧૦૮ ધાતુપાઠે) ધારણત્થં દસ્સેન્તો આહ ''કેન આનીત''ન્તિ . ''પરમ્પરાય આનીત''ન્તિ ઇમિના **પરમ્પરાભતન્તિ** પદસ્સ તતિયાસમાસં દસ્સેતિ. અથવા ''કેનાભત''ન્તિ પુચ્છાય અનુરૂપં યકારલોપવસેન વાક્યન્તિ દસ્સેતિ.

૩. **ઉપાલિ દાસકો ચેવાતિ**આદિકા ગાથાયો કિમત્થં કેહિ ઠપિતાતિ આહ ''ઇદાની''તિઆદિ. **તન્તિ** પરં પરં. **તત્થાતિ** તાસુ ગાથાસુ. **યન્તિ** વચનં. **ઇમિના નયેનાતિ** પઠમપારાજિકસ્સ પુચ્છાવિસજ્જને વુત્તેન ઇમિના નયેન.

ઇતિ મહાવિભઙ્ગે પઞ્ઞત્તિવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

કતાપત્તિવારાદિવણ્ણના

૧૫૭. ઇતોતિ પઞ્ઞત્તિવારતો, પરં વુત્તા સત્ત વારા ઉત્તાનત્થા એવાતિ યોજના. **કતાપત્તિવારોતિ** ''કતાપત્તી''તિ પદેન લક્ખિતો વારો. એસેવ નયો સેસેસુપિ. **તદનન્તરોતિ** તેસં સત્તન્નં વારાનં અનન્તરે વુત્તો. **સમુચ્ચયવારોતિ** સં એકતો આપત્તિવિપત્તિઆદયો ઉચિયન્તિ સમ્પિણ્ડિયન્તિ એત્થાતિ સમુચ્ચયો, સોયેવ વારો સમુચ્ચયવારો.

૧૮૮. તતોતિ તેહિ અટ્ઠહિ વારેહિ, પરં વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. પચ્ચયવસેન વુત્તો એકો પઞ્ઞત્તિવારોતિ યોજના. **પચ્ચયવસેનાતિ** પચ્ચયસદ્દસ્સ વસેન. **તસ્સાતિ** પચ્ચયસ્સ. **તેપીતિ** અટ્ઠ વારાપિ. **ઇતીતિ**આદિ નિગમનં. **તતોતિ** મહાવિભઙ્ગતો, પરં આગતાતિ સમ્બન્ધો. એવં ઇમે દ્વત્તિંસ વારાતિ યોજના. **હીતિ** સચ્ચં, યસ્મા વા. **એત્થાતિ** દ્વત્તિંસવારેસુ.

સમુટ્ઠાનસીસવણ્ણના

૨૫૭. તદનન્તરાયાતિ તેસં દ્વત્તિંસવારાનં અનન્તરં વુત્તાય સમુટ્ઠાનકથાય એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **અનત્તા ઇતિ નિચ્છિતાતિ** અનત્તાત્વેવ વિનિચ્છિતા. ઇમિના **અનત્તા ઇતિ નિચ્છયાતિ** એત્થ ચિધાતુયા વિનિચ્છયત્થં દસ્સેતિ. ''અનિચ્ચાકારાદીહી''તિ ઇમિના **સભાગધમ્માનન્તિ** એત્થ અનિચ્ચાકારાદીહિ સમાનો ભાગો એતેસન્તિ **સભાગા**, તેયેવ ધમ્મા **સભાગધમ્માતિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. **નામમત્તમ્પીતિ** અનિચ્ચાદિનામમત્તમ્પિ. **પિસદ્દેન** પગેવ નામિકો અનિચ્ચાદિસભાવોતિ દસ્સેતિ. **ન પઞ્ઞાયતીતિ** ન ખાયતિ. ઇમિના **ન નાયતીતિ** એત્થ

ગાધાતુયા ખાયનત્થં દસ્સેતિ. **દુક્ખહાનિ**ન્તિ એત્થ દુક્ખં જહાતીતિ **દુક્ખહાની**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘દુક્ખઘાતન’’ન્તિ. દુક્ખં હનતીતિ **દુક્ખઘાતનો**, સદ્ધમ્મો, તં. ‘‘**ખન્ધકા યા ચ માતિકા**’’તિ વત્તબ્બે સુખુચ્ચારણત્થાય રસ્સવસેન પાઠો અત્થીતિ આહ ‘‘ખન્ધકા ય ચ માતિકા’’તિ. **સમુટ્ઠાનં નિયતોકત**ન્તિ (સં॰ નિ॰ ૧.૨૧૬) એત્થ ‘‘સમુટ્ઠાનં નિયતકત’’ન્તિ વત્તબ્બે ‘‘પરોસહસ્સ’’ન્તિઆદીસુ વિય ઓકારાગમવસેન ‘‘સમુટ્ઠાનનિયતોકત’’ન્તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘સમુટ્ઠાનં નિયતકત’’ન્તિ. **એતેના**તિ ‘‘સમુટ્ઠાનં નિયતોકત’’ન્તિ પાઠેન. **પચ્ચેતબ્બો**તિ પતિ એતબ્બો, પટિમુખં ગાતબ્બોતિ અત્થો. **અઞ્ઞેહી**તિ તીહિ સિક્ખાપદેહિ અઞ્ઞેહિ સિક્ખાપદેહિ.

તત્થાતિ સમ્ભેદનિદાનવચનેસુ. સમ્ભેદવચનેન પચ્ચેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. તાનિ તીણિ સિક્ખાપદાનિ ઠપેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **પઞ્ઞત્તિદેસસઙ્ખાત**ન્તિ પઞ્ઞત્તિટ્ઠાનભૂતદેસસઙ્ખાતં. ‘‘ઇમાનિ તીણી’’તિ ઇમિના ‘‘દિસ્સન્તી’’તિ કિરિયાય કત્તારં દસ્સેતિ. ‘‘પઞ્ઞાયન્તી’’તિ ઇમિના દિસધાતુયા ખાયનત્થં દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ સમુટ્ઠાનનિયમસમ્ભેદનિદાનસઙ્ખાતેસુ તીસુ, નિદ્ધારણે ભુમ્મં. **ઇતરં પના**તિ સમુટ્ઠાનનિયમસમ્ભેદેહિ અઞ્ઞં પન.

આળવીતિ આળવિયં. સક્કેસુ ભગ્ગેસુ ચાતિ એત્થ જનપદનામત્તા બહુવચનવસેન વુત્તં.

દ્વીસુ વિભઙ્ગેસુ પઞ્ઞત્તં યં સિક્ખાપદં ઉદ્દિસન્તીતિ યોજના. ‘‘વિભઙ્ગેસૂ’’તિ ઇમિના **વિભઙ્ગે**તિ એત્થ સુકારલોપોતિ દસ્સેતિ. **તસ્સા**તિ સિક્ખાપદસ્સ. **યથાઞાય**ન્તિ યુત્તિયા અનુરૂપં. **ત**ન્તિ સમુટ્ઠાનં. **મે સુણાથા**તિ મમ સન્તિકા સુણાથ. **ઇતી**તિ અયમત્થો.

કથિનન્તિ પઠમકથિનસમુટ્ઠાનં. **અનનુઞ્ઞાતાય સદ્ધિ**ન્તિ અનનુઞ્ઞાતસમુટ્ઠાનેન સદ્ધિં. **સદિસા ઇધ દિસ્સરે**તિ એત્થ **ઇધ**સદ્દો અત્થપકરણવસેન ઉભતોવિભઙ્ગવિસયોતિ આહ ‘‘ઇધ ઉભતોવિભઙ્ગે’’તિ. ‘‘સદિસાની’’તિ ઇમિના **સદિસા**તિ એત્થ નિકારસ્સાકારાદેસો દસ્સિતો. ‘‘દિસ્સન્તી’’તિ ઇમિના **દિસ્સરે**તિ એત્થ અન્તિસદ્દસ્સ રેકારો (નિરુત્તિદીપનિયં ૫૭૦ સુતે) દસ્સિતો.

સમુટ્ઠાનસીસો

પઠમપારાજિકસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૫૮. કિમત્થં ‘‘મેથુનં સુક્કસંસગ્ગો’’તિઆદિવચનં વુત્તન્તિ આહ ‘‘ઇદાની’’તિઆદિ. તત્થ **તત્થા**તિ ‘‘મેથુનં સુક્કસંસગ્ગો’’તિઆદિવચને. **સમુટ્ઠાનસીસ**ન્તિ સમુટ્ઠાનાનં, સમુટ્ઠાનેસુ વા સીસં. **સેસાની**તિ પઠમપારાજિકતો સેસાનિ પઞ્ચસત્તતિ સિક્ખાપદાનિ. **તેના**તિ પઠમપારાજિકેન. ‘‘સુક્કસંસગ્ગો’’તિઆદિવચનં સંવણ્ણેન્તો આહ ‘‘તત્થા’’તિઆદિ. તત્થ **તત્થા**તિ ‘‘સુક્કસંસગ્ગો’’તિઆદિવચને.

ખુદ્દકવણ્ણનાવસાનેતિ ખુદ્દકકથાય અવસાને.

લિઙ્ગવિપરિયાયોતિ લિઙ્ગવિપલ્લાસો. **કાયમાનસિકા કતા**તિ એત્થ કાયમાનસેસુ પવત્તા કાયમાનસિકાતિ વુત્તે સમુટ્ઠાનાતિ આહ ‘‘કાયચિત્તસમુટ્ઠાના કતા’’તિ.

દુતિયપારાજિકસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૫૯. ઇદં સમુટ્ઠાનં એકં સમુટ્ઠાનસીસન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘અદિન્નાદાન’’ન્તિ ઇમિના **અદિન્નન્તિ** એત્થ સમુદાયનામે એકદેસવોહારોતિ દસ્સેતિ. **સેસાની**તિ દુતિયપારાજિકતો સેસાનિ એકૂનસત્તતિ સિક્ખાપદાનિ. **તેના**તિ દુતિયપારાજિકેન. **તત્થા**તિ ‘‘વિગ્ગહુત્તરી’’તિઆદિવચને. **વિગ્ગહુત્તરી**તિઆદિપદાનં બ્યઞ્જને આદરમકત્વા અત્થમેવ દસ્સેતું વુત્તં ‘‘મનુસ્સવિગ્ગહઉત્તરિમનુસ્સધમ્મસિક્ખાપદાની’’તિ. **અનિયતા દુતિયિકા**તિ આપત્તિં અપેક્ખિત્વા પાળિયં ઇત્થિલિઙ્ગવસેન વુત્તં, અટ્ઠકથાયં પન સિક્ખાપદં અપેક્ખિત્વા નપુંસકલિઙ્ગવસેન દુતિયન્તિ વુત્તં.

સમુટ્ઠાના તિકા કતાતિ એત્થ ‘‘તિકસમુટ્ઠાના’’તિ વત્તબ્બે પદવિપરિયાયવસેન કકારસ્સ દીઘવસેન સમુટ્ઠાના તિકાતિ વુત્તન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘તિકસમુટ્ઠાના કતા’’તિ.

સઞ્ચરિત્તસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૦. ‘‘સઞ્ચરી’’તિ ઇદં તાવ સઞ્ચરિત્તં નામ એકસમુટ્ઠાનસીસં, સેસાનિ તેન સદિસાનિ.

વિભઙ્ગે આગતેન ‘‘રિઞ્ચન્તી’’તિ (પારા॰ ૫૭૬) પદેન એળકલોમધોવાપનસિક્ખાપદં ઉપલક્ખિત્વા વુત્તન્તિ આહ ‘‘વિભઙ્ગે રિઞ્ચન્તિ ઉદ્દેસન્તિ આગત’’ન્તિ.

‘‘યાવ દ્વારકોસા અગ્ગળટ્ઠપનાય’’ ઇતિ (પાચિ॰ ૧૩૫-૧૩૬) ચ ‘‘અઞ્ઞાતિકાય ભિક્ખુનિયા ચીવરં દદેય્ય’’ઇતિ (પાચિ॰ ૧૬૯) ચ ‘‘ચીવરં સિબ્બેય્ય’’ઇતિ (પાચિ॰ ૧૭૬-૧૭૭) ચ વુત્તસિક્ખાપદત્તયન્તિ યોજના.

‘‘સમણચીવરેન ચા’’તિ એવં વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘સમણચીવરં દદેય્યા’’તિ ઇદં (પાચિ॰ ૯૧૭) વચનં સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો.

સમનુભાસનાસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૧. **ભેદન્તિ** ઇદં સમનુભાસનં નામ એકં સમુટ્ઠાનસીસં, સેસાનિ તેન સદિસાનિ.

કથિનસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૨. **ઉબ્ભતન્તિ** ઇદં કથિનસમુટ્ઠાનં નામ એકં સમુટ્ઠાનસીસં, સેસાનિ તેન સદિસાનિ.

આવસથેન સદ્ધિન્તિ આવસથસદ્દેન સદ્ધિં.

એળકલોમસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૩. ‘‘**એળકલોમા**’’તિ ઇદં એળકલોમસમુટ્ઠાનં નામ એકં સમુટ્ઠાનસીસં. **ઇતો**તિ યથાવુત્તતો. **પાળિન્તિ** માતિકાપાળિં. **વિરજ્ઝિત્વા**તિ પુબ્બાપરતો વિરાધેત્વા. **યથા**તિ યેનાકારેન . **પનસદ્દો** અનુગ્ગહત્થો. કિઞ્ચાપિ લિખન્તિ, પન તથાપીતિ યોજના. **એવન્તિ** તથાકારેન. **અત્થાનુક્કમો**તિ અત્થસ્સ અનુક્કમો.

‘‘અભિક્ખુકાવા સેન ચા’’તિ એતં વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘અભિક્ખુકે આવાસે વસ્સં વસેય્યા’’તિ (પાચિ॰ ૧૦૪૭) ઇદં વચનં સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘**ભિક્ખુની**’’તિઆદિના વુત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. આદિસદ્દેન ‘‘સિક્ખમાના ચ સામણેરી ગિહિનિયા’’તિ પાઠં સઙ્ગણ્હાતિ.

પદસોધમ્મસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૪. **પદ**ન્તિ ઇદં પદસોધમ્મસમુટ્ઠાનં નામ એકં સમુટ્ઠાનસીસં, સેસાનિ તેન સદિસાનિ. ‘‘તથા અત્થઙ્ગતેન ચા’’તિ એતં વચનં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. ‘‘અત્થઙ્ગતે સૂરિયે ઓવદેય્યા’’તિ (પાચિ॰ ૧૫૪-૧૫૫) ઇદં વચનં સન્ધાયાતિ સમ્બન્ધો. અનોકાસો ચ…પે॰… સન્ધાય વુત્તન્તિ (પાચિ॰ ૧૨૧૯-૧૨૨૧) એત્થાપિ એસેવ નયો.

અદ્ધાનસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૫. **અદ્ધાન**ન્તિ ઇદં અદ્ધાનસમુટ્ઠાનં નામ એકં સમુટ્ઠાનસીસં, સેસાનિ તેન સદિસાનિ.

થેય્યસત્થસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૬. **થેય્યસત્થ**ન્તિ ઇદં થેય્યસત્થસમુટ્ઠાનં નામ એકં સમુટ્ઠાનસીસં, સેસાનિ તેન સદિસાનિ. ‘‘**બ્યૂહેન સત્તમા**’’તિ ઇદં વચનં વુત્તન્તિ યોજના. **તદનન્તરમેવા**તિ તસ્સ સિક્ખાપદસ્સ અનન્તરમેવ, ‘‘આગત’’ઇતિ સમ્બન્ધો.

ધમ્મદેસનાસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૨૬૭. ધમ્મદેસનાસમુટ્ઠાને સમુટ્ઠાનસીસં નત્થિ, સબ્બાનિ એકદસ સિક્ખાપદાનિ સમ્પિણ્ડેત્વા ધમ્મદેસનાસમુટ્ઠાનાનીતિ વુત્તાનિ. **એવ**ન્તિઆદિ નિગમનં. **તેસ**ન્તિ તેસં સિક્ખાપદાનં . **સમ્ભિન્નસમુટ્ઠાન**ન્તિ સંસગ્ગસમુટ્ઠાનં. **તિવિધ**ન્તિ ભૂતારોચનચોરિવુટ્ઠાપનઅનનુઞ્ઞાતસમુટ્ઠાનવસેન તિપ્પકારં. **ત**ન્તિ નિયતસમુટ્ઠાનં, હોતીતિ સમ્બન્ધો. પુન **ત**ન્તિ નિયતસમુટ્ઠાનં, દસ્સેતુન્તિ સમ્બન્ધો. પુન **ત**ન્તિ વચનં. **નેત્તિધમ્માનુલોમિક**ન્તિ એત્થ કાયવાચં નેતિ વિનેતીતિ **નેત્તિ**, કાયવાચં નેતિ વિનેતિ એત્થ, એતાયાતિ વા **નેત્તિ**. **ધમ્મો**તિ પાળિ. સા હિ યસ્મા અત્થં ધારેતિ, તસ્મા ધમ્મોતિ વુચ્ચતિ. નેત્તિયેવ ધમ્મો **નેત્તિધમ્મો**, તસ્સ અનુલોમિકં નેત્તિધમ્માનુલોમિકં. તેન વુત્તં ‘‘વિનયપાળિધમ્મસ્સ અનુલોમ’’ન્તિ.

ઇતિ સમુટ્ઠાનસીસવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

અન્તરપેય્યાલ કતિપુચ્છાવારવણ્ણના

૨૭૧. ઇદાનિ વુત્તોતિ સમ્બન્ધો. ‘‘ઇદાની’’તિ પદેન સમ્બન્ધત્તા **વુત્તો**તિ એત્થ **ત**પચ્ચયો પચ્ચુપ્પન્નકાલિકોતિ દટ્ઠબ્બો.

તત્થાતિ માતિકાયં, પુચ્છાસુ વા. **આગતાપત્તિપુચ્છા**તિ આગતાપત્તિયા પુચ્છા. **હી**તિ વિસેસજોતકો, હિ વિસેસં વક્ખામીતિ અત્થો. **એત્થા**તિ ‘‘કતિ આપત્તિક્ખન્ધા’’તિ દુતિયપદે. ‘‘રાસિવસેના’’તિ ઇમિના **ખન્ધ**સદ્દસ્સ રાસત્થં દસ્સેતિ. **વિનીતવત્થૂની**તિ એત્થ વિનીતસદ્દો વિનયપરિયાયોતિ આહ ‘‘વિનયપુચ્છા’’તિ. નનુ

વિનીતવિનયસદ્દાનં સદ્દતો નાનત્તા અત્થતોપિ નાનં, કસ્મા પન ''વિનયપુચ્છા''તિ વુત્તન્તિ આહ ''વિનીતં...પે॰... એક''ન્તિ. **ઇદન્તિ** પદત્તયં. **અત્થતો એકન્તિ** અત્થતોયેવ એકં, ન સદ્દતો. **વિનીતવત્થૂની**તિ આપત્તિવિનયકારણત્તા વિનીતવત્થૂનિ. **યેસૂ**તિ અગારવેસુ. **સતી**તિ સન્તેસુ. એત્થ ચ યેસુ સતિ આપત્તિયો ન હોન્તિ, અસતિ હોન્તીતિ વાક્યમ્પિ અવુત્તસિદ્ધિનયેન ગહેતબ્બં. **યેસૂ**તિ ગારવેસુ. **તે**તિ અગારવગારવે. યસ્મા પન નત્થીતિ સમ્બન્ધો. **વિપત્તિભાવપુચ્છા**તિ વિપત્તિભાવસ્સ પુચ્છા. પુચ્છિયતિ ઇમાયાતિ **પુચ્છા. વિવાદમૂલાનિ અનુવાદમૂલાની**તિ ઇમા પુચ્છાયો મૂલપુચ્છાતિ સમ્બન્ધો. પોત્થકેસુ ''ઇમાની''તિ નિકારેન સહ પાઠો અત્થિ, સો અપાઠોયેવ. **મૂલપુચ્છા**તિ પુચ્છિયન્તિ ઇમાહીતિ પુચ્છા, મૂલાનં પુચ્છા મૂલપુચ્છા. ''અધિકરણ''ન્તિઆદીસુ ''વુત્તં'' ઇતિ સમ્બન્ધો. **તેસંયેવા**તિ અધિકરણાનંયેવ. અયમેત્થ માતિકા.

નિદ્દેસે **માતિકાયા**તિ પાતિમોક્ખે. **વિભઙ્ગે**તિ પદભાજનિયં, આગતવસેન વુત્તાતિ યોજના. અયમેત્થ નિદ્દેસો.

પટિનિદ્દેસે **આરતી**તિઆદિપદાનં વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ''**આરકા**''તિઆદિ. તત્થ ''આરકા''તિ ઇમિના **આરતી**તિ એત્થ આઉપસગ્ગસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **એતેહી**તિ આપત્તિક્ખન્ધેહિ, આરકાતિ સમ્બન્ધો. ''રમતી''તિ ઇમિના તિપચ્ચયો કત્વત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. **રતી**તિ રમનં. ઇમિના તિપચ્ચયો ભાવત્થેપિ હોતીતિ દસ્સેતિ. **વિના**તિ એતેહિ આપત્તિક્ખન્ધેહિ વિના. ઇમિના **વિરતી**તિ એત્થ વિત્યૂપસગ્ગસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **પચ્ચેકન્તિ** પતિ એકં, **પટિ**સદ્દો વિચ્છત્થજોતકો, વિસું વિસુન્તિ અત્થો. ઇમિના **પટિવિરતી**તિ એત્થ પટિત્યૂપસગ્ગસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. વિરતિ પટિવિરતીતિ એત્થાપિ તિપચ્ચયો ભાવત્થેપિ વેદિતબ્બો . **વેરન્તિ** અનત્થકરત્તા વિરમિતબ્બન્તિ વિરં, તદેવ વેરં, રાગાદિઅકુસલધમ્મા. તે હિ વેરહેતુત્તા વેરન્તિ વુચ્ચન્તિ. **એતાયા**તિ વિરતિયા. ઇમિના **અકિરિયા**તિ એત્થ રિરિયપચ્ચયો કરણત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. યં આપત્તિક્ખન્ધકરણન્તિ યોજના. **તસ્સા**તિ આપત્તિક્ખન્ધકરણસ્સ. **પટિપક્ખતો**તિ વિરુદ્ધભાવતો. ઇમિના **અકરણન્તિ** એત્થ અકારો વિરુદ્ધત્થોતિ દસ્સેતિ. **આપત્તિક્ખન્ધઅજ્ઝાપત્તિયા**તિ આપત્તિક્ખન્ધાનં અતિક્કમિત્વા આપજ્જનસ્સ. ''વેલનતો''તિ ઇમિના વેલતીતિ **વેલા**, વેલનં વા વેલાતિ વચનત્થે દસ્સેતિ. **નિય્યાનન્તિ** મગ્ગં. મગ્ગો હિ નિબ્બાનં આરમ્મણકરણવસેન યાતિ ગચ્છતીતિ **નિય્યાનન્તિ** વુચ્ચતિ. ''બન્ધતી''તિ ઇમિના સિધાતુયા બન્ધનત્થં દસ્સેતિ. ''નિવારેતી''તિ ઇમિના બન્ધધાતુયા અધિપ્પાયત્થં. **એતન્તિ** ''સેતૂ''તિ નામં. **તં સેતુન્તિ** આપત્તિક્ખન્ધસઙ્ખાતં તં સેતું. એત્થ કેસુચિ પોત્થકેસુ ''સો સેતૂ''તિ ચ ''એતાય પઞ્ઞત્તિયા''તિ ચ પાઠો અત્થિ, સો અપાઠોયેવ.

બુદ્ધે અગારવાદીસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **યો**તિ યો કોચિ, ન ગચ્છતીતિઆદીસુ સમ્બન્ધો. **ધરમાને**તિ તિટ્ઠમાને, સંવિજ્જમાનેતિ અત્થો. **ઉપટ્ઠાનન્તિ** ઉપટ્ઠાનટ્ઠાનં, ઉપટ્ઠાનત્થં વા. **એતસ્સા**તિ યસ્સ કસ્સચિ ગહટ્ઠસ્સ વા પબ્બજિતસ્સ વા. **ધમ્મસ્સવનન્તિ** ધમ્મસ્સવનટ્ઠાનં, ધમ્મસ્સવનત્થં વા. **ધમ્મસ્સવનગ્ગન્તિ** ધમ્મસ્સવનં ગણ્હન્તિ એત્થાતિ ધમ્મસ્સવનગ્ગો, ધમ્મસવનમણ્ડપો. અથ વા ધમ્મસ્સવનં ગણ્હાતીતિ ધમ્મસ્સવનગ્ગો, ધમ્મસ્સવનટ્ઠાને સમાગમજનો, તં ધમ્મસ્સવનગ્ગં. **ચિત્તીકારન્તિ** અપચાયનાકારં. વિક્ખિત્તો વા અનાદરો વા હુત્વા નિસીદતીતિ યોજના. **કાયપાગબ્બિયન્તિ** ભુસં ગરતિ અઞ્ઞે પીળેતિ અનેનાતિ **પગબ્બો**, અતિમાનો, ઓટ્ઠજો તતિયક્ખરો. પગબ્બસ્સ ભાવો પાગબ્બિયં, કાયેન પાગબ્બિયં કાયપાગબ્બિયં (વજિર॰ ટી॰ પરિવાર ૨૭૧; સારત્થ॰ ટી॰ પરિવાર ૩.૨૭૧; વિ॰ વિ॰ ટી॰ પરિવાર ૨.૨૭૧ સં॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૨.૧૪૬; અ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૩.૬.૮૨-૮૪; સુ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૧.૧૪૪), કાયાનાચારં. **તિસ્સો સિક્ખા**તિ અધિસીલસિક્ખાદિકા તિસ્સો સિક્ખા. પમજ્જનં **પમાદો** , સતિવિપ્પવાસોતિ આહ ''પમાદે ચ સતિવિપ્પવાસે''તિ. **આમિસપટિસન્ધારન્તિ** આમિસેન અત્તનો, પરેસઞ્ચ અન્તરસ્સ પટિસન્દહનં આમિસપટિસન્ધારો, તથા ધમ્મપટિસન્ધારો.

૨૭૨. સત્થરિપિ અગારવોતિઆદીનં અત્થોતિ સમ્બન્ધો. ‘‘અનીચવુત્તી’’તિઆદિના **અપ્પતિસ્સો**તિ પદસ્સ અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ, સદ્દત્થો પનેવં વેદિતબ્બો, પટિમુખં આદરેન સત્થુવચનં અસુણન્તો અપ્પતિસ્સો નામાતિ. **અજ્ઝત્તં વા**તિ એત્થ નિયકજ્ઝત્તાદીસુ ચતૂસુ નિયકજ્ઝત્તભાવઞ્ચ સત્તમીવિભત્તિયા અમાદેસભાવઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અત્તનો સન્તાને વા’’તિ. ‘‘અત્તનો પક્ખે વા’’તિ ઇમિના અત્તનો ચિત્તસન્તાનેતિ અત્થં પટિક્ખિપતિ. **તત્ર તુમ્હે**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તસ્મિં અજ્ઝત્તબહિદ્ધાભેદે’’તિ. **સપરસન્તાને**તિ અત્તપરસન્તાને. **પહાનાયા**તિ એત્થ હાધાતુયા કરણઞ્ચ આયસદ્દસ્સ તદત્થભાવઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ‘‘મેત્તાભાવનાદીહિ નયેહિ પહાનત્થ’’ન્તિ. **મેત્તાભાવનાદીહી**તિઆદિસદ્દેન કરુણાભાવનાદિં સઙ્ગણ્હાતિ. **ત**ન્તિ વિવાદમૂલં. ‘‘અપ્પવત્તિભાવાયા’’તિ ઇમિના **અનવસ્સવાયા**તિ એત્થ અવપુબ્બ સુધાતુયા પવત્તનત્થં દસ્સેતિ.

સન્દિટ્ઠિપરામાસીતિ એત્થ સસ્સ અત્તનો ઇદં સં, સં દિટ્ઠિં પરતો આમસતીતિ સન્દિટ્ઠિપરામાસીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘સકમેવ દિટ્ઠિં પરામસતી’’તિ. ‘‘ય’’ન્તિઆદિના પરામસનાકારં દસ્સેતિ. **આધાનગ્ગાહી**તિ એત્થ આભુસો ઠિયતે આધાનન્તિ વચનત્થેન **આધાન**સદ્દો દળ્હપરિયાયોતિ આહ ‘‘દળ્હગ્ગાહી’’તિ. દળ્હં ગણ્હાતીતિ **દળ્હગ્ગાહી**.

૨૭૩. અનુવાદમૂલનિદ્દેસો કિઞ્ચાપિ સમાનોતિ યોજના. **અથ ખો**તિ તથા સમાનોપિ, અયમેત્થ વિસેસોતિ સમ્બન્ધો. વિવદન્તાનં પુગ્ગલાનન્તિ યોજના. **તથા વિવદન્તા**તિ તેનાકારેન વિવદન્તા, અનુવદન્તીતિ સમ્બન્ધો. ‘‘અસુકં નામ વિપત્તિં આપન્નો’’તિ વુત્તમેવત્થં આપત્તિયા સલ્લક્ખેત્વા દસ્સેન્તો આહ ‘‘પારાજિકં આપન્નોસી’’તિઆદિ . **એત્થા**તિ અનુવાદમૂલે. **વિસેસો**તિ વિવાદમૂલતો વિસેસો. વિવદન્તાનં કોધૂપનાહાદીનિ વિવાદમૂલાનિ, અનુવદન્તાનં અનુવાદમૂલાનીતિ વુત્તં હોતિ.

૨૭૪. મેત્તં કાયકમ્મં નામાતિ એત્થ મેત્તા એતસ્સત્થીતિ મેત્તં, કાયકમ્મં, મેત્તચિત્તસહગતં કાયકમ્મન્તિ વુત્તં હોતિ. તેન વુત્તં ‘‘મેત્તચિત્તેન કતં કાયકમ્મ’’ન્તિ. સમ્મુખપરમ્મુખાનં વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તત્થા’’તિઆદિ. તત્થ **તત્થા**તિ તેસુ સમ્મુખપરમ્મુખેસુ. **કાયકમ્મં નામા**તિ મેત્તં કાયકમ્મં નામ. થેરાનં દાનઇતિ સમ્બન્ધો. **ઉભયેહિપી**તિ નવકત્થેરેહિપિ. **તેસૂ**તિ નવકત્થેરેસુ. **અવમઞ્ઞ**ન્તિ અવમાનં. અત્તનો દુન્નિક્ખિત્તાનં પટિસામનં વિય પટિસામનન્તિ યોજના. ‘‘મેત્તાકાયકમ્મસઙ્ખાતો’’તિ ઇમિના **અયમ્પિ ધમ્મો**તિ એત્થ ધમ્મસરૂપં દસ્સેતિ. **પિ**સદ્દો ઉપરિ વક્ખમાને ધમ્મે અપેક્ખતિ. ‘‘સરિતબ્બો’’તિ ઇમિના **અનીય**સદ્દો કમ્મવાચકોતિ દસ્સેતિ. **સતિજનકો**તિ સબ્રહ્મચારીનં સતિજનકો. તસ્સ પદસ્સ અધિપ્પાયં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યો ન’’ન્તિઆદિ. તત્થ **યો**તિ પુગ્ગલો. **ન**ન્તિ મેત્તં કાયકમ્મં. તં પુગ્ગલં અનુસ્સરન્તીતિ સમ્બન્ધો. **યેસ**ન્તિ સબ્રહ્મચારીનં. **તે**તિ સબ્રહ્મચારિનો. પસન્નચિત્તા હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘પિયં કરોતી’’તિ ઇમિના **પિયકરણો**તિ પદસ્સ પિયં કરોતીતિ પિયકરણોતિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એસેવ નયો **ગરુકરણો**તિ એત્થાપિ. ‘‘સઙ્ગહેતબ્બભાવાયા’’તિ ઇમિના **સઙ્ગહાયા**તિ પદસ્સ ભાવપ્પધાનકમ્મનિદ્દેસભાવં દસ્સેતિ. સઙ્ગહેતબ્બોતિ **સઙ્ગહો**, તદત્થાય. **તેહી**તિ સબ્રહ્મચારીહિ. ‘‘સમગ્ગભાવાયા’’તિ ઇમિના સમગ્ગસ્સ ભાવો **સામગ્ગી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

પગ્ગય્હ વચનન્તિ પગ્ગહેત્વા વચનં. **વિહારે**તિ આધારે ભુમ્મં, થેરે અસન્તેતિ યોજના. **ત**ન્તિ થેરં કદા આગમિસ્સતિ નુખોતિ યોજના. **મમાયનવચન**ન્તિ મમાયનાકારેન પવત્તં વચનં. **મેત્તાસિનેહસિનિદ્ધાની**તિ મેત્તાસઙ્ખાતેન સિનેહેન સિનેહિતાનિ. **નયનાની**તિ ચક્ખૂનિ. ‘‘અપ્પાબાધો’’તિ ઇમિના **અરોગો**તિ પદસ્સેવ અત્થં દસ્સેતિ. નિચ્ચાબાધેન વા અરોગો, આગન્તુકાબાધેન અપ્પાબાધો, અજ્ઝત્તાબાધેન વા અરોગો, બહિદ્ધાબાધેન અપ્પાબાધો, કાયાબાધેન વા અરોગો, ચિત્તાબાધેન અપ્પાબાધો. **સમન્નાહરણ**ન્તિ પુનપ્પુનં મનસિકરણં.

ન પુગ્ગલં પટિવિભજિત્વા ભુઞ્જતીતિ યોજના. તદત્થં વિત્થારેન્તો આહ "**યો હી**"તિઆદિ. તત્થ **યો**તિ પુગ્ગલો, ભુઞ્જતીતિ સમ્બન્ધો. "એત્તકં...પે॰... ભુઞ્જિસ્સામી"તિ ઇમિના આમિસપટિવિભત્તભોગિભાવં દસ્સેતિ. "એત્તકં વા અસુકસ્સ ચ...પે॰... ભુઞ્જિસ્સામી"તિ ઇમિના પુગ્ગલપટિવિભત્તભોગિભાવં દસ્સેતિ. **અય**ન્તિ પુગ્ગલો. **આભત**ન્તિ ગામાદિતો આનીતં. **અદાતુમ્પી**તિ પિસદ્દેન દાતુમ્પિ વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ. દાનઞ્હિ નામ ન કસ્સચિ વારિતં. **સબ્બેસ**ન્તિ દુસ્સીલસીલવન્તાનં. **વુત્ત**ન્તિ અટ્ઠકથાયં (દી॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૧૪૧; મ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૨.૪૯૨; અ॰ નિ॰ અટ્ઠ॰ ૩.૬.૧૧) વુત્તં. **વિચેય્યા**તિ વિચિનિત્વા. **દાતુમ્પી**તિ પિસદ્દેન અવિચિનિત્વા સામઞ્ઞતો દાતુમ્પિ વટ્ટતીતિ સમ્પિણ્ડેતિ. નનુ એવં સતિ પુગ્ગલવિભાગો કતો નામ હોતિ, કસ્મા વિચેય્ય દાતું વટ્ટતીતિ આહ "ન હી"તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા. **એતે**તિ ગિલાનાદયો. ઇદં પદં વિચિનિત્વાતિ પદે કમ્મં, "દેન્તેના"તિ પદે સમ્પદાનં. **હી**તિ સચ્ચં. **ઇતિ અય**ન્તિ ઇતિ મનસિકત્વા અયં સારણીયધમ્મપૂરકો.

અખણ્ડાનીતિઆદીસુ પઠમં તાવ ખણ્ડછિદ્દસબલકમ્માસાનિ દસ્સેત્વા તેસં પટિપક્ખવસેન અખણ્ડાદીનિ દસ્સેન્તો આહ "યસ્સા"તિઆદિ. તત્થ **યસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ, સિક્ખાપદં ભિન્નન્તિ સમ્બન્ધો. **સત્તસુ આપત્તિક્ખન્ધેસૂ**તિ આધારે ભુમ્મં, સિક્ખાપદન્તિ સમ્બન્ધો. આપત્તિઞ્હિ પટિચ્ચ સિક્ખાપદસ્સ પઞ્ઞત્તત્તા આપત્તિ તસ્સ વિસયો હોતિ. **આદિમ્હિ વા અન્તે વા**તિ સિક્ખાપદાનં આદિમ્હિ વા અન્તે વા. **વા**સદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો. સિક્ખાપદે ભિન્ને આપત્તિસમ્ભવતો વુત્તં "સિક્ખાપદં ભિન્ન"ન્તિ. **ખણ્ડં નામા**તિ છિન્નં નામ. **વેમજ્ઝે**તિ સિક્ખાપદાનં વેમજ્ઝે. **ભિન્ન**ન્તિ સિક્ખાપદં ભિન્નં. **છિદ્દં નામા**તિ વિવરં નામ. દ્વે તીણિ સિક્ખાપદાનીતિ સમ્બન્ધો. **સબલં નામા**તિ ચિત્રં નામ. **ભિન્નાની**તિ સિક્ખાપદાનિ ભિન્નાનિ. **કમ્માસં નામા**તિ વિચિત્રં નામ. એત્થ ચ એકસ્મિં ઠાને એકેન વિસભાગવણ્ણેન ચિત્રં સબલં નામ, નાનાઠાને નાનાવણ્ણેન વિચિત્રં કમ્માસં નામાતિ અયમેતેસં વિસેસો. ખણ્ડાદીનં વિપરિવત્તનવસેન અખણ્ડાદીનિ દસ્સેન્તો આહ "યસ્સ પના"તિઆદિ. **અભિન્નાનિસીલાની**તિ અભિન્નાનિ સિક્ખાપદસીલાનિ. **તાનિ પના**તિ સીલાનિ પન. "**એતાની**"તિ પદં પદાલઙ્કારમત્તં. **ભુજિસ્સભાવકરણતો**તિ તણ્હાદાસબ્યતો મોચેત્વા ભુજિસ્સકરણભાવતો. ઇમિના "ભુજિસ્સભાવકરણાની"તિ વત્તબ્બે ઉત્તરપદલોપવસેન એવં વુત્તન્તિ દસ્સેતિ. ભુજિસ્સાનીતિ વુચ્ચન્તીતિ સમ્બન્ધો. **વિઞ્ઞૂહી**તિ બુદ્ધાદીહિ સપ્પુરિસેહિ. **ઉપચારસમાધિં અપ્પનાસમાધિં વા**તિ એત્થ **વા**સદ્દો સમુચ્ચયત્થો. ઉપચારસમાધિઞ્ચ અપ્પનાસમાધિં ચાતિ હિ અત્થો. "સંવત્તયન્તી"તિ ઇમિના **સમાધિસંવત્તનિકા**નીતિ એત્થ અનીયસદ્દો બહુલં કત્તુવાચકોતિ દસ્સેતિ. **સીલસામઞ્ઞગતો**તિ એત્થ સમાનસ્સ ભાવો સામઞ્ઞં, તં ગતોતિ સામઞ્ઞગતો, સીલેન સામઞ્ઞગતો સીલસામઞ્ઞગતો, હુત્વા વિહરતીતિ યોજના. તેન વુત્તં "સમાનભાવૂપગતસીલો વિહરતી"તિ.

યાયં દિટ્ઠીતિ એત્થ "દિટ્ઠી"તિ સામઞ્ઞગતસ્સાપિ સદ્દસ્સ "અરિયા"તિ સદ્દન્તરસન્નિધાનેન વિસેસવિસયત્તા સમ્માદિટ્ઠીતિ આહ "મગ્ગસમ્પયુત્તા સમ્માદિટ્ઠી"તિ. "મગ્ગસમ્પયુત્તા"તિ ઇમિના લોકિયસમ્માદિટ્ઠિં પટિક્ખિપતિ. **નિદ્દોસા**તિ વિસુદ્ધત્તા, ઉત્તમત્તા વા નિદ્દોસા. ઇમિના **અરિય**સદ્દો નિદ્દોસત્થવાચકો અનિપ્ફન્નપાટિપદિકોતિ દસ્સેતિ. **નિય્યાતી**તિ નિબ્બાનં યાતિ. ઇમિના અનીયસદ્દો બહુલં કત્તુવાચકોતિ દસ્સેતિ. યો તથાકારી હોતિ, તક્કરસ્સાતિ યોજના. **તથાકારી**તિ તાય મગ્ગસમ્પયુત્તાય સમ્માદિટ્ઠિયા કારી હોતિ. ઇમિના તાય સમ્માદિટ્ઠિયા કરોતીતિ **તક્કરો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **દુક્ખક્ખયાયા**તિ એત્થ ખીયનં ખયો, દુક્ખસ્સ ખયો દુક્ખક્ખયો, તદત્થાયાતિ દસ્સેન્તો આહ "સબ્બદુક્ખસ્સ ખયત્થ"ન્તિ. **સેસ**ન્તિ વુત્તવચનતો સેસં વચનં.

ઇતિ કતિપુચ્છાવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

ખન્ધકપુચ્છાવારો

પુચ્છાવિસ્સજ્જનાવણ્ણના

૩૨૦. **ઉપસમ્પદક્ખન્ધક**ન્તિ મહાખન્ધકં. ‘‘નિદાનેન ચ નિદ્દેસેન ચ સદ્ધિ’’ન્તિ ઇમિના સહ નિદાનેનાતિ **સનિદાનં**, સહ નિદ્દેસેનાતિ **સનિદ્દેસ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ **નિદાનેના**તિ સિક્ખાપદપઞ્ઞત્તિદેસસઙ્ખાતેન નિદાનેન. **નિદ્દેસેના**તિ પુગ્ગલાદિનિદ્દેસેન. **તત્થા**તિ ઉપસમ્પદક્ખન્ધકે. **સમુક્કટ્ઠપદાન**ન્તિ એત્થ સમુક્કટ્ઠસદ્દો ઉત્તમપરિયાયોતિ આહ ‘‘ઉત્તમાની’’તિ. **પદાની**તિ ‘‘ન ભિક્ખવે ઊનવીસતિવસ્સો પુગ્ગલો ઉપસમ્પાદેતબ્બો’’તિ (પાચિ॰ ૪૦૨-૪૦૩; મહાવ॰ ૧૨૪) આદિના નયેન વુત્તાનિ પદાનિ. ઇમેહિ પદેહિ ‘‘સમુક્કટ્ઠાનિ પદાનિ **સમુક્કટ્ઠપદાની**’’તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ઇતી**તિ અયમત્થો. કસ્મા પનેત્થ ‘‘સમુક્કટ્ઠપદાનં કતિ આપત્તિયો’’તિ પદાનમેવ સામિવસેન નિદ્દેસો કતો, નનુ આપત્તિયો નામ પુગ્ગલાનઞ્એવ હોન્તીતિ આહ ‘‘**યેન યેન હી**’’તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા. યેન યેન પદેન પઞ્ઞત્તાતિ સમ્બન્ધો. **સા સા**તિ આપત્તિ. **દ્વે આપત્તિયો**તિ એત્થ દ્વિન્નં આપત્તીનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પાચિત્તિયં, દુક્કટ’’ન્તિ.

નસ્સન્તેતેતિ નસ્સન્તુ એતે. **વિનસ્સન્તેતે**તિ વિનસ્સન્તુ એતે ભિક્ખૂતિ અત્થો. **તેહી**તિ ભિક્ખૂહિ. **વદતો**તિ વદન્તાનં. સેસેસુ ઉપોસથકરણેસૂતિ સમ્બન્ધો. ‘‘દુક્કટાપત્તિયેવા’’તિ ઇમિના **એકા આપત્તી**તિ એત્થ અત્થપકરણાદિવસેન દુક્કટાપત્તિયેવાતિ દસ્સેતિ.

પવારણક્ખન્ધકેપીતિ **પિ**સદ્દો ઉપોસથક્ખન્ધકં અપેક્ખતિ.

ચમ્મસંયુત્તેપીતિ ચમ્મેન સંયુત્તં કત્વા દેસિતે ખન્ધકેપિ, ચમ્મક્ખન્ધકેપીતિ અત્થો. **પિ**સદ્દો પવારણક્ખન્ધકં અપેક્ખતિ. **ભેસજ્જક્ખન્ધકેપી**તિ **પિ**સદ્દો ચમ્મક્ખન્ધકં અપેક્ખતિ. **સમન્તા**તિ અઙ્ગજાતસ્સ સમન્તતો.

તત્થાતિ કથિનક્ખન્ધકે. **ચીવરસંયુત્તે**તિ ચીવરક્ખન્ધકે.

ચમ્પેય્યકેતિ ચમ્પેય્યક્ખન્ધકે. **સમુચ્ચયક્ખન્ધકેસુપી**તિ પિસદ્દો ચમ્પેય્યક્ખન્ધકં અપેક્ખતિ.

સમથક્ખન્ધકે ઇમા દ્વે આપત્તિયો હોન્તીતિ યોજના. એસેવ નયો સેસેસુપિ. **ખુદ્દકવત્થુકે**તિ ખુદ્દકવત્થુક્ખન્ધકે. **ગરુભણ્ડવિસ્સજ્જને**તિ ગરુભણ્ડસ્સ વિસ્સજ્જને.

સઙ્ઘભેદેતિ સઙ્ઘભેદક્ખન્ધકે. ‘‘સમાચારં પુચ્છિસ્સન્તિ વુત્તે વત્તક્ખન્ધકે’’તિ ઇમિના **સમાચાર**સદ્દેન વત્તક્ખન્ધકં ગહેતબ્બન્તિ દસ્સેતિ. **સા**તિ દુક્કટાપત્તિ. ‘‘તથા’’તિ પદેન ‘‘એકા દુક્કટાપત્તિયેવા’’તિ પદં અતિદિસતિ. ‘‘પાતિમોક્ખટ્ઠપને’’તિ ઇમિના પાળિયં **ઠપનં પુચ્છિસ્સ**ન્તિ એત્થ ‘‘પાતિમોક્ખ’’ન્તિઆદિપદસ્સ લોપં દસ્સેતિ. **પઞ્ચસતિકસત્તસતિકેસૂ**તિ પઞ્ચસતિકક્ખન્ધકસત્તસતિકક્ખન્ધકેસુ. **આરોપિતો**તિ એત્થ રુપધાતુયા દ્વિકમ્મિકત્તા, ન્યાદિગણત્તા ચ ‘‘ધમ્મો’’તિ પધાનકમ્મમેવ વુત્તં, ન ‘‘સઙ્ઘ’’ન્તિ અપધાનકમ્મં. તેન વુત્તં ‘‘ધમ્મો સઙ્ઘ’’ન્તિ. **તત્થા**તિ પઞ્ચસતિકસત્તસતિકેસુ.

ઇતિ ખન્ધકપુચ્છાવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો

એકુત્તરિકનયો એકકવારવણ્ણના

૩૨૧. એવં ખન્ધકપુચ્છાય વણ્ણનં કત્વા ઇદાનિ એકુત્તરિકનયસ્સ તં કરોન્તો આહ ‘‘આપત્તિ...પે॰... નયે’’તિ. તત્થ એકુત્તરિકનયે એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ‘‘છ આપત્તિસમુટ્ઠાનાની’’તિ ઇમિના સમુટ્ઠાનાનિ આપત્તિં કરોન્તીતિ અત્થેન **આપત્તિકરા** નામાતિ દસ્સેતિ. **એતેસ**ન્તિ છન્નં આપત્તિસમુટ્ઠાનાનં. **હી**તિ યસ્મા, આપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **સિક્ખાપદે ચા**તિ માતિકાસિક્ખાપદે ચ. **લહુકા આપત્તી**તિ એત્થ અપ્પસાવજ્જત્તા ન લહુકા નામ હોતિ, લહુકેન પન વિનયકમ્મેનાતિ આહ ‘‘લહુકેન વિનયકમ્મેન વિસુજ્ઝનતો’’તિ. **પઞ્ચવિધા**તિ થુલ્લચ્ચયાદિવસેન પઞ્ચપકારા. **કેનચી**તિ લહુકેન વા ગરુકેન વા કેનચિ આકારેન. સંવિજ્જતિ ગિહિભાવતો અવસેસો સમણભાવો એતિસ્સાતિ **સાવસેસા**, પટિપક્ખવસેન **અનવસેસા**. **દ્વે આપત્તિક્ખન્ધા**તિ પારાજિકસઙ્ઘાદિસેસવસેન દ્વે આપત્તિક્ખન્ધા.

‘‘કરોન્તી’’તિ ઇમિના **અન્તરાયિકા**તિ એત્થ ણિકપચ્ચયસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. અન્તરાયિકા આપત્તિયો સબ્બથા અન્તરાયિકા હોન્તીતિ આહ ‘‘અન્તરાયિકં આપન્નસ્સાપી’’તિઆદિ. દેસેત્વા સુદ્ધિપત્તસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **લોકવજ્જા**તિ લોકેહિ વજ્જેતબ્બા. **પણ્ણત્તિવજ્જા**તિ ભગવતો પણ્ણત્તિયા વજ્જેતબ્બા. **ય**ન્તિ યં આપત્તિં આપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **કરોન્તો**તિ કિરિયમાનતો. એત્થ હિ માનસદ્દસ્સ અન્તાદેસો. ઇમિના કરણં **કિરિય**ન્તિ ભાવત્થં દસ્સેતિ. **આપજ્જતી**તિ પુગ્ગલો આપજ્જતિ. સા આપત્તિ કિરિયતો સમુટ્ઠિતા નામાતિ યોજના. કા આપત્તિ વિયાતિ આહ ‘‘પારાજિકાપત્તિ વિયા’’તિ. એસેવ નયો અનન્તરવાક્યેસુપિ.

પુબ્બાપત્તીતિ એત્થ પુબ્બસદ્દો પઠમત્થોતિ આહ ‘‘પઠમં આપન્નાપત્તી’’તિ. ‘‘આપન્ના’’તિ પદેન મજ્ઝેલોપં દસ્સેતિ. **પચ્છા આપન્નાપત્તી**તિ વત્તભેદદુક્કટાપત્તિ. **મૂલવિસુદ્ધિયા**તિ મૂલે કાયચિ આપત્તિયા અમિસ્સત્તા વિસુદ્ધિયા આપત્તિયા. કુરુન્દિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ઇદમ્પી**તિ કુરુન્દિયં વુત્તવચનમ્પિ. **પિ**સદ્દેન પુરિમં મહાઅટ્ઠકથાવચનં અપેક્ખતિ. **એકેન પરિયાયેના**તિ એકેન કારણેન.

યાતિ આપત્તિ, દેસિતા હોતીતિ સમ્બન્ધો. અયં દેસિતા ગણનૂપિકા નામાતિ યોજના. યા દેસિતા હોતિ, અયં અગણનૂપિકા નામાતિ યોજના. **સઉસ્સાહેનેવા**તિ પુનપિ આપજ્જિસ્સામીતિ સહ ઉસ્સાહેનેવ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. ‘‘ગણનં ન ઉપેતી’’તિ ઇમિના ગણનં ન ઉપગચ્છતીતિ **અગણનૂપિકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. અટ્ઠમે વત્થુસ્મિં પૂરણેતિ સમ્બન્ધો. ઇદં પાળિયં અટ્ઠવત્થુકપૂરણવસેન ભિક્ખુનીનં આગતત્તા ભિક્ખુનિયો સન્ધાય વુત્તં. ભિક્ખૂનમ્પિ દુતિયપારાજિકટ્ઠાને લબ્ભતિયેવ.

થુલ્લવજ્જાતિ એત્થ થુલ્લં વજ્જં એતિસ્સાતિ થુલ્લવજ્જાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘થુલ્લદોસે પઞ્ઞત્તા’’તિ. યા ચ ધમ્મિકસ્સ પટિસ્સવસ્સ અસચ્ચાપને આપત્તિ અત્થિ, સા ચ ગિહિપટિસંયુત્તાતિ યોજના. **પઞ્ચાનન્તરિયકમ્માપત્તી**તિ પઞ્ચહિ આનન્તરિયકમ્મેહિ આપન્ના પારાજિકાપત્તિ. **સુદિન્નત્થેરાદી**તિ આદિસદ્દેન ધનિયત્થેરાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **આદિકમ્મિકો**તિ આદિકમ્મં કરોન્તો, તસ્મિં નિયુત્તો વા. **મક્કટિસમણાદી**તિ આદિસદ્દેન વજ્જિપુત્તકાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. યો કદાચિ કરહચિ આપત્તિં આપજ્જતિ, સો **અધિચ્ચાપત્તિકો** નામાતિ યોજના. પરતોપિ એસેવ નયો.

‘‘ચોદેતી’’તિ ઇમિના ચોદેતીતિ **ચોદકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘ચોદિતો’’તિ ઇમિના ચોદિતબ્બોતિ **ચુદિતો**, સોયેવ **ચુદિતકો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **પઞ્ચદસસૂ**તિ પાતિમોક્ખટ્ઠપનક્ખન્ધકે વુત્તેસુ પઞ્ચદસધમ્મેસુ. **તેના**તિ અધમ્મચોદકેન, ચોદિતોતિ સમ્બન્ધો. પાતિમોક્ખટ્ઠપનક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૪૦૧) વુત્તે સચ્ચે ચ અકુપ્પે ચ અતિટ્ઠન્તોપિ અધમ્મચુદિતકોયેવ નામ, સો પન ધમ્મચોદકેન ચોદિતેયેવ કુપ્પન્તો અધમ્મચુદિતકો નામ, અધમ્મચોદકેન ચોદિતે પન કુપ્પન્તોપિ અધમ્મચુદિતકો નામ ન હોતિ, તસ્મા ઇધ ન વુત્તો. ‘‘સમન્નાગતો’’તિ ઇમિના નિયતા એતસ્સ સન્તીતિ **નિયતો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

આપજ્જિતું ભબ્બાતિ **ભબ્બાપત્તિકા**. કેનચિ કમ્મેન અકતોપિ અનુક્ખિત્તકોયેવ નામ, સો પન ઉક્ખિત્તકોતિ સઞ્ઞાભાવતો ઇધ ન વુત્તો. **અયન્તિ** તજ્જનીયાદિકમ્મકતો ભિક્ખુ. **હી**તિ યસ્મા, ન કોપેતીતિ સમ્બન્ધો. **લિઙ્ગદણ્ડકમ્મસંવાસનાસનાહી**તિ લિઙ્ગનાસનેન ચ દણ્ડકમ્મનાસનેન ચ સંવાસનાસનેન ચ. **યેના**તિ ભિક્ખુના. **સો**તિ નાનાસંવાસકો. દ્વિન્નં નાનાસંવાસકાનં વિસેસો હેટ્ઠા (પાચિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૨૮) વુત્તોયેવ. ઠપનં જાનિતબ્બન્તિ એત્થ કિં ઠપનં નામાતિ આહ ‘‘પાતિમોક્ખટ્ઠપન’’ન્તિ.

ઇતિ એકકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો દુકવારવણ્ણના

૩૨૨. દુકેસુ અચિત્તકા આપત્તીતિ સમ્બન્ધો. **ભૂતારોચનાપત્તી**તિ પાચિત્તિયાપત્તિ. **અભૂતારોચનાપત્તી**તિ પારાજિકથુલ્લચ્ચયાપત્તિ. **પદસોધમ્માદિકા**તિઆદિસદ્દેન ઉત્તરિછપઞ્ચવાચા સઙ્ગહિતા. **મઞ્ચપીઠાદીન**ન્તિઆદિસદ્દેન ભિસિઆદયો સઙ્ગણ્હાતિ. **અનાપુચ્છાગમનાદીસૂ**તિ આદિસદ્દેન અનુદ્ધરિત્વા ગમનં સઙ્ગણ્હાતિ. **સપુગ્ગલો**તિ સો અત્તસઞ્ઞાતો પુગ્ગલો સપુગ્ગલો. **પરપુગ્ગલો**તિ પરો પુગ્ગલો પરપુગ્ગલો. **ગરુક**ન્તિ સઙ્ઘાદિસેસં. **લહુક**ન્તિ પાચિત્તિયં. પુન **ગરુક**ન્તિ પારાજિકં. પુન **લહુક**ન્તિ પાચિત્તિયમેવ.

અઙ્ગુલિમત્તમ્પીતિ **પિ**સદ્દેન કેસગ્ગમત્તમ્પીતિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. **ત**ન્તિ મઞ્ચપીઠં. ગમિયો આપજ્જતિ નામાતિ સમ્બન્ધો.

‘‘આદિયન્તો આપજ્જતિ નામા’’તિઆદિના **અત્થાપત્તિ આદિયન્તો આપજ્જતી**તિ પાળિયં આદિયન્તો હુત્વા આપજ્જતિ આપત્તિ અત્થીતિ યોજનાનયં દસ્સેતિ. એવઞ્હિ સતિ ‘‘**આપજ્જતી**’’તિ આખ્યાતપદં ‘‘અત્થી’’તિ કિરિયન્તરં અપેક્ખિત્વા કત્તા હોતીતિ દટ્ઠબ્બં. અથ વા આદિયન્તો પુગ્ગલો યં આપત્તિં આપજ્જતિ, સા આપત્તિ અત્થીતિ યોજના. એસેવ નયો અઞ્ઞેસુપિ. **મૂગબ્બતાદીની**તિ આદિસદ્દેન ગોવતકુક્કુરવતાદીનિ સઙ્ગણ્હાતિ. પારિવાસિકાદયો આપજ્જન્તીતિ સમ્બન્ધો. તજ્જનીયાદિકમ્મકતા વા પુગ્ગલાતિ યોજના. **અસમાદિયન્તા આપજ્જન્તી**તિ અસમાદિયન્તા હુત્વા આપજ્જન્તિ. **તે**તિ પુગ્ગલે. **કરોન્તો આપજ્જતિ નામા**તિ કરોન્તો હુત્વા આપજ્જતિ નામાતિ યોજના. એવં **દેન્તો આપજ્જતિ નામા**તિઆદીસુપિ.

એકરત્તછારત્તસત્તાહદસાહમાસાતિક્કમેસૂતિ ‘‘એકરત્તમ્પિ તિચીવરેન વિપ્પવસેય્યા’’તિ (પારા॰ ૪૭૫-૪૭૬) ચ ‘‘છારત્તપરમં તેન ભિક્ખુના તેન ચીવરેન વિપ્પવસિતબ્બ’’ન્તિ (પારા॰ ૬૫૩) ચ ‘‘સત્તાહપરમં સન્નિધિકારકં પરિભુઞ્જિતબ્બ’’ન્તિ (પારા॰ ૬૨૨-૬૨૩) ચ ‘‘દસાહપરમં અતિરેકચીવરં ધારેતબ્બ’’ન્તિ (પારા॰ ૪૬૨-૪૬૩) ચ ‘‘માસપરમં નિક્ખિપિતબ્બ’’ન્તિ (પારા॰ ૪૯૯-૫૦૦) ચ વુત્તકાલાતિક્કમેસુ.

ઇમં પન આપત્તિં આપજ્જતિ નામાતિ સમ્બન્ધો.

યસ્મિં પક્ખે નિસિન્નોતિ યસ્મિં પક્ખે સયં નિસિન્નો. **તેસ**ન્તિ અત્તનો પક્ખે નિસિન્નાનં, નાનાસંવાસકન્તિ સમ્બન્ધો. **યેસ**ન્તિ સકપક્ખે નિસિન્નાનં. **કમ્મં કોપેતી**તિ નાનાસંવાસકત્તા કમ્મં કોપેતિ. **ઇતરેસ**ન્તિ પરપક્ખે નિસિન્નાનં. હત્થપાસં અનાગતત્તા કમ્મં કોપેતીતિ યોજના. ''એસેવ નયો''તિ વુત્તવચનં વિત્થારેન્તો આહ ''**યેસં હી**''તિઆદિ. **યેસ**ન્તિ સકપક્ખે વા પરપક્ખે વા નિસિન્નાનં યેસં ભિક્ખૂનં. **સો**તિ ભિક્ખુ. **આપજ્જિતબ્બતો**તિ આપજ્જિતબ્બભાવતો. ઇમિના પુગ્ગલેન છહિ સમુટ્ઠાનેહિ આપજ્જિતબ્બાતિ **આપત્તિયો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **કમ્મેન વા સલાકગ્ગાહેન વા**તિ એત્થ ઉદ્દેસો કમ્મે લક્ખણહારનયેન સઙ્ગહં ગચ્છતિ, વોહારાનુસ્સાવના સલાકગ્ગાહેતિ દસ્સેન્તો આહ ''**ઉદ્દેસો ચેવ...પે॰... એક**''ન્તિ. **પુબ્બભાગા**તિ સઙ્ઘભેદસ્સ પુબ્બભાગે પવત્તા. **પમાણ**ન્તિ સઙ્ઘભેદસ્સ કારણં.

અદ્ધાનહીનો નામાતિ એત્થ અદ્ધાનસદ્દો કાલપરિયાયોતિ આહ ''ઊનવીસતિવસ્સો''તિ. **થેય્યસંવાસકાદયો**તિઆદિસદ્દેન તિત્થિયપક્કન્તકભિક્ખુનીદૂસકપઞ્ચાનન્તરિયા સઙ્ગહેતબ્બા. અટ્ઠ અભબ્બપુગ્ગલા કરણદુક્કટકા નામ હોન્તીતિ યોજના. એત્થ કત્તબ્બન્તિ **કરણં**, કમ્મં, દુટ્ઠુ કત્તબ્બન્તિ **દુક્કટં**, કમ્મમેવ. કરણં દુક્કટમેતસ્સાતિ **કરણદુક્કટકો**. વિસેસનપરનિપાતો ''અગ્યાહિતો''તિઆદીસુ વિય. તદેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''દુક્કટકિરિયા''તિઆદિ. **નો ચ યાચતી**તિ એત્થ યાચધાતુયા પધાનકમ્મં દસ્સેન્તો આહ ''ઉપસમ્પદ''ન્તિ, ''સઙ્ઘ''ન્તિ અપધાનકમ્મમાનેતબ્બં. **તેપિટકો**તિ તિપિટકં વાચુગ્ગતવસેન ધારકો. **આણાયપી**તિ પિસદ્દો ''મતેનપી''તિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતિ. **યાચન્તસ્સેવા**તિ નિસ્સયં આચરિયં યાચન્તસ્સેવ. યં વત્થું અજ્ઝાચરન્તો આપત્તિં આપજ્જતિ, તં વત્થુ **સાતિસારં** નામાતિ યોજના.

ઉપઘાતિકાતિ એત્થ ઉપહનન્તીતિ ઉપઘાતા, તેયેવ ઉપઘાતિકાતિ દસ્સેન્તો આહ ''ઉપઘાતા''તિ. **તત્થા**તિ દ્વીસુ ઉપઘાતિકેસુ. **દ્વે વેનયિકા**તિ એત્થ વિનયેન સિદ્ધા **વેનયિકા**તિ દસ્સેન્તો આહ ''વિનયસિદ્ધા''તિ. ''દ્વે અત્થા''તિ ઇમિના ણિકસદ્દસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ . પઞ્ઞત્તાનુલોમં નામ દટ્ઠબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **પચ્ચયઘાતો**તિ પચ્ચયસ્સ ઘાતો. ઇમિના **સેતુઘાતો**તિ એત્થ સેતુસદ્દો પચ્ચયવાચકોતિ દસ્સેતિ. **ચિત્તસ્સાપી**તિ પિસદ્દો પગેવ કાયવાચાનન્તિ દસ્સેતિ. **ઇતિપી**તિ પિસદ્દો દુતિયત્થસમ્પિણ્ડનો. ''પમાણેના''તિ ઇમિના **મત્તકારિતા**તિ એત્થ મત્તસદ્દો પમાણત્થોતિ દસ્સેતિ. ''કરણ''ન્તિ ઇમિના **કારિતા**તિ તદ્ધિતભાવં કિતભાવેન દસ્સેતિ સભાગત્તા. **કાયદ્વારિક**ન્તિ કાયદ્વારે પવત્તં આપત્તિં. ઇમિના **આપજ્જતી**તિ પદસ્સ કમ્મં દસ્સેતિ. **કાયેનેવ વુટ્ઠાતી**તિ કાયસામગ્ગિયા દાનત્તા કાયેનેવ વુટ્ઠાતિ. **સીસમક્ખનાદી**તિ આદિસદ્દેન પાદમક્ખનાદિં સઙ્ગણ્હાતિ.

તન્તિ ભારં. ''નિત્થરિતું વીરિયં આરભતી''તિ ઇમિના વહનાકારં દસ્સેતિ. થેરો સમાનોતિ યોજના. નવહનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''અનુજાનામી''તિઆદિ. ''કુક્કુચ્ચાયિત્વા કરોતી''તિ ઇમિના કુક્કુચ્ચસદ્દસ્સ નામધાતું દસ્સેતિ. ''દિવા ચ રત્તો ચા''તિ ઇમિના અભિણ્હં આસવવડ્ઢનં દસ્સેતિ. **તત્થ તત્થા**તિ તેસુ તેસુ વિભઙ્ગક્ખન્ધકેસુ.

ઇતિ દુકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો તિકવારવણ્ણના

૩૨૩. તિકેસુ ભગવતિ તિટ્ઠન્તે યં આપત્તિં આપજ્જતિ, સા આપત્તિ અત્થીતિ યોજના. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પદેસુ. વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ''તત્થા''તિઆદિ. તત્થ **તત્થા**તિ તિકેસુ, વિત્થારો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **લોહિતુપ્પાદાપત્તી**તિ અનુલોમપારાજિકાપત્તિ. ''આવુસોવાદેના''તિ ''આવુસો''તિ વોહારેન. **વો**તિ તુમ્હેહિ.

કાલેતિ પુરેભત્તકાલે. **વિકાલે**તિ પચ્છાભત્તકાલે. અવસેસં આપત્તિન્તિ સમ્બન્ધો. **દસવસ્સોમ્હી**તિ અહં દસવસ્સો અમ્હિ. **નવો**તિ પઞ્ચવસ્સઅપરિપુણ્ણો. **મજ્ઝિમો**તિ પઞ્ચવસ્સતો પટ્ઠાય યાવ દસવસ્સઅપરિપુણ્ણો. **કુસલચિત્તો આપજ્જતી**તિ કુસલચિત્તો હુત્વા આપજ્જતિ. **અબ્યાકતચિત્તો**તિ સુપન્તસ્સ ભવઙ્ગચિત્તં સન્ધાય વુત્તં. **યન્તિ** આપત્તિં. **સબ્બન્તિ** આપત્તિં, આપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. દુક્ખવેદનાસમઙ્ગી હુત્વા આપજ્જતીતિ યોજના. **યન્તિ** આપત્તિં.

તયો પટિક્ખેપાતિ એત્થ પટિક્ખેપસ્સ સામિકં દસ્સેન્તો આહ ''બુદ્ધસ્સ ભગવતો''તિ. **કિલેસસલ્લેખનકપટિપત્તિયા**તિ કિલેસં સલ્લિખતિ તનું કરોતીતિ કિલેસસલ્લેખનકા, સાયેવ પટિપત્તિ કિલેસસલ્લેખનકપટિપત્તિ, તાય.

પરિસં ઉપટ્ઠાપેન્તો બાલોતિ સમ્બન્ધો. પરિસં ઉપટ્ઠાપેન્તો પણ્ડિતો ચાતિ સમ્બન્ધો. અવસેસં આપત્તિન્તિ યોજના. **કાળે**તિ કાળપક્ખે. **જુણ્હે**તિ જુણ્હપક્ખે.

કત્તિકપુણ્ણમાસિયાતિ પચ્છિમકત્તિકપુણ્ણમાસિયા. કુરુન્દિયં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. સુવુત્તકારણં દસ્સેન્તો આહ ''ચાતુમાસ''ન્તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા, પરિયેસન્તો ચ નિવાસેન્તો ચ ભિક્ખૂતિ યોજના.

વત્થુન્તિ મેથુનધમ્માદિવત્થું.

પટિચ્છાદેતિ એતાયાતિ **પટિચ્છાદી**તિ કરણત્થોપિ યુજ્જતિ. વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ''દ્વારં પિદહિત્વા''તિઆદિ. **એતદેવા**તિ પરિકમ્મમેવ. **ઉભયત્થા**તિ ઉભયેસુ જન્તાઘરપટિચ્છાદિઉદકપટિચ્છાદીસુ. **સબ્બન્તિ** અખિલં પરિકમ્માદિં. **નિચ્યન્તી**તિ નિલીયિત્વા યન્તિ. ઇમિના **વહન્તી**તિ એત્થ વહધાતુ ગત્યત્થોતિ દસ્સેતિ. **અબ્ભમહિકાધૂમરજરાહુવિમુત્તન્તિ** અબ્ભેન ચ મહિકાય ચ ધૂમેન ચ રજેન ચ રાહુના ચ વિમુત્તં. **તેસૂ**તિ અબ્ભાદીસુ. **તથા**તિ યથા ચન્દમણ્ડલં વિરોચતિ, તથા સૂરિયમણ્ડલં.

કરણીયેન હુત્વાતિ સમ્બન્ધો.

કપ્પેન્તોતિ કરોન્તો. આગન્તુકો આપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **અનજ્ઝિટ્ઠો**તિ અનજ્ઝેસિતો હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. તિણવત્થારકસમથે **કાયેન વુટ્ઠાતિ** કાયસામગ્ગિયા દાનત્તા.

આગાળ્હાય ચેતેય્યાતિ આગાળ્હસદ્દો દળ્હપરિયાયોતિ આહ ''દળ્હભાવાયા''તિ. આ ભુસો ગાહિયતે **આગાળ્હો**, ગાળ્હો બાળ્હો દળ્હોતિ અત્થતો એકં. **ચેતેય્યા**તિ પકપ્પેય્ય. **ન પૂરયતો**તિ ન પૂરયન્તસ્સ. **અલજ્જી ચ હોતિ બાલો ચ અપકતત્તો ચા**તિ એત્થ બાલમત્તઅપકતત્તમત્તેન કમ્મં ન કાતબ્બં, આપત્તિવસેનેવ પન કાતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''બાલો''તિઆદિ. તત્થ બાલો ન જાનાતીતિ સમ્બન્ધો. **અયન્તિ** બાલો. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન અજાનનમત્તેન. બાલભાવમૂલકં આપત્તિન્તિ સમ્બન્ધો. **દ્વે આપત્તિક્ખન્ધે**તિ પારાજિકસઙ્ઘાદિસેસવસેન દ્વે આપત્તિરાસયો. **તેસન્તિ** તિણ્ણં પુગ્ગલાનં, કાતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો.

કાયિકો દવો નામાતિ કાયિકો પરિહાસો નામ. **મુખાલમ્બરકરણાદિભેદોતિ** મુખેન આલમ્બરનામકતૂરિયકિચ્ચસ્સ કરણાદિભેદો . **દ્વીહિપિ દ્વારેહીતિ** કાયવચીવસેન દ્વીહિપિ દ્વારેહિ. **કાયદ્વારે પઞ્ઞત્તસિક્ખાપદવીતિક્કમોતિ** કાયદ્વારે પઞ્ઞત્તસ્સ કાયસંસગ્ગાદિસિક્ખાપદસ્સ વીતિક્કમો. **વચીદ્વારે પઞ્ઞત્તસિક્ખાપદવીતિક્કમોતિ** વચીદ્વારે પઞ્ઞત્તસ્સ દુટ્ઠુલ્લવાચાદિસિક્ખાપદસ્સ વીતિક્કમો. **કાયિકેન ઉપઘાતિકેનાતિ** એત્થ ઉપઘાતિકં નામ અસિક્ખનન્તિ આહ ''અસિક્ખનેના''તિ. કસ્મા અસિક્ખનં ઉપઘાતં નામાતિ આહ ''યો હી''તિઆદિ. તત્થ **યોતિ** પુગ્ગલો. **તન્તિ** કાયદ્વારે પઞ્ઞત્તસિક્ખાપદં. **નન્તિ** એવમેવ. હિ યસ્મા ઉપઘાતેતીતિ સમ્બન્ધો. વેજ્જકમ્મેન સમન્નાગતોતિ સમ્બન્ધો. સાસનઉગ્ગહણઆરોચનાદિના વાચસિકેન મિચ્છાજીવેનાતિ યોજના.

''**મા ભણ્ડનં કરી**''તિ ઇમિના ''મા''તિ પટિસેધસ્સ ''કરી''તિ પાઠસેસેન સમ્બન્ધિતબ્બભાવં દસ્સેતિ. **ન વોહરિતબ્બન્તિ** એત્થ વિપુબ્બઅવપુબ્બ-હરધાતુ કથનત્થોતિ આહ ''ન કિઞ્ચિ વત્તબ્બ''ન્તિ. **હીતિ** સચ્ચં. **બીજનગ્ગાહાદિકેતિ** આદિસદ્દેન ધમ્મજ્ઝેસનાદિં સઙ્ગણ્હાતિ. **ઓકાસકમ્મં કારેન્તસ્સાતિ** એત્થ ''ઓકાસ''ન્તિ ચ ''ઓકાસકમ્મ''ન્તિ ચ સદિસન્તિ આહ ''ઓકાસં કારેન્તસ્સા''તિ. **ન આદાતબ્બન્તિ** ન ગણ્હિતબ્બં. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''યત્થ ગહેત્વા''તિઆદિ.

યન્તિ વિનયં. **સોતિ** ભિક્ખુ. **સોતિ** વિનયો. **તસ્સાતિ** ભિક્ખુસ્સ. **ઇદન્તિ** કમ્મં. **અઞ્ઞં પુચ્છાતિ** મયા અઞ્ઞં ભિક્ખું પુચ્છાહીતિ યોજના. **ઇતીતિ** એવં. **સોતિ** તીહઙ્ગેહિ સમન્નાગતો ભિક્ખુ. **અસ્સાતિ** તીહઙ્ગેહિ સમન્નાગતસ્સ. ન **સાકચ્છિતબ્બોતિ** ન સહ કથેતબ્બો.

''લદ્ધિ''ન્તિ ઇમિના **ઇદમપ્પહાયાતિ** એત્થ ઇદંસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. ''અવિજહિત્વા''તિ ઇમિના હાધાતુ ત્વાપચ્ચયોતિ દસ્સેતિ. **સુદ્ધં બ્રહ્મચારિન્તિ** એત્થ સબ્બથા કિલેસસુદ્ધો ખીણાસવોવ ગહેતબ્બોતિ આહ ''ખીણાસવં ભિક્ખુ''ન્તિ. ''પાતબ્યભાવ''ન્તિ ઇમિના **પાતબ્યતન્તિ** એત્થ તાપચ્ચયો ભાવત્થે હોતીતિ દસ્સેતિ. ''પટિસેવન''ન્તિ ઇમિના પાતબ્યસદ્દો યથાકામપરિભુઞ્જનત્થોતિ દસ્સેતિ . **ગતિવિસોધનન્તિ** દુગ્ગતિતો સુગતિયા વિસુજ્ઝનં . ''અકુસલાનિ ચેવ મૂલાનિ ચા''તિ ઇમિના અકુસલસદ્દસ્સ ચ મૂલસદ્દસ્સ ચ તુલ્યાધિકરણભાવં દસ્સેતિ. તસ્મા અકુસલસઙ્ખાતાનિ મૂલાનિ **અકુસલમૂલાનીતિ** તુલ્યાધિકરણસમાસો કાતબ્બો. **દુચ્ચરિતાનીતિ** એત્થ દુસદ્દસ્સ દુટ્ઠુવિરૂપત્થભાવં દસ્સેન્તો આહ ''દુટ્ઠુ ચરિતાનિ, વિરૂપાનિ વા ચરિતાની''તિ. **વિરૂપાનીતિ** વિકારસભાવાનિ. ''કરણભૂતેના''તિ ઇમિના ''કત્તુભૂતેના''તિ અત્થં પટિક્ખિપતિ. **તત્થ તત્થાતિ** તસ્મિં તસ્મિં ખન્ધકે.

ઇતિ તિકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો ચતુક્કવારવણ્ણના

૩૨૪. ચતુક્કેસુ એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **તિણવત્થારકસમથટ્ઠાનન્તિ** તિણવત્થારકસમથેન અધિકરણવૂપસમિતટ્ઠાનં. **પરસ્સ કમ્મવાચાયાતિ** પરસ્સ કરણભૂતાય કમ્મવાચાય. **તતોતિ** ચતુક્કતો. **પરેસૂતિ** અઞ્ઞેસુ ચતુક્કેસુ એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **તમેવાતિ** કાયદ્વારિકમેવ. પુન **તમેવાતિ** વચીદ્વારિકમેવ. આપજ્જિતબ્બાપત્તિઞ્ચ સહાગારસેય્યાપત્તિઞ્ચાતિ યોજના. **જગ્ગન્તોતિ** જાગરન્તો.

અચિત્તકો આપજ્જતિ નામાતિ ''અચિત્તકો ભિક્ખુ આપજ્જતિ નામા''તિ વા ''અચિત્તકો હુત્વા આપજ્જતિ નામા''તિ વા યોજના કાતબ્બા. **સભાગ**ન્તિ વત્થુસભાગં. **તઞ્ચા**તિ અઞ્ઞતરં તઞ્ચ આપત્તિં. **ઇતી**તિ એવં.

કમ્મેનાતિ સમનુભાસનકમ્મેન. **કમ્મેન વુટ્ઠાતી**તિ કમ્મેન એવ વુટ્ઠાતિ.

સોતિ ગિહિપરિક્ખારો, આહટો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **અવાપુરણ**ન્તિ કુઞ્ચિકં. **અન્તો**તિ ભણ્ડાગારસ્સ અન્તો.

સમ્મુખા વુટ્ઠાતીતિ સમ્મુખા એવ વુટ્ઠાતિ.

સચિતાય એવ ભિક્ખુનિયાતિ યોજના. **ઇદ**ન્તિ સહાગારસેય્યાપત્તિં, પટિચ્ચાતિ સમ્બન્ધો. **એત**ન્તિ ''લિઙ્ગપાતુભાવેના''તિ વચનં, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉભિન્નમ્પી**તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનમ્પિ . **લિઙ્ગપટિલાભેના**તિ ઇત્થિલિઙ્ગપટિલાભેન. **પઠમ**ન્તિ આદિકપ્પકાલે. ''પઠમં ઉપ્પન્નવસેના''તિ ઇમિના પુરે ઉપ્પન્નં **પુરિમ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''સેટ્ઠભાવેના''તિ ઇમિના પુરભાવેન સેટ્ઠભાવેન ઉપ્પન્નં **પુરિમ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''પુરિસલિઙ્ગ''ન્તિ ઇમિના ઇમપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **પુરિસકુત્તપુરિસાકારાદી**તિ આદિસદ્દેન પુરિસનિમિત્તાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. યાનિ છચત્તાલીસ સિક્ખાપદાનીતિ યોજના. ઇમિના વુત્તનયાનુસારેન દુતિયચતુક્કેપિ અત્થો વેદિતબ્બો. **તેહી**તિ તિંસાધિકેહિ સતસિક્ખાપદેહિ.

મહાપદેસાતિ વિનયે (મહાવ॰ ૩૦૫) આગતા મહાપદેસા. કસ્મા મહાપદેસા ''સામુક્કંસા''તિ વુચ્ચન્તીતિ આહ "**તે હી**"તિઆદિ. તત્થ **તે**તિ ચત્તારો મહાપદેસા, વુચ્ચન્તીતિ સમ્બન્ધો. ''સય''ન્તિ ઇમિના **સામુક્કંસા**તિ એત્થ સંસદ્દસ્સ સયમત્થં દસ્સેતિ. ''ઉક્ખિપિત્વા''તિ ઇમિના **ઉક્કંસ**સદ્દો ઉક્ખિપનત્થોતિ દસ્સેતિ. ''ઠપિતત્તા''તિ ઇમિના સયં ઉક્કંસિત્વા ઠપિતા **સામુક્કંસા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''અજ્ઝોહરણીયપરિભોગા''તિ ઇમિના બાહિરપરિભોગં નિવત્તેતિ. **ઉદકં પના**તિ કેનચિ અસંસગ્ગં પસન્નોદકં પન. **કાલે**તિ સપ્પદટ્ઠકાલે. ''પઞ્ચ વા દસ વા સીલાની''તિ ઇમિના પઞ્ચ વા દસ વા સીલાનિ ઉપાસકસીલન્તિ દસ્સેતિ.

તત્થ ચાતિ વિહારે ચ. **ઉભોપી**તિ આગન્તુકાવાસિકવસેન ઉભોપિ. **અસાધારણ**ન્તિ દ્વીહિ અસાધારણં. **આપત્તિ**ન્તિ ભિક્ખુનીહિયેવ સાધારણં આપત્તિં. **ગમિયચતુક્કેપી**તિ **પિ**સદ્દો આગન્તુકચતુક્કં અપેક્ખતિ. **વત્થુનાનત્તતાવા**તિ મેથુનાદિવત્થુનાનત્તતા એવ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **સા**તિ આપત્તિ. **તથા**તિ યથા કાયસંસગ્ગે, તથા લસુણખાદનેતિ યોજના. **એત્થા**તિ વત્થુનાનત્તતાદિચતુક્કે . **ચત્તારિ પારાજિકાની**તિ ભિક્ખુપાતિમોક્ખે આગતાનિ. વિસું આપજ્જન્તેસુપિ એસેવ નયોતિ સમ્બન્ધો.

પુરિમચતુક્કેતિ વત્થુનાનત્તતાદિચતુક્કે. યો પઠમો પઞ્હોતિ યોજના. **ઇધા**તિ વત્થુસભાગતાદિચતુક્કે. **યો ચા**તિ યો ચ પઞ્હો. **તત્થા**તિ વત્થુનાનત્તતાદિચતુક્કે. તતિયચતુત્થેસુ પઞ્હેસૂતિ સમ્બન્ધો.

''સદ્ધિવિહારિકસ્સા''તિ પદં ''કત્તબ્બ''ઇતિ પદે સમ્પદાનં.

ગરુકન્તિ પારાજિકં. **લહુક**ન્તિ થુલ્લચ્ચયં વા દુક્કટં વા.

અટ્ઠન્નં ભિક્ખુનીનં પટિપાટિયા નિસીદિતબ્બતો વુત્તં ''નવમભિક્ખુનિતો''તિ. **પચ્ચુટ્ઠાનારહા**તિ પટિમુખં ઉપટ્ઠાતું અરહા. **અવિસેસેન ચા**તિ ''ભિક્ખૂ''તિ વા ''ભિક્ખુની''તિ વા વિસેસ, મકત્વા સામઞ્ઞેન ચ.

‘‘આસનારહચતુક્કસ્સા’’તિ પદં ‘‘પઠમપદ’’ન્તિ પદે અવયવિસમ્બન્ધો.

અસાધારણન્તિ ભિક્ખૂહિ અસાધારણં. **વિકાલે કપ્પતી**તિ તદહુવિકાલે કપ્પતિ. **કાલાતીત**ન્તિ કાલયામસત્તહાતીતં. યાવકાલિકાદિત્તયઞ્ચ અકપ્પિયમંસઞ્ચ ઉગ્ગહિતકઞ્ચ અપટિગ્ગહિતકઞ્ચાતિ યોજના.

ગુણઙ્ગુણૂપાહનઞ્ચ ધુવન્હાનઞ્ચ ચમ્મત્થરણઞ્ચ ગુણઙ્ગુણૂપાહનધુવન્હાનચમ્મત્થરણાનિ. **ઇમાનિ ચત્તારી**તિ પઞ્ચવગ્ગેન ગણેન ઉપસમ્પદદાનાદીનિ. **ઇધા**તિ પચ્ચન્તિમેસુ જનપદેસુ. **ઇધા**તિ મજ્ઝિમેસુ. **ઇદ**ન્તિ ચતુબ્બિધં વત્થુ. **દીપેતુમ્પી**તિ દીપનમ્પિ. તુંપચ્ચયો હિ કત્વત્થજોતકો. એસેવ નયો **દીપેતું પના**તિ એત્થાપિ. સેસં અનુઞ્ઞાતકન્તિ સમ્બન્ધો. **ઉભયત્થપી**તિ પચ્ચન્તિમમજ્ઝિમવસેન ઉભયત્થાપિ.

છન્દપારિસુદ્ધિઅક્ખાનં એકં કત્વા ‘‘**ચત્તારો**’’તિ વુત્તં. **ચત્તારો પુબ્બકિચ્ચા**તિ લિઙ્ગવિપલ્લાસો, ‘‘ચત્તારિ પુબ્બકિચ્ચાની’’તિ હિ અત્થો. એવં વુત્તાનિ ઇમાનિ ચત્તારીતિ સમ્બન્ધો. એવં આગતા સમ્મુતિયોતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ચતુક્કેસુ.

ઇતિ ચતુક્કવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો પઞ્ચકવારવણ્ણના

૩૨૫. પઞ્ચકેસુ ‘‘પઞ્ચ પુગ્ગલા નિયતા’’તિ એતં આનન્તરિયાનમેવ ગહણન્તિ યોજના. પઞ્ચ છેદન કા આપત્તિયો નામ વેદિતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. યા વિકપ્પના વુત્તાતિ યોજના. **ઉસ્સઙ્કિતો**તિ ઉક્ખિત્વા સઙ્કિતો. **પરિસઙ્કિતો**તિ પુનપ્પુનં સઙ્કિતો. અકુપ્પો અરહત્તફલસઙ્ખાતો ધમ્મો ઇમસ્સાતિ **અકુપ્પધમ્મો**, ખીણાસવો. ખીણાસવો સમાનોપિ ઉસ્સઙ્કિતો ચેવ પરિસઙ્કિતો ચાતિ યોજના. **પરિહરિતબ્બા**તિ અપનેતબ્બા. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એતેસૂ**તિ અગોચરેસુ. **થૂપચીવર**ન્તિ એત્થ થૂપં પરિક્ખિપિત્વા કતં ચીવરં થૂપચીવરન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘વમ્મિક’’ન્તિઆદિ. વમ્મિકો હિ થૂપયતિ ઉદ્ધં આરોહતીતિ **થૂપો**તિ વુચ્ચતિ . **ન્હાનટ્ઠાને**તિ સબ્બેસં ન્હાનટ્ઠાને. તસ્મિં ઉદકેન કાયં અભિસિઞ્ચતિ એત્થાતિ **અભિસેક**ન્તિ વુચ્ચતિ. અભિસેકે છડ્ડિતં **આભિસેકિકં**, ચીવરં. તેન વુત્તં ‘‘છડ્ડિતચીવર’’ન્તિ. **ભતપટિયાભત**ન્તિ એત્થ ભરધાતુયા પોસનત્થં પટિક્ખિપિત્વા ધારણત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સુસાનં નેત્વા પુન આનીતક’’ન્તિ. તત્થ ‘‘સુસાન’’ન્તિ ઇમિના કમ્મં દસ્સેતિ, ‘‘પુના’’તિ ઇમિના પટિસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ઇમેહિ પદેહિ સુસાનં ભતં હુત્વા ગેહં પટિઆભરિતબ્બન્તિ **ભતપટિયાભત**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ, યકારો પદસન્ધિકરો. પાળિયં, અટ્ઠકથાયઞ્ચ પોત્થકેસુ ‘‘ગતપટિયાગત’’ન્તિ કણ્ઠજતતિયક્ખરેન પાઠો અત્થિ, સો અસુન્દરો.

કાયો પઠમં, વાચા દુતિયં, કાયવાચા તતિયં, ઇદં સન્ધાય ‘‘**તતિયેના**’’તિ વુત્તં. **તત્થેવા**તિ અન્તરપેય્યાલે એવ.

અદિન્નન્તિ એત્થ અકારસ્સ નકારિયભાવઞ્ચ તપચ્ચયસ્સ કમ્મવાચકભાવઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ ‘‘અઞ્ઞેન ન દિન્ન’’ન્તિ. તત્થ ‘‘અઞ્ઞેના’’તિ ઇમિના તપચ્ચયસ્સ કમ્મવાચકભાવં દસ્સેતિ, નકારેન અકારસ્સ કારિયં દસ્સેતિ. કેન કારણેન અવિદિતન્તિ આહ ‘‘પટિગ્ગણ્હામીતિ ચેતનાય અભાવેના’’તિ. **અવિદિત**ન્તિ અપાકટં. **નટસમજ્જાદિદાન**ન્તિ નટસમજ્જાદીનં સબ્બેસં દાનં. **ઉસભવિસ્સજ્જન**ન્તિ ઉસભસ્સ વિસ્સજ્જનં. ઇદં

ઉપલક્ખણવસેન વુત્તં. સબ્બાસમ્પિ પન મનુસ્સામનુસ્સાનં ઇત્થીનં મેથુનરતિવસેન પુરિસાનં દાનમ્પિ ગહેતબ્બં. **ઇત્થિદાન**ન્તિ એત્થાપિ યાસં કાસઞ્ચિ ઇત્થીનં યેસં કેસઞ્ચિ પુરિસાનં દાનં ગહેતબ્બં. **પટિભાનચિત્તકમ્મદાન**ન્તિ મેથુનસેવનપટિભાનચિત્તકમ્મદાનં. **લોકસ્સા**તિ લોકેન. **કથેતુકમ્યતા**તિ કથેતુકામતા. ''ન સુપ્પટિવિનોદયા''તિ ઇમિના દુક્ખેન પટિવિનોદેતબ્બાતિ **દુપ્પટિવિનોદયા,** પટિવિનોદેતું ન સુકરાતિ દસ્સેતિ. **ઉપાયેના**તિ યુત્તિયા.

કુસ્સદેવત્થેરો અટ્ઠાસિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. **એકંસ**ન્તિ ભુમ્મત્થે ચેતં ઉપયોગવચનં. એકસ્મિં અંસેતિ હિ અત્થો. **બુદ્ધારમ્મણ**ન્તિ બુદ્ધગુણારમ્મણં. **મારો**તિ દેવપુત્તમારો, ગતોતિ સમ્બન્ધો. **ગોમય**ન્તિ ગોમીળ્હં. **જરગ્ગવો**તિ જરગોણો. **તાદિસમેવા**તિ ગોમયવિપ્પકિરણસભાવમેવ. **વિપ્પકાર**ન્તિ વિસેસપકારેન કરણં. **વઙ્કપાદ**ન્તિ કુટિલપાદં. **પરિકસન્તો**તિ પરિચ્છેદં કત્વા વિલેખન્તો. **વિગચ્છપુરિસો**તિ વિકારં, વિરૂપં વા ગતપુરિસો. ''વિભચ્છપુરિસો''તિપિ પાઠો, વિસેસેન સોભણં ભક્ખપુરિસોતિ અત્થો. અયમેવ પાઠો અભિધાનાદીસુ (અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૧૦૨ ગાથાયં) દિસ્સતિ. **સમન્તા**તિ કટઅન્ધકારવિહારસ્સ સમન્તતો. મારો સિયા નુ ખોતિ યોજના. ન અસક્ખિં ઇતિ આહાતિ યોજના. **દિટ્ઠપુબ્બો**તિ પુબ્બે દિટ્ઠો. **મહાનુભાવો**તિ દેવિદ્ધિયા મહાનુભાવો. **ઇઙ્ઘા**તિ ઉય્યોજનત્થે નિપાતો, ઉય્યોજેમીતિ અત્થો. **અત્તભાવ**ન્તિ તવ અત્તભાવં. **તાદિસં રૂપ**ન્તિ બુદ્ધસ્સ ભગવતો અત્તભાવસદિસં રૂપં. **તંસરિક્ખક**ન્તિ તેન રૂપેન સદિસં. પતિરૂપમેવ સદિસટ્ઠેન **પતિરૂપકં,** ન એકંસસદિસં રૂપં કિઞ્ચિ સદિસરૂપન્તિ અત્થો. **સકત્તભાવ**ન્તિ સસ્સ એસો સકો, સોયેવ અત્તભાવો સકત્તભાવો, તં. **અય**ન્તિ મારો. **કથ**ન્તિ કેન કારણેન ભગવા ન સોભતિ નુ ખો, સોભતિયેવાતિ અત્થો. તદેવ સમત્થેતું વુત્તં ''સબ્બસો વીતરાગદોસમોહો''તિ. **વઞ્ચિતોમ્હી**તિ અહં વઞ્ચિતો અમ્હિ. **કિં અત્થી**તિ કિં નામ અત્થિ, મમ વઞ્ચનચિત્તં નત્થીતિ અધિપ્પાયો. દહરભિક્ખુ પટિલભતીતિઆદિના સમ્બન્ધિતબ્બં.

દહરભિક્ખુ અટ્ઠાસીતિ સમ્બન્ધો. સઙ્કારછડ્ડનિં પચ્છિન્તિ સમ્બન્ધો. સઙ્કારં છડ્ડેતિ ઇમાયાતિ **સઙ્કારછડ્ડની.** તિસ્સદત્તત્થેરો નામ પુચ્છીતિ સમ્બન્ધો. **નાવાતો**તિ પોતતો. **પઞ્હાસહસ્સ**ન્તિ સમથવિપસ્સનાકમ્મટ્ઠાનેસુ પુચ્છાસહસ્સં. **પુચ્છી**તિ દહરં પુચ્છિ. **પરિચ્છિન્દી**તિ તસ્મિં દિવસે કાતબ્બવત્તં નિટ્ઠપેસીતિ અત્થો. **યોનકવિસયતો**તિ યોનકલોકતો. **અટ્ઠ કપ્પે અનુસ્સરી**તિ ચેતિયઙ્ગણં દિસ્વા ચિત્તસ્સ પસીદનતો પુબ્બેનિવાસઞાણેન અટ્ઠ કપ્પે અનુસ્સરિ.

એકો ભિક્ખુ ગતોતિ સમ્બન્ધો. **દેવતા પુપ્ફહત્થા અટ્ઠંસૂ**તિ મનુસ્સવેસં ગહેત્વા અટ્ઠંસુ. તેન વુત્તં ''કતરગામવાસિકાત્થા''તિ. તુમ્હે કતરસ્મિં ગામે વસનસીલા અત્થ ભવથાતિ યોજના. **ઇધેવા**તિ ઇમસ્મિંયેવ ઠાને. **ઠિતામ્હા**તિ મયં ઠિતા અમ્હાતિ યોજના.

અયં કથાતિ અયં વક્ખમાનકથા. કિં અમચ્ચપુત્તો પાસાદિકો નુ ખોતિ યોજના. **ને**તિ અમચ્ચપુત્તઅભયત્થેરે. ઞાતકા અગમંસૂતિ સમ્બન્ધો. થેરમાતાપિ પહિણીતિ સમ્બન્ધો. **પિસદ્દેન** ઞાતકે અપેક્ખતિ. પહિણાકારં દસ્સેન્તો આહ ''પુત્તો મે''તિઆદિ. અમચ્ચપુત્તો આરૂળ્હોતિ સમ્બન્ધો. અભયત્થેરો આહાતિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ અમચ્ચપુત્તેન. **યુગગ્ગાહ**ન્તિ યુગસ્સ ગાહં. ''મહલ્લકત્થેરસ્સ સમ્મટ્ઠટ્ઠાને કચવરં છડ્ડેત્વા''તિ વચનં આવિ કરોન્તો આહ ''**અતીતત્તભાવે કિરા**''તિઆદિ. અમચ્ચપુત્તો છડ્ડેસીતિ સમ્બન્ધો.

તન્તિ સમ્મજ્જનવત્તં. **તત્રા**તિ ''સત્થુસાસનં કતં હોતી''તિવચને. આયસ્મા સારિપુત્તો નિસીદિ કિરાતિ સમ્બન્ધો. ભગવા પચ્ચાગચ્છીતિ સમ્બન્ધો. **પાદાની**તિ પાદસ્સ અક્કમનટ્ઠાનાનિ, પાદચેતિયાનીતિ અત્થો. થેરો

નિસીદીતિ સમ્બન્ધો. જણ્ણુકેહિ પતિટ્ઠાય ‘‘પાદચેતિયં વન્દિત્વા’’તિ પાઠસેસો અજ્ઝાહરિતબ્બો. મે નિસિન્નભાવં મે સત્થા અઞ્ઞાસિ વતાતિ યોજના. મેસદ્દો હિ પુબ્બપરાપેક્ખો. **ચોદન**ન્તિ દોસારોપનં. **કારેસ્સામી**તિ દસબલં કારેસ્સામિ. ભગવા આહાતિ સમ્બન્ધો. **ગતોસી**તિ ત્વં ગતો અસિ, વિચરન્તસ્સ તુય્હં ન પતિરૂપન્તિ યોજના. **તતો**તિ ચોદનકાલતો.

એત્તકો વિનિચ્છયો ઉપલબ્ભતીતિ સમ્બન્ધો. **ભાસપરિયન્ત**ન્તિ વચનપરિચ્છેદં. **અય**ન્તિ કથા. એત્તકં વચનન્તિ સમ્બન્ધો. **ગય્હૂપગ**ન્તિ ગહેતબ્બભાવં ઉપગમનં, ગણ્હિતું ખમનીયન્તિ અત્થો. **તાની**તિ દ્વે મૂલાનિ. પુન **તાની**તિ સમુદયભૂતાનિ છ આપત્તિસમુટ્ઠાનાનિ. **વત્થુ**ન્તિ મેથુનાદિવત્થું. **ઇતિપી**તિ **પિ**સદ્દો પઠમનયં અપેક્ખતિ. એત્થ પઠમનયે મૂલેન સમુદયસ્સ પાયતો અભેદો હોતિ, પચ્છિમનયે પન સબ્બથા ભેદો હોતિ. તસ્મા પચ્છિમનયોયેવ યુત્તતરોતિ દટ્ઠબ્બો. ‘‘વૂપસમ્મતી’’તિ ઇમિના ‘‘નિરુજ્ઝતી’’તિ પદસ્સ સમુચ્છેદનિરોધં દસ્સેતિ. **વુટ્ઠાનેના**તિ પરિવાસાદિવિનયકમ્મેન.

તેત્તિંસમૂલાનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘વિવાદાધિકરણસ્સ દ્વાદસ મૂલાની’’તિઆદિ. એકં મૂલન્તિ સમ્બન્ધો. **તાની**તિ તેત્તિંસ મૂલાનિ. **પરતો**તિ પરસ્મિં. ‘‘અટ્ઠારસ ભેદકરવત્થૂની’’તિઆદિના અધિકરણાનં સમુટ્ઠાનં દસ્સેતિ. ચત્તારિ સઙ્ઘકિચ્ચાનિ નિસ્સાય ઉપ્પજ્જતીતિ યોજના. ઇદન્તિ વત્થુ. **સત્તન્નં નિદાન**ન્તિ સત્તન્નં આપત્તિક્ખન્ધાનં પઞ્ઞત્તિટ્ઠાનસઙ્ખાતં નિદાનં. **એત્થા**તિ ઠાને. **પઞ્ઞત્તિં ન જાનાતી**તિ એત્થ ‘‘અનુપઞ્ઞત્તિં ન જાનાતી’’તિ વક્ખમાનત્તા પઠમપઞ્ઞત્તિ ગહેતબ્બાતિ આહ ‘‘પઠમપઞ્ઞત્તિં ન જાનાતી’’તિ. **અનુપઞ્ઞત્તી**તિ એત્થ અનુસદ્દો નઉપચ્છિન્નત્થોતિ આહ ‘‘પુનપ્પુનં પઞ્ઞત્તિં ન જાનાતી’’તિ. પચ્છાત્થોપિ યુજ્જતેવ પઠમપઞ્ઞત્તિતો પચ્છા પઞ્ઞત્તત્તા. **અનુસન્ધિવચનપથ**ન્તિ એત્થ અનુસન્ધીનં વસેન વચનપથન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કથાનુસન્ધિવિનિચ્છયાનુસન્ધિવસેન વત્થુ’’ન્તિ. **ઞત્તિકિચ્ચ**ન્તિ ઞત્તિયા કિચ્ચં . ઇમિના **ઞત્તિયા**તિ એત્થ સામ્યત્થે સામિવચનં. કરધાતુસમ્બન્ધે કરણવચનમ્પિ યુજ્જતેવ. **કરણ**ન્તિ એત્થ ચ યુપચ્ચયસ્સ કમ્મત્થભાવઞ્ચ દસ્સેતિ. ન કેવલં ઞત્તિકમ્મે એવ ઞત્તિકિચ્ચં ન જાનાતિ, અથ ખો ઞત્તિદુતિયઞત્તિચતુત્થકમ્મેસુપિ ન જાનાતીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઞત્તિદુતિયઞત્તિચતુત્થકમ્મેસૂ’’તિઆદિ. **પુબ્બે ઠપેતબ્બા**તિ ઞત્તિ નામ કમ્મવાચાય પુબ્બે ઠપેતબ્બાતિ ન જાનાતિ. ઇમિના નપુબ્બકુસલભાવં દસ્સેતિ. ‘‘પચ્છા’’તિ ઇમિના નઅપરકુસલભાવં દસ્સેતિ. **પિ**સદ્દેન પઠમનયં અપેક્ખતિ. ‘‘કાલં ન જાનાતી’’તિ ઇમિના **અકાલઞ્ઞૂ**તિ પદસ્સ વિગ્ગહવાક્યં દસ્સેતિ. કાલં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અનજ્ઝિટ્ઠો’’તિઆદિ.

‘‘ધુતઙ્ગે આનિસંસં અજાનિત્વા’’તિ ઇમિના મન્દમોમૂહાનં ફલં દસ્સેતિ. **પાપિચ્છો**તિ એત્થ પાપિચ્છો નામ પચ્ચયલાભસ્સ પત્થનાતિ આહ ‘‘પચ્ચયલાભં પત્થયમાનો’’તિ. કાયવિવેકો ચ ચિત્તવિવેકો ચ ઉપધિવિવેકો ચ **કાયચિત્તઉપધિવિવેકં**, સમાહારદ્વન્દો, પુબ્બપદેસુ ઉત્તરપદલોપો. **એતસ્સા**તિ આરઞ્ઞિકસ્સ. ઇમિના ઇમાય અત્થો **ઇદમત્થો**, સો એતસ્સત્થીતિ **ઇદમત્થી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **અપ્પિચ્છઞ્ઞેવા**તિઆદીસુ **એવ**સદ્દાનં છડ્ડેતબ્બત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ન અઞ્ઞં કિઞ્ચિ લોકામિસ’’ન્તિ.

નવવિધન્તિ દિવસવસેન તિવિધં, તથા કત્તબ્બાકારવસેન, તથા કારકવસેનાતિ નવવિધં ઉપોસથં.

કાયદુચ્ચરિતાદિ યસ્મા ન પસાદં સંવત્તેતિ, ન પસાદાય વા સંવત્તતિ, તસ્મા **અપાસાદિક**ન્તિ વુચ્ચતિ. તેન વુત્તં ‘‘અપાસાદિકન્તિ કાયદુચ્ચરિતાદિ અકુસલ’’ન્તિ. **વેલં અતિક્કમ્મા**તિ ભોજનાદિકાલં અતિક્કમિત્વા. ઇમિના

અતિવેલન્તિ એત્થ અતિસદ્દસ્સ અતિક્કમનત્થઞ્ચ ‘‘અતિવેલ’’ન્તિ પદસ્સ ‘‘વિહરતો’’તિ પદે કિરિયવિસેસનભાવઞ્ચ દસ્સેતિ. અપ્પં કાલન્તિ યોજના. અવતરણં **ઓતારો**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઓતરણ’’ન્તિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પઞ્ચકેસુ.

ઇતિ પઞ્ચકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો છક્કવારવણ્ણના

૩૨૬. છક્કેસુ એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **ઇતી**તિ એવં. ઇમા છ સામીચિયોતિ યોજના. **તત્થા**તિ છસુ આકારેસુ. **સતિસમ્મોસેના**તિ સતિયા વિપ્પવાસેન.

તત્થાતિ ચુદ્દસસુ પરમેસુ. **તતો**તિ છક્કતો. **એકં અપનેત્વા**તિ યંકિઞ્ચિ એકં અપનેત્વા. **સેસેસૂ**તિ છહિ પરમેહિ સેસેસુ અટ્ઠસુ પરમેસુ. **અઞ્ઞાનિપિ છક્કાની**તિ પઠમછક્કતો અઞ્ઞાનિપિ અટ્ઠ છક્કાનિ.

છ આપત્તિયોતિ તીણિ છક્કાનીતિ ‘‘છ આપત્તિયો’’તિ વુત્તાનિ તીણિ છક્કાનીતિ યોજના . વુત્તદ્વયં એકં કત્વા. **ન્હાને**તિ ન્હાનસિક્ખાપદે. **છક્કદ્વયન્તિ** આદાયસમાદાયવસેન છક્કદ્વયં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ છક્કેસુ.

ઇતિ છક્કવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો સત્તકવારવણ્ણના

૩૨૭. સત્તકેસુ છસુ સામીચીસુ પક્ખિપિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થેવા**તિ સમથક્ખન્ધકે એવ.

ચમ્પેય્યકેતિ ચમ્પેય્યક્ખન્ધકે. ‘‘**અસદ્ધમ્મા**’’તિ પદસ્સ ભેદનિસ્સિતતુલ્યનિસ્સિતસમાસં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અસતં ધમ્મા’’તિઆદિ. તત્થ ‘‘અસતં ધમ્મા’’તિ ઇમિના ભેદનિસ્સિતસમાસં દસ્સેતિ, ‘‘અસન્તો વા ધમ્મા’’તિ ઇમિના તુલ્યનિસ્સિતસમાસં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ સત્તકેસુ. સેસં સુવિઞ્ઞેય્યમેવ.

ઇતિ સત્તકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો અટ્ઠકવારવણ્ણના

૩૨૮. અટ્ઠકેસુ અટ્ઠાનિસંસાદીનં દેસનાકારદેસનટ્ઠાનાનિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ન મય’’ન્તિઆદિ. તત્થ ‘‘ન મયં… પે॰… કરિસ્સામા’’તિ ઇમિના દેસનાકારં દસ્સેતિ, ‘‘કોસમ્બકક્ખન્ધકે’’તિ ઇમિના દેસનટ્ઠાનં દસ્સેતિ. **તમ્પી**તિ દુતિયઅટ્ઠકમ્પિ.

તેરસકે વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. **કુલાનિ દૂસેતી**તિ એત્થ ‘‘દૂસેતી’’તિ કિરિયાપદસ્સ કરણં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પુપ્ફેન વા’’તિઆદિ. ઇમેહિ અટ્ઠહિ દૂસેતીતિ યોજના. ‘‘લાભેના’’તિઆદિના ‘‘**અટ્ઠહિ અસદ્ધમ્મેહી**’’તિ એત્થ અસદ્ધમ્મસરૂપં દસ્સેતિ. **સારાગો**તિ સંરાગો, ભુસં રજ્જનન્તિ અત્થો. **પટિવિરોધો**તિ દોસો. સો હિ યસ્મા અલાભાદીસુ પટિવિરુજ્ઝતિ, તસ્મા પટિવિરોધોતિ વુચ્ચતિ. **પાળિયન્તિ** વિનયપાળિયં.

પાણન્તિઆદિકા દ્વે ગાથાયો દ્વાદસક્ખરેન બન્ધિતા. પઠમગાથાય તતિયપાદે ચરિયસદ્દેન યુત્તત્તા એકક્ખરો અધિકો. અયં પનેત્થ યોજના – પાણં **ન હને** ન ઘાતેય્ય, આદિન્નઞ્ચ **ન આદિયે** ન ગણ્હેય્ય, **મુસા** વિતથવચનં **ન ભાસે** ન કથેય્ય, **મજ્જપો** મજ્જપાનં ન ચ સિયા, **અબ્રહ્મચરિયા** મેથુના વિરમેય્ય, રત્તિં વિકાલભોજનં ન ભુઞ્જેય્ય.

માલં ન ધારે ન ધારેય્ય, ગન્ધઞ્ચ ન આચરે, સન્થતે મઞ્ચે ચ છમાયઞ્ચ સયેથ. એતઞ્હિ ઉપોસથં અટ્ઠઙ્ગિકં ઉપોસથં ઇતિ દુક્ખન્તગુના બુદ્ધેન પકાસિતન્તિ આહુ પણ્ડિતાતિ.

સઙ્ઘભેદકેતિ સઙ્ઘભેદકક્ખન્ધકે. **તાસંયેવા**તિ ભિક્ખુનીનમેવ. ''ઉપાસિકા અટ્ઠ વરાનિ યાચતી''તિ એવં સામઞ્ઞવચનસ્સાપિ અત્થપકરણાદિના વિસેસવિસયો હોતીતિ આહ ''**વિસાખા**''તિ. સા હિ વિવિધા પુત્તનત્તુસઙ્ખાતા સાખા એતિસ્સાત્થીતિ **વિસાખા**તિ વુચ્ચતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ અટ્ઠકેસુ. સેસં સુવિઞ્ઞેય્યમેવ.

ઇતિ અટ્ઠકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો નવકવારવણ્ણના

૩૨૯. નવકેસુ **અચરીતિઆદીની**તિ આદિસદ્દેન ''ચરતિ, ચરિસ્સતી''તિઆદીનિ (દી॰ નિ॰ ૩.૩૪૦; અટ્ઠ॰ નિ॰ ૯.૨૯-૩૦) સઙ્ગણ્હાતિ. **તં કુતેત્થ લબ્ભા**તિ એત્થ **ત**ન્તિ અનત્થચરણં, કોપકરણં વા. **કુતો**તિ કેન કારણેન. **એત્થા**તિ એતસ્મિં અનત્થચરકપુગ્ગલે. **લબ્ભા**તિ લદ્ધા, સક્કા લદ્ધું ન લબ્ભા એવાતિ અત્થો. નવન્નં વા ભિક્ખૂનં કારણાતિ યોજના. **તણ્હ**ન્તિ દ્વીસુ એસનતણ્હાએસિતતણ્હાસુ એસનતણ્હં. **પટિચ્ચા**તિ આરબ્ભ. **પરિયેસના**તિ પુનપ્પુનં એસના. **લાભો**તિ રૂપાદિઆરમ્મણલાભો. **વિનિચ્છયો**તિ ઞાણતણ્હાદિટ્ઠિવિતક્કવસેન ચતુબ્બિધો વિનિચ્છયો. ચતુબ્બિધો હિ ધમ્મો ''એત્તકં મય્હં ભવિસ્સતી''તિઆદિના વિનિચ્છિનતિ અનેનાતિ વિનિચ્છયોતિ વુચ્ચતિ. **છન્દરાગો**તિ બલવરાગો. **અજ્ઝોસાન**ન્તિ ''અહં મમ''ન્તિ બલવસન્નિટ્ઠાનં, **પરિગ્ગહો**તિ તણ્હાદિટ્ઠિવસેન પરિચ્છિન્દિત્વા ગહણં. **મચ્છરિય**ન્તિ પરેસં સાધારણભાવસ્સ અસહનતા. **આરક્ખા**તિ દ્વારપિદહનમઞ્જૂસગોપનાદિવસેન આભુસો રક્ખનં. **આરક્ખાધિકરણન્તિ** આરક્ખકારણા, હેત્વત્થે ચેતં પચ્ચત્તવચનં. દણ્ડાદાનાદીસુ પરનિસેધનત્થં દણ્ડસ્સ આદાનં **દણ્ડાદાનં**. તથા એકતોધારાદિનો સત્થસ્સ આદાનં **સત્થાદાનં**. **કલહો**તિ કાયકલહોપિ વાચાકલહોપિ. **વિગ્ગહો**તિ વિરુદ્ધવસેન ગહણં. **વિવાદો**તિ વિરુદ્ધવસેન વદનં. ''તુવં તુવ''ન્તિ અનાદરવસેન વદનં **તુવંતુવં વાદો**, પેસુઞ્ઞવસેન વદનં **પેસુઞ્ઞવાદો**, મુસાવસેન વદનં **મુસાવાદો**, દણ્ડાદાનઞ્ચ સત્થાદાનઞ્ચ કલહો ચ વિગ્ગહો ચ વિવાદો ચ તુવંતુવંવાદો ચ પેસુઞ્ઞવાદો ચ મુસાવાદો ચ **દણ્ડાદાન...પે॰... મુસાવાદા**. **મુસાવાદા**તિ એત્થ **વાદ**સદ્દો ''તુવં તુવ''ન્તિ ચ ''પેસુઞ્ઞ''ન્તિ ચ એત્થાપિ યોજેતબ્બો. ''અહં સેય્યોહમસ્મી''તિ પવત્તમાનાદયોતિ યોજના. **અધિટ્ઠિતકાલતો પટ્ઠાય ન વિકપ્પેતબ્બાની**તિ અધિટ્ઠાનવિકપ્પનં એકતો ન કાતબ્બં, અધિટ્ઠિતે ન વિકપ્પેતબ્બન્તિ અધિપ્પાયો. પરિણતં લાભં પરિણામેતીતિ સમ્બન્ધો.

એતેસંયેવ દાનાનન્તિ એતેસંયેવ અધમ્મિકાનં દાનાનં. **સઙ્ઘસ્સ નિન્ન**ન્તિ સઙ્ઘસ્સ નતં, નામિતં વા લાભન્તિ સમ્બન્ધો. સઙ્ઘસ્સ નમતિ, નામિયતીતિ વા **નિન્નં**. **તેસંયેવા**તિ તેસંયેવ તિણ્ણં ધમ્મિકદાનાનં. તયો તયો દાનપટિગ્ગહપરિભોગે સમ્પિણ્ડેત્વા નવકો ગહેતબ્બો. **તત્થેવા**તિ સમથક્ખન્ધકે એવ. **ઓવાદવગ્ગસ્સા**તિ ભિક્ખુનોવાદવગ્ગસ્સ. **તત્થેવા**તિ ઓવાદવગ્ગસ્સ પઠમસિક્ખાપદે એવ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ નવકેસુ.

ઇતિ નવકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો દસકવારવણ્ણના

૩૩૦. દસકેસુ **અટ્ઠાને વા પના**તિ અકારણે વા પન. **તત્થા**તિ નવકેસુ. ''નત્થિ દિન્નન્તિઆદિવસેના''તિ આદિસદ્દેન ''નત્થિ યિટ્ઠં નત્થિ હુત''ન્તિઆદયો (ધ॰ સ॰ ૧૨૨૧; મ॰ નિ॰ ૯૪.૨૨૫; ૩.૯૧, ૧૧૬; સં॰ નિ॰ ૩.૨૧૦; અ॰ નિ॰ ૧૦.૧૭૬) નવ નત્થિકા સઙ્ગહેતબ્બા. **''સસ્સતો લોકોતિ આદિવસેના''**તિઆદિસદ્દેન (દી॰ નિ॰ ૧.૩૧; મ॰ નિ॰ ૧.૨૬૯) ''અસસ્સતો લોકો''તિઆદયો (મ॰ નિ॰ ૧.૨૬૯) નવ અન્તગ્ગાહિકે સઙ્ગણ્હાતિ. **વિપરીતા સમ્મત્તા**તિ દસહિ મિચ્છત્તેહિ વિપરીતા દસ સમ્મત્તા સમ્માદિટ્ઠિ સમ્માસઙ્કપ્પો સમ્માવાચા સમ્માકમ્મન્તો સમ્માઆજીવો સમ્માવાયામો સમ્માસતિ સમ્માસમાધિ સમ્માઞાણં સમ્માવિમુત્તીતિ.

દસ આદીનવા નિદ્દિટ્ઠાતિ સમ્બન્ધો. **ઉન્દૂરક્ખાયિત**ન્તિ મૂસિકેન ખાદિતં. એત્થ હિ ખેધાતુ ખાદનત્થો હોતિ. **અગ્ગિદડ્ઢ**ન્તિ અગ્ગિના દડ્ઢં. **એતેસૂ**તિ એતેસુ દસસુ પંસુકૂલેસુ. **ઉદકસાટિકં વા સંકચ્ચિકં વા**તિ ભિક્ખુનીનં ઉદકસાટિકં વા સંકચ્ચિકં વા. એત્થ **વા**સદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો.

પણ્ણસન્થારો તિણસન્થારેન સઙ્ગહિતો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ દસકેસુ.

ઇતિ દસકવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

એકુત્તરિકનયો એકાદસકવારવણ્ણના

૩૩૧. એકાદસકેસુ **તિણપાદુકા**તિ મુઞ્જપબ્બજેહિ અવસેસા તિણમયપાદુકા. **કટ્ઠપાદુકસઙ્ગહમેવા**તિ કટ્ઠપાદુકે સઙ્ગહં એવ. **તમ્બલોહમયેન વા દારુમયેન વા**તિ **વા**સદ્દો અનિયમવિકપ્પત્થો. **''નસિ અનિમિત્તા''**તિઆદયો ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૪૨૩) નિદ્દિટ્ઠા. **તે સબ્બે**તિ સબ્બે તે ગણ્ઠિકવિધા. **નગ્ગેના**તિ અચેલકેન. **તે સબ્બે**તિ સબ્બે તે અવન્દિયપુગ્ગલા. **પુબ્બે**તિ દસકે. **કમ્મવગ્ગે**તિ અવસાને કમ્મવગ્ગે.

સો ભિક્ખુ યં ન નિગચ્છેય્ય, એતં ન નિગતં અટ્ઠાનં અનવકાસોતિ યોજના. એવઞ્હિ સતિ **યં**સદ્દો કિરિયાપરામસનો હોતિ, અથ વા યં યેન કારણેન ન નિગચ્છેય્ય, એતં કારણં અટ્ઠાનન્તિ યોજના. અનધિગતં સમાધિન્તિ યોજના. **સદ્ધમ્માસ્સા**તિ સદ્ધમ્મા અસ્સ. અસ્સ અક્કોસકપરિભાસકસ્સ ભિક્ખુસ્સ સદ્ધમ્મા ન વોદાયન્તિ ન પરિયોદપેન્તીતિ અત્થો. **રોગાતઙ્ક**ન્તિ રોગસઙ્ખાતં આતઙ્કં. **નિરયં ઉપપજ્જતી**તિ નિરયમ્હિ ઉપપજ્જતિ. **''ઉપપજ્જતી''**તિ એત્થ ઉપઇતિ કમ્મપ્પવચનીયઉપસગ્ગેન યુત્તત્તા ''નિરય''ન્તિ એત્થ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનં દટ્ઠબ્બં. **એત્થ** એતસ્મિં અઙ્ગુત્તરપાળિયં (અ॰ નિ॰ ૧૧.૬).

આસેવિતાયાતિ એત્થ આત્યૂપસગ્ગો આદિકમ્મત્થોતિ આહ ''આદિતો પટ્ઠાય સેવિતાયા''તિ. ''નિપ્ફાદિતાયા''તિઇમિના **ભાવિતાયા**તિ એત્થ ભૂસદ્દો સત્તત્થોતિ દસ્સેતિ, ''વડ્ઢિતાયા''તિ ઇમિના વડ્ઢનત્થોતિ દસ્સેતિ. **બહુલીકતાયા**તિ એત્થ બહુલં નામ અત્થતો પુનપ્પુનન્તિ આહ ''પુનપ્પુનં કતાયા''તિ. **સુયુત્તયાનસદિસાયા**તિ સુટ્ઠુ યુત્તેન યાનેન સદિસાય. ઇમિના **યાનીકતાયા**તિ એત્થ ન યંકિઞ્ચિ યાનં વિય કતં હોતિ, અથ ખો ઇચ્છિતિચ્છિતક્ખણે આરોહનીયત્તા સુયુત્તયાનં વિય કતં હોતીતિ દસ્સેતિ. યથા કરિયમાને પતિટ્ઠા હોતીતિ યોજના. **વત્થુકતાયા**તિ એત્થ વત્થુસદ્દો પતિટ્ઠત્થોતિ દસ્સેતિ. વસતિ પતિટ્ઠહતિ એત્થાતિ **વત્થૂ**તિ

વચનત્થો કાતબ્બો. **અનુટ્ઠિતાયા**તિ એત્થ **અનુ**સદ્દો નઉપચ્છિન્નત્થો, ઠાધાતુ ઉપ્પજ્જનત્થોતિ દસ્સેન્તો આહ ''અનુ અનુ પવત્તિતાયા''તિ. ''સમન્તતો''તિ ઇમિના **પરિચિતાયા**તિ એત્થ **પરિ**સદ્દો સમન્તત્થોતિ દસ્સેતિ. ''અભિવડ્ઢિતાયા''તિ ઇમિના **ચિ**ધાતુ વડ્ઢનત્થોતિ દસ્સેતિ. **સમારદ્ધાયા**તિ પરિપુણ્ણં આરાધિતાય. **રાધ**ધાતુ હિ સાધનત્થો હોતિ. ''વસીભાવં ઉપનીતાયા''તિ ઇમિના તદત્થં અધિપ્પાયેન દસ્સેતિ. **''ન પાપકં સુપિનં પસ્સતી''**તિ વચનસ્સ અત્થાપત્તિનયં દસ્સેન્તો આહ ''ભદ્રકં પના''તિઆદિ. **વુદ્ધિકારણભૂત**ન્તિ વુદ્ધિયા કારણભૂતં સુપિનન્તિ સમ્બન્ધો. **દેવતા રક્ખન્તી**તિ એત્થ સામઞ્ઞતો વુત્તેપિ આરક્ખદેવતાયેવ ગહેતબ્બાતિ આહ ''આરક્ખદેવતા''તિ. આરક્ખદેવતા નામ ભુમ્મદેવાદયો. **ખિપ્પ**ન્તિ ભાવનપુંસકં. ઇમિના **તુવટં ચિત્ત**ન્તિ એત્થ તુવટસદ્દો ખિપ્પપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **ઉત્તરિમપ્પટિવિજ્ઝન્તો**તિ એત્થ ''ઉત્તરિ''ન્તિ પદસ્સ અવધિપેક્ખત્તા તસ્સ અવધિ ચ ઉત્તરિસદ્દસ્સ ઇધ અરહત્તવાચકભાવઞ્ચ વિધધાતુયા સચ્છિકરણત્થઞ્ચ દસ્સેન્તો આહ **''મેત્તાઝાનતો''**તિઆદિ. તત્થ ''મેત્તાઝાનતો''તિ ઇમિના અવધિં દસ્સેતિ, ''અરહત્ત''ન્તિ ઇમિના ''ઉત્તરિ''ન્તિ પદસ્સ સરૂપત્થં દસ્સેતિ, ''અસચ્છિકરોન્તો''તિ ઇમિના વિધધાતુયા સચ્છિકરણત્થં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ એકાદસકેસુ.

ઇતિ એકાદસકવારવણ્ણનાપરિયોસાનાય

એકુત્તરિકવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

ઉપોસથાદિપુચ્છાવિસ્સજ્જના

૩૩૨. વિસ્સજ્જને એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. કાયસામગ્ગી આદિ નામાતિ યોજના. **ઓસારણકિરિયા**તિ કથનકિરિયા. **છન્દપવારણં આહરિત્વા**તિ છન્દઞ્ચ પવારણઞ્ચ આહરિત્વા. **પવારણાકથા**તિ ''સઙ્ઘં ભન્તે પવારેમી''તિઆદિકા (મહાવ॰ ૨૧૦) પવારણાકથા. તજ્જનીયકમ્માદીસુ વત્થુ નામ કિં? પુગ્ગલો નામ કોતિ આહ ''વત્થુ નામા''તિઆદિ. તત્થ **યેન વત્થુના**તિ ભણ્ડનકારકાદિના યેન વત્થુના કરણભૂતેન, હેતુભૂતેન વા . **યેના**તિ પુગ્ગલેન કત્તુભૂતેન, કતન્તિ સમ્બન્ધો. ''તસ્સા તસ્સા કમ્મવાચાયા''તિ પદં ''અવસાનવચન''ન્તિ પદે અવયવિસમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ વિસ્સજ્જનેસુ.

ઇતિ ઉપોસથાદિપુચ્છાવિસ્સજ્જનવણ્ણનાય યોજના

સમત્તા.

અત્થવસપકરણવણ્ણના

૩૩૪. **અત્થવસપકરણે**તિ અવયવિઆધારો. **દસ અત્થવસેતિઆદીસૂ**તિ અવયવાધારો. **ય**ન્તિ વચનં. **ઉપરિમં ઉપરિમં પદ**ન્તિ ''સઙ્ઘફાસુતાયા''તિઆદિકં ઉત્તરુત્તરિ વુત્તં પદં. **હેટ્ઠિમસ્સ હેટ્ઠિમસ્સ પદસ્સા**તિ ''સઙ્ઘસુટ્ઠુતાયા''તિઆદિકસ્સ અધો અધો વુત્તસ્સ પદસ્સ.

યદેતં પદસતં વુત્તન્તિ યોજના. **તત્થા**તિ તસ્મિં પદસતે, નિદ્ધારણે ભુમ્મં, **અત્થસત**ન્તિ અભિધેય્યસતં. **ધમ્મસત**ન્તિઅભિધાનસતં, પાળિસતન્તિ અત્થો. ''અત્થસતં ધમ્મસત''ન્તિ પદાનં અત્થન્તરવિકપ્પં દસ્સેન્તો

આહ "**અથ વા**"તિઆદિ. તત્થ યે દસ અત્થવસે પટિચ્ચ પઞ્ઞત્તં, તેસં દસઅત્થવસાનન્તિ યોજના, યે દસ અત્થવસે પુબ્બે વણ્ણિતા, તેસં દસઅત્થવસાનન્તિ યોજના. પઠમપારાજિકવણ્ણનાયં (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.૩૯) વણ્ણિતાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ''સઙ્ઘસુટ્ઠુતાયા''તિઆદિપાઠે. **સુટ્ઠુ દેવા**તિ સુટ્ઠુ મહારાજ. હિ યસ્મા આણાબલભોગબલઇસ્સરિયબલેહિ દિબ્બતિ, તસ્મા **દેવો**તિ વુચ્ચતિ. **યો ચા**તિ ગહટ્ઠો વા પબ્બજિતો વા, સમ્પટિચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્મા**તિ યસ્મા હિતાય સુખાય હોતિ, તસ્મા. આનિસંસં દસ્સેત્વા પઞ્ઞપેસ્સામીતિ સમ્બન્ધો. અભિભવિત્વા ન પઞ્ઞપેસ્સામીતિ યોજના. **ઇધા**તિ અત્થવસપકરણે. **તદત્થજોતકાનન્તિ** સોયેવ અત્થો તદત્થો, તસ્સ જોતકા તદત્થજોતકા, તેસં. ઇદાનિ વેદિતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. અત્થં જોતેન્તીતિ **અત્થજોતકા,** સદ્દા. નીહરિત્વા, નિયમેત્વા વા અત્થો વુચ્ચતે ઇમાહિ સદ્દપઞ્ઞત્તીહીતિ **નિરુત્તિયો**.

અત્થસતન્તિ ગાથાયં અત્થવસે પકરણે અત્થસતં વેદિતબ્બન્તિઆદિના યોજના કાતબ્બા. **ઇતિ હી**તિ ઇતિ એવ. **હિ**સદ્દો હિ એવસદ્દત્થો. **ઇદ**ન્તિ ''અત્થસત''ન્તિઆદિવચનં, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **એત**ન્તિ યથાવુત્તં અત્થં પટિચ્ચાતિ સમ્બન્ધો.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

મહાવગ્ગવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

પઠમગાથાસઙ્ગણિકં

સત્તનગરેસુ પઞ્ઞત્તસિક્ખાપદવણ્ણના

૩૩૫. એકંસન્તિ એત્થ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનન્તિ આહ ''એકસ્મિં અંસે''તિ. **દસનખસમોધાનસમુજ્જલ**ન્તિ દસન્નં નખાનં સમૂહેન સુટ્ઠુ ઉજ્જલં. એત્થ ''સમુજ્જલ''ન્તિ ઇમિના **અઞ્જલિ**ન્તિ પદસ્સ આદરેન, અભિમુખં વા જલતિ દિબ્બતીતિ અઞ્જલીતિ અત્થં દસ્સેતિ. **આસીસમાનરૂપોવા**તિ એત્થ આસીસમાનરૂપો એવાતિ અત્થં પટિક્ખિપન્તો આહ ''પચ્ચાસીસમાનરૂપો વિયા''તિ. એત્થ ''વિયા''તિ ઇમિના ''આસીસમાનો ઇવા''તિ પદવિભાગં કત્વા **ઇવ**સદ્દો ઉપમત્થજોતકોતિ દસ્સેતિ. **કિસ્સા**તિ એત્થ કરણત્થે છટ્ઠીવિભત્તિ હોતીતિ આહ ''કેન કારણેના''તિ. **ઇધા**તિ મમ નિસિન્નટ્ઠાનં. ''આગતો''તિ ઇમિના **ઇધમાગતો**તિ એત્થ મકારો પદસન્ધિકરમત્તોતિ દસ્સેતિ. **અસ્સા**તિ ઉપાલિસ્સ વિસ્સજ્જેસીતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પઞ્હેસુ. **ઇતી**તિ એવં.

તત્થાતિ વિસ્સજ્જને. **ભદ્દકો તે ઉમ્મઙ્ગો**તિ એત્થ **ઉમ્મઙ્ગ**સદ્દો પઞ્હવાચકોતિ આહ ''ભદ્દકા તે પઞ્હા''તિ. તત્થ **તે**તિ તવ. કસ્મા પઞ્હા ''ઉમ્મઙ્ગો''તિ વુચ્ચતીતિ આહ ''પઞ્ઞા હી''તિઆદિ. **હિ** યસ્મા ઉમ્મઙ્ગોતિ વુચ્ચતિ, તસ્મા પઞ્હા ઉમ્મઙ્ગો નામાતિ યોજના. ''ઉમ્મુજ્જિત્વા ઠિતત્તા''તિ ઇમિના ઉમ્મુજ્જતીતિ **ઉમ્મઙ્ગો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. મુજધાતુ ઉકારસ્સ અકારો, અવિજ્જન્ધકારસઙ્ખાતા ઉદકતો ઉમ્મુજ્જતીતિ અત્થો. "**તગ્ઘા**"તિ નિપાતસ્સ તસ્મા કારણાતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ "**યસ્મા**"તિઆદિ. ''સમ્પટિચ્છનત્થે''તિ ઇમિના તગ્ઘસદ્દો સાધુઅત્થોતિ દસ્સેતિ, તગ્ઘ સાધૂતિ અત્થો. **તીણિયેવા**તિ ''સમાદહિત્વા વિસિબ્બેન્તી''તિ એકં, ''સામિસેના''તિ એકં, ''સસિત્થક''ન્તિ એકન્તિ ઇમાનિ તીણિયેવ.

ચતુવિપત્તિવણ્ણના

૩૩૬. યં તં પુચ્છિમ્હાતિ એત્થ નિગ્ગહિતતો પરં અકારલોપોતિ આહ ‘‘યં તં અપુચ્છિમ્હા’’તિ . તત્થ **યન્તિ** પઞ્હં. **તન્તિ** તુવં. ‘‘ત્વ’’ન્તિપિ પાઠો, અયમેવત્થો. **તં તદેવા**તિ તં તં એવ પઞ્હં. **અઞ્ઞથા**તિ અઞ્ઞં આકારં.

યે દુક્કુલ્લા સા સીલવિપત્તીતિ એત્થ નનુ સીલવિપત્તિં પુચ્છન્તો પઞ્હો નત્થિ, કસ્મા પન ‘‘સા સીલવિપત્તી’’તિ વિસ્સજ્જનં વુત્તન્તિ આહ ‘‘કિઞ્ચાપી’’તિઆદિ. **એતન્તિ** ‘‘યે દુક્કુલ્લા સા સીલવિપત્તી’’તિ વચનં. તમેવત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘ચતૂસુ હી’’તિઆદિ. **વત્વા**તિ સંખેપેન વત્વા.

તિસ્સન્નં વિપત્તીનન્તિ સીલવિપત્તિતો અવસેસાનં તિસ્સન્નં વિપત્તીનં. **તત્થા**તિ ‘‘થુલ્લચ્ચય’’ન્તિઆદિવચને.

‘‘અબ્ભાચિક્ખન્તી’’તિ પદસ્સ કત્તારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘વદન્તા’’તિ. ‘‘તથાહ’’ન્તિઆદિના વદનાકારં દસ્સેતિ.

‘‘અયં છહી’’તિ ઇમિના **અયં સા**તિ એત્થ **સા**સદ્દો પદાલઙ્કારોતિ દસ્સેતિ. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન ‘‘થુલ્લચ્ચય’’ન્તિઆદિવચનમત્તેન. વિસ્સજ્જિતં હોતીતિ સમ્બન્ધો.

છેદનકાદિવણ્ણના

૩૩૭. કતિ છેદનકાનીતિઆદિપુચ્છાનં અનુસન્ધિપુચ્છાભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘**યસ્મા પના**’’તિઆદિ. પુચ્છા હિ અનુસન્ધિઅનનુસન્ધિવસેન દુવિધા. તત્થ વિસ્સજ્જનેન અનુસન્ધિવસેન પુચ્છા **અનુસન્ધિપુચ્છા** નામ, વિસ્સજ્જનમનપેક્ખિત્વા યથાકામપુચ્છા **અનનુસન્ધિપુચ્છા** નામ. તાસં વિત્થારો નેત્તિઅટ્ઠકથાદીસુ ગહેતબ્બો. ઇધાપિ ‘‘એકાદસ યાવતતિયકા’’તિ વિસ્સજ્જનેન અનુસન્ધાનત્તા અનુસન્ધિપુચ્છા નામ. યસ્મા પન વિસ્સજ્જિતોતિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ખાવસેના**તિ એકાદસા’’તિ સઙ્ખાય સત્તિયા, આયત્તેન વા. **સઙ્ખાનુસન્ધિવસેનેવા**તિ ‘‘કતી’’તિ સઙ્ખાય અનુસન્ધિવસેન એવ. **તેસન્તિ** પઞ્હાનં. **તત્થા**તિ ‘‘છ છેદનકાની’’તિઆદિપાઠે. **ઇદમેવા**તિ ઇદં એવ વચનં. **અપુબ્બન્તિ** પુબ્બે ન વુત્તં, અપોરાણં નવન્તિ અત્થો. **યં પનેતન્તિ** યં પન એતં વચનં. ‘‘સોળસા’’તિ ઇમિના **સોદસા**તિ એત્થ દકારસ્સ ળકારં કત્વા ‘‘સોળસા’’તિ પાઠોપિ યુજ્જતીતિ દસ્સેતિ. **જાનન્તિ પઞ્ઞત્તા**તિ એત્થ ‘‘એવં વત્વા’’તિ પાઠસેસં અજ્ઝાહરિત્વા યોજેતબ્બભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘જાન’’ન્તિ એવં વત્વા પઞ્ઞત્તા’’તિ. **તે**તિ ‘‘જાન’’ન્તિ પઞ્ઞત્તા સિક્ખાપદાતિ અત્થો. **એવન્તિ** વક્ખમાનનયેન. **પવિસેય્યાતી**તિ એત્થ **ઇતિ**સદ્દો પરિસમાનત્થો. ઇતિ વેદિતબ્બોતિ યોજના.

અસાધારણાદિવણ્ણના

૩૩૮. પુરિમ પઞ્હન્તિ ‘‘કતિ છેદનકાની’’તિઆદિપઞ્હાનં પુરે વુત્તં પઞ્હં. **તત્થા**તિ ‘‘વીસં દ્વે સતાની’’તિઆદિપાઠે. ‘‘**દ્વેઅનિયતેહી**’’તિ પદસ્સ અસમાહારદિગુવાક્યં દસ્સેન્તો આહ ‘‘દ્વીહિ અનિયતેહી’’તિ. ‘‘**સદ્ધિ**’’ન્તિ ઇમિના સહાદિયોગે કરણવચનન્તિ દસ્સેતિ.

ગાથાયં ‘‘ધોવનઞ્ચ સિક્ખાપદ’’ન્તિઆદિના યોજના કાતબ્બા. **દ્વે લોમા**તિ દ્વે એળકલોમસિક્ખાપદાનિ.

‘‘**સકલો**’’તિઆદિકાય અટ્ઠતેય્યગાથાય યોજના સુવિઞ્ઞેય્યાવ.

સઙ્ઘમ્હા દસ નિસ્સરેતિ એત્થ ‘‘સઙ્ઘમ્હા નિસ્સારીયતી’’તિ (પાચિ॰ ૬૮૦, ૭૩૦) એવં વુત્તા દસાતિ યોજનાનયં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સઙ્ઘમ્હા નિસ્સારીયતી’’તિઆદિ. **તત્થા**તિ ભિક્ખુનિવિભઙ્ગે. **તથા**તિ યથા ખુદ્દકા, તથાતિ અત્થો. **ઇતી**તિ એવં.

તેસન્તિ પારાજિકાનં. કણ્હસપ્પાદયો દુરાસદા વિય દુરાસદા હોન્તીતિ યોજના. ‘‘**દુરૂપગમના**તિ ઇમિના સદધાતુયા ગત્યત્થં દસ્સેતિ. **દુરાસજ્જના**તિ દુક્ખેન આસજ્જિતબ્બા, આસજ્જિતું ન સુકરાતિ અત્થો. **સમૂપમા**તિ સમઉપમા. સમૂપમાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘**યથા**’’તિઆદિ.

સાધારણન્તિ અટ્ઠહિ પારાજિકેહિ સાધારણં. એકેકસ્સ પારાજિકસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **અવિરૂળ્હી ભવન્તિ તે**તિ એત્થ ઉપમાનોપમેય્યાનં પાકટભાવં કત્વા યોજનાનયં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યથા એતે’’તિઆદિ. **અવિરૂળ્હિધમ્મા**તિ અવિરૂળ્હીસભાવા. **પકતિસીલભાવેના**તિ પકતિયા સીલવન્તભાવેન, ‘‘**પકતિસીલાભાવેના**’’તિપિ પાઠો, પકતિસીલસ્સ અભાવેન, અભાવહેતૂતિ અત્થો. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન ‘‘અટ્ઠેવ પારાજિકા’’તિઆદિવચનમત્તેન, દસ્સિતં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **વિભત્તિયો**તિ પારાજિકાદિવસેન વિભજિતબ્બાતિ વિભત્તિયોતિ. **તત્થા**તિ ‘‘તેવીસતિ સઙ્ઘાદિસેસા’’તિઆદિપાઠે . **સબ્બસઙ્ગાહિકવચન**ન્તિ સબ્બેસં તિણ્ણં સમથાનં, સબ્બાસં વા આપત્તીનં સમથાનં સઙ્ગાહિકવચનં. ‘‘**દ્વીહિ સમથેહી**’’તિ સમ્મુખાવિનયેન ચ પટિઞ્ઞાતકરણેન ચાતિ દ્વીહિ સમથેહિ.

એતન્તિ ‘‘દ્વે ઉપોસથા દ્વે પવારણા’’તિ વચનં. **વિભજના**નીતિ વિભજિતબ્બાનં વિભજનકિરિયાય અવિનાભાવતો ભાવવસેન વુત્તં, તસ્મા વિભજિતબ્બાતિ **વિભત્તિયો**તિ વચનત્થો કાતબ્બો. અપરાપિ ઇમા વિભત્તિયો હોન્તીતિ યોજના. હેટ્ઠા વુત્તસ્સ ‘‘વિભત્તિમત્તદસ્સનેનેવ ચેતં વુત્તં, ન સમથેહિ વૂપસમનવસેના’’તિ વચનસ્સ અત્થનયતો અઞ્ઞં અત્થનયં દસ્સેન્તો આહ ‘‘**અથવા**’’તિઆદિ, ‘‘ઇમાપિ વિભત્તિયો’’તિ પદં ‘‘નિસ્સાયા’’તિ પદે અવુત્તકમ્મં . નિસ્સાય આપજ્જન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તા**તિ આપત્તિયો. **વુત્તપ્પકારેહેવા**તિ તીહિ સમથેહીતિ વુત્તપકારેહેવ. **તંમૂલિકાન**ન્તિ તે એવ ઉપોસથાદયો મૂલમેતાસન્તિ તંમૂલિકા, તાસં. ઇમિના કારિયૂપચારેન વુત્તનયં દસ્સેતિ. **તા વિભત્તિયો**તિ ઉપોસથાદિવિભત્તિયો.

પારાજિકાદિઆપત્તિવણ્ણના

૩૩૯. એવં વિસ્સજ્જેત્વાતિ સમ્બન્ધો. યદિદં આપત્તિપારાજિકં નામાતિ યોજના. **આપત્તિપારાજિક**ન્તિ આપત્તિસઙ્ખાતં પારાજિકં. ‘‘પરાજયમાપન્નો’’તિ ઇમિના સાસનતો પુગ્ગલં પરાજેતીતિ **પારાજિક**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ણ્યપચ્ચયો હેતુકત્વત્થવાચકો, યકારસ્સ કકારો. **ચુતો**તિ ચવકો. **પરદ્ધો**તિ વિરદ્ધો. **ભટ્ઠો**તિ પતિતો. **નિરઙ્કતો**તિ સઙ્ઘમ્હા અપસારિતો. **અનીહતે તસ્મિં પુગ્ગલે**તિ તસ્મિં પુગ્ગલે સઙ્ઘમ્હા નીહરિત્વા ન હરિતે, અનપનીતેતિ અત્થો. ‘‘ઉપોસથપવારણાદિભેદો’’તિ ઇમિના સંવાસસરૂપં દસ્સેતિ. બ્યઞ્જને આદરમકત્વા ‘‘એતં આપત્તી’’તિ વુત્તં. **અયં હી**તિ અયં એવં વક્ખમાનો. **એત્થા**તિ ગાથાયં. **તેન તસ્મા**તિ એત્થ ‘‘તસ્મા’’તિ પદેન ‘‘તેના’’તિ પદસ્સ કારણત્થં દસ્સેતિ.

એત્થાતિ દુતિયગાથાયં. આદિમ્હિ ચેવ ઇચ્છિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. **એત્થા**તિ પરિવાસદાનાદીસુ ચતૂસુ કમ્મેસુ. ‘‘સઙ્ઘો’’તિઆદિવચનત્થો તિપદભિન્નાધિકરણબાહિરત્થસમાસો હોતિ, ચેવસદ્દચસદ્દેહિ આદિસેસપદાનં ઉભયપદત્થપધાનભાવં દસ્સેતિ, ‘‘ઇચ્છિતબ્બો’’તિ પદં કારકાનં કિરિયાપેક્ખત્તા કિરિયત્થાય પક્ખિત્તં. **અસ્સા**તિ આપત્તિયા, ઇમિના અઞ્ઞપદં દસ્સેતિ. ઇચ્છિતબ્બત્થે અપચ્ચયં કત્વા તદ્ધિતન્તિપિ વદન્તિ.

લહુકનયો પનેસ. અયં પનેત્થ ગરુકનયો – આદિ ચ સેસો ચ **આદિસેસા**, સઙ્ઘો આદિસેસેસુ અસ્સા ઇચ્છિતબ્બોતિ **સઙ્ઘાદિસેસો**તિ.

અનેકંસિકતં પદન્તિ એત્થ **પદ**ન્તિ સિક્ખાપદં. અનેકંસેન કતં **અનેકંસિકત**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘યસ્મા ઇદં સિક્ખાપદં અનેકંસેન કત’’ન્તિ. યસ્મા કતં, તસ્મા અનિયતોતિ પવુચ્ચતીતિ યોજના. **તત્થા**તિ અનિયતે. **યત્થા**તિ સિક્ખાપદે. **સોપી**તિ સિક્ખાપદધમ્મોપિ.

અચ્ચયેસૂતિ દોસેસુ. તે હિ નિદ્દોસં અતિક્કમ્મ અયન્તિ ગચ્છન્તિ પવત્તન્તીતિ **અચ્ચયા**તિ વુચ્ચન્તિ. **તેના**તિ અચ્ચયેન. **થૂલો**તિ ઓળારિકો. ‘‘થૂલત્તા’’તિ ઇમિના ‘‘**તેનેત**’’ન્તિ એત્થ તેનસદ્દસ્સ કારણત્થં દસ્સેતિ. અચ્ચયસ્સ થૂલત્તાતિ સમ્બન્ધો. **એત**ન્તિ આપત્તિધમ્મં. ઇમાય ગાથાય અઞ્ઞેસં લહુકાપત્તીનં થૂલો અચ્ચયો **થુલ્લચ્ચયો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. દ્વેભાવે સતિ સંયોગપરત્તા રસ્સો હોતીતિ દટ્ઠબ્બં.

‘‘નિસ્સજ્જિત્વા દેસેતબ્બતો’’તિ ઇમિના નિસ્સજ્જનં **નિસ્સગ્ગો**, આપત્તિદેસનતો પુબ્બભાગે કત્તબ્બસ્સ વિનયકમ્મસ્સેતમધિવચનં, સો એતસ્સત્થીતિ **નિસ્સગ્ગિય**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

કુસલધમ્મસદ્દેન કુસલચિત્તમેવ ગહેતબ્બન્તિ આહ ‘‘કુસલધમ્મસઙ્ખાતં કુસલચિત્ત’’ન્તિ. ‘‘કુસલચિત્તં પાતેતી’’તિ ઇમિના ચિત્તં પાતેતીતિ **પાચિત્તિય**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ ‘‘ચિત્તપાતિય’’ન્તિ વત્તબ્બે પદવિપરિયાયં કત્વા, તકારસ્સ ચ લોપં કત્વા ‘‘પાચિત્તિય’’ન્તિ વુત્તં. અચિન્તેય્યો હિ પાળિનયો. ણ્યપચ્ચયો હેતુકત્વત્થવાચકો. નનુ ‘‘પાતેતિ કુસલં ધમ્મ’’ન્તિ ઇમિનાવ ‘‘પાચિત્તિય’’ન્તિ પદસ્સ નિબ્બચનં સિદ્ધં, કસ્મા પન ‘‘અપરજ્ઝતિ ચિત્તસમ્મોહનટ્ઠાન’’ન્તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘યં પના’’તિઆદિ. યસ્મા હોતીતિ સમ્બન્ધો.

પાટિદેસનીયાસુ નિબ્બચનમેવ અદસ્સેત્વા કસ્મા ‘‘ભિક્ખુ અઞ્ઞાતકો સન્તો’’તિઆદિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘વુત્તગારય્હભાવકારણદસ્સનત્થમેવા’’તિ. ‘‘પટિદેસેતબ્બતો’’તિ ઇમિના અઞ્ઞાપત્તિદેસનાનયતો ‘‘ગારય્હ’’ન્તિઆદિના પટિ વિસું વત્વા દેસેતબ્બાતિ **પાટિદેસનીયા**તિ નિબ્બચનં દસ્સેતિ.

દુક્કટન્તિ એત્થ દુસદ્દો દુટ્ઠુઅત્થો ચ વિરૂપત્થો ચ હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘દુટ્ઠુ કતં, વિરૂપં વા કત’’ન્તિ. **ત**ન્તિ કમ્મં. **તં પનેત**ન્તિ દુક્કટં, ખલિતન્તિ સમ્બન્ધો. **અસ્સા**તિ દુક્કટસ્સ. તસ્સત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. **હી**તિ વિત્થારો. યં પાપન્તિ યોજના. **યદી**તિ અથ. **યદિ**સદ્દો હિ અથપરિયાયો. **ઇદમ્પી**તિ ઇદમ્પિ કમ્મં, પાપન્તિ સમ્બન્ધો.

‘‘લપિત’’ન્તિ ઇમિના **દુરાભટ્ઠ**ન્તિ એત્થ ભાસધાતુયા કથનત્થં દસ્સેતિ. **ય**ન્તિ વચનં. **કિઞ્ચ ભિય્યો**તિ તતો અતિરેકં કથેતબ્બવચનં કિઞ્ચાતિ અત્થો. **સંકિલિટ્ઠઞ્ચ યં પદ**ન્તિ એત્થ ચકારો પિસદ્દત્થો ‘‘પદ’’ન્તિ એત્થ યોજેતબ્બો, **યં**સદ્દો કારણત્થોતિ આહ ‘‘સંકિલિટ્ઠં યસ્મા તમ્પિ પદ’’ન્તિ. **તમ્પિ પદ**ન્તિ તમ્પિ વચનં. **પદ**સદ્દો હિ વચનવાચકો. તમ્પિ વચનં યસ્મા સંકિલિટ્ઠં હોતીતિ યોજના. કથં સંકિલિટ્ઠં હોતીતિ યોજના. ‘‘યસ્મા’’તિ પદેન **યં**સદ્દો કારણત્થોતિ દસ્સેતિ. **ન**ન્તિ પદં. ‘‘**એતં ઇતિ વુચ્ચતી**’’તિ સંવણ્ણેતબ્બપદં. ‘‘દુબ્ભાસિતન્તિ એતં વુચ્ચતી’’તિ સંવણ્ણનાપદં. **એત**ન્તિ એતં પદં, એતં વચનન્તિ અત્થો.

એત્થાતિ સેખિયગાથાય. **ઇદ**ન્તિ આપત્તીનં નિબ્બચનદીપકં વચનં, વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. કસ્સ દીપનત્થં વુત્તન્તિ આહ ''સઙ્ગહિતસ્સ અત્થસ્સ દીપનત્થ''ન્તિ.

તત્થાતિ ''છન્નમતિવસ્સતી''તિઆદિવચને. **ગેહ**ન્તિ પકતિગેહં. ઇદં પન ગેહન્તિ યોજના. વિત્થારેન્તો આહ ''મૂલાપત્તિઞ્હી''તિઆદિ. ''અવિવટ''ન્તિ વત્વા તસ્સત્થં દસ્સેતું વુત્તં ''સુચ્છન્ન''ન્તિ. **વિવટ**ન્તિ અચ્છન્નં. નાતિવસ્સનભાવં વિત્થારેન્તો આહ ''મૂલાપત્તિઞ્હી''તિઆદિ. વિવરન્તો ભિક્ખુ નાપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **સુદ્ધન્તે**તિ સુદ્ધકોટ્ઠાસે. ''તસ્મા''તિ ચ ''તેના''તિ ચ યેભુય્યેન અત્થતો એકં, તસ્મા વુત્તં ''તેન કારણેના''તિ. **એવઞ્ચેતં વિવટ**ન્તિ એવં એતં છન્નં ચે વિવટન્તિ યોજના.

પરિપાતિયમાનાનન્તિ અભિભૂયમાનાનં. ''રુક્ખાદિગહનં અરઞ્ઞ''ન્તિ ઇમિના **પવન**ન્તિ પદસ્સ અરઞ્ઞપરિયાયતં દસ્સેતિ. ગતિસદ્દસ્સ ભવભેદાદિઅત્થં પટિક્ખિપિત્વા પટિસ્સરણત્થે હોતીતિ દસ્સેન્તો આહ ''પટિસ્સરણં હોતી''તિ. **ત**ન્તિ પવનં. **તે**તિ મિગા. ''**અસ્સસન્તી**''તિ પદેન ''પસ્સસન્તી''તિ અત્થોપિ ગહેતબ્બો અવિનાભાવતો, આનાપાનં કરોન્તીતિ અત્થો. **આકાસો**તિ અજટાકાસો. **પક્ખીન**ન્તિ વિહઙ્ગમાનં. ''સબ્બેસં સઙ્ખતધમ્માન''ન્તિ ઇમિના **ધમ્માન**ન્તિ એત્થ સઙ્ખતધમ્મોયેવ ગહેતબ્બોતિ દસ્સેતિ. ''વિનાસોવા''તિ ઇમિના **વિભવ**સદ્દો વિનાસવાચકોતિ દસ્સેતિ. **તેસ**ન્તિ સબ્બેસમ્પિ સઙ્ખતધમ્માનં. **ગતી**તિ પતિટ્ઠા. કસ્મા વિભવો ધમ્માનં ગતિ હોતીતિ આહ ''ન હી''તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા. **તે**તિ સબ્બેપિ સઙ્ખતધમ્મા. **વિનાસ**ન્તિ વિભવં. **સુચિરમ્પી**તિ અસીતિવસ્સાદિકાલમ્પિ. **નિબ્બાનં અરહતો ગતી**તિ સંવણ્ણેતબ્બપદં. ''ખીણાસવસ્સા''તિ ઇમિના **અરહતો**તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ''અનુપાદિસેસનિબ્બાનધાતૂ''તિ ઇમિના ''**નિબ્બાન**''ન્તિ પદસ્સ ઇધ અધિપ્પેતનિબ્બાનં દસ્સેતિ. ગાથાય તે તે અત્થા સંગહેત્વા ગણિયન્તિ એત્થાતિ **ગાથાસઙ્ગણિકં**.

ઇતિ પઠમગાથાસઙ્ગણિકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

અધિકરણભેદં

ઉક્કોટનભેદાદિવણ્ણના

૩૪૦. અધિકરણભેદે એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. દસ્સેતું આહાતિ સમ્બન્ધો. **દ્વે સમથે**તિ એત્થ દ્વિન્નં સમથાનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ''સમ્મુખાવિનયઞ્ચ યેભુય્યસિકઞ્ચા''તિ. ''પટિસેધેતી''તિ ઇમિના **ઉક્કોટેતી**તિ એત્થ કુટધાતુયા છેદનત્થં અત્થતો દસ્સેતિ. છેદનં નામ અત્થતો સમથપટિસેધનન્તિ અત્થો.

૩૪૧. દ્વાદસસુ ઉક્કોટેસૂતિ નિદ્ધારણે ભુમ્મં. **અકતં કમ્મન્તિઆદયો**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ''દુક્કટં કમ્મં, પુન કાતબ્બં કમ્મ''ન્તિ દ્વે ઉક્કોટા સઙ્ગહેતબ્બા. **અનિહતં કમ્મન્તિઆદયો**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ''દુન્નિહતં, પુન નિહનિતબ્બ''ન્તિ દ્વે ઉક્કોટા સઙ્ગહેતબ્બા. **અવિનિચ્છિતન્તિઆદયો**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ''દુવિનિચ્છિતં, પુન વિનિચ્છિતબ્બ''ન્તિ દ્વે ઉક્કોટા સઙ્ગહેતબ્બા. **અવૂપસન્તન્તિઆદયો**તિ એત્થ આદિસદ્દેન ''દુવૂપસન્તં, પુન વૂપસમેતબ્બ''ન્તિ દ્વે ઉક્કોટા સઙ્ગહેતબ્બા. **અપિચા**તિ સામઞ્ઞતો પન.

તત્થ જાતકન્તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેન્તો આહ ''યસ્મિંવિહારે''તિ. યસ્મિંવિહારે ઉપ્પન્નં હોતીતિ સમ્બન્ધો. અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ અત્તેસુ, અત્તાનં વા પટિપક્ખં અત્થયન્તિ ઇચ્છન્તીતિ **અત્તપચ્ચત્થિકા**.

પાળિમુત્તકવિનિચ્છયેનેવાતિ પાળિયં આગતેહિ સમથેહિ મુત્તકેન ધમ્મદેસનામત્તવિનિચ્છયેનેવ. **ઇદ**ન્તિ અધિકરણં. **યેનાપિ વિનિચ્છયેના**તિ પાળિમુત્તકેન યેનાપિ વિનિચ્છયેન.

અઞ્ઞોતિ નેવાસિકેહિ અઞ્ઞો વિનયધરો પુચ્છતીતિ સમ્બન્ધો. **તેહિ ચા**તિ નેવાસિકેહિ ચ.

એતસ્સાતિ વિનયધરસ્સ. **અય**ન્તિ વિનયધરો. **તત્થા**તિ તં ગામં. **અઞ્ઞમઞ્ઞં વા સઞ્ઞાપેન્તી**તિ અત્તપચ્ચત્થિકા અઞ્ઞમઞ્ઞં વા સઞ્ઞાપેન્તિ. **તે ભિક્ખૂ**તિ તે અત્તપચ્ચત્થિકા ભિક્ખૂ. **નિજ્ઝાપેન્તી**તિ સઞ્ઞાપેન્તિ. **ઉક્કોટેતિ યો**તિ યો ઉક્કોટેતિ. **એતે**તિ અત્તપચ્ચત્થિકે ભિક્ખૂ, દિસ્વાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ગામં. **તત્થેવા**તિ અન્તરામગ્ગે એવ.

તત્થેવાતિ ગામમેવ. **તત્થેવા**તિ તસ્મિંયેવ ઠાને. **તત્થ ગત**ન્તિ તં ગામં ગતં.

‘‘એસેવ નયો’’તિ ઇમિના પાચિત્તિયમેવ અતિદિસતિ.

સઙ્ઘેન…પે॰… અધિકરણે વદન્તોપીતિ સમ્બન્ધો. યં પનેતં આપત્તિવુદ્ધાનં નામ હોતીતિ યોજના. **એત**ન્તિ આપત્તિવુદ્ધાનં. **વદન્તોપી**તિ **પિ**સદ્દો ન કેવલં તિણવત્થારકં ઉક્કોટેન્તોયેવ ઉક્કોટેતિ નામ, અથ ખો વદન્તોપીતિ દસ્સેતિ.

છન્દાગતિં ગચ્છન્તોતિઆદીસુ અગતિગમનાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘વિનયધરો હુત્વા’’તિઆદિ. અત્થાય ઉક્કોટેન્તોતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ અનત્થં ચરન્તસ્સ. મન્દો પન ઉક્કોટેતિ નામાતિ સમ્બન્ધો. એકો બલવનિસ્સિતો ચ હોતીતિ સમ્બન્ધો. **ગહનમિચ્છાદિટ્ઠિ**ન્તિ ગહનસદિસં મિચ્છાદિટ્ઠિં પવનસદિસં મિચ્છાદિટ્ઠિન્તિ અત્થો. **બલવન્તે ચા**તિ એત્થ **ચ**સદ્દો સબ્બકમ્મેસુ યોજેતબ્બો. **નિસ્સિતત્તા**તિ એકસ્સ નિસ્સિતત્તા. **બલવનિસ્સિતો ચા**તિ એત્થાપિ ચ સદ્દો સબ્બકત્તૂસુ યોજેતબ્બો. **તસ્સા**તિ વિસમાદિનિસ્સિતસ્સ.

સોતિ સામણેરો. **મઙ્કુભૂતાત્થા**તિ મઙ્કૂ હુત્વા ભૂતા, મઙ્કું વા પત્તા અત્થ ભવથાતિ અત્થો. **તે**તિ પરાજયભિક્ખૂ. **તસ્સા**તિ સામણેરસ્સ. **સો**તિ સામણેરો. **તે**તિ પરાજયભિક્ખૂ. **ત**ન્તિ સામણેરં. **સો**તિ દહરો. **તતો**તિ સન્નિપાતકારણા. **હિય્યો**તિ અનન્તરાતીતાહે. **ઇતી**તિ એવં વદેતિ. **સો**તિ દહરો. ઇદં સિક્ખાપદં પઞ્ઞત્તન્તિ યોજના. **ગચ્છા**તિ ગચ્છાહિ. **ઇતી**તિ એવં વત્તબ્બોતિ યોજના.

સઙ્ઘેન સદ્ધિં અધિકરણં વિનિચ્છિનિત્વા પરિવેણગતં એકં ભિક્ખુન્તિ યોજના. **કિસ્સા**તિ કેન કારણેન. એવં ઇમિનાકારેન વિનિચ્છિતબ્બં નનૂતિ યોજના. **સો**તિ વિનિચ્છયકારકો ભિક્ખુ. છન્દદાયકો સુવિઞ્ઞેય્યોયેવ.

અધિકરણનિદાનાદિવણ્ણના

૩૪૨. કિંનિદાનન્તિઆદીસુ છસુ પદેસુ સમાસભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘કિંનિદાનમસ્સા’’તિઆદિ. **અસ્સા**તિ વિવાદાધિકરણસ્સ. ‘‘કિંનિદાન’’ન્તિ પદાનં સતિપિ સમાસભાવે બ્યઞ્જનન્તપકતિકત્તા ‘‘કિ’’ન્તિ નિગ્ગહિતન્તભાવેન ઉચ્ચારણં કાતબ્બં. **સબ્બાનેતાની**તિ સબ્બાનિ નિદાનન્તિઆદીનિ એતાનિ પદાનિ. **વેવચનાની**તિ એકસ્મિંયેવ ‘‘કારણ’’ન્તિ અત્થે વિવિધાનિ વચનાનિ **વિવચનાનિ**, તાનિયેવ **વેવચનાનિ**. અથ વા

વિવિધં વચનમેતસ્સત્થસ્સાતિ વિવચનં, કારણસઙ્ખાતો અત્થો, અભિધેય્યઅભિધાનભાવેન સમ્બન્ધત્તા વિવચનસ્સ એતાનિ **વેવચનાનિ**, પદાનિ.

‘‘અટ્ઠારસભેદકરવત્થુસઙ્ખાતો’’તિ ઇમિના વિવાદસરૂપં દસ્સેતિ. **વિવાદ**ન્તિ અટ્ઠારસભેદકરવત્થુસઙ્ખાતં વિવાદં. **એત**ન્તિ ‘‘વિવાદનિદાન’’ન્તિ એતં વચનં. **અસ્સા**તિ અનુવાદાધિકરણસ્સ. **ઇદમ્પી**તિ ‘‘અનુવાદનિદાન’’ન્તિ વચનમ્પિ. **અસ્સા**તિ આપત્તાધિકરણસ્સ. **એત**ન્તિ ‘‘આપત્તિનિદાન’’ન્તિ વચનં. કિચ્ચમેવ બ્યઞ્જનવડ્ઢનવસેન **કિચ્ચય**ન્તિ વુત્તં. **અસ્સા**તિ કિચ્ચાધિકરણસ્સ. સમનુભાસનાદીનં ઉપ્પજ્જનકકિચ્ચાનન્તિ સમ્બન્ધો. **એત**ન્તિ ‘‘કિચ્ચયનિદાન’’ન્તિ વચનં. **એકપદયોજના**તિ એકેન ‘‘**નિદાન**’’ન્તિ પદેન યોજના. **સબ્બપદાની**તિ સબ્બાનિ સમુદયાદીનિ પદાનિ.

નવન્નન્તિ જાતિવસેન છન્નં હેતૂનં નવસુ અન્તોગધત્તા તિકવસેનેતં વુત્તં. **બ્યઞ્જનમત્ત**ન્તિ હેતુપચ્ચયવસેન બ્યઞ્જનમેવ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એત્થા**તિ તતિયપુચ્છાવિસ્સજ્જને.

૩૪૩. દ્વાદસ મૂલાનીતિ એત્થ દ્વાદસન્નં મૂલાનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘કોધઉપનાહયુગળકાદીની’’તિઆદિ . એત્થ (વિભ॰ ૮૩૩, ૯૪૪) આદિસદ્દેન મક્ખપળાસયુગળ ઇસ્સામચ્છરિયયુગળ માયાસાઠેય્યયુગળ પાપિચ્છમિચ્છાદિટ્ઠિયુગળ સન્દિટ્ઠિપરામાસિઆધાનગ્ગાહિદુપ્પટિનિસ્સગ્ગિયુગળવસેન પઞ્ચ યુગળાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **અજ્ઝત્તસન્તાનપ્પવત્તાની**તિ નિયકજ્ઝત્તસન્તાને પવત્તાનિ.

અટ્ઠારસભેદકરવત્થૂનં સમુટ્ઠાનભાવં નિબ્બચનેન પકાસેન્તો આહ ‘‘તં હી’’તિઆદિ. **ત**ન્તિ અનુવાદાધિકરણં, સમુટ્ઠાતીતિ સમ્બન્ધો. એત્થ ચ ‘‘એતેસૂ’’તિ ઇમિના અધિકરણભાવં દસ્સેતિ. ‘‘એતેહી’’તિ ઇમિના કરણભાવં દસ્સેતિ. **તેના**તિ કારણેન. **અસ્સા**તિ વિવાદાધિકરણસ્સ. **એતાની**તિ અટ્ઠારસભેદકરવત્થૂનિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસં અધિકરણાનં સબ્બેસુ સમુટ્ઠાનેસુ.

૩૪૪. એકેન અધિકરણેન કિચ્ચાધિકરણેનાતિ ઇદં વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **એતાની**તિ અધિકરણાનિ. **એકંસતો**તિ એકંસેન, એકકોટ્ઠાસેનાતિ અત્થો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા.

સાવસેસાપત્તિ સમ્મતિ વિય અનવસેસાપત્તિ ન સમ્મતીતિ યોજના. કસ્મા ન સમ્મતીતિ આહ ‘‘ન હી’’તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા. **સા**તિ અનવસેસા આપત્તિ. **તતો**તિ અનવસેસાપત્તિતો. એત્થ ચ ‘‘ન સક્કા દેસેતુ’’ન્તિ ઇમિના દેસનાગામિનિયા અભાવં દીપેતિ. ‘‘ન સક્કા…પે॰… પતિટ્ઠાતુ’’ન્તિ ઇમિના વુટ્ઠાનગામિનિયા અભાવં દીપેતિ.

૩૪૯. **તતો**તિ નયતો. **યત્થ સતિવિનયો**તિઆદિકા છ યમકપુચ્છાતિ સમ્બન્ધો. **તાસ**ન્તિ પુચ્છાનં. **પકાસિતો**તિ પાકટો.

૩૫૧. **દ્વિન્નમ્પિ સમથાન**ન્તિ સમ્મુખાવિનયસતિવિનયવસેન દ્વિન્નમ્પિ સમથાનં. **યસ્મા**તિ યેન કારણેન ન સક્કાતિ સમ્બન્ધો. પત્તવટ્ટીનં નાનાકરણન્તિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ સમ્મુખાવિનયસતિવિનયાનં નાનાકરણન્તિ સમ્બન્ધો. અયં પનેત્થ યોજના – યસ્મા કદલિક્ખન્ધે પત્તવટ્ટીનં નાનાકરણં વિનિબ્ભુજ્જિત્વા દસ્સેતું ન સક્કા વિય તેસં નાનાકરણં વિનિબ્ભુજ્જિત્વા દસ્સેતું ન સક્કાતિ. **તેના**તિ કારણેન. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ વિસ્સજ્જનેસુ.

સત્તસમથનિદાનવણ્ણના

૩૫૨. **અસ્સા**તિ સમ્મુખાવિનયસ્સ. **તત્થા**તિ ‘‘નિદાનનિદાનો’’તિ પાઠે. ઇદન્તિ સમ્મુખાચતુક્કં. **લદ્ધુપવાદો**તિ લદ્ધો પરેસં ઉપવાદો યેનાતિ લદ્ધુપવાદો, ખીણાસવો. **યસ્સ ચા**તિ યસ્સ ચ સન્તિકેતિ સમ્બન્ધો. **ઉભિન્ન**ન્તિ દેસકપટિગ્ગાહકાનં દ્વિન્નં.

૩૫૩. નનુ પુચ્છાયં ‘‘સત્તન્નં સમથાન’’ન્તિ વુત્તં, કસ્મા પન વિસ્સજ્જનાયં સમ્મુખાવિનયસ્સ સમુટ્ઠાનં ન વુત્તન્તિ આહ ‘‘કિઞ્ચાપી’’તિઆદિ. તત્થ કિઞ્ચાપિ વુત્તન્તિ યોજના. એત્થ **કિઞ્ચાપિ**સદ્દો સમ્ભાવનત્થો, **પન**સદ્દો ગરહત્થો. તથા વુત્તમ્પીતિ યોજના. **કમ્મસઙ્ગહાભાવેના**તિ કમ્મે સઙ્ગહસ્સ અભાવેન. **તત્થા**તિ તસ્મિં ‘‘કમ્મસ્સ કિરિયા’’તિઆદિપાઠે. કમ્મં કરીયતિ ઇમાયાતિ કિરિયા, ઞત્તિ. તેન વુત્તં ‘‘કમ્મસ્સ કિરિયાતિ ઞત્તિ વેદિતબ્બા’’તિ. કરિયતે ઠપિયતે **કરણં**. સયં ઉપગમિયતે **ઉપગમનં**. અજ્ઝેસનેન પરં ઉપગમાપિયતે **અજ્ઝુપગમનં**. અધિવાસિયતે **અધિવાસના**. અપ્પટિક્કોસિયતે **અપટિક્કોસના**. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘કરણન્તિ તસ્સાયેવા’’તિઆદિ. **એત**ન્તિ કમ્મં. **મે**તિ મય્હં. ખમુધાતુપયોગે સમ્પદાનત્થે સમ્પદાનવચનં. અથ વા મેતિ મયા. કત્વત્થે કરણવચનં, સામિવચનં વા. **ખમતી**તિ કત્તુરૂપસદિસં કમ્મરૂપં. રૂપઞ્હિ કત્તુરૂપસદિસં કમ્મરૂપં ‘‘ખમતિ સઙ્ઘસ્સા’’તિઆદીસુ (મહાવ॰ ૧૨૭) વિય. કમ્મરૂપસદિસં કત્તુરૂપં ‘‘ઉપાસકો સીલં સમાદિયતી’’તિઆદીસુ (પટ્ઠા॰ ૧.૧.૪૨૩) વિય. એત્થ કમ્મત્થે પવત્તો યપચ્ચયો લોપોતિ દટ્ઠબ્બં.

સત્તસમથનાનાત્થાદિવણ્ણના

૩૫૪. માતાપુત્તાદીનં અયં વિવાદોતિ યોજના. ‘‘વિરુદ્ધવાદત્તા’’તિ ઇમિના વદનં વાદો, વિરુદ્ધો વાદો **વિવાદો**તિ નિબ્બચનં દસ્સેતિ. **અધિકરણીયતાયા**તિ વૂપસમિતતાય. ઇમિના અધિકરિયતિ સમથેહિ વૂપસમિયતીતિ **અધિકરણ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ અધિકરણભેદેસુ.

ઇતિ અધિકરણભેદવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

દુતિયગાથાસઙ્ગણિકં

ચોદનાદિપુચ્છાવિસ્સજ્જનાવણ્ણના

૩૫૯. દુતિયગાથાસઙ્ગણિયં ચોદના નામ કિં દસ્સેત્વા ચોદનાતિ આહ ‘‘વત્થુઞ્ચ આપત્તિઞ્ચ દસ્સેત્વા ચોદના’’તિ. દોસં સરાપેતીતિ **દોસસારણા**. **સઙ્ઘસન્નિપાતો**તિ સઙ્ઘસ્સ સન્નિપતનં. ઇમિના **સઙ્ઘો**તિ એત્થ ઉત્તરપદલોપં દસ્સેતિ. **મતિકમ્મ**ન્તિ એત્થ મતિસદ્દો ઇચ્છત્થોતિ આહ ‘‘વુચ્ચતિ મન્તગ્ગહણ’’ન્તિ. **ત**ન્તિ મતિકમ્મં.

‘‘તેન ચુદિતકપુગ્ગલેના’’તિ પદં ‘‘સારણત્થાયા’’તિ પદે કારિતકમ્મં. **તસ્સ પુગ્ગલસ્સા**તિ તસ્સ ચુદિતકસ્સ પુગ્ગલસ્સ, ઇમિના ‘‘નિગ્ગહત્થાયા’’તિ પદસ્સ કમ્મં દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ તસ્મિં અધિકરણવિનિચ્છયટ્ઠાને. **પરિગ્ગહણત્થાયા**તિ પરિ વીમંસિત્વા ગહણત્થાય. **ધમ્મા-ધમ્મ**ન્તિ ભૂતાભૂતં. ‘‘વિનિચ્છયસન્નિટ્ઠાપનત્થ’’ન્તિ ઇમિના પાળિયં પાઠસેસં દસ્સેતિ.

મા ખો પટિઘન્તિ એત્થ **પટિઘ**સદ્દો કોપપરિયાયોતિ આહ ''કોપં મા જનયી''તિ. ''ચુદિતકે વા ચોદકે વા''તિ ઇમિના ''સઙ્ઘે''તિ આધારં પટિક્ખિપતિ. **સચે અનુવિજ્જકો તુવન્તિ** એત્થ **અનુવિજ્જક**સદ્દો વિનયધરપરિયાયોતિ આહ ''વિનયધરો''તિ. વિનયધરો હિ યસ્મા ચોદકચુદિતકાનં વચનં અનુમિનિત્વા વત્થુઆપત્તાદિવસેન વિદતિ, તસ્મા **અનુવિજ્જકો**તિ વુચ્ચતિ.

વિરુદ્ધં ગાહં સંવત્તેતીતિ **વિગ્ગાહિકં**. ''ન ત્વ''ન્તિઆદિના ણિકપચ્ચયસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. **યાયા**તિ કથાય. સુત્તાદીનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ''**સુત્તં નામા**''તિઆદિ.

અનુયુઞ્જનવત્તન્તિ અનુયુઞ્જનસ્સ, અનુયુઞ્જને વા વત્તં. કુસલેન બુદ્ધિમતાતિ એત્થ **કુસલ**સદ્દો છેકપરિયાયો, **બુદ્ધિમન્તુ**સદ્દો પણ્ડિતપરિયાયોતિ આહ ''છેકેન પણ્ડિતેના''તિ. ''ઞાણપારમિપ્પત્તેના''તિ ઇમિના **બુદ્ધિમતા**તિ એત્થ ન કેવલં ઞાણસામઞ્ઞં, અથ ખો સબ્બઞ્ઞુતઞ્ઞાણન્તિ દસ્સેતિ. **અયન્તિ** એસો યથાવુત્તો અત્થો. **અયં પના**તિ એસો વક્ખમાનો પન. **એત્થા**તિ ઇમાસુ ગાથાસુ. સચે ત્વં અનુવિજ્જકો હોસીતિ યોજના. યં પન અનુયોગવત્તં કતં સુપઞ્ઞત્તં સબ્બસિક્ખાપદાનં અનુલોમન્તિ યોજના. **તન્તિ** અનુયોગવત્તં. **ઇતી**તિ અયં સાધિપ્પાયસઙ્ખેપવણ્ણના. **અત્તનો**તિ અનુવિજ્જકસ્સ. **સમ્પરાયે**તિ પરલોકે. **યો**તિ અનુવિજ્જકો. **તન્તિ** અનુયોગવત્તં . **ગતિન્તિ** સુગતિં. **હિતન્તિ** ચોદકચુદિતકાનં હિતં. **ગવેસન્તો**તિ ઞાણેન એસન્તો. ઇમિના હિતં એસન્તોતિ **હિતેસી**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **મેત્તઞ્ચા**તિ અપ્પનાપત્તં મેત્તઞ્ચ. **મેત્તાપુબ્બભાગઞ્ચા**તિ અપ્પનામેત્તાય પુબ્બભાગે પવત્તં પરિકમ્મઉપચારમેત્તઞ્ચ. તવ ભારે સઙ્ઘેન કતે એવાતિ યોજના.

યોતિ અનુવિજ્જકો. **એતેસન્તિ** ચોદકચુદિતકાનં. ''ભાસિત''ન્તિ ઇમિના **વોહાર**સદ્દો ભાસિતપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **તન્તિ** સહસા વોહારં.

અનુસન્ધિતન્તિ એત્થ વિનિચ્છયાનુસન્ધિં પટિક્ખિપન્તો આહ ''કથાનુસન્ધિ વુચ્ચતી''તિ. કથાય અનુરૂપં સન્દહનં **કથાનુસન્ધિ**. **પટિઞ્ઞાનુસન્ધિતેના**તિ એત્થ પટિઞ્ઞાસદ્દઅનુસન્ધિસદ્દાનં તુલ્યાધિકરણતો અઞ્ઞં ભિન્નાધિકરણં દસ્સેન્તો આહ ''**અથવા**''તિઆદિ. લજ્જિં પુગ્ગલન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ગાથાયં. **વત્તાનુસન્ધિના**તિ આચારસઙ્ખાતેન વત્તેન અનુસન્ધિના અસ્સ અલજ્જિસ્સ વત્તેન સદ્ધિં યા પટિઞ્ઞા સન્ધિયતીતિ યોજના.

જાનન્તો આપજ્જતીતિ જાનન્તો હુત્વા આપજ્જતિ. ઇમિના **સઞ્ચિચ્ચા**તિ પદસ્સ સઞ્ચેતેત્વાતિ અત્થં દસ્સેતિ. વીતિક્કમચેતનાય સદ્ધિં ચેતેત્વાતિ અત્થો. ''ન દેસેતિ ન વુટ્ઠાતી''તિ ઇમિના **પરિગૂહતી**તિ એત્થ પરિગૂહનં નામ અત્થતો ન દેસનં ન વુટ્ઠાનન્તિ દસ્સેતિ.

યન્તિ ''સઞ્ચિચ્ચ આપત્તિં આપજ્જતી''તિ વચનં. **તુમ્હેહી**તિ પરિહારકારકેહિ. **સચ્ચન્તિ** તથં અવિતથં. **અહમ્પી**તિ ચોદકોપિ. **પિ**સદ્દેન પરિહારકં સમ્પિણ્ડેતિ. **નન્તિ** ''સઞ્ચિચ્ચા''તિઆદિવચનં. **તન્તિ** તુવં, ત્વં વા.

પુબ્બાપરન્તિ એત્થ પુબ્બે કથેતબ્બં **પુબ્બં**, અપરમ્હિ કથેતબ્બં **અપરં**, પુબ્બઞ્ચ અપરઞ્ચ પુબ્બાપરન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''પુરે''તિઆદિ. ''તસ્મિં પુબ્બાપરે''તિ ઇમિના પાળિયં **પુબ્બપરસ્સા**તિ એત્થ ભુમ્મત્થે સામિવચનન્તિ દસ્સેતિ.

દ્વીહીતિ પારાજિકસઙ્ઘાદિસેસવસેન દ્વીહિ. **પઞ્ચહીતિ** થુલ્લચ્ચયાદિવસેન પઞ્ચહિ. **મિચ્છાદિટ્ઠિયાતિ** ‘‘નત્થિ દિન્ન’’ન્તિઆદિના (ધ॰ સ॰ ૧૨૨૧) દસવત્થુકાય મિચ્છાદિટ્ઠિયા. **અન્તગ્ગાહિકદિટ્ઠિયાતિ** ‘‘સસ્સતો લોકો’’તિઆદિના (દી॰ નિ॰ ૧.૩૧; મ॰ નિ॰ ૧.૨૬૯) દસવત્થુકાય અન્તગ્ગાહિકદિટ્ઠિયા. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બેસુ દુતિયગાથાસઙ્ગણિકેસુ.

ઇતિ દુતિયગાથાસઙ્ગણિકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

ચોદનાકણ્ડં

અનુવિજ્જકકિચ્ચવણ્ણના

૩૬૦-૧. ઇદાનિ આરદ્ધન્તિ સમ્બન્ધો. એકો ભિક્ખુ એકેન માતુગામેનાતિ યોજના. **સોતિ** પસ્સન્તો ભિક્ખુ. **તન્તિ** નિક્ખમન્તં પવિસન્તં વા ભિક્ખું. **ઇતરોતિ** ચુદિતકો. **તસ્સાતિ** ચોદકસ્સ. **ન ઉપેતીતિ** ન ઉપગચ્છતિ. **ન પટિજાનાતીતિ** ન પટિસ્સવં કરોતિ. **એત્થાતિ** માતુગામેન નિક્ખમન્તપવિસન્તટ્ઠાને. **યન્તિ** કમ્મં. **તેનાતિ** ચોદકેન. **તસ્સાતિ** ચોદકસ્સ વચનેનાતિ સમ્બન્ધો. **ઇતરોતિ** ચુદિતકો. **અસુદ્ધપરિસઙ્કિતોતિ** અસુદ્ધાય અટ્ઠાને ઉપ્પન્નાય પરિસઙ્કાય પરિસઙ્કિતો. તદત્થં દસ્સેતિ ‘‘અમૂલકપરિસઙ્કિતો’’તિ ઇમિના. **તસ્સ પુગ્ગલસ્સાતિ** ચુદિતકસ્સ પટિઞ્ઞાયાતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બેસુ અનુવિજ્જકકિચ્ચેસુ.

ઇતિ અનુવિજ્જકકિચ્ચવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

ચોદકપુચ્છાવિસ્સજ્જના

૩૬૨-૩. **સચ્ચે ચ અકુપ્પે ચાતિ** પધાનં સમ્બન્ધટ્ઠાનં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પતિટ્ઠાતબ્બ’’ન્તિ. ‘‘ય’’ન્તિઆદિના સચ્ચે પતિટ્ઠાતબ્બભાવં દસ્સેતિ. **યન્તિ** કમ્મં. ‘‘ન ચા’’તિઆદિના અકુપ્પે પતિટ્ઠાતબ્બભાવં દસ્સેતિ. **ઓતિણ્ણઞ્ચાતિ** વિનિચ્છયં ઓતિણ્ણઞ્ચ. ‘‘વચન’’ન્તિ ઇમિના ઓતિણ્ણાનોતિણ્ણસરૂપં દસ્સેતિ. **તત્રાતિ** પુરિમવચનાપેક્ખં. ‘‘ઓતિણ્ણાનોતિણ્ણં જાનિતબ્બ’’ન્તિ વચનેતિ હિ અત્થો. **ચોદકસ્સ પમાણન્તિ** ‘‘ધમ્મો’’તિ વા ‘‘અધમ્મો’’તિ વા ‘‘બાલો’’તિ વા ‘‘પણ્ડિતો’’તિ વા ચોદકસ્સ પમાણં. **ચુદિતકસ્સ પમાણન્તિ** ધમ્મચુદિતકો નુ ખો, નોતિ ચુદિતકસ્સ પમાણં. **અનુવિજ્જકસ્સ પમાણન્તિ** સક્કા નુ ખો વિનિચ્છિતું, નોતિ અનુવિજ્જકસ્સ પમાણં. અનુવિજ્જકો વત્તબ્બોતિ સમ્બન્ધો. **યેન ધમ્મેનાતિઆદીસુ** ધમ્માદીનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ધમ્મોતિ ભૂતં વત્થૂ’’તિઆદિ. એતેન ધમ્મેન ચ એતેન વિનયેન ચ એતેન સત્થુસાસનેન ચાતિ યોજના. તસ્મા અનુવિજ્જકેન વૂપસમેતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **એત્થાતિ** અનુવિજ્જકસ્સ પટિપજ્જિતબ્બટ્ઠાને.

અવઞ્ઞન્તિ અવજાનનં. **ઇમેતિ** થેરા. ‘‘ખતત્તા’’તિ ઇમિના અત્તનાવ અત્તા ખઞ્ઞતીતિ **ખતોતિ** વચનત્થં દસ્સેતિ. ઉપહનિયન્તીતિ **ઉપહતાનિ**, ઉપહતાનિ ઇન્દ્રિયાનિ અનેનાતિ **ઉપહતિન્દ્રિયો**. ‘‘પઞ્ઞાય અભાવતો’’તિ ઇમિના **દુમ્મેધોતિ** એત્થ દુસદ્દો અભાવત્થો, મેધાસદ્દો પઞ્ઞાપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. નત્થિ મેધા એતસ્સાતિ **દુમ્મેધોતિ** નિબ્બચનં કાતબ્બં. ખતો…પે॰… દુમ્મેધો સો અનુવિજ્જકો ઉપગચ્છતીતિ યોજના. **તસ્માતિ** યસ્મા ઉપગચ્છતિ, તસ્મા વુત્તન્તિ સમ્બન્ધો. **તસ્સાતિ** પાઠસ્સ, ગાથાય વા. વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ચુદિતકચોદકેસુ હી’’તિઆદિ. **ઉભોપેતેતિ** ઉભોપિ એતે આમિસપુગ્ગલનિસ્સયે. **ધમ્મોતિ** સાસનધમ્મો. **ઇતીતિ** અયમત્થો.

ઉપકણ્ણકં જપ્પતીતિ એત્થ કણ્ણસ્સ સમીપં ઉપકણ્ણં, તદેવ ઉપકણ્ણકન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘એવં કથેહી’’તિઆદિ. ‘‘કણ્ણમૂલે’’તિ ઇમિના ઉપકણ્ણકન્તિ એત્થ ઉપસદ્દસ્સ સમીપત્થં દસ્સેતિ. **મન્તેતી**તિ કથેતિ. ઇમિના જપ્પધાતુયા કથનત્થં દસ્સેતિ. **જિમ્હં પેક્ખતી**તિ એત્થ જિમ્હસદ્દો કુટિલવાચકો, કુટિલં નામ અત્થતો ઇધ દોસોતિ આહ ‘‘દોસમેવા’’તિ.

કથાનુસન્ધીતિ ચુદિતકઅનુવિજ્જકાનં કથાય અનુસન્ધિ. **વિનિચ્છયાનુસન્ધી**તિ અનુવિજ્જકેન કતસ્સ આપત્તાનાપત્તિવિનિચ્છયસ્સ અનુસન્ધિ. **સબ્બત્થા**તિ ચોદનાકણ્ડે.

ઇતિ ચોદનાકણ્ડવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

ચૂળસઙ્ગામં

અનુવિજ્જકસ્સ પટિપત્તિવણ્ણના

૩૬૫. ચૂળસઙ્ગામે સમાગમનં **સઙ્ગામો**, સમાગમેન્તિ સન્નિપતન્તિ એત્થાતિ વા **સઙ્ગામો**તિ વચનત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘સઙ્ગામો વુચ્ચતિ...પે॰... સઙ્ઘસન્નિપાતો’’તિ. સન્નિપતનં **સન્નિપાતો**, સન્નિપતન્તિ એત્થ દેસેતિ વા સન્નિપાતો, સઙ્ઘસ્સ સન્નિપાતો **સઙ્ઘસન્નિપાતો**. સઙ્ગામ યુદ્ધેતિ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૮ મકારન્તધાતુ) વુત્તં. તત્થ યુદ્ધં નામ અત્થતો અધિકરણવિનિચ્છયોતિ ગહેતબ્બં. તદત્થં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘તત્ર હી’’તિઆદિ. તત્થ **તત્રા**તિ તસ્મિં સઙ્ગામે, સમોસરન્તીતિ સમ્બન્ધો. **અત્તપચ્ચત્થિકા**તિ અત્તનો પટિપક્ખં અત્થયન્તિ. **ઉદ્ધમ્મ**ન્તિ ધમ્મતો વિયોગં. દીપેન્તા હુત્વાતિ યોજના. કે વિયાતિ આહ ‘‘વજ્જિપુત્તકા વિયા’’તિ. સો ભિક્ખુ પવત્તેતીતિ સમ્બન્ધો. **લદ્ધિ**ન્તિ ઉદ્ધમ્માદિવાદં. **તત્થા**તિ સઙ્ગામે. **અવચરતી**તિ ઓગાહેત્વા ચારેતિ પવત્તેતિ. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અજ્ઝોગાહેત્વા વિનિચ્છયં પવત્તેતી’’તિ. એત્થ ‘‘અજ્ઝોગાહેત્વા’’તિ ઇમિના **અવ**ત્યૂપસગ્ગસ્સ ઓગાહત્થં દસ્સેતિ. ‘‘વિનિચ્છયં પવત્તેતી’’તિ ઇમિના ચરધાતુસ્સ કારિતન્તોગધત્તા સહકારિતકમ્મેન પવત્તનત્થં દસ્સેતિ. ઇમિના સઙ્ગામે અવચરતીતિ **સઙ્ગામાવચરો**તિ નિબ્બચનં દસ્સેતિ. કો વિયાતિ આહ ‘‘યસત્થેરો વિયા’’તિ. **માનદ્ધજ**ન્તિ કેતુકમ્યતાપચ્ચુપટ્ઠાનમાનસઙ્ખાતં ધજં. **રજોહરણસમેના**તિ એત્થ રજં હરતિ અપનેતિ અનેનાતિ **રજોહરણં**, પાદપુઞ્છનં, તેન સમેનાતિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘પાદપુઞ્છનસમેના’’તિ. પાદં પુઞ્છતિ સોધેતિ અનેનાતિ **પાદપુઞ્છનં**, તેન સમો **પાદપુઞ્છનસમો**, તેન. સમાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યથા’’તિઆદિ. રજોહરણસ્સ નેવ રાગો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **યથાપતિરૂપ**ન્તિ પતિરૂપસ્સ અનુલોમં, પતિરૂપાનતિક્કન્તાન્તિ અત્થો. અકથેન્તેન નિસીદિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. **સામં વા ધમ્મો**તિ એત્થ ધમ્મો નામ કોતિ આહ ‘‘કપ્પિયાકપ્પિયનિસ્સિતા વા’’તિઆદિ. રૂપારૂપપરિચ્છેદો ચ સમથાચારો ચ વિપસ્સનાચારો ચ ઠાનવત્તઞ્ચ નિસજ્જવત્તઞ્ચ, આદિસદ્દેન ચઙ્કમવત્તાદીનિ સઙ્ગણ્હાતિ. ચુદ્દસમહાવત્તાદીનં ‘‘કપ્પિયાકપ્પિયનિસ્સિતા’’તિ પદેન ગહિતત્તા વત્તસદ્દેન ઠાનવત્તાદીનિ એવ ગહેતબ્બાનિ, આદિસદ્દેન ચઙ્કમવત્તાદીનિ ગહેતબ્બાનિ. **પરો વા અજ્ઝેસિતબ્બો**તિ યોવા સો વા કોચિ અજ્ઝેસિતબ્બોતિ આહ ‘‘યો’’તિઆદિ. ઇમિના ન યો વા સો વા કોચિ અજ્ઝેસિતબ્બો, સમત્થોયેવ પન અજ્ઝેસિતબ્બોતિ વા દસ્સેતિ. ‘‘આવુસો’’તિઆદિના વત્તબ્બાકારં દસ્સેતિ. **અરિયો વા તુણ્હીભાવો**તિ એત્થ ન કેવલં કથેતું અસમત્થવસેન તુણ્હીભાવો, કમ્મટ્ઠાનમનસિકારવસેન પનાતિ આહ ‘‘કમ્મટ્ઠાનમનસિકારવસેન તુણ્હીભાવો’’તિ. અરિયાનં એસો **અરિયો**, તુણ્હીભાવો. ‘‘નાવજાનિતબ્બો’’તિ ઇમિના **નાતિમઞ્ઞિતબ્બો**તિ પદસ્સ અતિક્કમ્મ ન મઞ્ઞિતબ્બોતિ દસ્સેતિ.

ઉપજ્ઝાયોતિ ચોદકચુદિતકાનં ઉપજ્ઝાયો. **સબ્બત્થાતિ** સબ્બેસુ ‘‘ન આચરિયો પુચ્છિતબ્બો’’તિઆદિપદેસુ. કુલમેવ જાતિનામગોત્તવસેન અયન્તિ અપદિસિયતીતિ **કુલપદેસો. અત્રસ્સાતિ** એત્થ અત્ર અસ્સાતિ પદચ્છેદં કત્વા અત્રસદ્દો પુગ્ગલવિસયો, અસ્સસદ્દો આખ્યાતિકોતિ આહ ‘‘અત્ર પુગ્ગલે’’તિઆદિ. તત્થ ‘‘ભવેય્યા’’તિ ઇમિના અસ્સસદ્દસ્સ સબ્બનામત્તઞ્ચ ‘‘ભવતી’’તિ વત્તમાનિકભાવઞ્ચ પટિક્ખિપતિ. **પરિસાનુવિધાયકેનાતિ** પરિસાય અનુમતં કરોન્તેન. ઇમિના **નો પરિસકપ્પિકેનાતિ** એત્થ **કપ્પ**સદ્દો વિઝત્થોતિ દસ્સેતિ. **યન્તિ** વચનં. **ન હત્થમુદ્દાતિ** મુદન્તિ એતાયાતિ **મુદ્દા**, સક્ખરમઙ્ગુલિયં હત્થસ્સ મુદ્દા અવયવિઅવયવવસેન સમ્બન્ધત્તાતિ **હત્થમુદ્દા**. તસ્સા વિકારો ‘‘હત્થમુદ્દા’’તિ ગહેતબ્બોતિ આહ ‘‘હત્થવિકારો’’તિ.

‘‘અત્થં અનુવિધિયન્તેના’’તિ એત્થ **અત્થન્તિ** વિનિચ્છયત્થં. **અનુવિધિયન્તેનાતિ** સલ્લક્ખેન્તેન. ઇતિ ઇમમત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘વિનિચ્છયપટિવેધમેવ સલ્લક્ખેન્તેના’’તિ. **સન્નિપાતમણ્ડલેતિ** સન્નિપાતાય પરિસાય સમૂહે, સન્નિપાતમણ્ડલસ્સ મજ્ઝેતિ અત્થો. **ન વીતિહાતબ્બન્તિ** એત્થ વીતિહરણં નામ અત્થતો હાપનન્તિ આહ ‘‘ન વિનિચ્છયો હાપેતબ્બો’’તિ. **દુરુત્તવાચન્તિ** ચોદકચુદિતકાનં દુરુત્તવાચં. **હિતપરિસકિનાતિ** એત્થ હિતં પરિએસતીતિ હિતપરિસકો, કરુણા ચ કરુણાપુબ્બભાગો ચ, સો એતસ્સત્થીતિ **હિતપરિસકી**, પુગ્ગલો, તેન હિતપરિસકિના. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘હિતેસિના હિતગવેસિના’’તિ . **કરુણાતિ** અપ્પનાપત્તા કરુણા. **કરુણાપુબ્બભાગોતિ** અપ્પનાપત્તાય કરુણાય પુબ્બભાગે પવત્તા પરિકમ્મઉપચારકરુણા. **પદદ્વયેપીતિ** ‘‘હિતાનુકમ્પિના કારુણિકેન ભવિતબ્બં. હિતપરિસકિના અસમ્ફપ્પલાપિના ભવિતબ્બ’’ન્તિ પદદ્વયેપિ. અયં અધિપ્પાયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ‘‘અસુન્દરવચન’’ન્તિ ઇમિના **અસુરુત્તન્તિ** એત્થ સુન્દરં ઉત્તં **સુરુત્તં**, ન સુરુત્તં અસુરુત્તન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **પરિગ્ગહેતબ્બોતિ** પરિવીમંસિત્વા ગહેતબ્બો.

તસ્સાતિ અધમ્મચોદકસ્સ. **અનોસટં વત્થુન્તિ** એત્થ ‘‘ચોદકચુદિતકેહિ વુત્ત’’ન્તિ પદં અધિકારવસેન વેદિતબ્બં. એત્થ ચ **અનોસટન્તિ** વિનિચ્છયં અનોસટન્તિ અત્થો. કિં પગ્ગણ્હિતબ્બોતિ આહ ‘‘નનુ ત્વ’’ન્તિઆદિ. **અનુયોગવત્તન્તિ** ‘‘કાલેન વક્ખામી’’તિઆદિના (ચૂળવ॰ ૩૯૯; પરિ॰ ૩૬૨, ૪૩૭) વુત્તં, ‘‘સચ્ચે ચ અકુપ્પે ચા’’તિ (ચૂળવ॰ ૪૦૧) ચ વુત્તં અનુયુઞ્જનવત્તં. તઞ્હિ યસ્મા અનેન વત્તેન ચોદકો ચુદિતકં, ચુદિતકો વા ચોદકં અનુયુઞ્જતિ, ચોદકેન ચુદિતકો, ચુદિતકેન વા ચોદકો અનુયુઞ્જિયતિ, તસ્મા **અનુયોગવત્તન્તિ** વુચ્ચતિ. **કથાપેત્વાતિ** ચોદકચુદિતકેહેવ કથાપેત્વા. **તસ્સાતિ** ચોદકસ્સ વા ચુદિતકસ્સ વા, **સારજ્જન્તિ** ભયં. **તેતિ** તવ. **વત્વાપીતિ** મુખેન વત્વાપિ. **પિ**સદ્દેન કાયવિકારં દસ્સેત્વાપીતિ સમ્પિણ્ડેતિ. ‘‘અનુયોગવત્ત’’ન્તિ ધાતુકમ્મં, ‘‘સો ભિક્ખૂ’’તિ કારિતકમ્મં અજ્ઝાહરિતબ્બં, તં કમ્મં તબ્બપચ્ચયો વદતિ. **અસુચિ વિભાવેતબ્બોતિ** એત્થ નત્થિ સુચિ સીલમેતસ્સાતિ **અસુચીતિ** વુત્તે અલજ્જીતિ આહ ‘‘અલજ્જિ’’ન્તિ. ઉજુ સીલવા કાયવઙ્કાદિરહિતો હોતીતિ યોજના. એત્થ ચ કાયવઙ્કાદિરહિતો હોતીતિ ઇમિના ઉજુનો કારણં દસ્સેતિ. કાયવઙ્કાદિરહિતત્તા ઉજુ હોતીતિ અધિપ્પાયો. **સોતિ** ભિક્ખુ. **મદ્દવેનેવાતિ** મુદુભાવેનેવ. **ઉપચરિતબ્બોતિ** કથેતબ્બો. ઇમિના **ઉજુમદ્દવેનાતિ** પદસ્સ સમ્બન્ધટ્ઠાનં પાઠસેસં દસ્સેતિ. **યોતિ** ભિક્ખુ. **અયમેવાતિ** એવસદ્દેન ન ધમ્મગરુકો, પુગ્ગલગરુકો, ધમ્મેસુ ચ પુગ્ગલેસુ ચ ન મજ્ઝત્તોતિ વેદિતબ્બોતિ દસ્સેતિ.

૩૬૬. તેન ચ પન અનુવિજ્જકેનાતિ યોજના. **સુત્તાદીસૂતિ** આદિસદ્દેન વિનયઅનુલોમ પઞ્ઞત્તઅનુલોમિકાનિ સઙ્ગહેતબ્બાનિ. સુત્તં સંસન્દનત્થાય હોતીતિ યોજના. કેસં સંસન્દનત્થાયાતિ આહ ‘‘આપત્તાનાપત્તીનં સંસન્દનત્થ’’ન્તિ. ઓપમ્મં અત્થદસ્સનત્થાય હોતીતિ યોજના. એસેવ નયો સેસેસુપિ. **પચ્ચેકટ્ઠાયિનો અવિસંવાદકટ્ઠાયિનોતિ** એત્થ પચ્ચેકસ્મિં તિટ્ઠન્તિ સીલેનાતિ **પચ્ચેકટ્ઠાયિનો**, અવિસંવાદકે તિટ્ઠન્તિ

સીલેનાતિ **અવિસંવાદકટ્ઠાયિનો**તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઇસ્સ...પે॰... ઠિતા’’તિ. ‘‘ઇસ્સરિયાધિપચ્ચજેટ્ઠકટ્ઠાને’’તિ ઇમિના પચ્ચેકસરૂપં દસ્સેતિ. **તે**તિ સન્નેન અનુમતા પુગ્ગલા.

કિમત્થં ‘‘વિનયો સંવરત્થાયા’’તિઆદિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘ઇદાની’’તિઆદિ. ઇદાનિ દસ્સેતું આહાતિ સમ્બન્ધો. યે મન્દા મન્દબુદ્ધિનો હુત્વા એવં વદેય્યુન્તિ યોજના. અથ વા મન્દા મન્દબુદ્ધિનો યે પુગ્ગલા એવં વદેય્યુન્તિ યોજના. સકલાપિ વિનયપઞ્ઞત્તિ ઉપનિસ્સયો હોતીતિ સમ્બન્ધો. ઇમિના ‘‘સંવરત્થાયા’’તિઆદીસુ ‘‘અનુપાદાપરિનિબ્બાનત્થાયા’’તિપરિયોસાનેસુ તેરસવાક્યેસુ ‘‘ઉપનિસ્સયો હોતી’’તિ પાઠસેસો અજ્ઝાહરિતબ્બોતિ દસ્સેતિ. ‘‘પચ્ચયો’’તિ ઇમિના ‘‘ઉપનિસ્સયો’’તિ પદસ્સ ઉપનિસ્સયપચ્ચયોતિ અત્થં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ દ્વાદસવાક્યેસુ. વિસેસં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અપિચેત્થા’’તિઆદિ. તત્થ **અપિચ** વિસેસં વક્ખામીતિ યોજના. **એત્થા**તિ ‘‘અવિપ્પટિસારત્થાયા’’તિઆદીસુ. **તન્તિ** સુખં. તરુણવિપસ્સના નામ કસ્સ અધિવચનન્તિ આહ ‘‘ઉદયબ્બયઞાણસ્સેતમધિવચન’’ન્તિ. નનુ ‘‘વિરાગો’’તિ એત્થ ચતુબ્બિધસ્સ અરિયમગ્ગસ્સ ગહિતત્તા ‘‘વિમુત્તી’’તિ એત્થાપિ ચતુબ્બિધં ફલં ગહેતબ્બં, કસ્મા પન ‘‘વિમુત્તીતિ અરહત્તફલ’’ન્તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘ચતુબ્બિધોપિ હી’’તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **અપચ્ચયપરિનિબ્બાનત્થાયા**તિ અસઙ્ખતપરિનિબ્બાનત્થાય. નત્થેત્થ હિ પરિનિબ્બાને કોચિ પચ્ચયો, તસ્મા અપચ્ચયપરિનિબ્બાનન્તિ વુચ્ચતિ. **તન્તિ** વિમુત્તિઞાણદસ્સનં. **તસ્મિંઅનુપ્પત્તે**તિ તસ્મિં વિમુત્તિઞાણદસ્સને અનુક્કમેન પત્તે. **અવસ્સ**ન્તિ ધુવં એકન્તેનાતિ અત્થો. **એતદત્થા**તિ એસો અનુપાદા પરિનિબ્બાનસઙ્ખાતો અત્થો પયોજનં ઇમિસ્સા કથાયાતિ એતદત્થા. **કથા**તિ અત્થસ્સ કથા. **મન્તના**તિ ધમ્મસ્સ મન્તના. **એતદત્થા ઉપનિસા**તિ એત્થ ઉપનિસાસદ્દો પચ્ચયવાચકોતિ આહ ‘‘પરંપરપચ્ચયતાપી’’તિ. પરંપરપચ્ચયો હિ યસ્મા એત્થ પરંપરફલં ઉપગન્ત્વા નિસીદતિ, તસ્મા **ઉપનિસા**તિ વુચ્ચતિ. ‘‘વિનયો સંવરત્થાયા’’તિઆદિકા અયં પરંપરપચ્ચયતાપીતિ યોજના. **સોતાવધાન**ન્તિ ઓગાહેત્વા ધિયતે ઠપિયતે **અવધાનં**, સોતસ્સ અવધાનં સોતાવધાનં. **ઇમં કથ**ન્તિ ‘‘વિનયો સંવરત્થાયા’’તિઆદિં ઇમં કથં. યં ઞાણં ઉપ્પજ્જતિ, તમ્પિ એતદત્થન્તિ યોજના. **યદિદં અનુપાદા ચિત્તસ્સા**તિ એત્થ ‘‘યદિદ’’ન્તિ નિપાતો ‘‘વિમોક્ખો’’તિ પદમપેક્ખિત્વા યો અયન્તિ અત્થં વદતિ. **અનુપાદા**તિ એત્થ ‘‘સયં અભિઞ્ઞા’’તિઆદીસુ (મહાવ॰ ૧૧) વિય યકારલોપો હોતિ, તસ્સ પદસ્સ કરણં પન ‘‘ચતૂહિ ઉપાદાનેહી’’તિ વેદિતબ્બં. ઇતિ ઇમ મત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યો અયં ચતૂહિ ઉપાદાનેહિ અનુપાદિયિત્વા’’તિ. એત્થ ચતૂહિ ઉપાદાનેહિ અનુપાદિયિત્વા ચિત્તસ્સ અરહત્તફલસઙ્ખાતો યો અયં વિમોક્ખો અત્થિ, સોપિ એતદત્થાય હોતીતિ યોજના. ‘‘અરહત્તફલસઙ્ખાતો’’તિ ઇમિના ‘‘વિમોક્ખો’’તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. અરહત્તફલઞ્હિ યસ્મા વિરુદ્ધેહિ, વિસેસેન વા સબ્બકિલેસેહિ મુચ્ચિત્થ, તસ્મા **વિમોક્ખો**તિ વુચ્ચતિ. ‘‘અપચ્ચયપરિનિબ્બાનત્થાય એવા’’તિ ઇમિના **એતદત્થાયા**તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ.

૩૬૭. વત્થું...પે॰... ન જાનાતીતિ એત્થાતિ યોજના કાતબ્બા. **તસ્મા**તિ યસ્મા સમ્બન્ધો, તસ્મા. **એત્થા**તિ ઇમાસુ ગાથાસુ. **સમેન ચા**તિ એત્થ ‘‘સમેના’’તિ પદં ‘‘અઞ્ઞાણેના’’તિ અત્થસ્સ વાચકં રુળ્હીપદન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘તેનેવ પુબ્બાપરં અજાનનસ્સ સમેન અઞ્ઞાણેના’’તિ. પાળિયં કેન કારણેન કતાકતં ન જાનાતીતિ આહ ‘‘સમેના’’તિ. સમેન પુબ્બાપરસ્સ અઞ્ઞાણેન કતાકતં ન જાનાતીતિ અત્થો. **એવ**ન્તિઆદિ નિગમનં . યં પનેતં વચનં વુત્તન્તિ યોજના. ‘‘તત્થા’’તિ ચ ‘‘આકારઅકોવિદો’’તિ ચ આધારાધેય્યાનમભેદો હોતિ, તસ્મા અવયવી આધારો, અવયવો આધેય્યોતિ દટ્ઠબ્બં. આકારસદ્દો ઇઙ્ગિતત્થોતિ આહ ‘‘કારણાકારણે’’તિ. કારણઅકારણસઙ્ખાતે ઇઙ્ગિતેતિ અત્થો. **આકારસ્સા**તિ ભુમ્મત્થે સામિવચનં. આકારસ્મિન્તિ હિ અત્થો.

તથેવાતિ યથા વત્થુઆદીનિ ન જાનાતિ, તથેવ. **ઇતીતિ** એવં. **ત્વાયન્તિ** યો અયં ભિક્ખુ. ‘‘ભયેના’’તિ ઇમિના **ભયા**તિ એત્થ કારણત્થે નિસ્સક્કવચનન્તિ દસ્સેતિ. ભયા ભયેન ગચ્છતીતિ યોજના. એસેવ નયો **સમ્મોહેન મોહા ગચ્છતી**તિ એત્થાપિ. **છન્દા**તિ છન્દેન. **દોસા**તિ દોસેન. અત્તના ઞાતું અસમત્થતાય ન સઞ્ઞત્તિયા કુસલોતિ આહ ‘‘પરં સઞ્ઞાપેતું અસમત્થતાયા’’તિ. કસ્મા નિજ્ઝત્તિયા ચ અકોવિદોતિ આહ ‘‘કારણા…પે॰… તાયા’’તિ. ‘‘પરિસાય લદ્ધત્તા’’તિ ઇમિના લદ્ધો પરિસસઙ્ખાતો પક્ખો યેનાતિ **લદ્ધપક્ખો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. સચે તાદિસકો ભિક્ખુ હોતિ, સો ભિક્ખુ ‘‘અપટિક્ખો’’તિ વુચ્ચતીતિ યોજના. એસેવ નયો હેટ્ઠાપિ. ‘‘ન પટિક્ખિતબ્બો’’તિ ઇમિના પટિમુખં ન ઇક્ખિતબ્બોતિ **અપટિક્ખો**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ‘‘ન ઓલોકેતબ્બો’’તિ ઇમિના ઇક્ખધાતુયા દસ્સનત્થં દસ્સેતિ.

ઇતિ ચૂળસઙ્ગામવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

મહાસઙ્ગામં

વોહરન્તેન જાનિતબ્બાદિવણ્ણના

૩૬૮-૭૪. મહાસઙ્ગામે એતેનેવ નયેન વેદિતબ્બન્તિ સમ્બન્ધો. વત્થુસઙ્કમનાકારં દસ્સેત્વા અવજાનનપટિજાનનાકારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યો પના’’તિઆદિ. યો પન વદતીતિ સમ્બન્ધો. **એસેવા**તિ એસો એવ, અવજાનનપટિજાનનભિક્ખૂતિ અત્થો.

૩૭૫. નીલાદિવણ્ણાવણ્ણવસેનાતિ નીલાદિવણ્ણવસેન ચ આરોગ્યત્થાદિઅવણ્ણવસેન ચ. સઞ્ચરિત્તં યસ્મા અનેન સિક્ખાપદેન ધનં અનુપદીયતિ, તસ્મા **ધનમનુપ્પદાનન્તિ** વુચ્ચતિ. **પુબ્બપયોગો**તિ પુબ્બે પયુજ્જિતબ્બો.

અગતિઅગન્તબ્બવણ્ણના

૩૭૯. બહુજનઅહિતાય પટિપન્નો હોતીતિ પાળિં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘વિનયધરેન હી’’તિઆદિ. તત્થ **વિનયધરેના**તિ અનુવિજ્જકેન, વિનિચ્છિતેતિ સમ્બન્ધો. **ઓવાદૂપજીવિનિયો**તિ ભિક્ખૂનં ઓવાદં ઉપનિસ્સાય જીવિનિયો. **ઉપાસકાપી**તિ રતનત્તયં પટિસ્સરણન્તિ ઉપાસકાપિ. **દાયકાપી**તિ ભિક્ખૂનં પચ્ચયદાયકાપિ. **તેસન્તિ** ઉપાસકાદીનં. **તથેવા**તિ યથા ઉપાસકાદયો દ્વિધા ભિજ્જન્તિ, તથેવ. **તતો**તિ આરક્ખદેવતાહિ પરન્તિ સમ્બન્ધો. **તેના**તિ દ્વિધાકારણેન.

૩૮૨. ગહનનિસ્સિતોતિ એત્થ ગહનસદ્દો દિટ્ઠિપરિયાયોતિ આહ ‘‘મિચ્છાદિટ્ઠિઅન્તગ્ગાહિકદિટ્ઠિસઙ્ખાતં ગહન’’ન્તિ.

૩૯૩. તસ્સ અવજાનન્તોતિ એત્થ ‘‘તસ્સા’’તિ પદં ‘‘વચન’’ન્તિ પાઠસેસેન સમ્બન્ધિતબ્બન્તિ આહ ‘‘તસ્સ વચન’’ન્તિ. **તસ્સા**તિ નવકસ્સ. **તન્તિ** નવકં.

૩૯૪. ‘‘**યંઅત્થાયા**’’તિ એસો સદ્દો સમાસોતિ આહ ‘‘યદત્થાયા’’તિ. ‘‘**તં અત્થ**’’ન્તિ એસો સદ્દો લિઙ્ગવિપલ્લાસોતિ આહ ‘‘સો અત્થો’’તિ. **અત્થ**સદ્દો હિ પુલ્લિઙ્ગો, પાળિયં **ન પરિહાપેતબ્બન્તિ** એત્થાપિ લિઙ્ગવિપલ્લાસો વેદિતબ્બો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં મહાસઙ્ગામે.

ઇતિ મહાસઙ્ગામવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

કથિનભેદં

કથિનઅત્થતાદિવણ્ણના

૪૦૩. **કથિને ખન્ધકે**તિ કથિનક્ખન્ધકે. **પુબ્બે**તિ કથિનક્ખન્ધકે.

૪૦૪. **પયોગસ્સા**તિ એત્થ પયોગો નામ કોતિ આહ ‘‘ચીવરધોવનાદિનો’’તિઆદિ. એત્થ આદિસદ્દેન વિચારણછેદનબદ્ધનસિબ્બનરજનકપ્પબિન્દુઆદિયનાનિ છ પુબ્બકરણાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. ઉદકાહરણાદિકો યો પયોગો કરીયતીતિ યોજના. **અનન્તરો** નામ અતીતાનન્તરઅનાગતાનન્તરવસેન દુવિધો, ઇધ અનાગતાનન્તરોયેવ અધિપ્પેતોતિ આહ ‘‘અનાગતવસેના’’તિ. ઉદકાહરણાદિપયોગે હિ ઉપ્પન્ને પચ્છા ધોવનાદિપુબ્બકરણસ્સ ઉપ્પત્તિતો તપ્પયોગસ્સ અનાગતવસેનેવ પચ્ચયો. **સમનન્તરપચ્ચયેના**તિ એત્થ **સં**સદ્દો સુટ્ઠુઅત્થોતિ આહ ‘‘સુટ્ઠુ અનન્તરપચ્ચયેના’’તિ. ‘‘આસન્નતર’’ન્તિ ઇમિના સુટ્ઠુભાવં દસ્સેતિ. ‘‘પયોગસ્સા’’તિ પદં ‘‘આધારભાવ’’ન્તિ પદે સામી, ‘‘પચ્ચયા હો**ન્તી**’’તિ પદે સમ્પદાનં. ‘‘નિસ્સય’’ન્તિ પદં ‘‘આધારભાવ’’ન્તિ પદેન સંવણ્ણેતિ. ‘‘ઉપેતેના’’તિ ઇમિના **ઉપ**સદ્દસ્સ ઉપગમનત્થં દસ્સેતિ, બલવત્થં પટિક્ખિપતિ. **પઠમ**ન્તિ પયોગતો, પયોગસ્સ વા તાવ. ઇમિના **પુરેજાતપચ્ચયેના**તિ એત્થ પુરેસદ્દો પઠમત્થોતિ દસ્સેતિ. **પચ્છા**તિ પયોગતો, પયોગસ્સ વા પરં. **અપુબ્બં અચરિમ**ન્તિ એકપહારેન. ઇમિના સહજાતસદ્દસ્સ અત્થં દસ્સેતિ.

એવં પુચ્છિત્વાતિ સમ્બન્ધો. **ય**ન્તિ ધમ્મજાતં. ઇદાનિ આહાતિ સમ્બન્ધો. **યસ્સા**તિ પયોગાદિકસ્સ. **તદેવા**તિ ધમ્મજાતમેવ. **તસ્સા**તિ ‘‘પુબ્બકરણં પયોગસ્સા’’તિઆદિવચનસ્સ અત્થો એવં વેદિતબ્બોતિ યોજના. ‘‘પયોગસ્સ કતમે ધમ્મા’’તિઆદિ યં વચનં વુત્તં, તત્થ વિસ્સજ્જનં મયા વુચ્ચતેતિ યોજના. ઇમિના પાળિયં અજ્ઝાહરિત્વા યોજેતબ્બભાવં દસ્સેતિ. ચતૂહિ પચ્ચયેહિ પચ્ચયાકારં વિત્થારેન્તો આહ ‘‘પયોગસ્સ હી’’તિઆદિ. પયોગસ્સ પુબ્બકરણં પચ્ચયો હોતીતિ સમ્બન્ધો. **ઉદ્દિટ્ઠધમ્મેસૂ**તિ ‘‘અનન્તરપચ્ચયેન પચ્ચયો’’તિઆદિના ઉદ્દિટ્ઠેસુ ધમ્મેસુ પુરેજાતપચ્ચયો પનેસાતિ સમ્બન્ધો. અથ વા **ઉદ્દિટ્ઠધમ્મેસૂ**તિ પુબ્બકરણવસેન ઉદ્દિટ્ઠેસુ ધોવનાદિધમ્મેસુ એકધમ્મમ્પીતિ સમ્બન્ધો. **ન લભતી**તિ ઉદકાહરણાદિપયોગસ્સ પુબ્બે ન લભતિ. **અય**ન્તિ ઉદકાહરણાદિપયોગો. **પચ્છાજાતપચ્ચયં પન લભતી**તિ ઉદકાહરણાદિપયોગો પચ્છાજાતપચ્ચયં લભતિ. કસ્મા લભતીતિ આહ ‘‘પચ્છા ઉપ્પજ્જનકસ્સ હી’’તિઆદિ. **પચ્છા**તિ પયોગસ્સ, પયોગતો વા પરં. હિ યસ્મા કયિરતિ, તસ્મા લભતીતિ યોજના. સહજાતપચ્ચયં પન ન લભતીતિ સમ્બન્ધો. **માતિકાપલિબોધાનિસંસસઙ્ખાતે**તિ અટ્ઠમાતિકાદ્વેપલિબોધપઞ્ચાનિસંસસઙ્ખાતે. **અઞ્ઞો**તિ પન્નરસહિ ધમ્મેહિ અઞ્ઞો. **પયોગાદીસૂ**તિઆદિસદ્દેન પુબ્બકરણપચ્ચુદ્ધારઅધિટ્ઠાનાનિ સઙ્ગણ્હાતિ. **એતેનુપાયેના**તિ એતેન યથાવુત્તઉપાયેન.

પુબ્બકરણનિદાનાદિવિભાગવણ્ણના

૪૦૬-૭. દ્વિક્ખત્તું પુચ્છિતત્તા ‘‘પુચ્છાદ્વય’’ન્તિ વુત્તં. હેતુપચ્ચયાનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘છ ચીવરાની’’તિ. કસ્મા વેદિતબ્બાનીતિ આહ ‘‘પુબ્બપયોગાદીનઞ્હી’’તિઆદિ. **હી**તિ યસ્મા. **તાનિયેવા**તિ છ ચીવરાનિ એવ. એવસદ્દો પચ્છાપિ યોજેતબ્બો, તાનિ એવાતિ અત્થો. **હી**તિ સચ્ચં, પુબ્બકરણાદીનિ ન અત્થીતિ યોજના.

૪૦૮. ‘‘ઇમાય સઙ્ઘાટિયા’’તિઆદિના વચીભેદાકારં દસ્સેતિ. કથિનત્થારકેન યસ્મા પચ્ચુદ્ધારો ચ અધિટ્ઠાનઞ્ચ કરીયતિ, તસ્મા **કિરિયા**તિ વુચ્ચતિ. તેન વુત્તં ‘‘પચ્ચુદ્ધારો ચેવ અધિટ્ઠાનઞ્ચા’’તિ.

૪૧૧. વત્થુવિપન્નાદીનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અકપ્પિયદુસ્સં હોતી’’તિઆદિ. વિનાસં, વિકારં વા પજ્જતીતિ **વિપન્નં**, વત્થુમેવ વિપન્નં **વત્થુવિપન્નં**.

કથિનાદિજાનિતબ્બવિભાગવણ્ણના

૪૧૨. તેસઞ્ઞેવ ધમ્માનન્તિ એત્થ ધમ્માનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘યેસુ રૂપાદિધમ્મેસૂ’’તિ. તત્થ **રૂપાદિધમ્મેસૂ**તિ વણ્ણગન્ધાદીસુ સુદ્ધટ્ઠકરૂપકલાપધમ્મેસુ. **સતી**તિ સન્તેસુ. **તેસ**ન્તિ રૂપાદીનં ધમ્માનં. ‘‘સમોધાન’’ન્તિ ઇમિના **સઙ્ગહો**તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ‘‘મિસ્સીભાવો’’તિ ઇમિના **સમવાયો**તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. અવયવધમ્માનં સં એકભાવસ્સ ગહણં **સઙ્ગહો**. અવયવધમ્માનં સમં અયનં પવત્તનં **સમવાયો**. **બહૂસુ ધમ્મેસૂ**તિ બહૂસુ પરમત્થપઞ્ઞત્તિધમ્મેસુ. **નામમત્ત**ન્તિ નામપઞ્ઞત્તિમત્તં. **પુબ્બે**તિ કથિનક્ખન્ધકે.

‘‘કારણેહી’’તિ ઇમિના **આકાર**સદ્દો કારણત્થોતિ દસ્સેતિ. **ય**ન્તિ વચનં.

૪૧૬. ઉપ્પજ્જન્તીતિ કથિનુદ્ધારા ઉપ્પજ્જન્તિ. **કિ**ન્તિ કિં અત્થજાતં. સબ્બેપિ કથિનુદ્ધારાતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. **એત્થા**તિ કથિનુદ્ધારેસુ. **પુરિમા દ્વે**તિ અન્તરુબ્ભારસહુબ્ભારવસેન પુરિમા દ્વે. **એતેસઞ્ચા**તિ પુરિમાનં દ્વિન્નઞ્ચ. **ઇતરે**તિ અવસેસા કથિનુદ્ધારા. **તેસુપી**તિ ઇતરેસુ કથિનુદ્ધારેસુ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં કથિનવિનિચ્છયે.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

પઞ્ઞત્તિવગ્ગવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

ઉપાલિપઞ્ચકં

અનિસ્સિતવગ્ગવણ્ણના

૪૧૭. ઉપાલિપઞ્હેસુ ‘‘કતિ હિ નુ ખો ભન્તે’’તિ પુચ્છાય સમ્બન્ધો નત્થીતિ કસ્સચિ મઞ્ઞનં નિવારેન્તો આહ ‘‘અથ સમ્બન્ધો’’તિ. **થેરો**તિ ઉપાલિત્થેરો, પુચ્છીતિ સમ્બન્ધો. **ઇમેસ**ન્તિ પઞ્ચકાનં તન્તિન્તિ સમ્બન્ધો. કેસં અત્થાય તન્તિં ઠપેસ્સામીતિ આહ ‘‘નિસ્સાય વસનકારીનં અત્થાયા’’તિ. વસનકારીનં ભિક્ખૂનન્તિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ પઞ્હાનં.

આપન્નો કમ્મકતોતિ એત્થ ‘‘આપન્નો’’તિ પદં ‘‘કમ્મકતો’’તિ પદસ્સ કારણદસ્સનન્તિ આહ ‘‘આપત્તિં આપન્નો, તપ્પચ્ચયાવ સઙ્ઘેન કમ્મં કતં હોતી’’તિ. **તપ્પચ્ચયાવા**તિ તંઆપત્તિઆપન્નસઙ્ખાતા કારણા એવ.

નપ્પટિપ્પસ્સમ્ભનવગ્ગવણ્ણના

૪૨૦. **અયન્તિ** કમ્મકતો ભિક્ખુ, ન વત્તતીતિ સમ્બન્ધો. **અનુલોમવત્તે**તિ કતકમ્મસ્સ અનુલોમે વત્તે. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ. **સરજ્જુકો**તિ સહ કમ્મસઙ્ખાતાય રજ્જુયાતિ સરજ્જુકો.

૪૨૧. સમગ્ગેહિ ભિક્ખૂહીતિ સમ્બન્ધો. **હી**તિ સચ્ચં. **અચ્ચયં દેસાપેત્વા**તિ અઞ્ઞમઞ્ઞં દોસં દેસાપેત્વા. **તિણવત્થારકસમથં વા**તિ **વા**સદ્દો અત્થન્તરવિકપ્પો. **તત્ર ચે**તિ એત્થ **ત**સદ્દો કમ્મવિસયો, **ચે**સદ્દો સચેપરિયાયોતિ આહ ''સચે તાદિસે કમ્મે''તિ. **દિટ્ઠાવિકમ્મમ્પિ કત્વા**તિ દિટ્ઠાવિકમ્મં કત્વાપીતિ યોજના. **પિ**સદ્દેન અકત્વાપીતિ સમ્પિણ્ડેતિ. **યત્ર પના**તિ કમ્મે પન. **તત્થા**તિ કમ્મે. **પક્કમિતબ્બ**ન્તિ સઙ્ઘામાવચરેન પક્કમિતબ્બં.

૪૨૨. **ઉસ્સિતમન્તી**તિ એત્થ ઉસ્સિતં મન્તી ઉસ્સિતમન્તીતિ દસ્સેન્તો આહ ''લોભ...પે॰... ભાસિતા''તિ. તત્થ ''લોભદોસ મોહમાનુસ્સન્નં વાચ''ન્તિ ઇમિના ઉસ્સિતપદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. ''ભાસિતા''તિ ઇમિના ''મન્તી''તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **નિસ્સિતજપ્પી**તિ એત્થ અઞ્ઞનિસ્સિતં જપ્પમેતસ્સાતિ નિસ્સિતજપ્પીતિ દસ્સેન્તો આહ ''અત્તનો''તિઆદિ. એત્થ **જપ્પ**ન્તિ વચનં. જપ્પ વચનેતિ હિ ધાતુપાઠેસુ વુત્તં. **ઉસ્સદયુત્ત**ન્તિ લોભાદિઉસ્સદયુત્તં, વચનન્તિ સમ્બન્ધો. **એવમઞ્ઞ**ન્તિ એવં અત્તના અઞ્ઞં. **કથાનુસન્ધિવચને**તિ ચોદકચુદિતકાનં કથાય અનુસન્ધિવચને. એત્થ ''વચને''તિ ઇમિના ''ભાસાનુસન્ધી''તિ એત્થ ભાસસદ્દો વચનપરિયાયોતિ દસ્સેતિ.

ઉસ્સારેતીતિ ઉદ્ધં ગમાપેતિ. ઇમિના ઉસ્સાદેતિ ઉપરિ ગમાપેતીતિ **ઉસ્સાદેતા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. એત્થ હિ દકારરકારા સદિસત્થા . તે હિ દ્વે અક્ખરા કદાચિ કત્થચિ સદિસત્થા હોન્તિ. **અવસારેતી**તિ હીનભાવં ગમાપેતિ. ઇમિના અવસાદેતિ અધોભાવં ગમાપેતીતિ **અવસાદેતા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ''અપસાદેતા''તિપિ પાઠો, ઉપસગ્ગમત્તમેવ નાનં. **સમ્ફઞ્ચ બહું ભાસતી**તિ એત્થ સમ્ફસદ્દો નિરત્થકકથાવચનોતિ આહ ''નિરત્થકકથ''ન્તિ. નિરત્થકકથા હિ યસ્મા સં હિતસુખં ફલતિ વિનાસેતિ, તસ્મા સમ્ફન્તિ વુચ્ચતિ. ફ઼ા ધાતૂતિ ચ ફલધાતૂતિ ચ ધાતુપાઠેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ લકારન્તધાતુ) વુત્તં.

ભારે અનારોપિતેતિ ''તવ ભારો''તિ સઙ્ઘેન ભારે અનારોપિતે. **અજ્ઝોત્થરિત્વા**તિ અભિભવિત્વા . ઇમિના **પસય્હ પવત્તા**તિ એત્થ પસય્હસદ્દસ્સ અભિભવનત્થં દસ્સેતિ. **અનધિકારે**તિ અનધિપચ્ચટ્ઠાને. ''કથેતા''તિ ઇમિના વતુધાતુયા કથનત્થં દસ્સેતિ. **અનોકાસકમ્મં કારેત્વા**તિ એત્થ નકારસ્સ અયુત્તયોગભાવતો યુત્તટ્ઠાનં દસ્સેન્તો આહ ''ઓકાસકમ્મં અકારેત્વા''તિ. **યસ્સા**તિ યા અસ્સ. અસ્સ ભિક્ખુનો અત્તનો યા દિટ્ઠિ અત્થીતિ યોજના, અથવા અત્તનો યા દિટ્ઠિ ભવેય્યાતિ યોજના. **ત**ન્તિ દિટ્ઠિં. ''કથેતા''તિ ઇમિના **બ્યાકતા**તિ એત્થ વિ આ પુબ્બકરધાતુયા કથનત્થં દસ્સેતિ.

વોહારવગ્ગવણ્ણના

૪૨૪. ''નેવ દેસનાય ન વુટ્ઠાનેના''તિ ઇદં પારાજિકાપત્તિં સન્ધાય વુત્તં. **દોસાનુરૂપ**ન્તિ વત્થુસઙ્ખાતસ્સ દોસસ્સ અનુરૂપં.

પયોગં ન જાનાતીતિ એત્થ સચે પયોગો મૂલેન વિસદિસો હુત્વા ભિન્નો હોતિ, એવં સતિ મૂલપયોગન્તિ ન વત્તબ્બન્તિ આહ ''અધિકરણાનં હી''તિઆદિ. **હી**તિ સચ્ચં, યસ્મા વા. મૂલમેવ પયોગા નામ હોન્તિ, ન અઞ્ઞન્તિ અધિપ્પાયો.

કાતબ્બન્તિ ન જાનાતીતિ કાતબ્બં ઇતિ કમ્મસ્સ કરણં ન જાનાતીતિ યોજના. **વત્થૂ**તિ ભણ્ડનકલહાદિવત્થુ, નિયસ્સાદીનં વત્થૂતિ સમ્બન્ધો . **ચતુન્ન**ન્તિ તજ્જનીયનિયસ્સપબ્બાજનીયપટિસારણીયવસેન ચતુન્નં. **યાચતી**તિ સઙ્ઘં કમ્મસ્સ વૂપસમં યાચતિ.

વત્થુન્તિ એત્થ આપત્તિક્ખન્ધાનમેવ વત્થુન્તિ આહ ''સત્તન્નં આપત્તિક્ખન્ધાન''ન્તિ. પદેસપઞ્ઞત્તિસબ્બત્થપઞ્ઞત્તિસાધારણપઞ્ઞત્તિઅસાધારણપઞ્ઞત્તિએકતોપઞ્ઞ- ત્તિઉભતોપઞ્ઞત્તિવસેન છન્નં પઞ્ઞત્તીનં પઞ્ઞત્તિયં પવિટ્ઠત્તા વુત્તં ''તિવિધં પઞ્ઞત્તિ''ન્તિ. ''હેટ્ઠુપરિયં કત્વા પદં યોજેતી''તિ ઇમિના **પદપચ્ચાભટ્ઠ**ન્તિ એત્થ પદાનં હેટ્ઠુપરિયવસેન પટિનિવત્તિત્વા આભસ્સનં ગળનં ચુતં પદપચ્ચાભટ્ઠન્તિ અત્થં દસ્સેતિ.

વિનયેતિ એત્થ ન કેવલં પાળિયંયેવ, અથ ખો અટ્ઠકથાયમ્પીતિ આહ ''વિનયપાળિયઞ્ચેવ અટ્ઠકથાયઞ્ચા''તિ.

ઞત્તિં ન જાનાતીતિ એત્થ ઞત્તિભેદં દસ્સેન્તો આહ ''સઙ્ખેપતો''તિઆદિ. **તત્થા**તિ દુવિધાસુ ઞત્તીસુ. **કમ્મઞત્તી**તિ અનુસ્સાવનકમ્મસ્સ ઠાને ઠિતા ઞત્તિ. અનુસ્સાવનકમ્મં નત્થિ, સયમેવ અનુસ્સાવનકમ્મટ્ઠાને ઠિતાતિ અત્થો. **કમ્મપાદઞત્તી**તિ અનુસ્સાવનકમ્મસ્સ પાદભૂતા મૂલભૂતા ઞત્તિ. **નવસુ ઠાનેસૂ**તિ ઓસારણાદીસુ નવસુ ઠાનેસૂ. **દ્વીસુ ઠાનેસૂ**તિ ઞત્તિદુતિયઞત્તિચતુત્થવસેન દ્વીસુ ઠાનેસુ, કમ્મપાદઞત્તિયા કરણં ન જાનાતીતિ સમ્બન્ધો. ય્વાયં ચતુબ્બિધો સમથોતિ યોજના. **ત**ન્તિ ચતુબ્બિધં સમથં. **ઞત્તિયા**તિ સામ્યત્થે સામિવચનં. યં અધિકરણં વૂપસમતીતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ અધિકરણસ્સ. તં વૂપસમં ન જાનાતીતિ સમ્બન્ધો.

સુત્તં ન જાનાતીતિ એત્થ સુત્તસદ્દસ્સ કદાચિ કત્થચિ માતિકાયઞ્ચ સુત્તન્તપિટકે ચ પવત્તનતો ઇધ ઉભતોવિભઙ્ગેતિ આહ ''ઉભતોવિભઙ્ગ''ન્તિ. **વિનયં ન જાનાતી**તિ એત્થ વિનયસદ્દસ્સ સકલે વિનયપિટકે વત્તમાનસ્સાપિ સુત્તન્તિ એત્થ ઉભતોવિભઙ્ગસ્સ ગહિતત્તા ઇધ ખન્ધકપરિવારાવ ગહેતબ્બાતિ આહ ''ખન્ધકપરિવારં ન જાનાતી''તિ.

વિનયં ન જાનાતીતિ એત્થ વિનયપિટકસ્સ ગહેતબ્બત્તા વુત્તં ''ઠપેત્વા વિનયપિટક''ન્તિ. **સુત્તન્તિકે ચત્તારો મહાપદેસે**તિ (દી॰ નિ॰ ૨.૧૮૭ આદયો; અ॰ નિ॰ ૪.૧૮૦) બુદ્ધાપદેસસઙ્ઘાપદેસસમ્બહુલત્થેરાપદેસએકત્થેરા પદેસવસેન ચત્તારો મહાપદેસે. **એત્થા**તિ પઞ્હકે. **ય**ન્તિ વચનં. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પઞ્હકેસુ.

ઇતિ

અનિસ્સિતવગ્ગ-નપ્પટિપ્પસ્સમ્ભનવગ્ગ-વોહારવગ્ગવણ્ણનાય

યોજના સમત્તા.

દિટ્ઠાવિકમ્મવગ્ગવણ્ણના

૪૨૫. દિટ્ઠાવિકમ્મવગ્ગે **દિટ્ઠાવિકમ્મા**તિ એત્થ આવિ કરીયતે **આવિકમ્મં**, દિટ્ઠીનં આવિકમ્મં **દિટ્ઠાવિકમ્મ**ન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''દિટ્ઠીનં આવિકમ્માની''તિ. ''લદ્ધિપકાસનાન''ન્તિ ઇમિના **દિટ્ઠિ**સદ્દો લદ્ધિપરિયાયો, **આવિકમ્મ**સદ્દો પકાસનપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **એત**ન્તિ ''દિટ્ઠાવિકમ્મા''તિ નામં. અદેસનાગામિની નામ અત્થતો ગરુકન્તિ આહ

‘‘ગરુકાપત્તિયા’’તિ. **લહુકાયપી**તિ પિસદ્દો ગરહત્થો. લહુકાયપિ દેસિતાય દિટ્ઠાવિકમ્મં અધમ્મિકં હોતિ, પગેવ ગરુકાયાતિ અત્થો.

યથા ...પે॰... હોતીતિ યથા આવિકતે ચતૂહિ પઞ્ચહિ એકીભૂતેહિ આવિકતા હોતીતિ યોજના. **ચતૂહિ પઞ્ચહી**તિ અન્તિમપરિચ્છેદદસ્સનં. તતો અતિરેકેહિપિ એકતો દેસેતું ન વટ્ટતિ, દેસિતા ચ આપત્તિ ન વુટ્ઠાતિ, દેસનાપચ્ચયા દુક્કટઞ્ચ હોતિ. ‘‘ચતૂહિ પઞ્ચહી’’તિ અન્તિમપરિચ્છેદસ્સ દસ્સિતત્તા દ્વીહિ તીહિ પન એકતો દેસેતું વટ્ટતીતિ દટ્ઠબ્બં. **મનોમાનસેના**તિ એત્થ મનોસદ્દેન માનસસદ્દસ્સ રાગઅરહત્તેસુપિ પવત્તનતો તદત્થે પટિક્ખિપિત્વા ચિત્તે એવ વત્તતીતિ દસ્સેતિ. તેન વુત્તં ‘‘મનસઙ્ખાતેન માનસેના’’તિ. ઇમિના મનભૂતં માનસં **મનોમાનસ**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

સમાનસંવાસકસ્સાપીતિ **પિ**સદ્દો સમાનસંવાસકસ્સપિ નાનાસીમાય ઠિતસ્સ સન્તિકે આવિકમ્મં અધમ્મિકં હોતિ, પગેવ નાનાસંવાસકસ્સાતિ દસ્સેતિ. **માળકસીમાયા**તિ ખણ્ડસીમાય અઙ્ગણે. **અવિપ્પવાસસીમાયા**તિ મહાસીમાય, ઠિતસ્સાપિ સન્તિકેતિ સમ્બન્ધો. પિસદ્દેન ‘‘ખણ્ડસીમાય ઠિતસ્સપી’’તિ અત્થં સમ્પિણ્ડેતિ.

૪૩૦. **ન પરિયત્ત**ન્તિ ન સમત્થં. ઇમિના **નાલ**ન્તિ એત્થ અલંસદ્દો પરિયત્તત્થોવ, નારહભૂસનવારણત્થોતિ દસ્સેતિ. **ઇધાપી**તિ પઞ્ચકેપિ. પિસદ્દેન પુરિમપઞ્ચકં અપેક્ખતિ. ‘‘સાસનતો’’તિ ઇમિના ચુધાતુયા અપાદાનં દસ્સેતિ. ‘‘કામો’’તિ ઇમિના અધિપ્પાયસદ્દો કામપરિયાયોતિ દસ્સેતિ.

૪૩૨. **મન્દત્તા મોમૂહત્તા**તિ એત્થ ત્તપચ્ચયસ્સ ભાવત્થે, પઞ્ચમીવિભત્તિયા ચ કારણત્થે પવત્તભાવં દસ્સેન્તો આહ ‘‘મન્દભાવેન મોમૂહભાવેના’’તિ. **પરિભવા**તિ એત્થ પરિભવકામાતિ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘પરિભવં આરોપેતુકામો હુત્વા’’તિ. **અઞ્ઞબ્યાકરણેસુપી**તિ અરહત્તબ્યાકરણેસુપિ. **સબ્બત્થા**તિ દિટ્ઠાવિકમ્મવગ્ગે. **ય**ન્તિ વચનં.

ઇતિ દિટ્ઠાવિકમ્મવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

મુસાવાદવગ્ગવણ્ણના

૪૪૪. ધમ્મપધાનં ધમ્માધિટ્ઠાનં સન્ધાય ‘‘પારાજિકં ગચ્છતીતિ પારાજિકગામી’’તિ સુદ્ધકત્તુવસેન વુત્તં, પુગ્ગલપધાનં પુગ્ગલાધિટ્ઠાનં સન્ધાય ‘‘પારાજિકં ગચ્છતિ અનેન, ગમાપેતીતિ વા પારાજિકગામી’’તિ કરણહેતુકત્તુવસેનપિ વત્તબ્બં. વિત્થારં દસ્સન્તો આહ ‘‘તત્થા’’તિઆદિ . તત્થ **તત્થા**તિ ‘‘મુસાવાદો પારાજિકગામી’’તિઆદિપાઠે, એવં વિત્થારો વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. તેસુ ‘‘મુસાવાદો પારાજિકગામી’’તિઆદીસુ વા, નિદ્ધારણે ભુમ્મં.

અદસ્સનેનાતિ એત્થ કસ્સ અદસ્સનેનાતિ આહ ‘‘વિનયધરસ્સા’’તિ. વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘કપ્પિયાકપ્પિયેસુ હી’’તિઆદિ. **ત**ન્તિ વિનયધરં. **અસ્સવનેના**તિ એત્થ કેસં વચનં અસ્સવનેનાતિ આહ ‘‘એકવિહારેપી’’તિઆદિ. **એકવિહારેપી**તિ વિનયધરેન એકવિહારેપિ. પિસદ્દેન નાનાવિહારે પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. **ઉપટ્ઠાન**ન્તિ ઉપટ્ઠાનત્થં, ઉપટ્ઠાનટ્ઠાનં વા. વુચ્ચમાનં અઞ્ઞેસં વચનં અસુણન્તો હુત્વા વાતિ યોજના. **પસુત્તકતા**તિ એત્થ યકારલોપોતિ આહ ‘‘પસુત્તકતાયા’’તિ. **પસુત્તકભાવેનપી**તિ પિસદ્દો અઞ્ઞમ્પિ અદસ્સનાદિકારણં

સમ્પિણ્ડેતિ. **તથાસઞ્ઞીતિ** એત્થ તથાસદ્દો કોવિસયોતિ આહ ''અકપ્પિયે…પે॰… આપજ્જન્તો''તિ. **એકરત્તાતિક્કમાદિવસેનાતિ** આદિસદ્દેન છારત્તાતિક્કમાદિં સઙ્ગણ્હાતિ. **સબ્બત્થાતિ** મુસાવાદવગ્ગે.

ઇતિ મુસાવાદવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

ભિક્ખુનોવાદવગ્ગવણ્ણના

૪૫૦. ભિક્ખુનિવગ્ગે **અલાભાયાતિ** એત્થ લભધાતુયા કમ્મં, સમ્પદાનવચનસ્સ ચ તદત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ચતુન્નં પચ્ચયાનં અલાભત્થાયા''તિ. ''વાયમતી''તિ ઇમિના **પરિસક્કતીતિ** એત્થ સક્કધાતુયા સમત્થત્થં પટિક્ખિપિત્વા વાયમત્થં દસ્સેતિ. **કલિસાસનન્તિ** પાપપરાજયઆણં. **નીહરણત્થાયાતિ** નિદ્ધરિત્વા અપનયનત્થાય.

૪૫૧. ''કમ્મ''ન્તિ સામઞ્ઞતો વુત્તત્તા ''સત્તન્નં કમ્માનં અઞ્ઞતર''ન્તિ.

૪૫૪. ન સાકચ્છાતબ્બોતિ એત્થ કો નામ કથામગ્ગો ન સાકચ્છાતબ્બો, નનુ વિનયોયેવાતિ આહ ''કપ્પિયા…પે॰… કથામગ્ગો''તિ. ''ન કથેતબ્બો''તિ ઇમિના કચ્છસદ્દસ્સ કથધાતુયા નિપ્ફન્નભાવં દીપેતિ. કસ્મા પન પઠમપઞ્ચકે ''ન અસેક્ખેના''તિ પટિક્ખિપિત્વા દુતિયપઞ્ચકે ''અસેક્ખેના''તિઆદિ વુત્તન્તિ આહ ''યસ્મા પના''તિઆદિ. ઇતરો પુથુજ્જનો ન કથેતીતિ યોજના.

ન અત્થપટિસમ્ભિદાપત્તોતિ એત્થ અત્થો નામ અટ્ઠકથાયેવાધિપ્પેતાતિ આહ ''અટ્ઠકથાયા''તિ. ''પભેદગતઞાણપ્પત્તો''તિ ઇમિના અત્થાદીસુ પતિ વિસું સમ્ભિજ્જતીતિ **પટિસમ્ભિદા,** પઞ્ઞા, તં પત્તોતિ **પટિસમ્ભિદાપત્તો** . અત્થે પટિસમ્ભિદાપત્તો અત્થપટિસમ્ભિદાપત્તોતિ દસ્સેતિ. ''પાળિધમ્મે''તિ ઇમિના **ધમ્મપટિસમ્ભિદાપત્તોતિ** એત્થ ધમ્મસરૂપં દસ્સેતિ. **વોહારનિરુત્તિયન્તિ** પઞ્ઞત્તિનિરુત્તિયં. ઇમિના **નિરુત્તિપટિસમ્ભિદાપત્તોતિ** એત્થ નિરુત્તિસરૂપં દસ્સેતિ. **પટિભાનપટિસમ્ભિદાપત્તોતિ** એત્થ પટિભાનં નામ હેટ્ઠિમઞાણત્તયમેવાતિ આહ ''અત્થપટિસમ્ભિદાદીનિ ઞાણાની''તિ, **તેસૂતિ** ઞાણેસુ, યં યં વિમુત્તં **યથાવિમુત્તં,** ચિત્તં. **પચ્ચવેક્ખિતાતિ** પુનપ્પુનં ઓલોકિતા. **સબ્બત્થાતિ** ભિક્ખુનિવગ્ગે.

ઇતિ ભિક્ખુનોવાદવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

ઉબ્બાહિકવગ્ગવણ્ણના

૪૫૫. ઉબ્બાહિકવગ્ગે **અત્થકુસલોતિઆદિપદાનં** ભેદનિસ્સિતસમાસં દસ્સેન્તો આહ ''અટ્ઠકથાકુસલો''તિઆદિ. **આચરિયમુખતોતિ** આચરિયવદનતો, આચરિયસમ્મુખે વા, **સિથિલધનિતાદીતિ** આદિસદ્દેન દીઘરસ્સાદીનિ (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૮૫; વિ॰ સઙ્ગ॰ અટ્ઠ॰ ૨૫૨) સઙ્ગણ્હાતિ. **અક્ખરપરિચ્છેદેતિ** એત્તકો સિથિલો, એત્તકો ધનિતોતિઆદિના અક્ખરપરિચ્છેદે. ઇમિના **બ્યઞ્જનકુસલોતિ** એત્થ બ્યઞ્જનસદ્દો અક્ખરપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **ન પુબ્બાપરકુસલોતિ** એત્થ પુબ્બાપરો નામ પુરિમાનં ચતુન્નઞ્ચેવ કથાય ચ પુબ્બાપરોતિ આહ ''અત્થપુબ્બાપરે''તિઆદિ.

કોધનોતિઆદીનિ વુત્તાનીતિ સમ્બન્ધો. યસ્મા ન સક્કોતીતિ યોજના. **પસારેતાતિ** એત્થ સરધાતુ ઉપસગ્ગવસેન વેચિત્તવાચકોતિ આહ ''મોહેતા''તિ.

ઇતિ ઉબ્બાહિકવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

અધિકરણવૂપસમવગ્ગવણ્ણના

૪૫૭. અધિકરણવૂપસમવગ્ગે સઙ્ઘગરુ નામ કોતિ આહ ''ધમ્મઞ્ચ...પે॰... સઙ્ઘગરુ નામ હોતી''તિ. **તાની**તિ ચીવરાદીનિ.

૪૫૮. પઞ્ચહુપાલિ આકારેહીતિ એત્થ આકારસદ્દો કારણત્થોતિ આહ ''પઞ્ચહિ કારણેહી''તિ. **કમ્મેના**તિઆદીસુ કમ્માદીનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ''અપલોકનાદીસૂ''તિઆદિ. **ઉપપત્તીહી**તિ યુત્તીહિ. મય્હં ઉચ્ચાકુલા પબ્બજિતભાવઞ્ચ બહુસ્સુતભાવઞ્ચ તુમ્હે જાનાથાતિ યોજના. માદિસો નામ...પે॰... તુમ્હાકં યુત્તં નનૂતિ યોજના. **કણ્ણમૂલે**તિ કણ્ણસમીપે. **અનુસ્સાવનેના**તિ અનુસમીપે સાવાપનેન. **તેસ**ન્તિ ભિક્ખૂનં. **અનિવત્તિધમ્મે**તિ અનિવત્તનસભાવે. **સલાકગ્ગાહેના**તિ અત્તનો સલાકાય ગાહાપનેન.

એત્થાતિ કમ્માદીસુ. **પમાણ**ન્તિ સઙ્ઘભેદસ્સ કારણં. **પુબ્બભાગા**તિ સઙ્ઘભેદતો પુબ્બભાગે પવત્તા. પુબ્બભાગભાવં આવિકરોન્તો આહ ''અટ્ઠારસવત્થુદીપનવસેન હી''તિઆદિ. વોહરન્તેપીતિ યોજના. **તત્થા**તિ વોહારે. કદા પન સઙ્ઘો ભિન્નોતિ આહ ''યદા પના''તિઆદિ. યદા પન કરોતીતિ સમ્બન્ધો. **કમ્મ**ન્તિ ઉપોસથકમ્મતો અઞ્ઞં કમ્મં ગહેતબ્બં. **ઉદ્દેસ**ન્તિ ઉપોસથકમ્મં. **ઇતી**તિ એવં. સઙ્ઘભેદકક્ખન્ધકવણ્ણનાયં ''એવં... પે॰... પકાસયિસ્સામા''તિ (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૫૧) યં વચનં અવોચુમ્હાતિ યોજના. તસ્સ વચનસ્સાતિ પાઠં અજ્ઝાહરિત્વા ''સ્વાયં અત્થો''તિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બો.

પઞ્ઞત્તેતન્તિ એત્થ નિગ્ગહિતલોપસન્ધીતિ આહ ''પઞ્ઞત્તં એત''ન્તિ. **ક્વા**તિ કિસ્મિં ખન્ધકે. **તત્રા**તિ વત્તક્ખન્ધકે. **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન આગન્તુકવત્તાદિઅકરણમત્તેન. **અનુપુબ્બેના**તિ અનુક્કમેન. **યથારત્ત**ન્તિ એત્થ યથાસદ્દો અનુરૂપત્થવાચકો, રત્તિસદ્દેન રત્તિપ્પમાણં ગહેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''રત્તિપરિમાણાનુરૂપ''ન્તિ. ઇમિના રત્તિયા અનુરૂપં **યથારત્ત**ન્તિ નિબ્બચનં દસ્સેતિ. ''રત્તિપરિમાણાનુરૂપ''ન્તિ વુત્તે રત્તિપરિમાણસ્સ અતિક્કન્તત્તા અત્થતો થેરોતિ આહ ''યથાથેરન્તિ અત્થો''તિ. **વવત્થાન**ન્તિ પરિચ્છેદો. સો હિ વિસું અવહિતો હુત્વા તિટ્ઠતીતિ વવત્થાનન્તિ વુચ્ચતિ. **કમ્માકમ્માની**તિ એત્થ કમ્મં અકમ્માનીતિ પદવિભાગં કત્વા અકારો વુદ્ધત્થોતિ આહ ''ખુદ્દકાનિ ચેવ મહન્તાનિ ચ કમ્માની''તિ. સતિ ચ અકમ્મસ્સ મહન્તભાવે કમ્મં નામ ખુદ્દકન્તિ અત્થતો સિદ્ધં હોતિ. તેન વુત્તં ''ખુદ્દકાનિ ચેવા''તિ. અકારસ્સ અપ્પત્થં ગહેત્વા ''મહન્તાનિ ચેવ ખુદ્દકાનિ ચ કમ્માની''તિ અત્થોપિ યુજ્જતેવ. સો પન ઇધ ન ગહિતો, અઞ્ઞત્થ પન દિસ્સતિ. ''ઉચ્ચાવચાનિ કમ્માની''તિ હિ વાક્યવસેન વુત્તટ્ઠાને ઉચ્ચસદ્દેન મહન્તત્થં દસ્સેતિ, અવચસદ્દેન ખુદ્દકત્થં દસ્સેતિ. તસ્મા મહન્તખુદ્દકાનિ કમ્માનીતિ અત્થો વેદિતબ્બો. સતિ ચ અકમ્મસ્સ ખુદ્દકભાવે કમ્મં નામ મહન્તન્તિ અત્થતોપિ સિદ્ધન્તિ દટ્ઠબ્બં.

સઙ્ઘભેદવગ્ગદ્વયવણ્ણના

૪૫૯. સઙ્ઘભેદવગ્ગદ્વયે **એતે**તિ સભાવા. **તે**તિ અધમ્માદયો. **ઇતી**તિ એવં. યં કમ્મન્તિ યોજના. દિટ્ઠિં વિનિધાયાતિ સમ્બન્ધો. એકસ્મિં પઞ્ચકે અયં અત્થયોજના કાતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **એત્થાપી**તિ ઇમસ્મિં પઞ્ચકેપિ. **પિ**સદ્દેન હેટ્ઠા વુત્તં પઞ્ચકં અપેક્ખતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ પઞ્ચકેસુ. **હી**તિ સચ્ચં. પુબ્બે અવુત્તનયં યં વચનમત્થિ, તં વચનં એત્થ પઞ્ચકેસુ ન અત્થીતિ યોજના.

આવાસિકવગ્ગવણ્ણના

૪૬૧. આવાસિકવગ્ગે ''હરિત્વા''તિ ઇમિના **યથાભતન્તિ** એત્થ ભરધાતુયા હરણત્થઞ્ચ કિરિયાવિસેસનભાવઞ્ચ દસ્સેતિ. ''ઠપિતો''તિ ઇમિના **નિક્ખિત્તો**તિ એત્થ ખિપધાતુયા ઠપનત્થં દસ્સેતિ.

૪૬૨. પરિણામેતીતિ પરિણતંપાપેતિ. ''નિયામેતિ કથેતી''તિ ઇમિના અધિપ્પાયત્થં દસ્સેતિ, **એત્થા**તિ આવાસિકવગ્ગે.

કથિનત્થારવગ્ગવણ્ણના

૪૬૭. કથિનત્થારવગ્ગે **ઓતમસિકો**તિ એત્થ અવતમં ગતો ઓતમસિકોતિ દસ્સેન્તો આહ ''અન્ધકારગતો''તિ. અન્ધકારસદ્દેન તમસદ્દો અન્ધકારપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **તન્તિ** ઓતમસિકં . **અસમન્નાહરન્તો**તિ તં અસમન્નાહરન્તો, કસ્મા અસમન્નાહરન્તોતિ આહ ''કિચ્ચયપસુતત્તા વન્દન''ન્તિ. **એકતો**તિ કોપેન સદ્ધિં. વેરી વિસભાગપુગ્ગલો એકતો આકોધેન વત્તનટ્ઠેન **એકાવત્તો**તિ વુચ્ચતિ. **પહરેય્યા**તિ વન્દન્તં પહરેય્ય. ''અઞ્ઞં ચિન્તયમાનો''તિ ઇમિના અઞ્ઞસ્મિં આરમ્મણે ચિત્તં વિદહતિ ઠપેતીતિ **અઞ્ઞવિહિતો**તિ દસ્સેતિ.

સઙ્ઘતો ઉદ્ધરિત્વા ખિપિતબ્બો અપનેતબ્બોતિ ઉક્ખિત્તો, સોયેવ **ઉક્ખિત્તકો. તેહી**તિ ચતૂહિ. અવન્દિયેસુ પન્નરસપુગ્ગલેસૂતિ સમ્બન્ધો. **અન્તરા વુત્તકારણેન ચા**તિ અન્તરે વુત્તેન ''તસ્મિં વન્દન્તસ્સ મઞ્ચપાદાદીસુપિ નલાટં પટિહઞ્ઞેય્યા''તિઆદિના કારણેન ચ. **ઇતો**તિ પન્નરસપુગ્ગલમ્હા . **ઇતી**તિ એવં. સચે ઉદ્દેસાચરિયો ચ ઓવાદાચરિયો ચ નવકો હોતિ, ન વન્દનીયો. **સબ્બત્થા**તિ કથિનત્થારવગ્ગે.

ઇતિ કથિનત્થારવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

નિટ્ઠિતા ચ ઉપાલિપઞ્ચકવણ્ણનાય યોજના.

આપત્તિસમુટ્ઠાનવણ્ણના

૪૭૦. ''અચિત્તકો આપજ્જતી''તિઆદીસુ એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. **અચિત્તકો આપજ્જતી**તિ અચિત્તકો હુત્વા આપજ્જતિ. એસેવ નયો **અચિત્તકો વુટ્ઠાતી**તિ એત્થાપિ. યંકિઞ્ચિ આપત્તિન્તિ સમ્બન્ધો. ઇતરં આપત્તિન્તિ યોજના. **ધમ્મદાનં કરોમી**તિ ''સબ્બદાનં ધમ્મદાનં જિનાતી''તિ (ધ॰ પ॰ ૩૫૪) ચ ''અમતંદદો ચ સો હોતિ, યો ધમ્મમનુસાસતી''તિ (સં॰ નિ॰ ૧.૪૨) ચ ભગવતા વુત્તવચનં સુત્વા ધમ્મદાનં કરોમિ. **દોમનસ્સિકો**તિ દોમનસ્સેન યુત્તો, દોમનસ્સવન્તો વા. **એત્થા**તિ અબ્યાકતમૂલે.

૪૭૩. યસ્સ યસ્સાતિ સિક્ખાપદસ્સ. **તં સબ્બન્તિ** સબ્બં તંતંસમુટ્ઠાનસિક્ખાપદં.

અપરદુતિયગાથાસઙ્ગણિકં

(૧) કાયિકાદિઆપત્તિવણ્ણના

૪૭૪. છ આપત્તિયો કાયિકાતિ એત્થ છ આપત્તિયો નામ કાતિ આહ ''અન્તરપેય્યાલે''તિઆદિ. અન્તરપેય્યાલે વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. ''કાયદ્વારે સમુટ્ઠિતત્તા''તિ ઇમિના કાયે સમુટ્ઠન્તીતિ **કાયિકા**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. તસ્મિંયેવ અન્તરપેય્યાલે વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. ''વજ્જપટિચ્છાદિકાયા''તિઆદિના **છાદેન્તસ્સ તિસ્સો**તિ એત્થ તિણ્ણં સરૂપં દસ્સેતિ. ''ભિક્ખુનિયા''તિઆદિના **પઞ્ચ સંસગ્ગપચ્ચયા**તિ એત્થ પઞ્ચન્નં સરૂપં દસ્સેતિ.

''એકરત્ત''ઇતિઆદિના **અરુણુગ્ગે તિસ્સો**તિ એત્થ તિણ્ણં સરૂપં દસ્સેતિ. **દ્વે યાવતતિયકા**તિ સંવણ્ણેતબ્બેન ''એકાદસ યાવતતિયકા નામા''તિ સંવણ્ણનાય વિરુદ્ધભાવં પટિક્ખિપન્તો આહ ''પઞ્ઞત્તિવસેન પના''તિઆદિ. ''ઇમસ્મિં સાસને''તિ ઇમિના એત્થસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. **એકેન સબ્બસઙ્ગહો**તિ એત્થ એકો નામ કો, સબ્બાનિ નામ કાનીતિ આહ ''યસ્સ સિયા''તિઆદિ. ''નિદાનુદ્દેસેના''તિ ઇમિના એકસ્સ સરૂપં દસ્સેતિ. ''સિક્ખાપદાનઞ્ચ પાતિમોક્ખુદ્દેસાનઞ્ચા''તિ ઇમેહિ પદેહિ સબ્બસરૂપં દસ્સેતિ. સઙ્ગહ સદ્દેન કમ્મછટ્ઠીસમાસો.

''વજ્જપટિચ્છાદિકાયા''તિઆદિના **દ્વે દુકુલ્લચ્છાદના**તિ એત્થ દ્વિન્નં સરૂપં દસ્સેતિ.

''ભિક્ખુ ભિક્ખુનિયા''તિઆદિના **ગામન્તરે ચતસ્સો**તિ એત્થ ચતસ્સન્નં સરૂપં દસ્સેતિ. પુન ''ભિક્ખુ ભિક્ખુનિયા''તિઆદિના **ચેતસ્સા નદિપારપચ્ચયા**તિ એત્થ ચતસ્સન્નમેવ સરૂપં દસ્સેતિ. ''ચીવરદાને પાચિત્તિય''ન્તિ ઇમિના પાચિત્તિયભાવેન સદિસત્તા સઙ્ખ્યાવિસેસો ન કાતબ્બોતિ દસ્સેતિ.

(૨) દેસનાગામિનિયાદિવણ્ણના

૪૭૫. એકેત્થાતિ એત્થસદ્દો સાસનવિસયો.

એકસિક્ખાપદમ્પિ નત્થીતિ **પિ**સદ્દો બહુસિક્ખાપદાનિ પન પગેવાતિ ચ આપત્તિ પન પગેવાતિ ચ આપત્તીપિ નત્થીતિ ચ અત્થં દસ્સેતિ.

''સકલેપિ વિનયે''તિ ઇમિના **દ્વેત્થા**તિ પાઠે એત્થસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. **ઉભિન્ન**ન્તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનં. અઞ્ઞથા પન કિત્તકા પઠમાપત્તિકાતિ આહ ''ઇતરથા પના''તિઆદિ. તત્થ **ઇતરથા**તિ પઞ્ઞત્તિતો અઞ્ઞેન પકારેન. **કમ્મઞ્ચા**તિ કમ્મઞત્તિ ચ. **કમ્મપાદિકા ચા**તિ કમ્મપાદઞત્તિ ચ. **નવસુ ઠાનેસૂ**તિ ઓસારણાદીસુ નવસુ ઠાનેસુ. **દ્વીસૂ**તિ ઞત્તિદુતિય, ઞત્તિચતુત્થકમ્મેસુ.

વજ્જપટિચ્છાદિકાય પારાજિકં, ઉક્ખિત્તાનુવત્તિકાય પારાજિકં, અટ્ઠવત્થુકાય પારાજિકન્તિ ઇતિ ઇમે તયોતિ યોજના. **કારણભૂતેના**તિ હેતુભૂતેન, ''કરણભૂતેના''તિપિ પાઠો, સાધકતમસત્તિભૂતેનાતિ અત્થો.

તેસન્તિ અદ્ધાનહીનાદીનં. **એત્થા**તિ ''તયો પુગ્ગલા ન ઉપસમ્પાદેતબ્બા''તિ પાઠે, એતેસુ અઙ્ગહીનાદીસુ વા. **યો**તિ પુગ્ગલો. અપરિપૂરો ન યાચતીતિ સમ્બન્ધો. માતુઘાતકાદયો કરણદુક્કટકા ચાતિ યોજના. **તત્થા**તિ તેસુ ઞત્તિકપ્પનાદીસુ. **ઞત્તિકપ્પના**તિ ઞત્તિવિધિ. **વિપ્પકતપચ્ચત્ત**ન્તિ વિપ્પકતં પચ્ચત્તં. **અતીતકરણ**ન્તિ અતીતસ્સ કરણં. વિત્થારેન્તો આહ ''વત્થુસમ્પન્નં હી''તિઆદિ. **તયો કમ્માન સઙ્ગહા**તિ એત્થ છન્દભેદરક્ખનત્થાય નકારે નિગ્ગહિતલોપો. **નાસિતકા**તિ નાસેતબ્બા પુગ્ગલા, નાસિતબ્બાતિ **નાસિતા**, નાસિતા એવ નાસિતકા. **તિણ્ણં જનાન**ન્તિ તિણ્ણં ઉપસમ્પદાપેક્ખજનાનં એકૂપજ્ઝાયેન નાનાચરિયેન હુત્વાતિ યોજના. **એકાનુસ્સાવના**તિ એકતો અનુસ્સાવના.

પાદો નામ કહાપણસ્સ ચતુત્થભાગો. **માસકો** નામ પાદસ્સ પઞ્ચમભાગો. **પારાજિકન્તિ** વનપ્પતિં છિન્દન્તસ્સ દુતિયપારાજિકં (પારા॰ ૧૧૦). **અનોદિસ્સા**તિ ''મનુસ્સો મરતૂ''તિઆદિના ન ઉદ્દિસિત્વા. **તેના**તિ વિસેન.

ભિક્ખુનોવાદકવગ્ગસ્મિન્તિ સામઞ્ઞાધારો. **દસસુ સિક્ખાપદેસૂ**તિ વિસેસાધારો. **પઠમસિક્ખાપદમ્હિયેવા**તિ દસસુ સિક્ખાપદેસુ પઠમસિક્ખાપદમ્હિયેવ. ઉપસમ્પન્નાય ભિક્ખુનિયાતિ સમ્બન્ધો. ''આપત્તિ હોતી''તિ ઇમિના ''ચીવરેના''તિ પદસ્સ સમ્બન્ધટ્ઠાનં દસ્સેતિ.

''ચતસ્સો એવા''તિ ઇમિના **તત્તિકા**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. તા ચતસ્સો પરિમાણા યાસં આપત્તીનન્તિ **તત્તિકા. નિપન્નસ્સાપિ તત્તિકા**તિ એત્થાપિ એસેવ નયો. **સા**તિ ભિક્ખુની.

(૩) પાચિત્તિયવણ્ણના

૪૭૬. પઞ્ચ ભેસજ્જાનીતિ સપ્પિઆદીનિ પઞ્ચ ભેસજ્જાનિ. ઇમં આપત્તિન્તિ સમ્બન્ધો. પચ્છા આપન્નોતિ યોજના.

એકં કબળન્તિ એકં આલોપં, **તુમ્હમૂલે**તિ તુમ્હં સન્તિકે.

યથાવત્થુકન્તિ વત્થુઅનુલોમં, આપત્તિયો દેસિતાવ હોન્તીતિ યોજના.

કોકાલિકાદીનન્તિઆદિસદ્દેન કટમોદકતિસ્સકાદયો (પારા॰ ૪૧૭) સઙ્ગણ્હાતિ. પાપિકાય દિટ્ઠિયા અપ્પટિનિસ્સગ્ગે પાચિત્તિયઞ્ચ ચણ્ડકાળિકાય ભિક્ખુનિયા પાચિત્તિયઞ્ચાતિ યોજના. **પયુત્તવાચાપચ્ચયા**તિ વિઞ્ઞત્તિનિમિત્તાદીહિ પકારેન યુત્તાય વાચાય પચ્ચયા. **આપત્તિ પારાજિકસ્સા**તિ પારાજિકસ્સ આપજ્જનં. અથવા **પારાજિકસ્સા**તિ અસ્સ ભિક્ખુસ્સ પારાજિકા આપત્તિ હોતીતિ વા પારાજિકા આપત્તિ અસ્સ ભવતીતિ વા યોજના કાતબ્બા. **ઇતી**તિ ઇમા છ આપત્તિયો આપજ્જતીતિ યોજના.

ભોજનં ગહેત્વા અજ્ઝોહરમાનાતિ સમ્બન્ધો. **તથેવા**તિ યથા ખાદને, તથેવ મંસં લસુણં અજ્ઝોહરમાનાતિ યોજના. ''પણીતભોજનાની''તિ ચ ''અકપ્પિયમંસ''ન્તિ ચ પદાનિ ''અજ્ઝોહરમાના''તિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બાનિ.

પઞ્ચ ઠાનાનીતિ પઞ્ચ આપત્તિસઙ્ખાતાનિ ઠાનાનિ. **તત્થા**તિ પઞ્ચસુ સહધમ્મિકેસુ. **દ્વિન્ન**ન્તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનં. **તેસ**ન્તિ સિક્ખમાનાદીનં. **પઞ્ચન્નમેવા**તિ સહધમ્મિકાનંયેવ. **વિનિચ્છયવોહારો**તિ વિનિચ્છયવચનં. ઇમિના ચત્તારિ અધિકરણાનિ પટિક્ખિપતિ. **અટ્ટકમ્મં નામા**તિ અભિયુઞ્જન્તાનં કમ્મં નામ.

''સહધમ્મિકાન''ન્તિ ઇમિના **પઞ્ચન્નં વિનિચ્છયો**તિ એત્થ પઞ્ચસરૂપં દસ્સેતિ. સોભણભાવં વિત્થારેન્તો આહ ''કતવીતિક્કમો હી''તિઆદિ. **અબ્ભુણ્હસીલો**તિ અભિનવુપ્પન્નસીલો. અબ્ભુણ્હસીલો નામ અત્થતો પાકતિકસીલોતિ આહ ''પાકતિકો''તિ, પકતિસીલેન નિયુત્તોતિ અત્થો.

''કાયદ્વારસમ્ભવા''તિ ઇમિના **કાયિકા**તિ પદસ્સ તદ્ધિતભાવં દસ્સેતિ. **મુખં ઓલોકેતબ્બન્તિ એત્થ** વુત્તાતિ સમ્બન્ધો.

ચતુન્નં દેસનાય ચાતિ એત્થ ‘‘દેસનાયા’’તિ પદં આદિપદલોપન્તિ આહ ‘‘અચ્ચયદેસનાયા’’તિ. **સા**તિ અચ્ચયદેસના. અભિનિલીયિત્વા ધનુના મારેન્તીતિ **અભિમારા**.

છેજ્જં હોતીતિ એત્થ છેજ્જં નામ પારાજિકાપજ્જનમેવાતિ આહ ‘‘દેવદત્તો વિય પારાજિકં આપજ્જતી’’તિ. **ઇમા પન આપત્તિયો**તિ પારાજિકથુલ્લચ્ચયાપત્તિયો.

(૪) અવન્દનીયપુગ્ગલાદિવણ્ણના

૪૭૭. તેસન્તિ દસન્નં પુગ્ગલાનં. ‘‘સદ્ધિ’’ન્તિ ઇમિના **સામીચેના**તિ એત્થ સહત્થે કરણવચનન્તિ દસ્સેતિ. **સામીચેના**તિ ચ સામીચિના કત્તબ્બં **સામીચં** કમ્મં, તેન સામીચેન. **દસ ચીવરધારણા**તિ પદસ્સ સમાસભાવં પટિક્ખિપન્તો આહ ‘‘દસ દિવસાનિ અતિરેકચીવરસ્સ ધારણા’’તિ.

કતિસતન્તિઆદીસુ દ્વીસુ ગાથાપાદેસુ ચતૂસુ વિભત્યન્તપદેસુ પુરિમં પુરિમેન, પચ્છિમઞ્ચ પચ્છિમેન યથાક્કમં યોજેતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ‘‘કતિસતં આપત્તિયો રત્તિસતં છાદયિત્વાના’’તિ. પચ્છિમગાથાય પુબ્બદ્ધેપિ એસેવ નયો. **અયં હી**તિ અયં એવ વક્ખમાનો. **એત્થા**તિ ગાથાયં. **યો**તિ ભિક્ખુ, પટિચ્છાદેતીતિ સમ્બન્ધો. **ઇતી**તિ અયં સઙ્ખેપત્થો.

હેટ્ઠા વુત્તેસુ ચતૂસુ ચતુક્કેસુ ધમ્મેન સમગ્ગં અપનેત્વા દ્વાદસ કમ્મદોસા વુત્તાતિ દટ્ઠબ્બં. અધમ્મેન વગ્ગકમ્મં, અધમ્મેન સમગ્ગકમ્મન્તિ યોજેતબ્બં.

એત્થાતિ છસુ કમ્મેસુ. **એતદેવા**તિ ધમ્મેન સમગ્ગકમ્મમેવ.

યં દેસિતાતિ એત્થ યંસદ્દો વચનવિપલ્લાસોતિ આહ ‘‘યાનિ દેસિતાની’’તિ. ‘‘દેસિતાની’’તિ ઇમિના **દેસિતા**તિ એત્થ નિકારસ્સ આકારાદેસભાવં દસ્સેતિ. ‘‘પરિયન્તપરિચ્છેદભાવરહિતત્તા’’તિ ઇમિના નત્થિ અન્તં પરિયન્તમેતસ્સાતિ **અનન્ત**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. **ત**ન્તિ નિબ્બાનં, જિતન્તિ સમ્બન્ધો. કેન કં કિન્તિ કત્વા જિતન્તિ આહ ‘‘ભગવતા કિલેસગણં અભિમદ્દિત્વા’’તિ. કેન કં કિન્તિ કત્વા કિં જિતં વિયાતિ આહ ‘‘રઞ્ઞા સપત્તગણં અભિમદ્દિત્વા રજ્જં વિયા’’તિ. તત્થ ‘‘રઞ્ઞા’’તિ ઇમિના ‘‘કેના’’તિ પુચ્છં વિસ્સજ્જેસિ. ‘‘સપત્તગણ’’ન્તિ ઇમિના ‘‘ક’’ન્તિ પુચ્છં વિસ્સજ્જેસિ. ‘‘અભિમદ્દિત્વા’’તિ ઇમિના ‘‘કિન્તિ કત્વા’’તિ પુચ્છં વિસ્સજ્જેસિ. ‘‘રજ્જ’’ન્તિ ઇમિના ‘‘કિ’’ન્તિ પુચ્છં વિસ્સજ્જેસિ. **સપત્તગણ**ન્તિ વેરિગણં. અયં પનેત્થ યોજના – રઞ્ઞા સપત્તગણં અભિમદ્દિત્વા રજ્જં રાજભાવં જિતં વિય, ભગવતા કિલેસગણં અભિમદ્દિત્વા નિબ્બાનં જિતન્તિ. **સ્વેવા**તિ ભગવા એવ. ‘‘નિબ્બિકારતાયા’’તિ ઇમિના તાદિસદ્દો નિબ્બિકારત્થવાચકો અનિપ્ફન્નપાટિપદિકોતિ દસ્સેતિ. ‘‘વિવેકપઞ્ચક’’ન્તિ ઇમિના કાયચિત્તઉપધિવસેન વિવેકત્તયમ્પિ ગહેતબ્બં વિવેકભાવેન સમાનત્તા. તેન ભગવતાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘યાનિ સત્ત આપત્તિક્ખન્ધાની’’તિ ઇમિના **એકેત્થા**તિ એત્થ એકસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. **તત્થા**તિ સત્તસુ આપત્તિક્ખન્ધેસુ. **એત્થ પના**તિ સમથેસુ પન. **હી**તિ સચ્ચં. **તસ્સા**તિ સમ્મુખાવિનયસ્સ. **અટ્ઠકથાસૂ**તિ સબ્બઅટ્ઠકથાસુ. **મયં પના**તિ સઙ્ગહકારકા અમ્હે પન, બુદ્ધઘોસનામકા મયં પનાતિ અત્થો, રોચયામાતિ સમ્બન્ધો. કસ્સ કિમત્થં ગહેત્વા રોચેસીતિ આહ ‘‘વિનાતિ નિપાતસ્સ પટિસેધનમત્થમત્ત’’ન્તિ. ‘‘વિનાતિ નિપાતસ્સા’’તિ પદં ‘‘અત્થમત્ત’’ન્તિ પદે વાચકસમ્બન્ધો. અત્તનો સાધ્યવચનં બુદ્ધવચનસઙ્ખાતેન સાધકવચનેન સાધેન્તો આહ ‘‘વુત્તમ્પિ ચેત’’ન્તિઆદિ.

અટ્ઠારસ અટ્ઠકાનીતિ અધમ્મદિટ્ઠિભેદ, ધમ્મદિટ્ઠિભેદ, વેમતિકભેદેસુ તીસુ એકમેકં મૂલં કત્વા તયો તયો મૂલિં કત્વા નવ હોન્તિ, તેસુ ધમ્મદિટ્ઠિભેદેસુ ધમ્મદિટ્ઠિભેદં અપનેત્વા અટ્ઠ હોન્તિ, તાનિ અટ્ઠારસ ભેદકરવત્થૂસુ યોજેત્વા અટ્ઠારસ અટ્ઠકાનિ હોન્તીતિ દટ્ઠબ્બં. **છઊનદિયડ્ઢસત**ન્તિ ચતુચત્તાલીસાધિકં સતન્તિ વુત્તં હોતિ.

એકેકવત્થુસ્મિન્તિ અટ્ઠારસસુ ભેદકરવત્થૂસુ એકેકસ્મિં વત્થુસ્મિં.

ઇતિ ગાથાસઙ્ગણિકવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

સેદમોચિકગાથા

(૧) અવિપ્પવાસપઞ્હાવણ્ણના

૪૭૯. **સેદમોચિકગાથાસૂ**તિ અધિપ્પાયત્થસ્સ ગમ્ભીરત્તા તં ચિન્તેન્તાનં વિનયધરાનં કાયે સેદં મોચેતીતિ **સેદમોચિકા**, સાયેવ ગાથા સેદમોચિકગાથા, તાસુ. ‘‘અકપ્પિયસમ્ભોગો ન લબ્ભતી’’તિ ઇમિના કપ્પિયસમ્ભોગો લબ્ભતીતિ દસ્સેતિ. કપ્પિયસમ્ભોગં દસ્સેતું ‘‘નહાપનભોજનાદી’’તિ વુત્તં. **અનાપત્તી**તિ માતુભિક્ખુનિયા અનાપત્તિ. **એસા પઞ્હા**તિ એત્થ પઞ્હસદ્દો સભાવતિલિઙ્ગોતિ સદ્દસત્થેસુ (સદ્દનીતિધાતુમાલાયં ૧૬ હકારન્તધાતુ; અભિધાનપ્પદીપિકાયં ૧૧૫ ગાથાયં) વુત્તો, ઇધ ઇત્થિલિઙ્ગવસેન વુત્તો. ‘‘પણ્ડિતેહી’’તિ ઇમિના કુસલસ્સ કારણં દસ્સેતિ, પણ્ડિતત્તા કુસલોતિ અધિપ્પાયો. **અસ્સા**તિ પઞ્હાય. **એત**ન્તિ વિસ્સજ્જનં. **અસ્સા**તિ ગાથાય.

એકાદસ વિવજ્જિયાતિ અવિભત્તિકનિદ્દેસો, એકાદસ વિવજ્જિયેતિ અત્થો. તેન વુત્તં ‘‘યે’’તિઆદિ. **તેપી**તિ પિસદ્દો ગાથાયં લુત્તનિદ્દિટ્ઠગમ્યમાનભાવં દસ્સેતિ.

અયન્તિ ન્હાપિતપુબ્બકો ભિક્ખુ. **નિમ્મિતબુદ્ધ**ન્તિ બુદ્ધેન નિમ્મિતં બુદ્ધરૂપં.

વિવજ્જિયાતિ એત્થ યકારો ત્વાપચ્ચયસ્સ કારિયોતિ આહ ‘‘વિવજ્જેત્વા’’તિ. અસીસકં યં તં કબન્ધં અત્થીતિ યોજના. અસીસકત્તા કેન સરીરેન જીવિતં બન્ધતીતિ **કબન્ધો**. **યસ્સા**તિ કબન્ધસ્સ.

હીતિ સચ્ચં. **તે**તિ અભબ્બપુગ્ગલા.

વાચાતિ એત્થ યકારલોપોતિ આહ ‘‘વાચાયા’’તિ. **ઇતિ મે**તિ એવં મમ. એવં વદમાને મમ વચનન્તિ યોજના. અથવા **ઇતિમે**તિ એવં ઇમે, એવં વદમાને ઇમે જનાતિ યોજના. સદ્દમ્પીતિ ઇમિના ગિરસદ્દો સદ્દપરિયાયોતિ દસ્સેતિ. **હી**તિ સચ્ચં. તુણ્હીભૂતસ્સ નિસિન્નસ્સ તસ્સ ભિક્ખુનોતિ યોજના. યદિ મનોદ્વારે આપત્તિ નામ નત્થિ, એવં સતિ કસ્મા આપજ્જેય્ય વાચસિકન્તિ વુત્તન્તિ આહ ‘‘યસ્મા પના’’તિઆદિ. **તેના**તિ તસ્મા. **અસ્સા**તિ ભિક્ખુસ્સ.

સાતિ ભિક્ખુની, આપજ્જતીતિ સમ્બન્ધો. **વુત્તપ્પકાર**ન્તિ ‘‘ગામન્તરપરિયાપન્ન’’ન્તિ વુત્તપ્પકારં.

તાસૂતિ દ્વીસુ ભિક્ખુનીસુ.

ચતુરો જનાતિ એત્થ ચતુન્નં જનાનં સરૂપં દસ્સેન્તો આહ ‘‘આચરિયો ચ તયો ચ અન્તેવાસિકા’’તિ . **સાહત્થિકા**તિ સહત્થા અવહરિતા. **આણત્તિયાપી**તિ આણત્તેન અવહરિતાપિ. **ઇતરેસ**ન્તિ અન્તેવાસિકાનં, એકેકો માસકોતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ પરિવારે સેદમોચિકગાથાયં.

(૨) પારાજિકાદિપઞ્હાવણ્ણના

૪૮૦. **સન્થતપેય્યાલઞ્ચા**તિ પઠમપારાજિકવિભઙ્ગે (પારા॰ ૬૫) વુત્તં સન્થતપેય્યાલઞ્ચ.

લિઙ્ગપરિવત્તં સન્ધાયાતિ સતિ લિઙ્ગે પરિવત્તે પટિગ્ગહણસ્સ વિજહનં સન્ધાય વુત્તં.

યોતિ ભિક્ખુ, પરિણામેતીતિ સમ્બન્ધો. અત્તનો અત્થાયાતિ યોજના.

અસ્સાતિ ગાથાય. **કાકઉહદ**ન્તિ કાકેહિ કરીસુસ્સગ્ગં. **કદ્દમમક્ખિત**ન્તિ કદ્દમેન મક્ખિતં. કાયગતાનેવ હુત્વાતિ સમ્બન્ધો.

હીતિ વિત્થારો. અનરિયં તં ઇત્થિં વા તં પુરિસં વા હનેય્યાતિ યોજના. લિઙ્ગપરિવત્તેન હેતુભૂતેન ઇત્થિભૂતં, પુરિસભૂતઞ્ચાતિ સમ્બન્ધો. **ઇત્થિભૂત**ન્તિ ચ ઇત્થી હુત્વા ભૂતં, ઇત્થિભાવં વા પત્તં.

મિગસિઙ્ગતાપસસીહકુમારાદીનં તિરચ્છાનગતમાતાપિતરો વિયાતિ યોજના. **મિગસિઙ્ગતાપસો**તિ મિગસિઙ્ગનામકો (જા॰ અટ્ઠ॰ ૫.૧૭.૯૬ આદયો) તાપસો. **સીહકુમારો**તિ સીહબાહુકુમારો. આદિસદ્દેન ભૂરિદત્તાદયો સઙ્ગણ્હાતિ.

કુરુન્દિયં આગતન્તિ સમ્બન્ધો.

‘‘**સચ્ચં ભણન્તોતિ ગાથાયા**’’તિ પદં ‘‘સચ્ચં ભાસતો લહુકાપત્તિ હોતી’’તિ એત્થ ઇતિસદ્દેન સમ્બન્ધિતબ્બં. ‘‘સચ્ચં ભણન્તો’’તિ ગાથાય ઇતિ અત્થોતિ યોજના.

(૩) પાચિત્તિયાદિપઞ્હાવણ્ણના

૪૮૧. સલાકં દેન્તસ્સ અસ્સ ભિક્ખુસ્સ છેજ્જં હોતીતિ યોજના. ‘‘પારાજિકં હોતી’’તિ ઇમિના **હોતિછેજ્જ**ન્તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ.

સુપ્પતિટ્ઠિતનિગ્રોધસદિસં રુક્ખમૂલં, તમેવ વા ગહેતબ્બં.

તિસ્સિત્થિયોતિ એત્થ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનં, પચ્ચત્તવચનં વાતિ આહ ‘‘તાસુપી’’તિ. ‘‘યં તં મેથુનં નામ ત’’ન્તિ ઇમિના ‘‘મેથુનં યં ત’’ન્તિ પદાનં સમાનાધિકરણભાવં દસ્સેતિ. ‘‘ન સેવતી’’તિ ઇમિના **ન સેવે**તિ એત્થ તિકારસ્સ એકારાદેસભાવં (જા॰ અટ્ઠ॰ ૪.૧૧.૭૬ પુત્તો વા પિતરં યાચે વિય) દસ્સેતિ. **તયો પુરિસે**તિ એત્થ ‘‘ઉપગન્ત્વા’’તિ પદં અજ્ઝાહરિત્વા સમ્બન્ધિતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ‘‘તયો પુરિસેપિ ઉપગન્ત્વા’’તિ. ઇમિના **તયો પુરિસે**તિ એત્થ ઉપયોગત્થે ઉપયોગવચનન્તિ દસ્સેતિ. પુરિમનયં ગહેત્વા એત્થાપિ ‘‘તીસુ પુરિસેસૂ’’તિ ભુમ્મત્થે ઉપયોગવચનન્તિ અત્થોપિ યુજ્જતેવ. ઇમં નયં ગહેત્વા પુરિમપદેપિ તિસ્સિત્થિયો ઉપગન્ત્વાતિ ઉપયોગત્થે

ઉપયોગવચનન્તિ અત્થોપિ યુજ્જતેવ. તસ્મા તે દ્વે નયા અઞ્ઞમઞ્ઞોપદેસદાયકનયા નામાતિ દટ્ઠબ્બં. ‘‘ઉભતોબ્યઞ્જનસઙ્ખાતે’’તિ ઇમિના અનરિયસદ્દેન ઉભતોબ્યઞ્જનોવ ઇધ ગહેતબ્બોતિ દસ્સેતિ. ‘‘નાચરતી’’તિ ઇમિના **ન ચાચરે**તિ એત્થાપિ તિસદ્દસ્સ એકારાદેસભાવમેવ દસ્સેતિ. મેથુનધમ્મસ્સ પુબ્બભાગં કાયસંસગ્ગં આપજ્જિતું વાયમન્તિયા તસ્સા ભિક્ખુનિયાતિ યોજના.

અસ્સાતિ ગાથાય, તિત્થિયો આરાધકો હોતીતિ યોજના. **તત્થેવા**તિ તિત્થિયવત્તે એવ. **અસ્સા**તિ તિત્થિયસ્સ. **તમેવા**તિ તિત્થિયવત્તમેવ.

સઙ્ઘાદિસેસન્તિઆદિગાથા વુત્તાતિ સમ્બન્ધો. **તન્તિ** અજ્ઝોહરણં.

આકાસગતં સામણેરન્તિ સમ્બન્ધો. **સદ્ધેનપી**તિ પિસદ્દો ન કમ્મારહેનેવાતિ દસ્સેતિ. ‘‘ન કાતબ્બ’’ન્તિ ઇમિના સદ્ધોપિ કમ્મારહોપિ ભૂમિગતોવ વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ.

અસ્સાતિ ગાથાય વિનિચ્છયોતિ સમ્બન્ધો.

‘‘ન દેતિ, ન પટિગ્ગણ્હાતી’’તિ કિરિયાપદાનં કત્તારં દસ્સેન્તો આહ ‘‘નાપિ ઉય્યોજિકા’’તિઆદિ. **તસ્સા**તિ અવસ્સુતપુરિસસ્સ. ‘‘કારણેના’’તિ ઇમિના **તેના**તિ પદસ્સ કારણત્થં દસ્સેતિ. એવસદ્દો પન સમ્ભવવસેન યોજિતો, ન અઞ્ઞેન કારણેનાતિ અત્થો, અવસ્સુતસ્સ પુરિસસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **ગહણે**તિ ઉય્યોજિતાય ગહણે. **તઞ્ચ પરિભોગપચ્ચયા**તિ એત્થ તસદ્દસ્સ વિસયં, પરિભોગસ્સ ચ સમ્બન્ધં દસ્સેન્તો આહ ‘‘તઞ્ચ પના’’તિઆદિ. તત્થ ‘‘આપત્તિ’’ન્તિ ઇમિના તસદ્દસ્સ વિસયં દસ્સેતિ. ‘‘તસ્સા ઉય્યોજિતાયા’’તિ ઇમિના પરિભોગસ્સ સમ્બન્ધં દસ્સેતિ. **તસ્સા**તિ ઉય્યોજિતાય.

સત્તરસકેસુ સઙ્ઘાદિસેસેસૂતિ સમ્બન્ધો. **વજ્જં ન ફુસતી**તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અઞ્ઞં નવં આપત્તિ’’ન્તિ.

ઇતિ સેદમોચિકગાથાવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

પઞ્ચવગ્ગો

કમ્મવગ્ગવણ્ણના

૪૮૨. કમ્મવગ્ગે ‘‘ગણનપરિચ્છેદવચન’’ન્તિ ઇમિના ન પમાણવચનન્તિ દસ્સેતિ. ઇમિના કમ્માનં તતો ઊનાતિરેકભાવં નિવારેતિ. ગણિયતે **ગણનં**, પરિચ્છિજ્જતિ અનેનાતિ **પરિચ્છેદો**, ગણનસ્સ પરિચ્છેદો **ગણનપરિચ્છેદો**. અથ વા ગણિયતિ અનેનાતિ ગણનં, તમેવ પરિચ્છેદો ગણનપરિચ્છેદો, સોયેવ વચનં **ગણનપરિચ્છેદવચનં**. અપલોકનકમ્મં નામાતિ કત્તબ્બં કમ્મન્તિ સમ્બન્ધો. **વુત્તનયેનેવા**તિ ‘‘સીમટ્ઠકસઙ્ઘં સોધેત્વા છન્દારહાનં છન્દં આહરિત્વા’’તિ વુત્તેન એવ નયેન.

તત્થાતિ ચતૂસુ કમ્મેસુ, ઞત્તિદુતિયકમ્મં પન અત્થીતિ સમ્બન્ધો.

તત્થાતિ દ્વીસુ કમ્મેસુ. **અવસેસા**તિ છહિ કમ્મેહિ અવસેસા. યદિ પરિવત્તેત્વા કતં દળ્હીકમ્મં ન હોતિ, એવં સતિ દળ્હીકમ્મત્થાય કિન્તિ કાતબ્બન્તિ આહ ''સચે પના''તિઆદિ. તત્થ ''અક્ખરપરિહીનં વા પદપરિહીનં વા''તિ ઇદં અક્ખરપદાનં ગળિતં સન્ધાય વુત્તં. ''દુરુત્તપદં વા''તિ ઇદં સિથિલધનિતાદિઅપરિપુણ્ણં સન્ધાય વુત્તં. એત્થ ''દુરુત્તક્ખરં વા''તિ અજ્ઝાહરિતબ્બં. **ઇદન્તિ** પુનપ્પુનં વચનં. **કમ્મં હુત્વા**તિ સુકમ્મં હુત્વા.

૪૮૩. સમ્મુખાકરણીયઅસમ્મુખાકરણીયેસુ અસમ્મુખાકરણીયાનિ અપ્પકત્તા પઠમં દસ્સેત્વા સેસાનં સમ્મુખાકરણીયભાવં દસ્સેન્તો આહ ''તત્થા''તિઆદિ. તત્થ **તત્થા**તિ તેસુ દ્વીસુ, અસમ્મુખાકરણીયં નામ અટ્ઠવિધં હોતીતિ સમ્બન્ધો. **તત્થ તત્થા**તિ તેસુ તેસુ ખન્ધકેસુ. ''સુકતં હોતી''તિ વચનસામત્થિયતો સમ્મુખાકતમ્પિ સુકતં હોતીતિ અત્થોપિ ગહેતબ્બો.

સેસાનીતિ અટ્ઠકમ્મેહિ સેસાનિ. **એતાની**તિ કમ્માનિ. **વત્થુવિપન્નાની**તિ વત્થુના વિપન્નાનિ.

તેસમ્પીતિ પટિપુચ્છાકરણીયાનમ્પિ. **એત્થા**તિ ''પટિપુચ્છાકરણીય''ન્તિ પદે. ''પુચ્છિત્વા''તિ ઇમિના **પટિપુચ્છા**તિ પદસ્સ ત્વાપચ્ચયન્તભાવં દસ્સેતિ. ''કાતબ્બ''ન્તિ ઇમિના **કરણીયન્તિ** એત્થ અનીયસદ્દસ્સ કમ્મત્થભાવં દસ્સેતિ. **યથાદિન્નાયા**હિ ચુદિતકેન યથાદિન્નાય. **વિપ્પલપન્તસ્સા**તિ વિકારેન યં વા તં વા વચનં પલપન્તસ્સ ચુદિતકસ્સાતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બેસુ ''તજ્જનીયકમ્મારહસ્સા''તિઆદીસુ.

અનુપોસથદિવસેતિ ઉપોસથદિવસતો અઞ્ઞસ્મિં દિવસે. તમેવત્થં દસ્સેન્તો આહ ''ઉપોસથદિવસો નામા''તિઆદિ. **કત્તિકમાસ**ન્તિ પચ્છિમકત્તિકમાસં. તસ્સ પવારણમાસત્તા ''ઠપેત્વા''તિ વુત્તં. સામગ્ગિદિવસો ચ યથાવુત્તા ચાતુદ્દસપન્નરસા ચ ઉપોસથદિવસો નામાતિ યોજના. **યત્રહી**તિ યસ્મિં પન વિહારે, ઠપેન્તીતિ સમ્બન્ધો. **અન્તરા**તિ ચાતુદ્દસીપન્નરસીનં મજ્ઝે.

પચ્ચુક્કડ્ઢિત્વા ઠપિતદિવસોતિ પચ્છા ઉપરિ કડ્ઢિત્વા ઠપિતં કત્તિકકાળપક્ખચાતુદ્દસિં વા પઞ્ચદસિં વા સન્ધાય વુત્તં. **ઇધાપી**તિ અપવારણાય પવારણટ્ઠાનેપિ. પાળિયમાગતનયતો અઞ્ઞમ્પિ નયં દસ્સેન્તો આહ ''અપિચા''તિઆદિ. **અન્તિમવત્થુ**ન્તિ પારાજિકવત્થું. **યસ્સા**તિ પુગ્ગલસ્સ. ઇમિના કમ્મારહો પુગ્ગલો વત્થુ નામાતિ દસ્સેતિ.

૪૮૪. દબ્બસ્સ અગ્ગહણનં વત્થુઅપરામસનં નામ ન હોતિ, અથ ખો નામસ્સ અગ્ગહણનમેવાતિ આહ ''તસ્સ નામં ન ગણ્હાતી''તિ. અપરામસનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''સુણાતુ મે''તિઆદિ.

પુગ્ગલં ન પરામસતીતિ એત્થ **પુગ્ગલો** નામ ઉપજ્ઝાયોતિ આહ ''યો ઉપસમ્પદાપેક્ખસ્સ ઉપજ્ઝાયો''તિ. **ત**ન્તિ ઉપજ્ઝાયં.

સબ્બેન સબ્બન્તિ સબ્બથા સબ્બં, નિપાતસમુદાયોયં, સબ્બેન વા આકારેન સબ્બં ઞત્તિન્તિ યોજના.

ઞત્તિકમ્મે પઠમં કમ્મં કત્વા પચ્છા ઞત્તિટ્ઠપનમ્પિ પચ્છા ઞત્તિં ઠપેતિયેવ નામ. **ઇતિ ઇમેહી**તિઆદિ નિગમનં.

૪૮૫. ''વુત્તનયેનેવા''તિ અતિદિસિત્વાપિ ઞત્તિકમ્મવાચાનં અસદિસત્તા અપરામસનાકારં દસ્સેન્તો આહ ''એવં પના''તિઆદિ. તત્થ **નેસ**ન્તિ વત્થુસઙ્ઘપુગ્ગલાનં, પઠમાનુસ્સાવને વા દુતિયતતિયાનુસ્સાવનાસુ વા

વત્તબ્બે વદન્તોતિ સમ્બન્ધો.

સાવનં હાપેતીતિ એત્થ અનુસદ્દો લોપોતિ આહ ''અનુસ્સાવનં ન કરોતી''તિ. ''સાવનં હાપેતી''તિ એત્થ ન કેવલં સબ્બેન સબ્બં અનુસ્સાવનં અકરોન્તોયેવ સાવનં હાપેતિ નામ, અથ ખો અનુસ્સાવનાય દુરુત્તછડ્ડનમ્પિ હાપેતિયેવ નામાતિ દસ્સેન્તો આહ ''યોપી''તિઆદિ. ''સકિમેવ વા દ્વિક્ખત્તું વા''તિ ઇમિના તિક્ખત્તું અપરિપૂરેન્તોયેવ સાવનં હાપેતિ નામાતિ દસ્સેતિ. ઇમસ્સ વચનસ્સ સામત્થિયતો ઞત્તિદુતિયકમ્મે એકક્ખત્તુતો, ઞત્તિચતુત્થકમ્મે તિક્ખત્તુતો અતિરેકં કમ્મવાચં કરોન્તો ન હાપેતીતિ ઞાયતિ.

''છડ્ડેતી''તિ એત્થ છડ્ડનસ્સ પદક્ખરાનં ગળિતભાવેન પાકટત્તા તં અદસ્સેત્વા ''દુરુત્તં કરોતી''તિ એત્થ દુરુત્તમેવ દસ્સેન્તો આહ ''દુરુત્તં કરોતીતિ એત્થ પના''તિઆદિ. કરોન્તેન ભિક્ખુના ઉપલક્ખેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો.

''સિથિલ...પે॰... પભેદો''તિ ઞ્વાયં બ્યઞ્જનપ્પભેદો વુત્તો, અયં બ્યઞ્જનપ્પભેદોતિ યોજના . ગાથાયં **દસધા**તિ દસપ્પકારેન. **બ્યઞ્જનબુદ્ધિયા**તિ વદ્ધેતીતિ **બુદ્ધિ**, બ્યઞ્જનમેવ અક્ખરમેવ સિથિલાદિવસેન દસધા બુદ્ધિ **બ્યઞ્જનબુદ્ધિ**, તાય. એત્થ ''દસધા''તિ પદેન ''બ્યઞ્જનબુદ્ધી''તિ સમાસપદસ્સ અન્તરે દસધાસદ્દસ્સ લોપં દસ્સેતિ ''કમ્મજં એવા''તિઆદીસુ (વિસુદ્ધિ॰ ૨.૪૫૦; વિસુદ્ધિ॰ મહાટિ॰ ૨.૪૫૦) વિય. એત્થ હિ એવસદ્દેન કમ્મેન એવ જાતં **કમ્મજ**ન્તિ સમાસં કત્વા સમાસમજ્ઝે એવસદ્દલોપં દસ્સેતિ. **પભેદો**તિ વિસેસો. અયં પનેત્થ યોજના – સિથિલઞ્ચ ધનિતઞ્ચ દીઘઞ્ચ રસ્સઞ્ચ ગરુકઞ્ચ લહુકઞ્ચ નિગ્ગહિતઞ્ચ સમ્બન્ધઞ્ચ વવત્થિતઞ્ચ વિમુત્તઞ્ચાતિ દસધા બ્યઞ્જનબુદ્ધિયાવ પભેદો વિસેસો ઞાતબ્બોતિ. ''સિથિલ''ન્તિ આદીનિ દસ પદાનિ ''અક્ખરં પદં બ્યઞ્જન''ન્તિ નપુંસકલિઙ્ગવસેન વુત્તપાઠંનિસ્સાય વુત્તાનીતિ દટ્ઠબ્બં.

ગાથાય વિત્થારં દસ્સેન્તો આહ ''એત્થ હી''તિઆદિ. અગાળ્હેન વચીપયોગેન વત્તબ્બં અક્ખરં **સિથિલં**. ગાળ્હેન વચીપયોગેન વત્તબ્બં અક્ખરં **ધનિતં**. **તેસ્વેવા**તિ પઞ્ચસુ એવ વગ્ગેસુ. ન કેવલં દીઘમેવ ગરુકં નામ, અથ ખો સંયોગપરમ્પીતિ આહ ''યં વા''તિઆદિ. યં અક્ખરં સંયોગપરં કત્વા વુચ્ચતિ, તમ્પિ **ગરુકં** નામાતિ યોજના. સંયોગો પરો યસ્સ અક્ખરસ્સાતિ **સંયોગપરં**. ''સંયોગપદ''ન્તિપિ પાઠો. યં અસંયોગપરં કત્વા વુચ્ચતિ, તમ્પિ **લહુકં** નામાતિ યોજના. યં સાનુનાસિકં કત્વા વત્તબ્બં, તં **નિગ્ગહિતં** નામાતિ યોજના. **નિગ્ગહેત્વા**તિ **નિગ્ગહિતં** નામ અત્થતો ઠાનકરણાનં અવિસ્સજ્જનં અમુઞ્ચનન્તિ આહ ''અવિસ્સજ્જેત્વા''તિ. યં સમ્બન્ધિત્વા વુચ્ચતિ, તં **સમ્બન્ધં** નામાતિ યોજના. યં અસમ્બન્ધં કત્વા વુચ્ચતિ, તં **વવત્થિતં** નામાતિ યોજના. યં અનિગ્ગહેત્વા વુચ્ચતિ, તં **વિમુત્તં** નામાતિ યોજના. **અનિગ્ગહેત્વા**તિ અનિગ્ગહં નામ અત્થતો વિસ્સજ્જનન્તિ આહ ''વિસ્સજ્જેત્વા''તિ.

એવં બ્યઞ્જનબુદ્ધિવિસેસં દસ્સેત્વા ઇદાનિ કમ્મવાચાય ઉચ્ચારણવિસેસં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ''તત્થા''તિઆદિ. તત્થ **તત્થા**તિ તાસુ દસસુ બ્યઞ્જનબુદ્ધીસુ. તથાસદ્દેન તકારસ્સ થકારકરણઞ્ચ સિથિલસ્સ ધનિતકરણઞ્ચ અતિદિસતિ, તથા ''પત્તકલ્લં એસા ઞત્તી''તિઆદિવચનઞ્ચ સિથિલસ્સ ધનિતકરણં નામાતિ યોજના.

ઇતીતિ એવં. સિથિલે કત્તબ્બે ધનિતં કરોતીતિ સમ્બન્ધો. **ચત્તારિ બ્યઞ્જનાની**તિ ચત્તારિ અક્ખરાનિ. બ્યઞ્જનસદ્દો હિ ઇધ અક્ખરવાચકો. ચતસ્સન્નં બ્યઞ્જનબુદ્ધીનં કમ્મદૂસનં દસ્સેત્વા ઇતરાસં અદૂસનં દસ્સેન્તો આહ ''ઇતરેસુ પના''તિઆદિ. **અનુક્કમાગત**ન્તિ અરિયેહિ ઓતરિત્વા અનુક્કમેન આગતં. **પવેણિ**ન્તિ સન્તતિં.

વિનાસેત્વા વુત્તે કિં કમ્મવાચાકોપો હોતીતિ આહ ‘‘સચે પના’’તિઆદિ. **ન કુપ્પતી**તિ ન નસ્સતિ. કસ્મા પન કમ્મવાચા ન કુપ્પતિ, નનુ કમ્મં કોપેન્તી કમ્મવાચા કુપ્પતીતિ આહ ‘‘ઇમાનિ હી’’તિઆદિ. હિ યસ્મા ન કોપેન્તિ, તસ્મા કમ્મવાચા ન કુપ્પતીતિ યોજના.

યં પન વચનં સુત્તન્તિકત્થેરા વદન્તીતિ સમ્બન્ધો. કચ્ચાયનાદિસુત્તન્તં કરોન્તીતિ **સુત્તન્તિકા,** કચ્ચાયનાદયો, સુત્તન્તિકા ચ તે થેરા ચેતિ **સુત્તન્તિકત્થેરા. ન વટ્ટતી**તિ અક્ખરવિકારો ન વટ્ટતિ. વિનયધરેન કમ્મવાચા કાતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **યથાપાળિયા**તિ ભગવતા યથાવુત્તાય પાળિયા. **બ્યઞ્જનનિરુત્તિયા**તિ બ્યઞ્જનનિરુત્તિયં. **ઇતરથા**તિ વુત્તદોસપરિહરણતો અઞ્ઞેન પકારેન.

અકાલે વા સાવેતીતિ એત્થ **અકાલો** નામ અનોકાસોતિ આહ ‘‘અનોકાસે’’તિ. અનોકાસો નામ ઞત્તિઅનુસ્સાવનાનં પુબ્બાપરવિતથન્તિ આહ ‘‘ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા’’તિઆદિ. પઠમંયેવ ઞત્તિં અટ્ઠપેત્વા પઠમંયેવ અનુસ્સાવનકમ્મં કત્વાતિ યોજના. ‘‘પઠમંયેવા’’તિ હિ પદં પુબ્બાપરાપેક્ખં. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં.

૪૮૬. યા એકવીસતિ ભિક્ખૂ ન ગણ્હાતિ, અયં **અતિખુદ્દકસીમા** નામાતિ યોજના. **એકવીસતિ ભિક્ખૂ**તિ અબ્ભાનકમ્મે કમ્મારહેન સદ્ધિં એકવીસતિ ભિક્ખૂ. યત્થ સીમાયં નિસીદિતું ન સક્કોન્તિ, અયં **અતિખુદ્દકસીમા** નામાતિ યોજના. **નિસીદિતુ**ન્તિ અઞ્ઞમઞ્ઞસ્સ હત્થપાસં અવિજહિત્વા પરિમણ્ડલાકારેન નિસીદિતું. **તત્થા**તિ અતિખુદ્દકે. **એત્થા**તિ સેસસીમાસુ. યા સમ્મતા હોતિ, અયં **અતિમહતી** નામાતિ યોજના. **કેસગ્ગમત્તેનાપી**તિ પિસદ્દો તતો અતિરેકેન પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. અઘટિતં અસમ્બન્ધં નિમિત્તં ઇમિસ્સાતિ **અઘટિતનિમિત્તા.** ખણ્ડનિમિત્તભાવં અખણ્ડનિમિત્તદસ્સનેન પાકટં કરોન્તો આહ ‘‘પુરત્થિમાયા’’તિઆદિ. **પુબ્બકિત્તિત**ન્તિ પઠમકિત્તિતં. **તત્થેવા**તિ ઉત્તરાય એવ દિસાય. **અપરાપી**તિ પિસદ્દો દુતિયત્થસમ્પિણ્ડનત્થો. યા સમ્મતા હોતિ, **ખણ્ડનિમિત્તા** નામાતિ યોજના. **અનિમિત્તુપગ**ન્તિ યથાભૂતકથનવિસેસનમેવ, ન બ્યવચ્છેદવિસેસનં તચસારાદિગ્ગહણેન અનિમિત્તુપગભાવસ્સ પાકટત્તા. **અન્તરા**તિ મજ્ઝે. યા સમ્મતા હોતિ, સા **છાયાનિમિત્તા** નામ, અનિમિત્તા નામાતિ યોજના.

બહિ ઠિતો હુત્વા સમ્મન્નતીતિ યોજના. નિમિત્તાનિ પન બહિ ઠત્વાપિ કિત્તેતું વટ્ટતિ . **એવં સમ્મતાપી**તિ પિસદ્દો અસમ્મતા પન પગેવાતિ દસ્સેતિ. **સીમાય સીમ**ન્તિ પદાનં સમ્બન્ધાપેક્ખત્તા, તસ્સ ચ અસમાનભાવતો તેસં વિસું વિસું સમ્બન્ધં દસ્સેન્તો આહ ‘‘અત્તનો સીમાય પરેસં સીમ’’ન્તિ. **સમ્ભિન્દતી**તિ સમ્બન્ધં કરોતિ. એત્થ હિ ભિદિધાતુ દ્વિધાકરણત્થવાચકો, ધાત્વત્થબાધકેન સંત્યૂપસગ્ગેન સમ્બન્ધવાચકો હોતીતિ દટ્ઠબ્બં. **તત્થા**તિ તાસુ દ્વીસુ સીમાસુ. **ઇતી**તિ એવં. **તાસૂ**તિ સીમાસુ.

૪૮૭-૮. યમ્પિ કમ્મપ્પત્તછન્દારહલક્ખણન્તિ યોજના. **તત્થા**તિ તસ્સં પરિસતો કમ્મવિપત્તિયં. **તમ્પી**તિ કમ્મપ્પત્તછન્દારહલક્ખણમ્પિ, વુત્તમેવાતિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ‘‘ચત્તારો ભિક્ખૂ પકતત્તા કમ્મપ્પત્તા’’તિ પાઠે. **અનુક્ખિત્તા**તિ સઙ્ઘેન ઉક્ખેપનીયકમ્મસ્સ અકતત્તા અનુક્ખિત્તા. **પરિસુદ્ધસીલા**તિ પારાજિકં અનજ્ઝાપન્નત્તા પરિસુદ્ધસીલા. ઇમેહિ પદેહિ પકતિ અત્તા સભાવો એતેસન્તિ **પકતત્તા**તિ અત્થં દસ્સેતિ. ‘‘કમ્મસ્સ અરહા’’તિ ઇમિના ‘‘**કમ્મપ્પત્તા**’’તિ પદસ્સ છટ્ઠીસમાસઞ્ચ પત્તસદ્દસ્સ અરહઅનુચ્છવિકત્થભાવઞ્ચ દસ્સેતિ. **તેહી**તિ ચતૂહિ પકતત્તેહિ. **એતી**તિ આગચ્છતિ. **અવસેસા**તિ ચતૂહિ પકતત્તેહિ અવસેસા. **યસ્સ પના**તિ પુગ્ગલસ્સ પન. **કમ્મારહો**તિ કમ્મસ્સ અરહો.

૪૮૯. એત્થાતિ પણ્ડકાદીનં અવત્થુભાવદસ્સનટ્ઠાને.

અપલોકનકમ્મકથા

૪૯૫-૬. તત્થાતિ ચતૂસુ કમ્મેસુ. **એત્થા**તિ ઓસારણાદિપાઠે. **પદસિલિટ્ઠતાયા**તિ લોકે પદાનં સિલિટ્ઠભાવતો. **તત્થા**તિ ઓસારણાદીસુ પઞ્ચસુ. કણ્ટકસામણેરસ્સ યા સા દણ્ડકમ્મનાસના અત્થિ, સા નિસ્સારણાતિ યોજના. ''મિચ્છાદિટ્ઠિકો હોતી''તિ વત્વા તમેવત્થં દસ્સેતું ''અન્તગ્ગાહિકાય દિટ્ઠિયા સમન્નાગતો''તિ વુત્તં. મિચ્છાદિટ્ઠિ હિ લિઙ્ગનાસનાય કારણં હોતિ. **સો**તિ સામણેરો, ''નિસ્સજ્જાપેતબ્બો''તિ પદે કારિતકમ્મં, વુત્તકમ્મં વા. **તં લદ્ધિ**ન્તિ ધાતુકમ્મં, અવુત્તકમ્મં વા. કિન્તિ કાતબ્બન્તિ આહ ''એવઞ્ચ પન કમ્મં કાતબ્બ''ન્તિ.

કાતબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ''સઙ્ઘં ભન્તે''તિઆદિ. યં સહસેય્યં લભન્તીતિ યોજના. **તસ્સા**તિ સહસેય્યસ્સ. **અલાભાયા**તિ અલાભત્થાય. ''ચર પિરે વિનસ્સા''તિ ઇમિના નિસ્સારણાકારં દસ્સેતિ. અત્થો પનસ્સ હેટ્ઠા વુત્તોયેવ.

સોતિ સમણેરો, ઓસારેતબ્બોતિ સમ્બન્ધો.

સ્વાયન્તિ સો અયં સામણેરો, અય્યયં દેસેતીતિ સમ્બન્ધો. **સોરતો**તિ સુન્દરલદ્ધિયં રતો, દુલદ્ધિતો વા સુટ્ઠુ ઓરતો. **યથા પુરે**તિ યથા પુબ્બે રુચ્ચતિ, તથાતિ યોજના. **કાયસમ્ભોગસામગ્ગિદાન**ન્તિ કાયેન ચ સમ્ભોગેન ચ સામગ્ગિયા દાનં.

એવન્તિઆદિ નિગમનં. યસ્મા પન બ્રહ્મદણ્ડો પઞ્ચસતિકક્ખન્ધકે (ચૂળવ॰ ૪૪૫) છન્નસ્સેવ પઞ્ઞત્તો, તસ્મા તસ્સેવ દાતબ્બોતિ આહ ''ન કેવલ''ન્તિઆદિ. **એસા**તિ બ્રહ્મદણ્ડો, અઞ્ઞોપિ યો ભિક્ખુ વિહરતિ, તસ્સપિ દાતબ્બોતિ સમ્બન્ધો. કિન્તિ દાતબ્બોતિ આહ ''એવઞ્ચ પન દાતબ્બો''તિ. દાતબ્બાકારં દસ્સેન્તો આહ ''સઙ્ઘમજ્ઝે''તિઆદિ.

યં વચનં ઇચ્છેય્ય, તં વચનન્તિ યોજના. **ખમાપેન્તસ્સા**તિ સઙ્ઘં ખમાપેન્તસ્સ તસ્સ ભિક્ખુસ્સાતિ યોજના.

પટિસઙ્ખાતિ પટિસઙ્ખાય, ઞાણેન પચ્ચવેક્ખિત્વાતિ અત્થો.

યન્તિ અવન્દિયકમ્મં, અનુઞ્ઞાતન્તિ સમ્બન્ધો. કેન અનુઞ્ઞાતન્તિ આહ ''ભગવતા''તિ. કિસ્મિં ખન્ધકે અનુઞ્ઞાતન્તિ આહ ''ભિક્ખુનિક્ખન્ધકે''તિ. કેસુ વત્થૂસુ અનુઞ્ઞાતન્તિ આહ ''તેન ખો પન...પે॰... ઇમેસુ વત્થૂસૂ''તિ (ચૂળવ॰ ૪૧૧). કિં કત્વા અનુઞ્ઞાતન્તિ આહ ''દુક્કટં પઞ્ઞપેત્વા''તિ. કિન્તિ અનુઞ્ઞાતન્તિ આહ ''અનુજાનામિ...પે॰... કાતબ્બો''તિ. **તસ્સા**તિ અવન્દિયસ્સ. ''ન ઓસારણાદીની''તિ ઇમિના એવસદ્દસ્સ છડ્ડેતબ્બત્થં દસ્સેતિ. **તસ્સા**તિ કમ્મલક્ખણભૂતસ્સ અવન્દિયસ્સ. **તત્થેવા**તિ ભિક્ખુનિક્ખન્ધકેયેવ. નન્તિ કમ્મલક્ખણં. **ઇધાપી**તિ પરિવારે કમ્મવગ્ગેપિ.

અપાસાદિકન્તિ અપસાદાવહં, અપસાદજનકં વા.

તતોતિ અવન્દિયકરણતો. **ઇમ**ન્તિ ભિક્ખું. **વન્દિય**ન્તિ વન્દિતબ્બં, વન્દનં વા.

એત્થાતિ અપલોકનકમ્મે, ભિક્ખુનિસઙ્ઘમૂલકં કત્વા પઞ્ઞત્તન્તિ યોજના. **ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સાપી**તિ પિસદ્દો ન ભિક્ખુનિસઙ્ઘસ્સેવાતિ દસ્સેતિ. **પન**સદ્દો સમ્ભાવનત્થો, તથા ભિક્ખુનિસઙ્ઘમૂલકં પઞ્ઞત્તમ્પીતિ અત્થો, લબ્ભિતબ્બભાવં વિત્થારેન દસ્સેન્તો આહ ''યં હી''તિઆદિ. યં અપલોકનકમ્મં કરોતીતિ યોજના. અપ્પમત્તકવિસ્સજ્જકેન પન દાતબ્બાનીતિ સમ્બન્ધો. **તેસ**ન્તિ સૂચિઆદીનં. **સોયેવા**તિ અપ્પમત્તકવિસ્સજ્જકોયેવ. **તતો**તિ અપ્પમત્તકતો. **તત્થા**તિ સેનાસનક્ખન્ધકવણ્ણનાયં (ચૂળવ॰ અટ્ઠ॰ ૩૨૧). વુત્તપ્પકારં ગિલાનભેસજ્જમ્પીતિ સમ્બન્ધો. **યોપિ ચા**તિ ભિક્ખુપિ ચ હોતીતિ સમ્બન્ધો. તસ્સ દાતબ્બાતિ સમ્બન્ધો. **તત્રુપ્પાદતો**તિ તસ્મિં મહાવાસે ઉપ્પાદપચ્ચયતો, ગહેત્વાતિ સમ્બન્ધો. ''પેસલસ્સા''તિઆદિના દુસ્સીલાદીનં દાતું ન વટ્ટતીતિ દસ્સેતિ.

જગ્ગાપેતું વટ્ટતીતિ એત્થ અપુચ્છિત્વા જગ્ગાપેતું વટ્ટતીતિ આહ ''અયં ભિક્ખૂ''તિઆદિ. **ઓદિસ્સા**તિ ઉદ્દિસિત્વા.

આસનઘરં વાતિ પટિમાઘરં વા, કારકો મનુસ્સોતિ સમ્બન્ધો. ઉપનિક્ખેપતો ગહેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **સઙ્ઘિકેનપી**તિ પિસદ્દો ન કેવલં ચેતિયસ્સ ઉપનિક્ખેપેનેવ, અથ ખો સઙ્ઘિકેનપીતિ દસ્સેતિ.

યાપનમત્તં અલભન્તેહિ કરોન્તેહીતિ યોજના, પરિભુઞ્જન્તેહિ હુત્વાતિ સમ્બન્ધો. ''વત્તં કરોમા''તિઆદિના ''યાપનમત્ત''ન્તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. વિહારે રોપિતા યે ફલરુક્ખાતિ યોજના. **યેસ**ન્તિ રુક્ખાનં. **તેસૂ**તિ રુક્ખેસુ. **યે પના**તિ રુક્ખા પન, અપરિગ્ગહિતા હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **તં પના**તિ અપલોકનકમ્મં પન. સલાકં ગણ્હન્તિ એત્થાતિ **સલાકગ્ગં**, ઠાનં. ''**યાગગ્ગભત્તગ્ગ**''ઇતિ એત્થાપિ એસેવ નયો. **ઉપોસથગ્ગે**તિ ઉપોસથસ્સ ગહણટ્ઠાને, ઉપોસથગેહેતિ અત્થો. **તત્થા**તિ ઉપોસથગ્ગે. **ત**ન્તિ અપલોકનકમ્મં.

યં મૂલતચપત્તઅઙ્કુરપુપ્ફફલખાદનીયાદીતિ યોજના. **અન્તોસીમાયા**તિ અન્તો ઉપચારસીમાય.

સુકતમેવાતિ સટ્ઠેન કતમેવ. **ઉપોસથદિવસે**તિ નિદસ્સનમત્તં યસ્મિં કસ્મિંચિ દિવસેપિ કતત્તા.

ફલવારેનાતિ રુક્ખાનં ફલગહણવારેન. **રુક્ખા ધરન્તી**તિ રુક્ખા તિટ્ઠન્તિ, સંવિજ્જન્તિ વા . **યેહી**તિ ભિક્ખૂહિ રોપિતા, હોન્તીતિ સમ્બન્ધો. **સા એવ કતિકા**તિ પુબ્બે કતા સા એવ કતિકા, અઞ્ઞા કતિકા ન કાતબ્બાતિ અધિપ્પાયો.

અઞ્ઞસ્મિં વિહારેતિ રુક્ખાનં ઠિતવિહારતો અઞ્ઞસ્મિં વિહારે. **તેસ**ન્તિ રુક્ખાનં, સામીતિ સમ્બન્ધો. **યેપી**તિ રુક્ખાપિ, રોપિતાતિ સમ્બન્ધો. અઞ્ઞતો ઠાનતોતિ યોજના. **તેસૂ**તિ રુક્ખેસુ. **એત્થા**તિ વિહારે. **તેહિ પના**તિ પરિવેણસામિકેહિ ભિક્ખૂહિ પન. **દસભાગ**ન્તિ દસમભાગં. ''એસેવ નયો''તિ ઇમિના દસભાગં દત્વાતિ અત્થં અતિદિસતિ.

સમ્ભાવનીયભિક્ખુનોતિ સીલસુતાદીહિ સમ્ભાવનીયસ્સ ભિક્ખુનો. **તત્થા**તિ પોરાણવિહારે. **મૂલે**તિ પુબ્બે, આદિકાલેતિ અત્થો. **નિક્કુક્કુચ્ચેના**તિ ''અભાજિતમિદ''ન્તિ કુક્કુચ્ચવિરહેન. **ખિય્યનમત્તમેવ ત**ન્તિ તં ખિય્યનં ખિય્યનમત્તમેવ, ન સામણેરાનં ખિય્યનં રુહતીતિ અત્થો.

પનસરુક્ખન્તિ કણ્ટકીફલરુક્ખં. **અયં સામીચીતિ** અયં ભાજેત્વા ખાદનં અનુધમ્મતા. **ખાયિતન્તિ** ખાદિતં. ઞિન્નં તિણ્ણં કતિકપટિપ્પસ્સમ્ભનં નયેન ઞાતું સક્કુણેય્યત્તા તં અદસ્સેત્વા એકસ્સેવ કતિકપટિપ્પસ્સમ્ભનં દસ્સેન્તો આહ ''એકભિક્ખુકે પના''તિઆદિ. **પુરિમકતિકાતિ** ''યથાસુખં પરિભુઞ્જિતું રુચ્ચતી''તિ (પરિ॰ અટ્ઠ॰ ૪૯૫-૪૯૬) પુરે કતા કતિકા. **તેસન્તિ** સામણેરાનં, ઞાતિકમ્મન્તિ સમ્બન્ધો. **ભાજેત્વાતિ** સામણેરાનં ભાજેત્વા. ઇમિના સામણેરાનં ઞાતિકમ્મં ન દાતબ્બમ્પિ ભાગં ભાજેતબ્બન્તિ દસ્સેતિ.

સામન્તગામેહીતિ આસન્નગામેહિ, આગન્ત્વાતિ સમ્બન્ધો. એકં અમ્બં એકં લબુજન્તિ યોજના. અદિય્યમાને દોસે દસ્સિતે દિય્યમાને આનિસંસમ્પિ અત્થતો ઞાતબ્બન્તિ દસ્સેન્તો આહ ''અદિય્યમાને હી''તિઆદિ.

ગણ્હન્તાનં મનુસ્સાનન્તિ સમ્બન્ધો. **તતોતિ** કતિકવત્તટ્ઠપનતો. **ન વત્તબ્બાતિ** ફલદાનકુલદૂસકત્તા ન વત્તબ્બા. કિન્તિ આચિક્ખિતબ્બન્તિ આહ ''નાળિકેરાદીની''તિઆદિ. **અનુવિચરિત્વાતિ** પદાનમનુક્કમેન વિચરિત્વા. **ઉપડ્ઢભાગોતિ** ભિક્ખૂનં લદ્ધભાગતો ઉપડ્ઢો ભાગો. **અપલોકેત્વાતિ** સઙ્ઘં આપુચ્છિત્વા.

મગ્ગગમિયસત્થવાહોતિ મગ્ગં ગમિકો સત્થવાહો. **સોતિ** બલક્કારેન ગહેત્વા ખાદન્તો. **છાયાદીનન્તિઆદિ**સદ્દેન આરામવનાનિ સઙ્ગહેતબ્બાનિ. **સચે અત્થીતિ** સચે અત્થો અત્થિ. **ફલભરિતાતિ** ફલેન પરિપુણ્ણા. ''ફલભારિતા''તિપિ પાઠો. ફલસઙ્ખાતેન ભારેન સમન્નાગતાતિ અત્થો. **અપચ્ચાસીસન્તેનાતિ** તેસં સન્તિકા દાનપટિદાનં અપચ્ચાસીસન્તેન. **પુબ્બે વુત્તમેવાતિ** પુબ્બે સઙ્ઘિકટ્ઠાને ''કુદ્ધો હિ સો''તિઆદિના વુત્તમેવ. **એત્થાતિ** પુગ્ગલિકટ્ઠાને.

તન્તિ ફલારામં. **સોતિ** પટિબલો ભિક્ખુ. **ભારિયં કમ્મન્તિ** જગ્ગનકમ્મં ભારિયં. **એત્તકેનાતિ** તતિયભાગઉપડ્ઢભાગમત્તેન. સબ્બં ફલારામન્તિ સમ્બન્ધો. **મૂલભાગન્તિ** પઠમભાગં. ''દસભાગમત્ત''ન્તિ ઇમિના તદત્થં દસ્સેતિ. **દત્વાતિ** સઙ્ઘસ્સ દત્વા. **સોતિ** ભિક્ખુ. **અકતાવાસન્તિ** પુબ્બે અકતં નવં સેનાસનં. **આરામન્તિ** સઙ્ઘસ્સ આરામં. **તેહિપીતિ** નિસ્સિતકેહિપિ. પિસદ્દો આચરિયં અપેક્ખતિ. **તેસન્તિ** નિસ્સિતકાનં. **જગ્ગિતકાલેતિ** જગ્ગિતાનં રુક્ખાનં પુપ્ફફલભરિતકાલે. **જગ્ગનકાલેતિ** જગ્ગનમત્તકાલે, જગ્ગનમત્તમેવ, ન જગ્ગનકારણા કિઞ્ચિ પુપ્ફં વા ફલં વા હોતિ, તસ્મિં કાલેતિ અત્થો. ''બહુ''ન્તિઆદિના વારેતબ્બાકારં દસ્સેતિ.

ઞાતિકમ્મેન જગ્ગન્તો ન અત્થીતિ યોજના. **અનાપુચ્છિત્વાવાતિ** સઙ્ઘં અનપલોકેત્વાવ. **ઇતીતિ** એવં.

ઞત્તિકમ્મટ્ઠાનભેદે પન એવં વિનિચ્છયો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ઓસારેતિ સઙ્ઘમજ્ઝં પવેસેતિ ઇમાય ઞત્તિયાતિ **ઓસારણા**.

નિસ્સારિયતિ સઙ્ઘતો બહિ કરિયતિ ઇમાયાતિ **નિસ્સારણા**. **ઞત્તિ ઉપોસથો નામાતિ** ઇદં કારણૂપચારવસેન વુત્તં. તેનાહ ''ઉપોસથકમ્મવસેન ઠપિતા''તિ. એસેવ નયો **ઞત્તિપવારણા નામાતિ** એત્થાપિ.

અનુસાસેય્યાતિઆદિના પઠમપુરિસએય્યવિભત્તિવસેન ઠપિતા ઞત્તિ અત્તના પરં સમ્મનિતું ઠપિતા ઞત્તિ નામ. **અનુસાસેય્યન્તિઆદિના** ઉત્તમપુરિસએય્યંવિભત્તિવસેન ઠપિતા ઞત્તિ અત્તનાવ અત્તાનં સમ્મનિતું ઠપિતા ઞત્તિ નામ. અત્તનાવ અત્તા વા પરો વા સમ્મનિયતિ ઇમાય ઞત્તિયાતિ **સમ્મુતિ**. નિસ્સટ્ઠપત્તચીવરાદીનિ દીયન્તિ અનેનાતિ **દાનં**, ઞત્તિ. વચ્ચં અનપેક્ખિત્વા વાચકસ્સ નિયતનપુંસકલિઙ્ગત્તા નપુંસકલિઙ્ગવસેન વુત્તં.

આપત્તિ પટિગ્ગય્હિયતિ અનેનાતિ **પટિગ્ગહો**.

પટિમુખં ઉપરિ કડ્ઢિયતિ ઇમાયાતિ **પચ્ચુક્કડ્ઢના**.

કમ્મમેવાતિ લક્ખિયતિ અનેનાતિ **કમ્મલક્ખણં**.

"**તથા**"તિ પદેન "કમ્મલક્ખણં નામા"તિ પદં અતિદિસતિ. **તતો**તિ સબ્બસઙ્ગાહિકઞત્તિતો. પરા દ્વે ઞત્તિયો કમ્મલક્ખણં નામાતિ યોજના. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં.

ઞત્તિદુતિયકમ્મટ્ઠાનભેદે ઓસારણાદીનં વિસેસં દસ્સેન્તો આહ "વડ્ઢસ્સ લિચ્છવિનો"તિઆદિ. સીમાસમ્મુતિ ચાતિઆદિના યોજના કાતબ્બા.

યા પન દ્વે ઞત્તિદુતિયકમ્મવાચા વુત્તાતિ યોજના. **ઇતી**તિઆદિ નિગમનં.

ઞત્તિચતુત્થકમ્મટ્ઠાનભેદે યોજનાનયો પાકટોયેવ.

૪૯૭. ચતુવગ્ગકરણે કમ્મેતિઆદિકાય દેસનાય સમ્બન્ધં દસ્સેન્તો આહ "ઇતિ કમ્માનિ ચા"તિઆદિ. તત્થ **ઇતી**તિ એવં દસ્સેત્વાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સત્થો**તિ તસ્સ "ચતુવગ્ગકરણે કમ્મે"તિઆદિવચનસ્સ અત્થો વેદિતબ્બોતિ સમ્બન્ધો.

ઇતિ કમ્મવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

અત્થવસવગ્ગાદિવણ્ણના

૪૯૮. એવં કમ્મવગ્ગવણ્ણનં દસ્સેત્વા તસ્સાનન્તરે વુત્તાય "દ્વે અત્થવસે પટિચ્ચા"તિઆદિકાય દેસનાય અનુસન્ધિં દસ્સેન્તો આહ "ઇદાની"તિઆદિ, ઇદાનિ આરદ્ધન્તિ સમ્બન્ધો. યાનિ તાનિ સિક્ખાપદાનીતિ યોજના. **દિટ્ઠધમ્મિકવેરાન**ન્તિ દિટ્ઠધમ્મે પવત્તત્તા ચ વિરમિતબ્બત્તા ચ દિટ્ઠધમ્મિકાનં વેરાનં. **સંવરાયા**તિ એત્થ સંપુબ્બો વરધાતુ પિદહનત્થો, આયસદ્દો ચ તદત્થોતિ આહ "પિદહનત્થાયા"તિ. **વિપાકદુક્ખસઙ્ખાતાન**ન્તિ પાણાતિપાતાદીનં વિપાકભૂતાનં દુક્ખસઙ્ખાતાનં. **સમ્પરાયિકાન**ન્તિ સમ્પરાયે પવત્તાનં. **ઇધા**તિ ઇમસ્મિં સિક્ખાપદપઞ્ઞત્તાનિસંસટ્ઠાને. "વજ્જનીયભાવતો"તિ ઇમિના વજ્જેતબ્બાનીતિ **વજ્જાની**તિ વચનત્થં દસ્સેતિ. ભાયન્તિ એતેહીતિ **ભયાનિ**. **અક્ખમટ્ઠેના**તિ અસહણીયટ્ઠેન. "અકુસલાનીતિ વુચ્ચન્તી"તિ ઇમિના વિપાકદુક્ખાનિ ફલૂપચારેન અકુસલાનિ નામાતિ દસ્સેતિ. ગણબન્ધભેદનત્થાય સિક્ખાપદં પઞ્ઞત્તન્તિ એવમેવ પાઠો. પોત્થકેસુ પન "ગણભોજનસિક્ખાપદં પઞ્ઞત્ત"ન્તિ પાઠો લિખિતો. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં અત્થવસવગ્ગે. **ય**ન્તિ વચનં. **એત્થા**તિ ઇમસ્મિં વગ્ગે.

ઇતિ અત્થવસવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૪૯૯. વત્તેસુ વત્તમાનો પુગ્ગલો ઓસારીયતિ અનેનાતિ **ઓસારણીયં**, કમ્મં. તેન વુત્તં "યેન કમ્મેન ઓસારીયતિ, તં કમ્મં પઞ્ઞત્ત"ન્તિ. "યેન કમ્મેના"તિઆદિના ભણ્ડનકારકાદયો નિસ્સારીયન્તિ અનેન કમ્મેનાતિ **નિસ્સારણીય**ન્તિ વચનત્થં દસ્સેતિ.

૫૦૦. સત્તાપત્તિક્ખન્ધા પઞ્ઞત્તં નામાતિ સમ્બન્ધો. **અન્તરા**તિ કકુસન્ધાદીનં તિણ્ણં બુદ્ધાનઞ્ચ અમ્હાકં ભગવતો ચ અન્તરે. ‘‘સિક્ખાપદે’’તિ ઇમિના ‘‘અપઞ્ઞત્તે’’તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. મક્કટીવત્થુઆદિવિનીતકથા અનુપઞ્ઞત્તં નામાતિ સમ્બન્ધો. ‘‘સિક્ખાપદે’’તિ ઇમિના ‘‘પઞ્ઞત્તે’’તિ પદસ્સ અત્થં દસ્સેતિ. **સબ્બત્થા**તિ સબ્બસ્મિં આનિસંસવગ્ગે.

ઇતિ આનિસંસવગ્ગવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

૫૦૧. સબ્બસિક્ખાપદાનં સઙ્ગહન્તિ સમ્બન્ધો. **તત્થા**તિ ‘‘નવ સઙ્ગહા’’તિઆદિપાઠે એવમત્થો વેદિતબ્બોતિ યોજના. ‘‘વત્થુના સઙ્ગહો’’તિ ઇમિના ‘‘વત્થુસ્મિં, વત્થૂનં સઙ્ગહો’’તિ અત્થં નિવારેતિ. **એત્થા**તિ ‘‘વત્થુસઙ્ગહો’’તિઆદિપાઠે. **હી**તિ વિત્થારો. યસ્મા નત્થીતિ સમ્બન્ધો. **સબ્બાની**તિ સિક્ખાપદાનિ. ‘‘સઙ્ગહિતાની’’તિ ઇમિના સઙ્ગહિતબ્બોતિ **સઙ્ગહો**તિ નિબ્બચનં દસ્સેતિ. **એવં તાવા**તિઆદિ નિગમનં.

યસ્મા પન સઙ્ગહિતાતિ સમ્બન્ધો.

એવમેત્થાતિઆદિના ખન્ધસમુટ્ઠાનઅધિકરણસમથે સમ્પિણ્ડેત્વા નિગમનં દસ્સેતિ. **એત્થા**તિ સઙ્ગહવગ્ગે.

ઇતિ સમન્તપાસાદિકાય વિનયસંવણ્ણનાય

નવસઙ્ગહિતવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

નિટ્ઠિતાતિ નિટ્ઠં નિપ્ફત્તિં ઇતા ગતાતિ નિટ્ઠિતા, અથ વા નિટ્ઠે નિપ્ફત્તિયં ઇતા ઠિતાતિ નિટ્ઠિતા. **ચસદ્દો** અવધારણત્થો, નિટ્ઠિતા એવાતિ હિ અત્થો. **અનુત્તાનત્થપદવણ્ણના**તિ અનુત્તાનાનં અત્થવન્તપદાનં, અત્થાનઞ્ચ પદાનઞ્ચ વણ્ણના.

ઇતિ પરિવારવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.

નિટ્ઠિતા ચ પાચિત્યાદિવણ્ણનાય યોજનાતિ.

જાદિલઞ્છિતનામેનનેકાનં વાચિતો મયા;
પરિવારવિનયસ્સ, સમત્તો યોજનાનયો.

નિગમનકથાવણ્ણના

એવં વિનયસંવણ્ણનં કત્વા ઇદાનિ તં નિગમેન્તો આહ ‘‘એત્તાવતા’’તિઆદિ. તત્થ **એત્તાવતા**તિ એત્તકેન ‘‘યો કપ્પકોટીહિપિ અપ્પમેય્ય’’ન્તિઆદિવચનતો (પારા॰ અટ્ઠ॰ ૧.ગન્થારમ્ભકથા) પટ્ઠાય ‘‘નવસઙ્ગહિતવગ્ગવણ્ણના નિટ્ઠિતા’’તિ વચનપરિયોસાનાનં અક્ખરપદબ્યઞ્જનાનં સમુદાયભૂતેન વચનક્કમેન, સમત્તાતિ સમ્બન્ધો.

ઉભતોવિભઙ્ગખન્ધકપરિવારવિભત્તિદેસનન્તિ ઉભતોવિભઙ્ગેન ચ ખન્ધકેન ચ પરિવારેન ચ વિભજિતબ્બદેસનં વિનયપિટકન્તિ સમ્બન્ધો. **નાથો**તિ ભિક્ખુભિક્ખુનીનં હિતપટિપત્તિં યાચનટ્ઠેન ચ કિલેસાનં ઉપતાપનટ્ઠેન ચ

વેનેય્યાનં હિતસુખં આસીસનટ્ઠેન ચ ચિત્તિસ્સરિયટ્ઠેન ચ નાથો. **વેનેય્યન્તિ** વિનેતબ્બટ્ઠેન વેનેય્યં. **જિનો**તિ પઞ્ચમારાનં જિતટ્ઠેન જિનો. અયં પનેત્થ યોજના – નાથો વેનેય્યં વિનેન્તો જિનો ઉભતોવિભઙ્ગખન્ધકપરિવારવિભત્તિદેસનં યં વિનયપિટકં આહાતિ.

સમધિકસત્તવીસતિસહસ્સમત્તેનાતિ સહ અધિકેન સત્તસહસ્સપ્પમાણેન ચ વીસતિસહસ્સપ્પમાણેન ચ ગન્થેનાતિ સમ્બન્ધો. **તસ્સા**તિ વિનયપિટકસ્સ. **સમન્તપાસાદિકા**તિ સમન્તતો પસાદં વહિકા, જનિકા વા. તત્રાયં યોજના – તસ્સ સમધિકસત્તવીસતિસહસ્સમત્તેન ગન્થેન સમન્તપાસાદિકા નામ સંવણ્ણના સમત્તાતિ.

તત્રિદન્તિ તત્ર ઇદં. ''તત્રા''તિ પદં પુરિમવચનાપેક્ખં. તત્ર ''સમન્તપાસાદિકા નામા''તિ વચનેતિ હિ અત્થો. **સમન્તપાસાદિકત્તસ્મિ**ન્તિ પચ્ચત્તત્થે ચેતં ભુમ્મવચનં હોતિ ''ઇદમ્પિ સીલસ્મિ''ન્તિઆદીસુ (દી॰ નિ॰ ૧.૧૯૪ આદયો) વિય, સમન્તપાસાદિકત્તન્તિ અત્થો. અયં પનેત્થ યોજનાતત્ર ''સમન્તપાસાદિકા નામા''તિ વચને સમન્તપાસાદિકાય ઇદં સમન્તપાસાદિકત્તં હોતીતિ અયં સમન્તપાસાદિકભાવોતિ અત્થો.

આચરિયપરંપરતોતિઆદીસુ ગાથાસુ વુત્તં નવવિધં વિસેસનપદં ''ન દિસ્સતી''તિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બં. **સમ્પસ્સત**ન્તિ સમ્મા પસ્સન્તાનં વિઞ્ઞૂનન્તિ સમ્બન્ધો. **યતો**તિ યસ્મા, ન દિસ્સતીતિ સમ્બન્ધો. **એત્થા**તિ સંવણ્ણનાયં. **સમન્તપાસાદિકાત્વેવા**તિ સમન્તપાસાદિકા ઇતિ એવ નામ. **વિનયસ્સા**તિ વિનયપિટકસ્સ. **વિનેય્યદમનકુસલેના**તિ વિનેય્યાનં દમને છેકેન. **લોકનાથેના**તિ લોકાનં નાથેન. **લોકમનુકમ્પમાનેના**તિ લોકં અનુકમ્પમાનેન. અયઞ્હેત્થ યોજના – આચરિયપરંપરતો…પે॰… વિભઙ્ગનયભેદદસ્સનતો સમ્પસ્સતં વિઞ્ઞૂનં એત્થ કિઞ્ચિ અપાસાદિકં યતો ન દિસ્સતિ, તસ્મા વિનેય્યદમનકુસલેન લોકનાથેન લોકમનુકમ્પમાનેન ભગવતા વુત્તસ્સ વિનયસ્સ અયં સમન્તપાસાદિકાત્વેવ સંવણ્ણના પવત્તાતિ.

તિસ્સોપિ ઇમા સીહળટ્ઠકથાયો સુત્વાતિ સમ્બન્ધો. કસ્સ સન્તિકે સુતન્તિ આહ ''બુદ્ધમિત્તો…પે॰… સન્તિકે''તિ. ''બુદ્ધમિત્તો''તિ નામેન વિસ્સુતસ્સ યસસ્સિનો વિનયઞ્ઞુસ્સ ધીરસ્સ થેરસ્સ સન્તિકે સુત્વાતિ યોજના. ''સુત્વા''તિ પદં ''આરદ્ધા''તિ પદે પુબ્બકાલકિરિયાવિસેસનં.

મહામેઘવનુય્યાને ભૂમિભાગે પતિટ્ઠિતો સત્થુ મહાબોધિવિભૂસિતો યો મહાવિહારો અત્થીતિ યોજના.

તસ્સ મહાવિહારસ્સ દક્ખિણે દિસાભાગે **પધાનઘરં** પધાનઘરનામકં ઉત્તમં સુચિચારિત્તસીલેન ભિક્ખુસઙ્ઘેન સેવિતં યં પરિવેણં અત્થિ, તત્થ કારયીતિ યોજના.

કોનામો કારયીતિ આહ ''ઉળારકુલસમ્ભૂતો…પે॰… વિસ્સુતો''તિ. તત્થ ઉળારકુલસમ્ભૂતો સઙ્ઘુપટ્ઠાયકો સદા અનાકુલાય સદ્ધાય રતનત્તયે પસન્નો ''મહાનિગમસામી''તિ વિસ્સુતો ઉપાસકો કારયીતિ સમ્બન્ધો.

કં કારયીતિ આહ ''ચારુ…પે॰… સમ્પન્નસલિલાસય''ન્તિ. તત્થ **ચારુપાકારસંચિતં** સોભેન પાકારેન સુટ્ઠુ ચિતં ચિનિતં મનોરમં **સીતચ્છાયતરૂપેતં** સીતચ્છાયેન રુક્ખેન ઉપેતં **સમ્પન્નસલિલાસયં** મધુરજલાધારં યં પાસાદં કારયીતિ યોજના. મહાનિગમસામિનો તત્ર પાસાદે વસતામયાતિ સમ્બન્ધો.

કં ઉદ્દિસિત્વા કીદિસા કા આરદ્ધાતિ આહ ''સુચિસીલસમાચારં…પે॰… વિનયવણ્ણના''તિ. તત્થ સુચિસીલસમાચારં **બુદ્ધસિરિ**વ્હયં થેરં ઉદ્દિસિત્વા **ઇદ્ધા** અત્થવિનિચ્છયાદીહિ પરિપુણ્ણા યા વિનયવણ્ણના

આરદ્ધાતિ યોજના.

કિંનામસ્સ રઞ્ઞો કતમે સંવચ્છરે આરદ્ધા, કિસ્મિં કાલે પરિનિટ્ઠિતાતિ આહ ‘‘પાલયન્તસ્સ…પે॰… પરિનિટ્ઠિતા’’તિ. તત્થ સકલં લઙ્કાદીપં નિરબ્બુદં કત્વાતિ સમ્બન્ધો. પાલયન્તસ્સ સિરિનિવાસસ્સ **સિરિપાલયસસ્સિનો** રઞ્ઞો જયસંવચ્છરેતિ સમ્બન્ધો. સમવીસતિમે ખેમે જયસંવચ્છરે અયં વિનયસંવણ્ણના આરદ્ધા, **એકવીસમ્હિ** રઞ્ઞો એકવીસતિમે સંવચ્છરે સમ્પત્તે સતિ પરિનિટ્ઠિતાતિ યોજના.

યથા અત્તનો સંવણ્ણના નિરુપદ્દવા સીઘં નિટ્ઠં ઉપગતા, એવં લોકસ્સ ધમ્મૂપસંહિતા સીઘં ગચ્છન્તૂતિ આસીસં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ઉપદ્દવાકુલે’’તિઆદિ. તત્થ **ઉપદ્દવાકુલે** ઉપદ્દવેહિ આકુલે **લોકે** સત્તલોકે **નિરુપદ્દવતો** ઉપદ્દવવિરહતો યથા અયં વિનયસંવણ્ણના એકસંવચ્છરેનેવ નિટ્ઠં ઉપાગતા, એવં સબ્બસ્સ લોકસ્સ આરદ્ધા સબ્બેપિ ધમ્મૂપસંહિતા અત્થા નિરુપદ્દવા સીઘં નિટ્ઠં ગચ્છન્તૂતિ યોજના.

અત્તના સમાચિતસ્સ પુઞ્ઞસ્સ ઇચ્છિતત્થે પરિણામનં દસ્સેન્તો આહ ‘‘ચિરટ્ઠિતત્થં ધમ્મસ્સા’’તિઆદિ. તત્થ ધમ્મસ્સ ચિરટ્ઠિતત્થં ઇમં વિનયસંવણ્ણનં કરોન્તેન સદ્ધમ્મબહુમાનેન મયા યઞ્ચ પુઞ્ઞં સમાચિતં, સબ્બસ્સ તસ્સ પુઞ્ઞસ્સ આનુભાવેન સબ્બેપિ પાણિનો ધમ્મરાજસ્સ ભગવતો સદ્ધમ્મરસસેવિનો ભવન્તુ.

સદ્ધમ્મો ચિરં તિટ્ઠતુ, દેવો કાલે **વસ્સં** વસ્સન્તો ચિરં **પજં** સત્તસમૂહં તપ્પેતુ. રાજા ધમ્મેન મેદનિં રક્ખતૂતિ યોજના. **ઇતિસદ્દો** પરિસમાપનત્થો. ઇતિ પરિનિટ્ઠં સુટ્ઠુ આપનં દટ્ઠબ્બન્તીતિ અત્થો.

સદ્ધા ચ બુદ્ધિ ચ વીરિયઞ્ચ **સદ્ધાબુદ્ધિવીરિયાનિ**, વિસુદ્ધાનિ ચ તાનિ સદ્ધાબુદ્ધિવીરિયાનિ ચેતિ **વિસુદ્ધસદ્ધાબુદ્ધિવીરિયાનિ**, પરમાનિ ચ તાનિ વિસુદ્ધસદ્ધાબુદ્ધિવીરિયાનિ ચેતિ **પરમવિસુદ્ધસદ્ધાબુદ્ધિવીરિયાનિ**, તેહિ પરિમણ્ડિતો **પરમવિસુદ્ધસદ્ધાબુદ્ધિવીરિયપટિમણ્ડિતો**, તેન, થેરેનાતિ સમ્બન્ધો. સીલઞ્ચ આચારો ચ અજ્જવઞ્ચ મદ્દવઞ્ચ **સીલાચારજ્જવમદ્દવાનિ**, તાનિ આદીનિ યેસં તેતિ **સીલાચારજ્જવમદ્દવાદયો**, આદિસદ્દેન ખન્તિસોરચ્ચાદયો સઙ્ગણ્હાતિ, તેયેવ ગુણાતિ **સીલાચારજ્જવમદ્દવાદિગુણા**, તેસં સમુદયોતિ **સીલાચારજ્જવમદ્દવાદિગુણસમુદયો**, તેન **સમુદિતો** સુટ્ઠુ પાકટોતિ **સીલાચારજ્જવમદ્દવાદિગુણસમુદયસમુદિતો**, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો.

સકસમયો ચ સમયન્તરો ચ **સકસમયસમયન્તરા**, તેયેવ પન ગહનસદિસત્તા ગહનન્તિ **સકસમયસમયન્તરગહનં**, તસ્સ અજ્ઝોગાહણં **સકસમયસમયન્તરગહનજ્ઝોગાહણં**, તસ્મિં સમત્થો **સકસમયસમયન્તરગહનજ્ઝોગાહણસમત્થો**. તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો. વિસેસેન અઞ્ઞાતિ પાકટં કરોતીતિ **વિયત્તો**, પુગ્ગલો, વિયત્તસ્સ ઇદં **વેય્યત્તિયં**, સતિ. પઞ્ઞા ચ વેય્યત્તિયઞ્ચ **પઞ્ઞાવેય્યત્તિયં**, તેન સમન્નાગતેનાતિ સમ્બન્ધો. સમન્નાગતેન થેરેનાતિ યોજના.

તીણિ પિટકાનીતિ **તિપિટકં**, તમેવ પરિયાપુણિતબ્બત્તા **પરિયત્તી**તિ **તિપિટકપરિયત્તિ**, તસ્સ પભેદો એત્થ સત્થુસાસનેતિ **તિપિટકપરિયત્તિપભેદં**, તસ્મિં. સહ અટ્ઠકથાયાતિ **સાટ્ઠકથં**, સત્થુ સાસનં, તસ્મિં સત્થુસાસનેતિ સમ્બન્ધો. સત્થુનો પરિયત્તિપટિપત્તિપટિવેધવસેન તિવિધં સાસનં **સત્થુસાસનં**, બ્યાસોપિ યુજ્જતેવ, તસ્મિં સત્થુસાસને ‘‘અપ્પટિહત’’ઇતિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બં. અપ્પટિહતં ઞાણં **અપ્પટિહતઞાણં**, ઇદં તસ્મિં વિનયસંવણ્ણનાકાલે થેરસ્સ પટિવેધઞાણાભાવતો સુતમયચિન્તામયઞાણં સન્ધાય વુત્તન્તિ દટ્ઠબ્બં.

અપ્પટિહતઞાણસ્સ પભાવો એતસ્સાતિ **અપ્પટિહતઞાણપભાવો**, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો. મહન્તં વેય્યાકરણમેતસ્સાતિ **મહાવેય્યાકરણો**, ઇમિના સિક્ખાનિરુત્તિઆદીહિ છળઙ્ગે મહન્તવેય્યાકરણે થેરસ્સ અપ્પટિહતઞાણપભાવતં દસ્સેતિ, તેન મહાવેય્યાકરણેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો.

કરણં વુચ્ચતિ ઠાનં કરિયતિ ઉચ્ચારિયતિ એત્થ, એતેનાતિ વા વચનત્થેન, કરણસ્સ સમ્પત્તિ **કરણસમ્પત્તિ**, તાય જનિતં **કરણસમ્પત્તિજનિતં**. સુખેન થેરમુખતો વિનિગ્ગતં **સુખવિનિગ્ગતં**, કરણસમ્પત્તિજનિતેન હેતુભૂતેન સુખવિનિગ્ગતં **કરણસમ્પત્તિજનિતસુખવિનિગ્ગતં**. મધુરવચનઞ્ચ ઉદારવચનઞ્ચ **મધુરોદારવચનં**, પુબ્બપદે ઉત્તરપદલોપો, ઇમિના કેટુભપકરણે (સુબોધાલંકારે ૧૨૭-૧૪૨ ગાથાસુ) વુત્તેસુ દસસુ સદ્દગુણેસુ મધુરતાગુણેન ચ ઉદારતાગુણેન ચ સમન્નાગતભાવં દસ્સેતિ. કરણસમ્પત્તિજનિતસુખવિનિગ્ગતઞ્ચ તં મધુરોદારવચનઞ્ચેતિ **કરણસમ્પત્તિજનિતસુખવિનિગ્ગતમધુરોદારવચનં**. અથ વા કરણસમ્પત્તિજનિતઞ્ચ તં સુખવિનિગ્ગતમધુરોદારવચનઞ્ચેતિ કરણસમ્પત્તિજનિતસુખવિનિગ્ગતમધુરોદારવચનં. **એલં** વુચ્ચતિ દુરુત્તદોસો, નત્થિ એલમેતસ્સાતિ **નેલા**, સોયેવ વણ્ણો **નેલવણ્ણો**, તેન યુત્તં **નેલવણ્ણયુત્તં**, કરણસમ્પત્તિજનિતસુખવિનિગ્ગતમધુરોદારવચનં નેલવણ્ણયુત્તમેતસ્સાતિ **કરણસમ્પત્તિજનિતસુખવિનિગ્ગતમધુરોદારવચનનેલવણ્ણયુત્તો**, થેરો. વિસેસનપરપદસમાસો, નેલવણ્ણયુત્તકરણસમ્પત્તિ જનિતસુખવિનિગ્ગતમધુરોદારવચનોતિ હિ અત્થો, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો. યુત્તઞ્ચ પરિસાય સોતેન અનુરૂપત્તા, મુત્તઞ્ચ પરિસાય વિસારદત્તાતિ **યુત્તમુત્તં**, વચનં, તં વદતિ સીલેનાતિ **યુત્તમુત્તવાદી**, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો.

કમ્મસસ્સતઉચ્છેદઇસ્સરનિમ્માનાદિવસેન નાના વાદા એતેસન્તિ **વાદિનો**, નાનાવાદા જના, વાદીનં, વાદીસુ વા વરો કમ્મકિરિયવાદત્તાતિ **વાદિવરો**, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો. પાળિયા અત્થં વણ્ણેતું સમત્થત્તા મહન્તો કવિ **મહાકવિ**, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો.

અત્થધમ્મનિરુત્તિપટિભાનવસેન પભિન્નાય પટિસમ્ભિદાય પરિવારિતોતિ **પભિન્નપટિસમ્ભિદાપરિવારો**, તસ્મિં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મેતિ સમ્બન્ધો. છ અભિઞ્ઞા ચ પટિસમ્ભિદા ચ **છળભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદા**, તા આદયો યેસં તેતિ **છળભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદાદયો**, આદિસદ્દેન તેવિજ્જાદયો સઙ્ગણ્હાતિ. છળભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદાદયો પભેદા એતસ્સાતિ **છળભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદાદિપ્પભેદો**, સોયેવ ગુણો છળભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદાદિપ્પભેદગુણો, તેન પટિમણ્ડિતો **છળભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદાદિપ્પભેદગુણપટિમણ્ડિતો**, તસ્મિં ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મેતિ સમ્બન્ધો. ઉત્તરિમનુસ્સાનં ઝાનલાભિઆદીનં ધમ્મો **ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મો**, અથ વા મનુસ્સાનં કુસલકમ્મપથસઙ્ખાતધમ્મતો ઉત્તરીતિ **ઉત્તરિમનુસ્સધમ્મો**, ઝાનાદિધમ્મો, તસ્મિં, ''સુપ્પતિટ્ઠિત'' ઇતિ પદેન સમ્બન્ધિતબ્બં. સુપ્પતિટ્ઠિતા બુદ્ધિ એતેસન્તિ **સુપ્પતિટ્ઠિતબુદ્ધિનો**, તેસં થેરાનન્તિ સમ્બન્ધો. થેરાનં વંસે પકારેન દિપ્પન્તિ, પદીપો વિયાતિ વા **થેરવંસપ્પદીપા**, તેસં. થિરો સીલસમાધિપઞ્ઞાસઙ્ખાતો ગુણો એતેસમત્થીતિ **થેરા**, તેસં, વંસાલઙ્કારભૂતેનાતિ સમ્બન્ધો. મહાવિહારે વસનસીલા વસનધમ્મા, વસને સાધુકારીતિ વા **મહાવિહારવાસિનો**, તેસં, થેરાનન્તિ સમ્બન્ધો . વંસે અલઙ્કારો, વંસસ્સ વાતિ **વંસાલઙ્કારો**, સો હુત્વા ભૂતો, વંસાલઙ્કારભાવં વા પત્તોતિ **વંસાલઙ્કારભૂતો**, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો.

વિપુલા ચ સા વિસુદ્ધા ચેતિ **વિપુલવિસુદ્ધા**, વિસેસનોભયપદો, વિપુલવિસુદ્ધા બુદ્ધિ એતસ્સાતિ **વિપુલવિસુદ્ધબુદ્ધિ**, તેન થેરેનાતિ સમ્બન્ધો. નામમેવ **નામધેય્યં**, ગહિતં નામધેય્યમેતસ્સાતિ **ગહિતનામધેય્યો** ,

તેન થેરેન કતા સમન્તપાસાદિકા નામ અયં વિનયસંવણ્ણના તિટ્ઠતૂતિ સમ્બન્ધો.

સુદ્ધચિત્તસ્સ તાદિનો લોકજેટ્ઠસ્સ મહેસિનો ‘‘બુદ્ધો’’તિ નામમ્પિ યાવ લોકમ્હિ પવત્તતિ, તાવ લોકનિત્થરણેસીનં કુલપુત્તાનં સીલવિસુદ્ધાય નયં દસ્સેન્તી લોકસ્મિં તિટ્ઠતૂતિ યોજના.

ઇતિ નિગમનસ્સ અત્થયોજના સમત્તા.

નિગમનકથા

એત્તાવતા ચ –

રતનપુણ્ણનામસ્સ, પુરસ્સ રાજધાનિયા;
દક્ખિણે મુનિરૂપસ્સ, ઈસંપાચીનનિસ્સિતે.

યો વિહારો સપાસાદો, કારિતો રાજદેવિયા;
યા વસતા મયા તત્ર, કતા પાચિત્યાદિયોજના.

માપિતરત્નપુણ્ણસ્સ, સત્તરસેવ રાજિનો;
જયવસ્સેટ્ઠારસમ્હિ, સમ્પત્તેયં સુનિટ્ઠિતા.

‘‘રતનપુણ્ણા’’તિવ્હયસ્સ રાજધાનીનગરસ્સ દક્ખિણસ્મિં દિસાભાગે પઞ્ચયોજનપ્પમાણે ઠાને દ્વીહિ મહાતળાકેહિ સુસોભિતસ્સ મિધિલનામનગરસ્સ પુરત્થિમસ્મિં દિસાભાગે દિયડ્ઢગાવુતપ્પમાણે ઠાને અનેકતાલપન્તીહિ સુસોભિતો ચતુન્નં કુલાનં રમણીયભૂતો **‘‘કક્કૂ’’** ઇતિ વોહરિતો યો સો મહાગામો પતિટ્ઠિતો, તત્થ પટિસન્ધિયા જાતેન સીલાદિગુણેહિ પસંસિતેન **‘‘જાગરો’’**તિ ગરૂહિ ગહિતનામધેય્યેન તિક્ખત્તું રાજૂહિ રાજમુદ્દિના લઞ્છિતેન મે કતાયં પાચિત્યાદિવણ્ણનાય યોજના સમ્પત્તે જિનચક્કે તેરસાધિકચતુવસ્સસતાધિકં દ્વિસહસ્સં, સક્કરાજે પન એકતિંસાધિકદ્વિવસ્સસતાધિકં સહસ્સં ગિમ્હાને જેટ્ઠમાસે જુણ્હપક્ખસ્સ પઞ્ચમે સુક્કવારે નિટ્ઠં પત્તા અનાયાસેનાતિ.

યોજનાય ઇમિસ્સાહં, રચનસ્સાનુભાવતો;
ભવેય્યાનેકજાતીસુ, પિટકત્તયધારકો.

કુસલો ચુભયત્થેસુ, પરિસાસુ વિસારદો;
સમિજ્ઝન્તુ સુસઙ્કપ્પા, મય્હઞ્ચ સબ્બપાણિનં.

વપ્પાદિમનતિક્કમ્મ, સમ્મા દેવો પવસ્સતુ;
અત્તજમિવ રક્ખન્તુ, રાજાનો ચાપિ મેદિનિન્તિ.

ઇતિ ભદન્તજાગરત્થેરેન કતા

પાચિત્યાદિવણ્ણનાય યોજના સમત્તા.